118

GH. BUZATU
GEORGE ROTARU

STALIN
HITLER
ANTONESCU

★ ★

GH. BUZATU, GEORGE ROTARU

STALIN, HITLER, ANTONESCU

* „Toţi istoricii serioşi îl recunosc în Ivan cel Groaznic pe adevăratul precursor al lui Petru cel Mare ca iniţiator de reforme şi văd în el întruchiparea cea mai desăvârşită a mentalităţilor lor comune. Nimănui nu-i trece prin cap, din proprie iniţiativă, să-i atribuie lui Stalin epitetul *cel Mare*, toată lumea acordându-i-l în schimb pe acela de *Groaznic*... Barbaria, scuzabilă la Ivan, explicabilă la Petru, trăsătură a timpului lor ţinând cont de întârzierea rusă, este anacronică la culme în cazul lui Stalin şi, deci, de neiertat" (Boris Souvarine, *Stalin. Studiu istoric al bolşevismului*, traducere, Bucureşti, Editura Humanitas, 1999, p. 511).

** „Eu nu împărtăşesc totuşi punctul de vedere potrivit căruia Hitler şi Stalin ar fi totuna... În arhivele mele am un exemplar din *Scurtă istorie a Partidului Comunist (bolşevic) al URSS* pe care Stalin a scris cu mâna lui: «Stalin este Lenin de astăzi» „(Aleksandr Iakovlev, *Ce vrem să facem cu Uniunea Sovietică*? *Convorbire cu Lilly Marcou*, traducere, Bucureşti, Editura Humanitas, 1991, p. 53 – 54).

* * * „Adevăratul om de stat nu confundă niciodată biografia cu istoria generală" / „Noi am fost copiii războiului şi nu ai păcii" (Mihai Antonescu, *Crez românesc*, însemnări din 3 şi, respectiv, 30 septembrie 1943).

ISBN: 973 – 8906 – 00 – 8
GH. BUZATU, GEORGE ROTARU
STALIN, HITLER, ANTONESCU
PITEŞTI ROTTARYMOND 2007
COLECŢIA ROMÂNII ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ
THE ROMANIANS ÎN WORLD HISTORY
(VOL. 118)
EDITOR: GH. BUZATU

SUMARUL

ARGUMENT... 7

CAPITOLUL I – *BLESTEMUL REALITĂŢILOR GEOPOLITICE*...9
CAPITOLUL II – *22 IUNIE 1941*: *„AGRESIUNEA" ROMÂNIEI ÎMPOTRIVA RUSIEI COMUNISTE*... 24
CAPITOLUL III – *DIN CULISELE RĂZBOIULUI ROMÂNO-SOVIETIC (1942)*
...90
CAPITOLUL IV – *NOI PAGINI DIN „JURNALUL DE RĂZBOI" AL MAREŞALULUI ION ANTONESCU*... 97
CAPITOLUL V – *MAREŞALUL ANTONESCUL-A „TRĂDA T" PE HITLER*?... 247
CAPITOLUL V – *DREPTURILOR ROMÂNIEI ŞI PERMANENŢELE ISTORICE ALE NEAMULUI ÎN PERSPECTIVA PĂCII GENERALE (1942 – 1944)* ... 266
CAPITOLUL VII – *RAŢIUNILE ŞI TEHNICA LOVITURILOR DE STAT*... 313
CAPITOLUL VIII – *23 AUGUST 1944*: *PROBELE EPISTOLARE ALE*
CONSPIRAŢIEI... 363
CAPITOLUL IX – *„JURNALUL DE TEMNIŢĂ" AL GRUPULUI MAREŞAL*
ANTONESCU... 407
CAPITOLUL X – *JILAVA, 1 IUNIE 1946*: *UN MASACRU ORDONAT DE KREMLIN*!... 466
XI-*DOCUMENTE PENTRU ARHIVA MAREŞAL ION ANTONESCU*... 484
LISTA PRESCURTĂRILOR
ANIC – Arhivele Naţionale ale României, Arhiva Istorică Centrală, Bucureşti AMR – Arhivele Militare ale României, Bucureşti şi Piteşti
Arhiva CNSAS – Arhiva Consiliului Naţional pentru Studiul Arhivelor Securităţii, Bucureşti, fondul 40 010 („Procesul Marii Trădări Naţionale", 1946)
Arh. MAE – Arhivele Ministerului Afacerilor Externe ale României, Bucureşti

Arh. SRI – Arhiva Serviciului Român de Informaţii, Bucureşti (actualmente Arhiva
CNSAS)
CG – Cartierul General
DGP (fond) – Direcţia Generală a Poliţiei
MCG – Marele Cartier General
MStM – Marele Stat Major General al Armatei Române, Bucureşti PCM (fond) – Preşedinţia Consiliului de Miniştri
PCM – CM (fond) – Preşedinţia Consiliului de Miniştri – Cabinetul Militar
PCM – SSI (fond) – Preşedinţia Consiliului de Miniştri – Serviciul Special de Informaţii
PRO – FO – Great Britain, Public Record Office – (fondul) Foreign Office, London-Kew Gardens
USA – NAW – United States of America, National Archives, Washington, DC

A R G U ME N T

Aşa după cum precizam la 20 august 2005 – prefaţând HITLER, STALIN, ANTONESCU – al doilea volum al trilogiei consacrate celui de-al III-lea Mareşal al României şi fostului Conducător al Statului Român din 1940 – 1944 face, trimis astăzi la tipar, un pas important, dacă nu cumva decisiv, spre întâlnirea cu CITITORUL, singurul judecător netăgăduit şi obiectiv al istoricilor de oriunde şi de oricând...

Ce s-a schimbat de atunci, din 2005? Mai nimic, poate, în afară de... ordinea „actorilor”, Stalin „detronându-l”, cum se vede, pe Hitler, pe măsura evoluţiei ostilităţilor la nivel mondial în 1939 – 1945. Ceea ce nu afectează câtuşi de puţin relaţia constatată între cei doi monştri ai veacului XX (Corneliu Coposu), legătura stabilită între ei fiind de natură ombilicală, cu drept de decizie irevocabilă materie de război sau pace la scară europeană ori planetară... Şi în privinţa cărora ne atrage

din nou atenţia cel care a fost Grigore Gafencu, care – într-o emisiune din 29 decembrie 1952 la postul de radio „Europa Liberă” – vorbea, după cum desluşim într-una din intervenţiile sale recent editate (vezi *Gânduri peste Cortina de Fier*, selecţie Ion Calafeteanu, Bucureşti, 2006, p. 123 – 126), despre *Tovarăşul Hitler*, *Tovarăşul Stalin*. „*… Nu orice încheiere paşnică a unei primejdioase frământări internaţionale* – constata excelentul diplomat şi analist al timpului său – *merită numele de pace. La München, în octombrie 1938, s-a pus capăt unei cumplite crize europene prin jertfirea unui popor destoinic: Europa a răsuflat uşurată; opt luni mai târziu însă, războiul cel mai groaznic a izbucnit. La Moscova, în august 1939 a luat sfârşit crâncena duşmănie dintre Germania hitleristă şi sovietică Rusie. Atunci, ca şi acum, domnul Stalin a fost gata să stea de vorbă şi să încheie pacea.* S-*au jertfit mai multe popoare şi Răsăritul european a fost împărţit* în *două. Comuniştii şi hitleriştii, deopotrivă îmbătaţi de cuvinte, au vestit o pace veşnică. Un an şi jumătate mai târziu, tovarăşul Hitler spărgea porţile împărăţiei tovarăşului Stalin. Pacea prin jertfirea celor nenorociţi şi prin împărţirea lumii duce la prăpăd. Şi tot de pace a fost vorba la Teheran, la Yalta şi la Potsdam… A ieşit un nou război. I se zice războiul rece; e rece pe alocuri şi pe alocuri e fierbinte. Şi e întins de la un capăt al lumii la altul*”. Sub un alt aspect, mai precis în ceea ce priveşte documentaţia noastră privind epoca războiului mondial din 1939 – 1945, în raport cu stadiul precedent (vezi volumul nostru în colaborare *Al doilea război mondial şi România*: *O bibliografie*, însumând 3 003 poziţii, Iaşi, 1981), ea s-a îmbogăţit radical, cantitativ şi calitativ, într-un anume sens chiar miraculos şi, nu mai puţin, periculos! Iar aceasta, evident, în avantajul CITITORULUI, care, prin forţa lucrurilor, devine cel dintâi beneficiar al situaţiei. Cât despre rest, nu putem ignora, mai mult decât sigur, că,

între timp, la 12 decembrie 2005, a intervenit faimosul APEL al unor reputaţi specialişti francezi în studiul trecutului, intitulat, semnificativ, *Libertate pentru Istorie*. Din acest document fundamental al începutului de secol şi de mileniu în care trăim, şi când istoria a ajuns să se confunde prea ades şi tot mai profund cu politica, iar dogmele „corectitudinii politice" se dovedesc pur şi simplu răvăşitoare în privinţa respectului obiectivităţii ştiinţifice şi a promovării adevărului în tratarea vremurilor şi biografiilor tuturor celor – după expresia inegalabilului Nicolae Iorga – „cari au fost", reţinem acest pasaj memorabil, pentru toţi şi întru toate:

„Istoricul nu acceptă dogme, nu respectă nicio interdicţie, nu cunoaşte tabuuri. El poate să fie incomod […] *Într-un stat liber, nici Parlamentul, nici autoritatea judiciară nu au dreptul să definească adevărul istoric. Politica statului, chiar animat de cele mai bune intenţii, nu este politica istoriei*".

Gh. Buzatu

Bucureşti, 11 februarie 2007

CAPITOLUL I

BLESTEMUL REALITĂŢILOR GEOPOLITICE

Descoperiri recente au atestat odată mai mult – dacă mai era nevoie? – valabilitatea unui adagiu al lui Emil Cioran în sensul că traseul românilor în istorie a semnificat, în primul rând, geografie. Mihai Eminescu, Nicolae Iorga şi Pamfil Şeicaru, cei trei titani ai presei noastre politice1, nu au neglijat – din unghiuri şi în perioade diferite – rolul şi locul factorului rusesc asupra orientării de ansamblu a României în relaţiile internaţionale. Fără nicio exagerare, dar aserţiunile lor în această privinţă au constituit şi au rămas contribuţii de referinţă ale unui nepreţuit tezaur2, concretizat în învăţături şi maxime de valoare nepieritoare, la care revenim adeseori, mai puţin pentru a ne delecta, însă, mai

cu seamă, pentru a afla sugestii, lumini şi raţiuni în cazuri cât se poate de concrete. Astfel că, odată cu trecerea timpului, nici nu mai ştim cui – celor nominalizaţi deja sau generaţiei de aur a anilor ’20—40 (Octavian Goga, Gh. I. Brătianu, I. Petrovici, Simion Mehedinţi, C. Rădulescu-Motru, Radu R. Rosetti, P.P. Panaitescu, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Sabin Manuilă, Constantin C. Giurescu, Emil Cioran, Petre Ţuţea ş.a.) – să-i atribuim paternitatea unei butade celebre, pe cât de „brutală” (?!), pe atât de reală, şi anume că, de 300 de ani încoace, practic din 1711, când Petru cel Mare a atins Prutul, blestemul poziţiei noastre geopolitice a rezultat din faptul că, în orice moment al evoluţiei lor, românii s-au aflat prea aproape de Rusia şi prea departe de Dumnezeu! Şi, într-adevăr, mai cu seamă de la 1812 înainte, oricând vecinătatea Rusiei a reprezentat pentru politica generală a Iaşilor şi Bucureştilor, mai apoi a României, o premisă, o condiţie şi o rezultantă, de prea puţine ori un beneficiu şi – vai! – cel mai adesea un dezavantaj, ca să nu spunem o obsesie şi un pericol de prim rang, precum în mod cu totul deosebit în decursul existenţei României Mari (1918 – 1940), căreia i-a pus capăt prin faimoasele şi brutalele note ultimative din 26 – 27 iunie 1940, după cum şi între 1944 şi 1989, atunci când Kremlinul s-a pretins deopotrivă „prieten” şi tutore ideologic (practic stăpân absolut – până prin ’60) al Bucureştilor. Despre toate acestea ne vorbeşte.

1 Aceasta în ciuda susţinerilor contrare ale unor „specialişti” improvizaţi sau interesaţi – Moses Rozen în cazul lui Eminescu, I. Ludo al lui N. Iorga sau Mihail Sebastián al lui Pamfil Şeicaru. Reţinem, în context, că I. Ludo, situându-se în 1944 printre declanşatorii holocaustului cultural în România ocupată de trupele staliniste (vezi monografia documentată a lui M. Ungheanu), susţinea asemenea monstruozitate de genul că ilustrul nostru istoric, unul dintre cei mai mari ai lumii, în

noiembrie 1940 „n-a fost ucis. S-a sinucis… Vinovat numai el e… Numai el şi ai lui…” (cf. Valeriu Râpeanu, *Nicolae Iorga 1940 – 1947*, II, Bucureşti, Editura 1.000 + 1 Gramar, 2002, p. 151). Aproximativ în acelaşi timp, Mihai Sebastián reţinea în *Jurnalul* său (la 5 iunie 1944), după o convorbire cu Pamfil Şeicaru: „Tipul e dezgustător, porcin. Mi-e silă şi scârbă că am stat de vorbă cu el” (cf. Mihail Sebastián, *Jurnal. 1935 – 1944*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1996, p. 547). Netăgăduit, comentariile sunt de prisos… Informaţii şi comentarii recente despre strălucitul jurnalist şi istoric care a fost Pamfil Şeicaru, vezi în Caietele Institutului Naţional pentru Memoria Exilului Românesc, Bucureşti, an. III, nr. 7/decembrie 2006, p. 47 – 63.

2 Vezi Gh. Buzatu, Ştefan Lemny, I. Saizu, eds., *Eminescu – Sens, timp şi devenire istorică*, I-II, Iaşi, Editura Universităţii, 1988 – 1989; Pamfil Şeicaru, *Politica aistorică a României*, Bucureşti, Editura

Elion, 2002.

pilduitor, un document inedit3, recent descoperit de noi în arhivele „procesului” intentat în 1946 foştilor membri ai cabinetului Ion Antonescu4, mai precis o lungă scrisoare (54 pagini dactilografiate), trimisă la 27 octombrie 1943 pe adresa lui Pamfil Şeicaru de către un confrate, în mod concret un ziarist necunoscut azi, pe nume I. Joldea Rădulescu5.

Expeditorul, respectând regulile profesiei, avusese inspiraţia ca, întâlnindu-i în împrejurări diferite pe unii dintre liderii politici ai României Mari (N. Titulescu, N. Iorga, C. Stere, I.G. Duca, mareşalul C. Prezan), să-i chestioneze, între altele, despre semnificaţia vecinătăţii Rusiei. A obţinut, se înţelege, fără dificultate, în replică, dezvăluiri şi precizări fundamentale, demne oricând de o antologie. Ca să exemplific, voi reţine că, în 1936, neîntrecutul N. Iorga s-a destăinuit jurnalistului I. Joldea

Rădulescu: „*Paradoxul este acesta*: *cât timp nu ne atacă, trebuie să opunem Rusiei – dacă putem, bineînţeles – armata altora, armata Europei întregi. Dacă aceasta nu se poate, dacă Europa va fi divizată ca în 1914 – 1918, noi trebuie să stăm deoparte. Altfel, suntem distruşi… Noi trebuie să ne ferim ca de foc să iritäm pe ruşi, întâi, fiindcă suntem prea aproape de ei, şi, al doilea, fiindcă ruşii sunt ca elefanţii: nu uită niciodată. Oricum, trebuie precizat, prin declaraţii oficiale şi prin presă, că n-avem nimic cu poporul rusesc, că ceea ce avem este cu regimul bolşevic, care ne ameninţă liniştea şi siguranţa internă*”. Cu un alt prilej, după dezastrul graniţelor răsăritene în iunie 1940, mareşalul C. Prezan, unul dintre coautorii victoriilor răsunătoare din 1917 – 1919, şi-a exprimat dezacordul faţă de propunerea ca România să fi intrat în război pentru a respinge notele ultimative ale lui Molotov privind Basarabia şi Bucovina de Nord, motivând că „*ar fi fost o mare greşeală. Am fi fost zdrobiţi şi ameninţaţi să pierdem, poate, şi mai mult. Cred că ruşii atâta aşteptau: să fie provocaţi ca să ne ocupe*”. Însă şansa i-a surâs, cu adevărat, lui I. Joldea Rădulescu în 1927, când, la Bucureşti, l-a primit premierul în funcţie al României, nimeni altul decât I.I.C. Brătianu. Era cu puţin timp înainte de sfârşitul neaşteptat al marelui bărbat de stat, unul dintre fondatorii şi călăuzitorii marcanţi ai României Mari, în cel dintâi deceniu al ei de existenţă. Dacă insist asupra gândurilor mărturisite de I.I.C. Brătianu ziaristului interesat de idei şi convingeri remarcabile, o fac întrucât sunt convins ca România, aflată şi astăzi pe o nouă turnantă a istoriei sale, este în situaţia când nu poate şi nici nu trebuie să-şi îngăduie experimente diplomatice ori să ignore pildele şi îndemnurile antemergătorilor noştri iluştri, fie ei fondatori de ţară, fie creatori şi propovăduitori ai curentului permanent al opiniei publice naţionale. Cu precizarea că, în

3 Valorificat parţial de noi – cf. Gh. Buzatu, *Tradiţie, încredere, construcţie*: *„Românii s-au aflat prea aproape de Rusia şi prea departe de Dumnezeu*!”, în vol. *România – NATO*, II, *Negocierea şi ratificarea Protocolului de aderare*, coord. Ilie Manole, Ploieşti, Editura Printeuro, 2005, p. 157 – 168; vezi şi „Historia”, Bucureşti, nr. 39/2005.

4 Arhiva CNSAS, Bucureşti, fond 40 010, dosar 13, filele 109 – 154 (Scrisoarea lui I. Joldea Rădulescu către Pamfil Şeicaru, din 23 octombrie 1943, trimisă în copie şi lui N. Mareş, fost ministru în cabinetul Antonescu). Vezi răspunsul şi comentariile lui N. Mareş (din 5 noiembrie 1943) la gestul lui I. Joldea Rădulescu, din 5 noiembrie 1943 (idem, vol. 13, filele 18 – 20). I. Joldea Rădulescu a beneficiat în anii războiului de relaţia cu Mihai Antonescu. Anterior războiului, el se manifestase ca un adept al lui M. Manoilescu, publicând între altele: *Ţ arănimea în statul national-corporatist* (*Statul breşelelor*) (Bucureşti, Tip. Universul, 1934, 22 p.). În ceea ce-l priveşte pe N. Mareş, acesta s-a dovedit, ulterior, deficitar la capitolul moral, din vremea ce în 1946 avea să prezinte corespondenţa cu I. Joldea Rădulescu „Tribunalului Poporului” drept probă a atitudinii sale… anti-antonesciene!

5 În anii războiului, el a editat diverse ziare şi chiar a beneficiat de solicitudine din partea autorităţilor antonesciene.

funcţie de momentul, de conţinutul şi de adresa dezvăluirilor, acestea se constituie într-un veritabil extras de testament politico-diplomatic al ilustrului Ionel I.C. Brătianu (18641927), voi reţine pentru cititor câteva din pasajele cele mai semnificative pe tema enunţată din interviul acordat în 1927, de premierul României, ziaristului… de ocazie, care, totuşi, a fost I. Joldea Rădulescu. Menţionez, o dată în plus, că textul este inedit, iar întrebările din paranteze aparţin reporterului de la

1927: „I. I.C. Brătianu – *Ştiu că şi alţii fac sforării ca ruşii să ne recunoască graniţa dinspre Răsărit; le-am făcut şi eu. Nu zic că e rău, dar nu e nici bine, fiindcă această recunoaştere obţinută, ne vom culca pe roze şi vom uita de eterna primejdie rusească…* „La întrebarea *ce era de făcut*? Brătianu a observat: „*Nimic altceva decât să ne menţinem mereu pe linia politică a alianţei cu Anglia şi Franţa; orice deviere, cât de mică, de la această alianţă, ne va fi fatală; cum ne-ar simţi că ne îndepărtăm de protectorii noştri pentru a-i înlocui cu alţii, sau că rămânem singuri, ruşii ne vor ataca*”. În asemenea situaţie, a intervenit Joldea Rădulescu, *se impunea să le răspundem ruşilor*? – drept care Ionel Brătianu a replicat ferm: „*. Nu; dacă voi fi eu la guvern, nu vom răspunde; dacă vor fi alţii şi aceştia vor comite greşeala să răspundă, îţi spun de pe acum ce se întâmplă: vom fi zdrobiţi şi însăşi fiinţa statului va fi în primejdie de moarte. Ruşii ne vor copleşi cu numărul şi ne vor invada întregul teritoriu. Suprema înţelepciune recomandă să nu ne batem niciodată, în nicio împrejurare şi oricum s-ar prezenta coaliţia. Fiindcă odată terminat războiul, prietenii de arme se vor întoarce acasă, iar noi vom rămâne iarăşi singuri, faţă-n faţă cu haotica, năucitoarea ameninţare. Vecinătatea cu Rusia – iată principiul de la care trebuie să pornească nu numai politica noastră spre Răsărit, dar toată politica noastră externă. Vecinătatea cu Rusia – nu sentimentele, nu afinităţile rasiale sau culturale, nu interesele economice comandă politica noastră externă. Merg cu acela, oricare ar fi el, care-mi dă mai multă certitudine că mă va apăra contra Rusiei, dar nu cu armele, căci sorţii unui război cu Rusia sunt foarte problematici, chiar când în joc este cea mai puternică armată din Europa, ci prin mijloace pacifiste. Sunt sigur de Rusia, atâta vreme cât sunt mai tare pe terenul diplomatic şi pe acela al alianţelor; din momentul în care s-a dezlănţuit războiul, partida poate fi*

socotită ca pierdută”. *Jurnalistul nu s-a dat bătut, oferind exemplul războiului Crimeii, temă care nu-I era necunoscută premierului de la Bucureşti.* „… Crimeea – a dezvoltat Brătianu – *a fost un succes pentru aliaţi, fi*indcă *ruşii erau conduşi atunci de un ţar care nu-nvăţase nimic din strategia lui Alexandru I. Dacă ruşii se retrag în interiorul ţării, sunt imbatabili. Armata rusă nu poate fi înfrântă* decât *de acela care va şti sau va reuşi s-o atragă în afară de frontierele Rusiei!”s*.

Între cei chestionaţi de I. Joldea Rădulescu, nu putea să lipsească Constantin Stere însuşi, în 1930 – 1931. Potrivit „Marelui Basarabean”, care a avut un rol proeminent în politica României în 1914 – 1918, el fusese convins că, la sfârşitul primului război mondial, Rusia ar fi fost zdrobită, fiind eliminată de pe scena europeană pe cel puţin… o sută de ani! Nu fusese aşa, întrucât, de fapt, Rusia ieşise regenerată din conflagraţie, probabil pentru că imperialismul ţarilor a fost preluat şi amplificat de Kremlinul Roşu7.

Potrivit lui N. Iorga, la care propun să revenim, problema Rusiei bolşevice trebuia tratată în context. El s-a declarat în acord cu Berdiaev, opinând că bolşevismul reprezenta

6 Ibidem, f. 117.

7 Ibidem, f. 116.

„Un fenomen sufletesc specific rus, care nu poate – şi, adăugăm noi, în 1990 – 1991, istoria a confirmat-o, nici nu a fost finalmente! – *distrus cu tunul* Totodată, cine putea mai bine – ne întrebăm – să circumscrie în context problema Basarabiei? Să-l urmărim, aşadar, pe N. Iorga: *„… Basarabia ne-a picat în gură ca o pară mălăiaţă, care însă ne-a rămas în gât. N-o s-o putem înghiţi decât dacă cineva ne va da o puternică lovitură de pumn în ceafă* […] *N-o putem asimila decât dacă o zguduire socială internă ne determină, vrând-nevrând, să acceptăm un regim*

politic care convine structurii şi vecinătăţii sale cu Rusia […] *Dar nici dacă ne vom transforma radical nu vom fi siguri de Basarabia, atâta vreme cât nu vom şti să punem între Rusia şi noi barajul unei alianţe care să-i ţie pe ruşi în frâu. Basarabia ne va da într-o zi de furcă. Până atunci ea ne va obliga la cheltuieli militare enorme care însă, în clipa conflictului nu ne vor folosi la nimic" 9*. Prognoza istoricului s-a dovedit corectă: în iunie 1940 sfârşitul Basarabiei române a inaugurat procesul dezintegrării României Mari!

Tot în anul 1936, odată cu N. Iorga, I. Joldea Rădulescu s-a întâlnit cu Poklewski-Koziel, fostul ministru al lui Nicolae al II-lea la Bucureşti, unde a rămas după revoluţia bolşevică. Fostul diplomat ţarist constata că, la momentul respectiv, România nu mai putea conta în Europa, dintre cei mari, decât pe Marea Britanie şi Franţa, neexcluzând posibilitatea ca, *„în clipa când acestea vă vor lăsa din braţe, puteţi să vă faceţi testamentul"* 10. Nu aveau să mai conteze, atunci, nici Germania şi nici Mica înţelegere… De ce Germania – nu, s-a arătat intrigat Joldea Rădulescu. Considerentele expuse de Poklewski-Koziel s-au dovedit calificate: *„… Germania*? *Germania singură ar putea să înfrunte Rusia, dar n-o va bate niciodată. Aceasta nu s-ar putea întâmpla decât dacă*: *sau Germania va fi ajutată de Anglia şi Franţa, ceea ce e exclus*; *sau Rusia nu va fi ajutată de Anglia şi Franţa, ceea ce e puţin probabil. Fiindcă, atunci când se va dezlănţui războiul, el va deveni iarăşi un conflict eurolipean, dacă nu chiar mondial. Rivalităţile dintre marile puteri vor salva Rusia"* 11. În context, recomandările diplomatului s-au dovedit ferme şi inspirate, confirmate integrale de evoluţiile europene dintre 1937 şi 1947: *„Să nu ieşiţi de sub tutela Angliei şi Franţei*; *să nu provocaţi*; *în cazul când sunteţi atacaţi, să vă retrageţi frumuşel în cort şi să aşteptaţi*; *dacă Anglia şi Franţa învinge, veţi fi salvaţi*; *dacă aceste două mari puteri*

vor fi înfrânte, să vă supuneţi sorţii şi să aşteptaţi alte câteva decenii sau secole, până [cel *o împrejurare vă favorizează să vă recuperaţi ceea ce aţi pierdut. În general, sfatul meu, pe care l-am dat tuturor oamenilor politici români, este să evitaţi pe cât posibil de a participa la un conflict armat contra Rusiei, chiar alături de alţii. Lăsaţi pe cei mari să se bată între ei, nu vă amestecaţi, staţi departe, cât mai departe şi cât mai mult timp departe*... „Totodată, cel intervievat n-a ocolit, dimpotrivă, problema Basarabiei, prevestind că URSS va interveni, la o „conjunctură favorabilă", pentru a recupera teritoriul dintre Prut şi Nistru, chiar printr-un atac militar13, iar România nu se va putea apăra. De ce? Întrucât cu Rusia – argumenta Poklewski-Koziel, ca şi cum ar fi expus oficial punctul de vedere al

8 Ibidem, f. 119.

9 Ibidem.

10 Ibidem, f. 12*1.12 Ibidem*, f. 122.

12 Ibidem.

13 Ibidem.

Kremlinului stalinist – „nu se poate bate oricine. Vrei să ştii părea mea sinceră? V-aţi mărit prea mult faţă de puterile dv. morale... Şi, ca să puteţi păstra această moştenire extrem de grea, ar trebui să aveţi altfel de oameni, şi nu-i aveţi (subl. ns.)" 14.

De asemenea, I. Joldea Rădulescu a convorbit de-a lungul anilor cu ziaristul T. Pisani15, cu Ion Inculeţ, în toamna anului 1940, după prăbuşirea României Mari16, şi cu un fost diplomat, al cărui nume nu-l comunică şi nici nu cutezăm să-l bănuim, fără riscul de a ne înşela profund. Era tot în toamna anului 1940, iar Bucureştii, din naivitate, se îmbarcase pe aceeaşi navă cu Germania lui Adolf Hitler, care, aprecia interlocutorul

necunoscut şi nebănuit, deja... pierduse războiul. O

situaţie în care era preferabil să fi fost extrem de prevăzători, să ne fi ţinut – aşa cum recomandase, dacă ne amintim, şi Poklewski-Koziel – mult departe. Iar faţă de Rusia, continua diplomatul în cauză, nimic nu se impunea decât *„o prudenţă fără seamăn… o atenţie încordată asupra tuturor mişcărilor sale, sforţări continue pentru a păstra cu ea raporturile cele mai bune cu putinţă şi, în sfârşit, grija de a rămâne cât mai departe de vreun conflict militar cu Rusia sau de a participa alături de alţii, oricine ar fi ei, la un asemenea conflict”*. Dat fiind că, ne asigură I. Joldea Rădulescu, că ar fi conchis diplomatul: „Nu bolşevismul constituie primejdia morală care ne pândeşte, ci Rusia. Rusia, pur şi simplu „18.

*

* * *

O concluzie se impune. Aşa, de pildă, trebuie să avem în vedere cu prioritate momentul când I. Joldea Rădulescu şi-a redactat scrisoarea către Pamfil Şeicaru, din care, tot pe atunci, i-a trimis o copie şi inginerului N. Mareş, care, la „procesul” din mai 1946 al echipei lui Ion Antonescu, a înaintat-o autorităţilor. Fără nicio îndoială, cu scopul de a fi dovedit că el, ca fost demnitar ministerial al mareşalului, ar fi păstrat contacte cu cei care se pronunţaseră împotriva Războiului din Răsărit. Textul lui Joldea Rădulescu, datând din 17 octombrie 1943, intervenea în clipa în care soarta Războiului din Răsărit fusese decisă, astfel că, netăgăduit, expeditorului îi era mai lesne să se pronunţe asupra deznodământului previzibil. Aceasta deşi Joldea Rădulescu îl asigura pe destinatar că „sfârşitul războiului este încă departe” 19. Totuşi, aprecia tot Joldea Rădulescu, cel puţin pentru România finalul „se traduce prin dezastrul nostru sigur; iar din punct de vedere strict politic înseamnă nici mai mult nici mai puţin decât o sinucidere” 20. De unde şi concluzia finală, neiertătoare, lesne de formulat în octombrie 1943, dar imposibil de

admis în 1940 – 1941. „Nu trebuia – a conchis I. Joldea Rădulescu – să intrăm în

14 Ibidem.

15 Ibidem, f. 124.

16 Ibidem. Acesta, într-un moment în care Bucureştii se orientaseră deja spre *Axa* Berlin-Roma Tokio, ar fi declarat: „Cu ruşii nu te poţi bate… Ruşii vor da mult de lucru Europei; ceea ce au făcut acum cu noi e numai începutul. Vei vedea, vei vedea…”

17 Ibidem, f. 126. *Ibidem*, f. 127.

19 Ibidem.

20 Ibidem.

război” 21. Totul era, aparent, cât se poate de clar, deşi în judecarea esenţei faptelor survenite lipsea – în chip surprinzător ori, cine ştie, pentru că aşa impunea demonstraţia (?) – un factor determinant: dar dacă războiul era purtat pentru eliberarea unor teritorii româneşti?! Se impune, în altă ordine, ca declaraţiile liderilor politici, militari şi diplomatici în forma comunicată de I. Joldea Rădulescu să fie coroborate şi cu alte surse. În niciun caz, nu trebuie să rămânem la un singur izvor, scrisoarea examinată din octombrie 1943. Nu putem ignora riscul ca I. Joldea Rădulescu să fi impus spiritul timpului prezent (octombrie 1943) declaraţiilor generale sau speciale smulse liderilor chestionaţi în răstimpul 1927 – 1940. Caz în care se impune să încheiem cum că declaraţiile erau frumoase şi utile, dar… ireale. Ceea ce schimbă multe, dacă nu cumva complet, datele problemei. Nu însă şi esenţialul, şi anume că în epoca modernă ne-a preocupat şi trebuie să ne preocupe orişicând vecinătatea Rusiei, rolul şi locul, destinul factorului rusesc în politica de ansamblu a României eterne. Pe de altă parte, problema nu s-a aflat, mai puţin, în atenţia lui Ion Antonescu şi a colaboratorilor săi. Din contra, a ocupat un rol predominant în strategia mareşalului, care a ales calea războiului alături de *Axă*

contra URSS şi a restului Naţiunilor Unite. Din considerente, care, şi acelea, trebuie avute în vedere, cum a şi fost cazul22.

Ajungem, în sfârşit, la concluzia finală: Numai aparent, potrivit relatării lui I. Joldea Rădulescu, mareşalul Antonescu pare să fi ignorat, în politica sa generală ce a condus la războiul României contra Rusiei Sovietice din 1941 – 1944, semnificaţia profundă, cu caracter de permanenţă, a factorului rus. Imposibil de admis, fie numai dacă avem în vedere educaţia şi experienţa Mareşalului. Dar, sub acest raport, precizările ce s-ar impune sunt ample şi numeroase, ele neintrând în tema investigaţiei noastre. Oricum, nu putem ignora precizările pe care Antonescu le-a formulat, în decembrie 1942, la solicitarea jurnalistului italian Lamberto Sorrentini, în sensul că „*… mă gândesc la ziua de mâine a României şi la eventualitatea că războiul*

21 *Ibidem*.

22 Vezi, de exemplu, Petre Mihail Mihăilescu, *România în calea imperialismului rus*. *Rusia*, *România şi Marea Neagră*, Bucureşti, 1944; general Platon Chirnoagă, *Istoria politică şi militară a războiului României contra Rusiei Sovietice*. *22 iunie 1941 – 23 august 1944*, ediţia a IV-a, Iaşi, Editura Fides, 1998. Motivând angajarea României în Războiul din Răsărit pentru eliberarea Basarabiei, Bucovinei de Nord şi a Ţinutului Herţa, la 24 iunie 1941, fiind primit de V.M. Molotov în vizită de rămas bun, Grigore Gafencu, întrebat de liderul diplomaţiei sovietice ce căuta România în tabăra Germaniei, a replicat cu demnitate: „*În ce mă priveşte, nu pot avea faţă de evenimentele de azi, pe care istoria le va judeca, decât o atitudine de diplomat, adică de soldat al ţării mele. Să-mi fie îngăduit în această calitate să-mi exprim părerea de rău că, prin politica lui urmată în timpul din urmă, guvernul sovietic nu a făcut nimic pentru a împiedica între ţările*

noastre durerosul deznodământ de azi. Prin brutalul ultimatum din anul trecut, prin ocuparea Basarabiei, a Bucovinei şi chiar a unei părţi din vechea Moldovă, despre care am avut prilejul să vorbesc domnului Molotov în mai multe rânduri, prin încălcarea teritoriului nostru, prin actele de forţă care au intervenit pe Dunăre […], *Uniunea Sovietică a distrus în România orice simţământ de siguranţă şi de încredere şi a st*ârnit *îndreptăţita teamă că însăşi fiinţa statului român este în primejdie. Am căutat atunci un sprijin în altă parte* […] *Lovitura cea dintâi, care a zdruncinat temelia unei asemenea Românii, chezăşie de siguranţă şi de pace, acoperire firească şi atât de folositoare a unui hotar întins şi însemnat al Rusiei, a fost dată, din nenorocire de guvernul sovietic. Cele ce se întâmplă azi sunt urmările acestei nenorociri care a dus acum la un război între cele două popoare care niciodată în istoria nu au luptat unul împotriva altuia „*(apud Grigore Gafencu, *Misiune la Moscova. 1940 – 1941*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1995, p. 230 – 231).

va fi pierdut. Eu lupt cu Rusia, care este un inamic mortal al ţării mele. Jafurile Germaniei le putem îndura, dar sub ameninţarea Rusiei putem sucomba [.] *Eu lupt întotdeauna cu Rusia, comunismul Uniunii Sovietice este un mijloc, nu sfârşitul imperialismului rus, care vrea Constantinopolul şi poate să ajungă acolo numai traversând sau înghiţind România* [.] *Eu nu fac un joc de trişor, ca vecinii mei unguri, visând prăbuşirea germanilor şi sosirea englezilor eliberatori. Drumul spre Constantinopol nu trece prin Budapesta şi ei nu au motive să se teamă de Rusia. Noi avem. Noi ştim că duşmanul mortal al României este Rusia lui Petru cel Mare şi a Ecaterinei a II-a, cărora Stalin le-a rămas credincios şi* [*pe care*], *trebuie să recunoaştem, îi continuă genial. Este ursul rus dintotdeauna, care, înveşmântându-se astăzi în comunism, înaintează în numele unei ideal care corupe*

intelectualitatea şi, ascunzându-şi colţii după o zdreanţă roşie, atrage masele de muncitori şi ţărani. Eu voi arunca în război, spre a-i zăgăzui pe ruşi, toate forţele pe care voi izbuti să le înarmez, convins că acesta este supremul bine pentru România: zăgăzuirea ruşilor". 23 Ulterior, în pragul sfârşitului de la 23 august 1944, Mareşalul nu şi-a modificat viziunea, nici chiar în momentul alegerii între război sau pace (respectiv, armistiţiu). Mă refer la faptul că, în ultima sa întrevedere cu Ion Mihalache, în seara de 22 – 23 august 1944, când liderul PNŢ i-a sugerat ca, a doua zi, să meargă la Palat, să discute cu regele Mihai I, admiţând să semneze el armistiţiul, Ion Antonescu a etalat unul dintre factorii esenţiali care contraziceau toate calculele avansate de preopinentul său. Dar este preferabil să reţinem din faimoasele *însemnări din celulă*, aşternute de Antonescu în ceasurile imediat următoare arestării sale în după-amiaza de 23 august 1944, un pasaj exemplar în demonstraţia noastră: „Vecinătatea Rusiei, reaua ei credinţă faţă de Finlanda, Ţările Baltice şi Polonia, experienţa tragică făcută de alţii, care au căzut sub jugul Rusiei, crezându-i pe cuvânt, mă dispensează să mai insist" 24 – a punctat şeful statului român ca răspuns la sugestia lui I. Mihalache de-a se încrede, o dată mai mult, în asigurările şi propunerile Moscovei pentru un armistiţiu direct URSS – România ale Moscovei, încurajate în epocă, cum se ştie, de către anglo-americani. Să ne fie îngăduit, în context, să apreciem că, în fundamentul ei, problema, atunci, ca şi în trecut ori ca acum, era în vizor. În fond, problema atitudinii României faţă de asigurările Marelui Aliat de la Răsărit s-a pus oricând în timpurile moderne. Încheierea nu poate fi decât una singură: Netăgăduit, ÎNCREDEREA şi GARANŢIA BUNELOR INTENŢII constituie prioritatea absolută care a fost, este şi rămâne pe agenda raporturilor româno-ruse. Iar aceasta, fără îndoială, după tot ceea ce experienţele veacurilor

precedente au clădit şi năruit, precum doar în pagini de baladă, cu atâta sârguinţă!

Poate să apară cât se poate de straniu, dar Mareşalul Antonescu a intuit evoluţia evenimentelor. În anume privinţe, cu o precizie de-a dreptul şocantă. Astfel, pentru a rămâne în contextul precizat, Antonescu, răspunzând ziaristului italian deja menţionat Lamberti Sorrentino la confluenţa anilor 1942 – 1943 decisivi şi fatali pentru soarta marii conflagraţii din 1939 – 1945, i-a dezvăluit, la insistenţele acestuia, în ce consta – faţă de posibilitatea ratării victoriei – încrederea sa în destinul ţării şi al poporului român, cu alte

23 Cf. Gh. Buzatu, coordonator, *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2002, p. 378 – 379. Textul integral al interviului a fost editat de istoricul Mihai Pelin (cf. „Independent", Bucureşti, 15 mai 2001, p. 5).

24 *Ibidem*, p. 291.

cuvinte care rămânea marele său secret? Vom prefera, se înţelege, să reţinem din interviul acordat italianului şi apărut cu o întârziere de 40 de ani:

„Spre a îndulci afectarea, relata italianul, am întrebat [pe Mareşal]:

— Şi dacă, totuşi, pierdeţi războiul?

— La timpul potrivit, imensul sacrificiu al celor căzuţi astăzi va salva tot ce se poate salva din România de mâine.

— Mă scuzaţi, domnule Mareşal, nu înţeleg.

— Am informaţii secrete despre comuniştii români emigraţi la şcoala de la Moscova. Sunt subjugaţi de o nebună, Ana Pauker, care şi-a vândut sufletul lui Stalin şi le impune compatrioţilor să vorbească ruseşte, chiar şi între ei, susţinând că limba română e un amestec bastard de dialecte, de înlocuit imediat cu aceea sublimă a lui Tolstoi. Pierzând noi războiul, acei emigranţi îndoctrinaţi şi fanatici îşi vor asuma puterea pentru a impune, cu

riguroasele sisteme ale marxismului, slavizarea, mai mult, rusificarea României.

Absorbit de gânduri, sprijinindu-şi bărbia cu mâna dreaptă, tăcea. Am îndrăznit să curm tăcerea aceea:

— Şi atunci?

S-a ridicat, s-a plimbat în jurul mesei, a revenit aproape de mine, privindu-mă drept în ochi, şi mi-a spus, scandând cuvintele:

— Şi atunci, amintirea părinţilor morţi acum, luptând în numele României române, va fi aceea care îi va obliga pe fii, fie ei şi comunişti, să se păstreze români şi să vorbească româneşte şi să rămână, cu fruntea sus, descendenţi ai coloniştilor lui Traian: latini, nu slavi.

Acesta este secretul dvs., domnule Mareşal?

— Dacă vreţi, e secretul meu. Vă propuneţi să scrieţi despre întâlnirea noastră?

— Nu pot să n-o fac. Dacă se va afla că am vorbit – am privit spre ceas – două ore cu Mareşalul Antonescu, şi aş refuza să scriu despre asta, aş rămâne şomer. Aveţi încredere, voi scrie numai ceea ce nu va displace”. 25

Cuvintele Mareşalului Antonescu, din perspectiva evoluţiei postbelice a României, se impun atenţiei istoricilor avizaţi.

* * *

Precizările de mai sus ne îndeamnă să insistăm, în continuare, asupra „Ţarului Roşu”, inamicul declarat al Mareşalului Antonescu după 22 iunie 194126. După cum se va constata, o figură bine cunoscută şi intens studiată de către Kremlinologi.

Dintre atâtea şi atâtea legende, care au circulat şi circulă încă pe seama lui Iosif Visarionovici Stalin (născut Djugaşvili, la 6 decembrie 1878 ori, după propria-i declaraţie de revoluţionar, la 21 decembrie 1879, în Gruzia), supranumit Soso de părinţi şi Koba de colaboratorii din Kremlin, câteva realităţi sunt totuşi

indiscutabile, iar, dintre acestea, una priveşte însuşi rolul şi locul în istorie al liderului de partid şi de stat al URSS (19241953): a fost – dacă aceasta constituie cumva un record demn de invidiat? – cel mai teribil

25 Cf. „Independent”, Bucureşti, 15 mai 2001, p. 5.

26 Cf. Gh. Buzatu, Mircea Chiriţoiu, eds., *Stalin cenzurat/necenzurat*, Bucureşti, Editura Ion Cristoiu, 1999, *passim*.

dictator al tuturor timpurilor, Numărul 1 detaşat în galeria tiranilor *hors série* de pretutindeni şi de oricând! Este un lucru cvasi-unanim acceptat că, dintre toţi tiranii secolelor precedente şi, probabil, ai celor următoare, Stalin deţine unele *priorităţi* pe care, desigur, cu foarte mare greutate vreun pretendent ar cuteza să le egaleze – limitele (practic, inexistente) ale puterii exercitate; sadism; premeditarea, planificarea şi înfăptuirea sistematică a crimei (nu a crimei obişnuite, ci a *asasinatului în masă*, programat şi aplicat pe criterii sociale, naţionale şi rasiale); numărul exorbitant al victimelor Gulagului = Holocaustul roşu; aria de acţiune (în anume privinţe şi în anume momente, întreg mapamondul); durata asumării „mandatului” şi, nu cel mai puţin important, consecinţele – pentru moment, imposibil de evaluat – ale tuturor faptelor sale. Şi care dictator, cu toate acestea, la timpul său a fost adulat, culmea, deopotrivă, de admiratori şi de victime. Iar, după moartea sa chiar, a provocat alte câteva zeci de victime, dintre rândurile celor extrem de numeroşi conaţionali care au ţinut să-şi ia omenescul „rămas bun” de la călăul lor?!

Unul dintre biografii inspiraţi ai lui Stalin, l-am numit pe Vladimir Volkoff, rus de origine, a consemnat în mod justificat că eroul său se cocoţase la putere pe un „piedestal de superlative” 27 Însă colaboratorii săi cei mai apropiaţi şi, ulterior, victimele sale au fost aceia care, cum se întâmplă adesea, au tras cele dintâi brazde ale cultului

personalităţii. S.M. Kirov, de exemplu, unul dintre fruntaşii comunişti, asasinat în 1934, s-a aflat între cei dintâi care l-au desemnat pe Stalin drept cel mai mare om al tuturor timpurilor, al tuturor epocilor şi al tuturor popoarelor… Dar, aşa cum am precizat, acesta nu era decât *începutul*. Lilly Marcou, autoarea unei biografii recente consacrată „ţarului roşu" de la Moscova, vorbea despre psihoza colectivă ce a cuprins sistemul comunist la 21 decembrie 1949, adică atunci când sau fi împlinit 70 de ani de la naşterea lui Stalin28 Aflat atunci în culmea popularităţii, el a fost recunoscut drept cel mai mare geniu al tuturor timpurilor şi al tuturor popoarelor, cel mai de seamă Comandant (Generalissim) al tuturor veacurilor, Corifeul ştiinţei, Conducătorul popoarelor etc. etc. Toate superlativele din toate limbile pământului se dovediră insuficiente pentru a-l omagia pe liderul de la Kremlin, mai precis pe cel care, cu numai doi-trei ani mai devreme, avizase şi definitivase… propria-i biografie, din care citătm:

„… Stalin este Lenin de astăzi…

Numele lui Stalin este simbolul vitejiei, simbolul gloriei poporului sovietic, un apel la noi fapte eroice pentru binele Marii noastre Patrii…

Numele lui Stalin se îmbină în creaţia populară cu numele lui Lenin…

Toată omenirea progresistă, toate popoarele democratice iubitoare de libertate îşi lez9 a de numele lui Stalin speranţele de securitate şi pace trainică şi îndelungată…" 29

Se impune să reţinem că bibliografia referitoare la viaţa lui Stalin este extrem de bogată şi de variată. Nimic surprinzător în această privinţă, dacă avem în vedere că prima

27 Vladimir Volkoff, *Treimea răului*: *rechizitoriu în procesul postum al lui Lenin*, *Troţki şi Stalin*.

Bucureşti, 1996, p. 36.

28 Lilly Marcou, *Stalin. Viaţa privată*, Bucureşti, 1997, p. 230 – 231.

29 Vezi: *I.V. Stalin. Scurtă biografie*, traducere, Bucureşti, Editura P.C.R., 1947, p. 196 – 197. Cf. şi ediţia critică a scurtei biografii (Gh. Buzatu, Mircea Chiriţoiu, op. cit., p. 1 – 223).

jumătate a existenţei imperiului sovietic a fost dominată, ca să nu spunem că într-un fel să confundat, cu însăşi viaţa dictatorului. Se înţelege, în consecinţă, că în primul rând principalele sinteze privind istoria URSS şi PCUS l-au avut în centrul atenţiei pe „ţarul roşu” 30, situaţie valabilă şi în cazul Kremlinologilor de pretutindeni (Roy Medevedev, Robert Conquest, Edward Crankshaw, I. Krotkov ş.a.), în acela al analiştilor spionajului moscovit (Christopher Andrew, Oleg Gordievski, Pavel Sudoplatov ş.a.) ori al specialiştilor antrenaţi în studiul puternicelor şi temutelor organisme care au dominat mişcarea muncitorească internaţională în deceniile III-VI ale acestui veac – Cominternul şi Cominformul (F. Borkenau, F. Claudin, D. Desanti, Jacques de Launay, A. Vaksberg, F.I. Firsov sau G.M. Adibekov). Bineînţeles, dintre memorialişti, s-au impus cei care s-au aflat în imediata sa apropiere (Vladimir Berejkov, B.G. Bajanov), însăşi fiica sa (Svetlana Alliluieva), principalii săi colaboratori şi inamici politici (L. Troţki, L.P. Beria, V.M. Molotov, N.S. Hruşciov) ori unii dintre cunoscuţii generali ai războiului antihitlerist din 1941 – 1945 (G. K. Jukov, I.S. Konev, A.M. Vasilevski, S.M. Ştemenko ş.a.). Stalin este prezent, de asemenea, în însemnările publicate de unii dintre principalii actori ai scenei internaţionale din epoca celui de-al doilea război mondial – W.S. Churchill şi Harry S. Truman, Charles de Gaulle şi Cordell Hull, Harry Hopkins, Anthony Eden şi E. Stettinius, Joachim von Ribbentrop, Grigore Gafencu şi Averell Harriman, iar reprezentantul mareşalului J.B. Tito, Milovan Djilas, a publicat o carte specială, foarte bine

primită31. În cele din urmă, dar nu şi cel mai puţin importanţi, îi reţinem pe biografi: Vladimir Volkoff şi Lilly Marcou, deja amintiţi, Robert Payne32 şi Alan Bullock, Jean Elleinstein, Isaac Deutscher, Robert C. Tucker, Adam B.-ulam, A. Autorkhanov, Hélène Carrère d'Encausse, James E. McSherry sau Boris Souvarine33. Una din cele mai temeinice biografii, întemeiată pe valorificarea masivă a arhivelor ultrasecrete foste sovietice, aparţine reputatului şi regretatului general rus D.A. Volkogonov34. Dintre lucrările speciale, reţinem atenţia cititorului asupra celor privind evoluţia raporturilor internaţionale în epoca şi sub influenţa lui Stalin35, condiţiile misterioase ale sfârşitului dictatorului36, istoria familiei sale37 ori analiza critică a operelor celui care se introdusese în trinitatea clasică a reprezentanţilor autorizaţi ai materialismului dialectic şi istoric38.

30 Vezi, de exemplu, Michel Heller, Aleksandr Nekrici, *L'utopie au pouvoir*. *Histoire de l'URSS de 1917 a nos jours*, Paris, 1982; E.H. Carr, *The Russian Revolution from Lenin to Stalin*, *1917 – 1929*, London, 1979; G. Boffa, *Storia dell'Unione Sovietică*, 2 vol., Roma, 1979, cu o ediţia în limba rusă – Moscova, 1990; Michael Lynch, *Stalin şi Hruşciov*: *URSS*, *1924 – 1964*, traducere, Bucureşti, 1998; L. Schapiro, *The Communist Party of the Soviet Union*, New York, 1960.

31 Vezi *întâlniri cu Stalin*, traducere, Craiova, 1990.

32 Cf. *The rise and Fall of Stalin*, New York, 1965.

33 Vezi Allan Bullock, *Hitler and Stalin*. *Paralel Lives*, London, 1993; Jean Elleinstein, *Staline*, Paris, 1984; Isaac Deutscher, *Stalin*. *A Political Biography*, New York, 1982, ed. I – 1949; Robert C. Tucker, *Stalin as Revolutionary*, *1879 – 1929*, New York – London, 1973 (cu o traducere în ruseşte – Moscova, 1991); Adam B.-ulam, *Staline*. *L'homme et son temps*, 2 vols., Paris, 1977; A. Autorkhanov, *Stalin and the Soviet Communist Party*, New York, 1959; Hélène

Carrère d'Encausse, *Stalin. L'ordre par la terreur*, Paris, 1979; James E. McSherry, *Stalin, Hitler, and Europe*, 2 vols., Cleveland-New York, 19681970); Boris Souvarine, *Stalin. A Critical Survey of Bolshevism*, New York, 1972 (ed. I – 1939).

34 Vezi *Triumfi traghediia. Politiceskii portret I.V. Stalina* (2 vols., ed. a II-a, Moscova, 1990.

35 George F. Kennan, *Russia and the West under Lenin and Stalin*, Boston, 1960.

36 A. Autorkhanov, *Staline assassine. Le complot de Beria*, Paris, 1980.

37 A. Kolesnik, *Mifâipravda o semie Stalina*, Moscova, 1991.

38 R.H. McNeal, *Stalin's Works*: *An Annotated Bibliography*, Stanford/Hoover, 1967.

Dintre biografi, Milovan Djilas află în Stalin pe cel mai mare criminal din istorie, în care „se împleteşte absurdul criminal al lui Caligula cu rafinamentul lui Borgia şi cu brutalitatea ţarului Ivan cel Groaznic" 39. „Istoria – continuă acelaşi – nu cunoaşte un despot atât de brutal şi cinic cum a fost Stalin. El este mai metodic, mai cuprinzător şi mai total ca criminal decât Stalin..." 40. Ceea ce sublinia şi Vladimir Volkoff atunci când descoperea în Hitler „un simplu cârpaci" comparativ cu Stalin, care, prin întreaga sa activitate, a probat categoric că nu voia să afle adevărul, ci să-l schimbe41.

Nu este posibil, fără îndoială, să reconstituim în limitele câtorva pagini biografia completă a lui Stalin, mai ales dacă ţinem seama de cantitatea şi calitatea informaţiilor furnizate de extrem de bogata literatură de care dispunem. De aceea, ne vom limita să urmărim doar traseul personajului nostru în unele puncte esenţiale: copilăria, studiile la seminarul din Tbilisi (1894 – 1899), contactele cu mişcarea clandestină din Gruzia (18991900), începuturile activităţii revoluţionare la Batumi, unde a fost

arestat pentru prima dată (1902), apoi încă de şapte ori până în 1913 şi în tot atâtea rânduri exilat, pentru a evada sistematic; în 1903 – 1904, el stabileşte legături cu Lenin, căruia, va pretinde mai târziu, i-a devenit un fidel discipol, pentru ca în continuare să participe la congresele bolşevicilor de la Stockholm şi Londra, acolo întâlnindu-se cu marele său rival de mai târziu, Leon Troţki, să viziteze Germania şi Austro-Ungaria ori să se preocupe de organizarea mişcării muncitoreşti în Georgia natală; era în deceniul care a precedat primul război mondial şi când s-a afirmat despre tânărul revoluţionar de profesie că ar fi acţionat, mai puţin din convingere, dar îndeosebi ca agent al poliţiei secrete ţariste (*Ohrana*), acoperire în privinţa căreia s-au adus şi se aduc mereu probe (cf. „Naţional" din 20 – 21 septembrie 1997, p. 5), toate irelevante însă; au urmat anii ascensiunii necontenite, aceasta în condiţiile revoluţiei din 1917 şi ale războiului civil (1917 – 1922), al fondării URSS şi ale morţii premature a lui Lenin (1924), după care s-a îngrijit, în calitatea-i de secretar general al Partidului Comunist bolşevic din Rusia (1922), de îndepărtarea treptată a rivalilor, în frunte cu Troţki (1928 – 1929), premise „sigure" pentru a declanşa colectivizarea agriculturii, industrializarea şi primul plan cincinal; la mijlocul anilor '30 porneşte teroarea de masă împotriva comuniştilor şi a tuturor popoarelor absorbite de URSS, iar în august 1939, avizând şi asistând la semnarea faimosului pact de neagresiune cu Hitler, contribuie nemijlocit la aruncarea lumii în vâlvătăile celui de-al doilea război mondial; conflagraţia nu va ocoli însă URSS, astfel că aliatul din ajun, Hitler, a atacat la 22 iunie 1941 Rusia Sovietică, perioada Marelui Război pentru Apărarea Patriei (1941 – 1945) oferindu-i prilejul de a se impune, o dată în plus, ca lider politic, militar şi, nu mai puţin, ca negociator diplomatic în cursul conferinţelor interaliate controversate (prin principiile avansate şi deciziile adoptate) de la

Teheran, Moscova, Yalta şi Potsdam cu preşedinţii SUA şi premierii Marii Britanii; el a pretins şi a reuşit să-şi convingă partenerii de dialog asupra necesităţii extinderii „zonelor de securitate" ale URSS, context în care numeroase state din Asia şi Europa Est-Centrală (inclusiv România) au devenit *democraţii populare*, iar *imperiul roşu* o tristă realitate; marele conflict din 1939 – 1945 a fost succedat de un altul, aşa-numitul *război rece*, care a riscat în orice moment să se transforme într-unul *cald*, foştii aliaţi împotriva lui Hitler devenind

39 Vezi *întâlniri cu Stalin*, p. 122.

40 *Ibidem*, p. 124.

41 Cf. *Treimea răului*, pp. 28, 35.

de-acum inamici implacabili şi dispuşi să recurgă la necruţătoarele bombe atomice şi cu hidrogen ori la arme mai sofisticate; URSS a traversat, în primii ani postbelici, o necesară perioadă de reconstrucţie, însoţită însă de o nouă teroare şi de un val de antisemitism, ce s-au extins, peste noile graniţe ale URSS, în toate ţările ocupate de Armata Roşie în urma războiului (inclusiv România), aflate – la voinţa Kremlinului – în plin *proces de comunizare*. Hitler, după cum se ştie, crease Auschwitz-ul, Buchenwald-ul şi Dachau-ul, iar Stalin – după cum a observat J. Elleinstein – l-a imitat întocmai şi a fondat, de-a lungul şi de-a latul „sistemului socialist mondial", sute şi sute de lagăre asemănătoare, toate alcătuind în fond un singur şi uriaş lagăr – *Gulagul*, în care au pierit milioane de oameni. Un număr înspăimântător de victime a provenit dintre români, fie din rândul celor rămaşi în statul fixat în frontierele stabilite de învingători în 1944 – 1945, fie, mai ales, dintre cei aflaţi în provinciile noastre istorice ocupate de URSS în 1940 şi re-anexate după 1944: Basarabia, nordul Bucovinei şi Ţinutul Herţa.

După moartea lui Stalin, la 5 martie 1953, admiratorii şi detractorii săi şi-au împărţit cu dificultate

rolurile. Şi aceasta pentru că – şi unii, şi alţii – au descoperit că, în cazul în speţă, cu excepţia faptului că Stalin organizase şi condusese ampla bătălie a URSS împotriva Germaniei hitleriste şi a aliaţilor ei, cu greu au mai putut descoperi vreun episod luminos în viaţa *ţarului roşu42*. Cu toate acestea, atacul împotriva cultului personalităţii nu s-a declanşat imediat, ci după mai mulţi ani şi graţie unor minuţioase preparative. Era vorba, în fond, de o *redescoperire a lui Stalin*, care, cu mult înainte raportului lui N.S. Hruşciov din februarie 1956, fusese înfăţişat opiniei publice *aşa cum era*... Pretutindeni în lume, cu excepţia URSS. În România, de exemplu, cu ani înaintea comunizării forţate a ţării, opinia publică ajunsese să-l cunoască pe *adevăratul Stalin*. Ne referim atât la presa anilor 1917 – 1944, pe care am cercetat-o integral, cât şi la unele lucrări de mare tiraj şi succes. Astfel, cunoscutul scriitor german Emil Ludwig s-a bucurat, la Bucureşti, precum în multe alte capitale europene, de o bună primire cu volumul *Conducătorii Europei43*. Stalin fusese plasat într-o bună companie, alături de Nansen, Briand, Lloyd George, Venizelos şi Mussolini, dar „autocratul rus" nu beneficia nicicum de simpatia autorului. Acesta îl întâlnise la Kremlin în 1931, dar nu se lăsase impresionat de gazdă. Dimpotrivă: „Totul e greoi la acest bărbat: mersul său, privirea sa, voinţa sa şi chiar când râde (ceea ce-i face plăcere) râsul său e închis, înăbuşit, încet, pentru el însuşi, izvorând din acel dispreţ general pe care îl au toţi dictatorii faţă de bestia omenească" 44. Tot pe atunci, istoricul francez Jacques Bainville l-a plasat pe Stalin după Lenin, dar înainte de Mussolini şi Hitler. El întruchipa pe *dictatorul oriental* şi fără de care, deja în 1935, revoluţia din 1917 „nu ar fi fost decât o amintire" 45. Liderul de la Kremlin a populat numeroase alte cărţi ale timpului46, dar, în

42 Vezi Alexandru Pintescu, *Stalin şi „holocaustul*

roşu”, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2004, *passim*.

43 Bucureşti, Editura Cugetarea, fără an, ed. originală – 1934.

44 Emil Ludwig, *Conducătorii Europei*, p. 315.

45 Cf. *Les dictateurs*, Paris, 1935, p. 219.

46 Vezi N.N. Matheescu, *URSS. Istoricul revoluţiei ruseşti. Lenin – Trotzehy – Stalin. Planul cincinal*, Bucureşti, Editura Revistei de Studii Sociologice şi Muncitoreşti, 1934; Ştefan Ionescu, *De la Petru cel Mare la Stalin. Istoria unei revoluţii*, ed. a II-a, Bucureşti, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, 1942. Acesta din urmă s-a distins, în 1943 – 1944, prin articolele din presă despre URSS şi stalinism.

mod special, *Eroii revoluţiei ruse. Lenin. Trotski. Stalin*, datorată cunoscutului profesor Sterie Diamandi, care publicase şi impresionanta *Galerie a oamenilor politici* din România48. Pentru Sterie Diamandi, ca şi pentru Jacques Bainville, rolul major al lui Stalin se concretizase în faptul că „asigurase” dăinuirea regimului sovietic, căci, în rest, el îl confirmase întru totul pe Troţki: „cea mai eminentă mediocritate a partidului” 49. Iată-l însă pe Stalin surprins de Sterie Diamandi în dimensiunea-i reală: „... Nu cunoaşte decât o singură pasiune: politica; nu are decât o singură slăbiciune: puterea. În vâltoarea luptelor politice, găseşte singura raţiune a existenţei sale. E trup şi suflet devotat politicii. Iubeşte şi doreşte puterea din toate fibrele fiinţei sale; e un îndrăgostit fanatic al puterii [...] E o dragoste de o virilitate sălbatică care vrea să posede puterea în chip exclusiv şi absolut. Gelos de dânsa cu acea gelozie ce caracterizează pe amanţii de rasă, el nu înţelege să-mpartă cu altcineva puterea. De aceea, a căutat pe toate căile să-nlăture pe toţi cei care îndrăzneau să râvnească la dânsa (Troţki, Kamenev, Zinoviev, Buharin, Frunze)” 50.

Este în afara oricărui dubiu că, în istorie, *nu Stalin a*

descoperit crima; *el a perfecţionat sistemul de-a recurge la crimă pentru a se menţine la putere*. Regimul social pe care l-a apărat, l-a menţinut şi l-a ilustrat nu a fost nici pe departe, astfel cum au pretins cu încăpăţânare adulatorii Führerului Roşu şi acesta în persoană, cel mai drept şi fără de egal în istoria umanităţii51. A fost, înainte de toate, *un socialism cu faţă inumană*. Măcinat de puternice şi insolubile contradicţii, în continuă competiţie cu factorul *timp*, pe care nu a reuşit în vreun fel să-l controleze iar nicidecum să-l domine. Dimpotrivă, la una dintre confruntările decisive, el a clacat. În context, se poate aprecia că Stalin a fost un *mare învins* în faţa istoriei. Iar, în raport nemijlocit cu metodele sale brutale, *cel mai mare învins*. Milovan Djilas, la care revenim, a surprins corect situaţia: „Cu toate că Stalin se numără printre cei mai mari învingători pe care i-a cunoscut istoria [în 1945], în realitate el este una dintre personalităţile cele mai învinse. După el nu a rămas nicio valoare durabilă, nepreţuită. Victoria s-a transformat în înfrângere, atât a personalităţii, cât şi a ideii…” 52

După cum este cunoscut, în februarie 1956, unul dintre discipoli, N.S. Hruşciov, a fost acela care, în calitatea sa de prim-secretar al CC al PCUS, a contribuit cel dintâi decisiv la demitizarea lui Stalin. Într-un document fundamental, care a fost editat şi la Bucureşti53. Este vorba de faimosul *Raport secret* al lui Nikita Sergheevici Hruşciov, prezentat de acesta într-o „şedinţă închisă” a Congresului al XX-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice din februarie 1956 şi care, prin grija conducerii comuniste de la Bucureşti, a fost tradus de îndată în limba română şi a beneficiat chiar de o ediţie adecvată, adică de „uz intern”, ceea ce nu i-a asigurat decât o circulaţie extrem de limitată, cititorul obişnuit mulţumindu-se, în schimb, cu extrase din *Raport* incluse în

47 Bucureşti, Editura Cugetarea, 1937.

48 Bucureşti, 1935, reeditare – 1991.

49 *Ibidem*, p. 289.

50 *Ibidem*, p. 254 – 255.

51 I.V. Stalin, *Problemele leninismului*, ed. a II-a, Bucureşti, Editura PMR, 1948, p. 906 şi urm.

52 Milvan Djilas*, întâlniri cu Stalin*, p. 142.

53 Vezi Vladimir Zodian, Gh. Neacşu, Radu-Dan Vlad, *Crimele lui Stalin*, Bucureşti, Editura Majadahonda, 1998.

unele lucrări străine de istorie54 ori, mai degrabă, apelând la ediţiile occidentale ale *Memoriilor* lui N.S. Hruşciov55. Volumele au fost prefaţate de Edward Crankshaw, cunoscutul biograf al lui Hruşciov56. Este simptomatic că, în Rusia, memoriile lui Hruşciov nu au fost editate integral decât între anii 1990 şi 1995, prin eforturile cunoscutei publicaţii de specialitate „Voprosî istorii”, iar în volum, cu o prefaţă a fiului fostului lider comunist, profesorul Serghei Nikitici Hruşciov57.

Aşa după cum a observat jurnalistul britanic David Crankshaw, cel mai avizat biograf al lui N.S. Hruşciov, acesta, promovat pe linie de partid şi de stat prin voinţa însăşi a lui I.V. Stalin şi selectat tot de el între posibilii săi succesori la Kremlin, şi-a pregătit în chip spectaculos ceasul în istoria URSS şi a lumii. El a fost marcat de întrunirea Congresului al XX-lea al PCUS la 14 – 25 februarie 1956 şi de *Raportul secret*, acesta constituind punctul crucial în dezvăluirea şi combaterea cultului personalităţii lui I.

58

V. Stalin şi în abandonarea „canoanelor leniniste” ale Kremlinului. Potrivit Kremlinologilor, în şedinţa din dimineaţa de 25 februarie 1956 a Congresului al XX-lea la Moscova a explodat realmente o bombă prin intervenţia lui N.S. Hruşciov, care, în „sesiune închisă”, deci fără participarea invitaţilor de onoare de peste hotare ai partidelor comuniste şi muncitoreşti „frăţeşti”, a citit

documentul intitulat *DESPRE CULTUL PERSONALITĂŢII ŞI CONSECINŢELE SALE59*.

Consecinţele intervenţiei lui N.S. Hruşciov au fost extraordinare. Michel Heller şi Aleksandr Nekrici, deja menţionaţi, au reţinut în *Istoria* lor: „Raportul lui Hruşciov… fu cunoscut rapid în toată ţara [în URSS]. Îmbogăţit cu intervenţiile delegaţilor [la Congres], el fu în întregime şi pasionant dezbătut la reuniunile locale ale partidului. Obiectul dezbaterilor deveniră nu numai Stalin şi crimele sale, ci, de asemenea, şi sistemul sovietic luat ca atare…" 60 Revenim, precizând că efectele intervenţiei lui Hruşciov, „măsurată" de observatori în… 20.000 de cuvinte61, le putem aprecia a fi fost de-a dreptul incalculabile, pentru evoluţia URSS şi – de ce nu? – chiar pentru prăbuşirea imperiului comunist moscovit în 1991. Ceea ce până în februarie 1956 era atât de bine cunoscut, din mărturiile tragice ale milioanelor de supravieţuitori ai *Gulagului* de pe cuprinsul URSS ori din Europa Est-Centrală şi Asia de Est şi de Sud-Est, subjugate de Armata Roşie şi NKVD/KGB după cel de-al doilea război mondial, ori din informaţiile capturate pe cele mai diverse căi de Washington şi Londra, Paris, Roma şi Bonn, a fost *după aceea* dezvăluit oficial de către – surpriză! – cel mai înalt personaj din ierarhia Kremlinului după moartea lui Stalin. Pentru a-şi susţine pledoaria, Hruşciov a apelat mai întâi la mărturiile lui Lenin: aşa-numitul testament dictat în decembrie 1922-ianuarie 1923 şi scrisoarea personală adresată lui Stalin în martie 1923. Din *testament*, Hruşciov a reţinut această contra-recomandare a lui Lenin ca Stalin să-i fie succesor: „Stalin este

54 Roy Medvedev, *Le Stalinisme*. *Origines*, *histoire*, *conséquences*, Paris, Editions du Seuil, 1972.

55 Vezi *Khrushchev Remembers*, edited by Strobe Talbott, Boston, Little, Brown and Co., 1970; *Khrushchev Remembers*: *The Last Testament*, edited by Strobe Talbott,

Boston, Little, Brown and Co. / A
Bantam Books, 1974.

56 Cf. *Khrushchev. A Career*, New York, The Viking Press, 1966.

57 Cf. N.S. Hruşciov, *Vospominaniia. Izbrannâie fragmenţi*, Moskva, Izdatelstro Vagrius, 1997.

58 Edward Crankshaw, op. cit., p. 227 – 228.

59 Vezi Leonard Schapiro, op. cit., p. 560; Michel Heller, Aleksandr Nekrici, *L'utopie au pouvoir*, p. 441 şi urm.; Giuseppe Boffa, *Istorila Sovetskogo Soiuza*, II, p. 438 şi urm.

60 Michel Heller, Aleksandr Nekrici, op. cit., p. 442.

61 Edward Crankshaw, op. cit., p. 228.

prea brutal şi această lipsă, care poate fi întru totul tolerată în mediul şi în relaţiile dintre noi, comuniştii, devine intolerabilă în postul de secretar general. De aceea, eu propun tovarăşilor să examineze modalitatea mutării lui Stalin din acest post şi să numească în acest post pe un alt om, care în toate celelalte privinţe se deosebeşte de tovarăşul Stalin numai printr-o trăsătură care prevalează, şi anume este mai tolerant, mai loial, mai politicos şi mai atent faţă de tovarăşi, mai puţin capricios…"

Mai apoi, în scrisoarea din martie 1923, expediată în copie şi lui Kamenev şi Zinoviev, Lenin îl acuza pe Stalin de grosolănie faţă de Nadejda Krupskaia, iar finalmente solicita scuze, dacă nu prefera ruperea „relaţiilor dintre noi". În expozeul său, Hruşciov a afirmat şi a dovedit că Stalin a făcut „tot mai mult abuz de putere", „a început să reprime fruntaşi de vază ai partidului şi statului", dar, finalmente, a ezitat să-l desemneze „despot", argumentând în folosul său că, desigur, aşa socotise el că trebuia procedat, „în folosul partidului, al oamenilor muncii, în interesul apărării cuceririlor revoluţiei"…

Fundamental a fost însă faptul că *începutul se consumase*: s-a prăbuşit mitul stalinist despre *raiul*

comunist, care s-a transformat într-o clipă în *mai mult decât iadul*... Iar, peste decenii, prin eforturile istoricilor de pretutindeni, în cel mai cumplit carnagiu al secolului şi, mai mult, al tuturor veacurilor laolaltă! De la un capăt şi până la altul a existenţei URSS şi al ţărilor satelite, din 1917 şi până la 1991: *Holocaustul roşu*, soldat cu aproximativ 100.000.000 de morţi62. Nu numai de pe cuprinsul fostei URSS, ci de pe întreg mapamondul, inclusiv România. Din păcate!

62 Vezi Stéphane Courtois şi colaboratori, *Cartea neagră a comunismului*. *Crime*, *teroare*, *represiune*, Bucureşti, Editura Humanitas/ Fundaţia Alianţa Civică, 1998, p. 11; Florin Mătrescu, *Holocaustul roşu*, ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Bucureşti, 1998, p. 111 – 117, unde se indică aproximativ 150.000.000 de morţi. Relativ la crimele ocupaţiei sovietice în Basarabia, vezi Valeriu Pasat, *Calvarul*. *Documentarul deportărilor de pe teritoriul RSS Moldoveneşti*. *1940 – 1950*, Chişinău, Rosspen.

2006.

CAPITOLUL II *22 IUNIE 1941*:

„AGRESIUNEA „ROMÂNIEI ÎMPOTRIVA RUSIEI COMUNISTE

După mai mult de o jumătate de veac, în mod concret chiar din ultimele luni ale conflagraţiei mondiale din 1939 – 1945, istoricii şi comentatorii politico-diplomatici sau militari care şi-au focalizat atenţia asupra situaţiei României în cursul ostilităţilor au investigat, cu obligativitate, *dosarul* sau *cazul* Mareşalului Ion Antonescu, şeful atotputernic al Guvernului şi, concomitent, Conducătorul Statului Român din 1940 – 1944. Învingătorii din 1945 – Democraţiile Occidentale şi, deopotrivă, Kremlinul, cu uneltele sale de la Bucureşti, în primul rând comuniştii – numai legalitatea nu şi-au propus s-o impună, ci doar să... „închidă” o problemă, chiar dacă printr-o execuţie, în 1 iunie 1946, un spectacol la care

Mareşalul şi trei dintre colaboratorii săi principali (Mihai Antonescu, Constantin Piky Vasiliu şi Gheorghe Alexianu) au „cooperat" din plin, căci, cu toţii, au dovedit atunci că *au ştiut să moară*! Ceea ce jalnicii scenarişti ai cvadruplului asasinat nici măcar n-au bănuit, după cum nu au prevăzut nici faptul că filmul cinematografic realizat, intrat pentru moment în posesia lor şi păstrat decenii la rând sub şapte lacăte, era, în fond, *destinat Istoriei*. De mai mulţi ani, cum se ştie, se află în circulaţie pelicula românească surprinzând crima de la Jilava din 1 iunie 1946, iar vizionarea ei provoacă, involuntar, admiraţia, dar – vai! – nicidecum faţă de „justiţiarii" anului 1946, ci faţă de „criminalii de război", cum au fost şi mai sunt desemnaţi în mod complet eronat – într-o grabă suspectă şi dintr-o gravă eroare judiciară, în temeiul unor probe selectate cu mare grijă şi interpretate în „spiritul epocii", dominat de atotputernicia Kremlinului asupra Europei Est-Centrale – cei condamnaţi la moarte în 17 mai 1946 de către aşa-zisul „Tribunal al Poporului" de la Bucureşti. Motiv pentru care oprobriul se revarsă asupra asasinilor învingători, care, nefiind în stare să regizeze o execuţie, au înfăptuit pur şi simplu *un masacru*...

Pe deasupra, momentul ales nu era cel mai nimerit: cu sau fără ajutorul Occidentului (dar, în mod sigur, *cu acordul său*), U.R.S.S. ocupase România, ameninţând s-o transforme oricând într-o veritabilă gubernie rusească, iar „Cortina de Fier" fusese deja trasă în inima Europei, astfel că victimele răzbunării, al căror deznodământ fusese aşteptat în mod sincer de către unii, apăreau inevitabil – în ciuda erorilor şi limitelor lor, peste care istoricul obiectiv este forţat a nu trece – victime ale silniciei moscovite şi a delegaţilor comunişti la putere în Bucureşti după 6 martie 1945, întru totul şi cu toţii huliţi de întregul popor român umilit.

Sursele de care dispunem indică modul cum cei care

avansaseră la „procesul” din 6 – 17 mai 1946 al Mareşalului documente şi acuzaţii neîntemeiate („agresarea” U.R.S.S.încălcarea” normelor internaţionale de purtare a conflictelor, „înfeudarea” politică, economică şi culturală a ţării Germaniei naziste, cooperarea la aplicarea „soluţiei finale” promovată de Adolf Hitler etc. etc.) au resimţit imediat şi pe deplin toată insatisfacţia sau au intuit posibilitatea „rejudecării postume” a lui Ion Antonescu.

Cu observaţia că expresia respectivă nu reflectă nicidecum, mai ales pentru istorici, esenţa *cazului Antonescu*, reamintim63 că excelentul diplomat care a fost Grigore Gafencu, aflat în exil în Elveţia, a notat în seara de 1 iunie 1946 în *Jurnalul* său că *„Mareşalul cade ca un martir al cauzei româneşti, pentru că România nu mai* cunoaşte *decât o singură ameninţare*: *Rusia*. *În jurul lui se va naşte o legendă care va îndulci judecata istoriei „64*.

S-au bucurat de o largă audienţă opiniile deschise – nici nu se putea să fie altfel! – exprimate de Mareşalul Ion Antonescu în replică la interviul realizat în 1943 de scriitorul Ion Al. Brătescu-Voineşti pe tema comunismului sovietic65.

Punctul de vedere expus de Mareşal a fost cu atât mai relevant, mai şocant cu cât, în acel moment, România era deja angajată, alături de Germania şi de aliaţii ei, într-un război total împotriva U.R.S.S., iar, prin forţa lucrurilor, în ceea ce ne privea, şi în contra restului aliaţilor conjuncturali ai Moscovei, Naţiunile Unite, în speţă S.U.A. şi Marea Britanie.

Războiul României, declanşat la 22 iunie 1941, a fost de la un capăt la altul, deci până la 23 august 1944, *unul drept*, pentru repararea nedreptăţilor imense cauzate ţării în vara anului 1940, când U.R.S.S. ocupase teritoriile istorice din Est, în primul rând Basarabia şi Bucovina de Nord.

În condiţiile concrete ale timpului, lupta României pentru restabilirea graniţelor istorice în Răsărit, pe Nistru, a căpătat multiple înţelesuri. A fost, astfel, după limbajul tipic al epocii, prioritar o bătălie *pentru neam şi pentru cruce* şi, nu mai puţin, pentru *zdrobirea comunismului*[66], fapt menţionat anume de Ion Antonescu în cele două documente istorice difuzate de la Bucureşti la 22 iunie 194167: *Proclamaţia către Ţară* şi *Ordinul de zi către Armata Română*. Astfel, *Ordinul de zi* îndemna oştile: *„… Dezrobiţi din jugul roşu al bolşevismului pe fraţii noştri cotropiţi”*! în timp ce faimoasa *Proclamaţie* chema la *lupta sfântă* în contra *„năvălitorilor asupra civilizaţiei şi bisericii, a dreptăţii şi propriilor noastre drepturi”*, pentru eliberarea Basarabiei şi a Bucovinei, unde se impuneau a fi sparte *„cătuşele roşii ale anarhiei şi prăzii cotropitoare”*. Dar, mai mult decât atât, războiul declanşat de Germania împotriva U.R.S.S. dăduse României lui Antonescu *„mândria unei lupte puternice şi curajoase nu numai pentru reclădirea drepturilor naţionale, dar şi împotriva celui mai mare duşman al lumii: bolşevismul”*. Cu alt prilej, la 18 mai 1943, în interviul acordat inginerului C. Filipescu, Mareşalul Antonescu se destăinuia că primise provocarea unui război cu URSS numai bazat pe *„credinţa nestrămutată că, luptând împotriva comunismului, slujim nu numai crezul naţional, dreptul de conservare şi onoare al poporului român, dar – ca şi în trecut – prin lupta şi jertfa noastră servim civilizaţia însăşi. Satisfacţiile imediate şi vizibile nu ne-au lipsit, ca urmare a acestui impus – dar şi justificat – război. Provinciile au fost*

6634 Cf. Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu*, Ploieşti, Mileniul III, 2005, p. 131.

64 Idem, *România cu şi fără Antonescu*, Iaşi, Editura Moldova, 1991, p. 338.

65 Mareşalul Ion Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, I, ediţie Gh. Buzatu, Iaşi,

Editura Moldova, 1991, p. 13.

66 Gh. Buzatu, *Mareşalul Antonescu şi războaiele anticomuniste ale României*, în „Orizont XXI”.

Piteşti, nr. 3/2006, p. 34 şi urm.

67 Mareşalul Ion Antonescu, *Un ABC* I, p. 158 – 161.

eliberate, *inamicul zvârlit peste hotare* (subl. ns.)”

68. Ceea ce, cel mai adesea s-a neglijat după 1944 – 1945, a fost faptul că – prin acţiunea sa militară – Antonescu, propunându-şi anularea nedreptăţilor din 1940 şi combaterea pericolului comunist69, n-a pierdut din vedere în principal refacerea integrală a unităţii româneşti, astfel cum triumfase la 1918 şi în realizarea căreia avusese modesta sa contribuţie70. Dintre atâtea dovezi la care s-ar putea apela, în acest sens, ne mărginim la *Cuvântul către Ţară* al Mareşalului de la 1 ianuarie 1944, când şi-a exprimat – pentru a câta oară? – „crezul neşovăielnic” în

71

atingerea „drepturilor noastre”. Iată de ce, convins că „libertatea noastră slujeşte Europa

72

şi legile civilizaţiei”, Mareşalul şi-a exprimat convingerea că, numai uniţi, românii aveau să înfrunte „vitregia ceasurilor ce vor să vină”, asigurând astfel „*dreptatea neamului nostru şi unitatea pământurilor*, *care ale lui au fost şi ale lui trebuie să rămână*”. Fără a mai reveni asupra considerentelor expuse în volumul precedent al seriei, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu* (2005), toate problemele esenţiale ale Războiului din Est au fost abordate de Mareşal în cadrul forurilor competente civile şi militare de la

74 75

Bucureşti, dar şi în întrevederile sau corespondenţa cu Hitler şi ceilalţi lideri germani. Referitor la încrederea lui Antonescu în victorie, dat fiind că vom reveni în finalul cap. V, reţinem în acest loc că el şi-a manifestat constant,

exceptând desigur anume nuanţe şi îndoieli de moment, încrederea în succesul final. În prima parte a războiului, el întrevedea izbânda „după lupte grele”, alături de A-a, dar, fapt memorabil, într-un rând – culmea, la doar câteva zile după eşecul trupelor coaliţiei de-a bara contraofensiva sovietică la Stalingrad! – a admis, totuşi, că „vom *pierde războiul* (subl. ns.)”, dacă resursele petroliere ale României ar fi lovite în chip vital76. Ceea ce s-a şi produs în perioada următoare, iar, în anul următor, la 15 noiembrie 1943, Conducătorul i-a reamintit Führerului despre rolul petrolului românesc în război, ca şi despre involuţiile operaţiunilor din Est77. Hitler a răspuns abia după o lună, mai precis la 15 decembrie 1943, dar, recunoscând rostul petrolului românesc pentru determinarea „viitorului nostru

68 ANIC, fond PCM – CM, dosar 202/1944, f. 406. De remarcat că, în cursul Campaniei din Est, I.

Antonescu a abordat, în contextul luptei împotriva slavilor, şi problema acţiunilor antievreieşti (telegrama de pe front, 3 septembrie 1941, către M. Antonescu, idem, dosar 90/1941, f. 46).

69 Gh. Buzatu, Mircea Chiriţoiu, *Stalin cenzurat/necenzurat*, Bucureşti, Editura Ion Cristoiu, 1999, p. 237 şi urm.

70 *Ibidem*.

71 Mareşal I. Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, II, p. 120.

72 *Ibidem*.

73 *Ibidem*, p. 121.

74 În cursul întrevederii cu Hitler la Berlin, în 22 noiembrie 1940, Antonescu i-a mărturisit Führerului, că România lui Carol al II-lea, izolată pe plan extern şi slăbită în interior, se prăbuşise pentru că „*forţele sinistre ale bolşevismului şi iudaismului, dispuse în spatele Vechiului Regim, au provocat deodată şi intenţionat dezorganizarea*

ţării pentru a o lăsa să cadă în braţele bolşevismului” (apud Andreas Hillgruber, ed., *Les entretiens secrets de Hitler*, I, *1939 – 1941*, Paris, Fayard, 1989, p. 356 – 358). Aflat din nou la Hitler, de data aceasta la München, în 12 mai 1941, Antonescu a revenit asupra problemei, considerând că în sfârşit sosise momentul ca Germania şi România *„să se opună unui pericol comun*”, iar acesta a fost precis indicat: *„Este vorba de pericolul slav, care revine mereu în cursul secolelor şi care, acum, trebuie lichidat o dată pentru totdeauna*” (*ibidem*, p. 590 – 592).

76 Vezi ANIC, fond PCM – CM, dosar 144/1943; idem, fond PCM – CM, dosar 324/1941.

76 AMR, Piteşti, fond 951, dosar 12 (textul olograf şi cel dactilografiat ale scrisorii adresate de I. Antonescu generalului A. Gerstenberg, Bucureşti, 26 noiembrie 1942, înregistrate la Cabinetul Militar al Conducătorului Statului sub nr. 243/S).

77 ANIC, fond PCM – CM, dosar 324/1942, f. 71 – 77.

comun” în război78, a insistat pentru intensificarea eforturilor întru apropierea victoriei, interesul fiind comun. *„… O Românie victorioasă, cu Germania la Răsărit, va privi* – îl asigur Hitler pe Antonescu – *cu linişte în faţă orice ameninţare a fiinţei sale europene. Va fi, prin propria sa putere, destul de tare spre a-şi asigura linia intereselor sale naţionale. O Românie care însă, în această luptă de partea Germaniei, va pierde războiul, nu va mai trebui să-şi facă iluzii despre dificultăţile sale naţionale sau altele, fie ele fondate sau nefondate. În acest caz, tot atât de puţin va exista o Românie, cât va mai exista alt stat naţional european* (subl. ns.)”. Iată de ce Hitler urgenta pentru ca România să-şi mobilizeze *„toate mijloacele pe care le poate da* (subl. ns.)”, pentru a se obţine în conflict „un *sfârşit plin de victorie* (subl. ns.)” O.

Din motive care n-au cum să scape pătrunderii cititorului, Antonescu a abordat problemele purtării şi

necesităţii Războiului din Est în discuţiile şi corespondenţa cu colaboratorii săi. Una dintre formulările categorice şi exemplare am întâlnit-o în telegrama de răspuns adresată la 18 august 1943 profesorului Napoleon Creţu, secretarul general al Ministerului Culturii Naţionale în acel moment, căruia i se destăinuia: „*Mulţumesc cu atât mai mult astăzi corpului didactic secundar pentru înalta sa ţinută patriotică şi pentru înţeleaptă înţelegere a chemărilor impuse de lupta în războiul dreptăţii naţionale, cu cât şefii fostelor partide politice81 mă someză prin memorii, în numele lor şi al câtorva persoane bine cunoscute prin trecutul lor, să retrag armata din luptă, fiindcă le-o cere, ameninţând, bine cunoscuţii domni Città Davila, Cornel I. Bianu, Botez şi alţi evrei prin posturile de radio din Londra şi Washington. Este evident pentru cea mai simplă minte că părăsirea luptei pe care o ducem în Răsărit, pentru asigurarea fiinţei de azi de totdeauna a vieţii, libertăţii şi integrităţii neamului, fără nicio garanţie serioasă că sacrificiile ce am făcut nu au fost zadarnice, ar fi un odios de trădare faţă de Moldova, Bucovina şi Basarabia, faţă de istorie şi de onoarea noastră; şi chiar faţă de ardeleni, care nu numai că n-ar avea nimic de câştigat, dar ar avea totul de pierdut, dacă Regatul ar intra în parte sau în total sub sclavia asiatică. De aceea sunt recunoscător corpului didactic şi tuturor celor care exprimă, în aceste moment, simţăminte de încredere în conducerea neamului*/ (subl. ns.)” 82. Trebuie să fim siguri că, în acelaşi timp, Mareşalul Antonescu era pe deplin informat în privinţa proiectelor şi acţiunilor antiromâneşti ale Kemlinului, ale lui Stalin în mod special83, ca şi asupra „obiectivelor” anunţate de PCR – interior84. Să nu neglijăm că multe dintre ordinele de zi ale lui Stalin se încheiau cu formula: „*Răzbunare şi moarte cotropitorilor germano-fascişti*!”, fiind astfel vizaţi Hitler şi toţi aliaţii săi din Est85, iar la 1 mai 1944 liderul de la Kremlin anunţa: „*… Armata Roşia a*

ieşit la frontiera de stat cu România şi Cehoslovacia8 şi continuă să nimicească armatele duşmane pe teritoriul României […] *Spaima şi zăpăceala domnesc printre aliaţii români, unguri, finlandezi şi bulgari ai lui*

78 Idem, fond PCM – CM, dosar 144/1943, f. 13.

79 *Ibidem*, f. 13 – 14.

80 *Ibidem*, f. 14.

81 Referire, cu predilecţie, la Iuliu Maniu şi Constantin [Dinu] I.C. Brătianu.

82 ANIC, fond DGP, dosar 71/1943, f. 1.

83 Vezi cuvântările şi declaraţiile lui Stalin din 1941 – 1944, reunite într-o mapă specială (ANIC, fond CC al PCR, Cancelarie, dosar 3/1942).

85 Idem, dosar 8/1943.

85 Idem, dosar 3/1942, f. 24 (Ordinul de zi din 7 noiembrie 1943).

86 Referire la frontiera „stabilită" în urma notelor ultimative din 26 – 27 iunie 1940!

Hitler […] *România*, *Ungaria*, *Finlanda*, *Bulgaria au numai o singură posibilitate pentru a evita catastrofa*. *Aceea de a rupe alianţa cu nemţii şi de a ieşi din război*… (subl. ns.)" 87. În ceea ce-i priveşte pe comuniştii locali, aceştia avansau exclusiv lozinci radicale. Reţinem, ca exemplu, din *Chemarea Frontului Patriotic*, găzduită de publicaţia ilegală „România Liberă" din 28 ianuarie 1944, asemenea obiective: „— *Ieşirea imediată din războiul nemţesc şi unirea cu ţările democratice*; – *alungarea nemţilor din ţară*; – *doborârea guvernului trădător al lui Antonescu*; – *formarea unui guvern cu adevărat naţional*; […] – *pedepsirea criminalilor de război hitlerişti*; *Jos tirania hitleristă*!…" 88

Numeroşi politicieni ai epocii89, în primul rând M. Antonescu, liderii religioşi 90 şi elita cultural-ştiinţifică a ţării, aparatul de propagandă militară şi civilă, presa şi radioul au admis şi relevat caracterul anticomunist al

Războiului din Est. Relativ la Mihai Antonescu, acesta, ca ministru de externe, a semnat la 25 noiembrie 1941 la Berlin protocolul de prelungire a *Pactului Anticomintern*, declarând la festivităţi că România, care aderase la *Pact*, sprijinea „acţiunea anticomunistă a *Axei*" şi „marea luptă" a lui A. Hitler împotriva URSS, pentru salvarea Europei91. N-a ezitat să se angajeze plenar în numele Bucureştilor: „*România a început lupta împotriva comunismului în anul 1919 şi*

92

O va continua întotdeauna sincer şi fără vorbe (subl. ns.)". Apreciind constant că succesele militare din 1941 reprezentau „*prefaţa unităţii româneşti*" 93, M. Antonescu a argumentat adeseori şi în multiple forme necesitatea combaterii comunismului – " expresia de viaţă" a lumii slave94 –, de unde concluziona că „*războiul acesta nu este numai un război ideologic, nu este numai un război economic, este un grav război al forţelor vitale ale lumii, al biologiilor mondiale*" 95; tot atunci, el descoperea că Rusia reprezenta „*cea mai vastă maşină de război, cea mai odioasă maşină de imperialism prăbuşitor de civilizaţie*", desluşind, în consecinţă, „*cât de aproape am fost* [în 19401941] *de primejdia înecării fiinţei româneşti în mare slavă*" 96. Cu un alt prilej, liderul diplomaţiei Bucureştilor a detaliat cauzele Războiului din Est: „*Apăsaţi de primejdia comunistă, cu graniţele prăvălite şi sub presiunea diviziilor ruseşti, trebuia să ne fixăm destinul, pentru ca să ne putem apăra şi fiinţa naţională ameninţată de slavism, şi fiinţa noastră socială ameninţată de comunism, şi fiinţa noastră politică şi militară, ameninţată de cea mai înverşunată, mai obscurantistă şi mai salbatecă din armatele pe care le-a cunoscut istoria*... (subl. ns.)" 97. Problemele războiului l-au preocupat, se înţelege, pe Mihai Antonescu în mod deosebit în volumul de *Memorii* sau în cel de *Gânduri*, proiectate şi realizate insuficient, dar în

care aflăm capitole întregi abordând aspecte

87 ANIC, fond CC al PCR, Cancelarie, dosar 3/1942, f. 31.

88 Idem, vol. 8/1943, f. 55.

89 Cu excepţiile binecunoscute!

90 Vezi Irineu, Mitropolitul Moldovei, *Cum trebuie sărbătorit Anul Nou*, în „Mitropolia Moldovei", Iaşi, nr. 1 – 2/1942, p. 1 – 7.

91 Cf. Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 97.

92 *Ibidem*.

93 ANIC, fond PCM, dosar 306/1941, f. 53 (declaraţie la conferinţa de presă din Bucureşti, 13 noiembrie 1941).

94 Idem, dosar 143/1941, f. 42 (lecţie la Şcoala Superioară de Război, Bucureşti, 7 mai 1941).

95 Idem, dosar 306/1941, f. 39 (conferinţa de presă din Bucureşti, 3 noiembrie 1941).

96 *Ibidem*.

97 Idem, dosar 182/1941, f. 119 (expunerea din 20 noiembrie 1941, în faţa organizaţiilor profesionale şi a organizaţiei avocaţilor din România).

precum *Destin românesc şi civilizaţie* sau *Destin românesc şi politică externă98*. Aflat, fără vreun fel de pretenţii, pe urmele inegalabilului N. Iorga, M. Antonescu opina: „Politica externă a unui Neam trebuie să fie întemeiată pe permanenţe şi nu pe oportunităţi. Permanenţele româneşti sunt independenţa naţiunii şi unitatea pământului românesc. Permanenţe Europei sunt libertatea tuturor popoarelor şi jocul de forţe care, echilibrând puternic, să asigure naţiunilor mici şi mijlocii viaţa şi independenţa (subl.

v, 99

ns.)".

Pe tema gravităţii extreme a pericolului imperialismului sovietic şi al comunismului, Ion şi Mihai Antonescu au întâlnit adeziunea personalităţilor culturale

şi ştiinţifice, a diplomaţilor epocii (I. Petrovici, L. Blaga, Liviu Rebreanu, Gh. Brătianu, C.C. Giurescu, I. Simionescu, Silviu Dragomir, Mircea Vulcănescu, Al. Marcu, Victor Papacostea, A. Golopenţia, Sabin Manuilă, G. Sofronie, N. Daşcovici, Gh. Leon, Vespasian Pella, Valer Pop, Vasile Stoica, Gh. Davidescu ş.a.), în 1942 – 1944 exprimată cu insistenţă în cadrul lucrărilor faimosului *Birou al Păcii*, fondat de titularul MAE al României100. În acelaşi sens s-au pronunţat ori au acţionat, dintre ziarişti, Stelian Popescu, Pamfil Şeicaru sau Ştefan Ionescu, acesta din urmă, mai puţin cunoscut astăzi, remarcându-se printr-o inspirată sinteză a Rusiei moderne101, cum şi prin seria de articole din cotidianul bucureştean „Viaţa" (1943 – 1944) consacrate pericolului comunist102. Reţinând elementul fundamental, că în orice moment după 1917 comunismul a reprezentat „o *formă a morţii noastre naţionale* (subl. ns.)" 103, Ştefan Ionescu a demonstrat şi afirmat, fără nicio reţinere, că poporul român „nu *a trădat* niciodată *îndatoririle istorice şi europene şi nici rolul-pe care este chemat să-l joace* [...] *în Europa de azi sau în Europa de mâine*. *Lupta noastră împotriva comunismului, invariabil aceeaşi ca fond doar variată ca formă, după cum indicau realităţile, constituie unul de titlurile noastre de onoare în faţa popoarelor europene, care, deşi mai depărtate şi mai bine apărate de primejdia de la Răsărit, au cochetat, într-o formă sau alta, cu bolşevismul sau derivatele lui* (subl. ns.)" 104. În acelaşi context, publicistul Petre Mihail Mihăilescu şi-a susţinut şi publicat teza de doctorat intitulată *România în calea imperialismului rus*. *Rusia, România şi Marea Neagră105*, interzisă imediat după 23 august 1944106, dar din care desprindem acest ultima paragraf (şi avertisment): „*Pentru România, noua politică sovietică* [din anii conflictului din 1939 – 1945] *nu poate constitui o surpriză*. *De-a lungul secolelor, ea a trebuit întotdeauna să înfrunte asalturile*

înverşunate şi mereu repetate ale imperialismului rus. Scopurile au fost întotdeauna *aceleaşi, numai metodele folosite s-au schimbat după împrejurări. Aşa stând lucrurile, România, deşi constituind un*

9989 Idem, dosar 127/1941, f. 1-19.

99 *Ibidem*, f. 4.

100 Vezi, în acest sens, Gh. Buzatu, *Hitler, Stalin, Antonescu*, p. 447 – 468; Petre Otu, *Pacea de mâine. Documente ale Comisiei constituite în vederea pregătirii Conferinţei de Pace de după cel de-al doilea război mondial (1942 – 1944)*, Bucureşti, Editura Militară, 2006.

101 Ş tefan Ionescu, *De la Petru cel Mare la Stalin. Istoria unei revoluţii*, ediţiile I-II, Bucureşti, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, 1941 – 1942.

102 Materialele au fost reunite la… Direcţia Generală a Poliţiei (ANIC, fond DGP, dosar 60/1943).

103 Ş tefan Ionescu, *O constantă a politicii noastre*: *Anticomunismul*, în „Viaţa" din 27 noiembrie 1943, p. 1 – 2.

104 *Ibidem*. Articolul a fost prilejuit de împlinirea a doi ani de la aderarea României, la 25 noiembrie 1941, la *Pactul Anticomintern*.

105 Bucureşti, 1944, 441 p.

106 A figurat la „loc de cinste" în rândul *Publicaţiilor interzise în România* din 1945 – 1948!

obiectiv principal al imperialismului sovietic, nu trebuie să fie mai alarmată decât alte state europene, aşezate mult mai departe de sfera intereselor ruseşti. Aşa cum a luptat timp de secole, România va continua să lupte şi de acum înainte pentru apărarea teritoriului ei, pentru salvarea existenţei ei naţionale. Rusia Sovietică nu trebuie să-şi facă iluzii; ea nu va găsi niciodată în România un guvern capabil să se preteze jocului ei perfid. România se va apăra şi va lupta până la moarte, dacă va trebui să moară. Dar ea va trăi cu siguranţă! (subl. ns.)" 107.

Caracterul doctrinar şi predominant anticomunist al Războiului în Est al României dintre 1941 şi 1944, atestat prin fapte, prin toate manifestările specifice şi prin însăşi natura regimului antonescian (1940 – 1944), nu a fost pus de nimeni la îndoială, nici de prieteni şi, cu atât mai puţin, de inamici, în speţă de către U.R.S.S., de liderii moscoviţi şi de teoreticienii lor108. Nu s-a pus în discuţie nici după răsturnarea regimului antonescian, la 23 august 1944, mai ales de către noile structuri comunizante impuse treptat de Kremlin la Bucureşti după 1944.

În modul cel mai curios, contestarea caracterului doctrinar anticomunist al Războiului din Est a survenit abia după… prăbuşirea sistemului în Europa Est-Centrală în 1989 – 1991109, când victoria Vestului asupra Estului, intervenită – surprinzător – „pe cale paşnică", a stimulat oarecum preferinţele specialiştilor pentru tot soiul de… modele pretinse „democratice". Ceea ce, în chip inimaginabil, a impus ca preferinţele pentru prezent şi viitor să fi fost translate asupra trecutului, ajungându-se la deformarea flagrantă a realităţilor care au fost! S-a pierdut din vedere până şi elementul esenţial că, în tratarea trecutului, în analiza documentelor nu are ce căuta, să zicem, principiul labil al „corectitudinii politice", recomandabil, poate, pentru ultimele două-trei decenii în abordarea şi fenomenelor şi evoluţiilor specifice „societăţilor civile" 110.

Revenind la interviul Mareşalului Antonescu din 1943, cuvintele sale de răspuns la chestionarul pătrunzător al lui Ion Al. Brătescu-Voineşti dovedeau nu numai o cunoaştere perfectă a sistemului comunist, ci sunau şi ca un avertisment a ceea ce, din nefericire, avea să urmeze pentru România şi pentru o bună parte a planetei:

„Cârmuirea proletariatului, instaurată într-o mare ţară (U.R.S.S.) a răsturnat domnia unor tirani şi a

instaurat pe aceea a altora. Cine poate afirma că proletariatul, care a sângerat pentru a se elibera de tiranie, are astăzi libertatea de a-şi spune cuvântul şi de a decide în alt fel, decât avea, unul singur, de soarta lui? Democraţia, pentru a pune mâna pe putere şi pentru a se menţine, a recurs la demagogie, demagogia a dus la anarhie şi anarhia la cea mai groaznică tiranie" 111.

107 Dr. Petre Mihail Mihăilescu, *România în calea imperialismului rus*, p. 440 – 441.

108 Vezi, îndeosebi, C.I. Kiriţescu, *România în al doilea război mondial*, I-II, ediţie Gh. Buzatu, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1995; General P. Chirnoagă, *Istoria politică şi militară a războiului României contra Rusiei Sovietice. 22 iunie 1941 – 23 august 1944*, ed. a IV-a, Iaşi, Editura Fides, 1998; Ilie Ceauşescu, ed., *România în anii celui de-al doilea război mondial*, I, Bucureşti, Editura Militară, 1989; Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939 – 1945*, Iaşi, Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană, 1995; Fl. Constantiniu, Al. Duţu, M. Retegan, *România în război, 1941 – 1945. Un destin în istorie*, Bucureşti, Editura Militară, 1995; I. Scurtu, Gh. Buzatu, *Istoria Românilor în secolul XX. 1918 – 1948*, Bucureşti, Editura Paideia, 1999; D.C. Giurescu, *România în al doilea război mondial (1939 – 1945)*.

Bucureşti, Editura All, 1999.

109 Cf. Dominique Colas, ed., *L'Europe post-communiste*, Paris, PUF, 2002, *passim*.

110 *Ibidem*, p. 29 şi urm.; vezi, pe larg, Jean Sévilllia, *Corectitudinea istorică*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2005, *passim*.

111 Apud Mareşal Ion Antonescu, *Un A.B.C. al anticomunismului românesc*, I, p. 13.

Cea mai groaznică tiranie ori *cel mai mare duşman al lumii* (potrivit *Proclamaţiei* din 22 iunie 1941) se confundau, aşadar, în viziunea Mareşalului Ion Antonescu,

cu însuşi sistemul comunist întemeiat de Lenin şi Stalin. Este necesar să descoperim la Mareşal *un anticomunism doctrinar*? Ori, pornind de la realitatea geopolitică a evoluţiei României moderne – vecinătatea Rusiei –, care s-a tradus, în atâtea rânduri, în tragedia ţării, trebuie să admitem că, după ce troika Lenin – Troţki – Stalin a triumfat la Petrograd şi Moscova, apoi şi în imensităţile noului Imperiu Roşu de până la Pacific, pentru militarul şi omul politic Ion Antonescu, animat de cel mai profund şi mai curat patriotism, *antirusismul cel mai vehement şi anticomunismul făţiş s-au întâlnit pe acelaşi plan*.

Ca militar, în primul rând, apoi şi ca lider politic (din 1940), Ion Antonescu nu s-a mulţumit nicicând să ofere doar *soluţii de cabinet* pentru combaterea şi stăvilirea pericolului şi expansiunii moscovite de culoare comunistă, deci cu atât mai periculoasă pentru existenţa României şi a civilizaţiei europene, ci s-a remarcat, înainte de orice, *drept omul de acţiune*.

În 1917 – 1918, ca şef al Secţiei Operaţii din cadrul Marelui Cartier General român, locotenent-colonelul Ion Antonescu s-a detaşat ca autor al tuturor acţiunilor hotărâte constând în lichidarea nucleelor comuniste ruseşti din România (al cărei teritoriu cuprindea numai Moldova dintre Prut şi Carpaţi) 112.

În decembrie 1917, el a elaborat cunoscutele *Constatări şi aprecieri asupra situaţiei actuale a Armatei şi Ţării Româneşti*, enumerând opţiunile României în cadrul conflictului general (pace separată cu Centralii; capitulare; dispersarea trupelor române ori retragerea lor peste Prut şi chiar peste Nistru; continuarea cu orice preţ a rezistenţei) în funcţie de fatalitatea evenimentelor survenite în Rusia vecină113.

Tot el, la 2 ianuarie 1918, la Iaşi, a elaborat *Studiul referitor la trimiterea de trupe în Basarabiaii4*, pentru a se asigura condiţiile revenirii teritoriului dintre Prut şi Nistru

la patria-mamă, lichidând ameninţările „bandelor roşii, care, eventual, ar încerca să restabilească, prin forţă, starea de anarhie care domneşte actualmente” 115.

Acelaşi tânăr locotenent-colonel Ion Antonescu, în primăvara-vara anului 1919, a elaborat planul de campanie, ori a controlat direct pe Frontul de Vest desfăşurarea operaţiunilor trupelor române care, răspunzând agresiunii Ungariei Roşii, au asaltat Budapesta116 pentru a impune recunoaşterea drepturilor istorice româneşti asupra Transilvaniei, proclamate la Alba Iulia la 1 decembrie 1918.

În perioada interbelică, având funcţia de ataşat militar la Paris, Londra şi Bruxelles; ca participant la conferinţele militare din anii ’20; în calitate de comandant al unor unităţi şi mari unităţi din teritoriu; ca şef al Marelui Stat Major în 1933 – 1934; ca

112 Vezi în V.F. Dobrinescu, Gh. Nicolescu, *Plata şi răsplata istoriei*: *Ion Antonescu*, *militar şi diplomat* (*1914 – 1940*), Iaşi, Institutul European, 1994, p. 173 şi urm., documentul din 1926 intitulat *Rezumat asupra acţiunii României în Războiul cel Mare*, în care autorul sublinia efectul dezastruos pentru existenţa României al revoluţiilor ruseşti din 1917 (*ibidem*, pp. 180 – 181).

113 Cf. V.F. Dobrinescu, H. Dumitrescu, *Plata şi răsplata istoriei*: *Ion Antonescu şi Războiul de reîntregire a neamului*, Focşani, Editura Vrantop, 1997, pp. 161 – 167.

114 *Ibidem*, pp. 173 – 175.

115 *Ibidem*, p. 173.

116 Gh. Magherescu, *Antonescu*, *purtătorul decoraţiei de pe pieptul Regelui*, în Gh. Buzatu, ed., *Istorie interzisă*. *Mărturii şi documente cenzurate despre mareşalii României*: *Alexandru Averescu*, *Constantin Prezan*, *Ion Antonescu*, Craiova, Editura Curierul Doljean, 1990, p. 51 şi urm.

ministru de război în 1937 – 1938 etc., Ion Antonescu

s-a preocupat de pregătirea armatei117 pentru a face cu prioritate faţă imensului pericol rezultând din vecinătatea Rusiei comuniste.

Şi, atunci când s-a produs agresiunea U.R.S.S., la 26 – 27 iunie 1940, Ion Antonescu s-a prezentat personal Regelui Carol II, protestând hotărât contra poziţiei adoptate de Bucureşti – retragerea fără luptă a autorităţilor şi trupelor din Basarabia şi Bucovina de Nord. Ceea ce el n-a acceptat nicidecum, după cum avea să revină, adeseori.

118

asupra faptelor (precum în scrisoarea adresată Regelui la 1 iulie 1940), pentru ca la 1 octombrie 1940 să observe că, dacă Bucureştii se decideau să reziste faţă de agresorii sovietici, „armata [română] s-ar fi luptat” 119.

Dar, abia instalat la conducerea guvernului român şi devenit Conducător al Statului, în septembrie 1940, Ion Antonescu a făcut cunoscut fără reţinere că nu avea să recunoască cedările teritoriale din iunie şi august 1940: Basarabia, Bucovina de Nord şi Transilvania de Nord.

Într-un atare context, generalul Ion Antonescu a explicat că *fusese forţat de*

120

Împrejurări să orienteze ţara spre Berlin, unde, de la prima întâlnire cu Adolf Hitler, la

117 Vezi L. Watts, *O Casandră a României*. *Ion Antonescu şi lupta pentru reformă*. *1918 – 1941*, Bucureşti, Editura Fundaţiei Culturale Române, 1994, *passim*.

118 Cf. *Pe marginea prăpastiei*, I, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Scripta, 1992, pp. 57 – 58.

119 Cf. Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, II, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1995, p. 262.

120 Relativ la această problemă, Ion Antonescu a răspuns adeseori de-a lungul anilor 1941 – 1946, dar cu

strălucire în cursul falsului proces ce i-a fost înscenat lui şi colaboratorilor săi în 1946. Reţinem, pentru forţa adevărului, temeinicia şi conciziunea expunerii, acest paragraf din faimosul *Memoriu* prezentat „Tribunalului Poporului" la 15 – 16 mai 1946: „Sunt acuzat că am sprijinit România pe Germania, despărţind-o de aliaţii ei fireşti. «Aliaţii ei fireşti», de la acea epocă, se prăbuşise [ră], se prăbuşise Franţa, se prăbuşise [ră] Mica înţelegere şi înţelegerea Balcanică, se prăbuşise [ră] Polonia, Ţările Baltice şi Finlanda, se prăbuşise [ră] Liga Naţiunilor şi securitatea colectivă. Se prăbuşise [ră] şi toate graniţele noastre, şi procesul nu era terminat. Ungurii pretindeau tot Ardealul. Rusia, după cum ne-a [u] declarat-o de mai multe ori domnii Ribbentrop şi Hitler, pretindea Moldova până la Carpaţi, Delta Dunării şi baze strategice în Dobrogea, ceea ce însemna şi pierderea acestei provincii. În faţa acestei perspective şi în lipsă de altceva, Regele Carol, pentru a salva Ţara şi pe el, a dat, pe plan economic, Germaniei tot ce i s-a pretins; a admis cursul mărcii la 60 şi chiar la 80 [de lei]; a repudiat public garanţiile britanice; a propus Germaniei un pact de alianţă perpetuă militară şi politică; a cerut trimiterea unei Misiuni Militare germane, atât pentru instruirea cadrelor noastre, cât şi, mai ales, ca un simbol al garanţiilor date; a acceptat aderarea la Pactul Tripartit; a dat Germaniei monopolul exportului petrolului în schimbul armamentului necesar armatei, intrând astfel total, şi fără putinţă de ieşire, în orbita germană. Aceasta este situaţia economică şi politică internaţională pe care am găsit-o în septembrie 1940. Orice altă politică nu era posibilă. Orice gest de ieşire făcut ar fi dus la protectorat, sigur la pierderea Ardealului de Sud şi poate la ocuparea Moldovei, a Deltei şi a Dobrogei de către Rusia. Propunerile făcute Rusiei de înţelegere, în noiembrie 1940, au rămas fără răspuns. Raporturile între noi şi ruşi au fost, între iulie 1940 şi iunie

1941, foarte încordate. În arhiva Marelui Stat Major şi a Cabinetului Militar se găseşte o documentare completă. Stâlpii graniţei provizorii, stabilite după acceptarea ultimatumului, erau zilnic deplasaţi; se schimbau zilnic focuri; după urma lor căzeau morţi şi răniţi; avioanele ruse făceau zilnic incursiuni până în Carpaţi. D-l [Anatoli I.] Lavrentiev mi-a cerut Condominium la Dunărea Maritimă şi dreptul pentru vasele de război ruse de a pătrunde până la Brăila; tot domnia sa mi-a cerut să dau din vasele şi materialul rulant şi locomotive cota corespunzătoare suprafeţei teritoriului ocupat [de către ruşi, adică Basarabia şi nordul Bucovinei], ceea ce nu era prevăzut în condiţiile ultimatumului: s-a [u] ocupat cu forţa insulele din braţul Chilia – decembrie 1940 – şi s-a încercat să se pătrundă cu forţa în Canalul Sulina la 2 ianuarie 1941. Toate aceste acte de agresiune erau cunoscute de miniştrii Marii Britanii şi Americii. În concluzie, am mers cu Germania fiindcă am găsit ţara angajată în această politică şi nu putea nimeni atunci, oricine ar fi fost el, să-i dea altă orientare, fără riscul de a prăbuşi

22 – 23 noiembrie 1940, a atacat Dictatul de la Viena121, pentru ca mai apoi, în primele luni ale anului 1941, să aducă în discuţie Basarabia şi Bucovina de Nord.

În această privinţă, în mai iunie 1941, planurile lui Ion Antonescu s-au conjugat cu acelea ale lui Hitler, care, încă din decembrie 1940, pregătise o campanie-fulger energică împotriva U.R.S.S., prevăzută iniţial pentru 1 mai 1944, dar amânată, din diverse raţiuni militare, pentru 22 iunie 1941122.

Orientarea spre Reich-ul nazist, concepută şi pusă în practică de guvernele regimului dictatorial al lui Carol II, dar desăvârşită de regimul legionaro-antonescian în toamna anului 1940, nu a fost cu nimic mai presus imorală, în raport, de exemplu, cu alierea Marii Britanii şi a S.U.A. cu U.R.S.S. în războiul contra statelor Axei Berlin-Roma-

Tokio în 1941 – 1945. Căci, în fapt, şi Germania, şi U.R.S.S. erau deopotrivă responsabile de izbucnirea conflagraţiei mondiale; pe plan extern practicau cel mai cras imperialism, iar ca linie de conduită Moscova, spre deosebire de Berlin, tindea nu numai spre un holocaust de rasă, ci şi de clasă!

În concepţia lui Ion Antonescu, românii, şi nu numai ei, au fost ameninţaţi sute şi

123

sute de ani de pericolul slav. Imperialismul rus în secolele XVIII-XIX ori, în secolul XX, cel sovietic s-au succedat în chip armonios, exprimând, în esenţă, aceleaşi tendinţe acaparatoare. Rând pe rând, imperialismele ţarist sau sovietic s-au slujit de biserică (ţarismul) ori de ideologie (comunismul).

Pentru stăvilirea şi eradicarea pericolului roşu – a fost opinia fermă a Mareşalului Antonescu – în Europa *numai Germania* mai reprezenta un element de bază. Lucru semnificativ, Ion Antonescu nu s-a pronunţat în acest sens *doar la începutul conflictului*, *în 1941*, când şansele victoriei germane apăreau ca sigure, ci chiar şi în ultimele zile ale bătăliei României în Est (august 1944), adică atunci când totul era iremediabil compromis, pentru Europa Est-Centrală profilându-se, ameninţător, spectrul comunizării.

total Ţara. Trebuia, deci, făcută o politică de moment pentru a evita protectoratul cu toate consecinţele lui cunoscute" (vezi Mareşal Ion Antonescu, *Un A.B.C. al anticomunismului românesc*, II, ediţie Gh. Buzatu, Bucureşti, 1999, documentul nr. 105).

121 Gh. Buzatu, *Diplomaţi români în acţiune pentru asigurarea spaţiului geopolitic românesc* (*Un studiu de caz*: *Dictatul de la Viena*), în *Naţional şi social în istoria românilor*: *Profesorului Gheorghe Platon la a 70-a aniversare*, Iaşi, 1996 – 1997, pp. 438 – 439.

122 Reţinem, din minuta întrevederii Hitler-Antonescu de la München din 12 iunie 1941, următorul fragment extrem de semnificativ sub aspectul abordat: „La o remarcă a Führerului, că el se întreabă dacă România ar urma chiar începând din primele zile să colaboreze la acţiunea împotriva Rusiei sau dacă o rămânere a României în afara conflictului n-ar determina pe ruşi la o anumită reţinere faţă de frontul românesc, Antonescu a răspuns că el însuşi doreşte să lupte alături [de Germania] din prima zi. Ruşii vor bombarda zonele petrolifere şi în cazul unei neagresiuni iniţiate din partea României, iar România «nu i-ar ierta lui Antonescu niciodată dacă ar lăsa armata română cu arma la picior, în timp ce trupele germane ar fi în marş prin România împotriva ruşilor». De aceea, el este de părere că România din prima zi trebuie să participe activ la luptă. La sfârşit s-a mai abordat problema Comandamentului suprem din România. Führerul i-a explicat lui Antonescu că el (Führerul) intenţionează să-l lase să apară în faţa poporului român drept comandant suprem al acestui spaţiu. [...] Antonescu a răspuns vizibil bucuros că el, ca soldat, acceptă cu plăcere această propunere de a fi comandant suprem, nu de dragul faimei, ci că promite să facă totul pentru a îndeplini cu succes misiunile ce îi revin”.

123 Este interesant de reţinut că, în primele luni ale Războiului din Est, Mareşalul şi, mai cu seamă, Mihai Antonescu, ministrul de externe al României şi vicepreşedintele guvernului (1941 – 1944), au abordat problema şi sub aspectul ei „rasial”: al bătăliei angajate împotriva „mării slave” de către germanici, susţinuţi de „latinii de la Dunăre”!

Reamintim, în această privinţă, declaraţia făcută la 21 august 1944, la Slănic-Moldova, de Mareşal generalului Friessner, comandantul Grupului de Armate german „Ucraina de Sud”, ce reunea trupe germane şi române

destinate apărării României de Nord-Est împotriva Armatei Roşii:

„... Interesul alianţei şi al colaborării între poporul român şi poporul german nu cuprinde numai această perioadă de timp a războiului actual, ci se întinde în timpurile viitoare, atât în domeniul politic, cât şi în cel economic. Cum şi războiul poate să meargă spre sfârşit, Rusia va ieşi de aici mai puternică decât a intrat. Aceasta va însemna, aşadar, şi mai departe pentru Europa un pericol mare şi de durată. Poporului european căruia îi revine misiunea să înfrâneze aspiraţiile statului covârşitor de puternic ruso-sovietic este poporul german, care are în Estul şi Sud-Estul Europei un singur aliat natural: poporul român, care ocupă o regiune întinsă pe circa 40% din linia dreaptă a distanţei între Marea de Est şi Marea Neagră. Statul german trebuie să fie tare pe Marea de Est şi la Sud; Statul român şi poporul român trebuie să fie mare şi tare la Marea Neagră şi la Nord, ca să formeze un bastion contra intervenţiilor Rusiei Sovietice... „124

În faţa Tribunalului numit pompos „al poporului”, iar „procesul”, „al marii trădări naţionale”, Mareşalul Ion Antonescu şi echipa sa au fost judecaţi – potrivit Actului de acuzare nr. 1 din 29 aprilie 1946 – pentru *dezastrul ţării* şi *crime de război*.

S-a apreciat că Mareşalul şi ceilalţi 23 de inculpaţi, dintre care şapte absenţi, „au trădat interesele poporului român, punând ţara în slujba duşmanului fascist şi hitlerist”. Acuzatorii au pretins, în chip cu totul fals, că pentru dreaptă judecată „am deschis arhive, am cercetat documentele, am examinat date, am întrebat experţi acolo unde am avut îndoială. Nu am făcut nicio afirmaţie care să nu fie sprijinită pe documente sau pe fapte cunoscute şi nu am tras nicio concluzie, înainte de a pleca de la date verificate... Am urmărit... cu sârguinţă ca ceea ce dezvăluim să corespundă riguros realităţii” 125.

Judecătorii, care vorbeau în numele comuniştilor şi falşilor democraţi de la Bucureşti, ori exprimau punctul de vedere al Puterilor Ocupante şi învingătoare în al doilea război mondial (U.R.S.S., S.U.A. şi Marea Britanie), s-au străduit să asigure opinia publică internă şi internaţională în privinţa intenţiilor lor formidabile de obiectivitate, fiind convinşi că, nici mai mult, nici mai puţin, jucau rolul celor dintâi istorici ai faptelor în derulare. „… *Am fost călăuziţi* – glăsuia Actul de acuzare – *de o supremă dorinţă, şi anume: atunci când, mai târziu, în timpul de răgaz şi linişte, se va scrie istoria dureroasă a regimului Antonescu, această istorie să fie o adâncire şi o completare a cercetărilor noastre şi nicidecum o dezminţire „126*.

Dar, nu a trecut mult timp, şi verdictul „Tribunalului" din 1946 a apărut în adevărata lui lumină: strâmb şi nedrept, întemeiat pe documente alese „pe sprânceană" ori falsificate, totalmente insuficiente pentru a susţine tot ceea ce acuzarea se străduise să ateste: dezastrul României şi crimele de război.

124 Vezi Mareşal Ion Antonescu, *Un A.B.C. al anticomunismului românesc*, II, Bucureşti, 1999, documentul nr. 84.

125 Vezi M.-D. Ciucă, ed., *Procesul Mareşalului Antonescu. Documente*, I, Bucureşti, 1995, pp.

62 – 63.

126 *Ibidem*, p. 63.

Generalul magistrat Ioan Dan, cel dintâi care a avut posibilitatea şi curajul de a investiga întreg dosarul „procesului" fantomatic din 1946127, a concluzionat fără niciun fel de dubii:

„Judecata [din 1946] a fost pătimaşă şi sentinţa [condamnarea la moarte a Mareşalului Antonescu şi a unora dintre colaboratori] era dată înainte de aşa-zisa judecată…" 128 S-a adeverit, astfel – observa înaltul magistrat – prezicerea Mareşalului Antonescu cuprinsă în

scrisoarea adresată soţiei sale la 17 mai 1946, referitoare la modul în care „poporul român de jos” fusese constrâns să asiste neputincios la „opera” infamă a

129

„Tribunalului” din Bucureşti:

„Judecata lui pătimaşă de azi nu ne înjoseşte şi nici nu ne atinge. Judecata lui de mâine va fi singura dreaptă şi ne va înălţa”.

Atât *Actul de acuzare*, sentinţele dictate, cât, mai ales, dezbaterile din cadrul „Tribunalului Poporului” (6 – 17 mai 1946) au insistat, cum era şi firesc, având în vedere momentul desfăşurării „procesului”, asupra *pregătirii, declanşării şi purtării Războiului din Răsărit*.

Aşa după cum au atestat fără putinţă de tăgadă cercetările de specialitate din ultimele decenii, România lui Ion Antonescu a fost obligată, în toamna anului 1940, să se alieze cu *Axa Berlin-Roma-Tokio*, alături de care va participa, cu începere de la 22 iunie 1941, la *războiul împotriva U.R.S.S.*

Războiul din Est130 a fost, de la un capăt la altul (22 iunie 1941 – 23 august 1944), unul drept, pentru zdrobirea comunismului şi eliberarea provinciilor istorice ale Basarabiei, Bucovinei de Nord şi Ţinutului Herţa, ocupate de către U.R.S.S. în vara anului 1940. Războiul, aşa după cum prea bine se ştie, a fost proclamat de la început drept *Sfânt131*. El era purtat nu numai pentru reintrarea în drepturile istorice româneşti la Est ori pentru zdrobirea comunismului, ci, deopotrivă, pentru *apărarea şi salvarea credinţei*.

Subliniem că acesta era nu numai rostul oficial al campaniei, ci astfel a fost perceput de către toţi cei care s-au bătut în Răsărit. „Să ne rugăm bunului Dumnezeu să ne ajute să făurim o Românie Mare şi Sfântă” – opina un profesor din Bucureşti într-o epistolă destinată fiului său pe front132.

127 În ceea ce ne priveşte, am studiat dosarul „procesului” în anul 2004.

128 Vezi I. Dan, *„Procesul „Mareşalului Ion Antonescu*, Bucureşti, 1993, p. 279.

129 Cf. Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, II, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1995, p. 274.

130 La declanşarea războiului şi imediat după aceea a apărut o literatură foarte bogată privind U.R.S.S., agresiunea trupelor roşii în iunie-iulie 1940 împotriva României, crimele bolşevice în Basarabia şi nordul Bucovinei etc. Menţionăm în această privinţă: I. Vişoianu, Gh. Nicola, *U.R.S.S., 1917 – 1941. O pată de întuneric în istoria civilizaţiei*, Bucureşti, Socec et Co., 1941; Maior D. Stancov, *Acţiunea subversivă sovietică*. I. *Propaganda, alarmismul, defetismul. Constatări şi învăţăminte*, Bucureşti, 1941; Colonel V. Nădejde, *Primejdia moscovită şi misiunea poporului român*, Bacău, Tip. Lumina, 1941; D. Pădure, *Basarabia şi Bucovina de Sus sub noua stăpânire. Noembrie 1940*, f.l., f.a.

131 Vezi M. Antonescu, *Războiul Sfânt. Cuvânt către Români rostit la Radio în ziua de 22 iunie*

1941, Bucureşti, 1941, 19 p.

132 Vezi Al. Lascarov-Moldovanu, *Scrisori din război. Din anul vitejiei româneşti – 1941*, Bucureşti, 1942, p. 101. Vezi şi G. Macrin, *Războiul dreptăţii*, Bucureşti, Editura Dacia Traiană, 1943, *passim*; D. Pădure, *Sub călcâiul comunist. Pagini de crud adevăr*, [Bucureşti, 1941], *passim*. Acest din urmă autor, care-şi datează ultimele rânduri *15 iunie 1941*, îndemna la „întregirea ţării” (p. 24).

În contradicţie flagrantă cu faptele, actele şi dezbaterile „procesului” din 1946 s-au străduit să acrediteze cele mai năstruşnice puncte de vedere privind caracterul „nedrept” şi „premeditat” al operaţiunii militare din 22 iunie 1941, denumită exclusiv „act criminal”, astfel

după cum s-ar fi desfăşurat şi acţiunile pentru eliberarea teritoriului naţional (Basarabia şi nordul Bucovinei) ori acelea din interiorul U.R.S.S., până în regiunile Stalingradului şi Caucazului, adică tot... criminale.

Din *Actul de acuzare* reţinem aceste constatări: că regimul antonescian şi-ar fi propus în 1940 să subjuge România lui Adolf Hitler, ţara având a servi *„drept bază militară şi economică, bine organizată, pentru realizarea planurilor de agresiune [ale Germaniei] în Balcani şi contra* U.R.S.S*”*. 133; în acelaşi scop, trupele germane ar fi fost invitate să „ocupe” România134; aderarea Bucureştilor la Pactul Tripartit în 23 noiembrie 1940 a echivalat cu recunoaşterea *„spaţiului vital”* şi a *„ordinii noi”* naziste în Europa, cu susţinerea *„politicii imperialiste a hitlerismului şi a fascismului” 135*; *„echipa scelerată”* a lui Ion Antonescu, sprijinită de liderii reacţionari ai P.N.Ţ. şi P.N.L. (?!), a *„deschis frontierele ţării”* trupelor germane pentru a înfăptui agresarea U.R.S.S.136 ş.a.m.d.

Războiul din Răsărit – desprindem, în continuare, din *Actul de acuzare* – ar fi reprezentat, chipurile, culmea trădării şi a crimelor înfăptuite de regimul antonescian. Războiul a fost *„nebunesc”*, cu urmări *incalculabile, dezastruoase137*.

Declanşarea operaţiunii eliberatoare de la 22 iunie 1941 a fost blamată şi sancţionată de „Tribunal”, atât acţiunea în sine, cât şi modul în care s-a purtat ea, ceea ce îngăduia să se presupună, fără dificultate – de la deschiderea „procesului”, la 6 mai 1946 – condamnarea ce-i aştepta pe unii dintre reprezentanţii regimului Antonescu aflaţi în boxa acuzaţilor, în frunte cu însuşi Mareşalul: *„Crima de agresiune contra U.R.S.S. nu constă numai în realizarea planului banditesc imperialist de jaf şi cotropire. Ea se angrenează prin modul cum războiul a fost premeditat şi condus. Aşadar, crima clicilor fasciste-reacţionare, în frunte cu Ion Antonescu, îmbracă un dublu*

aspect: *jefuirea, cotropirea şi exterminarea populaţiei din teritoriile ocupate şi trimiterea cu cruzime la moarte într-un război de jaf a sute de mii de tineri români*" 138. De unde, acest verdict:

„*Dacă intrarea în război este o crimă, continuarea lui este* [a fost] *o agravanţă şi mai*

139

mare".

Aşa cum era de aşteptat, Mareşalul Ion Antonescu a fost chestionat în privinţa *Războiului din Răsărit* în cursul interogatoriului la care a fost supus, chiar în prima zi a „procesului". În zadar preşedintele „Tribunalului", Alexandru Voitinovici, unii dintre „acuzatorii publici" (Vasile Stoican sau Dumitru Săracu') s-au străduit să-i creeze „probleme" acuzatului.

Ion Antonescu a replicat, consecvent, cu claritate şi demnitate. Precizările Mareşalului la „capcanele" ce i-au fost întinse de acuzare (precum întrebarea lui Vasile Stoican: „*Dacă nu avea intenţia de a ocupa teritoriile U.R.S.S.-ului, ce a căutat cu trupele române până la Stalingrad*?"), cu adevărat *s-au adresat Istoriei*, iar nu Curţii

133 Apud M.-D. Ciucă, op. cit., I, p. 66.

134 *Ibidem*, pp. 68 – 71.

135 *Ibidem*, p. 73.

136 *Ibidem*, p. 75.

137 *Ibidem*, p. 76.

138 *Ibidem*.

139 *Ibidem*, p. 77.

Improvizate, manevrată din interiorul şi din exteriorul ţării şi debusolată sub imperiul patimii ce o copleşea.

Unele dintre răspunsurile Mareşalului Antonescu vor fi avute, posibil, în atenţie de istoricii de mâine şi de pretutindeni:

1. În privinţa *caracterului „premeditat” al ofensivei* de la 22 iunie 1941, imputat de „Tribunal”, Ion Antonescu a observat:

„Este un principiu militar... [...] Statele Majore de pretutindeni, pentru orice acţiune de război, au în vedere ipoteze *cu zeci de ani înainte şi prospecţionează tot timpul*” (subl. ns.) 140.

2. Respingând o dată mai mult planificarea „crimei” de „agresiune” contra U.R.S.S., atunci când lucrurile s-au petrecut exact invers, şi referindu-se la momentul începerii ostilităţilor, Ion Antonescu a asigurat „Tribunalul” că:

„Războiul s-a declanşat prin surprindere pentru noi. Nu eram pregătiţi pentru el...” 141.

140 Cel mai strălucit răspuns în privinţa „premeditării” agresiunii împotriva U.R.S.S. Ion Antonescu l-a formulat în menţionatul *Memoriu* înaintat „Tribunalului Poporului” la 15 – 16 mai 1946 (cf. textul în *Un A.B.C. al anticomunismului românesc*, II, documentul nr. 105): „... Am fost acuzat că am premeditat războiul contra U.R.S.S. S-a sprijinit această afirmaţie cu planurile găsite la Marele Stat Major şi cu crâmpeie de discuţii extrase din conversaţiile pe care generalul [Alexandru] Ioaniţiu le avea cu generalul [Erik] Hansen, şeful Misiunii Militare. Am explicat în şedinţă publică că planurile se încadrau în lucrările cu caracter tehnic al ipotezelor de război, defensiv sau ofensiv, pe care orice armată din lume le întocmeşte anual, pentru apărarea graniţelor ţării în eventualitatea războiului. Ar fi o crimă de trădare dacă nu s-ar face. Franţa a fost zdrobită în 1870 pentru că nu a avut pregătite aceste planuri. Discuţiile cu Hansen erau o consecinţă a cadrului politic internaţional în care eram situaţi. Primisem garanţiile Germaniei. Germania trebuia să lupte, conform acestor garanţii, alături de noi în caz de violarea graniţelor. Aveam astfel de planuri militare şi în cadrul Micii înţelegeri, a [l] Înţelegerii Balcanice şi cu

Polonia. Pentru ca să ajungi la planuri, trebuie să ai discuţii. Dar germanii afirmau totdeauna că au înţelegere cu Rusia şi, la graba şi dorinţa ofiţerilor noştri de a spăla onoarea armatei şi a înlătura nedreptatea din 1940, ei răspundeau că: «nu vor ataca Rusia şi planurile trebuiau să fie numai de apărare». Eu însumi, după întoarcerea de la Berlin şi în alte ocazii, până în aprilie 1941, am declarat textual în Consiliile de Miniştri, când se analiza politica externă: «Problema graniţelor de Est este cea mai complicată. Nu o putem soluţiona noi. Se va rezolva la pacea generală, pe plan european şi în cadrul politicii mondiale». Pentru problema Ardealului, am raportat în Consiliul de Miniştri ceea ce îi spusesem lui Hitler: «O vom soluţiona singuri când va veni momentul potrivit», făcând afirmaţiunea că, «dacă 16.000.000 de Români nu vor fi în stare să scoată din robia ungurească cele 1 300.000 Români, să piară cei 16.000.000». Iată poziţia luată de mine faţă de soluţionarea problemelor pe care le puneau României «Arbitrajul» de la Viena şi ultimatumul rus. Nicio premeditare. Am fost acuzat că am făcut un război de agresiune în 1941 şi, deci, România trebuia să sufere consecinţele agresorului şi eu am fost pus în categoria criminalilor. Am arătat mai sus care erau raporturile cu Rusia în 1940 şi 1941. Adaug că, pe când Rusia a ţinut în lungul noii linii circa 35 divizii, eu demobilizasem toată armata şi nu lăsasem în Moldova decât 4 divizii de infanterie, cu efective sporite, 3 divizii cavalerie şi 2 [de] vânători de munte nemobilizate (valoare 1, 5 divizii). Am fost pus la curent cu hotărârea de a se ataca Rusia numai în mai 1941 şi de data atacului la 10 iunie 1941. Dovada că nu am avut intenţia să particip la operaţiuni, decât până la limita revendicărilor şi drepturilor noastre, o face faptul că nu am mobilizat decât o treime din forţe şi nu am exercitat comanda decât până la Nistru. Nu pot fi socotit agresor, fiindcă România era în stare de război cu Rusia din 1940

iunie, când Rusia a fost agresorul. Acceptarea ultimatumului nu a fost decât o retragere strategică şi politică la care recurge orice ţară, orice om, când este surprins fără sprijin şi nu este în măsură de a se apăra. Din iulie 1940 până în aprilie 1941, actele izolate de agresiune parţiale ruse au continuat. Am arătat aceasta mai sus. Deci, în iunie 1941 am atacat în cadrul unui război început în 1940 şi, cum orice atac este un act de agresiune, nu pot fi considerat agresor decât numai în acest sens, şi, deci, nu pot fi încadrat în Pactul [Briand Kellogg".

141 *Ibidem*, p. 199.

3. Relativ la scopul fundamental al Războiului din Răsărit, contestat cu vehemenţă şi în mod repetat de către „Tribunal", şi anume că eliberarea teritoriilor străvechi româneşti ar fi fost în discuţie, Ion Antonescu a declarat cu fermitate, indiferent de verdictul ce-l aştepta, că acţiunea peste Prut, alături de Germania şi aliaţii ei, o angajase numai *„pentru recuperarea provinciilor din Est, care ne fuseseră luate cu un an înainte" 142*.

4. Chestionat de preşedinte dacă, la declanşarea războiului, ar fi fost confruntat cu vreo opoziţie, Mareşalul a precizat: *„Niciuna"*.

Preşedintele „Tribunalului" insistând şi asigurând că dispunea de proteste scrise referitoare la problemă, Ion Antonescu a revenit, făcând trimitere, mai mult ca sigur, la documentele ce puteau fi atribuite extremei stângi, în frunte cu P.C.R., aflată în slujba Moscovei:

„Nu-mi amintesc [de protestele scrise]. *Şi depinde cine le face. Trebuie să le facă persoane responsabile şi persoane care se cade să vorbească în numele poporului român, acelea care aveau adeziunea maselor. Dacă sunt aceste persoane şi le-am văzut şi nu le-am luat în considerare, sigur că răspund. Dar nu există proteste şi indicaţiuni de la persoane care erau obligate să vorbească în numele neamului românesc" 143*.

5. Stăruind, în sfârşit, asupra întrebării: *„Ce-a căutat la Stalingrad?”*, al cărei răspuns a preocupat atât de mult „Tribunalul” din 1946 şi, ulterior, pe toţi istoricii, Mareşalul Ion Antonescu a oferit aceste precizări:

„... Când o ţară se angajează într-un război, armata acestei ţări trebuie să meargă până în fundul pământului pentru ca să distrugă forţele inamice, să câştige războiul. Este un principiu capital de conducere strategică a operaţiunilor militare, care s-a aplicat de la romani şi până astăzi. Căutaţi în istoria secolelor şi veţi vedea că nimenea nu s-a oprit la frontieră144, ci a mers acolo unde a putut să distrugă armatele. Când Hanibal a fost bătut în Italia, Scipione s-a dus după el în Africa, Spania, în Africa l-a distrus la Zama şi a distrus Cartagina. Napoleon a fost până la Moscova. Alexandru I al Rusiei a fost până la Paris, pe urmă. Ruşii au fost de atâtea ori până la... [Aici, preşedintele „Tribunalului” îl întrerupe pe cel interogat, solicitând să i se aducă drept probe... „raţiuni militare”, drept care Mareşalul continuă:] *Da. Raţiune militară şi numai raţiune militară. Şi nu se poate opri. Şi răspunsul cel mai bun care vi-l dau este că, atunci când s-a intrat în a doua fază a războiului* [*României*], *pentru cucerirea Transilvaniei de Nord, Ardealului de Nord, armatele române nu s-au oprit la frontieră, au mers până în inima Europei, până la Viena, mi se pare, şi până la Budapesta”* *45*.

Toate argumentele expuse de Ion Antonescu şi documentele aflate la dispoziţie nu au fost suficiente pentru ca „Tribunalul” să ajungă la o concluzie fermă şi reflectând realitatea. Dimpotrivă.

În *Hotărârea nr. 17*, din 17 mai 1946, „Tribunalul Poporului” din Bucureşti, în capitolul special rezervat ex-Mareşalului României, a reţinut:

142 *Ibidem*, p. 197.

143 *Ibidem*, p. 199.

144 În 1943, generalul Constantin Pantazi, ministru de Război, a făcut o declaraţie, reţinută de către autorităţile militare ale S.U.A., în sensul că securitatea naţională a României nu se apăra la frontiere (cf. L. Watts, *O Casandră a României. Ion Antonescu şi lupta pentru reformă. 1918 – 1941*, p. 14).

145 *Ibidem*, p. 205.

„... Astfel, data de 22 iunie 1941, când Hitler a declarat război împotriva U.R.S.S., găseşte România cu totul aservită politicii germane şi aceasta prin fapta acuzatului Ion Antonescu şi a celor care l-au secondat în politica sa, comiţând cea mai mare crimă petrecută în istoria poporului român, alăturându-se Germaniei hitleriste, la agresiunea contra popoarelor din Rusia Sovietică, care doreau o colaborare paşnică cu poporul român. Această crimă a avut urmări dezastruoase şi prin aceea că nemţii au folosit armata noastră, în cursul luptelor, în situaţiunile cele mai primejdioase şi deasupra puterilor omeneşti; că, în acelaşi timp, acuzatul Ion Antonescu, în două scrisori consecutive, îl asigură pe Hitler că va merge până la capăt cu acţiunea ce a pornit în Răsărit, adăugând că nu pune nicio condiţiune şi nu discută cu nimic această cooperare militară pe un nou teritoriu... (subl. ns.)" 146.

În consecinţă, „Tribunalul", constatând delictul de *„crimă de dezastrul ţării, prin săvârşirea crimei de război"*, l-a condamnat pe Ion Antonescu la zece ani degradare civică, la detenţiune grea pe viaţă şi, prin şase capete de acuzare cuprinse în tot atâtea alineate, la pedeapsa cu moartea. Potrivit Codului Penal în vigoare în 1946, condamnatul trebuia să execute numai una dintre pedepse, şi anume pe cea mai grea, adică *pedeapsa* 147

cu moartea.

Cercetările istoricilor, descoperirea unor noi documente în arhive, intervenţia factorului *timp* în analiza

şi aprecierea evenimentelor din 1939 – 1945, precum şi, cel mai recent, războiul din Iugoslavia, îndeamnă astăzi pe specialişti, şi nu numai, la *regândirea şi rediscutarea „cazului" Mareşalului Ion Antonescu*.

Acest nou „proces" fiind în curs, ne îngăduim să subliniem, în baza documentelor şi în perspectiva distanţei în timp ce ne separă de evenimentele studiate, temeinicia profeţiilor Mareşalului, cuprinse în *Testamentul politic* expus la ultima şedinţă a „Tribunalului" din mai 1946:

„Scump popor român.

[…] *Am luptat în două războaie14 pentru gloria ta*! […]

Las Ţării tot ce a fost mai bun în guvernarea mea. *Tot ce a fost rău iau asupra mea, în afară de crimă*!

Acest război, care s-a sfârşit cu înfrângerea Germaniei hitleriste, nu va pune capăt conflictului mondial deschis în 1914.

Prevăd un al treilea război mondial, care va pune omenirea pe adevăratele ei temelii sociale. *Ca atare, dv. şi urmaşii dv. veţi face mâine ceea ce eu am încercat să fac astăzi, dar am fost înfrânt*! *Dacă aş fi fost învingător, aş fi avut statui în fiecare oraş al României*.

Cer să fiu condamnat la moarte şi refuz dinainte orice graţiere. […] *Am terminat*!…" *149*

* * *

146 *Ibidem*, II, p. 220.

147 *Ibidem*, pp. 278 – 279.

148 Trimitere la campaniile României din primul şi al doilea război mondial, respectiv: 1916 – 1918 şi 1941 – 1944. De remarcat că, în *Memoriul* înaintat „Tribunalului Poporului", Mareşalul Antonescu vorbea de *patru războaie* în care luptase pentru România, ceea ce nu era exagerat; adică, alături de cele deja menţionate, el aducea în atenţie şi campania din 1913 din Bulgaria (al doilea război balcanic) şi campania din 1919 din Ungaria.

149 Gh. Buzatu, *România cu şi fără Antonescu*, p. 336.

În desfăşurările istoriei, intervin momente care se înscriu profund în memoria generaţiilor succesoare. Vom menţiona că, în privinţa datelor memorabile ale trecutului naţional, s-a ajuns, deja, la un consens, în niciun caz nefiind necesar cumva de vreun scrutin: 24 ianuarie, 1 decembrie, 9 mai, iar, nu în ultimul rând, 22 iunie, evenimentele survenite în zilele respective confundându-se de-acum, fără nicio exagerare, cu înseşi *clipele astrale* ale istoriei noastre.

Nu este cazul să insistăm asupra *cauzelor* şi *împrejurărilor* în care, în urmă cu peste 65 de ani, România a ajuns să se implice în cel de-al Doilea Război Mondial din 1939 – 1945, alături de Germania şi împotriva URSS. Atunci, în condiţii politico-diplomatice şi militare extrem de complexe şi de contradictorii, Ion Antonescu, conducătorul statului român, având de ales între Adolf Hitler şi I.V. Stalin, a optat categoric pentru cel dintâi, cu obligativitate, s-ar putea afirma, pentru orientarea spre Germania fiind în mod practic îndemnat de întregul nostru trecut şi de realităţile tragice ale anilor 1939 – 1941, de „dosarul” ce-şi depăşise exagerat „prea plinul” al vecinătăţii şi al raporturilor româno-ruse şi sovietice, vechi de aproape două secole şi jumătate, ca şi, netăgăduit, de preferinţa netăgăduită a liderului de la Bucureşti, ce putea să fie – şi a fost! – una pur subiectivă, dar în perfect acord cu tradiţiile sau sensurile devenirii noastre istorice. În acest context, actul de la 22 iunie 1941 a reprezentat, mai mult decât un capăt de drum, nu mai puţin, după cum rezultă din perspectiva deceniilor care s-au scurs, un început de drum, totul înglobând, aşadar, un debut şi un final al problemelor majore ce preocupă România la acest început de Mileniu III!

Legat de „alegerea” lui Antonescu, pentru Berlin dar

contra Moscovei în 1941, anumite elemente se impun, cu prioritate, a fi reţinute:

— În epocă, *nu numai România* s-a situat de partea celui de-al III-lea Reich al lui Hitler, căci, anterior, în 1935150 sau în 1938, şi Marea Britanie şi Franţa l-au secondat pe Hitler la ciopârţirea Cehoslovaciei151; în 1939 – 1940, ele s-au aflat cu Führerul doar într-un „război ciudat", care, oricând, se putea solda cu o înţelegere peste linia frontului; în acelaşi timp, după faimosul Pact Hitler-Stalin din 23 august 1939, soldat cu sacrificarea ţărilor din Marea Baltică şi Marea Neagră, inclusiv România, URSS şi Germania au întreţinut cele mai bune raporturi, fiind deopotrivă responsabil de declanşarea – la 1 şi 17 septembrie 1939 – ostilităţilor în Europa.

— În 1940, URSS a săvârşit împotriva României, neprovocată în vreun fel, o acţiune criminală, prin *agresiunea făţişă* de la 26 – 27 iunie materializată în notele ultimative ale lui V.M. Molotov, în urma cărora a ocupat cu forţele militare provincii (ori părţi din provincii) româneşti străvechi: Basarabia în întregime, Nordul Bucovinei, Ţinutul Herţa şi mai multe ostroave din zona Gurilor Dunării, iar aceasta nu era *totul*.

150 Pactul naval anglo-german din 18 iunie 1935 (cf. Maurice Baumont, *Les origines de la Deuxième Guerre mondiale*, Paris, Payot, 1969, p. 157 şi urm.).

151 Cf. Maurice Baumont, *La Faillite de la Paix* (*1918 – 1939*), I-II, Paris, PUF, *passim*. Reţin din concluziile reputatului istoric francez, fost membru al Institutului Franţei; „Învingătorii din 1918, incapabili să se pună de acord pentru a face ei înşişi corectările sugerate de experienţă şi de raţiune, au lăsat în mod pasiv învinşilor toată libertatea de acţiune, pentru a demola prin lovituri succesive tratatele încheiate, pentru a-şi reface potenţialul de luptă, în fine pentru reînarmare, pentru reocuparea militară a malului stâng al Rinului, pentru absorbirea

Austriei, dezmembrarea Cehoslovaciei. Succesul a necesitat succesul şi teribila Germanie s-a putut reînarma […] În loc de-a se fi ajuns la o pacificare generală comună, cum se voia în 1919, s-a ajuns în 1939 la incendierea Europei, apoi a tuturor continentelor" (II, p. 891).

Întrucât URSS urmărea să-şi apropie şi alte porţiuni ale României ciuntită în iunie-septembrie 1940, aşa după cum, în noiembrie 1940, aflat în vizită la Berlin, acelaşi Molotov i-a precizat lui Hitler. Oricum, agresiunea URSS din zorii zilei de 28 iunie 1940 a declanşat *reacţia în lanţ* care, în vara-toamna anului 1940, a condus nemijlocit la sfârşitul României Mari, parafat în august-septembrie 1940 şi de acţiunile revizioniste ale Ungariei şi Bulgariei.

— În momentele în care s-a pregătit şi a început Războiul în Est, la 22 iunie 1941, URSS *încă nu era aliată cu SUA* şi *Marea Britanie*, tabăra Naţiunilor Unite închegându-se abia *în urma* agresiunii hitleriste, pentru a se coagula în lunile următoare, când România era angrenată în eliberarea teritoriului naţional şi în pedepsirea agresorului sovietic. Reiese că nicidecum nu se poate susţine cum că, din start, de la 22 iunie 1941, România s-ar fi pus în stare de beligeranţă cu Puterile Occidentale (cu Marea Britanie şi SUA, în primul rând), iar starea de război dintre Bucureşti şi Aliaţii Occidentali, tradiţionali, a rezultat, ulterior, din jocul alianţelor în anii 1941 – 1942. Campania României în Est (Războiul Sfânt, cum a fost denumit, în chip nimerit şi din prima zi, de către Mihai Antonescu) a beneficiat, indiferent de „culoarea" aliatului (A. Hitler) ori de stadiul deplorabil al pregătirii armatei noastre, de susţinerea întregului or român, a partidelor istorice şi a Monarhiei, *mai puţin* de suportul comuniştilor şi al altor indivizi aflaţi în solda Moscovei ori subjugaţi propagandei staliniste. *Cântecul Basarabiei*, lansat în noaptea de 21/22 iunie 1941, după faimosul Apel „*Români vă ordon*: *Treceţi Prutul*! „al generalului Ion

Antonescu, Comandantul de căpetenie al Armatei şi Conducătorul Statului Român, a exprimat în modul cel mai fericit situaţia intervenită.

Având în vedere situaţia concretă şi ţelurile campaniei (eliberarea provinciilor româneşti ocupare şi zdrobirea comunismului), Războiul României din 1941 – 1944 a purtat, *de la un capăt la altul*, *un caracter naţional şi popular*. România n-a luptat *decât pentru a-şi recupera fiii şi teritoriile istorice*, şi pentru nimic altceva – NU! Ea n-a purtat nicidecum – cum mai pretind niscaiva „istorici" – *un război rasial*, niciunul *în afara legilor internaţionale*. Aşa după cum au demonstrat reputaţi specialişti, Războiul României în Est a fost *unul paralel* cu acela al Germaniei. Războiul din Est n-a fost *victorios*, este adevărat, dar faptele românilor nu au rămas *fără efect*, mai ales că ei au trebuit să plătească ulterior cu vârf şi însutit – o mai fac şi prezent (?!) – pentru cutezanţa lor... După desprinderea României de Germania la 23 august 1944, ţara a fost *ocupată* de URSS (de unde până atunci fusese doar *satelit al Berlinului*), i s-au pretins cedări teritoriale în Răsărit şi enorme daune de război, ulterior i s-a impus un nou regim social (comunist), iar lordul războiului, Mareşalul Ion Antonescu, după ce a fost anchetat la Moscova (1944 – 1946), a fost trimis la Bucureşti, pentru a i se intenta o farsă de proces, fiind condamnat la moarte şi executat la 1 iunie 1946. Ca lider al unui război popular şi naţional – în fond, *ce-l de-al doilea război al României pentru reîntregirea ţării*, *după cel din 1916 – 1919* – Antonescu n-a *fost* şi *nu putea să fie*... *„criminal de război"*. O asemenea etichetare nu are nicio substanţă juridică, morală şi istorică. Este cazul să mă întreb dacă nu cumva calificarea drept „criminal de război" a lui Antonescu nu este în măsură *să ascundă* pe cei care – fiind, evident, ei înşişi criminalii (Stalin şi colaboratorii săi, în prima ordine) – s-au opus (ori au sabotat) Războiul reunirii naţionale din

1944152, condus de Mareşal? De asemenea, este extrem de dificil a se face o *distincţie* între Mareşalul Antonescu, în postura de „criminal de război" şi poporul român, care l-a urmat până la 23 august 1944. Or, din cunoaşterea chiar şi superficială a realităţilor istorice, este *imposibil de culpabilizat*, *odată cu Mareşalul*, *şi poporul român*, cum că ar fi pregătit, declanşat, purtat şi finalizat un… „război criminal"… Conchidem că *între* a ridica la rangul de „criminal de război" pe cel de-al III-lea Mareşal al României şi a culpabiliza un popor ori statul român şi armata sa, nu-i decât un pas – tentativă periculoasă, cu efecte greu de întrevăzut. Amintesc, în context, că în 1946, la Nürnberg, judecătorii au avut serioase reţineri în ceea ce priveşte trecerea Marelui Stat Major al Armatei Terestre Germane în rândul organizaţiilor criminale; pe când, deducem, pentru România, acest lucru nu pare exclus a se re-experimenta. De altfel, în nenumărate alte situaţii, anterioare ori posterioare, în ochii asasinilor, atâtea dintre personalităţile trecutului au avut „cinstea" de-a fi fost plasate tot în rândul… „criminalilor": Mihai Viteazul, T. Vladimirescu, N. Iorga, Iuliu Maniu ş.a. Şi, desigur, pentru a conchide, ce-a mai *rămas* din toate poveştile astea?

Astfel că, după 65 de ani, poporul român n-a încetat a cuteza o nouă *trecere a Prutului*. Să fie clar, de această dată, *trecerea Prutului* echivalează, în Europa Unită, *nu* (repet: *NU*) cu o acţiune militară, ci cu *depăşirea unor situaţii limită*. În 1941, cu siguranţă, Mareşalul Antonescu a fost *omul faptei*; astăzi, el, cel chemat să rezolve problemele României, ne-ar apare demodat şi neputincios. Dar, putem admite că acesta-i un motiv pentru care ar trebui să renunţăm cumva la pagina de istorie care *s-a scris între 1941 şi 1944*? Or, dimpotrivă, a o rescrie – în temeiul noilor documente puse la dispoziţia specialiştilor,

în condiţiile abolirii cenzurii şi ale perspectivei ce ne-o oferă scurgerea timpului – este totuna cu a-l *reabilita* cu orice preţ pe Antonescu?

Nicidecum!

Mai ales că nu-i în discuţie decât *cunoaşterea trecutului*, care revine – *trebuie* să se afle – *exclusiv* în sarcina istoricilor, cărora acest trecut (inclusiv Antonescu) le aparţine netăgăduit, după ce politicienii de anvergură actuali, asistaţi de istorici nespecialişti şi de o groază de analişti închipuiţi, manevraţi de serviciile secrete din toate zările, l-au asasinat, după 1989, a doua oară pe Mareşalul Antonescu. Şi asta chiar aici, în ţara lui, şi cu aportul, conştient sau inconştient, al multora din noi. Cu adevărat – ISTORIA SE REPETĂ!

Întrucât toate acestea s-au mai întâmplat cândva cu atâţia. Oricum, în mod sigur, cu Mihai Viteazul, T. Vladimirescu, N. Iorga, Iuliu Maniu, Gh. Brătianu…

* * *

S-a afirmat, şi nu mai revin, pentru ce şi cum, din primul moment, implicarea României la 22 iunie 1941 în cel de-al doilea război mondial pentru eliberarea provinciilor istorice din Est şi Nord şi pentru anularea ameninţării comuniste – pentru atât

152 Gh. Buzatu, *Mareşalul Ion Antonescu, ultimul domn al tuturor românilor*, în vol. *Sub semnul Muzei Clio – Prof. univ. dr. Ion Şt. Baicu la împlinirea vârstei de 70 de ani*, Ploieşti, Editura Mileniul III.

2004, p. 253 – 271.

şi, pentru nimic mai mult, nu, cum s-a exprimat plastic la 1916, în împrejurări omoloage, strălucitul Nicolae Iorga – a reprezentat una din clipele astrale ale trecutului nostru, precum, altcândva, 1600, 1859 sau 1918153. Discuţiile şi toate cercetările din ultimele decenii relativ la cauzele îndepărtate sau imediate ale războiului, analiza condiţiilor concrete în care ostilităţile româno-

sovietice au devenit inevitabile s-au dovedit şi vor rămâne, oricând, extrem de interesante şi de utile, iar nicidecum, după cum se afirma cândva sau după cum ar mai dori careva azi, provocatoare şi, mai ales, nostalgice. Încă în urmă cu exact 62 de ani, la Fribourg (Elveţia) şi la Paris, sub egida comună a Editurilor Egloff şi Librairie Universelle de France, marele diplomat Grigore Gafencu a tipărit o carte care avea să se înscrie pentru câteva decenii în top în istoriografia mondială, devenind una dintre cărţile de referinţă privitoare la „preliminariile" Războiului din Est din 1941 – 1945154. Beneficiar al unor solide studii şi informaţii şi al unei experienţe netăgăduite în domeniul diplomaţiei române şi europene, el însuşi un strălucit practician şi un excelent memorialist al anilor 1939 – 1941, Gafencu, cum era şi firesc, a insistat asupra originilor războiului româno-sovietic din 1941, depistând, aşadar, cauze care, în timp, coborau cel puţin până spre anul 1812, când, în urma faimoasei păci de la Bucureşti, Rusia a ocupat Basarabia155. Iar, cu referire la cauza imediată a conflictului din 1941 – 1945, Grigore Gafencu, în raportul diplomatic întocmit după încheierea misiunii lui din 1940 – 1941 la Kremlin şi insistând asupra ultimei întrevederi cu V.M. Molotov, la două zile după intervenţia stării de război între Bucureşti şi Moscova, relata tonul categoric, inadmisibil în raporturile oficiale, în care liderul diplomaţiei U.R.S.S. i-a reproşat:

— „România nu avea dreptul să rupă pacea cu U.R.S.S. (subl. ns.)" 156.

Replicând cu demnitate, trimisul Bucureştilor, după cum pretinde, a observat că, din contra, după ce succesiv „brutalului ultimatum" din iunie 1940 Kremlinul ocupase Basarabia, Bucovina de Nord, Ţinutul Herţa şi mai multe ostroave din zona Gurilor Dunării, *„Uniunea Sovietică a distrus în România orice simţământ de siguranţă şi de încredere şi a trezit îndreptăţita teamă că însăşi fiinţa*

statului român este în primejdie. Am căutat atunci un sprijin în altă parte [la Germania]. *Nu am fi avut nevoie de acest sprijin şi nu l-am fi căutat, dacă nu am fi fost loviţi şi dacă nu ne-am fi simţit ameninţaţi* [...] *Lovitura cea dintâi, care a zdruncinat temelia unei asemenea Românii* [independente], *chezăşie de siguranţă şi de pace, acoperire firească şi atât de folositoare a unui hotar întins şi însemnat al Rusiei, a fost dată, din nenorocire, de guvernul sovietic. Cele ce se întâmplă azi* [războiul!] *sunt urmările acestei nenorociri care a dus acum la un război între două popoare care niciodată în istoria lor nu au luptat unul împotriva altuia* (subl. ns.) „157. Astfel că declanşarea ostilităţilor, calificate de autorităţile de la Bucureşti, în evident scop propagandistic, drept începutul Războiului Sfânt, după cum s-a

153 Cf. Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2003, p. 125 – 127.

154 Vezi *Préliminaires de la Guerre à l'Est. De l'acord de Moscou (21 août 1939) aux hostilités en Russie (22 juin 1941)*, Fribourg – Paris, 1944; ediţia a X-a, Fribourg – Paris, 1947.

155 *Ibidem*, p. 260 şi urm.

156 Grigore Gafencu, *Misiune la Moscova. 1940 – 1941*, eds. I. Calafeteanu şi colaboratori, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1995, p. 230. Versiunea avea să fie reconfirmă şi în Jurnalul diplomatului (Grigore Gafencu, *Jurnal*, I, ediţie Laurenţiu Constantiniu, Bucureşti, Editura PRO HISTORIA, 2006, pp. 218 – 222).

157 Grigore Gafencu, *Misiune la Moscova*, p. 231.

observat, a provocat un entuziasm cvasi-general în rândurile opiniei publice naţionale. Generalul Platon Chirnoagă, autorul celei dintâi istorii serioase consacrate conflictului din Răsărit, a reţinut, ca analist şi ca participant, că *„acest război era dorit de toată naţiunea*

română, *pentru că prin ele se vedea de toţi salvarea neamului de sub permanenta ameninţare rusească* (subl. ns.) 158. Un alt analist şi martor ocular, Constantin I. Kiriţescu, acelaşi care, după 1918, a publicat faimoasa trilogie privind *Istoria războiului pentru întregirea României*. *1916 – 1919*159, s-a dovedit mai reticent, consemnând că, reacţia provocată în rândul opiniei publice în urma războiului, *„a fost mai curând un simţământ de strângere de inimă*, *decât o explozie de entuziasm* (subl. ns.) „160. Înţelegând motivele subiective ale unei atare observaţii, trebuie consemnat însă că, la 22 iunie 1941, entuziasmul ţării a fost sincer şi plenar, în niciun fel trucat. Ceea ce se petrecuse, la numai un an după pierderea ţinuturilor istorice, era pur şi simplu neaşteptat şi incredibil pentru cei mai mulţi, astfel că, în prima ordine, ambele proclamaţii către Ţară şi Armată ale generalului Ion Antonescu161, preşedintele Consiliului de Miniştri şi Conducătorul Statului, au avut un ecou imediat şi imens, mai cu seamă că, intervenind prin surprindere şi fiind excelent scrise, adresate de-a dreptul inimilor românilor simpli, răspundeau direct aşteptărilor tuturor. A intrat, deja, în legendă îndemnul lui Antonescu adesea invocat în cazul unor condiţii imposibile: *„Ostaşi*, *vă ordon*: *Treceţi Prutul*! „Mai ales că ordinul exprima, fără nicio reţinere, scopul chemării la război: *„Zdrobiţi vrăjmaşul din răsărit şi miazănoapte*. *Dezrobiţi din jugul roşu al bolşevismului pe fraţii noştri cotropiţi*. *Reîmpliniţi în trupul Ţării glia străbună a Basarabiei şi codrii voievodali din Bucovina*, *ogoarele şi plaiurile voastre*” *162*. Proclamaţia către Ţară relua ideea, subliniind că Războiul Sfânt ce începuse se purta *„nu numai pentru reclădirea drepturilor naţionale*, *dar şi împotriva celui mai mare duşman al lumii*: *bolşevismul*” 163. Presa acelor zile, peste diferenţele de nuanţe şi dispoziţiile primite din partea puterii, a reflectat veridic şi din belşug măreţia clipelor164. Relativ la

atitudinea faţă de război, ea avea să se desprindă categoric din rezultatul referendumului naţional de la 9 noiembrie 1941, când, cu 3 481 311 voturi pentru şi doar 74 voturi contra, naţiunea şi-a exprimat aprobarea pentru tot ce înfăptuise până atunci „guvernarea dezrobitoare a Mareşalului Antonescu” 165. Ţelurile campaniei din Răsărit au fost expuse, din prima clipă, nu numai prin proclamaţiile lui Ion Antonescu, dar şi prin inspiratul Cuvânt rostit la Radio Bucureşti în miezul zilei de 22 iunie 1941 de către Mihai

158 General Platon Chirnoagă, *Istoria politică şi militară a războiului României contra Rusiei Sovietice. 22 iunie 1941 – 23 august 1944*, ediţia a IV-a, Bucureşti, Editura Fides, 1998, p. 178 (ed. I – Madrid, Editura Carpaţi, 1965).

159 Lucrarea s-a bucurat de trei ediţii în limba română (Bucureşti, 1922 – 1924, 1926 – 1927 şi 1989) şi una în limba franceză (Paris, 1934).

160 Constantin I. Kiriţescu, *România în al doilea război mondial*, II, ediţie Gh. Buzatu, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1995, p. 216.

161 Ion Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, I, ediţie Gh. Buzatu, Iaşi, Editura

Moldova, 1992, p. 158 – 161.

162 *Ibidem*, p. 158.

163 *Ibidem*, p. 161.

164 Cf. Gh. I. Florescu, *Intrarea României în al doilea război mondial şi presa românească a timpului*, în vol. *România and* World *War* II*/ România şi cel de-al doilea război mondial*, ed. Kurt W. Treptow, Iaşi, Centrul de Studii Româneşti, 1996, p. 107 – 133.

165 Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939 – 1945*, Iaşi, Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană, 1995, p. 22 – 23.

Antonescu166, urmat, în curând, de alţi lideri civili şi

militari167 sau de corifeii spiritualităţii naţionale168. În fond, ceea ce a contat decisiv a fost credinţa în misiunea ostaşului de pe front. Să exemplificăm, în context, cu câteva „voci" dintre cele incluse de scriitorul Al. Lascarov-Moldovanu în cunoscuta-i antologie de război169. Astfel, locotenentul I.N.D. comunica prietenului său Tătunu din Bucureşti: „*... Nu e uşor războiul* [...] *dar ne ţinem cu sufletul tare că luptăm pentru cruce şi credinţă, pentru mai multă dreptate şi atât de aşteptata înnoire a omului*". De asemenea, căpitanul de cavalerie E.I., adresându-se mamei, o implora: „*... Şi să fiţi convinşi că noi aici* [pe front] *zidim serios şi puternic temeliile unei Românii mari şi frumoase, aşa cum dorim cu*

171

toţii. În ceea ce-l privea pe maiorul M.C., acesta, destăinuindu-se căpitanului I.P., îi vorbea deja de „*victoria finală*", în vreme ce sublocotenentul N.C., mai optimist, îi comunica fratelui său G.C. din Bucureşti: „*Ne apropiem de visul nostru al tuturor a*:

— 1 73

victoria totală!

Cu scopul mărturisit de a nu mai reveni, în continuare, asupra unor aspecte cunoscute ori deja tratate, intenţionăm să stabilim un cadru precis de cercetare. Din extrem de numeroasele mesaje (cu predilecţie, telegrame şi scrisori) transmise

174 175

generalului Antonescu pentru fapta de la 22 iunie 1941, am reţinut numai 15 schimbate prin excelenţă între personalităţi marcante ale timpului şi Conducătorul Statului pe tema semnificaţiilor multiple şi majore ale evenimentului investigat. Pentru

166 Vezi Mihai Antonescu, *Războiul Sfânt*, Bucureşti, 1941, 19 p.

167 Vezi General Radu Rosetti, *Războiul pentru*

reeliberarea Bucovinei şi Basarabiei, Bucureşti, 1942 (comunicare susţinută în plenul Academiei Române, 20 martie 1942); general Nic. Se. Stoenescu, *Pentru ce luptăm*? Bucureşti, 1941. Pentru alte exemple, vezi bibliografie în Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial*, pp. 74 – 76, 93 – 99. Reţinem din textul generalului Stoenescu: *„22 iunie 1941 este o piatră de hotar în istoria neamului românesc. Ea separă zile de întuneric de zile de lumină* [...] *Pentru ce luptăm*?... *este o întrebare a trecutului pentru noua aşezare a viitorului românesc* [...] *Luptăm pentru a ne păstra întreagă fiinţa noastră naţională şi pentru a ne împlini rolul civilizator pe care destinul ni l-a hărăzit...”* (pp. 3, 20 – 21).

168 Vezi numărul special memorabil al „Revistei Fundaţiilor Regale”, închinat lui I. Antonescu, Bucureşti, an. VIII, nr. 8 – 9/1 august – 1 septembrie 1941, 707 p., îndrumat de D. Caracostea, cu colaborări semnate de C. Rădulescu-Motru, S. Mehedinţi, D. Caracostea, Ştefan Ciobanu, C.C. Giurescu, Mihail Sadoveanu, Nichifor Crainic, Ion Pillat, Tudor Arghezi, Gala Galaction, Adrian Maniu, Emanoul Bucuţa, Ion Minulescu, Ion I. Nistor, I.D. Ştefănescu, Mircea Streinul, Leca Morariu, D. Marmeliuc, Ion Pelivan, Ion Buzdugan, D. Iov, P. Cazacu, George Drumur, G. Bezviconi, Olga Cruşevan, V. Harea, Corneliu Crăciun, Valeriu Şt. Ciobanu, Aurel Cazacu, Iulian Vesper, Sergiu Grosu, Paul Mihailovici, Octav Sargeţiu, Neculai V. Coban, George G. Dumitrescu, Petru Iroaie, Petru Comarnescu şi Sextil Puşcariu.

169 Al. Lascarov-Moldovanu, *Scrisorii de război. Din anul vitejiei româneşti. 1941*, ediţia a II-a.
Bucureşti, 1942, 351 p.

170 *Ibidem*, cap. ÎI – *Frontul de foc*.

171 *Ibidem*.

172 *Ibidem*.

173 *Ibidem*. Vezi şi despre ecourile războiului în

creaţia populară: Ion Diaconu, *Poesia populară de „militărie” în războiul nostru din 1941*, în „Ethnos”, I, nr. 2/1942, Focşani, p. 111 – 134.

174 Mesajele respective, diseminate în întreaga corespondenţă primită/expediată de Cabinetul Militar al Conducătorului Statului, a fost în parte adunată şi în dosare speciale, precum, mai ales, în ANIC, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri – Cabinetul Militar, dosar 558/1941.

175 Precizăm că, în presa acelor zile, s-a difuzat un comunicat al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri prin care Ion Antonescu mulţumea expeditorilor mesajelor şi-i îndemna ca, pe mai departe, să ofere cel mai bun sprijin *prin muncă*, fiecare unde se afla pe frontul intern, în vreme ce armata îţi făcea datoria pe teatrul de război (ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 309).

precizie, menţionăm că am selectat corespondenţele primite/trimise sau schimbate de la/de/între generalul Antonescu şi următorii subiecţi: 1 – 2 – Regele Mihai I

3 – Patriarhul României Nicodim

4 – Episcopul Dobrogei Gherontie

5 – Valer Pop, fostul lider al PNŢ, implicat în negocierile finalizate cu impunerea Dictatului de la Viena din 30 august 1940

6 – Profesorii Facultăţii de Litere a Universităţii din Bucureşti, în frunte cu decanul în funcţie, prof. Alexandru Marcu, susţinut în demersul său de universitarii (unii membri sau viitori membri ai Academiei Române) I. Andrieşescu, N. Bănescu, Gh. I. Brătianu, T. Capidan, D. Caracostea. N. Cartojan, Ştefan Ciobanu, N. Florian, C.C. Giurescu, D. Gusti, I. Nistor, Gh. Oprescu, I. Petrovici, M. Ralea, Al. Rosetti, I.D. Ştefănescu ş.a. (în total – 30)

7 – Prof. Ştefan Ciobanu, în nume personal

8 – Prof. I. Simionescu, preşedintele în exerciţiu al Academiei Române

9 – Dr. Daniel Ciugureanu, luptător basarabean pentru Unire, fost ministru al Basarabiei

10 – Prof. N. Smochină, originar de peste Nistru şi preşedintele „Asociaţiei Românilor Transnistrieni”.

11 – Mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan

12 – Dr. W. Filderman, preşedintele în exerciţiu al Federaţiei Comunităţilor Evreieşti din România

13 – Prof. M. Manoilescu, fost ministru de Externe, negociator şi semnatar pentru România, alături de Valer Pop, al Dictatului de la Viena

14 – General Ştefan Panaitescu

15 – Prof. Al. Procopovici, în fruntea unui grup de refugiaţi bucovineni stabiliţi la

Sibiu.

Dintre mesajele luate în consideraţie, 9 sunt datate 22 iunie 1941, 2 – 23 iunie 1941, 2 – 24 iunie 1941, 1 – 28 iunie 1941 şi, în sfârşit, 1 – 28 iulie 1941, acesta din urmă fiind transmis lui Antonescu de către Mihai I, imediat după ce *„vitezele trupe româno-germane au alungat peste Nistru armatele comuniste şi au reîntregit pe vecie* [şic!] *ţara Moldovei”* 176. Nu am ignorat, de asemenea, documente privind organizarea propagandistică a campaniei din Est (vezi E) sau preliminariile diplomatice ale crizei (vezi F).

De remarcat că, odată cu felicitările adresate Conducătorului Statului pentru acţiunea declanşată, în colaborare cu A. Hitler, expeditorii au insistat, fiecare separat sau combinat în cuprinsul aceluiaşi mesaj, asupra următoarelor probleme, ceea ce dovedea cunoaştere profundă şi realism în abordarea situaţiei existente:

A. Avantajul obţinut prin iniţiativa în război, scopul fundamental al campaniei:

— Reîntregirea hotarelor româneşti şi, concomitent, răpunerea bolşevismului (Valer

T» \177

Pop);

178

— Reîntregirea Sfintei Ţări a lui Ştefan cel Mare (Mihai I);

176 ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 14.

177 *Ibidem*, f. 99.

178 *Ibidem*, II. 13, 19.

— Dezrobirea Basarabiei (Ştefan Ciobanu) 179;

— Eliberarea României dintre Prut şi Bug (dr. Daniel Ciugureanu) 180;

— Recucerirea provinciilor pierdute (dr. W. Filderman) 181;

182 183

— Reîntregirea ţării (general Ştefan Panaitescu, grupul bucovinenilor din Sibiu, prof. I. Simionescu184 etc.).

B. În privinţa destinului eforturilor viitoare, necesare atungerii scopul final al războiului:

— România Mare şi veşnică (episcopul Gherontie185, Valer Pop186);

187

— Mărirea ţării, pentru a se reuni toţi fraţii (prof. N. Smochină, mitropolitul Nicolae Bălan188 ş.a.);

Dintr-o asemenea perspectivă, Ion Antonescu se impunea – în viziunea prof. M. Manoilescu – drept un reparator al istoriei189.

C În context, nu au lipsit, se înţelege, urările pentru un sfârşit glorios al ostilităţilor, de care depindea, categoric şi exclusiv, atingerea obiectivului fundamental al războiului – reîntregirea ţării. S-a apelat la formule de tot felul, care de care mai optimiste: victorie deplină (Patriarhul Nicodim) 190; victorie, pentru ca Patria să ajungă aşi exprima plenar vrerea (prof. Al. Marcu şi colegii săi de la Universitatea bucureşteană) 191; tot victorie, pentru ca graniţele să fie fixate… pe vecie (Mihai I) 192;

izbândă deplină (prof. N. Smochină) 193.

D. Pe de altă parte, în ceea ce-l privea pe Ion Antonescu, acesta – răspunzând mesajelor receptate – şi-a exprimat acordul faţă de expeditori, în sensul că aceştia întrevăzuseră cu temei rostul Războiului Sfânt în direcţiile juste şi naturale proclamate oficial, adică:

— Pentru refacerea Patriei i biruinţa Crucii (răspuns Patriarhului Nicodim) 194;

— Pentru refacerea Patriei mutilate şi răstignite pe timp de un an pe crucea tuturor suferinţelor (răspuns lui Valer Pop) 195;

— Alungarea întunericului, prin zdrobirea comunismului (răspuns prof. I. Simionescu) 196;

179 *Ibidem*, f. 170.
180 *Ibidem*, f. 164.
181 Idem, fond PCM – SSI, dosar 109/1941, f. 32.
182 Idem, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 215.
183 *Ibidem*, II. 271 – 274.
184 *Ibidem*, f. 217.
185 *Ibidem*, f. 203.
186 *Ibidem*, f. 99.
187 *Ibidem*, f. 205.
188 *Ibidem*, f. 117.
189 *Ibidem*, f. 233.
190 *Ibidem*, II. 24 – 25.
191 *Ibidem*, II. 121 – 122.
192 *Ibidem*, II. 13, 19. În *Ibidem*, f. 205.
194 *Ibidem*, f. 23.
195 *Ibidem*, f. 96.

— În fine, replicând Mitropolitului Nicolae Bălan, Ion Antonescu definea în chintesenţă Războiul Sfânt, *„în care fiii tuturor ţinuturilor româneşti luptă biruitor pentru reîntregirea Patriei şi pentru dezrobirea fraţilor răpiţi" 197*.

E. Un document special se referă la pregătirea

corpului de „misionari” pentru munca propagandistică 198, cel puţin în etapa iniţială a războiului 199.

F. Un alt set de documente – sinteze ale SSI-ului sau directivele transmise lui Grigore Gafencu, la Moscova, de Ion Antonescu şi, nu mai puţin, de Mihai Antonescu, care se pregătea să preia de la General, după declanşarea ostilităţilor, conducerea efectivă a diplomaţiei Bucureştilor – atestă situaţia explozivă germano-sovietică din „ajunul furtunii” 200.

G. În sfârşit, în funcţie de evoluţiile ulterioare, parafate de deznodământul de la 23 august 1944, de cea mai mare importanţă s-au dovedit mesajele schimbate între Ion

201

Antonescu şi Iuliu Maniu, chiar cu începere din 22 iunie 1941, pe tema Războiului din Est. În context, la 18 iulie 1941, liderul PNŢ, a observat, cu referire la „supărătorul” aliat impus de situaţie României în campania eliberatoare, şi a oferit singura explicaţie plauzibilă: „*… Nu este admisibil să ne prezentăm ca agresori faţă de Rusia, astăzi aliata Angliei, probabil învingătoare, pentru alt obiectiv decât Bucovina sau Basarabia – în tovărăşie de arme cu Ungaria şi cu Axa, care ne-au rupt printr-un act arbitrar, neratificat de nimeni, o parte importantă a ţării noastre, vătămându-ne teritoriul, mândria şi onoarea noastră naţională. Chiar şi tovărăşia de arme de până acum, impusă de împrejurări, este cât se poate de supărătoare, câtă vreme încă nu am primit nicio satisfacţie în problema Transilvaniei, dar ea are totuşi o singură justificare*: *aceea că este menită să repare pierderea ce am suferit, înainte cu un an, în urma presiunii exercitată de Axă, care la vremea sa ne-a legat mâinile, oprindu-ne să ne apărăm. Acum ea ni le-a dezlegat* (subl. ns.)” 202.

H. Toate celelalte mesaje din 1940 – 1943 pe tema rosturilor naţionale ale Războiului din Est, atestând o

netăgăduită unitate de vederi şi ideal!

Este de la sine înţeles că, în condiţiile date, din partea Conducătorului Statului şi Comandantului de Căpetenie al Armatei Române nu puteau porni, către toţi admiratorii şi suporterii săi, în afară de consideraţiile specifice fiecărui mesaj primit, decât asigurări ferme de convingere în victoria pe Frontul de Est! În acest sens, pilduitor rămâne mesajul adresat lui Mihai I de pe front, la 23 iunie 1941, ca răspuns la telegrama din ajun a suveranului (vezi, în anexa acestui capitol, doc. nr. 9) 203, deşi cel mai frumos schimb de

196 *Ibidem*, f. 217.

197 *Ibidem*, f. 175.

198 Vezi Gh. Buzatu, *Mareşalul Antonescu şi războaiele anticomuniste ale României*, în „Orizont XXI", Piteşti, nr. 3/2006, p. 32 – 36.

199 ANIC, fond DGP, dosar 176/1941, II. 139 – 143. Vezi şi numeroase alte dispoziţii ulterioare pe temele combaterii acţiunilor comuniste, terorismului, spionajului, sabotajelor etc. (ANIC, fond Ministerul de Interne – Diverse, dosar 66/1941; idem, fond DGP, dosar 5/1942; idem, fond PCM – CM, dosar 415/1942, vol. II etc.). La 27 noiembrie 1942, de exemplu, Biroul 2 al Cabinetului Militar al Conducătorul Statului (şef: lt.-col. Gh. Convan) a transmis, din dispoziţia Mareşalului, o Notă cuprinzând instrucţiuni pentru combaterea propagandei subversive duşmane (idem, dosar 415/1942, f. 665).

200 Arhiva CNSAS, fond 40 010, vol. 127/II, *passim*.

201 Vezi Ion Calafeteanu, ed., *Iuliu Maniu – Ion Antonescu. Opinii şi confruntări politice. 19401944*, Clz0 – 2 Napoca, Editura Dacia, 1994.

202 *Ibidem*, p. 79.

203 Idem, fond PCM – CM, dosar 558/1941, II. 3, 4, 11 – 12, 21.

mesaje realizat rămâne cel cuprinzând telegramele

semnate succesiv de Valer Pop şi Ion Antonescu, la 22 – 23 iunie 1941, cel dintâi exprimându-şi convingerea în *„răpunerea bolşevismului, a celui mai crunt duşman al nostru şi al omenirii. Trăiască România Mare*! (subl. ns.)” 204. Cu câteva luni înainte de evenimente, generalul Iosif Teodorescu, coleg de promoţie cu Ion Antonescu la începutul studiilor militare, expedia din R. Vâlcea o impresionantă scrisoare Conducătorului Statului, din care extragem acestea rânduri finale:

„... Faci parte din promoţia [al *19-a Turda. Cred că ai încă viu în spirit jurământul promoţiei noastre, de a răzbuna uciderea marelui Domn. Acest jurământ este tot atât de valabil astăzi, ca în 1902.*

Dumnezeu să-ţi ajute să conduci armatele române peste Tisa, pe drumul de glorie străbătut acum 21 de ani, tot sub impulsiunea puternică a sufletului tău. Ardealul şi Nistrul te cheamă! (subl. ns.)” 205

În concluzie, având în consideraţie personalitatea semnatarilor mesajelor examinate şi valoarea intrinsecă a documentelor, dintre care unele sunt cunoscute de vreme ce au apărut în presa epocii, nu ne rămâne decât să relevăm rolul probelor de acest gen în aprofundarea şi determinarea caracterului dreptului şi justificat al războiului declanşat de România la 22 iunie 1941.

ANEXE

1 – [16 aprilie 19411 – Mesajul Prof. Mihai Antonescu către Grigore Gafencu, ministrul României în URSS

16 aprilie 1941

Nr. 27 156

STRICT CONFIDENŢIAL

Domnule Ministru.

Referindu-mă la telegrama Dvs. nr. 1 196 din 9 aprilie, am onoarea a vă informa că avansurile Domnului Vîşinski nu constituie o manifestare izolată. Aluziuni la dorinţa Guvernului sovietic de a vedea o ameliorare a

raporturilor între cele două ţări ne-au fost făcute, în ultimul timp, atât prin Ambasadorul Sovietelor la Berlin cât şi, pe diferite căi ocolite, prin Bucureşti. Este vorba, deci, de o adevărată acţiune concertată a Guvernului Sovietic206.

204 *Ibidem*, f. 96, 99. Vezi textele integrale în anexa cap. VI.

220056 Idem, fond PCM, dosar 208/1940, f. 426 – 427 (scrisoare din 24 decembrie 1940).

206 Referiri la aceste demersuri ale Kremlinului, cu scop de a destabiliza *Axa* din interior, vezi în Declaraţia MAE al Reichului din 21 iunie 1941, prezentată Moscovei după începutul Războiului din Est

Cum a recunoscut-o şi Dl. Vîşinski, politica Generalului Antonescu a fost întotdeauna de a întreţine bune raporturi cu Uniunea Sovietică şi, dacă o ameliorare mai sensibilă nu s-a produs până în prezent, aceasta nu a fost din vina Guvernului Român. Nu se poate, într-adevăr, contesta că atitudinea Guvernului Sovietic în diferite împrejurări şi, în special, în chestiunea delimitării liniei de demarcaţiune, nu era cea mai bine calculată pentru a contribui la stabilirea unor relaţii mai încrezătoare între cele două ţări. În aceiaşi ordine de idei, menţionez de asemenea că, chiar în ultimul timp, deşi credem că atitudinii noastre faţă de U.R.S.S. nu i se poate aduce niciun reproş, se produc zilnic incursiuni de avioane sovietice în spaţiul nostru aerian. Unul din aceste avioane a aterizat chiar pe teritoriul nostru, reluându-şi zborul.

Trebuie, deci, să constatăm că, până în prezent, politica Guvernului Sovietic nu a fost în armonie cu eforturile Generalului Antonescu de a se ajunge la raporturi sincere de bună vecinătate.

Aşa fiind, faţă de propunerile ce ne-au fost făcute prin Dl. Vîşinski, Guvernul Român este de acord de a se proceda la examenul chestiunilor a căror rezolvare ar fi de

natură a deschide calea unor raporturi mai bune româno-sovietice. Dând urmare acestei cereri a Guvernului Sovietic, Guvernul Român nu face, deci, în ce-l priveşte, decât a se menţine pe linia atitudinii sale constante faţă de U.R.S.S.

Printre aceste chestiuni, principalele sunt următoarele:

A. Chestiunea delimitării liniei de demarcaţiune

Guvernul Român împărtăşeşte dorinţa exprimată de Dl. Vîşinski de a se ajunge la încheierea lucrărilor pentru delimitarea liniei de demarcaţiune. Pentru ca un asemenea act să poată contribui la o destindere în relaţiunile celor două ţări, ar trebui ca atitudinea delegaţiei sovietice să fie mai suplă ca până acum şi să se ţină seama de punctul nostru de vedere. Ar face, deci, o foarte mare impresiune asupra opiniei noastre publice dacă linia de demarcaţie ar fi readusă:

a. În Nord, pe traseul determinat de termenii înşişi ai notei sovietice din 26 iunie 1940, notă care vorbeşte în mod exclusiv de Basarabia şi de Bucovina de Nord. Ar trebui, deci, în special exclusă din teritoriul ocupat regiunea Herţa care a aparţinut întotdeauna Moldovei şi n-a fost niciodată sub stăpânire străină, nici rusească, nici austriacă.

b. La Dunăre, potrivit de asemenea notei sovietice din 26 iunie 1940, linia de demarcaţiune ar trebui să urmeze frontiera istorică a Basarabiei dinainte de 1918 fixată prin Tratatul de la Berlin din 1878, şi anume linia talvegului pe întreg Braţul Chilia, iar la vărsarea în Mare pe braţul Stari-Stambul, rămânându-ne astfel ostroavele Salangic, Dalerul Mare, Dalerul Mic şi Musura, ocupate actualmente de trupele sovietice în virtutea unei soluţiuni unilaterale de forţă.

Reluându-se pe aceste baze discuţiunile întrerupte în octombrie trecut, Guvernul Român este convins că s-ar

aduce o importantă contribuţiune pentru ameliorarea raporturilor româno-sovietice.

B. Chestiunea acţiunii comuniste în România

Nu ar putea fi însă trecut cu vederea faptul că eforturile Guvernului Român de a se ajunge la o ameliorare a raporturilor româno-sovietice întâmpină unele rezistenţe în opinia publică românească. Aceste rezistenţe sunt datorate activităţii ce desfăşoară în România unele elemente comuniste, atât pe calea propagandei comuniste directe, cât şi pe

(*Proclamaţia Fuererului către poporul german şi Nota MAE al Reichului adresată Guvernului Sovietic, împreună cu anexele*, Berlin, 1941, p. 27).

alte căi deghizate. Opinia noastră publică are impresiunea că această activitate se bucură de unele sprijine din afară şi, în consecinţă, nutreşte temerea că o strângere a raporturilor româno-sovietice ar putea avea drept rezultat intensificarea acestei activităţi, ceea ce ar putea periclita actuala ordine socială din România. Aşa fiind, ar trebui subliniat că una din condiţiunile necesare unei ameliorări a raporturilor între cele două ţări ar fi şi o abstenţiune reciprocă completă de la orice imixtiune în afacerile interioare respective.

Prin o atitudine înţelegătoare în aceste chestiuni Guvernul Sovietic ar aduce o dovadă concretă a dorinţei sale de destindere şi ar ajuta în acelaşi timp Guvernul Român faţă de opinia noastră publică în realizarea destinderii.

*

* * *

În concluziune, nu veţi declina oferta sovietică de îmbunătăţire a relaţiunilor între cele două ţări. Veţi arăta că ea corespunde unei dorinţe reciproce şi că Guvernul Român este dispus a începe negocieri în acest scop.

Vă rog, de asemenea, a exprima în acelaşi timp

Domnului Vîşinski mulţumirile Domnului General Antonescu pentru sentimentele ce a manifestat la adresa D-sale, asigurându-l de satisfacţiunea ce resimte de a vedea recunoscute lealitatea şi eforturile ce depune pentru îmbunătăţirea raporturilor româno-sovietice.

Pentru informarea Dvs. şi pentru a se risipi orice neînţelegere ce s-ar putea ivi în jurul acestor încercări de îmbunătăţire a raporturilor româno-sovietice, ţin a sublinia că România continuă a merge cu calm şi fermitate pe drumul drept al politicii sale actuale. În consecinţă, în conversaţiunile Dvs. veţi evita orice ar putea lăsa impresiunea că România s-ar putea îndepărta de la actuala sa politică externă, precum şi orice ar putea fi utilizat pentru a ne înfăţişa ca făcând o politică de duplicitate.

Consider, totuşi, util de a se evita atitudini prea rigide sau prea categorice, căci, urmărite cu abilitate şi prudenţă, discuţiunile cu Guvernul Sovietic ar putea conduce la constatări interesante cu privire la intenţiunile sovietice şi la fondul adevărat al avansurilor ce ni se fac. În conversaţiunile Dvs. veţi putea, deci, întrebuinţa formulele generale obişnuite de apropiere, fără a pune în discuţiune actuala politică externă a României. În cazul în care aţi avea însă impresiunea că Guvernul Sovietic ar avea intenţiunea de a utiliza o eventuală îmbunătăţire a relaţiunilor româno-sovietice ca un element al jocului său politic faţă de actualul conflict veţi sublinia că, în concepţiunea Guvernului Român, o asemenea apropiere trebuie să se poată încadra în politica noastră actuală.

ss. Mihai Antonescu

Se certifică conformitatea cu originalul ce se află în arhiva M.A.S. ss. indescifrabil

Domniei Sale Domnului Gr. Gafencu Ministerul României la Moscova

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 5 – 9).

2 – [14 mai 19411 – Mesajul Generalului Ion

Antonescu, *ad-interim* al MAS al României, către Grigore Gafencu

14 mai 1941

Domnule Ministru.

Vă comunic pentru informarea Dvs. că Guvernul român nu este deloc grăbit de a relua negocierile româno-sovietice cu privire la delimitarea liniei de demarcaţiune. Într-adevăr este preferabil ca răpirea Basarabiei şi Bucovinei de Nord să rămână caracterizată ca un act de forţă pe care România nu l-a acceptat decât ca atare. Nu avem niciun interes de a legaliza acest act, oferind astfel Sovietelor un titlu juridic pentru deţinerea acestor provincii.

Spre deosebire de concluziunile raportului Dvs. nr. 1 405 din 25 aprilie, Guvernul român socoteşte că nu este momentul de a se proceda la o consacrare a frontierelor noastre cu Uniunea Sovietică tocmai din cauza caracterului actual instabil al situaţiunii şi de posibilităţile de dezvoltare ulterioară a evenimentelor. Aşa fiind, Guvernul român doreşte a se amâna cât mai mult posibil reluarea lucrărilor Comisiunei de delimitare.

Veţi arăta deci Guvernului sovietic că fiind dat refuzul său de a lua în consideraţiune punctul de vedere românesc, refuz de altfel în contradicţie cu asigurările de prietenie ce ni s-au dat, Guvernul român socoteşte că o reluare a lucrărilor de delimitare nu ar fi oportună, dacă nu s-ar fi stabilit în prealabil cel puţin un acord de principiu. Este evident că astfel lucrările în chestiune nu ar putea conduce la niciun rezultat. Or, o nouă întrerupere a lor, după cea din octombrie, nu ar putea avea, prin efectul ce l-ar produce asupra opiniilor publice respective, decât consecinţe inoportune asupra relaţiunilor dintre cele două ţări, ceea ce, în ce îl priveşte, Guvernul român doreşte a evita.

De altfel, intransigenţa Guvernului sovietic înseamnă

că prin aceste negocieri nu se face în realitate decât a ni se cere dinainte să recunoaştem pur şi simplu actuala linie de demarcaţiune rezultată din acte arbitrare şi din fapte împlinite în faţa cărora am fost pus de Guvernul sovietic. Or, nu este în intenţia Guvernului român de a renunţa la poziţiunea sa de principiu, de a nu se recunoaşte soluţiile unilaterale sovietice. Întreruperea din octombrie a lucrărilor de delimitare se datorează de altfel tocmai acestei atitudini de principiu adoptată de Guvernul român.

Aştept de la Dvs. multă abilitate în această privinţă.

General Antonescu

Se certifică conformitatea cu originalul ce se află în arhiva M.A.S. ss. indescifrabil

Domniei Sale Domnului Gr. Gafencu Ministerul României la Moscova

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 10 – 11).

3 – [21 iunie 19411 – Ministerul Afacerilor Interne către Direcţia Generală a Poliţiei Propaganda anticomunistă

ROMÂNIA MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Cabinetul Secretarului General No. 4008/ 21 iunie 1941 *Confidenţial Operat*

Direcţiunea Generală a Poliţiei

Am onoare a trimit alăturat, în copie, ordinul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri Nr. 62783/941, însoţit de o notă informativă, relativă la activitatea Serviciului Secret al Misionarilor de pe lângă Ministerul Propagandei Naţionale, rugându-vă să binevoiţi a dispune executarea ordinului în rezoluţie al Domnului Ministru al Afacerilor Interne, General de Divizie D. Popescu.

Rugăm a ne comunica, până la 8 iulie 1941, rezultatul măsurilor luate de Dvs.

Secretar General.

Colonel Al. Pătruţoiu207

COPIE

de pe ordinul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri Nr. 62783/m. c.i. din 19 iunie 1941, către Ministerul Afacerilor Interne Nr. 4008 din 19 iunie 1941

Cu onoare se trimite alăturata Notă Informativă – relativă la activitatea Serviciului Secret al Misionarilor de pe lângă Ministerul Propagandei Naţionale – pe care Domnul General Antonescu, Conducătorul Statului, a pus următorul ordin de rezoluţie:

— „Executarea rezoluţiilor din text208.

— S a se închidă toate cafenelele evreieşti din Moldova209.

a) Să fie identificaţi pe regiuni toţi jidanii, agenţi comunişti sau

210

simpatizanţi.

207 Pe original: DGP, intrare Nr. 40772/25 iunie 1941.

208 În dreptul acestui paragraf: *Direcţia Generală a Poliţiei*.

209 În dreptul acestui paragraf: S-*a dat ordin telegrafic Nr. 40772/25.6*.

210 În dreptul acestui paragraf: *Să se urmărească, cu noi tabele*. S-*au luat deja măsuri*.

Ministerul de Interne trebuie să-i ştie, să le interzică circulaţia şi să fie în măsură a face cu ei ceea ce voi ordona, când va fi momentul oportun211.

b) Trebuie să se pregătească Serviciul, care să adune212 – din Basarabia şi Bucovina – toate crimele şi toate suferinţele populaţiei, în timpul dominaţiei bolşevice213, pentru a fi imediat folosit la ţară, în fabrici, cinematografe şi în şcoli” 214.

De asemenea, Domnia Sa a aprobat toate propunerile, făcute de Ministerul Propagandei Naţionale, prin darea de seamă înaintată cu

215

Nr. 83/M, din 31 mai 1941, şi arătate în nota alăturată.

Vă rugăm să binevoiţi a dispune216, raportându-se Preşedinţiei Consiliului de Miniştri (Serviciul Central de Informaţii), rezultatul măsurilor luate de Dvs., până la data de 10 iulie 1941.

Din Ordinul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, General I [lie] Şteflea

Pt. Conformitate Şef de Cabinet Căpitan, P. Băbeanu

(ANIC, fond DGP, dosar 176/1941, f. 139 – 140).

COPIE

ACTIVITATEA SERVICIULUI SECRET AL MISIONARILOR DE LA 1 APRILIE 1941 PÂNĂ LA 1 IUNIE 1941

Ca răspuns la dispoziţiunile date de Domnul General Antonescu, referitoare la modul cum s-a organizat propaganda anticomunistă şi orientarea acestei activităţi pentru viitor, Ministerul Propagandei Naţionale înaintează o dare de seamă generală asupra activităţii Serviciului Secret al Misionarilor, din care rezultă următoarele:

1. Recrutarea, organizarea şi instruirea misionarilor.

211 În dreptul acestui paragraf: *Măsuri de executare. Este necesar de identificarea şi ţinerea în permanentă evidenţă a celor de la a*).

212 Informaţii despre.

213 În Basarabia şi Bucovina (1940 – 1941).

214 În dreptul acestui paragraf: *Trebuie pregătit personalul care să descopere şi să adune pe cei de la b*).

215 În dreptul acestui paragraf: *Toate aceste măsuri vor fi raportate la Preşedinţia Consiliului de Miniştri*.

216 În dreptul acestui paragraf: *General*: *ss/D. I. Popescu*.

a) Recrutarea misionarilor s-a făcut dintre refugiaţii basarabeni şi transnistrieni; a întâmpinat diferite

dificultăţi îndeosebi din cauza lipsei de aptitudini propagandistice şi din cauza recrutajului agenţiilor germane, în acelaşi scop.

b) Organizarea zonelor de acţiune misionară.

De comun acord cu Marele Stat Major, Moldova şi Bucovina au fost împărţite în 7 zone de acţiune, dintre care până la 1 iunie 1941 s-a activat numai în trei zone, şi anume:

— Zona Nr. 1 Iaşi, cu 22 misionari;

— Zona Nr. 2 Galaţi, cu 22 misionari;

— Zona Nr. 3 Botoşani, cu 7 misionari.

c) Instruirea misionarilor.

Instruirea s-a făcut individual de către un personal specializat, detaşat de la MStM, Direcţiunea Generală a Poliţiei şi Ministerul Propagandei Naţionale.

Pentru fiecare misionar s-a întocmit o fişă şi un angajament personal.

2. Activitatea misionarilor.

a) Misionarii au fost camuflaţi sub diferite aspecte şi ocupaţiuni: vânzători de icoane şi cărţi, fotografi ambulanţi, muncitori, anchetoare speciale la domiciliu etc.

b) Materialul difuzat – în afară de propaganda orală – a constat din broşuri şi manifeste, care s-au împărţit după cum urmează:

— În Zona Nr. 1 Iaşi, 15.000 manifeste şi 4.000 broşuri;

— În Zona Nr. 2 Galaţi, 12.000 manifeste şi 3.000 broşuri;

— În Zona Nr. 3 Botoşani, 4.000 manifeste şi 2000 broşuri;

— În Zona Capitalei, 11.000 manifeste şi 1 600 broşuri. Aceasta în afară de cele 75.000 broşuri răspândite în armată şi 40

.000 difuzate în ţară prin alte mijloace.

În total s-au difuzat 230.000 broşuri şi 110.000

manifeste anticomuniste.

Se menţionează titlurile acestor lucrări anticomuniste:

— *Cătuşe roşii*, de A. Diaconu;

— *Basarabia şi Bucovina sub noua stăpânire*, de D. Pădure;

— Manifestul *îndemn către toţi românii* şi

— Manifestul *Adevăratele cauze ale greutăţilor prin care trecem*.

c) Pentru acoperirea cheltuielilor, s-a acordat fiecărui misionar suma de lei 4.000 lunar, minus reţinerile pentru impozite, plata călătoriei pe CFR şi o sumă globală de lei 600 drept misie de deplasare.

3. Atitudinea comuniştilor şi evreilor (care formează majoritatea agenţilor comunişti) faţă de materialul difuzat prin serviciul misionarilor este extrem de duşmănoasă:

— Ei caută să distrugă acest material, fie acaparându-l, fie rupându-l, fie denunţând poliţiei activitatea subversivă a propagandei misionare.

— Cele trei zone în care activează actualmente misionarii sunt bântuite de o propagandă comunistă activă, dublată de o stare de agitaţii, provocată de ştirile alarmiste la a căror răspândire contribuie în mod inconştient însăşi populaţia, îndeosebi basarabenii.

— Un focar puternic de propagandă comunistă se află la Iaşi 217.

4. Primele rezultate şi constatări ale activităţii pe teren a misionarilor:

— Propaganda anticomunistă, dusă cu perseverenţă, dă rezultate frumoase. Populaţia, convinsă de misionari, difuzează mai departe cele auzite şi păstrează cu sfinţenie broşurile primite.

— Pătura muncitorească de la Iaşi e instigată de militanţi şi comunişti de frunte, recrutaţi în special dintre ceferişti. Aci, se impun şi alte măsuri, paralel cu acţiunea

de propagandă orală218.

— Cu cât materialul difuzat se ocupă de probleme de mare activitate [actualitate], cu atât este primit mai bine219.

— Rezistenţa agenţilor străini ia adesea forme agresive, fără ca autorităţile poliţieneşti să-şi facă datoria220.

— Cei mai activi agenţi comunişti sunt evreii, care exercită o influenţă puternică asupra tuturor autorităţilor locale, îndeosebi în oraşele de mai mică importanţă221.

— Cu toate rigorile legii al alarmismului, cafenelele evreieşti sunt un focar de agitaţiuni comuniste. Se impune o foarte drastică aplicare a acestei legi.

— Serviciul secret german recrutează agenţi informatori dintre elementele basarabene şi bucovinene, în condiţii materiale destul de bune.

5. Propuneri făcute de Ministerul Propagandei Naţionale.

Pentru îndrumarea activităţii de propagandă anticomunistă, se propun următoarele:

217 În dreptul paragrafului: *Aviz* Insp [ectoratul de Poliţie] *Iaşi*.

218 În dreptul paragrafului: *Să ne dea preciziuni*.

219 În dreptul acestui paragraf: *Este poezie curată*.

220 În dreptul acestui paragraf: *Unde s-a petrecut şi cu cine, pentru a lua măsuri*.

221 În dreptul acestui paragraf: *Se cunosc, din o mie, românii. Ei* [evreii] *au fost puşi la lagăr*. S-*a dat ordin*.

— S a se sporească numărul misionarilor, pentru a se putea încadra complet toate cele 7 zone, din Moldova şi Bucovina222.

— Membrii corpului didactic, refugiaţi, puşi actualmente la dispoziţia Ministerului Culturii Naţionale şi Cultelor, să fie utilizaţi pentru propagandă şi contra-propagandă223.

— S a se folosească, pentru fiecare departament, câte un grup de funcţionari, care să difuzeze în toate straturile sociale, pe baza unui normativ – alcătuit şi multiplicat săptămânal sau bilunar –, materialul Biroului Central al Misionarilor. Acest oficiu mai are şi avantajul de a fi gratuit224.

— S a se reia în gazete folosirea imaginilor pentru difuzarea plastică a ideilor de contra-propagandă, accentuând şi ridiculizând unele stări şi acţiuni care formează obiectul

225

propagandei de stat.

— Să se utilizeze imaginea (desemnul, c. p. Ilustrată etc.), de la caricatură până la alegorie, pentru combaterea comunismului şi afirmarea drepturilor noastre româneşti.

— S a se reia utilizarea ilustraţiei de stradă (afişul), pentru popularizarea anumitor teme sau idei conducătoare de stat.

— S a se intensifice contra-propaganda, prin difuzarea de broşuri ilustrate în mod atractiv şi cu subiecte interesante226.

— Modul de răspândire va fi cel confidenţial – deci cu un aparent aspect de clandestinitate, pentru o cât mai deplină eficacitate227.

6. Pe lângă aceasta, Serviciul Central de Informaţii mai propune:

— Recrutarea de misionari chiar din rândul lucrătorilor din fabrici şi întreprinderi, urmărindu-se să se aibă în fiecare fabrică sau întreprindere – în care lucrează peste 200 muncitori – unul sau mai mulţi misionari228.

— S a se utilizeze pentru contra-propagandă mai cu osebire manifeste scurte redactate [editate] periodic (la 15 zile spre exemplu), luându-se drept temă evenimentele de actualitate, ce se pretează comentariilor defavorabile comunismului şi afirmaţiilor de propagandă comuniste, ce

pot fi combătute cu
229
argumente convingătoare.
222 În dreptul acestui paragraf: *Da*.
223 În dreptul acestui paragraf: *Da*.
224 În dreptul acestui paragraf: *Da*.
225 În dreptul acestui paragraf: *Da*.
226 În dreptul acestui paragraf: *Da*.
227 În dreptul acestui paragraf: *De acord, cu poliţia şi prin ea*.
228 În dreptul acestui paragraf: *Da*.
229 În dreptul acestui paragraf: *Da*.
Pt. conformitate.
Şef de Cabinet, Căpitan P. Băbeanu230
(ANIC, fond DGP, dosar 176/1941, f. 141 – 143).

4 – [22 iunie 19411 – Fragmente din răspunsul Generalului Ion Antonescu la memoriile lui Iuliu Maniu din 4. XII.1940, 27. II.1941 şi 4. IV.1941

„[…] Dv. sunteţi însă de părere că intrarea noastră în înţelegerea tripartită, fără să ni se dea ceva în schimb, a fost o greşeală, pentru că hotarele noastre erau deja garantate de A-a, în baza altei înţelegeri231, iar, pe de altă parte, cu intrarea noastră în înţelegerea tripartită232 ni s-a făcut imposibilă reclamarea vechilor noastre hotare, cu energia şi mijloacele cuvenite, de la vecinii noştri care fac şi ei parte din înţelegerea tripartită. Aderarea noastră la Pactul Tripartit nu s-a făcut *pentru garantarea hotarelor noastre actuale, pentru că acestea erau într-adevăr garantate prin schimbul de note intervenit în legătură cu arbitrajul de la Viena. Ea s-a făcut în vederea colaborării amintite mai sus şi tocmai pentru a ni se da posibilitatea de a pune la timpul său în discuţie revendicările noastre îndreptăţite; regimul actual nu recunoaşte graniţele actuale ciuntite şi înţelege să reprezinte, ceea ce a făcut şi până acum, legitimitatea revendicărilor româneşti totale,*

în care intră şi întregirea graniţelor sfârtecate [...] *Orice concepţie politică îşi are o justificare teoretică şi o justificare practică, verificată prin aplicarea şi rezultatele sale. Teoretic oricine poate să considere drept ideală concepţia pe care o reprezintă. Politica fiind însă o artă a guvernării, singură verificarea practică poate da măsura justă a valorii unei concepţii* (subl. ns.)".

(Ion Calafeteanu, ed., *Iuliu Maniu – Ion Antonescu. Opinii şi confruntări politice. 1940 – 1944*.

Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994, p. 66 – 67, 74).

230 Vezi Gh. Buzatu, *Mareşalul Antonescu şi războaiele anticomuniste ale României*, în „Orizont XXI", Piteşti, an I, nr. 3/2006, p. 34 – 38.

231 În urma „garanţiilor" acordate României, imediat după impunerea Dictatului de la Viena, prin schimbul de scrisori Joachim von Ribbentrop – Galleazo Ciano – M. Manoilescu din 30 august 1940 (apud Gh. Buzatu, *România şi Marile Puteri. 1939 – 1947*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003, p. 231 – 232).

232 Aderarea României la Pactul Tripartit – Berlin, 23 noiembrie 1940 (*ibidem*, p. 179).

5 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Patriarhul Nicodim – General I. Antonescu, prilejuit de începerea *Războiului Sfânt*

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Loco

[*Să se mulţumească*.

Să se publice]*233* Bucureşti

Nr. 015983 – 22.6.1941, ora 12,00

Dumnezeu v-a ales să fiţi Conducătorul Neamului Românesc în aceste vremuri de adâncă prefacere socială în lume.

Pe El îl rugăm şi îl implorăm să ducă Armata noastră şi a puternicului aliat şi sprijinitor Adolf Hitler la izbândă deplină hărăzind sufletului Dv. marea mulţumire că v-aţi

împlinit cu prisosinţă datoria către Rege, Neam şi Lege.

Chem binecuvântarea lui Dumnezeu asupra Dv. şi armatelor aliate spre a vă duce la victoria desăvârşită.

Patriarh Nicodim

Înalt Prea Sfinţiei Patriarhului Nicodim al României Bucureşti

Din mijlocul trupelor care poartă în lupta lor biruitoare drapelul dezrobirii naţionale pentru mult încercatul pământ străbun al Basarabiei şi Bucovinei, mulţumesc Înalt Prea Sfinţiei Voastre pentru binecuvântarea Bisericii, cerută Atotputernicului asupra armatelor aliate şi asupra strădaniilor mele de refacere a Patriei şi a onoarei româneşti.

Biruinţa ostaşului român, înfrăţit în aceeaşi caldă camaraderie de arme şi de simţăminte cu soldatul glorios pe toate fronturile al Marelui Reich German, este biruinţa crucii.

Altarele dărâmate şi pângărite de potrivnicii luminii vor fi refăcute în toată strălucirea, pentru mărturisirea smeritei închinări de mulţumire a Neamului şi pentru mai marea mărire a Dumnezeului părinţilor noştri.

General Antonescu

7 iulie 1941

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 23 – 25).

233 Adăugiri de I. Antonescu.

6 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Episcop Gherontie – General I. Antonescu.

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului şi Comandant al Forţelor Armate de Operaţiuni

Constanţa

Nr. 2563 – 22.6.1941, ora 13, 30

Biserica dobrogeană şi ialomiţeană la datorie a îngenuncheat azi ora 11 în catedrală şi s-a rugat lui Dumnezeu să ajute Domniei-Voastre şi armatelor în luptă

spre a realiza România Mare şi veşnică.

Să trăiţi, Domnule General!

Episcop Gherontie

Prea Sfinţiei Sale Episcop Gherontie Constanţa

Mulţumesc Prea Sfinţiei Voastre pentru bunele urări făcute armatelor luptătoare şi strădaniilor mele.

General Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 201, 203).

7 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Facultatea de Litere din Bucureşti General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Comandantul de Căpetenie al Armatei Loco

Bucureşti Nr. 16426 – 22.6.1941, ora 16

În momentul în care bravura, demnitatea şi destinul neamului românesc îşi spun iarăşi cuvântul prin bravura, demnitatea şi destinul Generalului său de astăzi, Corpul Didactic şi studenţii Facultăţii de Litere din Bucureşti, printre care se găsesc profesorii şi studenţii Facultăţii din cernăuţi, se închină în conştiinţele lor de buni români pentru prima noua izbândă la care v-a chemat Dumnezeu şi trecutul de gloria al acestui Neam. Pe drumul victoriei vă ocrotesc toţi voievozii şi vă urmează ţara pe care o faceţi să-şi rostească iar cuvântul în istoria sa şi a lumii.

Trăiască Patria, Regele şi Conducătorul României!

Decanul Facultăţii de Litere, (ss) Alexandru Marcu

Profesor I. Andrieşescu, Gh. Antonescu, N. Bănescu, Gh. Brătianu, P. Cancel, T. Capidan, D. Caracostea, N. Cartojan, Şt. Ciobanu, N. Florian, C. Giurescu, V. Grecu, D. Gusti, N. Herescu, S. Lambrino, D. Marmeliuc, L. Moraru, V. Moraru, B. Munteanu, C. Narly, I. Nistor, Gh. Oprescu, I. Petrovici, Sever Pop, D. Protopopescu, M. Ralea, Al. Rosetti, Sauciuc Săveanu, Radu Zbierea, I. Ştefănescu.

Domnului Alexandru Marcu, Decanul Facultăţii de Litere Loco

Mulţumesc profesorilor şi studenţilor Facultăţii de

Litere din Bucureşti pentru mărturia profundei lor simţiri patriotice şi pentru caldele urări făcute Patriei.

General Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 119, 121 – 122).

8 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Regele Mihai I – General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului

Castelul Peleş, Sinaia

Nr. 41114 – 22.6.1941, ora 18, 10

[*Să se publice* – Antonescu/234

În clipele când trupele noastre trec Prutul şi Codrii Bucovinei, pentru a reîntregi Sfânta Ţară a Moldovei lui Ştefan cel Mare, gândul Meu se îndreaptă către Domnia Voastră, Domnule General, şi către Oştirea Ţării.

Vă sunt recunoscător, Domnule General, pentru că numai prin munca, tăria şi străduinţa Domniei Voastre, Neamul întreg şi cu mine trăim bucuria zilelor de glorie străbună.

234 Adăugat cu creionul roşu în textul original.

Iar ostaşilor noştri dragi, le urez sănătate şi putere ca să statornicească, pentru vecie, dreptele graniţe ale Neamului. Trăiască în veci România! Trăiască viteaza noastră Armată!

MIHAI R.

Bucureşti, Preşedinţia Consiliului de Miniştri Nr. 114 – 23.6.1941, ora 10

Majestăţii Sale Regelui.

Mulţumesc respectuos Majestăţii Voastre pentru cuvintele de îmbărbătare şi de apreciere cu care aţi cinstit Armata şi pe mine.

Fiţi sigur, Majestate, de devotamentul nostru.

Pentru Ţară şi pentru Majestatea Voastră ne batem.

Pentru Ţară şi pentru Majestatea Voastră trebuie să

învingem.

GENERAL ANTONESCU

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 3, 4, 11 – 12, 21).

9 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Prof. Ştefan Ciobanu – General I. Antonescu

Domnului

235

General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Loco

Bucureşti

Nr. 018774 – 22.6.1941, ora 20

În clipele în care numele Dv. se gravează în Istoria Neamului Românesc, îmi iau permisiunea, cu tot respectul cuvenit, să aduc prinosul de recunoştinţă dezrobitorului provinciei unde am văzut lumina zilei.

Profesor Ştefan Ciobanu

235 Ibidem, f. 170.

Domnului

Profesor Ştefan Ciobanu236 Bucureşti

Mulţumesc pentru bunele sentimente mărturisite în ceasurile jertfelor pentru dezrobirea pământului scump al Basarabiei.

General Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 168, 170).

10 – [22 iunie 19411 – Schimb de mesaje Prof. I. Simionescu – General I. Antonescu

Scrisoare

ACADEMIA ROMÂNĂ Bucureşti

No. 2342 22 iunie 1941

Domnule General.

În momentele prin care trecem, înălţătoare şi plin de speranţe, întreaga suflare românească are datoria sfântă de a face zid de susţinere celor meniţi să învie vitejia

străbună.

Academia Română, în trecutul căreia s-a înfăptuit unirea sufletească a reprezentanţilor românimii de pretutindeni, îşi îndreaptă urările sale de biruinţă către brava oştire română şi către vrednicul ei Conducător.

Trăiască Patria în graniţele ei fireşti, trase până unde se aude graiul românesc.

Trăiască Majestatea Sa Regele Mihai I, a cărui domnie să însemne unire veşnică, deplină, a poporului român.

Să trăiţi, Domnule General; fie ca faptele Dv. să se înscrie în Istoria neamului, alături de ale tuturor a din trecut, care au condus la glorioase biruinţe.

PREŞEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNE.

I. Simionescu

Domniei-Sale Domnului

General Ion Antonescu

— Conducătorul Statului şi Preşedintele Consiliului de Miniştri – Loco

236 Ibidem, f. 168.

Telegramă

Domnului Prof. I. Simionescu, Preşedintele Academiei Române Loco

Temeiul acţiunilor noastre naţionale a fost totdeauna adevărul. Slujitoare a adevărului, Academia Română a luminat drumurile şi ţintele strădaniilor româneşti de unitate şi de stăpânire a drepturilor fireşti din cuprinsul spaţiului nostru etnic şi istoric. Urările adresate oştirii de către cel mai înalt aşezământ al spiritualităţii româneşti, în ceasul în care armele naţionale cuceresc o nouă împlinire a destinului, sunt deosebit de preţioase pentru conştiinţa neamului întreg. Ele au un înţeles cu atât mai înălţător, cu cât steagurile noastre dezrobitoare, alături de steagurile aliate ale Marelui Reich German, alungând întunericul şi crima, reîntronează în Răsăritul Europei puterile libertăţii,

credinţei şi culturii.

Vă rog să primiţi personal şi să transmiteţi membrilor Academiei Române mărturia caldă a preţuirii şi mulţumirilor mele.

General Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 217, 219).

11 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Dr. Daniel Ciugureanu – General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului – Pe zonă – În clipa când armata română, sub strălucita comandă a Domniei-Voastre, a călcat pe pământul Basarabiei, gândul tuturor românilor dintre Prut şi Bug se îndreaptă către Conducătorul Statului cu sentimentul de adâncă recunoştinţă şi cu speranţa de a reintra în curând în căminurile noastre, de unde să contribuim cu toate puterile la propăşirea neamului.

Trăiască România Mare!

Preşedintele Cercului Basarabenilor, Dr. Daniel Ciugureanu, fost Ministru

Bucureşti, 2 iulie 1941

Domnule Preşedinte.

Vă mulţumesc pentru bunele sentimente exprimate în numele „Cercului Basarabenilor”.

Speranţele dumneavoastră sunt chezăşuite de vitejii şi jertfa soldatului român, căruia toţi trebuie să-i aducem prinosul recunoştinţei noastre.

Primiţi, vă rog, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.

General Antonescu

Domniei-Sale

Domnului Doctor Daniel Ciugureanu, Preşedintele „Cercului Basarabenilor” Bucureşti.

Şoseaua Iancului, nr. 104

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 163 – 164).

12 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Prof. N. Smochină – General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Bucureşti

Asociaţia Românilor Transnistrieni, adânc mişcată de apelul Domniei-Voastre adresat ostaşilor şi poporului român de a sfărâma lanţurile robiei şi de a readuce pe toţi fraţii la sânul patriei libere, vă urează deplină izbândă în realizarea acestui ideal naţional. Pătrunşi de măreţia momentului, suntem gata de a servi ca ostaşi credincioşi pentru mărirea ţării care va îngloba în viitoarele graniţe şi pe românii de peste Nistru ce zac în închisori şi duc o viaţă umilită sub jugul de oţel al fiarelor roşii.

Trăiască România de la Tisa până la Bug!

Trăiască Conducătorul Statului Român şi al glorioasei noastre armate!

Preşedinte, N. Smochină Secretar General, A. Niculescu

Bucureşti, 1 iulie 1941

Domnule Preşedinte.

Glasul fraţilor noştri din străvechile aşezări româneşti dintre Nistru şi Bug a găsit răsunet viu şi adânc în inima mea. Armele oştirii române înfrăţite cu armata Marelui Reich German, ducând cu ele biruinţa ocrotitoare a dreptăţii, vor asigura mult încercatului românism transnistrian deplinătatea mântuitoare a unei vieţi naţionale statornic şi îndelung aşteptate.

Mulţumesc călduros Asociaţiei Românilor Transnistrieni pentru simţămintele patriotice şi pentru bunele urări făcute în ceasul pornirii războiului sfânt al dezrobirii fraţilor şi al reîntregirii hotarelor.

General Antonescu

Domniei-Sale

Domnului N.P. Smochină

Preşedintele Asociaţiei Românilor Transnistrieni

Bucureşti

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 204 – 205).

13 – [23 iunie 19411 – Schimb de telegrame Mitropolitul Ardealului Nicolae General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

Sibiu Nr. 2412 – 23.6.1941, ora 17, 20

Întreg clerul şi poporul drept-credincios al Ardealului e străbătut şi înfiorat până în adâncul fiinţei sale de măreţia epocală a zilelor ce i le-aţi hărăzit – cu tot sufletul şi cu toată puterea lui de sacrificiu – face zid în jurul Conducătorului care a pornit să spele ruşinea anului trecut, să scape pe fraţii noştri de sub jugul barbariei şi să împrăştie adunarea vrăjmaşilor lui Dumnezeu de pe faţa pământului. Dumnezeu este cu noi şi cu viteazul nostru Conducător. În numele Crucii, păşiţi înainte spre fericirea ţării şi spre salvarea omenirii.

Nicolae, Mitropolitul Ardealului

Înalt Prea Sfinţiei Sale Mitropolitului Nicolae al Ardealului

Sibiu

Mulţumesc clerului şi Românilor ardeleni pentru calda mărturie a simţămintelor patriotice, exprimate prin telegram Înalt Prea Sfinţiei Voastre, faţă de războiul sfânt în care fiii tuturor ţinuturilor româneşti luptă biruitor pentru reîntregirea Patriei şi pentru dezrobirea fraţilor răpiţi.

General Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 175, 177).

14 – [23 iunie 19411 – Dr. W. Filderman şi D. Rosenkrantz către Ion Antonescu

Acum, când glorioasa armată a ţării este mobilizată pentru a recuceri provinciile pierdute, într-un gând şi o simţire, populaţia evreiască Vă roagă să binevoiţi a-i reda

onoarea de a-şi apăra ţara.

Urmaşii veteranilor din războiul pentru independenţă, veteranii, fraţii şi copiii veteranilor din războiul independenţei, Balcanic şi întregire, ca şi toţi ceilalţi evrei însufleţiţi de cel mai curat patriotism, aşteaptă să-şi jertfească pe altarul patriei viaţa lor.

Nădăjduind că veţi binevoi a da curs dorinţelor unanime ale populaţiunii evreieşti, vă rugăm, Domnule General, să primiţi asigurarea deosebitei noastre consideraţiuni.

Preşedinte, Dr. W. Filderman Secretar General, D. Rosenkrantz

Domniei Sale General Ion Antonescu, Conducătorul Statului şi Preşedinte al Consiliului de Miniştri

(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 109/1941, f. 32).

15 – [24 iunie 19411 – Schimb de telegrame Prof. M. Manoilescu – General I. Antonescu

Domnului General Antonescu, Conducătorul Statului

I. C. Brătianu Nr. 9 – 24.6.1941, ora 8

Rezultatele diplomatice şi politice repezi şi strălucite obţinute de Domnia-Voastră personal trezesc admiraţia bucuroasă a oricărui român şi mai ales a acelora care au fost cei dintâi să cunoască şi să sufere greşelile unui trecut atât de împovărător. Dumnezeu va fi alături de Dv. şi pe câmpul de bătălie, unde veţi desăvârşi opera Domniei-Voastre de reparator al istoriei şi de izbăvitor al umilinţelor neamului.

Profesor Mihail Manoilescu

Domnului Profesor M. Manoilescu Str. Viilor, nr. 44 Bucureşti

Vă mulţumesc călduros pentru bunele sentimente.

General Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 231, 233).

16 – [24 iunie 19411 – Schimb de telegrame General Ştefan Panaitescu – General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Loco

Bucureşti

Nr. 024919 – 24.6.1941, ora 11, 40

Declarându-se război, ca fost ostaş, pun din nou la dispoziţia Ţării serviciile mele pentru reîntregirea României în hotarele ei fireşti. Izbândă deplină şi cu multă sănătate să vă ajute Dumnezeu.

General Ştefan Panaitescu

Domnului General Ştefan Panaitescu Bucureşti, Str. Cobălcescu, nr. 38

Mulţumiri pentru mărturia simţirii Dv. patriotice şi pentru urările ce-mi adresaţi.

General Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 213, 215).

17 – [28 iunie 19411 – Telegrama unui grup de bucovineni adresată Generalului I. Antonescu

General Ion Antonescu, Conducător al Statului Român şi al Oştirilor Aliate Bucureşti

Sibiu Nr. 3524 – 28.6.1941, ora 19, 30

Astăzi se împlineşte un an de când urgia roşie şi neomenia comunistă au cotropit Basarabia şi Bucovina. Fiii Bucovinei, adunaţi la Catedrala din Sibiu, înfrăţiţi cu pribegii Basarabiei şi Ardealului, înalţă fierbinţi rugăciuni de mulţumire şi de biruinţă pentru Neam şi Ţară. Vă fericesc că aţi tras sabia sfântă a Ţării şi că o purtaţi cu vitejie. Suntem cu toate vrerile alături de Armata noastră, nădejdea şi paza fiinţei şi credinţei şi înălţărilor româneşti.

Rugăm să ne ştiţi gata de jertfa supremă ascultând poruncile Dv.

(ss) Profesor universitar Al. Procopovici, Al. Hurmuzachi, Eugen Grigorcea, Prof. Teodor Bălan, Prof. Silvia Bălan, Elena Flondor, Prof. N. Teaciuk-Albu, Prof. I. Tarnavschi ş.a.

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 271 –

274).

18 – [28 iulie 19411 – Schimb de telegrame Regele Mihai I – General I. Antonescu prilejuit de atingerea Nistrului

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului şi Comandantul de Căpetenie al Forţelor Româno-Germane

— Pe zonă – Castelul Peleş

Nr. 115 – 27.8.1941, ora 22

Cu adâncă bucurie am văzut că vitezele trupe româno-germane au alungat peste Nistru armatele comuniste şi au reîntregit pentru vecie Ţara Moldovei. Pentru modul strălucit cu care, în calitate de Comandant de Căpetenie al Forţelor Româno-Germane, aţi pregătit şi condus operaţiile care au asigurat victoria trupelor noastre în această campanie, cât şi pentru bravura şi exemplul personal prin care aţi însufleţit, zi de zi, avântul eroic al trupelor, vă confer Ordinul Mihai Viteazul clasa a II-a.

Dorinţa Mea este să înmânez insignele Ordinului în Basarabia în faţa trupelor pe care le-aţi dus la glorie.

MIHAI R.

Majestăţii Sale Regelui Castelul Peleş

Predeal

31 iulie 1941, ora 8,00

Mulţumesc cu adâncă recunoştinţă Majestăţii Voastre pentru această preţuire şi deosebită cinstire. Ea se cuvine însă în primul rând Armatei. De aceea, Vă rog respectuos, Sire, să începeţi cu cei din linia I-a şi să mă lăsaţi pe mine la urmă, fiind sigur de înalta Majestăţii Voastre acceptare. Vă voi ruga să reveniţi în curând pe teatrul de luptă unde voi aduna eroii germani şi români pentru a-i prezent Majestăţii Voastre.

GENERAL ANTONESCU

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 14 – 16).

19 – [Aprilie-iunie 19411 – Documente atestând

pregătirea Războiului din Est

MARELE STAT MAJOR

SECŢIA II-a

Biroul I Informaţii

COPIE de pe Telegrama nr. 408 din 29 mai a.c. a Ataşatului Militar Român la Berlin

Mari mişcări de trupe germane spre Est. Circulaţia trenurilor aproape întreruptă.

Mi s-a spus la Marele Stat Major german că Germania a cerut Rusiei îndeplinirea unor condiţiuni menite să dea Germaniei siguranţa deplină economică şi strategică în Est.

Am cerut preciziuni dacă aceste condiţiuni sunt de natură economică sau şi teritorială.

Nu mi s-a răspuns lămurit, dar mi s-a afirmat că este vorba de înlăturarea oricăror surprize viitoare din partea U.R.S.S.

Se pare că este vorba a ocupa provizoriu de către Germania a unor puncte şi regiuni sovietice de interes economic şi strategic.

Mi s-a mai spus că Rusia nu a luat încă o hotărâre, ceea ce explică transporturile de trupe spre Est, dar că probabil Rusia va ceda.

În ce ne priveşte pe noi, mi s-a spus că ar fi cuminte însă să fim gata pentru oricare eventualitate.

În vederea că s-ar putea ajunge la o înţelegere între Germania şi U.R.S.S., cred că ar fi cazul să cerem Germaniei a nu sacrifica sau trece pe plan secundar interesul nostru în Est.

ATAŞAT MILITAR BERLIN

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.127/II, f. 134).

S.S.I. 11 iunie 1941

NOTĂ

Activitatea ministrului sovietic şi a personalului Legaţiei U.R.S.S.

În ziua de 10 iunie a.c., între orele 16, 30 – 17, 40, Legaţia U.R.S.S. a fost vizitată de ambasadorul Turciei, Suphi Tanrioer.

Între orele 19 – 20, 10, Legaţia a primit vizita ministrului chilian Miguel Ángel Riviera.

La ora 20, ministrul sovietic [A. I.] Lavrentiev, însoţit e secretarul său Serghei Mihailov, a plecat cu automobilul nr. 6 640 BCD, condus de şoferul Ejov, şi au mers până în comuna Săftica, de unde s-au întors la Bucureşti, privind trecerea unei coloane motorizate germane în drum spre Ploieşti.

Şutov Nicolae, al doilea secretar al Legaţiei, a plecat la ora 18, 15 şi, după un ocol prin Şoseaua Kiseleff, Parcul Jianu, Parcul Filipescu, Calea Victoriei şi Bd. Elizabeta, a ajuns în Splaiul Independenţei, unde s-a întâlnit cu o coloană motorizată (reflectoare) care venea dinspre Cotroceni.

La ora 19, Feodorov Nicolae, funcţionar la Secţia Consulară a Legaţiei U.R.S.S., a plecat cu automobilul de piaţă până la „Galeriile Laffayette”, unde a lăsat un pachet numitului Marcovici Arion.

Şarov Nicolae, conducătorul agenţiei sovietice „TASS”, însoţit de Sergheev Nicolae şi de Labov, funcţionar la această agenţie, au luat parte la expoziţie.

S.S.I. 13 iunie 1941

NOTĂ

Activitatea ministrului Lavrentiev şi a personalului Legaţiei Sovietice

În ziua de 12 iunie a.c., Ministrul Lavrentiev nu a părăsit Legaţia.

Serghei Mihailov, împreună cu şoferul Ejov şi cu soţiile, au mers prin oraş, privind vitrinele mai multor magazine. Au consumat câte ceva la „Trocadero”, înapoindu-se la Legaţie la ora 12, 40.

Şutov Nicolae pleacă la ora 13, 15 cu Colesnicov şi

Semenov cu maşina nr. 6 463 BCD şi merg până în comuna Săftica, unde consumă lapte bătut la o lăptărie.

La ora 14, se înapoiază la Legaţie.

Crâmov pleacă la ora 19, 10 cu soţia şi face mici cumpărături de la magazinele de pe Calea Griviţei. Se înapoiază la ora 20, 50.

Seydikh merge la Gara de Nord, unde la ora 14, 55 soseşte cu acceleratul de Arad fostul colaborator al Legaţiei Rodin cu soţia şi doi colaboratori: Vladimir Kozlov şi Martin Ivan, curieri diplomatici. Aceştia vor pleca în ziua de 13 crt. cu avionul la ora 8, 30, spre Sofia.

Verificată

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.127/II, f. 3 – 4).

S.S.I. 15 iunie 1941

NOTĂ

Informaţiuni din cercurile diplomatice străine Legaţia U.R.S.S.

Problema relaţiilor germano-sovietice, readusă pe tapet de comunicatul Agenţiei „TASS”, a făcut obiectul principal al frământărilor şi discuţiunilor diplomatice.

Trebuie remarcat din primul moment o deosebire între tonul general al comunicatului „TASS” 237 şi acela al membrilor Legaţiei Sovietice din Bucureşti.

Aceştia din urmă, dacă păstrează rezerve în aprecieri faţă de tot ceea ce priveşte Reichul, afişează o atitudine care merge până la sfidare în ceea ce priveşte relaţiile cu Ungaria, România, Slovacia şi Bulgaria.

S-a adoptat chiar un limbaj foarte ieftin faţă de cercurile responsabile de mai sus şi nu se ezită a se lansa ameninţări împotriva „provocatorilor”.

S-a declarat chiar că, în urma raportului Legaţiei bucureştene asupra „stării de spirit a cercurilor conducătoare româneşti”, Guvernul sovietic va avertiza serios pe Dl. Gafencu asupra „consecinţelor ce pot decurge dintr-o astfel de atitudine”.

În privinţa comunicatului „TASS” s-a declarat la Legaţie:

— Acest comunicat are misiunea să împrăştie zvonurile: „Guvernul sovietic nu este obligat să înregistreze toate fanteziile”.

— El vrea să dea numai un avertisment acelor guverne care, conducându-se după zvonuri, au păşit la acţiuni diplomatice şi militare de mare amploare şi care şi pregătesc pentru o modificare a *statu-quo-ului* actual.

— Aceste zvonuri au fost lansate de cei ce au avut motive să ducă trupele germane în Est de la Sud şi la acele motive probabile se referă comunicatul.

* * *

În vreme ce la Legaţia Sovietică se refuză a se da vreun detaliu – şi subliniem că aici domneşte o stare de depresiune şi de nervozitate vizibilă – la Agenţia „TASS” s-a adoptat o atitudine extrem de cinică. S-a spus între altele:

„Serbia, Bulgaria şi mai ales Grecia sunt ţări extrem de sărace. A fi reţinut peste 30 de divizii germane în aceste ţări ar fi însemnat, în această perioadă a anului, pe de o parte, a consuma din propriile rezerve, pe de altă parte, a afecta transportului subzistenţei, spre alte regiuni, un mare număr de vagoane necesare în alte părţi. Din această cauză s-au lansat zvonurile privitoare la un conflict probabil şi iminent între U.R.S.S. şi Reich”.

Acesta este limbajul adoptat de cei de la Agenţia „TASS”.

În ceea ce priveşte comunicatul, Sergheev a declarat la Agenţie, câtorva ataşaţi de presă interesaţi să informeze legaţiile respective asupra adevărului cuprins printre rândurile comunicatului, că:

— El nu are misiunea de a împrăştia zvonurile, ci de a avertiza „pe cei care îşi conduc politica lor diplomatică şi militară după zvonuri interesate”.

S-a refuzat a se preciza care sunt aceste cercuri interesate.

237 Referire la comunicatul oficial din ajun prin care Kremlinul dezminţea „zvonurile” care circulau pe plan mondial în privinţa preparativelor Germaniei de-a ataca URSS.

Sarov a declarat numai că:

„Trupele germane, neavând ce mânca în Balcani şi trebuind să consume din rezervele al căror transport ar fi necesitat multe vagoane de cale ferată, au fost aduse să se întremeze pe spinarea României prin cumpărături pe loc, aşa că Reichul a profitat de aceste zvonuri”.

Mai mult încă, Sarov a declarat:

„În cursul săptămânii viitoare se vor produce două fapte de natură a dezumfla toate iluziile militariştilor români”.

Domnia sa a refuzat să spună care vor fi aceste fapte noi.

Personalul Legaţiei U.R.S.S. a primit dispoziţiuni de a adopta un limbaj mai mult decât obraznic faţă de toate problemele care interesează România.

Legaţia, sesizându-se că postul de radio Bucureşti a cerut în mod indirect o campania antisovietică, prin afirmarea drepturilor istorice asupra Basarabiei (şi anume o piesă de teatru la „Ora Ostaşului”), a manifestat în cursul zilei de ieri după-amiază – probabil în urma unor dispoziţiuni de la Centru – atitudini foarte nepotrivite cu cuviinţa diplomatică.

Astfel, s-au întâlnit în limbajul personalului cu lumea exterioară, expresii ca „clică militaristă”, „manechinele de paie ale Berlinului”, „inconştienţi” etc.

Sarov de la „TASS”, care de mult era belicos, a spus în această privinţă:

„Se va răspunde foarte categoric la toate provocările româneşti” şi că „Bucureştiul va avea ocazia să piardă în

curând morga de azi”.

Legaţia Sovietică a pregătit un memoriu cuprinzând o serie de manifestări ale oficialităţii româneşti, ale opiniei publice şi ale anumitor cercuri din ţară, care ar putea fi privite ca „antisovietice” şi „provocatoare”.

Acest memorandum, care este o simplă înşirare de fapte, cuprinde o anexă cu documente referitoare la datele din el.

Aceasta urmează să servească – după cele ce se spune la Agenţia „TASS” – unui protest formal pe care Guvernul U.R.S.S. îl va înainta Guvernului român.

* * *

Legaţia a fost informată vineri că Societatea „Solagra” a înaintat Legaţiei Germaniei un tablou cu terenuri însămânţate cu seminţe oleaginoase pe care societatea le poseda în Basarabia, mai înainte de răşluirea sovietică.

Legaţia pune în legătură acest fapt cu anumite asigurări pe care Societatea „Solagra” le-ar fi primit din partea Legaţiei Reichului că înapoierea Basarabiei este o chestiune iminentă şi că tablourile cerute sunt necesare planurilor economice germane.

* * *

Vineri seara, Ostrovski – ataşatul adjunct comercial sovietic – a declarat unui membru al Legaţiei U.S.A. că, în mod categoric, nu se întâmplă nimic, susţinându-şi afirmaţia cu faptul că pleacă în provincie pentru recepţionarea sodei caustice cumpărată de U.R.S.S.

Cu această ocazie, la Legaţia Sovietică s-a dezvoltat următoarea temă: „Colportorii Legaţiei Germane din Bucureşti au lansat ieri dimineaţă că U.R.S.S. a cedat acceptând opt din cele zece puncte formulate de Berlin. Un oficial a declarat:

„Cine a urmărit până acum politica externă a Moscovei, care a fost una şi aceiaşi, poate conchide că

U.R.S.S. Într-adevăr n-a dorit războiul cu Germania. Dar aceasta nu de teama de a fi înfrântă. Aceasta este o copilărie şi mai mare să se creadă. Realitatea este că Moscova ştie că Germania nu poate subzista iernii viitoare şi de aceea preferă ca eventuala înfrângere a lui Hitler să se producă în altă parte decât pe teritoriul sovietic sau la frontierele sovietice. Şi aceasta pentru că U.R.S.S. nu vrea să-şi asigure poziţia sa mondială omorând zeci de mii de oameni".

* * *

Am înregistrat toate aceste declaraţii şi comentarii dat fiind că ele exprimă starea de nervozitate extrem de încordată care domneşte la Legaţia Sovietică şi Agenţia „TASS".

* * *

Conducătorii Legaţiei U.R.S.S. afirmă că la Stettin au început noi conversaţii între delegaţi speciali germani şi sovietici şi că aceste convorbiri au de scop să întârzie răspunsul Uniunii Sovietice la cererile germane, până la înapoierea la Moscova a ministrului englez Crisp.

* * *

Legaţia Sovietică posedă un post radiofonic pe lungimea de undă 1 200, pe care în fiecare seară între orele 21 – 24 primeşte ordine cifrate de la Moscova.

Ordinele sunt transmise de o femeie.

* * *

Legaţia Bulgariei

În urma ordinului Ministrului, arhiva Legaţiei s-a depozitat în subsolul Şcolii Bulgare.

De asemenea, familiile personalului Legaţiei vor pleca la Rusciuk în ziua de 15 iunie a.c.

* * *

Legaţia Statelor Unite

La Legaţia Statelor Unite se fac următoarele comentarii:

Faptul că în comunicatul „TASS” se dă o dezminţire şi eventualităţii încheierii unui acord economic mai strâns între Germania şi Rusia dovedeşte că Moscova îşi păstrează conduita de neutralitate absolută, nelivrând contingente suplimentare Germaniei, ceea ce bineînţeles nu este deloc favorabil Berlinului.

De altfel, tensiunea germano-sovietică persistă. Şi o dovadă eclatantă o constituie acţiunea Berlinului de a definitiva noile frontiere ale ţărilor din Sud-Estul balcanic, fără a consulta Moscova, după cum se angajase formal Berlinul, atunci când a trebuit să renunţe la conferinţa convocată la Viena pentru problemele Sud-Estului Balcanic.

La Legaţie se pretindea a se ştie că deocamdată Moscova se menţine în rezervă faţă de această chestiune (acţiune de definitivare politică în Sud-Estul european) pentru a pretinde apoi, drept preţ al asentimentului său, Gurile Dunării.

* * *

La Legaţia Statelor Unite se arăta, invocându-se certitudinea, că obiectul călătoriei Domnului Bardossy la Roma a privit o aşa-zisă insulă Mur, adică teritoriul triunghiular cuprins între Mur şi Drava.

Premierul ungur a demonstrat importanta strategică pentru Ungaria a acestui teritoriu, revendicându-l cu ocazia determinării frontierelor Croaţiei.

De asemeni, Dl. Bardossy a cerut la Fiume o zonă liberă arătând că înainte de război acest port a fost al Ungariei.

La Legaţie, în legătură cu cele de mai sus, se subliniau următoarele:

— Ungaria şi-a formulat revendicările prin Roma şi nu prin Berlin.

— Nu a atins sub nicio formă pretenţiunile asupra Transilvaniei rămasă României.

* * *

Principalul obiectiv al discuţiilor de ieri dimineaţă la Legaţia S.U.A., l-a constituit comunicatul Agenţiei „TASS" 238, de al cărui text se luase cunoştinţă încă de vineri după-masă la ora 6, când a fost retransmis de radio Moscova în franţuzeşte. În general, se consideră că în tensiunea germano-sovietică a intervenit o degonflare.

Nu se ascunde însă că Londra şi Washingtonul au contat foarte mult pe conflictul dintre aceste două Puteri.

Din examinarea textului sovietic, se trăgea concluzia că Moscova menţine o atitudinea de fermitate faţă de Berlin şi că un punct este câştigat definitiv de U.R.S.S. – renunţarea din partea Guvernului german de a iniţia orice fel de acţiune militară împotriva Turciei sau pe teritoriul acesteia.

Se susţinea chiar că sunt de aşteptat nu numai garanţii formale din partea Berlinului, dar şi o declaraţie publică de nepretenţii de tranzit sau de alte presiuni asupra Turciei.

* * *

Ministrul Mott Günther a informat pe conducătorul Partidului Naţional-Liberal că nu există nicio teamă de război între Germania şi U.R.S.S. şi că toate pregătirile n-au decât un rol demonstrativ.

* * *

În legătură cu anumite indiscreţiuni ce s-ar fi făcut la Legaţia Italiei – de care au fost sesizate legaţiile interesate –, la Legaţia U.S.A. se spunea următoarele:

— Vizita Domnului General Antonescu la München şi aceea a Regelui Boris, acelea ale D-lor Bardossy şi Pavelici sunt consecinţa directă şi iminentă a întrevederii de la Brennero.

— În curând, Domnul General Antonescu va face o a doua vizită la Roma, conform aceleiaşi decizii de la Brennero.

— Aceste decizii privind statutul teritorial al Sud-Estului european, inclusiv România, au necesitat luarea de contact a şefilor germano-italieni cu conducătorii Statelor sud-estice, pentru a nu se lăsa impresia că s-au luat deciziile fără consultarea celor direct interesaţi.

— Conform acestor decizii, România, Ungaria, Bulgaria, Croaţia şi Albania sunt considerate State succesorale ale fostei Iugoslavii şi ale fostei Grecii.

— România primeşte partea ei între Dunăre şi Tisa din fostul teritoriu iugoslav, pentru a se putea împlini visul secular.

— Ungaria ocupă toată partea nord-estică a Iugoslaviei, până la frontiera croată.

— Bulgaria – Macedonia şi Tracia.

— Albania – restul de coastă dalmată.

238 Vezi, pe larg, despre această problemă, în Gabriel Gorodetsky, *Grand Decision. Stalin and the German Invasion of Russia*, New Haven and London, Yale University Press, 1999, p. 287 – 293.

— Serbia devine „Deutsches Interessengebiet im Gemaligen Serbien”, iar Grecia de la Olimp sprecapul Matapan, cu excluderea Cretei şi a insulelor din Egee, ocupată de Reich, trece sub protectorat italian. În afară de aceasta, Reichul mai ia întreaga Carinthie, cu posibilitatea unui coridor la Adriatica.

— Domnul General Antonescu se întoarce cu promisiunea formală a Basarabiei şi Bucovinei de Nord şi cu despăgubirile aferente.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.127/II, f. 7 – 15).

S.S.I. 15 iunie 1941

NOTĂ

Informaţiuni din cercurile diplomaţilor şi ziariştilor străini

Cu toate dezminţirile date de Agenţia de presă „TASS”, în cercurile germane se manifestă convingerea că,

conflictul armat germano-sovietic este inevitabil.

Comunicatul Agenţiei „TASS” este îndreptat în special către populaţia din U.R.S.S., deoarece ultimele evenimente privitoare la declanşarea războiului germano-sovietic au redeşteptat în sânul populaţiei sovietice anumite aspiraţiuni cu caracter anticomunist şi anti-sovietic.

COMUNICAT:

— Preşed. Cons. de Miniştri

— Dl. Ministru Mihai Antonescu

— M. St. Major (Secţia II-a)

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.127/II, f. 217).

20 – [18 iulie 19411 – Fragmente din memoriul adresat de Iuliu Maniu Generalului lui Ion Antonescu

[…] Profit de această împrejurare, pentru a vă împărtăşi preocupările mele asupra obiectivelor ce trebuie să urmări în acest război şi asupra unor întâmplări, care, dacă sunt adevărate, nu pot să rămână nedezaprobate.

Prin hotărârea de a intra în acţiune împotriva cotropitorilor, tindem la eliberarea

239

Basarabiei şi Bucovinei şi a unui colţ din Moldova de nord; în această clipă, pentru toate conştiinţele româneşti problema stăpânitoare este afirmarea drepturilor noastre etnice şi istorice, prea bine cunoscute, asupra întregului nostru patrimoniu naţional. Basarabia şi Bucovina fac parte integrantă din aceste drepturi, care au fost recunoscute ultima oară şi prin Conferinţa de la Londra din 1920.

Pierderea acestor provincii nu s-a datorat vreunei hotărâri a unei instanţe internaţionale, nici hotărârii naţiunii însăşi, prin reprezentanţii ei legal împuterniciţi.

239 Ţinutul Herţa.

Lupta armatelor române pentru recucerirea lor nu este, prin urmare, agresiune cu intenţiuni de cucerire,

intenţiuni care trebuie să ne fie străine, ci urmarea unei invaziuni, care trebuia respinsă din primul moment. În această luptă, întreaga naţiune şi toţii fiii săi ei trebuie să se înşire sub drapel sau, acolo unde cred că pot fi utili, în serviciul voinţei naţionale unanime, de a ne păstra hotarele şi a recâştiga Basarabia, Bucovina şi toate provinciile pierdute prin slăbiciunea unei cârmuiri vinovate, impusă ţării prin lovituri de stat.

Întreaga naţiune a fost cuprinsă de nespusă bucurie, când a aflat că Cernăuţii, Chişinăul şi alte oraşe au fost eliberate de cotropitori.

Vom încerca cu toţii cea mai mare satisfacţie când vom afla în comunicate că reocuparea întregii Basarabii şi Bucovine s-a terminat.

Bucuria şi satisfacţia noastră, a tuturor românilor, va fi fără margini nu numai pentru că am recâştigat două provincii frumoase şi că am readus milioane de suflete româneşti la vatra strămoşească, ci şi pentru că jertfa sângelui scump al armatei noastre glorioase a reparat ruşinea pe care cârmuitorii inconştienţi de pe vremuri au adus-o ţării noastre.

Recunoştinţa ţării pentru generalii, ofiţerii şi soldaţii români şi pentru Dv., Domnule Generale, Comandantul de Căpetenie, va fi eternă.

Cea mai grea zi pentru o naţiune şi pentru un comandant este însă aceea de a doua zi după victorie […]

Dacă întreaga opinie publică românească, cu noi toţi, am fost pentru recucerirea provinciilor rupte prin agresiune de la patria mumă, suntem categoric în contra ca România să urmărească obiective de agresiune.

Nu este admisibil să ne prezentăm ca agresori faţă de Rusia, astăzi aliata Angliei, probabil învingătoare, pentru alt obiectiv decât Bucovina sau Basarabia – în tovărăşie de arme cu Ungaria şi cu Ara, care ne-au rupt printr-un act arbitrar, neratificat de nimeni, o parte

importantă a ţării noastre, vătămându-ne teritoriul, mândria şi onoarea noastră naţională. Chiar şi tovărăşia de arme de până acum, impusă de împrejurări, este cât se poate de supărătoare, câtă vreme încă nu am primit nicio satisfacţie în problema Transilvaniei, dar ea are totuşi o singură justificare: aceea că este menită să repare pierderea ce am suferit, înainte cu un an, în urma presiunii exercitată de Axă, care la vremea sa ne-a legat mâinile, oprindu-ne să ne apărăm. Acum ea ni le-a dezlegat.

Basarabia şi Bucovina s-au unit cu Regatul Vechi, prin voinţa lor liberă şi pe baza principiului auto-determinării popoarelor. Ar fi prea pretenţios să credem că continuarea războiului germano-rus ar depinde de colaborarea noastră, precum este nu mai puţin pretenţios să proclamăm noi, România, război sfânt contra Rusiei, pentru organizarea ei internă, de stat şi socială240. Războiul sfânt, militar şi politic, *să-l prestăm* pentru România Mare, cu toate provinciile sale.

Nu avem niciun soldat român de sacrificat pentru scopuri străine.

240 Era evident că, într-un sistem internaţional consolidat, situaţia se prezenta astfel. Numai că, în vreme de război şi confruntat cu un regim comunist de natură asiatică, precum cel stalinist, lucrurile nu stăteau întocmai. Liderul naţional-ţărănist dovedea un suficient idealism, căruia, de altfel, avea să-i cadă victimă, după aproximativ un deceniu. De asemenea, Ion Antonescu, mai curând, dar în primul rând ca lider al unui război drept şi ideologic anticomunist, în care de fapt se angajase încă din 1917 – 1918 şi în privinţa căruia şi-a făurit şi expus deschis o concepţie (vezi Mareşal Ion Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, I-II, ediţie Gh. Buzatu, Iaşi – Bucureşti, 1991 – 1998).

Trebuie să cruţăm armata noastră pentru scopurile noastre româneşti, care sunt multe şi mari şi de tragică

actualitate pentru foarte apropiatele vremuri.

Este adevărat că la nord şi la est de Nistru avem foarte mulţi fraţi români aşezaţi acolo de veacuri, la care avem dreptul să aspirăm pentru întregirea naţională. Pe aceştia însă nu-i putem câştiga şi mai ales nu-i putem păstra cu armele.

Anexarea lor trebuie să se întâmple cu liberul lor consimţământ şi cu aprobarea Marilor Puteri, atunci când se va stabili statutul teritoriale definitiv al Europei.

Fără această aprobare noi nu ne vom putea bucura de alăturarea fraţilor noştri de peste Nistru, ci vom avea din ea numai nesfârşite încurcături şi greutăţi.

În schimb, în baza unei înţelegeri generale se pot găsi soluţii, care să ne satisfacă pe noi şi să nu provoace nici rivalitatea sau duşmănia vecinilor noştri…”

(Ion Calafeteanu, ed., *Iuliu Maniu – Ion Antonescu. Opinii şi confruntări politice. 1940 – 1944*, p. 78 – 80).

21 – [23 iulie 19411 – Fragmente din memoriul adresat de Iuliu Maniu lui Ion Antonescu, ca răspuns la mesajul generalului din 22 iunie 1941

„[…] Aţi găsit bine ca în ziua când România a intrat în război să-mi trimiteţi răspunsul Dvs., care a putut întârzia foarte multe luni şi care mai putea întârzia câtva timp, fără niciun prejudiciu.

Am fost foarte mişcat de accentele sentimentale ale cuvintelor Dv. de încheiere, care exprimă necesitatea unirii dintre fraţi. Această necesitate ne frământă pe toţi. O unire fecundă nu se poate realiza, însă, decât pe bază de identitate a ţintelor şi metodelor, într-o atmosferă sufletească prielnică. O asemenea atmosferă însă nu se poate produce prin acuzaţiuni jignitor de nedrepte, din partea Dv., care, asumându-vă rolul de Conducător al Statului, aveţi tocmai menirea de a înlătura asperităţile, refuzând să vă prezentaţi, în acelaşi timp, acuzator şi judecător.

Doresc ca accentele mele de sinceritate – atât de necesare acelor care deţin înalte funcţiuni de stat – să nu vă împiedice ni un moment în împlinirea măreţiei misiunii ce împliniţi la hotarele ţării, care vă doresc să fi încununate de succes.

Cu cele mai calde urări în victoria armatei române, vă rog să primiţi asigurarea înaltei mele consideraţiuni".

(Ion Calafeteanu, ed., *Iuliu Maniu – Ion Antonescu. Opinii şi confruntări politice. 1940 – 1944*, p. 107).

22 – [10 august 19411 – Telegrama Generalului N. Samsonovici adresată Generalului I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului şi Comandant de Căpetenie al Armatei, Marele Cartier General

— Pe zonă – Bucureşti Nr. 15462 – 10.8.1941, ora 13

Prin vitejia armelor româno-germane de pe frontul român, prin conducerea superioară de către Domnia Voastră a acestor forţe pe care le comandaţi, s-a înfăptuit, Domnule General, Conducător al Statului şi Comandant de Căpetenie al Armatelor, realipirea la Patria-Mamă a Basarabiei şi Bucovinei de Nord. Decorarea Domniei Voastre cu Ordinul *Mihai Viteazul* clasa II şi Cavaler al *Crucii de Fier*, ce v-au fost conferite de M.S. Regele Mihai I şi Führerul Marelui Reich German, ne-au umplut nouă, foştii luptători, care, împreună cu Domnia Voastră, ne-am făcut datoria pe front în războiul de întregirea neamului241, inimile de bucurie şi mândrie, văzând că meritele Generalului nostru sunt răsplătite iar decorarea lui se răsfrânge asupra întregii Armate care şi-a făcut datoria atunci când Ţara a cerut-o.

Personal şi în numele ofiţerilor în rezervă şi retragere proveniţi din activitate din Societatea „Regele Mihai!", vă rog, Domnule General, să primiţi, odată cu felicitările noastre, expresiunea admiraţiei şi recunoştinţei pentru ceea ce aţi înfăptuit şi devotamentul nostru ostăşesc

întreg.

S a trăiţi şi cu Dumnezeu înainte pentru înfăptuirea întregirii complete a neamului nostru.

Preşedintele Societăţii, General de Corp de Armată rezervă Samsonovici242

(ANR, fond PCM – CM, dosar 560/1941, filele 74 – 75).

224421 Războiul din 1916 – 1919.

242 Ion Antonescu a replicat la 18 august 1941 (*ibidem*, f. 72). Anterior, generalul N. Samsonovici, în calitatea-i de şef al MStM General sau de Inspector General al Armatei, a apreciat adeseori elogios activitatea lui I. Antonescu: „este un element de mare valoare din toate punctele de vedere” (1927), „ofiţer de mare valoare” (1928), „un ofiţer de foarte mare valoare” (1928), dar, ulterior, a introdus şi unele note critice (1933) (cf. V.F. Dobrinescu, Gh. Nicolescu, *Plata şi răsplata istoriei*: *Ion Antonescu*, *militar şi diplomat* (*1914 – 1940*), Iaşi, Institutul European, 1994, pp. 107 – 114).

23 – [Decembrie 19411 – Mareşalul Ion Antonescu, proclamat *doctor honoris causa* al Universităţii din Bucureşti

ROMÂNIA UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTI Nr. 7 895/ 3 decembrie 1941

Domniei Sale Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului

* * * 243

Domnule Mareşal.

Senatul Universitar în şedinţa sa de la 2 decembrie 1941, luând act de propunerea Facultăţii de Drept cu Nr. 4 828 din 18 octombrie a.c., înregistrată la noi sub Nr. 7 895 din 18 octombrie a.c.

Adresă prin care Consiliul acelei Facultăţi propune, în unanimitate, să vi se confere titlul de Doctor *Honoris Causa* ca un omagiu pentru înaltele Domniei Voastre

calităţi de om de Stat şi ca recunoştinţă pentru înfăptuirea Reîntregirii şi Reînălţării României, a hotărât în unanimitate şi cu deosebit entuziasm să vi se decearnă titlul de Doctor *Honoris Causa* al Universităţii din Bucureşti.

Universitatea noastră este mândră de noul ei membru, care va aduce o strălucire nouă bătrânei şi venerabilei noastre Instituţii, după cum a reînviat şi pus în valoare forţele străbune de rezistenţă şi progres ale naţiunii româneşti.

RECTOR.

Horia Hulubei

SENATUL

Decani:

Fac. de Drept: I.N. Finţescu

„Teologie: S. Ionescu „Litere: Al. Marcu „Ştiinţe: I. Atanasiu „Medicină: Dr. V. Ciocâlteu „Med. Veter.: Dr. Al. Vechiu „Farmacie: I. Vintilescu

Delegaţi:

B. Dimitrescu T. Popescu N. Bănescu V. Vâlcovici Dr. Em. Crăciun Dr. M.A. Fălcoianu Al. Ionescu Matiu

SECRETAR GENERAL.

G. Ianul

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 415/1942, f. 393).

243 Rezoluţia Mareşalului: *4. XII [1941] – Să se mulţumească în scris. Proiect de răspuns. Relaţii de la D-l M. Antonescu care* cunoaşte *punctul meu de vedere/Mareşal Antonescu.*

Nr. 9 086 / A

20 ianuarie 1942

Domnule Rector244.

Vă mulţumesc cu recunoştinţă Dvs. şi membrilor Senatului Universitar pentru onoare pe care mi-aţi făcut-o conferindu-mi titlul de Doctor Honoris Causa, după cum prin Dvs. mulţumesc Facultăţii de Drept din Bucureşti

pentru măgulitoarea iniţiativă ce a luat.

Pentru mine Universitatea este îndrumătoarea spirituală şi morală a Neamului şi [de] forţa, prestigiul şi răspunderea ei depinde viitorul României.

Veţi înţelege, deci, cu câtă mândrie primesc titlul pe care mi l-aţi acordat şi în care nu văd decât expresia unităţii noastre morale a Neamului întreg.

Doresc din tot sufletul ca tineretul universitar să înţeleagă că, în ceasurile acestea sfinte şi grele, orice lipsă de unitate şi orice abţinere de la poruncile istoriei este o adevărată trădare; după cum orice întârziere în ridicarea spirituală a Neamului este o ameninţare de prăbuşire a destinului nostru.

Voi veni cu mândrie la Universitate, mai ales dacă întreaga Universitate, cu profesorii şi studenţii săi, face din unirea şi lupta noastră un singur crez neşovăitor şi din alegerea mea de Doctor Honoris Causa o expresie a uniunii noastre totale.

Antonescu Mareşal al României şi

Conducătorul Statului

Domniei Sale Domnului Horia Hulubei Rectorul Universităţii din Bucureşti

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 415/1942, f. 391 – 392, 395 – 396).

24 – [24 decembrie 19401 – Fragmente din scrisoarea Generalului Iosif Teodorescu adresată Generalului I. Antonescu

[…] Faci parte din promoţia 19-a Turda245. Cred că ai încă viu în spirit jurământul promoţiei noastre, de a răzbuna uciderea marelui Domn.

244 ANIC, fond PCM – CM, dosar 415/1942, f. 391 – 392, 395 – 396.

245 Şcoala Militară de Infanterie şi Cavalerie Craiova (1902 – 1904).

Acest jurământ este tot atât de valabil astăzi, ca în

1902. Dumnezeu să-ţi ajute să conducere armatele române peste Tisa, pe drumul de glorie străbătut acum 21 de ani, tot sub impulsiunea puternică a sufletului tău.

Ardealul şi Nistrul te cheamă!

General Iosif Teodorescu R. Vâlcea, 24 decembrie 1940

(ANIC, fond PCM, dosar 208/1940, f. 426 – 427).

25 – [7 ianuarie 19411 – Fragmente din scrisoarea colonelului în rezervă Sterea Costescu adresată Generalului I. Antonescu

[…] Timpurile au trecut, fiecare urmându-ne destinul hărăzit de colo de sus de tot. Dintre toţi ai avut parte de cel mai frumos, dar în acelaşi timp şi de cel mai greu destin, pe care trebuie să-l parcurgi până la capăt. Căci o ţară întreagă stă în aşteptare, ascultând, privind, citind, interpretând tot ce face! Ca şi altă dată, îngăduie-mi, dar, ca de aici mai departe să ridic paharul, făcând şi eu urarea mea, care să dea Dumnezeu să fie vorbire de profet: În anul 1942, Sfântul Ion Botezătorul şi înainte Mergătorul – patronul ce ai – să ajute ca să împlânţi iarăşi tricolorul nostru pe ţărmurile Tisei, de la obârşie până la vărsare în Dunăre. Să ne redai Cadrilaterul, căci la mare sunt plămânii ţării şi avem nevoie de plămâni mari şi puternici, ca să putem respira în voie. Cartierul General, de unde să porneşti noua acţiune mult aşteptată, să-l ai nu la Alba Iulia ci la Turda, căci acolo ungurii au tăiat capul lui Mihai. De la Turda să pornească dar şi acţiunea de răzbunare, pentru decapitarea Ţării prin smulgerea Ardealului.

Legământul de la 1902 să-l ai mereu pavăză a inimii, căci acolo la Turda, odată şi odată, noi, colegii din „Promoţia XIX – Turda”, va trebui să te sărbătorim, cum n-a mai fost încă nimeni sărbătorit. Aşa să-ţi ajute Dumnezeu! Aşa să te ocrotească Sf. Ion Botezătorul! Aşa să fie!

Colegul Colonel Sterea Costescu

Focşani

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 563/1942, f. 400 – 401).

26 – [7 ianuarie 19421 – Telegrama prof. Aurel Gociman adresată Mareşalului cu prilejul zilei onomastice

Domniei Sale Domnului Mareşal Ion Antonescu Predeal

Preşedinţia Consiliului de Miniştri, Bucureşti – nr. 73 – 24 – //1 – 942 – 13/10

Respectuoase urări de sănătate şi fericire, cu împlinirea năzuinţelor, pentru fericirea românilor de pretutindeni.

Aurel Gociman246

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 564/1942, f. 151).

27 – [7 ianuarie 19421 – Telegrama dr. docent D.I. Vasiliu adresată Mareşalului I. Antonescu

Mareşal Antonescu Predeal

Dumnezeu să vă dăruiască sănătate multă spre fericirea României Mari.

Docent dr. D.I. Vasiliu247

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 565/1942, f. 420).

28 – [7 ianuarie 19421 – Telegrama lui C. Tănase, directorul Teatrului „Savoy” din Bucureşti, adresată Mareşalului I. Antonescu

Urgentă Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului

Bucureşti – nr. 142 836 – 24 – 7/1 – 18, 30

Din tot sufletul vă doresc să trăiţi mulţi ani cu sănătate pentru fericirea şi întregirea neamului românesc.

Tănase248

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 565/1942, f. 335).

29 – [8 ianuarie 19421 – Telegrama Prof. Victor P. Papacostea adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu Preşedinţia Consiliului Predeal

246 Răspunsul Mareşalului (ANIC, fond PCM – CM, dosar 564/1942, f. 150).

247 Răspunsul Mareşalului (ANIC, fond PCM – CM, dosar 565/1942, f. 420).

248 Vezi răspunsul Mareşalului (ANIC, fond PCM – CM, dosar 565/1942, f. 334).

Bucureşti telefon – 6563 – 35 – 8/1 – 10

Rog să binevoiţi a primi respectuoase felicitări pentru ziua numelui, omagiul de recunoştinţă pe care, ca român, îl aduc Conducătorului întregitor de ţară.

Prof. Victor V. Papacostea249

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 565/1942, f. 33).

30 – [3 aprilie 19421 – Telegrama adresată Mareşalului Ion Antonescu de Petre Papacostea, cu prilejul Sărbătorilor de Paşte

Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

Bucureşti – 32 bz86 – 132 – 3/4 – 19/40

Spunându-vă tradiţionalul *Hristos a înviat*, vă rog, Domnule Mareşal, să primiţi cele mai respectuoase urări de sănătate şi biruinţă pentru realizarea României Mari.

250

Petre Papacostea (ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 56).

31 – [4 aprilie 19421 – Telegrama Generalului N. Stoenescu adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului

Preşedinţia Consiliului de Miniştri – nr. 816 din 4/4 1942, ora 16/30

De Sf. Paşte vă spunem: *Hristos a înviat* cu gândul spre reînvierea neamului în totalitatea lui. În această zi a speranţelor românismului, slujitorii Ministerului Finanţelor vă dăruiesc toată fiinţa lor pentru izbânda cauzei naţionale al cărui purtător de grijă sunteţi.

Ministrul Finanţelor.

249 *Ibidem*, f. 32 (răspunsul Mareşalului).

250 Răspunsul Mareşalului (ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 57).

General Nic. Stoenescu251 (ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 21).

32 – [4 aprilie 19421 – Telegrama adresată Mareşalului Antonescu de General ing. Năsturaş

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Loco

Bucureşti – 0125231 – 45 – 4/4 – 11

Cu profund respecte şi devotament, rog a primi de Sfintele Paşte cele mai bune urări de sănătate şi la mulţi ani.

S a trăiţi, Domnule Mareşal Conducător şi întregitor al neamului românesc.

General inginer Năsturaş

Str. Paris, 7 bis252

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 539).

33 – [5 aprilie 19421 – Telegrama lui Mihai Antonescu adresată Mareşalului Ion Antonescu

Mareşal Antonescu

Preşedinţia Consiliului de Miniştri – nr. 812 din 5 aprilie 1942, ora O, 30

În numele Guvernului şi exprimând devotamentul cald al tuturor colegilor din Minister [Cabinet], vă rog, Domnule Mareşal, să primiţi urarea noastră credincioasă ca Dumnezeu că vă ajute să ridicaţi istoria neamului şi a drepturilor noastre pe culmile de glorie unde aţi dus scumpa noastră armată.

Mihai Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 9).

251 Răspunsul Mareşalului ((ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 20).

252 Răspunsul Mareşalului (ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 537).

34 – [5 aprilie 19421 – Telegrama lui Virgil Potârcă adresată Mareşalului Ion Antonescu

Domnului Ion Antonescu Predeal

Bucureşti – 13 529 – 54 – 5/4 – 12

În această zi mare şi sfântă a întregii obşti creştine pentru care soldaţii români sângerează în lupta dârză cu vrăjmaşii omenirii, şi ai noştri îndeosebi, urez Conducătorului un *Hristos a înviat* într-o ţară întregită renăscută la viaţă nouă în graniţe noi.

Virgil Potârcă253

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f.26).

35 – [6 aprilie 19421 – Telegrama Regelui Mihai I adresată Conducătorului Statului, cu prilejul Sărbătorilor de Paşte

Domnului Mareşal Ion Antonescu Transilvania254

Carpaţi255 – 1 391 – 64 – 6/4 – 127/45 Adevărat a înviat!

Vă mulţumesc din adâncul inimii, Domnule Mareşal, pentru bunele urări ce-mi faceţi, Mie şi Mamei Mele.

Vă rog să arătaţi vitejilor noştri ostaşi dragostea cu care urmăresc măreţele lor fapte de arme şi toată recunoştinţa ce o port pentru eroismul cu care luptă pentru viitorul neamului românesc.

Urez tuturor sănătate şi glorie.

Mihai R.

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 4).

253 Răspunsul Mareşalului ((ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1942, f. 25).

254 Denumirea codificată a adresei.

255 Denumirea codificată a adresei expeditorului.

36 – [8 mai 19421 – Telegrama ing. N. Mareş adresată Mareşalului Ion Antonescu

Domnului Mareşal Antonescu Bucureşti

Wien – 731 – 35 – 11 – 15/20

Cu prilejul zilei de 10 Mai îmi îngăduiţi, Domnule

Mareşal, să vă aduc urările mele cele mai fierbinţi pentru victorie şi pentru îndeplinirea tuturor dorinţelor naţionale şi pentru reîntregirea României.

Mareş

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 477/1942, vol. I, f. 63).

37 – [31 mai 19421 – Telegrama adresată dr prof. dr. Iuliu Haţieganu Mareşalului Ion Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului

Sibiu – 5287 – 58 – 31 – 17

Profesorii Universităţii Daciei Superioare şi studenţimea universitară din toată ţara, întruniţi de marea sărbătoare a preotului român în satul lui Şaguna şi Goga, vă trimit cele mai entuziaste urări de vigoare pentru a duce la îndeplinire marele ideal naţional: unirea tuturor românilor în hotarele etnice256.

Rectorul Universităţii Sibiu, Dr. Iuliu Haţieganu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 415/1942, vol. II, f. 435).

256 Vezi telegrama de răspuns a Mareşalului la acest mesaj (ANIC, fond PCM – CM, dosar 415/1942, f. 434).

38 – [24 – 30 decembrie 19421 – Schimb de telegrame între Generalul C. Pantazi şi Mareşalul Ion Antonescu

Domnului Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului Loco

Bucureşti 301063 – 39 – 24 – 12 – 10/30

Ostaşii Ţării vă roagă să primiţi respectuoase urări de sănătate, noroc şi izbândă. Vă asigură că sunt gata de orice jertfă.

Ministrul Apărării Naţionale, General de Divizie C. Pantazi

Domnului General de Divizie Constantin Pantazi, Ministrul Apărării Naţionale257 Loco

Mulţumesc generalilor, ofiţerilor şi soldaţilor pentru

sentimentele lor de încredere şi de dragoste.

Luptă pentru fiinţa, drepturile şi libertăţile Neamului.

Ca şi Decebal, vom muri până la cel din urmă, dacă va fi nevoie, dar nu vom ceda.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 569/1942, f. 6 – 7).

39 – [Decembrie 19421 – Răspunsul Mareşalului Ion Antonescu la felicitările de Crăciun 1942 şi Anul Nou 1943 ale colonelului Florin Rădulescu.

258

Comandantul Şcolii Superioare de Război

Şcoala Superioară de Război poate fi mândră de Comandanţii, profesorii şi eleveii săi, care, prin activitatea, fapta şi jertfa lor, au contribuit din plin la măreţele biruinţe obţinute contra bolşevismului, care ameninţă însăşi fiinţa Neamului nostru.

Sunt cu tot sufletul lângă ofiţerii acestei şcoli şi le trimit întreaga mea dragoste, împreună cu cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

257 Răspuns notat de Antonescu direct pe textul telegramei.

258 ANIC, fond PCM – CM, dosar 569/1942, f. 42.

40 – [1 ianuarie 19431 – Telegrama Rabinului Şef Al. Şafran adresată Mareşalului Ion Antonescu

Excelenţei Sale Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Loco

Bucureşti 110209 – 50 – 1 – 1 – 13/30

Clerul şi credincioşii Cultului Mozaic din ţară îşi îngăduie a vă ruga să binevoiţi a primi, cu prilejul Anului Nou, adânc respectuoasele lor urări şi expresiunea devotamentului lor către Patrie, Tron şi Conducătorul Statului.

Şef Rabin, Dr. Al. Şafran

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 569/1942, f. 667).

CAPITOLUL III *DIN CULISELE RĂZBOIULUIROMÂNO-SOVIETIC (1942)*

O primă explicaţie. În domeniul „războiului secret" toate desfăşurările ţin de culise. Deşi în cazurile în care, în urma cercetărilor istorice ori după dezvăluirile foştilor „actori" ai serviciilor secrete, vălurile dispar. Deducem, prin contrast, că rămânem în mod sigur în culise acolo unde secretele n-au fost încă pătrunse. Cu toate că arhivele sunt atât de darnice; cu o singură condiţie – numai să fie investigate.

În ce ne priveşte, pe baza surselor din arhivele române şi străine (americane, britanice, franceze şi ex-sovietice), am stăruit, în alte rânduri, asupra faptelor şi fenomenelor survenite pe „frontul din umbră" sovieto-român între 1939 şi 19451. După cum, nu mai puţin, au insistat şi istoricii Cristian Troncotă, Mihai Pelin, Florin Pintilie

23

sau Pavel Moraru, în vreme ce col. dr. Lionede Ochea s-a ocupat de Frontul de Vest. Reţinem, de asemenea, că nu demult Cristian Troncotă şi Alin Spânu au editat şi comentat un set de 177 de documente ale SSI-ului acoperind spaţiul sovietic în epoca ultimei conflagraţii mondiale4.

În acest moment, în temeiul informaţiilor cunoscute şi al surselor disponibile, fiind vorba de un bilanţ provizoriu, se poate susţine că în perioada abordată succesele au alternat cu eşecurile, pentru fiecare dintre beligeranţi, deşi, având în vedere deznodământul, balanţa a înclinat iremediabil de partea sovieticilor. Loviturile s-au succedat una după alta, de ambele părţi, iar, sub raportul valorificării avantajelor dobândite, situaţia a depins nemijlocit de perioadele de flux/reflux strategico-militare ale combatanţilor, respectiv:

1 – Mareea germano-sovietică în extindere asupra

Europei (1939 – 1940);

II – Colaborarea germano-română pe Frontul de Est în expansiune (1941 – 1942);

III – Reculul forţelor *Axei* în Răsărit şi contraofensiva URSS, corelată cu asaltul anglo-americanilor pe restul fronturilor (1942 – 1945);

IV – Capitularea României şi, în consecinţă, a serviciilor sale secrete (a *SSI-ului*, în primul rând), subordonarea lor celor sovietice încă din primele momente ale ocupării ţării de către URSS (1944 – 1945).

Referitor la alternanţa succeselor şi eşecurilor pe tărâmul frontului secret româno-sovietic5, se impune, în prima ordine, a se respecta proporţiile. Se observă că, de vreme

1 Vezi Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, I-II, Bucureşti, 19881995; idem, *Românii în arhivele Kremlinului*, Bucureşti, 1996; idem, *România şi Marile Puteri, 19391947*, Bucureşti, 2003.

2 Cel mai recent, Pavel Moraru, *Informaţii militare pe Frontul de Est*, Bucureşti, Editura Militară, 2005; idem, *Armata lui Stalin văzută de români*, Bucureşti, Editura Militară, 2006.

3 Lionede Ochea, *SSI al României pe Frontul de Vest (1940 – 1944)*, Bucureşti, 2005.

4 Vezi *Documente SSI privind spaţiul sovietic. 23 august 1939 – 23 august 1944*, Bucureşti, 2004.

Cf. şi vol. II, Bucureşti, 2006.

5 La 20 februarie 1942, de exemplu, prin adresa nr. 546 125, semnată de generalul Ilie Şteflea, şeful MStM-ului, colonelul C. Ionescu, şeful Secţiei a II-a şi lt. – colonelul I. Catană, şeful Biroului 4, se dispuneau măsuri speciale de protecţie informativă, dat fiind că „în ultimul timp s-a descoperit pe teritoriul ce nimeni nu agreează neîmplinirile, pe de altă parte s-au înregistrat succese şi succese… Cu alte cuvinte, că România, ca stat cu putere

militară redusă (cel mult, medie) şi dispunând de organisme informative modeste, nu putea emite pretenţii la succese percutante şi cu efecte la scara generală a conflagraţiei. În vreme ce pentru URSS lucrurile s-au prezentat cu totul altfel. În primul rând, pentru că URSS era unul dintre beligeranţii de calibru, iar, pe deasupra, era dotat cu o reţea se servicii secrete construite anume pentru a suporta şi angaja dispute la nivel planetar. În ceea ce o priveşte, România n-a avut cum (nici nu şi-a propus!) să depăşească, cel mult, condiţia de satelit, cel mult, al celui de-al III-lea Reich. Situaţia s-a răsfrânt, în esenţă, asupra poziţiei sale de beligerant de ocazie dar succesiv al ambelor tabere în conflict, ceea ce explică şi reuşita, pur şi simplu închipuită, din clipa victoriei: bucuria de-a sta alături de Marii învingători din 1945 care însă au executat-o fără niciun fel de reproşuri!

Din această perspectivă, considerăm, trebuie abordate succesele şi eşecurile organismelor secrete. Mai ales că disputele pe frontul subteran n-au constituit un domeniu *în sine*, ci s-au integrat organic Războiului din Est în ansamblu6. Care era parte componentă şi, în multe privinţe, decisivă, a încleştării, care era generală şi totală. Se înţelege, ca atare, duritatea disputelor pe toate fronturile – din umbră, economic, militar etc., toate condiţionându-se reciproc. În acelaşi timp, nu ne este îngăduit a ignora semnificaţia fiecărui episod survenit pe tărâmul frontului secret, de-o parte sau de alta a acestuia, decât în funcţie de aportul real la apropierea victoriei ori, dimpotrivă, la condiţionarea catastrofei. Sub acest unghi, netăgăduit, unele succese majore pe parcurs pot fi contabilizate în prezent la… rebuturi, pe când, viceversa, anume rezultate nesemnificative ajung a fi adiţionate marilor cotituri ale conflagraţiei. Este locul să precizăm că, între 1940 şi 1944, diferenţa esenţială dintre organismele de informaţii române şi sovietice a constat în faptul că, din

moment ce primele au desfăşurat un spionaj tactic, limitat, cele din urmă au practicat un spionaj strategic, deci total, la nivel planetar. Altfel spus, trebuie să respectăm proporţiile, admiţând că în esenţă a fost o confruntare între şoricel şi urs!

În chip precis, perioada 1940 – 1944 a coincis pentru serviciile secrete sovietice mai multor indubitabile realizări, care în fond au motivat începutul şi finalul acţiunii României în al doilea război mondial, mai precis:

a) Răpirea Basarabiei şi Bucovinei de Nord de către URSS în iunie 1940 în condiţiile unei ample operaţiuni de camuflare, care, de cealaltă parte, s-a soldat pentru România cu un eşec de proporţii, cu efecte încă persistente.

b) Valorificarea în condiţii optime a rostului şi consecinţelor loviturii de stat de la 23 august 1944. Sub acest aspect, nu şi-a pierdut valabilitatea observaţia lui Pamfil Şeicaru în sensul că *„tot”* ce s-a abătut după 23 august 1944 asupra României *„era virtual cuprins în actul loviturii de stat”* *7*.

ţării mai multe cazuri de spionaj sau trădare, a căror urmărire, cercetare şi exploatare nu a putut fi făcută în mod satisfăcător şi în timp util, din cauza greşelilor comise de autorităţile sau organele care – sesizate în aceste cazuri –, din neştiinţă, din exces de zel sau pentru a-şi asuma merite exclusive, s-au abătut, în mod flagrant, de la regulile de procedare, ordonate de MStM, în mod repetat, în asemenea împrejurări” (ANIC, fond DGP, dosar 5/1942, 346).

6 Despre unele probleme de organizare ale *SSI*-ului pentru perioada Războiului din Est, vezi, în anexele volumului, declaraţiile din 1945 ale lui Victor Ionescu şi Eugen Haralamb, foşti colaboratori ai Serviciului.

7 Pamfil Şeicaru, *Scrieri*, vol. 3, Bucureşti, 2003, p. 215. Vezi şi capitolul despre 23 august 1944.

În context, subliniem că, de îndată după instalarea guvernului general Ion Antonescu, la solicitarea expresă a acestuia, Alexandru Gh. Ionescu, judecător de instrucţie la Tribunalul Ilfov, a întocmit un amplu raport (totalizând 53 pagini dactilografiate), intitulat *Activitatea lui Mihail Moruzov, şeful serviciului Secret8*. Autorul releva că eşecul rezistenţei României în urma notelor ultimative ale lui V.M. Molotov din 26 – 27 iunie 1940 era lesne previzibilă, cât timp M. Moruzov, ca şef atotputernic şi de durată al Serviciului Secret de la Bucureşti, nu descifrase şi alertase la timp guvernul român în privinţa intenţiilor ofensive ale Kremlinului. Fapt imposibil, întrucât – opina Alexandru Gh. Ionescu – Moruzov fusese „în slujba" URSS şi, nu mai puţin, a Germaniei9, care, în perioada şi în problema respectivă, au acţionat de conivenţă. Concluzia raportului era neiertătoare: *„Aşadar, Mihail Moruzov era în serviciul informativ sovietic şi german – în interes personal, nu în interesul României – şi avea legături de serviciu cu Italia, Franţa, Cehoslovacia şi Polonia „10*. Pe marginea raportului, generalul Antonescu şi-a exprimat opinia: „interesant dar incomplet" 11. Drept urmare, el a recomandat aprofundarea cazului Moruzov, mai ales că fusese implicat şi îşi formase convingeri personale. În acest fel, a luat naştere şi va fi prezentat Mareşalului Antonescu, la 15 mai 1942, un al doilea document, datorat colonelului Radu Dinulescu. Acest document, editat integral de colegii Cristian Troncotă şi Alin Spânu13, se intitula: *Raport special pentru completarea anchetei asupra activităţii lui Mihail Moruzov, fost şef al Serviciului Secret*. Deşi, cum se constată, investigaţiile au fost independente, concluziile colonelului Radu Dinulescu le-au confirmat integral pe acelea ale lui Alexandru Gh. Ionescu, în sensul că *„se poate afirma cu certitudine că Mihail Moruzov a fost în serviciul mai multor puteri străine şi, în special, în serviciul URSS, pentru avantaje materiale şi*

pentru a asculta glasul sângelui său şi al educaţiei sale ruseşti „14.

Nu insistăm, natural, asupra episoadelor 23 august 1944 sau 1944 – 1945, la care, de altfel, ne-am referit recent şi intenţionăm să revenim cu alte detalii inedite. Oricum, trecerea României (şi a întregii Europe Est-Centrale) în spatele Cortinei de Fier nu ar fi fost posibilă fără complicitatea, condamnabilă, a Puterilor Occidentale, iar Holocaustul stalinist împotriva poporului român s-a aplicat, într-o primă fază, în cursul „Anului Roşu" (1940 – 1941) (Paul Goma) în Basarabia şi Bucovina de Nord, extinzându-se mai apoi, după 1944 – 1945, la nivelul întregii ţării. Şi, aşa cum am argument recent, pe bază de documente, Holocaustul roşu a bântuit şi serviciile secrete de la Bucureşti, militare şi politice15.

În 1941 – 1944, de partea lor, serviciile secrete de la Bucureşti, *SSI*-ul îndeosebi, au ţinut adesea în şah, şi chiar în eşec, pe rivalele lor sovietice, precum în asemenea împrejurări:

— Camuflarea cu succes, în cooperare cu organismele Reichului nazist, a secretului „Zilei Z" – 22 iunie 1941.

8 ANIC, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri – Cabinetul Militar, dosar 99/1941.

9 *Ibidem*, f. 46 – 48.

10 *Ibidem*, f. 51.

11 *Ibidem*, f. 1.

12 *Ibidem*.

13 Cristian Troncotă, Alin Spânu, op. cit., p. 250 – 258 (doc. nr. 110).

14 *Ibidem*, p. 258.

15 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete, secretele arhivelor*, II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, *passim*.

— Pătrunderea secretelor şi demantelarea reţelelor

ruseşti plasate în spatele frontului *Axei* în cursul retragerilor din 1941 – 1944 (în Basarabia şi Nordul Bucovinei, în Transnistria, la Odessa ş.a.) 16

— Descoperirea de către serviciile secrete române, de data aceasta fără colaborarea organismelor omoloage ale *Axei* ci chiar în opoziţie cu ele, a intenţiilor precise ale înaltului Comandament Sovietic (Stavka) de-a declanşa contraofensiva de anvergură în zona Stalingradului (19/20 noiembrie 1942) 17. Cum se cunoaşte prea bine, avantajul obţinut n-a putut fi însă valorificat corespunzător în cursul evenimentelor militare ce au succedat, în care rolul major a aparţinut lui A. Hitler şi OKW-ului.

Aşa cum am subliniat cu alte ocazii, probabil că recordul spectaculos în activitatea *SSI*-ului pe Frontul de Est l-a reprezentat depistarea organigramei complete a serviciilor speciale sovietice şi predarea ei Mareşalului Antonescu, în martie 1944, odată cu dosarul *Organizarea Serviciului de Informaţii Sovietic în timpul războiului* (textul original, 16 pagini dactilografiate + 10 tabele anexă) 18. Documentul fiind valorificat, nu mai insistăm, preferând un episod rămas, din câte ne dăm seama, necunoscut. O vom face având în vedere aceste considerente: 1) lovitura provocată serviciilor secrete române în toiul Războiului din Est a fost una de proporţii; 2) cazul, odată ajuns la cunoştinţa lui Antonescu, a fost imediat succedat de „reparaţiile" care s-au impus, un nimerit prilej (dar nicidecum şi dorit) pentru Mareşal de a-şi exprima opinii de un incontestabil interes istoric, valabile până în zilele noastre.

În fapt, despre ce a fost vorba?

Prin nota Cabinetului Militar, Biroul 2 din 25 iulie 1942, Mareşalul era informat de *SSI*-ul lui Eugen Cristescu că tocmai capturase un agent al Direcţiei de Informaţii a Flotei URSS din Marea Neagră. Din „exploatarea" informativă a prizonierului rus, un experimentat

radiotelegrafist al Direcţiei, rezultase, potrivit notei, că:

„1) Sovietele interceptează şi au reuşit să descifreze codul şi semnalele Marinei Militare Române (în întregime) şi ale Poliţiei.

2) [Sovietele] cunosc semnalele Aviaţiei, ale Căilor Ferate şi, din păcate, ale Armatei terestre" 19.

Reuşita inamicului fusese favorizată de faptul că majoritatea staţiilor româneşti de emisiune transmiteau cel mai adesea în clar (?!), iar TFF-iştii, comunicând între ei înaintea emisiunilor, înlesniseră ruşilor să depisteze indicativele posturilor. Paguba provocată – se aprecia în nota Cabinetului Militar – era de *„foarte mare importanţă"*, din moment ce *„întregul nostru sistem de emisiuni radio este urmărit metodic şi în mare parte descifrat" 20*.

Nota Cabinetului Militar, potrivit normelor în vigoare la un asemenea nivel, trebuia să fie – şi a fost! – însoţită şi de proba elocventă, care, cu lux de detalii, atesta indubitabil condiţiile şi proporţiile defecţiunii. „Proba" o furniza chiar *SSI*-ul prin

16 Cf. Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului*, p. 239 – 287; Cristian Troncotă, Alin Spânu, op. cit., *passim*.

17 Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*... II, p. 113 – 118.

18 Textul original l-am depistat la Ossobâi Arhiv, Moscova, fond 492, opis 1, dosar 25, filele 180214. A fost publicat de noi în *Din istoria secretă*... II, p. 296 – 307. Nu mai puţin lipsită de interes şi utilitate s-a dovedit sinteza *Kominternul – metoda sa de lucru şi colaborarea cu Armata Roşie*, decembrie 1941 (ANIC, fond PCM, dosar 134/1940, f. 1 – 32).

19 ANR, fond PCM – CM, dosar 99/1941, f. 37.

20 *Ibidem*.

raportul intitulat *Organizarea sistemului de interceptare radio al Sovietelor de pe lângă Flota Mării Negre* (în total, 26 pagini dactilografiate) 21. Nefiind în discuţie să dezvoltăm, ne vom limita să relatăm că Direcţia

de Informaţii a Flotei Mării Negre (cu alte cuvinte – ”Centrul”, pentru zona respectivă) cuprindea 3 detaşamente (numerele 1, 2 şi 3), cel mai important fiind ultimul. Acesta îşi avusese sediul la Sevastopol, iar după noiembrie 1941 fusese evacuat la Tuapse22. Obiectivul esenţial al Detaşamentului 3 îl constituia interceptarea totală a fluxului de radiotelegrame din regiune, în această ordine de interes: 1 – România; 2 – Turcia; 3 – Anglia; 4 – Germania; 5 – Italia; 6 – Spania (până la 1939) 23. Cu referire specială la România, din investigaţiile *SSI*-ului se desprinsese că inamicul reuşise să descifreze integral codul „P” al Marinei Militare Române ori codurile

24

secrete a 56, a 91 ş.a., iar, prin extensie, inclusiv codurile şi cifrurile MAS din Bucureşti.

În atare împrejurări, Mareşalul Antonescu, după cum îi era obiceiul, a consemnat rezoluţia, cu nelipsitu-i creion roşu, direct pe nota de cabinet şi pe primele file ale raportului *SSI25*. Textul, „tradus” de către colaboratorii care-i recunoşteau scrisul, pentru a fi difuzat celor vizaţi, se întindea pe parcursul a patru pagini dactilografiate26, constituind – din câte cunoaştem – una dintre cele mai ample rezoluţii dictate de Mareşal în cursul războiului. Vom reveni – din motive ce vor rezulta – asupra documentului.

Deocamdată, vom reţine că, în litera şi în spiritul deciziei Conducătorului Statului şi Comandantului de Căpetenie al Armatei Române, s-a procedat neîntârziat la abordarea „cu curaj” 27 a defecţiunii descoperite, în cadrul respectiv intervenindu-se cu prioritate la:

— Redislocarea tuturor reţelelor şi reorganizarea principiilor de acţiune ale *SSI*-ului în zona de operaţii din Est (potrivit Raportului lui Eugen Cristescu nr. 6 153 din 25

septembrie 1942) 28;

— Redefinirea activităţii Eşalonului 1 al SSI-ului, prin precizarea obiectivelor informative şi contrainformative pe front şi consolidarea colaborării cu Marele Cartier General, Secţia a II-a a Marelui Stat Major şi Comandamentele Armatelor III şi IV Române29.

— Mobilizarea în zona de operaţii a 160 de oameni, circa 1/3 din personalul SSI – ului30.31

— Prin adresa nr. 311 966/26 septembrie 1942, Marele Stat Major, Secţia a 3-a31 a înştiinţat Cabinetul Militar că, începând de la 1 octombrie 1942, se modificau indicativele telefonice ale Comandamentelor Armatei Române32, după ce, de la 22 septembrie 1942, fuseseră deja schimbate indicativele telegrafice33.

O Spre exemplificare, vom menţiona unele dintre noile indicative:

21 Ibidem, II. 35 – 60.
22 Ibidem, f. 35 – 36.
23 Ibidem, f. 36.
24 Ibidem, f. 38.
25 Ibidem, II. 37 – 43.
26 Ibidem, II. 33 – 36.
27 Ibidem, f. 34.
28 Ibidem, II. 79 – 82.
29 Ibidem, f. 79 – 80.
30 Ibidem, f. 82.
31 Ibidem, f. 84.
32 Ibidem, f. 86.
33 Ibidem, f. 85.

0 – telegrafice: *Trenul Mareşalului Antonescu* – MPXQ; *MStM* – MRXO; *MCG* – NTXQ; *Armata a 3-a* – VTXQ; *Armata a 4-a* – VTXR; *Corpul de Cavalerie* – VTRH; *Divizia 1* – VÂSA; *Divizia 19* – VÂSO ş.a.

0 – telefonice: Trenul Mareşalului Antonescu – *Unirea*; MStM *Biruinţa*; MCG – *Patria*; Armata a 3-a – *Cantemir*; Armata a 4-a *Basarab*; Corpul de Cavalerie –

Fabius ş.a.m.d.

— În sfârşit, Mareşalul Antonescu a aprobat nota Cabinetului Militar, Biroul 2 din 14 octombrie 1942 privind constituirea poliţiei secrete de campanie34.

Ne vom opri aici cu măsurile dictate la Bucureşti în urma descoperirii „spargerii" codurilor Armatei Române de către inamic. Un eşec care, desigur, nu a rămas necunoscut aliatului german. Ne-am propus să insistăm asupra textului rezoluţiei Mareşalului care, în ansamblul său, era unul memorabil. Este firesc să ne susţinem afirmaţia:

— În prima ordine, Mareşalul, precum îl ştim, a recunoscut fără nicio reţinere toată gravitatea faptei şi, de asemenea, i-a indicat pe cei culpabili. Spargerea codurilor militare – desprindem din original reprezenta o lovitură *„extrem de gravă"*, primită *„din vina Secţiei a II-a Marele Stat Major, care nu lucrează serios"* 35. Ceea ce s-a întâmplat echivala cu *„o crimă „36*, iar problema trebuia rezolvată imediat, căci *„orice soluţie – fie şi genială – venită mai târziu este inutilă întotdeauna, demoralizatoare şi dăunătoare chiar. Este ceea ce nu înţeleg ofiţerii şi comandanţii, fie că sunt pe câmpul de luptă, fie că sunt în birouri"* 37. Cazul îi oferea lui Antonescu prilejul de a constata cu amărăciune: *„La Marele Stat Major, se lucrează după sistemul roboţilor: automatism birocratic, referate negândite, nebazate pe constatări reale în teren, soluţii tardive care ajung după ce răul s-a consumat"* 38. De la începerea Războiului din Est, Mareşalul se implicase şi a dat directivele corespunzătoare. Dar, de data aceasta, căpătase convingerea că, mai dureros, *„nu am fost înţeles"*, că *„opera*

39

de înnoire totală" ce şi-o asumase şi o propusese *„nu a reuşit"*. Dintre cei direct responsabili, Antonescu indica un singur nume – al amiralului N. Păiş40, pentru a se

extinde, în altă parte, descoperind că *„marii vinovaţi sunt şefii”*, care nu-şi pregătesc şi nu-şi controlează sistematic subordonaţii41.

— În al doilea rând, Mareşalul nu s-a reţinut să inventarieze – din nou, în stilul lui caracteristic – măsurile trebuincioase: a) *„am să lovesc sus, dacă se constată că jos continuă sistemul”*; b) *„Cabinetul [Militar] să organizeze controlul continuu şi al acestei ramuri”* 42.

34 Ibidem, f. 98.

35 Ibidem, II. 33, 3*5.3367 Ibidem*, f. 34.

37 Ibidem.

38 Ibidem.

39 Ibidem.

40 Ibidem, f. 35.

41 Ibidem, f. 36.

42 Ibidem.

— În al treilea rând, rezoluţia în mod inevitabil trimitea la pildele trecutului

(campania din 1916, anul 1933 etc.), pentru ca, finalmente, să observe că fusese... tentat de *„această lungă peroraţie” 43*, căreia însă i-a aflat imediat rostul – *„o explozie de indignare”* faţă de amploarea eşecului. Fapta, fiind consumată, se impunea a fi inclusă între probele condamnabile ale istoriei, constituind un avertisment pentru contemporanii „neînţelegători” sau neinteresaţi, iar, în ultimă instanţă, pentru toţi conaţionalii. Un avertisment imaginar – suntem tentaţi a admite –, dar, din nefericire, cu sensibile şanse de-a deveni real, de vreme ce el cuprinse aceste amare constatări: *„Mergeţi aşa* (adică – din eşec în eşec, traducem noi), *un nou 1940 va veni în 1950, 1960, nu ştiu când, dar va veni” 44*.

Concluzii: Este, evident, inutil să ne străduim a rememora faptele. De ce? Întrucât, de la 1942 încoace, ne vom dovedi extrem de parcimonioşi în identificarea anilor încrustaţi pe răbojul istoriei noastre care să nu (subliniem

– SĂ NU) ne reamintească de anul 1940… Dacă nu cumva, de la comiterea faptei, istoria noastră se desfăşoară exclusiv sub spectrul anului 1940?! Pentru a nu depăşi însă domeniul războiului secret, el s-a sfârşit, în 1944 – 1945, din raţiuni interne şi externe bine precizate, aşa cum am precizat, cu un dezastru. Un dezastru de moment, urmat de o binecuvântată, revanşă care între 1958 şi 1989 a echivalat cu schisma României, reală, în cadrul blocului comunist. Şi, desigur, imposibilă fără pregătirile de rigoare şi avantajele repurtate mai cu seamă pe planul informaţiilor şi contrainformaţiilor45.

43 *Ibidem*, f. 35.

44 *Ibidem*.

45 Cf. Gh. Buzatu, *Războiul mondial al spionilor (1939 – 1989)*, Iaşi, 1991, *passim*.

CAPITOLUL IV
NOI PAGINI DIN „JURNALUL DE RĂZBOI" AL MAREŞALULUI ION ANTONESCU

Aşa după cum am precizat cu alt prilej1, majoritatea memorialiştilor şi istoricilor, români sau străini, sunt de acord în privinţa faptului că, indiferent de locul deţinut de Mareşalul Antonescu în configuraţia *Axei*, raporturile între România şi fondatorii sau aderenţii organismului nu au excelat prin armonie. Hitler însuşi a înţeles contracţiile existente, iar, în anturajul său, a insistat nu o singură dată asupra conflictului latent dintre România din Ungaria, care ameninţa uneori să izbucnească deschis2. Ceea ce a prevalat au fost raporturile stabilite între Hitler şi Antonescu. După cum este cunoscut, Andreas Hillgruber şi Aurică Simion ne-au oferit, încă din 1954 şi, respectiv, 1979, monografii de excepţie pe tema „colaborării periculoase" româno-germane dintre 1940 şi 19443.

Nu putem considera altfel decât simptomatic faptul că studioşii epocii 1940 – 1944 s-au abţinut şi preferă, cu unele excepţii (Alesandru Duţu, Ion Calafeteanu, V.F.

Dobrinescu, Jipa Rotaru, Marcel-Dumitru Ciucă), să se dispenseze de sursele directe privind activitatea cabinetului Ion Antonescu. Situaţia ar fi explicabilă doar în cazul în care sursele respective ar fi „interzise" specialiştilor. Ceea ce nu mai este cazul după 1989 – 1990. În mod concret, după cum nădăjduim că va rezulta din paginile următoare, izvoarele la care facem trimitere pot concura la întocmirea unui Jurnal *sui generis* al activităţii lui Ion Antonescu pentru anii 1940 – 1944. Este vorba, aşadar, de un document fundamental, pe care, dacă Mareşalul nu a reuşit să-l redacteze, el se recompune din părţi distincte, destinate de şeful guvernului a fi depuse în arhiva proiectată a sluji la scrierea istoriei participării României la cel de-al doilea război mondial4. Sistematizând documentele de referinţă, propunem atenţiei cititorului următoarele surse, în lipsa cărora.

1 Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, Ploieşti, Mileniul III, 2005, p. 148 şi urm.

2 Vezi, în acest sens, dr. Henry Picker, Hrsg., *Hitlers Tischgespräche im Führerhauptquartier*, *1941 – 42*, Bonn, Athenäum-Verlag, 1951 (notele din 26 februarie 1942, 7 iunie 1942 etc.).

3 Andreas Hillgruber, *Hitler*, *Regele Carol şi Mareşalul Antonescu*. *Relaţii germano-române*, *1938 – 1944*, Bucureşti, Editura Humanitas, 1994 (traducere, după ediţia originală germană din 1954, republicată în 1965); Aurică Simion, *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecţiei române din august 1944*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979, p. 148 şi urm.

4 Cf. Gh. Buzatu, *Românii în arhivele Kremlinului*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1996, p. 172 şi urm. Adeseori, Mareşalul, în rezoluţiile dictate, stabilea ca unele documente să fie direcţionate „la arhiva istorică". Este indiscutabil că el avea în vedere modelul aplicat, la Iaşi, în timpul primului război mondial, cel puţin în privinţa

documentelor militare, publicate ulterior în mai multe volume de către Serviciul Istoric al Marelui Stat Major român. În anii conflagraţiei mondiale din 1939 – 1945, colaboratorii Mareşalului au depistat, în arhiva personală, mai multe categorii de acte: I – Documente trimise la vilă; ÎI – Documente aflate în casa de fier a Cabinetului Militar (între acestea, un document original de la Constantin Duca, domnul Moldovei, din 15 iulie 1701, şi un altul de la Mihai Viteazul, din 29 iulie 1600); III – Documente obişnuite, păstrată de secretarul particular, căpitan N. Anghel (AMR, Piteşti, fond DCI/1974, f.

119).

netăgăduit, orice cercetare privind poziţionarea lui Antonescu într-un studiu complex privind rolul şi locul României în desfăşurarea celui de-al doilea război mondial s-ar dovedi incomplet şi inexact, iar, în definitiv, chiar imposibil:

1. De îndată după ce a ajuns la Mănăstirea Bistriţa, unde fusese „exilat” după voinţa Regelui Carol II, care nu i-a putut ierta lui Antonescu faptul că-l înfruntase la 4 iulie 1940 pe tema acceptării cedării fără luptă a Basarabiei şi nordului Bucovinei pentru a-şi salva tronul, lăsându-i în final un memoriu demn de o Cassandră, iar apoi fiind avertizat de organele poliţieneşti şi de informaţii în privinţa unei posibile „lovituri de stat” gestionată de general, acesta a redactat două file de *Consideraţii* pe marginea întrevederii cu pricina5. Nu stăruim, dat fiind că detaliile sunt bine cunoscute din documentele publicate în epocă6.

2. *Istoricul arestării mele*, întocmit de Antonescu în aceleaşi condiţii de surghiun, insistă asupra arestării sale, la Predeal, în dimineaţa de 9 iulie 1940, „din înalt ordin al Majestăţii Sale”, fiind trimis, prin Sinaia – Târgovişte – Găeşti – Râmnicu Vâlcea, la Mănăstirea Bistriţa, de unde, în ziua următoare, prin scrisoare, a înştiinţat-o pe Maria

Antonescu asupra celor petrecute9. I-a solicitat, totodată, să-i trimită, dacă avea „voie”, odată cu obiectele personale, plicuri şi hârtie de scris, creioane şi un stilou, precum şi „cărţi de istorie, de filosofie, de economie politică, Racine”. Îşi sfătuia soţia să rămână „calmă” şi „demnă”, asigurând-o că „orice suferinţă nu va egala linia mea dreaptă şi nevinovăţia mea” 10.

3. *Reflecţii din închisoare*: *De ce am ajuns la Bistriţa*? în dublă redactare11, trebuie datate după 6 august 1940, autorul referindu-se la o comunicare a generalului David Popescu, ministrul de interne în exerciţiu, în sensul că memoriul încredinţat Regelui Carol II la 4 iulie 1940 circula în copii prin ţară12. Generalul considera că tocmai memoriul îl stârnise pe rege, care patrona un regim „tăbăcit de minciună” 13. În context, notele ultimative din 26 – 27 iunie 1940 ale lui Molotov, brutale, reprezentând „o groaznică scadenţă” 14, au căzut ca un trăsnet, din care au decurs pentru ţară „toate calamităţile” 15. Generalul, încă din 1924, avertizase că graniţa de Est nu era „definitivă”, că de acolo Bucureştii trebuiau să se aştepte la complicaţii16. Relativ la acceptarea notelor ultimative ale URSS, Antonescu nota că numai ancheta faptelor şi istoria urmau a stabili ce anume a contat în iunie 1940: inconştienţa, nepriceperea sau trădarea17.

65 Arhiva CNSAS, vol. 48, f. 6 – 7.

6 Cf. *Pe marginea prăpastiei. 21 – 23 ianuarie 1941*, I, Bucureşti, 1942, p. 40 – 42, iar memoriul adresat Suveranului – *ibidem*, p. 64 – 66.

7 *Ibidem*, f. 27 – 28.

8 Potrivit Notei privind funcţiunile îndeplinite de I. Antonescu în perioada 5 decembrie 1916 – 6 septembrie 1940 generalul s-a aflat la Bistriţa între 9 iulie şi 27 august 1940 (AMR, Piteşti, fond DCI/1974, dosar 6869, f. 109).

9 *Ibidem*, f. 6.

10 *Ibidem*.

n *Ibidem*, II. 30 – 53, 58 – 87.

12 Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, vezi documentele din anexa volumului. u Arhiva CNSAS, vol. 48, f. 69.

14 *Ibidem*, f. 71.

15 *Ibidem*.

16 *Ibidem*, f. 75.

17 *Ibidem*, f. 73.

4. Documentul *Pentru* «*Memorii*» reuneşte o serie de „gânduri" aşternute cu creionul pe două file ce anunţau un ambiţios proiect18, care, sub povara evenimentelor ce au urmat, n-avea să fie dus, evident, la capăt. Din însemnările celui proscris pentru moment, reţinem aceste rânduri circumscrise condiţiilor zilei: *„Pierderea Bucovinei şi a Basarabiei nu ne poate îndreptăţi să cedăm lupta „19*; *„Orice popor are o vitalitate inepuizabilă, datorită căreia poate să reînceapă lupta după erori comise şi înfrângeri suferite"*; *„Destinul nostru m-a aruncat în mijlocul unei fatale «pânze a Penelopei». Luăm drumul de la cap şi cu Bucovina şi cu Basarabia. Depinde de noi să ajungem repede la capul lui. Va depinde tot de noi să transformăm într-o operă istorică temeinică ceea ce a fost atât de fragil"*; *„Micul Regat a fost «Ţara Mamă». El a constituit pentru ţinuturile periferice româneşti, între 1850 şi 1914, un principiu de viaţă politică" 20*.

5. *Reflecţii din închisoare asupra «Capitalului»21*.

6. *Spicuiri din Arnota*, de Preotul Cristescu, dar compuse de generalul

22

Antonescu.

7. *Instrucţiuni confidenţiale din partea Domnului general Antonescu*, din 17 septembrie 1940, pentru Ministerul Finanţelor, referitoare la cele mai diverse domenii (Casa Regală, patrimoniul public, bursa, presa, evreii, diurne, indemnizaţii etc.) 23. Reţinem, din

„instrucţiunile” privind Casa Regală: „Lista civilă va fi fixată la: 20.000.000 pentru M.S. Regele; 10.000.000 pentru M.S. Elena. Casa Regală nu va mai beneficia de nicio scutire. Va plăti vama, transporturile, benzina, cheltuielile de corespondenţă etc. integral. Se va stabili exact cât a costat Statul sub diferite forme subvenţionarea Regelui Carol II, în afară de lista civilă” 24

8. Dosarul intitulat *Călătoria la Berlin* (*20. XI – 25. XI.1940*) *25*, deosebit de complex, cuprinde: programul celei dintâi vizite a lui I. Antonescu, ca şef de guvern şi de stat, în Germania (textele în limbile germană şi română) 26; invitaţia în original a Führerului27; deplasarea pe ruta Bucureşti – Berlin şi retur28; „dosarul” vizitei (opisul de probleme) şi *jurnalul* călătoriei29; materialele documentare pregătite de profesorii P.P. Panaitescu şi Emil Lăzărescu privind istoria naţională30 şi, respectiv, provinciile pierdute (Transilvania, Basarabia şi Bucovina) 31; rapoarte diplomatice relativ la vizită şi relaţii economice bilaterale32; schimburi de mesaje după vizită între Ion Antonescu şi Adolf Hitler, Hermann Göring, Joachim von Ribbentrop, Wilhelm Keitel ş.a.33

18 *Ibidem*, f. 86 – 87.
19 *Ibidem*, f. 86.
20 *Ibidem*, f. 87.
21 *Ibidem*, f. 88 – 92.
22 *Ibidem*, f. 54 – 57.
23 ANIC, fond PCM – CM, dosar 319/1940, f. 3 şi urm.
24 *Ibidem*, f. 3.
25 Idem, dosar 181/1940.
26 *Ibidem*, f. 4 – 11, 30 – 31.
27 *Ibidem*, f. 12.
28 *Ibidem*, f. 34 – 35.
29 *Ibidem*, f. 39 – 47.
30 *Ibidem*, f. 53 – 72.

31 *Ibidem*, f. 73 – 80.

32 *Ibidem*, f. 151 – 185.

33 *Ibidem*, f. 206 şi urm.

9. *Evidenţele săptămânale* ale rezoluţiilor lui Ion Antonescu (1940 – 1944) 34

10. *Procese-verbale ale şedinţelor Consiliului de Miniştri* expun, în rezumat, toate întrunirile Cabinetului (în total – 140) desfăşurate între 8 septembrie 1941 şi 21 iulie 194435.

11. *Registrul istoric al Conducătorului Statului*, acoperind perioada 4 septembrie 1940 – 23 octombrie 1943, reuneşte toate comunicatele, declaraţiile, schimburile de mesaje, cuvântările lui Ion Antonescu din perioada respectivă36.

37

12. *Jurnal de zi* al Conducătorului Statului din perioada 3 decembrie 1940 – 3 martie 194238.

13. *Jurnalul activităţii Domnului Ion Antonescu, Conducătorul Statului*, acoperind perioada 27 septembrie 1940 – 21 iulie 1944, reprezintă, neîndoielnic, documentul cel mai complex şi complet39 asupra epocii investigate. Tocmai având în vedere acest lucru, supunem atenţiei cititorului, în anexă, noi fragmente40 din acest *Jurnal* care, în ansamblu, acoperă integral perioada 27 septembrie 1940 – 21 iulie 194141. În ce ne priveşte, nu am considerat necesar să renunţăm la titlul de *Jurnal* dat de către creatorii fondului (nimeni alţii decât colaboratorii lui Antonescu din cadrul Cabinetului Militar de la Preşedinţia Consiliului de Miniştri). Dimpotrivă, ni l-am însuşit; deşi, într-o privinţă, documentul respectiv poate dezamăgi, în măsura în care punctele de vedere intime, comentariile şi detaliile picante pe marginea episoadelor petrecute, undeva „în spatele uşilor închise”, pur şi simplu lipsesc, de vreme ce *Jurnalul* reflectă cu exclusivitate programul zilnic al activităţii lui Antonescu pe o perioadă strict

determinată, potrivit unui tipar respectat cu îndărătnicie – *data*, *locul şi orele acţiunii*; *participanţii*; *organismele implicate şi problemele dezbătute*, *deciziile esenţiale adoptate*, *manifestările extra-program* (*toaleta de dimineaţă*, *masa*, *plimbările*, *cina* etc. Sub acest pretext sunt în fond radiografiate nu mai puţin de 1 394 de zile (întreg intervalul 27 septembrie 1940 – 21 iulie 1944), rezultând cu predilecţie o cronologie sumară dar precisă a perioadei, şi care se constituie, deopotrivă, într-o probă justificată a unei activităţi exemplare şi de durată, după cum, nu mai puţin, într-un ghid de prim ordin al faptelor şi problemelor de referinţă. S-a explicăm, pentru a fi corect înţeleşi, că în cazul şedinţelor Consiliului de Miniştri şi al altor mecanisme dependente ale Cabinetului Militar, cititorul dispune mai întâi de informaţiile inserate în acest *Jurnal*, pentru ca, în ordinea imediat următoare, să se adreseze stenogramelor complete întocmite, la vremea lor, cu scrupulozitate de către

34 Idem, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri, dosar 1 311/1943 – 1944.

35 Idem, fond PCM – CM, dosar 273/1944; idem, dosar 274/1944; vezi şi şedinţele pe probleme – despre situaţia provinciilor dezrobite (idem, dosar 609/1941); despre evacuări şi apărare pasivă (idem, dosar 228/1944) şi altele.

36 ANIC, fond PCM, dosar 251/1940; dosar 607/1941; dosar 608/1941; dosar 602/1942; dosar 603/1942; dosar 465/1943.

37 Aşa în original!

38 Idem, fond PCM – CM, dosar 314/1940.

39 Idem, dosar 148/1940; dosar 462/1942; dosar 204/1944.

40 Textul integral al documentului, în ediţie critică, se află sub tipar.

41 Anterior (vezi Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*,

Antonescu, p. 152 – 233), am valorificat, îndeosebi, pasajele din *Jurnal* referitoare la relaţiile personale sau întrevederile Antonescu-Hitler. Subliniem că, la reanaliza documentului în prezentul volum, am revenit în general asupra consideraţiilor deja expuse (*ibidem*, p. 148 – 151).

subordonaţii Mareşalului42. Desprindem că se impune coroborarea celor două categorii deosebite de documente – a *Jurnalului* cu *stenogramele* şedinţelor Consiliului de Miniştri43.

Este adevărat, pe de altă parte, că *Jurnalul* – fiind lipsit de comentarii sau nereţinând declaraţii şi consideraţii ale „personajelor" aflate, chiar şi pentru un moment, în epicentrul evenimentelor din 1940 – 1944, aşa precum, spre exemplu, pentru aceeaşi perioadă, aflăm în documentele din aceeaşi categorie întocmite de cei situaţi în anturajul lui Adolf Hitler44 – se prezintă prea puţin spectaculos. Ceea ce nu prejudiciază, câtuşi de puţin, probitatea şi valoarea documentului. Mai ales că tocmai acestea reprezintă criteriile fundamentale pentru evaluarea ştiinţifică a *Jurnalului*. Iată de ce, credem, se impune să precizăm că, prin excelenţă, *Jurnalul* găzduieşte relatări sobre şi obiective, demne de tot interesul, fie numai dacă avem în vedere calitatea de unicat a „sursei". Să reţinem însă şi unele expuneri ceva mai ample, multe pline de „culoare", datorate autorului/autorilor (?), necunoscuţi, al/ai *Jurnalului*. În acest sens, trimitem pe cititor la faptele surprinse, de exemplu, pentru zilele de 12 noiembrie 1940 (plecarea generalului Antonescu spre Roma); 23 decembrie 1940 (seara Pomului de Crăciun la Preşedinţia Consiliului de Miniştri); 6 şi 8 septembrie 1941 sau 12 noiembrie 1941 (dezbateri în Consiliile de Miniştri); 13 noiembrie 1941 (întâlnirea Mareşalului cu guvernatorii Basarabiei, Bucovinei şi Transnistriei); 16 martie 1942 (vizitele „inopinate" prin căminele de copii din Bucureşti) etc. De asemenea, pentru zilele de 23 – 24 august 1941,

aflăm detalii referitoare la vizitele Regelui Mihai I şi Mareşalului Antonescu la Tighina – Tiraspol – Chişinău sau pe front45. În aceeaşi măsură, despre şedinţa Consiliului de Miniştri din 9 septembrie 1941, desfăşurată cu participarea tuturor membrilor Cabinetului şi în prezenţa

42 Potrivit estimărilor noastre, în perioada 8 septembrie 1940 – 23 august 1944 s-au derulat peste 150 de reuniuni ale Consiliului de Miniştri, Consiliului Economic sau Consiliului de Aprovizionare, Consiliului de Ordine Internă etc., pentru care oamenii Cabinetului Conducătorului Statului au întocmit simultan sinteze ori stenograme (vezi *supra* nota 35). Este stabilit că numai pentru două dintre aceste reuniuni de cabinet (cea din 27 noiembrie 1940 şi ultima, chiar din prima parte a zilei de 23 august 1944!) lipsesc stenogramele oficiale, impunându-se – ceea ce s-a realizat deja – reconstituirea graţie participanţilor. În atare situaţie, se înţelege, pentru ziua de 27 noiembrie 1940, semnificaţia aparte a consemnărilor din *Jurnal*, în ciuda caracterului extrem de laconic al ştirilor, mai precis, între orele 11,00 şi 12,00, „analizarea evenimentelor şi măsurilor de luat" în urma crimelor legionare de la Jilava din noaptea precedentă; mai apoi, după ce a devenit cunoscut că Virgil Madgearu şi Nicolae Iorga fuseseră arestaţi, iar cel dintâi găsit asasinat, pentru ca istoricul să fi avut aceeaşi soartă, în zorii zilei următoare, *Jurnalul* reţine despre unii membri ai Cabinetului: „au stat toată noaptea la Preşedinţia Consiliului de Miniştri" ori „toţi au rămas în continuare şi în ziua de 28 noiembrie 1940" (apud Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 165).

43 Aflate în curs de publicare, dar din care s-au editat deja, prin grija prof. M.D. Ciucă, mai multe volume masive (vezi *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri*. *Guvernarea Ion Antonescu*, I-IX, Bucureşti, 1997 – 2006). Trebuie precizat, în context, că persistă şi unele

diferenţe, adesea sensibile, între cele două categorii de documente luat în consideraţie, deci între stenograme şi jurnal, în privinţa orelor, problemelor dezbătute, participanţilor. În rest, documentele se completează amirabil (vezi *infra*).

44 Vezi, în acest sens, dr. Henry Picker, Hrsg., *Hitlers Tischgespräche*… ediţia citată; Helmut Heiber, Hrsg., *Hitlers Legebesprechnungen. Die Protokollfragment seiner militärischen Konferenzen. 1942 – 1945*, I-II, Stuttgart, DVA, 1962; Adolf Hitler, *Libres propos sur la guerre et sur la paix, recuellis sur l'ordre de Martin Bormann*, I-II, Paris, Flaminarion, 1952 – 1954; H.R. Trevor Roper, ed., *Hitler's Table Talk 1941 – 1944. His Private Conversations*, New York City, Enigma Book, 2000 (ediţia originală – 1953). A. Hitler spre exemplu l-a prevestit pe liderul sovietic N.S. Hruşciov, de vreme ce, la 17 octombrie 1941, a propus situarea României în rândul statelor… „axate" pe agricultură după terminarea războiului mondial (cf. *Libres propos*… I, p. 67).

45 Apud Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 197 – 199.

guvernatorilor provinciilor istorice, generalii C. Voiculescu şi Cornel Calotescu, aflăm amănunte privind conţinutul discuţiilor şi natura deciziilor, mai precis:

„[…] Consiliu de Miniştri46. Au luat parte Domnii membri ai Guvernului, precum şi Dl. General Constantin Voiculescu, Guvernatorul Basarabiei, şi Dl. General Corneliu Calotescu, Guvernatorul Bucovinei.

S-a discutat:

— Punerea în funcţiune a întreprinderilor industriale şi a magazinelor din Basarabia şi Bucovina.

— Problema industriei metalurgice (comenzi, livrări, românizarea personalului de conducere, a specialiştilor şi a lucrătorilor).

— Problema aprovizionărilor (valorificarea laptelui şi

derivatelor lui, conservelor, fructelor, peştelui şi cărnii).

— *Situaţia financiară a ţării* (*încasări, cheltuieli, subscrieri la împrumut*).

— *Simplificarea şi unificarea legislaţiei* […]" *47*

În mod obişnuit, autorul/ autorii *Jurnalului* recurg la formule impersonale, fiind nenumărate asemenea formulări: „sosirea la Predeal" (7 octombrie 1940); „plecarea la Biserica Sf. Ilie Gorgani" (30 noiembrie 1940); „sosirea la Butimanu" (10 octombrie 1941); „sosirea la Cartierul General al Führerului" (11 februarie 1942); „sosirea la Preşedinţie" (13 mai 1942). Alteori, mai cu seamă în cazul vizitelor pe front ale lui Antonescu, autorul/ autorii (anonim/ anonimi?) al/ai *Jurnalului* se implică, participă de regulă la programul Mareşalului, căci altfel – ne întrebăm – cum s-ar putea interpreta constatări precum acestea: „la ora 8, 40 [în 15 ianuarie 1941] ajungem la Viena"; „suntem la Tighina" (17 august 1941), pentru ca, la 6 – 9 august 1941, asemenea formule să intoxice textul pur şi simplu: „plecăm la aerodrom"; „sosim pe aerodromul din Iaşi"; „plecăm cu trenul la Chişinău"; „ne găsim în Chişinău"; „petrecem noaptea în vagon"; „peste noapte rămânem în Chişinău"; „plecăm spre Divizia a 7-a"; „trecem Nistrul pe la Tighina" ş.a.m.d. Nu o singură dată, autorul/ autorii *Jurnalului* probează că, făcând parte din anturajul lui Antonescu, participă efectiv – cel puţin afectiv, evident – la faptele relatate, aşa precum la întrevederea Hitler – Antonescu din 27 februarie 1944 de la Castelul Klessheim (Salzburg, Austria):

„[…] *9,00 – Dl. Mareşal s-a sculat şi a rămas în apartamentul D-sale până la ora*

11, 30. Între timp a primit pe Dl. General Şteflea şi Dl. Colonel Davidescu.

11, 30 – Dl. Mareşal se plimbă prin salonul de onoare şi pe terasa Castelului.

12,00 – Soseşte Führerul la Castel. Imediat intră în

conferinţă cu sfetnicii săi.

12, 30 – Soseşte la Castel Dl. Ministru von Ribbentrop.

Imediat Führerul însoţit de Dl. Ministru von Ribbentrop şi Dl. Ministru Schmidt şi urmat de suită, urcă la Dl. Mareşal, care îl aşteaptă în sala de onoare. Urmează conversaţiile în salonul de lucru al Domnului *Mareşal, fiind de faţă şi Führerul, Dl. Ministru von Ribbentrop şi Dl. Ministru Schmidt.*

14, 05 – Führerul cu Statul său Major se retrage pentru pregătirea şi prezentarea situaţiei operative. Dl. Mareşal cu Dl. Ministru von Ribbentrop au rămas singuri şi au discutat până aproape de ora 15.

46 A se compara cu *Stenogramele* II, Bucureşti, 1998, p. 639 – 666; ANIC, fond PCM – CM, dosar 273/1944, f. 4 – 5.

47 Vezi *infra.*

15,00 – Dl. Mareşal cu Führerul şi parte din suita fiecăruia trec la masă în sala de recepţie.

16, 10 – Se termină masa şi se fac pregătiri pentru trecerea în Lagezimmer. 16, 15 – Statul Major al Führerului, Dl. Ministru von Ribbentrop, Dl. General Gheorghe Ion, Dl. General Şteflea şi toţi ofiţerii din suita Domnului Mareşal sunt în Lagezimmer. Imediat intră Dl. Mareşal condus de Führer. Urmează expunerea situaţiei fronturilor.

Primul vorbeşte Generalul de Armată Zeitzler, arătând situaţia Frontului de Est. Urmează expunerea făcută de Führer tot pentru Frontul de Est. Generalul de Armată Jodl prezintă situaţia Frontului Mediteraneean, Frontului din Atlantic şi Frontului din Canalul Mânecii şi Marea Nordului.

Führerul completează expunerea, Dl. Mareşal intervine în unele privinţe. Amiralul Dönitz face o expunere asupra dispozitivului naval de pe Frontul

Atlanticului şi Mării Nordului.

17, 30 – Se termină expunerea situaţiei operative. 17, 35 – Începe conferinţa Mareşal Keitel – General Şteflea.

17, 40 – Dl. Mareşal în conferinţă cu Führerul, Dl. Ministru von Ribbentrop şi Dl. Ministru Schmidt. Pentru câteva clipe cei doi Conducători au fost singuri.

18, 30 – Führerul pleacă de la Castelul Klessheim. Toate întrevederile dintre Dl. Mareşal şi Führer iau astfel sfârşit la această oră.

19,00 – Dl. Mareşal intră în conferinţă cu: Dl. Mareşal Keitel, Dl. General Şteflea, Dl. Colonel Davidescu şi Dl. Lt. col. *Crenato. Conferinţa a ţinut până la ora*

20, 20.

20, 30 – Dl. Mareşal în conferinţă cu Dl. Ministru von Ribbentrop. Întrevederea a durat până la masă.

21 – 23, 30 – Dl. Mareşal şi Dl. Ministru von Ribbentrop trec la masă în sala de recepţie a Castelului. La această masă sunt toţi membrii din suita Domnului Mareşal şi întreaga suită a Führerului cu Dl. Mareşal Keitel.

23, 30 – Dl. Mareşal se retrage în apartamentul D-sale, după ce îşi ia rămas bun de la toţi comesenii. Este condus până la uşă de Dl. Ministru von Ribbentrop […]” *48*

După cum am mai precizat însă, predomină stilul sobru, formulele reţinute. Autorul/ autorii *Jurnalului* a/ au cunoscut în amănunt programul activităţii Mareşalului, astfel că, fără vreo reţinere, consemnează doar: „În cursul dimineţii D-l Mareşal rămâne la vilă” (13 mai 1942); „în tot cursul zilei, D-l Mareşal lucrează singur în birou” (16 decembrie 1942) sau „D-l Mareşal lucrează singur în birou şi nu primeşte pe nimeni” (28 decembrie 1942; 2 ianuarie 1943); „cina cu D-na Mareşal şi D-na Goga” (18 aprilie 1943); „în cursul dimineţii, D-l şi D-na Mareşal pleacă la schi” (5 ianuarie 1944); „24 martie 1944, ora 7, 30: Deşteptarea Domnului Mareşal”. O serie de precizări ne

apar de-a dreptul stranii dacă le scoatem din context ori dacă le raportăm la problema fundamentală a războiului instalată pe agenda zilei; în context, aflăm cu surprindere că: „D-l Mareşal iese puţin în grădină” (11 octombrie 1941); „în cursul dimineţii, D-l Mareşal Antonescu nu părăseşte case, fiind ninsoare abundentă” (13 octombrie 1941); „D-l Mareşal bea apă [la Olăneşti] din izvorul nr. 5” (11 august 1943); „inhalaţii cu apă de la izvorul nr. 5” (idem); „vizită la dr. dentist Ghiţescu, pentru o plombă” (15 august 1943); „după-amiază, D-l Mareşal lucrează în grădină” (19 august 1943); „baie de sulf la băile Statului” (24

48 Apud Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 220.

august 1943); „în cursul dimineţii D-l Mareşal se plimbă prin grădina vilei” (2 iulie 1944). Iată-l însă pe Ion Antonescu, în cele mai numeroase împrejurări surprinse, primind în audienţă cunoscute personalităţi ale timpului: „D-l Prof. Manoilescu, fost ministru de Externe: informaţiuni în legătură cu interesul ţării” (1 octombrie 1940); „Dl. Iuliu Maniu – chestiuni generale” (9 octombrie 1940); „D-l Ministru Pella – chestiunea Gurilor Dunării” (28 noiembrie 1940); „D-l Stelian Popescu – chestiuni personale” (idem); „D-l George Brătianu – aduce la cunoştinţa Domnului General ameninţările ce le primeşte persoana D-sale din partea membrilor legionari şi cere măsuri de siguranţă contra acestor ameninţări” (idem); „Dl. Dinu Brătianu” (20 decembrie 1940); „IPS Mitropolitul Bălan: Expune situaţia şcolilor din Ardeal” (7 noiembrie 1941); „audienţă: Dl. Petre Groza” (21 mai 1942); „D-l Ministru Clodius: chestiuni economice” (30 mai 1942); „D-l Ministru Petrovici: Chestiuni de serviciu” (22 decembrie 1942); „D-l Mihalache: Chestiuni politice” (19 ianuarie 1944); „D-l Eugen Cristescu: Chestiuni de serviciu” (25 februarie 1944) 49.

— ANEXĂ – […]

8 octombrie 194050

8,00 – Începerea lucrului în birou. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 10,00 – Consiliu de Cabinet. 12,00 – Audienţă de lucru cu:

— Dl. Valer Pop – trimis special pentru tratativele cu Ungaria

— Dl. Mihail Sturdza – Ministrul de Externe. Scop: rezultatul tratativelor de la Budapesta. 14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

16,00 – Audienţă de lucru cu Dl. Nic. Dragomir – Ministrul Coordonării. Scop: instrucţiuni referitoare la coordonarea activităţii Ministerului. 17,00 – Audienţă de curtoazie a D-nei şi Domnului Csaky de la Sibiu. 19,00 – Audienţă de lucru cu:

— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat al Internelor.

— Dl. Alex. Ghica – Şeful Siguranţei Statului.

— Dl. General Popescu – Comandantul Militar al Capitalei51.

49 Asemenea formule despre întrevederile Ion Antonescu – Eugen Cristescu sunt cele mai numeroase în *Jurnal*, pentru perioada noiembrie 1940 – august 1944.

50 Pentru perioada anterioară (27 septembrie – 7 octombrie 1940), textul integral în Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 152 – 159.

51 Date esenţiale relativ la activitatea celor mai multe dintre persoanele şi personalităţile „prezente” în *Jurnal*, în Gh. Buzatu, *Who*’s *Who*, în *România şi războiul mondial din 1939 – 1945*, Iaşi, CICE, 1995, p. 279 – 327; Gh. Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia Dreptei româneşti*, *1927 – 1941*, Bucureşti, FFP – ress, 1996; Alesandru Duţu, Florica Dobre, *Drama*

generalilor români, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997; Alesandru Duţu, Florica Dobre, Leonida Loghin, *Armata Română*

9 octombrie 1940

6,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun.

— Dl. Col. Elefterescu – Director de Cabinet şi Dl. Ovidiu Vlădescu – Secretar General al Preşedinţiei.

Scop: directive şi ordine de executat. 10,00 – Audienţă de lucru cu:

— Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat al Apărării Naţionale.

— Dl. I. Gh. Vântu – Primarul General al Capitalei.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată.

11,00 – Şedinţă de colaborare la Marele Stat Major cu Subsecretarii de Stat ai Armatei. 13, 50 – 15, 30 – Dejunul la locuinţa D-sale.

16,00 – 17,00 – Audienţă de lucru cu Dl. Horia Cosmovici – Subsecretar de Stat al Preşedinţiei.

17,00 – 21, 30 – Audienţe:

— Dl. Iuliu Maniu – chestiuni generale.

— Dl. Lt. col. Budiş – ataşat militar la Sofia – prezentare.

— Dl. Lt. col. Corbuleanu – ataşat militar la Roma – prezentare.

— Dl. Ministru al Italiei – chestiuni urgente.

— Dl. Ministru al Bulgariei – prezentare.

— Dl. Col. Volpi di Bronzo – ataşat militar italian – prezentare.

— Episcopul Tr. Valeriu Frenţiu – prezentare.

— Episcopul Ion Bălan – prezentare.

— D-na Stăncescu – chestiuni personale.

— Dl. Alex. Gregorian – informaţii din Roma.

— Dl. Eric Oteteleşeanu – chestiuni de ordin general.

— Dl. Gh. Cuza – chemat de Dl. General.

— Dl. Hoare – Ministrul Angliei.

— Dl. Prof. Manoilescu – trimis oficial în străinătate.

10 octombrie 1949

5, 30 – Începerea lucrului în birou.

8, 30 – Audienţă de lucru cu Dl. Ing. Nic. Mareş (Ministrul Agriculturii şi Domeniilor). 8, 45 – Toaleta, micul dejun.

În al doilea război mondial (1941 – 1945), Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1999; Florica Dobre, Alesandru Duţu, *Distrugerea elitei militare sub regimul ocupaţiei sovietice în România*, I-II, Bucureşti, INST. 20002001; Alesandru Duţu, *Sub povara Armistiţiului. Armata Română în perioada 1944 – 1947*, Bucureşti, Editura Tritonic, 2003; Gh. Buzatu, *România şi Marile Puteri (1939 – 1947)*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003; Mihai Pelin, *Un veac de spionaj, contraspionaj şi poliţie politică*, Bucureşti, Editura Elion, 2003; Ion Zainea, *Politică şi administraţie în România (6 martie 1945 – 1 martie 1946)*: *Epurarea*, Oradea, Editura Universităţii, 2004; Constantin Ucrain, Liviu Scrieciu, Niculae Ene, *Personalităţi militare româneşti*, I-III, Bucureşti, Editura Militară, 2005 – 2006; Şerban N. Ionescu, *Dicţionarul panoramic al personalităţilor din România. Secolul XX*, Bucureşti, Editura Victor Frunză, 2006.

9,00 – Fotografierea Domnului General de către Subsecretariatul de Stat al Propagandei. 9, 10 – Audienţă de lucru cu Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată. 11,00 – Consiliu de Cabinet. 13, 50 – Dejunul la locuinţa D-sale.

16,00 – Dl. Fabricius – Ministrul Germaniei la Bucureşti împreună cu ataşatul militar german.

17,00 – Audienţe:

— Dl. George Brătianu – chestiuni generale.

— Dl. Herman Theil – relaţii de presă (ziarist german).

— Dl. Ministru Filotti.
— Dl. Prof. Manoilescu.
— Dl. Ing. Gigurtu.
— Episcopul Popovici – chestiuni în legătură cu atrocităţile maghiare.
— Dl. Prof. Forţu – chestiuni de ordin general.
— Preotul Dumitrescu Borşa – chestiuni de ordin general.
— Dl. Ion Miclescu – chestiunea telefoanelor.
— Dl. Alex. Ştefănescu – chemat de Dl. General.
— Dl. Ing. Vlad Georgescu – chestiuni în legătură cu cooperaţia.
11 octombrie 1940
5, 30 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun.
10,00 – Dl. Comandor Jienescu – Subsecretar de Stat al Aerului.
— Dl. Comandor Măcelariu – Secretar General al Aerului. Scop: au prezentat lucrările ordonate şi au dat informaţii. 13, 40 – Dejunul la locuinţa D-sale. 16,00 – Consiliu de Cabinet.
19,00 Audienţe:
— P.S. Gherontie – Episcopul Constanţei.
— Dl. Ministru Hiottu.
— I.P.S. Mitropolitul Bălan.
— Dl. General Niculescu (fostul profesor al Domnului General Antonescu).
— Dl. Prof. Vâlcovici.
— Dl. Ing. Victor Stoica.
— Dl. Amiral Koslinschi.
— Dl. Mizrachi – Delegatul Societăţii Sioniste.
— Dl. Singer – Delegatul Societăţii Sioniste.
— P.S. Vasile Stan – Episcopul Maramureşului.
12 octombrie 1940
5, 30 – Începerea lucrului. 8, 20 – Toaleta, micul

dejun.

8, 45 – Lucru cu Dl. Col. Elefterescu – Director de Cabinet.

9,00 – Convorbiri de ordin general cu Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului.

9, 30 – Dl. Col. Râmniceanu – Mareşalul Palatului.

10,00 – Ministrul Afacerilor Interne (Dl. General Petrovicescu) cu:

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. Alex. Ghica – Şeful Siguranţei Statului.

— Dl. General Dona – Prefectul Poliţiei Capitalei.

— Directorul Poliţiei Capitalei.

11,00 – Dl. I. Gh. Vântu – Primarul General al Capitalei. 12,00 – Dl. Flondor – Comisarul Guvernului la Reşiţa. 12, 30 – Prezentarea Misiunii Militare Germane terestre.

Sunt primiţi în biroul Domnului Director de Cabinet un grup de circa 30 ofiţeri care sunt însoţiţi de Dl. General Negulescu şi prezentaţi de Domnul General Pantazi.

După prezentarea în cabinetul de lucru a Generalului Hansen, Misiunea părăseşte Preşedinţia în maşinile personale ducându-se la hotelurile unde au fost cazaţi, ca: Athenée, Ambasador etc.

13,00 – Dl. Pamfil Şeicaru – prezentare pentru plecare la Roma. 13, 30 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17, 30 – Prezentarea de plecare a Domnului Vojen – Ministrul României la Roma. 18, 20 – Audienţă de lucru cu:

— Dl. Ministru Mihail Sturdza – Ministrul de Externe.

— Dl. Profesor Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Prof. Gh. Leon – Ministrul Economiei Naţionale.

— Dl. Cretzeanu – Ministrul de Finanţe.

— Dl. Prof. Traian Brăileanu – Ministrul Educaţiei Naţionale.

— Dl. Horia Cosmovici – Subsecretar de Stat al

Preşedinţiei.

19,00 – Plecarea la Predeal – însoţit fiind de Doamna General Antonescu şi de Domnul Prof. Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

13 octombrie 1940 – Predeal

17,00 – Vizită oficială la Majestăţile lor Regele şi Regina Mamă la Sinaia – unde Majestăţile lor au reşedinţă până se termină lucrările de amenajare a Palatului Regal din Bucureşti.

14 octombrie 1940

11,00 – Sosirea de la Predeal.

— Audienţă de lucru cu Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat la Apărarea Naţională – chestiuni urgente.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată.

13, 55 – Masă oficială la Cercul Militar cu Misiunea Militară germană; dată de

Conducătorul Statului cu ocazia sosirii Misiunii Germane în ţară.

16,00 – Convocarea prefecţilor de judeţ din ţară: instrucţiuni administrative.

19,00 – Audienţă de prezentare şi de lucru cu Dl. Paul Greceanu – Ministrul României la

Berlin.

20,00 – Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

15 octombrie 1940

5, 30 – Începerea lucrului.

8, 30 – Dl. Ing. Mareş – Ministrul Agriculturii şi Domeniilor. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 10,00 – Audienţe de lucru cu:

— Dl. Iasinschi – Ministrul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale.

— Dl. Tr. Brăileanu – Ministrul Educaţiei Naţionale.

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne. 12, 30 – Audienţă cu Dl. Ministru al Statelor Unite.

— Audienţă de lucru cu Dl. Creţeanu – Ministrul Finanţelor.

— Audienţă de lucru cu Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei. 14,00 – Masa la locuinţa D-sale.

16,00 – Consiliu de Cabinet. 18,00 – Audienţă de lucru cu:

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată.

— Dl. General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării.

20,00 – Recepţie la Legaţia Germană dată de Dl. Ministru Fabricius, Ministrul Germaniei la Bucureşti, în onoarea Misiunii Germane venită în România şi ca un răspuns la masa servită Misiunii de Conducătorul Statului la Cercul Militar.

16 octombrie 1940

4, 30 – Începerea lucrului. 8, 30 – Toaleta, micul dejun.

9,00 – Lucru cu Dl. Col. Elefterescu, Director de Cabinet, şi Dl. Ovidiu Vlădescu – Secretar General al Preşedinţiei.

10,00 – Dl. Fabricius – Ministrul Germaniei – chestiuni de ordin extern. 10, 30 – Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei. 10, 45 – Dl. Neguş – Consilier Juridic. 11,00 – Consiliu de Miniştri. 12,00 – Audienţă de lucru cu:

— Dl. Prof. Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

— Dl. Mihail Sturdza – Ministrul de Externe.

— Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului. 13, 45 – Dejunul la locuinţa D-sale.

15, 50 – Lucru cu:

— Dl. Horia Cosmovici

— Dl. Randa

— Dl. Davidescu.

Scop: instrucţiuni de felul cum trebuie să acţioneze Subsecretariatul de Stat al Preşedinţiei.

18,00 – Dl. Ion Mihalache – fost ministru.

18, 30 – Dl. Fabricius – Ministrul Germaniei. 19,00 – Audienţă de lucru cu Dl. Ministru al Argentinei. 19, 30 – Audienţă de lucru cu Dl. Ministru al Turciei. 19, 45 – Lucru cu:

— Dl. General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării.

— Dl. Prof. Gh. Leon – Ministrul Economiei Naţionale.

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Colonel Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. Alex. Ghica – Şeful Siguranţei Statului.

— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

Scop: instrucţiuni şi ordine de executat faţă de constatările personale ale Domnului General Antonescu.

21,00 – Domnul Virgil Stoenescu (prieten personal).

17 octombrie 1940

5, 30 – Începerea lucrului. 9, 30 – Toaleta, micul dejun. 11,00 – Consiliu de Cabinet. 14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17, 30 – Audienţă de lucru cu Dl. Greceanu – Ministrul României la Berlin. 18, 30 – Audienţe:

— Dl. Ion Bujoi – chestiuni de ordin intern.

— Dl. Filderman – doleanţele evreilor în vederea emigrării.

— Delegaţia basarabeană – condoleanţe: Dl. Col. Solacolu, Dl. Col. Russo, Dl. Vladimir Cristi.

— Dl. Manole Stroici – Organizarea sporturilor în

ţară.

— Dl. Caranfil – situaţia de la U.C.B.

— Dl. Amiral Buholtzer – informaţiuni.

— Dl. Chiriţă – Şeful Cenzurii – chemat de Dl. General. 19, 30 – Manifestaţia legionarilor întorşi de la Roma.

Domnul General Antonescu a coborât în mijlocul lor spre a-i felicita şi a le mulţumi de felul cum au reprezentat ţara în Italia.

19, 45 – Dl. Göring – fratele Mareşalului German – care a făcut comunicări din partea fratelui său.

20, 30 – Audienţă de lucru cu Dl. Profesor Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

18 octombrie 1940

5, 30 – Începerea lucrului.

8, 30 – Lucru cu Dl. Col. Elefterescu – Director de Cabinet. 9,00 – Toaleta, micul dejun.

10, 15 – Dl. Horia Cosmovici – Subsecretar de Stat al Preşedinţiei – audienţă de lucru.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată – audienţă de lucru. 10, 30 – Dl. Ing. Perieţeanu de la Reşiţa – expunerea situaţiei Societăţii Reşiţa. 11,00 – Audienţă de lucru:

— Dl. Creţeanu – Ministrul Finanţelor.

— Dl. Ottulescu – Guvernator al B.N.R.

12,00 – Dl. Inginer Ştefănescu – predă lucrările cerute. 13,00 – Ataşatul Militar German: vizită de plecare. 14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17,00 – Asistă la proiectarea jurnalului sonor la Propaganda Naţională.

18, 30 – Audienţă de lucru cu Dl. Neubacher.

19,00 – Dl. Victor Silaghi – Comandant Legionar – informaţiuni.

— Dl. Ministru Stoica – chemat de Dl. General.

— Dl. Istrate Micescu – expunerea situaţiei

personale.

— Dl. Mocsony – Maestru de vânătoare al Majestăţii Sale Regelui, instrucţiuni de primit.

— Episcopul de Caransebeş – doleanţele Eparhiei.

— Dl. Ghigi – Ministrul Italiei – audienţă de lucru în vederea plecării la Roma.

19 octombrie 1940

5, 30 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 20 – Audienţă de lucru:

— Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat la M.A.N.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată.

9, 30 – Dl. Col. Râmniceanu – Mareşalul Palatului – audienţă de lucru săptămânală. 10,00 – Consiliu de Cabinet.

12, 30 – Dl. General Speidel şi Dl. Comandor Jienescu: audienţă de lucru în vederea cooperării la centrele de instrucţie.

— Dl. Ministru Fabricius – audienţă de lucru.

— Dl. Ministru al Japoniei – audienţă de lucru.

— Dl. Gigurtu – chemat de Domnul General.

— Dl. Colonel Nicolaid – Şeful Serviciului Secret – audienţă de lucru.

— Dl. I. Gh. Vântu – Primarul General al Capitalei – audienţă de lucru săptămânală. 14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

16,00 – Lucru şi audienţe de lucru cu:

— Dl. Prof. Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

— Dl. Col. Dragomir – Ministrul Coordonării.

19,00 – Plecarea la Predeal, se face cu automobilul însoţit de Doamna General şi Dl. Prof. Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

20 octombrie 1940 (Predeal)

11,00 – Invitaţi la dejun:

— Dl. General Hansen – Comandantul Misiunii Germane.

— Dl. General Speidel – Comandantul Misiunii Germane.

— Dl. Colonel Gerstenberg – ataşat militar.

— Dl. Colonel Hauffe – din misiunea germană.

— Dl. Maior Schömell – din misiunea germană. După amiază

— A primit vizita Domnului Fabricius – Ministrul Germaniei, cu Doamna.

— Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului – cu Doamna.

— Dl. Horia Cosmovici – Subsecretar de Stat al Preşedinţiei.

— Dl. Stoicănescu.

21 octombrie 1940

10, 45 – Sosirea de la Predeal.

10, 45 – Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne – audienţă de lucru.

11,00 – Şedinţa de colaborare la Marele Stat Major, cu Subsecretarii de Stat ai Armatei;

măsuri în vederea desconcentrărilor.

14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

16,00 – Audienţă de lucru cu Dl. Creţeanu – Ministrul de Finanţe.

18, 30 – Depunerea jurământului Domnului Amiral Koslinschi ca Subsecretar de Stat la Marină.

19,00 – Audienţă de prezentare a Ataşatului Militar japonez şi a Maiorului Boian. Audienţe:

— Dl. Col. Pravilă – Prefectul judeţului Ilfov – audienţă informativă.

— Reprezentanţii presei italiene – audienţă şi interviuri.

— Dl. Dr. Bazil Teodorescu – chemat de Dl. General.

— Dl. G. Cuza – chemat de Dl. General.

— Dl. Constantin Orghidan – aduce la cunoştinţa Domnului General neajunsurile ce le întâmpină.

19, 15 – Audienţă de lucru:

— Dl. General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată.

22 octombrie 1940

5, 30 – Lucru în birou.

8, 35 – Audienţă de lucru a Domnului Ing. Mareş – Ministrul Agriculturii şi Domeniilor. 10,00 – Consiliu de Cabinet. 12, 50 – Audienţe:

— Dl. Ministru al Angliei – audienţă de lucru.

— Dl. Ing. Greceanu – Ministrul României la Berlin.

— Dl. Ing. Dan Perieţeanu – Director „Astra” – noua situaţie creată şi schimbările de conducere ale acestei societăţi.

Chemaţi de Dl. General:

— Dl. Inginer Bârsu.

— Dl. General Băgulescu. 13, 45 – Dejunul la locuinţa D-sale.

15,00 – Fotograful Gugenberg împreună cu Dl. Col. Rioşanu; s-au executat fotografii pentru difuzarea lor la autorităţi. 17,00 – Chemaţi de Dl. General:

— Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului.

— Dl. Ing. Dan Perieţeanu – Director „Astra”.

— Dl. Victor Slăvescu.

19,00 – Audienţe:

— D-na Şt. Visata – chestiuni personale.

— Dl. Radu Crutzescu – Ministrul României la Ankara – prezentare de plecare. Chemaţi de Dl. General:

— Dl. Dr. [Constantin] Angelescu.

— Dl. Th. Florescu.

20,00 – Dl. Ministru al Americii – chestiuni de stat.

— Dl. Col. Dragomir – Ministrul Coordonării –

audienţă de lucru.

— Dl. Protopopescu – de la Inventarul Public – audienţă de lucru.

23 octombrie 1940

5,00 – Începerea lucrului.

8,00 – Inspecţie inopinată în piaţa „Obor" şi Hale însoţit de Dl. Col. Rioşanu, Subsecretar de Stat la Interne, şi de Dl. Ion Gh. Vântu, Primarul General al Capitalei. 10,00 – Dl. Inginer Malaxa – chestiuni industriale. 12, 45 – Dl. Col. Nicolaid – Şeful Serviciului Secret.

13,00 – Chemaţi de Dl. General:

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. Col. Nicolaid – Şeful Serviciului Secret.

— Dl. General Popescu – Comandant Militar al Capitalei.

— Dl. Comandant al Apărării Antiaeriene.

— Dl. Comandor Jienescu – Subsecretar de Stat al Aerului. 14,00 – Dl. Prof. Onicescu – însărcinări date.

14, 15 – Dejunul la locuinţa D-sale.

18,00 – Audienţă.

O delegaţie de foşti prieteni politici ai lui Octavian Goga în frunte cu Dl. Prof. Ion Petrovici. Audienţa a durat aproape o oră. 19,00 – Audienţă de lucru cu:

— Dl. Alex. Ghica – Şeful Siguranţei Statului.

— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de stat al Propagandei.

24 octombrie 1940

5,00 – Începerea lucrului.

8, 30 – Dl. Ing. N. Mareş – Ministrul Agriculturii – audienţă de lucru. 8, 40 – Toaleta, micul dejun.

9,00 – Chemaţi de Dl. General:

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. General Vasiliu – Comandantul Jandarmeriei.

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

9, 30 – Chemaţi de Dl. General:

— Dl. General Popescu – Comandant Militar al Capitalei.

— Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat al M.A.N.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată.

10,00 – Dl. Ing. Miclescu – Director S.A.R. de Telefoane – informează pe Dl. General de noua organizare a acestei societăţi. 11,00 – Chestiuni de Cabinet cu:

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. I. Gh. Vântu – Primarul General al Capitalei.

— Domnii Ajutori de Primar.

Scop: ieftinirea traiului, conduita militarilor cu misiunea militară germană. 13, 50 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17,00 – Chemaţi de Dl. General:

— Dl. Cretzeanu – Ministrul de Finanţe.

— Dl. General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată.

— Dl. Stoicănescu.

18,00 – Dl. Ing. Gigurtu.

— Dl. Ministru Cădere

— Dl. General Brătescu

— Delegaţia foştilor gogişti

— Dl. Nichifor Crainic

— Dl. Dr. Gyarfas

— Dl. Ministru al Elveţiei

— Dl. Miclescu

— Dl. Prof. Manoilescu.

25 octombrie 1940

5,00 – Începerea lucrului.

8,00 – Toaleta, micul dejun.

8, 20 – Dl. Stoicănescu – audienţă de lucru.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată. Audienţă de lucru. 9, 30 – Dl. Col. Râmniceanu – Mareşalul Palatului – audienţă săptămânală.

11,00 – Dl. Ministru Sturdza şi Dl. Ministru Pella – chestiunea Gurilor Dunării. 12,00 – Trimişi germani:

— Dl. Ministru Martius

— Dl. Ministru Silenzi.

13, 30 – Dejun la Palatul Regal (invitat de Majestatea Sa Regele). 16,00 – Consiliu Economic.

18,00 – Convocarea Comandanţilor de Mari Unităţi la Marele Stat Major. Directive şi felul cum trebuie executate ordinele. 20, 30 – Dl. Inginer Alex. Ştefănescu.

26 octombrie 1940 (Să Dumitru) – Predeal

12,00 – Vizită inopinată la Braşov.

Domnul General inspectează Primăria şi se interesează de nevoile şi aprovizionările Municipiului.

Dejunul la restaurantul „Aro Palace” împreună cu Doamna General şi Dl. Prof.

Iotzu.

Reîntoarcerea la Predeal.

Vizita Domnului Ministru Fabricius cu Doamna – invitaţi neoficiali.

27 octombrie 1940

Procesiunea la Cimitirul Eroilor Legionari şi înhumarea martirilor de la Vaslui. Vizită neoficială a Domnului Mircea Cancicov, fost ministru.

Discuţiuni în vederea numirii în postul de Ministru al Economiei Naţionale a Domnului Mircea Cancicov.

28 octombrie 1940

10, 30 – Sosirea de la Predeal.

11,00 – Consfătuirea săptămânală la Marele Stat Major, cu Subsecretarul de Stat (Dl. General Pantazi) şi Secretarul General (Dl. General Şteflea). 13, 30 – Dejunul

la locuinţa D-sale.

18,00 – Dl. Randa – informaţii de la ancheta în teritoriul cedat.

18, 30 – Vizită la Legaţia Italiei – pentru a prezenta felicitări Majestăţii Sale Regelui Împărat – de ziua onomastică.

20,00 – Dl. Fabricius – Ministrul Germaniei – audienţă de lucru. 20, 30 – Dl. Stoicănescu.

21,00 – Chemaţi de Dl. General:

— Dl. Chiriac – Şeful Cenzurii

— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

21, 30 – Dl. Prof. Gh. Leon – Ministrul Economiei Naţionale – audienţă de lucru.

29 octombrie 1949

5, 30 – Începerea lucrului.

8, 15 – Lucru cu Domnul col. Elefterescu – Director de Cabinet. 8, 40 – Toaleta, micul dejun.

9,00 – Dl. Ing. N. Mareş – Ministrul Agriculturii – audienţă de lucru.

9, 30 – Chemaţi de Dl. General:

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. I. Gh. Vântu – Primarul General al Capitalei. 10,00 – Consiliu de Cabinet.

12,00 – Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne – audienţă de lucru. 13, 45 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17, 50 – Audienţe:

— Dl. Radu Ghenea – Ministrul României la Madrid – prezentare.

— Preotul Pavel Guciujna.

— Dl. Prof. Ştefan C. Ioan.

— Dl. Basarab Brâncoveanu.

— Dl. Iancu Mitilineu.

— Dl. Quin.

— Dl. Russu Ardeleanu.
— Dl. Ion Protopopescu – Ministrul Comunicaţiilor.
— Dl. Col. Orezeanu – Director General C.F.R.
— Dl. Mihail Sturdza – Ministrul Externelor.
— Dl. Avocat Demetrescu – Administrator B.N.R.
— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

30 octombrie 1940

5,00 – Lucru în birou.
8,00 – Dl. Col. Elefterescu – Director de cabinet.
8, 15 – Toaleta, micul dejun.
8, 35 – Dl. Creţeanu – Ministrul Finanţelor.
— Dl. Ottulescu – Guvernatorul B.N.R.
— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată. 9,00 – Consiliu Superior la Ministerul Apărării Naţionale.
12,00 – Dl. Dr. Heinrich Weskamp – trimis special al Propagandei (German). 12, 30 – Inspecţie la Arsenalul Armatei. 13, 30 – Dejunul la locuinţa D-sale.
17,00 – Dl. Horia Cosmovici – Subsecretar de Stat al Preşedinţiei.
— Dl. Ministru Pella.
17, 30 – Dl. Mihail Sturdza – Ministrul de Externe.
18,00 – Dl. Neubacher – Ministrul Germaniei.
19,00 – Vizită la Alteţa Sa Regală Principesa Elizabeta.
20,00 – Audienţe:
— Dl. Prof. Gh. Leon – Ministrul Economiei Naţionale.
— Dl. Miclescu – Director S.A.R. de Telefoane.
— Dl. Prof. Onicescu.
— Dl. Ing. Alex. Ştefănescu.
— Dl. N. Ştefănescu – Director General la Creditul Rural.
— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

— Dl. Col. Dragomir – Ministrul Coordonării.

31 octombrie 1940

5, 30 – Lucru în birou. 8, 30 – Toaleta, micul dejun.

8, 45 – Dl. Dr. Loghin.

— Dl. Col. Elefterescu – Director de Cabinet. 9,00 – Dl. Col. Dragomir – Ministrul Coordonării. 10,00 – Consiliu de Cabinet.

12, 45 – Dl. Prof. Tr. Brăileanu – Ministrul Educaţiei Naţionale.

— Dl. Prof. Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

13, 35 – Dejunul la locuinţa D-sale având invitaţi pe Dl. Neubacher şi pe Dl. Ministru Mihai Antonescu.

16,00 – Dl. Prof. Tr. Brăileanu – Ministrul Educaţiei Naţionale.

— Dl. Stoicănescu.

18,00 – Audienţe:

— Dl. Ministru al Americii.

— Dl. Prof. Sextil Puşcariu.

— Dl. Prof. Rădulescu Motru.

— Dl. Prof. Grigore Antipa.

— Dl. Prof. Onicescu.

— Dl. Laur Preda – Directorul Ziarului „Chemarea”.

— Dl. Filderman.

— Dl. Arhitect Fonescu.

— Dl. Ministru Dragomir – Ministrul Coordonării.

— Dl. Ministru Leon – Ministrul Economiei Naţionale.

— Dl. Ministru Creţeanu – Ministrul de Finanţe.

— Dl. General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării.

1 noiembrie 1940

5, 30 – Începerea lucrului.

8, 30 – Dl. Col. Elefterescu – Director de cabinet.

8, 45 – Toaleta, micul dejun.

10,00 – Dl. von Pappen – Ministrul Germaniei.

10, 20 – Dl. Ministru al Greciei.

11,00 – Dl. Col. Dragomir – Ministrul Coordonării.

— Dl. Prof. Tr. Brăileanu – Ministrul Educaţiei Naţionale. 12,00 – Trimişi germani:

— Dl. Göring.

— Dl. Ghido Schmidt

— Dl. Prof. Nasta

12, 30 – Dl. Papanace – Subsecretar de Stat la Ministerul Educaţiei Naţionale.

— Dl. Ion Protopopescu – Ministrul Comunicaţiilor.

— Dl. Col. Orezeanu – Director General C.F.R.

— Dl. Prof. Leon – Ministrul Economiei Naţionale.

— Dl. Ghiţescu – Secretar General la Ministerul Economiei Naţionale. 13, 45 – Dejunul la locuinţa D-sale.

15, 45 – Lucru cu:

— Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat la M.A.N.

— Dl. Ovidiu Vlădescu – Secretar General al Preşedinţiei.

— Dl. Col. Elefterescu – Director de Cabinet.

— Dl. Col. Diaconescu.

17,00 – Dl. Col. Zăvoianu – Prefectul Poliţiei Capitalei.

— Dl. General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării.

— Dl. General Ioaniţiu – Şeful Marelui Stat Major.

— Dl. Col. Dragomir – Ministrul Coordonării. 18,00 – Dl. Creţeanu – Ministrul de Finanţe.

— Dl. Col. Râmniceanu – Mareşalul Palatului.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată. 19,00 – Lucru cu Domnul Chiriţă – Şeful Cenzurii.

20, 30 – Plecarea la Predeal.

3 noiembrie 1940

Invitaţii intime la dejun a D-lor Ghigi – Ministrul Italiei la Bucureşti, a Doamnei, Domnişoarei şi Domnului Fabricius – Ministrul Germaniei, şi a Doamnei şi Domnului

Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri.

4 noiembrie 1940 (mutarea în noul local de la Ministerul de Externe)

O vizită la Primăria orăşelului Predeal.

Primarul staţiunii comunică Domnului General nevoile edilitare. Plecarea spre Bucureşti. 18, 05 – Sosirea la Bucureşti în noul local de la Externe.

5 noiembrie 1940

11,00 – Dl. General Rotkirchen und Patenau – Comandantul Diviziei Motomecanizate.

— Dl. General Pasauge – Şef de Stat Major al Domnului General Spiedel. 12,00 – Audienţă de lucru cu:

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat la M.A.N.

— Dl. Ministru Pella.

— Dl. General Şteflea – Secretar General pentru Armată. 13, 30 – Dejunul la Cercul Militar cu Misiunea Germană.

18,00 – Consiliu cu:

— Dl. Ministru Sturdza – Ministrul de Externe.

— Dl. Ministru Dianu.

— Dl. Ing. Mareş – Ministru Agriculturii.

— Dl. Corneliu Georgescu.

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. General Potopeanu – Delegatul armatei la evacuarea Dobrogei.

— Dl. General Zwiedinck – Controlor personal al Conducătorului Statului.

— Dl. Ciumetti. 19, 15 – Dl. Ministru Bassic. 19, 30 – Dl. Ministru Gane.

20,00 – Dl. Ministru Clodius.

20, 30 – Dl. Colonel Gerstemberg. 21, 15 – Dl. Ministru Moldovanu.

6 noiembrie 1940

6,00 – Începerea lucrului. 8,00 – Toaleta, micul dejun.

8, 30 – Dl. Col. Elefterescu – Director de Cabinet – pentru activitatea zilei în curs. 10,00 – Dl. Ministru al Germaniei.

10, 30 – Dl. Ministru al Italiei.

11,00 – Asociaţia Comercianţilor şi Industriaşilor refugiaţi din Transilvania:

— Dl. Ing. Bogdan.

— Dl. Somlea.

— Dl. Rusu.

— Dl. Paruţiu.

— Dl. Haneş.

20, 30 – Dl. Ambasador al Turciei.

13,00 – Dl. Ministru al Angliei.

13, 30 – Dl. General Ritter von Schleich. 14,00 – Dl. George Brătianu.

16,00 – Dl. I. Gh. Vântu – Primarul General al Capitalei.

— Dl. Duiliu Marcu – Informaţiuni asupra siguranţei clădirii Preşedinţiei. 16, 30 – Şedinţă de colaborare cu Subsecretarii de Stat ai Armatei.

17, 30 – Consiliu de Miniştri.

18, 30 – Fotograful Wolfgang Weher (trimis special al revistei germane „Mundus”).

19,00 – Senatorul Puricelli.

21,00 – Vizitarea Sediului Legionar.

7 noiembrie 1940

5, 30 – Lucru în birou. 8, 15 – Toaleta, micul dejun.

10,00 – Dl. Mircea Cancicov – chemat de Dl. General.

10, 30 – Chemaţi de Dl. General:

— Dl. Dumitrescu.

— Dl. Sanielevici. 11,00 – Consiliu de Miniştri. 12, 30 – Dl. Consul Chinezu.

13, 30 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17,00 – Dl. Mircea Cancicov – informaţiuni

referitoare la noua încadrare a Min. Ec. Naţ. 18,00 – P.S.S. Episcop Nicolae Popovici – nevoile episcopiei Blajului. 21, 10 – Plecarea la Iaşi.

8 noiembrie 1940

Sărbătoarea biruinţei Legionare la Iaşi în prezenţa Majestăţii Sale Regelui şi Majestăţii Sale Regina, precum şi a Domnului General Ion Antonescu, a Domnului Horia Sima, a reprezentanţilor Fascismului şi Naţional-Socialismului, miile de cămăşi verzi au serbat pe Să Arhanghel Mihail.

— Te-Deumul pentru Majestatea Sa Regele Mihai I.

— Primirea în gara Iaşi a Majestăţii Sale Regelui.

— Festivitatea de la Palatul Administrativ şi cuvântările ţinute de Domnii: Corneliu Georgescu – Comandant al Bunei Vestiri

— Profesor Ion Zelea Codreanu.

— Masa de la Palatul Administrativ.

— Cuvântarea Domnului General Ciupercă.

— Cuvântarea Domnului General Antonescu – ce se găseşte la dosar în casa de fier.

9 noiembrie 1940

9, 10 – Sosirea de la Iaşi.

11,00 – Delegaţia Minorităţii Maghiare cu: Dl. Gyarpas, Conte Teleky, Dl. Sas Pavel.

Scop: situaţia minorităţii maghiare în România.

12,00 – Dl. Ministru Dragomir – Ministrul Coordonării.

— Dl. Mircea Cancicov.

13,00 – Dl. Flondor.

— Dl. Dan Perieţeanu.

13,00 – Dl. Ministru Leon – Ministrul Economiei Naţionale.

— Dl. Dumitrescu – Administrator B.N.R.

— Dl. Ministru al Italiei a vizitat pe Dl. General împreună cu Dl. Ministru Galli. 14,00 – Masa la locuinţa D-

sale.

17,00 – Dl. Ovidiu Vlădescu – Secretar General.

— Dl. Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

18,00 – Dl. Stroici.

— Dl. Racoveanu.

19,00 – Dl. Nestor – Preşedintele Asociaţiei Droghiştilor cu o delegaţie.

22,00 – Plecarea la Sibiu.

10 noiembrie 1940

10,00 – Festivitatea de la Sibiu.

14,00 – Plecarea din Sibiu spre Bucureşti.

20,00 – Câmpina. Vizitarea dezastrului după cutremurul de la 9 spre 10 noiembrie 1940.23, 15 – Sosirea în Bucureşti. Primirea se face de autorităţi în frunte cu:

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat la Propagandă.

— Dl. V. Iaşinschi – Ministrul Muncii.

— Dl. Ministru al Italiei.

23, 30 – Vizitarea accidentaţilor din cutremur la spitalele: Colţea, Spitalul de Urgenţă, Maternitatea şi Maşina de Pâine.

La Spitalul Maşina de Pâine – Domnul General vizitează pe avocatul Stoenescu şi soţia acestuia – victime ale cutremurului de la [Hotelul] Carlton – care se găseau în comă şi care la orele 3 au încetat din viaţă.

11 noiembrie 1940

6,00 – Lucru în birou. Chestiuni urgente în legătură cu măsurile de ajutor ale dăunaţilor cutremurului.

9,00 – Dl. Mircea Cancicov – Ministrul Economiei Naţionale. 10,00 – Dl. Creţeanu – Ministrul de Finanţe. 14,00 – Masa la locuinţa D-sale.

17,00 – Consiliu de Cabinet cu Subsecretarii de Stat

ai Armatei şi Dl. Creţeanu – Ministrul de Finanţe.

19,00 – Dl. Prof. Onicescu – însărcinările ce le va avea în călătoria la Roma.

20,00 – Dl. Profesor Pop – pregătirea unor documente şi date ce trebuie Domnului General în discuţiunile ce le va duce la Roma.

12 noiembrie 1940

7,00 – Lucru în birou. 9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat la M.A.N.

10,00 – Consiliu de Miniştri. Scop: instrucţiuni pe timpul lipsei din ţară.

10, 15 – Dl. Fabricius – Ministrul Germaniei.

12,00 – Înmormântarea avocatului Stoenescu la Cimitirul Bellu, unde Domnul General asistă împreună cu Doamna. 13, 50 – Masa în biroul D-sale.

15, 30 – Vizita la M.M.S.S. Regele şi Regina în vederea plecării la Roma. 17,00 – Consiliu cu membrii Mişcării Legionare. 19, 30 – Plecarea la gară în călătoria la Roma.

Plecarea la Roma

Domnul General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român, a plecat la Roma în ziua de 12 noiembrie 1940 din Gara Mogoşoaia la orele 20, 15, însoţit fiind de:

— Colonel Diaconescu N. – Şef de Cabinet.

— Maior Marin Alex.

— Adjutant.

— Dr. Dimitriu – Medic.

— Dl. Iotzu.

— Dl. Mihail Sturdza – Ministrul Afacerilor Străine.

— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

— Dl. Const. Papanace – Subsecretar de Stat la Ministerul de Finanţe.

— Dl. Vlad [imir] Dumitrescu – Secretar General la

Ministerul Educaţiei Naţionale.

— Dl. Ion Christu – Ministru Plenipotenţiar.

— Dl. N. Dumitrescu – Director de Cabinet la Ministerul de Externe.

— Dl. Mircea Vlasto – Director Adjunct.

— Dl. Const. Mareş – Secretar de Legaţie.

— Dl. Basarab Sion – Şef de Cabinet.

— Dl. Alex. Randa – Directorul Presei Legionare.

— Dl. Octav Onicescu – Profesor, Preşedintele Asociaţiei Italo-Române.

Pe peronul gării Mogoşoaia, Conducătorul Statului a fost salutat la plecare de către Domnii:

— Horia Sima – Şeful Mişcării Legionare şi Preşedinte ad-interim al Consiliului de Miniştri.

— Ing. N. Mareş – Ministrul Agriculturii şi Domeniilor.

— Mircea Cancicov – Ministrul Economiei Naţionale. Corpul diplomatic a fost reprezentat prin Domnii:

— Peleggrino Luigi – Ministrul Italiei.

— Fabricius – Ministrul Germaniei.

— General Hansen – Şeful Misiunii Germane în România împreună cu un grup de ofiţeri superiori.

— Bruno Manzone – Ataşat Militar şi Aeronautic al Italiei.

— General David Popescu.

— General Ioaniţiu – Şeful Marelui Stat Major.

— Colonel Orezeanu – Director general al C.F.R.

— Victor Medrea – Directorul Presei.

— Gh. Chiriac – Şeful Cenzurii.

— Radu Gyr – Director General al Teatrelor şi Operelor.

— Haig Acterian – Directorul Teatrului Naţional.

— N. Russo Crutzescu – Şeful Contenciosului din Ministerul Cultelor şi Artelor. Au mai fost prezente: o delegaţie a tineretului italian G.I.L. cu fanfara, un

detaşament legionar comandat de camaradul Victor Silaghi – Directorul Asigurărilor Sociale.

După ce i s-a prezentat raportul, Domnul General Ion Antonescu a trecut în revistă detaşamentul legionar şi al tineretului italian. Cuvântarea Domnului Horia Sima.

La sosirea sa în Gara Mogoşoaia, Dl. General Antonescu, Conducătorul Statului şi Preşedintele Consiliului de Miniştri, a fost întâmpinat de Domnul Profesor Horia Sima, Comandantul Mişcării Legionare şi Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, care a rostit următoarele cuvinte:

«Domnule General.

La plecarea Dvs. în Italia Fascistă a Marelui Duce Mussolini, Guvernul şi Mişcarea Legionară este prezentă [sunt prezente], dovedind încă o dată că Generalul Antonescu, primul Soldat al României legionare şi Conducătorul firesc al acestui popor ieşit victorios din cea mai mare revoluţie a lui, este în acelaşi timp purtătorul destinelor legionare şi dincolo de hotare.

Dorim din suflet ca întrevederea dintre Marii bărbaţi de Stat şi revoluţionarii: Generalul Antonescu şi Ducele Mussolini să însemne începutul unei noi epoci de lumină şi nedespărţită prietenie între popoarele noastre înfrăţite.

Dumneavoastră, Domnule General, prin trecutul Dvs. neîntinat, prin atitudinea Dvs. bărbătească, prin uriaşele Dvs. înfăptuiri şi prin loialitatea Dvs. şi dragostea Dvs. faţă de marşul biruitor al Italiei Imperiale desăvârşite de geniul Ducelui Mussolini, Dvs., Domnule General, sunteţi predestinat să daţi raporturilor dintre România Legionară şi Italia Fascistă sinceritate şi trăinicie.

Domnule General.

Guvernul şi Ţara întreagă, ţara biruinţei legionare şi a biruinţei Dvs., vă întovărăşeşte cu dragoste şi încredere nemărginită în drumul Dvs. în Italia Fascistă care va fi un drum de biruinţă.

S a trăiţi, Domnule General.

Trăiască Ducele Mussolini şi Italia Fascistă!»

Domnul General Ion Antonescu, Conducătorul Statului, răspunzând cuvintelor Domnului Horia Sima, Preşedinte ad-interim al Consiliului de Miniştri, spune următoarele:

«Mulţumesc Guvernului şi Legiunii pentru bunele urări ce mi-au făcut şi le spun din nou că Generalul Antonescu şi de data aceasta ca şi întotdeauna, până la moarte, va lupta pentru drepturile neamului românesc».

Fanfara G.I.L. a cântat „Giovinezza" şi „Imnul Regal Italian", iar, atunci când trenul s-a pus în mişcare, legionarii au cântat „Sfântă tinereţe" şi „Ardealul tânăr legionar".

[…]

18 noiembrie 1940

Sosirea în Ţară

11, 15 – Sosirea în Gara Mogoşoaia. 11, 30 – Intrarea în Preşedinţie. Audienţă de lucru cu:

— Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului.

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul Internelor.

— Dl. Prof. Protopopescu – Ministrul Comunicaţiilor.

13,00 – Dl. Ing. Albert Göring – trimis german: a predat suma de lei 2 milioane pentru sinistraţii cutremurului.

13, 15 – În interes de serviciu la Legaţia Italiană. 13, 45 – Masa la locuinţa D-sale.

16,00 – Dl. Fabricius – Ministrul Germaniei, în legătură cu plecarea la Berlin. 17,00 – Majestatea Sa Regele: expunerea rezultatului călătoriei la Roma.

La Carlton – mersul lucrărilor. 17, 45 – Dl. Ottulescu – Guvernatorul B.N.R. 18,00 – Consiliu de Miniştri. Scop: expunerea rezultatului călătoriei la Roma. 20, 35 – Lucru în birou.

[…]52

2 decembrie 1940

8,00 – Sosirea în Gara de Nord, venind de la Alba-Iulia cu trenul special. În gară este aşteptat la peronul de sosire de către:

— Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat al Armatei de Uscat.

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

— Dl. General [C. Z.

— Piky] Vasiliu – Comandantul Jandarmeriei.

— Dl. Col. Orezeanu – Director General al C.F.R.

Iar, pe peronul de la ieşirea din gară, aşteptau sosirea Dl. General Antonescu, toţi ofiţerii superiori şi generali din Garnizoana Bucureşti, în cap cu Dl. General Ioaniţiu – Şeful Marelui Stat Major – şi Dl. General Popescu – Comandantul Militar al Capitalei.

Urmează vizita la Berlin şi prima întâlnire cu Adolf Hitler (cf. Gh. Buzatu, *Hitler*... p. 162163).

Dl. General Antonescu, mişcat de primirea călduroasă făcută de ofiţeri, le strânge mâna la fiecare în parte şi le mulţumeşte călduros pentru atitudinea demnă, devotată şi sinceră pe care o manifestă ofiţerii, faţă de Domnia Sa.

De la Gara de Nord, însoţit de Dl. Col. Elefterescu, se îndreaptă în automobil spre Preşedinţia Consiliului de Miniştri.

9,00 – Audienţă de lucru cu Dl. Prof. Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei. 11, 20 – Însoţit de Maiorul Dovans, în automobilul Preşedinţiei, se deplasează în Piaţa Confederaţiei Balcanice, unde este aşteptat de Dl. General Hansen, Şeful Misiunii Germane Terestre în România şi Dl. General Speidel, Şeful Misiunii Germane Aeriene în România, care-i dau raportul şi cu care se întreţine până la sosirea Majestăţii Sale Regelui Mihai I.

Peste 3 minute, soseşte Majestatea Sa Regele, care este întâmpinat de Dl. General I. Antonescu şi Şefii Misiunilor Germane.

Majestatea Sa Regele era însoţit de Dl. Col. Râmniceanu, Mareşalul Palatului, Dl. Col. Pastia, Dl. Col. Andronescu, Dl. Lt. col. Klauss, Dl. Maior M. Tomescu – aghiotanţi Regali.

Majestatea Sa Regele după ce a primit raportul de la Dl. General Hansen, ia loc într-o maşină pusă la dispoziţie de Misiunea Germană, având la stânga Sa pe Dl. General Antonescu, Conducătorul Statului Român, în faţa căruia ia loc Dl. General Hansen.

Şoferul avea în dreapta lui pe Dl. General Speidel – aşa încât Majestatea Sa Regele are un loc liber în faţa Sa (maşina avea 6 locuri).

În a doua maşină iau loc: Dl. Horia Sima, la stânga căruia se aşază Dl. W. Fabricius, Ministrul Germaniei, urmează încă o maşină cu un general german, Comandant al parăzii, după care vine o maşină în care ia loc Dl. Col. Râmniceanu, Mareşalul Palatului, şi Dl. Col. Elefterescu – Director de Cabinet al Preşedinţiei, având ca însoţitor pe Dl. Colonel Spät.

Astfel format cortegiul, se trec în revistă: Batalionul de Vânători care a luat parte la defilare şi trupele motorizate şi nemotorizate.

După terminarea revistei, Majestatea Sa Regele, Dl. General Antonescu, Conducătorul Statului, Dl. General Pantazi, Subsecretar de Stat al Armatei de Uscat, Dl. General Ioaniţiu, Şeful Marelui Stat Major, Dl. Horia Sima, Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, iau loc în Tribuna Regală. Dl. General Hansen şi Speidel, în picioare în maşini, deschid defilarea în capul trupelor.

După ce trec prin faţa Tribunei Regale, coboară din maşini şi iau loc în Tribuna Regală, la stânga Majestăţii Sale Regelui Mihai I. La dreapta, M.S. are pe Dl. General

Antonescu.

12,00 – Urmează defilarea aviaţiei germane – din 32 aparate în formaţie compactă – după care trupele terestre deschid defilarea prin Batalionul Românesc de Vânători din Regimentul 2 Vânători de Gardă nr. 9.

13, 20 – Parada fiind terminată, Dl. General Antonescu conduce pe Majestatea Sa Regele la maşina Regală, iar Domnia sa însoţit de maiorul Dovans ia loc în maşina personală, reîntorcându-se la Preşedinţie.

Publicul în mare număr, strâns pe stradă, ovaţionează [atât] pe Majestatea Sa Regele, cât şi pe Conducătorul Statului până la intrarea în Preşedinţie. 14,00 – Masa la preşedinţie.

17, 30 – Dl. Condurachi – Ministrul României la Teheran – pune la curent pe Dl. General cu situaţia respectivă din Persia.

18,00 – Audienţă de lucru cu Dl. M. Sturdza – Ministrul de Externe. 18, 30 – Dl. Ministru al Iugoslaviei. 19,00 – Dl. Ministru al Germaniei.

19, 30 – Dl. G.D. Alexandrescu.

3 decembrie 1940

6,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Mitropolitul Bălan, informează pe Dl. General ce se va discuta la deschiderea Sf. Sinod.

10,00 – 12, 30 – Consiliu de Cabinet.

Scop: se ia act de declaraţiile făcute de către Dl. General Petrovicescu, Ministrul de Interne, că în întreaga ţară este completă linişte.

13,00 – Dl. General Băgulescu, exprimă dorinţa Cavalerilor Ordinului Mihai Viteazul de a se face zid în jurul persoanei Conducătorului Statului.

13, 15 – Delegaţia Memorandiştilor ardeleni, [care] cer menţinerea unei pensii viagere pe care au avut-o şi sub vechile guverne. 18,00 – Vizită la Alteţa Sa Domniţa Ileana.

19, 30 – Dl. Ministru al Angliei. 20,00 – Dl. Ministru

al Americii.

20, 30 – Dl. Ministru al Greciei. Obiectează că gazetele greceşti au fost oprite de a intra în ţară. Cercetându-se, s-a constatat că au fost oprite de cenzură din cauza atitudinii ostile contra lui Mussolini.

21,00 – Prezintă omagii din partea ofiţerilor de rezervă legionari:

— Dl. General Const. Iacob.

— Dl. General Ştefan Ganea.

4 decembrie 1940

7, 30 – Începerea lucrului.

10,00 – Audienţă de lucru cu Dl. Ministru al Italiei pentru a stabili activitatea şi compunerea Consiliilor mixte în teritoriul cedat.

Cu această ocazie prezintă Domnului General Antonescu pe Dl. Colonel Della Porta – acreditat de Guvernul Italiei pe lângă Guvernul Român – în calitate de înalt Comisar pentru chestiuni economice şi comerciale.

10, 30 – Audienţă de lucru cu Dl. Ministru al Germaniei pentru stabilirea activităţii comisiunilor mixte în teritoriul cedat.

Cu această ocazie, Dl. Ministru al Germaniei a prezentat pe Excelenţa Sa Dl. Lorenz Werner, Şeful Suprem al Grupului S.S. căruia Dl. General Antonescu i-a conferit ordinul „Mare Cruce” – „Coroana României”.

11,00 – Consiliu de Cabinet.

Scop:

— Discutarea problemelor de politică externă.

— Chestiunea aprovizionărilor cu alimente.

— Ieftinirea medicamentelor.

— Acordarea de fonduri pentru Căminele Studenţeşti. 13, 50 – Dejunul la Preşedinţie.

17, 30 – Dl. Ministru al Italiei – audienţă de lucru.

17, 45 – Dl. Horia Cosmovici – prezintă o lucrare ordonată.

18,00 – Problema macedoneană:

— Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri.

— Dl. Papanace – Subsecretar de Stat la Finanţe.

— Dl. Batzaria.

— Dl. Papacostea.

— Dl. Prof. Murnu.

18, 15 – Dl. General Văleanu – cereri personale.

18, 30 – Dl. Ing. Alex. Ştefănescu – chestiuni de ordin general.

20,00 – Dl. Ministru Fabricius – discuţiuni economice.

20, 30 – Dl. Eugen Cristescu. Dă relaţii referitoare la Serviciul de Siguranţă al Statului. 20, 45 – Dl. Alex. Ghica. Dă relaţii referitoare la serviciul de siguranţă al Statului.

5 decembrie 1940

7, 45 – Domnul General Antonescu, Conducătorul Statului, însoţit de Dl. General Şteflea, Secretar General pentru Armată, şi Dl. Col. Elefterescu, Director de Cabinet al Preşedinţiei, au plecat la Târgovişte pentru a asista la Aplicaţia de Batalion întărit, executată la 5 decembrie 1940, în regiunea Târgovişte, în faţa Majestăţii Sale Regelui. 10,00 – Târgovişte.

— Sosirea Majestăţii Sale Regelui.

— Trecerea în revistă a companiei de onoare.

— Călătorie cu maşina „tout-terrain” la Cota 321.10, 10 – Desfăşurarea exerciţiului:

a. Intrarea în poziţie a unei companii de motociclişti.

b. Cucerirea unei cote.

c. Instalarea posturilor de observare ale artileriei.

d. Atac simultan al infanteriei şi carelor blindate cu ajutorul artileriei.

e. Lupte între care blindate şi vânătorii de care. 12, 30 – Terminarea exerciţiului.

12, 40 – 13,00 – Discuţiuni. 13, 10 – 13, 50 – Gustarea.

13, 55 – Trecerea în revistă a companiei de onoare, rămas bun de la Şeful Misiunii Militare Germane.

14,00 – Dl. General Antonescu continuă drumul cu automobilul spre Predeal.

În drum către Predeal, Dl. General Antonescu, însoţit de Dl. Lt. col. Elefterescu, vizitează Sanatoriul Militar de tuberculoză de la „Lăculeţe”, unde constată lipsă de gospodărie şi o prea mică alocaţie bănească pentru soldaţii bolnavi.

Se ordonă măsurile ce urmează a se lua pentru buna stare a acestui sanatoriu şi majorează alocaţia subofiţerilor şi trupei de la 28 la lei 60 pe zi.

17,00 – În continuarea drumului spre Predeal, se vizitează şi Sanatoriul de tuberculoză de la Moroeni, jud. Dâmboviţa, unde se constată o foarte bună administraţie şi cea mai desăvârşită gospodărie.

6 decembrie 1940 (Sf. Nicolae)

Reşedinţă de odihnă la Predeal.

Timpul întregii zile este consacrat lucrului, în colaborare cu Dl. Prof. Mihai Antonescu, Ministrul Justiţiei.

8 decembrie 1940

10,00 – Sosirea de la Predeal.

În conformitate cu programul anunţat prin presă, a avut loc astăzi de la orele 9 până la orele 12, 30, Adunarea Naţională a foştilor luptători din România, în faţa Mormântului Eroului Necunoscut din Parcul Carol.

Încă din zorii zilei asociaţiile de foşti luptători din întreaga Ţară au început să sosească în Gara de Nord în frunte cu drapelele lor, îndreptându-se spre locul de adunare la Piaţa Parcului Carol. Pe întreg traseul au fost arborate drapelele naţionale, iar Parcul Carol, frumos pavoazat şi cu drapelele naţionale ale ţărilor amice.

Adunarea a avut de scop afilierea tuturor asociaţiunilor din întreaga Ţară într-un singur Comandament Naţional al Foştilor Luptători, sub

preşedinţia Domnului General Băgulescu Gheorghe.

La această manifestaţie ostăşească au participat:

— Dl. General Antonescu, Conducătorul Statului.
— Dl. Horia Sima, Comandantul Mişcării Legionare.
— Membrii Guvernului Român.
— Reprezentanţii Corpului Diplomatic.
— Reprezentanţii Asociaţiunilor Culturale.
— Delegaţii misiunilor: Germană, Italiană, Japoneză.

Au participat circa patruzeci mii foşti luptători, aparţinând asociaţiilor:

— Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”.
— Cavalerii Ordinului „Virtutea Aeronautică”.
— Cavalerii Ordinului „Virtutea Militară”.
— Societatea Regele Mihai I.
— Societatea Ofiţerilor de Rezervă.
— Societatea Vitejii Neamului.
— Societatea Frontul Ostăşesc.
— Societatea Mutilaţilor şi Invalizilor de Război.
— Societatea Gloriile Neamului.
— Societatea Orfanii de Război.
— Asociaţia Bărbăţie şi Credinţă.
— Uniunea Generală a Subofiţerilor Pensionari.
— Asociaţia Voluntarilor de Război.
— Uniunea Foştilor Voluntari Români.
— Gărzile Ardelene.
— Avântul Ţării.
— Societatea Mărăşeşti.
— Societatea Făuritorii României Mari.
— Cercul Subofiţerilor de Război.
— Liga Foştilor Luptători.
— Asociaţia Eroii Neamului.
— Asociaţia „Victoria”.
— Asociaţia Regele Mihai I al tuturor Românilor.
— Cercetaşii de Război.
— Secţiunile feminine ale Surorilor de Caritate.

— Voluntare ale Asociaţiilor Făuritorii României Mari.
— Voluntare ale Asociaţiilor Voluntarii de Război.
— Văduvele de război.
— Asociaţia Surorilor de Caritate de Război.

La orele 11, 30, Dl. General Ion Antonescu, însoţit de suita sa a fost primit de Dl. General Băgulescu la intrarea în Parcul Carol, care i-a dat raportul în ovaţiunile prelungite ale mulţimii.

Apoi a trecut în revistă Compania de Onoare, după care s-a procedat la depunerea coroanelor de flori pe mormântul Eroului Necunoscut.

Solemnitatea s-a deschis printr-un serviciu religios oficiat de I.P.S. Episcop de la Sfânta Patriarhie, asistat de I.P.S. Episcop Gherontie şi un sobor de preoţi.

După terminarea Serviciului Religios, Dl. General Băgulescu Gh., adresându-se Conducătorului Statului, Misiunilor Străine, Guvernului legionar, precum şi armatei, a vorbit despre scopul şi importanţa momentului de faţă, când cele 30 de asociaţii de foşti luptători şi-au dat mâna, unindu-se din toate unghiurile ţării, sub un singur Comandant Naţional, gata de luptă, oricând ţara o va cere.

După Dl. General Băgulescu, au luat cuvântul pe rând Preşedinţii şi Delegaţii asociaţiilor de foşti luptători, care şi-au exprimat sentimentele lor de completă supunere, încadrare în noua ordine de Stat şi adeziunea fără rezerve la noul Comandament al Asociaţiei de foşti luptători, sub preşedinţia Domnului General Băgulescu.

Dl. General Ion Antonescu, Conducătorul Statului, în ovaţiuni prelungite, a luat cuvântul, exprimându-şi mulţumirea, văzând reuniţi pe foştii luptători într-o singură forţă, concretizând noile principii de luptă ale noului Stat Legionar.

Cuvântarea, care a impresionat mulţimea, s-a terminat în uralele nesfârşite ale miilor de ascultători, la orele 12, 30.

La apelul Domnului General Băgulescu, foştii luptători s-au încolonat în ordinea stabilită pentru defilare, prin faţa mormântului Eroului Necunoscut, primită fiind de Dl. General Antonescu cu întreaga asistenţă a guvernului, a corpului diplomatic şi a misiunilor străine.

Coloanele s-au îndreptat apoi spre Palatul Regal şi Preşedinţia Consiliului de Miniştri, parcurgând străzile: 11 Iunie, Calea Rahovei, Cheiul Dâmboviţei şi Calea Victoriei până în Piaţa Victoriei.

Foştii luptători au defilat în faţa Palatului Regal, iar, la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, au organizat o manifestare ostăşească primită de Domnul General Ion Antonescu, Conducătorul Statului, şi Domnul Horia Sima, Comandantul Mişcării Legionare din România, precum şi Domnul General Băgulescu, Preşedintele

Comandamentului Naţional al Foştilor Luptători, în timp ce muzica militară a intonat imnul „Deşteaptă-te Române”.

La orele 14, Asociaţiile de foşti luptători s-au răspândit în ordine cu consemnul ca fiecare să treacă pe la sediile lor.

În după-amiaza zilei, Dl. General Antonescu lucrează în biroul Preşedinţiei, împreună cu Dl. Ministru Antonescu, până la orele 21, 30.

9 decembrie 1940

7,00 – Începerea lucrului.

10, 30 – Dl. Ministru Fabricius este primit în audienţă, cu care ocazie Domnia sa prezintă Domnului General Antonescu pe Dl. Obersstarbeitsführer Müller Brandenburg, colaboratorul Ministrului Muncii. 14, 20 – Dejunul la Preşedinţie.

15,00 – Consiliu de Miniştri la care au luat parte următorii D-ni Miniştri:

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Col. Rioşanu – Subsecretar de Stat la Interne.

— Dl. Const. Papanace – Subsecretar de Stat la Finanţe.

— Dl. Pătraşcu – Secretar General al Legiunii.

— Dl. Alex Ghica – Director General al Siguranţei Statului.

În acest Consiliu, prezidat de Dl. General Antonescu, Conducătorul Statului, s-au discutat măsurile de ordine internă ce urmează a se pune în aplicare. 17,00 – Dl. Hoare – Ministrul Angliei la Bucureşti – este primit în audienţă de lucru. 17, 45 – Expun Domnului General Antonescu îmbunătăţirile aduse până în prezent în Capitală şi, mai ales, la periferie, rezultatele obţinute de cantinele înfiinţate şi ce măsuri de ajutorare s-au luat pentru ajutorarea populaţiei nevoiaşe a Capitalei, cu ocazia Să S arbători ale Crăciunului:

— Dl. I. Vântu – Primarul Capitalei.

— Dl. Gh. Mailat – ajutor de primar.

18, 30 – Consiliu de Miniştri – prezidat de Dl. General Antonescu, la care au luat parte:

— Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului.

— Dl. Mihail Sturdza – Ministrul de Externe.

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Inginer Mareş – Ministrul Agriculturii şi Domeniilor.

— Dl. C. Georgescu – Subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naţionale.

S-au discutat şi hotărât măsurile ce urmează a se lua în vederea respectării

53

tratatului încheiat la Craiova, între România şi Bulgaria. Rezolvarea schimbului de populaţie conform condiţiunilor tratatului.

20,00 – Dl. Ministru Valer Pop – informează şi dă relaţii Domnului General Antonescu cu privire la tratativele duse la Berlin pentru teritoriul cedat ungurilor.

21, 30 – Dl. V. Dimitriuc – Subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naţionale – informaţii şi relaţii de detaliu asupra negocierilor economice ce au avut loc la Berlin. 22,00 – Masa de seară la Preşedinţie.

53 Referire la Tratatul de la Craiova din 7 septembrie 1940 privind retrocedarea Cadrilaterului Bulgariei.

10 decembrie 1940

10, 30 – Consiliu de Cabinet – prezidat de Dl. General Antonescu şi în care Dl. Ministru Mircea Cancicov a expus felul în care a decurs tratativele economice încheiate de Domnia sa la Berlin şi avantajele ce prezintă pentru România.

13, 30 – Dl. Viorel Trifa – Preşedintele Uniunii Naţionale a Studenţilor Creştini Români – dimpreună cu toţi studenţii ce au serbat ziua de 10 Decembrie au făcut o impunătoare manifestaţie de simpatie şi respect Domnului General Antonescu, Conducătorul Statului, în curtea Preşedinţiei Consiliului de Miniştri.

Dl. General Antonescu a coborât în mijlocul studenţimii, mulţumind pentru ataşamentul ce-i dovedeşte şi ordinea în care a decurs manifestaţia, arătând că studenţimea poate fi sigură de grija ce-i poartă, care este, în definitiv, grija ţării. 14,00 – Masa la Preşedinţie.

16, 45 – Dl. Ministru al Japoniei – Jyoji Matchida, este primit în audienţă de plecare. 17,00 – Primarul oraşului Târgovişte (Dl. Grigorescu) – chemat de Dl. General pentru a da relaţii în următoarele chestiuni vitale ale acestui oraş:

— Problema cotelor petrolifere.

— Împrumuturile judeţene.

— Canalizarea cartierelor ocupate de unităţile moto-mecanizate. 17, 30 – Consiliu de Miniştri.

19, 30 – Dl. Pătraşcu – Secretar General al Mişcării Legionare, este chemat de Dl. General Antonescu pentru a i se aduce la cunoştinţă diferite abuzuri comise de legionari.

11 decembrie 1940

7,00 – Începerea lucrului.

11,00 – Audienţe:

— I.P.S. Mitropolitul Nifon. 11, 30 – Dl. Colonel Della Porta.

12,00 – Dl. Alex. Constant – Subsecretar de Stat al Propagandei.

— Dl. Nellu Mânzatu – Director radio-difuziune.

— Dl. Victor Medrea – Secretar General la Propagandă. 12, 30 – Dl. Sever Dan – comunicări urgente.

12, 45 – Dan Perieţeanu – Director General al Domeniilor Reşiţa şi Uzinele Astra. 13,00 – Consiliu economic:

— Dl. Ministru Dragomir.

— Dl. Ministru Cancicov.

— Dl. Ministru Protopopescu.

— Dl. General Pantazi.

— Dl. Col. Orezeanu. 14, 20 – Masa la locuinţa D-sale.

16,00 – Lucru cu Dl. Maior Marin – în legătură cu călătoria Domnului General Antonescu la Roma şi Berlin.

18,00 – Domnul Ministru al Greciei.

18, 30 – Nunţiul Apostolic.

19,00 – Domnul General Băgulescu.

19, 15 – S-a discutat chestiunea românilor macedoneni faţă de evenimentele actuale:

— Dl. Ministru Alex. Constant.

— Dl. Ministru Papanace.

19, 30 – Dl. Sever Bocu.

20,00 – Dl. General Dona – face comunicări în legătură cu abuzurile comise de legionari în ultima vreme şi prezintă pe Dl. Colonel Stănescu.

— Dl. Colonel Stănescu – în calitate de şef al familiei Cantacuzino – roagă pe Dl. General Antonescu a lua măsuri contra procedeelor lipsite de disciplină ale

legionarilor faţă de bunurile şi membrii acestei familii. 20, 15 – Dl. Prof. Onicescu.

20, 30 – Dl. Procuror Chiriac – Şeful Cenzurii – relaţii în chestiuni de presă. 20, 40 – Dl. Dorin Pavel – prezintă Domnului General Antonescu planul lucrărilor de amenajare a unui post în Bucureşti.

12 decembrie 1940

7,00 – Începerea lucrului.

11,00 – 13, 40 – Rezultatul controlului administrativ ordonat a se face la regimente:

— Dl. General Pantazi.

— Dl. General Ioaniţiu.

— Dl. General Alexandrescu.

— Dl. General Şteflea. 14,00 – Masa la locuinţa D-sale.

15, 30 – Serbarea orfanilor de la Mănăstirea Bistriţa – pusă sub patronajul Domnului General Antonescu, care a avut loc în sala cinematografului „Aro”, la care D-na şi Dl. General Antonescu au asistat.

18,00 – Dl. Prof. Brăileanu – Ministrul Cultelor şi Artelor şi Educaţiei Naţionale. 18, 30 – Dl. Aurel Cosma – aduce la cunoştinţă Domnului General Antonescu chestiuni de politică externă.

18, 45 – Dl. Dan Perieţeanu – chestiuni în legătură cu Societatea „Reşiţa”. 19, 15 – S-a discutat chestiunile vitale ale Societăţii de Telefoane:

— Dl. Ministru Creţeanu.

— Dl. Quin – Director deleg. la telefoane.

— Dl. Walser – Director deleg. la telefoane. 20,00 – Chestiuni în legătură cu protestul făcut de ministrul Sovietelor la Bucureşti faţă de publicaţiile din ziarele româneşti ce-şi arată ostilitatea contra regimului sovietic:

— Dl. General Şteflea.

— Dl. Ministru Constant.

— Dl. Ministru Sturdza.

21,00 – Domnul General Antonescu împreună cu Doamna au luat masa la Clubul German, invitaţi fiind de Domnul Ministru Wilhelm Fabricius.

13 decembrie 1940

6, 30 – Începerea lucrului.

10,00 – Secretarii Generali ai Ministrului Agriculturii au fost chemaţi de Dl. General Antonescu pentru a arăta armonia ce trebuie să existe la sus-citatul Minister. 11,00 – Consiliu de Cabinet. Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne – face o expunere asupra agitaţiilor comuniste:

— Arată arestările operate.

— Se discută planul general de aprovizionare al ţării.

— Intensificarea transporturilor.

— Unificarea legislaţiei. 12, 30 – Dl. Andreas Schmidt. 14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

16,00 – Consiliul de Administraţie al Fundaţiei „Jean Mihail" – compus din:

— Dl. General Antonescu – preşedinte.

— Dl. Ministru Mareş – membru.

— Dl. Ministru Brăileanu – membru.

— Dl. Prof. Rădulescu-Motru – membru.

— Dl. Dr. Angelescu – membru. Au discutat:

— Chestiunea construirii maternităţii.

— Diverse nevoi la ordinea zilei.

17,00 – Forul Legionar – prezidat de Dl. General Antonescu – compus din:

— Dl. Horia Sima.

— Dl. Papanace.

— Dl. Col. Zăvoianu.

— Dl. Radu Mironovici.

— Dl. Mile Lefter.

— Dl. Corneliu Georgescu.

— Dl. Aristotel Gheorghiu.

— Dl. Popescu Buzău.

— Dl. Ilie Gârneaţă.

— Dl. N. Pătraşcu.

În acest Consiliu al forului legionar s-a discutat:

1. Problema ordinii în legiune şi a legionarilor în manifestările publice şi particulare.

2. Problema românilor din Grecia – faţă de persecuţiile greceşti.

20, 10 – Dl. Ministru Fabricius – vizită de plecare, fiind rechemat de Guvernul Reichului.

21,00 – Domnii:

— Ministru Papanace.

— Ministru Creţeanu.

— Eugen Demetrescu.

— Miclescu.

— Quin.

— Walser.

chemaţi de Dl. General Antonescu pentru a discuta chestiunea Soc. Anonimă de Telefoane.

21, 30 – Membrii „Societăţii Scriitorilor Români”.

14 decembrie 1940

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Aduce la cunoştinţă Domnului General Antonescu chestiuni administrative petrecute în judeţ în legătură cu agricultura:

— Dl. Ministru Mareş.

— Dl. Voinea – Prefectul jud. Vlaşca. 9, 15 – Dl. Col. Dr. Holban – chestiuni personale.

9, 30 – Dl. Ministru Valer Pop.

9, 45 – Dl. Col. Râmniceanu – audienţă de lucru.

10,00 – 11,00 – Consiliul Ministerului de Interne. Au luat parte:

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne.

— Dl. Ministru Creţeanu – Ministrul de Finanţe.

— Dl. Ministru Iaşinsky – Ministrul Muncii şi Sănătăţii.

— Dl. Ministru Antonescu – Ministrul de Justiţie.

— Dl. Ministru Sturdza – Ministrul de Externe.

12,00 – Primarul Capitalei – aduce lucrările ordonate şi expune planul de ajutorare al oamenilor nevoiaşi pentru sărbători.

12, 15 – Dl. Balbino Giugliano (fost Ministru al Educaţiei Naţionale şi Vicepreşedintele Institutului Naţional pentru relaţiile cu străinătatea) – audienţă de prezentare. 12, 30 – Au discutat cu Dl. General Antonescu organizarea Secretariatului General al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri:

— Dl. General Şteflea.

— Dl. Portocală.

13,00 – Dl. Ing. Ştefănescu – chestiuni de ordin general.

14,00 – Masa la locuinţa D-sale.

16,00 – Rezolvarea corespondenţei urgente.

17, 15 – Domnul General Antonescu părăseşte Bucureştiul, ducându-se la Predeal. Acolo, erau deja: Doamna Antonescu, Doamna Goga şi Dl. Ministru Fabricius, cu Doamna şi Domnişoara.

15 decembrie 1940

La dejun, Domnul General Antonescu a invitat pe Domnul Ministru Fabricius cu familia.

Între orele 10, 30 – 11,00 primeşte pe Dl. Bayer, proprietarul hotelului „Carmen" din Predeal.

După-amiază, a venit medicul francez Dr. Prieur, care, împreună cu Dl. Med. Cpt. Dr. Stroescu, au făcut un consult Doamnei General Antonescu, care nu se simţea bine.

16 decembrie 1940

La ora 17, 30 Dl. Ministru Fabricius cu Doamna şi Domnişoara – pleacă spre Bucureşti cu automobilul.

Între orele 12,00 – 13,00 Domnul General Antonescu, însoţit de Dl. Locotenent Vergaţi, pleacă la terenul de sky.

La dejun Dl. General reţine pe Dl. Prefect al judeţului

Prahova (Dl. Marin Stănescu) şi pe Dl. Locotenent Vergaţi.

La ora 16 primeşte pe Dl. Căpitan Busuioc, Comandantul Batalionului de Vânători local, apoi pe Dl. Căpitan Tarnovsky, administrator al Domeniilor Coroanei din regiune.

17 decembrie 1940

Domnul General Antonescu pleacă din Predeal la orele 8, 15 şi soseşte în Bucureşti la ora 11, 05.12,00 – Domnul General Speidel.

12, 30 – Dl. Ministru Mareş – chestiuni urgente de serviciu.

12, 45 – Dl. Procuror Chiriac – şeful cenzurii – chestiuni în legătură cu serviciul.

13, 15 – Dl. Colonel Rioşanu – Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne.

13, 30 – Directorul Societăţii de Gaz şi Electricitate aduce la cunoştinţă Domnului General

Antonescu greutăţile ce le întâmpină din partea legionarilor în conducerea societăţii:

— Dl. Ing. Leonida (Directorul Societăţii de Gaz şi Electricitate).

— Dl. I. Gh. Vântu – Primarul Capitalei.

— Dl. Mailat – ajutor de Primar. 13, 45 – Dl. Stoicănescu.

18 decembrie 1940

7,00 – Începerea lucrului.

10, 30 – Domnul General Antonescu vizitează magazia cu daruri strânse ca ajutoare pentru a fi împărţite cu ocazia Crăciunului. 11,00 – Dl. General Virgil Băgulescu.

12, 30 – Dl. Ministru al Italiei – care prezintă Domnului General Antonescu pe Dl. Montessi.

Preşedintele Consiliului de Administraţie al Societăţii de zahăr „Danubiana”.

14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17,00 – Dl. Ministru Cancicov – audienţă de lucru.

17, 30 – Audienţă de lucru:

— Dl. Ministru Protopopescu.

— Dl. Ministru Creţeanu.

19,00 – Dl. Arhitect Iotzu cu o delegaţie Româno-Macedoneană care expune Domnului General

Antonescu doleanţele Românilor din Grecia.

19, 30 – Dl. Ministru [Alexandru] Cretzianu (de la Externe).

19, 45 – Dl. George Assan.

20,00 – Dl. Andrei Corteanu.

20, 10 – Dl. Dr. Alex. Vaida-Voevod.

19 decembrie 1940

7,00 – Începerea lucrului.

11,00 – Dl. General Antonescu pleacă la Palatul Regal din Calea Victoriei, însoţit de Dl. Col. Elefterescu, Director de Cabinet, pentru a lua parte la prezentarea scrisorilor de acreditare Majestăţii Sale Regelui a noilor miniştri plenipotenţiari acreditaţi Guvernului Român.

11, 30 – Prezentarea noului Ministru al Spaniei Don José Rojas Moreno – la Palatul Regal. 12, 30 – Prezentarea noului Ministru al Japoniei – Dl. Ksusui – la Palatul Regal. 13,00 – Dl. Col. Karl Spalcke – Şeful Secţiei Economice al Misiunii Germane în România. Audienţă de prezentare, după care este reţinut la masă împreună cu aghiotantul său (Lt. rez. Inginer Heinz Buchas).

13, 30 – Dejunul la locuinţa D-sale, având ca invitaţi pe:

— Dl. General Hansen – Şeful Misiunii Germane.

— Dl. Ministru Neubacher – pentru chestiunile economice.

— Dl. Ing. H. Buchas – aghiotantul Domnului col. Spalche.

— Dl. Col. Spalcke – Şeful Secţiei Economice al Misiunii Germane.

— Dl. Ministru Mihai Antonescu.

17, 45 – Prezentarea Comisiei Medicilor Germani în România, compusă din:

— Dr. Wichler – Şeful Misiunii.

— Dr. Friedl – membru.

— Dr. Wadraska – membru.

— Dr. Heim – membru.

— Dr. Schorsten – membru.

— Dr. Müller – membru.

Iar D-na Ilse Steinhoff – fotografă – a luat câteva clişee cu Dl. General Antonescu în cabinetul de lucru.

18,00 – Consiliul Economic – prezidat de Dl. General Antonescu, Conducătorul Statului Român şi cu următorii Domni Miniştri:

— Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri.

— Dl. Lt. col. Nic. Dragomir – Ministrul Coordonării.

— Dl. George Creţeanu – Ministrul de Finanţe.

— Dl. Ing. Nic. Mareş – Ministrul Agriculturii şi Domeniilor.

— Dl. General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării Armatei.

— Dl. Ion Protopopescu – Subsecretar de Stat la Lucrări Publice.

— Dl. V. Dimitriuc – Subsecretar de Stat al Educaţiei Naţionale.

— Dl. Const. Papanace – Subsecretar de Stat al Finanţelor.

— Dl. Corneliu Georgescu – Subsecretar de Stat al Economiei Naţionale.

— Dl. N. Petra – Subsecretar de Stat al Economiei Naţionale. S-a discutat şi luat hotărâri asupra următoarelor probleme:

— Problema preţurilor bumbacului, lânii etc.

— Problema preţurilor pâinii şi îmbunătăţirea

calităţii.

— Problema aprovizionării armatei.

21,00 – Dineu la Preşedinţie având ca invitaţi pe domnii:

— Dl. Horia Sima – Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri.

— Dl. Mihai Antonescu – Ministrul Justiţiei.

— I. Gh. Vântu – Primarul Capitalei.

— Dl. Andrei Ionescu – Comandant legionar.

— Dl. Avocat Vergaţi – Comandant legionar.

— Dl. Horia Cosmovici.

20 decembrie 1940

7,00 – Începerea lucrului.

9, 45 – S-a discutat problema recensământului general:

— Dl. Ministru Dragomir.

— Dl. Ministru Corneliu Georgescu.

— Dl. Sabin Mânuilă.

11,00 – 13,00 – Consiliu de Cabinet.

Prezidat de Dl. General Antonescu, Conducătorul Statului, şi [sunt prezenţi] următorii Domni Miniştri:

— Dl. Ministru Mihai Antonescu.

— Dl. General Petrovicescu.

— Dl. Mircea Cancicov.

— Dl. Ministru George Creţeanu.

— Dl. Ministru Rioşanu.

— Dl. Ministru Dragomir.

S-a discutat următoarele probleme:

— Recensământul general al populaţiei.

— Suprafeţele însămânţate.

— Standardizarea uneltelor agricole.

— Standardizarea încălţămintei populare. 13,00 – Domnul Ministru al Turciei.

13, 15 – Domnul Ministru al Spaniei – prezentare. 13, 20 – Domnul Ministru al Greciei. 13, 30 – Domnul Ministru

al Italiei. 13, 45 – Domnul Ministru al Elveţiei. 14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

16,00 – 17, 45 – Domnul General Antonescu ia parte la şedinţa solemnă a Academiei Române, care comemorează pe V. Alecsandri. Conferinţa a fost ţinută de Dl. Prof. Caracostea.

18, 15 – 19, 30 – Dl. General, împreună cu D-na General, asistă la serbarea datinilor de Crăciun din sala „Arta", unde sunt invitaţi şi ofiţerii Misiunii germane. 19, 30 – Dl. Ministru Fabricius.

19, 45 – Dl. Virgil Potârcă. 20,00 – Dl. Dinu Brătianu.

20, 15 – Dl. Arhitect Iotzu cu o delegaţie a locuitorilor din Sinaia – solicită Domnului General Antonescu a li se aproba deschiderea Cazinoului sau o altă posibilitate – pentru a readuce la viaţă această staţiune de munte.

20, 30 – Asociaţia Profesorilor Secundari: Dl. Prof. Nisipeanu şi Dl. Prof. Valeriu Grecu expun Domnului General Antonescu problemele profesionale ale profesorilor secundari.

20, 45 – Dl. Profesor Gh. Cuza – chestiuni de ordin general.

21 decembrie 1940

7,00 – Începerea lucrului.

9, 30 – Dl. Ing. Nedelcovici (Director General la Casa Pădurilor) – expune Domnului General Antonescu:

— Executarea programului exploatărilor

— Aprovizionarea cu lemne a autorităţilor şi populaţiei. 9, 40 – Dl. General Băgulescu.

9, 50 – Domnul General Zwiedeneck – Controlor General personal al Domnului Conducător al

Statului – expune constatările făcute în inspecţiile din ţară şi măsurile luate.

10,00 – 11,00 – Consiliu: Dl. General Petrovicescu şi Dl. I. Gh. Vântu: măsurile de ajutorarea celor nevoiaşi cu ocazia sărbătorilor.

11,00 – Dl. Ministru Fabricius.

— Dl. General Hansen.

12,00 – Dl. Lavrantiew – Ministrul U.R.S.S.

12, 30 – Dl. Petra – Subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naţionale.

— Dl. Alexandrescu (Director General la B.I.N.A.G.). 12, 45 – Dl. Inginer Ştefănescu.

14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

18, 30 – Domnul General Antonescu, însoţit de Doamna General, Dl. Ministru Mihai Antonescu şi Dl. Col. Elefterescu, Director de Cabinet, se duc la gară pentru a primi pe M.S. Regina Mamă Elena care s-a înapoiat din străinătate.

19,00 – 20,00 – Doamna şi Domnul General Antonescu asistă la pomul de Crăciun la Ministerul de Justiţie, unde s-au împărţit daruri la 300 copii mici.

20, 30 – Dl. Ministru Valer Pop – expune chestiuni în legătură cu tratativele de cedare a teritoriului din Transilvania – ungurilor. 20, 55 – Dl. Profesor I. Lupaş. 21,00 – Dl. George Brătianu.

21, 05 – Dl. Ion Bujoi.

22 decembrie 1940

Domnul General Antonescu ia parte la următoarele serbări ale „Pomului de Crăciun” – organizate în Bucureşti.

11,00 – Reg. 30 Dorobanţi – organizează „Pomul de Crăciun” în sala Teatrului „Muncă şi Lumină” din Str. Uranus.

Dl. şi D-na General Antonescu, însoţiţi de Dl. Lt. col. M. Elefterescu, sunt primiţi de Comandantul Reg. 30 Dorobanţi (Dl. Colonel Munteanu) asistat de întregul corp ofiţeresc.

Au luat parte la producţie, după care s-au împărţit daruri ofiţerilor şi trupei. 11, 30 – Reg. 4 Dorobanţi au organizat serbarea „Pomului de Crăciun” în sala cinematografului „Ileana” (Obor).

Dl. şi D-na General Antonescu, însoţiţi de Dl. Lt. col. M. Elefterescu, sunt primiţi de Dl. Colonel Locusteanu, Comandantul Regimentului împreună cu întregul corp ofiţeresc.

14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17,00 – Regimentul 1 Vânători a organizat serbarea „Pomului de Crăciun" în manejul „Malaxa" – Băneasa.

Dl. şi D-na General Antonescu însoţiţi de Dl. Lt. col. M. Elefterescu asistă la producţie şi la împărţirea darurilor la ofiţerii şi trupa Regimentului. 18,00 – Serbarea „Pomului de Crăciun" la Cercul Militar, organizată de Subsecretariatul de Stat al Armatei de Uscat, la care au luat parte: Majestatea Sa Regele Mihai I, D-na şi Dl. General Antonescu, ofiţerii germani din garnizoană, membrii Guvernului, Comandanţii legionari, ofiţerii generali şi superiori din garnizoana Bucureşti.

Primirea Domnului General Antonescu a fost făcută de Dl. General Pantazi, iar Majestatea Sa Regele a fost primit de Dl. General Antonescu.

20,00 – Domnul General Antonescu a primit la Preşedinţie corul Diviziei a 3-a Infanterie, format numai din ofiţeri, cărora, după urările şi corurile de Moş Ajun, li s-a servit o gustare de la restaurantul Capşa.

În timpul gustării, Domnul şi Doamna General Antonescu s-au întreţinut cu ofiţerii, care au lăsat o frumoasă impresie Doamnei şi Domnului Conducător al Statului.

23 decembrie 1940

10, 30 – 12,00 – Consiliul săptămânal de colaborare – prezidat de Dl. General Antonescu, Conducătorul Statului, la care au luat parte toţi Subsecretarii de Stat ai Armatei. 12, 30 – Domnul General Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Colonel M. Elefterescu, face o vizită Majestăţii Sale Regelui şi Majestăţii Sale Reginei Mamă – la Palatul Regal din Calea Victoriei.

13, 30 – Dl. Profesor M. Stănescu – prefect de Prahova – prezintă Domnului General Antonescu – demisia, care i-a fost primită. 14, 10 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17,00 – Domnul şi Doamna General Antonescu au asistat la „Pomul de Crăciun" al ofiţerilor din garnizoană în prezenţa M.M.S.S. Regele şi Regina Mamă, unde s-au împărţit daruri copiilor ofiţerilor.

18,00 – Serbarea „Pomului de Crăciun" a întreg personalului Preşedinţiei Consiliului de Miniştri.

Înainte de începerea serbării, Dl. General Antonescu împarte daruri (1.000 lei şi 1 cutie cu ţigări „General Antonescu") Companiei din Garda Preşedinţiei (109 subofiţeri jandarmi).

După ce se dă raportul de către Comandantul Companiei, Plutonierul Major Ionescu roagă pe Dl. General ca în numele camarazilor întregii Companii, să-şi exprime devotamentul şi dragostea ce-i poartă această companie, asigurându-l că vor fi gata totdeauna la datorie.

Darurile sunt împărţite personal de Dl. General Antonescu.

Se trece, apoi, în sala „Pomului de Crăciun", unde sunt adunaţi: D-na General Antonescu, D-na Goga, personal civil superior şi Corpul Ofiţeresc din Preşedinţie.

Serbarea se deschide prin cuvântarea Domnului Ovidiu Vlădescu, Secretar General al Preşedinţiei, în numele personalului civil, şi a Domnului General Şteflea, în numele Corpului Ofiţeresc.

Domnul General Antonescu, Conducătorul Statului, mulţumeşte tuturor pentru frumoasele urări.

A urmat un program artistic ocazional compus din doine, dansuri şi recitări, executate de o echipă de 14 soldaţi din Regimentul 9 Vânători. Poezia „Ardealul", recitată de Sold. T.R. Economu Gh. a făcut o frumoasă impresie prin conţinut şi declamaţie.

Darurile au fost împărţite de D-na General

Antonescu, iar după terminare s-a servit o gustare – de la restaurantul Capşa. În acest timp Dl. General Antonescu s-a dus în mijlocul personalului inferior, care i-a făcut urări de sănătate, prin reprezentantul lor, şoferul Vasile Joiţa.

Împărţirea darurilor (un pachet cu alimente în greutate de 5 kgr., un cozonac şi bomboane) s-a făcut în prezenţa Domnului General Antonescu. 22,00 – Pom de Crăciun pentru:

— Corpul diplomatic (*Axa*) cu Doamnele.
— Membrii Guvernului – cu Doamnele.
— Generalii invitaţi – cu Doamnele.
— Comandanţii de Regimente – cu Doamnele.

La serbarea acestui pom de Crăciun au fost invitaţi şi au asistat şi M.M.S.S. Regele şi Regina Mamă – care au fost primiţi de D-na şi Dl. General Antonescu.

La intrarea în sala pomului de Crăciun o gardă de onoare de legionari (studenţi) au făcut front, dând onorul M.M.S.S. la intrarea în sală.

Serbarea s-a început cu coruri ocazionale de Moş Ajun executate alternativ de corul elevilor „Colegiul Naţional Nicolae Filipescu", Corul Ofiţerilor Diviziei a 3-a Infanterie şi un cor de studenţi legionari.

A urmat două poezii de Z. Bârsan, recitate cu mult talent de Sold. T.R. Economu Gh. din Regimentul 9 Vânători:

— „Ardealul".
— „Noi n-avem morţi".
— O şedinţă de dresaj canin prezentată de D-na Dosertty.
— O echipă de jocuri naţionale a Regimentului 9 Vânători.
— O echipă de căluşari a Regimentului 1 Vânători.

S-au împărţit daruri de către Dl. General Antonescu: Majestăţii Sale Reginei Mame Elena (o portţigaretă antică în aur şi pietre preţioase); Majestăţii Sale Regelui (o armă

de vânătoare cu trusa respectivă) şi apoi de D-na General Antonescu şi D-na Goga întregii asistenţe.

S-a servit un bogat bufet – de la restaurantul Capşa – întregii asistenţe, iar la orele O, 30 M.M.S.S. s-au retras conduşi fiind de D-na şi Dl. General Antonescu până la automobil.

Serbarea a luat sfârşit la orele 1.

24 decembrie 1940

Audienţă de lucru: 11,00 – Dl. Ministru Creţeanu.

— Dl. General Dobre. 11, 30 – Dl. Ministru Fabricius.

— Dl. General Hansen.

13,00 – Dl. Col. Orezeanu.

— Dl. Ministru Iaşinschi. 13, 15 – Dl. Ministru Vojen.

19,00 – Doamna şi Domnul General Antonescu pleacă în concediu la Predeal cu automotorul însoţiţi de către Dl. Profesor Antonescu, Ministrul Justiţiei.

25 – 26 – 27 – 28 şi 29 decembrie 1940

Domnul General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român, şi-a petrecut timpul la Predeal.

30 decembrie 1940

17, 45 – Dl. General Antonescu soseşte cu automotorul de la Predeal. 18,00 – Consiliu Economic:

— Dl. Ministru Cancicov.

— Dl. Ministru Creţeanu.

— Dl. Ministru Dragomir.

— Dl. Ottulescu, Guvernatorul B.N.R. 19, 30 – Convorbiri asupra situaţiei interne:

— Dl. Ministru Rioşanu.

— Dl. Eugen Cristescu.

31 decembrie 1940

13,00 – Dl. Ministru al Italiei.

13, 20 – Dl. Horia Cosmovici.

13, 40 – Dl. Ministru [Alexandru] Cretzianu (de la Externe).

14,00 – Dejunul.

15,00 – „Cuvânt pentru legionari” rostit la radio.

16, 30 – Domnul General Antonescu pleacă la Predeal cu automotorul, însoţit de Domnul Ministru Fabricius şi Dl. Ministru Mihai Antonescu.

1 – 2 ianuarie 1941

Domnul General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român, şi-a petrecut timpul la Predeal.

3 ianuarie 1941

17, 45 – Domnul General Ion Antonescu, însoţit de Doamna Antonescu şi Dl. Ministru al Italiei se întorc de la Predeal cu automotorul.

Descinzând din vagon, a primit raportul Domnului Horia Sima, Conducătorul Mişcării Legionare, trecând apoi în revistă un pluton de legionari, care au dat onorul.

Printre asistenţi se găseau:

— Dl. General Petrovicescu – Ministrul Internelor.

— Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat la M.A.N.

— Dl. General Vasiliu – Inspector General al Jandarmeriei.

— Dl. General Popescu Dumitru – Comandantul Militar al Capitalei.

— Dl. Colonel Orezeanu – Director General al C.F.R.

— Dl. Lt. Colonel M. Elefterescu – Director de Cabinet.

— Etc., etc.

20, 30 – Domnul şi Doamna General Antonescu au luat masa la Dl. General Hansen, Şeful Misiunii Militare germane în România.

Masa a fost oferită pentru plecarea Domnului Ministru Fabricius.

Au luat parte şi Domnii Miniştri ai Italiei şi Slovaciei.

4 ianuarie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 7,00 – 13,00 – Lucru în cabinet.

13,00 – 13, 50 – Chestiunea transporturilor militare germane:

— Dl. Ministru Fabricius.

— Dl. General Hansen.

— Dl. Colonel Orezeanu.

14,00 – Dl. General Ioaniţiu – ordine şi măsuri cu privire la ordinea internă. 14, 15 – Dejun la locuinţă.

15, 15 – Dl. Amiral Koslinschi – Subsecretar de Stat al Marinei – audienţă de lucru.

18, 10 – Dl. Prefect Dobre (jud. Tecuci): măsuri ce trebuie luate cu privire la înfrumuseţarea jud. Tecuci.

18, 20 – Dl. Ottulescu – Guvernatorul B.N.R.

18, 30 – Chestiuni în legătură cu Serviciul Central de Informaţiuni:

— Dl. General Şteflea.

— Dl. Eugen Cristescu.

19, 45 – Dl. Alex. Ghica (Director General al Siguranţei): chestiuni referitoare la ordinea internă.

20,00 – Dl. Demetriade (Directorul Protocolului): organizarea serbării Bobotezei. 20, 30 – 21, 10 – Dl. Horia Sima: măsuri interne. 21, 15 – Masa.

5 ianuarie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 7,00 – 9, 30 – Lucru în cabinet.

9, 30 – Dl. Ministru Mareş: audienţă de lucru.

10,05 – Dl. Ministru Creţeanu: audienţă de lucru în legătură cu finanţele.

10, 20 – Dl. General Ţonea: informaţiuni cu privire la quartiruirea trupelor germane.

11, 35 – Dl. Demetriade (Directorul Protocolului): relaţii privitoare la serbarea

Bobotezei.

11, 55 – Dl. General Pantazi: audienţă de lucru. 14,00 – Dejun la locuinţă.

16, 20 – Dl. General Vasiliu – Inspectorul

Jandarmeriei: informaţiuni interne.

18,00 – Dl. General Petrovicescu – Ministrul de Interne: chestiuni în raport cu liniştea internă.

19,00 – Dl. Ministru al Iugoslaviei: chestiuni de serviciu. 19, 40 – Dl. Ministru Iaşinschi.

20,05 – Dl. Consilier Dragu: face comunicări înainte de înapoierea la Vichy. 20, 20 – Chestiuni în legătură cu Ungaria:

— Dl. Ministru Valer Pop.

— Dl. Ministru Davidescu.

6 ianuarie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 7,00 – 10, 30 – Lucru în cabinet.

10, 40 – Dl. General Ion Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Colonel Mircea Elefterescu, Director de Cabinet, merge la Palatul Regal pentru a însoţi pe Majestatea Sa Regele la Serbarea Bobotezei.

Majestatea Sa Regele decorează pe Domnul General Antonescu cu Ordinul „Marea Cruce a Ordinului Carol!”

10, 55 – Majestatea Sa Regele însoţit de Dl. General Antonescu în maşina Regală – părăsesc Palatul Regal.

Compania de onoare dă onorul, iar muzica intonează Imnul Regal.

În piaţa Senatului, Majestatea Sa Regele primeşte raportul de la Dl. General Şteflea, Comandantul Parăzii.

Se asistă la serviciul religios, se trece trupa în revistă, luându-se apoi loc în tribună pentru defilare.

După defilare, Majestatea Sa Regele pleacă la Palatul Regal, iar Dl. General Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Colonel Mircea Elefterescu, la Preşedinţie, în aclamaţia mulţimii.

13, 15 – Sunt convocaţi Generalii de mai jos, spre a îi comunica de către Dl. General Antonescu unele nereguli constatate cu ocazia parăzii:

— Dl. General Pantazi – Subsecretar de Stat la M.A.N.

— Dl. General Ioaniţiu – Şeful Marelui Stat Major.

— Dl. General Popescu Dumitru – Comandant Militar al Capitalei.

— Dl. General Boiţeanu – Comandantul Diviziei 4 Infanterie.

— Dl. General Şteflea – Secretar General la M.A.N.

13, 30 – Dl. Ministru Creţeanu este primit în audienţă de lucru pentru chestiuni în legătură cu finanţele.

13, 55 – Se prezintă chestiuni în legătură cu convenţia româno-maghiară:

— Dl. Ministru Valer Pop.

— Dl. Ministru Davidescu. 14, 30 – Dejunul la locuinţa D-sale.

17, 10 – 18,00 – Dl. General Antonescu primeşte pe Dl. Vicepreşedinte Horia Sima pentru a discuta chestiuni în legătură cu înlocuirea Domnului Ghica, Directorul Siguranţei Statului. 18, 20 – Dl. Dumitru Predescu, Prefectul judeţului Tulcea, este primit împreună cu Dl. General Petrovicescu, Ministrul de Interne.

19,00 – 20, 45 – Se discută, în Consiliul celor de mai jos, diferite puncte din convenţia româno-maghiară.

Consiliul se compune din:

— Dl. Ministru Mihai Antonescu.

— Dl. Ministru Valer Pop.

— Dl. Ministru Davidescu.

— Dl. Mircea Niculescu.

— Dl. Mircea Vulcănescu.

— Dl. Ministru Cristea.

20, 55 – Dl. Vicepreşedinte Horia Sima, împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu, sunt primiţi de către Dl. General Antonescu în chestiunea înlocuirii Domnului Ghica de la siguranţa poliţiei Capitalei.

7 ianuarie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun.

10, 30 – Dl. General Antonescu intră în cabinetul de

lucru rezolvând chestiuni la ordinea zilei.

11, 30 – Primeşte în audienţă pe Dl. Colonel Korne Radu, Şeful de Stat Major al Corpului de Cavalerie, de la care se interesează de situaţia trupelor de cavalerie pe zonă. Discută apoi chestiuni în legătură cu siguranţa Poliţiei Capitalei a cărei direcţie doreşte să i-o încredinţeze.

11, 45 – Dl. Colonel Râmniceanu, Mareşalul Palatului, prezintă Domnului General Antonescu felicitări de ziua onomastică, din partea „Casei Regale”.

11, 50 – Dl. Comandor Davidescu, împreună cu Locot. Stănescu, prezintă Domnului General felicitări din partea Şcolii de Aviaţie, al cărei comandant este şi-i predă în semn de omagiu un tablou cu fotografia Mănăstirii Bistriţa luată din avion, de pe timpul când Dl. General se găsea arestat acolo.

11, 55 – Dl. Colonel Pălăngeanu Em. prezintă felicitări Domnului General. 12,00 – Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”, adunaţi în sala de recepţie, prezintă Domnului General Antonescu felicitări, iar Dl. General Băgulescu rosteşte câteva cuvinte, la care răspunde Dl. General Antonescu.

Urmează apoi felicitările Guvernului la ora 12, după care în ordine: 12, 15 – Dl. Ministru Constant, care oferă Domnului General Antonescu un album de fotografii cu vederi din ţară.

12, 30 – Personalul militar şi civil al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri prezintă Domnului General Antonescu felicitări prin Dl. General Şteflea şi Dl. Secretar General Ovidiu

Vlădescu, dându-i în dar o statuetă din granit ce reprezenta un leu în paza căruia se găsea harta ţării româneşti.

12, 55 – Primeşte „Forul Legionar” în cap cu Dl. Vicepreşedinte Horia Sima. 13,00 – Prezintă felicitări Dl.

Manole Stroici din partea sportului. 14,00 – Dejunul la locuinţa D-sale cu familia.

După amiază, Domnul General Antonescu primeşte vizite intime.

8 ianuarie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 8, 30 – Toaleta, micul dejun. 8, 45 – Continuarea lucrului.

10, 10 – Dl. Ministru Iaşinschi: chestiunea spitalelor de la periferia Capitalei. 10, 40 – Dl. Colonel Gerstenberg: chestiuni în legătură cu situaţia externă. 12,00 – Chestiuni în legătură cu S.A.R. de Telefoane:

— Dl. Ministru Creţeanu.

— Dl. Ministru Protopopescu.

— Dl. Ottulescu (Guvernator B.N.R.)

— Dl. Demetrescu.

13, 15 – Chestiuni în legătură cu propaganda:

— Dl. Ministru Constant.

— Dl. Ion Mânzatu.

— Dl. Victor Medrea. 14, 30 – Dejun.

17,00 – Dl. Ministru German: audienţă de prezentare pentru înapoiere din Germania. 18,00 – Dl. General Gheorghieş: reclamaţii.

18, 30 – Conferinţa Ministerului de Interne: chestiuni în legătură cu situaţia internă.

9 ianuarie 1941

7,00 – Începerea lucrului.

9, 10 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – 13,00 – Consiliul Economic.

13, 15 – Domnul Ministru al Americii.

14, 10 – Dejun.

18,00 – Domnul Ministru Dumitrescu: politică petroliferă interioară şi exterioară. 20, 55 – Masă la Legaţia Italiană, pentru plecarea Domnului Ministru Fabricius.

10 ianuarie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9, 30 – Toaleta, micul dejun.

9, 45 – Dl. General Popescu Dumitru, Comandantul Militar al Capitalei: audienţă de lucru. 9, 55 – Dl. Ministru Cretzianu: lucru pentru Ministerul de Externe. 10, 50 – Dl. Consilier de presă Ritzen.

11, 30 – Dl. Nicolae Miclescu: informaţiuni.

11, 45 – Dl. General Băgulescu.

11, 50 – Procurarea şi distribuirea de maşini agricole:

— Dl. Ministru Mareş.

— Dl. Ministru Dimitriuc.

— Delegaţia de la I.N.C.O.P.

13, 30 – Dejun la Ministerul Afacerilor Străine, pentru plecarea Domnului Ministru Fabricius, dat de D-na şi Dl. General Antonescu, la care au participat:

— Dl. Horia Sima cu Doamna.

— Membrii Guvernului.

— Membrii Corpului Diplomatic.

— O delegaţie de ofiţeri din Misiunea Militară Germană în frunte cu Dl. General Hansen şi Dl. General Speidel.

Cu prilejul dejunului, Dl. General Ion Antonescu, Conducătorul Statului, a rostit un discurs, la care a răspuns Dl. Ministru Fabricius. 16,00 – 18,00 – Consiliu de Cabinet.

18, 30 – I.P.S. Mitropolit Tit Simedrea (Bucovina): situaţia bisericilor din Bucovina. 19,00 – Dl. Prof. Ionescu-Siseşti: chestiuni în legătură cu învăţământul.

11 ianuarie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 8, 30 – Toaleta, micul dejun. 9,00 – Continuarea lucrului.

9, 45 – Domnul Ministru Creţeanu: audienţă de lucru.

10,00 – Dl. Col. Râmniceanu, Mareşalul Palatului: audienţă de lucru.

10, 30 – Domnul Ministru Filotti: prezentarea pentru întoarcere de la Athena.

10, 30 – 11, 15 – Consiliul Ministerului de Interne.

11, 20 – Chestiuni interne:

— Dl. General Petrovicescu (Ministrul Internelor).

— Dl. Radu Mironovici (Prefectul Poliţiei Capitalei).

12, 15 – Dl. I. Gh. Vântu, Primarul General al Capitalei: audienţă de lucru. 12, 45 – Chestiuni de aprovizionare:

— Dl. General Ioaniţiu – Şeful Marelui Stat Major.

— Dl. General Gheorghiu.

— Dl. Int. Col. Sireţeanu.

— Dl. Ministru Dragomir. 13,00 – Dl. Ministru Fabricius. 15, 45 – Chestiuni în legătură cu S.S.:

— Dl. Colonel Korne Radu.

— Dl. Eugen Cristescu. 16,00 – Domnul Ministru al Angliei. 17,00 – Chestiuni în legătură cu S.S.:

— Dl. Colonel Korne Radu.

— Dl. Eugen Cristescu.

17, 20 – Dl. General Şteflea: audienţă de lucru.

18,00 – Doamna şi Domnul General Antonescu, însoţiţi de Doamna şi Domnul Ministru Fabricius, au plecat cu automotorul la Predeal.

12 ianuarie 1941

Domnul General Ion Antonescu, Conducătorul Statului, şi-a petrecut timpul la Predeal.

[…]54

17 august 1941

Suntem în Tighina. 9,00 – Dl. General Ioaniţiu expune situaţia frontului.

9, 30 – Dl. Col. Adj. M. Elefterescu împreună cu Med. Cpt. Dr. Stroescu sunt trimişi cu avionul la Cernăuţi, spre a se interesa de starea sănătăţii Domnului lt. col. Rioşanu care a suferit operaţia unui rinichi. Starea sănătăţii lui era foarte gravă. 10,00 – Sunt chemaţi şi primiţi de Dl. General

Antonescu:

— Prefectul

— Primarul

— Comandantul Legiunii de Jandarmi

— Comandantul Pieţei care primesc instrucţiuni cu privire la administraţia judeţului şi comunei. 10, 30 – Se prezintă Domnului General Antonescu Dl. Ovidiu Vlădescu, Secretar General al Preşedinţiei, venit cu avionul de la Bucureşti.

Supune Domnului General evidenţa activităţii guvernării, de la 5 septembrie 1940 şi până în prezent.

Dl. General Antonescu dă instrucţiuni de modul cum trebuie să fie întocmită această lucrare.

11,00 – Este primit Dl. Mânuilă, Dir. General al Inst. Central de Statistică.

Discută problema inventarierei populaţiei şi lucrurilor din Basarabia şi Bucovina, dând instrucţiuni la proiectele politice de populaţie pe care doreşte să o inaugureze.

A mai cerut raportul de activitate al Institutului de Statistică. 11, 40 – Este primit [sunt primiţi] Dl. General Dobre şi Dl. General Ioaniţiu cu care se discută planul de înzestrare în legătură cu organizarea ce urmează să fie dată armatei.

— Stadiul comenzilor în ţară şi străinătate

— Situaţia muniţiilor de foc

— Recuperarea materialelor în urma luptelor, măsuri pentru depozitare şi reparaţii şi folosirea ca fier vechi a celor complet degradate în legătură cu problema siderurgică. 14,00 – Este primit [sunt primiţi] Dl. General Ioaniţiu şi Dl. General Hauffe cu care discută folosirea podurilor armatei 4-a de către armata 11-a germană.

14, 30 – Dejunul, singur.

54 Despre vizita la Hitler (14 ianuarie 1941) şi evenimentele ulterioare (rebeliunea legionară, pregătirea

campaniei din Est, declanşarea războiului la 22 iunie 1941 etc.), vezi Gh. Buzatu, *Hitler*... p. 168 şi urm.

18, 30 – Dl. General Antonescu a plecat cu maşina singur spre a vizita mănăstirea Chiţcani, iar Secretarul General Vlădescu se înapoiază cu avionul la Bucureşti. 20,00 – Dl. General Dobre este chemat din nou de către Dl. General Antonescu pentru completarea instrucţiunilor date.

18 august 1941

8,00 – Dl. General Dobre se înapoiază cu avionul la Bucureşti. 9, 20 – Soseşte Dl. General Schobert cu avionul la Tighina.

Este primit pe aerodromul din Tighina, din partea Domnului General Antonescu, de Colonelul Adj. Mircea Elefterescu, şi dus la locuinţa Domnului General Antonescu.

La locuinţa Domnului General Antonescu are loc o convorbire între Domnii:

— General Schobert

— General Ioaniţiu

— General Hauffe

Se discută chestiunea atacului Odessei. Discuţia se termină la ora 11. Căpitanul aviator Suwellack este decorat „Proprio-Moto" de către Dl. General Antonescu cu „Virtutea Aeronautică" de aur.

11, 10 – Dl. General Antonescu şi Colonelul Adj. M. Elefterescu conduc la aerodrom pe Dl. General Schobert, care pleacă cu avionul la reşedinţa sa.

19, 45 – Este primit în audienţă Dl. Col. Orezeanu, cu care discută refacerea reţelelor C.F.R. şi despre transporturile militare şi economice române şi germane.

Dat fiind ofensiva începută astăzi contra oraşului Odessa, în mai multe rânduri au fost primiţi Dl. General Ioaniţiu, Dl. General Aviator Ionescu, Dl. General Ciupercă şi diferiţi ofiţeri superiori de la Armata IV-a, pentru a-l

pune la curent [pe I. Antonescu] cu situaţia de pe front.

Masa o ia singur în casă.

19 august 1941

8 – 9, 30 – Discuţiuni referitoare la situaţia de pe front cu:

— Dl. General Ciupercă

— Dl. General Ioaniţiu

— Dl. General Ramiro Enescu

— Dl. General Hauffe

9, 30 – Se prezintă Dl. General Vasiliu şi Dl. Prof. Alexianu, cu care discută organizarea Transnistrianã.

13,00 – Dejunul singur în casă.

18,00 – Dl. General Antonescu însoţit de Dl. Colonel Adj. M. Elefterescu fac o plimbare cu maşina înspre Chişinău. 20,00 – Masa în casă.

20, 30 – Este primit Comandorul Aviator Popişteanu, care expune situaţia de pe front.

Din ordinul Domnului General Antonescu, Primarul Tighinei – Col. rez. Adamovici – a fost înlocuit cu Maiorul rez. Fălcoianu Alex., iar Maiorul Marinescu, de la Comenduirea Pieţei, cu Căpitanul Jandarm Georgescu Ioan.

Ambii au evidenţiat nepăsare şi indiferenţă în serviciu.

20 august 1941

8,00 – Dl. General Ciupercă este primit pentru a expune situaţia de pe front.

Dl. General David Popescu este înlocuit la Comanda Diviziei 11 cu Dl. General Pălăngeanu.

9, 30 – Dl. Subsecretar de Stat General Iliescu discută cu Dl. General Antonescu despre legiuirile şi mijloacele financiare pentru educaţia tineretului extra-şcolar şi premilitar. 10, 30 – Dl. General Voiculescu

— Dl. von Reinhard

— Dl. Păcuraru au discutat suprimarea monedei

germane care circulă în Basarabia. Vor lua fiinţă pentru trupa română şi germană cantine la Chişinău şi Bălţi. 11, 15 – Dl. General Vasiliu

— Dl. Prof. Alexianu

— Dl. Smochină

Dl. General Antonescu face o expunere de felul cum vede să se organizeze ţinutul dinte Nistru şi Bug.

12, 10 – Dl. General Ioaniţiu pune la curent pe Dl. General Antonescu cu situaţia de moment de pe front.

13, 30 – Dejunul singur în casă.

17, 30 – Dl. General Hauffe face un comunicat din partea Domnului General Schobert, promiţând Domnului General Antonescu pentru cucerirea Odessei o divizie germană.

Dl. General Antonescu refuză propunerea, fiind încrezător în reuşită numai cu trupele româneşti.

18,00 – Dl. General Antonescu însoţit de col. Adj. M. Elefterescu fac o plimbare cu maşina pe drumul Chişinăului.

20, 10 – Dl. General au. Ionescu expune situaţia de pe front. 20, 30 – Masa singur în casă.

21 august 1941

Suntem în Tighina. 8, 45 – Se discută situaţia frontului, cu:

— Dl. General Ciupercă

— Dl. General Ioaniţiu

— Dl. General Ramiro Enescu

— Dl. General au. Ionescu

9, 20 – Lt. col. Lufting din misiunea germană, însoţit de Dl. Comandor Măcelariu, supune cererea Domnului General Antonescu, de a se da germanilor 7 şalupe din cele capturate de la ruşi pe braţul Chilia.

Dl. General Antonescu nu aprobă cererea, [şalupele] fiindu-ne nouă necesare. 10,00 – Se prezintă Dl. General Schmidt pentru a lua comanda Diviziei Blindate. 10, 20 –

Plecăm cu maşinile la C. 3 A.

11, 30 – Ajungem la Comandamentul C. 3 A (Strassburg). În lipsa comandantului, Şeful de Stat Major pune la curent pe Dl. General Antonescu cu situaţia unităţilor de pe front.

12, 30 – Ajungem la Comand. C. 1A (Baden), unde Şeful de Stat Major al Corpului expune situaţia.

13, 30 – Ajungem la Comand. Diviziei Blindate (Grădinăriţa). Dl. General Antonescu cere Domnului General Sion Comandantul Diviziei să-i spună cauza pentru care Divizia a fost descompletată, iar materialul în bună parte distrus.

Dl. General Sion justifică măsurile luate, care însă nefiind corespunzătoare cu ordinele primite personal de la Dl. General Antonescu este înlocuit la comandă cu Dl. General Schmidt.

Tot aici ia contact şi cu Comandantul C. 1 A. 14,00 – Se ia dejunul la popota Diviziei Blindate. 15,00 – Ne înapoiem la C. 3 A.

Dl. General Atanasiu, înapoiat de pe front, expune Domnului General Antonescu situaţia de moment.

19, 30 – Înapoindu-se la Tighina, Dl. General Antonescu se opreşte la Comenduirea din Tiraspol şi se interesează la comandantul garnizoanei (General Ghineraru) de mersul lucrărilor în această garnizoană. 20, 20 – Ne înapoiem la Tighina. 21,00 – Masa singur în casă.

22 august 1941

8, 40 – Dl. Colonel Teodorescu:

— Stadiul reţelelor telefonice judeţene din Basarabia

— Aceeaşi problemă pentru Moldova şi Muntenia

— Organizarea Serv. Poştal şi Telegrafic între Nistru şi Bug

— Idem pentru operaţiunile militare între Bug şi Nistru 9,00 – Dl. Răzmeriţă (Secret. General Min. Econ. Naţionale)

— Dl. Râmniceanu (B.N.R.)

— Dl. Klugkist (Consilier de Legaţie)

Se discută chestiunea circulaţiei mărcii germane în teritoriul cucerit. 10, 15 – Dl. General Iacobici prezintă corespondenţa obişnuită.

Ulterior sunt primiţi: Dl. General Iacobici, Dl. General Jienescu şi Dl. General Ramiro Enescu.

13, 40 – Dl. Borş Marcel – Şeful Gării Tighina – prezintă situaţia gării Tighina şi a trenurilor sanitare.

14,00 – Dejunul singur în casă.

17, 15 – Reintră aici de la ora 9 în acelaşi scop.

18, 15 – Dl. General Voiculescu

19,00 – Dl. General Hauffe. Se discută chestiunea cuceririi Odessei. 20,00 – Dl. Ministru Pană expune situaţia agricolă.

[…]

25 august 1941

8, 45 – Maior Tomescu – raportează chestiunea lui, referitoare la destituirea din funcţia de Şef de Stat Major la Brig. 6 Cavalerie.

9, 30 – Dl. General Ciupercă şi Dl. General Ioaniţiu prezintă situaţia frontului.

13,00 – Dl. General Negoescu şi Dl. General Dr. Oprescu Medicul Şef al Armatei 4-a raportează Domnului Mareşal situaţia răniţilor aflaţi în spitalele din Tighina şi Tiraspol, precum şi impresia ce o au că sunt mii din ostaşi automutilaţi.

13, 30 – Dejunul singur în vagon.

16, 30 – Dl. Mareşal Antonescu însoţit de Dl. Col. Adj. M. Elefterescu, merg la Tiraspol. Se opresc la guvernământul Transnistrian, unde Dl. Mareşal discută cu Dl. Guvernator Alexianu despre situaţia populaţiei şi situaţia agricolă din acest ţinut.

Dă instrucţiuni de modul cum trebuie să se comporte autorităţile, de felul cum trebuie să se facă semănăturile şi

de instalarea noilor prefecţi.

Se prezintă patru din noii prefecţi. 20, 30 – Masa singur în vagon.

26 august 1941

11,00 – Dl. Mareşal primeşte în audienţă pe Dl. General Ghineraru, Dl. Int. General Rădulescu, Dl. Prefect al Tighinei cu Veterinarul respectiv, discutând cu ei situaţia vitelor aduse din Ucraina, parcarea şi întrebuinţarea lor.

13, 15 – Este primit în audienţă Dl. Prof. Alexeanu, care solicită ca prefecţii în ţinutul Transnistrian să fie trimişi odată cu jandarmii. 13, 30 – Dejunul singur în vagon.

15, 40 – Dl. Mareşal Antonescu însoţit de Dl. Col. Adj. M. Elefterescu au plecat prin Tiraspol la Criuleni, unde s-a interesat de administraţia comunei, lucrul câmpului etc.

La înapoiere ne-am oprit în Grigoriopol, vizitând Depozitul de Armament şi Muniţiuni capturate. 20, 45 – Masa singur în vagon.

27 august 1941

8, 20 – Se discută situaţia de pe front:

— Dl. General Ciupercă

— Dl. General Ioaniţiu

8, 30 – Sosesc cu avionul de la Bucureşti:

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Dl. General Stoenescu

— Dl. General Rosetti

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. General Jienescu

— Dl. Răzmeriţă

— Dl. Radulovici (Secret. General la Min. Agriculturii)

— Dl. General Voiculescu

— Dl. Cernăianu

Dl. Mareşal discută diferite chestiuni economice de Stat cu organele de resort, după care lucrează cu restul

Miniştrilor prezenţi. 14,00 – Dejunul, la care iau parte:

— Dl. Mareşal Antonescu
— Doamna Mareşal Antonescu
— Doamna General Ioaniţiu
— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu
— Dl. Ministru al Spaniei
— Dl. General Rosetti
— Dl. General Stoenescu
— Dl. Ministru Marinescu

16,00 – Sunt primiţi în audienţă de prezentare:

— I.P.S. Efrem, Arhiepisc. Chişinăului
— I.P.S. Arhimandrit Scriban

16, 15 – Se reiau convorbirile cu miniştrii prezenţi.

17, 30 – Miniştrii şi Doamnele venite pleacă cu avionul la Bucureşti.

17, 40 – Este primit Dl. General Ghineraru, cu care discută chestiunea prizonierilor ruşi.

20, 30 – Masa de seară, în vagon.

28 august 1941

8, 40 – Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. General Ioaniţiu şi suita respectivă se duc pe front pentru a asista la începerea acţiunii ordonate pentru ziua de astăzi în vederea cuceririi Odessei.

11, 25 – Ajungem la P.C. la C. 4 A (General Sănătescu) gara Corcova.

Dl. Mareşal cere informaţiuni cu privire la situaţia de pe front şi dă instrucţiuni de modul cum trebuie condus atacul asupra Odessei.

La această discuţie asistă Comandanţii de Corp de Armată şi Comandanţii de

Divizii.

Vizitează ulterior un avion de bombardament rus căzut în liniile noastre, fiind lovit de Artileria A.A. şi asistă la bombardamentul artileriei inamice, desfăşurat contra artileriei noastre aflată în poziţie.

14, 45 – Ne găsim la P.C. al Diviziei de Grăniceri (General Potopeanu) Conacul Constantinovca.

Ne punem la curent cu situaţia. Dl. Mareşal apreciază acţiunea acestei Divizii.

Dejunul se ia la Comandamentul acestei Divizii. 15, 45 – Ajungem la P.C. al C. 1 A (General Ionescu Tudor) cota 86 – Conacul Tălmacef.

Se expune situaţia frontului. Dl. Mareşal decorează cu ordinul „Mihai Viteazul" Cl. III-a pe Cpt. Moga din Divizia I-a Grăniceri pentru acţiunile avute cu detaşamentul său în zilele precedente.

17,00 – Ajungem la C. 11 A (General Constantinescu) – Comuna Vieleţca – unde a discutat situaţia frontului cu Dl. General Ciupercă şi cei prezenţi. 20, 15 – Dl. Mareşal se înapoiază la Tighina şi ia masa singur în vagon.

21, 15 – Sunt primiţi în audienţă Dl. Col. Orezeanu şi Dl. Col. Teodorescu. Primesc instrucţiuni referitor la reţeaua telefonică şi C.F. ce trebuie instalate în Ucraina.

29 august 1941

8, 45 – Dl. Mareşal discută situaţia de pe front cu Dl. General Ioaniţiu, General Tătăranu şi General Ramiro Enescu.

12, 30 – Ajungem la P.C. Înaintat al C. 4 A (General Sănătescu) – Cantonul Carpova. Se discută situaţia frontului.

Dl. Mareşal se arată foarte nemulţumit că operaţiunile stagnează din cauza lipsei spiritului ofensiv al soldatului de infanterie. 14,00 – Dejunul la popota C. 4 A. 15, 30 – Plecăm din Carpova spre P.C. al C. 1 A.

17, 15 – Ajungem la P.C. al C. la General Ionescu Teodor) – Grădiniţia.

Se discută situaţia frontului şi se dau instrucţiuni pentru a doua zi. 18, 45 – Ajungem la P.C. al Armatei a 4-a (General Ciupercă) – Baden.

Se discută din nou situaţia şi se dau directive pentru

operaţiunile viitoare. 21,00 – Dl. Mareşal ia masa singur în vagon.

30 august 1941

8,00 – Dl. Vet. General Dr. Mihăescu din M.A.N. se prezintă Domnului Mareşal pentru a primi ordine referitoare la depozitarea şi creşterea mânjilor aflaţi pe front. 8, 15 – Plecăm cu maşinile pe front.

10, 15 – Ajungem la Armata 4-a (General Ciupercă) – Baden.

Dl. Mareşal se pune la curent cu situaţia frontului. 11, 50 – Ajungem la C. 1 A (General Ionescu Teodor) – Grădiniţa.

Se interesează de mersul operaţiunilor pe front. 12, 45 – Ajungem la Divizia de Gardă (General Şova) – Bielovca.

Se dau instrucţiuni de felul cum trebuie să se continue operaţiunile. 14,00 – Se ia dejunul la popota Diviziei de Gardă.

15, 15 – Ajungem la postul înaintat al C. 11 A (General Constantinescu) Cota 103 – 2 km N-E Maiacki.

Dl. Mareşal asistă la tragerile artileriei inamice. Dă instrucţiuni de tragerile ce trebuie efectuate ziua următoare şi de mersul operaţiunilor în ansamblu. 17, 40 – Ne întoarcem la P.C. al C. 4 A (General Ciupercă) – Baden.

După ce i se raportează de mersul acţiunii în cursul zilei, Dl. Mareşal concepe personal ordinul de operaţii pentru a doua zi.

Dă instrucţiunile D-sale pentru a doua zi şi-şi arată nemulţumirea faţă de mersul operaţiunilor până în prezent. 21,00 – Masa în vagon.

31 august 1941

8,00 – Sunt primiţi în audienţă: Dl. General Pălăngeanu şi lt. col. von Stetten cu care discută organizarea tineretului.

8, 30 – Dl. Mareşal vorbeşte la telefon cu Dl. Prof.

Mihai Antonescu căruia îi dă dispoziţiuni de modul cum trebuie să organizeze educarea şi instruirea tineretului. 9,00 – Dl. General Ioaniţiu şi Dl. General Hauffe sunt primiţi de Dl. Mareşal Antonescu.

Se expune situaţia şi Dl. Mareşal dă noi dispoziţiuni. 9, 45 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. General Ioaniţiu şi de suită, porneşte cu maşinile spre front.

10, 10 – Ne oprim la Tiraspol, unde Dl. Mareşal discută cu Dl. Alexianu şi Dl. General Ghineraru. Dl. Mareşal face observaţiuni asupra modului cum se strâng produsele agricole şi dă instrucţiuni pentru viitor.

11, 40 – Sosim la Comandamentul Armatei 4-a care este instalat la Baden – Dl. Mareşal primeşte raportul de la Dl. General Pălăngeanu. Discută situaţia de pe front şi dă noi directive armatei. La ora 12, 30 plecăm către Comandamentul C. 3 A.

În drum, Dl. Mareşal observă că la un spital de campanie mulţi răniţi uşor în special în mâna stângă, care stăteau în faţa spitalului. Dl. Mareşal ordonă Domnului General Ioaniţiu să ia măsuri pentru recuperarea răniţilor.

Cei răniţi în mână sau cu răni uşoare nu vor mai fi pe viitor evacuaţi de pe front. 14,00 – Sosim la C. 3 A instalat în satul Vasilovca. Dl. Mareşal primeşte raportul Domnului General Atanasiu. Se dă ordin Corpului de Armată de modul cum trebuie să acţioneze în viitor ţinând seama că, începând de mâine, va intra în acţiune şi Divizia 3-a. 15 – 15, 30 – La Corpul de Armată se serveşte dejunul.

15, 45 – Plecăm la Divizia 7-a (General Stavrat) care are Cartierul instalat la Petrovska. Dl. General Stavrat raportează Domnului Mareşal modul cum a organizat atacul Diviziei şi progresiunea realizată de Divizie până la acea oră.

În acest timp s-a dat o alarmă aeriană, însă avioanele inamice nu au venit pe deasupra Comandamentului. Dl. Mareşal a felicitat pe Cpt. Popescu Aurelian, Comandantul

Unităţii A.A. de la Divizia 7-a, a felicitat ochitorii de la piese şi pe Comandantul Secţiei, pentru cele 9 avioane inamice doborâte până în prezent. A dat ordin ca toţi să fie decoraţi.

17,00 – Pornim către Baden la Armata 9-a, unde Dl. Mareşal primeşte informaţiuni despre situaţia de ansamblu a frontului de la Odessa. 19, 50 – Dl. Mareşal se reîntoarce în tren.

Dl. Col. Adj. M. Elefterescu este trimis la ora 22 cu avionul la Cernăuţi, pentru a reprezenta pe Dl. Mareşal la căpătâiul lt. Colonelului Rioşanu – Guvernatorul Bucovinei, care a murit la sanatoriu în urma operaţiei de scoaterea unui rinichi.

1 septembrie 1941

8,00 – Se prezintă Maiorul Eugen Niculescu, care fusese detaşat ca Comandant al Grupului de Recunoaştere al Diviziei Blindate.

9,00 – Dl. General Ioaniţiu şi Dl. General Tătăranu sunt primiţi de Dl. Mareşal. Se iau măsuri pentru recompletarea efectivelor.

9, 40 – Dl. Mareşal şi Dl. Ioaniţiu pleacă pe front cu automobilele.

Dl. Col. Adj. M. Elefterescu pleacă cu avionul la Bucureşti, pentru a-l reprezenta pe Dl. Mareşal Antonescu la înmormântarea lt. Colonelului Rioşanu.

10,05 – La Tiraspol, Dl. Mareşal Antonescu dă instrucţiuni Domnului Ghineraru de modul cum trebuie să procedeze la strângerea recoltei. 12,00 – Suntem la Baden la Comand. Armatei 4-a.

Dl. General Ciupercă se găseşte la Comandamentul C. 11 A.

Dl. General Pălăngeanu prezintă Domnului Mareşal o cerere a Domnului General Ciupercă referitoare la Divizia de Gardă. Dl. Mareşal nu aprobă această cerere şi atrage atenţia Domnului General Ciupercă, C-dtul Armatei, printr-

un ordin scris, că o directivă operativă nu se poate schimba la fiecare incident.

Dl. Mareşal rămâne la Comand. Armatei până la ora 16, 20, unde primeşte informaţii de pe front. Întrucât între timp a început să plouă, Dl. Mareşal dă ordin să se ia măsuri pentru asigurarea transporturilor.

La Comand. Armatei 4-a soseşte Dl. General Trestioreanu, C-dtul secund al Diviziei a 10-a, care raportează Domnului Mareşal unde se află infanteria acestei Divizii care este în marş spre front. 17, 20 – Pornim către Tighina.

19, 40 – D-na Goga este primită şi reţinută la masă de Dl. Mareşal.

2 septembrie 1941

8, 30 – Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Amiral Păiş, Amiral Fleischer şi Căpitanul de covertă Luchting.

Se hotărăşte ca germanii să ocupe portul Odessa cât timp instalaţiile din acest port vor avea nevoie de reparaţii. Acest lucru s-a hotărât, întrucât instalaţiile din port vor suferi probabil stricăciuni mari.

S-a hotărât să se trimită unele din vasele noastre în portul Varna, pentru a li se aplică o centură de fier antimagnetică.

S-a hotărât ca navigaţia până la Odessa să înceapă la data hotărâtă de marina germană.

9, 30 – Sunt primiţi:

— Dl. General Voiculescu, Guvernatorul Basarabiei, şi

— Dl. General Calotescu, locţiitor la Guvernământul Bucovinei.

Se discută chestiuni referitoare la organizarea acestor provincii şi se hotărăşte ca ambii generali să vină la Bucureşti pentru a li se da dispoziţiuni. 12,00 – Dl. Med. General Negoescu se prezintă Domnului Mareşal.

Se discută chestiuni referitoare la spitalele din Transnistria. 19,00 – Dl. General Ioaniţiu expune situaţia.

Sunt primiţi, de asemenea, Dl. General Hauffe şi Dl. General Gheorghiu.

3 septembrie 1941

9,00 – Dl. General Ioaniţiu expune Domnului Mareşal situaţia.

11,00 – Dl. Guvernator Alexianu prezintă Domnului Mareşal o situaţie cu grânele din Transnistria – şi s-au luat măsuri pentru repartizarea recoltei din acest an. 18,00 – Dl. Mareşal primeşte pe Dl. General Ioaniţiu, care expune situaţia de pe front. În această zi, Dl. Mareşal a dat următoarele ordine:

— Domnului Vicepreşedinte Mihai Antonescu ordine pentru internarea evreilor în lagăre

— Armatei a 4-a relativ la forţa combativă a trupelor ruseşti de la Odessa şi asupra modului cum se comportă trupele noastre

— Domnului General Ioaniţiu, ordine relativ la modul cum trebuie organizate localităţile ocupate de M.U. din linia a II-a

— Ordin Armatei a IV-a referitor la uzinele de apă de la Maiaky

Dl. Maior Adj. Marin Alex. se reîntoarce de pe front, unde a luptat cu Batal. I din Reg. 35 Infanterie (Div. 15-a).

Este primit de Dl. Mareşal, căruia îi raportează situaţia exactă a trupelor de pe front.

19, 35 – Plecăm cu trenul spre Bucureşti.

Doamna Goga şi Doamna Enescu, care merg cu noi, sunt reţinute la masă de Dl. Mareşal.

4 septembrie 1941

9, 15 – Dl. Mareşal soseşte de pe front (Tighina) în Gara Mogoşoaia.

Este întâmpinat de: Doamna Mareşal Antonescu, Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, Domnii Generali Iacobici, Pantazi, Jienescu, Popescu (Ministrul de Interne), Jack Popescu, Nicolescu (C-dtul Capitalei), Niculescu Cociu (C-

dtul Pieţei), Leoveanu etc.

9, 45 – Supune Domnului Mareşal situaţia internă pe timpul absenţei D-sale:

— Dl. General D. Popescu (Min. Internelor)

— Dl. General Jack Popescu

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

10, 55 – Dl. Amiral Păiş. Discută cu Dl. Mareşal anumite chestiuni în legătură cu întrevederea ce urmează s-o aibă cu Dl. Amiral Raeder.

11,00 – Se discută chestiuni în legătură cu activitatea de pe front:

— Dl. Amiral Raeder

— Dl. Ministru Killinger

— Dl. Steltzer

11, 30 – Dl. Prof. Caracostea supune chestiuni în legătură cu „Fundaţiile Regale”. 12,00 – Dl. General Vasiliu – pune la curent pe Dl. Mareşal cu chestiuni interne. 13, 15 – Dl. Ministru Clodius

— Dl. Ministru Killinger

15,00 – Dejunul.

16, 30 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu vizitează mai multe spitale de răniţi din Capitală, plecând apoi la ora 17, 30 cu maşina la Predeal. 21, 30 – Sosirea la Predeal.

Au fost prezenţi la sosire:

— Dl. Col. Grigoriu (Primarul oraşului Predeal)

— Dl. Maior Rădulescu (C-dtul Detaşamentului Pază) 22,00 – Cina intimă.

5 septembrie 1941

7, 30 – Se prezintă Dl. Col. Cojocărescu cu corespondenţă, rămânând până la ora 8, 30.

10,00 – Dl. Mareşal Antonescu iese în grădină unde rămâne *XA* oră.

13, 40 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu pleacă cu automobilul spre Bucureşti.

14,00 – Se opresc la Palatul Regal din Sinaia unde rămân la dejun.

15, 20 – Părăsesc Palatul Regal îndreptându-se spre Bucureşti.

17, 10 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu sosesc cu automobilul de la Predeal.

17, 15 – Este primit în audienţă Dl. General Iacobici, care urmează să primească comanda

Armatei a 4-a în locul Domnului General Ciupercă.

17, 25 – Este primit Dl. General Mazarini, cu care discută asupra transporturilor noilor divizii mobilizate.

17, 30 – Lt. col. Dragomir şi inventatorul Dr. Berndt prezintă chestiunea cauciucului sintetic, care urmează să fie fabricat şi pus în comerţ în ţară.

17, 45 – Consiliul de Miniştri la care au participat toţi membrii guvernului precum şi:

— Dl. General Voiculescu (Guvernatorul Basarabiei)

— Dl. General C. Calotescu (Guvernatorul Bucovinei)

— Dl. Alex. Ottulescu (Guvernatorul B.N.R.)

— Dl. Col. Orezeanu (Director General C.F.R.)

Domnul Mareşal Antonescu a făcut o expunere asupra situaţiei militare.

Domnia sa a mulţumit Domnului Prof. Mihai Antonescu pentru activitatea desfăşurată în lipsa D-sale şi membrilor guvernului pentru concursul dat Domnului Vicepreşedinte.

Dl. Mareşal a dat dispoziţiuni referitor la organizarea administrativă, economică şi financiară a Bucovinei, Basarabiei şi Transnistriei.

Domnia sa a stabilit modul de conlucrare cu guvernatorii provinciilor dezrobite.

S-au discutat măsurile necesare pentru:

— Refacerea Chişinăului şi a oraşelor principale;

— Construirea unui osuar în faţa catedralei din Chişinău;

— Refacerea căilor ferate, oraşelor şi drumurilor. Măsuri pentru construirea de noi linii C.F.R.

S-a hotărât ca bunurile date refugiaţilor să fie redate Statului, aceştia urmând a se întoarce la locurile lor.

Măsuri în legătură cu lucrările agricole de toamnă în provinciile dezrobite.

S-au dat dispoziţiuni pentru folosirea vitelor mari la tăiere şi muncă, respectând nevoile armatei şi populaţiei civile din provinciile realipite. 20, 30 – Dl. General Iacobici primeşte instrucţiuni în vederea deplasării pe front. 20, 45 – În privinţa repartiţiei unor medici pe front:

— Dl. Dr. Tomescu

— Dl. General Pantazi 20, 50 – Dl. General Zwiedeneck 21, 30 – Masa în casă.

6 septembrie 1941

10,00 – Dl. Ministru de Interne

— Dl. Ottulescu – Guvernatorul B.N.R.

10, 30 – Consiliu de Miniştri la care au participat toţi membrii guvernului, precum şi:

— Dl. General Voiculescu

— Dl. General C. Calotescu

— Dl. Ottulescu

— Dl. Col. Orezeanu

— S-au dat dispoziţiuni pentru organizarea comerţului românesc în provinciile realipite, a creditelor şi selecţionarea elementelor capabile.

— Măsuri pentru introducerea şi funcţionarea instanţelor judecătoreşti în noile provincii.

— Dl. Prof. M. Antonescu anunţă o nouă lege a poliţiilor.

— S-a decis aplicarea celor mai aspre sancţiuni contra celor ce vor fura banul Statului.

— De asemeni, s-au discutat normele după care se va face colonizarea în Basarabia şi Bucovina.

— Dl. Mareşal Antonescu expune normele de

salarizare a funcţionarilor din provinciile dezrobite şi modul de recrutare al acestora.

— S-a discutat împărţirea administrativă a provinciilor realipite.

— Dl. Mareşal expune regimul ce urmează a fi aplicat regiunilor dintre Nistru şi

Bug.

— Dispoziţiuni în legătură cu problema răniţilor şi invalizilor de război.

— Dl. General Radu Rosetti expune situaţia şcolilor şi bisericilor din Vechiul Regat şi provinciile dezrobite, în preajma deschiderii noului an şcolar, precum şi necesitatea înzestrării cu material didactic a şcolilor din noile provincii.

— Dl. Mareşal Antonescu a dat dispoziţiuni Subsecretariatului de Stat al Românizării pentru urgentarea predării imobilelor expropriate de la evrei, necesare serviciilor publice.

12, 45 – Dl. Mareşal însoţit de col. Adj. M. Elefterescu au ieşit pe jos la plimbare prin parcul „Luna Bucureşti”.

14,00 – Dejunul.

16,00 – D-na Popovici: informaţii.

17,00 – Relaţii în chestiunea unei încercări de spionaj:

— Dl. Eugen Cristescu

— Lt. col. Velciu

18, 30 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu pleacă cu maşina la Butimanu. 19, 15 – Sosirea la Butimanu.

21,00 – Sosesc:

— Doamna Goga

— Doamna Barbu

— Doamna şi Domnul Dr. Teodorescu 21, 50 – Cina.

7 septembrie 1941

10,00 – Dl. Mareşal Antonescu iese împreună cu invitaţii la lacul din parc, unde rămâne până la ora 13, petrecându-şi timpul pescuind. 14,00 – Dejunul cu toţi invitaţii.

17, 10 – Soseşte Med. Cpt. Dr. Stroescu, chemat de Dl. Mareşal. 19,00 – Dl. Mareşal împreună cu invitaţii fac o plimbare pe jos.

19, 30 – Cu aparatele Ministerului Propagandei Naţionale se rulează 7 jurnale de război şi filmul „Prima decepţie”.

22,00 – Cina.

8 septembrie 1941

8,00 – Sosesc Domnii Osiceanu şi Brătescu-Voineşti, cu care Dl. Mareşal se plimbă prin parc.

10,00 – Dl. Mareşal Antonescu pleacă împreună cu Doamna şi Dl. Vicepreşedinte la Bucureşti.

10, 45 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu sosesc cu maşina în Bucureşti, venind de la Butimanu.

11,00 – Consiliu de Miniştri. Au luat parte Domnii membri ai Guvernului împreună cu Dl. General C. Voiculescu – Guvernatorul Basarabiei şi Dl. General C. Calotescu – guvernatorul Bucovinei. S-a discutat:

— Situaţia agricolă a ţării.

— Problema aprovizionărilor.

— Înzestrarea şi administrarea spitalelor.

— Situaţia ofiţerilor şi subofiţerilor invalizi din actualul război (păstrarea gradului şi drepturilor).

14,00 – Dejunul.

15, 45 – Dl. Mareşal, împreună cu Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, pleacă cu automobilul la Butimanu. 16, 30 – Sosirea la Butimanu.

18,00 – Domnul Mareşal Primeşte pe Dl. Dr. N. Lupu (fost Ministru).

18, 45 – Dl. Dr. Filderman

— Dl. Arhitect Clejan 20, 30 – Cina, la care participă:

— Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu
— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu
— Doamna Goga
— Doamna şi Domnul Dr. Teodorescu
— Dl. Dr. N. Lupu
23, 30 – Dl. Mareşal se retrage în dormitor.
9 septembrie 1941
8, 10 – Dl. Mareşal Antonescu serveşte micul dejun.
9, 45 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu pleacă cu automobilul spre Bucureşti.
10, 25 – Sosirea la Bucureşti.
10, 30 – Dl. General Dobre. S-a discutat chestiunea industriilor metalurgice şi de armament.
10, 35 – Consiliu de Miniştri. Au luat parte Domnii membri ai guvernului, precum şi Dl. General Const. Voiculescu, Guvernatorul Basarabiei, şi Dl. General Corneliu Calotescu, Guvernatorul Bucovinei. S-a discutat:
— Punerea în funcţiune a întreprinderilor industriale şi a magazinelor din Basarabia şi Bucovina.
— Problema industriei metalurgice (comenzi, livrări, românizarea personalului de conducere, a specialiştilor şi a lucrătorilor).
— Problema aprovizionărilor (valorificarea laptelui şi derivatelor lui, conservelor, fructelor, peştelui şi cărnii).
— Situaţia financiară a ţării (încasări, cheltuieli, subscrieri la împrumut).
— Simplificarea şi unificarea Legislaţiei. 13, 20 – Dl. Ministru Killinger
— Dl. Consilier Steltzer
16, 45 – Dl. Cpt. Rez. Gheorghe Brătianu: Informaţiuni de pe frontul de Nord cu privire la Corpul Expediţionar.
17, 30 – Dl. Neubacher
— Dl. Klügkist 17, 50 – Dl. Gafencu
18, 50 – Dl. Sever Bocu: chestiuni personale. 19, 05 –

Dl. General Pantazi. 19, 40 – În chestiunea muniţiilor:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Dobre

— Dl. Col. V. Demetrian

21, 30 – Domnul Mareşal Antonescu părăseşte Capitala, plecând la Tighina pe front din Gara Mogoşoaia.

Pe parcursul gării a fost întâmpinat de oficialităţile de siguranţă.

10 septembrie 1941

13, 45 – Trenul cu Dl. Mareşal soseşte în Tighina. Este primit în gară de:

— Dl. General Ioaniţiu

— Dl. General Hauffe

— Dl. General Topor

— Lt. col. Blaga

— Prefectul Hodoroabă

Dl. Mareşal discută cu Dl. General Ioaniţiu şi Dl. General Hauffe situaţia de pe front, precum şi situaţia podurilor din dreptul Tighina – Tiraspol şi Criuleni – Grigoriopol, care au fost [rupte] de apele Nistrului.

După discuţie, iau masa împreună. 16, 30 – Este primit în audienţă Dl. Colonel Costa din Armata Italiană, Preşedintele Curţii Marţiale şi Comandantul Etapelor, care se găseşte în treacăt prin Tiraspol. 18, 30 – Dl. General Ioaniţiu şi cu şefii de serviciu sunt primiţi în audienţă pentru instrucţiuni şi directive.

20, 30 – Masa în vagon.

11 septembrie 1941

Dl. Mareşal lucrează cu Dl. General Ioaniţiu în vederea reînceperii operaţiunilor de mâine.

11, 15 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. General Ioaniţiu şi suita respectivă se duc în comuna Tocmazei pentru a vedea cum se aruncă podul peste Nistru. 14,00 – Dejunul singur în vagon.

15, 40 – Este chemat Dl. General Dr. Negoescu

pentru a expune situaţia spitalelor aflate peste Nistru.

16, 15 – Dl. Int. Colonel Popescu Florea supune Domnului Mareşal chestiunea aprovizionării trupelor în Ucraina.

17,00 – Dl. General Iacobici vine cu avionul de la Baden şi primeşte instrucţiuni în vederea atacului ce se va declanşa mâine asupra Odessei. 17, 30 – Dl. General Ramiro Enescu, cu care discută:

— Escortarea de aviaţie a transporturilor maritime

— Accidentul unui avion la Braşov

18, 30 – Dl. General Vasiliu primeşte însărcinarea de a face mai multe anchete cu privire la nişte furturi comise.

19, 45 – Dl. General Dr. Negoescu aduce rezultatul ordinului primit în urma întrevederii de astăzi.

21,00 – Masa de seară cu următorii invitaţi:

— Doamna Goga

— Doamna General Ioaniţiu

— Domnul General Ioaniţiu

— Domnul General Hauffe

— Domnul Colonel Brătescu

Căpitanul Anghel Nicolae, Secretarul Particular al Domnului Mareşal, cerând să plece pe front, a fost repartizat Regimentului 2 Obuziere.

12 septembrie 1941

Astăzi ora 3, 30 s-a început atacul contra trupelor inamice, aflate în jurul Odessei.

La ora 5, 30 s-a dat atacul principal. 10,00 – Dl. Mareşal pleacă pe aerodromul Tighina cu un avion „Storch” la Comandamentul Armatei 4-a.

Aparatul este pilotat de căpitanul aviator Gheorghiu.

După 25 minute de zbor, aparatul aterizează la Baden.

Dl. Mareşal discută situaţia frontului cu Dl. General Iacobici.

Colonelul Ciocan supune Domnului Mareşal

informaţiunile culese de la prizonieri. 12,00 – Dl. Mareşal se înapoiază pe calea aerului la Tighina. 13, 30 – Dejunul cu Domnii:

— I.P.S. Mitropolit Bălan
— Ministrul Neubacher
— Guvernatorul Alexianu
— General Voiculescu
— General Vasiliu
— General Hauffe
— General Ioaniţiu

16, 30 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Col. Adj. M. Elefterescu se duc cu maşina la podul din Tighina spre a vedea stricăciunile cauzate de inundaţii.

Ulterior vizitează spitalul de la cetate. 20, 30 – Dl. Mareşal ia masa cu:

— D-na Goga
— D-na Ioaniţiu şi Dl. General Ioaniţiu
— Dl. General Jienescu şi Dl. General Hauffe.

Se aduce vestea că Generalul Schobert a încetat din viaţă în urma unui accident de avion.

13 septembrie 1941

8, 15 – Dl. General Jienescu supune Domnului Mareşal lucrări în legătură cu Departamentul D-sale.

8, 55 – Primesc instrucţiuni pentru îmbunătăţirea situaţiei comunei:

— Maior Fălcoianu – Primarul Tighinei
— Lt. col. Gorescu – C-dtul Cetăţii Tighina

9, 05 – Cpt. rez. Gheorghiu Leon supune Domnului Mareşal aspecte din Rusia Sovietică după declararea războiului, fiind înapoiat din misiune.

10,00 – Dl. Mareşal însoţit de lt. ColAdj. M. Elefterescu vizitează podul ce se construieşte peste Nistru la Tocmazei.

13,00 – Dl. Mareşal cu un avion „Storch” decolează de la Tighina ducându-se la Tiraspol, unde este invitat la

dejun de către Dl. Guvernator Alexianu.

13, 45 – Masa la Dl. Guvernator al Transnistriei în Tiraspol. Au luat parte:

— Dl. Mareşal Antonescu
— Dl. Guvernator Alexianu
— Dl. Ministru Neubacher
— Dl. General Vasiliu
— Dl. General Ioaniţiu
— Dl. General Hauffe
— Dl. Maior Eugen Niculescu.

15, 30 – Inspecţie la Comand. Armatei a 4-a, unde au loc convorbiri cu Dl. General Iacobici şi General Tătăranu, Şeful de Stat Major în localitatea Baden.

Drumul s-a făcut cu avionul. 17, 30 – Plecarea din Baden cu avionul la Tighina, unde soseşte la ora 17, 45.20, 30 – Dl. Mareşal ia masa în tren cu:

— Dl. Med. General Dr. Negoescu
— Dl. General Ioaniţiu
— Dl. General Hauffe
— D-na General Ioaniţiu
— D-na Goga

14 septembrie 1941

9,00 – Dl. General Ţoni (Dir. Domeniilor Militare)

Primeşte instrucţiuni de cazarea trupelor româneşti şi prizonierilor ruşi pe timpul iernii.

— Repararea cazărmilor
— Amenajarea Predealului

10 – 11, 15 – Dl. Mareşal însoţit de col. Adj. M. Elefterescu fac o recunoaştere cu avionul de-a lungul Nistrului spre Grigoriopol pentru a găsi un loc unde să se arunce un pod. 11, 30 – Dl. General Iacobici, care a întâmpinat pe Dl. Mareşal la aerodrom, lucrează cu Domnia sa în vagon.

14,00 – Dejunul singur în vagon.

16,00 – Dl. Mareşal însoţit de col. Adj. M. Elefterescu

se îmbarcă în şalupă la Tighina şi merg pe Nistru spre Focmazei, pentru a vedea malurile apei spre a-şi face o idee unde se poate construi un pod.

Ajunşi la Focmazei, se interesează de mersul lucrărilor la podul deja început, iar ulterior se întorc la Tighina cu o maşină germană. 20, 30 – Dl. Mareşal ia masa cu:

— D-na şi Dl. General Ioaniţiu
— D-na Goga
— Dl. General Hauffe
— Med. Cpt. Dr. Neufeld

15 septembrie 1941

8,00 – Dl. Int. General Rădulescu se prezintă Domnului Mareşal cu rezultatul convorbirilor duse cu Ministrul Domeniilor referitor la vitele şi oile capturate din Ucraina. 9, 10 – Dl. Int. General Gheorghiu supune Domnului Mareşal situaţia aprovizionărilor. 9, 40 – Dl. General Ioaniţiu: lucru.

10, 15 – Dl. Colonel Tudose (Subşef de Stat Major al Armatei a 4-a).

S-a discutat chestiunea transporturilor. 12,00 – Dl. Mareşal ia masa singur în vagon. 13,00 – Dl. Mareşal însoţit de:

— Dl. General Ioaniţiu
— Dl. General Ramiro Enescu
— Dl. General Hauffe
— Dl. Col. Adj. M. Elefterescu
— Dl. Maior Caloenescu

Se duc la Nicolaev, cu avionul Domnului General Speidel, pentru a asista la funeraliile Generalului Schobert, care a murit într-un accident de avion, împreună cu pilotul său Căpitanul Suvellak.

13, 30 – Descind din avion şi merg în automobile la Comandamentul Armatei 11, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de Dl. Mareşal Branchitsch.

După o scurtă convorbire, Dl. Mareşal Brauschitsch pleacă înainte la cimitir, pentru a primi raportul şi a întâmpina pe Dl. Mareşal Antonescu la sosire.

14,00 – Dl. Mareşal Antonescu soseşte – şi împreună cu Dl. Mareşal Brauschitsch păşesc înaintea mormintelor celor doi eroi.

Se ţine o predică de către preotul militar, după care vorbesc pe rând:

— Dl. Mareşal Brauschitsch
— Dl. General Dumitrescu (C-dtul Armatei a 3-a)
— Dl. Mareşal Antonescu
— Etc., etc.

Dl. Mareşal Antonescu depune o coroană pe mormântul Generalului Schobert şi îl decorează „Post Mortem" cu Ordinul „Mihai Viteazul" Clasa II-a şi „Virtutea Aeronautică" Clasa I-a.

După ceremonia religioasă, Dl. Mareşal Brauschitsch îşi ia rămas bun de la Dl. Mareşal Antonescu, care se înapoiază la Comandamentul Armatei a II-a.

Aici are o convorbire cu:

— Dl. General Dumitrescu
— Dl. General Avramescu
— Dl. General Racoviţă
— Dl. General Zaharescu. Se discută asupra:
— Pierderilor suferite de Corpul de Cavalerie
— Organizarea efectivelor
— Echiparea de iarnă
— Aprovizionările în grăunţe şi benzină pe „Bug" din interiorul ţării. 16,00 – Plecăm cu avionul spre Tighina.

17,00 – Aterizăm pe aerodromul din Tighina. 20, 30 – Masa de seară în vagon cu:

— D-na şi Dl. General Ioaniţiu
— D-na Goga
— Dl. General Hauffe
— Lt. Aviator Sandmann

16 septembrie 1941

8, 45 – Dl. Mareşal are o convorbire cu:

— Dl. General Ioaniţiu

— Dl. General Hauffe

— Dl. General Iacobici

— Dl. General L'Homme de Courbière (Comandantul de trupe germane din Armata 4-a)

9, 30 – Dl. Dr. Tomescu (Ministrul Sănătăţii). Se discută:

— Statistica medicilor şi a spitalelor civile

— Situaţia şi organizarea instituţiilor sanitare din ţară

— Situaţia clădirilor sanitare din toată ţara începute şi neterminate

— Situaţia farmaciilor evreieşti

— Sporirea numărului de studenţi la Facultatea de Medicină 11, 20 – Dl. General Voiculescu: chestiuni în legătură cu adţia Basarabiei. 14,00 – Dejunul în vagon cu:

— Dl. General Voiculescu

— Dl. Ministru Tomescu

17, 10 – Dl. Pretor Radoveanu (Tighina): informaţiuni pentru nevoile plăşii.

17, 25 – Dl. Col. Aramă (Şeful Justiţiei Militare din M.A.N.): situaţia proceselor celor care au făcut diferite fraude în animale şi diferite subzistenţe din depozit.

17, 45 – 18, 45 – Dl. Mareşal însoţit de col. Adj. M. Elefterescu se duc la podul ce se construieşte peste Nistru în Tighina, unde a dat noi instrucţiuni Domnului General Ioaniţiu şi

Domnului General Georgescu (Insp. Geniului), de felul cum trebuie să se construiască.

20, 30 – Masa în vagon cu:

— Dl. General Ioaniţiu

— Dl. General Hauffe

— Dl. Col. Bassenge

— Dl. General Ramiro Enescu
— Maiorul Unger
— Maiorul Zweller
17 septembrie 1941
8, 30 – Primesc instrucţiuni de felul cum trebuie construit podul peste Nistru:
— Dl. Col. Costea
— Dl. Cpt. Grigorcea
9, 10 – Dl. Lt. Colonel Dumitrescu (Serv. Drumurilor): relaţii în privinţa locului ales pentru pod.
13, 20 – Dl. Mareşal discută diferite probleme în legătură cu intervenţia Corpului IV Armată german la Odessa, precum şi proiecte referitoare la protecţia navigaţiei de aprovizionare pe Marea Neagră. Iau parte:
— Dl. Mareşal Antonescu
— Dl. General Ioaniţiu
— Dl. General von Korten (Şeful de Stat Major al Flotei 4 Aeriene)
— Dl. General Hauffe
— Dl. General Enescu Ramiro
— Dl. Col. Bassenge 14,00 – Dejun cu:
— Dl. General Ioaniţiu
— Dl. General von Korten
— Dl. General Hauffe
— Dl. General Enescu Ramiro
— Dl. Col. Bassenge
15, 30 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. General Ioaniţiu, pleacă cu avionul spre a vizita
Comand. Armatei a 4-a. Ajuns la Baden, Dl. General Ioaniţiu, dându-se jos din avion, a fost lovit de elice şi lăsat mort pe loc. Este adus la Tighina cu un avion sanitar, iar, în faţa
Domnului Mareşal, urcat într-o maşină sanitară şi dus la spital pentru îmbălsămare.
18, 15 – Conferinţă cu persoanele ce vor ocupa

posturi oficiale la Odessa.

20,00 Dl. General Hauffe, fiind răcit, exprimă condoleanţe Domnului Mareşal prin Maiorul

Zweller pentru moartea Generalului Ioaniţiu.

20, 30 – Masa singur în vagon.

18 septembrie 1941

8, 10 – Este primit în audienţă Dl. Amiral Păiş şi C-dor Dumitrescu cu care discută chestiunea transporturilor peste Liman. 9, 20 – Lucru cu:

— Dl. General Pălăngeanu

— Şefii de Secţii din M.C.G.

10, 30 – Dl. Guvernator Alexianu: Instrucţiuni pentru armonizarea tuturor instrucţiunilor date organelor oficiale din Odessa.

10, 50 – Instrucţiuni pentru administrarea Basarabiei:

— Dl. Ministru Pflaumer

— Dl. General Voiculescu

11, 30 – Dl. Mareşal asistă la ceremonia religioasă de la Catedrala din Tighina pentru defunctul General Ioaniţiu.

Îl declară „Post Mortem" cu ordinul „Mihai Viteazul" Clasa a III-a.

Urmează apelul până la aerodrom, unde sicriul este urcat într-un avion mortuar şi trimis la Bucureşti. 14,00 – Dejunul singur în vagon. 16, 50 – Organizarea serviciilor de siguranţă în Ucraina:

— Dl. General Vasiliu

— Dl. Eugen Cristescu

17,00 – D-na Burileanu: Informaţiuni referitoare la răniţii din Tiraspol.

17, 30 – Dl. Mareşal însoţit de col. Adj. M. Elefterescu se duc la cetatea din Tighina, pentru a vedea stadiul lucrărilor podului ce se aruncă peste Nistru.

19,00 – Dl. Col. Costea: Primeşte instrucţiuni referitor la construirea podului de la

Tighina, Varniţa şi Tocmazei.

19, 10 – Dl. General Pălăngeanu: lucru.

20, 30 – Masa singur în vagon.

19 septembrie 1941

8, 50 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Col. Adj. Mircea Elefterescu se duc la aerodrom, urmând ca, cu avionul, să meargă la Bucureşti, pentru a asista la înmormântarea generalului Ioaniţiu.

9, 50 – Avionul decolează.

11,00 – Avionul aterizează la Bucureşti. Au venit în întâmpinare:

— Doamna Mareşal Antonescu

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Dl. General Nicolescu

— Dl. General Gheorghe Radu

— Dl. General Leoveanu

— Dl. Secretar General Ovidiu Vlădescu

— Etc., etc.

11, 20 – Vizita Prinţului Coburg, Preşedintele „Crucii Roşii" germane şi al foştilor luptători.

14,00 – Dejunul cu Doamna Mareşal.

18, 15 – Doamna şi Domnul Mareşal se duc cu automobilul la Butimanu, însoţiţi de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu. 19, 30 – Sosirea la Butimanu. 21,00 – Cina, la care iau parte:

— Doamna Mareşal Antonescu

— Domnul Mareşal Antonescu

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Doamna şi Domnul Dr. Basil Teodorescu 21, 30 – 23, 10 – Cinematograf: Se rulează 7 jurnale de război.

20 septembrie 1941

9, 30 – 14,00 – Consiliu de Miniştri. Au luat parte:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Jienescu

— Dl. General Dobre

— Dl. General Georgescu Traian
— Dl. Colonel Orezeanu
— Dl. Ministru Buşilă
— Dl. Ministru Marinescu
Se dau instrucţiuni pentru aprovizionări.
14, 30 – Dejunul.
16,00 – Doamna şi Domnul Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti.
16, 30 – Sosirea la Bucureşti.
17, 45 – Chestiuni de siguranţă internă:
— Dl. General Popescu
— Dl. General Gheorghe
— Dl. General Nicolescu
— Dl. General Traian Georgescu
18, 45 – Dl. Cancicov: Impresii din călătoria D-sale în Germania şi Italia.
19, 30 – Dl. Mareşal şi de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu fac o plimbare cu maşina prin oraş pentru a verifica camuflajul în Capitală.
21, 35 – Dl. Mareşal însoţit de Doamna şi de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu au plecat cu automobilul la Butimanu. 22, 20 – Sosirea la Butimanu.
21 septembrie 1941
9, 30 – Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de:
— Doamna Mareşal Antonescu
— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu
— Doamna şi Domnul Dr. Basil Teodorescu au plecat cu automobilul la Predeal. 11, 30 – Sosirea la Predeal, unde sunt întâmpinaţi de către Dl. Maior Rădulescu (C-dtul Detaş. Jandarmi Pază) care a dat raportul Domnului Mareşal asupra lucrărilor în curs.
Dl. Mareşal s-a interesat de stadiul în care se găsesc lucrările de drumuri şi lucrările în curs de la vilă. 14,00 – Dejunul, la care iau parte:
— Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Doamna şi Domnul Dr. Bazil Teodorescu

15, 45 – Dl. Mareşal împreună cu invitaţii fac o plimbare în parcul vilei.

17, 45 – Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, pleacă cu automobilul la Butimanu.

22,00 – Cina împreună cu invitaţii.

22 septembrie 1941

9, 15 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu însoţiţi de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu au plecat cu automobilul la Bucureşti. 10,00 – Sosirea la Bucureşti.

10,05 – Dl. General Dobre – Chestiunea realizării în înzestrarea armatei. Evoluţia industriilor siderurgice şi de armament.

10, 10 – Dl. General Iliescu – Formarea cadrelor pentru muncă şi educaţia tineretului din invalizi şi sergenţi. 10, 15 – Au fost convocaţi:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Dobre

— Dl. General Jienescu

— Dl. General Boiţeanu

— Dl. General Mazarini cu Secretarii Generali respectivi şi Şeful Serviciului Mobilizării şi Organizării din Marele Stat Major.

Domnul Mareşal a arătat greşelile mari făcute în ceea ce priveşte folosirea efectivelor armatei, care au dus la un minim pe front şi un maxim înapoi.

A ordonat ca în cel mai scurt timp să se restudieze şi să se execute dispoziţiile date de Dl. Mareşal, încă cu mult înainte.

S a se ia măsuri pentru începerea funcţionării Centrelor de Instrucţie pentru ofiţeri, subofiţeri şi trupă.

S a se studieze chestiunea încorporării recruţilor. 11, 25 – Cererile germanilor să fie satisfăcute în limita

posibilităţilor:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Dobre 12, 05 – Dl. General Sichitiu: lucru.

12, 30 – Dl. Colonel Just. Prezentare de plecare, fiind numit din Ataşat Militar.

Comandant de Regiment.

12, 40 – Dl. Ministru Marinescu: lucru.

14,00 – Dejunul.

15, 30 – Domnul Mareşal Antonescu însoţit de către Domnul Colonel Adjutant Mircea Elefterescu se duc cu avionul la Tighina.

17, 15 – Dl. Mareşal soseşte cu avionul la Tighina, unde este întâmpinat de Domnii:

— General Iacobici

— General Ramiro Enescu

— General Pălăngeanu

— General Popa

— General Hauffe

— Etc.

17, 30 – Dl. Mareşal discută situaţia frontului cu Dl. General Iacobici şi Dl. General Pălăngeanu.

19, 45 – Dl. Eugen Cristescu expune situaţia siguranţei în Transnistria. 20, 45 – Masa de seară cu:

— Domnul Mareşal

— Dl. General Pălăngeanu

— Dl. General Iliescu

— Dl. General Hauffe

— Dl. Eugen Cristescu

[…]

7 octombrie 1941

9,00 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu pleacă cu maşina de la Butimanu spre Bucureşti.

10, 15 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Vicepreşedinte

Mihai Antonescu vizitează Piaţa „Obor”, interesându-se de preţuri.

Ulterior vizitează câteva magazine cu coloniale din şoseaua Ştefan cel Mare, în acelaşi scop.

11, 10 – Soseşte la Preşedinţie.

11, 15 – Dl. General Radu Rosetti este primit pentru lucru.

11, 30 – Consiliul de Aprovizionare la care iau parte membrii guvernului împreună cu Domnii:

— General R. Modreanu – Primarul General al Capitalei

— General C. Constantin – Secretar General S.S.I.A.A.

— G. Minescu – Secretar General al Subsecret. de Stat al Aprovizionării

— General N. Bădescu – Comisar General pentru aprovizionarea cu lemne

— Colonel T.C. Orezeanu – Dir. General C.F.R.

— Colonel D. Teohari – ajutor de Primar al Capitalei

— Colonel Sireteanu – Dir. Intendenţei din S.S.I.A.A.

Dl. Mareşal a dat dispoziţiuni pentru intensificarea arăturilor de toamnă şi însămânţărilor.

Domnia sa a arătat rezultatele inspecţiei făcute marţi dimineaţa în Piaţa Obor, ordonând a se lua măsuri de internare în lagăr a speculanţilor.

Dl. Mareşal a cerut Ministerului Economiei Naţionale să întocmească o situaţie cu necesităţile de alimente pentru toate judeţele, urmând ca apoi aceste nevoi să fie acoperite din producţia excedentară a altor judeţe.

16, 20 – Dl. Profesor Cornăţeanu. Primeşte instrucţiuni privitoare la transportul grâului şi sfeclei din Transnistria în ţară.

17,00 – Dl. Ion Mihalache: chestiuni personale.

17, 45 – Dl. Edo Bulat, Ministrul Croaţiei: Prezentare.

18, 40 – Dl. Prof. Cornăţeanu

— Dl. Lascăr (Dir. Pescăriilor)

— Dl. Ştefănescu Griviţa (Dir. Fabricii de Conserve Griviţa)

— Dl. Leon Rădulescu

În chestiunea fabricii de conserve de peşte de la Cetatea Albă. 19, 50 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Ministru Mihai Antonescu pleacă cu automobilul de la Bucureşti la Butimanu. 21, 10 – Sosirea la Butimanu.

21, 30 – Cina, având invitaţi pe Doamna şi Domnul Dr. Basil Teodorescu.

8 octombrie 1941

8, 45 – Dl. Mareşal iese în grădină.

9,00 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti.

10,00 – Sosirea la Bucureşti.

10, 15 – Se discută situaţia frontului:

— Dl. General Iacobici

— Dl. General Hauffe

11, 50 – Dl. Col. Spalcke, noul ataşat militar german: audienţă de prezentare. 12,00 – În chestiuni economice:

— Dl. Ottulescu

— Dl. Blessing

14,00 – Dejunul.

15, 30 – În chestiuni economice:

— Dl. Ottulescu

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. Finţescu (Creditul Industrial)

16, 50 – Dl. Inginer Buşilă: Chestiunea drumurilor din Basarabia. 17, 10 – Dl. Ministru de Interne. 17, 50 – Dl. General Stoenescu.

18, 45 – Dl. General Hauffe

— Dl. Colonel von Bermuth

— Dl. Colonel Ellfeldt

19, 45 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, pleacă cu maşina la Butimanu.

20, 30 – Sosirea Domnului Mareşal la Butimanu.

21, 30 – Cina la care participă ca invitaţi Doamna şi Domnul Dr. Teodorescu.

9 octombrie 1941

9,00 – Domnul Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, pleacă cu automobilul spre Bucureşti.

10,00 – Dl. Mareşal soseşte cu maşina de la Butimanu.

10, 15 – Dl. Prof. Ionescu-Siseşti: Se discută de grâu şi porumb de sămânţă în Transnistria. Plantele de cauciuc. Organizarea obştiilor ţărăneşti. 11, 15 – Dl. Prof. Alex. Oteteleşeanu.

11, 40 – Dl. General Iacobici: primeşte instrucţiuni cu privire la front. 11, 45 – Chestiunea efectivelor

— Chestiunea aprovizionărilor

— Chestiunea obligaţiilor economice în Germania cu:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Mazarini

— Dl. General Constantin

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. Negel

12, 50 – Dl. Ministru Grigorcea – Roma. 13, 10 – Dl. Ministru Hiotu – Franţa. 13, 15 – Dl. Ministru Buzdugan – Zagreb.

14,00 – Dejun.

17, 30 – Dl. Dr. Lupu.

17, 55 – Dl. Comandor Antonescu.

18, 10 – Dl. Eugen Cristescu.

18, 30 – Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu automobilul la Butimanu. 20, 30 – Sosirea la Butimanu. 21,00 – Cina împreună cu:

— Doamna Mareşal

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Doamna şi Domnul Dr. Basil Teodorescu

10 octombrie 1941

9,00 – Domnul Mareşal Antonescu, însoţit de însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, pleacă cu automobilul la Bucureşti. 10, 15 – Dl. Mareşal soseşte cu maşina de la Butimanu. 10, 20 – I.P.S. Mitropolit Bălan.

11, 20 – Dl. General Zaharescu: în chestiunea fortificaţiilor. 11, 40 – În chestiunea Timocului:

— Dl. G. Popovici

— Dl. Dr. Lupu

12,00 – Dl. General Manolache: chestiuni personale. 12, 10 – Dl. General Hauffe: în chestiunea frontului. 13,00 – Dl. Ministru Tomescu.

14,00 – Dejunul.

16, 40 – Dl. Vaida [-Voievod].

17, 20 – În chestiunea soldelor ofiţereşti:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Mazarini

— Dl. General Stoenescu

— Dl. Int. Lt. col. Fragulea

— Dl. Colonel Aramă

17, 50 – Dl. Manolescu Strunga. Primeşte însărcinarea pentru colectarea alimentelor din diferite judeţe.

19, 30 – Domnul Mareşal Antonescu pleacă cu automobilul la Butimanu.

20, 35 – Domnul Mareşal Antonescu însoţit de însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai

Antonescu sosesc la Butimanu.

20, 55 – Cina la care participă:

— Doamna şi Domnul Mareşal

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Doamna şi Domnul Dr. Basil Teodorescu

11 octombrie 1941

8, 45 – Dl. Mareşal iese puţin în grădină. 9,00 – Micul dejun.

9, 15 – Dl. Mareşal pleacă spre Bucureşti însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu. 10, 10 – Dl. Mareşal soseşte cu maşina de la Butimanu 10, 15 – Dl. Ministru de Interne.

10, 30 – Adunarea Prefecţilor: Recomandaţiuni cu privire la administraţia judeţelor. 11, 30 – Pentru cercetarea unui caz de speculă:

— Dl. Lt. col. Velciu

— Dl. Procuror General Gheorghiade 12, 25: Chestiuni administrative:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General C. Constantin

— Dl. General Sichitiu

— Dl. Ministru de Interne

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. Col. Orezeanu

— Dl. Col. Ciurea – Prefectul jud. Ilfov

— Dl. Col. Greceanu – Prefectul jud. Prahova

15,00 – Dl. Mareşal Antonescu însoţit de Doamna Mareşal şi de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu au plecat la Predeal. 18, 05 – Sosirea la Predeal.

La sosire Dl. Mareşal Antonescu a fost întâmpinat de către:

— Dl. Col. Grigoriu – Primarul oraşului Predeal

— Dl. Maior Rădulescu – C-dtul Grupului de Pază şi

— Dl. Ing. Nicolau, şeful lucrărilor de drumuri.

Dl. Mareşal se întreţine cu Dl. Col. Grigoriu, cerând diferite lămuriri. 19,00 – Dl. Mareşal inspectează lucrările ce se fac la vila D-sale.

12 octombrie 1941

7,00 – Dl. Mareşal a ieşit pe terasă.

7, 55 – Micul dejun.

10,00 – Dl. Mareşal iese în grădină.

13,00 – Doamna şi Domnul Mareşal însoţiţi de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu merg cu automobilul la

Palatul Regal din Sinaia.

Au fost întâmpinaţi de către M.M.L.L. Regele şi Regina şi conduşi la Stâna Regală, unde s-a servit dejunul, rămânând până la ora 15, 20, când se întorc la Castelul „Pelişor”.

15, 25 – Întoarcerea la Predeal.

17, 15 – Dl. Colonel Davidescu însoţeşte pe Dl. General Matzky, Şeful Bir. 2 din M.C.G. german.

18, 30 – Dl. General Hauffe

— Dl. Colonel Brătescu 20,00 – Cina la care iau parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Dl. Colonel Davidescu

— Dl. General Matzky

— Dl. Căpitan Adj. Günther

13 octombrie 1941

În cursul dimineţii, Domnul Mareşal Antonescu nu părăseşte casă, fiind ninsoare abundentă.

13, 45 – Domnul Mareşal, însoţit de Doamna Mareşal şi de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, pleacă cu automobilul la Bucureşti. 16, 15 – Sosirea la Bucureşti.

17,00 – Dl. General Jienescu: Informaţiuni din călătoria făcută în Germania. Prezintă o scrisoare a Mareşalului Göring, prin care elogiază felul cum s-a comportat aviaţia română în război, dându-i în dar Domnului Mareşal Antonescu un avion „Fieseler – Storch”.

17, 50 – Dl. General Iacobici şi Dl. General Hauffe: expun situaţia de pe front.

18, 30 – Dl. Ministru de Interne: lucru.

19 – 21 – Măsuri administrative. Au fost convocaţi următorii:

— Dl. General Pantazi

— Dl. Amiral Păiş

— Dl. General Sichitiu

— Dl. General Mazarini
— Dl. General Popescu (Ministrul de Interne)
— Dl. Ministru Marinescu
— Dl. Ministru Dr. Tomescu
— Dl. Ministru Ing. Buşilă
— Dl. Ing. Lascăr P.A.R.I.D.
— Dl. Dr. Buşniţă
— Dl. General Modreanu (Primar General al Capitalei)
— Dl. Col. Orezeanu
21, 30 – Masa.
14 octombrie 1941
10, 30 – Dl. General Pălăngeanu. Supune Domnului Mareşal programul primirii tineretului german la Breaza.
10, 40 – Dl. Dr. Dănulescu – Ministrul Muncii
11, 10 – Dl. General Iacobici: Instrucţiuni pentru front.
11, 20 – Dl. General Jack Popescu: Informaţiuni interne.
12 – 14 – Domnul Mareşal, însoţit de Dl. Col. Adj. rez. M. Elefterescu inspectează cantinele următoare:
— Cantina din Str. Văcăreşti 41
— Cantina din Colentina 23
— Depozitele „Soc. Frigul”.
— Piaţa Colentina
— Cantina de la Halele Centrale
14,00 – Depune jurământul Dl. Luciliu N. Ştefănescu, Preşedintele Secţiei a IV-a din Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.
14, 30 – Dejunul.
17, 20 – În chestiunea cantinelor şi aprovizionărilor:
— Dl. General Pantazi
— Dl. General Modreanu
— D-na Stănescu – Dir. Cantinei din Str. Văcăreşti nr. 41

— D-na Tudor – Dir. Cantinei Colentina 23
— Dl. Mihail Rolescu – Subdirector Soc. „Frigul”.
18, 10 – Dl. Cornăţeanu: Informează pe Dl. Mareşal de situaţia agricolă din Transnistria. 18, 40 – Dl. Ministru al Turciei: Se prezintă fiind înapoiat din Turcia. 18, 55 – Dl. Colonel Orezeanu: Controlul transporturilor economice. 19, 10 – Dl. Arhitect Iotzu.
20, 30 – Cina.
15 octombrie 1941
11,00 – Dl. General Petala: chestiuni personale. 11, 40 – În chestiunea procentului răniţilor de pe front:
— Dl. General Pantazi
— Dl. General Mazarini
— Dl. General Saidac
12, 15 – Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu
— Dl. Vântu
12, 40 – Dl. General Stoenescu: lucru
14,00 – Dejunul.
15 – 16, 45 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Col. Adj. M. Elefterescu s-au plimbat pe jos până la „Mioriţa”. La întoarcere a inspectat palatul Preşedinţiei.
17,00 – În chestiunea agriculturii, însămânţării şi moneda în Transnistria:
— Dl. Guvernator Alexianu
— Dl. Cornăţeanu
17, 30 – Dl. Prof. Ion Petrovici: în chestiunea pensionării profesorilor universitari. 18,00 – În chestiunea pescuitului la Vâlcov:
— Dl. General Sichitiu
— Dl. Lascăr
— Dl. Ministru Marinescu
— Dl. Amiral Păiş
21,00 – Dl. General Pantazi. În chestiunea transporturilor carburanţilor pentru Capitală.
21, 30 – Masa.

16 octombrie 1941

10, 30 – Dl. General Rosetti. Raportează modul cum a fost primit „Tineretul German” la Breaza.

12,00 – I.P.S.S. Patriarh Nicodim.

12, 25 – Dl. Ministru Oteteleşeanu. În chestiunea şcolilor.

12, 45 – Dl. Procuror Gheorghiade. Raportează rezultatul cercetărilor făcute cu privire la speculă.

13, 50 – Dl. Ministru Killinger.

14, 30 – Dejunul.

16 – 17 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Ministru Mihai Antonescu fac o plimbare prin Cişmigiu.

17,00 – Dl. Guvernator Alexianu. 18, 15 – Prezentare:

— Dl. General Ali Fuad Erden – C-dtul Şc. de Război din Turcia

— Dl. General rez. Hüsnü Erket – Publicist critic militar

19,00 – Dl. Avocat Emil Vasiliu Cluj – În chestiunea evreilor din România. 21,00 – Cina.

[…]55

9 noiembrie 1941

12,00 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu vizitează expoziţia de alimente, organizată de M.A.N. din Piaţa Senatului, iar ulterior expoziţia de armament din Piaţa 6 Septembrie.

Domnul Mareşal este aclamat de mulţime.

14,00 – Dejunul.

În după amiaza zilei rămâne în casă ocupându-se cu diferite chestiuni de Stat.

10 noiembrie 1941

10,00 – Dl. Ministru de Interne: lucru.

55 Despre căderea Odessei, în Gh. Buzatu, *Hitler*... p. 199 – 200.

12,00 – D-na Alexandrina Cantacuzino în fruntea unei delegaţii prezintă Domnului Mareşal un pergament ca

omagiu, din partea Soc. Ortodoxe a Femeilor Române.

14,00 – Dejunul.

17, 30 – Dl. General Macici: Se prezintă pentru înapoiere din misiunea avută de a însoţi pe Mareşalul Keitel la frontieră.

18, 30 – Dl. Mareşal Antonescu însoţit de Dl. Ministru Mihai Antonescu se duc la Legaţia Germană.

18, 55 – Se discută aprovizionarea Capitalei şi a întregii ţări:

— Dl. General Constantin

— Dl. General Modreanu

— Dl. Ministru de Interne

— Dl. Minescu.

21,00 – Masa.

11 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Lucru, singur în birou.

11,00 – Dl. General Pantazi: chestiuni de serviciu.

12,00 – În chestiunea transporturilor marine la Nicolaev şi dragarea minelor:

— Dl. General Iacobici

— Dl. Amiral Păiş

— Dl. Amiral Fleischer

— Dl. Lt. col. Lufting

13, 10 – Dl. Dr. Lupu: chestiuni de ordin general la ordinea zilei. 13, 35 – Dl. Ing. Victor Stoika: referitor la anchetele de la C.F.R. 13, 40 – Dl. Arhitect Iotzu: chestiuni în legătură cu vila de la Predeal.

14,00 – Dejunul.

17,00 – În chestiunea „Fundaţiilor Regale”:

— Dl. Profesor Caracostea

— Dl. General Stoenescu

17, 50 – Dl. Ing. Ştefănescu: chestiuni de ordin economic.

19,00 – Dl. Ing. Motaş: cu privire la introducerea gazului „Metan” în ţară.

19, 35 – Dl. Dr. Adams: prezintă proiectul de organizare şi finanţare a creşterii găinilor.

20,00 – Dl. General Gheorghe Radu: prezintă lucrările ordonate.

21,00 – Doamna şi Domnul Mareşal asistă la rularea mai multor jurnale de pe frontul românesc în sala de festivităţi a Preşedinţiei.

12 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Lucru în birou.

10, 30 – Dl. General Iacobici: lucru.

11,00 – Consiliu de aprovizionare cu:

— Dl. Ministru de Interne

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. Subsecretar de Stat Negel

— Dl. General Modreanu

— Dl. General Constantin

— Dl. Minescu – Director General I.N.C.O.P.

— Dl. Int. Col. Sireteanu – Dir. Intendenţei M.A.N.

— Dl. Colonel Orezeanu – Director General C.F.R.

Dl. Subsecretar de Stat Negel a făcut un raport asupra condiţiunilor producţiei sfeclei şi fabricaţiei zahărului din noua recoltă.

Dl. Mareşal Antonescu a arătat stadiul însămânţărilor din acest an şi a dat dispoziţiuni pentru înlocuirea parţială a grâului prin fabricarea pâinii cu mălai şi cartofi.

Apoi Domnia sa a mai dat dispoziţiuni pentru asigurarea în vederea campaniei agricole de primăvară, a stocurilor de grâu de sămânţă.

Dl. General N. Bădescu – Comisarul Special al Guvernului pentru aprovizionarea cu lemne – a arătat că până la sfârşitul lunii martie 1942 urmează să fie aduse în

Capitală încă 57.000 kgr. lemne.

Dl. Gr. Popescu – Secretar General la Subsecretariatul de Stat al Aprovizionării – a arătat situaţia aprovizionărilor populaţiei cu articole de îmbrăcăminte şi încălţăminte.

14,00 – Dejunul.

17, 30 – I.P.S. Mitropolit Valeriu Traian – Prezentare pentru luarea conducerii Bisericii Româno-unite (Blaj).

18,00 – Dl. Cornăţeanu: în chestiunea agriculturii din Transnistria.

18, 30 – Dl. Colonel Corneliu Negulescu: chestiuni personale (solicită un post).

18, 50 – Dl. General Calotescu: chestiuni de serviciu.

19, 15 – Dl. Ministru Dr. Tomescu: chestiuni de serviciu.

13 noiembrie 1841

10, 45 – Dl. Ministru de Interne: lucru. 10, 55 – Dl. General Pantazi: instrucţiuni.

11,00 – Consiliu cu Guvernatorii Basarabiei, Bucovinei şi Transnistriei.

Consiliul s-a ocupat de probleme administrative, economice şi financiare ale Basarabiei, Bucovinei şi Transnistriei.

Dl. Mareşal a dat dispoziţiuni ca pentru conlucrarea armonioasă dintre aceste provincii şi guvern, toate actele să treacă prin Cabinetul special înfiinţat la Preşedinţie.

Guvernatorul Transnistriei a expus măsurile luate pentru valorificarea bogăţiilor acestei provincii, pentru punerea în funcţiune a unora din întreprinderile industriale locale şi pentru intensificarea transporturilor economice.

S-au dat apoi dispoziţiuni generale pentru aprovizionarea cu lemne de foc, petrol, zahăr, maşini şi unelte agricole, seminţe pentru campania agricolă de primăvară etc. 13,00 – Dejun intim la Palatul Regal. 17 –

20 – Continuarea Consiliului cu Guvernatorii. 20, 10 – Dl. General Rosetti: se prezintă de plecare din guvern.

14 noiembrie 1941

10, 40 – Dl. General Zwiedeneck: lucru.

11,00 – Conferinţa de colaborare la Marele Stat Major.

13, 30 – Chestiuni economice:

— Dl. Ministru Neubacher

— Dl. Dr. Klugkist 14,00 – Dejunul.

18,00 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu pleacă cu automobilul la Predeal.

20, 10 – Se serveşte o gustare în salonul automobilului. În afară de Doamna şi Domnul

Mareşal, iau parte:

— Doamna Goga

— Pictorul Isache Mirea

— Căpitan Anghel Nicolae

— Căpitan Georgescu Ioan

22,00 – Automobilul ajunge în gara Predeal. Domnul Mareşal este primit de Dl. Colonel Grigoriu, ofiţerii din Batalionul de Vânători Munte şi ofiţerii jandarmi din compania de pază. De la gară la vilă, drumul se face cu sania.

15 noiembrie 1941

Domnul Mareşal nu a primit pe nimeni în afară de pictorul Isache Mirea.

16 noiembrie 1941

10 – 12 – Domnul Mareşal acordă o şedinţă pictorului Isache Mirea. 12, 15 – Soseşte Dl. Ministru Mihai Antonescu cu Dl. Simionescu. La dejun iau parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal

— Dl. Ministru Mihai Antonescu

— Doamna Goga

— D-ra Ilse Steinhoff (ziaristă germană de la revista germană Berlin-Roma-Tokio)

— Dl. Simionescu

14, 25 – Doamna şi Domnul Mareşal împreună cu Doamna Goga vizitează sera şi crescătoria de pasări.

Ziarista germană Ilse Steinhoff scoate câteva fotografii cu Doamna şi Domnul Mareşal.

După-amiază soseşte la Predeal Dl. Arhitect Iotzu.

17 noiembrie 1941

10 – 13 – Doamna Mareşal şi Dl. Ministru Mihai Antonescu vizitează diferite instituţiuni din Braşov.

13 – 14 – Se serveşte masa la vilă, la care iau parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal

— Dl. Ministru Mihai Antonescu

— Doamna Goga

— Pictorul Isache Mirea

15,00 – Plecarea cu automotorul spre Bucureşti (Mogoşoaia), unde ajunge la ora 17, 20.17, 20 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu sosesc cu automotorul de la Predeal. Este întâmpinat de către următorii, pe peronul gării Mogoşoaia:

— Dl. General D. Popescu – Ministrul Internelor

— Dl. General Jack Popescu – Subsecretar de Stat la Interne

— Dl. General Leoveanu – Şeful Siguranţei Generale a Statului

— Dl. General Gheorghe Radu – Pref. Poliţiei Capitalei

— Dl. Col. Orezeanu – Director General C.F.R.

— Dl. Col. Adj. M. Elefterescu – Director de Cabinet al Domnului Mareşal Antonescu

17, 40 – Dl. Ministru de Interne: expune situaţia internă 18, 15 – În chestiunea aprovizionării Capitalei cu lemne:

— Dl. Ministru de Interne

— Dl. General Bădescu

18, 35 – Face expunerea celor discutate56 în

Germania:

— Dl. Ministru Mihai Antonescu

— Dl. Ministru Marinescu

19, 25 – În chestiunea aprovizionării Capitalei:

— Dl. Ministru de Interne

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Constantin

— Dl. General Modreanu

— Dl. Col. Sireteanu

— Dl. Minescu

— Dl. General Bădescu

21,00 – Masa.

18 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

10, 30 – Dl. General Pantazi: primeşte instrucţiuni referitoare la demobilizarea armatei. 11,00 – Dl. Ministru de Interne: prezintă rezultatul plebiscitului. 12, 25 – Dl. General Vasiliu: chestiuni de ordin general.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. General Panaitescu: chestiuni de ordin general.

17, 30 – D-na General Glogojanu: chestiuni personale.

17, 50 – Dl. Grigore Popescu – Secretar General Ministerul Industriei.

56 În mod concret: cele ce se vor discuta în Germania, întrucât Mihai Antonescu abia urma să se deplaseze la Berlin pentru a parafa aderarea României la Pactul Anticomintern, la 25 noiembrie 1941 (cf. Gh. Buzatu, *Hitler*... p. 96 – 97).

18,00 – Dl. Profesor Mânuilă: chestiunea minorităţilor în Stat şi a statisticilor. 18, 45 – Dl. Eugen Cristescu: informaţiuni.

19, 45 – Dl. Oteteleşeanu: chestiuni în legătură cu Ministerul Educaţiei Naţionale.

20, 45 – Masa.

19 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

10, 10 – Dl. Eugen Cristescu: prezintă rezultatul negativ avut în obţinerea cauciucului sintetic.

10, 15 – Dl. General Iacobici: lucru.

11,00 – Consiliu de Coordonare sub preşedinţia Domnului Mareşal Antonescu, la care au luat parte:

— Dl. Ministru Mihai Antonescu
— Dl. General Sichitiu
— Dl. General Stoenescu
— Dl. Ministru Marinescu
— Dl. Subsecretar de Stat Pană
— Dl. Subsecretar de Stat M. Vulcănescu
— Dl. General C. Constantin

S-au luat noi măsuri de aprovizionare a armatei şi populaţiei civile. S-a hotărât ca evreii să plătească o taxă fixă în locul prestării muncii de folos obştesc.

S-au dat dispoziţiuni pentru crearea unui birou de transporturi, acesta pentru a combate căruţaşii şi camionagii care cer preţuri exagerate şi care pe viitor vor fi bătuţi în pieţele publice.

S-a dispus blocarea cantităţilor de orz.

S-a dispus să se înceapă o intensă propagandă pentru dezvoltarea creşterii iepurilor de casă, spre a fi puşi în consumaţie.

S-au dat dispoziţiuni asupra măsurilor de luat pentru asigurarea cantităţilor necesare de fier pentru căruţe, caele, colţi şi potcoave. 13,00 – Dl. Ministru Neubacher: chestiuni economice.

14,00 – Dejunul.

17, 25 – Dl. Ministru Marinescu

— Dl. General Constantin

— Dl. Minescu

17, 40 – Dl. General Zaharescu prezintă lucrarea ordonată cu privire la fortificaţii. 18,00 – Dl. General Racoviţă prezintă situaţia Corpului de Cavalerie aflat în Ucraina. 18, 40 – Dl. Ministru Filotti: informaţiuni din Ungaria.

19, 15 – În chestiunea Decretului Lege pentru înfiinţarea Centralei pentru valorificarea animalelor şi produselor animale:

— Dl. Aurelian Pană

— Dl. Radulovici

— Dl. General Dobrescu

19, 30 – Dl. Ottulescu: chestiuni de serviciu

20, 40 – Dl. Dr. Tomescu: în chestiunea tifosului exantematic.

20 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

10, 55 – În chestiunea aprovizionărilor şi capturilor din Crimeea şi Marea de Azov:

— Dl. General Racoviţă

— Dl. General Dobre

13,00 – Dl. Consul Windecker: se prezintă pentru părăsirea ţării, fiind transferat la Riga.

14,00 – Dejunul.

16, 45 – Dl. Ministru Mihai Antonescu

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. General Stoenescu

— Dl. Ottulescu – Guvernatorul B.N.R.

1. Creditul ţărănesc

2. S-a discutat acordurile şi convenţia economică cu germanii.

18,00 – Anchetarea abuzurilor şi fraudelor relativ la aprovizionarea cu carne a Capitalei:

— Dl. General Sichitiu
— Dl. Ministru de Interne
— Dl. Ministru de Justiţie
— Dl. General Constantin
— Dl. General Modreanu
— Dl. Minescu
— Dl. Lt. col. Magistrat Velciu

20,05 – Dl. Arhitect Iotzu: primeşte instrucţiuni referitoare la vila de la Predeal.

21, 30 – Masa.

21 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – Consiliu de colaborare la Marele Stat Major.

13,00 – Dl. Prof. Emil Haţieganu: chestiuni cu privire la Ardealul cedat.

14,00 – Dejunul.

În după-amiaza zilei Domnul Mareşal lucrează în birou.

21,00 – Masa.

22 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – În chestiunea benzinei octanice, păcurii şi convenţia cu germanii:

— Dl. Ministru Marinescu
— Dl. General Dobre
— Dl. General Jienescu

12,00 – Domnul Mareşal vizitează pe M.M.L.L. Regele şi Regina la Palatul din Calea Victoriei, înainte de plecarea M.M.L.L. în Italia.

13,00 – Dl. Mareşal vizitează casa proprietate [personală] din Str. Paharnicului.

13, 40 – Dl. Profesor Firţu.

14, 15 – Dejunul.

16, 20 – D-na Popovici: informaţiuni. 18,00 – În chestiuni economice:

— Dl. Ministru Killinger

— Dl. Ministru Marinescu

19 – 19, 45 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Colonel Adj. M. Elefterescu fac o plimbare pe jos pe Calea Victoriei până la Poştă, de unde se înapoiază cu maşina la Preşedinţie.

23 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

10, 15 – Domnul Mareşal Antonescu primeşte în sala de conferinţe a Preşedinţiei rezultatul plebiscitului.

Erau prezenţi Domnii:

— Vicepreşedintele Consiliului Mihai Antonescu

— Gh. Lupu – Prim Preşedinte al înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie

— Prof. I. Simionescu – Preşedintele Academiei Române

— D. Cihodariu – Preşedinte la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie

— I. Ionescu-Dolj – Prim Preşedinte al Consiliului Legislativ

— Dl. Prof. Horia Hulubei – Rectorul Universităţii din Bucureşti

— Etc., etc.

Dl. Prim Preşedinte Gh. Lupu citeşte procesul-verbal de constatare a rezultatului votării plebiscitare pe întreaga ţară din zilele de 9 – 15 noiembrie 1941:

— Voturi exprimate „Da” = 3 446 889

— Voturi exprimate „Nu” = 68

După citirea procesului verbal şi înmânarea documentului oficial, Dl. Mareşal Antonescu răspunde, mulţumind membrilor Comisiunii pentru munca depusă şi naţiunii întregi pentru încrederea şi sprijinul acordat. 10,

45 – Dl. Ministru de Interne: informaţiuni.

11, 45 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu pleacă cu automotorul la Predeal, însoţiţi fiind de Doamna Goga.

La plecarea trenului sunt prezenţi:

— Dl. General D. Popescu – Ministrul de Interne

— Dl. General Vasiliu – Insp. General al Jandarmeriei

— Dl. General Gheorghe Radu – Prefectul Poliţiei Capitalei

— Dl. General Popescu Jack – Subsecretar de Stat la Externe

— Dl. Col. Adj. Elefterescu – Director de Cabinet şi Adjutant al Conducătorului

— Maior Adj. Niculescu Eugen

— Dl. Isachi Mirea – pictor în tren iau loc:

— Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu

— Doamna Goga

— Maior Adj. Niculescu Eugen

— Dl. Isachi Const. Mirea

— Suita

13, 50 – Sosirea în gara Predeal. La sosire întâmpină:

— Dl. Col. Grigoriu – Primarul Predealului

— Maior Jand. Rădulescu

13, 55 – Plecarea cu maşina la vila Domnului Mareşal.

14,00 – Sosirea la vilă.

14, 15 – Dejunul, la care iau parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu

— Doamna Goga

15 – 18 – Domnul Mareşal pozează pictorului Isachi Mirea. 20,00 – Cina, la care iau parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu

— Doamna Goga

— Dl. Avocat Chiriţescu

24 noiembrie 1941

10 – 12 – Domnul Mareşal pozează pictorului 13, 30 – Dejunul, la care sunt invitaţi:

— Doamna Goga
— Dl. Isachi C. Mirea
— Dl. Prof. Iotzu
— Dl. au. Chiriţescu
— Căpitan Firea
— Căpitan Niculescu
— Locot. Trăistaru
— Locot. Nitra
— Locot. Ilenuţ
— Locot. Drăgan
— Sublocot. Mateescu M.

15,00 – Doamna Mareşal primeşte în audienţă pe Doamna Pisoschi. 16,00 – Doamna Mareşal primeşte pe D-na Gügenberger, fotografă. 19,00 – Plecarea Domnului Mareşal din Predeal, cu automotorul. La plecare sunt prezenţi:

— Dl. Colonel Grigoriu, Primarul Oraşului
— Maiorul Jand. Rădulescu
— Locot. Nitra în tren iau loc:
— Doamna şi Domnul Mareşal
— Doamna Goga
— Doamna Gügenberger
— Dl. Isachi Mirea – pictor
— Dl. Maior adj. Niculescu Eugen

20,00 – Masa de seară. La masă sunt invitaţi toţi ofiţerii ce însoţesc pe Domnul Mareşal şi Dl. Pictor Isachi.

21, 50 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu sosesc cu automotorul în Gara Mogoşoaia, venind de la Predeal.

Pe peronul gării au fost întâmpinaţi de către:

— Dl. Jack Popescu – Subsecretar de Stat la Min. Interne

— Dl. General Leoveanu – Directorul General al

Siguranţei Statului

— Dl. General Gheorghe – Prefectul Poliţiei Capitalei

— Dl. Col. Adj. M. Elefterescu – Director de Cabinet şi Adjutant al Domnului Mareşal.

22, 15 – Domnul Ministru de Interne supune Domnului Mareşal situaţia internă pe timpul absenţei D-sale.

25 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – Consiliul Ministerului de Interne.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. Manolescu Strunga: în chestiunea fabricilor de zahăr din Transnistria.

17, 30 – Dl. V. Dimitriuc. 18,00 – Dl. General C. Dona.

18, 30 – Dl. Brătescu-Voineşti.

26 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – Dl. Prof. Emil Haţieganu: în chestiunea românilor din Ardealul cedat. 11, 30 – Pentru a-l numi Primar General al Capitalei:

— Dl. Ministru de Interne

— Dl. General Int. rez. Florescu C. 12,00 – Dl. General Iacobici: lucru.

13,00 – Dl. Colonel Valfrè di Bonzo – Ataşat Militar Italian: prezentare de plecare.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. General Hauffe: expune situaţia frontului.

17, 30 – Dl. Profesor Taşcă: în chestiunea Primăriei Bârladului.

18,00 – Dl. Gheorghe Vrânceanu: chestiuni în legătură cu Universitatea şi Casa Şcolilor. 18, 30 – Dl. General Lukasch – Şeful Marelui Stat Major Bulgar:

prezentare în trecere spre Berlin.

19,00 – Dl. Nicolae Miclescu: chestiuni personale.

21, 30 – Doamna şi Domnul Mareşal însoţiţi de Dl. Col. Adj. Mircea Elefterescu se duc la Gara Mogoşoaia pentru a petrece pe M.M.L.L. Regele şi Regina, care pleacă într-o călătorie de plăcere în Italia.

22,00 – Masa.

27 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

10, 30 – Dl. General Dumitrescu Petre – C-dtul Armatei a 3-a: exprimă situaţia armatei sale de pe front.

11,00 – Consiliu de Miniştri la care au luat parte:

— Dl. Dr. Tomescu – Ministrul Muncii

— Dl. C. Stoicescu – Ministrul Justiţiei Secretari de Stat la Ministerul Culturii Naţionale:

— Dl. Prof. Enric Oteteleşeanu

— Dl. General Victor Iliescu

— Dl. Prof. I. Sandu

— Dl. Dr. Dănulescu – Secretar de Stat al Muncii Consiliul a discutat toate problemele în legătură cu:

— Educaţia extraşcolară a tineretului.

— Construirea de cantine pentru tineret în oraşe şi la sate.

— Construirea de localuri tip pentru autorităţi, şcoli, pieţe şi locuinţe pentru săteni.

— Problema cadrelor medicale şi măsurile ce urmează să se ia.

— Problema desfiinţării Mitropoliilor Basarabiei şi Olteniei – a fost rezolvată Consiliului de Stat.

14,00 – Dejunul.

16, 45 – Dl. Dr. Steltzer: chestiuni economice.

17, 30 – Conferinţă cu Rectorii, Decanii şi Directorii învăţământului Superior din Ţară. S-au discutat chestiuni privind:

— Funcţionarea învăţământului Superior în conformitate cu marile interese ale Statului;

— Modul în care va fi sărbătorită ziua de 1 decembrie în cadrul Universităţilor;

— Organizarea vieţii studenţeşti şi măsurile de ajutorare a studenţilor săraci şi merituoşi;

— Examenele ulterioare ale studenţilor mobilizaţi;

— Măsurile aplicate pentru purificarea învăţământului Superior;

— Aprovizionarea cu lemne a şcolilor;

— Sporul de salarii la membrii copului didactic.

S-a hotărât ca toate problemele de ordin general (şcoala, biserica, armata şi instituţiunile) să fie cercetate şi soluţionate în cadrul Consiliului de Stat.

21, 30 – Masa.

28 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului. 10, 50 – Dl. Ministru de Interne.

— Dl. General Florescu C. – este numit Primar al Capitalei. 11,00 – Consiliu de Colaborare la M. St. Major.

13, 30 – director Eftimie Antonescu – Donaţia unui spital pentru invalizi

— Dl. Jean Dumitrescu

— Dl. Profesor Mrazec – în chestiunea gazului metan

14,00 – Dejunul.

17,00 – În chestiunea Ardealului cedat:

— Dl. Prof. Haţieganu

— Dl. Ministru Filotti

17, 10 – Doamna şi Domnul Mareşal vizitează pe Ministrul Americii, care este grav bolnav.

18,00 – Are loc împărţirea decoraţiilor germane ofiţerilor şi subofiţerilor români, în localul Şcolii Superioare de Război.

Dl. Mareşal însoţit de Dl. Colonel Adj. M. Elefterescu

sunt primiţi la intrare în Ş coala Superioară de Război de către Dl. General Hauffe, Şeful Misiunei Militare Germane în România.

Se trece apoi la distribuirea ordinului „Crucea de Fier” ofiţerilor şi trupei române, în prezenţa Domnului Mareşal.

În faţa Ş coalei Superioare de Război are loc retragerea cu torţe, unde muzica militară germană a intonat Imnul Regal şi Imnul German.

Ulterior, în automobile ne-am transportat la cazinoul ofiţerilor germani unde s-a servit o gustare.

19, 30 – Dl. General Stoenescu: lucru.

21, 30 – Masa.

29 noiembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Continuarea lucrului.

10, 15 – Dl. Ministru de Interne: Informaţiuni.

10, 30 – Dl. General Pantazi şi Dl. General Jienescu conferă Domnului Mareşal din partea M.S. Regelui Ordinul „Virtutea Aeronautică” în toate clasele.

11,00 – Consiliu Economic şi de Aprovizionare sub preşedinţia Domnului Mareşal Antonescu, la care iau parte Domnii:

— General D. Popescu – Ministrul Internelor

— General Sichitiu – Ministrul Agriculturii

— General Stoenescu – Ministrul Finanţelor

— I. Marinescu – Ministrul Economiei Naţionale

— General Pantazi – Subsecretar de Stat al Armatei de Uscat

— General Zwiedeneck – Subsecretar de Stat al Românizării

— Aurelian Pană – Subsecretar de Stat al Min. Agriculturii

— Mircea Vulcănescu – Subsecretar de Stat al

Finanţelor

— General C. Constantin – Subsecretar de Stat al Aprovizionării

— Gh. Minescu – Dir. General I.N.C.O.P.

— General C. Florescu – Primar General al Capitalei

— General N. Bădescu – Comisar al Aproviz. cu lemne

— Int. Col. Sireteanu – Dir. Intendenţei M.A.N.

— General Rodrig Modreanu

S-a expus situaţia aprovizionărilor şi măsurile luate.

S-a hotărât ca transporturile de păsări tăiate din Basarabia şi Bucovina să fie complet libere.

S-au dat dispoziţiuni pentru majorarea producţiei de peşte, construirea unui nou abator, înfiinţarea unei reţele de frigorifere şi mutării.

S-a expus situaţia aprovizionărilor cu lemne a Capitalei şi oraşelor de provincie. 13, 45 – Dl. Dr. Viggo Jensen – gazetar danez şi cunoscut scriitor (interviu). 14, 15 – Dejunul.

18, 30 – Dl. Pamfil Şeicaru: chestiuni de ordin general.

20,00 – Dl. Lt. Colonel Căpitănescu: expune situaţia oraşului Caracal.

21, 30 – Masa.

[…]

22 decembrie 1941

10,00 – Dl. Mareşal, fiind bolnav, însărcinează pe Dl. General Pantazi pentru a decora în numele D-sale pe răniţii din Spitalul Militar „Regina Elizabeta”.

13,00 – Dl. Colonel Spalke: se prezintă Domnului Mareşal, pentru a-i face cunoscut că, Cancelarul Hitler a luat comanda Armatei de Uscat a Reichului.

14,00 – Dejunul.

15,00 – Instrucţiuni cu privire la front:

— Dl. General Iacobici

— Dl. General Tătăranu

23 şi 24 decembrie 1941

Dl. Mareşal, fiind gripat, este reţinut de medic în casă.

25, 26, 27 şi 28 decembrie 1941

Domnul Mareşal Antonescu, fiind gripat, este reţinut de medic în casă.

29 decembrie 1941

Domnul Mareşal lucrează în cabinetul particular. 18, 30 – Doamna şi Domnul Mareşal asistă la rularea unui film cinematografic în sala Preşedinţiei.

30 decembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

12,00 – Dl. General de Divizie von Rothkirch – Şeful legăturilor din Transnistria: Prezentare.

12, 15 – Dl. General Iacobici: lucru în legătură cu operaţiile de pe front. 12, 25 – Dl. General Stoenescu: lucru.

14,00 – Dejunul.

În după-amiaza zilei, Dl. Mareşal rămâne în casă.

31 decembrie 1941

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

12, 30 – Nunţiul Apostolic: prezintă felicitări pentru Anul Nou.

12, 50 – Dl. General Emil Pălăngeanu: chestiuni în legătură cu Munca Tineretului.

14,00 – Dejunul.

După-amiază Dl. Mareşal rămâne în casă, fiind încă suferind. 1 ianuarie 1942

10, 30 – Este primit în audienţă Dl. General Popescu Sanitarul, care îi prezintă urări din partea Societăţii „Naţionale de Gaz Metan” cu ocazia Noului An. 10, 50 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Col. Adj. Mircea Elefterescu se duc la Mitropolie. 11,00 – Sosesc la M.M.L.L. Regele şi Regina.

Se oficiază un Te Deum. 12, 15 – M.M.L.L. Regele şi Regina şi Dl. Mareşal Antonescu primesc în Sala Tronului felicitările guvernului.

13, 15 – Idem, se primesc felicitările Corpului Diplomatic şi Şefilor Misiunilor Militare Germană şi Italiană.

14,00 – Dl. Mareşal primeşte în Sala de Consiliu felicitările ofiţerilor din Cabinetul Militar al Preşedinţiei, prin Dl. Colonel Davidescu, Şeful Cabinetului.

14, 10 – Dl. Ministru General Popescu Dumitru se prezintă Domnului Mareşal pentru avansarea în grad (General de Corp de Armată).

18,00 – Dl. Ministru Killinger este primit în audienţă de lucru.

21,00 – Masa.

2 ianuarie 1942

Dl. Mareşal lucrează dimineaţă singur în birou.

14,00 – Dejunul.

17, 30 – Dl. Ministru Petrovici: audienţă de lucru. 19,00 – D-na Mariana Boteanu: chestiuni personale.

20, 30 – Masa.

3 ianuarie 1942

10,00 – Consiliu financiar, la care au luat parte:

— Dl. Mareşal Antonescu
— Dl. Ministru Mihai Antonescu
— Dl. General Stoenescu
— Dl. Ministru Marinescu
— Dl. Guvernator Ottulescu
— Dl. Răzmeriţă

13, 45 – Dl. General Pantazi se prezintă, fiind înapoiat de pe front: Supune Domnului Mareşal constatările făcute pe front.

14, 30 – Dejunul.

17, 30 – Dl. Ministru de Interne: prezintă nişte documente la semnat. 18,00 – Dl. Mareşal se duce singur

la dentistul Fessler.

21,00 – Masa.

4 ianuarie 1942

11,00 – Prezintă Domnului Mareşal darul oferit de Cancelarul Hitler (o maşină blindată „Mercedes Benz”):

— Dl. Ministru von Killinger
— Dl. General Gerstenberg
— Dl. Dr. Stelzer
— Maiorul Engel Gerhardt
— Maiorul Kempke
— Căpitanul Dragas Fritz
— Locot. Eigrenberg Fritz
— Ing. Glock
— Ing. Richer
— Un ofiţer german

Domnul Mareşal le mulţumeşte şi decorează pe toţi membrii delegaţiei. 11, 30 – Dl. Subsecretar de Stat Petrescu: supune planul de activitate al departamentului său.

12,00 – Dl. Inginer Amedeu Ghiţescu: chestiuni personale.

12, 30 – În chestiunea aprovizionărilor trupelor operative:

— Dl. General Pantazi
— Dl. General Iacobici
— Dl. General Petre Dumitrescu
— Dl. General Tătăranu
— Dl. General Gh. Dobre

14, 30 – Dejunul.

18,00 – Maiorul Engel primeşte instrucţiuni din partea Domnului Mareşal referitor la mesajul pentru Cancelarul Hitler – cu privire la nevoile de înarmare ale Armatei Române.

5 ianuarie 1942

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Continuarea lucrului.

10,00 – Maiorul Engel: primeşte un mesaj din partea Domnului Mareşal pentru cancelarul

Hitler57.

11,00 – Dl. Ministru Tomescu

— Dl. General Pantazi

— Dl. Colonel Dr. Căpitanovici

— Dl. Colonel Nestorescu (Şeful Secţiei IV M.St.M.) S-a discutat:

— Evacuarea răniţilor din spitale.

— Controlul spitalelor din Bucureşti.

— Dotarea spitalelor cu materialul necesar.

— Lupta pentru salvarea Neamului din punct de vedere sanitar. 13, 20 – Dl. Ministru Stoicescu: lucru.

17,00 – Chestiuni economice:

— Dl. Ministru Killinger

— Dl. Ministru Neubacher

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. Klügkist

— Dl. Consilier Steltzer 19, 10 – Dl. Ministru de Interne

— Dl. General Jack Popescu

Dl Jack Popescu se prezintă pentru plecare din guvern. 19, 15 – Depun jurământul fiind numiţi Subsecretari de stat la Ministerul de Interne:

— Dl. General Vasiliu

— Dl. Prof. Strihan

19, 20 – Dl. General Sichitiu: lucru. 19,00 – Consiliu de Miniştri.

La acest Consiliu au luat parte:

— Dl. Ministru Stoicescu

— Dl. Ministru de Interne

57 Ca răspuns la mesajul lui A. Hitler către I. Antonescu din 1 ianuarie 1942, Mareşalul s-a adresat Führerului la 5 ianuarie 1942 (vezi ANIC, fond PCM – CM,

dosar 127/1944, f. 25 – 26).

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Vasiliu

— Dl. Colonel Diaconescu

— Dl. Stănescu (Subdirectorul Siguranţei)

— Dl. Eugen Cristescu

S-a discutat chestiunea penitenciarelor. 22,00 – Chestiuni de ordin operativ:

— Dl. General Iacobici

— Dl. General Tătăranu

— Dl. Maior Zöhler

6 ianuarie 1942

10, 30 – Dl. General Stoenescu: prezintă Domnului Mareşal felicitări pentru ziua onomastică, predându-i o medalie comemorativă cu chipul Domnului Mareşal.

10, 35 – Dl. Colonel Dr. Hamat împreună cu delegaţii Federaţiilor de foşti luptători: prezintă omagiu şi felicitări Domnului Mareşal cu ocazia zilei onomastice. 10, 40 – Dl. General rez. Popescu Sanitarul: idem.

11,00 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Col. Adj. M. Elefterescu, ia parte la Te Deum-ul de la Patriarhie.

13,00 – Dejun la Palatul Regal, la care iau parte Doamna şi Domnul Mareşal, împreună cu întreg guvernul.

18,00 – Doamna şi Domnul Mareşal însoţiţi de Dl. Ministru Mihai Antonescu şi de Doamna şi Domnul Dr. Theodorescu pleacă la Predeal cu automotorul din Gara Mogoşoaia.

21,00 – Sosirea la Predeal, unde au fost întâmpinaţi de către:

— Dl. Colonel Grigoriu – Primarul oraşului

— Dl. Maior Rădulescu – Comandantul Grupului Jandarmi Pază

— Locot. Nitra – Şeful Poliţiei Predeal.

7 ianuarie 1942

11,00 – Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Colonel

Davidescu cu care lucrează. 13, 30 – Dejun intim, la care iau parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal

— Doamna şi Domnul Dr. Theodorescu 20,00 – Cina, împreună cu:

— Doamna Mareşal

— Doamna şi Domnul Dr. Theodorescu

8 ianuarie 1942

10,00 – Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.

13, 30 – Dejun intim cu Doamna şi Domnul Dr. Theodorescu. 16,00 – M.M.L.L. Regele şi Regina aduc un cadou Domnului Mareşal. 20,00 – Cina împreună cu M.M.L.L. Regele şi Regina.

9 ianuarie 1942

10,00 – Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.

10, 40 – Doamna şi Domnul Mareşal însoţiţi de Dl. Ministru Mihai Antonescu şi Dl. Colonel Davidescu, fac o plimbare pe jos până la Cabana Susaiului, de unde se înapoiază la ora 12, 40.

13, 30 – Dejun împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu şi Dl. Colonel Davidescu. 20, 30 – Cina cu cei prezenţi.

10 ianuarie 1942

10,00 – Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.

11,00 – Doamna şi Domnul Mareşal împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu ies la sky, de unde se înapoiază la ora 12, 10.

13,00 – Dejunul.

15,00 – Consiliu de Miniştri, la care au luat parte:

— Dl. Ministru Mihai Antonescu – Vicepreşedintele Consiliului

— Dl. General D. Popescu – Ministrul Internelor

— Dl. General Stoenescu – Ministrul Finanţelor

— Dl. Prof. Stoicescu – Ministrul Justiţiei

— Dl. Ing. C. Buşilă – Ministrul Comunicaţiilor

— Dl. General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării Armatei

— Dl. Aurelian Pană – Subsecretar de Stat al Agriculturii

— Dl. Alex. Ottulescu – Guvernatorul B.N.R.

— Dl. General Sichitiu – Ministrul Agriculturii

— Dl. Mircea Vulcănescu – Subsecretar de Stat Min. Finanţelor

— Dl. General C. Constantin – Subsecretar de Stat al Aprovizionării

— Dl. Titus Dragoş – Subsecretar de Stat al Românizării

— Dl. General C. Vasiliu – Subsecretar de Stat la Min. Internelor

— Dl. Int. General Florescu – Primarul General al Capitalei

— Dl. General Stroia – Şeful Justiţiei Militare

— Dl. N. Bădescu – Comisar al Guvernului pentru Aprovizionarea cu lemne

— Dl. Grigore Popescu – Secretar General la Ministerul Economiei Naţionale

— Dl. Gh. Minescu – Director General I.N.C.O.P.

— Dl. Col. T.C. Orezeanu – Director General C.F.R.

— Dl. Colonel Sireteanu – Dir. Intendenţei M.A.N.

S-au discutat chestiuni în legătură cu aprovizionarea alimentară a Capitalei. Domnul Mareşal a dat noi dispoziţiuni miniştrilor respectivi, pentru o cât mai bună aprovizionare a populaţiei.

21,00 – Cina împreună cu Domnii Miniştri care au luat parte la Consiliu.

11 ianuarie 1942

10,00 – Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu. 13, 30 – Dejun împreună cu M.M.L.L. Regele şi Regina. 15, 20 – D-na Dr. Burileanu.

17,00 – Doamna şi Domnul Mareşal, însoţiţi de Dl.

Ministru Mihai Antonescu, Doamna Goga, Doamna şi Domnul Dr. Theodorescu, fac o plimbare pe jos prin Predeal. 21,00 – Cina cu cei prezenţi.

12 ianuarie 1942

10,00 – Dl. Căpitan Dr. Drăgănescu.

11, 30 – Domnul Mareşal face sky cu Dl. Colonel Davidescu. 13, 30 – Dejun cu Dl. Colonel Davidescu. 21,00 – Cina.

[…]

17 februarie 1942

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – Dl. Ministru al Franţei: Prezintă un mesaj din partea Domnului Mareşal Pétain. 11, 30 – Dl. I. Chiriţescu: în chestiunea creditului de lei 15 milioane acordat de Creditul Agricol Domnului Inginer Gigurtu.

12,00 – Dl. Ministru Branko Beuzon (Croaţia): Prezentare. 13,00 – Dl. General Trincu (Comand. Pieţei Bucureşti): Prezentare.

— Dl. General Niculescu-Cociu: Se prezintă de plecare, fiind numit Comandantul Diviziei 21.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. Andreas Schmidt: Conducătorul Grupului Etnic German. 17, 30 – D-na Eliza Zelea Codreanu: Chestiuni personale. 18,00 – Dl. Subsecretar de Stat Marcu.

— Dl. Giovani Terranova: publicist şi scriitor italian: Prezentare. A fost decorat „Propio-Moto” cu ordinul „Coroana Română” în gradul de „Comandor”. 20, 30 – Dl. Ministru Filotti: Expune situaţia din Ungaria.

21,00 – Masa.

18 februarie 1942

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului. 11,00 – Dl. Ministru de Interne: lucru.

12,00 – Dl. Ministru Tauriöer (Turcia).

12, 30 – Dl. Ministru Enrique Omaya (Argentina)

13,00 – Dl. General Niculescu-Cociu: Se remite ordinul „Steaua Română” în grad de „Comandor”.

13, 15 – Dl. Ottulescu: Prezintă un răspuns Domnului Mareşal. 14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. Ministru Petrovici: lucru.

18, 35 – Dl. Inginer Sylvio Marino: pune la dispoziţia Domnului Mareşal vila sa de la Snagov. 19, 15 – Dl. Lt. col. Magistrat Petrescu: problema mobilizării şi întrebuinţării legionarilor şi celorlalţi deţinuţi.

20,00 – Pentru executarea ordinului primit:

— Dl. Popovici

— Dl. Ionescu (Serbia)

20, 15 – Dl. Colonel Orezeanu: chestiuni de serviciu.

21, 30 – Masa.

19 februarie 1942

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

10, 30 – Dl. Kiriţescu: prezintă răspunsul cerut de Domnul Mareşal. 11,00 – Se va discuta problema finanţării războiului:

— Dl. General Stoenescu

— Dl. Vulcănescu

— Dl. Dragoş

— Dl. Ottulescu

12, 45 – Chestiunea preţurilor la Craiova şi Proiectul Ministerului Agriculturii cu:

— Dl. General Constantin

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. Arbonaş

— Dl. Suciu

13, 35 – Organizarea unităţilor de Cavalerie:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Şteflea 14, 15 – Dejunul.

17,00 – Dl. Ministru Tomescu:

— Legea cadrelor medicale

— Indicaţiuni pentru Congresul de la Iaşi asupra chirurgiei de război, care se deschide în ziua de 21 februarie 1942, sub patronajul Domnului Mareşal Antonescu.

19,00 – Dl. General Sichitiu: Chestiuni de serviciu.
20,00 – Dl. General Dobre: Chestiuni de serviciu.

21,00 – Masa.

20 februarie 1942

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – Dl. General Constantin: Raport săptămânal.

12, 20 – Problema cauciucului pentru încălţăminte:

— Dl. General Dobre

— Dl. Stoicescu (B.N.R.)

— Dl. Dobrescu (Credit Minier)

13,00 – Dl. Inginer Dimescu: Supune proiectul de reorganizarea asociaţiei ofiţerilor de rezervă.

14,00 – Dejunul.

15,00 – În chestiunea neregulilor de la Rădăuţi şi Moara Herdan:

— Dl. Porumbeanu

— Dl. General Popescu D.

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Vasiliu

— Dl. Triban

— Dl. Dragoş

16, 20 – Dl. Cancicov: Chestiuni de ordin general.

17,00 – Dl. Dr. Burileanu: Situaţia Eforiei Spitalelor Civile.

17, 40 – În chestiunea veniturilor administraţiilor comunale:

— Dl. Ministru de Interne

— Dl. General Stoenescu

18, 20 – Problema agriculturii româneşti şi a producţiei de ouă:

— Dl. Ministru Pană

— Dl. Ministru Radulovici

19, 15 – Dl. Gănescu: Solicită a fi trimis curier la Lisabona spre a-şi vedea familia.

21,00 – Masa.

21 februarie 1942

Domnul Mareşal rămâne în casă şi rezolvă corespondenţa. 15,00 – Doamna şi Domnul Mareşal pleacă cu automotorul din Gara Mogoşoaia la Predeal.

18,00 – Sosirea la Predeal.

20, 30 – Masa, la care iau parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal

— Doamna Goga

— Dl. Ministru Mihai Antonescu

22 februarie 1942

12,00 – Dl. Colonel Grigoriu: Relatează măsurile luate în legătură cu „Ziua Cumpătării”.

12, 30 – Invitaţi de Dl. Mareşal:

— Dl. Ministru Killinger

— Dl. Steltzer

13, 30 – Dejunul, la care iau parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal

— Doamna şi Domnul Ministru Killinger

— Dl. Ministru Mihai Antonescu

— Dl. Steltzer

— Doamna Goga

18,00 – Ceai, la care sunt invitaţi:

— D-na Catargi

— Prinţesa Sturza

— Dl. Arhitect Iotzu 21, 30 – Cina.

23 februarie 1942

Domnul Mareşal lucrează cu Dl. Ministru Mihai

Antonescu. 13, 30 – Dejunul.

17 – Domnul Mareşal Antonescu, pleacă din Predeal cu automotorul la Bucureşti, fiind însoţit de:

— Dl. Colonel Oncică

— Dl. Maior adj. Marin

— Dl. Căpitan Georgescu

19, 30 – Doamna şi Domnul Mareşal sosesc în Bucureşti, venind cu automotorul de la Predeal.

Au fost întâmpinaţi pe peronul gării Mogoşoaia de următorii membri ai Guvernului:

— Dl. General D. Popescu – Ministrul Internelor

— Dl. General Pantazi – Ministrul Apărării Naţionale

— Dl. General Vasiliu – Subsecretar de Stat la Ministerul Internelor

— Dl. General Niculescu – Comandantul Militar al Capitalei

— Dl. General Trincu – Comandantul Pieţei Bucureşti

— Dl. General Pălăngeanu – Prefectul Poliţiei Capitalei

— Dl. Colonel Diaconescu – Dir. Siguranţei Generale a Statului

— Dl. Colonel Adj. M. Elefterescu – Dir. de Cabinet al Conduc. Statului

24 februarie 1942

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Continuarea lucrului.

10, 30 – Dl. Ministru de Interne: lucru.

11,00 – Consiliul de Aprovizionare sub preşedinţia Domnului Mareşal Antonescu, la care au participat Domnii:

— General D. Popescu – Ministrul Internelor

— General Stoenescu – Ministrul Finanţelor

— General Sichitiu – Ministrul Agriculturii

— Ing. Buşilă – Ministrul Lucrărilor Publice

— I. Marinescu – Ministrul Economiei Naţionale

— General Dobre – Subsecretar de Stat al înzestrării

— A. Pană – Subsecretar de Stat al Agriculturii

— General C. Constantin – Subsecretar de Stat al Aprovizionării

— General C. Florescu – Primarul General al Capitalei

— General Bădescu – Comisarul Guvernului pentru Aprovizionarea cu lemne

— Grigore Popescu – Secretar General al Subsecret. de Stat al Aprovizionării

— G. Marinescu – Director General I.N.C.O.P.

— Colonel Sireteanu – Dir. Intendenţei M.A.N.

— G. Demetrescu – Dir. Acordurilor din Ministerul Economiei Naţionale Dl. Mareşal a solicitat situaţia aprovizionării cu seminţe, dând instrucţiuni pentru intensificarea culturii legumelor şi plantelor industriale.

Dl. I. Marinescu a prezentat planul noului abator al Capitalei şi instalaţiilor frigorifice împreună cu o machetă a construcţiilor şi accesoriilor necesare.

Dl. I. Marinescu a prezentat harta industrială a ţării în legătură cu noile unităţi industriale în proiect.

Dl. Secretar General Grigore Popescu a făcut o expunere a situaţiei aprovizionărilor cu pânzeturi, lână şi încălţăminte ale armatei şi populaţiei civile.

Dl. General Bădescu a raportat mersul aprovizionării cu lemne de foc a Capitalei şi restul ţării.

Dl. Mareşal Antonescu a dat dispoziţiuni Domnului Minescu să ia cele mai severe măsuri împotriva cooperatorilor abuzivi.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. Nicolae Miclescu: Chestiuni personale.

17, 30 – Dl. Ing. Andonie: Pentru a da relaţii şi primi instrucţiuni cu privire la consumul de păcură.

18, 35 – Dl. General Voiculescu: Prezintă istoricul Basarabiei.

21,00 – Masa.

[…]

9 martie 1942

13,00 – Dejunul.

15, 20 – Dl. Mareşal pleacă din Predeal cu automobilul la Bucureşti. 18, 10 – Sosirea la Bucureşti.

Domnul Mareşal lucrează singur în birou.

21, 30 – Masa.

10 martie 1942

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – Recviem pentru Ducele d'Aosta, la Biserica Italiană.

Înainte de începerea serviciului divin, au sosit Dl. Mareşal Antonescu şi Dl. Ministru Mihai Antonescu, însoţiţi de Dl. Colonel Adj. M. Elefterescu.

Au asistat la pioasa ceremonie: reprezentanţii Casei M.S. Regelui, membrii Guvernului, întreg Corpul Diplomatic, personalităţi militare şi civile – străine şi române, delegaţiile tineretului fascist, conducătorii fasciilor din România, reprezentanţele fasciilor feminine şi membrii Coloniei italiene din Capitală.

Serviciul divin a fost oficiat de către Monsegnorul Mantica.

14,00 – Dejunul.

16, 40 – Chestiuni referitoare la armament:

— Dl. General Dobre

— Dl. Göring

17,00 – Problema pisciculturii:

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. Dr. Pilderman

— Dl. Dr. Budenbömer

— Dl. Dr. Peineman

18,00 – Dl. Rosetti Solescu: audienţă de prezentare fiind numit Mareşal al Palatului. 18, 30 – Dl. Manolescu-

Strunga: problema regenerării rasei oilor din ţară şi colectarea lânii.

19,00 – Dl. Aurel Baciu: Expune situaţia din Ardeal.

21,00 – Masa.

11 martie 1942

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Toaleta, micul dejun.

10,00 – D-na Eliza Brătianu: Chestiuni personale.

11,00 – Raport săptămânal:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Şteflea

12,00 – Vizitarea expoziţiei Cooperaţiei.

În pavilioanele Fundaţiilor Regale din Piaţa Senatului s-a inaugurat expoziţia organizată sub auspiciile Ministerului Economiei Naţionale de Institutul Naţional al Cooperaţiei.

Dl. Mareşal Antonescu împreună cu Dl. Ministru Mihai Antonescu, Baronul von Killinger şi membrii guvernului a vizitat toate standurile expoziţiei, mulţumind apoi Domnului Director General G. Minescu pentru opera desăvârşită de Institutul Naţional al Cooperaţiei.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Părintele Prof. Popescu-Mălăeşti: Problema şcolii şi a biserici.

17, 30 – Problema distribuirii materiilor prime şi controlul semifabricatelor în piele:

— Problema aprovizionării cu talpă şi piele

— Imprimarea preţurilor de vânzare, la produsele reglementare

— Dl. General Pantazi

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. General Dobre

— Dl. General Constantin

— Dl. Colonel Sireteanu

— Dl. Gr. Popescu (Secretar General Ministerul

Economiei Naţionale)

— Dl. Prof. Eugen Haţieganu 19, 30 – Dl. G. Minescu

19, 45 – Dl. General Dobre: Chestiuni de serviciu. 20,00 – D-na Maria Enescu: Chestiuni particulare. 20, 35 – Dl. Eugen Cristescu: Informaţiuni de la Odessa.

21, 30 – Masa.

12 martie 1942

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – Dl. Ministru Pflammer: Prezentare de plecare. 11, 15 – Construirea unei linii ferate în Transnistria:

— Dl. Ministru Buşilă

— Dl. General Orezeanu

12, 30 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, vizitează Spitalul de copii din Str. Grigore Alexandrescu, unde a găsit mulţumitor.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. Prat Y. Soutzo – Ministrul Spaniei la Ankara. 17, 30 – Problema minelor:

— Dl. Ottulescu

— Dl. Stoicescu

18,00 – Proiectul german de minarea porturilor ruseşti:

— Dl. Amiral Păiş

— Dl. Amiral Georgescu

18, 30 – Părintele Popescu (Directorul Institutului Teologic): în chestiunea clădirii noi a internatului.

19,00 – Dl. Lt. Colonel Magistrat Petrescu: Lucrările referitoare la plecarea pe front a legionarilor condamnaţi.

21,00 – Masa.

13 martie 1942

7,00 – Începerea lucrului.

9,00 – Toaleta, micul dejun.

9, 30 – Continuarea lucrului.

11,00 – Dl. Ministru de Interne: Informaţiuni.

11, 20 – Decanul cu o delegaţie de 3 profesori ai Facultăţii de Teologie din Cernăuţi:

Prezintă situaţia Facultăţii.

12,00 – Problema ajutorării refugiaţilor:

— Dl. Ministru de Interne

— Dl. Ministru Petrovici

— Dl. Ministru Dr. Tomescu

— Dl. Subsecretar de Stat Dragoş

— Dl. Secretar General Băcescu

— Dl. Dr. Costinescu (Preşedintele Crucii Roşii)

— D-na prof. Hurmuzescu (Cons. Patronaj)

— Dl. Gh. Munteanu (Comisar Refugiaţi)

— Dl. Emil Grigorescu (Comisar Dobrogea)

14,00 – Dejunul.

17, 10 – Dl. General Stoenescu: lucru.

17, 30 – S-a discutat problema învăţământului secundar:

— Dl. Ministru Petrovici

— Studentul Sandu Dtru, an IV Facultatea Teologie

— Studentul Căpăţână Octav, an IV Facultatea Drept

— Studentul Popescu Ulmu, an IV Facultatea Litere şi Filosofie

— Studentul Oprescu Const., an IV Facultatea Ştiinţe

— Studentul Mihăilescu Vintilă, an V Facultatea Medicină

— Studentul Mihalcea Mircea, an V Facultatea Medicină Veterinară

— Studentul Teodorescu Vic., an V Facultatea Farmacie

— Studentul Luca N., an IV Facultatea Politehnică

— Studentul Chiţulescu Traian, an IV Facultatea Arhitectură

— Studentul Beloiu St. Ioan, an IV Academia Comercială

21,00 – Masa.

14 martie 1942

7,00 – Începerea lucrului. 9,00 – Toaleta, micul dejun. 9, 30 – Continuarea lucrului.

12,00 – Dl. Ministru Marinescu: Supune contractul pentru crearea Societăţii de pescuit. 13, 45 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu iau dejunul în vila de la Băneasa, unde s-au mutat astăzi.

16, 25 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, se înapoiază la Preşedinţie.

17,00 – Dl. Ministru Stoicescu: Chestiunea penitenciarelor.

19, 45 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu au plecat la vila de la Băneasa.

15 martie 1942

Dl. Mareşal rămâne în casă, lucrând corespondenţa obişnuită, vizitând şi încăperile din jurul vilei.

16 martie 1942

11,00 – Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Lt. col. Adj. Romeo Zaharia, Director de Cabinet, a făcut o inspecţie în comunele suburbane Colentina şi Ghica-Tei, vizitând autorităţile şi instituţiile de binefacere din aceste localităţi.

Domnia sa a descins mai întâi la Căminul de zi „Doamna Noastră” din şoseaua Regina Maria, unde a vizitat încăperile călduroase şi luminoase în care 40 copii mici, între 2 şi 7 ani, fiii concentraţilor şi morţilor în războiul reîntregirii, sunt educaţi şi îngrijiţi de această subsecţiune a Consiliului de Patronaj. Dl. Mareşal s-a interesat îndeaproape de felul cum sunt tratate aceste tinere vlăstare, informându-se totodată şi despre situaţia familiară, condiţiunile de higienă şi de educaţie primite în sânul familiei, dând sfaturi celor însărcinaţi cu creşterea lor şi propunând o cât mai atentă educaţie a lor, atât în interiorul căminului cât şi în afara sa.

În Cartea de aur a Căminului, Dl. Mareşal a scris următoarele cuvinte:

«Impresie excelentă. Mergeţi înainte. Copiii nu vă vor uita niciodată. Am cunoscut şi eu sărăcia şi lipsurile. Toţi care daţi bani şi puneţi suflet aveţi recunoştinţa mea pentru ei» / Mareşal Antonescu.

Domnia Sa a vizitat după aceea Căminul şi Cantina „Crucea Albastră" unde alţi 40 copii sunt îngrijiţi şi supravegheaţi îndeaproape de două doamne institutoare.

Şi aici s-a interesat prin întrebări puse direct copiilor despre sănătatea lor şi a celor de acasă, cerând personalului să insiste asupra higienei corporale şi a deprinderilor bune, care se capătă acum în vârsta fragedă. Constatând că şi aici se găsesc copiii celor concentraţi sau morţi în război, Dl. Mareşal a accentuat că faţă de aceştia noi avem datorii sfinte de îndeplinit. Spre a se convinge de respectarea dispoziţiunilor date la acest cămin încă de rândul trecut, Dl. Mareşal a cerut unui copilaş să se descalţe, găsind ciorapul şi piciorul în perfectă curăţenie. Pentru o cât mai bună ordine a acestei instituţii, Domnia sa a dispus să se organizeze imediat un atelier de reparaţii prin grija Consiliului de Patronaj.

În Cartea de aur a Căminului „Crucea Albastră", Dl. Mareşal a scris: «Începutul este admirabil. Opera este mare. Efortul trebuie continuat. Mulţumiri tuturor din inimă» / Mareşal Antonescu.

Iar în Cartea de aur a Cantinei „Crucea Albastră", Dl. Mareşal a scris următoarele: «Cantina în mare progres. Sunt fericit să o constat. Drept mulţumire tuturor» /

Mareşal Antonescu.

Continuându-şi inspecţia proiectată, Dl. Mareşal s-a oprit şi la biserica din Colentina, al cărei local l-a găsit într-o stare nepotrivită cu înalta lui menire, proiectul fiind concentrat şi neavând cine să se îngrijească îndeaproape de bunul mers al sfântului locaş. A luat măsuri ca lucrurile

să se îndrepte de urgenţă şi să se evite pe viitor asemenea exemple.

De aici, Dl. Mareşal Antonescu s-a îndreptat spre Şcoala Primară Colentina, unde a intrat în sălile de curs, vorbind cu fiecare şcolar în parte şi căutând să înţeleagă lipsurile şi starea generală a familiei din care provine. Domnia sa s-a informat, de asemeni, de situaţia copiilor ai căror părinţi sunt concentraţi, întrebându-i dacă primesc ajutorul şi în ce fel îl folosesc mamele lor. Stăruind asupra higienei şi îmbrăcămintei, Domnia sa a cerut să li se facă copiilor ciorapi groşi suplimentari şi s-a adresat corpului didactic invitându-l să activeze cu inimă şi metodic pentru desăvârşirea educaţiei sufleteşti şi patriotice a copiilor.

După vizitarea sălilor de curs, Dl. Mareşal a trecut în curtea şcolii, unde se afla cantina, instalată într-o încăpere spaţioasă transformată în sală de mâncare.

Dl. Mareşal a asistat la servirea mesei, constatând că li se serveşte copiilor o masă cu pâine la discreţie, evaluată la suma de 7 lei şi 20 bani, care se achită din veniturile Primăriei. 500 de copii săraci găsesc aici dimineaţa şi la ora prânzului o masă substanţială curată şi servită cu bunătate părintească. Dl. Mareşal a gustat din hrana copiilor şi a trecut apoi să viziteze magazia de alimente unde a cerut să i se arate conţinutul tuturor pachetelor. A dat şi aici dispoziţii pentru supravegherea higienei copiilor şi a educaţiei lor.

Vizitatorii au ajuns la atelierul de confecţii al Consiliului de Patronaj din comuna Tei, unde 30 maşini de cusut, la care lucrau femei de toate vârstele, confecţionau hăinuţe, cămăşi şi pantalonaşi pentru copii.

Interesându-se îndeaproape de situaţia familiară a acestor femei şi constatând că multe din cele ai căror bărbaţi sunt concentraţi nu folosesc ajutorul familiar în chip demn, a dat ordin să se verifice situaţia acestor femei şi să se caute îndreptarea lor.

Ultima vizită a Conducătorului a fost făcută la Şcoala Primară Mixtă Nr. 5 Ghica-Tei, unde la ora 13 copiii tocmai se aflau la masă, toţi tunşi, curaţi şi sănătoşi, deşi localul donat de un luminat gospodar din comună, se cere a fi reparat şi mai bine îngrijit.

În Cartea de aur a Cantinei „Crucea Albastră", de la Şcoala Ghica-Tei, Dl. Mareşal a scris următoarele:

«Splendidă operă socială. Numai astfel se ridică Neamul, îngrijind copilul şi dând de lucru mamelor. Continuaţi. Nu vă opriţi în faţa greutăţilor şi a dezamăgirilor» / Mareşal Antonescu.

După trei ore de peregrinări prin mahalalele desfundate ale celor două comune, Dl. Mareşal Antonescu mulţumeşte autorităţilor pentru cele ce s-au făcut şi se vor mai face, despărţindu-se de cei care îl primiseră şi îndreptându-se spre oraş.

14,00 – Dejunul.

17, 30 – Dl. Mânuilă: Problema organizării statisticii generale a departamentelor. 19,00 – Dl. Ministru Pană: Problema Şcolii de Horticultură. 19, 30 – Dl. General C. Florescu, Primarul General al Capitalei: Instrucţiuni. 20,00 – Dl. Lt. col. Mag. Petrescu: În chestiunea mişcării de la Ocnele Mari. 21,00 – Doamna şi Domnul Mareşal Antonescu pleacă cu maşina la locuinţa D-sale.

17 martie 1942

11,00 – Continuarea Consiliului din ziua de 7 martie 1942, pentru fixarea preţurilor muncilor agricole:

— Dl. General Pantazi
— Dl. Ministru Marinescu
— Dl. Ministru Stoicescu
— Dl. Subsecretar de Stat Pană
— Dl. Subsecretar de Stat Dănulescu
— Dl. Secretar General Suciu

11, 30 – 16 – Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. General Pantazi şi de Dl. Lt. col. Adj. Romeo Zaharia,

Director de Cabinet, a vizitat oraşul Giurgiu şi satele înconjurătoare inundate de apele Dunării.

Domnia sa a constatat:

La Giurgiu, o situaţie catastrofală provocată în mare parte de venirea apelor care au depăşit cu doi metri media din ultimii 50 de ani. Populaţia rămasă are asigurată hrana.

S-au salvat toate animalele şi cu mici excepţii toate depozitele. Foarte multe case s-au dărâmat.

Doi oameni infirmi s-au înecat.

Brutăriile necesare funcţionează. Uzina de apă fiind distrusă, s-au dat dispoziţiuni să se aducă apă potabilă în cisterne de la Bucureşti, precum şi ser antitific, felinare şi faruri.

Populaţia este calmă.

Deşi apa la Dunăre scade, tot mai pătrunde în oraş în măsură mult mai redusă.

Evacuarea continuă.

Pagubele sunt foarte mari. 18,00 – Dl. Dr. Stuckart – Secretar de Stat al Germaniei: Prezentare. 18, 30 – Probleme cu privire la Subsecretariatul de Stat al Românizării:

— Dl. Ministru Dragoş

— Dl. Gorscki (Preş. Cons. Centr. Românizare)

— Dl. Nanu (Dir. Românizare)

— Dl. Horia Grigorescu (Preş. Inst. Credit Românesc)

— Dl. Const. Grigorescu (Dir. Colonizării) 21, 15 – Dl. General Şteflea.

21, 30 – Dl. Mareşal pleacă cu maşina la vilă.

[…]

31 martie 1942

10, 45 – Dl. Guvernator Alexianu: Instrucţiuni. 11, 20 – Dl. General Popescu: Chestiuni de serviciu.

11, 30 – Consiliu de Miniştri: Expunerea de motive la bugetul pe anul 1942/1943.13, 20 – Dl. Ministru Stoicescu:

Instrucţiuni. 13, 30 – Dl. Ministru Buşilă: Audienţă de lucru. 13, 35 – Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.

17,00 – Vizitarea planurilor de reconstrucţie a Colegiului Militar „N. Filipescu" – Mănăstirea Dealului. 18,00 – Lucru în birou.

18, 30 – Dl. Colonel Batsin: Comunicare din partea D-lor Generali Hauffe şi von Manstein.

19,00 – Dl. Ciurescu (ginerele D-nei Eliza Zelea Codreanu): Chestiuni confidenţiale. 19, 50: Aprovizionarea populaţiei civile din Lupeni:

— Dl. General Popescu
— Dl. Dr. Dănulescu
— Dl. General Vasiliu
— Dl. General Constantin

20,00 – Dl. Ministru Dragoş: Regimul disciplinar al funcţionarilor publici.

20, 30 – Dl. Ministru Clodius: audienţă de plecare.

21, 30 – Dl. Ministru Dragoş: Regimul disciplinar al funcţionarilor publici (continuare). 21, 40 – Chestiunea opincilor din cauciuc sintetic:

— Dl. General Dobre
— DL. Costin Stoicescu (B.N.R.)

22, 15 – Plecarea la Vila Băneasa.

1 aprilie 1942

9,00 – Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu un tren special din Gara Mogoşoaia pe front, fiind însoţit de Domnii:

— General C. Pantazi – Ministrul Apărării Naţionale
— General C. Vasiliu – Subsecretar de Stat la Ministerul de Interne
— Colonel R. Davidescu – Şeful Cabinetului Militar al Conducătorului Statului
— Colonel Banzing
— Căpitan Bartsch
— Lt. col. Tăutu Theodor

— Maior Adj. Marin Alex.
— Maior Caloenescu Nic.
— Căpitan Magherescu Gh.
— Căpitan Dr. Stroescu
— Căpitan Niculescu Maximilian
— Cpt. Georgescu Ioan

Pe peronul gării Dl. Mareşal a fost salutat de Domnii:

— Prof. Mihai Antonescu, Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri

— Dl. General Dtru Popescu – Ministru de Interne

— Dl. Colonel Diaconescu – Director General al Siguranţei Statului

— Dl. Eugen Cristescu – Şeful Serviciului Special de Informaţii

— Lt. col. Popescu Victor – Comandantul Batalionului de Gardă al Domnului Mareşal 19,00 – Sosirea la Iaşi, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de Dl. General Şvab, Primarul oraşului, Prefectul judeţului, Inspectorul General Adtiv şi autorităţile locale, cu care Dl. Mareşal se întreţine asupra problemelor administrative.

2 aprilie 1944

8, 30 – Sosirea în Odessa, unde sunt întâmpinaţi de Domnii:

— Profesor Alexianu – Guvernatorul Transnistriei
— Daiciulescu
— General Rothkirch

După ce trece în revistă Compania de Onoare, Dl. Mareşal cu suita se îndreaptă spre Casa Tolstoi, unde, în prezenţa autorităţilor civile şi militare, Guvernatorul Transnistriei salută pe Dl. Mareşal.

Răspunde apoi Dl. Mareşal, după care se trece la inspecţia unităţilor care apară coasta. S-au inspectat lucrările de întărire pe malul mării, adăposturile de arme automate, lanul de foc şi organizarea terenului. Se fac teme şi experienţe în cursul cărora Dl. Mareşal dă diferite

dispoziţiuni.

10, 30 – Se inspectează Bateria Germană de Coastă, postul de comandă şi piesele de pe teren.

11,00 – Se vizitează postul, unde Dl. Mareşal dă ordine la faţa locului pentru lucrările de refacere.

12,00 – Inspecţia la Primăria oraşului Odessa.

12, 30 – Se vizitează Opera şi apoi un depozit de capturi.

12, 45 – Vizită la Hotelul Bristol.

13, 10 – Masa la casa Tolstoi.

14, 30 – Vizită la Comandamentul Odessei, care a fost dărâmat de explozia minelor, după care se îndreaptă cu maşinile spre Nikolaev.

18, 30 – Sosirea la Nikolaev, unde este întâmpinat de Dl. General Mitrănescu cu Statul său Major, Generalul Löhr şi Generalul Hoffman.

Se trece în revistă o companie de onoare germană cu muzică, după care Dl. Mareşal este invitat la un ceai la Comandamentul german local. 20, 45 – Inspecţie la Comandamentul Flotei Aeriene.

21, 20 – Masă la Dl. General Löhr.

3 aprilie 1942

9,00 – Se ia ceaiul la cazinoul ofiţerilor germani.

9, 45 – Inspecţie la Aeroportul local, după care Dl. Mareşal şi suita pleacă cu avionul la Eupătoria.

13, 15 – Sosirea la Eupătoria, unde inspectează Comandamentul Diviziei 10 Rahova, unde se interesează de încadrarea cu ofiţeri şi subofiţeri.

13, 30 – Sosirea la Orst-Komandatur, unde Dl. General von Manstein expune situaţia. 13, 45 – Inspecţie la spitalul Diviziei, apoi la cazemată şi o companie din linia I-a la un Batalion din rezervă (linia II-a) şi la o baterie de coastă, unde Dl. Mareşal găseşte totul în ordine.

17,00 – Plecarea cu automobilul la Simferopol.

19,00 – Sosirea la Simferopol, unde Dl. Mareşal se

întâlneşte cu Dl. General Pantazi şi Dl. General Avramescu.

20,00 – Masă la Comandamentul Corpului Vânătorilor de Munte. […]

17 aprilie 1942

11,00 – Consiliu de Miniştri: observaţiunile Domnului Mareşal Antonescu cu ocazia călătoriei din Bucovina, Basarabia şi Crimeea. 13, 30 – Lucru în birou.

14,00 – Plecarea pentru dejun la vila Băneasa.

18 aprilie 1942

În cursul dimineţii Dl. Mareşal rămâne la vilă.

16, 30 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal, fiind însoţit de Doamna Mareşal, Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu şi de Maiorul Adj. Eugen Niculescu. 19, 10 – Sosirea în Predeal.

20, 30 – Cina.

19 aprilie 1942

11, 30 – Doamna şi Domnul Renato Bova Scopa – Ministrul Italiei în România. 13, 30 – Dejunul împreună cu Doamna şi Domnul Bova Scopa.

18, 20 – Dl. Mareşal vizitează grădina şi clocitoarea dând dispoziţii ca puii scoşi – după ce vor mai creşte – să fie împărţiţi la văduvele de război. 21, 10 – Cina intimă.

20 aprilie 1942

9, 20 – Dl. Mareşal iese în grădină unde rămâne până la ora 11, 50.

13, 30 – Dejunul.

15, 30 – Plecarea spre Bucureşti.

La plecare Dl. Mareşal a fost salutat de:

— Dl. Colonel Grigoriu

— Dl. Lt. col. Munteanu

— Dl. Maior Rădulescu 18, 05 – Sosirea în Bucureşti.

21 aprilie 1942

11,00 – Creditele agricole:

— Dl. Ministru Stoicescu

— Dl. Subsecretar de Stat Vulcănescu

— Dl. Finţescu (Creditul Industrial) 12,00 – Îngrijirea pomilor

— Campania contra omizilor

— Dl. Ministru Pană

— Şeful Dir. Pomiculturii 12, 45 – Lucru în birou.

13, 30 – Plecarea la Vila Băneasa pentru dejun. 17, 30 – Dl. Ministru Petrovici: Chestiuni de serviciu.

18, 15 – Dl. A. Săndulescu, Preşedintele Sindicatului Ziariştilor: regimul presei şi organizarea profesională a ziariştilor.

18, 30 – Dl. General Popescu, Ministrul Internelor: chestiuni de serviciu. 18, 45 – Dl. General Victor Iliescu: rezultatul călătoriei în Germania. 19, 45 – Lucru în birou.

19, 50 – Dl. Ministru Valer Pop: chestiuni de serviciu.

20, 15 – Dl. Baron von Killinger: prezentare înainte de plecare în Germania.

21, 10 – Plecarea la Vila Băneasa.

22 aprilie 1942

10, 30 – Dl. Colonel Cozloschi Alex., noul Ataşat Militar la Budapesta: prezentare. 10, 35 – Situaţia arestaţilor în luna martie şi constituirea lor în unităţi combatante:

— Dl. Ministru Stoicescu

— Dl. General Popescu

— Dl. General Şteflea

— Dl. Col. Mag. Petrescu 11,00 – Raport săptămânal:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Dobre

— Dl. General Jienescu

— Dl. Amiral Păiş

— Dl. General Şteflea

13,00 – Instrucţiuni pentru perioada de 10 mai:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Şteflea

— Dl. General Nicolescu

13, 45 – Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.

15, 30 – Zbor cu avionul. Itinerariu: Băneasa – Comuna Băneasa Vlaşca – Prundul – Olteniţa – Bucureşti: se verifică activitatea agricolă.

17, 30 – Dl. Lt. col. Lützow şi lt. Pekrum: prezentare şi decorare.

17, 40 – Dl. Dr. Dănulescu: chestiuni de serviciu.

18, 45 – Propuneri referitor la răniţii tuberculoşi; aparatele medicale şi dentare evreieşti:

— Dl. Ministru Tomescu

— Dl. Col. Dr. Căpitanovici

— Dl. Dr. Prof. Hans. Hollfelder

20, 15 – Dl. Ministru Marinescu: contractul de peşte, legea minelor şi alte chestiuni. 21, 15 – Dl. Ing. N. Mareş: chestiuni personale.

21, 30 – Dl. Vasiliu-Cluj: prezintă documentele despre care a vorbit Domnului Mareşal la Predeal.

21, 35 – Plecarea la vila Băneasa.

23 aprilie 1942

11,00 – Inspecţie la Batalionul de Gardă al Conducătorului unde a avut loc vizita medicală a trupei prin procedeul Prod. Dr. Hollfelder, pentru depistarea tuberculozei.

11, 30 – Dl. General Manolescu: în legătură cu Domeniile Coroanei.

12, 30 – Dl. Victor Moldovan: predă o scrisoare din partea Domnului Grigorcea (Roma) şi supune o chestiune în legătură cu Ministerul Economiei Naţionale.

13,00 – Dl. Ing. N. Gane – Directorul Soc. C.I.R. (Construcţii, Instalaţii, Reprezentanţe):

În legătură cu lucrările de construcţii viitoare (drumuri, baraje, poduri etc.) în România ale firmei germane „Holzmann”.

13, 30 – Dl. General C. Constantin: situaţia aprovizionării armatei.

14,00 – Plecarea la vila Băneasa pentru dejun.

17 – 19 – Vizită la Ferma Regală şi Şcoala de Agronomie.

24 aprilie 1942

10, 30 – Dl. General Dr. Lohse – Medicul Şef al Misiunii Germane în România: prezentare pentru plecare din ţară.

11, 10 – Dl. Int. Col. Sireteanu: prezintă diferite sisteme de reparat bocancii.

11, 20 – Consiliu de Miniştri sub preşedinţia Domnului Mareşal Antonescu, la care au participat toţi membrii guvernului:

— S-a expus problema reorganizării producţiei în vederea completării şi adaptării sistemului industrial actual pentru a se asigura în condiţii optime trecerea de la starea de război la cea de pace şi pentru a se putea satisface cerinţele generale.

— S-a examinat situaţia actuală a industriei extractive, a celei metalurgice, a industriei pielăriei şi a fabricilor de textile, expunându-se măsurile ce trebuie luate prin colaborarea departamentelor.

— S-a dispus elaborarea unui plan de finanţare a importurilor privind apărarea naţională, înzestrarea agriculturii şi utilarea industriei.

— De asemeni, s-a examinat organizarea industrializării şi sporirea producţiei agricole, modul cum au fost conservate maşinile agricole importate din Germania etc.

— Domnul Mareşal Antonescu a insistat asupra naţionalizării diferitelor întreprinderi care interesează îndeaproape funcţiunile Statului.

13, 45 – Plecarea pentru dejun la vila Băneasa. 17, 30 – Lucru în birou. 20, 20 – Dl. Colonel Mardare: instrucţiuni. 21, 30 – Plecarea la vila Băneasa.

25 aprilie 1942

10, 30 – Chestiuni financiare:
— Dl. Ministru Mihai Antonescu
— Dl. Baron von Killinger
— Dl. General Reinicke
— Dl. General Dobre
— Dl. General Stoenescu
— Dl. Ministru Marinescu

11, 30 – Consiliu Economic (continuarea Consiliului din 24. IV.1942):

— S-a dispus ca institutele de Credit de specialitate să-şi intensifice acţiunea şi să sprijine prin împrumuturi activitatea întreprinderilor agricole, viticole, forestiere şi industriale.

— Dl. Mareşal a dat dispoziţii ca pentru perfecta funcţionare a serviciilor, membrii guvernului să facă inspecţii în diferite regiuni ale ţării, controlând pe teren activitatea instituţiilor în subordine.

— Dl. General Stoenescu a expus constatările făcute de Domnia sa în călătoria din Italia şi Elveţia.

— În ceea ce priveşte aprovizionarea cu combustibil, Dl. Mareşal a hotărât să se dea o mai mare dezvoltare exploatării lignitului şi întrebuinţării lui ca combustibil

13, 15 – Instrucţiuni:
— Dl. General Pantazi
— Dl. General Davidescu
— Dl. General Gheorghiu
— Dl. Col. Dr. Căpitanovici
— Dl. Lt. col. Tonitza

13, 45 – Dl. General Niculescu – Comandantul Militar al Capitalei. 14,00 – Plecarea pentru dejun la vila Băneasa. 16,00 – D-na Popovici: chestiuni personale.

17,00 – Plecarea la Predeal, unde Dl. Mareşal ajunge la ora 20, fiind însoţit de D-na Mareşal, Dl. Ministru Mihai Antonescu şi Maiorul Adj. Eugen Niculescu.

26 aprilie 1942

9 – 10, 30 – Dl. Mareşal se plimbă prin parc.

10, 30 – 14, 30 – Inspecţie în oraşul Braşov la Spitalul „G. Mârzescu” şi Spitalul Militar „Regina Maria”.

Dl. Mareşal a ordonat ca toate constatările făcute la ambele spitale să fie comunicate de urgenţă celor în drept, lucru ce s-a şi executat. 14, 40 – 16 – Dl. Mareşal ia dejunul la Predeal, având invitaţi pe domnii:

— Dl. Tomescu

— Dl. General Vasiliu

— Dl. Colonel Diaconescu

— Maior Adj. Eugen Niculescu

16 – 17 – Dl. Mareşal împreună cu Doamna Mareşal şi Domnul Vicepreşedinte Ministru Mihai Antonescu se plimbă prin parc.

17 – 20 – Lucru în birou.

[…]

10 mai 1942

9, 25 – Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Lt. Colonel Adj. Zaharia Romeo, pleacă în automobil deschis de la vila Băneasa la Palatul Regal din Calea Victoriei.

9, 45 – Prezentarea şi decorarea de către M.S. Regele a Domnului Feldmareşal List.

9, 55 – M.S. Regele însoţit de Dl. Mareşal Antonescu pleacă cu un automobil deschis la locul defilării.

În Piaţa Victoriei, M.S. Regele şi Dl. Mareşal primesc raportul de la Dl. General C. Nicolescu, Comandantul Militar al Capitalei.

10, 15 – Se oficiază un serviciu divin, se ţin discursuri şi se înalţă în gradul de sublocotenent noii ofiţeri. 11 – 13 – Defilarea.

După terminarea defilării, M.S. Regele, însoţit de M.S. Regina Mamă, pleacă la Palatul Regal cu automobilul.

Domnul Mareşal pleacă la Palatul Regal împreună cu Doamna Mareşal, iar Dl. Feldmareşalul List împreună cu Domnul Vicepreşedinte Ministru Mihai Antonescu. 13, 30 –

Prânzul la Palatul Regal Victoria.

După prânz, Dl. Mareşal, însoţit de Doamna, se retrag la vila Băneasa.

11 mai 1942

În cursul zilei, Domnul Mareşal Antonescu lucrează la Vila de la Băneasa.

12 mai 1942

Domnul Mareşal Antonescu primeşte la vilă şi decorează pe următorii ofiţeri germani:

— General von Seidel Haus Georg – „Virtutea Aeronautică" (Comandor)

— Maior i.g. Eschenhauer Artur – „Virtutea Aeronautică" (Ofiţer)

— Căpitan Skorzevschi Wolfgang – „Virtutea Aeronautică" (Ofiţer)

— Locotenent Moldenhauer Herbert – „Virtutea Aeronautică" (Crucea de aur)

— Mareşal Wilhelm List – „Mihai Viteazul" Cl. ÎI şi III

— Colonel Berger Lothar – „Steaua României" (Comandor)

— Căpitan cav. Otto von Caufe – „Steaua României" (Cavaler)

— Prof. Col. Dr. Edmond Hoffman – „Crucea Regina Mamă" Cl. I

— General Brig. Dr. Karl Sak – „Steaua României" (Comandor)

— Lt. col. Dr. Werner Hulle – „Steaua României" (Ofiţer)

— Maior Dr. Erich Scheure – „Steaua României" (Ofiţer)

— Lt. col. Dr. Batho Schleich – „Coroana României" (Comandor)

— Avocat Dr. Fuss Adolf – „Steaua României" (Cavaler)

13 mai 1942

În cursul dimineţii Dl. Mareşal rămâne la vilă. 13,00 – Dl. Ministru Bossy: chestiuni de serviciu.

15 – 17 – Zbor cu avionul pe traseul: Bucureşti – Urziceni – Pogoanele – Voievodul Mihai – Dâlga – Lehliu – Bucureşti.

În timpul zborului, Dl. Mareşal a constatat următoarele:

— Foarte multă activitate pe câmp.

— Marginile locurilor şi dintre locuri sunt mult mai bine arate.

— Izlazurile nelucrate.

— Curţile oamenilor, în special comunele Căldăreşti, Podina, Raniga, Principesa Elena, nelucrate, multă dezordine; cocenii, paiele, căruţele, bălegarul, răspândite peste tot şi amestecate. Ţăranii trebuie să ştie că murdăria din curte este dusă şi în casă şi odată cu ea şi boala.

— Între Lehliu şi Pantelimon perdeaua de salcâmi a căilor ferate plină de cuiburi de ciori. Premilitarii din satele vecine să le distrugă în cursul săptămânii.

— Ş oseaua Lehliu – Pasărea lipsită cu totul de piatră.

— Gospodărirea gărilor între Lehliu şi Fundulea în mare dezordine. 17, 20 – Sosirea la Preşedinţie.

17, 30 – D-na Popovici: chestiuni personale.

17, 45 – Lucru în birou.

18, 50 – Plecarea la vila Băneasa.

14 mai 1942

9, 50 – Dl. Mareşal Antonescu, însoţit de Dl. Vicepreşedinte Ministru Mihai Antonescu şi de Dl. Lt. col. Adj. Romeo Zaharia, pleacă la Mormântul Eroului Necunoscut, unde o numeroasă asistenţă, printre care reprezentantul M.S. Regelui, membrii Guvernului, Corpul Diplomatic, reprezentanţii autorităţilor civile şi militare aşteptau sosirea Domnului Mareşal.

10,00 – Sosirea Domnului Mareşal şi începerea slujbei religioase, oficiată de un sobor de preoţi în frunte

cu P.S. Veniamin Pocitan Ploeşteanul.

Dl. Mareşal a ţinut o cuvântare în care a arătat că, acum un an, un popor întreg îngenunchea înfrânt şi umilit în faţa aceluiaşi Erou Necunoscut, jurând să spele ruşinea nemeritată a Neamului, anul acesta acel popor s-a îndreptat în parte prin lupta şi jertfa sa.

Conducătorul Statului jură apoi în faţa mormântului Eroului Necunoscut că toţi cei care s-au jertfit pentru Neam vor fi cinstiţi şi urmaşii lor îşi vor primi din bucuria Neamului, rodul înălţării noastre: ocrotirea şi grija ţării.

Apoi, Dl. Mareşal Antonescu depune o frumoasă coroană de lalele roşii pe mormântul Eroului Necunoscut, după care a îngenuncheat, împreună cu întreaga asistenţă.

Urmează defilarea trupelor. 10, 45 – Solemnitatea ia sfârşit, Dl. Mareşal plecând la vila Băneasa.

13,00 – Dejunul.

15, 30 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal. 18, 50 – Sosirea la Predeal.

15 mai 1942

10,00 – Dl. Mareşal iese în grădină şi vizitează sera, curtea păsărilor.

11, 50 – 13, 40 – Inspecţie la Batalionul 4 Vânători de Munte, fiind însoţit de Dl. Colonel

Davidescu şi de Dl. Maior Rădulescu.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. Mareşal iese în grădină. 20, 10 – Cina intimă.

16 mai 1942

10, 45 – Dl. Mareşal, însoţit de către Dl. Colonel Davidescu şi suită, pleacă pe jos spre muntele „Postăvaru”. În trecere prin curtea Batalionului IV Vânători de Munte primeşte raportul de la Dl. Lt. col. Munteanu, Comandantul Batalionului. Merge până la Cabana „Brazi”, unde este un post de jandarmi pe care-l inspectează. După un popas de 20 minute pleacă mai departe.

14,00 – Dl. Mareşal soseşte la vilă şi dejunează împreună cu Dl. Colonel Davidescu. 17, 30 – Dl. Mareşal vizitează grădina. 18, 40 – Primeşte pe Dl. Mareşal al Palatului. 20, 30 – Cina la care i-au parte:

— Doamna şi Domnul Mareşal

— Doamna şi Domnul Dr. Basil Theodorescu

— Doamna Goga

17 mai 1942

8,00 – Lucru în birou.

10, 30 – Excursie pe jos pe muntele Dihamu şi inspecţie la Batalionul IV Vânători de Munte (cabană), Dl. Mareşal fiind însoţit de Dl. Colonel Davidescu. 16, 40 – Vizita M.M.L.L. Regele şi Regina Mamă. 18 – 21 Lucru în birou.

18 mai 1942

8 – 13 – Lucru în birou.

13, 30 – Dejun la M.M.L.L. Regele şi Regina Mamă. Însoţeşte Dl. Colonel Davidescu. 15 – 21 Lucru în birou (şi plimbare prin grădină).

19 mai 1942

8 – 13 – Lucru în birou. 13, 30 – Dejunul. 15, 30 – 21 Lucru în birou.

20 mai 1942

8 – 13 – Vizită şi dejunul la M.M.L.L. Regele şi Regina Mamă. Însoţeşte Dl. Colonel

Davidescu.

15 – 21 Lucru în birou.

21, 30 – Cina.

21 mai 1942

8,00 – Lucru în birou.

9, 35 – Audienţă: Dl. Petre Groza58.

10,00 – Vizită şi dejunul la M.S. Regina Mamă, pentru a-i prezenta felicitări de ziua onomastică (la Sinaia). Însoţeşte Dl. Colonel Davidescu.

13,00 – Plimbare prin grădină.

13, 30 – Dejunul cu Dl. Colonel Davidescu.

15,00 – Lucru în birou.

17,00 – Audienţă: Dl. General Stoenescu (Ministrul Finanţelor). 17, 40 – Audienţă: Dl. Inginer Zamfiropol.

58 Dr. Petru Groza, viitorul lider al guvernelor comuniste de după 6 martie 1945. După cum se vede, întrevederea sa cu Mareşalul nu l-a scutit de scurta internare din decembrie 1943 – ianuarie 1944 (Dr. Petru Groza*, în umbra celulei. Malmaison, 1943 – 1944. Iarna*, Bucureşti, Editura Cartea Rusă, 1945, 316 p.). Eliberarea a survenit în baza rezoluţiei lui Antonescu în sensul că Groza putea fi… nebun, dar nu trădător (cf. Ioan Scurtu, *Portrete politice*, Chişinău, Editura Prut International, 2 oo6, p. 275).

18, 30 – Lucru în birou. 21,00 – Cina.

22 mai 1942

8,00 – Lucru în birou.

9,00 – Excursie pe muntele Piatra Mare. Însoţeşte Dl. Colonel Davidescu. 14,00 – Dejunul cu Dl. Colonel Davidescu. 16, 30 – Lucru în birou. 21,00 – Cina.

23 mai 1942

8,00 – Lucru în birou.

13, 30 – Dejunul.

15,00 – Lucru în birou.

18,00 – Plimbare pe jos în Predeal. Însoţeşte:

— Doamna Mareşal

— Dl. Vicepreşedinte

— Doamna şi Domnul Dr. Basil Theodorescu 21,00 – Cina.

24 mai 1942

8,00 – Lucru în birou.

11,00 – Vizita M.M.L.L. Regele şi Regina Mamă. 11, 30 – Audienţă: Dl. General Pantazi. 13,00 – Dejunul, la care iau parte:

— Doamna Mareşal

— Dl. Vicepreşedinte
— Dl. General Pantazi
— Dl. Colonel Davidescu 15,00 – Lucru în birou.
17, 20 – Audienţă: Dl. General Orezeanu. 18, 30 – Lucru în birou. 20,00 – Plimbare în grădină. 21,00 – Cina.
25 mai 1942
7, 30 – 19, 30 – Vizită la Sâmbăta de Sus (Mănăstire, Lagărul de prizonieri nr. 2 Vlădeni – Braşov, lotul 3, secţia 5-a şi lotul 2 secţiile 3 şi 4).
— Dejunul la I.P.S. Mitropolitul Bălan.
26 mai 1942
8,00 – Plimbare în grădină.
9, 40 – Plecare din Predeal spre Bucureşti cu automobilul, Dl. Mareşal fiind însoţit de către:
— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu
— Dl. Colonel Davidescu
La plecare Dl. Mareşal a fost salutat de către:
— Dl. Colonel Grigoriu
— Dl. Maior Rădulescu
12,00 – Sosirea la Bucureşti. Domnul Mareşal rămâne la vila Băneasa. 17, 30 – Ordinea în ţară:
— Cazul preotului găsit cu pistol
— Profesorii de la Liceul Pomârla (legionar)
— Ţiganii
— Dl. General Popescu Dumitru
— Dl. General C. Vasiliu
— Dl. General Pălăngeanu
— Dl. Colonel Diaconescu
27 mai 1942
10, 45 – Dl. Ministru General D. Popescu: chestiuni de serviciu. 10, 50 – Prezintă un pistol mitralieră de fabricaţie românească:
— Dl. General Dobre
— Dl. Caragea (Director General Copşa Mică – Cugir)
— Dl. Ing. Drageanu (Directorul Uzinelor)

— Căpitan Oriţă (inventator) 11,00 – Raport săptămânal:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Dobre

— Dl. General Jienescu

— Dl. Amiral Păiş

— Dl. General Şteflea

— Dl. General Gheorghe (Comandantul Div. Blindate)

— Dl. General Nicolaescu (Dir. Motomecaniz.) 12, 30 – Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu. 13, 30 – Plecarea la vila Băneasa (dejun).

17, 15 – Dl. Subsecretar de Stat Petrescu: rezultatul călătoriei executate în Germania. 17, 25 – Dl. Ministru Buşilă: rezultatul călătoriei la Sofia şi alte chestiuni urgente. 17, 45 – P.S. Nicolae Popovici, Episcop al Oradiei: situaţia Episcopiei de Oradea şi înfiinţarea unui orfelinat la Beiuş. 17, 50 – Lucru în birou.

20,00 – Dl. Mareşal asistă la rularea filmului „Războiul Sfânt” în sala roşie. 21, 35 – Plecarea la vila Băneasa.

28 mai 1942

8 – 8% – Dl. Mareşal încalecă la manejul deschis, împreună cu Dl. Colonel Davidescu. Lucru în birou.

17, 50 – Dl. Mareşal soseşte la Preşedinţie.

18,00 – Situaţia însămânţărilor şi a pădurilor; aprovizionarea cu lemne şi aprovizionarea în general:

— Dl. Ministru Pană

— Dl. General Constantin

— Dl. General Bădescu

— Dl. Ing. Nedelcovici (C.A.P.S.)

— Dl. Ing. Grozescu (Şef. Serv. Silvic) 20, 10 – 20, 30 – Dl. General Dona: chestiuni personale. 20, 30 – 20, 40 – Lucru în birou cu Dl. Col. Davidescu. 20, 45 – Plecarea la vilă.

29 mai 1942

11,00 – Dl. Ministru Dragoş: chestiuni de serviciu.

12,00 – I.P.S.S. Patriarhul Nicodim: chestiuni în legătură cu biserica.

12, 30 – Dl. Ministru Filotti: chestiuni de serviciu.

12, 40 – Domnii Guvernatori ai provinciilor, instrucţiuni:

— Prof. Alexianu

— General Voiculescu

— General Calotescu

14, 15 – Dl. Mareşal pleacă la vila Băneasa pentru dejun. 17, 30 – Dl. Göring: chestiuni în legătură cu întreprinderile ce conduce. 18,00 – Dl. Dr. Noveanu: chestiuni cu caracter economic şi social. 18, 30 – Dl. Ing. Mareş: chestiuni personale.

19,00 – Dl. Mareşal pescuieşte pe lacul Băneasa cu Dl. Mareş, Dl. Dr. Noveanu şi Locot. Gorescu Victor.

20, 30 – Plecarea la vilă, pe jos59. […]

Joi 15 octombrie 1942 (la vilă)

11,00 – Dl. Mareş: chestiuni personale.

12,00 – Dl. Prof. Aurel Popa – Secretar General Culte: chestiuni de serviciu. 12, 30 – Dl. Lt. col. Tomoroveanu, Ataşatul Militar în Franţa: prezentare.

14,00 – Dejunul.

17, 45 – Vizitarea Expoziţiei Transnistriei, unde Dl. Mareşal a fost primit de Dl. Guvernator Alexianu, General Popescu, Ministru Pană, General Pălăngeanu. 18, 30 – Instrucţiuni:

— Dl. General Popescu

— Dl. Ministru Pană

59 Pentru perioada septembrie 1940 – mai 1942 din *Jurnal*, v. ANIC, fond PCM – CM, dosar 148/1940, filele 1 – 301.

Vineri 16 octombrie 1942 (la vilă)

11,00 – Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu.

12,00 – Dl. Arhitect Duiliu Marcu: în legătură cu

construcţia Palatului Preşedinţiei. 12, 30 – Dl. Ministru Dr. Dănulescu: chestiuni de serviciu.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Chestiunea petrolului:

— Dl. Prof. Mihai Antonescu

— Dl. Ministru Finţescu

— Dl. Baron von Killinger

— Dl. General Gerstenberg

18,00 – Dl. Ministru Marinescu: chestiuni de serviciu.

Duminică 8 noiembrie 1942

10, 10 – Plecarea de la vilă la Palatul Regal din Calea Victoriei.

10, 30 – Dl. Mareşal şi întreg Guvernul prezintă felicitări M.S. Regelui.

După prezentarea felicitărilor, Guvernul pleacă la Patriarhie.

M.S. Regele, însoţit de Dl. Mareşal, pleacă la Biserica Mihai Vodă. 11,00 – Serviciul divin la Biserica Mihai Vodă.

După oficierea serviciului divin, M.S. Regele şi Domnul Mareşal trec în revistă compania de onoare.

M.S. Regele se înapoiază la Palat.

Dl. Mareşal se întreţine cu Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul” şi apoi pleacă la vila Băneasa.

12, 50 – Doamna şi Domnul Mareşal pleacă la Palatul Regal de la şosea, pentru dejun. 13 – 14, 30 – Dejun intim la Palatul Regal:

— M.M.L.L. Regele şi Regina Mamă

— D-na şi Dl. Mareşal

— Dl. Vicepreşedinte [Mihai Antonescu]

— Doamna de onoare a M.S. Regina

— Adjutantul de serviciu al M.S. Regelui 18 – 20 – La Palatul Regal – rularea unui film.

Luni 9 noiembrie 1942 (la vilă)

18, 30 – Dl. Dr. Lupu, fost ministru: chestiuni de ordin general.

Marţi 10 noiembrie 1942 (la vilă)

11,00 – Dl. General Potopeanu: textul conferinţelor ce le va ţine la Sofia.

12,00 – I.P.S. Dr. N. Popovici, Episcop de Oradea-Beiuş: chestiuni în legătură cu

Biserica.

Miercuri 11 noiembrie 1942 (la vilă)

8,00 – Dl. Mareşal încalecă un manej.

15, 30 – Instrucţiuni livrări petrol pentru Germania:

— Dl. Ing. Andone – Dir. Petrolului

— Dl. Stavri Ghiolu – Subs. Stat al Ind. Comerţ şi Minelor 16,00 – Chestiuni de politică externă:

— Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Dl. Ministru Neubacher

18,00 – Dl. General Topor: instrucţiuni în legătură cu chestiunea D-nei Hélène Ing. Crăiescu de la Poieni.

18, 30 – Dl. Arhitect Lupu: lucrările Palatului Invalizilor

— Dl. Arhitect Davidescu de la Municipiul Capitalei: sistematizarea Capitalei şi în special a parcurilor din zona Malmaison.

Joi 12 noiembrie 1942 (la vilă)

11,00 – Problema preţurilor maximale; situaţia aprovizionării armatei; legea privitoare la sancţionarea funcţionarilor care nu trimit justiţiei dosarele cerute:

— Dl. Ministru Finţescu

— Dl. General Constantin

— Dl. Romaşcanu, Comisarul General al Preţurilor

— Dl. Ministru Marinescu

— Dl. Şef al Parchetului Galaţi 18,00 – Consiliu de colaborare:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Vasiliu

— Dl. General Dobre

— Dl. General Arhip

— Dl. General Jienescu
— Dl. Amiral Păiş
— Dl. Colonel Davidescu
Vineri 13 noiembrie 1942 (la vilă)
11,00 – Dl. General Milicescu, Comandantul Pieţei Bucureşti: prezentare la noul post. 11, 10 – 11, 30 – Dl. Dr. Burileanu, Eforul Spitalelor Civile: chestiuni de serviciu. 11, 30 – 12, 30 – Dl. Arhitect Iotzu
— Preotul Vasilovschi de la Biserica Română din Berlin 12, 30 – Dl. Ministru Hiott: chestiuni de serviciu.
12, 45 – Decorarea Domnului Medic Erwin Albercht cu ordinul „Coroana României" Cl. IV de pace.
18,00 – Dl. General Calotescu: chestiuni de serviciu. 18, 30 – Dl. General Panaitescu: chestiuni personale. 19,00 – Dl. Ing. Nic. Mareş: chestiuni personale.
Sâmbătă 14 noiembrie 1942 (la vilă)
11, 30 – Dl. Dr. Emil Tessler: chestiuni personale. 12,00 – Dl. General D. Popescu: chestiuni interne.
14,00 – Dejunul.
15, 15 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.
17, 50 – Sosirea la Predeal. Dl. Mareşal este întâmpinat de Maior Rădulescu, Comand. Detaş. Jand. Pază.
20,00 – Cina (intim).
Duminică 15 noiembrie 1942 (la Predeal)
10, 40 – D-na şi Dl. Mareşal merg la sky împreună cu Locotenentul Trăistaru. 13, 30 – Dejunul, împreună cu Dl. Vicepreşedinte.
20,00 – Cina.
Luni 16 noiembrie 1942 (la Predeal)
10,00 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti. 12, 30 – Sosirea la Bucureşti, vila Băneasa.
La vilă 13, 30 – Dejunul.
16 – 16, 15 – Dl. Ministru Killinger

— Dl. Ministru Rust Bernhard

Marţi 17 noiembrie 1942 (la vilă)

17, 30 – Dl. Col. Mardare, Subşeful M.St.M. şi Dl. Colonel Davidescu: chestiuni de serviciu.

18,00 – Dl. Prof. Aurel Popa, Secretar General Culte: chestiuni de serviciu.

Miercuri 18 noiembrie 1942 (la vilă)

18,00 – I.P.S. Mitropolitul Visarion Puiu: în legătură cu numirea sa la conducerea Misiunei Ortodoxe Române în Transnistria. 18, 30 – Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu.

Joi 19 noiembrie 1942 (la vilă)

12,00 – I.P.S. Suciu, Episcopul Greco-Catolic de Oradea Mare: chestiuni bisericeşti. 18,00 – Dl. Adrian Maniu: prezintă câteva volume Domnului Mareşal. 18, 30 – Dl. General Emil Pălăngeanu: în legătură cu activitatea organizaţiei „M.T.R”.

Vineri 20 noiembrie 1942 (la vilă) 60

11,00 – Dl. General Teodorescu Iosef: în legătură cu reclamaţia sa pentru „Mihai

Viteazul”.

12,00 – Dl. Eftimie Antonescu: chestiuni personale.

16,00 – Vizitarea expoziţiei agricole de zarzavaturi din Parcul Carol împreună cu Dl. Prof. Mihai Antonescu. Este primit de Dl. Ministru Pană şi Dl. General Constantin. 17, 30 – Dl. Prof. Potopeanu: aduce un mesaj verbal de la Sofia din partea Regelui Boris al Bulgariei.

Sâmbătă 21 noiembrie 1942

11,00 – Doamna şi Domnul Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.

În drum, vizitează barăcile Consiliului de Patronaj de la Pauleşti – Prahova. 14, 15 – Sosirea la Predeal, unde sunt întâmpinaţi de Dl. Maior Rădulescu, Comand. Detaş. Jand. Pază.

14, 30 – Dejunul. 20, 30 – Cina (intim).

Duminică 22 noiembrie 1942 (la Predeal)

11,00 – D-na şi Dl. Mareşal merg la sky, până la Cabana Susai, unde Dl. Mareşal inspectează postul de jandarmi, găsindu-l foarte bine. 14,00 – Dejunul la care iau parte:

— D-na şi Dl. Mareşal
— Dl. Vicepreşedinte
— Dl. Colonel Davidescu
— Maior Caloenescu
— Căpitan Anghel
— Căpitan Georgescu 20,00 – Cina, împreună cu:
— Dl. Vicepreşedinte
— Principesa Sturza

Luni 23 noiembrie 1942

8, 45 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Bucureşti. 11, 20 – Sosirea la vila Băneasa. 16,00 – Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu. 17,00 – Consiliul ordinii publice:

— Dl. General Popescu
— Dl. Colonel Diaconescu
— Dl. Eugen Cristescu

60 Reţinem că, la 19 – 20 noiembrie 1942, a început contraofensiva trupelor sovietice în regiunea Stalingradului, soldată cu efecte dezastruoase asupra forţelor militare ale *Axei*, inclusiv pentru Armatele 3 şi 4 Române care acţionau în zonă.

18, 30 – Consiliu de colaborare:

— Dl. General Pantazi
— Dl. General Arhip
— Dl. General Dobre
— Dl. General Jienescu
— Dl. Amiral Păiş
— Dl. General C. Nicolescu
— Dl. General Nicolaescu (Dir. Moto)
— Dl. General Oameniţă

— Dl. Int. Col. Sireteanu

Marţi 24 noiembrie 1942 (la vilă)

11,00 – Dl. Inginer Dr. Walter Naknz, Dir. Soc. „Beton Monier Ban" din Berlin: planul unor construcţii în România.

12,00 – Dl. General Scărişoreanu, Directorul Casei I.O.V.: chestiuni de serviciu. 16,00 – Dl. Diamandi: situaţia românilor din Pind.

17,00 – Dl. Ministru Petrovici, Dl. I.C. Petrescu, Dl. Aurel Popa: chestiuni de serviciu. 18,00 – Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu.

19,00 – Dl. Maior Căpăţână, Comandant Militar al Telefoanelor: instrucţiuni.

Miercuri 25 noiembrie 1942 (la vilă)

11,00 – Dl. Guvernator Ottulescu şi Dl. Stoicescu, Adtor B.N.R.:

— Chestiunea Cooperaţiei

— Negocierile economice cu Germania 11, 45 – Vizită la Căminul de studente nr. 3 din Str. Basarabia nr. 7 condus de D-na Greceanu. Domnul Mareşal a fost însoţit de Doamna Mareşal. 13,00 – D-na Irina Sturza: situaţia spitalelor Crucii Roşii de la Est de Nistru. 17,00 – Instrucţiuni:

— Dl. Ministru Dr. Tomescu

— Dl. General Arhip

— Dl. Medic General Dr. Negoescu

— Dl. Colonel Davidescu

Joi 26 noiembrie 1942 (la vilă)

10, 45 – Dl. Col. Teodorescu (Director General P.T.T.): instrucţiuni. 11,00 – Dl. Subsecretar de Stat Dragoş: chestiuni de serviciu. 17,00 – Instrucţiuni:

— Dl. General Dobre

— Dl. General Arhip

17, 30 – Dl. General Orezeanu: instrucţiuni.

18,00 – I.P.S. Eugen Suceveanu, noul Episcop

Locotenent de Constanţa:

— Se prezintă de numire în noul post

— Expune situaţia Episcopiei

19,00 – Dl. Ministru Buşilă: chestiuni de serviciu.

Vineri 27 noiembrie 1942 (la vilă)

17, 30 – Dl. Secretar General la Culte Aurel Popa: decrete legi pentru semnare. 18,00 – Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu

— Dl. General Dobre

— Dl. Göring

Sâmbătă 28 noiembrie 1942 (la vilă)

10,00 – Dl. General Pantazi, reîntors de pe front: chestiuni de serviciu (informaţiuni de pe front).

12,00 – Dl. I. Antonescu din Câmpulung: chestiuni de interes general.

14,00 – Dejunul.

17,00 – D-na Hesselmann Exarcu: chestiuni particulare.

Duminică 29 noiembrie 1942

Domnul Mareşal nu a primit pe nimeni, rămânând la vilă în tot cursul zilei.

Luni 30 noiembrie 1942 (la vilă)

11,00 – Dl. Alex. Gregorian: în chestiunea lucrării „Ţara Demiurgului”. 11, 30 – Dl. Ministru Neagu: în legătură cu raportul asupra situaţiei financiare. 18,00 – Dl. Eugen Cristescu: instrucţiuni.

Marţi 1 decembrie 1942 (la vilă)

11,00 – Dl. General Jienescu: instrucţiuni.

Miercuri 2 decembrie 1942 (la vilă)

12, 30 – Dl. General Popescu Dtru: chestiuni de serviciu.

14,00 – Dejunul.

18,00 – Dl. General N. Pălăngeanu, Prefectul Poliţiei: instrucţiuni.

20,00 – Cina.

Joi 3 decembrie 1942 (la vilă)

12,00 – Dl. Prof. N.I. Herescu, Preşedintele Societăţii Scriitorilor Români: informaţiuni în legătură cu călătoria sa în Germania, Spania şi Portugalia. 17,00 – D-na Alexandrina Cantacuzino: chestiuni de ordin general.

Vineri 4 decembrie 1942 (la vilă)

11,00 – Consiliu de colaborare:

— Dl. General Pantazi
— Dl. General Jienescu
— Dl. General Dobre
— Dl Amiral Păiş
— Dl. General Arhip
— Dl. Colonel Davidescu

17,00 – Dl. Prof. Ţopa: în legătură cu Facultatea de Medicină din Iaşi. 18,00 – Planul de sistematizare a staţiunilor balneoclimaterice:

— Dl. Ministru Marinescu
— Dl. Ministru Buşilă
— Dl. General Popescu D.

Sâmbătă 5 şi Duminică 6 decembrie 1942 (la vilă)

Domnul Mareşal nu primeşte pe nimeni lucrând singur în birou.

Luni 7 decembrie 1942 (la vilă)

11,00 – Dl. Nichifor Craionic: informaţii din călătoria sa în Germania şi Italia. 12, 30 – Dl. Buzdugan, Ministrul României în Croaţia: chestiuni de serviciu. 17,00 – Dl. General Şteflea: chestiuni operative.

Marţi 8 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10, 45 – Sosirea la Preşedinţie.

11, 30 – Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu.

12, 50 – Dl. Guvernator Ottulescu (B.N.R.): chestiuni de serviciu.

13, 15 – Dl. N. Mareş: chestiuni personale.

13, 45 – Dejunul la Preşedinţie.

16, 30 – Lucru în birou.

18, 20 – 20 – Dl. Eugen Cristescu şi Dl. General Vasiliu: instrucţiuni.

20, 30 – Cina.

Miercuri 9 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10, 30 – Lucru în birou.

11, 15 – Dl. Maior Căpăţână de la Soc. Telefoane: instrucţiuni. 12,00 – Dl. Ministru Pană: chestiuni de serviciu. 12, 40 – Lucru în birou.

14,00 – Dejunul.

17,00 – Dl. Rector Horia Hulubei: în legătură cu autonomia universitară şi reclamaţia Profesorului Ţopa.

17, 50 – Dl. General Şteflea: instrucţiuni.

18 – 19, 35 – Dl. Prof. M. Antonescu

— Dl. Gheorghe Brătianu 19, 50 – Palatul invalizilor:

— Dl. Dr. Stroescu

— Dl. Arhitect Mosinschi 20, 35 – Lucru în birou.

21, 10 – Masa de seară.

Joi 10 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10, 30 – Dl. Fratoştiţeanu: în chestiunea Soc. Române de Telefoane. 11,00 – Consiliul ordinii publice:

— Dl. General Popescu D.

— Dl. General Vasiliu

— Dl. General N. Pălăngeanu

— Dl. Colonel Diaconescu

— Dl. Eugen Cristescu

17,00 – Consiliu de Colaborare, la care iau parte Domnii:

— Prof. Mihai Antonescu

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Dobre

— Dl. Amiral Păiş

— Dl. General Arhip

— Dl. General Jienescu

— Dl. General Orezeanu

Vineri 11 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10, 30 – 13, 30 – Domnul Mareşal, vizitează:

— Ş coala primară mixtă „Maria Dumitrescu” din Calea Ferentari.

— Cantina şcolară „Apărătorii Patriei” şi „Ferentari”.

— Atelierele Ministerului Sănătăţii (Soc. Construcţii Metalice).

14,00 – Dejunul.

17 – 19, 30 – Vizită la Spitalul Z.I. 327, Dl. Mareşal fiind însoţit de Dl. General Vasiliu. 19, 30 – 20, 45 – Dl. profesor universitar [Mircea] David, Rectorul Universităţii Iaşi: chestiunea Prof. Dr. Ţopa. 20, 45 – 21 – D-na Boteanu

— Maior Chiricuţă 21, 30 – Cina

Sâmbătă 12 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10 – 11 – În legătură cu inspecţiile făcute în cartierul Ferentari şi Apărătorii Patriei în ziua de 11 decembrie 1942:

— Dl. General Popescu, Ministrul de Interne

— Dl. Ministru Tomescu

— Dl. Ministru Dr. Dănulescu

— Dl. General Răşcanu, Primar General al Capitalei

— Dl. Ilie Ghilezan, Adtor Acel. Min. Sănătăţii

11,00 – Dl. Col. M. Elefterescu.

11, 10 – 14 – Lucru în birou.

14,00 – Dejunul.

16, 50 – 17, 30 – Dl. State, Secretar General la Consiliul de Patronaj. 17, 30 – Lucru în birou.

20,00 – Cina.

Duminică 13 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

Domnul Mareşal lucrează singur în birou în cursul dimineţii, iar restul zilei rămâne în apartament.

Luni 14 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

11,00 – Dl. Prof. univ. Haţieganu, Rectorul Universităţii Sibiu: autonomia universitară şi cazul Prof. Dr. Ţopa de la Iaşi.

12, 30 – Dl. Filotti, Ministrul României la Budapesta:

chestiuni de serviciu.

14,00 – Dejunul.

17, 30 – Lucru în birou.

20,00 – Cina.

Marţi 15 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

11,00 – Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu. 12, 30 – Dl. General Rosetti: chestiuni personale. 13, 15 – Dl. Mareş: chestiuni personale.

14,00 – Dejunul.

18,00 – Dl. Profesor univ. C. Marinescu, Directorul Şcolii Române din Franţa: în legătură cu situaţia Şcolii Române din Franţa.

19 – 19, 30 – Dl. General Nicolaescu, Dir. Motomecanizării: camioane pentru Consiliul de

Patronaj.

21,00 – Cina.

Miercuri 16 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

În tot cursul zilei, Domnul Mareşal lucrează singur în birou.

Joi 17 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10, 20 – Dl. Eugen Cristescu: chestiuni de serviciu. 10, 30 – 13, 30 – Consiliu de colaborare:

— Dl. Prof. Mihai Antonescu
— Dl. General Pantazi
— Dl. General Dobre
— Dl. General Arhip
— Dl. General Jienescu
— Dl. Amiral Păiş
— Dl. General Constantin
— Dl. General Nicolaescu, Dir. Motomecanizării
— Dl. Eugen Cristescu

14,00 – Dejunul.

17,00 – Lucru în birou.

18 – 21 – Problema scumpirii traiului şi sporului de salarii:

— Dl. Prof. Mihai Antonescu
— Dl. Finţescu, Ministrul Economiei Naţionale
— Dl. Ministru Neagu
— Dl. Stavri Ghiolu (Subs. Stat Ec. Naţ.)
— Dl. Romaşcanu (Comisar General al Preţurilor) 21, 30 – Cina.

Vineri 18 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

10, 30 – Dl. General Constantin: situaţia aprovizionărilor. 11, 30 – Dl. Ministru Tomescu: chestiuni de serviciu.

12, 30 – Dl. Vintilă Mihăilescu, Dir. Învăţ. Sup. din Ministerul Educaţiei Naţionale: instrucţiuni.

13, 15 – Dl. Lt. col. Dafinescu, Cdt. Reg. 9 Roşiori (Div. 6 Cav.): în concediu, reîntors de pe front.

13, 30 – Dejunul.

17, 15 – Dl. General Popescu: chestiuni de serviciu. 17 – 30 – 19, 25 – Consiliu de ordine internă:
— Dl. General Popescu
— Dl. General Vasiliu
— Dl. General Pălăngeanu
— Dl. Col. Diaconescu
— Dl. Eugen Cristescu
— Dl. General Jienescu: chestiunea contrabandelor făcute de avioanele italiene în România.

Sâmbătă 19, duminică 20 şi luni 21 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

Domnul Mareşal lucrează singur în birou, ne-primind pe nimeni.

Marţi 22 decembrie 1942 (la Preşedinţie)

12, 45 – 13, 30 – Dl. General Tudose, C-dtul Div. 2-a Infanterie. 14,00 – Dejunul, la Preşedinţie. 17,00 – Lucru în birou.

18,00 – Echipament de iarnă, de trimis pe front:
— Dl. General Pantazi
— Dl. Int. Col. Sireteanu

19,00 – Dl. Ministru Marinescu: mişcarea în magistratură. 19, 30 – Dl. Ministru Petrovici: chestiuni de serviciu. 20, 30 – Dl. Mareşal pleacă la vila Băneasa. 21,00 – Cina.

Miercuri 23 decembrie 1942 (la vilă)

12,00 – Domnul Ministru Neagu: raportul Domnului Ministru în legătură cu finanţele Transnistriei.

13,00 – Dl. Subsecretar de Stat I.C. Petrescu: prezentarea programei şi publicaţiilor pentru învăţământul primar superior, monopolizarea cărţilor didactice.

17,00 – Dl. Secretar General Popa: supune spre semnare câteva decrete în legătură cu biserica.

18,00 – Dl. Ministru Buşilă: chestiuni de serviciu. 19,00 – Dl. General Răşcanu, Primarul Capitalei:

— Situaţia şoselelor de penetraţie în Capitală

— Măsurile luate în interiorul Capitalei

19, 30 – Dl. Guvernator Ottulescu (B.N.R.): chestiuni de serviciu.

[…]

Sâmbătă 3 aprilie 1943

10,00 – Lucru în birou (la Preşedinţie).

12, 30 – Dl. Ministru Marinescu.

14,00 – Plecarea la vilă pentru dejun.

17,00 – Domnul Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.

19,00 – Sosirea la Predeal, împreună cu Doamna.

20,00 – Cina, intim.

Duminică 4 aprilie 1943

11,00 – Doamna şi Domnul Mareşal vizitează curtea.

14,00 – Dejunul, împreună cu D-na Goga.

17,00 – Soseşte Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.

17, 15 – Soseşte Principesa Sturdza.

20, 30 – Cina, având invitaţi pe:

— Dl. Vicepreşedinte

— D-na Goga

— Principesa Sturdza

Luni 5 aprilie 1943

În cursul dimineţii Domnul Mareşal rezolvă lucrările curente. 14,00 – Dejunul, împreună cu D-na Goga. 20, 30 – Cina, intim.

[…]

Vineri 16 aprilie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 – Chestiuni pentru ordinea internă:

— Dl. General Popescu, Min. Interne

— Dl. General Vasiliu

— Dl. General N. Pălăngeanu

— Dl. General Davidescu

— Dl. Eugen Cristescu

13,00 – Dl. General Racoviţă, C-dtul Mil. al Capitalei: prezentare. 13, 15 – Dl. Guvernator Alexianu.

13, 40 – Dl. Ministru Cristu: prezentare de plecare la Sofia. 14, 15 – Plecarea la vilă pentru dejun. 16 – 16, 30 – Dl. Mareşal se plimbă prin grădina Cişmigiu. 16, 30 – Lucru în birou.

17, 30 – Dl. Prof. Haţieganu, Rectorul Universităţii Cluj – Sibiu: chestiuni de ordin universitar şi naţional.

18, 30 – Principesa Saberiscky: chestiuni personale. 19,00 – Dl. Eftimie Antonescu: chestiuni personale. 19, 30 – Lucru în birou.

20, 30 – Dl. Ministru Neagu.

21, 10 – Lucru în birou. 21, 30 – Plecarea la vilă.

Sâmbătă 17 aprilie 1943 (la Preşedinţie)

12, 20 – Dl. Davidescu, Secretar General Min. Externe: chestiuni de serviciu.

13,00 – I.P.S. Emilian, lt. Episcop de Argeş: situaţia vieţii bisericeşti în eparhia Argeş.

13, 15 – Dl. Suphi TANIC – ioer, ambasadorul Turciei.

14,00 – Plecarea la vilă.

16, 30 – Domnul Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal, fiind însoţit de Dl. Lt. col. Adj. Eugen Niculescu.

18, 40 – Sosirea la Predeal.

Duminică 18 aprilie 1943

În cursul dimineţii Dl. Mareşal vizitează curtea. 13, 30 – Dejunul cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

15,00 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Sinaia, la Palatul Regal, pentru o convorbire cu M.S. Regele.

17, 30 – Dl. Mareşal se înapoiază de la Sinaia. 20, 30 – Cina cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Luni 14 iunie 1943 (Odessa)

În cursul zilei Dl. Mareşal rămâne la Vila Albă, rezolvând corespondenţa sosită de la Bucureşti.

Marţi 15 iunie 1943, ziua de naştere a Domnului Mareşal (Odessa)

10,00 – Vizită la:

Consumul nr. 1 şi 2 al funcţionarilor guvernământului şi Depozitul General. 11,00 – Conferinţă la Palatul Guvernământului cu directorii de servicii. Prezentarea proiectului de Decret relativ la folosinţa proprietăţii de către locuitorii transnistrieni. Discursul Domnului Guvernator Alexianu. Răspunde Dl. Mareşal.

Apoi se vizitează:

— Cazinoul funcţionarilor guvernământului.

— Cantina nr. 1 al Consiliului de Patronaj.

— Plaja. 13, 30 – Dejun la vilă:

— D-na şi Dl. Mareşal

— D-na Goga

— Dl. General Vasiliu

— Dl. Guvernator Alexianu

— Dl. Col. Popovici, Pref. Poliţiei

— Toţi ofiţerii din suita Domnului Mareşal. După-amiază: spectacol la operă: „Boris Godunov”.

[…]

Miercuri 28 iulie 1943

10,00 – Punerea pietrei fundamentale a Bisericii Vergului. Asistă: D-na Mareşal, Dl.

Vicepreşedinte M. Antonescu, Dl. General Popescu, Dl. Subs. Stat Strihan, Dl. General

Vasiliu, Dl. Secretar General Popa de la Culte.

11,00 – Vizitarea restaurantului Transnistria (piaţa Brătianu).

11, 20 – Vizitarea noului local în construcţie al Preş. Cons. Miniştri.

11, 30 – Lucru în birou.

12,00 – Chestiunea recruţilor:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Şteflea

— Dl. General Dobre 13, 40 – Dl. General Pantazi.

13, 50 – Plecarea la vilă pentru dejun.

17, 30 – Dl. General Jienescu: în legătură cu a.a. a teritoriului.

18,00 – Apărarea pasivă a teritoriului şi în special a regiunii petrolifere:

— Dl. Vicepreşedinte M. Antonescu

— Dl. General Dr. Kniffer

— Dl. General Gerstenberg

— Dl. General Jienescu

19, 30 – Col. au. Linkmann: raport de la Corpul Aerian Român.

19, 45 – Lucru în birou.

21, 30 – Plecarea la vilă pentru dejun.

Duminică 1 august 1943

11,00 – D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de Dl. Prim-Ministru [Mihai Antonescu], D-na Goga, Dl. Guvernator Alexianu şi Căpitanul V. Gorescu, au plecat cu auto la Tâncăbeşti, iar apoi cu şalupa până la Snagov (vila Consiliului de Patronaj, fostă Weber). 13,00 – Masa. Iau parte:

— D-na şi Dl. Mareşal

— Dl. Vicepreşedinte

— D-na Goga

— D-şoara Negulescu
— Dl. Guvernator Alexianu
— Dl. Maior Caloenescu
— Dl. Verenca
— Dl. Cpt. Gorescu
— Dl. Cpt. Georgescu
— Locot. Dragoman
— Subl. De Vasal

13, 30 – 16, 30 – Alarmă aeriană.

18,00 – Dl. Mareşal a fost vizitat de A.S. Arhiducesa Ileana.

18, 30 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Vicepreşedinte, a plecat spre Ploieşti-Câmpina, vizitând toate distileriile bombardate precum şi spitalele unde au fost internaţi răniţii. 22,00 – La spitalul „Schuller" din Ploieşti, Dl. Mareşal a constat foarte multă dezordine şi medicii absenţi.

23,00 – Plecarea din Ploieşti spre Bucureşti. 24,00 – Sosirea la vila Băneasa.

Miercuri 4 august 1943

11,00 – D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de Domnii: Lt. col. Marin, Maior Caloenescu, Cpt. Dr. Zilişteanu şi Cpt. Georgescu Ion, au plecat la Olăneşti (jud. Vâlcea).

Pe drum, în Bucureşti, a făcut inspecţia mai multor brutării pe Calea Griviţei. Constatând că nu există pâine neagră la chioşcurile de desfacere „Gagel", a dat dispoziţiuni de îndreptare. Personal a intrat la o bodegă, de unde a vorbit la telefon cu Ministerul Aprovizionării.

La Râmnicu-Vâlcea, la intrarea în oraş, Dl. a fost întâmpinat de Dl. Prefect, Primarul oraşului, Dl. Col. Stoenescu, Insp. Jand. Craiova, Maior Bârliba, C-dtul Leg. Jand. Vâlcea, Dl. Dumitrescu Şeful Poliţiei.

15,00 – Sosirea la Olăneşti, unde Dl. Mareşal a fost întâmpinat de: I.P.S.S. Nicolae Bălan, Mitropolitul Ardealului, Dl. Ministru Dragoş, Prof. Dr. Mihăilescu,

medicul şef al staţiunii, Dl. Haiciu, pretorul plăşii, Dl. Ing. Grama şi Ing. Marinescu din partea C.N.R. şi col. rez. Ioaia, primarul staţiunii.

Imediat Dl. Mareşal a fost examinat de Dl. Prof. Dr. Mihăilescu, care i-a prescris cura.

15, 30 – D-na şi Dl. Mareşal au servit masa.

19,00 – Dl. Mareşal, însoţit de I.P.S.S. Mitropolitul Nicolae Bălan, Prof. Dr. Mihăilescu.

Col. Isaia şi Ing. Grama, a vizitat izvoarele.

20,00 – Înapoierea la vilă.

21,00 – D-na şi Dl. Mareşal au servit masa.

Joi 5 august 1943

7,00 – După prescripţiunile medicului, Dl. Mareşal a băut apă din izvorul nr. 5 (acasă).

8 – 9 – Baie de iod în băile staţiunii.

9 – 12 – Repaus în vilă.

12, 30 – Dl. Mareşal bea apă acasă din izvorul nr. 14.13,00 – D-na şi Dl. Mareşal au servit masa.

16 – 17, 30 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Cpt. Dr. Zilişteanu, a mers cu maşina la Maiorul Dr. dentist Ghiţescu în Rm. Vâlcea, unde a lucrat o plombă.

17, 30 – Înapoierea la Olăneşti unde a făcut o plimbare de V oră în pădurea din jurul vilei. 18 – 20 – Dl. Mareşal, însoţit de D-na Mareşal, Ing. Grama, col. Isaia, Cpt. Dr. Zilişteanu, a făcut o plimbare la izvorul nr. 24, unde a băut apă. În drum s-au discutat chestiuni de gospodărire locală. La înapoiere s-a oprit la izvorul nr. 12 pentru ochi.

21,00 – Masa.

Vineri 6 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă acasă din izvorul nr. 5.

8 – 9 – Baie de iod în băile staţiunii.

9 – 10 – Repaus la vilă.

10 – 12 – Lucru în birou.

12,00 – Bea apă acasă din izvorul nr. 14.

13,00 – Masa.

18,00 – Apă de la izvorul nr. 24 (acasă).

18 – 20 – Plimbare pe drumul spre Cheia, fiind însoţit de D-na Mareşal, Cpt. Dr. Zilişteanu, Cpt. Georgescu şi Locot. Popescu Nic. Pe drum, întâlnindu-se cu un ţăran din Cheia care avea 7 copii, Dl. Mareşal îi dă 2000 lei. 21,00 – Cina.

Sâmbătă 7 august 1943

7,00 – Bea apă din izvorul nr. 5 (acasă).

8 – 9 – Baie de iod în băile staţiunii.

9 – 10 – Repaus la vilă.

10 – 12 – Lucru în birou.

12,00 – Bea apă din izvorul nr. 14 (acasă)

13,00 – Masa împreună cu D-na Mareşal, D-na Goga şi col. Victor Popescu, care au sosit cu maşina de la Bucureşti.

După-amiază, Dl. Mareşal cu D-na se plimbă prin parcul vilei. 19,00 – Apă din izvorul nr. 24.20,00 – Cina. Lucru în birou.

21, 35 – 22, 30 – Dl. Mareşal primeşte pe Dl. Vicepreşedinte.

Duminică 8 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5.

8 – 9 – Baie de iod în băile staţiunii.

9 – 10 – Repaus la vilă.

10 – 11 – Dl. Mareşal conversează cu D-na Mareşal, Dl. Vicepreşedinte şi D-na Goga.

11 – 12, 30 – Dl. Ministru Dragoş: refacerea şi înfrumuseţarea Plăneştiului. 12, 30 – Bea apă din izvorul nr. 14.

13,00 – Dejun cu D-na Mareşal, Dl. Vicepreşedinte şi D-na Goga. 17,00 – Dr. dentist Ghiţescu lucrează Domnului Mareşal la o plombă. 18,00 – Bea apă din izvorul nr. 24.

18, 15 – 19, 45 – Audienţă: Dl. General Vasiliu.

22,00 – Cina cu D-na Mareşal, Dl. Vicepreşedinte şi

D-na Goga.

Luni 9 august 1943

7,00 – Bea apă din izvorul nr. 5.7, 30 – Merge la izvorul nr. 12.

8 – 9 – Baie de iod în băile staţiunii.

9 – 12 – Lucru în birou.

13,00 – Dejun cu D-na Mareşal, D-na Goga şi Dl. Vicepreşedinte. 18,00 – Plimbându-se prin curtea vilei, bea apă din izvorul nr. 24.20,00 – Cina cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

21,00 – Împreună cu D-na Mareşal şi D-na Goga asistă, în curtea vilei, la rularea filmului

„Adio Kira”.

Marţi 10 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5.7 – 10 – Convorbire cu Dl. Vicepreşedinte.

10 – 11 – Baie de iod în băile staţiunii. Mergând spre baie a întâlnit pe drum pe cetăţeanul Simion Dumitrescu din comuna Muiereştile, jud. Vâlcea, care i-a prezentat o cerere, solicitând o pensie întrucât a fost funcţionar la stat timp de 29 ani şi el, fiind de 85 ani, nu ai are cu ce trăi. Dl. Mareşal a ordonat să i se dea un ajutor de 5.000 lei, să se revadă situaţia lui şi, dacă are dreptate, să i se dea şi să se intereseze la Mănăstirea Frăsinet – Vâlcea, pentru a fi primit călugăr.

12,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 14.

13,00 – Dejun cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

După-amiază lucrează în birou. 18,00 – Bea apă din izvorul nr. 24.20,00 – Cina, cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Miercuri 11 august 1943

6,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5.7, 30 – Merge la izvorul nr. 12 (pentru ochi).

8 – 9 – Baie de iod.

9 – 12 – Lucru în birou.

13,00 – Dejun cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

17 – 17, 15 – Maiorul Dr. dentist Ghiţescu, lucrează la o plombă. 18,00 – Bea apă din izvorul nr. 24.

18 – 19, 30 – Însoţit de D-na Mareşal, D-na Goga, Dl. Ing. Grama şi Dr. Marinescu de la C.N.R., se plimbă pe valea Olăneştilor. Pe drum stă de vorbă cu morarul Dumitru Zdârcea, angajat la moara Domnului col. Tătărescu. Dumitru Zdârcea se plânge Domnului Mareşal că i s-a luat lâna şi anul trecut şi anul acesta fără să i se plătească. Dl. Mareşal ordonă Cpt. Georgescu să ancheteze cazul şi să-i raporteze. La plecare îi dă ajutor 1.000 lei. 21,00 – Cina, cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

21, 30 – Inhalaţii cu apă de la izvorul nr. 5.

Sunt primiţi D-na şi Dl. Comandor Pop.

Joi 12 august 1943

6,00 – Bea apă din izvorul nr. 5.

7, 30 – Fiind însoţit de Domnii Dr. Mihăilescu şi Ing. Grama, [Antonescu] merge la izvorul nr. 12 pentru ochi.

8 – 9 – Baie de iod.

12,00 – Apă din izvorul nr. 14.

13, 30 – Dejun cu D-na Baranga şi D-na Goga.

17, 30 – Apă din izvorul nr. 24.

18 – 21,00 – Sunt primiţi în audienţă: Dl. Vicepreşedinte, Dl. Ministru von Killinger şi Dl. Colonel Blücher.

22,00 – Cina, cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Vineri 13 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5.

8 – 9 – Baie de iod.

9 – 12 – Lucru în birou.

12,00 – Bea apă din izvorul nr. 14.

13,00 – Dejunul cu D-na Mareşal, D-na Goga şi Dl. Prof. Dr. Mihăilescu.

După-amiază lucru în birou. 18,00 – Bea apă din izvorul nr. 24 (acasă).

18, 15 – Sunt primiţi: Lt. col. Marin şi lt. C-dor

Popescu Deveselu.

19,00 – Este primit I.P.S.S. Mitropolitul Bălan.

20,00 – Cina cu D-na Mareşal, D-na Goga şi I.P.S.S. Bălan.

22 – 23 – Plimbare prin Olăneşti împreună cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Sâmbătă 14 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5.

8 – 9 – Baie de sulf în băile Statului.

9 – 12 – Lucru în birou.

12,00 – Bea apă din izvorul nr. 14.

13,00 – Dejunul cu D-na Mareşal, D-na Goga şi I.P.S.S. Bălan. 14 – 17 – Lucru în birou.

17 – 17, 30 – Bea apă din izvorul nr. 24.

18 – 20 – Dl. Mareşal, însoţit de D-na Mareşal, D-na Goga, D-na Cesianu, D-na General Rizeanu, I.P.S.S. Bălan, D-na şi Dl. Ing. Grama, Dl. General Stratilescu, Dl. Marinescu, a făcut o plimbare pe valea Olăneştilor vizitând o moară ţărănească şi o livadă de pruni. Pe drum Dl. Mareşal stă de vorbă cu sătenii.

A donat femeii Elena Veta Tufiş suma de lei 3.000.20, 30 – Convorbire cu Dl. Vicepreşedinte.

21,00 – Cina cu D-na Mareşal, D-na Goga, Dl. Vicepreşedinte şi I.P.S.S. Bălan. Duminică 15 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5.

8, 30 – Dl. Mareşal, însoţit de D-na Mareşal, Dl. Vicepreşedinte, I.P.S.S. Bălan, D-na Goga, lt. col. Marin, lt. C-dor Popescu Deveselu şi Cpt. Dr. Zilişteanu, a plecat cu automobilul la Mănăstirea Bistriţa.

10, 30 – Sosirea la mănăstire, unde Dl. Mareşal este primit de stareţa mănăstirii, Episcopul Vartolomeu şi sătenii din împrejurimi.

Dl. Mareşal cu însoţitorii a asistat la slujba religioasă.

După slujbă a vizitat întreaga mănăstire, trecând şi prin camera unde a stat Domnia sa cu domiciliu forţat. Aici

a stat de vorbă cu Dl. General Vasiliu. Vizită la Episcopul Vartolomeu

Dl. Mareşal a rămas mulţumit de felul cum este gospodărită mănăstirea. S-au împărţit bomboane la copii. Corul de orfani a cântat câteva cântece, iar stareţa a ţinut o cuvântare ocazională la care a răspuns Dl. Mareşal.

13,00 – S-a luat masa cu întreaga suită, stareţa şi Episcop Vartolomeu. La masă a vorbit I.P.S.S. Bălan şi a răspuns Dl. Mareşal.

La plecare, Dl. Mareşal a dat stareţei 100.000 lei pentru săraci şi pentru întreţinerea mănăstirii.

15,00 – Plecarea cu auto la Mănăstirea Horezu, unde a fost aşteptat de stareţă. A vizitat

Mănăstirea şi a asistat la slujba religioasă.

16,00 – Plecarea cu auto la „Mănăstirea dintr-un lemn”.

17,00 – Sosirea la mănăstire. Dl. Mareşal a vizitat întreaga mănăstire, rămânând încântat şi felicitând pe stareţă de felul cum întreţine mănăstirea. D. Mareşal s-a interesat de viaţa călugăriţelor şi de bunul mers al aşezămintelor. Cu această ocazie Domnia sa a luat cunoştinţă de o serie de probleme în legătură cu mănăstirile. A ordonat Domnului lt. col. Marin să cerceteze în ce stadiu se găseşte problema retrocedării pădurilor mănăstirilor noastre. La plecare, Dl. Mareşal a donat pentru săraci suma de lei 40.000.17, 30 – Plecarea spre Rm. Vâlcea. 18,00 – Vizită la Dr. dentist Ghiţescu pentru o plombă. 19, 30 – Sosirea la Olăneşti.

19, 30 – 20, 30 – Dl. Mareşal a convocat pe Dl. General Vasiliu.

21, 30 – Cina împreună cu D-na Mareşal, D-na Goga şi Dl. Vicepreşedinte.

Luni 16 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5 (acasă).

7, 30 – Merge la izvorul nr. 12 însoţit de Dl. General

Vasiliu.

8 – 9 – Baie de sulf la băile Statului – stând tot timpul de vorbă cu Dl. General Vasiliu. 11, 30 – Bea apă din izvorul nr. 14 (acasă).

12,00 – A primit în audienţă pe Dl. General Şteflea, care a raportat Domnului Mareşal starea trupelor române din Cuban.

13,00 – Masa împreună cu Dl. Mareşal, D-na Goga, Dl. Vicepreşedinte şi Dl. General

Şteflea.

17, 35 – Bea apă din izvorul nr. 24.

17, 30 – 19, 30 – Plimbare la „Piatra scrisă", împreună cu D-na Mareşal, D-na Goga, D-na şi Dl. Ing. Grama. 20, 30 – Masa de seară.

Marţi 17 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5 (acasă).

7, 30 – Merge la izvorul nr. 12 unde a făcut baie la ochi, fiind însoţit de Dl. Prof. Dr. Mihăilescu şi Cpt. Dr. Zilişteanu. 8 – 9 – Baie de sulf la băile Statului. 12,00 – Bea apă din izvorul nr. 14 (acasă). 13,00 – Masa cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

16,00 – Primeşte în audienţă pe Dl. Subs. de Stat Ghiolu şi Dl. Ing. Andone.

17,00 – Primeşte în audienţă pe Dl. Ministru Neubacher, Dl. Consilier Klugkist şi Dl.

Krenner.

18, 30 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 24 (acasă). 20,00 – Cina împreună cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Miercuri 18 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5 (acasă).

8 – 9 – Baie de sulf.

9 – 12, 30 – Lucru în birou. La ora 12 bea apă din izvorul nr. 14.12, 30 – 13 – Primeşte în audienţă pe Dl. Ministru Marinescu. 13, 30 – Idem pe Dl. Ministru Dr.

Tomescu.

14,00 – Idem pe I.P.S.S. Nifon.

14, 30 – Masa cu D-na Mareşal, D-na Goga, Dl. Ministru, I.P.S.S. Mitropolitul Nifon şi Dl. Ministru Dr. Tomescu.

17,00 – Dl. Dr. dentist Ghiţescu a lucrat la o plombă a Domnului Mareşal.

18 – 20 – Plimbare la lacul Bădescu, însoţit de D-na Mareşal, D-na Goga, D-na şi Dl. Ing.

Grama.

21,00 – Cina împreună cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Joi 19 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5.

7, 30 – Merge la izvorul nr. 2 însoţit de Dl. Dr. Mihăilescu.

8 – 9, 15 – Baie de sulf la băile Statului.

9, 15 – 12 – Lucru în birou.

12,00 – Bea apă din izvorul nr. 14 (acasă).

13,00 – Masa, singur.

După-amiază Dl. Mareşal lucrează în grădină. 17,00 – A fost primit în audienţă Dl. Subsecretar de Stat Strihan care prezintă Domnului Mareşal rezultatul cercetărilor contra Primarului lt. col. rez. Isaia.

18, 20 – Dl. Mareşal a vizitat comuna Tiru, împreună cu Dl. Prof. Forţu, stând de vorbă cu sătenii.

21,00 – Cina, împreună cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Vineri 20 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5 (acasă).

7, 30 – Merge la izvorul nr. 12 pentru ochi, însoţit de Dl. Prof. Dr. Mihăilescu şi Dl. Cpt. Dr. Zilişteanu.

8 – 9 – Baie de sulf.

9 – 12 – Lucru în birou.

12,00 – Primeşte în audienţă pe Primarul din Rm. Vâlcea şi Pretorul din Olăneşti.

12, 30 – Idem pe Preotul Radovici, parohul comunei Olăneşti. Apoi bea apă din izvorul nr.

14 (acasă).

13,00 – Masa împreună cu D-na Mareşal, D-na Goga, Dl. Lt. col. Marin, Dl. Maior Caloenescu, Dl. Cpt. Dr. Zilişteanu, D-na şi Dl. Căpitan Georgescu şi Locot. Dragoman. 16 – 17 – Lucru în birou.

17, 30 – Primeşte în audienţă pe Dl. Doctor Pârvulescu, medicul circumscripţiei. 18,00 – Primeşte în audienţă pe Dl. Col. Lamostescu. 18, 30 – Bea apă din izvorul nr. 24 (acasă).

22,00 – Masa împreună cu D-na Mareşal şi D-na Goga.

Sâmbătă 21 august 1943

7,00 – Bea apă din izvorul nr. 5 (acasă). 7, 30 – Merge la izvorul nr. 11.

8 – 9 – Baie de sulf.

9 – 12 – Lucru în birou.

12,00 – Primeşte în audienţă pe Dl. Eugen Cristescu. 12, 30 – Idem pe Dl. Ministru Vespasian Pella.

13,00 – Dejunul împreună cu D-na Mareşal, D-na Goga, D-na şi Dl. Eugen Cristescu, Dna şi Dl. Ing. Grama, Dl. Ministru Pella şi Dl. Subsecretar de Stat Strihan. 17, 30 – Dl. Mareşal merge la dentistul Ghiţescu, pentru plombă.

19,00 – Dl. Mareşal merge la Primăria Olăneşti – Băi, pentru a vedea alimentele ce au venit spre a se distribui populaţiei sărace din Olăneşti. Domnia sa a ordonat ca aceste alimente să fie distribuite gratuit oamenilor săraci, cu preţ de jumătate celor mijlocii, iar celor bogaţi contra-cost.

19, 30 – Dl. Mareşal discută cu Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu. 20,00 – Cina cu D-na Mareşal, D-na Goga şi Dl. Vicepreşedinte.

Duminică 22 august 1943

5,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5 (acasă).

6,00 – Dl. Mareşal însoţit de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, Dl. Prof. Dr. Mihăilescu, Dl. Ing. Grama, Dl. Lt. col. Adj. Marin, Dl. Maior Caloenescu şi Dl. Cpt. Dr. Zilişteanu, a făcut o excursie pe jos la Mănăstirea Frăsineni. În drum, Domnia sa a stat de vorbă cu oamenii întâlniţi, dând diferite ajutoare în bani celor săraci.

10,00 – Sosirea la mănăstire, unde a fost întâmpinat de stareţ şi toţi călugării, după care Domnia sa a asistat la slujba religioasă. Apoi, a vizitat toată mănăstirea, rămânând mulţumit de cele constatate.

12,00 – Dejunul la Mănăstire. După dejun, Dl. Mareşal s-a întreţinut cu stareţul, întrebându-l de greutăţile ce le întâmpină. 12, 30 – 14, 30 – Dl. Mareşal s-a odihnit la mănăstire.

15,00 – Dl. Mareşal a mulţumit stareţului şi s-a înapoiat la Olăneşti tot pe jos.

18 – 19 – Dl. Mareşal a făcut baie de sulf la băile Statului.

19 – 19, 15 – Bea apă din izvorul nr. 24 (acasă).

19, 15 – Primeşte în audienţă pe Dl. General de Arm. Petre Dumitrescu.

20,00 – Masa de seară împreună cu D-na Mareşal, D-na Goga, Dl. Prim-Ministru şi Dl.

General Petre Dumitrescu.

Luni 23 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5 (acasă). 7, 30 – Merge la izvorul nr. 12 (pentru ochi). 8 – 9, 30 – Baie de sulf la băile Statului. 9, 30 – 12 – Lucru în birou.

12,00 – Bea apă din izvorul nr. 14.

13 – 14 – Masa împreună cu D-na Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte.

14 – 18 – Lucru în birou.

18,00 – Bea apă din izvorul nr. 24 (acasă).

20,00 – Masa împreună cu D-na Mareşal şi D-na şi Dl. Comandor Popp.

Marţi 24 august 1943

7,00 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 5 (acasă).

7, 30 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Dr. Mihăilescu, Dl. Ing. Grama şi Dl. Cpt. Dr. Zilişteanu, merge la izvorul nr. 12, după care a făcut o vizită la băile statului, la rezervoare. 8 – 9, 30 – Baie de sulf la băile Statului.

12,00 – Dl. Mareşal primeşte în audienţă pe Dl. Avocat Pleşoianu. 12, 30 – Dl. Mareşal bea apă din izvorul nr. 14.

13,00 – Dl. Mareşal a luat masa împreună cu D-na Mareşal, Dl. Prof. Dr. Mihăilescu, Dna şi Dl. Ing. Marinescu, Adtorul băilor. 18,00 – Bea apă din izvorul nr. 24.

18, 15 – 18, 30 – D-na General Dr. Mihăilescu.

18, 45 – D-na Baranga. 20,00 – Cina, intim.

Miercuri 25 august 1943

9, 30 – Dl. Mareşal, împreună cu Doamna, părăseşte staţiunea Olăneşti – Băi, mulţumind Domnului Ing. Grama, Ing. Marinescu, administratorul băilor şi Drului Pârvulescu.

La plecare, Domnia sa a scris în Cartea de aur a staţiunii:

«25. VHI.1943.

Plec cu părere de rău din această staţiune pitorească, unde natura a pus atât de mult şi omul atât de puţin. Statul şi C.N.R.-ul au multe de făcut. Trebuie să înceapă!» / Mareşal Antonescu

11 – 12 – În drum, Dl. Mareşal vizitează Dispensarul medical din Brezoi, pe care l-a găsit foarte bine. A vizitat, de asemenea, şcoala primară şi grădiniţele din aceeaşi comună, unde a împărţit copiilor bomboane.

13 – 14 – Vizită în comuna Voineasa şi inspecţie la postul de jandarmi, unde a găsit foarte curat, şi la primărie unde face unele observaţiuni cu caracter gospodăresc. 20,00 – Sosirea la Predeal.

Joi 26 august 1943

8, 30 – 9, 30 – Dl. Mareşal face o plimbare pe Valea Poliştoaca, unde se interesează de felul cum se construieşte şoseaua. 13,00 – Dejun cu D-na Mareşal.

După-amiază lucrează în birou.

Vineri 27 august 1943

În dimineaţa zilei Dl. Mareşal se plimbă în jurul vilei. 13,00 – Dejunul, singur.

După-amiază lucrează în birou. 20,00 – Cina, cu D-na Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte.

Sâmbătă 28 august 1943

Dimineaţa Dl. Mareşal lucrează cu Dl. Vicepreşedinte. 12,00 – Dl. Mareşal iese în grădină, unde dă instrucţiuni pentru aranjarea florilor. 12, 35 – Însoţit de D-na Mareşal, [I. Antonescu] merge cu maşina, pe drumul Reginei, la Palatul Regal de la Bran, unde rămâne la dejun cu Arhiducesa Ileana.

După-masă, vizitează parcul şi cavoul unde se păstrează inima Reginei Maria. 16,00 – Înapoierea la Predeal, pe drumul Râşnov – Braşov – Predeal. 18,00 – Este primit Dl. Ing. Malaxa. 20,00 – Cina cu D-na Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte.

Duminică 29 august 1943

Dimineaţă, lucru în birou. 13,00 – Dejun, având invitaţi pe M.M.L.L. Regele şi Regina Mamă. 17,00 – Este primit în audienţă Amiralul german Canaris. 20,00 – Cina cu D-na Mareşal şi Dl. Vicepreşedinte.

21,00 – Dl. Mareşal pleacă cu trenul la Băceşti (jud. Vaslui) spre a asista la înmormântarea Mareşal Prezan.

[…]

Miercuri 1 septembrie 1943 (la Preşedinţie)

11,00 – Dl. Nano – Ministrul României la Stockholm: prezentare. 12,00 – Dl. Alex. Cretzianu – Ministrul României la Ankara: prezentare. 13,00 – Dl. Bossy – Ministrul României la Vatican: prezentare. 13, 30 –

Plecarea la vilă pentru dejun. 18, 30 – Lucru în birou (la Preşedinţie). 19,00 – Dl. General Şteflea. 20,00 – Lucru în birou. 21,00 – Plecarea la vilă61.

[…]

61 Pentru perioada iunie 1942 – decembrie 1943 din *Jurnal*, v. ANIC, fond PCM – CM, dosar 462/1942, filele 89 – 293.

Marţi 4 ianuarie 1944 (Predeal)

10, 30 – D-na şi Dl. Colonel Racoveanu. 11, 30 – D-na şi Dl. Mareşal pleacă la sky. 12, 30 – Înapoierea la vilă. 12, 35 – Dl. General Rădulescu.

13, 15 – D-na şi Dl. General Orezeanu – împreună cu D-na Sturza. După-amiază Dl. Mareşal rămâne la vilă.

Miercuri 5 ianuarie 1944 (Predeal)

În cursul dimineţii, D-na şi Dl. Mareşal pleacă la sky. După-amiază Dl. Mareşal rămâne la vilă.

Joi 6 ianuarie 1944 (Bobotează)

11,00 – Dl. Mareşal, însoţit de Dl. Lt. Comandor Popescu-Deveselu, adjutant de serviciu, a plecat cu automobilul la Sinaia.

11, 25 – Sosirea la Sinaia, la biserica unde urmează a se oficia slujba Bobotezei. La sosire, Dl. Mareşal a fost salutat de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, Dl. General Vasiliu şi Dl. Ministru Atta Constantinescu. 11, 30 – Sosirea M.S. Regelui la Biserică. 11, 30 – 12,00 – Oficierea Serviciului Religios.

După oficierea serviciului religios, M.S. Regele şi Dl. Mareşal privesc defilarea Campaniei de onoare.

12, 15 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la Predeal.

12, 45 – Sosirea la Predeal.

13,00 – Dejun la vilă, având invitaţi pe:

— D-na Goga

— Dl. General Vasiliu

— Dl. General Dumitriu

— D-şoara Negulescu
19,00 – D-na şi Dl. Romano.
Vineri 7 ianuarie 1944 – Să Ion (Predeal)
13 – Dl. Mareşal primeşte pe M.M.L.L. Regele şi Regina Mamă. 13, 15 – Dejun la vilă, împreună cu M.M.L.L. Regele şi Regina. 14, 30 – Plecarea M.M.L.L. Regelui şi Reginei. După-amiază Dl. Mareşal rămâne la vilă.
Sâmbătă 8 ianuarie 1944 (Predeal)
În cursul dimineţii Dl. Mareşal pleacă la sky.
17,00 – Dl. Ministru Neagu.
19,00 – I.P.S. Mitropolitul Bălan
— I.P.S. Mitropolitul Colan
Duminică 9 ianuarie 1944 (Predeal)
10 – 12 – Dl. Mareşal face sky pe Vişlea.
12,00 – D-na şi Dl. Mareşal, însoţiţi de Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu, pleacă cu automobilul de la Predeal spre Bucureşti. 14, 30 – Sosirea la Gara Băneasa.
Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la vilă.
După-amiază Dl. Mareşal rămâne la vilă.
Luni 10 ianuarie 1944 (la Preşedinţie)
10,00 – Lucru în birou. 10, 30 – Chestiuni de serviciu:
— Dl. General Pantazi
— Dl. General Şteflea
— Dl. General Mardare
— Dl. Colonel Davidescu
12, 30 – Dl. Secretar General I. Rădulescu: instrucţiuni.
12, 40 – Lucru în birou.
14,00 – Plecare la vilă.
17,00 – Lucru în birou (Preşedinţie).
18,00 – Dl. Cretzianu, Ministrul României la Ankara: chestiuni de serviciu.
19, 15 – Dl. Vespasian Pe la Ministrul României la

Berna: chestiuni de serviciu.

20, 30 – Dl. Guvernator Alexianu: chestiuni de serviciu.

21, 30 – Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu: chestiuni de serviciu.

22, 10 – Plecare la vilă.

Marţi 11 ianuarie 1944 (la Preşedinţie)

10,00 – Lucru în birou.

11,00 – Dl. Cădere, Ministrul României la Lisabona: chestiuni de serviciu. 12,00 – Instrucţiuni:

— Dl. General Pantazi

— Dl. General Potopeanu

12, 15 – Dl. Munteanu, Director General la Comisariatul Refugiaţilor: chestiuni de serviciu.

12, 30 – Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu.

13,00 – Dl. General Vasiliu.

14,00 – Plecare la vilă pentru dejun. La vilă

16, 30 – Dl. Barbu Ştirbey: chestiuni politice.

19,00 – Dl. Ministru Marinescu: chestiuni de serviciu (La Preşedinţie). 19, 50 – Dl. Ovidiu Vlădescu, Ministrul Românizării: chestiuni de serviciu.

20, 40 – Dl. Colonel Tomoroveanu, Ataşatul Militar român în Franţa: chestiuni de serviciu.

21,00 – Lucru în birou. 22,00 – Plecare la vilă.

Miercuri 19 ianuarie 1944 (la Preşedinţie)

10,00 – Lucru în birou.

11,00 – Conferinţa pentru organizarea sportului românesc.

13, 15 – Lucru în birou.

14,00 – Plecarea la vilă pentru dejun.

17,00 – Lucru în birou (la Preşedinţie).

17, 50 – Dl. Vicepreşedinte Mihai Antonescu: chestiuni de serviciu. 18,00 – Nemulţumirile populaţiei musulmane din insula Ada-Kaleh:

— Dl. Râpeanu, Director General C.A.M.

— Dl. Col. Tiberiu Turturescu, Prefectul judeţului Mehedinţi.

— Imamul populaţiei musulmane din Ada-Kaleh.

— Primarul comunei Ada-Kaleh.

— Dirigintele Coop. C.A.M. din Ada-Kaleh.

— Un lucrător din atelierele C.A.M. din Ada-Kaleh.

— Un negustor musulman din Ada-Kaleh.

19,00 – Alimentarea cu apă şi energie electrică a Capitalei în caz de bombardament:

— Dl. General Răşcanu, Primarul General al Capitalei

— Dl. General Enescu

— Dl. Colonel Davidescu

— Ş efii Uzinelor de apă, gaz şi electricitate 20, 30 – Lucru în birou.

21,00 – Dl. I. Mihalache: chestiuni politice. 22, 20 – Plecarea la vilă.

Miercuri 16 februarie 1944 (la Preşedinţie)

10,00 – Lucru în birou.

10, 30 – Plecare la vilă pentru dejun.

La Şcoala Superioară de Război

17 – 18, 45 – Conferinţa Domnului General Şteflea despre: mersul instrucţiei în armată; procedee şi mijloace noi de luptă.

19,00 – Cuvântul Domnului Mareşal Conducător.

20, 30 – Conferinţa ia sfârşit. Dl. Mareşal dă mâna cu ofiţerii prezenţi şi trece la o gustare în sala de mese a Şcolii Superioare de Război. 21, 30 – Plecarea la vilă.

Joi 17 februarie 1944 (la Preşedinţie)

10,00 – Lucru în birou.

11,00 – Conferinţa Comandanţilor de Mari Unităţi – prezidată de Dl. Mareşal Antonescu. Au luat parte:

— Dl. General Rozin

— Dl. General Ciurea

— Dl. General Manoliu

— Dl. General Boiţeanu

— Dl. General Munteanu
— Dl. General Popescu Marin
— Dl. General Carlaonţ
— Dl. General Gheorghe Radu
— Dl. General Teodorescu Iosif
— Dl. General Vlădescu
— Dl. General Fâlfănescu Radu
— Dl. General Ionaşcu
— Dl. General Lambru
— Dl. General Poenaru
— Dl. General Rădulescu Edgar
— Dl. General Davidescu Vintilă
— Dl. General Jienescu
— Dl. General Calotescu
— Dl. General Racoviţă
— Dl. General Manafu Marin
— Dl. General Dimitriu Mircea
— Dl. General Saidac
— Dl. General Macici N.
— Dl. General Dăscălescu
— Dl. General Şova
— Dl. General Stoenescu N.
— Dl. General Niculescu Cociu
— Dl. General Negulescu
— Dl. General Stănescu
— Dl. General Korne Radu
— Dl. General Nicolescu Const.
— Dl. General Beldiceanu
— Dl. General Tudose
— Dl. General Sănătescu
— Dl. General Gheorghiu Gh.
— Dl. General au. Gheorghiu Ermil
— Dl. General au. Vasiliu
— Dl. General au. Enescu Ramiro
— Dl. General au. Schmidt

— Dl. Amiral Georgescu
— Dl. Colonel Carp
— Dl. Comandor Roman
— Dl. Comandor Măcelariu
— Dl. Comandor Stoianovici
— Dl. Comandor Cristescu62 12,00 – Chestiuni operative:
— Dl. General Pantazi
— Dl. General Şteflea 12, 30 – Lucru în birou. 13,00 – Dl. Ministru von Killinger
— Dl. Consilier Steltzer 13, 40 – Lucru în birou. 14,00 – Plecare la vilă pentru dejun. 17,00 – Lucru în birou (la Preşedinţie).
18,00 – Activitatea O.R.A.P.-ului; neajunsuri, propuneri (Memoriul Domnului Dr. Haţieganu):
— Dl. General Pantazi
— Dl. General Dobre
— Dl. Subsecretar de Stat Ghiolu
— Dl. General Arbore
— Dl. General Răşcanu
— Dl. Ministru Marian
— Dl. Dr. E. Haţieganu – O.R.A.P.
— Dl. Ing. Virgil Ionescu – O.R.A.P.
— Dl. Int. Col. Sireteanu 19, 45 – Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu. 20,00 – Lucru în birou.
20, 15 – Dl. Prof. Popp: Instrucţiuni în legătură cu albumele etnografice. 20, 30 – Chestiuni de serviciu:
— Dl. Int. General Cuzen
— Dl. Dem. Theodorescu – Însărcinat cu Afacerile Transnistriei în Capitală 21,00 – Lucru în birou. 22,00 – Plecare la vilă.
Vineri 25 februarie 1944 (la Preşedinţie)
10, 45 – Dl. General Dobre: chestiuni de serviciu. 11,00 – Dl. General Popescu, Min. Externe. 11, 30 – Consiliu pentru ordine publică. 13, 45 – Dl. General Dobre:

chestiuni de serviciu. 13, 50 – Dl. Eugen Cristescu: chestiuni de serviciu. 14,00 – Plecare la vilă pentru dejun. 17,00 – Lucru în birou (la Preşedinţie). 22, 15 – Plecare la vilă.

62 Despre corpul de generali activi din anii Războiului din Est (1941 – 1944) şi din Vest (19441945), vezi general dr. C. Ucrain, col. dr. Liviu Scrieciu, col. N. Ene, *Personalităţi militare româneşti*, vols. I-III, Bucureşti, Editura CREA, 2005 – 2006 (generali – miniştri de război, şefii MStM-ului, comandanţii de Armate, de Corpuri de Armate, comandanţii de divizii de cavalerie, de infanterie, de vânători de munte, ai diviziei blindate, Comandamentul Militar al Capitalei, corpul de grăniceri, corpul 1 aerian, comandanţii forţelor navale sau fluviale etc.).

[…]63

Miercuri 19 aprilie 1944

8, 20 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul de la Snagov la aeroportul Băneasa. 9,00 – Sosire la aeroport şi plecarea cu avionul spre Galaţi. Dl. Mareşal este însoţit de: Dl. Colonel Davidescu, Dl. Lt. Comandor Adj. Popescu Deveselu, Dl. Maior Magherescu şi Dl. Maior Dr. Zilişteanu.

10,00 – Aterizare pe aerodromul Galaţi. Dl. Mareşal a fost primit pe aerodrom de

Comandantul Grupului de Armate „Sud" General Schörner, cu şeful său de stat major şi de Dl. General Dumitrescu Petre, Comandantul Armatei a 3-a, cu şeful său de stat major.

10, 10 – Plecarea cu maşinile la Comandamentul Grupului de Armate Sud.

10, 30 – Dl. Mareşal a intrat în conferinţă cu Dl. General Schörner şi Dl. General

Dumitrescu Petre. Conferinţa a durat până la ora 12 când s-a servit o gustare.

12, 30 – Dl. Mareşal ia dejunul la Comandamentul

Grupului de Armate „General
Dumitrescu Petre”, împreună cu Dl. General Schörner, cu şeful său de stat major, ofiţerii
Comandamentului, Dl. General Şteflea şi Dl. Colonel Davidescu.
15,00 – Plecarea la aeroportul Galaţi.
15, 15 – Plecarea cu avionul la Bârlad. A mers cu avionul şi Dl. General Şteflea.
16,00 – Sosire la Bârlad. Dl. Mareşal a fost întâmpinat la aerodrom de Dl. General
Wöhler. Plecarea cu maşinile la Comandamentul Grupului de Armate Wöhler.
16, 10 – Conferinţă şi expunerea situaţiei frontului până la ora 17; apoi s-a servit un
„Filtru”. La conferinţă au asistat: Dl. Mareşal, Dl. General Şteflea, Dl. Colonel
Davidescu, Dl. General Wöhler cu statul său major şi Dl. Lt. Comandor Adj. Popescu
Deveselu.
17, 20 – Dl. Mareşal, condus de Dl. General Wöhler, pleacă la aerodromul Bârlad. 17, 30 – Plecarea de pe aerodromul Bârlad, cu avionul, spre Bacău.
18, 20 – Aterizare pe aerodromul Bacău. Dl. Mareşal a fost întâmpinat de Dl. General Racoviţă, Comandantul Armatei a 4-a.
18, 30 – Plecarea la Bacău la Comandamentul Armatei 4-a. Conferinţă cu Dl. General Racoviţă şi statul său major, până la ora 21, 30.
21, 30 – Plecarea la Gârbeni, unde este garat trenul special al Domnului Mareşal. 22, 10 – Sosirea la tren.
22, 25 – Mutarea trenului de la Gârbeni la Podoleni, unde s-a ajuns la ora 23, 10. Peste noapte trenul special rămâne în staţia Podoleni.
Joi 20 aprilie 1944
7, 20 – Plecarea cu trenul de la Podoleni la Gârleni,

unde s-a ajuns la ora 8.8, 10 – Plecare cu maşinile la Roman.

9, 20 – Dl. Mareşal vizitează Comandamentul C. 5 A., unde se expune situaţia frontului de către Dl. General Nicolescu C., Comandantul Corpului şi Dl. Col. Lupescu, Şeful de Stat Major al Corpului.

63 A urmat vizita Mareşalului Antonescu la Salzburg (26 – 28 februarie 1944) (cf. Gh. Buzatu, *Hitler*... p. 219 şi urm.).

11, 30 – 12 – Vizită la Corpul 57 German, unde Generalul Comandant (Dl. General Manteufel) expune situaţia frontului şi a dispozitivului unităţilor blindate. 12,00 – Plecarea de la Roman la Cartierul Div. 6 Inf.

[...]

Duminică 2 iulie 1944 (la Predeal)

În cursul dimineţii Dl. Mareşal se plimbă prin grădina vilei. 13, 30 – Dejunul la care are invitat pe nunţiul apostolic, Monseniorul Andrea Casulo. După-masă Dl. Mareşal se plimbă la Veştea şi Poliştoaca. 20, 30 – Înapoierea la vilă.

Luni 3 iulie 1944 (la Predeal)

9, 45 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul de la Predeal la Snagov.

11,00 – Maşinile trec prin Ploieşti chiar în momentul când se dădea alarma şi se puneau în funcţie aparatele fumigene. Se bombardează Capitala.

La Snagov 11, 30 – Sosire de la Predeal. Lucru în birou. 13, 30 – Dejunul.

15,00 – Plecare la Bucureşti. Se vizitează locurile bombardate.

La Şcoala Superioară de Război

17, 30 – Sosirea la Bucureşti. Lucru în birou.

17, 35 – Dl. Inginer Miclescu de la S.A.R.T.: chestiuni de serviciu.

18,00 – Chestiuni în legătură cu evacuările:

— Dl. General Dobre
— Dl. General Şova
— Dl. General Stavrat
19,00 – Dl. Subs. Stat Enescu: chestiuni de serviciu. 19, 30 – Chestiuni de serviciu:
— Dl. General Vasiliu
— Dl. Eugen Cristescu 21, 10 – Lucru în birou. 21, 45 – Plecarea la Snagov.
Miercuri 5 iulie 1944 (la Snagov)
10,00 – Lucru în birou.
11, 45 – Dl. General Şova: chestiuni de serviciu.
12, 10 – Chestiuni în legătură cu siguranţa navigaţiei pe Dunăre:
— Dl. General Amiral Marschalt – trimis de Führer cu adjutantul său
— Dl. Ministru Killinger
— Dl. General Şova
— Dl. Col. Davidescu
— Dl. Colonel Blücher
13,00 Lucru în birou.
14,00 – Dejun.
16, 30 – Dl. Mareşal pleacă cu automobilul la aeroportul Băneasa. 16, 55 – Sosirea la aeroport.
17,00 – Dl. Mareşal pleacă cu avionul („Douglas" pilotat de Cpt. rez. au. Max Manolescu) la Bacău, pentru a inspecta trupele aflate pe front. Domnia sa este însoţit de Domnii:
— General Şteflea
— General Jienescu
— Colonel Davidescu
— Colonel Adj. Zaharia
— Lt. col. Caloinescu
— Maior Magherescu
— Maior Dr. Zilişteanu
— Maior Georgescu

— Cpt. Dimitriu Alex.

În timpul zborului Dl. Mareşal discută cu Dl. General Şteflea. 18, 10 – Aterizare pe aerodromul Bacău, unde Dl. Mareşal a fost întâmpinat de Dl. General Racoviţă, Comandantul Armatei a 4-a.

Deplasarea cu automobilele la Gioseni (conacul D-nei Cancicov). 18, 40 – Sosire la Gioseni.

19 – 21, 30 – Conferinţă cu:

— Dl. General Şteflea

— Dl. General Jienescu

— Dl. General Racoviţă, Cdt. Armatei a 4-a

— Dl. Colonel Dragomir, Subşef de Stat Major al A. 4-a 21, 45 – Masa, la care participă:

— Domnul Mareşal

— D-na Cancicov

— Dl. Colonel Davidescu

— Dl. Colonel Adj. Zaharia

— Dl. Lt. col. Caloinescu

— Dl. Maior Zilişteanu

— Dl. Maior Magherescu

— Dl. Maior Georgescu

— Dl. Căpitan Trifu

— Dl. Căpitan Dimitriu

23,00 – Dl. Mareşal s-a retras în apartamentul D-sale.

Joi 6 iulie 1944

8, 10 – Plecarea din Gioseni cu avionul (Storch) la terenul de aterizaj Voineşti (S.V. Iaşi). Timp nefavorabil (ploaie şi ceaţă). Dl. Mareşal este însoţit de Dl. General Şteflea, Dl. Col. Davidescu, Dl. Col. Adj. Zaharia şi Maior Magherescu.

9,00 – Sosirea la Voineşti, unde Dl. Mareşal este întâmpinat de Dl. General Stoenescu, C-dtul Corpului 4 Armată. Plecarea cu automobilul, prin Iaşi, la P.C. al Div. a 7-a Inf. (General Filip Agricola), Valea Lupului (7 km Vest de Iaşi).

12,00 – Sosirea la P.C. (înaintat) la C. 4 A (Nord Copou).

12, 30 – Inspecţie la Reg. 4 Dorobanţi (Şc. Normală de învăţători). Conferinţă cu comandanţii: Div. a 7-a (General Filip Agricola), Div. a 3-a (General Calotescu), C-dtul Artileriei C.A. (General Ceauşu), Cdtul Artilerie Div. a 3-a (General Borcescu), C-dtul Brig. 3 Inf. (General Dumitrescu Alex.) la P.C. al Div. a 3-a Inf.

14, 30 – Dejun. Invitaţi toţi cei de mai sus şi însoţitorii Domnului Mareşal. În acest timp artileria rusă a început tragerea.

15, 45 – Plecarea la Iaşi. Vizită la Primăria oraşului.

16, 30 – Conferinţă cu autorităţile locale.

18, 30 – Vizitarea oraşului bombardat şi a cimitirului „Eternitatea", unde se depune flori pe mormintele eroilor români şi germani şi se păstrează un moment de reculegere.

19,00 – Vizitarea ambulanţei Divizionare a Div. 3 Inf. (Miroslava).

20, 15 – Vizitarea Spitalului de Campanie Moto nr. 10 al Drului Moruzi (Ciurea).

Deplasarea în staţia Ciurea (la automotor).

21, 30 – Masă în automotor, la care participă:

— Dl. Mareşal

— Dl. General Şteflea

— Dl. General Stoenescu

— Însoţitorii Domnului Mareşal

22,00 – Dl. Mareşal se retrage în cabina D-sale de la automotor (halta Piciorul Lupului) 64.

64 Pentru perioada ianuarie – iulie 1944 din *Jurnal*, v. ANIC, fond PCM – CM, dosar 204/1944, filele 3 – 174. Ultima însemnare din *Jurnal*: 21 iulie 1944 (cf. Gh. Buzatu, *Hitler*... p. 233).

CAPITOLUL V

MAREŞALUL ANTONESCU L-A „TRĂDAT" PE

HITLER?

Problema statutului României vizavi de Reichul nazist a preocupat îndeaproape pe istorici după 1945. Dar, înainte de oricine, pe reputatul istoric german Andreas Hillgruber, cel dintâi care, într-o ordine cronologică simplă, a stăruit, deja în 1954, într-o celebră şi temeinică teză de doctorat – care, nu întâmplător, îşi păstrează actualitatea – asupra raporturilor stabilite şi urmărite între Berlin şi Bucureşti în perioada 1938 – 1944. În privinţa naturii relaţiilor existente între Hitler şi Carol al II-lea sau Antonescu, opiniile lui Hillgruber au fost formulate cu maximă claritate, fără vreo posibilitate de-a fi răstălmăcite. În acest sens, el a precizat, în concluziile monografiei sale1, că *„raporturile dintre cele două ţări nu justifică frecventa caracterizare a României ca satelit al Germaniei. Mai mult, ar trebui spus de la început că România, aflându-se la Gurile Dunării, o regiune atât de expusă, n-a fost niciodată în situaţia de a duce «o politică independentă», ci a trebuie întotdeauna să se orienteze spre o constelaţie politică de moment, să se sprijine pe un grup de puteri. Noţiunea de satelit priveşte numai statele care şi-au adaptat nu numai politica externă, ci şi structura politică internă şi, în special, economia unor interese străine, aşa cum face astăzi* [1954] *România sub influenţa atotputernicei Uniuni Sovietice. Din cele spuse se poate deci conchide că în niciuna din fazele războiului* [din 1939 – 1945] *România Regelui Carol al II-lea şi a Mareşalului Ion Antonescu nu a fost satelit al Germaniei. Expunerea făcută a arătat, în amănunt, felul în care politica română a aspirat şi a reuşit pe toată linia să menţină independenţa ţării. Desigur, la un astfel de rezultat nu s-ar fi putut ajunge dacă de partea germană nu ar fi existat voinţa clară, de teterminată de motive politice reale, de a respecta independenţa de stat a României şi de a avea o strânsă colaborare cu aceasta, în special după*

preluarea puterii de către generalul Antonescu (subl. ns.)”
2. Mai departe, Andreas Hillgruber a relevat şi rostul relaţiilor personale „de încredere şi stimă reciprocă care s-au stabilit între Hitler şi Antonescu”, dar care „nu *au putut trece dincolo de limita unei obişnuite coaliţii pentru ducerea unui război, aşa cum sperase iniţial Conducătorul Statului român. În fond, cele două ţări au dus un «război paralel», asemănător celui dus de Germania şi Finlanda*... (subl. ns.)” 3. În ceea ce ne priveşte, pentru a evita o confuzie a situaţiei României în raport cu Germania în limitele, cel mai adesea acceptate şi recomandate de către istorici şi nespecialişti în genere, ale unui stat ocupat, am preferat4 – mai demult – să ne referim la

1 Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu. Relaţiile germano-române (1938 – 1944)*, traducere, ediţie Stelian Neagoe, Bucureşti, Editura Humanitas, 1994, 432 pagini.

2 *Ibidem*, p. 273.

3 *Ibidem*, p. 275.

4 Este cazul să precizăm că am ţinut seama de unele asigură ferme ale lui Ion Antonescu relativ la „cadrul” cooperării Bucureşti-Berlin între 1940 şi 1944. Astfel, în şedinţa Consiliului de Miniştri din 10 decembrie 1940 generalul Ion Antonescu s-a referit la principiile economice ale colaborării României cu Germania, stabilite în cursul întrevederilor cu Adolf Hitler din noiembrie 1940, după cum şi la condiţiile politice admise: „... *Pe plan politic le-am arătat* [germanilor] *independenţa totală politică a Neamului Românesc, oricare ar fi structura politică pe care o va lua Europa de mâine. Eu nu m-am dus ca să dau* sateliţism5. Acest statut al României de stat satelit, nicidecum ocupat, şi de membru activ al *Axei* Berlin-Roma-Tokyo, a fost cel mai bine pusă în evidenţă de negocierile secrete angajate de Bucureşti pentru desprinderea ţării de sub tutela celui de-al III-lea Reich. Unele aspecte au fost

tratate, aprofundate chiar de noi, astfel că, în paginile de mai jos, vom reveni, referindu-ne la demersurile concrete întreprinse în anii 1941 – 1944. Nu este de fel surprinzător că problematica a fost investigată, bucurându-se de contribuţii ale istoricilor români şi străini6 ori că întâlnim ample referiri în colecţiile internaţionale de documente diplomatice editate (în primul rând, americane şi germane) sau în literatura memorialistică (Al. Cretzianu, F.C. Nano, Gheorghe Barbul, Raoul Bossy, Cordell Hull, Galeazzo Ciano, Joachim von Ribbentrop, Renato Bova Scoppa, Ivor Porter şi, cu menţiune aparte, Grigore Gafencu şi George I. Duca).

această generaţie şi acest regim [la Berlin]... *nu m-am dus să o* [le] *dau legată* [legate] *germanilor*, *sau*, *cum s-ar zice*, *să-mi vând Neamul Românesc* (subl. ns.)" (apud Marcel D. Ciucă şi colab., eds., *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri. Guvernarea Ion Antonescu*, I, Bucureşti, 1997, p. 597). Cea mai bună recunoaştere a survenit – considerăm noi – la 20 iulie 1944, atunci când Joachim von Ribbentrop, titularul MAE al Reichului, i-a comunicat feldmareşalului Wilhelm Keitel, adjunctul Führerului la nivelul *OKW-ului*, că „a trata România ca un teritoriu ocupat, cum se tinde ocazional de către anume foruri germane, *nu este*, fireşte, posibil (subl. ns.)" (cf. Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, I, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1988, p. 332). Cu siguranţă însă că, pe de altă parte, nu se pot ignora o sumă de recunoaşteri şi constatări amare ale Mareşalului pe seama „colaborării" sale cu Berlinul, datând din diferite momente ale războiului, precum referirile după ultima întrevedere cu Hitler, de la 5 august 1944 de la Rastenburg. În cele din urmă ceasuri ale regimului său, mai precis chiar în seara de 22 august 1944, Ion Antonescu, primindu-l pe Ion Mihalache, i-a mărturisit, în privinţa „tratamentului" Führerului din zilele

precedente, şi anume că: *„Hitler ne-a tratat* [la 5 august 1944] *ca pe nişte vasali* (*cuvintele lui*). *M-a chemat să-mi spuie că el este hotărât să ducă războiul până la sfârşit şi că vrea să ştie dacă poate conta pe România şi pe mine. Şi mi-a ţinut un discurs de un ceas şi jumătate, c-aşa vorbeşte el şi gesticulează şi bate cu pumnul. Am folosit acest timp ca să-i formulez şi eu răspunsul cu alte întrebări…* (subl. ns.)" (apud Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei*: *Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 369).

5 Cf. Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, I, p. 328 şi urm.

6 Vezi, mai cu seamă, A. Simion, *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecţiei române din august 1944*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979; Gh. Buzatu, A. Simion, *Preliminarii diplomatice ale actului de la 23 august 1944*, în Gh. Buzatu, ed., *Actul de la 23 august 1944 în context internaţional. Studii şi documente*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984, p. 210 şi urm.; Gh. Buzatu, *Tentative diplomatice pentru desprinderea României de Axa fascistă*, în *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, I, p. 229 şi urm.; Vasile Puşcaş, *Speranţă şi disperare. Negocieri româno-aliate 19431944*, Bucureşti, Editura Litera, 1995; Corvin Lupu, *Eforturipolitico-diplomatice româneşti de ieşire din al II-lea război mondial în lumina arhivei diplomatice a S.U.A.*, Sibiu, Casa de Presă şi Editură Tribuna, 2003; Maria G. Brătianu, *Acordul Churchill-Stalin din 1944*, Bucureşti, Editura Corint, 2002; Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, *Relaţii româno-americane 1940 – 1990*, Iaşi, Institutul European, 2002; Şerban C. Andronescu, *Eseuri – anchete. Anii '80*, Bucureşti, Biblioteca Bucureştilor, 2001; Gh. Buzatu, Dana Beldiman, eds., *23 august 1939 – 1944. România şi proba bumerangului*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2003; Gh. Buzatu, *Antoneştii n-au respins*

Armistiţiul cu Naţiunile Unite, în vol. *Omagiu istoricului Florin Constantiniu*, editor Horia Dumitrescu, Focşani, Pallas, 2003, p. 507 – 520. Special pe această temă: idem, *România şi Marile Puteri (1939 – 1947)*, Bucureşti, Edituri Enciclopedică, 2003, p. 251 şi urm.

7 Cf. *Foreign Relations of the Unites States. Diplomatic Papers. 1941*, vol. 1 – 2, Washington, 1958 – 1959; *FRUS. 1942*, vol. 1 – 3, Washington, 1961 – 1962; *FRUS. 1943*, vol. 1 – 3, Washington, 1963 – 1964; *FRUS. 1944*, vol. 1 – 4, Washington, 1956 – 1967; *Akten zur deutschen auswärtigen Politik 1918 – 1945*, Serie E, *1941 – 1945*, vols. I-VIII, Göttingen, Vandenhoeck und Ruprecht, 1969 – 1979.

8 Vezi Grigore Gafencu, *Preliminarii la Războiul din Răsărit*, Bucureşti, Editura Globus, 1996; idem, *Politica în exil*: *1942 – 1957*, ediţie Nicolae Petrescu şi Gh. Zamfir, Bucureşti, Editura Oscar Print.

Analiza situaţiei României între 1940 şi 19449 dovedeşte temeinicia observaţiei potrivit căreia a fost mult mai lesne pentru ea ca, în prima parte a celui de-al doilea război mondial, să adere la blocul statelor fasciste decât, mai apoi, să se desprindă de *Axa* Berlin-Roma-Tokyo, chiar dacă aceasta trosnea din toate încheieturile. În condiţii asupra cărora nu mai insistăm, România, slăbită pe plan intern şi pe deplin izolată pe plan internaţional, amputată teritorial, zdrobită moral în vara anului 1940, a sfârşit în toamna anului 1940 prin a subscrie oficial Pactul Tripartit patronat de Reichul hitlerist. Neutralităţii proclamate în septembrie 1939 i-a urmat, după 29 mai 1940, perioada non-beligeranţei, prelungită până la 22 iunie 1941 şi care a coincis cu înrolarea treptată a ţării în sistemul alianţelor Germaniei naziste, pentru ca, în final, ea să se angreneze în războiul mondial în tabăra ostilă Naţiunilor Unite. Asemenea orientare a fost determinată, de la bun început,

de guvernul legionaro-antonescian, dovadă în acest sens stând însăşi declaraţia, cunoscută, a lui I. Antonescu în şedinţa din 18 septembrie 1940 a Consiliului de Miniştri10. O atare decizie, foarte gravă, plină de consecinţe pentru România, s-a luat fără acordul poporului român, care, peste recentele – pe atunci – dureri nemângâiate provocate de amputările teritoriale, continua să creadă în victoria Aliaţilor11. Despre faptul că I. Antonescu a legat, fără voia poporului român, soarta ţării de aceea a Reichului nazist, el însuşi avea să-i destăinuie în februarie 1942 lui Joachim von Ribbentrop12.

Ajungând la statutul de ţară *satelit*, precum mai erau Finlanda, Ungaria sau Bulgaria, România, participantă la ostilităţile de pe Frontul de Răsărit, s-a pus treptat în 1941 – 1942 în stare de război cu Puterile Naţiunilor Unite – U.R.S.S., Marea Britanie şi S.U.A. Regimul de stat satelit va îngădui României, spre deosebire de tratamentul aplicat de Reichul nazist ţărilor pe deplin ocupate, să aibă pe plan extern, după cum şi în interior, anume iniţiative şi posibilităţi de manevră, să întreprindă anume demersuri proprii, de multe ori inconvenabile Berlinului. Să nu neglijăm, de pildă, faptul că, la sfârşitul anului 1941, Mihai Antonescu şi reprezentanţii oficiali ai S.U.A. la Bucureşti au menţinut contacte periodice13, lucru confirmat în decembrie 1941, în momentul în care România – executând ordinul primit de la Berlin – s-a pus în stare de război cu S.U.A.14. Cu acest prilej, Gh. Davidescu, secretarul general al Ministerului Afacerilor Străine din Bucureşti, îi mărturisea lui Benton, însărcinatul cu afaceri american, că „separarea" României de S.U.A. era doar momentană, nefiind exclus ca, în cele din urmă, cum avea să se şi întâmple, cele două ţări „să lupte împreună" în război15.

2000; idem, *Jurnal*, manuscris inedit, 1940 – 1944 (copie xeros la Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană din Iaşi); G.I. Duca, *Cronica unui român în veacul XX*, vol.

III, München, Jon Dumitru-Verlag, 1985.

9 Keith Hitchins, *România 1866 – 1947*, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Humanitas, 1998, p. 445 şi urm.; Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *Istoria Românilor în secolul XX (1918 – 1948)*, Bucureşti, Editura Paideia.

1999, p. 365 şi urm.

10 Vezi *Pe marginea prăpastiei*, I, Bucureşti, 1942, p. 105.

11 K. St. Pawlowitch, *Roumanie – Allemagne (1936 – 1939)*, în „Balkan Studies", Thessaloniki, vol. 15, 1974, pp. 257 – 259.

12 Vezi *Procesul marii trădări naţionale*, Bucureşti, 1946, p. 13.

13 Vezi notele dictate de Mihai Antonescu pe marginea convorbirilor purtate cu F.M. Günther la 18 iulie, 21 august, 3 şi 11 septembrie, 2 şi 30 octombrie 1941 (Biblioteca Centrală de Stat, Bucureşti, fond Al. Saint Georges, pachetul LV/7, *passim*; ANIC, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri, dosar 344/1941, *passim*).

14 Paul D. Quinlan, *Clash over România*. *British and* American *Policies towards România*: *1938 – 1947*, Los Angeles, 1977, p. 75.

15 Gh. Barbul, *Mémorial Antonesco. Le III homme de l'Axe*, I, Paris, Édition de la Couronne, 1950, p. 140 – 141.

Intervenţia stării de beligeranţă între România şi Naţiunile Unite nu a echivalat şi cu o întrerupere completă a contactelor politico-diplomatice între părţi. Cauzele au fost multiple, determinante fiind ţelurile urmărite de parteneri, identitatea acestora şi, nu în cele din urmă, se înţelege, evoluţia situaţiei militare. În această privinţă, putem reţine pentru o primă etapă (1940 – 1941) acţiunile desfăşurate cvasi-simultan în Marea Britanie şi S.U.A. pentru constituirea, după modelul guvernelor europene din exil, a unor „comitete naţionale" ale românilor aflaţi în ţările respective. Pentru coordonarea activităţii lor s-au

avansat, îndeosebi, numele lui V.V. Tilea la Londra şi al lui C. Davila la Washington16. Neînţelegerile ivite, ca şi opoziţia unor cercuri din ţară (Iuliu Maniu, mai ales, faţă de V.V. Tilea, considerat omul

17

ex-regelui Carol al II-lea) provocară eşecul primelor încercări. În continuare, cercurile politice occidentale au mizat foarte mult pe Iuliu Maniu, pe popularitatea acestuia, pe voinţa

18

sa de acţiune şi pe capacitatea de organizare a răsturnării lui I. Antonescu. Mai ales pentru britanici, Maniu era, în perioada de referinţă, nu numai omul tuturor speranţelor 19, dar situat

20

şi în rândul agenţilor lor de influenţă. Abia mai apoi, atunci când liderul naţional-ţărănist tot amâna momentul „acţiunii" împotriva regimului Mareşalului, el a devenit persoana marilor

21

deziluzii, inclusiv, dacă nu cumva în primul rând, pentru britanici. După 1942, contactele lui Maniu pe cele mai diverse canale cu delegaţii Puterilor Occidentale şi, prin intermediul lor, cu aceia ai U.R.S.S. s-au păstrat până în chiar ziua declanşării loviturii de stat de la 23 august 1944, înregistrând câteva momente de intensitate. În „dialogul" angajat, reprezentanţii opoziţiei burgheze din ţară au beneficiat şi de „înţelegerea" dovedită faţă de ei de către regimul antonescian şi, după cum vom vedea, s-au prezentat nu o dată în calitate de mijlocitori şi pentru acesta.

Guvernul antonescian, după marile eşecuri suportate de forţele *Axei* pe Frontul de Est în 1942 – 1943, nu a mai putut ignora necesitatea unor contacte cu delegaţii Naţiunilor Unite22. Toate eforturile vor rămâne până la

urmă zadarnice23, ilustrând, în ultimă instanţă, izolarea politică pe plan extern a României.

Pentru Puterile Naţiunilor Unite, angajarea şi conducerea unor negocieri secrete cu statele *Axei*, cu România în cazul în speţă, rezultau dintr-un context de factori – raporturile interaliate şi viziunea lumii postbelice, păstrarea „regulei jocului", ponderea unor personalităţi şi, nu cel mai puţin important, preocuparea de a slăbi tabăra fascistă, grăbindu-se sfârşitul războiului şi salvându-se vieţile a mii şi mii de soldaţi aliaţi. În rândurile cercurilor

16 Vezi Miroslav Tejehmann, *Rumuńska burzoazni emigrace v letech druhe svetove valky*, în „Slovansky Prehled" nr. 6/1980, pp. 489 – 494. Despre acţiunile desfăşurate la Londra, vezi ANIC, fond *Microfilme Anglia*, rola 443, cadrele 24 – 488. Pentru demersurile lui C. Davila, vezi United States of America – National Archives, Washington, DC, Record Group 59 – 87100/11/341 (în continuare, se va cita: USA, NAW), ca şi raportul *O.S.S.*-ului din 21.9.1943, intitulat *Trecere în revistă a activităţii politice a românilor americani* (ANIC, fond *Microfilme S.U.A.*, rola 630, cadrele 354 – 358).

17 Cf. Elizabeth Barker, *British Policy în South-East Europe in the Second World War*, London.

Macmillan, 1976, p. 7.

18 *Ibidem*, p. 223 şi urm.

19 *Ibidem*, p. 223 – 224; Paul D. Quinlan, op. cit., p. 82 – 83.

20 Cf. Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, II, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1995, p. 375 şi urm.

21 Elizabeth Barker, op. cit., pp. 237 – 241.

22 Vezi A. Simion, *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecţiei române din August 1944*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979, p. 263 şi urm.

23 Vezi, în general, Maxime Mourin, *Le drame des*

États satélits de l'Axe, de 1939 à 1945. Reddition sans condition, Paris, Payot, 1957.

de la Washington, D.C., exista convingerea că, după cum în primul război mondial capitularea Puterilor Centrale fusese grăbită de armistiţiul bulgar, în al doilea război mondial Reichul putea primi o lovitură cu grele consecinţe tot în sud-estul Europei. La 10 decembrie 1943, cel mai mare serviciu de informaţii al S.U.A., *O.S.S.*-ul a prezentat raportul intitulat *Comparaţie privind situaţia din Balcani în 1918 şi în* 194324". Concluzia raţională" a documentului evidenţia că o campanie războinică, diplomatică şi psihologică a Aliaţilor

25

Împotriva Germaniei putea avea, foarte uşor, drept rezultat o prăbuşire totală ca şi în 1918. Tot în anul 1943, dar în luna august, Comitetul Mixt al şefilor Statelor Majore de la Washington, D.C., dezbătând şi acceptând cererea *O.S.S.*-ului referitoare la intensificarea activităţii sale în Balcani, apreciind tocmai dificultăţile enorme ce rezultau pentru Germania, a recomandat „să se uzeze o presiune subversivă asupra Bulgariei, României şi Ungariei pentru a le determina să se retragă din război" 26.

În evoluţia negocierilor secrete purtate de România, ca şi de celelalte state

27

satelit ale Reichului cu reprezentanţii Naţiunilor Unite credem că se pot distinge cel puţin *două etape* distincte: pentru început, în 1941 – 1943, a fost vorba de stabilirea contactelor, urmate de o sondare reciprocă a poziţiei părţilor, pentru ca, în 1943 – 1944, deci atunci când, după insuccesele trupelor *Axei* pe toate fronturile, iniţiativa în război a trecut ferm de partea Aliaţilor şi victoria lor se profila zi de zi, tratativele să intre într-un stadiu concret, cu examinarea atentă a condiţiilor de armistiţiu şi de pace separată oferite şi a promisiunilor

aliate pentru cazul abandonării taberei naziste. Pentru fiecare dintre statele satelit, situaţia cercetată şi-a spus cuvântul, astfel că Ungaria, spre deosebire de Finlanda, nu a putut realiza, ca urmare a intervenţiei Germaniei, un acord cu Aliaţii. Bulgaria, în ciuda eforturilor depuse, s-a văzut în stare de război cu U.R.S.S., iar România antonesciană s-a aflat în imposibilitate de a „dezerta" din *Axă*. Pentru cei mai mulţi dintre sateliţii Reichului, negocierile secrete au rămas, aşadar, la stadiul de *tentative* pentru desprinderea de *Axă*, tentative serios afectate însă de victoriile aliate pe toate fronturile, de decizia Germaniei de a nu îngădui ţărilor în subordine libertatea de mişcare şi de decizia şi de hotărârile marilor conferinţe interaliate de după Casablanca, unde s-a lansat formula „capitulării necondiţionate" ca fiind obligatorie pentru toţi cei care abandonau tabăra hitleristă28.

24 ANIC, fond *Microfilme S.U.A.*, rola 634, cadrele 1510 – 1521. De asemenea, la 18.11.1943, o circulară a secretarului de stat al S.U.A., Cordell Hull, către misiunile diplomatice de la Madrid, Londra, Stockholm, Lisabona, Ankara şi Berna cuprindea această precizare: „Capitularea imediată a României ar fi în interesul cauzei aliate" (cf. Eugen Preda, *Săritura de pisică*, Bucureşti, Editura Militară, 1976, p. 188).

25 ANIC, fond *Microfilme S.U.A.*, rola 634, cadrele 1510 – 1521.

26 USA, NAW, Record Group 165-Record of the War Departament, General and Special Staffs, ABC-091.411 (Notes on JCS 112th Meeting, 31.8.1943).

27 Vezi Maxime Mourin, op. cit., *passim*; A.A. Gromîko şi colab., *Istorila diplomaţii*, IV, *Diplomaţiia v godi vioroi mirovoi voini*, Moskva, 1975, *passim*; Gyula Juhasz, *La politique extérieure de la Hongrie de 1939 à 1943*, în „Revue d'histoire de la Deuxième Guerre mondiale", no. 72/1968, pp. 13 – 17; V.L. Israelian, *Diplomaticeskaia*

*ist*orila *Velikoi Otecestvennoi voini 1941 – 1945 gg.*, Moskva, 1957, *passim*; D. Ţuţu, *Adâncirea crizei blocului statelor fasciste*, în *Insurecţia din August 1944 şi semnificaţia ei istorică*, Bucureşti, Editura Militară, 1974, p. 132 – 141.

28 Vezi Marie-Joseph Lory, *Douze leçons sur l'Europe, 1914 – 1947*, Bruges, 1968, p. 402 – 403. Autorul reaminteşte opinia lui Churchill că formula respectivă a reprezentat „o exigenţă nebunească", că nu a slujit cauzei aliate din moment ce a îngăduit lui Hitler, şi nu numai lui, să prelungească ostilităţile (*ibidem*). Pentru detalii, vezi Robert Dallek, *Franklin D. Roosevelt and American Foreign Policy, 1932 – 1945*, Oxford, Oxford University Press, 1981, p. 374 – 375; Eugen Preda, op. cit., p. 89 – 90. Formula „capitulării necondiţionate" a fost însuşită de *Declaraţia* finală a Conferinţei miniştrilor de Externe ai

Desfăşurarea negocierilor secrete angajate între România şi reprezentanţii Naţiunilor Unite ne îngăduie să precizăm mai bine *cadrul internaţional* în care s-a pregătit şi declanşat lovitura de stat din august 1944 şi, de asemenea, putem să depistăm *interesul major* al Aliaţilor pentru care ţara noastră trebuia să părăsească mai curând *Axa*. Acest lucru evidenţiază că, pentru efortul de război al Aliaţilor, cotitura României de la 23 august 1944 a fost cu atât mai preţioasă.

Înainte ori chiar concomitent cu stabilirea a doua canale principale pentru purtarea tratativelor secrete ale României cu Naţiunile Unite (*Cairo* şi *Stockholm*), contactele s-au desfăşurat de regulă pe canale semioficiale, în capitalele unor ţări neutre – Turcia.

29

Elveţia, Spania, Portugalia şi la Vatican, un alt demers fiind pregătit ca rod al unor conciliabule româno-italiene30. Întrucât conţinutul şi evoluţia acestor negocieri le-am examinat anterior în detaliu – în temeiul marilor

colecţii de documente diplomatice şi, îndeosebi, al descoperirilor personale în arhivele din SUA, Marea Britanie, Germania, Franţa.

31

Federaţia Rusă şi, desigur, România – în cărţile noastre menţionate deja, nu vom mai insista în paginile ce urmează, preferând, din motivele care, nădăjduim, vor rezulta, să reabordăm canalul suedez al negocierilor secrete.

*

În anii 1943 – 1944, *Stockholmul* s-a impus treptat, alături de Ankara şi Cairo, ca un canal important prin care Bucureştii au angajat şi purtat negocieri secrete cu reprezentanţii Aliaţilor în vederea retragerii României din *Axă* şi încheierii armistiţiului, acestea prelungindu-se şi după 23 august 1944... O serie de lucrări de specialitate au examinat aspectele „dosarului Stockholm" 32, cele dintâi şi preţioase amănunte furnizându-le însuşi unul dintre „actori", Frederic C. Nano, fostul ministru al României în capitala suedeză33. Al. Cretzianu, menţionat adeseori mai sus, s-a referit şi el la negocierile conduse de omologul şi colegul său, F.C. Nano, opinând – în mod eronat – că Mareşalul Antonescu nu ar fi privit „în mod serios" contactele de la Stockholm, el urmărind un singur lucru, şi anume să dovedească

U.R.S.S., S.U.A. şi Marii Britanii la Moscova din toamna anului 1943 (apud Al. Vianu şi colaboratori eds., *Relaţii internaţionale în acte şi documente*, vol. II., *1939 – 1945*, Bucureşti, 1976, p. 146 – 147).

29 Vezi D. Ţuţu, *Tentative şi contacte ale guvernului şi burgheziei române pentru ieşirea din războiul dus alături de* Germania *hitleristă*, în „Acta Musei Napocensis", vol. XV/1978, p. 603 şi urm.; V.L. Israelian, op. cit., p. 109 – 110; Vasile Mocanu, *Tentative ale cercurilor politice burgheze de scoatere a României din „Axă „şi alăturarea ei*

Naţiunilor Unite, în *File din istoria militară a poporului român*, vol. 8, Bucureşti, Editura Militară, 1980, p. 233 şi urm.

30 Vezi Renato Bova Scoppa, *Colloqui con duc dittatori*, Roma, Rufollo Edittore, 1949, p. 69 şi urm.; Galeazzo Ciano, *Diario 1939 – 1943*, Milano, Rizzoli, 1971, pp. 645, 648 – 649; „Anale de istorie", nr. 1/1968, p. 96 şi urm.

31 Vezi, mai ales, Gh. Buzatu, Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial, vols. I-II, Bucureşti, 1988 – 1995; Gh. Buzatu, A. Simion, Preliminarii diplomatice ale actului de la 23 august 1944, în Gh. Buzatu, ed., Actul de la 23 august 1944 în context internaţional. Studii şi documente, Bucureşti, 1984; idem, România şi Marile Puteri (1939 – 1947), Bucureşti, 2003. Volumele respective au fost deja menţionate în notele 4 – 6, după cum şi contribuţiile datorate lui Vasile Puşcaş, Corvin Lupu, Mariei G. Brătianu, Joseph F. Harrington, Bruce J. Courtney, Şerban C. Andronescu ş.a.

32 Vezi, mai ales, Maxime Mourin, op. cit., p. 117 şi urm.; Paul D. Quinlan, *Clash over România*, pp. 89, 95; Elizabeth Barker, *British Policy*... pp. 229, 236; Dumitru Ţuţu, *Tratative şi contacte*... *passim*; A. Simion, *Preliminarii*... *passim*; Eugen Preda, op. cit., p. 134.

33 Vezi F.C. Nano, *The First Soviet Double Cross. A Chapter in the Secret History of World War* II, în „Journal of Central European Affairs", vol. XII, No. 3, October, 1952, pp. 236 – 258.

Aliaţilor, la momentul potrivit, că U.R.S.S. făcea un „joc dublu", purtând discuţii cu România fără să-i fi informat – aşa cum impuneau hotărârile Conferinţei de la Moscova din toamna anului 1943 – pe anglo-americani34. Cercetările mai noi au dovedit însă că Alexandra Kollontay, ambasadoarea U.R.S.S. la Stockholm, l-a ţinut la curent pe omologul său britanic35, Victor Mallet, în legătură cu

demersurile reprezentanţilor români, după cum – în cursul negocierilor de la Cairo – s-a vorbit nu o dată despre contactele româno-sovietice din Suedia. Ceea ce însemna că ele nu au fost „ascunse" anglo-americanilor! În acest context, se impune să relevăm că F.C. Nano însuşi nu dispunea, date fiind împrejurările de acţiune, de toate detaliile. Astfel, de la început şi până la sfârşit (decembrie 1943 – august 1944), diplomatul român a fost convins că *el singur* purta negocieri în numele României cu sovieticii. Deşi până nu demult studiile de specialitate au insistat asupra contactelor stabilite de Nano cu emisarii sovietici, lucrurile au stat cu totul altfel, căci au fost neglijate negocierile, separate, purtate de consilierul Legaţiei române din Stockholm, George I. Duca, fiul fostului premier asasinat de legionari, cu diplomaţii sovietici. În cursul negocierilor angajate, F.C. Nano reprezenta punctul de vedere al guvernului antonescian, pe când George I. Duca, care, spre deosebire de superiorul său, reuşise să „supravegheze" mai toate demersurile superiorului său, vorbea în numele opoziţiei burgheze interne, al grupării Iuliu Maniu în speţă, ca şi al Casei Regale, în unele momente. Pe de altă parte, atât Nano, cât şi Duca au menţinut „dialogul" cu sovieticii, dar nu au neglijat, mai ales ultimul, contactele cu ceilalţi diplomaţi aliaţi la Stockholm, îndeosebi cu ambasadorii S.U.A. şi Marii Britanii, Herschel V. Johnson şi, respectiv, Victor Mallet. Dată fiind situaţia semnalată, vom urmări mai întâi acţiunile în care F.C. Nano – în virtutea funcţiei sale – a fost implicat, cel mai adesea împreună cu Duca, apoi vom stărui, bazându-ne cu predilecţie pe *Jurnalul* fostului consilier de Legaţie36, asupra eforturilor acestuia de a ajunge la un acord cu sovieticii.

Spre sfârşitul lunii decembrie 1943, ziaristul bulgar Kiril Goranov a comunicat ataşatului de presă român la Stockholm37, Şeinescu, dorinţa Ambasadei U.R.S.S. din

capitala Suediei de a stabili contacte cu Legaţia română pentru a discuta problema ieşirii României din război38. După mai multe ezitări, determinate de teama că Goranov ar fi putut fi agent provocator german, ministrul României la Stockholm, F.C. Nano, a acceptat stabilirea contactului, primind, în apartamentul său particular, în ziua de 26 decembrie 1943, vizita ataşatului de presă sovietic Spichinski39. Reprezentantul sovietic l-a întrebat pe Nano dacă era adevărat că unele „cercuri" din România (deci nu se avea în vedere guvernul Antonescu) doreau să facă „unele oferte" şi dacă fusese împuternicit să trateze, în acest sens, capitularea României, precizând că formula „capitulării necondiţionate" nu trebuia interpretată strâmt. Nano – care nu era la curent cu demersurile făcute de Maniu şi Tătărescu pe lângă Edvard

34 Cf. Al. Cretzianu, *The Lost Opportunity*, London, J. Cape, 1957, p. 145 – 146. Aceeaşi opinie a exprimat-o şi F.C. Nano (*passim*).

35 Vezi Elizabeth Barker, *British Policy*... p. 229.

36 Documentul respectiv, cercetat de noi în 1980, se află în păstrare la Hoover Institution Archives din cadrul Hoover Institution of War, Revolution, and Peace, Stanford University, Palo Alto, California, U.S.A. şi a fost valorificat în premieră în 1984 (cf. Gh. Buzatu, ed., *Actul de la 23 august 1944*... p. 210 şi urm.). Aproximativ în acelaşi timp, G.I. Duca şi-a publicat extrase din voluminosul şi preţiosul său *Jurnal* înglobând peste 60 de dosare (vezi G.I. Duca, *Cronica unui român în veacul XX*, vol. III, München, Jon

Dumitru – Verlag, 1985).

37 F.C. Nano, op. cit., p. 237 – 238.

38 Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, 1943, vol. 2, f. 267 – 268 (telegrama nr. 201/1761 din 27.12.1943 a Legaţiei României din Stockholm).

39 Maxime Mourin, op. cit., p. 141.

Beneš – a răspuns că el nu avea instrucţiuni şi cu atât

mai puţin „depline puteri” pentru a trata, dar că va informa Bucureştii (persoanele oficiale) despre contactele stabilite40.

La 1 ianuarie 1944 a sosit la Stockholm un mesager al lui Mihai Antonescu, secretarul de Legaţie Gheorghe Barbul, purtătorul unor instrucţiuni verbale ale ministrului român al Afacerilor Străine către Nano de a continua convorbirile, dar într-un mod „dilatoriu”, adică evitând fondul problemelor41. A doua zi, în absenţa Alexandrei Kollontay, bolnavă, F.C. Nano l-a întâlnit pe însărcinatul cu afaceri al Uniunii Sovietice, Semenov. Cu acel prilej, reprezentantul sovietic l-a întrebat pe Nano dacă „are mandat din partea grupului opozant şi dacă n-ar putea negocia în numele unui asemenea grup” 42. Pornind de la constatarea că guvernul sovietic era dispus să trateze atât cu guvernul, cât şi cu opoziţia ieşirea României din război, în nota privind călătoria la Stockholm, întocmită după întoarcerea la Bucureşti, Barbul sugera şefului său, Mihai Antonescu, că „cel puţin opoziţia ar trebui să păşească la negocieri cu Uniunea Sovietică”, avându-se în vedere perspectivele evoluţiei situaţiei militare pe Frontul de Răsărit43. Cu toate acestea, la 19 ianuarie 1944, Mihai Antonescu i-a cerut lui Nano să continue tactica tratativelor neangajante şi să nu ia – cel puţin pentru moment – noi iniţiative, deoarece el avea încă speranţa că putea obţine ieşirea din război prin negocieri cu Puterile Occidentale44.

În cursul lunii februarie 1944, Frederic Nano a informat guvernul român că guvernul sovietic promitea să respecte suveranitatea şi independenţa României în cazul ieşirii ei din război, precum şi să o ajute în redobândirea părţii de nord a Transilvaniei. Guvernul Antonescu nu a dat însă niciun răspuns ofertelor făcute de guvernul sovietic45, fapt ce a determinat închiderea, pentru un timp, a canalului diplomatic de la Stockholm. El va fi

redeschis la începutul lunii aprilie 1944. Astfel, la 10 aprilie, însărcinatul cu afaceri al Uniunii Sovietice, Semenov, declara lui Nano: „Am prefera să avem de a face cu guvernul actual al României şi suntem gata să-l ajutăm să-şi elibereze ţara de germani dacă acest guvern este capabil să organizeze rezistenţa împotriva Germaniei. Însă, deoarece nu există prea multe speranţe în acest sens, noi suntem gata să avem de-a face, în acelaşi timp, cu opoziţia română, în persoana lui Maniu şi Brătianu" 46. Luând act de declaraţia lui Semenov, F.C. Nano a insistat să i se transmită cu exactitate exigenţele guvernului sovietic. El se întâlni, a doua zi, cu însăşi Alexandra Kollontay47. „Mi-a spus – va transmite Nano la Bucureşti – că n-a primit încă precizările cerute de minte, dar că dorea să mă vadă spre a-mi explica că guvernul sovietic privea chestiunea ca foarte serioasă şi nu ca simple sondări, apoi că trebuia păstrată cea mai mare discreţiune faţă de orişicine, guvernul sovietic având grijă a informa pe aliaţii săi. Apoi m-a asigurat că Stalin îşi dă seama că trebuie să se înţeleagă cu popoarele vecine.

40 Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, 1943, vol. 2, f. 267 – 268.

41 *Ibidem*, vol 1, II. 4 – 6 (Nota informativă din 4.1.1944). Potrivit *Jurnalului* lui George I. Duca, Mihai Antonescu l-ar fi recomandat pe acesta să poarte negocieri cu sovieticii, dar F.C. Nano a preluat el această sarcină (vezi Hoover Institution Archives, Arhiva G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, f. 18).

43 Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, 1943, vol. 1, II. 4 – 6.

43 *Ibidem*.

44 Maxime Mourin, op. cit., p. 142.

45 Traian Udrea, *Rolul forţelor politice interne din România în restabilirea independenţei şi suveranităţii în preajma insurecţiei naţionale antifasciste şi*

antiimperialiste din August 1944, în „Revista de istorie”, nr. 12/1975, p. 1815.

47 Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, 1943, vol. 1, f. 200.

47 *Ibidem*, f. 160 (telegrama nr. 57/521 din 12.4.1944 a Legaţiei României din Stockholm către Ministerul Afacerilor Străine); G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, p. 24, Maxime Mourin, op. cit., p. 147 – 148.

făcându-le prietene, deci şi pe România dorea să o trateze cât mai blând, ca să o câştige, ajutând-o chiar” 48.

După cum se ştie, la 12 aprilie 1944, guvernul sovietic a prezentat la Cairo aşa-numitele Condiţii *preliminare de armistiţiu* cu România. În aceeaşi zi, la orele 15,00, F.C. Nano s-a întâlnit cu Semenov, care i-a înaintat un text identic al propunerilor precum cel prezentat, concomitent, lui Barbu Ştirbey49. Diplomatul sovietic nu a ascuns că delegatul român de la Cairo va primi şi el condiţiile de armistiţiu şi a solicitat ca ele să fie transmise „urgent” Bucureştilor prin telegraf, iar nu prin curier50. George I. Duca, care în aceeaşi zi a cifrat condiţiile de armistiţiu pentru a fi transmise Centralei din Bucureşti, a consemnat că ele ofereau” o bază neaşteptat de favorabilă pentru viitoare negocieri”, deşi admitea că puteau fi „şi pline de curse” 51.

A urmat, după cum atestă *Jurnalul* lui Duca şi documentele din arhivele diplomatice

52

româneşti, o nouă perioadă de inactivitate la Stockholm, corespunzătoare speranţelor puse în succesul negocierilor de la Cairo odată cu anunţarea sosirii lui C. Vişoianu cu noi instrucţiuni. Dialogul bilateral româno-sovietic din capitala suedeză avea să fie reactivat spre sfârşitul lunii mai 194453, în urma unui demers al lui Semenov din 22 mai54. La 29 mai 1944, pe baza instrucţiunilor transmise printr-un curier sosit special la

Stockholm, Camil Demetrescu, F.C. Nano a redactat un *Aide-mémoire*, pe care l-a prezentat lui Semenov ca document ce cuprindea poziţia guvernului român faţă de propunerile sovietice de armistiţiu din 12 aprilie 1944. Avându-se în vedere atitudinea lui Antonescu, care se considera „prizonierul cuvântului de onoare" dat Führerului, Nano propunea guvernului sovietic să fie de acord ca guvernul român să dea germanilor un termen de 15 zile pentru evacuarea României, urmând ca, în cazul refuzului Berlinului de a se conforma acestei exigenţe, armata română să se alăture forţelor sovietice în războiul împotriva Germaniei. Guvernul român era de acord cu condiţia formulată la 12 aprilie de sovietici, ca trupele aliate să se poată deplasa nestingherite pe teritoriul român, folosind căile de comunicaţii româneşti. El cerea însă ca administraţia civilă să rămână românească, adică funcţionarii români să-şi păstreze atribuţiile, iar legile şi regulamentele româneşti să rămână în vigoare, iar un district să fie rezervat anume ca sediu al guvernului român şi în care nicio forţă armată a Aliaţilor n-ar fi avut rost să pătrundă. În ceea ce privea despăgubirile de război, guvernul român îşi rezerva dreptul de a discuta cuantumul acestora făcând precizarea că „plăţi importante ar depăşi forţele materiale ale ţării" 55. Însemnările lui George I. Duca, graţie cărora pătrundem în culisele negocierilor de la Stockholm, reţin opinia autorului că nota predată de ministrul român reprezentantului sovietic era „nelămurită, neîncheagată, lipsită de formă şi de adevărat

48 Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, vol. 1, f. 160.

49 Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, 1943, f. 221 (Condiţiile de armistiţiu primite de la dl. Semionoff, 12 aprilie 1944); *ibidem*, II. 157 – 159 (telegrama nr. 58/527 din 13.4.1944 a lui F.C. Nano către Ministerul Afacerilor Străine din Bucureşti); G.I. Duca, *Diary*, cap XII, f. 24.

50 *Ibidem*, f. 24 – 25.

51 *Ibidem*, f. 24.

52 Nu au lipsit, în acest răstimp, avertismente, precum cele ale lui Kiril Goranov, în sensul că România trebuia să se decidă, căci sosise deja „ultimul moment” (Arh. MAE, S. 1, Stockholm, vol. 1, f. 184).

5534 *Ibidem*, f. 182.

54 Cf. Maxime Mourin, op. cit., p. 152.

55 G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, f. 31.

miez” 56. Consilierul Legaţiei avusese obiecţii de principiu la mesajul adus de curierul Camil Demetrescu, considerând că, „faţă de dezastrul militar ce ne pândeşte”, răspunsul guvernului Antonescu trebuia să fie, din contra, „limpede, scurt, temeinic” 57.

La 31 mai 1944, Semenov a comunicat, verbal, răspunsul guvernului sovietic: punctele 1, 2 şi 4 ale condiţiilor minimale de armistiţiu58 formulate la 12 aprilie nu puteau fi schimbate. În ceea ce privea punctul 359, guvernul sovietic era dispus ca, ţinând seama de situaţia grea a României, să reducă, într-o oarecare măsură, suma reparaţiilor. Guvernul sovietic nu avea nicio obiecţiune împotriva propunerii de a se acorda germanilor un termen de 15 zile pentru a părăsi teritoriul românesc. De asemenea, se declara gata să ajungă la un compromis în favoarea României şi în ceea ce privea cererea guvernului român referitoare la păstrarea administraţiei civile româneşti. Era respinsă, în schimb, cerinţa de a se pune la dispoziţia guvernului român un district în care să nu pătrundă nicio forţă armată străină60.

Câteva zile mai târziu, la 2 iunie, Nano s-a întâlnit din nou cu Semenov, pentru a discuta „neclarităţile”. Cu acel prilej, reprezentantul sovietic a făcut precizarea că, dacă, prin imposibil, germanii părăsesc România, de bunăvoie, în termen de 15 zile, guvernul sovietic n-are nicio obiecţiune ca „România să rămână neutră”. De asemenea, guvernul

sovietic era de acord cu sugestia lui Nano ca o delegaţie română să fie trimisă, peste linia frontului, în U.R.S.S., pentru semnarea armistiţiului61. Peste două zile, Semenov a predat lui Nano textul unei telegrame primite de la Moscova: „Pentru trecerea delegaţiei române se poate alege între ambele căi, adică cu avionul sau prin front. Ajunge dacă ministrul Nano ne comunică semnele distinctive ale avionului sau parola delegaţiei, precum şi locul şi ora trecerii delegaţiei sau a avionului" 62.

F. C. Nano a întocmit un raport complet asupra discuţiilor purtate cu Semenov, expediindu-l telegrafic lui Mihai Antonescu63. George I. Duca a intuit fără greş că, peste dificultăţile tehnice legate de trimiterea unei delegaţii dincolo de linia frontului în U.R.S.S., liderul diplomaţiei Bucureştilor nu avea să ştie să tragă toate foloasele; el, nota Duca la 3 iunie 1944, „va cumpăni atâta timp, până ce o nouă ofensivă rusească va pune capăt acestei prime faze a convorbirilor ce nu ne este prea favorabilă" 64. În adevăr, primind raportul lui F.C. Nano, Mihai Antonescu s-a arătat „uimit" pe motiv că ministrul român în Suedia „depăşise" instrucţiunile verbale ce-i fuseseră transmise prin Camil Demetrescu. El găsea prea scurt termenul de 15 zile ce urma să fie acordat trupelor germane pentru părăsirea României, termen cu care guvernul sovietic se declarase de acord. La 11 iunie 1944, secretarul general al Ministerului Afacerilor Străine al României, Gh. Davidescu, cerea lui Nano să nu se angajeze prea mult faţă de interlocutorii săi sovietici, arătând că la Bucureşti „exista şi teama ca prin precipitarea negocierilor la Stockholm să nu fie compromise alte

56 Arh. MAE, dosar B. 1, Stockholm, vol. 1, f. 218 – 219 (*Aide-mémoire* prezentat de F.C. Nano lui Semenov, Stockholm, 29.5.1944).

57 *Ibidem*.

58 În fapt, punctele *a*, *b*, d'ale articolului 2 (vezi mai

sus).

59 De fapt, punctul *e* al articolului 2 (vezi mai sus).

60 Vezi F.C. Nano, op. cit., p. 252; Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, vol. 1, II. 213 – 215 (telegrama nr. 730/4.6.1944 a lui F.C. Nano către Ministerul Afacerilor Străine); G.I. Duca a calificat replica lui Semenov ca „voit neclară" (*Diary*, f. 31).

61 F.C. Nano, op. cit., p. 252; Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, vol. 1, f. 214 – 215 (telegrama nr. 730 din 4.6.1944).

62 *Ibidem*, f. 215.

63 *Ibidem*, il 213 – 215.

64 G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, f. 31.

eventuale posibilităţi" 65. La 14 iunie, răspunzând lui Davidescu, Nano arăta că nu ştia să mai existe vreo ieşire în afara unor tratative serioase cu guvernul sovietic. Dacă exista totuşi – continua ministrul României la Stockholm –, atunci nu era „timp de pierdut pentru a stabili acest lucru şi a ne hotărî într-un fel sau altul" 66.

Sosit la Stockholm la 8 august 1943, ca reprezentant al opoziţiei şi menţinând un contact permanent cu aceasta prin Gr. Niculescu-Buzeşti, şeful Delegaţiei Cabinetului M.A.S. şi al Cifrului, noul consilier al Legaţiei române, George I. Duca, nu a întârziat să intre în legătură cu reprezentanţii S.U.A., Marii Britanii şi celui de al III-lea Reich67. În zilele următoare, el a primit, printr-un curier de la Bucureşti, un mesaj semnat Iuliu Maniu adresat Londrei şi Washingtonului68. Duca s-a interesat imediat de transmiterea documentului69, predându-l la 13 august ministrului S.U.A., Herschel V. Johnson, cu rugămintea de a face să

70

parvină un exemplar şi lui Roger Hinks, de la Legaţia britanică în Suedia. Johnson s-a

71

conformat, iar, prin telegrame speciale, a făcut ca mesajul lui Iuliu Maniu să parvină a doua zi *Departamentului de Stat72*. Vorbind în numele „opoziţiei unite”, al cărei lider se reclama, Maniu oferea Aliaţilor o imagine inexactă a realităţilor româneşti; după el, partidele naţional

65 Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, vol. 1, f. 233 (telegrama nr. 1981 a Ministerului Afacerilor Străine al României către Legaţia din Stockholm, Bucureşti, 11.6.1944). Ţinem să mulţumim, şi pe această cale, domnului Camil Demetrescu, care a avut amabilitatea de a citi studiile noastre anterioare pe această temă şi de a ne propune (în scrisorile trimise la 31 iulie şi 6 august 1986) unele reveniri la textele noastre, adăugând, de fiecare dată, extrem de interesante mărturii personale privind prezenţa şi rolul d-sale în evenimentele examinate. Din scrisoarea din 31 iulie 1986, reţinem acest pasaj privitor la pregătirea negocierilor de la Stockholm: „... Nu am avut decât în 1943 un fel de misiune la Helsinki, pentru G.I. Duca, căruia i-am dus un strălucit memoriu redactat de Gr. Buzeşti, care memoriu a rămas necunoscut, l-am citit numai noi: Gh. Duca, Al. P. Ghika şi cu mine. El urma să fie remis profesorului Hopes, un trimis personal al lui Roosevelt în Nord, spre a se informa de stările europene. Fiind prea confidenţial, cu acordul anticipat al lui Buzeşti, până la urmă l-am distrus, citindu-l de mai multe ori toţi trei, spre a-i putea vorbi numai americanului...”

66 *Ibidem*, f. 244 (telegrama nr. 754 din 14.6.1944, Legaţia României din Stockholm către Ministerul Afacerilor Străine din Bucureşti). Negocierile purtate cu sovieticii prin intermediul Legaţiei române din Stockholm, având multă vreme la bază depoziţiile lui F.C. Nano (op. cit., *passim*), au reţinut stăruitor atenţia istoricilor români şi străini, care au făcut tot felul de supoziţii în legătură cu faptul că, prin sovietici, Aliaţii au oferit *cele mai bune*

condiţii de armistiţiu reprezentanţilor lui Antonescu, iar nu celor ai opoziţiei antifasciste de la Bucureşti. Potrivit altor informaţii, datate noiembrie 1945 şi redactate de Reber Samuel, acesta a cunoscut îndeaproape evoluţia negocierilor secrete Nano-Semenov-Kollontay (apud Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*. I, p. 294 – 303). Cu acest prilej, precizăm că celălalt negociator implicat într-o" rundă paralelă" cu sovieticii, tot la Stockholm, a fost George I. Duca, care a decedat în noiembrie 1985 la Palo Alto (California, S.U.A.). A avut un merit excepţional la organizarea şi păstrarea fondurilor româneşti de la *Hoover* Institution *Archives* din cadrul Fundaţiei Hoover de pe lângă Stanford University. George I. Duca a editat *memoriile* ilustrului său tată, fostul premier I.G. Duca, iar în 1984 – 1985 şi-a tipărit în limba română, în Germania, *Cronica unul român din veacul XX* (vols. I-III, München), la care am făcut deja trimiteri. În ultimul volum aflăm informaţii în legătură cu misiunea lui la Stockholm în 1943 – 1944 (*ibidem*, vol. III, p. 54 – 102). Textul de bază rămâne însă *Jurnalul* depus la *Hoover* Institution *Archives*, unde G.I. Duca ni l-a pus personal la dispoziţie în februarie-martie 1980.

67 G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, f. 3.

68 *Ibidem*, f. 4 – 5.

69 *Ibidem*.

70 USA, NAW, Record Group 59/871.00/978 (telegrama nr. 2539 a lui H.V. Johnson către Cordell Hull, Stockholm, 13.8.1943); idem, 871.00/480 (telegrama nr. 2571 a lui H.V. Johnson către Cordell Hull, Stockholm, 16.8.1943).

72 *Ibidem*, 871.00/978 (telegrama nr. 2539).

72 *Ibidem*, 871.00/979 (telegrama nr. 2538 a lui H.V. Johnson către Cordell Hull, Stockholm, 13.8.1942, recepţionată la 14.8.1943).

ţărănesc şi naţional-liberal organizaseră deja

„complet întreaga ţară, oraş cu oraş, judeţ cu judeţ, pregătindu-se pentru ziua când actualul regim va fi răsturnat”. Fiecare om, continuă el, „ştie precis ce are de făcut, cum să acţioneze, unde să meargă când va bate ceasul” 73.

Trecând peste asemenea asigurări, să reţinem ca justă indicaţia că 90% din naţiunea română era, prin sentimente şi orientare, „pro-aliată” 74. Mesajul cuprindea asigurări în sensul că „în timp de 24 de ore din momentul în care forţele anglo-americane vor ajunge la Dunăre, actuala dictatură va fi răsturnată şi că, cu ajutorul armatei, dar fără vărsare

75

de sânge, regimul democratic va veni la putere (subl. ns.)”. „Opoziţia unită” se bucura de sprijinul lui Mihai Antonescu şi din mai multe motive, enumerate (în special – teama de o violentă reacţie germană), guvernele american şi britanic erau consiliate, „cu toată seriozitatea”, să nu incite, prin emisiuni radiofonice, poporul român la „acte de sabotaj” sau la „revolte împotriva actualului regim”. „Cer guvernelor american şi britanic – încheia politicianul român, puţin patetic şi puţin imperativ – să aibă deplină încredere în mine, indiferent de ce s-ar întâmpla” 76. Odată cu mesajul, Maniu făcea să parvină Aliaţilor unele informaţii, între care cea mai importantă privea un demers ce avea să fie făcut pe lângă Rege de către „opoziţia unită” pentru a obţine: 1. aducerea în ţară a armatei române de pe Frontul

77

de Est; 2. schimbarea politicii externe a Bucureştilor „cât mai curând cu putinţă”.

Mesajul semnat de Iuliu Maniu a reţinut atenţia *Comitetului Reunit al Informaţiilor* al S.U.A., care, în obişnuita sinteză săptămânală depusă pe biroul preşedintelui F.D. Roosevelt, l-a rezumat concret,

surprinzându-i exact sensul78.

În acest fel, G.I. Duca deveni un apreciat partener de discuţii pentru Johnson, care, dintru început, a reţinut că emisarul român se bucura de încrederea lui Iuliu Maniu şi a Regelui Mihai, precum şi a lui M. Antonescu79. Britanicii vor constata şi ei că Duca era „mai proeminent" ca ministrul său, F.C. Nano, ajuns la conducerea Legaţiei române din Stockholm la 18 septembrie 1943; el se bucura de o „particulară confidenţă" din partea Regelui Mihai, având strânse contacte cu grupul Maniu80. De altfel, Duca însuşi se va recomanda lui Johnson ca un emisar al grupului reunind opoziţia burgheză şi Casa Regală, ce păstrau un „contact constant" 81. Aliaţii căpătară curând noi dovezi despre natura mandatului lui Duca, mai ales după ce acesta fu împuternicit să facă cunoscut că Bucureştii numiseră la Ankara şi Vatican pe Al. Cretzianu şi, respectiv, R. Bossy, pe motivul că aceştia erau proaliaţi şi acţionau drept purtători de cuvânt ai opoziţiei contra lui I. Antonescu82. Până la „intrarea în scenă" a celor doi diplomaţi, Duca era considerat cel mai sigur contact cu anglo

73 *Ibidem*.

74 *Ibidem*.

75 *Ibidem*.

76 *Ibidem*.

77 *Ibidem*.

78 F.D. Roosevelt Library, Hyde Park, New York, Map Room Papers, Container 228, *J.I. C./Weekly Summary*, No, 36/15.9.1943, p. 6 – 7.

79 USA, NAW, Record Group 59/871.00/984 (telegrama nr. 2 679 a lui H.V. Johnson către Cordell Hull, Stockholm, 24.8.1943); idem, 871.00/986 (telegrama din 17.8.1943).

81 PRO, FO-371/37 393 (Stockholm, Press Reading Bureau, 20.9.1943).

81 USA, NAW, Record Group 59/871.00/984 (telegrama nr. 1 679 a lui H.V. Johnson către Cordell Hull, Stockholm, 24.8.1943); idem, 871.00/986 (telegrama din 17.8.1943).

82 *Ibidem*, 871.00/990 (telegrama nr. 2 967 a lui H.V. Johnson către Cordell Hull, Stockholm.

16.9.1943).

americanii83, indicându-se „răspicat" de Regele Mihai ca F.C. Nano să nu fie cumva utilizat84.

La 24 august 1943, Duca s-a întâlnit cu Johnson, înştiinţându-l că Regele Mihai se preocupa de transmiterea unui „mesaj" anglo-americanilor, dar, înainte de orice, dorea „garanţii" că el avea să ajungă „direct" în mâinile reprezentanţilor Londrei şi Washingtonului85. Relatând această întrevedere, emisarul român nota că a comunicat americanului cum că Regele mergea „mână în mână" cu opoziţia contra dictaturii antonesciene, el fiind „o chezăşie pentru Aliaţi că va şti să facă gestul cuvenit la ceasul potrivit" 86. Un mesaj propriu-zis din partea Regelui nu avea să primească Duca, excepţie făcând noile indicaţii – din 31 octombrie 1943, ce asigurau, în fond, pe Aliaţi că Suveranul şi

87

opoziţia optaseră pentru o acţiune menită să recâştige „libertatea naţiunii române". Se afla, totodată, că la Bucureşti se lucra la un „memoriu" care avea să cuprindă propuneri concrete

88

de colaborare efectivă politico-militară între România şi Naţiunile Unite. După ce, iniţial, s-a aflat că documentul în discuţie avea să fie prezentat Aliaţilor prin Al. Cretzianu, la Ankara89, mai apoi s-a vorbit despre o „persoană calificată" ce aştepta să plece la Cairo90.

Discuţiile iniţiate de George I. Duca cu anglo-americanii la Stockholm91 nu au depăşit cadrul unor

sondaje până la adoptarea, de către Conferinţa miniştrilor de Externe ai U.R.S.S., S.U.A. şi Angliei de la Moscova din toamna anului 1943, a hotărârii corespunzătoare privind purtarea negocierilor de pace separată cu statele *Axei*. Chiar în cursul Conferinţei, la 27 octombrie 1943, *Departamentul de Stat*, confirmând lui Johnson primirea telegramei sale din 13 august 1943 şi a rapoartelor ulterioare, îl avertiza că la Washington se stabilise ca „să nu se ia o poziţie precisă sau vreo acţiune pozitivă privind România până în momentul în care analiza acestei probleme nu va putea avea deplin acord al discuţiilor de la Moscova (subl. ns.)” 92. Se constatase că emisarii Bucureştilor abordaseră pe reprezentanţii americani şi britanici la Berna, Lisabona şi Istanbul pe tema ieşirii României din război, astfel că, până la elucidarea situaţiei, trimişii Washingtonului, Johnson inclusiv, aveau instrucţiuni să adopte, pretutindeni, o poziţie similară: a) Informaţiile furnizate de emisarii români să fi fost transmise „factorilor responsabili” americani; b)” Poziţia României se numără printre subiectele cărora li se acordă o permanentă atenţie din partea guvernului american în consultările cu principalii aliaţi”; c) Era primită cu „o atenţie serioasă” numai propunerea adresată principalilor trei Aliaţi şi prezentată de un „reprezentant autorizat” din partea

83 *Ibidem*.

84 G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, f. 8. H.V. Johnson, evident, nu a ţinut seama de această pretenţie, în perioada următoare el transmiţând Washingtonului informaţii, obţinute prin F.C. Nano, referitoare la poziţia guvernului I. Antonescu faţă de problema „capitulării” României (vezi ANIC, fond *Microfilme S.U.A.*, rola 662, cadrele 347 – 369, raport din 8.2.1944).

85 USA, NAW, Record Group 59/871.00/984 (telegrama nr. 2 679); G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, f.

5.

86 *Ibidem*, f. 5 – 6.

87 *Ibidem*, f. 12.

88 *Ibidem*.

89 *Ibidem*.

90 *Ibidem*, f. 13.

91 Şerban C. Andronescu respinge categoric rosturile lui G.I. Duca în desfăşurarea negocierilor de la Stockholm (cf. *Eseuri şi anchete*, ediţia citată, p. 194 – 198).

92 ANIC, fond *Microfilme S.U.A.*, rola 630, cadrele 301 – 303.

românilor; d) Între timp, luau „notă" Aliaţii, România continua războiul alături de *Axa* fascistă93.

La scurt timp după Conferinţa de la Moscova, Duca a aflat de conţinutul hotărârilor luate. Astfel, Allan Lighther, de la Ambasada britanică din Stockholm, i-a atras atenţia, cel dintâi, că guvernele aliate aşteptau din partea României „numai" o capitulare fără condiţii94, impunându-se din primul moment: retragerea trupelor de pe Frontul de Est, refuzul cooperării cu Reichul nazist, întreruperea oricăror ajutoare de război95. La 23 noiembrie 1943, Roger Hinks i-a adus lui Duca răspunsul guvernului britanic la „propunerile" cuprinse în mesajul lui Iuliu Maniu sau în demersurile Regelui Mihai din lunile imediat precedente: toate *propunerile* făcute de România – a precizat englezul – trebuiau „să asume forma unei capitulări necondiţionate, aduse [la cunoştinţa] celor trei Aliaţi principali, de către un emisar înarmat cu depline puteri. Niciun alt angajament nu poate prezenta vreun interes. Guvernele aliate nu pot accepta alte propuneri decât acelea ce ar avea drept scop să aducă, sau să grăbească, o asemenea propunere de capitulare (subl. ns.)" 96.

Procedând în consecinţă, Marea Britanie, prin Victor Mallet, a pus la dispoziţia Alexandrei Kollontay detalii

asupra demersurilor lui G.I. Duca în Suedia în ultimele luni; când a făcut-o, era în prima decadă a lui decembrie 1943 şi, de îndată, ambasadoarea sovietică şi-a exprimat – aluziv – dorinţa de a trata cu emisarul român97. În consecinţă, la 6 decembrie 1943, Duca solicita Bucureştilor instrucţiuni, primindu-le după 13 zile98, adică: să accepte „invitaţia" Alexandrei Kollontay. Cu acel prilej, diplomatul român a constatat, cu surprindere, că România încă nu angajase negocieri cu U.R.S.S. şi, intuind că atitudinea Aliaţilor era conformă hotărârilor conferinţelor de la Moscova şi Teheran, se decise să trateze cu delegaţii celor trei mari puteri laolaltă, propunându-şi să vorbească „mai deschis anglo-americanilor decât ruşilor", dar nu acestora din urmă prin intermediul celor dintâi99.

Primele contacte ale lui Duca cu sovieticii, desfăşurate în decembrie 1943, au fost prin mijlocitor100: acelaşi Kiril Goranov, care-l contactase prin Şeinescu şi pe F.C. Nano. Despre stadiul negocierilor, diplomatul român a ţinut la curent nu numai Bucureştii101, ci şi pe anglo-americani102. Din păcate, el nu prea avea ce transmite, întrucât, în decembrie 1943 şi în primele luni ale anului 1944, contactele sale au fost sporadice, fapt pe care-l înţelegea în condiţiile în care se proiectaseră şi concretizaseră tratativele lui Ştirbey la Cairo103. La 12 aprilie 1944, atunci când s-au primit şi transmis urgent la Bucureşti *Condiţiile preliminare de armistiţiu* ale U.R.S.S., G.I. Duca a avut, după cum s-a arătat, rolul său104. În jurul datei de

93 *Ibidem*.
94 G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, f. 13.
95 *Ibidem*, f. 13 – 14.
96 *Ibidem*, f. 14.
97 *Ibidem*, f. 15.
98 *Ibidem*.

99 *Ibidem*.

10° *Ibidem*, II. 15 – 17.

101 *Ibidem*.

102 ANIC, fond *Microfilme S.U.A.*, rola 662, cadrul 669 şi urm. (telegrama nr. 2 625 a lui H.V. Johnson către Cordell Hull, Stockholm, 29.12.1943). La un moment dat, Johnson va exprima „mari dubii" în privinţa „discreţiei totale" a lui G.I. Duca (*ibidem*, cadrele 772 – 774, Stockholm, telegramă din

13.3.1944).

103 G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, II. 19 – 22

104 *Ibidem*, f. 24 – 25.

20 mai 1944, el primi, în sfârşit, instrucţiuni din partea lui Grigore Niculescu-Buzeşti să se întâlnească cu Alexandra Kollontay105. De această dată, emisarului i se interzicea să-i mai informeze pe anglo-americani, căci, transmiteau Bucureştii, trebuiau evitate „divergenţe cât mai mici între Aliaţi, [care] ar putea avea pentru noi cele mai grave consecinţe" 106. Duca afla, de asemenea, că la Cairo se înregistraseră rezultate „pozitive", că opoziţia era convinsă că, cu sprijinul Aliaţilor, putea acţiona. Ceea ce nu-şi explica în acel moment era întreruperea

107

dialogului la Cairo, pentru a fi reluat la Stockholm. Opoziţia ţinea să afirme că „dorinţa fermă a opiniei publice române este de a se stabili cu U.R.S.S. legături durabile şi sincere de

108

bună vecinătate şi prietenie, întemeiate pe respect reciproc de drepturi şi îndatoriri". Ca atare, la 25 mai 1944, Duca s-a întâlnit cu Semenov109, consilierul Ambasadei sovietice din Stockholm, pregătind reuniunea cu Alexandra Kollontay din ziua următoare110. Kollontay s-a interesat dacă Aliaţii ar putea „colabora" cu guvernul I. Antonescu, ceea ce interlocutorul român a exclus,

precizând că nici opoziţia internă „nu va putea lucra în viitor” cu Mareşalul 111. Scopul vizitei lui Duca a fost exprimat cât se poate de clar, şi anume ca Alexandra Kollontay să facă demersuri la Moscova spre „a se putea găsi cât mai grabnic o

112

soluţie pentru a ajuta o ieşire onorabilă a României din război”. S-a căzut reciproc de acord că trebuia să se acţioneze „foarte repede” 113.

După cum se ştie, la 29 – 31 mai şi 2 iunie 1944, F.C. Nano şi Semenov au căzut de acord asupra unor condiţii acceptate de guvernul sovietic pentru cabinetul antonescian, fapt ce îl va intriga pe Duca; acesta, la 15 iulie 1944, va exprima Alexandrei Kollontay surpriza sa, din moment ce opoziţia era tratată în mod diferenţiat, şi mai prejos, decât guvernul de la Bucureşti114. Atunci, diplomatul sovietic s-a angajat să intervină pentru a repara lucrurile115.

După stagnarea, în primele zile ale lunii iunie 1944, a tratativelor de la Cairo şi, de asemenea, a celor angajate prin F.C. Nano la Stockholm116, dialogul româno-sovietic a continuat *în principal* prin G.I. Duca. Astfel, la 4 iunie 1944, Semenov i-a precizat şi lui Duca că U.R.S.S. aprecia ca posibilă trimiterea unei delegaţii române, peste liniile frontului, pentru discutarea condiţiilor sovietice de armistiţiu117. La 16 iunie 1944, un mesaj recepţionat de la Bucureşti impunea emisarului român să comunice Alexandrei Kollontay, în numele

105 *Ibidem*, f. 27.
107 *Ibidem*, f. 28.
107 *Ibidem*.
108 *Ibidem*.
109 *Ibidem*, f. 29.
110 *Ibidem*, f. 29 – 30.
111 *Ibidem*, f. 30.

112 *Ibidem*.
113 *Ibidem*.
114 *Ibidem*, f. 36.
115 *Ibidem*.
116 După întrevederea Nano-Semenov (2 iunie 1944) şi după instrucţiunile primite de la Ministerul Afacerilor Străine din Bucureşti, şeful Legaţiei României din Stockholm a încetat, practic, să mai fie mijlocitor între România şi U.R.S.S. La 22 iunie 1944, Semenov l-a chestionat, totuşi, dacă avea noutăţi de la Bucureşti (cf. D. Ţuţu, op. cit., p. 614), dar, atunci, Nano nu a avut ce răspunde. El va urmări însă cu atenţie discuţiile von Kleist – Semenov de la Stockholm şi, la 6 august 1944, va scrie lui Mihai Antonescu că nu era necesar ca România să obţină „consimţământul" Reichului pentru a părăsi *Axa*, îndemnând, în consecinţă, la acţiune imediată, nemaifiind „o singură clipă de pierdut" (Arh. MAE, dosar S. 1, Stockholm, vol. 2, II. 21 – 26).
117 G.I. Duca, *Diary*, cap. XII, f. 33.
Regelui Mihai, că până la 20 iunie 1944 va fi trimis la Cairo „un plan de acţiune în vederea ieşirii României din război. Rog a se adăuga că elementul esenţial al acestui plan este coordonarea acţiunii noastre cu o ofensivă sovietică pe frontul românesc" 118. Revăzându-l pe Semenov pentru a-i preda mesajul, Duca i-a declarat că, în sfârşit, România pregătea o „acţiune serioasă". Declaraţia a provocat observaţia diplomatului sovietic despre discuţiile de la Cairo, în sensul că ele erau „prea încete" şi că românii „ar trebui să se hotărască mai degrabă într-un fel sau celălalt" 119.
Demersurile întreprinse şi propunerile avansate de Duca în continuare delegaţilor sovietici dovedesc în mod convingător că, prin el, complotiştii s-au străduit, dacă nu să deblocheze şi canalul Cairo, oricum să prezinte la Stockholm cele mai bune condiţii acceptabile Aliaţilor

pentru ieşirea imediată a României din războiul hitlerist. Căutând să-i convingă pe sovietici în privinţa seriozităţii preparativelor de la Bucureşti din vara anului

120

1944, emisarul român s-a reîntâlnit cu Semenov, la 27 iunie 1944, iar la 1 iulie 1944 cu Alexandra Kollontay. Ultima dată, Duca a expus detaliile planului de acţiune într-o lungă telegramă descifrată în noaptea de 30 iunie 1944. Planul avea, în primul rând, în vedere răsturnarea guvernului I. Antonescu şi formarea unui cabinet democratic; se proclama, imediat, armistiţiul cu Aliaţii; trupele române de pe front primeau ordin să lupte alături de cele sovietice pentru eliberarea ţării; se luaseră toate măsurile de ordin intern, mai ales că în spatele frontului era un „dezechilibru serios" între forţele române şi cele germane; era absolută nevoie ca „acţiunea" României „să fie sincronizată cu o ofensivă masivă sovietică"; concomitent, la Cairo, se ceruseră trei brigăzi aeropurtate pentru neutralizarea rezervelor hitleriste din interiorul ţării; realizarea unei înţelegeri cu guvernul Antonescu era o iluzie pentru Aliaţi121. G.I. Duca se făcea, în acelaşi timp, purtătorul de cuvânt al unui mesaj deosebit de semnificativ: să se semneze *fără întârziere* la Cairo un armistiţiu de către emisarii români şi reprezentanţii celor trei Puteri Aliate, documentul intrând *automat în vigoare* în clipa doborârii guvernului antonescian şi a ruperii colaborării militare româno-germane122. După audierea lui Duca, Alexandra Kollontay a admis că planul comunicat era „foarte interesant, clar şi temeinic studiat" 123. Guvernul sovietic va exprima, la 15 iunie 1944, mulţumiri lui Duca pentru cele transmise în urmă cu două săptămâni; transmiţând mulţumirile, Alexandra Kollontay a observat că problemele vor fi dezbătute la Cairo şi s-a angajat ca clauzele impuse de sovietici României să fie identice atât în negocierile cu emisarii opoziţiei, cât şi în cadrul celor cu

reprezentanţii guvernului antonescian124.

În condiţiile acordului realizat pe atunci între Marii Aliaţi în privinţa Europei Est-Centrale şi a operaţiunilor militare în curs sau în pregătire, propunerile prezentate prin G.I. Duca au rămas fără răspuns. O telegramă primită de la Bucureşti la 10 august 1944 avertiza că un atare comportament „dezorientează factorii favorabili Aliaţilor din România, care sunt puşi în imposibilitatea, astfel, de a avea un minimum de elemente de apreciere pentru a se

125

fixa modalităţile acţiunii noastre”. Aceeaşi telegramă, expediată de Grigore Niculescu-Buzeşti, cerea lui Duca să facă încă „un pas înainte” pentru ieşirea României din

118 Ibidem, f. 34.

119 Ibidem.

120 Ibidem, f. 34 – 35.

121 Ibidem, f. 35 – 36.

122 Ibidem, f. 36.

123 Ibidem.

124 Ibidem, 37.

125 Ibidem, f. 40 – 41.

războiul hitlerist: să informeze pe Alexandra Kollontay, ceea ce Duca a şi făcut în aceeaşi zi, că forţele patriotice au decis trimiterea, peste linia frontului, la Comandamentul sovietic, a generalului A. Aldea, investit „cu puterile necesare; militarul român va reprezenta Frontul Naţional-Democrat, compus din partidele naţional-ţărănesc, liberal, comunist şi social-democrat. Această misiune are aprobarea Regelui. […] Generalul va trece linia frontului la un punct care va fi indicat în scurt timp” 126. Se aştepta un răspuns imediat127, iar

128

Kollontay s-a angajat – în finalul convorbirii – să-l obţină.

După câteva zile, Semenov l-a chestionat pe Duca în

privinţa componenţei *B.N.D.-ului* şi a rolului lui Gheorghe Tătărescu în viaţa politică129. La 18 august 1944, Bucureştii au furnizat detalii emisarului de la Stockholm, comunicându-i că problema „misiunii Aldea" trebuia rezolvată „de urgenţă", dat fiind că „timpul pierdut agravează situaţia României prin posibilitatea de indiscreţiune şi prin întărirea controlului german în

130

Interior". Peste patru zile, o telegramă de la Buzeşti solicita lui Duca să insiste pentru un

131

răspuns „imediat". Emisarul român stabili legătura cu Semenov şi, la 23 august 1944, după-amiază, fu primit de Alexandra Kollontay. Aceasta declară, dintru început, că U.R.S.S. era de acord să-l primească pe generalul Aldea şi, în continuare, cei doi protagonişti, asistaţi

132

de Semenov, studiară planul survolării liniei frontului de către militarul român. Revenit la Legaţie, Duca s-a preocupat de cifrarea telegramei destinată Bucureştilor, pentru ca, în minutele imediat următoare, să afle că posturile de radio difuzau ştirea despre lovitura de stat133.

În consecinţă, la Stockholm, negocierile, devenite fără scop, au continuat totuşi pentru a se ajunge la un capăt: la 31 august 1944, Alexandra Kollontay şi G.I. Duca se vor revedea pentru a se felicita reciproc în urma cursului evenimentelor134, iar, la 5 septembrie 1944, F.C. Nano putea să afle, în sfârşit, despre rosturile secrete ale secretarului său de Legaţie135. Se înţelege, în acele împrejurări, ce efecte a putut să aibă, la 24 august 1944, apariţia la Stockholm a ultimului curier al guvernului antonescian, Neagu Djuvara. Plecase din Bucureşti în dimineaţa zilei precedente şi trecuse prin Berlin, sosind în Suedia cu dispoziţie precisă a lui Mihai Antonescu de a se

continua negocierile de acolo de unde, la începutul lunii iunie 1944, le lăsase, fără voia sa, F.C. Nano şi, mai mult decât atât, de a comunica şefului Legaţiei că avea „mână liberă” să reînceapă tratativele cu sovieticii pentru încheierea grabnică a armistiţiului136. Numai că, evident, nu era vorba de un armistiţiu convenit, ci de unul care a rezultat din desfăşurările militare şi politico-diplomatice de ultimă oră, impunându-se în esenţă capitularea României în războiul cu URSS137, care acţiona în numele Naţiunilor Unite. Tot astfel după cum o va face şi ca Putere Ocupantă între 1944 şi 1958.

126 *Ibidem*, f. 40.
127 *Ibidem*.
128 *Ibidem*, f. 41.
129 *Ibidem*, f. 42.
130 *Ibidem*, f. 43.
131 *Ibidem*.
132 *Ibidem*, f. 43 – 44.
133 *Ibidem*, f. 44.
134 *Ibidem*, f. 47.
135 *Ibidem*, f. 48.
Ibidem, f. 45 – 46.

137 Vezi Gh. Buzatu, *România şi Marile Puteri*, *passim*; Pavel Moraru, *Armata lui Stalin văzută de români*, Bucureşti, Editura Militară, 2006, p. 312.

Pentru România, Războiul din Est declanşat la 22 iunie 1941 împotriva URSS a fost unul total. Din momentul în care conflictul a izbucnit, deznodământul lui nu ieşea din cadrul acestei alternative: victorie sau înfrângere. Orice pace secretă negociată şi orice armistiţiu nu reprezentau, în faţa Imperiului Roşu de la Răsărit, decât tot un eşec, aşa cum s-a consemnat în urma actului nefericit de la 23 august 1944. A fost motivul esenţial pentru care Mareşalul a înţeles să poarte un război presupunând angrenarea tuturor mijloacelor României

(militare, politico-diplomatice, informaţii, propagandistice etc.) şi continuarea lui până la capăt. Care, în urma trădării de la 23 august 1944, n-a mai survenit. Pentru cititor trebuie să fie foarte clar că, în orice moment al conflictului, Mareşalul s-a dovedit şi şi-a afirmat categoric încrederea în victorie, ceea ce însă n-a exclus ca, în funcţie de evoluţiile intervenite pe parcurs, el să

admită şi posibilitatea pierderii războiului. Mai ales că, pentru reconstituirea României Mari, el nu dispunea decât de capacităţile statului răşluit în 1940. Un fel de România Mică… Din acest punct de vedere – considerăm – cel mai ilustrativ exemplu ce-l putem oferi îl extragem din scrisoarea inedită adresată de I. Antonescu lui A. Gerstenberg la 26 noiembrie 1942. În documentul respectiv, după ce, printr-o intervenţie personală de excepţie pe textul dactilografiat, Mareşalul a fixat în chip esenţial rolul şi locul ţării în războiul statelor *Axei139* – considerând România *„CEL MAI MARE DIN CEI MICI DIN AXĂ”* – sublinia: *„… Cred că nu mă înşel în credinţa ce am că vom smulge, după lupte grele, victoria* (subl. ns.), *oricare ar fi greutăţile prin care trecem împreună cu cei mari din* Axă, *cu care avem aceleaşi idealuri şi riscuri”* 140. A fost remarcabil că, în acelaşi timp, Mareşalul Antonescu n-a ezitat să-i comunice ataşatului militar al Reichului la Bucureşti şi rezervele sale, sub această formă: *„Sunt însă convins că, dacă sondele şi rafinăriile româneşti ar fi distruse chiar parţial, vom pierde războiul 141 oricât de genială este conducerea germană şi oricât de mare este* [sunt] *bravura, tenacitatea, pregătirea, organizarea, energia şi putere poporului şi armatei germane, în faţa cărora şi eu, ca şi toţi, mă înclin cu admiraţie „14*. După cum este bine stabilit143, nemaifiind necesar să revenim, inevitabilul s-a produs!

Relativ la întrebarea ce se degajă din titlul

prezentului capitol, şi anume dacă Mareşalul Antonescu l-ar fi… trădat pe Adolf Hitler, problema, evident, nu se pune. Mai cu seamă în baza documentelor de care dispunem în acest moment. Pentru a încheia, ne mulţumim să evocăm ultima întrevedere Ion Antonescu – Ion Mihalache de la Preşedinţia Consiliului de Miniştri din Bucureşti, în seara de 22 august 1944. La sugestia interlocutorului său de a face „ceea ce logica şi necesităţile istorice" impuneau, adică retragerea din *Axa* dirijată de Hitler, Mareşalul n-a respins soluţia, dar a observat că Aliaţii nu oferiseră condiţii corespunzătoare de armistiţiu. Mai precis, a declarat Mareşalul, *„eu nu pot semna cedarea Basarabiei şi a Bucovinei şi, mai ales, ca ei* [ruşii] *să ocupe cu trupele lor Ţara* (subl.

138 Aşa precum, în seara de 22 august 1944, Mareşalul, primindul-l pe Ion Mihalache, i s-a destăinuit liderului naţional-ţărănist, răspunzându-i la o întrebare precisă („Mai credeţi în victoria Germaniei?"), a precizat: *„Nu mai cred de mult – dar, totuşi, Hitler continuă să creadă* (subl. ns.)" (apud Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, p. 370).

139 AMR, Piteşti, fond 951, dosar 12, f. 116 (document înregistrat la Cabinetul Militar al Conducătorului Statului sub nr. 243/S).

M0 *Ibidem*.

141 Subliniat de Antonescu în textul original (*ibidem*, f. 111)

142 *Ibidem*, f. 116.

143 Cf. Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, Ploieşti, Milenium III, 2005, p. 263 şi urm. (cap. VII – *Aliaţi ca aliaţi, dar petrolul e pe bani*!…); idem, *A History of Romanian Oil*, II, Bucureşti, Mica Valahie Publishing House, 2006, p. 117 şi urm.

ns.)" 144. În consecinţă, singura încheiere ce putem desprinde – pentru a nu ne abate de la subiect – priveşte

acest fapt determinant, şi anume că, procedând astfel cum a făcut-o pe tot parcursul anilor 1940 – 1944, Mareşalul Ion Antonescu în primul rând nu s-a trădat pe el şi, ca element determinant în ecuaţia conflagraţiei mondiale, nu şi-a trădat ţara!

144 Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, p. 370 – 371.

CAPITOLUL VI

DREPTURILE ROMÂNIEI ŞI PERMANENŢELE ISTORICE ALE NEAMULUI ÎN PERSPECTIVA PĂCII GENERALE (1942 – 1944)

Nimic n-a fost întâmplător. Pentru a reintra în deplinătatea drepturilor sale istorice, grav încălcate în 1940, pentru refacerea unităţii naţionale integrale şi pentru afirmarea intereselor sale fundamentale, România, cu începere de la 22 iunie 1941, a participat la conflictul mondial din 1939 – 1945. Chiar dacă alături de Reichul lui Adolf Hitler, un aliat cu siguranţă incomod şi compromis, hrăpăreţ şi detestat, la nivel naţional ori mondial. Se adaugă precizarea, numaidecât necesară şi logică, în ordinea lucrurilor, că, de partea cealaltă, Marea Britanie sau Statele Unite ale Americii, de exemplu, aliindu-se cu Stalin împotriva lui Hitler, n-au făcut cumva o „alegere" ceva mai... fericită! Dar, se vede cât de colo, triumfase, cum altfel la vremuri de restrişte, străvechiul adagiu: *La război ca... la război*! Iar, pentru această situaţie, României avea să i se afle culpa finală. Aceea că, în vreme ce Naţiunile Unite, în frunte cu SUA, URSS şi Marea Britanie, au repurtat victoria în 1945, România – deşi a susţinut şi a fost susţinută (?) de o serie de aliaţi europeni, toţi (Hitler, Mussolini şi vasalii lor), exceptându-l pe Mannerheim, odioşi sau, cel puţin, deocheaţi1 – l-a pierdut. Or, după cum e stabilit cu rigurozitate, în istorie „dreptul" obligatoriu la judecată nu aparţine decât învingătorilor; nicidecum celor învinşi!

Dar, deşi angrenaţi în război, unul mondial şi total în toate privinţele, de prin 1942 – 1943, după unele succese militare şi politico-diplomatice iniţiale, lipsiţi şi de şanse, Bucureştii s-au preocupat să prepare temeiurile păcii ce avea a succede războiului în plină desfăşurare. Mareşalul Ion Antonescu şi Mihai Antonescu au afirmat cu tărie, la Bucureşti sau în faţa liderilor de la Berlin, că românii nu-s „un popor de misiune mondială" 2, dar au identificat „traiectoria" neamului ca fiind una de factură şi proporţii europene3. S-a cristalizat, în consecinţă, ideea că, indiferent de cursul şi de soarta ostilităţilor, România nu-şi putea îngădui a se dezinteresa de pacea de mâine4, impunându-se o acţiune conjugată vizând, în esenţă, două obiective: – unul propagandistic şi, celălalt, organizatoric, de documentare. Devansând oarecum lucrurile.

1 La 18 iulie 1941, în memoriul trimis generalului I. Antonescu, Iuliu Maniu, subliniind că susţinea războiul României pentru eliberarea Basarabiei, nordului Bucovinei şi ţinutului Herţa, îşi exprima însă rezerve faţă de alianţa cu Reichul nazist şi sateliţii săi, apreciind că „şi *tovărăşia de arme de până acum, impusă de împrejurări, este cât se poate de supărătoare* (subl. ns.)", mai ales că Bucureştii nu primiseră dinspre Berlin, până atunci, după cum şi ulterior, „nicio satisfacţie în problema Transilvaniei" (cf. Ion Calafeteanu, ed., *Iuliu Maniu – Ion Antonescu. Opinii şi confruntări politice. 1940 – 1944*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994, p. 80). În acelaşi sens, diplomatul Gh. Barbul s-a exprimat fără rezerve: „*Personal, nu găsesc întru nimic mai grav, nici mai ruşinos să fi fost aliat cu Hitler decât aliat cu Stalin* (subl. ns.)" (cf. Gh. Buzatu, *Trecutul la judecata istoriei. Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, Bucureşti.

Editura Mica Valahie, 2006, p. 265).

2 Arhivele Naţionale ale României, Arhiva Istorică Centrală, Bucureşti, fond Preşedinţia Consiliului de

Miniştri – Cabinetul Militar, dosar 1 075/1943, f. 3 (Expunerea lui M. Antonescu în faţa *Biroului Păcii*, Bucureşti, 6 martie 1943) (În continuare, se va cita: ANIC, fond PCM – CM).

3 *Ibidem*, f. 14.

4 *Ibidem*, f. 3.

vom preciza că, la 6 martie 1943, Mihai Antonescu, ca vicepreşedinte al Guvernului şi titular al departamentelor Afacerilor Străine şi Propagandei Naţionale, a motivat necesitatea absolută de a se începe *„a pregăti, într-un sistem organizat, întregul material documentar cu care Ţara noastră, de o parte, să-şi desăvârşească propaganda internaţională, iar, pe de altă parte, să-şi pregătească apărarea drepturilor şi înfăţişarea revendicărilor sale la Conferinţa de Pace* (subl. ns.)" 5. În aprecierea faptelor, trebuie luat în consideraţie acest element decisiv, şi anume că iniţiativele ministrului de Externe al României şi-au avut sorgintea şi s-au desfăşurat nu în perioada în care situaţia pe Frontul de Est era defavorabilă forţelor *Axei*, ci, din contra, atunci *Wehrmachtul* şi trupele aliate dispuse pe teritoriul URSS se aflau în culmea expansiunii şi succeselor lor, odată cu declanşarea şi desfăşurarea ofensivei spre sud-est (28 iunie – 18 noiembrie 1942) 6. Evident preocupat de destinul României în perspectiva războiului şi a organizării lumii postbelice, Mihai Antonescu a opinat – apreciem – cu sinceritate atunci când a precizat: *„... Toţi avem datoria să înţelegem că reorganizarea europeană depinde de puterea cu care fiecare stat va şti să-şi afirme nu numai pe câmpurile de bătaie puterea şi prezenţa lui, dar depinde şi de metoda, de puterea de persuasiune, de forţa de convingere şi de prezentare a adevărului, a rosturilor şi răspunderilor pe care se va rezema ordinea Europei de mâine. Poporul român are toate însuşirile pentru ca să contribuie la ordinea de mâine, la reconstrucţia Europei,*

pentru că este un popor curat, întreg, cu puteri de muncă şi cu puteri de jertfă. Depinde prin urmare de apărarea pe care o facem drepturilor lui ca să-i aşezăm destinul în matca pe care Europa o va deschide popoarelor de mâine (subl. ns.)" 7.

Potrivit documentaţiei existente, în fapt Mihai Antonescu, deja la 18 mai 1942 avansase, în cadrul Consiliului de Miniştri, o serie de instrucţiuni pentru constituirea organismului destinat să se ocupe, prioritar şi exclusiv, cu problemele pregătirii participării României la viitoarea Conferinţă de Pace. Preparativele anticipate au rezultat direct din experienţa Congresului Păcii de la Paris din 1919 – 1920, precum şi din exemplul oferit pe atunci de diplomaţia horthystă, în privinţa căreia Mihai Antonescu aflase că, „în pivniţele Ministerului Afacerilor Străine ungar şi într-o clădire specială la Budapesta, Ungaria are pregătite sute de volume cu tot materialul pentru Conferinţa de Pace, orişicare i-ar fi tendinţa" 8. Constatând că noi „nu ne-am trezit" 9, liderul diplomaţiei române a decis că sosise momentul pentru ca să se „treacă serios" la muncă10. Realităţile momentului erau tragice în viziunea demnitarului: „... Cu pământul frânt, cu graniţele sfâşiate, prăbuşiţi în mândria şi în drepturile noastre – încă stăm într-o beatitudine şi aşteptăm ca alţii să ne facă istorie?! – fie de pe malurile Tamisei, fie de la Directoratul lui

5 *Ibidem*, f. 2.

6 Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939 – 1945*, Iaşi, Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană, 1995, p. 25.

7 ANIC, fond PCM – CM, dosar 514/1942, f. 21 (expozeu rostit la 16 iunie 1942 în faţa Comisiei pentru strângerea materialului documentar în vederea Conferinţei de Pace).

8 *Ibidem*, f. 59 (expozeul rostit la 19 august 1942 la

Consiliul în vederea strângerii materialului documentar pentru Conferinţa de Pace). Mai mult decât atât, în 1919 – 1920, la Paris, „Ungaria s-a prezentat la Conferinţă şi a obţinut drepturi numai datorită meşteşugitei sale propagande şi sistemului său serios de aşi înfăţişa documentarea (subl. ns.)” (*ibidem*, f. 52).

9 *Ibidem*, f. 52 – 53.

10 *Ibidem*, f. 70.

Auswärtiges Amt11, fie de la Roma, fie de la Moscova”, de unde şi concluzia naturală care se impunea: *„Neamul românesc nu trebuie să-şi împrumute conştiinţa din capitalele lumii, ci trebuie să-şi trăiască conştiinţa propriei lui răspunderi* (subl. ns.)” 12. Organismul în sarcina căruia au fost concentrate preparativele în vederea forumului mondial postbelic a fost denumit simplu – *Biroul Păcii13*, deşi ulterior (1942 – 1944) s-au făcut adesea referiri fie la o *Comisie14*, la un *Consiliu15* sau la un *Oficiu de Studii*, care însă, trebuie precizat pentru evitarea confuziilor, au reprezentat segmente şi n-au acoperit niciodată întregul. Beneficiind de toată susţinerea Mareşalului16, Mihai Antonescu a procedat, în iunie-iulie 1942, la organizarea şi impulsionarea *Biroului Păcii17* potrivit

18

unor principii dezvoltate atât în şedinţa de constituire a organismului din 16 iunie 1942.

11 Ministerul de Externe din Berlin.

13 ANIC, fond PCM – CM, dosar 514, f. 53

13 Mioara Anton, *Biroul Păcii şi propaganda în interes naţional*, în „Dosarele istoriei”, Bucureşti, nr. 12/2005, p. 25.

M La reuniunea constitutivă din 16 iunie 1942 (ANIC, fond PCM – CM, dosar 514/1942, f. 1 – 39).

15 *Ibidem*, f. 40 – 126 (stenograma reuniunii din 19 august 1942).

16 Cf. Mihai Antonescu, «*Dacă vrei să câştigi războiul, trebuie să pregăteşti pacea*», Cluj-Napoca, 1991 (*Cuvânt înainte* de Ion Ardeleanu).

17 Vezi Ion Ardeleanu, „*Biroul Păcii*”: *Proiecte privind soluţionarea problemei frontierelor României şi bune relaţii în Balcani (19421943)*, în „Europa XXI”, Iaşi, vol. I-II/1992 – 1993, p. 128 – 132; Petre Otu, *Biroul Păcii*, în „Document”, Bucureşti, nr. 1/2000, p. 42 – 49; Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, Ploieşti Mileniul III, 2005, p. 447 – 468; Mioara Anton, *Biroul Păcii şi propaganda în interes naţional*, p. 24 şi urm.; Petre Otu, ed., *Pacea de mâine. Documente ale Comisiei constituite în vederea pregătirii Conferinţei de Pace după cel de-al doilea război mondial (1942 – 1944)*, Bucureşti, Editura Militară, 2006. Relevăm în context că datorăm istoricului militar Petre Otu cel mai consistent volum consacrat *Biroului Păcii*. Beneficiind de un titlu inspirat, *Pacea de mâine*, volumul reuneşte unele dintre documentele esenţiale (datând mai ales din 1942) relativ la activitatea comisiilor *Biroului Păcii*; de asemenea, el beneficiază de un amplu studiu introductiv, care, în afara unor minime deficienţe, reprezintă contribuţia cea mai serioasă în domeniu (*ibidem*, p. 5 – 43). Astfel că, în consecinţă, de-acum cunoaştem mai bine care a fost opera *Biroului Păcii*, cum şi-a desfăşurat activitatea, care au fost etapele, cine a fost cuprins şi care au fost rezultatele concrete ale organismului. În egală măsură, se desprind concluzii interesante privind rolul şi locul României în desfăşurarea conflagraţiei mondiale din 1939 – 1945, s-a extins perspectiva în abordarea diplomaţiei Bucureştilor în context, fiind posibile noi şi originale concluzii.

18 ANIC, fond PCM – CM, dosar 514/1942, f. 1 – 32. Tot atunci s-au organizat cele 7 comisii ale *Biroului Păcii* (I – *istorică*; ÎI – *presă şi propagandă*; III – *etnică*, *biologică şi statistică*; IV – *politică*; V – *juridică*; VI – *economică*; VII –

financiară) (*ibidem*, f. 35 – 39), succedate aleatoriu de o comisie *pentru reluarea tratativelor cu Bulgaria* (idem, dosar 512, filele 270 – 284, 285 – 315, 316 – 341, 349 – 366) sau o alta *maghiară* (*ibidem*, f. 69 – 73). Referitor la componenţa comisiilor, se impunea prezenţa unor personalităţi, membri ai Academiei Române şi profesori universitari, îndeosebi istorici, precum: *Gh. Brătianu*, *C.C. Giurescu*, *Vladimir Dumitrescu*, *I. Lupaş*, *I. Nistor*, *Gh. Fotino*, *Victor Papacostea*, *I. Petrovici* ş.a. (Comisia I); *Alexandru Marcu*, *Lucian Blaga*, *Liviu Rebreanu*, *Pamfil Şeicaru*, *I. Simionescu* ş.a. (II); *Silviu Dragomir*, *Anton Golopenţia*, *Sabin Manuilă*, *Simion Mehedinţi*, *Vintilă Mihăilescu*, *Valer Pop*, *Romulus Vuia* ş.a. (III); *Eftimie* şi *Ervin Antonescu*, *Gh. Barbul*, *N. Daşcovici*, *Gh. Davidescu*, *Romulus Dianu*, *Gh. Fotino*, *Mircea* şi *Horia Grigorescu*, *Gh.* şi *Radu Meitani*, *Al. Oteteleşanu*, *Valer Pop*, *Gh. Sofronie*, *Pamfil Şeicaru*, *I.G. Vântu*, *Ovidiu Vlădescu*, *Virgil Veniamin* ş.a. (IV); *Eftimie* şi *Ervin Antonescu*, *Ion Finţescu*, *D.D. Gerota*, *Radu Meitani*, *Al. Oteteleşanu*, *Ilie Popescu-Spineni*, *Gh. Sofronie*, *I.G. Vântu*, *Ovidiu Vlădescu* ş.a. (V); *C. Buşilă*, *Grigore Antipa*, *Eftimie Antonescu*, *Victor Bădulescu*, *Valeriu Bulgaru*, *I. Christu*, *N. Cornăţeanu*, *D.D. Gerota*, *Aurel Gociman*, *Gh. Ionescu-Siseşti*, *I. Lapedatu*, *Gh. Leon*, *M. Nasta*, *Gh. Strat* ş.a. (VI); *N. Stoenescu*, *Mircea Vulcănescu*, *Victor Bădulescu*, *I. Lapedatu*, *M. Nasta*, *Gh. Leon* ş.a. (VII) (*ibidem*, f. 35 – 39). În Anexa acestui capitol, cititorul poate consulta unele din cele mai semnificative paginii de corespondenţă schimbate în epoca războiului între unii dintre membrii *Biroului Păcii* şi liderii regimului antonescian.

cât şi la reuniunile unora dintre comisii 19. Răspundem cu toţii – a insistat Mihai Antonescu – pentru *„pregătirea materialului pentru apărarea drepturilor noastre şi înfăţişarea revendicărilor româneşti în faţa Conferinţei de Pace* (subl. ns.)” 20. Sub aspect doctrinar şi

organizatoric, discursurile rostite de Mihai Antonescu la reuniunile din 16 iunie 194221, la fondarea *Biroului Păcii*, şi, mai ales, la 19 august 194222, în cursul dezbaterilor vizând strângerea materialului documentar pentru Conferinţa Păcii23, au fost

24

fundamentale. Reţinem formularea scopului acţiunii, motivată din start, adică la 16 iunie 1942, în prezenţa a numeroşi invitaţi de prestigiu (miniştri şi oameni de ştiinţă şi

25

cultură, diplomaţi, ziarişti):

„Domnilor Miniştri, Domnilor, un dicton bătrân şi plin de înţelepciune spunea: «*Si vis pacem para bellum*». Cred că la acesta omul modern trebuie să adauge un nou dicton: *Dacă vrei să* câştigi *războiul*, *trebuie să pregăteşti pacea* (subl. ns.)" 26.

Au existat, în condiţiile precizate, temeiuri serioase, pentru care, în cazul membrilor *Biroului Păcii*, acesta a rămas în memoria lor drept *Comisia Mihai Antonescu*. Se impune a preciza, în acest loc, că, opera încredinţată *Biroului Păcii* şi membrilor comisiilor sale a fost de excepţională semnificaţie politico-diplomatică, ştiinţifică şi naţională, cu rezultate eficiente în perioada următoare, la fel a fost surprins cu realism misiunea ce incumba viitorului forum mondial, care trebuia să ajungă la o „*soluţiune de echilibru*" 27. A funcţionat cu siguranţă şi o deficienţă majoră a sistemului conceput provenind direct din viziunea iniţiatorului care, situând Germania lui Hitler în centrul demonstraţiilor şi aşteptărilor28, o trecea deja între învingători. Ceea ce nu a fost cazul! Cu toate acestea, posibilitatea de-a expune şi acţiona sau de a se manifesta, o dată mai mult şi mai stăruitor, pentru apărarea intereselor distincte ale României a fost importantă, pe alocuri chiar decisivă, faptul atestând, în ultimă instanţă,

că ţară nu era ocupată de

19 Idem, dosar 512/1942, *passim* (stenogramele reuniunilor dintre 17 iunie şi 13 august 1942 ale diverselor comisii).

20 Idem, dosar 514/1942, f. 44.

21 ANIC, fond PCM – CM, dosar 514/1942, f. 1 – 39.

22 *Ibidem*, f. 40 – 126.2234 *Ibidem*, p. 293 – 331.

24 După cum şi intervenţiile sale ulterioare, tot în faţa *Biroului Păcii*, la Bucureşti, în 6 martie 1943 (ANIC, fond PCM, dosar 1 075/1943, f. 2 – 36), 13 martie 1943 (*ibidem*, f. 84 – 111) şi 20 martie 1943 (*ibidem*, f. 112 – 125) sau la Sibiu, în 19 iulie 1943, în prezenţa lui Ion Antonescu (*ibidem*, f. 127 – 191).

25 Dintre care reţinem: Ion Petrovici, N. Stoenescu, C. Buşilă, C. Pantazi, Gh. Jienescu, Mircea Vulcănescu, Alexandru Marcu, Grigore Antipa, Eftimie şi Ervin Antonescu, Alexandru Bădăuţă, Gh. Barbul, Gh. Brătianu, I. Chinezu, N. Daşcovici, Gh. Davidescu, Romulus Dianu, Silviu Dragomir, Vladimir Dumitrescu, Ion Finţescu, G. Fotino, D.D. Gerota, C.C. Giurescu, Aurel Gociman, Mircea şi Horia Grigorescu, I. Lapedatu, Gh. Leon, I. Lugoşianu, Sabin Manuilă, Simion Mehedinţi, Radu şi Gh. Meitani, Grigore Niculescu-Buzeşti, I. Nistor, Alexandru Oteteleşanu, Z. Pâclişanu, Petre şi Victor Papacostea, Valer Pop, Ilie Popescu-Spineni, Pamfil Şeicaru, I. Simionescu, N. Smochină, Gh. Sofronie, Ilie Şteflea, Gh. Strat, I.G. Vântu, Ovidiu Vlădescu, Romulus Vuia ş.a.) (ANIC, fond PCM – CM, dosar 514/1942, f.

1 – 3). 26

26 *Ibidem*, p. 4; Petre Otu, ed., *Pacea de mâine*, p. 296. M. Antonescu avea să revină asupra acestui dicton la 6 martie 1943 (ANIC, fond PCM, dosar 1 075/1943, f. 2).

27 *Ibidem*, f. 3.

28 A se vedea declaraţia lui Mihai Antonescu în sensul că, după rapturile lui Stalin şi Molotov din 1940, „în

faţa primejdiei bolşevice, în faţa ameninţării de agresiune totală din partea Rusiei, România nu se putea rezema, nu se mai poate rezema decât pe Germania, iar această adeziune nu este un joc întâmplător de echivocuri oculte ci o linie de conservare în faţa unei primejdii totale (subl. ns.)" (*ibidem*, f. 47, expozeul din 19 august 1942).

Axă, ci satelit al sistemului, cu o anume libertate de acţiune, pe plan intern sau extern29. Cu titlu de exemplu, reamintim că, pentru susţinerea declaraţiilor sale, Mihai Antonescu a pus, el însuşi, la dispoziţia *Biroului Păcii30* numeroase documente privind negocierile sale cu liderii nazişti, iar dintre acestea desprindem scrisoarea nr. 74 865 trimisă la 10 octombrie 1941 pe adresa lui Manfred von Killinger, ministrul Germaniei la Bucureşti (1941 – 1944). Documentul în discuţie cuprindea o tulburătoare pledoarie pentru Transilvania, amintindu-ne astăzi nouă – indiscutabil şi semnatarului, la vremea lui – de declaraţia celebră a lui N. Titulescu din 1915 pe aceeaşi temă, pe care în fapt o imita:

„… De la Mareşalul Antonescu, mândria Neamului şi expresia lui, până la cel din urmă cetăţean al acestei Ţări, nu este unul singur care să se dezonoreze, trădând drepturile României asupra Transilvaniei.

Ardealul – atenţiona expeditorul – *nu este pentru noi, Domnule Ministru, un pământ, un teritoriu.*

Ardealul este cetatea în care am trăit şi am suferit două mii de ani.

În Carpaţii Ardealului ne-am zidit viaţa şi am păstrat împotrivirea nă vălitorilor şi a hoardelor slave, ieri ca şi azi.

În Carpaţi ne-am întemeiat cele dintâi Principate Româneşti continuatoare al lumii romane antice.

În Carpaţi a răsărit ordinea spirituală, care a stat temelie morală a acestui Neam de-a lungul veacurilor.

Carpaţii sunt pentru noi leagănul trecutului nostru,

al mitologiei şi al credinţei noastre, de care nu ne poate despărţi nimeni […]

Ardealul nu este un pământ.

Ardealul suntem noi toţi.

Ardealul este sufletul nostru.

Nu poate nimeni să ne aibă întregi fără suflet (subl. ns.)" 31.

Nu o singură dată, Mihai Antonescu a subliniat că, pentru împlinirea misiunii *Biroului Păcii*, fuseseră rezervate mijloace bugetare „mult depăşite" 32 ori a solicitat celor nominalizaţi în comisii „să muncească, zi şi noapte, alături de noi, alături de Ministerul Afacerilor Străine, alături de Guvernul întreg, pentru pregătirea materialului documentar, pentru legarea acţiunii şi materialului statului de materialul ştiinţei româneşti sau al datelor de coroborare a practicii cu înfăţişarea diplomatică a problemelor noastre (subl. ns.)" 33. Altă dată, în calitatea-i de titular al Ministerului Propagandei Naţionale, Mihai Antonescu s-a declarat indispus „să las, ca până acum, ca Academia Română să se ocupe de apărarea drepturilor neamului românesc; Institutul Social la fel; Academia de Ştiinţe Morale şi Politice se ocupă şi ea; Institutele Istorice se ocupă şi ele şi până la urmă se ajunge la o anulare de principii şi de lucrări, astfel încât nu avem nicio lucrare pe care să putem conta sau, mai mult, să avem unele pe care o să trebuiască să le retragem din circulaţie, ca primejdioase apărării intereselor noastre de peste graniţă" 34. Concluzia se

29 Cf. Gh. Buzatu, *România şi Marile Puteri* (*1939 – 1947*), Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2003, p. 175 şi urm.

30 A se vedea şi modul în care, în 1943, a dispus organizarea arhivei personale (ANIC, fond PCM – Cabinetul civil M. Antonescu, dosar 362, f. 233 şi urm.

— *Biroul Păcii*, în inventarul original al fondului).

31 ANIC, fond PCM, dosar 1 075, f. 150 – 151.
32 *Pacea de mâine*, p. 59.
33 *Ibidem*, p. 55.
34 *Ibidem*, p. 329.

desprindea de la sine, fiind magistral sintetizată: „Înţelegeţi că Ministerul Afacerilor Străine, într-o perioadă de război, este Statul Major al doilea al Statului!...” 35

Aşa după cum s-a subliniat, cele şapte secţii ale *Biroului Păcii* au fost stabilite (ca profil şi componenţă nominală) în cadrul şedinţei de inaugurare din 16 iunie 194236, simultan avansându-se şi un program minimal de lucru, cuprinzând un număr de 18 Probleme de rezolvat de către „Biroul Păcii” 37.

Sub impactul evenimentelor generale, mai ales al celor militare, începând de la 6 martie 1943 Mihai Antonescu a intervenit pentru a se intensifica activitatea *Biroului Păcii38*. Din punctul său de vedere devenise clar că strategia organismului includea două obiective majore, care, însă, se interpătrundeau: lopera de propagandă a drepturilor şi intereselor României; 2 – pregătirea sub raport documentar a participării României la viitoarea Conferinţă de Pace39. Odată cu revitalizarea activităţii *Biroului Păcii*, Mihai Antonescu a optat pentru a se adopta şi împlini un document maximal, intitulat – defel pretenţios, dacă avem în vedere concepţia, amploarea şi varietatea obiectivelor (174) – Program pentru pregătirea materialului documentar de informare şi propagandă în vederea Conferinţei de Pace40, căruia i s-a adăugat nu mai puţin de 215 „Dosare speciale” 41. La şedinţa din 6 martie 1943 a *Biroului Păcii*, Mihai Antonescu, înainte de a inventaria „marile probleme”, pe care, în acel moment, le studiau „toate statele” 42, a reamintit asistenţei sensul războiului României:

„... Poporul român luptă azi în contra slavismului şi a comunismului, dar mâine el va trebui să lupte în contra

acelora care i-au luat pământul fără luptă.

Transilvania este datoria noastră faţă de noi înşine şi nu va fi un singur român care să nu moară pentru ea.

35 *Ibidem*, p. 326.

36 De la 6 iulie 1942 a debutat activitatea celei de a opta secţii (*ibidem*, p. 215 şi urm.).

37 *Ibidem*, p. 81 – 82. Iată lista acestor probleme: 1 – Permanenţele neamului românesc şi problemele permanente de propagandă şi organizare internaţională; 2 – Problemele etnice şi biologice; 3 – România, factor social de civilizaţie; 4 – România, factor industrial; 5 – România, stat agricol european; 6 – România, factor de ordin european financiar; 7 – Finanţele României; 8 – Problema Dunării; 9 – Problema Mării Negre; 10 – Problema comunicaţiilor europene şi misiunea României; 11 – Propaganda politică; 12 – Problema românilor de peste hotare; 13 – Propagandă şi influenţă negativă; 14 – Echivocul ungar; 15 – Misiunea de popor de margine a românilor; 16 – Structura socială ungară; 17 – Probleme politice speciale (graniţe, schimburi de populaţii, ordinea teritorială şi etnică etc.); 18 – Probleme speciale politice ale Transilvaniei.

38 În mod concret, deja la 19 august 1942, Mihai Antonescu formulase serioase rezerve şi critici acerbe pe marginea activităţii din iunie – august 1942 a comisiilor din cadrul *Biroului Păcii*, oferind ca variantă intensificarea eforturilor şi organizarea a patru grupe în cadrul Ministerului Afacerilor Străine (I – Grupul documentar; ÎI – Grupul tehnic; III – Grupul pentru cercetarea materialului documentar cu caracter politic; IV – Grupul pentru cercetarea materialului despre Transilvania) (ANIC, fond

PCM – C$_3$M9, dosar 514/1942, f. 77 – 78).

39 Vezi expozeul lui Mihai Antonescu din 13 martie 1943 (apud Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 447 şi urm.), în care constata că, din programul de lucrări

stabilite în iunie 1942, „puţine au fost întocmite” (*ibidem*, p. 448).

40 ANIC, fond PCM, dosar 1 075/1943, f. 94 – 111; Arhiva MAE, Bucureşti, fond Conferinţa de Pace de la Paris din 1946, dosar 94, f. 158 – 161; Arhiva CNSAS, Bucureşti, fond 40 010, „Tribunalul Poporului”, dosar 95/I; Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 454 – 461.

41 *Ibidem*, p. 461 – 468.

42 ANIC, fond PCM, dosar 1 075, f. 26 – 27.

Mai bine să ne prăbuşim într-o luptă dreaptă, decât să trăim veacuri în ruşinea nedreptăţii…” 43

Mihai Antonescu avea să revină, în acelaşi sens, la reuniunile din 13 martie 194344 sau din 20 martie 194345, dar mai cu seamă, la Sibiu, la 19 iulie 194246, când a explicat că acţiunea României rezulta din *„comandamentele istoriei şi legile unităţii naţionale”*, toate exprimând deopotrivă *„însuşi sensul existenţei noastre* (subl. ns.)” 47. Şi, deşi încă la 19 august 1942 înaltul demnitar decisese că, din acel moment, toate comisiile *Biroului Păcii* intrau „în vacanţă” (?!) 48, pentru a se inaugura activitatea celor patru grupuri deja menţionate49, el a sugerat ca, în abordarea problemelor, specialiştii îndemnaţi să coopereze să renunţe la tratările „alambicate” şi „abstracte”, urmărindu-se „rezultate practice, fiindcă savanţi ne naştem şi cunoaştem toate problemele; rămâne numai să le aplicăm” 50. În chip concret, s-a pronunţat oratorul, „pe mine nu mă interesează… să fac academie, ci eu vreau să fac broşuri şi lucrări de propagandă şi informaţie politică. Nu vreau ca să mă abat de la adevărul ştiinţific […], dar nu pot nici să fiu la sclavia datelor ştiinţifice şi a cercetărilor care nu se mai termină […] Acestea sunt lucrări care trebuie făcute mult mai târziu. Practic şi imediat, mie îmi trebuie să am problemele principale rezolvate, constantele neamului românesc. Pe acestea lucrez…” 51 Fără a nominaliza pe

cineva, Mihai Antonescu a decis: „N-am nevoie de figuranţi; am nevoie de colaboratori; am nevoie de contribuţii sincere şi efective. N-am timp de politeţi [...] Am nevoie de oameni care să mă ajute; am nevoie de oameni care să mă înţeleagă" 52. Însă după mai multe luni, la 6 martie 1943, Mihai Antonescu – oarecum în contradicţie cu el însuşi – a solicitat din nou sprijinul specialiştilor, le-a solicitat sugestiile, pledând pentru poziţia lor de „centru generatori de difuzare" a energiilor şi cunoştinţelor, contând pe concursul Academiei Române şi al universităţilor, al marilor institute de cercetare53. De altfel, fuseseră invitaţi şi au avut intervenţii: prof. I. Simionescu, preşedintele Academiei Române54; prof. G.G. Mironescu, reprezentând Academia de Ştiinţe Morale şi Politice55; Gh. Brătianu, profesor al Universităţii din Bucureşti şi directorul Institutului de Istorie Universală „N. Iorga" 56; D. Gusti, delegat şi lider al Institutului Social Român57; Constantin C. Giurescu, profesor al Universităţii din Bucureşti şi directorul

43 *Ibidem*, f. 39 – 40.

44 *Ibidem*, f. 84 – 111.

45 *Ibidem*, f. 112 – 125, inclusiv intervenţiile profesorilor N. Daşcovici, Gh. Brătianu şi Ioan Lupaş (f. 115 – 122).

46 *Ibidem*, f. 129 – 177. Vezi şi alocuţiunile Mareşalului Antonescu, la începutul şi sfârşitul manifestă4 r7 ii (f. 127 – 128, 178 – 180).

47 *Ibidem*, f. 137. Cu acelaşi prilej, înaltul demnitar a declarat că „nici în groapă nu voi ierta pe aceia care la Viena [30 august 1940] au semnat, trădând, dezonoarea Neamului Românesc" (*ibidem*, f.

141).

48 Idem, dosar 514/1942, f. 108.

49 *Ibidem*, f. 77 – 78.

50 *Ibidem*, f. 108.

51 *Ibidem*, f. 110.
52 *Ibidem*, f. 111.
54 Idem, dosar 1 075/1943, f. 27.
54 *Ibidem*, f. 73.
55 *Ibidem*, f. 74.
56 *Ibidem*, f. 74 – 76.
57 *Ibidem*, f. 76 – 77.

Institutului de Istorie Naţională, care a precizat că deja răspunse cu fapte58; prof. I. Lupaş, directorul Institutului de Istorie Naţională al Universităţii din Cluj-Sibiu59; prof. Victor Papacostea, directorul Institutului de Studii şi Cercetări Balcanice60; prof. Horia Hulubei, rectorul Universităţii din Bucureşti61; Grigore Antipa62; prof. Silviu Dragomir, care organizase, în cadrul Universităţii din Cluj-Sibiu, Centrul de Studii privitoare la Transilvania63, ce avea să procedeze în lunile imediat următoare (1944 – 1945) la valorificarea unor micro-monografii pe profilul programului *Biroului Păcii*, în cadrul unei colecţii proprii – „Bibliotheca Rerum Transsilvaniae” 64. Din rândul celor prezenţi, prof. Gh. Brătianu, evocând preocupările anterioare, a insistat asupra cursului ce predase la Universitatea din Bucureşti în ultimii doi ani pe tema *Istoriei Mării Negre65*, iar prof. Victor Papacostea, realist dar entuziasmat, a vorbit în numele celor care vor răspunde „cu toată puterea noastră de credinţă şi cu toată puterea noastră de muncă la apelul pe care Ţara, prin Dv., ni-l face” 66. Au intrat în sfera contribuţiilor remarcabile sintezele prof. Constantin C. Giurescu din seria *Istoriei Românilor*, coordonarea monumentalei monografii tipărită în limba germană consacrată Transilvaniei67, ca şi micro-sintezele, editate în româneşte şi în mai multe limbi străine – *Transilvania. Schiţă istorică* (1943 – 1944) 68 sau *Die europäische Rolle des rumänischen Volkes* (1941) 69. Să mai avem în seamă: Simion Mehedinţi, *Rumänien an der Ostgrenze Europas* (1941); Horia Ursu, *Bastionul de*

Răsărit al Europei: *Poporul Român* (1941); Grigore Antipa, *Die Donau. Ihre politische und wirtschaftliche Bedeutung im Leben des rumänischen Volkes* (1941); Theodor Capidan, *Die Mazedo-Rumänen* (1941); Alexandru V. Boldur, *Cu privire la istoria Transnistriei. Studiu critic* (Bucureşti, 1943); idem, *Românii şi strămoşii lor în istoria Transnistriei* (Iaşi, 1942); Ion I. Nistor, *Aspecte geopolitice şi culturale din Transnistria* (Bucureşti, 1942); Nicolae M. Popp, *Românii din Basarabia şi Transnistria* (Bucureşti, 1941); C. Gh. Constantinescu, *Românii transnistrieni* (Bucureşti, 1942) 70; N.

58 *Ibidem*, f. 77 – 78.

59 *Ibidem*, f. 78 – 79.

60 *Ibidem*, f. 79 – 80.

61 *Ibidem*, f. 80.

62 *Ibidem*, f. 82 – 83.

63 *Ibidem*, f. 80 – 81

64 Vezi, în acest sens, Silviu Dragomir, *La Transylvanie avant et après l'arbitrage de Vienne*, Sibiu, 1943 (nr. I); idem, *Le Banat Roumain*, Sibiu, 1944 (nr. XIII); Georges Sofronie, *Frontière et Nation en Droit International*, Sibiu, 1944 (nr. IX); idem, *Les antécédents diplomatiques de l'acte de Vienne* (*Du 30 Août 1940*), Sibiu, 1945 (nr. XV); Al. Procopovici, *Die Rumänenfrage*, Sibiu, 1944 (nr. III); Tudor Drăganu, *La doctrine juridique de la Couronne hongroise*, Sibiu, 1944 (nr. IV); Al. Filipaşcu, *Le Maramureş*, Sibiu, 1944 (nr. X); Camil Negrea, *Le problème de rétablissement de la législation roumaine en Transylvanie du Nord*, Sibiu, 1945 (nr. XVIII) ş.a.

65 Cf. Gheorghe Zbuchea, *Gh. I. Brătianu*: *O carte vorbită, dar nu şi scrisă*, în vol. *Arta Istoriei – Istoria Artei. Acad. Răzvan Theodorescu la 65 de ani*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2006, p. 387 – 397;

ANIC, fond PCM, dosar 1 075, f. 74 – 76.6667 *Ibidem*,

f. 80.

67 Vezi *Siebenbürgen*, I-II, Vorwort von Constantin C. Giurescu, Bukarest, 1943, VIII – 794 p. (Institut für Geschichte în Bukarest).

68 Lucrare revăzută şi reeditată în româneşte, engleză, germană sau franceză între 1967 şi 1972.

69 Studiu inclus, în formă abreviată, în volumul *Siebenbürgen*, I, p. 425 – 434.

70 Majoritatea reeditate după 1989 (vezi Florin Rotaru, ed., *Românitatea transnistriană. Antologie*, Bucureşti, Editura Semne, 1996).

P. Smochină, *Din amarul românilor de peste Nistru* (Bucureşti, 1941) 71; general Radu Rosetti, *Războiul pentru reeliberarea Bucovinei şi Basarabiei* (Bucureşti, 1942); Guvernământul Basarabiei, *Basarabia dezrobită. Drepturi istorice. Nelegiuiri bolşevice. Înfăptuiri româneşti* (Bucureşti, 1942) 72; Emil Diaconescu, *Românii din Răsărit. Transnistria* (Iaşi, 1942). Importante lucrări au fost consacrate Dobrogei, începând cu sinteza prof. Radu Vulpe – după modelul prof. C. Daicoviciu, cu o *Transilvanie în Antichitate73* – despre istoria veche a ţinutului dintre Dunăre şi Marea Neagră74. Un rol şi un ecou important l-au avut publicaţiile de istorie, precum „Revue de Transylvanie", cu un număr special (iulie-decembrie 1944) consacrat problemelor româneşti în viziunea Păcii75. S-a neglijat, în context, rostul prof. P.P. Panaitescu, excelentul nostru medievalist, prezent în acţiune cu lucrări de profil76, după ce se impusese cu un manual pentru cursurile secundare privind *Istoria Românilor*, tipărit în mai multe ediţii77; a nu se neglija, de asemenea, că în noiembrie 1940 P.P. Panaitescu şi Emil Lăzărescu au pregătit, pentru deplasarea lui I. Antonescu la întâlnirea cu A. Hitler la Berlin, „dosarul".

78

cu problemele istoriei româneşti. Gh. Brătianu,

deopotrivă cu profesorii Constantin C. Giurescu şi P.P. Panaitescu, s-a înscris printre cei mai prolifici şi redutabili istorici, mai ales după micro-monografiile din 1940 – *Moldova şi frontierele sale istorice* (1940), cu ediţii în limbile franceză, germană, italiană, engleză) 79 sau *România şi Ungaria* (Bucureşti, 1940), *Misiunea istorică a Ungariei* (Bucureşti, 1942), de asemenea traduse în limbi de circulaţie internaţională. Este în afară de orice îndoială însă că, dintre cărţile ilustrului istoric, au rămas contribuţii istoriografice de referinţă, aşa precum: *Originile şi formarea unităţii româneşti* (Bucureşti, 1942), *La Bessarabie*. *Droits nationaux et historiques* (Bucarest, 1943), editarea revistei Geopolitica şi Geoistoria (1941 – 1944). Cu toate că, în context şi în concordanţă cu menirea *Biroului Păcii*, planificată de prof. Mihai Antonescu, colegul său de la Universitatea din Bucureşti şi fostul aderent al dizidenţei

71 Vezi şi N.P. Smochină, *I Romeni fra îl dniester* et il *Bug*, Bucureşti, Tip. „Bucovina" I. E.

Torouţiu, 7 21942.

72 De asemenea, reeditate (vezi Florin Rotaru, *Suferinţele Basarabiei şi răpirile ruseşti*. *Antologie*, Bucureşti, Editura Semne, 1996).

73 Cf. Ioan Opriş, *Constantin Daicoviciu în zodia confruntărilor*, în „Muzeul Naţional", t. XVII/2005, Bucureşti, p. 449 – 465. Alte informaţii extrem de preţioase privind activitatea istoricilor români în anii '40, examinate ulterior prin filtrul organelor speciale ale fostului regim comunist, în idem, *Istoricii şi Securitatea*, I-II, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2004 – 2006.

74 Vezi referiri bibliografice în Adrian Rădulescu, Ion Bitoleanu, *Istoria Dobrogei*, Constanţa, Editura Ex Ponto, 1998; Valentin Ciorbea, *Evoluţia Dobrogei între 1918 – 1944*. *Contribuţii la cunoaşterea problemelor geopolitice, economice, demografice, sociale şi ale vieţii politice şi*

militare, Constanţa, Editura Ex Ponto, 2005; I. Munteanu, *Interferenţe geopolitice la Dunărea de Jos în epoca modernă*, Bucureşti, 1999; Valentin Ciorbea, coordonator, *Germanii dobrogeni – Istorie şi civilizaţie*, Constanţa, Editura Muntenia, 2006; Vasile Mărculeţ, *Consideraţii asupra începuturilor statului dobrogean*, în „Anuarul Muzeului Marinei Române", t. IX/2006, Constanţa, p. 219 – 237.

75 Vezi Georges Sofronie, *L'Acte de Vienne (du 30 août 1940)* «*Diktat*», *non pas* «*Sentence arbitrale*», în „Revue de Transylvanie", t. X, nos. 3 – 4/1944, p. 3 – 32; Tudor Drăganu, *Les decisions d'lba Iulia et leur interprétation par les minorités nationales de Roumanie*, în idem, p. 52 – 73. În acelaşi număr, s-a bucurat de o amplă recenzie solida contribuţie a lui Gh. Brătianu intitulată *Le problème de la continuité daco-roumaine* (Bucarest, 1944), în idem, p. 140 – 153 (Mihail P. Dan).

76 Vezi, de exemplu, P.P. Panaitescu, *Români şi bulgari*, Bucureşti, 1944, 66 p.

77 Retipărit şi recomandat cu stăruinţă elevilor imediat după 1990.

78 ANIC, fond PCM – CM, dosar 181/1940, filele 53 – 72.

79 Toate reeditate, prin grija lui Florin Rotaru, Bucureşti, Editura Semne, 1995, 121 p.

liberale din anii '3080, cea mai reprezentativă operă, formând iniţial obiectul unui curs universitar, s-a concretizat într-o ambiţioasă sinteză, al cărei titlu şi conţinut trimiteau, cu semnificaţie aparte, la înseşi bazele construcţiei ce se proiecta odată cu sfârşitul războiului în curs: *Formules d'organisation de la paix dans l'histoire universelle* (I-II.

Bucarest, 1945 – 1946) 81.

Un alt fapt remarcabil: din primele momente ale comunizării României, care, în mod cu totul nefericit şi

păgubitor evoluţiei ţării, au coincis epocii sfârşitului celui de-al doilea război mondial şi debutului epocii postbelice, majoritatea copleşitoare a lucrărilor redactate prin grija sau în spiritul iniţiativelor *Biroului Păcii* au fost trecute în

82

anii 1945 – 1948 – prin decrete-legi – în rândul scrierilor interzise. Ceea ce, indiscutabil, a reprezentat o probă elocventă în sensul că, după ce, în condiţii istorice

83

concrete, România „pierduse" Pacea din 1946 – 1947, prin cumplitele sacrificii impuse de învingătorii din 1945, opera *Biroului Păcii* nu s-a dovedit întru totul ineficientă sau... ignorată! mai ales că destinul provinciilor istorice pierdute în anul tragic 1940 îl obsedase cu supra de măsură: Basarabia, nordul Bucovinei, Ţinutul Herţa, nordul Transilvaniei şi Cadrilaterul.

Aşa după cum am constatat, în cadrul *Biroului Păcii* s-a constituit la un moment dat, desigur că în funcţie de negocierile antamate în vara anului 1942 între Bucureşti şi Sofia, posibil chiar la recomandarea Berlinului84, o secţie pentru „reluarea tratativelor cu Bulgaria". Secţia respectivă, pusă sub preşedinţia generalului N. Stoenescu, ministrul Finanţelor, ceea ce a sugerat clar ţelurile şi aşteptările iniţiatorului, s-a întrunit în mai multe rânduri, la 6, 13, 20, 29 iulie sau la 1 august 194285, dar şi la 13 august 194286. Comisia s-a bucurat de participarea unor specialişti de marcă în domeniile diplomatic, economico-financiar, juridic, fiind suficient să reţinem numele unora dintre cei care au intervenit în dezbateri: în afară, bineînţeles, de titularul Finanţelor, generalul N.

80 După lovitura de stat de la 23 august 1944, în care Gh. Brătianu fusese implicat, Mihai Antonescu s-a dezis complet de marele istoric. Interogat de Avram Bunaciu, la 13 aprilie 1946 fostul lider al diplomaţiei române a precizat: „Dacă mă consideraţi ca om, lăsaţi-mă

să vă spun că Gh. Brătianu este a doua amărăciune pe care am avut-o după 23 august. Pentru că în ziua de 23 august a avut un rol atât de odios, dacă vreodată voi fi liber şi voi mai putea să întind mâna oamenilor, nu voi mai întinde mâna lui Gh. Brătianu. Oricine putea să facă ce a făcut [el] la 23 august, dar Gh. Brătianu nu putea să facă. L-am ţinut la curent pe Gh. Brătianu de absolut tot ce am întreprins, de greutăţile mele cu Mareşalul în politica externă L-am informat de tot, Nu avea dreptul să facă să-mi sfârşesc viaţa arestat (subl. ns.)" (Marin Radu Mocanu, *Avram Bunaciu. Documente*, Bucureşti, Fundaţia Culturală Libra, 2006, p. 175 – 176).

81 Apărută nu demult, graţie Editurii Enciclopedice din Bucureşti, în ediţie definitivă. Apărută nu demult, graţie Editurii Enciclopedice din Bucureşti, în ediţie definitivă (vezi Georges I. Brătianu, *L'Organisation de la Paix dans l'histoire universelle. Des origines à 1945*, cu o prefaţă de John Rogister, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1997, 344 p.). Marele istoric publicase pentru început, în „Revue Historique du Sud-Est Européen" (t. XXII/1945; t. XXIII/1946) sau în „Revue du Moyen Âge Latin" (t. V), un rezumat al sintezei.

82 Cf. Paul Caravia, coordonator, *Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate. România 1945 – 1989*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2000.

83 Gh. Buzatu, *România şi Marile Puteri. 1939 – 1947*, p. 423 şi urm.

84 La 17 iunie 1942, de exemplu, Ernst von Weiszäker, din cadrul MAE al Reichului, a transmis lui Raoul Bossy, ministrul român la Berlin, invitaţia „amicală" pentru guvernele României şi Bulgariei de-a finaliza chestiunile rămase în suspensie după Tratatul de la Craiova din 7 septembrie 1940 (Petre Otu, ed., *Pacea de mâine*, p. 26).

85 Vezi Petre Otu, ed., *Pacea de mâine*, pp. 215 –

220, 239 – 264, 268 – 292.

86 ANIC, fond PCM – CM, dosar 512/1942, f. 270 – 284.

Stoenescu, C. Stoicescu, ministrul Justiţiei, Mircea Vulcănescu, subsecretar de stat la Finanţe, diplomaţii Gh. Davidescu, I. Christu, iar într-un rând însuşi liderul diplomaţiei Bucureştilor ş.a. În cursul reuniunilor, s-a căzut de acord, mai cu seamă la sugestiile lui N. Stoenescu şi I. Christu, că nu „toate" problemele rămase în suspensie între România şi Bulgaria în urma Tratatului de la Craiova din 194087 aveau să-şi afle soluţii (6 iulie 1942) 88, decisiv fiind stabilirea fondului dosarului89. Admiţându-se, la propunerea aceloraşi, să nu se admită cedări în negocierile cu Bulgaria (13 iulie 1942) 90, secţia *Biroului Păcii* a avut în atenţie: schimbul de populaţie efectuat şi negocierea sumei forfetare, situaţia refugiaţilor şi chestiunea arhivelor (13 şi 20 iulie 1942) 91, problema

92

telefoanelor (1 august 1942). La şedinţa din 29 iulie 1942 a fost prezent ministrul de Externe, Mihai Antonescu, care a recomandat principiile de urmărit, a formulat aspectele de ordin tehnic şi financiar în atenţie şi nu a ignorat, în context, să-şi exprime intenţiile, mai precis: „… *Ceea ce mă interesează pe plan diplomatic şi politic este să fac acest pas înainte pentru a nu-l face alţii şi a mă prinde într-un cleşte şi pe urmă să nu mai pot ajunge la schimbul de populaţie pe pachete. Dacă pot să obţin aceste date, atunci, fără îndoială, mă interesează rezolvarea tuturor problemelor. Aceasta mă preocupă din punct de vedere tehnic* […] *În ceea ce priveşte chestiunile de principii, ceea ce mă preocupă este să facem un pas înainte în raporturile româno-bulgare. Întreaga problemă de principii trebuie să fie rezolvată în acest spirit* (subl. ns.)" 93.

Este, fără îndoială, inutil să mai precizăm că toate

compartimentele (comisii, grupuri etc.) care au funcţionat în cadrul sau în numele *Biroului Păcii* (1942 – 1944), succedat după lovitura de stat din 23 august 1944, de o Comisie tehnică pentru studiul problemelor Păcii, la nivelul Ministerului Afacerilor Străine din Bucureşti (după 1 februarie 1945) 94, au avut un rol bine determinat. Mai apoi, în august 1945, sub conducerea lui Gh. Tătărescu, noul lider al diplomaţiei române (martie 1945 – noiembrie 1947), s-au constituit – după modelul *Biroului Păcii*, mai mult ca sigur – două comisii care aveau în atenţie două probleme: pregătirea documentelor privind participarea ţării la viitoarea Conferinţă a Păcii şi stabilirea cuantumului reparaţiilor (de achitat ori de primit) 95. Cu aportul specialiştilor, programul împlinit a excelat prin profunzime şi concreteţe, prin realism şi amploare, iar roadele activităţii s-au evaluat la şi după

87 Pentru detalii, vezi Aurel Preda-Mătăsaru, *Tratatul între România şi Bulgaria, semnat la Craiova la 7 septembrie 1940. Trecut şi prezent*, Bucureşti, Editura Lumina Lex, 2004, p. 99 şi urm.

88 *Pacea de mâine*, p. 215.

89 *Ibidem*, p. 216 – 217.

90 *Ibidem*, p. 244 – 245.

91 *Ibidem*, pp. 239 – 243, 247, 259, 263.

92 *Ibidem*, p. 281 şi urm.

93 *Ibidem*, pp. 276, 280.

9945 Arh. MAE, fond Conferinţa de Pace de la Paris din 1946, vol. 94, f. 36.

95 ANIC, fond PCM – SSI, dosar 116/1945). Prezentăm lista dosarelor speciale studiate şi soluţionate de comisii: 1 – dosare politice (teritoriile istorice româneşti şi românii din jurul graniţelor – 4); 2 – dosare politice internaţionale (7); 3 – raporturile României cu Marile Puteri (6); 4 – raporturile României cu Ţările Latine (4); 5 – raporturile României cu alte ţări (4); 6 – dosare economice

(25); 7 – chestiuni speciale (11); 8 – dosare politice şi administrative (*ibidem*, filele 461 – 468). Se observă, astfel, că nu numai se continua activitatea *Biroului Păcii*, dar se preluau dosarele pregătite de acesta (vezi Stela Acatrinei, *Situaţia internaţională în 1946*: *Problemele păcii şi reconstrucţiei europene*. *Aspecte istoriografice*, în Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Istorie şi societate*, III, Bucureşti, Editura Mica Valahie.

2006, p. 324).

Conferinţa Păcii de la Paris din iulie – octombrie 1946, unde s-au dovedit neprecupeţite toate materialele adunate relativ îndeosebi la Transilvania96, după cum şi la ultima reuniune de la New York (noiembrie – decembrie 1946) a Consiliului Miniştrilor Afacerilor Externe ai Marilor Puteri învingătoare care au convenit asupra textelor definitive ale Tratatelor de Pace impuse foştilor sateliţi ai Reichului nazist – România, Finlanda, Ungaria, Bulgaria, dar şi Italia, toate convocate la Paris, la 10 februarie 1947, pentru a li se impune noile Dictate ale Păcii.

După cum lesne s-a putut constata, de o mare eficienţă în opera *Biroului Păcii* s-a dovedit activitatea istoricilor, geografilor, etnologilor, statisticienilor şi geopoliticienilor, reuniţi în cele două secţii de profil – istorică sau etnică, biologică şi statistică. Numai într-un atare context a fost posibil ca, datorită aceloraşi specialişti, să fie valorificate, într-un termen minim şi cu o periodicitate exemplară, excelente sinteze consacrate trecutului.

97

hărţi şi lucrări de cartografie istorică şi etnică. Dintre acestea din urmă, se impune de departe Atlasul *Spaţiul istoric şi etnic românesc*, apărut în anul 194298, apărut prin grija Institutului Cartografic Militar, Institutul Naţional Central de Statistică şi Academiei Române. După

cum constatăm, *Biroul Păcii* n-a fost implicat, cât timp fondarea lui a coincis cu însăşi apariţia Atlasului, dar cei mai proeminenţi dintre viitorii săi membri colaboraseră99. Editorul din 1992 – 1993 al Atlasului, motivându-şi gestul, consemna că beneficiem de „o lucrare remarcabilă prin acurateţe informaţiilor, prin conciziunea stilului şi, în special, prin expresivitatea hărţilor şi a graficelor [...] Lucrarea, în ansamblu, constituie o întreprindere ştiinţifică deosebit de valoroasă şi fără precedent la noi, depăşind în mod evident sfera conjuncturalului" 100. Este inutil să mai precizăm că, de atunci încoace, Atlasul *Spaţiul istoric şi etnic românesc* a stat permanent la dispoziţia delegaţilor României în toate confruntările internaţionale, inclusiv, dacă nu cumva în prima ordine, la Congresul Păcii de la Paris din iulie-octombrie 1946.

Este necesar să precizăm, în încheiere, că ediţia princeps a Atlasului *Spaţiul istoric şi etnic românesc* a beneficiat, cum se impunea, de un *motto* exemplar, şi anume:

Ne-am născut aici, suntem cei dintâi aşezaţi aici şi vom pleca cei din urmă / Mareşal Ion Antonescu.

ASTFEL, CEEA CE PENTRU MAREŞALUL PUTEA SEMNIFICA, FOARTE

BINE, CREZUL UNEI VIEŢI, PENTRU POPORUL ROMÂN ECHIVALA UNUI CERTIFICAT DE EXISTENŢĂ!

— ANEXE – *FILE DIN CORESPONDENŢĂ (1930 – 1945)*

96 De fapt, încă la 19 august 1942, Mihai Antonescu sugerase să se acorde o „atenţie specială" materialelor privind Transilvania (ANIC, fond PCM – CM, dosar 514/1942, f. 105).

97 Vezi Mircea Cociu, în *Spaţiul istoric şi etnic românesc*, III, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura

Militară, 918993, p. 90 (Postfaţă).

98 Publicat într-un tiraj limitat, în limbile circulaţie

internaţională, reeditat de Mircea Cociu, în colaborare cu Lucian Petre: *Spaţiul istoric şi etnic românesc*, I-III, Bucureşti, Editura Militară, 1992 – 1993.

99 *Ibidem*, vol. III (Postfaţă).

100 *Ibidem*, vol. I.

1 – [Decembrie 19351 – Scrisoare dr. C. Angelescu către I. Antonescu

ACADEMIA DE ŞTIINŢE DIN ROMÂNIA

Stimate Coleg.

Avem onoarea şi deosebita plăcere a vă aduce la cunoştinţă că în adunarea generală extraordinară care a avut loc sâmbătă 21 decembrie 1935, în urma propunerii Secţiunii de Geniu Militar, aţi fost ales în unanimitate membru titular al acestei Secţiuni.

Suntem convinşi că Dv. prin activitatea Dv. ştiinţifică veţi contribui la progresul Academiei noastre.

Preşedinte, Secretar General.

Dr. Angelescu M. Musceleanu

(ANIC, fond I. Antonescu, dosar 4, f. 35).

2 – [7 septembrie 19401 – Telegrama Prof. C. Angelescu adresată lui I. Antonescu

Generalului Ion Antonescu, Prim-Ministru

Preşedinţia Consiliului, Calea Victoriei, Loco

Bucureşti

Nr. 0122859 – 7.9.1940, ora 17, 40

Membrii Institutului101 de Ştiinţe al României roagă pe nepreţuitul lor coleg să primească, odată cu profundul lor omagiu de simpatie şi admiraţie, asigurarea că urmăresc cu încredere uriaşa sa muncă pentru salvarea ţării în aceste momente atât de grele pentru neamul nostru şi îl încredinţează de toată dragostea şi devotamentul lor.

Preşedinte, Dr. Constantin Angelescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 249/1940, f. 46).

3 – [Februarie 19411 – Scrisoarea Generalului I. Antonescu adresată Prof. Eftimie Antonescu

Iubite Tilică.

101 Corect – Academiei!

Mulţumesc de strădaniile tale. Pentru guvernarea ta îţi comunic: În niciun caz Legiunea nu mai poate fi reînviată sub formele politice vechi. Am făcut o greşeală pentru că la ea m-a împins curentul de opinie de publică. Astăzi, după dureroasa şi tragica suferinţă, acelaşi curent mă opreşte să revin. Deocamdată, linişte, ordine, disciplină şi muncă. Politica la repaus. Forţele politice ale naţiei se vor regrupa sub steagul naţionalismului şi al creştinismului. Doctrinele la coş.

Cu drag:

Ion

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 562/1941, f. 766. Generalul răspundea mesajului profesorului din 10 februarie 1941 – *ibidem*, f. 767)

4 – [1 ianuarie 19411 – Telegrama adresată de Prof. C.C. Giurescu Generalului I. Antonescu

General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Predeal

Bucureşti – 200099 – 24 – 1/1 – 13

Cele mai bune urări de sănătate. Noul An să însemne începutul refacerii hotarelor prin Dv.

Constantin Giurescu

(ANIC, fond PCM, dosar 207/1940, f. 181).

5 – [22 aprilie 19411 – Scrisoarea Silviei P. Panaitescu adresată Prof. Mihai Antonescu

22/IV 1941

Domnule Profesor.

Fac din nou apel la amabilitatea dumneavoastră, pentru a vă ruga călduros să binevoiţi a dispune fixare de domiciliu forţat acasă soţului meu, profesor P.P. Panaitescu, spre a-şi putea pune la punct o serie de lucrări ştiinţifice de mare valoare pentru istoria ţării noastre.

Îmi iau curajul să vă rog acest lucru, pe de o parte

pentru că mi-aţi vorbit în repetate rânduri de înţelegere şi prietenie pentru soţul meu, iar, pe de altă parte, pentru că am convingerea că vina lui nu este chiar aşa de mare ca să întunece în chip necruţător un trecut fără pată şi o viaţă închinată în întregime ştiinţei şi educaţiei morale şi intelectuale a tineretului nostru.

În speranţa concursului dumneavoastră binevoitor, vă rog să primiţi, domnule profesor, expresiunea deosebitei mele consideraţiuni.

Silvia P. Panaitescu

(ANIC, fond DGP, dosar 239/1941, f. 12 – 13).

6 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Valer Pop – General I. Antonescu

General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

Bucureşti.

Nr. 16628 – 22.6.1941, ora 13, 55

În clipa când se săvârşeşte întâiul şi cel mai însemnat act pentru reîntregirea hotarelor româneşti, Vă urez, adânc emoţionat, să conduceţi Ţara şi Armata la cele mai înalte culmi ale gloriei prin răpunerea bolşevismului, a celui mai crunt duşman al nostru şi al omenirii.

Trăiască România Mare!

Valer Pop

Domnului Valer Pop La Ministerul Afacerilor Străine, Bucureşti

Vă mulţumesc pentru simţămintele şi bunele urări ce-mi adresaţi la săvârşirea întâiului pas pentru refacerea Patriei mutilate şi răstignite timp de un an pe crucea tuturor suferinţelor.

General Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 96, 99).

7 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Facultatea de Litere din Bucureşti General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Comandantul de

Căpetenie al Armatei Loco

București

Nr. 16426 – 22.6.1941, ora 16

În momentul în care bravura, demnitatea şi destinul neamului românesc îşi spun iarăşi cuvântul prin bravura, demnitatea şi destinul Generalului săi de astăzi, Corpul Didactic şi studenţii Facultăţii de Litere din Bucureşti, printre care se găsesc profesorii şi studenţii Facultăţii din cernăuţi, se închină în conştiinţele lor de buni români pentru prima noua izbândă la care v-a chemat Dumnezeu şi trecutul de gloria al acestui Neam. Pe drumul victoriei vă ocrotesc toţi voievozii şi vă urmează ţara pe care o faceţi să-şi rostească iar cuvântul în istoria sa şi a lumii.

Trăiască Patria, Regele şi Conducătorul României!

Decanul Facultăţii de Litere, (ss) Alexandru Marcu

Profesor I. Andrieşescu, Gh. Antonescu, N. Bănescu, Gh. Brătianu, P. Cancel, T. Capidan, D. Caracostea, N. Cartojan, Şt. Ciobanu, N. Florian, C. Giurescu, V. Grecu, D. Gusti, N. Herescu, S. Lambrino, D. Marmeliuc, L. Moraru, V. Moraru, B. Munteanu, C. Narly, I. Nistor, Gh. Oprescu, I. Petrovici, Sever Pop, D. Protopopescu, M. Ralea, Al. Rosetti, Sauciuc Săveanu, Radu Zbierea, I. Ştefănescu.

Domnului Alexandru Marcu, Decanul Facultăţii de Litere Loco

Mulţumesc profesorilor şi studenţilor Facultăţii de Litere din Bucureşti pentru mărturia profundei lor simţiri patriotice şi pentru caldele urări făcute Patriei.

General Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, filele 119, 121 – 122).

8 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame

Prof. Ştefan Ciobanu – General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Loco

București

Nr. 018774 – 22.6.1941, ora 20

În clipele în care numele Dv. se gravează în Istoria Neamului Românesc, îmi iau permisiunea, cu tot respectul cuvenit, să aduc prinosul de recunoştinţă dezrobitorului provinciei unde am văzut lumina zilei.

Profesor Ştefan Ciobanu

Domnului Profesor Ştefan Ciobanu Bucureşti

Mulţumesc pentru bunele sentimente mărturisite în ceasurile jertfelor pentru dezrobirea pământului scump al Basarabiei.

General Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 168, 170).

9 – [22 iunie 19411 – Schimb de mesaje Prof. I. Simionescu – General I. Antonescu

ACADEMIA ROMÂNĂ Bucureşti

No. 2342 22 iunie 1941

Domnule General.

În momentele prin care trecem, înălţătoare şi plin de speranţe, întreaga suflare românească are datoria sfântă de a face zid de susţinere celor meniţi să învie vitejia străbună.

Academia Română, în trecutul căreia s-a înfăptuit unirea sufletească a reprezentanţilor românimii de pretutindeni, îşi îndreaptă urările sale de biruinţă către brava oştire română şi către vrednicul ei Conducător.

Trăiască Patria în graniţele ei fireşti, trase până unde se aude graiul românesc.

Trăiască Majestatea Sa Regele Mihai I, a cărui domnie să însemne unire veşnică, deplină, a poporului român.

Să trăiţi, Domnule General; fie ca faptele Dv. să se înscrie în Istoria neamului, alături de ale tuturor a din trecut, care au condus la glorioase biruinţe.

PREŞEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNE, I. Simionescu

Domniei-Sale Domnului

General Ion Antonescu – Conducătorul Statului şi Preşedintele Consiliului de Miniştri – Loco

Telegramă

Domnului Prof. I. Simionescu, Preşedintele Academiei Române Loco

Temeiul acţiunilor noastre naţionale a fost totdeauna adevărul. Slujitoare a adevărului, Academia Română a luminat drumurile şi ţintele strădaniilor româneşti de unitate şi de stăpânire a drepturilor fireşti din cuprinsul spaţiului nostru etnic şi istoric. Urările adresate oştirii de către cel mai înalt aşezământ al spiritualităţii româneşti, în ceasul în care armele naţionale cuceresc o nouă împlinire a destinului, sunt deosebit de preţioase pentru conştiinţa neamului întreg. Ele au un înţeles cu atât mai înălţător, cu cât steagurile noastre dezrobitoare, alături de steagurile aliate ale Marelui Reich German, alungând întunericul şi crima, reîntronează în Răsăritul Europei puterile libertăţii, credinţei şi culturii.

Vă rog să primiţi personal şi să transmiteţi membrilor Academiei Române mărturia caldă a preţuirii şi mulţumirilor mele.

General Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 217, 219).

10 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Dr. Daniel Ciugureanu – General I. Antonescu

Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului – Pe zonă – În clipa când armata română, sub strălucita comandă a Domniei-Voastre, a călcat pe pământul Basarabiei, gândul tuturor românilor dintre Prut şi Bug se îndreaptă către Conducătorul Statului cu sentimentul de adâncă recunoştinţă şi cu speranţa de a reintra în curând în căminurile noastre, de unde să contribuim cu toate puterile la propăşirea neamului.

Trăiască România Mare!

Preşedintele Cercului Basarabenilor.
Dr. Daniel Ciugureanu, fost Ministru
Bucureşti, 2 iulie 1941
Domnule Preşedinte.
Vă mulţumesc pentru bunele sentimente exprimate în numele „Cercului Basarabenilor”.
Speranţele dumneavoastră sunt chezăşuite de vitejii şi jertfa soldatului român, căruia toţi trebuie să-i aducem prinosul recunoştinţei noastre.
Primiţi, vă rog, asigurarea înaltei mele consideraţiuni.
General Antonescu
Domniei-Sale
Domnului Doctor Daniel Ciugureanu, Preşedintele „Cercului Basarabenilor” Bucureşti.
Şoseaua Iancului, nr. 104
(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 163 – 164).
11 – [22 iunie 19411 – Schimb de telegrame Prof. N. Smochină – General I. Antonescu
Domnului General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Bucureşti
Asociaţia Românilor Transnistrieni, adânc mişcată de apelul Domniei-Voastre adresat ostaşilor şi poporului român de a sfărâma lanţurile robiei şi de a readuce pe toţi fraţii la sânul patriei libere, vă urează deplină izbândă în realizarea acestui ideal naţional. Pătrunşi de măreţia momentului, suntem gata de a servi ca ostaşi credincioşi pentru mărirea ţării care va îngloba în viitoarele graniţe şi pe românii de peste Nistru ca zac în închisori şi duc o viaţă umilită sub jugul de oţel al fiarelor roşii. Trăiască România de la Tisa până la Bug!
Trăiască Conducătorul Statului Român şi al glorioasei noastre armate!
Preşedinte, N. Smochină Secretar General, A.

Niculescu

București, 1 iulie 1941

Domnule Președinte.

Glasul fraților noștri din străvechile așezări românești dintre Nistru și Bug a găsit răsunet viu și adânc în inima mea. Armele oștirii române înfrățite cu armata Marelui Reich German, ducând cu ele biruința ocrotitoare a dreptății, vor asigura mult încercatului românism transnistrian deplinătatea mântuitoare a unei vieți naționale statornic și îndelung așteptate.

Mulțumesc călduros Asociației Românilor Transnistrieni pentru simțămintele patriotice și pentru bunele urări făcute în ceasul pornirii războiului sfânt al dezrobirii fraților și al reîntregii hotarelor.

General Antonescu

Domniei-Sale

Domnului N.P. Smochină

Președintele Asociației Românilor Transnistrieni

București

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 204 – 205).

12 – [24 iunie 19411 – Schimb de telegrame Prof. M. Manoilescu – General I. Antonescu

Domnului General Antonescu, Conducătorul Statului I.C. Brătianu Nr. 9 – 24.6.1941, ora 8

Rezultatele diplomatice și politice repezi și strălucite obținute de Domnia-Voastră personal trezesc admirația bucuroasă a oricărui român și mai ales a acelora care au fost cei dintâi să cunoască și să sufere greșelile unui trecut atât de împovărător. Dumnezeu va fi alături de Dv. și pe câmpul de bătălie, unde veți desăvârși opera Domniei-Voastre de reparator al istoriei și de izbăvitor al umilințelor neamului.

Profesor Mihail Manoilescu

Domnului Profesor M. Manoilescu Str. Viilor, nr. 44

Bucureşti

Vă mulţumesc călduros pentru bunele sentimente.

General Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 558/1941, f. 231, 233).

13 – [10 octombrie 19411 – Prof. D. Gusti către Preşedinţia Consiliului de Miniştri

INSTITUTUL DE ŞTIINŢE SOCIALE AL ROMÂNIEI Bucureşti III Piaţa Romană, 4

No. 2788 10 octombrie 1941

Comitetul Institutului de Ştiinţe Sociale al României, întrunindu-se în ziua de 9 octombrie 1941, a procedat la completarea vacanţelor ivite în sânul său, în urma decesului Profesorului Petre Andrei şi a demisiei Domnului Profesor Anibal Teodorescu.

În unanimitate, au fost cooptaţi Domnii Profesor M. Antonescu, Vice Preşedinte al Consiliului de Miniştri, şi Prof. C. Buşilă, Ministru Lucrărilor Publice şi Comunicaţiilor.

Întrucât D-l Prof. Anibal Teodorescu ocupa demnitatea de Vice Preşedinte al Comitetului, membrii acestuia au hotărât în unanimitate să roage pe D-l Prof. M. Antonescu să accepte această demnitate.

Preşedinte.

Prof. D. Gusti Secretar General.

Al. Costin

Consilier la Înalta Curte de Casaţie (ANIC, fond PCM – CM, dosar 468/1941, f. 131).

14 – [23 octombrie 19411 – Scrisoarea lui Radu Rosetti către I. Antonescu

MINISTERUL CULTURII NAŢIONALE ŞI AL CULTELOR

Cabinetul Ministrului

23 octombrie 1941.

Ora 5

Dragă Antonescu.

Deoarece nu ai avut vreme să lucrezi cu mine alaltăieri şi ieri şi sunt unele cestiuni care-şi au însemnătatea lor şi sunt grabnice, iau această cale spre a ţi le prezenta. Azi e şedinţă a Sfântului Sinod. Lucrările fiind puţin numeroase, sesiunea se va isprăvi, probabil, azi, cel mai târziu mâine. Ar fi puţin deferent către membrii Sinodului ca să lucrez azi cu ei şi mâine să afle din ziare plecarea mea fără să-mi fi luat ziua bună de la ei. De aceea îmi propun ca, la sfârşitul şedinţei, să le anunţ plecarea mea de la conducerea acestui departament şi să-mi iau ziua bună în chip civilizat de la dânşii.

Duminică este deschiderea solemnă a cursurilor Şcolii Politehnice de la Timişoara la care am fost invitat şi la care vestisem că voi lua parte. Cum nu mă mai duc ar fi bine ca colegul [Constantin] Buşilă, invitat şi dânsul, să se ducă pentru că socotesc că guvernul trebuie azi să fie reprezentat la orice ceremonie din Banat şi din Transilvania. (Acelaşi lucru pentru deschiderea cursurilor Universităţii din Cluj-Sibiu la 2 noiembrie).

În fine, în alăturatele directive secrete ce ne-ai dat102 se află, la pagina 2, două aliniate (cele însemnate cu creionul) 103 a căror redacţie socotesc că ar trebui uşor modificată. În adevăr, în Consiliul de la Tighina, mi-ai dat ca directivă că în loc de profesor diriginte de clasă să fie câte un profesor îndrumător al unei grupe de elevi, toţi copiii unei şcoli împărţindu-se în atâtea grupe câţi profesori sunt. Această directivă a fost legiferată prin alăturatul decret-lege (art. 7 şi 9) ale cărui prescripţii au fost din nou aprobate de Dumneata la ultima şedinţă de lucru. Socotesc, deci, că cele două paragrafe din directive ar trebui puse de acord cu legea, înlocuind cuvântul de diriginte prin profesor conducător de grupă şi acel de clasă prin grupă104.

Cu aceleaşi sentimente de veche amiciţie, Al Dumitale – R. Rosetti

(ANIC, fond PCM – Cabinet Civil M. Antonescu, dosar 428, f. 198).

102 Nota Cabinetului Militar al Mareşalului cu nr. 3082/M din 20 octombrie 1941 (*ibidem*, filele 199 – 201), din care reţinem: „*Şcoala să rămână cu menirea de cultură şi educaţie. Nu se poate, deci, îngădui ca în cadrul ei tineretul să aibă preocupări de ordin politic. Sunt dăunătoare şi minţii şi formării sufletului. Anarhizează spiritul, scade nivelul intelectual şi moral al tineretului, pericliteză formarea elementelor de nădejde ale acestui neam. Profesorilor nu le este îngăduit a face politică în şcoală. În vremurile de astăzi, nici în afara ei* „(ANIC, fond PCM – Cabinet Civil M. Antonescu, dosar 428, f. 199).

103 *Ibidem*, f. 200.

104 Sublinieri în original.

15 – [4 noiembrie 19411 – Telegrama lui Nichifor Crainic către Mihai Antonescu

Domnului Mihai Antonescu, Vice Preşedintele Consiliului de Miniştri, Bucureşti

În numele grupării „Gândirea”, regretând că n-aţi putut participa personal, cum am dorit, la sărbătorirea Profesorului Gamillscheg, vă mulţumim călduros pentru frumoasa scrisoare trimisă care a cinstit în chip deosebit selecta agapă de aseară.

Nichifor Crainic

(ANIC, fond PCM – Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 389, f. 29).

16 – [15 decembrie 19411 – Schimb de telegrame Prof. N. Smochină – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

Românii transnistrieni în număr de 800 delegaţi, întruniţi în oraşul istoric Tiraspol la prima manifestare culturală românească liberă, după o robie de 24 ani, îşi îndreaptă gândul către eroul dezrobitor al tuturor

românilor şi salvator de neam şi roagă respectuos a-i primi la sânul patriei, dându-le putinţa de a reveni la obiceiul străbun, dreptul lor românesc pe acest pământ şi la leagănul de la care i-a smuls vitregia vremurilor.

N. Smochină.

Preşedintele Asociaţiei Românilor Transnistrieni

15. XII.1941

Domnului Profesor N. Smochină, Preşedintele Asociaţiei Românilor Transnistrieni Tiraspol

Vă mulţumesc călduros Dv., Domnule Preşedinte, şi celor 800 români transnistrieni care au luat parte la prima manifestare culturală românească, pentru simţămintele patriotice pe care le manifestaţi.

Sunt cu tot sufletul alături de românii dezrobiţi, cărora le cer să fie adevăraţi patrioţi şi să muncească pentru întărirea şi ridicarea Poporului român.

Mareşal Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 340, 342).

17 – [31 decembrie 19411 – Schimb de telegrame Prof. Anibal Teodorescu – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu Loco

Vă rog să primiţi urări respectuoase şi profund sincere de sănătate şi izbândă în idealurile ce urmăriţi spre binele şi înălţarea ţării noastre româneşti.

Prof. Anibal Teodorescu

Domnului Prof. Anibal Teodorescu

Str. Dr. Şister, 6

Loco

Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

Nr. 9060/A 9.I.1942

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 362, 365).

18 – [31 decembrie 19411 – Telegrama lui Pamfil Şeicaru adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

Orşova

Nr. 676 – 31.12.1941, ora 16,00

Anul care începe să fie pe gândul Dv. şi pe vrerea Naţiei. Dumnezeu să vă ajute.

Pamfil Şeicaru105

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 339).

105 Răspunsul Mareşalului (ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 338).

19 – [31 decembrie 19411 – Schimb de telegrame Mircea Vulcănescu – Mareşal I. Antonescu

Mareşalului Antonescu, Conducătorul Statului Român Loco

Bucureşti

Nr. 43123 – 31.12.1941, ora 21,00

Anul Nou să vă aducă sănătate, voie bună, spor în toate şi bucuria împlinirii năzuinţelor Domniei Voastre pentru întărirea, sporirea şi întregirea neamului românesc.

Mircea Vulcănescu

Domnului Mircea Vulcănescu Str. Popa Soare, 16 Loco

Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

Nr. 9060/A 9.I.1942

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 395).

20 – [31 decembrie 19411 – Schimb de telegrame Prof. Dr. Iuliu Haţieganu – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

În numele Senatului universitar, profesorilor şi studenţilor Universităţii Daciei Superioare, vă urăm pentru anul 1942 deplină vigoare pentru a duce la izbândă idealul naţional.

Rectorul Universităţii Sibiu, Dr. Iuliu Haţieganu

Domnului Dr. Iuliu Haţieganu, Rectorul Universităţii Sibiu

Mulţumesc călduros şi vă trimit din suflet Dv., profesorilor şi studenţilor Universităţii din Sibiu cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 335 – 336).

21 – [31 decembrie 19411 – Schimb de telegrame Pamfil Şeicaru – Mareşal I. Antonescu

Mareşal Ion Antonescu Bucureşti

Anul care începe să fie pe gândul Dv. şi pe vrerea naţiei. Dumnezeu să vă ajute!

Pamfil Şeicaru

Domnului Pamfil Şeicaru Orşova

Vă mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 338 – 339).

22 – [1 ianuarie 19421 – Schimb de telegrame Liviu Rebreanu – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

De Anul Nou artiştii dramatici, lirici şi instrumentişti vă urează să duceţi la noi izbânzi România renăscută şi să desăvârşiţi unirea tuturor românilor pentru vecii vecilor.

Directorul General al Teatrelor şi Operelor, Liviu Rebreanu

Domnului Liviu Rebreanu, Directorul General al Teatrelor Bucureşti

Mulţumesc călduros şi vă trimit Dv., artiştilor dramatici, lirici şi instrumentiştilor cele mai bune şi calde urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar

555/1942, f. 275 – 276).

23 – [1 ianuarie 19421 – Schimb de telegrame Vasile Stoica – Mareşal I. Antonescu

Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

Rog primiţi cele mai calde şi respectuoase urări de Anul Nou împreună cu asigurarea că în marea operă pe care o săvârşiţi, Domnule Mareşal, pentru recâştigarea fruntariilor şi demnităţii româneşti puterile mele vă stau la dispoziţiune cu acelaşi neclătinat devotament ca şi în trecut.

Vasile Stoica

Domnului Vasile Stoica Str. Nicolae Filipescu, 42 Loco

Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

Nr. 9060/A 9.I.1942

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 318 – 319).

24 – [1 ianuarie 19421 – Scrisoarea lui Romulus Dianu adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnule Mareşal.

Aţi biruit un an care, fără Domnia-Voastră, ar fi fost prăpastia şi nenorocirea Ţării noastre.

Aţi învins o zodie rea. Nu e nicio recompensă pentru asemenea mari fapte.

Îngăduiţi, vă rog, Domnule Mareşal, unui scriitor român, care tremură de toate obstacolele ce întâlniţi şi e fericit pentru fiecare dintre victoriile Domniei-Voastre, să vă facă urările cele mai însufleţite pentru Noul An. Vă doresc să vă bucuraţi de fructul ales al acestor zile tulburi şi de ordinea morală, de legătura dintre generaţii pe care flacăra sclipitoare a inteligenţei Voastre o oferă ca pe un exemplu şi ca pe o poruncă, celor care se ridică.

La Mulţi Ani!
Romulus Dianu
Anul Nou, 1942
(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 422)
25 – [2 ianuarie 19421 – Schimb de telegrame Dr. Sabin Manuilă – Mareşal I. Antonescu
Domnului Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului Loco
Din toată inima şi cu cel mai profund devotament vă urez sănătate deplină şi realizarea idealului spre fericirea neamului nostru.
Dr. Manuilă
Domnului Dr. Mânuilă Al. Constantinescu, 47 Loco
Mulţumesc călduros şi vă trimit cele mai bune urări pentru Noul An.
Mareşal Antonescu
Nr. 9060/A 9.I.1942
(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 101 – 102).
26 – [2 ianuarie 19421 – Schimb de telegrame istoricul Ştefan Meteş – Mareşal I. Antonescu
Domnul Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti
Omagii de recunoştinţă şi admiraţie marelui erou şi salvator al Patriei Mareşal Ion Antonescu şi vrednicei sale soţii – An Nou fericit, cu împlinirea tuturor drepturilor sfinte româneşti.
Sofia şi Ştefan Meteş
Doamnei şi Domnului Ştefan Meteş
Mulţumiri călduroase şi vă trimitem cele mai bune urări pentru Noul An.
Mareşal Antonescu
Nr. 9060/A 9.I.1942
(ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 103 – 104).

27 – [22 ianuarie 19421 – Scrisoarea

Prof. Aurel Sacerdoţeanu către Cabinetul Mihai Antonescu

ARHIVELE STATULUI Direcţiunea Generală Bucureşti, 22 ianuarie 1942

No. 94

Domnule Director106.

Avem onoarea a confirma primirea adresei No. 853 ce din 1942. Actele originale însoţitoare au fost trecute şi inventariate la fondul istoric nou.

Totodată, aducem cele mai respectuoase omagii Conducătorului Statului, Domnul Mareşal Antonescu, pentru atenţia deosebită ce acordă arhivelor naţionale şi ţinem să dăm toată asigurarea că vom fi păstrători dârji ai întregului nostru tezaur istorico-arhivistic, pe care Excelenţa Sa îl sporeşte zi de zi.

Primiţi, vă rugăm, Domnule Director, mulţumirile noastre cele mai distinse.

LS/ Director General.

106 ANIC, fond PCM – Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 328, f. 14. Directorul Cabinetului Civil al lui M. Antonescu – I.A. Rădulescu.

A. Sacerdoţeanu Arhivar, I.C. Dobrescu

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 328, f. 14. Directorul Cabinetului Civil al lui M. Antonescu – I.A. Rădulescu).

28 – [16 februarie 19421 – Prof. G.G. Mironescu către Prof. M. Antonescu

ACADEMIA DE

ŞTIINŢE MORALE ŞI POLITICE

Bucureşti, 16 februarie 1942

Domnule Vice Preşedinte al Consiliului şi iubite Coleg.

Academia de Ştiinţe Morale şi Politice a primit printr-un trimis personal al Dv. suma de 200.000 lei, subvenţia pe

care aţi avut bunătatea de a o destina pentru trebuinţele şi tipăriturile în curs ale instituţiei noastre.

Academia ţine să vă prezinte întreaga sa gratitudine pentru interesul constant şi afectuos pe care n-aţi încetat o clipă de a-l purta Aşezământului nostru chiar de la înfiinţarea sa şi l-aţi reînnoit de atunci în numeroase ocaziuni şi în forme ce nu le putem sublinia îndeajuns.

Împovărat de atâtea griji şi răspunderi, n-aţi încetat totuşi să mărturisiţi Academiei noastre preţuirea pe care munca şi sforţările ei în ordinea Culturii şi Ştiinţei naţionale o merită şi acest lucru m-a mişcat adânc.

În numele colegilor noştri, vă rugăm să primiţi cele mai respectuoase mulţumiri cu încredinţarea înaltei stime ce vă păstrăm.

LS/ Preşedinte.

G. G. Mironescu Secretar General.

George Strat

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 483, f. 155).

29 – [17 aprilie 19421 – Scrisoarea Prof. I. Petrovici adresată Prof. M. Antonescu

MINISTERUL CULTURII NAŢIONALE ŞI AL CULTELOR

Domnule Prim-Ministru.

Vă trimit proiectul de lege al învăţământului superior, aşa cum a ieşit după ultima „rindea”. Textul iniţial a fost modificat, conform dorinţelor şi observărilor Domnului Mareşal107; s-a ţinut de asemeni socoteală de observările Dv., schimbându-se cu deosebire în mod fundamental – potrivit discuţiilor la care aţi participat – capitolul asistenţilor, al educaţiei studenţilor etc…

Vă aduc la cunoştinţă că, după şedinţa cu rectorii şi decanii acasă la Dv., am continuat discuţia la Minister, cu aceleaşi foruri universitare încă două şedinţe. Textul actual este o operă colectivă, la care au aderat toţi cei de faţă.

Rectorii care n-au putut fi de faţă şi-au trimis adeziunea telegrafică, după cum puteţi vedea şi din copia telegramei alăturată pe care v-o anexez108. (Restul telegramelor se găseşte la Preşedinţie.)

Eu unul nu văd niciun motiv pentru care transformarea proiectului de lege ar putea să mă zăbovească. Dimpotrivă, văd limpede toate motivele pentru care accelerarea este indicată:

a) s-a întârziat prea mult cu această lege, menită să pună capăt unui haos care încă continuă.

b) s-ar crea anomalii în actualul buget al Ministerului, care prezintă corelaţii cu unele prevederi ale acestei legi şi pe care am fost nevoit a le consemna, în buget, anticipativ.

c) perfecţia poate fi urmărită într-o operă ştiinţifică a cărei apariţie poate întârzia oricât, dar nu într-o operă legislativă care nu are libertatea zăbovirii indefinite. Mai ales că, în cazul de faţă, statutul facultăţilor individuale poate completa şi desăvârşi prevederile legii generale.

Aş mai avea de adăugat că structura acestui proiect de lege este tot ce eu personal109 pot face mai bine în domeniul acesta.

Desigur, vor fi alte persoane, care au alte vederi. Dar eu personal nu pot aştepta alte opinii şi renunţa la propria mea experienţă. O altă confruntare o socotesc inutilă, mai ales cu persoane care ar veni cu alte concepţiuni.

Toate, deci, pledează pentru neîntârziata iscălire şi proclamare a legii – ţinându-se mai ales socoteală şi de coeficientul încrederii personale de care trebuie să se bucure orice membru al cabinetului, cel puţin atâta vreme cât n-a făcut nicio prostie mare…

Cu deosebită stimă şi distinse salutări.

I. Petrovici

17/IV/1942

ANEXĂ Telegramă

107 Demnitarul şi filosoful se adresase pe această temă şi Mareşalului (ANIC, fond PCM – Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 63, filele 1 – 3), prezentându-i, la 4 februarie 1942, expunerea de motive (*ibidem*, filele 4 – 8) şi proiectul legii (*ibidem*, filele 9 – 161).

108

Vezi anexa. 109 Aşa în original!

Preşedinţia Consiliului de Miniştri, Bucureşti

Sibiu

Fiind ocupat cu primirea Domnului [Del] Giudice110, nu pot fi prezent; cunosc legea Petrovici şi o găsesc foarte bună şi foarte completă, mai ales că priveşte toate compartimentele vieţii universitare. Este de dorit să intre cu o oră mai devreme în lucrare pentru a permite funcţionarea organismului important al şcolilor superioare şi universităţilor.

RECTORUL UNIVERSITĂŢII SIBIU.

Haţieganu

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 457, f. 6 – 8).

30 – [24 aprilie 19421 – Gh. I. Brătianu către Mihai Antonescu

Str. Popa Chiţu, 26 Tel. 233/60

Bucureşti, 24. IV.42

Iubite Domnule Antonescu.

Dl. [I.] Conea, ataşat ca asistent pe lângă catedra mea, vine cu o îndoită rugăminte, la care nu pot decât să mă asociez.

Întâia priveşte nr. 2 al revistei Geopolitica şi Geoistoria, care e gata, dar nu i se dă autorizaţia de a-l pune în circulaţie. Cum mă simt răspunzător, măcar în parte, cu articolul despre „misiunea istorică a Ungariei”, sunt şi interesat ca să fie nu numai tipărit, dar şi citit!

A doua este situaţia personală a Domnului Conea. Cu lucrările şi studiile sale, situaţia de asistent nu i se mai

potriveşte. Specialitatea sa, geopolitica, e de mare actualitate şi, pe cât m-am putut convinge, de un real folos. Aş fi dorit să propun înfiinţarea unei conferinţe pe lângă Facultatea noastră, dar eu mai am doi conferenţiari, iar colegii presimţiţi nu mi s-au părut a înţelege îndeajuns rostul acestei discipline noi. (Chiar istorici!). Ministrul nefiind sesizat de o propunere a Facultăţii, n-a mai putut pune conferinţa pe lista acestei noi legi şi chestiunea a rămas încurcată.

Poate va fi posibil să-i fac loc într-o eventuală nouă organizare a Institutului de Istorie Universală, dar aceasta este încă o problemă nerezolvată şi, chiar de ar fi posibil, nu rezolvă pe aceea a titlului său universitar.

Dacă ai ocazia să spui şi Dumneata un cuvânt Domnului Petrovici, ţi-aş fi şi eu îndatorat.

Cu cele mai alese şi prieteneşti sentiment.

Gh. I. Brătianu

110 Proclamat *doctor honoris causa* al Universităţii, fapt ce i se va reproşa imediat după 23 august 1944 profesorului Iuliu Haţieganu, care a fost arestat pentru scurt timp şi, apoi, ţinut la Sibiu în regim de domiciliu forţat. De asemenea, tot pe atunci, s-a cerut judecarea lui de către aşa-zisul Tribunal al Poporului, fiind acuzat de „colaboraţionism" cu regimul antonescian şi… „vinovat de dezastrul ţării" (cf. Cristina Anisescu, în „Dosarele Istoriei", nr. 5/2006, p. 53 – 55).

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 456, f. 41).

31 – [28 aprilie 19421 – Gh. I. Brătianu către

Mihai Antonescu

Str. Popa Chiţu, 26 Tel. 233/60

Bucureşti, 28. IV.42

Iubite Domnule Antonescu.

Te mai deranjez într-o chestiune de Argeş sau, mai bine zis, de Piteşti. Părintele Rusen, parohul nostru, a

săvârşit unele greşeli, fiind şi sufleteşte tulburat de pierderea soţiei sale, şi de grijile ce i-au rămas.

Locotenentul de episcop a dispus suspendarea lui, voind să-l constrângă, fie la demisie, fie la transferarea în altă localitate. Impresia mea e că se amestecă aci şi alte interese, dornice de-a exploata o întorsătură favorabilă în folosul lor: mai sunt micile intrigi care nu pot lipsi şi dorinţele unor candidaţi la parohii.

Cred că, fiind vorba de Argeş, un cuvânt al Dumitale la episcopie ar reduce lucrurile la dreapta lor măsură.

Nu vreau să amestec temporalul cu spiritualul, dar ce să-ţi fac, dacă feţele bisericeşti îţi atribuie şi cârjă?

Cu cele mai prieteneşti sentimente.

Gh. I. Brătianu

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 456, f. 44).

32 – [20 mai 19421 – Scrisoarea Prof. C.C. Giurescu adresată Prof. M. Antonescu111

INSTITUTUL DE ISTORIE NAŢIONALĂ DIN BUCUREŞTI

Bucureşti, 20 mai 1942 Iubite domnule Ică.

Iată volumul III din *Istoria Românilor*, apărut după o muncă de câţiva ani. Sper că nu peste mult timp să pot da la tipar şi partea a doua a lui, cuprinzând vechile instituţii şi cultura secolelor XVII şi XVIII.

112

Casaţia a admis, împotriva tuturor aşteptărilor, recursul lui Vlădescu şi a fixat termen în toamnă. Motivul: că nu a fost audiat de comisia de anchetă prealabilă comisiei

111 Vezi şi Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei* p. 523.

de judecată. De fapt, el a trimis atunci Facultăţii un memoriu în care recunoaşte că a scris articolul injurios din „Curentul” şi îşi lua întreaga răspundere. Ce ar mai fi

putut spune în plus la comisia de anchetă căreia i s-a şi trimis, de altfel, acel memoriu?

Pentru a asemenea chestie formală, Casaţia admite recursul. Că un profesor a fost batjocorit în chip infam şi în cinstea sa profesională şi în viaţa sa familială, aceasta nu interesează, se vede, Casaţia! Am înţeles acum adevărul vechiului dicton latin: „summum jus summa injuria!”

Mă întreb: ce am de făcut? Cum se poate obţine dreptate în România? Sau trebuie să ţi-o faci singur?

Am încercat în câteva rânduri să te văd, n-am izbutit. Ţi se spune oare? Încerc şi pe calea aceasta. Nu-ţi pot spune cât sunt de otrăvit de această continuă luptă cu toţi cei care mă lovesc fie direct, fie în ascuns (şi cât de greu lucrezi în asemenea condiţii!)

Cu veche afecţiune, al dumitale.

Dinu [Constantin] Giurescu (ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 457, f. 10 – 11).

33 – [30 iunie 19421 – Cabinetul vicepreşedintelui Consiliului de Miniştri către Liviu Rebreanu

Preşedinţia Consiliului de Miniştri No. 2935/30 iunie 1942

Domnule Director General.

Conforma dispoziţiunilor Domnului Vice Preşedinte al Consiliului de Miniştri, Am onoare a vă trimite alăturat cererea Domnului Ion Rădulescu-Radu, prin care cere încadrarea, rugându-vă să binevoiţi a dispune referat.

Primiţi, vă rog, Domnule Director General, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director de Cabinet

Domniei Sale

Domnului Liviu Rebreanu

Director General a Teatrelor şi Operelor Române

(ANIC, fond Cabinetul M. Antonescu, dosar 379, f. 295).

112 Aşa în original!

34 – [8 iulie 19421 – Cabinetul vicepreşedintelui Consiliului de Miniştri către Liviu Rebreanu

Preşedinţia Consiliului de Miniştri No. 2935/30 iunie 1942

Domnule Director General.

Conforma dispoziţiunilor Domnului vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, Am onoare a vă înainta cererea Domnului Nic. Săvulescu, Artist-Societar al Teatrului

Naţional, prin care solicită a fi menţinut un an în bugetul teatrului, rugându-vă să binevoiţi a dispune să se trimită un referat.

Primiţi, vă rog, Domnule Director General, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director de Cabinet

Domniei Sale

Domnului Liviu Rebreanu.

Director General a Teatrelor şi Operelor Române

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 379, f. 311).

35 – [17 iulie 1942[– Liviu Rebreanu către Mihai Antonescu

ROMÂNIA

MINISTERUL CULTURII NAŢIONALE ŞI AL CULTELOR

DIRECŢIA GENERALĂ A TEATRELOR.

OPERELOR ŞI SPECTACOLELOR Str. Brezoianu, 27 No. 6820

R E F E R A T

Înregistrat:

Preşedinţia Consiliului de Miniştri No. 004810 din 17 iulie 1942

CABINETUL

vicepreşedintelui Cons. de Miniştri Domnule Prim-Ministru.

Asupra cererii domnului Ion Rădulescu-Radu,

înregistrată la No. 2935, avem onoarea a relata următoarele:

D-l Ion Rădulescu-Radu, artist auxiliar, nu este lipsit de calităţi pentru a activa util în cadrul Teatrului Naţional. Promovarea în cadrul permanent depinde de vacanţele ce se ivesc, dat fiind că numărul artiştilor e limitat prin lege. Când vom avea locuri libere şi dacă vor fi candidaţi mai talentaţi, petiţionarul va fi luat negreşit în consideraţie. În aşteptare, pentru a-i recunoaşte activitatea harnică şi a-i uşura situaţia materială, i-am acordat un supliment lunar de salariu dintr-un fond cu destinaţia respectivă. Am făcut şi menţinem aceasta înainte de-a fi luat cunoştinţă de plângerea prezentă pe care o socotim incompatibilă cu demnitatea unui artist de talent.

Director General, Liviu Rebreanu

LS

Domniei Sale

Domnului Prim-Ministru şi Preşedinte al Consiliului de Miniştri

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 379, f. 348).

36 – [11 august 19421 – Scrisoarea Prof. C.C. Giurescu adresată Prof. M. Antonescu

ROMÂNIA

MINISTERUL CULTURII NAŢIONALE ŞI AL CULTELOR INSTITUTUL DE ISTORIE NAŢIONALĂ DIN BUCUREŞTI

Directorul Predeal, 11. VIII. 1942

Iubite Domnule Ică.

Te rog primeşte a patra ediţie a primului volum din *Istoria Românilor* precum şi broşura despre rolul european al neamului nostru; ultima pagină a acestei broşuri cuprinde o veche credinţă şi atitudine a mea în ce priveşte Rusia. Să dea Dumnezeu ca, de data asta, problema să fie definitiv rezolvată.

Cu veche afecţiune, al dumitale

Dinu Giurescu

PS – Villa de la Mangalia a fost spartă de un sublocotenent Bârsan (de rezervă); există proces-verbal dresat de poliţie şi confirmat de un alt ofiţer. De altfel, foarte multe

113 Vezi Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei* p. 526 – 527.

ville au fost jefuite; poliţia e inexistentă114; şi comisarul şi subcomisarul sunt cu totul sub ce trebuie.

Mulţumesc din toată inima.

Dinu [Constantin] Giurescu (ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 457, f. 12 – 13).

37 – [20 august 19421 – Scrisoarea Prof. I. Petrovici adresată Prof. M. Antonescu

MINISTERUL CULTURII NAŢIONALE ŞI AL CULTELOR CABINETUL MINISTRULUI

20 august 1942

Domnule Prim-Ministru.

Prin intrarea Domnului Profesor Finţescu în guvern, a devenit vacant locul de decan al Facultăţii juridice din Bucureşti.

Cred că nu pot lua nicio măsură de împlinire a golului fără să am în prealabil opinia Dv., care, ca profesor la această facultate şi ca dascăl profund ataşat de catedră şi de instituţia respectivă, nu vă puteţi dezinteresa de această chestiune. Ce pot să vă spun e că D-l Anibal Teodorescu m-a vizitat ieri rugându-mă să-l am în vedere pentru acest post, de la care a fost înlăturat – pare-se de către legionari cu oarecare brutalitate.

I-am răspuns că mă voi consulta cu Dv.

În aşteptarea răspunsului vă rog să primiţi distinsele mele salutări.

I. Petrovici

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 457,

f. 4).

38 – [24 august 19421 – G.G. Mironescu către Mihai Antonescu

CALEA RAHOVEI 157

24 august 1942

Iubite Domnule Prim-Ministru.

Sunt nevoit a te ruga să ai bunătate a împiedica o măsură care mă atinge personal şi aduce o mare daună fabricii de bere Brigadiru. Alătur aice o petiţie lămuritoare. Cele mai bune salutări amicale.

G. G. Mironescu

114 Aşa în original!

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 456, f. 117).

39 – [21 decembrie 19421 – Scrisoarea Prof. P.P. Panaitescu adresată Prof. M. Antonescu

Bucureşti, 21 decembrie [1942] Primită în ziua de 14 ianuarie 1943115

Domnule Prim-Ministru.

Acum câtva timp, răspunzând la o scrisoare a mea, aţi avut amabilitatea să-mi comunicaţi că, deşi sunteţi foarte ocupat, aţi găsi totuşi un moment spre a mă primi, dacă este necesar. Nu am vrut atunci să vă tulbur în multiplele griji, ce ştiu că le aveţi. Mă văd însă acum silit de împrejurări să mă folosesc de amabilitatea ce mi-aţi arătat şi să vă rog să binevoiţi a mă primi, dacă se poate, cât de curând.

Deşi mi-am impus de multă vreme o rezervă completă, mă văd iarăşi ameninţat în libertatea mea şi în activitatea mea ştiinţifică prin deosebite învinuiri nedrepte de care nu am cum să mă apăr.

De aceea aş avea nevoie să mă ascultaţi câteva minute. Cu acest prilej nădăjduiesc că poate nu veţi refuza să schimbaţi cu mine şi câteva consideraţii de ordin mai general.

Primiţi vă rog, domnule prim-ministru, încredinţarea sentimentelor mele de aleasă stimă.

P. P. Panaitescu

Aleea Alexandru 35 – Parcul Filipescu

Tel. 2.30.50

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 457, f. 79).

40 – [12 aprilie 19431 – Preşedinţia Consiliului de Miniştri către Marele Stat Major

12 aprilie 1943 7162/943

Domnule General.

În referire la cererea Domnului Gh. I. Brătianu prin care solicită mobilizarea pentru lucru a domnului Subdirector al Institutului de Istorie Universală Mihai Berza şi a domnului administrator al aceleiaşi instituţii, dl. Nicolae Chiţescu, respectiv locotenent de rezervă Reg. 1 A.A. şi sublocotenent la Pirotehnia Armatei, D-l Vice Preşedinte al Consiliului de Miniştri mă însărcinează a vă ruga să binevoiţi a aproba această cerere.

Primiţi, vă rog, Domnule General, încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

Director de Cabinet

Domniei Sale

115 M. Antonescu a adăugat: „Actele mele”.

Domnului General [Ilie] Şteflea, Şeful Marelui Stat Major

(ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 403, f. 210).

41 – [26 aprilie 19431 – Schimb de telegrame Nichifor Crainic – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

Bucureşti

Nr. 5022 – 26.4.1943

Hristos a înviat, Domnule Mareşal. Biruinţa lui fie

biruinţa României, a cărei spadă aţi ridicat-o vitejeşte în numele crucii.

Nichifor Crainic

Domnului Nichifor Crainic Strada Vasile Conta, nr. 5 Bucureşti

Vila Predeal

Nr. 140 – 30.4.1943, ora 16, 25

Vă mulţumesc călduros şi vă rog să primiţi cele mai bune urări de Sf. Paşti.

Mareşal Antonescu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 366/1943, f. 461 – 462).

42 – [15 iunie 19431 – Schimb de mesaje între M. Antonescu, în numele Guvernului român, şi Mareşalul I. Antonescu

Mareşal Antonescu „Sentinela”.

PCM – nr. 1364, 15.6.1943, ora 20, 30

În numele Guvernului, vă rog Domnule Mareşal, să primiţi de ziua Dv. cele mai credincioase urări ca Dumnezeu să vă ajute în greaua răspundere pe care v-a dat-o istoria de a apăra onoarea şi drepturile românilor de pretutindeni.

Mihai Antonescu

Domnului Profesor Mihai Antonescu, Vicepreşedintele Consiliului de Miniştri Loco

Vă mulţumesc din inimă Dv., Domnule Vice Preşedinte, pentru urările ce-mi faceţi în numele Guvernului.

Cu credinţa nestrămutată în Dumnezeu şi în drepturile noastre, vom munci şi lupta neşovăitori, pentru a asigura viitorul Neamului nostru.

Mareşal Antonescu

Nr. 8723/17. VI.1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 79 – 80).

43 – [15 iunie 19431 – Schimb de mesaje între Prof.

M. Antonescu, în nume personal, şi Mareşalul I. Antonescu

Mareşal Antonescu „Sentinela”.

PCM – Nr. 1365, 15.6.1943, ora 20, 30

De ziua Dumitale, îmi amintesc cu mândrie de ceasurile noastre grele din trecut şi îţi doresc ca Dumnezeu să-ţi ajute misiunea istorică şi să ne împlinească drepturile Neamului şi onoarea de români.

Te îmbrăţişez.

Ică

Domnului Profesor Mihai Antonescu

Cu călduroase mulţumiri. Dumnezeu să ne ajute să ducem la bun sfârşit ceea ce am început împreună.

Mareşal Antonescu

Nr. 8723/17. VI.1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, filele 81, 82).

44 – [15 iunie 19431 – Schimb de mesaje

Prof. Al. Marcu – Mareşal I. Antonescu

Domniei Sale Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român

Bucureşti Nr. 6766 – 15.6.1943, ora 22, 30

La împlinirea celor 61 de ani, urându-vă sănătate deplină şi viaţă cât mai lungă pentru binele Patriei, vă rog să primiţi omagiul meu respectuos de admiraţie şi devotament.

Ministru Subsecretar de Stat, Alexandru Marcu

Domnului Profesor Alexandru Marcu, Ministru Subsecretar de Stat Loco

Vă rog să primiţi viile mele mulţumiri pentru bunele urări ce-mi faceţi cu ocazia aniversării zilei mele de naştere.

Mareşal Antonescu

Nr. 8723/17. VI.1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 103 – 104).

45 – [16 iunie 19431 – Schimb de mesaje Prof. I. Petrovici – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului Român Loco

Bucureşti

Nr. 761 – 16.6.1943, ora 16,00

Vă rog să primiţi felicitări omagiale pentru ziua naşterii.

Profesor Ion Petrovici

Domnului Profesor Ion Petrovici.

Ministrul Culturii Naţionale Loco

Vă mulţumesc călduros pentru felicitările trimise.

Mareşal Antonescu

Nr. 8723/17. VI.1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 442/1943, f. 97 – 98).

46 – [27 decembrie 19431 – Schimb de mesaje Prof. I. Petrovici – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Loco

Bucureşti

Nr. 13818 – 27.12.1943, ora 14, 50

Rog să primiţi de Sfintele Sărbători şi de Anul Nou felicitările omagiale ale unui modest colaborator căruia i-aţi dat putinţa să-şi servească ţara în aceste vremuri mari şi grele alături de Dv.

Profesor I. Petrovici

Domnului Profesor Ion Petrovici, Ministrul Culturii Naţionale Loco

Vă rog să primiţi, Domnule Petrovici, cele mai bune mulţumiri pentru gândul trimise şi calde urări pentru reuşita misiunii ce aveţi şi pentru Dv. personal.

Mareşal Antonescu

Nr. 9497/30. XII.1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 445/1943, f. 120 – 121).

47 – [28 decembrie 19431 – Schimb de mesaje

Mircea Vulcănescu – Mareşal I. Antonescu

Mareşalului Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Bucureşti

Bucureşti

Nr. 84 1302 – 28.12.1943, ora 15, 30

Un An Nou cu sănătate, voie bună, spor şi izbândă în toate pentru înălţarea neamului şi bucuria personale vă doreşte, din toată inima.

Mircea Vulcănescu

Domnului Mircea Vulcănescu, Subsecretar de Stat al Finanţelor Loco

Vă mulţumesc şi vă rog să primiţi cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

Nr. 9497/30. XII.1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 445/1943, f. 146 – 147).

48 – [31 decembrie 19431 – Schimb de telegrame Gh. Davidescu – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Loco

Bucureşti Nr. 267 – 31.12.1943, ora 13,00

În preajma Anului Nou, binevoiţi a primi, împreună cu Doamna Antonescu, respectuoase urări de sănătate şi fericire spre binele neamului şi al ţării.

[Gheorghe] Davidescu, Secretar General al Ministerului de Externe

Domnului Davidescu, Secretar General al Ministerului de Externe Bucureşti

Vă mulţumesc călduros pentru gândul trimis şi vă rog să primiţi cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

Nr. 9499/30. XII.1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 445/1943, f. 168, 170).

49 – [31 decembrie 19431 – Schimb de telegrame G.G. Mironescu – Mareşal I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român Bucureşti

Bucureşti

Nr. 362755 – 31.12.1943, ora 19,00

Cu ocazia Anului Nou, vă rog să primiţi urările mele cele mai bune de sănătate şi viaţă îndelungată. Urez să conduceţi la izbândă poporul român în aceste extrem de grele împrejurări, dobândind dreptate pentru neamul românesc, cu întregirea hotarelor lui fireşti.

George Mironescu, Fost Prim-Ministru Calea Rahovei, 157

Domnului George Mironescu Calea Rahovei, 157, Bucureşti

Vă mulţumesc călduros şi vă rog să primiţi, Domnule Mironescu, cele mai bune urări pentru Noul An.

Dumnezeu să ne ajute.

Mareşal Antonescu (ANIC, fond PCM – CM, dosar 445/1943, filele 207 – 209).

50 – [1 ianuarie 19441 – Schimb de telegrame Prof. Mircea Djuvara – Mareşal I. Antonescu

Mareşal Antonescu Bucureşti

Bucureşti

Nr. 180042 – 1.1.1944, ora 9, 55

Călduroase urări personale şi pentru izbânda drepturilor ţării.

Mircea Djuvara, Fost Ministru Justiţie

Domnului Mircea Djuvara

Str. Sofia, 16.

Bucureşti

Vă mulţumesc călduros şi vă rog să primiţi cele mai bune urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

Nr. 9497/3. XII.1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 445/1943, f. 226 – 227).

51 – [1 ianuarie 19441 – Schimb de mesaje Prof. M. David – Mareşalul I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Bucureşti

Iaşi

Nr. 52 – 1.1.1944, ora 15, 50

Universitatea Cuza Vodă vă urează, cu ocazia Noului An 1944, sănătate deplină şi încoronarea operei Domniei Voastre de pace şi război cu laurii biruinţei totale şi definitive.

S a trăiţi, Domnule Mareşal.

Trăiască în veci glorioase şi viteaza noastră armată. Trăiască România.

Profesor M. David, Rectorul Universităţii Cuza Vodă.

Iaşi

Domnului Profesor M. David, Rectorul Universităţii „Cuza Vodă" Iaşi

Vă rog să primiţi, Domnule Rector, cele mai bune mulţumiri şi calde urări pentru Noul An.

Mareşal Antonescu

Nr. 9497/1943

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 445/1943, f. 313 – 314).

52 – [5 ianuarie 19441 – Telegrama lui Alexandru Marcu adresată Mareşalului I. Antonescu

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului Preşedinţia Consiliului de Miniştri, Loco

Bucureşti

Nr. 403 – 5.1.1944, ora 9, 10

Pentru onomastica Dv., vă rog, Domnule Mareşal, a primi din partea mea urarea izbândei depline spre binele neamului pentru al căruia destin luptaţi.

Ministru Subsecretar de Stat, Alexandru Marcu

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 445/1943, f. 144).

53 – [19441 – Scrisoarea lui M. Antonescu adresată Mareşalului I. Antonescu

VICEPREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI

Iubite nene Ionele.

Cu aceeaşi simplă sinceritate cu care mi-am făcut datoria (uneori cu grea amărăciune) să-ţi spun ce am gândit în interesul Ţării şi al Dumitale personal, mă simt dator azi să-ţi mulţumesc pentru înţelegerea dreaptă pe care mi-ai dat-o în ultima vreme.

Eu n-am obiceiul să-mi declar sentimentele.

Am convingerea însă că patru ani de împrejurări, care ne-au legat atât, ar fi ofensaţi de orice cuvânt rostit între noi.

Cu mândria că în patru ani nu Ţi-am ascuns niciodată nimic, dar absolut nimic – în afară de zbuciumul meu chinuitor, de nopţile mele de nesfârşite grijă, de sângele meu, înspăimântător de îngheţat de răspundere, neliniştit pentru viitorul Ţării, te rog să ştii că în această vreme eu personal n-am existat nicio clipă.

Deşi lucid şi nu gol de orice râvnă personală, n-am avut de trei ani decât un simplu ideal şi o singură preocupare.

Aceeaşi conştiinţă, care Ţi-a vorbit întotdeauna deschis, îţi mulţumeşte pentru românească Dumitale înţelegere.

Te îmbrăţişez.

Ică

(ANIC, fond I. Antonescu, dosar 4, filele 124 – 125).

54 – [7 februarie 19441 – Scrisoarea Prof. D. Caracostea destinată Colonelului Romeo Zaharia

FUNDAŢIA REGALĂ PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

Nr. 485

Bucureşti, 7 februarie 1944

D-sale

Domnului Colonel Romeo Zaharia Preşedinţia Consiliului de Miniştri, Loco

Odată cu aceasta am onoarea a vă remite volumele mai jos notate în exemplare de lux, rugându-vă să binevoiţi a le înmâna Domnului Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului Român:

1. M. Eminescu *Opere*, vol. II, ediţia Perpessicius
2. D. Caracostea *Critice literare*, vol. II
3. Shakespeare *Othello*
4. N. Bărbulescu *Din tainele derivatelor*
5. I. Luca *Amon-Ra*
6. Lucian Blaga *Trilogia cunoaşterii*
7. M. Beniuc *Versuri*
8. S. Mehedinţi *Opere*, vol I, partea II
9. Al. Macedonski *Opere*, vol. III
10. Ing. Manea *Elemente de exploatarea fabricilor*
11. I. Simionescu *Ţara noastră*, ed. III
12. Dr. Paulescu *Opere*, vol. I
13. Cervantes *Don Quijote*

Primiţi, vă rog, Domnule Colonel, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni.

LS/Director.

Prof. D. Caracostea

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 202/1944, f. 368).

55 – [4 iulie 19441 – Invitaţie adresată Mareşalului I. Antonescu

COMITETUL DE INIŢIATIVĂ PENTRU

SĂPAREA CETĂŢILOR DACE DIN MUNŢII SEBEŞULUI

Bucureşti, Calea Victoriei, 57 Bucureşti, 4 iulie 1944

Prof. Gh. I. Brătianu Const. Daicoviciu Dr. Sabin Manuilă Mircea Vulcănescu Colonel Gabriel Gheorghiu Anton Golopenţia Ion Conea

Domniei-Sale

Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul

Statului

Domnule Mareşal.

În lipsa Domnului Gheorghe I. Brătianu, Preşedintele Comitetului de iniţiativă pentru săparea cetăţilor dace din Munţii Sebeşului, avem onoarea de a Vă înainta alăturata invitaţie la inaugurarea campaniei de săpături din această vară116, care va avea loc în ziua de 9 iulie la Costeşti-Hunedoara.

Primiţi, Domnule Mareşal, asigurarea celei mai înalte consideraţiuni117.

ss/ I. Conea

(ANIC, fond PCM – CM, dosar 202/1944, f. 247).

Au fost anexate: Invitaţia (*ibidem*, f. 248) şi Programul inaugurării din 9 iulie 1944 (*ibidem*, filele 249 – 150).

117 Pe fila respectivă s-a consemnat: *„Domnul Mareşal nu este în Bucureşti. Dosar „*(*ibidem*, f. 247).

CAPITOLUL VII *DESPRE RAŢIUNILE ŞI TEHNICA LOVITURILOR DE STAT1*

Cel puţin într-o privinţă, istoria s-a dovedit darnică cu mai toţi tiranii secolului al XX-lea – Lenin, Stalin, Mussolini, Hitler ş.a. –, în sensul că ei n-au dus lipsă de lovituri de stat sau de palat, în care au fost implicaţi, fie ca simpli conspiratori, fie ca autori, fie ca victime, cel mai adeseori fiece pe rând. Era şi natural să se întâmple astfel, cât timp fiecare dintre pretendenţii la putere, dispunând de forţe şi mijloace pe măsură, au stat în veacul trecut cu manualele despre puciuri, insurecţii şi bătălii de stradă la căpătâi. Curzio Malaparte, dacă a fost cazul, în cea mai bună tradiţie exemplificată cândva de *Principele* lui Machiavelli, le-a predat elementele de bază, inclusiv acest principiu fundamental, preluat de la Troţki, care preferase să insiste asupra aspectului *tehnic* al problemei: *„Pentru a prelua puterea într-un stat modern este nevoie de o trupă*

de asalt şi de specialişti: *echipe de oameni înarmaţi, aflaţi sub comanda unor ingineri „*2. Cu astfel de „ingineri”, nici n-a fost de mirare că învăţăceii au devenit cu timpul, ei înşişi, „profesori” în domeniu. Poate să pară straniu, dar, din rândurile „profesorilor” în materie, se desprind, imediat după, dacă nu cumva *înaintea* lui Hitler şi Mussolini, partizani şi înfăptuitori de puciuri, Lenin, Stalin şi Troţki, propovăduitori, şi practicanţi sadea, ai loviturilor de stat comuniste pe calea *insurecţiilor*, începând cu 1917 şi culminând cu cele exportate de Stalin, mai ales după 1944 – 1945. Potrivit lui Troţki, o insurecţie se traduce printr-o *„lovitură de pumn dată unui paralitic*”, în vreme ce Ignazio Silone, alt specialist reputat în materie, descoperă chiar o *„artă*” a înfăptuitorilor. Unul dintre personajele sale cheie, Toma Cinicul, dezvăluie „scenariul”, în sensul că, în ultimul act al unei lovituri de stat, este recomandabil să se întâmple un fapt care *„umple de onoare întreaga naţiune şi deschide larg porţile happy-endului „4*.

Ar fi fost straniu dacă Antonescu, ca aliat oficial al lui Hitler şi inamic declarat al lui Stalin, nu ar fi traversat şi el o serie de lovituri de stat: la 6 septembrie 1940 – pentru a impune abdicarea Regelui Carol II5; la 21 – 23 ianuarie 1941 – pentru a impune divorţul de legionari; la 23 august 1944 – el însuşi devenind victimă a complotului organizat de forţele politice din opoziţie, în frunte cu Regele Mihai. Lovitura din urmă i-a fost fatală Mareşalului, căruia i s-a deschis în consecinţă o singură perspectivă – drumul spre plutonul de execuţie. Nu-i mai puţin adevărat însă că nici happy-end-ul sperat de

Cf. Gh. Buzatu, în vol. *23 august 1944. Evaluări şi controverse*, ed. de Gavriil Preda, Ploieşti, Mileniul III, 2006, p. 26 – 74; Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei*: *Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 335 şi urm.

2 Cf. Curzio Malaparte, *Tehnica loviturii de stat*,

Bucureşti, Editura Nemira, 1996, p. 99.

3 Cf. Ignazio Silone, *Şcoala dictatorilor*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1992, p. 144.

4 *Ibidem*, p. 148.

5 Deşi, în şedinţa cabinetului din 18. IX.1940, Antonescu a pretins că regimul său fusese „instalat *printr-o revoluţie* a unui singur om" (cf. *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri. Guvernarea Ion Antonescu*, I, Bucureşti, 1997, p. 78).

complotiştii de la 23 august 1944 nu a intervenit, de vreme ce unii dintre ei aveau să suporte (iar alţii să sucombe) şocurile actelor de la 6 martie 1945 sau de la 30 decembrie 1947 date de comunişti, pentru ca aceştia, la rândul lor, să-şi vadă începutul sfârşitului tot printr-o lovitură de stat, la 22 decembrie 1989! În bună măsură, pregătită şi dată *în familie*, dar ce contează de vreme ce evenimentul – proclamat iniţial „revoluţie", ca şi la 23 august 1944 – a inaugurat perioada cea mai „convenabilă" de pe lume – *aceea a tranziţiei fără de sfârşit*, care conduce univoc spre *nicăieri*, asigurând integrarea României *în era haosului planetar* actual6.

În privinţa mai multor elemente, autorii loviturilor de stat se prezintă – ca un făcut – cu… *lecţiile nepregătite*, nefiind în măsură să probeze: *Când* şi *cum* se dă o lovitură de stat? Există lovituri de stat *patriotice*, sau *antinaţionale*; *progresiste*, sau *retrograde*? *Cât de mult* se prelungesc consecinţele în timp ale puciurilor şi, în egală măsură, *cât costă* ele, în bani şi vieţi omeneşti? Întâlnim iarăşi aceleaşi situaţii: uzurpatorii oferă exclusiv *răspunsuri optimiste*, pentru a se constata apoi că *nimic nu-i sigur sub soare*… Excludem situaţiile în care, asemenea unor reacţii în lanţ, un puci antrenează pe un altul, iar dictatorii, prinşi în sarabandă, oferă întocmai spectacole binecunoscute în istorie în care tronurile cădeau unul după altul!…

Într-o asemenea serie ar fi fost culmea ca puciul de la

23 august 1944 să se fi dovedit unul sută la sută „curat”, aşa cum au intenţionat şi apoi au clamat demolatorii lui Antonescu… Care s-au străduit să dovedească că a fost o lovitură de stat „fără probleme”, chiar patriotică şi progresistă, populată, din partea lor, exclusiv cu eroi „pozitivi”. În privinţa urmărilor, ele nu putea fi decât… luminoase. Să recunoaştem că în 1944 zei sau semizei de-ar fi acţionat, dar tocmai acest lucru nu a fost posibil, cât timp lumea era cuprinsă în flăcări, iar România, ţară beligerantă, era disputată de atâţia, deopotrivă învingători şi învinşi. Binevoitori şi înţelegători, românii însă au ţinut pentru multe decenii data de 23 august 1944, când s-a proclamat capitularea în faţă Armistiţiului oferit de Stalin, drept… zi naţională. Pe când alţii, mai puţin numeroşi ca noi şi mai puţin dispuşi le temenele, ne referim la finlandezi, profund realişti, au rânduit momentul armistiţiului lor din septembrie 1944 cu URSS ca zi de doliu naţional; cum a fost şi rămâne în fond până astăzi7.

* * *

În ceea ce-l priveşte, Hitler n-a fost la curent, spre deosebire de Antonescu, cu pregătirile complotiştilor de la 23 august 19448. Deşi unele informaţii i-au parvenit Führerului şi, mai cu seamă, împuterniciţilor săi de tot felul (militari, diplomaţi, consilieri economici, spioni) din zonă. Multe din ştirile lor se contraziceau însă, iar, la Cartierul General al Führerului, nimeni n-a aflat timpul şi dispoziţia necesară, în vâltoarea eşecurilor militare în serie ale celui de-al III-lea Reich, să realizeze un *puzzle* absolut obligatoriu, cel puţin pentru a obţine o *imagine exactă*. Relativ la soarta lui Antonescu, Hitler era mai demult îngrijorat, după cum vom constata. A fost şi motivul pentru care, în ianuarie-februarie 1944, mizând tocmai pe cartea ca Reichul să piardă Bucureştii din

6 Alain Joxe, *Imperiul haosului*, Bucureşti, Editura Corint, 2003.

7 Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuţie la istoria exilului românesc*, vol. 5, Bucureşti, Editura Vremea, 2005, p. 15.

8 Vezi capitolul IX.

constelaţia *Axei*, Führerul a ordonat declanşarea preparativelor tehnice pentru elaborarea planului de ocupare a României: Operaţiunea „Margaretha II" 9. Abia în urma vizitei lui Antonescu la Klessheim, în 26 – 27 februarie 1944, Hitler a abandonat, după 24 de ore, toate pregătirile10. Rezultatul: România, spre deosebire de Ungaria (19 martie 1944), n-a mai fost ocupată de forţele *Wehrmachtului*, puciştii de la Bucureşti şi-au văzut de treabă în condiţii absolut fireşti, căci ei n-au avut altceva de făcut decât să dărâme „Vechiul regim", acela al lui Antonescu. În anume momente, de fapt, până în ultima clipă, s-a pus problema dacă nu cumva vor acţiona… împotriva Mareşalului dar *cu Antonescu*?] Oricum, lovitura a survenit în condiţiile în care, mulţumită acordului Hitler-Antonescu din februarie 1944, trupele germane erau prezente în România, dar nu constituiau forţe ocupante. Nu se poate tăgădui că o atare situaţie a înlesnit considerabil, dacă nu cumva decisiv, preparativele şi asaltul puciştilor, asigurându-le mari şanse de reuşită.

În cadrul ultimei întâlniri Hitler-Antonescu de la Cartierul General al *OKW* de la Rastenburg (*Wolfschanze*), din 5 august 1944, problema continuării războiului României în tabăra Reichului i-a preocupat obsesiv pe cei doi interlocutori. Care au abordat-o frontal, fără să fi ajuns însă şi la o soluţie pe măsură. Hitler, mai precis, după stenograma germană, ar fi lămurit lucrurile11, pe când Antonescu, după propriile-i note dictate la revenirea lui în Bucureşti12, ar fi exersat duritǎţi în prezenţa Führerului. Greu de imaginat, dat fiind că, la sfârşitul notei, Antonescu însuşi a menţionat că, după peste cinci ore de discuţii, el nu dăduse un răspuns „*nici negativ, nici pozitiv*" la

întrebarea „intempestivă” a lui Hitler dacă mai considera războiul comun ori nu13. Pentru înţelegerea deplină a cazului, decisiv este următorul text14, înserat la dispoziţia Mareşalului în PS-ul stenogramei: *„Era să adaug, dar m-am reţinut, privitor la ruptura dintre România şi Germania. Niciodată un popor nu poate să ia un angajament orbeşte alături de alt popor, când acesta face o acţiune şi politică şi militară greşită şi cine spune că Germania nu va mai face de acum înainte aceleaşi greşeli... Nu pot sacrifica poporul meu dacă se produc astfel de greşeli” 15*. Această notă, cu caracter netăgăduit personal, apropie textul lui Antonescu de stenograma germană16, în sensul că acordul Mareşalului pentru a rămâne alături de Führer fusese – pentru ultima oară – dat. *„Antonescu* – descoperim în stenograma germană – *a răspuns că arătase deja că nu pusese deloc la îndoială intenţiile* [lui Hitler]. *De altfel, niciun aliat al Germaniei nu este atât de loial ca România. Ea va rămâne de partea Germaniei şi va fi ultima ţară care va părăsi Reichul*.

9 Cf. Percy Ernst Schramm, Hrsg., *Kriegstagebuch des Oberkommandos der Wehrmacht* (*Wehrmachtführungsstab*), Band IV/7, München, Bernard und Graefe Verlag, 1982, p. 247 – 249. Planul „Margaretha!” privea Ungaria, fiind pus în aplicare la 19 martie 1944, odată cu invazia *Wehrmachtului*

(*ibidem*, p. 189 – 246).

1101 *Ibidem*, p. 247 – 249

11 Vezi Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1999, p. 254272. La întrevederea de după micul dejun, Hitler s-a declarat convins *„că soarta Germaniei este legată în mod indisolubil de soarta statelor mijlocii şi mici dion Europa. Nicio protecţie engleză nu poate salva Finlanda, România, Ungaria, Bulgaria, Iugoslavia sau Turcia de bolşevism* „(*ibidem*, p. 266).

1123 *Ibidem*, p. 245 – 254.

13 *Ibidem*, p. 254.

14 Care nu apare în toate ediţiile documentelui în discuţie.

15 Apud Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, p. 254.

16 Întocmită, precum toate celelalte de acelaşi personaj din anturajul Führerului şi delegat al MAE din Berlin, ministrul Paul Schmidt, cunoscut după război şi ca un eminent memorialist (cf. *Hitler's Interpreter*, Melbourne-London-Toronto, Heinemann, 1951).

pentru că ştie că sfârşitul Germaniei înseamnă sfârşitul României". Examinând acest paragraf, profesorul Florin Constantinescu stabileşte legătura şi cu declaraţia făcută în acele zile de Mareşal însărcinatului cu afaceri al Turciei la Bucureşti, şi anume că „*nu era posibil, nici în interesul României să întreprindă acţiuni militare împotriva Germaniei*" 18.

Printre cei prezenţi la Rastenburg la ultima întrevedere Hitler-Antonescu s-a aflat şi generalul Titus Gârbea, şeful în exerciţiu al Misiunii Militare Române pe lângă *OKW*, şi care, de asemenea, a rezumat convorbirile ori şi-a consemnat impresiile 19. Generalul a reţinut că, în finalul dialogului, Antonescu a creat un moment tensionat, la care „*Hitler, încruntat şi nervos, sare din domeniul militar al discuţiei în domeniul politic, fără legătură. El îi cere lui Antonescu să răspundă dacă va lupta, ca aliat al Reichului, în fruntea armatei române până la limita extremă. Mareşalul a fost surprins şi indignat de această întrebare fără ocol, care îndepărta perspectiva încheierii războiului. Foarte dezamăgit, Antonescu a răspuns prin nişte întrebări. Iată-le*: «*Îmi cereţi să mă sinucid împreună cu poporul şi armata mea*? *Cum este cu putinţă*? *Cum puteţi crede că aş putea lupta alături de diviziile germane, înarmate aşa de bine, când aţi refuzat mereu să-mi acordaţi ajutoarele militare solicitate*? *Cum credeţi că veţi*

menţine Frontul de Răsărit odată cu intrarea Turciei în război [2 august 1944], *intrare ce oferă Aliaţilor posibilitatea cuceririi Mării Negre şi a Bulgariei, chiar lângă noi*? *Cum credeţi că, lipsiţi de apărarea antiaeriană, putem rezista raidurilor aliate*?». *Reacţia neaşteptată a lui Antonescu l-a descumpănit pe Hitler; acesta nu se aştepta la atâta vehemenţă şi din această cauză răspunde cu lucruri care nu pot să stea în picioare*... „20 Potrivit lui Titus Gârbea, rezultatul discuţiilor din 5 august 1944 din „Bârlogul lupilor" a fost nul, dezbaterile având un caracter conflictual21. Toţi cei prezenţi erau extenuaţi, astfel că Hitler a suspendat dezbaterile. La ieşire din sala de conferinţe, Antonescu s-a apropiat de generalii Titus Gârbea şi Ion Gheorghe, ministrul nostru în funcţie la Berlin, cărora le-a declarat revoltat: „«*Auzi, domnule, domnule, domnule*... *Ăştia sunt gangsteri*! *Ai văzut, domnule, mi-a pus mâna în gât şi m-a întrebat dacă sunt de acord să mă sinucid cu el, împreună cu armata şi poporul român*?!» „22. Drept urmare, au sporit admiraţia şi încrederea generalului Titus Gârbea în Mareşal: „*Ion Antonescu nu avea ideea fermă dea rămâne până la sfârşit alături de Hitler şi nici gândul să rămână împreună cu România, cu armata ei şi cu tot neamul nostru alături de Germania*" 23. La câteva săptămâni după 23 august 1944, liderul ţărănist Ion Mihalache avea să-i declare lui Eugen Cristescu că, în seara de 22 – 23 august 1944, la Preşedinţie, Mareşalul i-a relatat despre

17 Apud Ion Calafeteanu, *Români la Hitler*, p. 272. Vezi consideraţii asupra acestui episod, în Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1999, p. 400.

18 *Ibidem*.

19 Vezi Gh. F. Anghelescu, Gh. Buzatu, *Generalul Titus Gârbea despre ultima întrevedere Hitler-Antonescu*, în „Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie «A. D.

Xenopol»”, Iaşi, t. XXIII/2, 1986, p. 815 – 820.

20 *Ibidem*, p. 817 – 818.

2212 *Ibidem*, p. 818.

22 *Ibidem*.

23 *Ibidem*, p. 820.

vizita la Rastenburg în 5 august 1944, menţionând anume că rămăsese „foarte indispus de maniera cu care l-a tratat Hitler” 24.

Hitler, aşadar, avea motive să fie neliniştit, fiind convins că, Antonescu dispărând de pe scena politică, România s-ar fi desprins de *Axă*. Nu s-a insistat, până acum, asupra constatărilor Führerului, în cercul restrâns al colaboratorilor de la *Wolfschanze*, din seara de 26 februarie 1942, în sensul că: „*România*! *Dacă acum se întâmplă ceva cu Antonescu, cine-i va lua locul*? *Mă gândesc cu teamă la aceasta*... (subl. ns.) „25. De data aceasta, în seara de 23 august 1944, teama – după cum vom vedea – era de domeniul strict al realităţii... Reîntorcându-ne la mărturisirile lui Hitler din 26 februarie 1942, evenimentele au dovedit că el nu s-a înşelat. Astfel, el a precizat atunci că, în locul lui Antonescu, Regele Mihai nu-i apărea în vreun fel demn de încredere ca lider. Impresia ce-i lăsase suveranul, în urma întrevederii din 28 noiembrie 1941 de la Berlin, era total

26

negativă.

Potrivit documentelor de care dispunem, în 1943 – 1944 Mareşalul Antonescu a cunoscut în profunzime toate pregătirile opoziţiei şi ale Casei Regale vizând retragerea României din *Axă* şi instaurarea, în condiţii interne şi internaţionale propice, a unui cabinet Constantin Sănătescu. Deşi, cum s-a menţionat, până în ultimul moment, s-a păstrat ca alternativă, la insistenţele liderilor „istorici” Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu, şi varianta unui cabinet Antonescu. Mareşalul, graţie îndeosebi notelor şi

„surselor” *SSI*-ului, în baza rapoartelor Direcţiei Generale a Poliţiei şi ale Inspectoratului General al Jandarmeriei27, a avut cunoştinţă de toate acţiunile, „la zi”, ale adversarilor politici, inclusiv comuniştii. Motivele pentru care n-a reacţionat pot fi numeroase, dar, în prima ordine, a fost convingerea intimă (nefondată) cum că problemele aflate pe agenda zilei se puteau rezolva numai cu el şi prin el! Ceea ce a constituit, după cum au dovedit-o derulările ulterioare, *o eroare de proporţii* pentru un şef de guvern şi de stat... Nu a funcţionat, apoi, nici principiul că adversarul politic intern va fi reticent în a acţiona, dată fiind gravitatea situaţiei generale a ţării şi necunoaşterea problemelor. De acest lucru şi-a dat seama mai degrabă inamicul, precum, în septembrie 1944, când delegaţia română fusese convocată la Moscova pentru semnarea Armistiţiului cu Naţiunile Unite, iar Lucreţiu Pătrăşcanu, intrigat, interesându-se la V.M. Molotov de ce URSS nu se arăta la fel de „receptivă” cu trimişii noii puteri de la Bucureşti în raport cu concesiile promise delegaţilor lui Antonescu anterior lui 23 august 1944, a primit din partea demnitarului sovietic acest răspuns, pe cât de sec, pe atât şocant şi de real: *„Pentru că Antonescu*

28

reprezenta poporul român, iar dv. [reprezentaţi] *o aventură*!”

Pe de altă parte, Mareşalul – defecţiune de viziune ori de creştere în mediul balcanic al Bucureştilor? – nu a pus mare preţ pe valoarea membrilor „Opoziţiei” şi nici pe şansa lor de reuşită. Din multitudinea de documente, ne oprim asupra rezoluţiei lui

24 Apud *Cartea Albă a Securităţii*, I, *23 august 1944 – 30 august 1948*, editor Mihai Pelin.

Bucureşti2, 5 1997, p. 259.

25 Apud Dr. Henry Picker, Hrsg., *Hitlers Tischgespräche im Führerhauptquartier*, *1941 – 41*, Bonn,

Athenäum-Verlag, 1951 (însemnare din 26 februarie 1942); idem, *Zastolnâie razgovorî Ghitlera*, Smolensk.

Rusici, 192698, p. 86.

26 *Ibidem*.

27 Vezi ANR, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri – Serviciul Special de Informaţii, dosar 6/1940; idem, dosar 10/1943; idem, dosar 25/1943; idem, dosar 64/1943, vol. I-II; idem, fond Preşedinţia

Consiliului de Miniştri, dosar 244/1944.

28 Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuţie la istoria exilului românesc*, vol. 5, p. 18 – 19.

Antonescu pe un raport al *SSI* din 23 iunie 1944, intitulat *Notă cu privire la chipul în care apreciază Maniu posibilităţile de armistiţiu ale României*. Era exact cu două luni înaintea puciului, iar Mareşalul, luând act de manevrele persoanelor implicate, le rezerva, fără nicio reţinere, un *„rol de ciocli care se pregătesc să moară omul şi să-i ia în primire cadavrul*! *Frumos, foarte frumos şi mai ales patriotic rol şi-au asigurat*”. Cât priveşte moralitatea complotiştilor, nişte *„păioase*”, ei reprezentau *„toate zdrenţele* [care] *s-au*

29

adunat de vânt la colţuri de stradă şi gunoaie”.

* * *

Literatura istorică privind evenimentele din august 1944 din România este, pe cât

30

de bogată, pe atât de inegală şi de variată. Ceea ce este deosebit de semnificativ, lovitura de stat de la 23 august 1944 s-a aflat, chiar din momentul declanşării, în centrul unei suite de conflicte, care s-au interferat ori succedat, deopotrivă, în ţară, dominată de comunişti în 1945 – 1989, ori în exil, unde „vocile” predominante au aparţinut îndeosebi

31

reprezentanţilor P.N.Ţ., P.N.L., Regelui Mihai şi, nu mai puţin, legionarilor din

32

emigraţie. A fost, nu trebuie să ne înşelăm, o confruntare ce s-a desfăşurat pe planurile politico-diplomatic, ideologic şi propagandistic, ştiinţific şi literar, iar, nu în cele din urmă, în domeniul informaţiilor33. Însă rolul major, se înţelege, l-au avut istoricii, ei fiind, finalmente, adevăraţii învingători. Aceasta întrucât, în stadiul actual, istoricii şi-au câştigat posibilitatea de a studia nestingheriţi premisele şi desfăşurările lui august 1944 ori libertatea de-a spune ultimul cuvânt. Ceea ce, trebuie să recunoaştem, este cu totul remarcabil, în raport cu situaţia lui Aurică Simion, care a beneficiat, fapt pe care l-am remarcat, de un „tratament special" cu volumul intitulat *Preliminarii politico-diplomatice ale insurecţiei române din august 194434*, cuprinzând informaţii şi interpretări rămase valabile şi astăzi. Pe de altă parte, s-ar putea vorbi de o satisfacţie tardivă, după ce – atâtea decenii – au precumpănit punctele de vedere ale factorilor politici, situaţie care se reflectă, înainte de orice şi în chipul cel mai nefiresc, în şirul denumirilor de tot felul pe care le-a cunoscut actul de la 23 august 1944, de la *lovitură de stat* sau *de palat*, ceea ce nu-i tot una, prin 1944 – 1945, la *eliberarea sovietică*, predominantă prin 1947 – 1955, apoi la *insurecţia armată* şi, în sfârşit, prin anii '80, la *revoluţia de eliberare naţională armată*

29 ANR, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri – Serviciul Special de Informaţii, dosar 30/1941, f. 73. Vezi, de asemenea, Mircea Bălan, *Istoria trădării la români*, II, ediţia a II-a, Timişoara, Editura Eurostampa, 2002, p. 402 şi urm.

30 Repertorierea, parţială, a producţiei istoriografice în Ştefan Pascu, Gh. Hristodol şi colaboratori, eds., *Bibliografia istorică a României*, vol. I, IV-X, Bucureşti –

Cluj-Napoca, Editura Academiei Române, 1970 – 2005; Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, *Al doilea război mondial şi România. O bibliografie*, Iaşi, Editura Academiei, 1981; Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939 – 1945*, Iaşi, Centrul de Istorie şi Civilizaţie Europeană, 1995, p. 69 – 110; Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *Istoria Românilor în secolul XX (19181948)*, Bucureşti, Editura Paideia, 1999, p. 593 – 663; Traian Udrea, *23 august 1944: Controverse istorico-politice. Studiu istoriografic*, Bucureşti, Editura Alex-Alex & Leti Pres, 2004.

31 Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuţie la istoria exilului românesc*, vol. 5, p. 15 şi urm.

32 Vezi Gh. Buzatu, Corneliu Ciucanu, Cristian Sandache, *Radiografia dreptei româneşti (19271941)*, Bucureşti, Editura FFP – ress, 1996, p. 11 – 50.

33 Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, II, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1996.

34 Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979.

antifascistă şi antiimperialistă35, altfel zis, în viziunea autorităţilor de la Bucureşti, *revoluţia română din august 1944*, pentru ca, în prezent, să se ajungă, iarăşi, la ceea ce a fost de bun la început şi exprimă, cu adevărat, realitatea, esenţa fenomenului istoric – *lovitură de stat*... Deşi se insistă, de regulă, asupra străduinţelor comuniştilor de-a se „introduce" în derularea actului de la 23 august 1944, pe care l-au înălţat până la rangul de sărbătoare naţională, mai multe forţe politice şi grupări s-au străduit să-şi asume paternitatea, exclusivă sau măcar parţială, a evenimentului36, precum: 1) Regele Mihai I şi colaboratorii; 2) partidele istorice şi, cu prioritate, P.N.Ţ.

— Iuliu Maniu; 3) P.C.R., care a avut privilegiul duratei menţinerii la putere (1947 – 1989), dar nu şi pe acela al adevărului, în vreme ce, de cealaltă parte, s-au impus străduinţele foştilor colaboratori ai Mareşalului Ion Antonescu şi, separat, ale legionarilor de-a desconsidera şi

condamna faptele întâmplate. De altfel, sub acest aspect, „startul” l-a dat însuşi Mareşalul Ion Antonescu, care, la sfârşitul zilei de 23 august 1944, închis fiind după arestare împreună cu Mihai Antonescu în camera de timbre a Casei Noi de la Palatul Regal din Bucureşti, a fost *cel dintâi* care a redactat „pentru istorie” o relatare referitoare la împrejurările

demiterii sale, respingând – cum putea face altfel? – faptele survenite şi exprimându-şi îngrijorarea – pe deplin legitimă, în condiţiile survenite – pentru viitorul ţării şi al neamului.

Cu referire directă la 23 august 1944, în stadiul actual al cercetărilor, după deschiderea arhivelor şi extinderea perspectivei asupra epocii cercetate, după desfiinţarea cenzurii, dar şi după toate cele prin câte şi cum a România, în prezent este sigur că nimeni nu mai e în măsură să revendice exclusiv paternitatea actului istoric, să-l includă în categoria temelor tabù sau, cumva, în cercul lui noii tangere… În chip cu totul fericit, faptele, în măsura sporită în care ţin de domeniul trecutului, ele aparţin istoricilor, şi numai lor, care, dacă încă n-au făcut-o, trebuie să se pună la lucru, pentru a le surprinde şi reda exact, obiectiv, în toată amploarea, spectaculozitatea şi complexitatea lor, cu toate laturile lor bune sau rele, albe sau negre. Şi aceasta dacă se doreşte a se confirma tradiţiile, excelente, ale scrisului nostru istoric, în ansamblu. Revenind la bilanţ, se impune cu prioritate atenţiei un lucru: decenii la rând, pe măsură ce aniversările se aglomerau, numărul dărilor de seamă voit concluzive şi festive sporea, se raportau, de la un an la altul, obligatoriu, noi realizări istoriografice, superioare celor precedente, deşi, până acum, iată, CARTEA CĂRŢILOR despre 23 august 1944 încă n-a apărut! Cu toate că, în anume privinţe şi momente, intensitatea

investigaţiilor în domeniu bătea toate recordurile istoriografice, până la a deveni bănuitoare, iar, în chip bizar, se ajunsese, prea adeseori, ca întreaga istorie a prezenţei României pe fronturile celui de-al doilea război mondial şi chiar întregul trecut naţional să fi fost „cântărite" (ori valorate) prin… prisma lui 23 august 1944! Nu se afirma cu claritate, dar se gândea, că, dacă a fost conflagraţia secolului, ea s-a produs numai pentru că trebuia să survină 23 august 1944. Pentru atât, şi pentru nimic mai mult, nu! Fără evenimentul nostru, măcelul planetar n-ar fi avut vreun rost şi sens! Erori grave, evident, dar nu o tragedie, din moment ce, şi în prezent, după 15 ani de tranziţie, mulţi dintre studioşii de odinioară au „emigrat" spre alte zone ale

35 Conceptul, orice s-ar zice, a fost fundamentat şi exportat de Moscova.

36 Vezi Gh. Neacşu, ed., *23 august 1944 în arhivele comuniste*, Bucureşti, Editura Majadahonda.

2000, p. 737 – 8.

37 Mareşal Ion Antonescu, *23 august 1944*: *Însemnări din celulă*, apud Gh. Buzatu, coordonator, *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2002, p. 289 – 293.

trecutului, unde – culmea! – repetă păcatul originar, fiind dispuşi să înghesuie istoria de ansamblu a războiului mondial în alte „mari" probleme, care, acum ca şi atunci, se dovedesc parte a fenomenului şi nu pot, nicidecum, atinge ori depăşi întregul!

Fără alte considerente, reţinem din bilanţul istoriografic despre 23 august 1944: Domeniul este acoperit cu lucrări de toate genurile: monografii, sinteze, radiografii, studii, articole şi note, bibliografii şi cronologii, volume de documente şi memorialistice, ghiduri de arhive, albume etc., apărute fie (mai ales) în ţară, fie în străinătate. Sub raport cantitativ, situaţia se prezintă,

potrivit cercetărilor noastre, astfel: – 38

cărţi speciale apărute în ţară şi în străinătate (în emigraţie), aproximativ 1.000; – cărţi generale despre al doilea război mondial dar cuprinzând referinţe şi aprecieri esenţiale ori

39

documente specifice despre 23 august 1944 – aproximativ 1.500; – studii şi articole valorificate în revistele de specialitate (române şi străine) – aproximativ 3.000. De reţinut, în context, că numai în lucrarea de proporţiile Bibliografiei istorice a României, vols. I şi IV-X, deci anii 1944 – 2005, am depistat peste 1 700 de studii privind epoca celui de-al doilea război mondial, inclusiv ori îndeosebi actul de la 23 august 1944. Acestora trebuie să le adăugăm aproximativ 4.000 articole şi materiale diverse de istorie locală, apărute în publicaţii întâmplătoare ori în presa judeţeană. În ce priveşte documentele valorificate prin publicare în volume sau în revistele din ţară şi străinătate ori cele depistate personal sau de care avem cunoştinţă, că există în marile arhive sau biblioteci române şi străine, ele acoperă istoria zilei de 23 august 1944, cu premisele, contextul declanşării şi desfăşurarea evenimentului, cu consecinţele sale multiple, apropiate şi îndepărtate, numărul lor depăşind cu mult cifra de 10.00040.

* * *

Pentru desfăşurarea războiului mondial în ansamblu, luna august 1944 s-a dovedit a fi fost una dintre cele mai bogate în evenimente militare şi politico-diplomatice decisive pentru determinarea cursului ostilităţilor într-un sens unic – prăbuşirea Germaniei şi a celorlalte state rămase fidele *Axei*. După eşecul *Wehrmachtului* de-a preîntâmpina deschiderea celui de-al doilea front de către Aliaţi pe teatrul european, în Normandia, şi după imposibilitatea de-a evita prăbuşirea Grupului de Armate

„Centru” în faţa ofensivei forţelor Armatei Roşii, ambele, eşecuri de proporţii, înregistrate concomitent, în iunie 1944, pentru Adolf Hitler a devenit clar că sfârşitul devenise inevitabil41. Dar nimic nu i-a schimbat hotărârea de a continua lupta ori de-a refuza să pună capăt conflictului printr-o soluţie negociată. Ceea ce, între altele fie spus, nici nu era posibil, întrucât, de cealaltă parte, decizia Marilor Puteri ale Naţiunilor Unite era în egală măsură fermă, de a continua ostilităţile până la capitularea necondiţionată a Germaniei şi aliaţilor ei.

38 Din rândul cărora am distins mai multe tendinţe sau orientări: regaliştii şi grupul complotiştilor de la 23 august 1944; partidele politice; legionarii; militarii şi „naţionaliştii” (Josif Constantin Drăgan, N. Baciu ş.a.).

39 Ceea ce, insist, nu este mult, în raport cu bibliografia mondială consacrată ostilităţilor din 19391945 şi care, anual, se îmbogăţeşte cu circa 20.000 de lucrări, iar în ansamblu, potrivit datelor centralizate pe computer, a depăşit de mult un milion de titluri de toate genurile.

40 Vezi Gh. Buzatu, D. Puzdrea, *Actul de la 23 august 1944 în perspectiva unor noi documente*, în *Istorie şi societate*, II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, p. 12 – 13.

41 A se vedea opiniile împărtăşite de A. Hitler lui Anté Pavelici la 18 septembrie 1944 (Andreas Hillgruber, Hrsg., *Staatsmänner und Diplomaten bei Hitler*, II, Frankfurt am Main, 1970, p. 505 şi urm.).

România, în rolul de stat satelit al Reichului şi de participant activ la război, cu forţele inamicului sovietic pătrunse în martie 1944 pe teritoriul naţional şi supusă adeseori, după 4 aprilie 1944, bombardamentelor represive anglo-americane, era – în august 1944 – angrenată profund în complexul imens al desfăşurărilor conflagraţiei secolului. Situaţia ei era, mai mult decât a altor beligeranţi, inextricabilă, ceea ce se desprindea ca

rezultat al evoluţiei proprii, sub toate aspectele, dar mai cu seamă în urma confruntării cu o realitate incredibilă: porţiuni ale teritoriului naţional ocupate, de-o parte şi de alta, de forţele inamicului sovietic (în nord-est) dar şi de forţele pe moment… aliate, germane şi ungare (nord-vestul Transilvaniei). Dar cum, în ciuda situaţiei disperate, războiul alături de Germania fiind în perspectivă pierdut, faptul nu trebuia să se concretizeze cu mutilarea teritorială a ţării de către învingători (în speţă, de către U.R.S.S.) şi nici cu impunerea unor despăgubiri enorme, Mareşalul Antonescu a oferit răspunsuri parţial satisfăcătoare problemei de interes general: *ce era de făcut*? Este cazul însă să menţionăm că nici din partea opoziţiei politice anti-antonesciene, care s-a coagulat treptat mai ales în 1943 – 1944, n-a venit un răspuns prompt şi adecvat. Aceasta doar pentru că, în culise, se pregătea lovitura de stat? Greu de admis, de vreme ce, până la mijlocul zilei de 23 august 1944, s-a avut din nou în vedere recursul la Mareşal pentru a dirija desprinderea României din tabăra *Axei*! Regele şi colaboratorii săi, confruntaţi cu Ion şi Mihai Antonescu, n-au mai fost de acord cu aşa ceva, aceştia au fost arestaţi, astfel că debutul loviturii de stat cel puţin s-a dovedit plin de succes, dar chestiunile esenţiale ale ţării n-au fost, prin aceasta, rezolvate şi nici nu şi-au aflat soluţii. Armistiţiul impus României de Marile Puteri (URSS) ale Naţiunilor Unite s-a dovedit împovărător, niciun angajament precis şi dătător de speranţe nu s-a luat în perspectiva Conferinţei Păcii, dar, ceea ce era cel mai grav, răsturnarea regimului a fost departe de a-şi fi dovedit rezultatele scontate. Eşecul de la Bucureşti al lui Hitler după pierderea ca aliat a lui Antonescu, prin toate consecinţele sale militar-politice, economice şi propagandistice, a creat avantaje Marilor Aliaţi, România fiind obligată să lupte mai departe, de data aceasta în rândurile Naţiunilor Unite, trebuind, în

octombrie 1944, să realizeze, în contrast cu iulie 1941.

„Cealaltă trecere a Nistrului”, spre Vest, unde s-a angajat în unele operaţiuni de amploare pe teritoriile Ungariei şi, în continuare, ale Cehoslovaciei şi Austriei. Prea-puţinul obţinut a semnificat – poate?! – evitarea *distrugerii României* prinsă între două fronturi masive, posibilă mai ales în cazul confruntării cu inamicul sovietic pe teritoriul naţional, dar, totuşi, faptul ţine de domeniul probabilităţii. În istorie, nu mai insistăm, intervenţia inevitabilului *ce ar fi fost dacă*... se dovedeşte oricând contra-productivă. Sub un alt aspect, forţele „eliberatoare” sovietice au înfăptuit rapid *ocuparea României*, care a căpătat un statut agravant în raport cu cel precedent, de *stat-satelit al Reichului german*, ceea ce era cu totul altceva pe planul raporturilor internaţionale. Iată de ce, în context, Mareşalul Antonescu, confruntat cu atâtea variabile, a optat pentru continuarea războiului în tabăra germană. Am insistat că, în cursul întrevederilor cu Hitler din 26 – 28 februarie şi 5 august 1944, Mareşalul l-a convins pe Führer în privinţa capacităţii reale a României de-a rămâne „prezentă” de partea *Axei*. A fost şi motivul pentru care, după cum s-a arătat, în februarie 1944 Hitler a contramandat ordinul de pregătire a planului operaţiunii

„Margaretha II” – ocuparea României în caz de defecţiune, ceea ce nu s-a mai petrecut cu planul *„Margaretha*!”, aplicat în cazul Ungariei, la 19 martie 1944. La 21 iulie 1944, în şedinţa a Consiliului de Miniştri, Antonescu şi-a exprimat convingerea că *„singura forţă în Europa care era şi este capabilă să mai ţină ordine în acest continent este tot forţa germană. În ziua când forţele militare germane se vor prăbuşi şi vor antrena în această prăbuşire întreaga prăbuşire socială şi militară a Germaniei, atunci toată Europa va cădea în anarhie. Nu văd posibilitatea din partea americanilor, în special a englezilor, ca să menţină şi să salveze Europa de la*

anarhie şi de aceea... interesul nostru politic şi militar este ca Germania să nu se prăbuşească" 42. Acţionând pentru continuarea războiului, Mareşalul Antonescu nu era, trebuie să fie cât se poate de limpede, pe deplin mulţumit de nivelul şi formele susţinerii nemţeşti, pentru că nu mai departe decât la 5 august 1944, în ultima sa întrevedere cu Hitler, să-i transmită Führerului nemulţumirile sale43. După aceea, chiar în cursul evenimentelor decisive din ultima decadă a lui august 1944, în discuţiile cu general-colonel Hans Friessner, comandantul Grupului de Armate „Ucraina de Sud" dispus în nord-estul României, sau cu Karl Clodius44, emisarul economic al Führerului la Bucureşti, Antonescu, continuând să-şi exprime nemulţumirea, a avertizat partea germană că nu mai excludea din calcul soluţia unui armistiţiu cu reprezentanţii Naţiunilor Unite. După unele recunoaşteri ulterioare, demersurile Mareşalului au precipitat acţiunile complotiştilor pentru a se urgenta destituirea Conducătorului statului român45, înaintea oricărei mişcări neconvenabile ori surprinzătoare.

Faptele surveneau în zilele în care serviciile secrete ale Reichului apreciau drept „bună" starea de spirit a armatei române, voinţa ei de-a continua războiul „alături de Germania" 46, iar ministrul german de Externe Joachim von Ribbentrop, în baza rapoartelor lui Manfred von Killinger, ministrul de la Bucureşti, socotea poziţia Mareşalului Antonescu ca fiind, pe mai departe, „pe deplin sigură" 47.

În rândul forţelor opoziţioniste regimului Antonescu şi prelungirii războiului alături de Hitler, anul 1944 a adus nu numai importante clarificări, ci şi reorganizări48. Astfel, diversele grupuri politice (Gh. Tătărescu, fost N. Iorga etc.) au intrat în alertă, iar principalele partide şi lideri (P.N.Ţ.

— Iuliu Maniu, P.N.L.

— Constantin I.C. Brătianu, P.S.D.-C. Titel Petrescu, P.C.R.

— Lucreţiu Pătrăşcanu) au întemeiat Blocul Naţional Democrat, consolidat de manifestul lansat în iunie 1944. În rândurile intelectualităţii şi ale corpului de ofiţeri superiori (în special în cazul celor disponibilizaţi de Mareşal pe parcurs) s-a accentuat curentul anti-antonescian. Un loc aparte l-a câştigat corpul diplomaţilor de carieră, care, acţionând în cadrul Ministerului Regal al Afacerilor Străine, sub conducerea lui Grigore Niculescu-Buzeşti, s-a aflat la curent cu negocierile purtate de Ion şi Mihai Antonescu pentru încheierea armistiţiului cu Marii Aliaţi şi, totodată, avea legături strânse cu Casa Regală, cu Regele în persoană. Pentru toate forţele, prezenţa lui

43 ANR, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri, dosar 31/1944, f. 105 – 106.

43 Andreas Hillgruber, op. cit., II, p. 481 şi urm.

44 Vezi *însemnările din celulă* ale Mareşalului, din care extragem acest rânduri: „... I-am cerut [lui Clodius]... să arate acest lucru la Berlin, să roage să înţeleagă poziţia Ţării noastre în faţa cataclismului ce o ameninţă şi a mea în faţa Istoriei şi a Ţării şi să-mi dea dezlegarea a trata un armistiţiu (subl. ns.), dorind să ieşim din această situaţie ca oameni de onoare şi nu prin acte care ar dezonora pentru vecie Ţara şi pe conducătorii ei. Dl Clodius a promis că va arăta exact dorinţa noastră; i-am arătat că noi trebuie să ne luăm libertatea de a ne apăra viaţa viitoare a neamului”.

45 Eugen Stănescu şi colaboratori, *Alexandru Cretzianu – un diplomat de carieră în misiune pentru pregătirea ieşirii României din Axă*, Ploieşti, 1999, p. 94 – 95.

46 Gh. Buzatu, ed., *Actul de la 23 august 1944 în context internaţional. Studii şi documente*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1984, p. 290.

47 *Ibidem*.

48 *Ibidem*, *passim*.

Mihai I şi a Casei Regale în tabăra ostilă Mareşalului devenise nu numai un simbol, ci în perspectivă se dovedea de mare însemnătate, mai ales că, potrivit planurilor complotiştilor, se căzuse de acord ca, în debutul loviturii de stat, suveranul să-l convoace pe Antonescu la Palatul din Bucureşti şi să dispună arestarea lui dacă se mai opunea armistiţiului, iar, în continuare, în lipsa Conducătorului Statului şi a Comandantului de Căpetenie al Armatei, singur Regele, în calitatea-i de Cap al Oştirii49, fiind în măsură să se adreseze Ţării şi Armatei pentru a le comunica schimbarea şi a le chema la luptă, alături de Naţiunile Unite (în speţă, U.R.S.S.) şi împotriva Germaniei şi a ultimilor ei aliaţi! În etapa preliminară actului de la 23 august 1944 s-a dovedit inspirată constituirea şi acţiunea unei formaţiuni militare (C. Sănătescu, D. Dămăceanu, Emil Bodnăraş ş.a.), care, sub raportul tehnic, a definitivat preparativele concrete ale arestării Mareşalului şi echipei sale. Astfel, la 24 iulie 1944, echipa militară a complotiştilor, lipsită de „contribuţia" politicienilor, a pus la punct planul de acţiune cuprinzând problemele generale – politice şi speciale – şi cele tehnico-militare, iar *momentul acţiunii* a fost stabilit vag pentru ultima decadă a lunii august 1944. La 15 – 16 august, s-a stabilit lovitura *pentru 26 august 1944*, când, fiind într-o sâmbătă, se presupunea că Mareşalul Antonescu era mai lesne de atras în cursă, adică „convocat" la Palatul Regal din Bucureşti şi, potrivit soluţiei „optime", arestat, dacă s-ar fi împotrivit semnării armistiţiului cu Naţiunile Unite şi încetării imediate a războiului alături de Germania. Aşa după cum se ştie, în funcţie de desfăşurarea evenimentelor interne şi internaţionale, cu prioritate a celor pe plan militar, ulterior, în prima parte a zilei de *23 august 1944*, a survenit devansarea loviturii de stat, de la 26 august 1944,

cum se stabilise iniţial, chiar pentru după-amiaza zilei de 23 august 1944! 50

Pentru evoluţia faptelor spre acest deznodământ, un aport important a revenit nu numai bulversărilor de pe teatrele de război europene (de pe frontul din Moldova îndeosebi), dar şi desfăşurărilor de pe tărâmul diplomatic, care, în esenţă, fac subiectul dezvăluirilor unor documente recent apărute51 Pentru moment, ne referim, în mod special, la contactele secrete vizând semnarea armistiţiului României antonesciene cu reprezentanţii Naţiunilor Unite, angajate progresiv în 1943 – 1944 de trimişii Mareşalului, cu delegaţii S.U.A., Marii Britanii şi U.R.S.S., la Cairo, Lisabona, Berna, Madrid, Ankara şi Stockholm52. La aceste negocieri au participat, cu acceptul Mareşalului, şi reprezentanţii declaraţi ori bănuiţi ai grupărilor politice opoziţioniste (în speţă, P.N.Ţ. şi P.N.L.) prezente în complot. Prezenţa lor a avut o dublă semnificaţie. În primul rând, aceştia, depăşindu-şi limitele mandatelor încredinţate de Antoneşti, au negociat cu prioritate *în numele opoziţiei* ori, dacă n-au reuşit să blocheze, pentru motive lesne de bănuit, succesul eforturilor oficiale, cel puţin au realizat, în al doilea rând, să-i ţină la curent pe cei interesaţi în privinţa sorţii tratativelor. Ceea ce, în condiţiile date, ale

49 Fundamentată prin Decretul-Regal nr. 3 027 din 7 septembrie 1940 (apud Mareşal Ion Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, vol. I, ediţie Gh. Buzatu, Iaşi, Editura Moldova, 1992, p. 78, doc. nr. 32).

50 Detalii la Gh. Buzatu, Stela Cheptea… *Şi a fost 23 august* şi Robert Zidaru, *23 august 1944*: *Preliminarii şi desfăşurare*, în Gh. Buzatu, coord., *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, p. 248 – 288.

51 Cf. Gh. Buzatu, Dana Beldiman, *23 august 1939 – 23 august 1944*: *România şi proba bumerangului*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2003.

52 Vezi cele mai concludente informaţii referitoare la această problemă Gh. Buzatu, coordonator, *Actul de la 23 august 1944 în context internaţional*, p. 210 – 285; Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, I, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 1988, p. 229 – 304.

Izolării diplomatice internaţionale a României aflată în război, n-a fost puţin lucru. Dimpotrivă. Nu mai insistăm să subliniem, dintr-un alt punct de vedere, că, tot prin canalele Ministerului Afacerilor Străine, aceleaşi persoane (Grigore Niculescu-Buzeşti, Alexandru Cretzianu, George I. Duca ş.a.) au stabilit şi întreţinut contacte cu reprezentanţii Naţiunilor Unite şi, mai mult decât atât, în perioada 20 – 23 august 1944, iau avertizat asupra evenimentului în perspectivă de la Bucureşti: demiterea lui Antonescu şi retragerea României din *Axă53*. Respectivele demersuri, netăgăduit, şi-au avut rostul şi locul lor pe lângă cancelariile diplomatice de la Londra şi Washington, dacă n-ar fi fost, în parte cel puţin, anihilate de contraofensiva ori de indiferenţa, frizând ostilitatea, a Kremlinului, convins că „opoziţia burgheză” din România, în preajma desprinderii Bucureştilor de Axă, miza excesiv pe Marea Britanie şi S.U.A., ceea ce, cu adevărat, era în contradicţie cu acordurile interaliate care prevedeau o „participare egală” la toate negocierile secrete cu sateliţii Germaniei. Nemulţumirea a devenit cu atât mai făţişă cu cât, după înţelegerea anglo-sovietică din iunie 1944, U.R.S.S.-ului i-a revenit „partea leului” în abordarea şi soluţionarea problemelor Europei Est-Centrale. Este bine stabilit că, în octombrie 1944, la Moscova, în urma negocierilor Churchill-Stalin, acordul amintit avea să fie desăvârşit, ceea ce pentru România şi vecinii săi a sporit riscul de-a trece de sub tutela celui de-al III-lea, prin acordul sau din indiferenţa Occidentului, în zona de dominaţie sovietică, altfel spus – în robia Kremlinului. Se

profila un orizont sumbru, pentru „actorii” de la 23 august 1944 care *proiectaseră una şi câştigau cu totul altceva*. Grigore Niculescu-Buzeşti, cel care fusese în fond liderul echipei de diplomaţi implicată în prepararea şi declanşarea actului de la 23 august 1944, va mărturisi, cu deplină sinceritate, într-o epistolă adresată la 7 martie 1949 colegului său Gheorghe Barbul, cunoscutul colaborator şi biograf al fostului Mareşal: *„În răsturnarea politicii noastre din august 1944 s-au reflectat un element de alegere şi unul de fatalitate. Alegerea nu a fost între regimul nazist şi cel comunist. Dacă chestiunea s-ar fi prezentat în acest mod, cred că toată lumea ar fi ales regimul nazist, căci nu poate fi nicio îndoială – nu exista o asemenea îndoială nici chiar în august 1944 – că regimul nazist ar fi fost cu mult mai suportabil decât cel comunist. În spiritul acelor care au contribuit la schimbarea politică, alegerea era între regimul nazist şi o şansă rezonabilă de libertate* (subl. ns.)” 54. Recunoaşterea lui Grigore Niculescu-Buzeşti, coroborată cu declaraţiile cunoscute ale lui Iuliu Maniu din septembrie-decembrie 1944 şi nenumărate alte documente, denotă în ce grad sau amploare complotiştii de la 23 august 1944 au ratat obiectivul vizat prin destituirea lui Antonescu, care a constituit *însăşi raţiunea* acţiunii lor, şi anume – în termenii dulci ai epistolarului – *„şansa rezonabilă de libertate*”. Este categoric că, mizând pe... şansă, complotiştii au acţionat într-un fel în postura de sinucigaşi, de vreme ce, se cunoaşte mult prea bine, în locul unui regim de libertate aşteptat şi râvnit la Bucureşti s-a instalat regimul comunist, fabricat, exportat şi patronat de Moscova! Se adevereau, în acest fel, cuvintele lui I.V. Stalin expuse lui I.B. Tito, la Moscova, în aprilie 194555. De altfel, în condiţiile concrete create, n-a fost de mirare că majoritatea complotiştilor de la 23 august 1944 aveau să-şi găsească sfârşitul în cele mai cumplite

53 Vezi Gh. Buzatu şi colaboratori, *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei*, I-II, Iaşi, Editura B.A.I., 1990, *passim*; Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939 – 1944*, p. 217 şi urm.

54 Liviu Vălenaş, *Mareşalul Ion Antonescu şi frontul secret. Convorbiri cu Gheorghe Barbul*, Bucureşti, Editura Vremea, 2001, p. 151.

55 Milovan Djilas*, întâlniri cu Stalin*, Craiova, Editura Europa, 1990, p. 74 – 75.

condiţii (unii asasinaţi, în închisorile şi lagărele comuniste), alţii fiind nevoiţi să se expatrieze şi numai foarte puţini (Ioan de Mocsonyi-Styrcea, de exemplu) reuşind, după ani grei de detenţie, să ajungă în Vest. Sub acest aspect trebuie înţeleasă mărturisirea de o debordantă sinceritate a lui Grigore Niculescu-Buzeşti, unul dintre principalii „actori" ai loviturii de la 23 august 1944, că, dacă s-ar fi pus în discuţie o opţiune între regimul comunist şi cel nazist pentru etapa post-Antonescu, complotiştii ar fi rămas în băncile lor!!! Preferăm să nu insistăm, întrucât poveştile cu *dacă* nu-şi au rostul în reconstituirea faptelor istorice. În ceea ce-l priveşte însă pe Grigore Niculescu-Buzeşti este recomandabil să reţinem şi alte mărturii, de fel favorabile, asupra acţiunilor sale şi ale grupului ce-l reprezenta. Marele ziarist şi istoric care a fost Pamfil Şeicaru îi transmitea generalului N. Rădescu, la 14 octombrie 1948, din Palma de Malorca, unde emigrase, informaţii concrete despre complotul organizat la nivelul Ministerului Regal al Afacerilor Străine din Bucureşti în 1943 – 1944, din care a reieşit *„o scelerată conspiraţie de ambiţii disparate" 56*.

* * *

În răstimp, în nord-estul României, acolo unde în perioada aprilie-august 1944 cele două grupuri de armate care se înfruntau – Fronturile 2 şi 3 Ucrainene şi Grupul de Armate „Ucraina de Sud" (în total, aproximativ 2.000.000

de oameni) – şi-au consolidat necontenit poziţiile, apropierea uraganului devenind iminentă. La 23 mai 1944, în şedinţa guvernului, Mareşalul Antonescu a subliniat cum că „pe front se prevede în curând dezlănţuirea furtunii”. General-colonel Hans Friessner, la puţin timp după ce preluase comanda Grupului de Armate „Ucraina de Sud” şi numai cu patru zile înaintea ofensivei sovietice în zonă, s-a declarat convins că sovieticii urmau să lovească între Prut şi Siret. Şi, în adevăr, în zorii zilei de 20 august 1944, după succesele în serie repurtate de Armata Roşie în toate sectoarele Frontului de Est, pe „verigile” care legau ţinuturile Careliei de acelea ale Ucrainei apusene, Fronturile 2 şi 3 Ucrainene s-au pus în mişcare în cadrul operaţiunii Iaşi-Chişinău. A fost una dintre cele mai mari ofensive declanşate în cursul celui de-al doilea război mondial şi, în funcţie de rezultat, una „dintre cele mai reuşite” 57. Întrucât, avându-se în vedere că după numai trei zile s-a produs cotitura României în război, iar în zona Chişinăului Hitler a pierdut pentru a doua oară, şi atunci definitiv, Armata a 6-a germană, desfăşurările militare din zonă au deschis U.R.S.S.-ului „poarta Balcanilor” şi, nu mai puţin, a Europei Centrale. Totul a căpătat, în viziunea unuia dintre cei mai de seamă istorici militari ai veacului XX, l-am numit pe Basil Liddel Hart, proporţiile unui nou Stalingrad58.

Insuccesele trupelor germane şi române au fost rapide şi tulburătoare59. Între 20 şi 22 august 1944, Mareşalul însuşi s-a deplasat în zona frontului, la Bacău, la Comandamentul Armatei 4 române, ori la Tg. Ocna, la Statul Major al lui Friessner. Pericolul ce se profila asupra României era imens – tăvălugul sovietic ameninţa însăşi

56 Hoover Institution on War, Revolution and Peace, Hoover Archives, Palo Alto, California, USA, fond G. Caranfil, box no. 1.

57 Henri Michel, *La Seconde Guerre mondiale*, II,

Paris, PUF, 1969, p. 209.

59 B.H. Liddell Hart, *History of the Second World War*, London, Cassell, 1971, p. 585.59 Platon Chirnoagă, *Istoria politică şi militară a războiului României contra Rusiei Sovietice*. *22 iunie 1941 – 23 august 1944*, ediţia a IV-a, Iaşi, Editura Fides, 1998, p. 328 – 329.

Inima României, Capitala şi zona petroliferă, ambele de însemnătate vitală pentru continuarea războiului. Este adevărat că Mareşalul Antonescu mai dispunea de câţiva „aşi în manşetă" pentru a mai spera să răstoarne cumva cursul operaţiunilor militare, dar, în primul rând, nădăjduia să stăvilească ofensiva inamicului pe aliniamentul Focşani – Nămoloasa – Brăila. Dar, pentru aceasta, l-a avertizat Mareşalul pe Friessner, la 22 august 1944, se impunea ca, prin eforturi conjugate, trupele germane şi române să bareze înaintarea Fronturilor 2 şi 3 Ucrainene *înainte* ca ele să atingă faimoasa linie de apărare, pentru că, în caz contrar, România avea să fie „pierdută". Conducătorul statului român a dezvoltat un atac fulminant la adresa înaltului Comandament german în privinţa modului în care nu reuşise să organizeze apărarea României60, pentru ca, finalmente, să cuteze a prevedea cu deplină luciditate: „*… Fără Mareşalul Antonescu, România ar fi poate astăzi o jertfă a anarhiei şi a puterilor duşmane Germaniei*" *61*. Era însă, deja, prea târziu! Pe front, în zona Iaşilor sau în Basarabia, eşecurile se ţineau lanţ, iar la Bucureşti mecanismul loviturii de stat, stabilită – cum s-a menţionat – pentru data de 26 august 1944, stătea să fie declanşat. Au intervenit, în acele condiţii, o sumă de elemente, care, toate, au contribuit la dezamorsarea mecanismului, totul devenind *posibil*: situaţia şi apelurile disperate de pe front; decizia Mareşalului de a informa Berlinul, prin Clodius, în privinţa deciziei sale de-a se retrage din tabăra germană62 şi intenţia de-a se deplasa iarăşi pe front, începând cu după-amiaza zilei de 23 august, pentru a conduce personal

bătălia Moldovei, în speranţa de a opri la „porţile Focşanilor” trupele invadatoare sovietice, cu scopul de-a obţine condiţii mai bune de armistiţiu. Or, tocmai acest fapt, plecarea lui Antonescu din Bucureşti, a alertat pe complotişti, care şi aşa, după 20 august 1944, deveniseră extrem de întreprinzători – conciliabule zilnice şi nocturne, multe cu participarea Regelui Mihai I, alertarea Marilor Aliaţi, mobilizarea echipelor pregătite pentru cazurile de „maximă urgenţă” etc. Confruntarea care se anunţa a antrenat forţele cele mai diverse: trupele străine de pe teritoriul naţional, germane sau sovietice, care, fiecare, din puncte de vedere total opuse, erau interesate în deznodământul dramei, străduindu-se, unii, s-o provoace ori, alţii, s-o… prevină. Mareşalul Antonescu şi oamenii săi, care, deja se pregăteau să iasă de pe scena istorică, nu-şi imaginau *cum*; complotiştii, precipitaţi să ocupe locurile rămase libere, deşi nu-şi dădeau prea bine seama *când* şi *în cel fel* se va produce revirimentul? Optimismul lor era molipsitor, cu toate că, la urma urmelor, acţiunea lor nu se baza pe forţele proprii, ci, cu precădere, pe factorul surpriză sau pe bunăvoinţa Marilor Aliaţi… Oricare dintre complotişti era speriat să afle ce se întâmpla dacă factorii presupuşi nu ar fi jucat ori, mai cu seamă, dacă ar fi fost descoperiţi? Şi nu a lipsit mult să se întâmple chiar aşa ceva! Iată motivul pentru care actul de la 23 august 1944, de însemnătate substanţială pentru cauza Naţiunilor Unite în războiul contra Germaniei şi a ultimilor ei aliaţi, avea să devină, odată cu trecerea anilor, un serios motiv de remuşcări şi reproş, complotiştii trebuind, ei înşişi, să se explice dacă nu cumva ei planificaseră trădarea ţării sau n-au înlesnit instaurarea regimului comunist la Bucureşti?!

Cât îl priveşte pe Mareşalul Ion Antonescu, acesta, la „procesul” din mai 1946, a avut tăria să declare fără reticenţă şi fără regret:

60 *Ibidem*, p. 338 – 342.

61 *Ibidem*, p. 342.

62 Un element-cheie în viziunea lui V. Rădulescu-Pogoneanu pentru a-i impulsiona pe complotişti să acţioneze la 23 august 1944 (cf. Eugen Stănescu şi colab., *Alexandru Cretzianu*, p. 96).

„Se *va şti odată precum că ziua de 23 august EU* (subl. ns.) *am fixat-o în Istorie*!”

* * *

Ajungem la episodul cardinal – arestarea Antoneştilor. După radiografia zilei de 23 august 1944, publicată în colaborare în anul 197963 şi după alte studii, bazate pe investigarea şi confruntarea memorialisticii şi declaraţiilor, pe coroborarea documentelor, încheierile ce se desprind sunt următoarele:

1) La 23 august 1944, în epicentrul evenimentului – arestarea Antoneştilor (la Palatul Regal din Calea Victoriei) s-au aflat cel puţin 30 de persoane, care, ulterior, au depus mărturii, verbal ori în scris64. Calitatea surselor, în funcţie şi de aceea a oamenilor, diferă şi, se înţelege, valoarea probelor este inegală. Un izvor (Ioan de Mocsonyi-Styrcea) este (asemenea personajului, care în 1947 – 1963 a răvăşit închisorile comuniste) execrabil, deci inutilizabil; altele sunt aproximative, atestând clar dorinţa autorilor de-a se propulsa tardive pe roluri marcante în desfăşurarea faptelor (în ordine, D. Dămăceanu, Emilian Ionescu, C. Sănătescu, aşadar, toţi militari); nu lipsesc probele dezinhibate (Lucreţiu Pătrăşcanu, Bellu Zilber), nici cele dezlânate (Emil Bodnăraş, C. Agiu), după cum nici altele fardate şi voit studiate (Regele Mihai, diplomaţii de la Curte). În categoria, rară, a mărturiilor sistematice şi precise le includem pe cele datorate lui Iuliu Maniu, Ion Mihalache65, Gh. I. Brătianu, Mihai Antonescu, Gheorghe Barbul, Grigore Gafencu şi Eugen Cristescu, iar în cea de excepţie, cuprinzând relatări şi declaraţii prompte şi exacte, unele chiar adnotate (chiar dacă în închisoare),

care rezistă tuturor confruntărilor, se înscriu toate materialele ce poartă girul Mareşalului Antonescu. Faptul nu este

63 Vezi Gh. Buzatu şi colaboratori, *Istoria unei zile*, Iaşi, Editura Academiei, 1979 (extras).

64 Gh. Buzatu, coordonator, *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, p. 274 – 278; Eftimie Ardeleanu, *Armata şi actul de la 23 august 1944*, în mss. (referat la doctorat, aprilie 2000); Alexandru Oşca, *Protagoniştii actului de la 23 august 1944. Destăinuiri contemporane*, în „Revista Istorică", Bucureşti, t. XV, nr. 5 – 6/2004, p. 27 – 42; Gh. Neacşu, ed., *23 august 1944 în arhivele comuniste*, Bucureşti, Editura Majadahonda, 2000; general-maior M. Varia, *23 august 1944. Studiu*, Bucureşti, 1993 (ms.); relatarea generalului Aurel Aldea (editor Claudiu Secaşiu, revista „22", nr. 34/1998, p. 8 – 9); relatările lui Corneliu Coposu (apud Gh. Onişoru, *Instaurarea regimului comunist în România*, Bucureşti, 2002, p. 118120) şi Gh. Brătianu (apud Gh. Buzatu, Claudiu Secaşiu, *Din arhiva istorică a României contemporane*, I, în „Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie «A. D. Xenopol»", Iaşi, t. XXII/2, 1985, p. 679 – 684; Traian Golea, *Actul de la 23 august 1944, văzut de Regele Mihai ca autor. Critici*: *Horia Sima*, *Pamfil Şeicaru*, *C.W. Forester*, Hallandale/Florida, Studii Istorice Româneşti, 2001; Gh. Buzatu, Cezar Mâţă, *Complotiştii de la 23 august 1944. Câteva biografii paralele*, în Gh. Buzatu, V.F. Dobrinescu, Horia Dumitrescu, coordonatori, *România şi al doilea război mondial*, Focşani, Editura DMP – ress, 2000, p. 297337. Vezi, cu totul recent, relatările lui Ion Mihalache (Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei*: *Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 362 – 364), anexate prezentului capitol, precum şi acelea ale Elenei Brătianu, soţia istoricului, reţinute, de asemenea, în anexă.

65 Cu diverse declaraţii şi, mai nou, cu un *Jurnal*

aflat parţial în posesia noastră (prin bunăvoinţa colegului dr. Mihai Şovan) şi din care, în anexa acestui capitol, reproducem cele mai semnificative pasaje relativ la ultima întrevedere Ion Mihalache – Mareşalul Ion Antonescu, în sediul din Bucureşti al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, cu numai 20 de ore înaintea loviturii de stat (22 august 1944, aproximativ orele 22,00 – 23, 45). Notele liderului naţional-ţărănist din acel moment cuprind clarificări necesare în privinţa unor probleme despre care circulă numeroase variante fanteziste (rezistenţa pe linia Focşani-Nămoloasa-Galaţi, ultima vizită a lui Antonescu la Hitler în 5 august 1944, intenţiile de viitor ale Mareşalului, nehotărârea de-a semna ori respinge armistiţiul cu Aliaţii, imposibilitatea Germaniei de-a mai rezista etc.).

Întâmplător, de vreme ce, în 1944 – 1946, era cel dintâi interesat de aflarea şi stabilirea adevărului. Este un element remarcabil, care recomandă precis sursele fudamentale, de la care trebuie să pornim şi la care să revenim în analize.

Dintre documentele ce poartă semnătura Mareşalului, distingem trei de o valoare excepţională:

— Documentul intitulat *însemnări din celulă*, aşternute într-o agendă din 1930 a Regelui Carol II, chiar în seara demiterii (aproximativ între orele 21 şi 23), după ce Mareşalul şi Mihai Antonescu au fost încuiaţi în aşa-zisa cameră-safă a Casei Noi. Documentul, ţinut ascuns vreme de decenii, a fost scos la lumină, în 1980, de către Gh. Teodorescu (fost în garda Palatului) şi se păstrează în original.

— Detaliile furnizate de I. Antonescu în cursul interogatoriilor conduse de Avram Bunaciu, la 15 şi 20 aprilie 1946, în cadrul pregătirii procesului „marii trădări naţionale” din 6 – 17 mai 1946. De reţinut că ex-Mareşalul a revăzut şi corectat, cu acribie. ştiinţifică, toate filele dactilografiate ale interogatoriilor şi, în unele cazuri,

nemulţumit, a solicitat să fie re-audiat! Aşa s-a întâmplat cu textul primei audieri pe tema 23 august 1944, când pe marginea interogatoriului din 15 aprilie 1946 a consemnat:

„Declaraţiile [mele] *nu sunt înregistrate total şi nici în propriile fraze* [exact]. *De aceea apar atât de incoerente*. *Mareşal Antonescu'66*.

În consecinţă, Avram Bunaciu67 l-a chemat pe deţinut la un nou interogatoriu, la 20 aprilie 1946, din care extragem acest fragment, care, juxtapus textului amintit al *însemnărilor din celulă*, ne oferă, fără discuţie, descrierea cea mai completă şi veridică, exactă a desfăşurării audienţei istorice de la Palat din 23 august 1944 (aproximativ între orele 15, 15 şi 17, 30) 68. Să parcurgem şi acest text:

„[…] *Mergând la Palat* [în după-amiaza de 23.8.1944], *l-am găsit pe culoare pe dl. Mihai Antonescu şi am mers împreună la Rege*. *Am văzut în curte tancurile pe care mi le ceruse să se apere de nemţi*. *Ţevile erau îndreptate spre casă*. *Atunci*, *în faţa lui Mihai Antonescu şi Sănătescu*, *i-am spus că nu mai e nimic de făcut şi că aşteptăm numai un răspuns de la dl. clodius şi scrisoarea partidelor politice*. *Sănătescu se scoală şi spuse*: «*Vi le aduc eu*». *Regele a ieşit din cameră şi după o jumătate de ceas să reîntors cu un pluton de soldaţi din garda Palatului6 cu revolverele în mână*. *Surprins*, *am spus*: «*Ce înseamnă aceasta*, *Majestate*?». *În timpul acesta m-a luat de coate un maior* [Anton Dumitrescu] *pe care l-am făcut* «*mişel*». *Lui Sănătescu i-am spus*: «*Nu ţi-e ruşine*, *dumitale*, *om bătrân*, *să-l puie pe Rege*, *un copil*, *să facă astfel de lucruri neuzitate*?». *După ce Sănătescu mi-a spus*: «*Sunteţi arestat fiindcă nu aţi vrut să faceţi armistiţiu*» *şi i-am răspuns* «*Cum îndrăzneşti să afirmi că nu am vrut să fac armistiţiu*?», *Regele a trecut în altă cameră*. *După aceasta Sănătescu a făcut semn soldaţilor să ne scoată* [din „Salonul Galben"]. *Am fost băgaţi într-o casă de fier în*

care-şi ţinea (presupun) d-na Lupescu bijuteriile. Era o încăpere mică, lipsită de fereastră, fără scaune. Am stat până la 4, când a venit dl. «Ceauş u» 70 care ne-a dus

6 (5 Arhiva CNSAS, Bucureşti, fond 40 010, „Tribunalul Poporului", 1946, vol. 44, f. 108.

67 Despre unele dintre problemele în studiu, vezi Marin Radu Mocanu, *Avram Bunaciu (Documente)*, Bucureşti, Fundaţia Culturală Libra, 2006, *passim*.

68 Cf. şi relatarea lui Ion Mihalache, după declaraţia lui Eugen Cristescu din 14 aprilie 1946 (apud *Cartea Albă a Securităţii*, I, p. 259).

69 Adăugat de ex-Mareşal în text.

70 Emil Bodnăraş.

Într-o casă de la periferie [în Bucureşti] *unde am stat 8 zile* [până 30 august 1944], *când ruşii ne-au ridicat şi dus la Moscova „71*.

Ce se desprinde, în mod sigur, din textul de mai sus, care repetăm, trebuie coroborat cu *însemnările din* celulă ale Mareşalului72, precum şi cu alte mărturii73? Neputând cuprinde totul, vom proceda selectiv, reţinând esenţialul, surprinzând mobilul faptelor întâmplate:

a) În 22 – 23 august 1944, Antonescu luase ferm decizia de-a încheia Armistiţiul cu Naţiunile Unite, lucru comunicat şi, deci, bine cunoscut complotiştilor.

b) I. Antonescu fusese rugat de fruntaşii partidelor istorice (Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, I. Mihalache, Gh. I. Brătianu, C. Titel Petrescu) să conducă el operaţiunea de semnare a armistiţiului.

c) Mareşalul fusese ferm convins până atunci că retragerea României din *Axă* şi semnarea armistiţiului trebuiau realizate numai după avertizarea lui Hitler. De altfel, în seara de 22 august, revenind de pe frontul din Moldova, el i-a exprimat precis lui Carl Clodius, pe care l-a primit la Preşedinţia Consiliului de Miniştri din Bucureşti, intenţia ca România să se desprindă de *Axă*, precizându-i

că mai aştepta răspunsul Berlinului încă 24 de ore, până la 24 august 1944, orele 18,00. Dar, în clipa în care, la Snagov, în 23 august 1944, aproximativ la ora 11,00, Ion Antonescu a căzut la înţelegere cu Gh. I. Brătianu, în prezenţa lui Mihai Antonescu, vicepreşedintele Consiliului de Miniştri şi titularul Externelor, ca istoricul să-i aducă o „scrisoare de garanţie" semnată de liderii istorici în

71 Arhiva CNSAS, fond 40 010, vol. 44, f. 169 – 170; cf. şi *Procesul Mareşalului Antonescu*, vol. 3, editor Marcel-Dumitru Ciucă, Bucureşti, 1998, p. 444 – 445.

72 Anexate prezentului capitol.

73 Revenim asupra dezvăluirilor pe care Ion Mihalache, indicând drept sursă pe Iuliu Maniu, le-a făcut la 28 august 1944 lui Eugen Cristescu: „*... însuşi Mihalache a fost surprins de întorsătura lucrurilor şi ştia de la Maniu următoarele amănunte*: *că M.S. Regele a chema întâi pe Mihai Antonescu şi, după aceea, a pus pe Mihai Antonescu să-l cheme pe Mareşal. După o discuţie asupra situaţiei, l-a întrebat pe Mareşal*: «*Ce ai de gând să faci*?» *Şi Mareşalul i-a spus că a luat contact cu Mihalache şi cu Gheorghe Brătianu, că a făcut aranjamentul care l-am arătat mai sus, că în trei zile va semna armistiţiul şi, în acest scop, Mihai Antonescu e pregătit să plece la Cairo. Că M.S. Regele a spus Mareşalului că e târziu în trei zile ca să se încheie armistiţiul, dat fiind situaţia gravă a frontului, şi că, dacă nu-l încheie Mareşalul Antonescu repede, atunci M.S. Regele are soluţia ca să se încheie imediat armistiţiul. Aci s-a început o discuţie enervantă, între M.S. Regele şi Mareşalul Antonescu. Mareşalul i-a spus*: «*Majestatea Voastră n-are puterea politică în mâna sa. Aceste puteri sunt lăsate prin decret de tatăl Majestăţii Voastre mie şi aceste puteri mi-au fost întărite mie, prin cele două plebiscite, pentru care am cerut confirmarea din partea poporului a actelor politice pe care le-am făcut*». *Discuţia a mers din ce în ce mai enervantă, până când M.S.*

l-a trecut pe Mareşal într-o altă cameră, să aştepte, şi atunci a chemat pe Sănătescu, cu care avea deja formula complet aranjată, a schimbat guvernul, s-a hotărât să dea comunicatul prin radio, pentru încetarea luptelor şi au urmat tot lucrurile cunoscute. Pe dl Mihalache l-am întrebat: «*Cum, dacă v-aţi înţeles cu toţii aşa şi dacă Mareşalul mi-a spus că s-a înţeles cu Gheorghe Brătianu, cum s-au învârtit lucrurile că M.S. s-a supărat şi a pornit singur să facă, fără Mareşalul Antonescu, armistiţiul*?». Dl *Mihalache mi-a răspuns că nu ştie pozitiv cum a relatat Gh. Brătianu conversaţia sa cu Mareşalul Antonescu şi că el crede că Gheorghe Brătianu a acela care, prin modul cum a expus lucrurile, s-a tras concluzia că Mareşalul nu ar vrea să încheie armistiţiul, până nu va aviza şi pe Hitler. Că Gh. Brătianu a cerut Mareşalului, în acelaşi timp, şi o schimbare a guvernului, iar Mareşalul a răspuns*: «*Aceasta o vom face după încheierea armistiţiului. Nu e vreme acum pentru schimbare de guvern. O vom face ceva mai târziu*» *şi că, din relatarea acestor fapte, Maniu, Dinu Brătianu şi, probabil, şi Regele au tras concluzia că Mareşalul Antonescu nu vrea să încheie armistiţiul imediat şi de aceea a trecut M.S. Regele, personal, împreună cu Sănătescu şi ofieţerii care-l avea fixaţi dinainte, la darea comunicatul pentru încetarea luptei şi la schimbarea guvernului*. „(declaraţia lui Eugen Cristescu din 14 aprilie 1946, în *Cartea Albă a Securităţii*, I, 23 august 1944 – 30 august 1948, editor Mihai Pelin, Bucureşti, 1997, p. 259).

sensul că ei erau de acord cu condiţiile armistiţiului (cedarea provinciilor istorice din Est în folosul U.R.S.S., despăgubirile de război etc.), din acel moment, aşadar, Mareşalul s-a declarat dispus să nu mai aştepte „acordul” lui Hitler.

d) De „scrisoarea de garanţie”, Antonescu avea nevoie la vizita anunţată telefonic de la Snagov Palatului Regal pentru ora 15,00, de faţă fiind chiar Gh. I. Brătianu.

La rândul său, istoricul se angajase ferm să aducă documentul până la ora 15,00 dar, nefiind posibil, s-a deplasat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri din Bucureşti, în jurul orei 15,00, pentru a-i face cunoscut lui Mihai Antonescu acordul deplin al liderilor istorici, urmând să prezinte „scrisoarea de garanţie” în cursul serii, pentru a fi difuzată prin radio. Putem presupune că Mihai Antonescu nu l-a înştiinţat imediat pe Mareşal asupra acestei comunicări, dat fiind, probabil că avea s-o facă la Palat, unde aveau să se întâlnească în minutele următoare la Rege, unul (Mihai Antonescu) ajungând mai devreme, iar celălalt (Ion Antonescu) cu oarecare întârziere. Ne conducem după condica de audienţe la Rege, aflată în păstrare la Biblioteca Academiei Române, unde se menţionează „intrările” la Palat: Mihai Antonescu – ora 15,00, Ion Antonescu – ora 16, 15.

e) Mihai Antonescu, care, înainte de sosirea Mareşalului, s-a întâlnit cu Regele şi generalul Constantin Sănătescu preţ de 20 minute, le-a expus această „desfăşurare de forţe”, precum şi intenţia de-a pleca cu avionul la Ankara pentru a negocia cu Aliaţii, mai ales că în 22 – 23 august 1944 făcuse patru intervenţii diplomatice oficiale şi urgente prin Ankara74.

f) Regele l-a rugat pe ministrul de Externe să rămână la Palat, urmând a reveni odată cu Mareşalul, când acesta avea să ajungă în Calea Victoriei.

g) Această pauză, de numai 30 de minute şi care s-a ivit întâmplător, avea să le fie fatală Antoneştilor, dar iată cum şi de ce:

— Suveranul, reîntâlnindu-se în răstimpul cu colaboratorii săi, în biroul regal de lucru din Casa Nouă, situat vizavi de Salonul Galben, unde aveau să fie primiţi şi arestaţi Antoneştii, a fost sfătuit de complotişti să-l preseze pe Mareşal să semneze imediat armistiţiul.

— Este posibil ca Mihai Antonescu să nu-l fi înştiinţat

pe Ion Antonescu de acordul verbal adus de Gh. I. Brătianu la Preşedinţie înainte de ora 15,00, deşi nu credem75. Admiţând că l-a înştiinţat, Mareşalul mai mult ca sigur a apreciat gestul ca insuficient şi, de aceea, în cursul ultimei audienţe la Rege, nici nu l-a avut – după cum deducem din *însemnările din celulă* – în consideraţie. Numai aşa se explică cum, venit pentru a discuta soluţia Armistiţiului, Mareşalul a respins sugestiile şi solicitările presante ale Regelui în direcţia unui armistiţiu imediat. În plus, Antonescu venise la Rege ca să-l informeze, iar nu să-i raporteze ori să realizeze ceva (armistiţiul!) împreună. Înainte de orice, Mareşalul nu era omul – nici chiar în acele momente cruciale – care să asculte recomandările Suveranului, un „copil", cum l-a calificat de altfel în cursul întrevederii, iar aceasta pentru că în problema armistiţiului Conducătorul avea deja planul său şi n-a admis sugestiile venindu-i din partea „cuibului de vipere" de la Palat.

74 Vezi mai jos, în acest capitol.

75 În varianta I a interogatoriului din 20 aprilie 1946, Ion Antonescu a tăiat fraza următoare privind promisiunea lui Gh. I. Brătianu de-a reveni cu „scrisoarea de garanţie": „N-a sosit nici el [Gh. I. Brătianu], nici Mihalache până la ora 3, când aveam audienţă la Rege" (Arhiva CNSAS, fond 40 010, vol. 36, f. 84 – 85).

h) Din aceste contradicţii şi neînţelegeri avea să rezulte, puţin după ora 17,00, respingerea de către Mareşal a sugestiilor Regelui, iar, finalmente, arestarea Antoneştilor!

I) Care era deosebirea de soluţii între cele două tabere – complotişti şi victimele posibile ale inversării de situaţii? Una enormă, şi anume:

— Regele şi echipa sa apreciau că era suficient să se anunţe arestarea Antoneştilor şi întoarcerea armelor,

pentru ca Aliaţii – iluzie deşartă – să se grăbească să ofere României Armistiţiul, şi încă în cele mai bune condiţii! Or, se cunoaşte prea bine, nu avea să fie aşa. N-a fost admis niciun Armistiţiu, iar presa internaţională („The Times”, „The New York Times” ş.a.) de a doua zi s-a precipitat a vorbi despre capitularea României76, care, efectiv, se produsese.

— I. Antonescu urmărea, dimpotrivă, ca să se încheie efectiv un Armistiţiu, pentru un anume segment al frontului, şi ale cărui consecinţe, mult mai favorabile decât ale unei capitulări de genul celei menţionate, ar fi fost incontestabil pozitive!

În aceasta a constat esenţa faptelor desfăşurate. Imediat, trupele sovietice au ocupat România, ele fiind literalmente „aduse”, iar guvernul Constantin Sănătescu, tocmai instalat, surprins şi dezamăgit, avea să protesteze cel dintâi împotriva situaţiei intervenite. Efectele loviturii de stat, departe de-a fi fost „roze”, începură să se repercuteze chiar împotriva complotiştilor şi, în perioada imediat următoare, deopotrivă cei victorioşi şi cei învinşi la 23 august 1944, aveau să suporte din plin consecinţele de cataclism ale unui act istoric înfăptuit în pripă şi prost conceput. Era, poate, răzbunarea istoriei, la care aveau să se refere Ion Antonescu, în detenţie la Moscova ori la Bucureşti (1944 – 1946)? Sau, după cum au întrevăzut victimele complotului, acţiona… „blestemul Mareşalului”?! Nu ştim, cu toate că legătura nu era defel una fantezistă…

* * *

Ajunşi cu expunerea faptelor în seara de 23 august 1944, se impun câteva întrebări retorice, absolute necesare pentru formularea concluziilor:

— La 23 august 1944, după orele 22,00, românii şi-au manifestat bucuria pentru sfârşitul războiului, prăbuşirea dictaturii şi instalarea păcii. Din toate, n-a fost niciuna, în afară de tragedia României, în curs de amplificare în

ceasurile şi în zilele următoare!

— Nu s-a documentat suficient, cu aplicaţie specială la România, rostul formulei „capitulării necondiţionate” în condiţiile prezenţei Bucureştilor în *Axă* până la 23 august 1944.

— Războiul din Est, căruia i s-a pus capăt la 23 august 1944, nu încetase, totuşi, a fi fost – până în ultima secundă – unul just şi naţional. Este dificil a calcula de câte ori „Eliberatorul” de după 23 august 1944, deşi admis în rândurile Naţiunilor Unite, era un agresor recidivist faţă de România şi din punctul de vedere al dreptului internaţional.

— În sfârşit, o acţiune precum cea înfăptuită la 23 august 1944, fiind complot, nu putea fi şi naţională. Pe deasupra, în negocierile preliminare de armistiţiu s-au ciocnit toate grupurile şi grupuleţele, toate punctele de vedere, iar Iuliu Maniu, Regele şi guvernul, faţă cu asaltul intern şi extern comunist, numai aparent s-au bucurat de credit şi autoritate. În atare condiţii numai, clasa politică din România n-a fost capabilă să realizeze o retragere a

76 Vezi Gh. Buzatu, ed., *Românii în istoria universală*, vol. II/2, Iaşi, 1988, *passim*.

ţării din conflagraţie după exemplul Finlandei. Cei care au beneficiat de această situaţie au fost, în rândul întâi, Marii Aliaţi în general, Stalin în special.

— Foarte bine, se va spune, întrucât în politică scopul scuză mijloacele. Acestea fiind repudiate numai după ani şi ani, atunci când vin istoricii să le descopere şi să le condamne… Astfel, trebuie să fim în acord cu neîntrecutul N. Iorga, şi anume istoria este numai într-un sens, moral, un tribunal.

* * *

De mai multe decenii, în mod concret de la terminarea celui de-al doilea război mondial încoace, dacă nu cumva din anul imediat precedent, deci de îndată după

lovitura de stat de la 23 august 1944, istorici şi publicişti, comentatori militari şi politici, cunoscuţi politicieni şi diplomaţi, martori şi acuzatori la „procesul” din mai 1946 al echipei guvernamentale care a condus România între 1940 şi 1944 au susţinut, cu orice prilej şi pe un ton hotărât, în temeiul unor argumente şi documente, multe considerate. irefutabile, cum că Mareşalul Ion Antonescu şi colaboratorul său principal, Mihai Antonescu, vicepreşedintele cabinetului şi ministrul Afacerilor Străine, ar fi respins – categoric şi sistematic – orice dialog serios, constructiv cu delegaţii Marilor Puteri ale Naţiunilor Unite, în frunte cu S.U.A., U.R.S.S. şi Marea Britanie. Angajate cu scopul dea obţine ieşirea ţării din tabăra *Axei*, patronată de Germania, pe calea armistiţiului. Nu au fost luate în consideraţie nici intensele negocieri de pace separată din 1942 – 1944, nici misiunile speciale încredinţate unor soli tainici (Barbu Ştirbey ş.a.), nici rosturile unor diplomaţi (Al. Cretzianu, George I. Duca ş.a.), nici demersurile de la Bucureşti din ultimele zile şi ore de „dinaintea furtunii”, adică de la 20 – 23 august 1944, totul, dar absolut totul, a fost astfel construit ca echipa Mareşalului să fie acuzată, o dată în plus, pentru ignorarea realităţilor îngrozitoare ale ţării, din dorinţa de a. sluji Germania şi pe Adolf Hitler „până la capăt”, chiar cu preţul catastrofei României. Semnale de pace specifice, între care un document şi un episod inventate (telegrama „personală” adresată Mareşalului personal de către Stalin!), au fost folosite tot împotrivă.

Documentele77 ne îngăduie însă abordarea istoriei diplomatice sub noi unghiuri, permiţând interpretări şi concluzii complet diferite de acelea la modă. Cele mai multe dintre aceste documentele provin fie din inepuizabilele fondurile diplomatice britanice78, fie din fondul constituit după război de un fost colaborator al Ministerului Afacerilor Străine din Bucureşti, D.G.

Popescu, care, după Conferinţa Păcii de la Paris din 1946, s-a decis să rămână în Occident. El a încredinţat ulterior spre păstrare copiile după originalele unor documente diplomatice esenţiale din arhiva MAS celebrei Fundaţii internaţionale *Hoover Institution on War, Revolution, and Peace*. *Hoover* Institution *Archives* de pe lângă (nu mai puţin celebra) Stanford University din Palo Alto, California, Statele Unite ale Americii. În cursul cercetărilor noastre din 1980, 1986 şi 1987, le-am descoperit şi cercetat în fondul respectiv. Documentele din acest fond, coroborate cu informaţiile desprinse din arhivele diplomatice britanice şi române, întregesc în chip fericit datele deja cunoscute din colecţiile oficiale editate în S.U.A. referitoare la un

77 Cf. Gh. Buzatu, Dana Beldiman, op. cit., *passim*.

78 Great Britain, Public Record Office, London – Kew Gardens, Foreign Office – 371.

episod marcant, care a provocat şi se menţine în atenţia istoricilor. Facem referire la acţiunile României antonesciene în perspectiva loviturii de la 23 august 1944. Astfel, s-a afirmat şi se susţine cum că guvernul Ion Antonescu nu ar fi admis, nici în faţa dezastrului de pe Frontul din Moldova din 20 – 22 august 1944, să facă vreun pas în direcţia Armistiţiului cu Aliaţii. Declaraţia făcută de Mareşal Regelui Mihai I, în cursul ultimei audienţe din după-amiaza lui 23 august 1944, când a respins îndemnul suveranului de-a se înţelege cu Naţiunile Unite, este luată ca atare. N-au contat stăruinţele şi motivaţiile Mareşalului sau ale lui Mihai Antonescu, care, după ce la 22 – 23 august

79

1944 avuseseră iniţiative serioase în această direcţie, au cerut timp pentru a se aştepta rezultatele eforturilor. Dar – persistă cei neîncrezători – *au existat realmente asemenea demersuri*? iar răspunsurile oferite sunt, cel mai adesea, negative. Iată însă că documente recent editate

infirmă asemenea opinii. Aşa, de exemplu, telegrama fulger nr. 1 386, expediată de ambasadorul britanic la Ankara, Sir H. Knatchbull-Hugessen, la 23 august 1944, ora 3, 26 p.m., deci aproximativ cu o oră înaintea audienţei decisive (şi ultime) a Antoneştilor la Regele Mihai, subliniază că diplomatul fusese convocat de premierul Turciei pentru a-i fi transmis mesajul recepţionat de la reprezentantul turc din Bucureşti. Este bine să reţinem că, deopotrivă cu Knatchbull-Hugessen, premierul turc i-a informat pe ambasadorii S.U.A. şi U.R.S.S. la Ankara. Care era însă conţinutul mesajului din Bucureşti? Reprezentantul turc în România fusese chemat de Mihai Antonescu, vicepreşedintele cabinetului şi ministrul de Externe al României, care, ţinând seama de situaţia „foarte gravă" de pe Frontul din Moldova, decisese, „cu asentimentul

Mareşalului, al Regelui şi al şefilor tuturor partidelor de opoziţie", să propună negocieri de armistiţiu Naţiunilor Unite. Se aştepta, pentru următoarele 24 de ore, răspunsul guvernelor de la Londra şi de la Washington în privinţa iniţiativei Bucureştilor. Dar este preferabil să luăm cunoştinţă de textul integral al notei ministrului turc la Bucureşti destinat Ankarei81:

„[…] *2. Am fost la Preşedintele Consiliului82. Situaţia este foarte gravă. În două zile, ruşii vor fi ocupat Basarabia. Înaintează şi în alte ţări. Poate Turcia media între noi şi armatele anglo-americane beligerante? Am asentimentul Mareşalului, al Regelui şi al şefilor tuturor partidelor de opoziţie. Rog un răspuns în 24 de ore din partea Guvernelor britanic şi al Statelor Unite la următoarele probleme*:

a. Vom trimite un delegat român la Moscova pentru încheierea unui armistiţiu;

b. Vom intra în contact cu ruşii şi anglo-americanii: *în*

acelaşi timp pentru a fixa condiţiile armistiţiului;

c. *Vom discuta condiţiile la Cairo cu Aliaţii*;

79 Facem trimitere la ofertele prin intermediul Turciei (vezi în special Arh. M.A.E., fond T.1, Ankara, vol. 3, filele 113 – 114 – M. Antonescu către Legaţia din Ankara, 22.8.1944; *ibidem*, f. 115 – telegrama nr. 4 097 din 22.8.1944 a lui M. Antonescu către Al. Cretzianu; *ibidem*, f. 120 – telegrama „strict secretă" a lui M. Antonescu către Al. Cretzianu, 23.8.1944) ori la delegarea unor negociatori în capitalele neutre (cf. Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei*, I, Iaşi, Editura B.A.I., 1990; Gh. Zaharia şi colaboratori, eds., *Istoria P.C.R. Sinteză. Documentar*, vol. 5, Bucureşti, f.a.). Referitor la demersurile lui Mihai Antonescu din 22 – 23 august 1944 prin Ankara vezi detalii în capitolul precedent, precum şi la Gh. Buzatu, *Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial*, I, p. 247.

80 Excluzându-l pe Ion Antonescu, toate celelalte referinţe erau inexacte.

81 PRO, FO – 371/44 005; Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939 – 1945*, p. 217.

82 Mihai Antonescu, ministrul Afacerilor Străine şi vicepreşedintele Consiliului de Miniştri.

d. Preşedintele Consiliului României doreşte să ştie care dintre aceste trei alternative ar fi preferată de anglo-americani. (*Sfârşeşte*).

3. Preşedintele Consiliului Turciei – încheia ambasadorul britanic în Turcia – *m-a informat pe mine, pe ambasadorul sovietic şi îl informează pe reprezentantul Statelor Unitef...] "3*.

Telegrama lui Knatchbull-Hugessen a fost primită la Londra tot în cursul zilei de 23 august, la ora 4, 35 p.m., iar *Foreign Office-ul* s-a hotărât, fără întârziere, să dea curs mesajului. Iată cuprinsul memorandumului redactat pentru uzul intern al departamentului:

„Rog vedeţi această copie preliminară a unei telegrame fulger de la Ankara conţinând o ofertă de pace din partea Mareşalului Antonescu84. Formularea din telegramă este foarte obscură şi nu-mi pot da seama ce înseamnă sugestia ca Turcia să medieze între români şi «armatele anglo-americane beligerante». Antonescu voia un răspuns în 24 de ore de la Guvernele britanic şi american, ne-menţionând însă Guvernul sovietic, deşi este gata în aparenţă să trimită un delegat român la Moscova pentru încheierea unui Armistiţiu. Dacă noi şi americanii răspundem în sensul că românii trebuie să trimită un delegat la Moscova pentru încheierea unui Armistiţiu, românii ar putea crede că noi şi americanii ne dezinteresăm de acea ţară şi ar putea prefera să continue lupta decât să se predea ruşilor.

Dar, din cele trei alternative, cel mai bine ar fi, evident, ca românii să trimită un delegat la Moscova, unde ambasadorii britanic şi american să poată participa la negocieri. Am putea să-i anunţăm pe români că noi şi americanii vom lua parte la negocieri.

Proiecte de telegrame către Moscova şi Washington. 23 august 1944" 8.

Pe atunci, la Londra încă nu se aflase de evenimentele de la Bucureşti, respectiv de arestarea Mareşalului şi demiterea guvernului său. După cum se vede, consilierii *Foreign Office*-ului care au examinat şi comentat telegrama lui Knatchbull-Hugessen86 au trecut la fapte, astfel că, la începutul zilei de 24 august 1944, între orele 12, 30 şi 12, 40, au pornit spre Washington şi Moscova telegramele nr. 7 47987 şi, respectiv, 2 64688. Ambasadele Majestăţii Sale din S.U.A. şi U.R.S.S. fură instruite să reacţioneze „imediat", pentru a se afla poziţia Administraţiei Roosevelt89 şi a guvernului sovietic faţă de demersul lui Mihai Antonescu. Sugerându-se că, în situaţia în care propunerea Bucureştilor de a trimite un emisar la

Moscova ar fi fost agreată, la negocieri trebuiau să se ralieze şi ambasadorii S.U.A. şi Marii Britanii din U.R.S.S., *Foreign Office*-ul insista

83 PRO, FO – 371/44 005.

84 Referire la demersurile lui Mihai Antonescu, prin intermediul Turciei, din zilele de 22 şi 23

august 1944.

85 PRO, FO371/44 005; Gh. Buzatu, *România şi războiul mondial din 1939 – 1945*, p. 219, doc.

nr. 3.

86 *Ibidem*.

87 *Ibidem*; Gh. Buzatu, op. cit., p. 220, document nr. 4.

88 PRO, FO371/44 005; Gh. Buzatu, op. cit., p. 220 – 221, document nr. 5.

89 În mod practic, Ambasada britanică va înainta Departamentului de Stat al S.U.A. un memorandum la 24 august 1944 (PRO, FO – 371/44 005; Gh. Buzatu, op. cit., p. 237, doc. nr. 21.) S-a primit replica Departamentului de Stat la 25 august 1944 (PRO, FO – 371/44 005; Gh. Buzatu, op. cit., p. 237, document nr. 21), care insista că, după răsturnările de la Bucureşti, „s-ar putea ca guvernul Antonescu să nu mai fie în măsură de a îndeplini termenii propuşi”. Ceea ce era cu totul întemeiat.

să afle imediat poziţia Kremlinului la oferta românească, iar, în caz afirmativ, ambasadorul sovietic de la Ankara să fie înştiinţat, astfel ca Knatchbull-Hugessen să-l abordeze fără amânare pe premierul Turciei90, pentru a se putea răspunde grabnic iniţiativei Bucureştilor. Schimbul de telegrame pe traseul Ankara – Londra – Washington – Moscova pe tema demersului lui Mihai Antonescu va continua, până când avea să se constate că, în urma loviturii de stat de la Bucureşti, problema nu mai era de actualitate.

Demersul diplomatic final al lui Mihai Antonescu a

fost însă contrabalansat nu numai de desfăşurarea evenimentelor, ci şi faptul că, din clipa în care captase atenţia capitalelor menţionate, el era deja virusat de un alt mesaj sosit tot de la Bucureşti. Mesajul, neoficial, fusese semnat Iuliu Maniu91, fiind emis în premieră la 19 august 1944.

92

apoi reînnoit şi receptat de ministrul român la Ankara, Al. Cretzianu, care i-a asigurat cea mai bună difuzare. Se aducea la cunoştinţă – după cum transmitea însărcinatul cu afaceri american pe lângă guvernul iugoslav de la Cairo, Shantz, la 23 august 1944, la ora 7 p.m. – că opoziţia din România se decisese „să treacă la acţiune" pentru data de 26

93

august 1944. Ziua de 26 august 1944 n-a rămas în atenţia marilor capitale decât câteva ceasuri, întrucât, în cursul nopţii de 23 – 24 august 1944, s-a constat că lovitura de stat reuşise... A fost rândul ei să capteze atenţia, astfel că demersul lui Mihai Antonescu a trecut rapid la capitolul *file de istorie94*. Din moment ce Marile Puteri au acceptat să trateze cu noile autorităţi de la Bucureşti, favorabile Armistiţiului şi dispuse să întoarcă armele împotriva Reichului nazist şi a ultimilor lui aliaţi, intervenea un motiv în plus pentru ca iniţiativa Antoneştilor să fie – şi a fost! – definitiv înmormântată. Ea era destinată a îmbogăţi inventarul aprigelor controverse istorice.

Şi, cu toate acestea, cum era şi firesc, toată povestea nu s-a încheiat. În mod concret avem în vedere un document excepţional care, în general, a scăpat până acum vigilenţei specialiştilor95. Ne referim la telegrama nr. 1 364/31 august 1994, expediată de omniprezentul Al. Cretzianu din Ankara Ministerului Afacerilor Străine din Bucureşti. Trimisul Bucureştilor în Turcia reclama

Centralei, nici mai mult, nici mai puţin, *„rechemară imediată* „a colonelului Teodorescu ca fiind *„absolut necesară”*, datorită atitudinii ataşatului său militar în preajma răsturnării regimului Antonescu96. După cum, desigur, cititorul a intuit deja, toată afacerea revenea la negocierile de armistiţiu din preajma loviturii de stat de la 23 august 1944, în care, deşi la mare distanţă, Al. Cretzianu a fost implicat. Acesta motiva cauzele pentru care colonelul Teodorescu trebuia rechemat: 1) El acceptase, în august 1944, „să ducă negocieri în spatele meu din ordinul lui Antonescu (subl. nr.)” 97; 2) pentru a face jocul Mareşalului, disuadându-i în schimb pe inamici de la acţiune, colonelul a difuzat zvonul că, în România, Reichul dispusese de cel puţin 800.000 de oameni: 3) pe aceeaşi linie, colonelul îi asigurase pe negociatorii aliaţi

90 PRO, FO – 371/44 005.

91 PRO, FO – 371/44 005.

92 Despre activitatea lui Al. Cretzianu în Turcia, ca mandatar al Mareşalului şi, deopotrivă, al lui Iuliu Maniu, vezi documentul din anexă (nr. 5); de asemenea, Gh. Buzatu, Cezar Mâţă, op. cit., p.279 – 284.

93 Gh. Buzatu, op. cit., p. 221, document nr. 6.

94 *Ibidem*.

95 Cf. Gh. Buzatu, Cezar Mâţă, *România, august 1944*: *Armistiţiu sau preludiul unei lovituri de stat*? în vol. *Hegemoniile trecutului*: *Evoluţii româneşti şi europene. Profesorului Ioan Chiper la 70 de ani*, Bucureşti, Curtea Veche, 2006, p. 267 – 284.

96 Gh. Buzatu, Dana Beldiman, eds., *23 august 1939 – 1944*, document nr. 132.

97 *Ibidem*, p. 268.

că armata română „face zid” în jurul Mareşalului. Acestea erau, în esenţă, prejudiciile grave provocate de Teodorescu misiunii complotiştilor, pe care Ai. Cretzianu şi-o însuşea integral şi necondiţionat, desemnând-o *„cauza*

noastră" 98 – a complotiştilor care au pregătit şi înfăptuit dezastrul de la 23 august 1944!

* * *

Insistând asupra actului de la 23 august 1944, trebuie, inevitabil, să facem eforturi pentru a evita falsa înţelegere şi interpretare a faptelor, semnificaţia lor şi, drept urmare, consecinţele lor reale, pe plan intern şi internaţional. Astfel, în vreme ce prestigiosul cotidian nord-american „The New York Times" includea cotitura din 23 august 1944 a Bucureştilor în războiul mondial în clasa „evenimentelor hotărâtoare" ale conflagraţiei, Hitler, pe deplin realist, primindu-l la 18 septembrie 1944, la Cartierul General de la Rastenburg, pe Anté Pavelić, şeful statului marionetă croat, i-a vorbit despre cele trei „crize" în urma cărora nu mai credea că Germania mai putea să-şi revină pe planul militar: neputinţa de-a preîntâmpina debarcarea în Normandia la 6 iunie 1944, prăbuşirea Grupului de Armate german „Centru" în Polonia şi „trădarea" României99. Adevărul despre ceea ce s-a petrecut nu-l vom afla recurgând la formule artificiale. Evenimentele au survenit într-un context specific în care ulterior şi Mareşalul Antonescu a pretins un „rol", pretinzând cum că el le-ar fi". provocat". De asemenea, s-a vorbit şi se insistă asupra devansării loviturii de stat de la 26 august la 23 august 1944, asupra implicării generalilor şi diplomaţilor în complotul anti-antonescian, dar, în chip miraculos, nimeni n-a pronunţat deschis cuvântul adecvat: trădare! Problema se pune însă astăzi100. S-a considerat, probabil, că trădarea, necesară şi efectivă, n-ar fi fost tocmai. elegantă? Ar fi fost lipsit de gust şi chiar deplasat ca grupul de diplomaţi, în majoritate tineri, crescuţi în Apus şi filo-occidentali veritabili, care l-au sfătuit şi l-au presat pe Rege să acţioneze la 23 august 1944, să fi fost implicaţi în cumva vreo. trădare. Şi, totuşi, afirmă dl. Aurel Sergiu Marinescu, „Direcţiunea Cifrului din Ministerul

Afacerilor Străine, condusă de Grigore Niculesc-Buzeşti, a fost pusă de el la dispoziţia conspiraţiei, fiind în legătură cu Iuliu Maniu şi cu Regele prin I. Mocsonyi-Styrcea, prietenul lui Mihai Antonescu. Grigore Niculescu-Buzeşti – hotărât, deosebit de ambiţios, cu planuri mari de mărire, ginerele lui Barbu Ştirbey – a organizat grupul complotiştilor diplomaţi din care făceau parte Piki Rădulescu-Pogoneanu, Alexandru Cretzianu, Constantin Vişoianu, F. Roiu', Camil Demetrescu ş.a. Concomitent, oamenii lor de încredere – delegaţii lor personali – au fost numiţi pe lângă legaţii româneşti din Berna, Lisabona, Stockholm. Ei aveau o libertate totală faţă de şefii de misiune titulari, care rămâneau reprezentanţi oficiali ai guvernului român". Culmea este că în urma lui 23 august 1944, luând calea străinătăţii, liderii grupului respectiv s-au străduit, şi reuşit, să-şi asume conducerea ineficientă a Exilului românesc anticomunist101. Fără îndoială, o slabă compensaţie, în raport cu planurile proiectate anterior lui 23 august 1944! La fel au stat lucrurile şi în tabăra generalilor de „rezervă" care băteau bulevardele Bucureştilor şi

9989 Ibidem.

99 Ioan Scurtu, Gh. Buzatu, *Istoria Românilor în secolul XX. 1918 – 1948*, Bucureşti, Editura Paideia, 1999, p. 460.

100 Vezi Mircea Bălan, *Istoria trădării la români*, II, ediţia a II-a, Timişoara, Editura Eurostampan, 2002, p. 402 – 415.

101 Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuţie la istoria exilului românesc*, vol. 5, Bucureşti, Editura Vremea, 2005, p. 17, 20.

culoarele Palatului Regal, pregătindu-se activ pentru „după". Să fim bine înţeleşi: pentru după Antonescu, nu pentru comunism, care i-a succedat şi i-a lichidat ori i-a „cuminţit"! Şi, totuşi, va trebui să admitem, cândva, că a

fost trădare. Fie numai pentru că, de exemplu, la momentul 23 august 1944, Ţara era încă, aşa cum a fost permanent începând cu 22 iunie 1941, ÎNTR-UN RĂZBOI NAŢIONAL, PENTRU APĂRAREA SUVERANITĂŢII ŞI INTEGRITĂŢII TERITORIALE. Recunoaştem că este CU TOTUL ALTCEVA faptul că, în acele clipe, războiul împotriva trupelor sovietice invadatoare era lipsit de orice şansă. Dar era suficient, singur acest argument, pentru complotişti ca să acţioneze subversiv pentru a-l aduce pe inamic şi deschide Capitala Ţării Armatei Roşii? Şi încă ce inamic? Care, după ce-şi eliberase „teritoriul naţional", compus din achiziţii imperialiste, lupta pe pământuri străine, îşi alina durerile şi-şi domolea pornirile prin cruntă răzbunare pentru 22 iunie 1941, provocat tot de el în sectorul românesc al frontului? Şi care, după dispoziţiile ferme ale lui Stalin, trebuia, în fuga tancurilor, nu doar să „elibereze" de sub hitlerişti Europa, inclusiv România, ci să le comunizeze? Ajungeau asemenea „considerente" pentru a-i fi determinat pe complotişti să apese pe butonul de comandă, prevalând răsturnarea dictatorului intern, faţă de pericolul imens extern? Iată de ce se impune să nu mai renunţăm ci să depistăm şi să cântărim TRĂDAREA, câtă şi cum a fost? Au căpătat complotiştii anticipat iertarea în faţa Tribunalului Istoriei ori, pe un alt plan, au obţinut ei de undeva garanţia că, în caz de succes, pe care l-au avut (Antonescu fiind destituit), realizau un armistiţiu onorabil cu Aliaţii? Şi, chiar aşa, totul le-ar fi fost scuzat? Nicidecum! Întrucât se ştie că, în clipa următoare arestării echipei Mareşalului Antonescu şi anunţării

„Armistiţiului", s-au produs OCUPAŢIA BRUTALĂ A ARMATEI ROŞII, de unde până atunci România fusese UN SATELIT al Germaniei, s-a declanşat, în plus, procesul comunizării forţate a ţării, iar Armata Română a fost trimisă pe Frontul de Vest fără ca Bucureştii să primească – cel puţin în compensaţie, precum Italia – statutul de

cobeligeranţă. Oricât de scumpă ne-ar fi obiectivitatea, implicarea unor personaje în faptele trecute, pozitivă ori respingătoare, nu trebuie în vreun fel să întunece şi judecata istoricilor.

* * *

RECAPITULARE ŞI CONCLUZII: Le data aceea, în 23 august 1944 după-amiază, sosise la Palatul Regal din Bucureşti, poate PENTRU PRIMA ŞI ULTIMA DATĂ, Conducătorul statului român dispus, în fine, să încheie Armistiţiul cu Aliaţii. Existau toate premisele şi şansele, mai ales că Mareşalul acceptase acest lucru, iar liderii partidelor „istorice" îi garantaseră concursul. Complotiştii trebuiau să se decidă: cu ori fără Mareşal, iar, dacă era aşa, cum ei preferau de atâta timp, adică fără Mareşal, atunci pentru ei cuvântul de bază la ordinea zilei, lansat şi înfăptuit, a devenit: RAPID, CU ORICE RISC ŞI INDIFERENT CUM dar Antonescu nu putea fi lăsat să pregătească şi să semneze, EL, armistiţiul! Prin urmare, chiar atunci, la 23 august 1944, trebuia să se producă ARESTAREA ANTONEŞTILOR, care, indiferent de consecinţe, oricum cădea bine, garanta succesul loviturii de stat gestantă de atâta vreme. O lovitură de stat de tip clasic, dat fiind că Regele şi echipa sa de colaboratori realizau, concomitent cu înlăturarea regimului antonescian şi aparent fără a fi fost deconspiraţi, o modificare

102

constituţională fundamentală, arestând pe primul-ministru, care, întâmplător, era chiar

102 Cf. Barbu B. Berceanu, *Istoria constituţională a României în context internaţional*, Bucureşti, Editura Rosetti, 2003, p. 380 şi urm.

şeful statului, iar nu formal. Şi, în cavalcada războiului general sau a situaţiei specifice de la Bucureşti, lovitura apărea scuzabilă şi chiar necesară, în faţa naţiunii, a beligeranţilor învingători şi – nu-i aşa – a Istoriei?

Vorbeam, la începutul acestui capitol, de sfatul lui Toma Cinicul, închipuit de Ignazio Silone. Chiar cu riscul de a ne repeta, revenim la textul integral al „învăţăturii" maestrului:

„În penultima scenă a ultimului act al loviturii de stat se descoperă, de regulă, un complot sau se întâmplă un atentat, care umple de onoare întreaga naţiune şi deschide larg porţile happy-endului „103.

În acest fel, desfăşurările interne şi externe ale anului crucial 1944 îl confirmă integral pe Pamfil Şeicaru, inclusiv, dacă nu cumva mai cu seamă, în privinţa esenţei evenimentelor survenite şi a consecinţelor lor pe termen lung, în sensul că *„tot ce s-a abătut, după 23 august* [*1944*], *asupra nenorocitei noastre patrii era virtual cuprins în actul loviturii de stat" 104*.

103 Ignazio Silone, *Şcoala dictatorilor*, p. 148.104 Pamfil Şeicaru, *Scrieri*, vol. 3, Editura Victor Frunză, 2003, p. 215.

— ANEXE1 – MAREŞALUL ION ANTONESCU: ÎNSEMNĂRI DIN CELULĂ105

Astăzi, 23 august 1944, am venit în audienţă la Rege la ora 15, 30 pentru a-l face o expunere asupra situaţiei frontului şi a acţiunii întreprinsă pentru a scoate Ţara din greul impas în care se găseşte.

Timp de aproape 2 ceasuri Regele a ascultat expunerea, păstrând ca de obicei o atitudine foarte rezervată, aproape indiferentă.

La expunerea mea a asistat la audienţă Dl Mihai Antonescu.

I-am arătat Regelui că de aproape 2 ani Dl Mihai Antonescu a căutat să obţintă de la Anglo-Americani asigurări pentru viitorul Ţării şi i-am afirmat cu această ocazie că, dacă aş fi găsit înţelegere, şi aş fi putut găsi înţelegere pentru asigurarea vieţii, libertăţilor şi continuităţii istorice a acestui nenorocit popor, nu aş fi

ezitat să ies din război, nu acum, ci chiar de la începutul conflictului mondial, când Germania era tare.

105 Gh. Buzatu, Mircea Chiriţoiu, eds., *Agresiunea comunismului în România. Documente din arhivele secrete*: *1944 – 1989*, II, Bucureşti, Editura Paideia, 1998, p. 151 – 154. Vezi şi detalii despre condiţiile în care documentul respectiv s-a pierdut după bombardamentul german asupra Capitalei, la 24 august 1944, fiind descoperit tot atunci de către căpitan (ulterior, general maior) Gheorghe Teodorescu, comandant al gărzii Palatului Regal, care la 20 mai 1980 i l-a trimis lui N. Ceauşescu, pentru a fi depozitat la Arhivele Naţionale ale României, unde se află şi prezent (*ibidem*, p. 148 – 150). A fost publicat în repetate rânduri cu începere din 1990 (cf. *Procesul Mareşalului Antonescu*, vol. 1, editor Marcel-Dumitru Ciucă, Bucureşti, Editura Saeculum/ Editura Europa Nova, 1995, p. 49 – 53; Gh. Buzatu, coordonator, *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2002, p. 289 – 293). *Însemnările* Mareşalului, de departe în top sub raporturile obiectivităţii, preciziei şi promptitudinii, trebuie, desigur, coroborate cu relatările celorlalţi „actori" şi martori de la 23 august 1944, îndeosebi Regele Mihai I, generalii Constantin Sănătescu şi Aurel Aldea, colonelul Emilian Ionescu, maiorul Anton Dumitrescu, Mircea Ioaniţiu, Ioan de Mocsonyi-Styrcea ş.a. (cf. Gh. Buzatu, Stela Cheptea… *Şi a fost 23 august*, în *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, p. 267 – 288). Subliniez în context că generalul C. Pantazi, în amintirile sale scrise în închisoare în 1946 – 1947, relatează că, din moment ce „grupul Antonescu" a fost încredinţat la 29 august 1944 delegaţilor Armatei Roşii din Bucureşti, el a fost a doua zi îmbarcat şi trimis în URSS, în maşini pe traseul Dobreşti-Urziceni-Buzău-R. Sărat-Focşani-Tecuci-Bârlad-Vaslui-Iaşi-Stânca-Bălţi, iar mai departe, până la Moscova, cu trenul. Pe parcurs, în

dimineaţa de 31 august 1944, îşi aminteşte generalul Pantazi, ex-Mareşalul s-ar fi destăinuit foştilor colaboratori (Mihai Antonescu, C. Pantazi, Mircea Elefterescu) care-l „însoţeau" spre destinaţia necunoscută prizonierilor în aceşti termeni: „*... Ne-a spus că pe cartonul unei mari icoane, pe contrapagină, a scris din nou toate impresiile sale asupra arestării, felului cum s-a făcut, atitudinea Regelui, a lui Sănătescu* etc. „(Arhiva CNSAS, fond 40 010, vol. 134/I, f. 153). Iar referitor la *însemnările* cuprinse în prezenta anexă, relata tot generalul C. Pantazi, că în seara de 23 august 1944, după orele 20, 30, ex-Mareşalul *„în saffé a scris reflexiile lui pe o carte* [în fond, o agendă legată] *ce a găsit-o acolo. A scris două ore în acea carte, indignarea lui contra atitudinii Regelui şi a lui Sănătescu*" (*ibidem*, f. 148).

În continuare, i-am arătat conversaţia avută, imediat la întoarcerea mea de pe front, în noaptea de 22/23 [august 1944], cu Domnii Clodius şi Mihalache şi în dimineaţa zilei [de 23 august 1944] cu Dl G. Brătianu.

Domnului Clodius i-am vorbit în faţa Domnului M. Ani [onescu] pe un ton răspicat şi i-am amintit că atât prin Dl M. Ani [onescu] de acum câteva luni, cât şi în februarie, la ultima întrevedere, am arătat Germaniei ca, dacă frontul nu se va menţine pe linia Tg. Neamţ-Nord Iaşi-Nord Chişinău-Nistru, România va căuta soluţia politică pentru terminarea războiului.

I-am arătat Domnului Clodius că nicio ţară, şi nici chiar Germania, nu ar putea continua războiul în caz când jumătate din teritoriul ei ar fi ocupat şi ţara total la discreţia Ruşilor.

I-am cerut ca şi Dl M. Ani [onescu] să arate acest lucru la Berlin, să roage să înţeleagă poziţia Ţării noastre în faţa cataclismului ce o ameninţă şi a mea în faţa Istoriei şi a Ţării şi să-mi dea dezlegarea a trata un armistiţiu, dorind să ieşim din această situaţie ca oameni de onoare şi

nu prin acte care ar dezonora pentru vecie Ţara şi pe conducătorii ei.

Dl Clodius a promis că va arăta exact dorinţa noastră; i-am arătat că noi trebuie să ne luăm libertatea de a ne apăra viaţa viitoare a neamului.

Relativ la conversaţia cu Dl Mihalache106, deşi ea a durat câteva ceasuri, totuşi i-ai arătat numai esenţialul.

Dl Mihalache mi-a cerut să mă sacrific şi să fac eu pacea, oricât de grele ar fi condiţiile puse.

I-am arătat cu eu, fiind exponentul unei revoluţii care m-a adus, fără a [o] fi pus eu la cale sau să fi avut vreo legătură cu ea, la conducerea Statului, dându-mi mandatul să reconstituie graniţele Ţării, să restabilesc ordinea morală şi să pedepsesc aducându-i în faţa tribunalului poporului pe acei care107... catastrofa graniţelor şi prăbuşirea Dinastiei. Cum Ţara îmi impusese şi pe legionari şi mai târziu şi războiul, pentru a legifera actele mele, am cerut aprobarea Ţării pentru faptul că schimbasem din luptă regimul legionar pentru trădările sale şi pentru că intrasem în război în aclamaţiile şi, cu asentimentul întregii naţiuni, trecusem, forţat de operaţiuni, şi Nistrul.

Ţara, prin câte 3 milioane de voturi, mi-a dat dezlegare şi a aprobat tot ce eu făcusem.

În consecinţă, a accepta astăzi propunerile Molotov înseamnă:

a. – a face un act politic de renunţare şi pierdere a Basarabiei şi Bucovinei, act pe care România nu l-a făcut până acum niciodată de la 1812 şi până la ultimatumul Molotov.

I-am adăugat că după părerea mea, făcând acest act, putem pierde beneficiul Chartei Atlanticului, în care Roosevelt şi Churchill s-au angajat printre altele „să nu recunoască nicio modificare de frontieră, care nu a fost liber consimţită”.

b. – să bag Ţara pentru vecie în robie, fiindcă propunerile de armistiţiu conţin şi clauza despăgubirilor de război neprecizate, care, bineînţeles, constituie marele pericol, fiindcă, drept gaj al plăţii lor, Ruşii vor ţine Ţara ocupată nedifinit. Cine, am spus Domnului Mihalache, îşi poate lua răspunderea acceptării acestei porţi deschise, care poate duce la robia neamului?

106

Vezi, mai jos, anexa 3.107 Lipsă în textul original.

c. – a treia clauză, şi cea mai gravă, e aceea de a întoarce armele în contra Germaniei.

Cine, am arătat Domnului Mihalache108... poate să-şi ia răspunderea consecinţelor viitoare asupra neamului ale unui asemenea gest odios, când putem să ieşim din război oricând dorim.

Am avea bazele viitoarei politici a Statului asigurate şi i-am afirmat că dacă109... de Dl Maniu, pe care l-am lăsat şi i-am înlesnit tratativele direct cu Anglo-Americanii sau de Dl Mihai Antonescu, care a tratat cu ştiinţa mea, eu nu m-aş da la o parte şi aş da, dacă mi s-ar cere concurs, pentru a scoate România din război, luându-mi curajul şi răspunderea să spun Führerului în faţă că România se retrage din război.

d. – a patra condiţie cerută de Molotov şi de Anglo-Americani este să dau ordin soldaţilor să se predea Ruşilor şi să depună armele, care ne vor fi puse la dispoziţie pentru ca, împreună cu Ruşii, să alungăm pe Nemţi din Ţară.

Care om cu judecata întreagă şi cu simţul răspunderii ar putea să dea soldaţilor Ţării un astfel de ordin care, odată enunţat, ar produce cel mai mare haos şi ar lăsa Ţara la discreţia totală a Ruşilor şi Germanilor?

Numai un nebun ar putea accepta o astfel de condiţie şi ar fi pus-o în practică.

Vecinătatea Rusiei, reaua ei credinţă faţă de

Finlanda, Ţările Baltice şi Polonia, experienţa tragică făcută de alţii, care au căzut sub jugul Rusiei, crezându-i pe cuvânt, mă dispensează să mai insist.

Notez că, atunci [când] ni s-au propus acestea, situaţia militară a Germaniei, deşi slăbită, era totuşi încă tare.

e.

— În sfârşit, propunerile Molotov mai conţineau şi clauza care ne impunea să lăsăm Rusiei dreptul de a pătrunde pe teritoriul României oriunde va fi necesar, pentru a izgoni pe Nemţi din Ţară. Adică, sub altă formă, prezenta ocupaţiunea Rusească cu toate consecinţele ei.

Reamintind toate acestea Domnului Mihalache, D [umnealui] mi-a spus, ceea ce a constituit o surpriză pentru mine, că trebuie să mărturisească că D [umnea] lor, adică naţional-ţărăniştii, s-au înşelat; au crezut în sprijinul Anglo-Americanilor, însă şi-au făcut convingerea definitivă că aceştia sunt total nepregătiţi pentru a indispune pe Ruşi şi că suntem lăsaţi la totala lor discreţie, ca şi Polonia şi, poate, alte ţări. În consecinţă, trebuie să ne considerăm o generaţie sacrificată, să ne resemnăm şi să aşteptăm.

I-am răspuns Domnului Mihalache că, într-o astfel de situaţie, este de preferat ca un popor pe care-l aşteaptă, dacă are siguranţa că îl aşteaptă o asemenea soartă, să moară eroic, decât să-şi semneze singur sentinţa de moarte.

Dl Mihalache a insistat încă o dată să fac eu armistiţiul şi să semnez pacea, fiindcă condiţiile puse sunt condiţii de pace, nu de armistiţiu (este sublinierea D-sale). Bineînţeles, am declinat (refuzat) aceasta.

În dimineaţa zilei de astăzi, pe când eram în Consiliul de Miniştri, a cerut să mă vadă Dl. Brătianu, care, spre deosebire de Dl Mihalache, mi-a declarat că vine de la o întrevedere dintre Domnii Maniu şi Dinu Brătianu şi că vine cu mandatul formal de la ambii că sunt de acord şi că

îşi iau alături răspunderea, dacă accept, să fac eu tratative de pace.

108 Aşa în original.

109 Aşa în original.

I-am răspuns că accept cu condiţia să mi se dea în scris acest angajament, să accepte ca el să fie publicat, pentru ca poporul să vadă că s-a înfăptuit unirea internă şi pentru ca străinătatea, aliaţii şi inamicii, să nu mai poată110… prin dezbinarea noastră.

Dl Brătianu urma să-mi aducă adeziunea scrisă înainte de audienţa mea la Rege, fiindcă voiam să merg la această audienţă cu hotărârea luată, adică să-l pot afirma că, dat fiind faptul că s-a realizat unirea politică internă, îmi pot lua angajamentul să încep tratativele de pace. Generalul Sănătescu a intervenit în discuţii de două ori şi şi-a luat angajamentul, fără să i-l fi cerut, că-mi va aduce dânsul acest angajament, pentru care i-am mulţumit.

Cum Regele spunea ca aceste tratative să înceapă imediat, Dl Mihai Antonescu i-a spus că aşteaptă răspunsul de la Ankara şi Berna pentru a obţine consimţământul Angliei şi Americii de a trata cu Ruşii. Aceasta, fiindcă Churchill, în ultimul său discurs, a spus, vorbind despre România, că „această Ţară va fi curând la discreţia totală a Rusiei”, ceea ce era un avertisment că vom fi atacaţi în forţă şi că vom fi total la discreţia lor şi că va trebui să tratăm mai întâi cu Ruşii.

Acest „mai întâi”, legat şi de alte indicaţii pe care le-am avut pe căi serioase, a determinat pe Dl M. Antonescu să arate Regelui că este o necesitate să mai aştepte 24 de ore, să primească răspunsurile pe care le aşteaptă şi după aceea să continue cu tratativele.

Eu am confirmat că sunt de acord cu aceste condiţii, chiar cu plecarea Domnului M. Antonescu la Ankara şi Cairo pentru a duce tratative directe.

În acest moment, Regele a ieşit din cameră,

scuzându-se faţă de mine, şi discuţia a continuat câtva timp cu generalul Sănătescu, revenind cu afirmaţia că va aduce el adeziunea scrisă a D-lor Maniu, Brătianu şi Titel Petrescu.

Când eram în curs de discuţiuni şi mă plictiseam aşteptân revenirea Regelui pentru a pleca, Regele intră în cameră şi în spatele lui apare un maior din garda Palatului cu 6 – 7 soldaţi cu pistoale în mână.

Regele a trecut în spatele meu, urmat de soldaţi, unul din soldaţi m-a prins de braţe pe la spate şi generalul Sănătescu mi-a spus: „D-le Mareşal, sunteţi arestat pentru că nu aţi vrut să faceţi imediat armistiţiu”.

M-am uitat la soldatul care mă ţinea de braţe şi l-am spus ca să ia mâna de pe mine şi, adresându-mă generalului Sănătescu, în obrazul Regelui, care trecea în altă cameră cu mâinile la spate: „Să-ţi fie ruşine; acestea sunt acte care dezonorează un General”. M-am uitat fix în ochii lui şi l-am repetat de mai multe ori apostrofa.

După aceea, bruscat, am fost scos din cameră pe culoar unde o bestie de subofiţer mi-a spus să scot mâna din buzunar, ceea ce am refuzat. După aceea, împreună cu Dl Mihai Antonescu, am fost băgat la ora 17 într-o cameră „Safe” Fichet şi încuiaţi cu cheile.

Camera nu are decât 3 m pe 2, este fără fereastră şi fără ventilaţie.

După 2 ore s-a deschis uşa şi ni s-au oferit scaune aduse din afară.

Nu s-a avut nicio dorinţă de a se da acestei camere-celulă cel puţin aspectul curat. Este plină de praf şi într-o dezordine organizată.

Iată cum a ajuns un om care a muncit 40 de ani ca un martir pentru Ţara lui, care a salvat-o de 2 – 3 ori de la prăpastie, care a scăpat de la o teribilă răzbunare pe membrii Dinastiei, care a luat jurământul tânărului Rege în strigătele mulţimii, care îmi cerea să

110 Lipsă în text.

dau pe toţi din Palat pentru a fi linşaţi şi care a servit timp de 4 ani, cu un devotament şi cu o muncă de mucenic, Armata înfrântă, Ţara şi pe Regele ei. Istoria să judece.

Mă rog lui Dumnezeu să ferească Ţara de consecinţele unui act cu atât mai necugetat cu cât niciodată eu nu m-am cramponat de putere. De mai multe ori am spus Regelui în [tre'] patru ochi şi în prezenţa Domnului M. Antonescu că, dacă crede că este un alt om în Ţară capabil să o servească mai bine ca mine, eu îi cedez locul cu o singură condiţie: să prezinte garanţii şi să nu fie un ambiţios sau un aventurier.

M [areşa] l'Antonescu 23. VIII.1944

Scris în celulă

— 2 – REGELE MIHAI I: ACTUL DE LA 23 AUGUST 1944111

Mistificarea istoriei este poate cel mai mare rău care s-a abătut asupra ţării noastre în timpul dictaturii comuniste. Chiar dacă această grotescă falsificare nu a dus în mod direct la moartea multora dintre compatrioţii noştri, ea a avut, fără îndoială, ca rezultat distrugerea sufletului naţiunii noastre, prin amestecul ambiguu de adevăruri şi minciuni.

Niciunul din evenimentele istorice din viaţa poporului nostru nu a fost atât de profund falsificat ca actul de la 23 august 1944. S-au produs munţi de literatură în scopul de a povesti sau inventa ceea ce s-a întâmplat ceas cu ceas în acea zi. S-au găsit chiar şi unii care au sugerat că 23 august este o dată infamă, pentru că în această zi avalanşa comunismului s-a abătut asupra ţării noastre, condamnând România la 45 de ani de sclavie.

Ca majoritatea falsificărilor istoriei, fie ele intenţionate sau nu, aceste interpretări pornesc de la un grăunte de adevăr. Este cert faptul că dictatura comunistă a încercat să-şi asigure legitimitatea faţă de naţiune prin

glorificarea zilei de 23 august. Şi, de asemenea, cum prea bine ştim, este adevărat faptul că România a gemut sub călcâiul comunist timp de decenii după această dată. Aceasta nu înseamnă câtuşi de puţin că evenimentele de la 23 august 1944 trebuie considerate în mod automat ca fiind reale prin singurul fapt că ele au fost manipulate de către regimul comunist. Cu atât mai puţin se poate spune că impunerea dictaturii comuniste îşi are originea în acest moment.

N-a rămas nici un singur simbol al conştiinţei naţionale care să nu fi fost manipulat de către comunişti. Unul dintre dictatori a întinat iubitul nostru tricolor cu emblema „Republicii Populare". Celălalt dictator pretindea să se identifice cu Ştefan cel Mare. Dar poporul nostru, minunatul nostru tineret, a smuls această emblemă detestată de

111 Apud Traian Golea, *Actul de la 23 august 1944, văzut de regele Mihai ca autor*, Hallandale, Florida, Studii Istorice Româneşti, 2001.

pe steagul nostru şi a distrus portretele dictatorilor, continuând însă să se închine memoriei lui Ştefan cel Mare şi Drapelului nostru naţional. În acelaşi fel se cuvine acum să privim evenimentele din august 1944 în lumina lor adevărată, curăţându-le de minciuni şi falsificări groteşti. Cei ce încearcă cu tot preţul să critice decizia mea din august 1944, se străduiesc să sugereze că de fapt am anticipat înfrângerea, şi că am fi putut evita invazia Armatei Roşii în ţara noastră şi subjugarea României de către Uniunea Sovietică.

Evident, nimeni nu poate crede cu seriozitate că soldaţii noştri, oricât ar fi fost de bravi şi devotaţi ideii de libertate, ar fi putut rezista mult timp forţelor mult superioare ale Uniunii Sovietice, ale Statelor Unite şi Marii Britanii. Poate crede cineva că armata care a pustiit totul în drumul ei spre Berlin în anul ce a urmat ar fi avut

intenţia sa cruţe România? Evident că nu, şi aceste teorii vin doar ca să întărească vechiul nostru proverb: *„după război mulţi viteji se arată”*. În realitate, soarta României era clară şi neomenoasă şi fusese pecetluită prin intervenţia multor factori externi şi cu totul în afară de posibilităţile noastre de control.

Primul din aceşti factori a fost hotărârea Marii Britanii şi a Statelor Unite de a tergiversa deschiderea celui de al doilea front împotriva Germaniei în Vestul Europei, lăsând Europa de Est, deci şi România, să cadă pradă Armatei Roşii.

Şi al doilea factor a fost hotărârea Aliaţilor de a lăsa ţările din estul Europei în sfera de influenţă şi de control a Uniunii Sovietice. Nicio ţară din estul Europei nu a putut scăpa de acest destin, indiferent de poziţia pe care a avut-o în timpul războiului: Ungaria a fost aliata Germaniei naziste până în ultimul moment, căzând sub control comunist. Bulgaria, care a încercat să-şi declare neutralitatea, a avut parte de aceeaşi dictatură. În fine, chiar şi Polonia şi Cehoslovacia, cele două state care au fost primele victime ale agresiunii hitleriste, şi faţă de care Apusul avea o datorie morală adâncă, au fost în mod egal supuse terorii roşii ce a urmat războiului.

Abandonată zonei de influenţă sovietice, România nu putea, nicidecum, spera la o soartă mai bună. Cu toate acestea, încă din 1943, toţi conducătorii politici ai ţării noastre au făcut eforturi pentru a evita această soartă, care de abia mai târziu am putut să ne dăm seama că nu putea fi evitată. Au avut loc negocieri secrete cu forţele Aliate la Cairo, iar prin discuţia de la Stockholm Antonescu a încercat să afle termenii Uniunii Sovietice pentru încheierea unui eventual armistiţiu. Uniunea Sovietică însă nu a precizat aceşti termeni. Situaţia ţării noastre se înrăutăţea din zi în zi. Pe frontul rusesc armata noastră pierduse nu mai puţin de 25 de divizii; populaţia era

terorizată de bombardamente continue şi trupele sovietice trecuseră deja Nistrul.

Împreună cu reprezentanţii partidelor noastre politice, am luat hotărârea de a-l chema în audienţă pe Mareşalul Antonescu în ziua de 26 august, pentru a-l face să înţeleagă nevoia unui armistiţiu imediat. În seara zilei de 22 august am aflat că Mareşalul urma să părăsească Bucureştiul. Neputând lua contact cu şefii partidelor, l-am invitat, totuşi, pentru a discuta cu el în ziua de 23 august. I-am atras atenţia asupra situaţiei disperate de pe front şi necesitatea imperativă a unui armistiţiu imediat. Împotriva oricărei evidenţe, Antonescu a refuzat, susţinând că-i poate înfrânge pe sovietici în Carpaţi. A refuzat, de altfel, şi sugestia mea ca el să-şi dea demisia, permiţând astfel formarea unui guvern capabil să negocieze un armistiţiu. Nu. Mareşalul voia să-şi respecte cuvântul dat lui Hitler, continuând lupta până la sfârşit. Confruntat cu această situaţie fără ieşire, m-am văzut nevoit să dau ordinul de arestare a lui Antonescu.

S-a încercat de asemenea denigrarea actului de la 23 august, spunându-se că ar fi deschis drumul comunismului în România. Natural, şi această sugestie, făcută tot post-facto, nu ţine seama de adevărul istoric. Încă din 1943, Iuliu Maniu, Dinu Brătianu şi Titel Petrescu, cei trei oameni politici ai căror partide au obţinut în ultimele alegeri libere din România nu mai puţin de 95% din numărul voturilor, m-au îndemnat să găsesc o soluţie care să salveze România de a deveni un cumplit câmp de bătaie.

După declaraţia lui Molotov din aprilie 1944, am căzut cu toţii de acord să trimitem emisari la înaltul Comandament al Forţelor Aliate din Cairo. Acolo au fost confruntaţi cu o primă condiţie a Aliaţilor, includerea în coaliţie a unui reprezentant al Partidului Comunist. Comuniştii au delegat pe Lucreţiu Pătrăşcanu, un intelectual marxist, cu care se putea, totuşi, avea un

dialog. Şi tot Aliaţii apuseni au fost cei care ne-au declarat net că negocierea armistiţiului nu poate fi făcută cu ei, ci numai cu Uniunea Sovietică.

Toţi oamenii politici din România s-au văzut atunci nevoiţi să accepte acest imperativ, fără a avea cea mai mică iluzie în ceea ce privea intenţiile rele ale comuniştilor. De aceea, una dintre primele mele griji în acele zile de august au fost să evit vidul de putere şi un punct slab care să dea ocazia unui partid politic să fie avantajat în dauna celorlalte.

În primul rând, în mesajul pe care l-am adresat atunci naţiunii, am anunţat reintroducerea Constituţiei din 1923, cel mai democratic document cunoscut în ţara noastră până în momentul de faţă. De asemeni, am alcătuit un guvern interimar care să nu depindă, în mod absolut, de niciuna dintre grupările politice. Cele trei principale sarcini ale acestui guvern erau negocierea armistiţiului, administrarea eficace a ţării şi pregătirea ulterioară a alegerilor libere. Actul de la 23 august avea ca scop pregătirea terenului pentru edificarea unei României democrate şi independente şi nu aşa-zisei Republici Populare. Tratatul de la Yalta şi prezenţa trupelor sovietice au dus însă la un rezultat cu totul diferit. Nu am putut niciodată crede ca la Yalta România a fost lăsată în sfera Uniunii Sovietice. A fost un proces extrem de subtil care, în cele din urmă, a făcut ca nici Marea Britanie şi nici Statele Unite să câştige ceva. Punctul lor de vedere a fost mult mai simplist: trupele sovietice controlau deja jumătatea continentului, Stalin trebuia să se simtă în siguranţă. El trebuia cooptat în sistemul de securitate mondială şi promisiunile lui, că va instala sisteme democratice, trebuiau crezute. Dar, în loc de un sistem democratic, am fost forţat să accept guvernul Petre Groza şi al complicilor săi şi, în loc ca România să fi fost considerată membră a Naţiunilor Aliate, ea a fost tratată

ca ţară ocupată. Timp de cinci luni am refuzat să semnez orice decret al acestui guvern ilegal şi, în acei doi ani în care am mai rămas în ţară, am protestat vehement împotriva devastărilor, a terorii, a crimelor şi tuturor celorlalte infamii comise de Armata Roşie, dar zadarnic, soarta ţării noastre fusese pecetluită cu mult înainte.

Dar toate acestea nu trebuie să ne facă să uităm adevărul: iniţiatorii actului de la 23 august l-au săvârşit exclusiv în interesul Patriei, chiar dacă prin aceasta îşi periclitau propria existenţă. Noi am sperat să scurtăm calvarul României şi să scoatem ţara dintr-un război în care nu exista nici cea mai mică speranţă de victorie, indiferent de cursul pe care acest război l-ar fi putut lua. În cele din urmă, România a contribuit la victoria Aliaţilor împotriva Germaniei naziste şi Armatei Române i-a revenit menirea de a elibera pământul nostru strămoşesc, Transilvania. Faptul că am fost trădaţi la Conferinţa de Pace de la Paris şi am fost subjugaţi nu a putut fi împiedicat, cum l-a fel s-a întâmplat şi Cehilor sau Polonezilor.

S-a insinuat uneori că l-am îndepărtat pe Antonescu de la putere din motive dictate de animozitatea ce-i purtam. Este un neadevăr flagrant. Niciodată nu voi putea uita nobleţea uneia dintre primele măsuri luate de Mareşal după venirea sa la conducerea Statului, şi anume invitarea Mamei mele de a reveni în ţară din exilul ei. Este drept că l-am considerat pe Antonescu ca foarte sever şi, uneori, orgolios, dar niciodată nu i-am pus la îndoială calitatea de bun român. Am fost într-adevăr spionat de agenţii săi şi colaboratorii lui aveau prea puţin respect pentru drepturile constituţionale ale românilor, dar un monarh constituţional nu poate fi influenţat de interesele sale personale, dar nici nu poate asista cu facilitate la tragica prăbuşire a patriei sale, doar pentru ca Mareşalul considera aceasta o problemă legată de „onoarea” sa

personală. Monarhul constituţional reprezintă pe toţi românii şi le apără interesele. În faţa unor asemenea responsabilităţi considerentele de ordin personal nu contează. Este, totuşi, necesar ca personalitatea lui Ion Antonescu să fie reconsiderată cu mare atenţie şi, poate, dincolo de orice îndoială, faptul că parodia de proces ce i-a fost intentat nu are nimic de a face cu ideea de justiţie. Comportarea demnă a lui Antonescu merită admiraţia românilor. Iuliu Maniu l-a considerat pe Mareşal drept „adversar", nu „duşman". Şi Antonescu a rămas până în ultima clipă român credincios. Condamnarea sa la moarte reprezenta o capcană şi pentru mine; dacă l-aş fi graţiat, aş fi fost înfierat „nazist"; dacă însă i-aş fi refuzat graţierea, aş fi fost considerat lipsit de „patriotism". Mareşalul a înţeles bine această dilemă şi de aceea a refuzat să facă cerere de graţiere.

A fost o situaţie de mare complexitate, în care tragediile personale se împleteau în marea tragedie naţională şi curajul soldaţilor şi a tuturor cetăţenilor se alătura de bucuria lor că, în fine, se va face pace şi că democraţia nu va întârzia să se instaureze; dar într-un singur an toate aceste speranţe s-au spulberat, idealurile ne-au fost zdrobite, anihilate de regimul comunist.

Pentru Gheorghiu-Dej, Nicolae Ceauşescu şi o mână de oameni care au reprezentat partidul comunist de la sfârşitul războiului, manipularea semnificaţiei Actului de la 23 august reprezenta modalitatea ideală de a dobândi legitimitate în ochii naţiunii. Dar, în cele din urmă, toate eforturile au dat greş, poporul român s-a dovedit capabil de a face distincţie între adevăratul patriotism şi cel elaborat de Academia „Ştefan Gheorghiu".

Hotărârea de a declara ziua de 1 Decembrie Zi Naţională a României este binevenită, căci ea poate reflecta unitatea noastră spirituală şi autentica noastră identitate naţională. Totuşi, nu trebuie să uităm adevărata

semnificaţie a Actului de la 23 august. El a oglindit dorinţa noastră de a denunţa temporara alianţă cu dictatura şi alianţa străină de fiinţa Patriei noastre. Prin actul de la 23 august au fost salvate vieţi, poate sute de mii de vieţi, care ar fi fost sacrificate zadarnic şi, chiar după cifre furnizate de germani, a scurtat cu cel puţin şase luni al doilea război mondial. Cei care susţin astăzi că trebuie să revenim în Europa nu trebuie să uite că aceasta a fost exact scopul actului de la 23 august. Cei care ne cer astăzi să restabilim democraţia, trebuie să-şi amintească că aceasta este exact ceea ce România s-a străduit să realizeze în 1944. În august 1944 România şi-a adus tributul la ctitoria lumii libere şi de atunci aşteaptă în continuu reciprocitate din partea restului Europei.

Este o poveste asemuită unei tragedii antice, cea care ne-a adus actul de la 23 august 1944. Să fi plecat capul, ca să nu-l taie sabia, sau să fi încercat să curmăm rostogolirea ţării în neant.

Astăzi unii se întreabă, dacă n-ar fi fost mai bine fără acest act… De ce oare? Graţie Armatei noastre, luptând pe linia Galaţi-Nămoloasa ar fi fost învinsă Armata sovietică, precum şi Aliaţii săi, Statele Unite şi Anglia? Puteam noi scăpa nu numai de invazia sovietică, dar şi de bombardamentele americane şi engleze, care ar fi distrus România precum au distrus Germania lui Hitler? Cei care critică astăzi actul de la 23 august comit greşeala de a-l scoate din contextul epocii în care a fost înfăptuit.

Două principii ne-au îndrumat pe noi, autorii Actului. Ambele principii confirmau constatarea lui Ureche, precum că „*ţara noastră se află în calea răutăţilor*”, şi cea a lui Miron Costin, că „nu *sunt vremile sub om*, *ci bietul om sub vremi*”. Dar, înainte de a evoca întâmplările de atunci, să ne amintim cine anume a lansat criticile împotriva actului de la 23 august 1944 sub forma unor pernicioase minciuni.

Oficial, comuniştii se lăudau că ei au realizat ruptura alianţei cu Germania nazistă. Cu vremea constatând impopularitatea lor, au început să strecoare adevărul, nu de dragul lui, ci pentru a ne acuza pe Iuliu Maniu, pe Dinu Brătianu, pe Titel Petrescu şi pe mine, că noi am fi deschis calea întronării comunismului prin realizarea acelei rupturi de alianţe. Astfel, distrugerea treptată a ţării, programată de comunişti, a putut fi înfăptuită din vina noastră, noi fiind nişte inconştienţi sau nişte descreieraţi, care au ales să moară chinuiţi în închisori, sau, ca mine, să trăiesc un amar surghiun. De la aceste insinuări au pornit criticele. Şi cu cât mai lesne „după război mulţi eroi s-arată”, cu atât istoria s-a aflat zămislită din minciuni şi omisiuni.

Douăzeci de ani de la înfăptuirea României Mari, sub domnia bunicului meu, Regele Ferdinand, a cărui lealitate faţă de Aliaţii Ţării stârnise admiraţia acestora, Europa se afla în mare cumpănă: Franţa şi Anglia cedau lui Hitler prin acordul de la München din septembrie 1938 provincia sudeţilor din Cehoslovacia, fiind incapabile ele să reziste Reichului nazist, şi cu atât mai mult să-i apere pe aliaţii lor. Mica Antantă, cea a Alianţei – pe care o înfăptuise în mare parte al nostru Nicolae Titulescu, între Cehoslovacia, România şi Iugoslavia, se afla astfel abandonată de cele două mari puteri care se angajaseră să ne sprijine. A survenit apoi, la 23 august 1939, Pactul Hitler-Stalin, cu ale lui protocoale secrete, prin care cei doi dictatori îşi împărţeau Europa de Centru şi de Răsărit. În urma acestui Pact, noi pierdeam Nordul Transilvaniei dat Ungariei, Basarabia şi Nordul Bucovinei şi Regiunea Herţei date Uniunii Sovietice.

Rege al României era pe atunci tatăl meu, Carol al II-lea. El nu se opusese trunchierii teritoriului, nu putuse să se opună, nu se crezuse mai mare şi mai tare decât conducătorii Angliei şi Franţei. De altfel, războiul

izbucnise, Franţa ocupată ceruse armistiţiu, iar Anglia, graţie curajului mobilizator al lui Churchill, ţinea anevoios faţă neîncetatelor atacuri aeriene germane.

Între timp, noi, românii, ne piteam în colţul nostru, înfricoşaţi nu numai de prea puternica alianţă nazisto-comunistă, dar şi de nelegiuirile comise de legionarii din Garda de Fier, organizaţie sprijinită de Germania nazistă. În zbuciumata Europă de atunci, Regele Carol al II-lea a căutat să câştige timp şi, luând măsuri împotriva legionarilor, dar nu foarte aspre de frica lui Hitler, a hotărât, în cele din urmă, să evite cu orice preţ o dictatură legionară. A constituit astfel o dictatură a sa proprie, pentru ca Hitler să nu se împotrivească regimului de democraţie parlamentară din România, deci Garda de Fier să nu ia puterea. Dictatura, fie ea cât de puţin aspră, nu poate fi pe placul românilor! Şi, în septembrie 1940, după doi ani de dictatură regală, tatăl meu a fost constrâns să părăsească ţara. O ceruseră legionarii în stradă, chemându-l la putere pe Generalul Ion Antonescu, iar partidele politice, deşi anti-legionare, erau şi ele de părere să fie detronat Regele dictator, ale cărui tergiversări şi, în plus aventuri personale, deveniseră impopulare.

În dimineaţa zilei de 6 septembrie 1940, am depus jurământul ca Suveran al României, succedând tatălui meu Carol al II-lea. Lângă mine, în dimineaţa aceea, se afla Generalul Antonescu. La cererea sa, Regele Carol al II-lea îi predase lui prerogativele regale cele mai importante.

Primul gest pe care l-a făcut Generalul faţă de mine a fost s-o recheme pe mama mea, Regina Elena, pe care tatăl meu o obligase să se exileze, un gest pentru care i-am fost şi i-am rămas recunoscător.

Nemţii erau numeroşi în ţară la noi, veniţi în calitate de consilieri cu miile. Nu-i chemase Antonescu. Ei veniseră în urma unui acord încheiat de Gheorghe Tătărescu – care avea să fie mai târziu ministru sub comunişti –, în iulie

1940, pe vremea dictaturii Regelui Carol al II-lea. Dar Antonescu s-a înţeles bine cu nemţii aflaţi în ţară, iar aceştia îi apreciau integritatea şi calităţile sale de militar valoros. Plănuind să atace Uniunea Sovietică, Hitler a acceptat în cele din urmă să-l susţină pe Antonescu împotriva legionarilor care, în ianuarie 1941, făcuseră sângeroasa rebeliune pentru a-l înlătura pe General şi să rămână ei singuri la putere. Armata germană avea nevoie de armata română în planurile sale, deci de Generalul Antonescu.

În noaptea de 20/21[21 – 22] iunie 1941, trupele noastre, alături de cele germane, au declanşat războiul împotriva Uniunii Sovietice. Churchill avea să spună, pe drept cuvânt, că el şi Roosevelt s-au luptat ca adversari împotriva lui Hitler, pe când acesta şi Stalin s-au luptat între ei ca fiind concurenţi. Pe mine Antonescu mă ţinea izolat de treburile ţării, socotindu-mă un copil bun doar de scos în lume la parade şi alte manifestaţii publice. De intrarea noastră în război am aflat… prin Radio Londra, şi m-am bucurat de realipirea Basarabiei. Ne-am bucurat atunci cu toţii.

Bucuria noastră s-a spulberat când armata română trecuse Nistrul. Ce căutam noi peste hotarele noastre? De ce să moară soldaţii noştri pe teritorii străine? Ca să doborâm noi comunismul, atunci când Statele Unite şi Anglia îl susţineau pe Stalin? Inconsecvenţa devenise vădită pentru noi, cu atât mai mult cu cât Generalul Antonescu îi promisese lui Hitler că România va fi alături de el până la „victoria finală”, cum spunea Führerul, fără să fie o înţelegere asupra scopului acestei alianţe militare, fără a fi precizat ce anume vom dobândi noi în caz de victorie, de pildă, realipirea Nordului Transilvaniei. Antonescu îşi dăduse cuvântul de onoare orbeşte, că vom lupta până la capăt alături de Hitler.

Cum a decurs războiul după 1943 se ştie prea bine.

În 1941 Generalul Antonescu
112
se auto-numise Mareşal. Iuliu Maniu, preşedintele Partidului Naţional Ţărănesc, cel mai mare partid din ţară, luase contact cu Londra pentru a-i preveni pe Aliaţi că poporul român, inclusiv Regele său, nu a fost consultat şi nu este responsabil de invazia Uniunii Sovietice de către armata sa, luptând alături de armata lui Hitler. Până la Nistru, participarea noastră în acest război era justificată, era binevenită, era o datorie sfântă, dar participarea noastră nelimitată, în ciuda avertismentului dat lui Antonescu de către

112 Inexact: Înaltul Decret Regal nr. 2 352 din 21 august 1941 a fost semnat chiar de Mihai I, iar Decretul nr. 1 354 din 10 mai 1941 a fost semnat de General Ion Antonescu, Conducătorul Statului Român şi Preşedintele Consiliului de Miniştri (cf. *Mareşalii României*, Bucureşti, 1999, p. 143 – 144, Anexa nr. 6).

Brătianu, într-o scrisoare a sa, a fost cu atât mai dramatică cu cât era motivată. Ziarele, radioul, asupra cărora veghea cenzura, ne dădea comunicate liniştitoare de pe front. Dar românii ştiau, prin scrisorile primite de la soldaţii duşi până la Stalingrad, prin rudele şi prietenii care purtau doliu pentru cei căzuţi în luptă, că ai noştri erau luaţi prizonieri sau măcelăriţi, sau că erau ţinuţi în cleşte de companii germane, erau trataţi de „aliaţii" lor fără milă.

A cui era vina? După dezastrul de la Stalingrad, Mareşalul Antonescu scria în telegrama sa din 3 decembrie 1942, adresată şefului Marelui Stat Major, generalul Ş teflea: „Răspunderea în faţa istoriei o port eu, fiindcă nu am făcut mai mult decât am făcut pentru a împiedica masacrarea armatelor…"

S-a spus că eu antipatizam pe Antonescu din motive personale. Nicidecum. Îl consideram vanitos şi dur, mă

supraveghea şi-mi supraveghea şi prietenii, ştiindu-ne un grup iubitor de libertate şi democraţie, dar ştiam să mă apăr de agenţii lui, care mă înconjurau şi înţelegeam paza creată în jurul meu, date fiind concepţiile noastre diferite privind dictatura şi imperialismul german. Nu, nu din motive personale nu eram de partea lui Antonescu, ci din motivele pe care le aveau din ce în ce mai mulţi români, de a fi împotriva războiului în care el ne băgase.

Acestor preliminarii ale actului de la 23 august 1944, se cuvine să le adaug faptul că Aliaţii Occidentali, cu care dl Maniu nu încetase de a avea contacte, stabiliseră „de facto" la întrunirea lor de la Casa Blanca, în 1943, ca primul ajuns într-o ţară eliberată, sau eliberând-o de nazişti, va avea dreptul să o ocupe. Aceasta s-a aflat cu mult mai târziu, dar fapt este că armistiţiul încheiat cu Italia a fost făcut de anglo-americani, prezenţa sovietică fiind doar simbolică.

La noi lucrurile păreau că se vor desfăşura altfel decât în Italia, căci în Aprilie în 1944, pe când ofensiva sovietică înainta către graniţele noastre, Molotov a făcut o declaraţie solemnă, în numele guvernului sovietic, afirmând că acesta „nu are intenţia să-şi apropie teritorii ale României, nici să aducă schimbări structurilor sale sociale".

De un an de zile, din 1943, Iuliu Maniu, Dinu Brătianu şi ceilalţi căutau o soluţie care să ne ferească de pericolul devenit iminent, ca ţara să ajungă un câmp de bătălie între Germania şi cei trei Aliaţi. În aprilie 1944, după declaraţia lui Molotov, am căzut cu toţii de acord să trimitem emisari la Marele Comandament Aliat de la Cairo. Acolo, o primă reacţie a anglo-americanilor a fost să ne ceară să introducem neapărat în coaliţia mea cu oamenii politici un reprezentant al partidului comunist. Ne-a fost delegat de către partid Lucreţiu Pătrăşcanu, un intelectual marxist convins şi, totuşi, un om cu care se putea discuta

în mod civilizat. Şi s-a discutat mult şi bine. Evident lucru, Mareşalul ştia de întrunirile noastre şi de prezenţa emisarilor noştri de la Cairo. Lui Hitler avea să-i spună, la începutul lui august 1944, privitor la complotările noastre, că ele erau doar „copilării”. S-a aflat mai târziu că şi el, Mareşalul, încercase prin Stockholm să încheie un armistiţiu.

113

dar că cele obţinute de el erau mai puţin avantajoase decât cele discutate la Cairo. Cum ne lăsa pe noi în pace, deşi la conciliabulele noastre luau parte şi ofiţeri di înaltă răspundere în armata noastră, speram cu toţii ca el, Mareşalul, el care ne dusese pe marginea prăpastiei, va accepta să renunţe la alianţa cu Hitler şi să salveze astfel România de măcel şi de distrugere totală. O credeam cu toţii, cu atât mai mult cu cât ştiam, ca toţi românii de altfel, că însăşi Germania încercase să scape de Hitler şi de

113 Inexact (cf. Gh. Buzatu, coord., *Actul de la 23 august 1944 în context internaţional*, *passim*).

nenorocitul lui război. În Germania dezastrul era total. Armata germană recruta copii, populaţia era hărţuită de bombardamente îngrozitoare, iar munca în uzine era făcută doar de prizonieri şi muncitori aduşi cu sila din ţările ocupate. Mareşalul, a cărui cinste nimeni nu o putea nega, avea desigur să ceară armistiţiu…

Îl vom ruga noi să o facă. Îi voi cere eu să vină în audienţă în după-amiaza zilei de 26 august, împreună cu ministrul de Externe, Mihai Antonescu, şi-l vom convinge.

Am prevenit Comandamentul Aliat din Italia, cerându-i să bombardeze în 26 august centru german de la Băneasa, pentru ca nemţii să înţeleagă că românii sunt susţinuţi de Aliaţi, am cerut prin oameni devotaţi cauzei să fie tăiate liniile telefonice ale armatei germane din România, am luat toate măsurile necesare pentru ca în

ziua de 26 august riscul, ca naziştii să ne atace ţara, să fie limitat. Toate aceste comunicări le făcusem în ziua de 22 august şi aşteptam ziua de sâmbătă, 26 august. Cei „Patru Mari”, cum îi numeam eu pe oamenii politici, aşteptau şi ei cu nerăbdare ziua de 26 august, ascunşi până la acea dată pe la prieteni de-ai lor, de frică să nu afle Gestapoul, care mişuna în ţară, de hotărârea luată.

În cursul serii de 22 august, mi-a telefonat Grigore Niculescu-Buzeşti, împreună cu Mocsony-Styrcea, secretarul meu particular, şi cu Mircea Ioaniţiu, fostul meu coleg de şcoală, şi care era să devină mai târziu secretarul meu personal, noi formam nucleul tinerilor din grupul din care mai făceau parte Generalul Constantin Sănătescu, şeful Casei Militare, Generalul Aurel Aldea. Niculescu-Buzeşti era cel mai înalt funcţionar la Ministerul de Externe, însărcinat cu Cifrul şi avea meritul de a ne transmite informaţii sigure şi preţioase, având multiple contacte prin profesia sa. Mi-a telefonat deci în seara de 22 august, ca să-mi comunice următoarele: Mareşalul a fost în inspecţie pe front, şi s-a întors adânc mâhnit de soarta trupelor noastre încercuite de nemţi şi sub focul ruşilor, a hotărât să se întoarcă pe front vineri, 24 august şi nu se ştie când va reveni în Capitală, căci are intenţia să evacueze guvernul într-un loc ţinut secret. În acest proiect nu intra şi evacuarea mea. Aceasta nu avea importanţă. Important era faptul că Mareşalul nu se va afla la Bucureşti în ziua de 26 august.

Îmi amintesc cât m-am simţit de descumpănit la această veste. Am încercat degeaba să-i găsesc pe liderii politici. Nu aveam cum să revin la timp asupra măsurilor luate în Italia, la telefoane şi la toate unităţile militare pe care le contactasem. Ştiam prea bine înfrigurarea prin care treceau ai mei, românii, de groaza invaziei sovietice şi a luptelor pe teritoriul nostru. Şi am decis să schimb data audienţei, să-mi iau răspunderea să îndeplinesc eu singur,

în absenţa oamenilor politici, actul de la 26 august pe ziua de miercuri, 23 august, singura zi în care Mareşalul va mai fi cu siguranţă în Bucureşti. Şi eram convins, precum convinşi erau toţi cei care pregătiseră actul de rupere a alianţei cu Germania nazistă, că Mareşalul va accepta să ceară armistiţiu. Dar n-a acceptat. A venit în audienţă miercuri, 23 august, împreună cu Mihai Antonescu. I-am primit pe amândoi, eu fiind însoţit de Generalul Sănătescu, în salonul de la Casa Nouă. Această locuinţă, clădită în grădina Palatului din Calea Victoriei, o foloseam fiindcă era mai simplă şi mai agreabilă decât Palatul.

Am stat de vorbă cu Mareşalul şi cu ministrul de externe peste o oră114. Mihai Antonescu ne-a dat dreptate, generalului Sănătescu şi mie, s-a arătat de acord cu cererea unui armistiţiu, dar aştepta hotărârea Mareşalului. El era obosit, arţăgos chiar. Evident

114 A se confrunta relatările Regelui cu *însemnările* Mareşalului, din seara aceleiaşi zile (vezi *supra*).

lucru, declaraţia lui Molotov nu putea fi considerată satisfăcătoare, dat fiind concepţiile politice ale Moscovei, dar nici asigurări de a păstra neştirbite hotarele ţării nimeni nu le putea obţine. Totuşi, Mareşalul refuza, tăios, orice armistiţiu fără asemenea asigurări. Era fără îndoială dezamăgit de Hitler şi poate chiar de el însuşi, de încrederea neţărmurită pe care o avusese în victoria germană. Cum să-şi retragă cuvântul de onoare dat Führerului?

Am încercat să-l conving că mai presus de soarta fiecăruia dintre noi este soarta Ţării noastre. Inutil, nici nu mai răspundea, mârâia doar că refuza. I-am propus atunci, conform planului stabilit cu şefii partidelor politice, cu care pregătisem audienţa, să demisioneze pentru ca un nou guvern să ceară imediat armistiţiu.

La această propunere s-a înfuriat. Poate credea că vreau eu s-o fac pe dictatorul, poate nu înţelesese că nu

eu, ci un guvern va cere armistiţiu, precum se cuvine în democraţie, într-o monarhie constituţională. Fapt este că n-a vrut să audă de demisie, striga că nu va lăsa ţara pe mâna unui copil şi va lupta până la capăt. Spunea, dar nu părea convins, spunând că armata română, regrupată în Carpaţi, ca într-o citadelă, va reuşi cu ajutorul armatei germane să-i gonească pe sovietici din ţară şi că, în plus, avea încă 12 divizii pe front. Până la regruparea restului de armată, până la sperata gonire a trupelor sovietice, ce-ar fi devenit ţara sub focul tunurilor Armatei Roşii şi a bombelor aruncate de americani şi englezi?

Antonescu nu admitea niciun argument, repeta doar strigând că el hotărăşte şi că războiul va continua alături de Germani.

În planurile noastre fusese adăugată şi soluţia cazului neaşteptat, în care Mareşalul Antonescu ar fi respins atât cererea de armistiţiu, cât şi demisia. Această soluţie extremă era arestarea lui.

Uşa salonului către intrare rămăsese întredeschisă. Prietenii mei pe care îi lăsasem în biroul meu, ascultau convorbirea. Pitit după uşa camerei mele, căpitanul Anton Dumitrescu, cu trei subofiţeri se aflau acolo115 pentru ceea ce ni se păruse atât de improbabil: circumstanţa în care Antonescu ar fi refuzat să facă faţă realităţii. Când i-am spus Mareşalului că nu-mi lasă decât o ultimă soluţie, conform înţelegerii, căpitanul, împreună cu subofiţerii, au pătruns în salon. Văd încă scena, o scenă dramatică, cu noi, toţi actorii ei, prinşi de disperare. Ştiam prea bine că nu avusesem încotro, că pentru a salva un om, oricât de mult respect merită el, nu se putea sacrifica ţara.

Mareşalul şi Mihai Antonescu au fost duşi într-o cameră de la etaj, unde se afla o cameră „sale”, în care tatăl meu îşi păstra colecţia de timbre. Noi, ceilalţi, am trecut în Palat, unde am format guvernul, am făcut proclamaţia către ţară, transmisă la radio, în care anunţam

restabilirea Constituţiei democratice din 1923, şi ruperea alianţei cu Reichul german. Erau multe de făcut, de pildă de comunicat Armatei pe front să înceteze lupta, am primit multă lume, pe ambasadorul german von Killinger, pe generalii germani încartiruiţi la noi, Hansen şi Gerstenberg etc... Singurul dintre cei Patru Mari care a venit la Palat a fost Pătrăşcanu. Era însoţit de un necunoscut, pe care mi l-a prezentat sub numele de Ceauşu. Aveam să-l mai întâlnesc pe urmă. Era Emil Bodnăraş, ofiţer dezertor din armata română, care sosise clandestin de la Moscova. Amândoi păreau nemulţumiţi. Pătrăşcanu mi-a spus că i-am stricat planurile, schimbând data prevăzută pentru ruperea alianţei cu Reichul. Care le fuseseră oare planurile? Să profite de ocazie pentru a ocupa posturile de comandă ale Armatei sau chiar ale administraţiei statului? Nu mi-a dat lămuriri, dar, după cele petrecute mai târziu, e uşor de închipuit ce planuri aveau ei.

115 Inexact, acolo fiind postat colonelul Emilian Ionescu.

După plecarea lui Pătrăşcanu, Ceauşu a rămas la Palat. În timpul nopţii, a sosit maiorul Jacques Vergotti, un ofiţer de ordonanţă al meu. Şi el, ca mulţi alţii, mi-a povestit că în oraşe şi în sate lumea a ieşit afară, se cânta, se striga de fericire de a şti ţara ieşită din nefireasca-i alianţă şi revenită la democraţie. Dar Vergotti a mai spus ceva, că Hitler ar fi ordonat ca trupele germane din România să-l prindă pe Rege viu sau mort! De una ca asta se temeau toţi. Sănătescu nu înceta să-mi spună că ar fi o nenorocire să fiu ostatec, că nu dispune de o pază suficientă la Palat. M-am desprins cu greu. La orele trei noaptea am plecat, eu conducând a doua maşină din cele patru ale cortegiului. Ne-am dus la Dobriţa, unde urma să sosească şi Mama mea, care rămăsese la Sinaia. Pe Mareşalul şi pe Mihai Antonescu îi lăsasem la Casa Nouă.

Când se făcuseră planurile actului, se pusese şi problema cine anume va forma paza în cazul în care se ajungea la soluţia arestării. Brătianu nu dispunea de tineri ca să-şi ia asemenea răspundere. Pătrăşcanu promisese să trimită o gardă. Din partea lui Maniu, Ilie Lazăr ne asigurase venirea din Ardeal cât mai repede posibil a unui grup de ţărănişti, dar aceştia din urmă n-au mai avut timpul să sosească. Ceauşu aşteptase la Palat să-i vină camioneta cu care l-a transportat pe Mareşal şi pe Mihai Antonescu, nu ştiam unde. S-a aflat mai târziu că i-a dus într-o casă de la Vatra Luminoasă. A îndrăznit să procedeze la acest transfer după plecarea mea. A făcut-o la 4 dimineaţa.

Au urmat zile, luni, ani grei, ruşii ne luau totul sub pretextul despăgubirilor de război şi, ce nu ne luau astfel, le furau, iar cei câţiva comunişti ai noştri se înmulţiseră ca ciupercile, care fiind fripturişti, care fiind terorizaţi, iar prin neîncetatele dezordini şi manifestaţii, în care muncitorii erau înrolaţi cu sila, puneau încet, dar sigur, mâna pe ţară.

A venit apoi prigoana: arestări cu miile, cu zecile de mii. Ştiau că mie îmi este odioasă dictatura, oricare ar fi ea. Tot astfel precum le este ea majorităţii românilor. La sfârşitul lui februarie 1945, a venit la Bucureşti Vîşinski, vice-ministru sovietic de externe şi fost procuror în faimoasele procese de la Moscova din anii ’30. A dat buzna la mine la Palat de câteva ori, impunându-mi un guvern comunist cu Petre Groza în fruntea lui. Era după conferinţa de la Yalta, unde nu e adevărat că am fost vânduţi, căci nu au câştigat nimic anglo-americanii în schimb, dar unde Stalin şi-a bătut joc de lume, acceptând alegeri libere în toate ţările în care se afla armata sa, dar asigurându-se apoi, prin guverne comuniste în aceste ţări, că alegerile vor putea fi măsluite. Occidentalii îşi făcuseră iluzii asupra lui Stalin şi au fost dezamăgiţi. Era însă prea târziu, răul

era făcut, făcut ca să ţină multă vreme. Am încercat să redresez situaţia, făcând grevă cinci luni de zile în 1945: refuzam să iscălesc decretele şi să primesc miniştri, fiindcă Groza nu accepta să-şi dea demisia la cererea mea. Degeaba, deşi greva a făcut vâlvă în Occident, până la urmă Washingtonul şi Londra mi-au cerut să nu mai înveninez situaţia, şi aşa atât de grea. Înainte de greva mea, ca şi după ea, guvernul comunist mă ţinea izolat, precum mă ţinuse Mareşalul Antonescu.

Hitler nu îndrăznise să mă detroneze de frică să nu-i supere pe românii de care avea nevoie pentru grâul şi petrolul lor, pe care le cumpăra, ce e drept. Apoi pentru a-i asocia în război, nu a cerut detronarea mea dintru început; diabolică strategie, el pregătea terenul, din moment ce nu acceptam să fiu paiaţă. Izolat, mai rămânea să fiu pus în situaţii penibile.

Situaţia penibilă a apărut cu procesul intentat Mareşalului Antonescu. În 1944, când războiul în care ne antrenase el era pierdut şi riscul pentru România, de a fi un câmp de bătaie devenea realitate, românii manifestaseră prin cântece şi chiote de bucurie căderea lui Antonescu şi a dictaturii sale. Nu se bucuraseră de arestarea lui, dar înţeleseseră că nu se putea soluţiona problema în alt chip. În 1946, comparând dictatura lui Antonescu cu cea a lui Groza şi Dej, prima li se părea, şi evident lucru, incomparabil mai blândă, precum e evident şi faptul că actul de la 23 august nu fusese îndeplinit pentru a lăsa comuniştii să ia puterea, ci pentru a ne elibera de puterea lui Hitler şi a ne redobândi drepturile atât naţionale cât şi individuale. Dar românii erau acum terorizaţi, înfometaţi şi-şi aminteau cu jind de epoca lui Antonescu.

Aşa socoteau cei de la Moscova. Acolo se aflau Mareşalul şi Mihai Antonescu, comuniştii români îi predaseră în secret acolo, la cererea stăpânilor lor. Au fost

mai întâi doi ani în Uniunea Sovietică, se pare în condiţii cuviincioase. Stalin aştepta momentul propice pentru a-i trimite la Bucureşti. Acest moment venise în 1946, când românii erau năuciţi şi disperaţi, când Stalin spera că voi fi învinovăţit eu, cel care se împotrivea comuniştilor, de arestarea lui Antonescu. Procesul a avut loc în 18 [6 – 17 mai] mai 1946. Erau 17 acuzaţi [prezenţi, restul fiind „judecaţi" în contumacie].

Presa toată, pusă în slujba comuniştilor, insinua că Maniu fusese complicele lor. Dar Maniu, chemat ca martor, a spulberat toate aceste insinuări, comportându-se totuşi civilizat cu principalul acuzat, Mareşalul Antonescu, de care, îi spusese el Tribunalului, îi fusese „adversar", nu „duşman". Nici pe mine nu a reuşit să mă compromită. Era vădită capcana lor: dacă-l graţiam pe Mareşal, aş fi fost declarat ca fiind nazist, dacă refuzam să-l graţiez, i-aş fi supărat pe români. Dar iată, Mareşalul a refuzat să facă cerere de graţiere116. Era prea scârbit ca să mai ţină la viaţă. S-a gândit la situaţia în care aş fi fost pus? Nu pot şti. Ce ştiu, este că am cerut din proprie iniţiativă ca cele 17 condamnări să fie comutate. Doar trei dintre ei nu au fost omorâţi.

Un an după aceea, în 1947, Maniu, Brătianu şi Titel Petrescu au fost arestaţi. Mai târziu şi Pătrăşcanu, iar eu am fost detronat la sfârşitul anului 1947. Autorii actului de la 23 august 1944 trebuiau să dispară din drumul celor care-şi atribuiau acum acest act, fiindcă aşa voia Stalin, cel care ocupa un teritoriu, îşi impune propriul său sistem social, oriunde şi cât de departe ar pătrunde armata sa! La noi Armata Roşie venise în drum spre Berlin, dar a rămas până a fost implantat solid sistemul social sovietic.

Imediat după 23 august 1944, de la Moscova la Washington, la Paris ca şi la Londra, lumea ne-a fost recunoscătoare. Se pare, Mareşalul german von Rundstedt a afirmat-o117, că noi, românii, am scurtat cu cel puţin

şase luni războiul din Europa prin actul de la 23 august. Şi-mi zic că am tras o poliţă pe care europenii nu ne-au onorat-o încă. Cele împlinite în acea zi de miercuri, 23 august 1944, ne-au fost răpite de comunişti în folosul lor şi nu al neamului, precum au fost răpite şi cele împlinite în Decembrie 1989 la Timişoara şi Bucureşti.

116 Au făcut-o, în numele său, avocaţii şi mama sa, d-na Baranga (vezi mai jos).

117 Nu numai el.

— 3 – DIN JURNALUL LUI ION MIHALACHE118

„[…] *Intru la Mareşal, care termină* [convorbirea] *cu Ministrul de Război, General Pantazi.*

El [Mareşalul Ion Antonescu] *aşteaptă să încep eu, eu să înceapă el. Încep eu*: «*Merge greu, Domnule Mareşal*».

El începe: *Foarte greu. Vin de pe front. Nu mai luptă soldaţii. Era să dau un ordin de zi înfierând laşitatea. Dar m-am răzgândit*: *tot aşa se petrec lucrurile şi cu germanii din Franţa, pe frontul rusesc…*

Întreb: *Credeţi că se poate organiza rezistenţa pe linia Focşani-Nămoloasa-Galaţi*?

El spune categoric că nu, dar rectifică astfel: *Germanii nu mai luptă de loc – iar ai noştri mai luptă dar fără elan, adăugând*: *De altfel, m-am convins că ţările mici nu mai pot face război faţă de mecanizarea uriaşă a frontului armatelor mari*; *ne-a distrus cele câteva divizii blindate* (*2*? *3*?) *în câteva ore cu tancurile lor, aviaţie* etc.

Trec la a doua întrebare: *Cu ce impresii v-aţi înapoiat din Germania*?

El: *Hitler ne-a tratat ca pe nişte vasali* (*cuvintele lui*). *M-a chemat să-mi spuie că el este hotărât să ducă războiul până la sfârşit şi că vrea să ştie dacă poate conta pe România şi pe mine. Şi mi-a ţinut un discurs de un ceas şi jumătate, c-aşa vorbeşte el şi gesticulează şi bate cu pumnul.*

Am folosit acest timp ca să-i formulez şi eu răspunsul cu alte întrebări: dacă e sigur de victorie, dacă ne acoperă frontul spre Rusia (de unde au retras câteva divizii) şi dacă ne acoperă spatele de unguri şi de bulgari – la care Hitler a răspuns:

— Sunt sigur de victorie. Disciplina a fost restabilită. Ai văzut ce măsuri drastice am luat – şi, de va fi nevoie, voi mai lua (Mareşalul vorbea îngrozit: s-au distrus şi familiile (împuşcate) ale celor condamnaţi; «feldmareşal spânzurat, nici măcar împuşcat»). Apoi, Hitler a spus: soldaţii îmi sunt credincioşi; împuşcă pe generalii pe care îi suspectează. Mareşalul a întrebat: «fără nicio judecată?» – Fără nicio judecată.

Dar dacă îi ucid degeaba, nefiind vinovaţi? (Nu-mi amintesc ce r răspuns Hitler). Mareşalul a adăugat: a intrat anarhia ca la ruşi în 1917.

— Cu privire la acoperirea frontului, [Hitler] *a spus ca să nu ne speriem, că va mai trimite ceva trupe* etc.

Eu: V-a mai cerut?

El: Nu.

Mareşalul i-a amintit că a mai avut aceste promisiuni şi după spargerea frontului de la Uman şi de pierderile din Crimeea după ce Hitler dăduse asigurări că Crimeea nu va cădea şi că trupele vor avea asigurată retragerea, la care Hitler a răspuns: nu armata n-a mai luptat, ci generalii n-au mai luptat; iar Mareşalul a răspuns: armată sau generali, pentru noi care am pierdut ţara e tot una.

[…] *L-am întrebat: Mai credeţi în victoria Germaniei?*

El: Nu mai cred de mult – dar, totuşi, Hitler continuă să creadă.

118 Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei*, p. 362 – 364.

Şi în fine: Dacă v-aţi rupe de Germania, vă mai temeţi de o lovitură a lor aici capabilă de a pune mâna pe guvern şi apoi la directa ocupaţie militară?

El: *Acuma nu mă mai tem. Am suficiente unităţi* (*ascunse de ei*) *în Capitală şi în împrejurimi cu care să pot face faţă cu succes. Aşa, fiziceşte,* [nemţii] *mă pot suprima pe mine, pe Maniu, pe Dumneata* etc. (*Se uită la ceas şi spune*: *iată plec la Snagov la ora asta* […]

Atunci, începând eu:

Va să zică: *De înfrângerea Germaniei sunteţi sigur*; *frontul nostru nu mai rezistă şi nu mai luptă trupele şi nemţii au retras din ale lor*; *va să zică ne putem aştepta să ne pomenim cu ruşii inamici în capitală*; *iar Dv. puteţi face faţă cu succes unei eventuale încercări de lovitură de stat din partea germanilor*.

Atunci ce mai aşteptaţi?

Concluzia e simplă şi sigură: *Încetaţi ostilităţile sem*nând *armistiţiul. Şi repede. El*: *Asta vreau şi eu, dar vreau mai întâi garanţii de la englezi şi de la americani. Eu*: *Ce garanţii*?

El: *Dumneata nu cunoşti condiţii armistiţiului. Să ţi le expun eu. Şi începe să scrie pe scurt*: *prima, cu dezarmarea sau lupta comună contra Germaniei*.

Eu: *D-le Mareşal, pe celelalte vi le spun eu – că le ştiu din aprilie* [1944].

El: *Eu nu pot semna cedarea Basarabiei şi a Bucovinei şi, mai ales, ca ei* [ruşii] *să ocupe cu trupele lor Ţara*.

Eu: *Asta înţeleg să n-o facem noi, care am fost contra întinderii războiului dincolo de hotar – dar Dumneata eşti dator să tragi consecinţele unui război pierdut. Dumneata faci o greşeală fundamentală. Uiţi că România e ţară bătută căreia i se dictează condiţiile. Sau le primeşte aşa sau, de nu, intră* [rusul] *ca biruitor, cu toate consecinţele*.

El: *Şi pe urmă să mă atacaţi Dv. Eu vă cer să intraţi în guvern*.

Eu: … *Să mai discutăm acest lucru din nou. Interesul Ţării este ca Dv. să nu mai continue un război pierdut, iar*

noi să protestăm că se impune Ţării să semneze un dictat cu cuţitul la gât.

Acest interes dictează – nu scrupule şi temeri mărunte.

El: S-*o faceţi Dv., eu nu pot s-o fac.*

Eu: *Nu sunt multe soluţii*: *Sau o faceţi Dv., şi imediat, sau lăsaţi pe alţii să facă, punându-vă la dispoziţia lor cu fapta şi necondiţionat, nu cu consultări ale armatei, clerului* etc., *cum spuneaţi altă dată.*

El a făcut digresiuni pe această chestie – pentru ca să revin:

Să nu păţim ca bizantinii care se certau între ei şi turcii intrau în Constantinopol în 1457 [şic!]. «*Vin ruşii peste noi*» – *asta e groaznica realitate, nu vă pierdeţi în mărunţişuri.*

El: *Eu pe germani nu-i atac – nu e demn, nu e cavaleresc.*

Eu: *Aveţi dreptate. Şi eu tot aşa aş face. Dar ne vor atac ei. Atunci*?

El: *Atunci e altă chestie. Mă bat.*

Eu; *Aşa va fi*: *Vor trage ei şi ne vom bate.*

[…] *Şi am revenit la concluzii*:

Interesul Ţării este s-o faceţi Dv. ca o tristă consecinţă a războiului, iar noi să formulăm protestul istoric că ni se răpeşte din pământul străbun, cu sabia la gât.

Mai ales partea IIâl întărâtă. Se luptă, chinuindu-se să afle ieşire şi oscilând.

Când [declară]: *prefer să mă retrag în munţi cu o parte din armată, rămasă credincioasă, ca Tito, şi, când ar veni englezii sau americanii, să găsească aici un sâmbure pe care să-l dezvolte.*

Eu, îndrăznind:

Lăsaţi glume, Domnule Mareşal: *La vârsta asta, un fost conducător de stat, haiduc în munte. Nu prinde*!

Faceţi ceea ce logica şi necesităţile istorice vă impun. Am plecat [22 august 1944] *la 12 fără un sfert*”.

— 4 – NOTĂ PRIVIND DECLARAŢIA ELENEI BRĂTIANU ASUPRA ROLULUI JUCAT DE GH. BRĂTIANU LA 23 AUGUST 1944119

Strict Secret. Se va distruge prin ardere

30 august 1947

Notă

Elena Brătianu a declarat că în procesul colaborării cu regimul antonescian, în care va fi implicat soţul său Gh. Brătianu, unul din punctele cele mai importante ale apărării sale va fi rolul pe care l-a jucat în pregătirea loviturii militare a zilei de 23 august

1944.

Astfel, el va arăta că a primit însărcinarea de a lua contactul cu şefii unităţilor militare care trebuiai încadraţi în lovitura de stat.

De asemenea, va insista asupra faptului că această misiune Gh. Brătianu a îndeplinit-o cu succes, putând lua legătura cu comandanţii de unităţi fără a atrage atenţiunea autorităţilor de stat, datorită faptului că era mobilizat cu gradul de maior şi purta uniforma militară.

Pentru dovedirea faptelor arătate mai sus, Gh. Brătianu va propune ca martori o serie de generali, printre care şi generalul [Mihail] Racoviţă120.

119 Aurel Pentelescu, Liviu Ţăranu, eds., *Gh. I. Brătianu în dosarele Securităţii. Documente*, Bucureşti, Editura Enciclopedică, 2006, p. 70.

120 Ulterior, în fişa personală din 1950 (?) a Elenei Brătianu, organele comuniste au consemnat că: „Ea [Elena Brătianu] pretinde că [Generalul Mihail] Racoviţă a fost determinat de ea (subl. ns.) să treacă la 23 august [1944] împotriva nemţilor. Pretinde, de asemenea, că fără Racoviţă nu se putea face actul de la 23 august (subl. ns.)” (*ibidem*, p. 300).

— 5 – ACTIVITATEA POLITICĂ ÎN TURCIA A DOMNULUI CRETZIANU, CA MANDATAR AL MAREŞALULUI ANTONESCU ŞI AL DOMNULUI MANIU121

1) În luna septembrie 1943, sosind la Istanbul, D-l cretzianu cere concursul ataşatului militar român Colonel [Traian] Teodorescu în acţiunea ce o va întreprinde pentru a încerca, „în numele Domnului Mareşal Antonescu şi a Domnului Maniu, să facă o apropiere de anglo-americani”.

2) Ajuns la Ankara, Domnia Sa a încercat să fie primit de ambasadorii Angliei, Americii şi Greciei, fără însă a izbuti.

În faţa acestui refuz, bazat în special pe consideraţiunea că anglo-americanii de la Ankara (probabil din ordin) nu doreau să provoace, prin contact cu ministrul României, suspiciunea Ambasadei Sovietice din Turcia, D-l cretzianu a intrat în legătură cu Ambasadele engleză şi americană prin intermediul Colonelului Teodorescu, ataşatul nostru militar, care păstrase contact şi legături cu ataşaţii militari britanici şi americani.

Colonelul Teodorescu a fost pus la curent, de către D-l cretzianu, cu punctul de vedere al Domnului Mareşal Antonescu şi al Domnului Maniu, amândoi fiind – după declaraţiunile Domnului Cretzianu – de perfect de acord.

Acest punct de vedere a fost expus, în luna octombrie 1943, de Colonelul Teodorescu Generalului de divizie Arnold (ataşat militar englez), insistând, cu această ocazie, că D-l cretzianu reprezintă – în acţiunea sa – atât pe Mareşalul Antonescu cât şi opoziţia, al cărei şef era considerat D-l Maniu.

3) În lunile decembrie 1943 şi ianuarie 1944, D-l cretzianu se găsea la Bucureşti.

În acest timp, Colonelul Teodorescu a fost solicitat de Generalul american Tindal să-i spună „care ar fi aportul de colaborare al Armatei române cu trupele anglo-americano-

turce în cadrul unor eventuale operaţiuni în Balcani în primăvara anului 1944" 122.

La întrebarea americanului, transmisă imediat Domnului Cretzianu la Bucureşti, acesta, după ce a luat contact cu Mareşalul Antonescu şi D-l Maniu, s-a întors la Ankara cu un memoriu al Mareşalului Antonescu şi care reprezenta – după cele ce declara D-l cretzianu – şi punctul de vedere al Domnului Maniu. Copia memoriului se anexează123.

Memoriul, tradus în franţuzeşte, a fost înmânat, din ordinul Domnului Cretzianu, în luna februarie 1944, Generalilor Arnold (englez) şi Tindal (american).

121 ANIC, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri – S.S.I., dosar 89/1944, filele 1 – 12; vezi şi Gh. Buzatu, Cezar Mâţă, *România, august 1944*: *Armistiţiu sau preludiul unei lovituri de stat*? în vol. *Hegemoniile trecutului. Evoluţii româneşti şi europene – Profesorului Ioan Chiper la 70 de ani*, Bucureşti, Editura Curtea Veche, 2006, p. 279 şi urm.

122 Sondajul militarului american se integra, indubitabil, tenebrelor programate în cadrul Operaţiunii *Bodyguard* (vezi mai jos).

123 Vezi mai jos.

Puţin timp după aceea, Guvernul român, de acord cu opoziţia (D-l Maniu), a trimis la Cairo pe D-l Ştirbey pentru a discuta – înainte de a trimite experţi militari – bazele politice ale unui acord de colaborare cu Anglo – Americanii.

4) La memoriul Mareşalului Antonescu, Generalul Wilson a cerut, prin 2 – 3 mesaje, ca România să întoarcă imediat armele contra Germaniei124.

Cererii Generalului Wilson nu i s-a dat curs de Guvernul român125.

Lucrurile ajunseseră, deci, la un punct mort, căci s-a hotărât trimiterea unui nou delegat român la Cairo, în

persoana Domnului Vişoianu (luna aprilie) 126, pentru a seconda pe Domnul Ştirbey.

Între timp, însă, turcii au refuzat să intre în război şi ideea operaţiunilor în Balcani a fost părăsită127.

Este de remarcat – înainte de a continua – că, până în luna aprilie (trimiterea

128

Domnului Vişoianu la Cairo), tratativele au fost duse de Domnul Ştirbey, prin intermediul Cretzianu – Ankara, pe baza memoriului anexat în copie al Mareşalului

129

Antonescu, întocmit de acord cu opoziţia (D-l Maniu), un memoriu prin care se urmărea a se lăsa U.R.S.S. la o parte. Rezultatul celor discutate la Cairo s-a comunicat prin Legaţia română din Turcia atât Guvernului cât şi opoziţiei.

Concomitent, în Turcia, D-l cretzianu, menţinându-se pe aceeaşi linie, făcea să se imprime la tipografii din Istanbul, broşuri de propagandă contra U.R.S.S., deşi, din primele comunicări aliate de la Cairo, ni s-a atras atenţiunea că anglo-americanii nu pot duce tratative speciale cu noi fără ştirea şi asentimentul U.R.S.S., deşi domnul Creţeanu fusese avertizat în acelaşi sens de ambasadele anglo-americană din Turcia, prin intermediul ataşatului militar.

124 Henry Maitland Wilson, comandantul suprem al forţelor aliate din Mediterana, s-a adresat lui Antonescu la 22 şi 29 martie 1944 (cf. Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*... I, p. 263 – 267), iar Mareşalul încrezător pe cuvântul de soldat al Generalului – i-a replicat într-un singur rând, relevând între altele: *„... Mare şi glorios soldat cum sunteţi, sunt sigur, veţi înţelege. Ajutaţi-mă să salvez un popor, nu mă forţaţi să-l arunc în prăpastia fără sfârşit a distrugerii şi ruşinii. Noi suntem prietenii Dv., nu duşmanii Dv. Niciun popor, sunt sigur, cu forţele aproape intacte,*

cum sunt ale noastre, nu ar putea să capituleze şi să se retragă din acţiunea în care înseşi libertatea şi existenţa lui sunt în joc fără o garanţie serioasă pentru zilele care vor veni „(apud Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei*, Craiova.

Editura Helios, 2002, p. 332 – 333).

125 Vezi nota precedentă.

126 Eroare: C. Vişoianu a plecat mai târziu şi a ajuns la Cairo la 24 mai 1944 (cf. Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*... p. 274).

127 Nicidecum, Turcia a intrat în război la data convenită, în 2 august 1944, iar Aliaţii n-au refuzat să deschidă frontul în Sud-Est din cauza tergiversărilor Ankarei, ci, pur şi simplu, pentru că o asemenea operaţiune nu intra în calculul lor. De vreme ce debarcarea pe continent trebuia să se producă la 6 iunie 1944, iar restul acţiunilor proiectate (inclusiv o operaţiune în Balcani) intrau în planul amplu al anglo-americanilor de intoxicare a *Axei* (Operaţiunea *Bodyguard*) ceea ce nu ştiau Iuliu Maniu, Barbu Ştirbey sau Cretzianu, şi nici autorul acestor însemnări (cf. Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*... I, p. 257).

128 Detalii la Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*... I, p. 257 şi urm.

129 Nu a existat un asemenea „acord”, ci existenţa lui a fost numai... presupusă sau dorită de către emisarii români în străinătate, care, pentru a-şi consolida poziţiile la negocieri, au... preferat să vorbească în numele comun al lui Antonescu şi Maniu. Rezultatul, cum era lesne de bănuit, a fost contrariu, din moment ce negocierile n-au fost finalizate pozitiv.

După ajungerea domnului Vişoianu la Cairo, tratativele au continuat130, dar rezultatul lor n-a mai fost comunicat Guvernului ci numai domnului Maniu131. Într-adevăr, Colonelul Teodorescu, chemat în Bucureşti în a

doua jumătate a lunii iulie 1944132, primeşte din partea Domnului Mihai Antonescu mesajul prin care Domnul Cretzianu era rugat să comunice şi Guvernului cele ce se discută la Cairo, deoarece Guvernul era informat, prin ambasadorul american din Spania, că tratativele la Cairo continuă, fără, însă, ca Guvernul român să mai fi primit vreo comunicare timp de 4 luni.

Cu aceeaşi ocazie, Mareşalul Antonescu spunea Colonelului Teodorescu că are intenţiunea să-l trimită la Cairo, ca expert militar, pentru a seconda pe domnii Ştirbey şi Vişoianu, însă, numai după ce se va întoarce de la vizita pe care o va întreprinde spre sfârşitul lunii iulie133 la Cartierul General german.

Către 12 august, mareşalul Antonescu, întors din Germania şi probabil impresionat de cele discutate cu Führerul german, şi-a schimbat părerea134 şi n-a mai dat mesaj de a merge la Cairo Colonelului Teodorescu, dându-i numai instrucţiuni generale pentru a lua contact cu generalii Arnold şi Tindal, cărora trebuia să le vorbească în sensul memoriului deja cunoscut135, insistând, între altele, asupra faptului că, fără un sprijin efectiv anglo-american (prin trupe aeropurtate), România nu poate ieşi din război136 din cauza celor 800.000 germani ce se găsesc în ţară şi care, prin reacţia lor combinată cu înaintarea trupelor ruse, ar produce haosul în România, ceea ce nu poate fi în avantajul

Aliaţilor137.

130 Despre ineficienţa, în continuare, a negocierilor secrete de la Cairo vezi Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*... p. 274 – 278; Traian Lazăr, *Iuliu Maniu şi serviciile secrete*, Bucureşti, Editura Mica Valahie.

2005, p. 390 şi urm.

131 Acesta, la 11 iunie 1944, chiar şi-a dat acordul – inoperant însă, în condiţiile continuării războiului României! – pentru semnarea armistiţiului în temeiul

condiţiilor oferite de emisarii Aliaţilor (Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*... p. 276)

132 Anterior plecării sale de la Ankara, la 3 şi 4 august 1944, Colonelul Teodorescu a solicitat Marelui Stat Major din Bucureşti să obţină pentru el audienţe pentru 8 sau 9 august 1944 la Mareşal (sau Mihai Antonescu) şi la Palatul Regal (cf. Al. Duţu şi colaboratori, eds., *Ataşaţii militari transmit*... IV.

1940 – 1944, Bucureşti, 2004, p. 357).

133 Vizita Mareşalului la Rastenburg, proiectată pentru finele lunii iulie 1944, s-a desfăşurat la 5

august 1944 (cf. Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 296 – 297).

134 Relativ la ecourile interne în urma ultimei întrevederi Hitler-Antonescu din 5 august 1944, cf. Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete*, *secretele arhivelor*, II, Bucureşti, Editura Mica

Valahie, 1230505, p. 289 – 299.

135 Este vorba de memoriul din ianuarie 1944 al Mareşalului (vezi în anexa acestui document), transmis deja în liniile sale esenţiale – potrivit surselor descoperite de noi în arhivele diplomatice britanice – încă din ianuarie/februarie 1944, de către Al. Cretzianu, britanicilor, ca un declaraţie a lui Ion Antonescu având acest conţinut: *„1. România nu va face niciun act ostil dacă trupele anglo-americane vor invada România. Trupele române se vor retrage pentru a uşura invazia lor*; *2. Dacă nemţii vor încerca o agresiune armată împotriva României, Mareşalul se va opune oricărei acţiuni de acest fel cu forţele armate române „*(Great Britain, Public Record Office, London – Kew Gardens, Foreign Office – 371/43 992, f. 209; Gh. Buzatu, *Din istoria secretă*... p. 256).

136 Această condiţionare a revenit obsesiv în toate acţiunile şi declaraţiile Mareşalului Antonescu din 1943 – 1944.

137 Ulterior, Al. Cretzianu, într-o reclamaţie din 31 august 1944, va pretinde că Teodorescu a avansat anume această cifră, pentru… a face „jocul” Mareşalul Antonescu (cf. Gh. Buzatu, Dana Beldiman, op. cit., p. 268).

Mareşalul Antonescu rămăsese, aşadar, (după cum remarca şi Domnul Cretzianu, căruia i se adusese la cunoştinţă cele discutate de Colonelul Teodorescu la Bucureşti) 138, la vechiul lui punct de vedere exprimat în memoriul din ianuarie 1944.

Mesajul Mareşalului Antonescu139, comunicat anglo-americanilor la 18 şi 19 august, n-a avut efect, armistiţiul producându-se, provocat în special de ofensiva rusă în Moldova şi Basarabia.

Memoriul anexat140

1. Noi nu suntem agresori, ci victimele agresiunii ruseşti.

2. După luarea în condiţiunile cunoscute a Basarabiei şi a Bucovinei de Nord Ruşii au continuat să facă cu flota, cu forţe terestre şi aeriene presiuni violente asupra Gurilor Dunării şi Moldovei.

Ne-au pretins sub ameninţări să admitem condominiu la Gurile Dunării, au cerut ca flota de război să intre până la Brăila şi ne-au ocupat cu forţa insulele de pe braţul

Chilia.

Faptele s-au petrecut după ocuparea Basarabiei. Concomitent cu această acţiune au întrebat la Berlin care ar fi atitudinea Germaniei în cazul când armatele lor ar ocupa Moldova şi şi-ar stabili baze pe coastele Dobrogei şi ale Bulgariei.

3. România fiind dezorganizată, demoralizată şi ciuntită pe toate graniţele ei s-a văzut, în faţa acestor acte de agresiune şi de ameninţare, nevoită să ceară sprijinul Angliei şi Americii. Răspunsul miniştrilor, respectiv la Bucureşti a fost negativ.

Vezi nota de convorbire Teodorescu-Cretzianu din 16

august 1944 (apud Al. Duţu şi colaboratori, eds., *Ataşaţii militari transmit...* IV, p. 358 – 359), în care se consemnează, în adevăr, că, *„de unde acum două săptămâni* [înaintea deplasării la Cartierul General al *Wehrmachtului*] [Ion şi Mihai Antonescu] *păreau dornici să ajungă cât mai repede la o înţelegere în vederea unei acţiuni prin care România să iasă din alianţa cu Germania, de data aceasta s-au arătat mult mai rezervaţi şi circumspecţi"* (*ibidem*, p. 358). De unde şi concluzia: *„Deocamdată este, deci, imposibil a întreprinde ceva* [în direcţia armistiţiului]*"* (*ibidem*, p. 359). De asemenea, Colonelul Traian Teodorescu i-a relatat lui Al. Cretzianu că *„Mareşalul declară, încă o dată, că România nu va face nicio acţiune ostilă Angliei şi Americii şi că orice formaţii militare anglo-americane care ar ajunge la noi, pe cale maritimă, terestră sau aeriană, vor fi primite cu prietenie. În orice caz, România este gata a colabora în întregime cu anglo-americanii îndată ce situaţia militară ar fi de aşa natură încât să permită o acţiune a armatei române fără ca să existe, ca în momentul de faţă, certitudinea de a fi anihilată de germani „*(*ibidem*, subl. ns.). Cu acelaşi prilej, deci la 16 august 1944, Teodorescu i-a repetat lui Cretzianu care erau, în viziunea Mareşalului Antonescu, *„condiţiile de armistiţiu"* avansate: *„a) Un guvern român care, de pe acum, ar ceda Basarabia şi Bucovina, ar renunţa* ipso facto *la beneficiul aplicării principiilor Chartei Atlanticului. Insistenţa Rusiei ca România şi Polonia să accepte de pe acum grave amputări teritoriale nu se explică de altfel decât prin dorinţa ei de a împiedica aceste ţări să poată invoca aplicarea principiilor pentru care – în definitiv – Anglia şi Statele Unite duc lupta. În asemenea împrejurări, Mareşalul Antonescu cere ca rezolvarea chestiunii Basarabiei şi Bucovinei să fie amânată până la Conferinţa Păcii. b) Mareşalul Antonescu crede, de asemenea, că şi ch*estiunea *despăgubirilor este o*

chestiune care nu ar trebui cuprinsă într-o Convenţiune de armisitiţiu, ci într-un Tratat de Pace. c) *În acelaşi timp, cere ca, Convenţiunea de armistiţiu să nu prevadă ocuparea României. Actualul Guvern român se declară de pe acum gata a intra, la propunerea Angliei şi a Statelor Unite, în orice federaţie sau grupare de state menită a asigura o pace trainică şi dreaptă în aceste regiuni*" (apud *Ataşaţii de militari transmit...* IV, p. 359). Despre evoluţia ulterioară de raporturilor Cretzianu-Teodorescu, vezi *supra*.

139 Vezi nota precedentă.

140 Document redact integral de Mareşalul Ion Antonescu.

Singura ţară care a avertizat Moscova că va fi solidară cu noi în cazul unei noi agresiuni a fost Germania.

4. Sunt cauzele care ne-au determinat să intrăm în război alături de Germania în iunie 1941.

Cine ne poate condamna de agresiune?

Cine nu ne-ar fi condamnat dacă în acele momente nu am fi luat armele în contra Rusiei?

Reamintesc că la acea epocă Rusia nu era aliată anglo-americanilor, deci noi nu am făcut atunci un act de ostilitate în contra acestor două ţări şi nici nu puteam bănui după cele ce se întâmplase în 1939 că anglo-americanii vor lua partea Rusiei.

5. Azi ni se cere să colaborăm cu Aliaţii. Această colaborare nu s-ar putea realiza decât comiţând un act de trădare şi deci de dezonoare.

6. Poate o ţară mică şi un popor serios să comită un astfel de act?

Poate mai ales să-l facă când nu are nicio garanţie pentru viitor şi nicio siguranţă pentru prezent?

Un astfel de gest din partea unui popor ar fi similar cu acela făcut de un individ care s-ar arunca de pe Muntele Blanc în prăpastie fără paraşută, cu deosebirea că

individul o face pe propriul lui cont pe când un popor riscă existenţa şi tot viitorul lui.

7. A cere României să imite gestul Italiei înseamnă a ignora total poziţia ei actuală.

Când Italia a făcut gestul pe care l-a făcut, anglo-americanii se găseau la porţile ei şi armatele bolşevice la 2000 kilometri depărtare.

Faţă de România situaţia este just contrarie.

A face şi noi gestul Italiei înseamnă a înlesni ruşilor ca, la braţul nostru, să intre în ţara noastră, în Balcani şi în Europa Centrală.

Acesta este rolul istoric care se rezervă României ca răsplată a trădării sale faţă de un aliat care a salvat-o într-un moment foarte critic al existenţei sale, când nimeni nu i-a dat, fiindcă nu a putut să-i dea, niciun ajutor?

Dar cine garantează României că ruşii odată intraţi cu concursul propriei noastre armate pe teritoriul nostru nu vor face şi aici ceea ce au făcut în Ţările Baltice: administraţia sovietică, guvern de muncitori; plebiscit şi act de adeziune la republicile sovietice etc. etc.

Convine această eventualitate Aliaţilor?

Poate un guvern responsabil să procedeze, cu atâta uşurinţă, cu viaţa şi cu viitorul unui popor?

8. Dar chiar dacă s-ar găsi un asemenea guvern, ideea nu ar putea fi practic realizabilă şi în loc de avantaje ar avea numai inconveniente pentru ceilalţi aliaţi.

9. Ideea nu ar fi practic realizabilă fiindcă trupele germane din Balcani şi cele din Ucraina de Sud se vor retrage în caz de înfrângere, şi de la Sud şi de la Est prin România.

Valoarea lor numerică va fi de 5 – 6 ori mai mare decât aceea a forţelor româneşti, care nu dispun de armamentul german.

În astfel de condiţii la cea mai mică agresiune ele ar putea fi repede lichidate, dezarmate şi internate în

Germania.

Dar mai grave ar fi inconvenientele care ar decurge pentru anglo-americani.

Schiţate lapidar, ele [inconvenientele] ar fi:

— Ţara ar fi total dezorganizată şi distrusă ca şi Italia;

— Armamentul nostru, destul de important, ar fi luat de germani;

— Rezervele alimentare foarte bogate ar fi ridicate şi ţara total secătuită;

— Petrolul secătuit, astăzi este exploatat raţional;

— Industria ar lucra numai în folosul Germaniei;

— Aurul Băncii Naţionale ridicat;

— Tineretul va fi dus în Germania etc. etc. În astfel de condiţii trupele anglo-americane la sosirea lor la Dunăre ar găsi o ţară ocupată de ruşi, distrusă, secătuită, anarhizată şi fără putinţă de a fi folosită, ci, din contra, în situaţia de a fi ajutată.

Faţă de această tragică perspectivă141 este evident că România nu poate şi nici nu trebuie să facă un act care ar duce-o de-a dreptul la pieire şi nu la salvare.

România a dovedit încă de mai multe ori că nu a luptat şi nu luptă în contra anglo-americanilor.

Ea luptă pentru a bara drumul anarhiei şi a invaziei asiatice [sovietice].

Când eventual trupele anglo-americane vor veni la Dunăre, trupele române nu le vor ieşi înainte pentru a le combate, ci se vor găsi toate la Nistru pentru a opri înaintarea rusească.

Credem că aceasta este misiunea care trebuie să se rezerve ţării noastre în această tragedie a Europei şi a lumii.

Totuşi, anglo-americanii să fie siguri că, dacă germanii ar face un act de agresiune în contra ţării noastre, sub orice pretext, armata noastră va lupta şi în

contra lor, oricare ar fi riscurile.

ooo.000 oo

141 Vezi comentarii în text.

CAPITOLUL VIII

23 AUGUST 1944: *PROBE EPISTOLARE ALE CONSPIRAŢIEI*

Nu demult, examinându-se *Dedicaţia ca gen literar142*, s-a observat cu temei că – prin definiţie – dedicaţia este ipocrită, fiind o „punere în scenă" a afecţiunii. Întrucât intervin o „comandă" ori o „manevrare" abilă a cuvintelor, de către „donator", pentru a exprima, forţat, gânduri şi sentimente care, obligatoriu, nu-şi au cât de colo şi acoperirea reală. În afară, evident, de... interesul disimulat, cu bătaie apropiată sau lungă. Cercetând un set de documente inedite din Arhivele Naţionale, am constatat că lucrurile se prezintă întocmai şi în cazul *mesajelor de felicitare* schimbate în 1940 – 1944 între cunoscute personalităţi publice (politicieni, diplomaţi, militari, oameni de ştiinţă sau slujitori ai literelor, jurişti etc.), de la noi, şi nu numai.

* * *

Ne reamintim, fără îndoială, de lucrarea clasică a marelui italienist Al. Marcu consacrată, odinioară, rostului şi rolului *conspiratorilor* care s-au remarcat în contextul evenimentelor revoluţionare de la şi după 1848143. Facem această referire întrucât, în opinia noastră, într-un alt episod memorabil al istoriei naţionale din cursul secolului al XX-lea (facem trimitere directă la lovitura de stat de la 23 august 1944) faptele s-au repetat aidoma. Numai că, în vreme ce desfăşurările dintre 1848 şi 1877 trimit la fapte interesând progresul României moderne, acelea din 1944, survenite în vreme de război, punând capăt unei bătălii naţionale, au avut la bază principiul „se salvează cine poate", indiferent dacă formele de manifestare şi scopul ţineau de domeniul trădării naţionale. Desigur, la atâtea

decenii după consumarea evenimentelor, este cazul să ne preocupăm ca, în dependenţă nemijlocită de esenţa loviturii de stat de la 23 august 1944, să ne propunem – în baza, de această dată, a probelor epistolare *să-i distingem pe conspiratori*

142 Vezi Andrei Pleşu, *Comédii la Porţile Orientului*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2005, pp. 90108. Dintre zecile de dedicaţii descoperite pe cărţile prezentate liderului PCR în decursul „epocii de aur", autorul reţine această mostră monumentală a genului: *„Domnului Nicolae Ceauşescu, Eminescul politicii"*?!

143 Cf. Al. Marcu, *Conspiratori şi conspiraţii în epoca renaşterii politice a României. 1848 – 1877*, Bucureşti, 1930. Pentru situaţia generală actuală a se vedea Dr. John Coleman, *Ierarhia conspiratorilor. Povestea Comitetului celor 300*, traducere, Bucureşti, Editura Antet, 2005, unde întâlnim, la anexa 7, lista membrilor *Comitetului celor 300* (Dean Acheson, Lord Asquith, George Bush, H.S. Chamberlain, Casa de Braganza, Casa de Hohenzollern, Lord Gladstone, Sir H. Deterding, H. Kissinger, Lord Mountbatten, Lord Palmerston, David Rockefeller, Cyrus Vance, H.G. Wells ş.a., pp. 246 – 253), iar, în anexa 9, *structura ierarhiei conspiratorilor* (p. 263). Referitor la complotiştii implicaţi în răsturnarea regimului N. Ceauşescu în decembrie 1989, vezi Alex Mihai Stoenescu, *Istoria loviturilor de stat în România*, vol. 4, partea a II-a, Bucureşti, Editura RAO, 2005, p. 683 şi urm. În context, desprindem această recunoaştere a fostului preşedinte Ion Iliescu (2 decembrie 2004): *„Domnule Stoenescu, complot a fost*!..." (*ibidem*, p. 726).

de eroi... Observând că, dacă cei din urmă au putut juca rolul celor dintâi, viceversa n-a fost posibil oricum!

Este cunoscut că, de îndată după terminarea conflagraţiei mondiale din 19391945, dacă nu cumva paralel cu desfăşurarea ostilităţilor, cercetarea istoriei

conflictului să impus pe plan universal şi naţional145, bilanţul istoriografic fiind cel puţin sub raport cantitativ, dacă nu şi calitativ, pur şi simplu impresionant. Cu toate acestea, numeroase probleme ale istoriei anilor 1939 – 1945 au rămas ne-elucidate. Deşi, pe de o parte, „deschiderea arhivelor”, în cazul ţărilor ex-comuniste, intervenită după 1989 – 1990, ar fi trebuit să constituie un serios impuls, dispersarea, voită sau nu, a specialiştilor şi a fondurilor de cercetare n-au dat rezultatele scontate. Nici nu putea fi altfel, din momentul în care unele teme au fost proclamate ca prezentând „interese de stat” ori „universale” sau „umanitare” (?!), altele, precum – cine ar fi presupus altcândva? – lovitura de stat din 23 august 1944 şi consecinţele ei, au fost lăsate în seama… istoricilor. Ceea ce nu-i, câtuşi de puţin, nesemnificativ. Deşi, pentru evoluţia studiilor de specialitate, este excelent.

În context, se impune a releva că, pentru istoric, prezintă un mare interes acţiunile personajelor care s-au aflat în epicentrul evenimentelor în august 1944. Cu atât mai mult, se înţelege, mărturiile „actorilor” se dovedesc extrem de preţioase, în ciuda faptului că, adesea, ele pot excela prin subiectivism. Cu alt prilej, am analizat acţiunile celor aproximativ 30 de *actori* implicaţi în drama de la 23 august 1944, inclusiv valoarea relatărilor lor. Sub acest aspect, lucrurile stau cât se poate de clar: în după-amiaza de 23 august 1944 s-au aflat la Palatul Regal din Bucureşti146:

— Regele Mihai I
— Mareşalul Ion Antonescu
— Mihai Antonescu
— Generalul C. Sănătescu
— Generalul A. Aldea
— Colonelul Emilian Ionescu
— Grigore Niculescu-Buzeşti

— Ioan de Mocsonyi-Styrcea
— Căpitanul Anton Dumitrescu

Dintre aceste personaje, fiecare a avut prilejul să se „pronunţe” într-un fel, unii în chip special, iar alţii (precum, mai ales, Grigore Niculescu-Buzeşti şi Mihai Antonescu) sporadic. Rămân ceilalţi *actori*, pentru care am propus (în funcţie de veridicitatea şi promptitudinea mărturiilor) următoarea „ierarhie”:

1. Ex-Mareşalul Ion Antonescu, care, cu o să relatare rămasă inedită vreme de aproape 50 de ani (?!), i-a devansat pe toţi conspiratorii, el aşternându-şi consideraţiile la numai 5 – 6 ore după complot;

2. Generalul Aurel Aldea (relatare din 1946);

144 Despre rolul *complotiştilor* în pregătirea şi înfăptuirea loviturii de stat de la 23 august 1944, consideraţii în René Al. de Flers, *Radio „Europa Liberă „şi Exilul românesc. O istorie încă nescrisă*, Bucureşti, Editura Vestala, 2005, p. 11 şi urm.; Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuţie la istoria Exilului românesc*, III-VI, Bucureşti, Editura Vremea, 2003 – 2005.

145 Gh. Buzatu, Gh. I. Florescu, *Al doilea război mondial şi România. O bibliografie*, Iaşi, Editura Academiei, 1981.

146 Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2002, *passim*.

3. Regele Mihai I (diverse relatări ulterioare, cel mai adesea – voit? – imprecise);

4. Generalul Constantin Sănătescu (pagini dintr-un *Jurnal* aproximativ);

5. Ioan de Mocsonyi-Styrcea (memorii scrise în mare grabă şi dezordonat în închisoare, o condiţie de-a fi fost eliberat condiţionat în 1963 şi, apoi, lăsat să emigreze în Elveţia, unde oricum nu s-a mai integrat Exilului românesc);

6. Emilian Ionescu, cu mărturii aranjate şi publicate

înainte de 1989, în bună măsură „coafate” în redacţiile unor reviste şi edituri bucureştene;

147

7. Anton Dumitrescu – idem.

Nu spunem o noutate: toţi cei care au pregătit şi au participat la arestarea Antoneştilor în după-amiaza de 23 august 1944 n-au împlinit o misiune lipsită total de riscuri, după cum nici n-au realizat una „curată”, patriotică, cavalerească. În esenţă, din câte ştim, toţi cei implicaţi într-o lovitură de stat sunt denumiţi, în cel mai neaoş grai românesc, conspiratori. Asta fie că le place sau nu, situaţia având să se repete aidoma şi-n cazul celor care, la Bucureşti, în 22 decembrie 1989, au acţionat pentru răsturnarea lui N. Ceauşescu. Fiindcă, netăgăduit, un complot rămâne un complot, astfel că toate eforturile ulterioare pentru a-l… înfrumuseţa (declarându-l *salvator*, *binefăcător*, *necesar*, *inevitabil*, *revoluţionar* etc. etc. pentru naţiune sau pentru umanitate) nu-şi au (eforturile) alt rost decât grija de a plasa onorabil în istorie pe unii dintre „actori” şi faptele lor discreditante…

Vom reţine un exemplu desprins din excelentele amintiri ale lui Gh. Barbul – *Memorial Antonescu. A*l *III-lea om al Axei*[148]: În noaptea de 5 – 6 septembrie 1940, ultima pentru Carol II ca rege, acesta ar fi putut să determine eşecul loviturii lui Antonescu dacă afla un general dispus a-l „pedepsi” (a se citi: a-l executa!) pe… „rebel”! Regele a apelat, în ultimă instanţă, la generalul Coroamă, comandantul garnizoanei Bucureştilor, dar, acesta refuzând, suveranul fu silit să abdice în zorii zilei de 6 septembrie 1940. În minutele următoare, Coroamă s-a prezentat generalului Antonescu pentru a-l felicita, însă proaspătul Conducător al Statului, care aflase deja rolul decisiv al colegului de arme, a refuzat, în chip cu totul surprinzător, să-l primească, explicându-se:

„El şi-a trădat Regele. Eu nu-i voi strânge mâna”!

Revenind la conspiratorii din august 1944, descoperim că aceştia, într-o majoritate copleşitoare, cooperaseră, în clipele bune, cu Ion şi Mihai Antonescu, le-au solicitat ori şi-au oferit sprijinul, au beneficiat de incontestabile avantaje, iar – ca probe de

147 Nu a fost defel surprinzător că, în 1941, *SSI*-ul a întocmit două dosare cuprinzând fotografiile unor Oameni politici români şi străini suspecţi, dintre care îi reţinem pe următorii: vice-premierul Mihai Antonescu (?!), d-na mareşal Maria Antonescu (?!), Al. Vaida-Voevod, I. Petrovici, M. von Killinger şi Hermann Neubacher (?!), Renato Bova Scoppa, Mircea Grigorescu, Gh. Davidescu, generalii Gh. Rozin şi N. Pălăngeanu, Al. Ottulescu, Gh. I. Brătianu şi soţia, Păstorel Teodoreanu şi Monica Lovinescu, C. Rădulescu-Motru, Al. Bădăuţă, Suphi Tanriöer, Al. Marcu, Al. Tzigara-Samurcaş, generalii V. Dombrowski şi Stoenescu, Gh. Alexianu, Mircea Vulcănescu, colonelul Radu Davidescu (?!), O. Vlădescu, Grigore Niculescu-Buzeşti, I. de Mocsonyi-Styrcea, generalii I. Sichitiu şi I. Iacobici, Napoleon Creţu şi, în sfârşit, Iuliu Maniu şi Ion Mihalache (ANIC, fond PCM – SSI, dosar 152/1941, *passim*; idem, dosar

153/1941, *passim*).

148 Iaşi, Institutul European, 1992, p. 13 – 14.

necontestat – rămân intensele schimburi de mesaje (telegrame, scrisori, felicitări etc.) din 1940 – 1944149. Pentru ca, brusc, firul să se fi rupt precis la 23 august 1944!

Oare totul să fi fost înscenat sau premeditat? Sau, cumva, cuvintele mari şi frumoase adresate/returnate numai ascundeau sentimentele ostile, după bunul obicei balcanic de-a adormi vigilenţele prin asigurări liniştitoare şi cuvinte sforăitoare? Suntem dispuşi să admitem aceasta, deşi, dacă-i vorba de personaje ilustre (rege, miniştri şi generali, reputaţi scriitori şi oameni de ştiinţă), situaţiile

nu-s lesne de admis. Fără a avea pretenţia de-a detalia „cazurile”, vom stărui asupra celor pe care le considerăm „flagrante”.

Înainte de orice, însă, unele precizări se impun, şi anume: la nivelul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri din Bucureşti în anii 1940 – 1944 s-a organizat şi a funcţionat eficient – în cadrul Cabinetului Militar, dirijat de colonelul Radu Davidescu150 – un serviciu însărcinat, în rândul întâi, a întocmi şi păstra masivele registre de „activităţi zilnice” ale Conducătorului Statului, Mareşalul Ion Antonescu. Deopotrivă, s-au repertoriat cu precizie toate decretele-legi semnate de Antonescu, toate cuvântările şi rezoluţiile sale; nu mai puţin, dispunem şi de un „inventar” complet al tuturor reuniunilor guvernului din septembrie 1940 şi până la 21 iulie 1944151. În plus, numeroase dosare speciale au cuprins corespondenţa primită/expediată de instituţia Conducătorului Statului152. Fondul respectiv, incluzând memorii şi scrisori, telegrame şi cărţi de vizită etc., a fost, de regulă, ignorat de către specialişti, cu toate că, graţie documentelor respective, se pot desluşi interesante mistere ale anilor 1940 – 1944, dar, în primul rând, se poate stabili gradul de apropiere şi de colaborare între expeditori şi, respectiv, destinatari153. A se vedea, în această privinţă, mesajele trimise/primite de Ion Antonescu

149 Vezi Gh. Buzatu, *23 august 1944*: *Probe epistolare ale conspiraţiei*, în „Anuarul Muzeului Marinei Române”, tom IX/2006, p. 15 – 37.

150 Concomitent, la nivelul Preşedinţiei Consiliului de Miniştri a existat Cabinetul Civil al vice-premierului şi ministrului de Externe în funcţie Mihai Antonescu. Arhiva acestui organism a fost dată în cercetare în luna mai 2006 (vezi ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, total 502 dosare; inventarul original al fondului, din 1943, idem, dosar 362).

151 Pentru detalii a se vedea Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete, secretele arhivelor*, I-II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, *passim*.

152 Facem trimitere, mai ales, la dosarele depozitate în Arhivele Naţionale ale României, Bucureşti (în continuare, se va cita: ANIC) şi înglobând: Scrisori şi telegrame primate de D-l Mareşal Ion Antonescu la începutul războiului – 22 iunie 1941 (ANIC, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri, Cabinetul Militar, dosar 558/1941; Scrisori şi telegrame primite de D-l Mareşal Ion Antonescu cu ocazia eliberării Basarabiei şi Bucovinei – iulie 1941 (idem, dosar 560/1941); telegrame după cucerirea Odessei (idem, dosar 561/1941); corespondenţă 1941 – 1942 (idem, dosar 563/1941); telegrame fără adresă (idem, dosar 540/1941); felicitări de Crăciun 1940 şi Anul Nou 1941 (idem, fond PCM, dosar 207/1940; dosar 208/1940); felicitări de Crăciun 1941 şi Anul Nou 1942 (idem, dosar 554/1942); Scrisori şi telegrame omagiale primate de D-l Ion Antonescu. De la legionari, după rebeliunea din ianuarie 1941 (idem, dosar 562/1941); telegrame schimbate la un an de guvernare, septembrie 1941 (idem, fond PCM – CM, dosar 516/1941); diverse (idem, dosar 556/1941); felicitări 1942 – 1943 (idem, dosar 568/1942); felicitări 1944

(idem, dosar 249/1940) etc. etc.

153 De reţinut că unele mesaje (semnate de profesorii Al. Marcu, C. Daicovici, N. Bănescu, I. Andrieşescu, Gh. Brătianu, Th. Capidan, D. Caracostea, N. Cartojan, C.C. Giurescu, Al. Rosetti, G. Oprescu, Tudor Vianu, I. Nistor ş.a.), parvenite lui Ion Antonescu imediat după lichidarea rebeliunii legionare, au fost publicate chiar atunci în volum (cf. *Pe marginea prăpastiei. 21 – 23 ianuarie 1941*, II.

Bucureşti, 1942, pp. 257 – 260).

de la: Adolf Hitler154; Rudolf Hess155, locţiitorul

Führerului; Hermann Goering156; Wilhelm Keitel157; Joachim von Ribbentrop158; marele amiral Doenitz159; „Ducele” Benito Mussolini160; prinţul Konoe, premierul Japoniei161 Papa Pius XII162; Victor Emanuel III, regele Italiei şi Albaniei, împăratul Etiopiei163; Ismet Inönü, preşedintele Turciei; Ante Pavelici, poglavnikul Croaţiei; Risto Ryti, preşedintele Finlandei; D. Bojilov, premierul bulgar; generalul Carmona, preşedintele Portugaliei; Josef Tiso, preşedintele Slovaciei; Serano Suner, ministrul de externe al Spaniei164; Reutersward, ministrul de externe al Suediei; F. von Papen, ambasadorul german la Ankara; Suphi Tanriöer, ministrul Turciei la Bucureşti; Vojtech Tuka, premierul slovac; feldmareşalul Manstein165 şi, desigur, regele Mihai I166 şi Regina-Mamă Elena167; dar şi de la Mareşalul C. Prezan168, arhiducesa Ileana169, Ion Mihalache, Nichifor Crainic, dr. N.

170 171 172

Lupu, Gh. I. Brătianu, Pamfil Şeicaru; foştii premieri ai României – Arthur Văitoianu173, Barbu Ştirbey174, Gh. Tătărescu175, I. Gigurtu176, Al. Vaida-Voievod177, C.

178 179

Argetoianu şi G.G. Mironescu; de la Liviu Rebreanu, I. Al. Brătescu-Voineşti, I. Agârbiceanu180, profesorii181 I. Simionescu182, Ion Petrovici183, D. Caracostea184, Th.

154 Vezi mapele reunind corespondenţa Antonescu-Hitler (ANIC, fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri, dosar 29/1940; idem, fond PCM – CM, dosar 127/1941; idem, dosar 324/1941); idem, dosar 554/1942; idem, dosar 442/1943, f. 21. Cel dintâi mesaj al lui A. Hitler către I. Antonescu (9 septembrie

1940), după instalarea acestuia la putere (idem, fond PCM, dosar 29/1940, f. 284).

155 Idem, dosar 208/1940, f. 74.

157 Idem, dosar 29/1940.

157 Idem. Vezi şi corespondenţa din anii războiului

din Est, 1941 – 1944 (idem, fond PCM – CM, dosar 122/1942).

158 Idem, fond PCM, dosar 29/1940, f. 294.

159 Idem, dosar 442/1943, f. 42.

160 Idem, dosar 29/1940, f. 321. Cel dintâi mesaj al lui Benito Mussolini către I. Antonescu (9 septembrie 1940).

161 Idem, dosar 208/1940, f. 75 (mesajul din 8 ianuarie 1941).

162 Idem, fond PCM – CM, dosar 568/1942; idem, fond PCM, dosar 29/1940, f. 287.

163 Idem, dosar 63/1940, f. 117.

165 Idem, fond PCM, dosar 207/1940, f. 580 (mesajul din 3 ianuarie 1941).

165 Pentru aceştia din urmă, mesaje transmise de 1 ianuarie 1944 (idem, dosar 445/1943, *passim*).

166 Idem, fond PCM, dosar 57/1940, *passim*; idem, dosar 442/1943, f. 13.

167 Idem, fond PCM – CM, dosar 414/1942, f. 45. Nu mai departe decât la 21 mai 1944, Regina-Mamă, răspunzând felicitărilor din ajun, exprima Mareşalului şi soţiei sale, Maria Antonescu, *„cele mai calde mulţumiri... pentru bunele urări ce Mi-aţi făcut”* (idem, dosar 202/1944, f. 323 – 324).

168 Idem, dosar 425/1941.

169 Idem, dosar 445/1943, f. 3.

171 Idem, fond PCM – CM, dosar 561/1942, f. 58.

171 Idem, dosar 253/1944, *passim*; idem, fond PCM, dosar 253/1944; idem, fond PCM – CM, dosar 561/1942, f. 64.

172 Idem, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 339. ra Idem, dosar 204/1940.

174 Vezi mai jos.

175 ANIC, fond PCM, dosar 535/1940 – 1941, f. 34 – 35.

176 *Ibidem*, f. 175.

177 Idem, fond PCM – CM, dosar 568/1942.

178 *Ibidem*.

179 Idem, dosar 495/1942; idem, dosar 445/1943, f. 361. Idem, dosar 203/1940, f. 95.

181 Dintre cei care urmează, majoritatea erau membri titulari, membri corespondenţi sau membri de onoare ai Academiei Române (Gh. Brătianu, Nichifor Crainic, G.G. Mironescu, D. Caracostea, Th.

Capidan185, 19G0 corge Murnu186, Al1.91 Marcu187, C.C. Giulr9 zcu188, C. Kiriţescu119839, I.

Găvănescul 190, Anibal Teodorescu 191, Mircea Vulcănescu 192, Constantin Moisil 193, N.

Bănescu 194, I.D. Ştefănescu 195, arhitectul H. Clejan 196, dr. W. Filderman şi Al. I.

197 198

Zissu, M. David, rectorul Universităţii din Iaşi, Iuliu Haţieganu, rectorul Universităţii din Sibiu-Cluj 199, Traian Săvulescu, Al. Rosetti, Traian Brăileanu, D.D. Gerota, Sextil Puşcariu, C. Rădulescu-Motru, D. Gusti200, Ştefan Meteş, Sabin

201 202 203

Manuilă, A.C. Cuza şi Horia Hulubei, rectorul Universităţii din Bucureşti; N. I.

Capidan, George Murnu, C.C. Giurescu, I. Petrovici, Liviu Rebreanu, I. Al. Brătescu-Voineşti, Al. Marcu, Iuliu Haţieganu, C. Moisil, N. Bănescu, Traian Săvulescu, Sextil Puşcariu, D. Gusti, Ştefan Meteş, Sabin Manuilă, Radu Rosetti şi A.C. Cuza), iar C. Rădulescu-Motru şi I. Simionescu – preşedinţi ai înaltului for ştiinţific (1938 – 1941 şi, respectiv, 1941 – 1944) (cf. Dorina Rusu, *Membrii Academiei Române*, *1866 – 1999. Dicţionar*, ed. a II-a adăugită, Bucureşti, Editura Academiei Române, 1999, *passim*). Celor mai mulţi dintre aceştia, de îndată după 23 august 1944, mai precis începând de la 2 septembrie 1944

(potrivit lui Oscar Lemnaru, *Perna cu ace*, în „Dreptatea"), atunci când s-au declanşat – în cadrul debutului stalinizării României şi al holocaustului împotriva culturii române – „demascările", li s-a cerut şi aplicat expulzarea din cultură şi ştiinţă. În context, Liviu Rebreanu a fost „dezvăluit" drept... „agent de *Gestapo*", Brătescu-Voineşti – „creatură teutonă", „huligan" şi „antisemit" notoriu (Ana Selejan, *Trădarea intelectualilor*. *Reeducare şi prigoană*, ed. a II-a, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 2005, p. 31 şi urm.), iar Ion Petrovici şi Gh. I. Brătianu pur şi simplu – „hitlerişti"! La exact o lună de zile după lovitura de stat, în 23 septembrie 1944, prozatorul Ion Călugăru s-a ocupat în „Scânteia" de... „schimbarea la faţă a domnului Gheorghe Brătianu" (cf. Aurel V. David, *Studii de istorie a înălţării naţiei româneşti*, Bucureşti, 2006, p. 592 şi urm.). Nici ilustrul N. Iorga, deşi asasinat în noiembrie 1940, nu a fost ignorat (*ibidem*, p. 42), de vreme ce, la 15 decembrie 1944 I. Ludo, în „Răspântia", la patru ani de la asasinarea savantului, l-a alungat din Pantheonul culturii naţionale în temeiul unor netrebnice acuzaţii. Şi, mai mult, l-a făcut responsabil de... odiosul asasinat legionar căruia i-a căzut victimă: „[N. Iorga] *n-a fost ucis*. S-*a sinucis*... *Vinovat numai el e*..." (Valeriu Râpeanu, *N. Iorga 1940 – 1947*, II, Bucureşti, Editura Gramar, 2002, pp. 141 – 153). În context, în octombrie 1945, Perpessicius a intervenit pentru „primenirea" Academiei Române (cf. *Jurnal de lector*: *Petainii Academiei Române*, în „Revista Fundaţiilor Regale", an XII, nr. 2/octombrie 1945, pp. 309311).

182 Idem, fond PCM – CM, dosar 202/1940, f. 173.

183 Idem, dosar 252/1944, f. 40. În Idem, dosar 553/1941.

185 *Ibidem*.

186 *Ibidem*.

187 *Ibidem*, f. 52.

188 Istoricul, numit director al Institutului de Istorie

Naţională recent creat, dădea asigurări Mareşalului, la 16 martie 1942, că instituţia „îşi va face datoria, făurind arme ideale care să ajute la biruinţa dreptţii noastre” (idem, dosar 414/1942, f. 245). Un mesaj din 1 ianuarie 1941 (idem, fond PCM, dosar

207/1940, f. 181).

189 Idem, dosar 535/1940 – 1941, f. 117 – 179.

190 Idem, dosar 203/1940, f. 156. În *Ibidem*, f. 157.

192 Idem, fond PCM, dosar 330/1940 – 1941, *passim*; idem, dosar 207/1940, f. 494 (telegramă din 6 ianuarie 1941); idem, fond PCM – CM, dosar 555/1942, *passim*.

193 Idem, dosar 202/1944, f. 276.

194 *Ibidem*, f. 174.

195 Idem, fond PCM, dosar 252/1944, f. 305.

196 Idem, fond PCM – CM, dosar 202/1944, f. 138.

197 Idem, dosar 535/1940 – 1941, f. 332 – 333.

198 *Ibidem*, f. 150.

199 *Ibidem*, f. 154; idem, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 336.

200 Idem, fond PCM, dosar 535/1940 – 1941, *passim*.

201 Idem, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 102.

Herescu, preşedintele Societăţii Scriitorilor Români204; generalul R. Rosetti205, Patriarhul

206 207

Nicodim206; Eugen Cristescu, directorul *Serviciului Special de Informaţii207*, Grigore

208 209

Gafencu208 avocat Vasile Ionescu, directorul Societăţii de Radiodifuziune209, Ionel Perlea210, D. Cuclin211, Radu Gyr212, Elvira Popescu213, Monica Lovinescu214, I. Vinea215.

George Vraca216, Aurel Maican217 şi D. Iov218, Pan Halippa219, ing. D. Leonida220, D. D.

221 222 223

Negel, Octav Ullea şi I. Th. Florescu221, Barbu

Theodorescu222, istoricul Al. Boldur223, diplomaţii noştri trimişi în misiune în străinătate (V. Cădere, Eugen Filotti, D. Hiott, Raoul Bossy, V. Grigorcea, C. Greceanu ş.a.) sau cei străini acreditaţi la Bucureşti

224

(Manfred von Killinger, Franklin Mott Günther, Renato Bova Scoppa, nunţiul papal Andrea Cassulo ş.a.) 225. Fapt cu totul relevant226, nu lipsesc din arhive (dimpotrivă.

227

abundă) mesajele de felicitare şi încurajare de la: feldmareşalul Mannerheim şi G.

202 Idem, fond PCM, dosar 253/1944, *passim*.

203 Idem, fond PCM – CM, dosar 554/1942, f. 342.

204 *Ibidem*, f. 342.

205 Idem, dosar 535/1940 – 1941, f. 92.

206 *Ibidem*, f. 196.

207 Idem, dosar 252/1944, f. 184.

208 Idem, fond PCM, dosar 208/1940, f. 30 (telegrama din 31 decembrie 1940) şi răspunsul lui I. Antonescu (*ibidem*, f. 31).

209 Idem, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 7 – 8; idem, fond PCM, dosar 207/1940, f. 201 (telegramă din 8 ianuarie 1941).

210 Idem, dosar 203/1940, f. 110.

211 *Ibidem*, f. 121.

212 Idem, fond PCM, dosar 208/1940, f. 11 – 12 (mesajele din 1 ianuarie 1941).

213 *Ibidem*, f. 186.

214 Idem, dosar 341/1943, f. 469, cu referiri la „expresia profundului meu respect şi asigurarea că voi încerca să fiu demnă atât de numele tatălui meu, cât şi de gestul Domniei Voastre”.

215 Idem, dosar 495/1942.

216 Idem, dosar 445/1943, f. 362, 364.

217 *Ibidem*, f. 359.

218 *Ibidem*, f. 93. Expeditorul, în numele actorilor Teatrului Naţional din Iaşi, întrevedea, prin eforturile Mareşalului, o Românie „de la Bug până la Tisa”.

229 Idem, dosar 341/1943, f. 230 – 231.

220 *Ibidem*.

221 Idem, dosar 362/1943.

222 *Ibidem*.

223 Idem, dosar 561/1942.

224 Idem, fond PCM, dosar 208/1940, f. 20 (carte de vizită, cu urări, din decembrie 1940).

225 Relevăm că liderul comunist Lucreţiu Pătrăşcanu nu s-a adresat Mareşalului, dar, la un moment dat (19 mai 1944), o notă în numele său parvenea lui Mihai Antonescu, vicepreşedintele Consiliului de Miniştri şi titularul Externelor, pentru „ridicarea domiciliului obligatoriu” (idem, fond PCM, dosar

119/19442, 26 f. 229).

226 Este interesant că, adeseori, schimbul de mesaje nu rămânea fără a fi fost. concretizat. Aşa, de exemplu, în 1944 s-au făcut intervenţii la Mihai Antonescu (*ibidem*, *passim*) pentru: tipărirea *Chestiunii Dunării*, de către D. Gusti (f. 37); pentru un liber pe CFR pentru procuristul lui Barbu Ştirbey (f. 43); fonduri pentru o revistă, de către Gh. I. Brătianu (f. 139); pentru cauciucuri şi camere învechite de Buick, de către fostul premier dr. C. Angelescu (f. 215); pentru autorizaţia de sinistraţi, de către dr. W. Filderman (f. 234); pentru o lucrare enciclopedică, de către prof. Al. Ciorănescu (f. 247); pentru fişe de evacuare la Sinaia sau Slobozia-Ilfov, de către A.L. Zissu (f. 249); pentru susţinerea teatrelor particulare din Capitală, de către Liviu Rebreanu (f. 259) ş.a.

227 Idem, fond PCM – CM, dosar 568/1942, *passim*; idem, dosar 249/1940, *passim*.

Enescu228, de la Carl Clodius şi H. Neubacher,

feldmareşalul List, generalii Alfred Gerstenberg şi Arthur Hauffe, László de Nagy, ministrul Ungariei la Bucureşti, de la

229 230

generalii C. Pantazi, E. Zwiedenek, Gh. Jienescu, C. Sănătescu şi C.Z. Vasiliu, de la diplomaţii din Centrală (Gh. Davidescu, G.I. Duca şi V. Stoica), prof. Mircea Djuvara, D. Iov, industriaşii N. Malaxa231 şi D. Mociorniţa, C. Buşilă232, Gh. M. Dobrovici233, Gh. Leon, D.R. Ioaniţescu, mitropoliţii Irineu al Moldovei şi Nicolae Bălan al Ardealului, Al. Tzigara-Samurcaş, Ionel Perlea, I. Agârbiceanu, Elvira Popescu, Nadia I.G. Duca, soţia fostului premier, Titus Czerkawski, fost senator la Bucureşti şi refugiat polonez234.

235 236

Napoleon Creţu, dar şi de la oameni simpli235, precum Petrache Lupu din Maglavit236;

237

după cum n-au lipsit nici ameninţări şi blesteme, de la... „unul din cei mulţi", „R. Aurelian, zidul României" 238, „un grup de buni români" 239, „Comitetul de vigilenţă" 240 sau generalul Vasilescu Petru 241.

Este lipsit de orice îndoială că, pentru aprecierea exactă a realităţilor istorice, nu trebuie ignorate mesajele păstrate în arhiva Cabinetului Civil al lui M. Antonescu, care, fără a se ridica la nivelul cantitativ şi calitativ al actelor din fondul Mareşalului, găzduieşte, de asemenea, o corespondenţă bogată242.

228 Idem, dosar 414/1942, f. 5.

229 Separat, corespondenţa primită de la 362 de ofiţeri superiori din toată ţara, în septembrie 1940, cu prilejul preluării puterii (idem, dosar 204/1940, *passim*). Vezi şi idem, fond PCM, dosar 207/1940; dosar 208/1940, cuprinzând telegrame de felicitare din decembrie 1940 şi 1 ianuarie 1941, de la generalii Al. Ioaniţiu, Iosif Iacobici,

Ilie Şteflea, David Popescu, C. Amza, N. Stoenescu, Corneliu Dragalina, Iosif Teodorescu, M. Lascăr, Gh. Rozin, Gh. Avramescu, Ramiro Emescu, Gh. Stavrescu, Hugo Schwab, D. Popescu, N. Macici, M. Manafu, V. Atanasiu, O. Stavrat, N. Ciupercă, C. Dona, Gh. Leventi şi mulţi alţii.

230 În totală contradicţie cu evenimentele în perspectivă, semnificativă telegrama generalului cu prilejul Anului Nou 1944: *„Respectuos vă rog a primi urări de Sărbători fericite şi anul ce vine să vă aducă mulţumire deplină „*(idem, dosar 445/1943, f. 312).

231 Idem, fond PCM, dosar 207/1940, f. 74 – 75 (telegramă din 26 decembrie 1940).

232 Idem, dosar 203/1940, f. 112.

233 *Ibidem*, f. 118.

234 *Ibidem*, f. 156.

235 Idem, fond PCM – CM, dosar 256/1944, *passim*.

236 Idem, dosar 555/1942, f. 37. Cu toate acestea, în iulie 1941 generalul Antonescu i-a respins oferta de a-l însoţi pe front, destinându-l unei unităţi din Oltenia (idem, dosar 161/1941, f. 223).

237 Idem, dosar 58/1940, f. 104 – 105.

238 *Ibidem*, f. 107.

239 *Ibidem*, f 114.

240 *Ibidem*, f. 119.

241 *Ibidem*, f. 125 – 130.

242 Vezi, spre exemplificare, inventarul complet al fondului pentru anii 1940 – 1943 (ANIC, fond PCM – Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 362, filele 8 – 91), incluzând trimiteri la corespondenţa primită de M. Antonescu (într-o ordine aleatorie) de la: Regele Mihai I, Regina Mamă Elena, George Enescu, Dinu Lipatti, prof. Simion Mehedinţi, Curzio Malaparte, C. Xeni, V. Dimitriuc, Gh. Brătianu, G.G. Mironescu, I. Mihalache, prof. G. Ionescu-Siseşti, Şerban Milcovanu, general Iosif Iacobici, amiral Dan Zaharia, M. Popovici, prof. A.C. Cuza, Mircea

Vulcănescu, N. Caranfil, D.D. Gerota, prof. I.G. Vântu, Al. Rioşianu, C.D. Buşilă, Ilie Rădulescu, Emil Socor, dr. C. Angelescu, Nelly Catargi, Martha Bibescu, prof. Victor Papacostea, Mircea Cancicov, prof. Eftimie Antonescu, I. Gigurtu, amiral N. Păiş, dr. Petre Tomescu, Romulus Dianu, general Petre Dumitrescu, I.N. Finţescu, Veturia şi Sabin Mânuilă, prof. Anibal Teodorescu, patriarhul Nicodim, Nichifor Crainic, Arhiducesa Ileana, Pamfil Şeicaru, N. Tzigara-Samurcaş, prof. I. Găvănescul, prof. C. Marinescu, prof. I. Petrovici, general N. Stoenescu, prof. C.C. Giurescu, prof. Ioan Lupaş, Traian Herseni, colonel Mircea Elefterescu, Hermann Göring, colonel (apoi, general) Ion Gheorghe, N. Petrescu-Comnen, C. Stoicescu, general N. Şova, Al. Neagu, Constantin (Dinu)

Pentru a ne forma o imagine fidelă, vom preciza că, la 7 ianuarie 1944, slujbaşii Preşedinţiei Consiliului de Miniştri au clasat corespondenţa Conducătorului Statului potrivit „surselor”, marcând expeditorii, mai precis: 1 – Scrisoarea comună a membrilor guvernului (20); 2 – miniştrii în funcţie (3); 3 – subsecretarii de stat (6); 4 – foştii miniştri (17); 5 – secretarii-generali (7); 6 – foştii secretari-generali (1); 7 – guvernatorii provinciilor istorice (2); 8 – Legaţiile României (14); 9 – personalităţi care au semnat în *Cartea de aur*, deschisă între 1 şi 7 ianuarie 1944 (52); 10 – telegrame de la diverse personalităţi (19); 11 – membrii clerului (43); 12 – comandamentele armatei, diverse unităţi etc. (57); 13 – şcoli şi cămine culturale (12); 14 – prefecţii judeţelor (25); 15 – primării (67); 16 – societăţi culturale, asociaţii etc. (84); 17 – diverse persoane (547) 243.

Dintre mesajele expediate în 1940 – 1944 lui Antonesci, reţinem câteva, unele în măsură să ne îngăduie degajarea unor „modele” ori a unor concluzii:

— *„… Călduroase felicitări de ziua numelui şi cele mai sincere urări de izbândă deplină în înalta chemare ce*

aveţi şi de sănătate deplină întru mulţi ani fericiţi" (Patriarhul Nicodim, absent la complot);

— „*... Prezint Mareşalului României, Conducătorului Statului, ctitor al Universităţii refugiate, sincere urări de sănătate şi de putere de muncă pentru a duce neamul prin biruinţă la realizarea deplină a idealului naţional*" (profesorul Iuliu Haţieganu, absent din grupul complotiştilor);

— „*... În faţa Dumnezeului care ocroteşte popoarele şi oamenii după meritele lor, ne închinăm gândul nostru de credinţă în Neam şi în dreptate, cu urarea pentru Domnia Voastră ca ocrotirea de* totdeauna *să vă vegheze răspunderea în împrejurările de azi, ca şi în 1940, pentru ca Ţara să-şi urmeze drum de destin, care să-i asigure veşnicia, onoarea şi pământurile*" 244 (semnatari – toţi membri guvernului, inclusiv Mihai Antonescu, Ion Petrovici, Mircea Vulcănescu, generalii C. Pantazi şi Ilie Şteflea, cu toţii victime ale loviturii de stat de la 23 august 1944) 245;

— „*Pe locul sfânt de la Maglavit, unde Tatăl ceresc s-a coborât, m-am rugat în continuu* – transmitea în decembrie 1941 Petrache Lupu – *pentru sănătatea întregii familii a Dv. şi de acum înainte mă rog mereu să vă dea Dumnezeu putere să conduceţi*

I. C. Brătianu, general C. Pantazi, N. Mareş, Paul Negulescu, Manfred von Killinger, Georgeta M. Cancicov, F.C. Nano, prof. Al. Otetelişanu, Paul Horia Suciu, Napoleon Creţu, prof. Al. Marcu, Sever Bocu, general N. Tătăranu, prof. Fr. Rainer, prof. I. Simionescu, prof. Al. Lapedatu, Al. Gregorian, general Gh. Avramescu, prof. P.P. Panaitescu, Petre Pandrea, dr. N. Lupu, prof. Gh. Alexianu, general D. Popescu, prof. Istrate Micescu, Alexandru Bădăuţă, prof. N.I. Herescu, Raoul Bossy, I. Lugoşianu, prof. Ernst Gamillscheg, Nadia I.G. Duca, prof. Horia Hulubei, Principesa Basarab Brâncoveanu, general Ilie

Şteflea, prof. Duiliu Marcu, Ion Marin Sadoveanu, Decebal Codreanu, prof. Octav Onicescu, general A. Gerstenberg, Sabina Cantacuzino, Atta Cantacuzino ş.a.

243 Idem, dosar 253/1944, *passim*.

M4 Idem, dosar 252/1944, f. 35.

245 Semnificativ răspunsul Mareşalului: *„10.I.1944 – Iubite Domnule Vice Preşedinte, Vă mulţumesc călduros pentru sentimentele exprimate de Sfântul Ioan în numele Domniei Voastre şi al membrilor guvernului. Destinul ne-a sortit să purtăm împreună cele mai apăsătoare răspunderi. Nu ne vom lăsa clintiţi de greutăţi şi nici copleşiţi de pericole. Prin unirea tuturor, prin înţelepciune şi înţelegere, prin muncă neşovăitoare şi sacrificii trebuie să trecem şi prin această groaznică furtună. Lupta este grea dar şi dreptatea noastră este sfântă. De aceea, nu pot pierde încrederea şi merg înainte. Vă datorez Dv. Şi tuturor celorlalţi colaboratori recunoştinţă neţărmurită pentru devotamentul, priceperea şi conştiinţa cu care serviţi Patria – MAREŞAL ANTONESCU „*(*ibidem*, f. 34).

ţara pe care aţi mărit-o. Mulţi ani să vă ajute să o mai măriţi. La Mulţi Ani cu sănătate, noroc şi fericire” 246;

— *„… Cele mai bune urări pentru sănătatea personală a Domniei Voastre şi viitorul poporului român*” (din partea lui A. Hitler, iunie 1943) 247 sau: *„… Cele mai cordiale urări cu ocazia zilei de naştere, atât pentru prosperitatea Excelenţei Voastre, cât şi pentru succesul continuu în conducerea Statului*” (mesaj din 4 iunie 1944, semnat de acelaşi) 248;

— *„De ziua Domniei Voastre onomastică, vă urez să purtaţi noroc Ţării aşa precum merită marile Domniei Voastre virtuţi şi însuşiri*” 249 (telegrama expediată la 7 ianuarie 1944 de profesorul Ion Petrovici, membru al guvernului, ilustru filosof şi academician, altă victimă a conjuraţiei şi a regimului comunist care i-a succedat) 250;

— *„Anul Nou, transmitea la 31 decembrie 1941*

Mircea Vulcănescu, să vă aducă sănătate, voie bună, spor în toate şi bucuria împlinirii năzuinţelor Dv. pentru întărirea, sporirea şi întregirea neamului românesc" 251, urare nelipsită şi în telegramele lui Pamfil

252 253 254

Şeicaru, dr. Iuliu Haţieganu, Al. Ottulescu, guvernatorul BNR, prof. N. Smochină, preşedintele Asociaţiei Românilor Transnistrieni255, dr. Aurel Tudoran, primarul oraşului

256

Târnăveni;

— La rândul său, colaboratorul nr. 1 al Mareşalului, prof. Mihai Antonescu, îi transmitea Mareşalului în iunie 1943: „*De ziua Dumitale îmi amintesc cu mândrie de ceasurile grele din trecut şi-ţi doresc ca Dumnezeu să-ţi ajute misiunea istorică şi să ne îndeplinească drepturile Neamului şi onoarea de români*" 257;

— Dinu Lipatti, la 11 iunie 1943, îi mulţumea lui M. Antonescu pentru acordarea Ordinului „Coroana României", în vremea ce, în sfârşit, George Enescu, Directorul General al Filarmonicii din Bucureşti, la 4 octombrie 1942, mulţumea pentru susţinerea instituţiei, asigurându-l pe destinatar de „*profunda mea admiraţie*", însoţită de „*de*

258

salutările mele pline de recunoştinţă".

Orice comentarii pe marginea textelor de mai sus le considerăm de prisos, preferând că insistăm – din motive lesne de apreciat – asupra „cazurilor" ce urmează. Ca metodă de lucru, relevăm că, din documentele investigate, am selectat, fără a fi preferat o ordine anume, numele a 16 personalităţi, mai precis:

— Generalii Ilie Şteflea, N. Dăscălescu, M. Racoviţă şi C. Sănătescu, dar şi Ioan de Mocsonyi-Styrcea, mareşalul Palatului şi confidentul suveranului;

— Profesorii Gh. I. Brătianu, Grigore Nandriş, Alexandru Marcu, I.D. Ştefănescu şi Traian Săvulescu;

246 Idem, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 37 (cu răspunsul mareşalului, f. 36).

247 Idem, fond PCM, dosar 442/1943, f. 21.

248 Idem, fond PCM – CM, dosar 29/1940, f. 301. M9 Idem, dosar 252/1944, f. 40.

250 Cf. I. Necula, *Ion Petrovici în vizorul Securităţii*, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2005.

251 ANIC, fond PCM – CM, dosar 555/1942, f. 395.

252 *Ibidem*, f. 339.

253 *Ibidem*, f. 336.

254 *Ibidem*, f. 151.

255 *Ibidem*, f. 341.

256 Idem, dosar 256/1944, f. 27.

257 Idem, fond PCM, dosar 442/1943, f. 81.

258 ANIC, fond PCM – Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 456, f. 153 – 154.

— Politicieni ca I. Mihalache, dr. N. Lupu şi Barbu Ştirbey (după ce pe Gh. I. Brătianu l-am înseriat deja) 259;

— Dintre diplomaţi – Vespasian Pella şi N. Dumitrescu, miniştrii României în Elveţia şi, respectiv, în Spania;

— Eugen Cristescu, atotputernicul şi experimentatul şef al *Serviciului Special de Informaţii260*;

— În cele din urmă şi, desigur, nu cel mai puţin important – regele Mihai I.

În stadiul imediat următor, vom proceda la diferenţierea personalităţilor în funcţie de anume criterii:

I) Personalităţile care nu se regăsesc în rândul complotiştilor (profesorii I.D. Ş tefănescu, Traian Săvulescu, Grigore Nandriş);

II) Cei care, fiind titulari ai cabinetului şi regimului Ion Antonescu, s-au aflat automat între victimele loviturii de stat de la 23 august 1944 (Ilie Şteflea, Eugen Cristescu,

Alexandru Marcu);

III) Diplomaţii (Vespasian Pella şi N. Dumitrescu, fără probleme);

IV) Cei implicaţi într-o măsură în pregătirea şi înfăptuirea loviturii de stat (I. Mihalache, Barbu Ştirbey, M. Racoviţă, N. Dăscălescu);

v) Cei care s-au situat ori au fost propulsaţi (?!) în epicentrul evenimentelor, precum, în rândul întâi, regele Mihai I, generalul C. Sănătescu, Ioan de Mocsonyi-Styrcea şi istoricul Gh. I. Brătianu261.

* * *

În felul acesta, am ajuns la cel mai interesant şi substanţial capitol. Cu observaţia că am avut în vedere toate disculpările avansate de conjuraţi de-a lungul anilor pentru a-şi motiva/argumenta comportamentul din Ziua „Z", Ora „H", trebuie să adăugăm că, pentru viitorime, nu se pot admite toate explicaţiile oferite pentru justificarea erorilor trecutului. Că nu ne îngăduim a ignora principiul stabilit de inegalabilul N. Iorga în sensul că – peste tot şi în toate – Istoria se dovedeşte un mare tribunal moral pentru toate generaţiile

viitoare.

Propunem să revenim la cele cinci categorii identificate:

259 Despre comportamentul şi acţiunile grupului respective, vezi Traian D. Lazăr, *Iuliu Maniu şi serviciile secrete (1940 – 1944)*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006; Ioan Hudiţă, *Jurnal politic (22 iunie 1941 – 28 februarie 1942)*, ediţie Dan Berindei, Bucureşti, Editura Lucman, 2005 (unde se înregistrează toate opiniile politicienilor de anvergură ori ocazionali despre Războiul din Est, bune ori rele, un inventar desprins mai degrabă de sintezele *SSI*-ului lui Eugen Cristescu!).

260 Cf. Cristian Troncotă, *Omul de taină al*

Mareşalului, Bucureşti, Editura Elion, 2005.

261 Un alt fapt relevant, la mai puţin de 12 luni după lovitura de stat s-a produs epurarea cadrelor în administraţie, armată, biserică, şcoală etc., prin decrete semnate de miniştrii în funcţie ai departamentelor şi contrasemnate de Regele Mihai I. De exemplu, în armată au fost trecuţi în rezervă generalii Aurel Aldea, Gh. Rozin, N. Şova, I. Arhip, I. Arbore, P. Oameniţă, N. Dragomir, Emil Pălăngeanu, Victor Dombrowski, N. Macici, contraamiralul Horia Măcellariu ş.a. (cf. Ion Zainea, *Politică şi administraţie în România* (*6 martie 194*5 – 1 *martie 1946*): *Epurarea*, Oradea, Editura Universităţii, 2004, *passim*). Era, cu siguranţă, o dovadă în plus ilustrând valabilitatea principiului stabilit de Karl Marx în sensul că *fiecare revoluţie îşi înghite fiii* (autori)!

262 N. Iorga, *Generalităţi cu privire la studiile istorice*, ediţia a III-a, Bucureşti, 1944, *passim*

I) Dintre corespondenţii Mareşalului pe care nu-i regăsim între conspiratori, i-am remarcat pe profesorii I.D. Ştefănescu şi Traian Săvulescu, ca şi pe Mircea Grigorescu, preşedintele Sindicatului Ziariştilor din Bucureşti. Acesta din urmă, căruia Ion Antonescu nu întârzia să-i răspundă263, i-a exprimat Mareşalului la aniversarea unirii Basarabiei, în numele tuturor ziariştilor, urările lor „pentru o Românie unită şi puternică” 264. Tot pe atunci, I.D. Ştefănescu, cunoscutul istoric al artei româneşti, mulţumea Mareşalului că-l primise în audienţă, despre care relata: „… Am stat mişcat în faţa Domniei Voastre şi m-am simţit în faţa făuritorului României celei noi, care trebuie să fie aşa de bună cum o dovedeşte cugetul mare al Mareşalului nostru Conducător. Am fost fericit” 265. Formula din finalul scrisorii i-a influenţat, probabil, după 1947 îndepărtarea de la catedră: „… Primiţi, vă rog, Domnule Mareşal, cu bunătate şi îngăduinţă, mărturisirea aceasta sinceră de adâncă

gratitudine şi de prea respectuos şi înalt devotament" 266. În contrast cu acest caz, semnalăm situaţia profesorului Traian Săvulescu, care n-a ratat ocaziile de a-l congratula pe Antonescu până la 23 august 1944, ceea ce nu l-a împiedicat curând după aceea să devieze spre… ARLUS ori să ajungă preşedintele Academiei Române.

II) Dintre membrii cabinetului, Antonescu a primit cel mai adesea inspirate rânduri de bun simţ şi urări adecvate din partea profesorului Al. Marcu, menţionat deja, şi care după 1944 nu numai că a fost judecat şi condamnat în lotul celor „vinovaţi pentru dezastrul ţării", sfârşind în detenţie (1955), dar, în consecinţă, a fost chiar alungat pentru decenii din analele culturii române. La 7 ianuarie 1944, felicitându-l pe Mareşal cu prilejul zilei onomastice, italienistul transmitea prin telegramă şefului statului „urarea izbândei depline spre binele Neamului, pentru al cărui destin luptaţi" 267. Antonescu, bineînţeles, a mulţumit pentru „gândul trimis" 268. Tot astfel după cum i-a răspuns şi lui Eugen Cristescu, care, tot atunci, prin telegramă, îl asigurase pe Mareşal, în acord cu voinţa personalului *SSI*-ului, de „neclintitul nostru devotament în marea luptă ce o duceţi pentru izbânda cauzei româneşti cât şi pentru neobosita străduinţă ce o depuneţi în interesul Neamului şi al Ţării" 269. Ca lider al Biroului de spionaj al regimului, Eugen Cristescu, fără să fi fost implicat în prepararea loviturii de stat, altfel decât prin pasivitate şi lipsă de prevedere, rămâne, totuşi, sub observaţie, cel puţin pentru culpa de-a nu fi „descifrat" toate informaţiile grave receptate de agenţii *SSI*-ului mai ales în 1944, iar aceasta, poate, cu gândul la… viitor. Trebuia, cu alte cuvinte, să-şi fi asigurat „tranziţia", iar în seara de 23 august 1944 a dispărut din Capitală, evident cu o parte din arhiva Serviciului, dar a fost capturat după 30 de zile. S-a discutat că, la negocierile ce au urmat, ar fi oferit arhiva drept piesă de schimb… Nu s-a aflat precis

însă, nici până azi, ce, cât şi unde? Oricum, după arestarea sa, Eugen Cristescu a fost expediat la Moscova, pe urmele Mareşalului Antonescu şi ale altor colaboratori apropiaţi de-ai să-i A fost anchetat, la un moment dat, chiar de către liderii înspăimântătorului *NKVD*, predecesorul direct al *KGB*-ului; retrimis la Bucureşti, odată cu întregul „lot Antonescu", în aprilie 1946, Eugen Cristescu fu în continuare anchetat, de data aceasta de către autorităţile române, judecat, iar, în 17 mai 1946, condamnat la moarte, alături de Ion şi Mihai Antonescu, Radu Lecca.

264 A.N.R., fond PCM, dosar 252/1944, f. 320.

264 *Ibidem*, f. 321 (telegramă din 9 martie 1944).

265 *Ibidem*, f. 305.

266 *Ibidem*.

267 *Ibidem*, f. 52.

268 *Ibidem*.

269 *Ibidem*, f. 185.

profesorul Gh. Alexianu, generalii Constantin Pantazi şi C.Z. Vasiliu. La 1 iulie 1946, în ziua împlinirii sentinţei, Eugen Cristescu, deopotrivă cu Pantazi şi Lecca, a fost radiat de pe lista celor destinaţi plutonului de execuţie. Lucreţiu Pătrăşcanu, ministrul comunist al Justiţiei în exerciţiu, va declara peste câţiva ani, atunci când după 1950 s-a aflat el însuşi sub ancheta Securităţii, că în favoarea lui Eugen Cristescu intervenise, în ultimul moment, N. Xenopol, care a promis că ex-liderul *SSI*-ului va preda autorităţilor comuniste bucureştene subjugate Kremlinului arhiva... agenţilor *Intelligence* Service-ului din România. La fel, nu mai ştim ce şi cum s-a întâmplat în continuare270. Ceea ce este

271

sigur, Eugen Cristescu a murit în detenţie, în iunie 1950.

III) Mesajele diplomaţilor nu prezintă aspecte deosebite. Vespasian Pella nu-şi ascundea sentimentele de

„admiraţie şi respect” faţă de Mareşal, căruia îi transmitea prin telegramă la 7 ianuarie 1944, în numele său şi al personalului Legaţiei României din Berna, „cele mai calde urări de lungă şi glorioasă conducere a destinelor statului” 272. Toate bune, numai că „lunga şi glorioasa conducere” a lui Antonescu s-a mai prelungit doar vreo opt luni… Sub acest aspect, al predicţiei, şi N. Dumitrescu, ministrul român la Madrid, s-a dovedit tot atât de ne-inspirat. Astfel, în telegrama din ianuarie 1944, diplomatul vorbea despre rostul Mareşalului de-a duce „la izbândă drepturile veşnice ale românilor de pretutindeni” 273.

IV) Am inclus în această categorie pe cei care, dacă nu au avut legătură nemijlocită cu pregătirea şi declanşarea loviturii de stat, în schimb au contribuit la crearea *premiselor*. Generalii N. Dăscălescu şi M. Racoviţă, de exemplu, s-au aflat pe linia frontului din Moldova cu misiuni precise de comandament, iar ultimul, consecvent în contactele cu conjuraţii de la Bucureşti, este creditat că le-a înlesnit calea, prin „deschiderea” pentru trupele sovietice a dispozitivului de apărare în cursul operaţiunii Iaşi-Chişinău, declanşată de Armata Roşie la 20 august 1944. Potrivit planului complotiştilor, prăbuşirea dispozitivului româno-german din Moldova, corelat cu succesele Armatei Roşii, constituia, dacă nu semnalul, condiţia esenţială a declanşării „acţiunii” la Bucureşti, prin arestarea Antoneştilor. În ceea ce-l priveşte pe prinţul Barbu Ştirbey, fostul prim-ministru, acesta fusese delegat personal de Mareşal să negocieze la Cairo cu aliaţii anglo-sovieto-americani. Ajunsese acolo în martie 1944, iar coordonatele misiunii sale le-am examinat cu alt prilej274. Despre desăşurarea tratativelor secrete pentru armistiţiu cu Puterile Naţiunilor Unite, Ştirbey l-a informat prompt şi corect pe Antonescu, dar şi pe Iuliu Maniu, liderul opoziţiei. Astfel că finalmente, Barbu Ştirbey, asistat din mai 1944 şi de C. Vişoianu, a fost folositor cu precădere

complotiştilor, care, imediat după 23 august 1944, l-au trimis la Moscova pentru definitivarea negocierilor şi semnarea armistiţiului cu Naţiunile Unite. Un armistiţiu pe care, trebuie reţinut, Mareşalul nu l-ar fi semnat, preferând să fie sacrificat. După cum o dovedesc faptele sale

275

şi ale colaboratorilor apropiaţi din 22 – 23 august 1944. Mesajul lui Ştirbey pe care-l avem în vedere i-a fost expediat lui Antonescu din Berna, încă la 6 septembrie 1940.

270 Cf. Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., op. cit., II, *passim*.

271 *Ibidem*, p. 421.

272 ANIC, fond PCM, dosar 252/1944, f. 127.

273 *Ibidem*, f. 120.

274 Gh. Buzatu, coordonator, *Actul de la 23 august 1944 în context internaţional. Studii şi documente*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984.

275 Cf. Gh. Buzatu, D. Puzdrea, *Actul de la 23 august 1944 în perspectiva unor noi documente*, în *Istorie şi societate*, II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, pp. 9 – 34.

Imediat după alungarea de pe tron a lui Carol II. Receptarea telegramei şi prezentarea ei lui Antonescu n-au fost lipsite de incidente, care, ulterior, au fost investigate şi descifrate276, întrucât documentul se… pierduse. Expeditorul nu-şi ascundea bucuria în urma abdicării prigonitorului său, regele Carol II, exprimându-i premierului ce-l alungase pe suveran „cele mai vii felicitări pentru curajul cu care, jertfind liniştea Dv. personală, pentru binele Patriei în primejdie, aţi îndeplinit o grea sarcină în momente tragice” 277. În acelaşi ton, Ion Mihalache, insista prin telegramă, cu prilejul zilei onomastice a

278

Mareşalului, pentru „sănătate, noroc şi bucuriile împlinirii nădejdilor neamului”. În fapt, în 1940 – 1944 fruntaşul ţărănist a păstrat un fructuos contact cu Antonescu, care l-a primit adesea în audienţă ori a apreciat gestul politicianului de-a participa ca voluntar în

279

prima fază a războiului din Est. Definitorie pentru poziţia liderului PNŢ în perioada respectivă rămâne declaraţia lui din 4 aprilie 1943, în următorul sens, explicitat de interlocutorul său N. Penescu: „În politica externă [Mihalache] presupune că victoria finală va fi a Aliaţilor, dar afirmă că nu se poate şti în ce măsură victoria va fi obţinută în mod total de puterile anglo-saxone şi ce participaţie vor avea la aceasta Sovietele. [Mihalache] este, în acelaşi timp, încredinţat că germanii dispun încă de o forţă puternică şi că, deci, misiunea guvernului Antonescu n-a încetat, dimpotrivă, trebuie sprijinit, fiindcă este cea mai bună formulă280 atâta vreme cât germanii sunt puternici (subl. ns.)” 281. Finalmente, în seara de 22 august 1944, ca delegat al opoziţiei, Mihalache a avut o întrevedere decisivă cu Mareşalul282, pe care l-a consiliat stăruitor să procedeze imediat la încheierea armistiţiului, preludiu al păcii cu Aliaţii. În ciuda situaţiei grave a momentului, Antonescu i-a argumentat lui Mihalache perspectiva oribilă a viitorului – ” Ţara pentru vecie în robie”, căci, în lipsa unui gaj serios din partea anglo-americanilor, „ruşii vor ţine Ţara ocupată nedefinit” 283. Spre surpriza şefului statului, Mihalache a admis şi el că anglo-americanii erau „total nepregătiţi pentru a indispune pe ruşi şi că suntem lăsaţi la totala lor discreţie, ca şi Polonia şi, poate, alte ţări. În consecinţă, trebuie să ne considerăm o generaţie sacrificată, să ne resemnăm şi să aşteptăm” 284. Chiar în asemenea condiţii, Mihalache a insistat ca Antonescu „să facă el” armistiţiul, ceea ce

Mareşalul a respins categoric, fiind preferabil ca poporul român, faţă de soarta ce-l „aşteaptă”, „să moară eroic, decât să-şi semneze singur sentinţa de moarte” 285. Ion Mihalache nu a fost implicat altfel în lovitura de la 23 august 1944, deşi la finele lui septembrie 1944, solicitat fiind de Eugen Cristescu, este bănuit că ar fi destăinuit autorităţilor locul în care se ascundea ex-liderul *SSI*-ului.

227767 ANIC, fond PCM, dosar 252/1944, f. 188.

277 *Ibidem*, f. 189. Telegrama lui Barbu Ştirbey a rămas fără răspuns, fapt pentru care, după cum să precizat, au urmat investigaţii (*ibidem*, f. 190).

278 *Ibidem*, f. 65.

279 Vezi Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds.*Jurnalul de război „al Mareşalului Ion Antonescu*, în *Arhive secrete*, *secretele arhivelor*, I, pp. 85 – 386.

280 Se va observa că, în toamna anului 1940, Iuliu Maniu răspândise aceeaşi opinie în privinţa rostului guvernului I. Antonescu (vezi *infra*).

282 ANIC, fond PCM – CM, dosar 297/1943, f. 17.

282 Care, după precizările acestuia, s-a prelungit „câteva ceasuri” (cf. Ion Antonescu*, însemnări din celulă*, în Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, p. 290).

283 *Ibidem*.

284 *Ibidem*, p. 291.

285 *Ibidem*.

v) Am ajuns, în acest fel, la persoanele implicate nemijlocit în înfăptuirea loviturii de stat – în ordine: Regele Mihai I, generalul Constantin Sănătescu, Ioan de Mocsonyi-Styrcea şi profesorul Gh. I. Brătianu.

Nu insistăm asupra raţiunilor pentru care ne vom ocupa de ei în ordine inversă. Pe tot parcursul anilor 1940 – 1944, istoricul Gh. Brătianu, voluntar de prima oră al războiului pentru eliberarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord, deţinea şi a păstrat cele mai bune

286

raporturi cu Ion şi Mihai Antonescu. Anterior, profesorul Mihai Antonescu fusese chiar membru al dizidenţei „georgiste” în cadrul PNL. Personaj obişnuit la convorbirile

287

de la Preşedinţia Consiliului de Miniştri cu conducătorul statului ori cu Mihai

288

Antonescu, piesă de rezistenţă în activitatea „Biroului Păcii” în 1942 – 1943, istoricul şi-a jucat în prima parte a zilei de 23 august 1944 rolul politic major al vieţii, faţă de care ulterior comuniştii n-au manifestat ulterior niciun fel de preţuire. Dimpotrivă. La 23 august 1944, aproximativ la ora 11,00, Gh. Brătianu s-a prezentat la Snagov, unde guvernul fusese convocat într-o reuniune restrânsă, obţinând să-i scoată din şedinţă pe Ion şi Mihai Antonescu. Vorbindu-le în numele lui Iuliu Maniu şi Constantin (Dinu) I.C. Brătianu, istoricul a insistat ca Mareşalul să încheie el negocierile de armistiţiu cu URSS.

289

SUA şi Marea Britanie. Ceea ce Mareşalul a acceptat, dar, avându-se în vedere pretenţiile exacerbate ale Aliaţilor (în chip precis, ale Rusiei) şi surprizele viitorului, a solicitat ca liderii PNŢ şi PNL să-şi asume de asemenea responsabilitatea, exprimată printr-un „angajament” scris290, care să fie publicat. Într-o atare perspectivă, Ion şi Mihai Antonescu au avut, fiecare în parte, iniţiativele unor audienţe la Palat, la Mihai I în persoană, aproximativ în jurul orelor 15, 30 şi 16,00. Gh. Brătianu s-a angajat pe loc să revină la Snagov, cu documentul respectiv semnat de Maniu şi Dinu Brătianu, cel mai târziu până la ora 15,00. Astfel ca, la Palat, Antoneştii să abordeze problema armistiţiului în perspectivă în temeiul „angajamentului” tocmai convenit. După câteva ceasuri, de data aceasta deja

arestat, ex-Mareşalul va consemna în celebrele sale *însemnări din celulă*: „Dl. [Gh. I.] Brătianu urma să-mi aducă adeziunea scrisă înainte de audienţa mea la Rege, fiindcă voiam să merg la această audienţă cu hotărârea luată, adică să-i pot confirma că, dat fiind faptul că s-a realizat unirea politică internă, îmi pot lua angajamentul să încep tratativele de pace...” 291 Toate bune, numai că Gh. Brătianu nu a reuşit să-şi ţină cuvântul. El n-a respectat termenul propus, astfel că, la ora 15,00, l-a asigurat pe Mihai Antonescu

286 Fapt reţinut, de fel întâmplător, în fişele biografice întocmite de autorităţile comuniste după 1945. Din fişa nr. 112, datată 14 aprilie 1950, reţinem: „... [Gh. Brătianu] a *avut permanent legături cu Ion şi Mihai Antonescu, precum şi cu restul guvernului antonescian şi cu nemţii din ţară, militând tot timpul, cu intensitate, în orbita hitlerismului*, [fiind] *de acord cu vederile dictaturii antonesciene...*” Asemenea afirmaţii trebuie privite cu circumstanţă, inclusiv această constatare: *„Urma să fie numit urmaş al lui Antonescu la conducerea statului, cu asentimentul Legaţiei germane*” (apud Aurel Pentelescu, Liviu Ţăranu, eds., *Gheorghe I. Brătianu în dosarele Securităţii. Documente*, Bucureşti, Editura Enciclopedică.

2006, p. 228777).

287 Vezi Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds.*Jurnalul de război „al Mareşalului Ion Antonescu*, în *Arhive secrete, secretele arhivelor*, I, pp. 85 – 386.

288 A se vedea, cu trimiteri speciale la anii 1940 – 1944, Gh. Buzatu, *Gheorghe I. Brătianu – evoluţii politice. Documente*, în Victor Spinei, ed., *Gheorghe I. Brătianu. Confluenţe istoriografice româneşti şi europene*, Iaşi, 1988, pp. 461 – 499; Mioara Anton, *Biroul Păcii şi propaganda în interes naţional*, în „Dosarele istoriei”, nr. 12/2005, p. 24 şi urm.

289 Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu la judecata*

istoriei, pp. 255, 271 – 272, 291 – 292.

290 *Ibidem*, p. 292. În alte texte, documentul de referinţă este denumit „scrisoare de garanţie”.

291 *Ibidem*.

cum că „angajamentul” liderilor opoziţiei va urma, drept care Antoneştii puteau să-l... evoce în cursul discuţiilor cu Mihai I292. Putem bănui, după cum am subliniat cu alt prilej, că Maniu şi Dinu Brătianu nu s-au grăbit să semneze „scrisoarea de garanţie”, preferând s-o facă după ce vor fi constatat rezultatele audienţei Antoneştilor la Palat293. După cum este foarte bine cunoscut, în cursul respectivei audienţe, desfăşurată între orele 16,00 şi 17,00, Mareşalul a respins pretenţia Regelui de-a începe „imediat” negocierile oficiale cu Aliaţii294, pe care, de această dată, nu le-a mai respins, dar a insistat pentru un răgaz de

295

cel puţin 24 de ore, pentru definitivarea unor acţiuni diplomatice realmente declanşate de Mihai Antonescu, ca ministru de externe în funcţie, în ceasurile imediat precedente prin Cairo, Ankara şi Stockholm296. Dar, în acel moment, a fost rândul conspiratorilor dea aprecia că nu mai trebuia aşteptat niciun minut, din moment ce au considerat că puteau/trebuiau să-şi asume *El* semnarea armistiţiului297. Dacă nu cumva complotiştii, speriaţi după ce Conducătorul fusese confruntat cu intenţiile lor şi bănuind că acesta îl va informa pe Hitler în privinţa retragerii României din război (?), ceea ar fi însemnat eşecul

298

operaţiunii, au apreciat că era preferabilă arestarea imediată a Mareşalului unei... confruntări ulterioare299. Aşa cum s-a remarcat, „o nervozitate surescitantă pusese stăpânire pe complotişti, domnea febra nerăbdării. Lovitura fusese concepută de Grigore Niculescu-Buzeşti, în

spatele căruia se afla, în realitate, Iuliu Maniu, chiar autorul acţiunii. Camarila nu mai avea răbdare, aştepta cu sufletul la gură momentul acţiunii, care trebuia să se întâmple cât mai repede posibil" 300. După o altă sursă, în acele condiţii, Niculescu-Buzeşti, şeful complotiştilor de la Palat şi de la Ministerul Regal al Afacerilor Străine din Bucureşti, „se temea că Mareşalul face armistiţiu înaintea lor, spulberându-le toate planurile de viitor. Văzând cum stau lucrurile, l-a sfătuit pe Rege împreună cu ceilalţi să ordone imediata arestare a celor doi Antoneşti, spunând că era mai bine să nu-i [nu le] scape din mână. Graba Mareşalului cu armitiţiul era un motiv şi lovitura de stat trebuia imediat executată (subl. ns.)" 301. În acest fel, sub impulsul lui Grigore Niculescu-Buzeşti, cel mai proeminent dintre conjuraţi302, Regele Mihai I a dat semnalul pentru

292 Cf. Gh. Buzatu şi colaboratori, *Din istoria unei zile – 23 august 1944*, Iaşi, 1979, p. 30 – 31.

293 *Ibidem*, p. 27. Vezi, de asemenea, Iosif Toma Popescu, *Memorial Iuliu Maniu*, Bucureşti, Criterion Publishing, 2006, p. 83 şi urm.

294 Relatarea Mareşalului (*ibidem*).

295 *Ibidem*.

296 Cf. Gh. Buzatu, Dana Beldiman, *23 august 1939 – 1944. România şi proba bumerangului*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2003, pp. 31 – 35.

297 În fond, într-un prim stadiu, tratative pentru armistiţiu!

298 Vezi Mihai Sorin Rădulescu, *Un diplomate d'autrefois*: *Edmond Ciuntu*, în „Studii şi materiale de istorie contemporană", vol. IV, 2005, p. 172 – 173 (anexa 5, scrisoarea lui E. Ciuntu către Mircea Mavriki, Nisa 4 martie 1986).

299 *Ibidem*. Potrivit recunoaşterilor ulterioare a doi dintre complotişti (?) faţă de diplomatul Edmond Ciuntu (*ibidem*; idem, *Edmond Ciuntu. 1894 – 1988*, în „Dosarele

istoriei”, nr. 1/2006, p. 29 – 30), Sănătescu „şi-ar fi pierdut capul văzându-se deja arestat şi executat”, numai Niculescu-Buzeşti a rămas „cu sânge rece”, spunând că *„Mareşalul nu trebuie lăsat să plece din Palat, ci imediat arestat”*.

300 René Al. de Flers, op. cit., p. 13.

301 *Ibidem*, p. 15.

302 Vezi Aurel Sergiu Marinescu, *O contribuţie la istoria exilului românesc*, V, Bucureşti, Editura Vremea, 2005, p. 17 şi urm. Fapt relevant, Pamfil Şeicaru, excelent cunoscător al realităţilor istorice, avea să vorbească după numai câţiva ani (1950) despre *„banda buzeştiană”*, în care mai intrau C. Vişoianu şi Al. Cretzianu. În fond, scria faimosul ziarist şi istoric, era vorba de cei *„trei cavaleri ai apocalipsului capitulării”* de la 23 august 1944 – Gr. Niculescu-Buzeşti, C. Vişoianu şi Al. Cretzianu (Pamfil Şeicaru, arestarea Antoneştilor, survenită aproximativ la orele 16, 55 – 17,00, moment ce *a coincis cu declanşarea loviturii de stat*.

...Într-un atare context, episodul legat de „angajamentul” opoziţiei promis de Gh. Brătianu în 23 august 1944 şi-a avut, incontestabil, rolul său, istoricul fiind implicat – conştient ori nu? – în decizia precisă a Antoneştilor de-a solicita să fie primiţi la Palatul Regal din Bucureşti303. Iar, dacă acolo totul era pregătit pentru a fi arestaţi oricum ori s-a procedat în consecinţă, ceea ce era acelaşi lucru, aceasta înseamnă obligatoriu că efectul intervenţiei istoricului în desfăşurarea faptelor fusese *unul singur şi univoc*: atragerea Antoneştilor „în cursă”, deci la Palat, cu rezultatul cunoscut! Şi, în adevăr, dacă lucrurile au stat astfel, ele contraziceau flagrant gândurile transmise de Gh. I. Brătianu304 şi soţia sa, Elena, prin telegrama destinată Mareşalului cu prilejul ultimului Sf. Ion liber (7

305

Ianuarie 1944): „Cele mai bune urări”. Nici vorbă de aşa ceva, dacă avem în vedere rostul atât de odios al lui Gh. Brătianu, asupra căruia avea să insiste – după cum am menţionat deja – Mihai Antonescu în aprilie 1946…

Sau, pe de altă parte, confirmau integral declaraţiile lui Iuliu Maniu, datând din primele zile de după instalarea regimului antonescian? Atunci, la 11 septembrie 1940, o notă informativă reţinea opinia liderului PNŢ de-a constitui „rezerva pentru

Scrieri, vol. 3, Bucureşti, Editura Victor Frunză, 2003, p. 274; idem, *Scrieri*, vol. 4, Bucureşti, Editura Victor Frunză, 2005 – 2006, p. 142 – 143) sau „*cei trei regizori*” ai defecţiunii din 23 august 1944 şi ai ocupaţiei ruseşti (*ibidem*, p. 157). De asemenea, Pamfil Şeicaru l-a desemnat pe Niculescu-Buzeşti drept „*sinistrul individ… promovat mentorul partidelor democratice în problemele externe* „(*ibidem*, p. 155).

303 A se vedea, în acest sens, declaraţiile ulterioare ale lui I. Antonescu în cursul anchetei ce a precedat „procesul marii trădări naţionale” (aprilie – mai 1946) sau acelea ale lui I. Mihalache faţă de Eugen Cristescu (Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, Ploieşti, Mileniul III, 2005, pp. 309 – 313).

304 Este posibil ca istoricul să fi acţionat „deschis”, câtă vreme întreaga responsabilitate şi-au asumat-o complotiştii de la Palat. După 23 august 1944 – a pretins Gh. I. Brătianu – Regele i-ar fi declarat că: „Dacă îl lăsam [la 23 august 1944] pe Antonescu să facă singur armistiţiul, ne va ţine iar sub papuc”, context în care lovitura de stat trebuie judecată drept „un act personal şi trebuie judecată altfel” (René Al. de Flers, op. cit., p. 16).

305 ANIC, fond PCM, dosar 252/1944, f. 89. Este cu totul semnificativ că, ulterior evenimentului investigat, Elena Brătianu, într-o declaraţie din august 1947, pentru a-şi apăra soţul în faţa acuzaţiilor comuniştilor pe tema

„colaboraţionismului” istoricului cu regimul antonescian, a relevat că, la nevoie, liderul liberal îşi va susţine în principal argumentele insistând pe *„rolul pe care l-a jucat în pregătirea loviturii militare a zilei de 23 august 1944* (subl. ns.

— Gh. B.) „(cf. Aurel Pentelescu, Liviu Ţăranu, eds., op. cit., p. 70). Iar, în continuare, pentru a-şi întări afirmaţia, Elena Brătianu promitea că Gh. Brătianu *„va arăta că a primit însărcinarea de a lua contactul cu şefii unităţilor militare care trebuiau încadraţi în lovitura de stat*”. Iar această „misiune”, susţinea Elena Brătianu, *„Gh. Brătianu a îndeplinit-o cu succes* (subl. ns.

— Gh. B.) „(*ibidem*). Se poate conchide, ca atare, că fişa menţionată din aprilie 1950 reţinea, în mod justificat, cel puţin în temeiul declaraţiilor soţiei sale, că Gh. Brătianu *„a fost unul din aceea care au iniţiat capitularea României* [de la 23 august 1944], *însă în faţa anglo-americanilor, nu faţă de Uniunea Sovietică* „(subl. ns.

— Gh. B.) (*ibidem*, p. 277). Dar mărturia fundamentală în privinţa rolului nefast al istoricului Gh. Brătianu nu a putut veni decât din partea acelora care au cunoscut tertipurile conspiraţiei de la 23 august 1944 şi, pe deasupra, s-au prenumărat între victime. Şi, dintre aceştia, cine l-ar putea tăgădui pe Mihai Antonescu, care, interogat la 13 aprilie 1946 de Avram Bunaciu, a declarat categoric: *„… Lăsaţi-mă să vă spun că Gh. Brătianu este a doua amărăciune pe care am avut-o după 23 august. Pentru că în ziua de 23 august a avut un rol atât de odios, dacă voi fi liber şi voi mai putea să întind mâna oamenilor, nu voi mai întinde mâna lui Gh. Brătianu. Oricine putea să facă facă ce a făcut* [el] *la 23 august, dar Gh. Brătianu nu putea să facă. L-am ţinut la curent pe Gh. Brătianu de absolut tot ce am întreprins, de greutăţile mele cu Mareşalul în politica externă. L-am informat de tot. Nu avea să facă să-mi sfârşesc viaţa arestat* (subl. ns.)” (apud

Marin Radu Mocanu, *Avram Bunaciu. Documente*, Bucureşti, Fundaţia Culturală Libra, 2006, p. 175 – 176).

eventualitatea unei victorii a Angliei", situaţie în care el afla lui Ion Antonescu un „rol" bine determinat: „Generalul Antonescu este omul cel mai indicat pentru a putea duce România alături de *Axă*, făcând totuşi o politică de demnitate românească", mai ales că – s-a exprimat Maniu – „Nu putem să ne afundăm toţi în politica Axei" 306. Numai în acest fel s-ar putea înţelege şi declaraţia făcută de Iuliu Maniu ziariştilor (vezi „Dreptatea" din 3 septembrie 1944) despre semnificaţia actului înfăptuit la 23 august 1944: „*Lovitura de stat, egală cu o mare revoluţie, a fost bine pregătită. Fără nicio modestie falsă, pot afirma că Partidul nostru Naţional-Ţărănesc a avut, în această pregătire, o parte de merit pe care istoria nu va întârzia să i-o recunoască... Ziua de 23 august este o zi de*

307

biruinţă şi un izvor de propăşire naţională". Ceea ce liderul de atunci al PNL.

308

Constantin (Dinu) I.C. Brătianu, s-a grăbit să confirme.

Spre deosebire de istoricul Gh. I. Brătianu309, lucrurile au stat cu totul diferit în privinţa lui Ioan de Mocsonyi-Styrcea şi a generalului Constantin Sănătescu.

În ceea ce-l priveşte pe Ioan de Mocsonyi-Styrcea, rolul lui în complotul de 23 august 1944 a fost îndeaproape studiat şi evidenţiat de către istorici şi memorialişti. Astfel că nu mai considerăm necesar să revenim. Dacă, totuşi, stăruim asupra lui Styrcea, o facem pentru a pune în discuţie scrisoarea lui din 18 decembrie 1942 adresată lui Mihai Antonescu310. Un pasaj anume ne interesează în mod special, fiind în cea mai strânsă legătură cu faptele de la 23 august 1944, cât şi cu moralitatea politică îndoielnică a unora dintre complotişti. Expeditorul s-a declarat

„întristat”, „mâhnit” faţă de reproşurile ce-i transmisese Mihai Antonescu, aşa încât, pentru a oferi explicaţiile cuvenite, şi-a inundat epistola din 18 decembrie 1942 cu scuze şi asigurări de genul: *„Rămân al Domniei Voastre, Domnule Vice Preşedinte, cu sentimentele mele de înaltă consideraţiune”*. Din toate astea, cum avea să se vadă, până la 23 august 1944 N-A MAI RĂMAS ABSOLUT NIMIC! Se va observa – este adevărat – că formula de mai sus se foloseşte în asemenea împrejurări şi, mai ales, în finalul unor epistole. De acord, numai că, desigur, vom reţine şi un alt pasaj din scrisoare, cel introductiv, în care Styrcea, mărturisindu-şi „întristarea” pentru faptul că Mihai Antonescu îl admonestase, şi-a aflat refugiul într-o asigurare pe cât de fermă de atât de nesinceră... Mai precis, Styrcea observa că, în relaţiile sale cu Antonescu, el îşi impusese şi urmărea *„regula de absolută sinceritate* (sic!)” 311. Suna complet fals, ceea ce se poate controla prin faptele în care avea să fie implicat Styrcea, atât înainte, cât şi după 23 august 1944! Iar atunci, în august 1944, el a fost unul dintre complotiştii de frunte, ceea ce exclude formula de *„absolută sinceritate*” în joc cu care să străduit a diminua vigilenţa lui M. Antonescu (şi nu numai!). Mai ales că, ulterior, sub regimul comunist, în anchetarea grupului Lucreţiu Pătrăşcanu, intervenţiile şi rolul lui

307 Idem, fond PCM – CM, dosar 199/1940, f. 4.

307 Apud Ana Selejan, op. cit., p. 28 – 29.

308 *Ibidem*, p. 29; Florian Tănăsescu, Nicolae Tănăsescu, *Constantin (Bebe) I.C. Brătianu – istoria PNL la interogatoriu*, Bucureşti, Editura Paralela 45, 2005, pp. 124 – 132, 325 – 326.

309 *Ibidem*, pp. 237 – 240. Vezi, de asemenea, consideraţii pe marginea laturilor pozitive şi neajunsurilor activităţii istoricului, în Pamfil Şeicaru, *Scrieri*, vol. 3, p. 147 – 157. Totuşi, constată marele jurnalist, la 23 august

1944 statul român a decedat (*ibidem*, p. 154).

310 ANIC, fond Cabinetul Civil M. Antonescu, dosar 456, II. 231 – 232.

311 *Ibidem*, f. 231.

Styrcea s-au dovedit odioase, contribuind în chip major la sacrificarea liderului comunist312.

General Constantin Sănătescu a început Războiul din Est la comanda Corpului 4 Armată (februarie 1941 – februarie 1943), cu care a ajuns până la Cotul Donului. După eşecul trupelor germano-române la Stalingrad (noiembrie 1942 – februarie 1943), el a preluat comanda Armatei 4 Române (1 februarie 1943 – 5 februarie 1944), dirijându-i retragerea în ţară pentru refacere. Între timp (martie 1943) a fost numit şef al Casei Militare Regale313, la inspiraţia lui Ion Antonescu, care a presupus că-şi plantase un „om sigur" în „cuibul de viespi" din preajma Suveranului şi a Reginei-mame. N-avea să fie aşa, întrucât generalul Sănătescu, la 23 august 1944, avea să-şi joace cu adevărat rolul – acela al lui Brutus... Şi aceasta după ce, la solicitarea lui Mihai I, devenise la 1 aprilie 1944 mareşal al Palatului Regal, tocmai pentru a nu mai fi restricţionat în mişcări de către Antonescu314. Integrându-se perfect anturajului regal, Sănătescu a participat la toate conciliabulele conjuraţilor de la Palat vizând răsturnarea regimului antonescian. Rolul lui a sporit treptat, mai ales după ce numele său a fost tot mai frecvent vehiculat, prin iunie-iulie 1944, ca posibil prim-ministru al guvernului ce avea să-i succeadă cabinetului Mareşalului după lovitura de stat. Pentru a înţelege atmosfera în care acţionau conjuraţii, reţinem, din *Jurnalul* lui Sănătescu, aceste dezvăluiri din 1 aprilie 1944: „Sunt chemat dis-de-dimineaţă la Sinaia. În lipsa mea, Regele şi cu cei mai tineri din jurul său au hotărât să nu mai aştept nimic şi *să dea ei lovitura de stat*. Planul constă [pentru conjuraţi] în a trece frontul în nordul Moldovei, la Botoşani, unde vor lua

legătura cu ruşii şi vor încheia armistiţiul…” 315 Proiectul era evident unul prost, din moment ce însuşi Sănătescu l-a respins, calificându-l *aventuros316*. Demersurile complotiştilor au continuat, ajungând la „formula” la care recurseră la 23 august 1944317, nici aceasta nefiind, cum s-a dovedit, ideală, ceea ce, la 20 august 1944, Ion Mihalache, fiind primit în audienţă, le-a declarat Regelui şi generalului Sănătescu: „… Ne-a spus că ce vrem noi să facem este o aventură (subl. ns.) şi că numai Mareşalul poate încheia armistiţiul” 318. Referitor la *Jurnalul* lui Sănătescu, proba lui esenţială pentru activitatea desfăşurată la Palat, piesa nu este completă, precisă şi nici chiar inspirată şi pe deplin elocventă. Spre exemplu, ca şi cum generalul ar fi intuit evenimentele ce aveau să succeadă, el îşi începe notele pentru ziua de miercuri, 23 august 1944 cu aceşti termeni asiguratori319: „Zi memorabilă, care va rămâne în istoria poporului român”! Notă posibilă, netăgăduit, numai în situaţia în care autorul, desigur, şi-a compus „jurnalul” după desfăşurarea faptelor… Un material semnificativ de epocă, descoperit în arhive şi intitulat *Istoria camarilei de la Palat320*.

312 Vezi Miruna Munteanu, Vladimir Alexe, *Dosare ultrasecrete*, II, Bucureşti, Editura

Omega/Z3 iluă a, 2000, p. 35 – 36.

313 Detalii în Constantin Sănătescu, *Jurnal*, ediţie Simona Ghiţescu-Sănătescu, Bucureşti, Editura Humanitas, 1993, *passim*.

314 *Ibidem*, p. 145 – 146.

315 *Ibidem*, p. 151.

316 *Ibidem*.

317 *Ibidem*, pp. 152 – 159. După război, în exil, Pamfil Şeicaru a apreciat că autorii loviturii de stat de la 23 august 1944 au fost, practic, executanţii unei *„politici de insurecţie împotriva geografiei şi a istoriei, politică iniţiată de cei care «jucau cartea rusească»* „(Pamfil

Şeicaru, *Scrieri*, vol. 3, p. 228).

318 Constantin Sănătescu, *Jurnal*, p. 159.

319 *Ibidem*, p. 160.

320 ANIC, fond PCM – SSI, dosar 13/1944, vol. I, filele 3 – 27.

delimita cercul persoanelor implicate în prepararea „loviturii" 321: Ioan de Mocsonyi-Styrcea, Mircea Ioaniţiu, generalii Niculescu, Sănătescu, Dombrowski şi Negulescu, coloneii Octav Ulea, Emilian Ionescu, Râmniceanu şi Bosie, M. Negel, Eugen Bianu ş.a.322 Un rost import i-a revenit Reginei-Mame Elena, care, considerându-se mult prea adesea jignită, avea toate motivele să se manifeste anti-Antonescu323, inclusiv faţă de soţia Mareşalului. Se impune să observăm că, pentru o bună perioadă, Regele şi camarila au lăsat „mână liberă" pentru pregătirea loviturii de stat pe seama liderilor partidelor istorice324, care s-au dovedit exasperanţi, tergiversând lucrurile în aşteptarea unor semnale clare din partea anglo-americanilor. Ceea ce nu s-a mai putut admite în condiţiile

325

declanşării ofensivei Armatei Roşii în zona Iaşi-Chişinău, începând cu 20 august 1944. În atare situaţie, s-a „acţionat" în după-amiaza de 23 august 1944, când Mihai I i-a demis pe cei doi Antoneşti, semnal al declanşării loviturii de stat. Regele a avut iniţiativa numai aparent, căci, în fond, atât Mihai cât şi Regina-Mamă au trebuit „să joace cum li s-a cântat" din partea camarilei326. Putem admite că, prin aceasta, s-au salvat membrii camarilei în perspectiva evenimentelor ce s-au succedat sub dominaţia sovietică? Cu excepţia celor care au reuşit să emigreze la timp (unii chiar în anturajul Regelui, în ianuarie 1948), ceilalţi vor deveni azilanţi ai închisorilor comuniste, pentru un număr apreciabil de ani şi în condiţii groaznice, iar, dacă generalul C. Sănătescu n-a beneficiat de o asemenea „şansă", faptul s-a datorat decesului său în 1947, cu numai

un ceas înainte de-a fi început „marea răfuială” a comuniştilor!

Mareşalului Antonescu nu i-a fost imposibil să deceleze jocul camarilei. Mai ales că beneficia, după cum rezultă din documentele descoperit recent în arhive, de informaţii precise. Nu surprinde că, la 3 august 1944, deci cu numai 20 de zile înaintea fatidicului 23 august 1944, Mareşalul a pus această rezoluţie pe o notă de cabinet ce făcea trimitere la un înalt Decret solicitat de Palat pentru elucidarea unei persoane: *„Să se comunice Generalului Sănătescu că îi interzic să se mai adreseze direct ministerelor sau direcţiilor din ministere. Toate cererile sale vor fi făcute prin Preşedinţie* [Preşedinţia Consiliului de Miniştri] *şi îmi vor fi supuse. Să se comunice Generalului Sănătescu că nu are nimeni dreptul să ceară încălcarea legilor şi mai cu seamă nu se poate cere această călcare în numele MS Regelui de şeful Casei Militare. Generalul Sănătescu să nu uite şi să se comunice la toţi de la Palat că Dinastia a ajuns în pragul catastrofei în septembrie 1940 şi a târât* [şi] *datorită faptului că a uitat adeseori ceea ce poate să facă şi ceea ce nu trebuie să facă. Aceasta s-a datorat în mare parte şi anturajului şi guvernanţilor care au înconjurat-o, care au povăţuit-o rău. Să se ştie o dată pentru totdeauna că oricare regim va fi la conducerea Ţării, dacă Dinastia va reveni la vechile metode, va fi spulberată, de data aceea definitiv, de popor”* *327*. După cum constatăm, Mareşalul nu numai avertiza, ci şi pronostica o anume desfăşurare a evenimentelor...

321 *Ibidem*, f. 12 şi urm.

322 În registrul de „Audienţe” al Palatului Regal, aceştia au fost, de altfel, consecvent menţionaţi în lunile iunie-august 1944 (ANIC, fond Casa Regală Mihai I, dosar 10/1940, vol. II, *passim*). De asemenea, la 6 august 1944 Regele i-a primit pe Ion şi Mihai Antonescu (*ibidem*, f. 7), precum şi la 21 august 1944, în prezenţa lui Sănătescu

(*ibidem*, f. 9).

ANIC, fond PCM – SSI, dosar 13/1944, f. 15 – 16.324 *Ibidem*, 20.

332256 *Ibidem*, f. 20 – 21.

326 *Ibidem*, f. 21.

327 Idem, fond PCM – CM, dosar 230/1944, f. 196.

Pe plan epistolar, la 20 mai 1944, deci în ajunul zilei onomastice a lui Constantin S ănătescu, Antonescu i-a adresat generalului această telegramă: „De ziua numelui, Vă rog să primiţi, Domnule General, cele mai bune urări" 328. Replica celui omagiat a fost neîntârziată şi, mai mult decât sigur, în raport invers proporţional cu participarea-i decisă la complotul proiectat: „Respectuos vă mulţumesc pentru felicitări" 329. Nu putem aprecia tonul decât ca fiind „rece", comparativ, de pildă, cu această telegramă expediată la 7 ianuarie 1942 în numele ofiţerilor şi soldaţilor Corpului de Armată 4 pe care-l comanda pe Frontul de Est: „... *Cele mai respectuoase şi vii urări de sănătate şi izbândă desăvârşită, asigurându-vă de neţărmuritul lor devotament în lupta dârză pe care o duceţi pentru gloria Patriei. Să trăiţi, Domnule Mareşal*! „*330*. Totul era – s-ar putea observa – minunat; nepotrivit era, în perspectiva evenimentelor de la 23 august 1944, doar termenul devotament... Probabil însă că, tot din... devotament, printre semnatarii mesajelor de felicitări trimise Mareşalului între 1940 şi 1944 îi întâlnim şi pe alţi „actori".

331

de anvergură din august 1944, precum colonelul D. Dămăceanu sau generalul M. Racoviţă332.

Se impune, în final, să stăruim asupra celui mai reprezentativ dosar epistolar dintre cele pe care le-am avut în vedere. Este în discuţie dosarul regele Mihai I – Ion Antonescu, care, deopotrivă cu acel acoperind raporturile Hitler – Mareşalul, prezintă cele mai de seamă şi multiple

semnificaţii. În ambele situaţii, dosarele coincid ca durată şi în timp (1940 – 1944), iar, iniţiativa, de fiecare dată, a aparţinut lui Ion Antonescu. Astfel, acesta, de îndată după preluarea puterii la 5 – 6 septembrie 1940, s-a adresat direct lui Adolf Hitler şi Benito Mussolini, care, bineînţeles, cointeresaţi, n-au întârziat să-i răspundă. Presa germană, în primul rând, la 9 septembrie 1940 făcea cunoscut acest mesaj expediat de Führer pe adresa Excelenţei Sale Ion Antonescu, preşedintele Consiliului de Miniştri al României: *„Mulţumesc sincer Excelenţei Voastre pentru amabilul mesaj trimis cu prilejul luării guvernului român. Sunt încredinţat că, în noua ordine europeană, viitorul poporului român e asigurat în strânsă legătură cu Puterile Axei, Germania şi Italia. Opera Dv. constructivă în noua Românie va fi întotdeauna urmărită de mine şi de poporul german cu cald interes"* 333. Răspunsul lui Mussolini a apărut în presă a doua zi, la 10 septembrie 1940, prezentând lui Antonescu obişnuitele urări de succes în *„opera regeneratoare"* inaugurată la Bucureşti334. Pentru a nu depăşi limitele acestui capitol, vom constata că la sfârşit, în 15 iunie 1944, Führerul îl felicita pe Mareşal cu ocazia zilei de naştere, exprimându-i *„cele mai calde urări de prosperitate*

335

personală şi un viitor fericit al poporului român".

În septembrie 1940, nu Antonescu a avut nevoie de complimentele tânărului rege Mihai I. După cum se ştie, la 6 septembrie 1940, în scurta ceremonie organizată la Palatul Regal din Bucureşti pentru încoronarea lui Mihai, generalul s-a introdus cu de la sine putere în ecuaţie, menţionând în lapidara-i intervenţie făcută imediat după jurământul

328 Idem, fond PCM, dosar 252/1944, f. 386.

329 *Ibidem*, f. 385.

330 Idem, fond PCM – CM, dosar 561/1942, f. 163.

331 *Ibidem*, f. 210.

332 Idem, dosar 204/1940.

333 Idem, dosar 29/1940, f. 284; idem, dosar 331/1940, f. 6.

334 *Ibidem*, f. 9; idem, dosar 29/1940, f. 321.

335 Idem, dosar 258/11944, f. 12. Vezi răspunsul lui Antonescu, din 19 iunie 1944 (*ibidem*, f. 10).

suveranului: *„Dumnezeu să ajute naţiei, Majestăţii Voastre şi mie „*336. La sfârşitul lui decembrie 1940, răspunzând felicitărilor primite de la Antonescu în numele Armatei cu prilejul Crăciunului337, Mihai I dădea asigurări că: *„Scumpa Mea Mamă şi cu Mine vă mulţumim din toată inima pentru bunele urări, exprimate în numele oştirii, cu prilejul Sfintelor Sărbători ale Crăciunului. Gândul Meu urmăreşte pretutindeni pe bravii Mei*

338

ostaşi ale căror sacrificii sunt demne de trecutul glorios al neamului nostru". La scurt timp, în 27 ianuarie 1941, în urma lichidării rebeliunii legionare, generalul Antonescu beneficia, cu ocazia formării noului cabinet cvasi-militar, de următoarea telegramă regală: *„Aţi binemeritat de la Patrie, redându-i ordinea şi liniştea*. Odată cu *formarea guvernului, vă exprim întreaga Mea admiraţie şi încrederea. Trăiască România – Mihai R"* 339. Iar, la 5 februarie 1941, de la Sinaia pornea scrisoarea Regelui ce-l vestea pe Antonescu cum că fusese recompensat, după ce la 21 – 23 ianuarie 1941 reprimase lovitura de stat legionară, cu gradul de general de armată340. Mulţumind, Antonescu îl asigura pe suveran că nu-şi făcuse *„decât datoria"*, precum *„cel din urmă soldat"* şi după cum *„mi-o voi face şi de-acum înainte* (subl. ns.) „341. Nu ştim dacă Antonescu a voit, astfel, să transmită Regelui şi Curţii un avertisment, ceea ce nu-i exclus, dar cu siguranţă că, din acel moment, raporturile sale cu suveranul au evoluat, încet dar sigur, în direcţia loviturii

de stat de la 23 august 1944. Deşi, între timp, dacă reţinem anume episoade, Mihai I l-a felicitat pe Conducător prin telegramă la 22 iunie 1941, fiind sigur că trupele noastre vor statornici *„pentru vecie dreptele graniţe ale neamului”* 342; după cum, la 28 noiembrie 1941, atunci când trupele lui Hitler se aflau la marginile Moscovei, Mareşalul şi Mihai Antonescu i-au asigurat lui Mihai I şi Reginei-Mame, în drum spre Italia, o întrevedere particulară cu Hitler la Berlin343. În iunie 1943, Mareşalul a primit de la Mihai I această telegramă: *„Cu ocazia aniversării Domniei Voastre, vă trimit din toată inima urări de sănătate şi fericire”* 344, un text, fără îndoială, anodin, comparativ cu mesajul primit tot atunci de la Adolf Hitler: *„De ziua de naştere a Domniei Voastre, vă transmit, Domnule Mareşal, felicitările mele cele mai sincere şi cordiale, împreună cu cele mai bune urări pentru sănătatea personală a Domniei Voastre şi viitorul poporului român, ai căror soldaţi luptă într-o credincioasă fraternitate de arme pentru o nouă şi mai bună Europă”* 345.

Un fapt trebuie stabilit precis din momentul în care, la 23 noiembrie 1940, România a aderat la *Axa* Berlin-Roma-Tokio346, Mihai I a devenit, alături de Hitler şi

336 Ion Antonescu, *Un ABC al anticomunismului românesc*, I, ediţie Gh. Buzatu, Iaşi, Editura

Moldova, 1991, p. 68.

337 ANIC, fond PCM – CM, dosar 568/1942, f. 5.

338 *Ibidem*, f. 3 – 4.

339 Idem, fond PCM, dosar 57/1940, f. 10.

340 *Ibidem*, f. 1.

341 *Ibidem*, f. 2.

342 Gh. Buzatu şi colaboratori, eds., *Mreşalul Antonescu în faţa istoriei*, I, Iaşi, 1990, p. 233.

343 Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 12. Vezi şi relatările acestora: Mircea Ciobanu, *Convorbiri cu Mihai*

I al României, Bucureşti, Editura Humanitas, 2004, p. 157 – 158; Arthur Gould Lee, *Regina-Mamă Elena a României, Prinţesă de Grecia şi Danemarca. O biografie autorizată*, Bucureşti, Editura Humanitas, 2005, p. 220 – 221, Mai apoi, la 26 februarie 1942, Hitler însuşi a vorbit colaboratorilor săi despre primirea lui Mihai I şi a Reginei-Mame (Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 98).

334445 ANIC, fond PCM, dosar 442/1943, f. 13.

345 *Ibidem*, f. 21.

346 Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 89.

Antonescu, membru al „troicii epistolare" ce s-a fondat instantaneu. Nimic straniu ori în afara legii, dar faptul nu poate fi trecut cu vederea. În septembrie 1940, Regele deja şi-a înştiinţat „omologii" din străinătate despre faptul accederii pe tronul României, între cei avertizaţi aflându-se atât Adolf Hitler (la 28 septembrie 1940) 347, de la care a primit confirmarea348, cât şi Mihail Ivanovici Kalinin, în calitatea-i de preşedinte al Prezidiului Sovietului Suprem al URSS349. Pe acesta din urmă, Regele îl asigura, la 8 octombrie 1940, de cea mai *„înaltă stimă"* şi de disponibilitatea de-a cultiva *„relaţii de bună vecinătate între ţările noastre"*, după ce fusese *„chemat pe Tronul României prin*

350

ordinea de succesiune". Schimbul de mesaje Mihai I – Hitler a continuat, precum de

351 352

Anul Nou 1944 sau la 20 aprilie 1944, la aniversarea zilei de naştere a Führerului. Probabil că acesta a fost ultimul mesaj adresat de Regele României lui Hitler, după cum, tot cu un prilej similar, aniversarea zilei de naştere a Mareşalului la 2/15 iunie 1944, Mihai l-a felicitat pe Antonescu.

A fost un document fundamental, întrucât, după cum vom constata, prin conţinut şi semnificaţie, mesajul în

discuţie îngăduie să-i surprindem pe cei doi actori ai scenei istorice în postura lor reală. În chip precis, din punctul de vedere al sincerităţii raporturilor statornicite şi urmărite între ei după 6 septembrie 1940. Este evident că, în acest caz, nu o să insistăm asupra evoluţiei (în fapt, involuţiei) relaţiei Mareşal-Rege pe măsura desfăşurării conflagraţiei mondiale din 1939 – 1945, mai ales în urma insucceselor forţelor *Axei* pe Frontul de Est. A predominat, se cunoaşte, o stare încordată, plină de suspiciuni, insatisfacţii şi cu vinovăţii de ambele părţi, Antonescu, după cum au relevat atâtea surse, fiind acela care ţinea „sub control" Curtea353. Iar situaţia a condus nemijlocit la lovitura de stat din 23 august 1944, care, după aproximativ doi ani, la 1 iunie 1946, avea să fie desăvârşită, prin sancţionarea (parţială) de către Mihai I a sentinţei din 17 mai 1946 a aşa-zisului „Tribunal al Poporului" privind execuţia lui Ion şi Mihai Antonescu, Gh. Alexianu şi C.Z. Vasiliu354. A reprezentat decizia Regelui o surpriză pentru ex-Mareşal? Hotărât, nu. De altfel, Antonescu a refuzat cu încăpăţânare să apeleze la clemenţa regală, iar, înainte de-a fi condus la locul execuţiei de la Jilava, a declarat fără reţinere, fapt consemnat într-un raport din 6 iunie 1946: *„Dacă mor, este pentru Bucovina şi Basarabia. De ar fi să reîncep, aşa face la fel... Regele este un monstru moral, într-o lună îşi va pierde tronul* B55. O prezicere care s-a adeverit, deşi termenul prognozat s-a prelungit cu mai multe luni! De altfel, Mareşalul Antonescu fusese avertizat şi de către Hitler, în cursul întrevederii lor de la Salzburg din 13 aprilie 1943. Atunci, Führerul, sub impresia ce-i lăsase Mihai în noiembrie 1941, când îl primise la Berlin, i-a atras atenţia lui Antonescu, cu gândul la asigurarea succesiunii Mareşalului, că

347 ANIC, fond Casa Regală Mihai, dosar 15/1940, f. 1 – 2.

348 Idem, dosar 28/1940.

349 Idem, dosar 23/1940, f. 5.

350 *Ibidem*.

351 Idem, dosar 34/1944, f. 2.

352 *Ibidem*, f. 1.

353 Cf. Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, *passim*.

354 Vezi *Procesul Mareşalului Antonescu. Documente*, II, ediţie Marcel-Dumitru Ciucă, Bucureşti, Editura Saeculum/Editura Europa Nova, 1988, p. 428; Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, *Arhive secrete, secretele arhivelor*, II, p. 518 şi urm.

355 *Ibidem*, p. 528.

„Şi copiii pot deveni periculoşi, când ajung pe mâini rele” 356. Hitler n-a specificat ce anume „mâini rele” avea în vedere? Însă desfăşurarea evenimentelor îl va confirma, în sensul precis că răul evocat se va confunda cu înseşi tenebrele unei conspiraţii, aceea de la 23 august 1944!

Nu-i lipsit de semnificaţie să consemnăm că, în amintirile sale, Maria Cantacuzino-Enescu avea să aprecieze peste ani că, la 23 august 1944, Mareşalul Antonescu a căzut „victimă perfidiei Palatului Regal – ca să spunem lucrurilor pe nume” 357, în vreme ce schimbarea bruscă a alianţelor a avut „un supărător miros de trădare” 358

Este indubitabil că recunoaşterea erorii de la 23 august 1944 nu putea veni de nicăieri altundeva mai bine decât de la *inamicul ce beneficiase nemijlocit*! Şi a venit, mai precis, *din partea Moscovei*... Astfel, la 19 iulie 1946, înmânându-i Regelui Mihai I, în Sala Tronului de la Palatul Regal din Bucureşti, Ordinul „Victoria”, cu care fusese distins de I.V. Stalin, mareşalul I. Tolbuhin a remarcat: *„... Această decorare este recunoaşterea aportului personal al Majestăţii Voastre în înţeleapta şi brusca întorsătură de la 23 august. Lucrul acesta nu-l va uita istoria. Această decorare este simbolul care subliniază eterna prietenie*

între popoarele noastre... „*359* Răspunzând, suveranul a dat asigurări în sensul că aprecia gestul lui Stalin drept „*o nouă mărturie pentru apropierea şi strângerea relaţiunilor de prietenie între bravele popoare sovietice şi poporul român, prietenie care este sincer dorită de întregul Mau popor*" 360.

S a revenim însă la documentul fundamental de referinţă. Este în discuţie această telegramă, expediată la 2 iunie 1944 din Sinaia: „*DOMNULUI MAREŞAL ION ANTONESCU-CU OCAZIA ZILEI DE NAŞTERE, SCUMPA MEA MAMĂ ŞI CU MINE VĂ EXPRIMĂM URĂRILE NOASTRE DE MULTĂ SĂNĂTATE ŞI VIAŢĂ ÎNDELUNGATĂ – MIHAIR*. „361. Pe textul telegrame, transmisă sub nr. 128, la orele 11, de către un anume „Popescu", s-a specificat numele sergentului care a receptase la

362 363

Cabinetul Militar – Sfetcu Dumitru362. Pe textul care i-a fost prezentat Mareşalului363, colonelul Radu Davidescu, şeful Cabinetului, a notat: „Răspuns imediat", sub „*mulţumirile respectuoase*" exprimate de destinatar expeditorului. Sunt, probabil, detalii, care n-au vreo relevanţă în context. De vreme ce relevantă cu adevărat rămâne această urare histrionică: „MULTĂ SĂNĂTATE ŞI VIAŢĂ ÎNDELUNGATĂ", primită din partea cuiva care, exact peste doi ani, avea să decidă, cu luciditate şi în deplină responsabilitate, execuţia celui omagiat anterior!!! Nu se poate afirma că acestea ar fi *răsturnările istoriei*... Ce se petrecuse într-un interval atât de scurt? Se prefigurase, deja, *sfârşitul istoriei*? Sau, mai degrabă, intervenise, sub presiunea grozavă a evenimentelor.

356 Gh. Buzatu, *Hitler*, *Stalin*, *Antonescu*, p. 12.

357 Maria Cantacuzino-Enescu, *Umbre şi lumini*: *Amintirile unei prinţese moldave*, ediţia a II-a de C. Th. Ciobanu, Oneşti, Editura Aristarc, 2005, p.542.

358 *Ibidem*, p. 543.

359 Apud „Revista Fundaţiilor Regale”, an XII, nr. 1/septembrie 1945, p. 180.

360 *Ibidem*, p. 181.

336621 ANIC, fond PCM, dosar 258/1944.

362 *Ibidem*, f. 57.

363 *Ibidem*, f. 58.

pervertirea şi prăbuşirea caracterelor? Mai ales dacă-i avem în seamă pe actorii scenei istorice care au preferat să acţioneze în rolul de conspiratori de duzină364.

Finalmente, se impune să mărturisim imposibilitatea de a-l contrazice pe comentatorul istoric în privinţa ipocriziei dedicaţiilor aşternute de autori pe cărţile lor prezentate unor personaje istoric. În baza documentelor prezentate şi examinate, se impune constatarea că ipocrizia trebuie extinsă mai cu seamă în cazul mesajelor oficiale din 1940 – 1944. Cu o observaţie: toţi cei care (dar fără nicio excepţie!) au preferat făţărnicia au căzut, la rândul lor, victime evenimentelor care au urmat. Să fi fost o consecinţă a faptului că persoanele în discuţie preferaseră, pur şi simplu, să se „joace cu istoria” ori o confirmare a unui spirit de dreptate imanentă care, mai devreme sau mai târziu, trebuie să intervină? Ori, mai presus de orice, reconfirmarea unei realităţi indubitabile, în sensul că „ghilotina istoriei” intervine, oricând, neiertătoare şi în absolut toate cazurile?

O încheiere, cum vedem, care nu-i de fel neglijabilă, mai ales dacă avem în vedere faptul că numeroşi dintre corespondenţii Mareşalului Ion Antonescu, la nici şase luni după lovitura de stat din 23 august 1944, s-au înghesuit să-şi impună „principiile” şi îndeosebi să-şi ia un loc în cadrul „societăţii civile” ce se năştea – ARLUS. Dintr-o lungă listă posibilă, vom reţine aceste nume: Traian Săvulescu365, George Enescu, generalii Ilie Creţulescu şi C. Vasiliu-Răşcanu, D. Gusti366, Sabin Manuilă ş.a.367 Dar ce-şi

propuneau mai nou *arlusiştii*? Să reţinem dintr-o telegramă expediată în decembrie 1944, de această dată dată, *altui mareşal*: *„… Noi ştim că numai o prietenie sinceră cu URSS poate şi va asigura ţării noastre independenţa ei naţională, libertatea şi înflorirea culturii… Trăiască Mareşalul Stalin*!*”* 368. Fără nicio îndoială, evenimentele trebuie interpretate, iar „spiritul” lor trebuie surprins, în orice clipă, dacă este posibil. Aşa cum, de altfel, sugerau şi expeditorii, acuzându-se desigur, nicidecum explicându-se369. Întrucât, după numai câteva luni, o notă a *Serviciului de Informaţii* din Bucureşti (succesorul *SSI*-ului) evidenţia în mod semnificativ că: *„ÎN CERCURILE GAZETĂREŞTI NAŢIONALISTE SE AFIRMĂ CĂ ARLUS ÎNSEAMNĂ*: *ANEXAREA ROMÂNIEI LA UNIUNEA SOVIETICĂ „*370. Din această perspectivă, indiscutabil, comentariile devin de prisos, fiind în discuţie catastrofala prăbuşire a României după numai şase ani de război – de la 1939

364 Subliniem în context că, în 1946, Regina-Mamă Elena, posibil pentru respectarea… echilibrului situaţiilor, a preconizat, la rându-i, organizarea unui proces pentru judecarea Mariei Antonescu, soţia ex-Mareşalului (cf. *Cartea Albă a Securităţii*, Bucureşti, 1997, p. 409). Vezi, în anexă, documente relativ la evoluţiei camarilei Palatului după lovitura de stat de la 23 august 1944.

365 Traian Săvulescu va susţine, la sesiunea generală a Academiei R.P.R. din 27 iunie – 2 iulie 1955, comunicarea *Ştiinţa în slujba poporului şi a construirii socialismului*, Bucureşti, Editura Academiei.

1955.

366 Ulterior, D. Gusti a devenit – pentru asigurarea echilibrului – preşedinte al Asociaţiei „Amicii Statelor Unite”… (ANIC, fond PCM – SSI, dosar 42/1946, f. 43).

367 Idem, dosar 66/1944, *passim*.

368 *Ibidem*, f. 19.336790 *Ibidem*.

370 *Ibidem*, f. 141 (Notă din 14 mai 1945, provenind de la sursa „D”). În iunie 1945, o delegaţie a Academiei Române (C. I. Parhon, Traian Săvulescu, M. Sadoveanu, D. Gusti, Mitiţă Constantinescu, Iorgu Iordan, Emil Petrovici, Andrei Oţetea, Victor Eftimiu ş.a.), s-a deplasat la Moscova, pentru a participa la jubileul Academiei de Ştiinţe a URSS, urmând a expune bilanţul vizitei la sediul ARLUS din Capitală (cf. „Revista Fundaţiilor Regale”, an XII, nr. 1/septembrie 1945, p. 174 şi urm.). Vezi minuta întrevederii, păstrată, în condiţii miraculoase, în arhiva eminentului diplomat care a fost Vasile Stoica (ANIC, fond Vasile Stoica, dosar I/110, f. 1 – 5), iar textul integral, în prezentul volum, la cap. *Corespondenţă*.

la 1945. Cu o observaţie: ... ŞI DOAR NU ERA DECÂT ÎNCEPUTUL! Întrucât, astfel după cum a consemnat Pamfil Şeicaru, *„tot ce s-a abătut, după 23 august [1944], asupra nenorocitei noastre patrii era virtual cuprins în actul loviturii de stat „31*. Realitatea surprinsă de marele gazetar prezintă incontestabil, mai multă decât o simplă opinie, exprimată într-un prilej oarecare, valoarea unui verdict pentru istorie.

În concluzie, în baza probelor expuse, realităţile anilor 1941 – 1944 trebuie surprinse, nicidecum înfrumuseţate. Fără vreun rost, de altfel. Dat fiind că adevărul faptelor, interpretabil, nu poate fi denaturat la nesfârşit. În cazul în speţă, lovitura de stat de la 23 august 1944, în ciuda extrem de bogatei literaturi care a îmbogăţit până în 1989, în ţară sau în exil, legenda „necesităţii” aşa-zise istorice de a-l răsturna de la putere pe

372

Mareşalul Antonescu, rămâne ceea ce a reprezentat din prima clipă: *o trădare* a războiului naţional al României din 1941 – 1944. Pentru a-l confirma întocmai pe tânărul nostru coleg Pavel Moraru, actul de la 23 august, soldat cu

prăbuşirea regimului Antonescu, a coincis cu momentul în care „România a capitulat în războiul împotriva

373

Uniunii Sovietice (subl. ns.)”.

— ANEXE

1 – [1944 – 19451, Bucureşti – Material întocmit de un colaborator al SSI-ului, pe tema „Istoria camarilei de la Palat”.

ISTORIA CAMARILEI DE LA PALAT

Este absolut necesar, pentru perceperea datelor de mai jos, să se nareze pe scurt începuturile şi activitatea camarilei din jurul regilor români. Încă sub Regele Ferdinand şi Regina Maria, a existat un anturaj la Palat care influenţa politica, dar urmărea mai puţin beneficii personale şi mai mult situaţii onorifice în societate.

Politiceşte exista o rotaţie a celor două partide, conservator şi liberal, apoi a averescanilor, iar mai târziu a naţional-ţărăniştilor care veneau la guvern automat, fără o intervenţie reală a anturajului Palatului, compus din reprezentanţii tuturor partidelor care exploatau ţara.

Propriu-zis, o camarilă interesată din toate punctele de vedere începe să existe la Palat de la 8 iunie 1930, odată cu venirea lui Carol al II-lea la tron.

371 Pamfil Şeicaru, *Scrieri*, vol. 3, p. 215.

372 Vezi, în acest sens, inclusiv susţinerile noastre anterioare (Gh. Buzatu, ed., *Actul de la 23 august 1944 în context internaţional. Studii şi documente*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984, *passim*).

373 Pavel Moraru, *Armata lui Stalin văzută de români*, Bucureşti, Editura Militară, 2006, p. 312.

Camarila s-a născut datorită faptului că fostul Rege Carol al II-lea a trebuit să apeleze la o categorie de persoane din ţară, spre a-l sprijini politiceşte şi armat în readucerea sa pe tron.

Acţiunea aducerii lui Carol al II-lea se baza în primul

rând pe armată, iar în al doilea rând pe cercurile politice ale lui Iuliu Maniu, care în acea vreme era în opoziţie cu Regenţa şi cu Partidul Liberal de la guvern.

Atât prietenii lui Carol al II-lea, cât şi Maniu cu anturajul său îl susţineau pe Carol al II-lea, nu pe baza unor credinţe asupra valorii Regelui, ci pentru că sperau să tragă foloase din aflarea acestuia în fruntea Statului ca Rege, care să le dea la discreţie întreaga ţară.

Astfel, în fruntea promotorilor aducerii lui Carol al II-lea au fost: Iuliu Maniu, Mihail Manoilescu, Grigore Iunian, Leucuţia, Prof. Nae Ionescu, Colonel Precup, Barbu Ionescu, General Dumitrescu, Max Auşnit, Subdirectorul General al Siguranţei Eugen Bianu, Cesianu, Lupulescu, Eugen Buchman, G. Gatovski, Axinte Ioan, General Gavrilă Marinescu, GI. Gorschi, GI. Iacobici şi exponenţi ai diverselor cercuri politice, care de comun acord cu alţi militari au adus pe tron pe fostul Rege Carol.

De aici încolo, cei de mai sus devin o reală camarilă care exploatează, ba se şi ceartă, pentru ciolanul regal.

Partidul Naţional-Ţărănesc vine la guvern şi cu o întreagă bandă de rataţi politici şi aviatori din toate grupuleţele politice, ia în antrepriză ţara şi înţeleg s-o exploateze numai pentru ei, neglijând pe ceilalţi componenţi ai camarilei, ceea ce îi enervează pe aceştia, căci nu puteau să acumuleze beneficiile scontate.

Pe de altă parte, Regele Carol al II-lea, care era o persoană foarte realistă şi perfect conştientă de evoluţia socială, ca unul care o mai păţise, în consecinţă se gândea de pe atunci că nu ar fi rău să-şi facă şi el o rezervă bănească, ceea ce desigur că nu putea din cauza exclusivismului Partidului Naţional-Ţărănesc.

După un an şi ceva de concubinaj cu naţional-ţărăniştii, Carol al II-lea găseşte de cuviinţă să schimbe pe Maniu şi să încredinţeze o serie de posturi productive celorlalţi membrii din camarilă, mai înţelegători faţă de

regalitate, şi astfel sunt promovaţi Max Auşnit, GI. Gavrilă Marinescu, Puiu Dumitrescu, Manolescu-Strunga, fraţii doamnei Lupescu şi mulţi alţii.

Maniu ia atunci poziţie contra Regelui, protestând contra readucerii doamnei Lupescu, concubina regală – motiv nereal, căci numita doamnă a venit în ţară din primele zile ale reîntoarcerii lui Carol al II-lea.

După aceea, Regele Carol al II-lea devine liber în acţiuni şi veleităţile sale de dictator se conturează tot mai mult, dar nu în sens politic, ci în sensul pur material, de a profita din plin, alături de anturajul său, de beneficiile exploatării bogatei noastre ţări.

Partidele politice, în timpul celor 10 ani de domnie, au fost permanent la discreţia lui Carol al II-lea şi nu se putea obţine aducerea la guvern a unui partid, decât numai atunci, când camarila sa îşi putea păstra funcţiunile aducătoare de venituri şi chiar când partidul promitea ca, sub o formă indirectă, să ajute materialiceşte Casa Regală.

Timp de 10 ani s-au perindat la guvern nenumărate partide sau frânturi din ele, toate pretându-se la sugestiile politice şi capriciile regale, neluând atitudine contrară Palatului decât a doua zi, după ce erau trimişi în opoziţie.

Astfel, cu toată supărarea, Iuliu Maniu vine la guvern a doua oară, în 1933, deşi nu se schimbase cu nimic situaţia în concubinajul regal, apoi avem ruptura Tătărescu, după care vine Armand Călinescu, notoriu luptător contra camarilei până în 1938, când este promovat ca membru în guvern şi apoi prim-ministru.

Trebuie să recunoaştem de la început că Regele Carol al II-lea a fost un bun psiholog şi a făcut cele mai interesante jocuri politice, atrăgându-şi duşmanii la momentul oportun, fărâmiţând partidele când deveneau periculoase, prin dislocarea unor fruntaşi şi cointeresându-i la venituri oneroase, pe toţi cei din jurul său.

Chiar aşa-zisul mare luptător contra Regelui Carol al

II-lea, fostul Mareşal Ion Antonescu, de câte ori era chemat la o mare comandă (conducerea Marelui Stat Major, conducerea Şcolii de Război sau a Ministerului de Război), uita animozităţile existente şi devenea un element foarte servil regalităţii.

Istoria partidelor politice române şi a componenţilor lor a trăit sub regimul Carol al II-lea epoca cea mai murdară şi cea mai falsă democraţie, ţara devenind o întreprindere pe acţiuni, în care era interesată camarila şi guvernul de la cârmă.

Mandatarii naţiunii, senatorii şi deputaţii, până la cel din urmă notar dintr-o comună rurală, erau de aceeaşi nuanţă politică cu guvernul şi la fel de obligaţi să verse cotizaţii partidului, de o valoare care să concorde cu funcţiunea pe care o deţinea în stat. Tot o obligaţie a lor era să nu critice nicio acţiune a guvernului, deci să nu aibă o părere proprie, ci să execute total directivele conducerii partidului.

Pe baza acestui sistem, la rândul lui, partidul politic putea să-şi îndeplinească obligaţiile faţă de camarilă, care avea ramificaţii ca şi orice întreprindere în toate judeţele din ţară, prin trusturi constituite asupra întreprinderilor de tot felul, a cesiunii afişajului, a oricăror contracte de lucrări de poduri şi drumuri, a distribuţiei monopolului alcoolului, tutunului şi sării (Discom) şi a unei întregi serii de concesiuni legate de furniturile statului, care erau în mâna camarilei, a partidului guvernamental sau organelor subalterne, emanate din partid. Acestea trebuiau să recepţioneze pentru stat orice lucrare sau material, în orice condiţii ar fi fost furnizate de camarilă. Cea mai mică rezistenţă şi opunere în calea acestor manopere oneroase putea să ducă la îndepărtarea partidului de la guvern.

Liderii politici direct cointeresaţi în afacerile Palatului şi fruntaşi ai manevrelor politice au fost: Puiu Dumitrescu, Prof. Nae Ionescu, Prof. Gusti, Pangal,

Richard Franasovici, Barbu Ionescu, N. Malaxa, Max Auşnit, Moruzov, Viorel Tilea, Eugen Titeanu, Sidorovici, Dr. Scupievschi, Ing. Pitulescu, Gatovski Ion, Comandor Aurel Teodoru, Mihail Manoilescu, Wider Felix, Urdăreanu, Manolescu-Strunga şi N. Caranfil, iar din Armată următorii: General Gavrilă Marinescu, General Paul Angelescu, General Paul Teodorescu, General Dombrovschi, General Mihail, General Zviedenek, General Liteanu, General Ilasievici, General Ilcuş, Colonel Ilie Creţulescu, Colonel Cristea Artur, Maior Damian, General Dumitrescu, lt. Colonel Octav Ulea, General Cihoschi, General Traian Grigorescu, General Glatz, General Tătărescu, General Sichitiu, General Stoica şi mulţi alţii, la care se mai adaugă secunzii Palatului: Dr. Nazarie, Agapie Dumitrie, Dr. Guzdh, Mociony senior, Colonel Ilie Radu, lt. Colonel Mihăilescu şi alţii.

Prima categorie, a celor politici, începe cu Nicolae Iorga, Argetoianu, Guţă Tătărescu şi Mihail Ghelmegeanu.

În fruntea actelor de banditism individuale stă Generalul Gavrilă Marinescu, fost Prefect al Capitalei şi mulţi ani ministru al Ordinii, care în afară de prezenţa sa ca şi a celor de mai sus în diverse consilii de administraţie, organizase Capitala de aşa natură încât orişice negustor era obligat să dea o cotă fixă circumscripţiei respective, în funcţie de venitul comerţului exercitat, întreprinderii, crimei sau infracţiunii de orice natură, care se putea răscumpăra prin „donarea” unei sume în contul numitului general. Oricine ar fi îndrăznit să se opună acestui sistem de fiscalitate improvizată era distrus.

Dat fiind că încasarea sumelor de la fiecare negustor ar fi fost foarte greu de controlat de către Prefectul Poliţiei, se instaurase sistemul ca poliţiştii, şefii de circumscripţii să verse o anumită sumă prefectului în funcţie de situaţia materială a celor vizaţi ca impozabili. Dacă se găsea vreun poliţist, care se angaja să scoată o

sumă mai mare dintr-o circumscripţie, poliţistul vechi era imediat mutat şi promovat concurentul. Astfel, şeful Circ. XII Poliţie plătea lei 300.000 lunar, Comisarul Ponova de la Serv. Moravurilor, lei 300.000, chestorul Paximade de la Serv. Judiciar lei 1.000.000 lunar, Vasile Parizianu de la Siguranţă lei 1.000.000 lunar, Calinic de la Vagabonzi şi Cerşetori lei 250.000 lunar ş.a.m.d. Tripourile şi cluburile de jocuri de noroc plăteau sume fabuloase.

Generalul Gavrilă Marinescu lucra direct numai cu marile întreprinderi, dar avea un serviciu de spionaj al subalternilor încasatori, pentru ca să nu fie „furat” prea mult în unele cazuri. Evident că cine umblă cu miere îşi linge degetele, de aceea poliţiştii încasatori nu făceau acest fapt de dragul Generalului Gavrilă Marinescu, ci îşi opreau şi pentru ei, chiar mai mult decât dădeau şefului, iar acesta era obligat – ca de altfel şi ceilalţi membri ai camarilei, exploatatori ai acestor domenii – să verse o cotă la caseta regală. Din nefericire, putem afirma categoric că acest sistem n-a dispărut nici până astăzi.

Singura schimbare este faptul că nu se mai varsă prefectului de poliţie, ci indirect i se fac cadouri lui sau prietenilor influenţi. De aceea se găsesc, astăzi ca şi atunci, încă mulţi poliţişti care, dacă nu şi-au camuflat averea, mai posedă încă nenumărate taxiuri pe piaţă şi proprietăţi imobiliare în Capitală care merg până la străzi întregi, cum este Aleea Bică, aparţinând unui comisar de la Circulaţie.

Alţi bandiţi în sensul adevărat al cuvântului au fost Max Auşnit şi N. Malaxa, care, fără o capacitate comercială, prin nenumărate ofrande aduse Regelui, au preluat o seamă de întreprinderi, devenind unii din marii potentaţi ai industriei româneşti.

Murdăria care era la Palat depăşea orice imaginaţie, căci membrii camarilei, cunoscând că Regele era afemeiat, îi serveau în toate ocaziile femei, chiar din acele dragi lor.

Astfel avem: Max Auşnit pe soţia sa, General Zviedenek pe fiica sa Gina şi Malaxa, de asemenea, pe fiica sa.

Graţia regală se câştiga prin orice mijloace, căci era aducătoare şi de beneficii materiale foarte frumoase.

Aceste manopere şi fluctuaţii politice erau rezultatul lipsei unui crez politic al exponenţilor partidelor, căci firma unui partid reprezenta doar un program demagogic şi aşa-zişii reprezentanţi ai naţiunii erau departe de a avea vreo convingere real democrată.

Legile erau promulgate sau abrogate în funcţie de interesele materiale ale partidului guvernamental sau ale vreunui membru din camarilă. La toate legile se treceau anumite specificări care favorizau această categorie, iar la alte legi mai vechi se scoteau articolele care împiedicau bunul plac şi exploatarea.

Armata, sub dictatura regală, a trecut în domeniul comediei bufe şi operetei. De altfel, chiar marşul Gărzii Palatului era din filmul „Parada Dragostei” şi nici uniformele întregii armate nu erau departe de cele văzute în teatrele de *music-hall* occidentale şi în filmele americane.

Dar nici aici nu se uita interesul material, căci în 1935, când s-au făcut noile uniforme ale Armatei cu nasturi strălucitori şi cu diverse insigne ale armei respective, monopolul fabricării acestor nasturi, eghileţi şi epoleţi îl aveau tatăl şi fratele doamnei Lupescu, iar mai târziu, în preajma războiului, Casa Regală, prinzând milă de populaţie, care ar putea fi bombardată cu gaze de război, a obligat pe toţi cetăţeni şi funcţionari să-şi cumpere măşti contra gazelor, monopolul fabricaţiei avându-l Emil Lupescu, Bejan şi alţi corifei ai camarilei.

Este uşor de închipuit ce beneficii enorme s-au realizat numai din cele două cazuri de mai sus.

Majoritatea cadrelor ofiţereşti, prin excelenţă semidocte, se pregăteau pentru un război în defensivă, în

cazul unui atac din partea U.R.S.S., tema de luptă permanentă, a plutonului până la Corpul de Armată. Promovarea ofiţerilor era în nenumărate cazuri în funcţiune de originea nobilă a lor şi de sprijinul politic.

În decursul celor 10 ani de domnie ai lui Carol al II-lea, ca şi oamenii politici, şi în camarilă, unii membrii plecau fiind îndepărtaţi, alţii le luau locul, dar niciodată îndepărtarea sau aducerea lor nu era legată de o atitudine de principii, ci numai de intrigile restului camarilei, care dădea asalt la graţia regală şi erau geloşi la un moment dat pe unul din ei.

Cum astăzi în camarilă sunt mulţi din cei ce au fost sub Carol al II-lea, şi care păstrează legături şi cu restul camarilei, este lesne de închipuit care le sunt interesele şi ce au vizat alăturându-se Palatului, fiindcă educaţia şi-au făcut-o într-o mocirlă care nu avea niciun principiu şi nicio legătură cu doctrina democraţiei adevărate.

SCHEMA ORGANIZĂRII PALATULUI SUB CAROL AL II-LEA

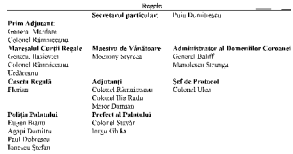

N.B. Sunt angajaţi după cum s-au perindat, evident însă că au fost mai mulţi pe la posturile de mai sus, dar momentan nu suntem în situaţia de a da relaţii complete.

PALATUL ŞI CAMARILA REGALĂ

La instaurarea regimului legionar cu Antonescu în frunte, puterea regală devenise iluzorie, toţi s-au lepădat de Palat şi cei care au rămas au fost fie funcţionari sau acolo din ordinul lui Antonescu.

Pe măsura succeselor germane, Palatul era şi mai neglijat, dar, cum s-a schimbat situaţia şi eroicele lupte sovietice se apropiau de frontiera ţării, pescuitorii în apă tulbure din vechea camarilă carlistă au apărut şi, cum

ştiau că nu se bucură de o atmosferă bună în opinia publică, au asaltat pe tânărul Rege să preia conducerea îndepărtării lui Antonescu, duşmanul lor, care le luase „pâinea” pentru a o da bandei lui. Treptat s-au alăturat şi o serie de generali, îndepărtaţi pentru incapacitate, Partidul Naţional Ţărănist şi Naţional Liberal, iar acum toţi criminalii şi vinovaţii de dezastrul ţării.

Pentru a înţelege acest capitol, vom înşira personalităţile care formează în prezent o parte din camarila de la Palat şi din afara Palatului: Colonel Râmniceanu, Colonel Bosie, Colonel Octav Ulea, Udriţchi, Negel, Mocsonyi-Styrcea, Mircea Ioaniţiu, N. Malaxa, Max Auşnit, General Negulescu, General Sănătescu, General Mardari, General Constantin Niculescu, Colonel A. Cristea, Eugen Bianu, General Liteanu, General Aldea, Viorel Tilea, Cristogeles, General Ilie Creţulescu, Ştefan Ionescu, Agapie Dumitru, Dodel Catargi, Radu R. Portocală, General Racoviţă, General Emil Pălăngeanu, General N. Pălăngeanu, General Victor Dombrovschi, General N. Marinescu, lt. Vălimărescu, Rică Georgescu, Maior Liman Tacher, Kintescu, Barbu Ştirbey şi apoi familiile fanariote cu titluri princiare: Mavrocordat, Bibescu, Sturza, Cantacuzino, Brâncoveanu, Caragea, Catargi, Krupenschi, Mavrodi, Ghika, Negroponte, toţi apropiaţi direct sau indirect, mai aproape sau mai departe de Casa Regală.

Toţi cei de mai sus sunt în prezent în cele mai strânse legături cu anglo-americanii şi casele lor sunt deschise tuturor cancanurilor politice, urmărind aceeaşi ţintă, să dovedească primejdia bolşevică, bestialităţile comise de armata sovietică, inferioritatea din toate punctele de vedere a comuniştilor români şi necesitatea absolută de a salva civilizaţia română, pe care ei o confundă cu averile lor adunate fără muncă şi pe căi absolut oneroase.

Din personalităţile de mai sus, se pot vedea mulţi din vechea camarilă a lui Carol al II-lea, care, ca şi în prima

perioadă a domniei fostului lor şef, s-au organizat „benevol” prin servicii de informaţii mai mici sau mai mari, alimentând cercurile aliate cu tot felul de documente apocrife, ostile unei epuraţii a vieţii noastre de stat.

Această criminală acţiune a camarilei actuale din jurul Palatului în prezent are un sprijin neţărmurit de mare în cercurile militare române şi în cadrele funcţionarilor de stat, compromise prin acţiunile lor încadrate astăzi sub legile democratice sub denumirea de „criminali şi vinovaţi de dezastrul ţării”.

Influenţa care a cultivat permanent conştiinţa Regelui, pe linia anglo-saxonă, a pornit din partea Mamei lui şi apoi a Colonelului Bosie, agent dovedit al Intelligence Service-ului.

Dacă Regina, care posedă o mare influenţă asupra Regelui, nu a luat în timpul dictaturii o atitudine mai fermă contra Germaniei, se datorează amantului ei, Căpitanul Vergoti, făţiş filo-german. Când fostul Mareşal însă l-a trimis pe Vergoti pe front, Ea s-a vindecat de germanism şi n-a văzut salvarea lui decât printr-o schimbare în politica României.

Meritul de a fi speculat situaţia revine în primul rând Colonelului Bosie, Negel, Generalului Sănătescu, Mocsonyi-Styrcea, apoi lui Mircea Ioaniţiu, Barbu Ştirbey, tânărului Radu R. Portocală şi, mai târziu, celorlalţi în frunte cu Maniu.

Fapte mici, dar determinante în sistemul tradiţional de camarilă ale Palatului. De aici şi până la captarea cunoscuţilor participanţi din armată şi din cadrele politice, majoritatea foşti sateliţi ai lui Carol al II-lea, a mai fost un singur pas, uşor de făcut.

Dar factorul principal a fost înaintarea armatei sovietice.

CARACTERISTICA REGELUI MIHAI I

Copil fiind, a fost promovat Rege şi supus astfel unui

protocol greoi, care i-a suprimat orice exuberanţă inerentă vârstei.

Având o mamă prin excelenţă filo-engleză şi, în special, străină de orice aspiraţii naţionale, educaţia Regelui în primii paşi ai vieţii au fost în aceiaşi concepţie, astfel că, la vârsta de 10 ani, actualul Rege, vorbea o limbă românească foarte stricată, la Palat această limbă era limba slugilor, dar ştia foarte bine englezeşte şi nemţeşte.

În 1930, prin venirea Regelui Carol al II-lea la tron, acesta, înconjurat de o bandă de oameni pervertiţi sufleteşte şi cu o concubină orgolioasă şi plină de vanitate, a dat actualului Rege un prost exemplu, care se pare că a avut o influenţă adecvată.

Tatăl său, Carol al II-lea, a căutat să-i facă lui Mihai educaţia într-un anturaj din toate straturile sociale, clasa cu 10 colegi de aceeaşi vârstă.

Despre Rege nu se poate spune că nu este inteligent, deşi se manifestă încet, iar verbal şi mai greu. Din punct de vedere moral, până în prezent nu au fost fapte care să-l situeze definitiv, deşi în timpul adolescenţei a văzut promiscuitatea de la Palat.

O dată sau de două ori pe an vizita câte o lună de zile pe Mama Sa, aflată în refugiu la Florenţa.

Din confidenţele unei persoane de la Palat, desprindem că situaţia M.S. Regelui, când cu tată şi fără mamă şi invers, îl înstrăinase în realitate şi de unul şi de altul.

Iar dacă au existat afinităţi filiale faţă de cei doi părinţi, care i-au dat viaţa, acestea au variat întotdeauna încă din frageda copilărie, căci actualul Rege este o persoană foarte influenţabilă.

Astăzi, această situaţie pentru el ca şef de stat poate fi socotită ca un mare defect, căci persistă a primi influenţa momentană a celui care stă mai aproape de El, ceea ce îl situează ca o persoană puţin constantă şi foarte

influenţabilă.

Ţinând seama că în timpul copilăriei a avut o educaţie anglo-saxonă, iar ca adolescent a continuat, din cauza coloraturii Casei Regale, să se formeze sub aceleaşi influenţe, desigur că actualul Rege este unul din convinşii filo-englezi.

Atunci când România a intrat în Axă, Regele Mihai nu a arătat totuşi un resentiment faţă de Germania, ci s-a resemnat, încadrându-se vizibil alăturea de Conducătorul Statului şi Germania, în războiul contra U.R.S.S.

Schimbarea atitudinii sale nu poartă totuşi meritul educaţiei anglo-saxone, ci a doua fapte notorii:

1. Orgolioasa comportare a familiei ex-Mareşalului Antonescu faţă de El şi Mama Sa, care a fost admonestată şi insultată că trăieşte în concubinaj cu ofiţerul de ordonanţă Căpitan Vergaţi, şi

2. Unor persoane din cercul Palatului, în legătură cu Intelligence Service, care au ştiut să speculeze momentul când s-a prăbuşit frontul german din Est.

CARACTERISTICA REGINEI

Regina Elena, nici chiar în tinereţea sa, nu prea s-a putut lăuda cu frumuseţea ei, iar, prin căsătoria (rezultatul unor calcule politice) cu un Rege afemeiat şi lipsit de orice tandreţe, care a umilit-o împreună cu banda sa care ţinea să fie în nota regală, desigur că s-a înstrăinat complet de orice afinitate cu naţiunea română.

Se poate afirma cu certitudine că nu iubeşte deloc poporul român şi nu-l poate înţelege, fiind complet străină de aspiraţiile lui. Umilinţele suferite sub regimul Antonescu au făcut-o să fie mai răutăcioasă şi să ţină să rămână într-o izolare completă, din care n-a ieşit decât prin influenţa Fiului său, prin lovitura regală de la 23 august.

Singurul ei orizont în prezent este căpitanul Vergaţi, pentru care are un puternic sentiment.

Legată prin rudenie cu Casa Regală engleză, Regina Elena simte şi trăieşte completamente în spiritul englez.

AVEREA REGALĂ

Nu posedăm date complete pentru a putea indica cifre exacte, însă ceea ce ştim este că, în timpul celor 4 ani de dictatură, Casa Regală a fost complet izolată de viaţa publică şi deci într-o imposibilitate de a realiza venituri şi mărirea averii regale.

Domeniile Regale, care în majoritate sunt şi reşedinţe regale, sunt următoarele: Bicaz, Scroviştea, Segarcea, Banloc, Copăceni, Clusman, Criş, Codlea, Predeal, Buşteni, Mănăstirea şi altele. Majoritatea Domeniilor Regale sunt prin excelenţă forestiere.

Mult ajutor în administrarea domeniilor a fost intimul şi prietenul casei Regale.

Negel.

SCHEMA PALATULUI, INCLUSIV ŞI DE DREPT A CAMARILEI

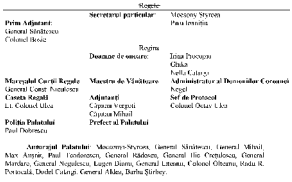

ACTUL DE LA 23 AUGUST

Persoana care scrie în prezent rândurile de faţă evident că nu posedă toate elementele pregătirii loviturii de la 23 august, dar cunoaşte următoarele fapte inedite:

Casa Regală, cu toată educaţia sa engleză, era departe de a lua hotărârea să participe la o schimbare a politicii româneşti. Din declaraţiile obţinute de la Radu R. Portocală şi Inspectorul Paul Dobrescu, reiese că Regele şi Regia erau pentru anglo-americani, dar cu nenumărate rezerve faţă de o ocupaţie a Armatei Sovietice, pe care n-ar fi conceput-o decât cu nenumărate garanţii, inoperante pentru anglo-americani, ceea ce a însemnat o schimbare a atitudinii politice din România.

În primăvara anului 1944, în urma unor întrevederi dintre Generalul Sănătescu şi col. Bosie cu prinţul Barbu Ştirbey, acesta din urmă cu, asentimentul Palatului, pleacă la Ankara şi Cairo spre a obţine garanţii absolute care să determine imediata ieşire a României din Axă.

Principala garanţie cerută de Palat era ocuparea României, prin trupe aeropurtate anglo-americane, căci Palatul şi anturajul nu puteau crede că U.R.S.S. va respecta angajamentele luate şi ar fi putut prin manevre politice să facă România o ţară comunistă, adică după concepţia lor să distrugă „nobilimea" şi întreaga burghezie română.

Se pare că acţiunea lui Ştirbei n-a fost încununată de succes, căci anglo-americanii declarau făţiş că între Aliaţi şi România nu poate fi o înţelegere, decât prin Moscova.

Paralel, Şeful Cifrului din Ministerul Afacerilor Externe, Niculescu-Buzeşti, secundează pe fostul Vicepreşedinte de Consiliu, Ică Antonescu, de asemeni pentru o ieşire a României din Axă, în acelaşi timp Niculescu-Buzeşti lucrează şi cu cercurile din jurul Palatului.

Această acţiune avea pioni la Lisabona, unde erau ministrul Cădere şi consilier Costi, actualul însărcinat de afaceri al României la Lisabona, dar rezultatele din această direcţie sunt şi mai slabe ca ale lui Barbu Ştirbei.

Din declaraţiile celor de mai sus, acţiunea regală era străină complet de activitatea

lui Ică Antonescu şi de aceea din politicienii… refugiaţi la Londra şi New York.

Înaintarea armatelor sovietice precipitau evenimentele, astfel că atât cercurile lui Ică Antonescu, cât şi cele ale Palatului erau în ultimul timp sub influenţa făţişă a Intelligence Service-ului, reprezentat la Palat prin Colonelul Bosie şi la Preşedinţie prin Niculescu-Buzeşti.

Mesajele pe care aceste cercuri le primeau din străinătate arătau precis că trebuie să se aibă încredere în cuvântul U.R.S.S.

Serviciul Secret Român375, cunoscător mai mult sau mai puţin al celor de mai sus, interceptează o celulă a acţiunii Intelligence Service-ului din România, aceia a lui Alexandru Racotă de la Telefoane (cumnatul Colonelului Bosie), şi ordonă arestarea numitului, dar acesta prinde de veste şi fuge în Orientul Apropiat cu aviatorul Matei Ghika, Dan Hurmuzescu şi Max Auşnit, cu un mesaj categoric din partea Palatului că, dacă nu se conjugă şi urgentează evenimentele externe, toţi cei ce susţin apropierea României de anglo-americani vor fi arestaţi, iar în România se va instaura regimul legionar şi ocupaţia germană.

Acelaşi mesaj, de data asta şi mai accentuat, îl duce prin iulie 1944376 Vişoianu la Ankara, mesaje pe care Ică Antonescu le-a cunoscut şi le-a aprobat, însă în ultimul moment cei din jurul Palatului au găsit de cuviinţă să nu-l alăture acţiunii lor.

Pentru ca să punem însă lucrurile la punct, adăugăm faptul că acţiunea proaliată s-a datorat nu unor convingeri politice, ci a fost rezultatul ultimei sforţări, pe care o făceau disperaţi cei de mai sus, pentru salvarea situaţiei şi bunurilor lor materiale, în cazul ocupării României fie de armata sovietică, printr-o ofensivă puternică, fie de armata germană, care îşi manifesta tot mai mult neîncrederea în cercurile conducătoare române şi în acţiunea partidelor politice.

Acelaşi temei l-a avut la bază şi Ică Antonescu, când indirect a trecut cu vederea o serie de fapte cunoscute lui, anume formarea Blocului Democrat, acţiunea Generalului S ănătescu, întrevederile lui Maniu cu cercurile care au luat parte la lovitură, învoirea plecării lui Barbu Ştirbey şi a lui Vişoianu în Orientul Apropiat, acţiunea lui Cretzianu, Cădere şi a consilierului Costi, la Lisabona.

Nu este o afirmaţie goală sau o revelaţie faptul că numai singur Partidul Comunist Român a participat din convingere şi cu toată sinceritatea ca factor determinant, acceptat de nevoie de ceilalţi, la lovitura de la 23 august.

Toate celelalte persoane numai în faţa ofensivei sovietice s-au supus ocupaţiei armatei sovietice, nădăjduind chiar până în ultimul moment că vor veni şi ceva trupe aeropurtate anglo-americane.

374 Lipsă în text.

375 Serviciul Special de Informaţii.

376 Mai 1944.

Comportarea armatei române în acţiunea de la 23 august, şi vorbim numai de masa ofiţerilor inferiori şi de soldaţi, a fost, de asemenea, al doilea element sincer care a participat la lovitură, căci toţi aceştia erau aceiaşi bătrâni ostaşi de pe stepele Rusiei care au cunoscut pe pielea lor nenumărate umilinţe şi acte de bestialitate ale aşa-zişilor camarazi germani, şi în plus erau sătui de un război în care boierimea nu participa deloc.

Din rapoartele S.S.I. şi M.St.M. se vedea permanent nemulţumirea care exista în armată, contra falşilor lor camarazi germani şi demoralizarea armatei în faţa faptului că nu mai erau schimbaţi ci ţinuţi permanent, unii de la începutul războiului chiar. Pe acest element, cunoscut şi cercurilor palatiste, s-a bazat acţiunea de la 23 august, căci realmente n-a existat nicio propagandă în rândurile armatei care să-i facă să se alăture Aliaţilor.

Regele cât şi Regina au lăsat mână liberă şefilor de partide din Blocul Democratic, ofiţerilor participanţi şi tuturor celorlalte personalităţi pentru a pregăti şi duce la îndeplinire această lovitură. Ei însă, tergiversând luarea hotărârii asupra momentului când trebuia să se producă lovitura, din cauză că aveau un răspuns de la anglo-americani, conform concepţiei şi cererii lor, ofensiva sovietică i-a forţat să dea această lovitură de stat. Lovitura

ar fi dat greş, dacă n-ar fi existat şi pe front situaţia expusă mai sus.

Trebuie să recunoaştem că unităţile germane au fost lipsite de elan şi de o conducere unitară, datorită cărui fapt n-au depus o rezistenţă reală, căci numai astfel se explică cum 90 gardieni publici, cu arme din 1913 au dezarmat la Sinaia 1 200 germani înzestraţi cu armament modern; că elevii şcolilor militare din Ploieşti, improvizaţi în soldaţi, au luat prizoniere batalioane întregi de ostaşi germani, căliţi în lupte; că peste 5.000 de germani, cu cel mai perfecţionat armament, s-au predat la Braşov, unei garnizoane române inferioare numeric, formată din recruţi şi înzestrată cu un armament preistoric.

În concluzie, forţa armatei sovietice, alături de masa militară a celor mici şi cu concursul sincer al Partidului Comunist Român, au determinat reuşita actului de la 23 august, în care Regele şi Regina, au trebuit, conform dictonului românesc, „să joace cum li s-a cântat”.

ORIENTAREA PALATULUI ÎN PREZENT

Din informaţiile pe care le posedăm, în prezent starea de spirit a Regelui şi Mamei sale este evident sub influenţa anturajului, care, după am arătat, ţine strânse legături cu misiunile străine şi, în special, cea engleză.

Situaţia Regelui George al Greciei şi Petru al Jugoslaviei desigur că a provocat oarecare panică, care se manifestă prin dese imputări ce le aduce Regele sfătuitorilor săi apropiaţi, Generalul Sănătescu, Colonelul Bosie, Mocsony şi Negel.

Actualmente, Palatul se întreabă cum trebuie să reacţioneze faţă de agitaţiile F.N.D., cât de mult şi până unde poate să meargă Moscova în sprijinirea F.N.D-ului.

Părerile sunt împărţite, cercurile americane au o completă expectativă şi cunoscând faptul că, chiar dacă se termină războiul în Europa, sforţările lor rămân în continuare faţă de Japonia, socotesc că alianţa cu U.R.S.S.-

ul este absolut necesară, deci nu concep o atitudine fermă în această privinţă. În acelaşi timp însă cercurile engleze, conştiente că efortul Marii Britanii pentru război a depăşit cu mult aşteptările lor şi că situaţia lor după război va fi la fel de proastă ca a oricărui învins, ţin să-şi păstreze o serie de ţări şi regiuni din Europa pentru exploatare şi ca debuşeu; în orice caz nici cercurile engleze nu iau atitudine făţişă, dar agită indirect o afirmare a naţiunii române pentru un regim aşa-zis democratic, spre a impune o rezervă politicii U.R.S.S. în România.

Cunoscând vechea specialitate a partidelor aşa-zise istorice de a truca rezultatele politice, cercurile engleze scontează că manevrele acestor partide vor fi încununate de succes, dacă se menţine o atmosferă netă contra comunismului prin denaturarea idealurilor Statului comunist.

Lipsa unei educaţii civice a cetăţeanului român, dragostea lui de căpătuială prin mijloace cât mai rapide şi oneroase şi efectul unei propagande persistente timp de 20 de ani contra comunismului fac într-adevăr să se menţină într-o stare de inconştienţă majoritatea populaţiei româneşti, care ar avea numai de câştigat prin întronarea la noi a unui regim adevărat democrat.

Dacă o parte din populaţia românească continuă a trăi departe de realităţile politice din neştiinţă, nu acelaşi lucru este cu anturajul Palatului, exponenţii capitalişti, criminalii şi vinovaţii de dezastrul ţării. Aceştia conştient duc lupta contra adevăratei democraţii, care le primejduieşte existenţa. În miopia lor sunt victimele engleze, care cred că numărul acestor reprezentanţi români compune majoritatea absolută a cetăţenilor români.

În concluzie, orientarea Regelui şi a camarilei în prezent este interesată pentru trecerea României sub influenţa anglo-americană.

CARACTERISTICILE CAMARILEI ACTUALE

Colonelul Râmniceanu, legat de Palat prin faptul că a avut de suferit în ultimii ani dictatura lui Carol al II-lea, este în strânse legături cu nobilimea fanarioto-română. Atitudinea sa este oarecum rezervată şi nu a apărut ca element principal în manevrele politice.

Colonelul Bosie, prim-adjutant regal şi cumnat al lui Alex. Racotă, agent al Intelligence Service, despre care nu putem spune dacă deţine un grad mai mare sau mai mic decât ruda sa în filiera serviciului de informaţii englez. Convins pentru politica Angliei, a fost un factor determinant pe lângă Rege şi Regină, în plus a fost agentul de legătură al Palatului cu străinătatea.

Lt. Colonel Ulea, Şeful Protocolului Casei Regale, unul din cei care din oportunism s-a făcut unealta cercurilor anglo-americane, exponente prin superiorii lui generali, din dorinţa de a parveni. Are strânse legături cu protipendada română a partidelor învechite.

Medic veterinar Udriţcki, oportunist prin excelenţă şi care a ştiut să speculeze chiar şi în chestiuni politice ocupaţia sa şi dragostea regală faţă de animalele aflate în îngrijirea sa. Component vechi al camarilei lui Carol al II-lea, este unul din cei ce crede că pentru salvarea României din mâna comunismului este necesară prezenţa şi capacitatea fostului Rege Carol al II-lea.

Negel, Mareşalul Palatului, strâns legat prin situaţia sa de Casa Regală de toate întreprinderile capitaliste liberale, unicul procurator al sumelor exorbitante care depăşesc veniturile Palatului de o provenienţă secretă până în prezent. Sub germani şi Antonescu a făcut tot felul de operaţiuni politice dubioase, care, dacă nu-l încadrau perfect în politica Germaniei, totuşi îl arătau aproape un colaboraţionist.

Om în vârstă, Negel este unul din elementele cu cea mai mare greutate în faţa Casei Regale şi cunoscut ca

sprijinitor pe lângă Curte a politicii anglo-americane şi Partidului Naţional Ţărănesc şi Liberal.

Mocsonyi-Styrcea, ex-Mareşal al Palatului, şi-a făcut educaţia în Anglia, este unul din elementele care se bucură la Rege de o deosebită simpatie, fapt care a influenţat oarecum actul de la 23 august. Mocsony este unul dintre acei care a făcut promisiuni Regelui că se vor aduce trupe aeropurtate americane în România.

Agent principal al Intelligence Service şi recunoscut ca atare de ceilalţi rezidenţi. Scos de la Palat pentru a da satisfacţie F.N.D., în realitate lucrează tot acolo.

Ioaniţiu Mircea, secretar particular al Regelui, fost coleg de clasă al acestuia în adolescenţă, rămânând apoi prieten intim. Căzând sub influenţa Colonelului Bosie, a susţinut concepţia camarilei în actul de la 23 august, făcând legătura cu cercurile liberale, prin amicul său Radu R. Portocală.

N. Malaxa, mare industriaş, unul dintre cei mai periculoşi membri ai camarilei lui Carol al II-lea, care a acumulat avere prin manevre complet necinstite, interesând materialiceşte prin corupţie demnitarii români. Sub legionari a activat în acelaşi sens, participând chiar la înarmarea lor, fapt pentru care a fost trimis în judecată şi salvat în urma intervenţiilor făcute de Ică Antonescu şi în schimbul unor mari sume de bani.

Max Auşnit, mare industriaş, participant al afacerilor oneroase ale lui Carol al II-lea, cu care s-a certat pe chestia împărţirii soţiei sale. La venirea regimului lui Antonescu, a dăruit mari sume de bani lui Eugen Cristescu, Ică Antonescu, Ovid Vlădescu, Radu Lecca şi altora, spre a se salva.

Făcând legătura prin A. Racotă cu serviciul de informaţii englez a fugit în ajunul loviturii de la 23 august şi azi s-a înapoiat, ţinând casă deschisă misiunii anglo-americane.

General Sănătescu, Şeful Statului Major, om de încredere al Generalului Antonescu şi pus de acesta la Palat pentru a supraveghea pe Rege. Dar Generalul S ănătescu nu a uitat că fostul Mareşal ţinea în închisoare pe fratele său, maiorul S ănătescu, acuzat pentru legionarism şi astfel, venit în cercurile Palatului, porneşte o acţiune contra protectorului. Evident, acţiunea nu putea fi decât alături de Colonelul Bosie, Negel şi Mocsony, reprezentanţii grupului englez. În schimb urma să fie graţiat fratele său, ceea ce s-a şi făcut.

General Mardare, Subşeful Marelui Stat Major, este un ofiţer într-adevăr de valoare, care astăzi dă un aport serios armatei şi războiului, totuşi se solidarizează cu casta lui militară. Asupra lui ar exista suspiciunea, la care nu putem răspunde, anume de ce un om atât de capabil a trăit în camarila lui Carol al II-lea într-o promiscuitate incalificabilă?

General Constantin Niculescu, Şeful Militar al Casei Regale, cumnatul fostului Mareşal şi unul din profitorii regimului de dictatură. Comandantul Garnizoanei Bucureşti pentru apărarea lui Antonescu, destul de inteligent, după ruperea frontului de la Don caută să se apropie de cercurile ostile Mareşalului, luând contact cu Partidul Naţional-Ţărănesc, al cărui simpatizant devine. Cumnatul său, Mareşalul, prinzând de veste, îl trimite pe front cu câteva luni înaintea lui 23 august. Participă alături de ceilalţi la lovitură.

General Negulescu, Ministru de Război, pe seama căruia circulă nenumărate poveşti, privitoare la laşitatea sa, ca unul care a făcut cele mai mari acte de slugărnicie faţă de fostul Mareşal, pentru a rămâne în interiorul ţării ca comandant al Grănicerilor. Astfel, nu a fost nicio zi pe front. camarila ştiind că Corpul Grănicerilor este unitatea cea mai puternică din interiorul ţării, s-a apelat la el pentru participarea la lovitura de la 23 august. În strânse

legături cu cercurile naţional-ţărăniste, prin Generalul Sichitiu, dar, ca om precaut, a păstrat tot timpul lângă el pe maiorul Micandru-Ionescu, omul Germaniei şi fratele Eminenţei Cenuşii de la S.S.I., Colonelul Micandru.

Colonel Cristea, inteligent, duşman convins al lui Antonescu, prieten bun al lui Aldea şi a întregii camarile actuale şi a fostului Rege Carol al II-lea, un spirit materialist prin excelenţă, om de încredere al lui Moruzov, trimis al acestuia ca ataşat militar la Paris, unde a cheltuit sume fantastice. Odată cu venirea regimului de dictatură a fost păgubit de aceste venituri, pe care probabil nădăjduieşte să şi le recupereze printr-o democraţie afişată permanent. Posedă o agentură de informaţii plătită foarte bine, însă nu cunoaştem precis în serviciul cui este.

Eugen Bianu, unul dintre promotorii aducerii în ţară a lui Carol al II-lea, însă care prin situaţia sa de avid cărturar a neglijat relaţiile cu camarila, rămânând doar membru inodor şi incolor.

General Liteanu, fost Subdirector al Poliţiei, a fost unul din slujitorii lui Moruzov şi Directorul General al Siguranţei. Îndepărtat de regimul lui Antonescu, a participat la lovitura de la 23 august.

General Aldea, fost Ministru de Interne, trece în rândurile militarilor şi politicienilor ca unul din miniştrii care au relaţii cu fruntaşii din U.R.S.S. pe bază că în 1940 a fost Preşedintele comisiei de repatriere române în U.R.S.S. A fost captat şi de cercurile palatiste pe acest mit. Foarte bogat şi cu relaţii mari la naţional-ţărănişti şi liberali, evident, convins reacţionar oricărui regim net democrat.

Viorel Tilea, fostul ministru al României la Londra, exponentul camarilei lui Carol al II-lea la Londra, a fost acela care a alimentat tot timpul Palatul cu rolul şi garanţiile politice ale Marii Britanii faţă de expansiunea U.R.S.S. Detestat de majoritatea colegilor săi din camarilă,

ca unul care este foarte cunoscut afacerist şi incapabil, din toate punctele de vedere, numitul se vede astăzi neacceptat chiar de cercurile filoengleze din România. Tilea la începutul carierei sale politice a fost unul din sprijinitorii extremei de dreapta, alături de Vaida.

Cristogeles, ieşit recent pe firmamentul camarilei, mai mult datorită graţiilor soţiei sale, foarte bună prietenă cu Regele. Afişează o politică filo-engleză.

General Ilie Creţulescu, Secretar General la Ministerul de Război, fost şef al Secţiei a II-a Marele Stat Major şi apropiatul întregii camarile a lui Carol al II-lea. Cunoscut pe vremea lui Moruzov ca unul dintre rusofobi, în care calitate a acţionat alături de şeful S.S.I. în acea vreme. Astăzi, declarat democrat.

Vişoianu, Ministrul Afacerilor Externe, unul din elementele cele mai slabe din anturajul lui Titulescu, dar perseverent în dorinţa sa de a parveni. A ţinut legături cu Palatul, datorită căruia a ajuns unde este.

Ştefan Ionescu şi Agapie Dumitru, şefi de Poliţie în timpul lui Carol al II-lea la Palat, agenţi ai Intelligence Service, în prezent lucrând sub directivele lui Kintescu, subdirectorul S.S.I.

Dodel Catargi, agent de legătură între Palat şi cercurile societăţii române. Situaţie neclarificată precis.

Radu R. Portocală, liberal din rândurile lui Tătărescu, lucrând însă şi cu cercurile liberale diniste, apropiat al lui Mircea Ioaniţiu, secretarul Regelui. În timpul acţiunii de la 23 august a fost agent de legătură al cercurilor politice.

General Racoviţă, prieten cu Aldea, Sănătescu, Colonel Bosie şi alţii.

General Emil Pălăngeanu şi cu fratele său General N. Pălăngeanu au secundat regimul de dictatură, afişând un filo-germanism notoriu şi având strânse legături cu oficialitatea germană. În prezent secundează pe Generalul Sănătescu în politica sa reacţionară.

General Victor Dombrovschi, Primar General al Capitalei, nulitate militară şi intelectuală. O adevărată „valoare” în materie oportunistă şi specialist în creşterea cailor de curse. Profitor al regimului lui Carol al II-lea, din camarila căruia a făcut parte. Prieten intim al lui Killinger, în cercul căruia era permanent. Astăzi, exponent al nobilimii române ecvestre, de „pur sânge” englezesc.

General N. Marinescu, acceptat de camarilă prin faptul că era frate cu Generalul Gavrilă Marinescu, asasinat în timpul regimului legionar.

Locotenent Vălimărescu, exponentul societăţii bune române, voluntar în armata americană. El personal se consideră un element determinant în politica noastră pro anglo-americani, deşi, din cauza tinereţii sale, nu prea este luat în serios.

Rică Georgescu, fost deţinut mai mulţi ani, sub observaţia Colonelului Velciu şi Radu Ionescu, pentru spionaj făcut în favoarea englezilor. Materialist şi oportunist. Lucrează cu cei doi de mai sus, în plus cu Kintescu, Georgescu, Becescu şi Drăniceanu.

Maior Liman Tacker, din armata americană, fost delegat al consorţiului la Societatea Română de Telefoane, în care calitate a făcut spionaj economic, nu în favoarea americanilor ci a englezilor, lucrând cu Gibbson, Stevens, Kintescu şi Pangal, linie pe care şi-o păstrează şi astăzi, insinuând diverse nădejdi de viitor cercurilor politice române, pe care le frecventează, făcând totodată şi contrainformaţii. Conform vechiului principiu, în prezent cointeresează pe membrii camarilei în investiţii americane şi engleze, fiind exponentul capitalist al acestora.

Kintescu G., Subdirectorul General al S.S.I., calitate oficială care nu justifică veniturile sale, mai ales că este pentru prima oară în viaţa sa funcţionar calificat. În trecut a lucrat cu Pangal, fostul ministru averescan şi apoi acreditat la Madrid pentru serviciul de informaţii al

camarilei Regelui Carol al II-lea, care în ultimii ani a renunţat la serviciile lor, fapt care i-a determinat să intre în slujba Intelligence Service. Politica României, încadrându-se în Axă, Kintescu s-a angajat în serviciul Gestapoului, lucrând cu Radu Lobei pentru Dr. Tester şi Richter.

În prezent, de la postul ce-l deţine, şi-a reluat legăturile cu cercurile engleze, colaborând cu Stewens, Gibbson, Marjoribancks şi alţi ofiţeri ai misiunilor aliate, în schimbul unor remuneraţii băneşti.

Barbu Ştirbey, fostul amant al Reginei Maria, având veleităţi politice contrare concepţiilor Regelui Carol al II-lea, s-a certat cu acesta. La venirea regimului legionar şi hitlerist în România, s-a întors în ţară de la Viena, unde a stat ultimii ani în anturaj naţional-socialist. Persistând în credinţa sa că este un mare om politic, a căutat să influenţeze pe fostul Mareşal, dar s-a certat şi cu acesta, fapt care l-a situat în rândul celor ostili regimului.

Având legături vechi în cercurile engleze, a plecat din ţară cu asentimentul lui Ică Antonescu, spre a găsi o portiţă de salvare în eventualitatea prăbuşirii Germaniei.

La Cairo, Ştirbey rupe orice legătură cu Ică şi lucrează direct cu Palatul. Face toate sforţările pe lângă englezi şi americani de a obţine o debarcare de unităţi aeropurtate în România, în spatele germanilor, afirmând că armata le va da tot concursul, evitând astfel ocupaţia de către Soviete a României.

Mai susţin direct camarila familiile „princiare” Mavrocordat, Bibescu, Sturdza, Cantacuzino, Brâncoveanu, Caragea, Catargi, Krupenschi, Mavrodi, Ghika, Negroponte, Vălimărescu şi altele, socotite pionii pentru alimentarea cu material tendenţios a Aliaţilor contra U.R.S.S., socotită o primejdie reală pentru averile lor enorme.

Colateral, membrii actualei camarile, specificaţi mai

sus, păstrează legături cu restul camarilei lui Carol al II-lea, anume cu: General Paul Teodorescu, General Paul Angelescu, General Mihail, General Sichitiu, General Constantinescu-Claps, toţi naţional-ţărănişti, apoi cu Penescu, secretarul general al Partidului Naţional-Ţărănesc, şeful serviciului de informaţie al partidului, Iuca, şeful serviciului de informaţii al partidului liberal, Vişoianu şi Savel Rădulescu, modestele rămăşiţe ale lui Titulescu, Niculescu-Buzeşti, ajutorul lui Mocsonyi-Styrcea şi om în strânse legături cu Tilea de la Londra.

Tot sprijinitori ai politicii actuale a Palatului sunt de Weck, ministrul Elveţiei, Suphi Tannoer, ministrul Turciei şi intim prieten al lui Maniu, cum şi un oarecare Kaufman, consilier la legaţia suedeză, apoi doamnele de onoare Irina Procopiu şi Principesa D. Ghika.

În linii secundare avem pe Generalul Burileanu, Generalul Cihoski, Generalul Oameniţă, Generalul Carp, Generalul Cornicioiu, Eugen Titeanu, Mitilineu, General Arghiropol Epamimonda, Generalul Petre Atanasiu, General Rădescu Job, Generalul Bădescu Nicolae, Generalul Dorobanţu, Generalul Grigorescu, Generalul Sichitiu, Inspectorul V. Parisianu, Mihail Ghelmegeanu, Leucuţia, General Ilisievici, Colonel Radu Ionescu, Directorul General al Siguranţei, Colonelul Runceanu, Şeful Secţiei a II-a Marele Stat Major, Generalul Ghika, Prefectul Poliţiei Capitalei, Niculescu-Buzeşti din Ministerul Afacerilor Externe şi alţii înregimentaţi prin diferite partide reacţionare.

În general, în niciun caz nu se poate afirma că vreunul, mai mult sau mai puţin apropiat de Palat, se află acolo datorită unei credinţe sau devotamentului, căci aceste apropieri sunt rezultatul fie al unor dorinţe de promovare, fie pentru a-şi apăra averile acumulate, fie pentru obţinerea unor concesiuni materiale.

Linia reacţionară a Palatului, se distinge prin

împiedicarea cu orice mijloace a promovării proletariatului, fapt care ar duce la încetarea monopolului lor în conducerea Statului Român.

(ANIC, fond P.C.M.-S.S.I., dosar 13/1944, vol. II, f. 3 – 31).

2 – [8 iulie 19471, Bucureşti – Nota informativă intitulată „Palatul şi camarila până la 6 martie 1945”, întocmită de autorul „Istoriei camarilei de la Palat”.

La instaurarea regimului legionar în frunte cu Antonescu, puterea regală devenise iluzorie, toţi s-au lepădat de Palat, şi cei care au rămas au fost fie funcţionari, fie rămaşi din ordinul lui Antonescu.

Pe măsura succeselor regale, Palatul era şi mai neglijat, dar, cum s-a schimbat situaţia, prin apropierea trupelor sovietice de frontiera ţării, pescuitorii în apă tulbure din vechea camarilă carlistă au apărut şi, cum ştiau că nu se bucură de o atmosferă bună în opinia publică, au asaltat pe Rege să preia conducerea îndepărtării lui Antonescu, duşmanul lor, care le luase „pâinea” pentru a o da bandei lui.

Camarila a început să se mărească prin alăturarea la ea a o serie de generali, incapabili, diferiţi membri din Partidul Naţional-Ţărănesc şi Naţional-Liberal, precum şi o serie întreagă de criminali de război şi vinovaţi de dezastrul ţării.

Numele celor care furnizează o parte din camarila de la Palat şi din afara Palatului: Col. Râmniceanu, col. Bosie, col. Octav Ulea, Udrischi, Negel, Mociony Stârcea, M. Ioaniţiu, N. Malaxa, Max Auschnit, Gen. Negulescu, C.A. Cristea, Eugen Bianu, Gen. Liteanu, Gen. Aldea, Cristogeles, Gen. Ilie Creţulescu, Ştefan Ionescu, Agapie Dumitru, Dadel Catargi, Radu R. Portocală, Gen. Emil Pălăngeanu, Gen. N. Pălăngeanu, Gen. Victor Dombrovschi, Gen. N. Marinescu, lt. Vălimărescu, Rică Georgescu, Maior Liman Tacher, Kintescu, Barbu Ştirbey şi

apoi familiile: Mavrocordat, Bibescu, Sturza, Cantacuzino, Brâncoveanu, Caragea, Catargi, Krupenschi, Mavrodi, Ghika, Negroponte, toţi apropiaţi direct sau indirect de Casa Regală.

Toţi cei de mai sus sunt în cele mai strânse legături cu anglo-americanii, casele lor fiind deschise tuturor cancanurilor politice, urmărind aceeaşi ţintă, să dovedească „primejdia bolşevică”, „bestialităţile comise de armata sovietică”, „inferioritatea din toate punctele de vedere a comuniştilor români” şi rolul pe care-l au ei de a salva civilizaţia română, pe care ei o confundă cu averile lor adunate fără muncă şi pe căi absolut oneroase.

Această criminală acţiune a camarilei din jurul şi din Palat în prezent are un sprijin neţărmurit de mare în cercurile militare române, precum şi la criminalii de război şi vinovaţii de dezastrul ţării.

Influenţa care a cultivat permanent conştiinţa Regelui pe linia anglo-saxonă a pornit din partea Mamei lui, o femeie care nu iubeşte poporul român şi nu-l poate înţelege, fiind complet străină de aspiraţiile lui.

Meritul de a fi speculat situaţia revine în primul rând Colonelului Bosie, agent al Intelligence Service-ului, Negel, Generalului Sănătescu, Mocsonyi-Styrcea, apoi lui Mircea Ioaniţiu, Barbu Ştirbey, Radu R. Portocală şi, mai târziu, celorlalţi în frunte cu Maniu şi Brătianu.

Regele este o fire foarte influenţabilă, ceea ce îl situează ca o persoană puţin constantă.

Starea de spirit a Regelui şi mamei sale este evident sub influenţa anturajului, cei care sunt exponenţii capitalismului, criminalii de război şi vinovaţii de dezastrul ţării şi care conştient duc lupta contra adevăratei democraţii, care le primejduieşte existenţa.

În concluzie, orientarea Regelui şi a camarilei în această perioadă este interesată pentru trecerea României sub influenţa anglo-americană. De asemenea, Palatul caută

a se documenta cum trebuie să acţioneze faţă de agitaţiile F.N.D.-ului şi cât de mult şi până unde poate să meargă U.R.S.S.-ul în sprijinirea F.N.D.-ului.

Sfaturile primite din cercurile americane sunt de a nu se lua o atitudine fermă, nici cercurile engleze nu sunt pentru o atitudine făţisă, dar încurajează manevrele partidelor aşa-zise istorice în lupta lor pentru „un adevărat regim democratic”, scontând totodată că manevrele vor fi încununate de succes, dacă se menţine o atmosferă net anticomunistă.

În camarilă primul loc îl ocupă în această perioadă de timp, ca influenţă, Mocsonyi-Styrcea, secretarul particular al Regelui, apoi veni la rând Sănătescu, primadjutant, apoi col. Bossie, al doilea adjutant, Gen. Mihail, Max Auschnit, Paul Teodorescu, Gen. Rădescu, Gen. Ilie Creţulescu, Gen. Mardare, Gen. Negulescu, Eugen Bianu, Gen. Liteanu, col. Olteanu, Radu R. Portocală, Dadel Catargi, Gen. Aldea, Barbu Ş tirbey.

Toţi aceştia duc lupta de a îndepărta de lângă Rege pe toţi militarii care au participat la organizarea actului de la 23 august şi care, prin această acţiune, au venit în legătură cu P.C.R.

Este vorba de:

1. Gen. de Divizie Ctin Vasiliu-Răşcanu
2. Gen. de Corp de Armată Adj. Gh. Mihail
3. Gen. de Brigadă Adj. Dtru Dămăceanu
4. Col. Adj. Radu Rusescu
5. Gen. de Brigadă Ctin Anton

Această acţiune a camarilei este inspirată îndeosebi de Maniu şi susţinută în parte de reprezentanţii englezi aflaţi în ţară.

1. Gen. Vasiliu Răşcanu, considerat de camarilă comunist şi deci element periculos.

Numai datorită faptului că-şi dau seama că-i sprijinit de F.N.D., precum şi datorită calităţii pe care o are ca

Preşedinte al Secţiei Militare A.R.L.U.S. i-a împiedicat să-l arunce peste bord.

În ziua de 29 decembrie în Consiliul Superior al Oştirii, Gen. Aldea şi Racoviţă au încercat să propună epurarea Gen. V. Răşcanu. Ideea a fost respinsă de ceilalţi membri ai Consiliului.

Înainte de 23 august, Gen. V. Răşcanu era unul din apropiaţii Regelui şi foarte des solicitat de Elena.

Astăzi nu mai este.

2. Gen. Gh. Mihail până la 23 august a fost socotit ca unul din colaboratorii de bază de la Palat.

Nu era problemă în care Regele să nu ceară, în primul rând, părerea Gen. Mihail.

Relaţiile dintre Gen. Mihail şi Rege s-au menţinut bune până la începutul lunii decembrie 1945, când Gen. Mihail pentru soluţionarea crizei politice a sfătuit pe Rege că cea mai justă formulă ar fi un guvern politic, nu de tehnicieni, formulă văzută ca bună de Rege, guvern politic sprijinit de forţele de stânga.

A fost concediat din această audienţă, fără niciun cuvânt, nemaifiind chemat de atunci la Palat.

3. Gen. Dămăceanu Dtru, unul dintre sfătuitorii apropiaţi ai Regelui, până la 23 august, nu mai este primit la Palat de două luni.

Pe vremuri existau legături strânse între Rege şi Gen. Dămăceanu, nu numai oficiale, dar şi personale, de pe vremea (1938 – 1940) când Gen. Dămăceanu a funcţionat ca director de studii al Şcolii în care Regele îşi urma studiile.

În această perioadă avea acces la Rege, fără nicio formalitate şi consultat în orice chestiune mai importantă.

Refuzul de a mai fi primit la Palat i-a fost motivat Gen. Dămăceanu de către un prieten în următorii termeni:

„Anturajul Palatului îl socoteşte pe Gen. Dămăceanu nu numai că nu este devotat Regelui, dar că ar fi acum

chiar periculos tronului, pentru următoarele motive:

a. Întreţine relaţii amicale cu comunistul Emil Bodnăraş;

b. este în continuă legătură cu col. Rusescu, ale cărui sentimente, orientate spre stânga, sunt notorii.

c. a susţinut permanent pe Gen. Vasiliu Răşcanu, atât ca om cât şi ca militar, pentru a se admite urmărirea acestuia ca Ministru de Război;

d. În calitate de Subsecretar de Stat la Interne sub primul guvern Sănătescu, a sabotat politica de represiune pe care Gen. Aldea voia s-o ducă împotriva stângii, în calitate de Ministru de Interne.

e. Peste capul camarilei, fără ştirea ei şi cu nesocotirea protocolului, a introdus în audienţă la Rege pe Gen. Vinogradov.

Pentru a-l izola i s-a dat un concediu.

4. Col. Radu Rusescu nu este primit la Palat de două luni de zile, deşi a cerut audienţe.

Demisionat din armată în semn de protest, la instaurarea regimului lui Antonescu a continuat să păstreze legături străine cu Palatul şi, îndeosebi, cu Regele până la 23 august.

Audienţele cerute la Rege îi sunt refuzate deoarece camarila, având bănuiala că ar avea legături cu P.C.R., caută să alimenteze continuu atmosfera aceasta creată în jurul lui, ştiindu-l dintotdeauna adversar al lor.

Această camarilă joacă un rol nefast în politica ţării, prin tendinţa ei de a angaja Regele pe o linie îndreptată împotriva maselor populare democratice, iar în politica externă de a o izola de U.R.S.S., dacă nu chiar a o îndrepta împotriva ei.

Prin influenţa acestei camarile, Regele urmează sfaturile lui Maniu de a lua o atitudine ostilă grupărilor şi partidelor democratice.

Regele şi Curtea Regală caută mereu sprijinul

britanic prin desele intervenţii care le fac acestora şi dau crezare tuturor zvonurilor despre posibilitatea unui conflict între U.R.S.S. şi anglo-americani.

(ANIC, fond P.C.M.-S.S.I., dosar 13/1944, vol. II, f. 115 – 119).

CAPITOLUL IX

„JURNALUL DE TEMNIŢĂ" AL GRUPULUI MAREŞAL ANTONESCU

Excepţie făcând atâtea împliniri şi eşecuri, veacul al XX-lea a oferit, periodic, românilor şi spectacolele mai multor… „PROCESE ALE SECOLULUI": procesul comuniştilor din Dealul Spirii (ianuarie-iunie 1922), procesul lui Corneliu Zelea Codreanu (mai 1938), procesul guvernării I. Antonescu (mai 1946), procesul P.N.Ţ. (octombrie-noiembrie 1947) şi, desigur, ultimul dar nicidecum în cele din urmă, procesul soţilor Ceauşescu (decembrie 1989).

În fapt, au fost, în ordine strict-cronologică, unul mai penibil decât altul, dovedindu-se, cu trecerea timpului, fiecare în parte sau toate la un loc tot atâtea fiasco-uri, sub toate aspectele (organizare, juridic, politic, relevanţă, semnificaţie istorică etc.). Este motivul pentru care istoria deja le-a rânduit, fără menajamente şi fără excepţii, acolo unde şi cum trebuie, ele înscriindu-se, după scurgerea anilor, în rândul „proceselor", al înscenărilor judiciare de cea mai joasă speţă, practic în afara legii. Ceea ce, netăgăduit, spune totul despre „valoarea", juridică sau simbolică, a „judecăţilor" înfăptuite…

După cum cititorul a constatat, în această serie intră şi „procesul" – dacă nu cumva reprezintă „vedeta" înscenărilor judiciare organizate vreodată la/de Bucureşti?! – al echipei guvernamentale a lui Ion Antonescu377, denumit în epocă al „Marii Trădări Naţionale", organizat fiind, ceea ce s-a afirmat şi recunoscut chiar în 1946 şi consecvent mai apoi, sub egida

penibilului „Tribunal al Poporului” din Bucureşti. Lucrurile sunt însă foarte bine cunoscute, mai cu seamă după deschiderea arhivelor în 1990 şi apariţia a numeroase monografii şi volume de documente378. De această dată, avem în atenţie un episod cvasi-integral necunoscut379 din vremea „procesului” de tristă faimă.

Pentru început, să precizăm că, în urma loviturii de stat de la 23 august 1944, Mareşalul Antonescu şi unii dintre principalii săi colaboratori arestaţi au fost ţinuţi timp de câteva ore la Palatul Regal din Calea Victoriei. Apoi, predaţi comuniştilor conduşi de inginerul „Ceauşu” (Emil Bodnăraş), ei au fost transportaţi şi adăpostiţi într-o casă secretă a P.C.R. din Cartierul Vatra Luminoasă, unde au rămas până la 28 august 1944.

377 Vezi Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2002, 463 p.

378 Vezi, îndeosebi, *Procesul Mareşalului Antonescu. Documente*, vol. 1 – 3, editor Marcel-Dumitru Ciucă, Bucureşti, Editura Saeculum I.O./Editura Europa Nova, 1998; Ioan Dan, *„Procesul” Mareşalului Ion Antonescu*, Bucureşti, 1993; Gh. Buzatu, Mircea Chiriţoiu, eds., *Agresiunea comunismului în România*, vols. 1 – 2, Bucureşti, Editura Paideia, 1998.

379 Cele dintâi informaţii şi probe le-am publicat în cursul acestui an (v. Gh. Buzatu, *Din Jurnalul de supraveghere a Grupului Ion Antonescu, întocmit de gardieni, în perioada 3 aprilie – 28 mai 1946*, în „Historia”, nr. 2/2005, p. 40 – 43; Gh. Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cârstea, eds.*Jurnalul de temniţă „(aprilie-mai 1946) al Grupului Mareşalului Antonescu)*, în *Istorie şi societate*, II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, p. 513 – 601); Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei*: *Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 489 şi urm.

când fură preluaţi – la cerere – de reprezentanţii forţelor ocupante sovietice. După două zile, grupul a fost trimis cu destinaţia Moscova, unde a ajuns la 3 septembrie 1944, pentru a fi instalat într-o vilă din vecinătatea capitalei ruseşti, la Castelul Goliţin, pentru perioada septembrie 1944 – iunie 1945. Detalii din cele mai interesante asupra acestei perioade aflăm din memoriile generalului Constantin Pantazi, fostul ministru de război al anilor 1942 – 1944, el însuşi arestat la 23 august 1944 şi devenit membru al grupului de

380

prizonieri români de război în URSS. Ulterior, prizonierii, găzduiţi după 17 iunie 1945 în celebra închisoare Lubianka a NKVD-ului, din centrul Moscovei, au fost supuşi unor anchete dure şi intense, toate documentele întocmite cu acel prilej, păstrate şi ordonate cu

381

grijă de autorităţile sovietice fiind recent editate. Deţinerea ex-demnitarilor români în spatele gratiilor, după cum şi a generalilor germani (în frunte cu feldmareşalul von Paulus) sau a ultimului împărat chinez, ajunşi, cu toţii, din motive evidente, prizonierii „de lux" ai Kremlinului, n-a rămas totuşi complet lipsită de urme… Din când în când, guvernul sovietic, presa indiscretă şi diplomaţii occidentali acreditaţi la Moscova au solicitat ori au dezvăluit diverse amănunte. Astfel, după ce însuşi liderul sovietic V.M. Molotov a anunţat la 18 septembrie 1944 că urma să se publice fără întârziere lista „criminalilor de război" români şi germani arestaţi în România în august 1944382, chiar a doua zi presa moscovită a găzduit lista celor aflaţi în detenţie383. Deja între timp ambasadorul britanic la Moscova, Sir A. Clark Kerr, primise un mesaj din partea lui A.I. Vîşinski, liderul adjunct al MAE al URSS, cuprinzând numele primilor zece prizonieri români şi germani aduşi de

la Bucureşti – ex-Mareşalul Antonescu, M. Antonescu, C. Pantazi, C.Z. Vasiliu şi colonelor Mircea Elefterescu384. După mai multe luni, a fost rândul ministrului american la Bucureşti, Burton Y. Berry, să se intereseze de soarta grupului de la Moscova385, iar aceasta în preajma şi, mai cu seamă, în timpul sau după terminarea „procesului" din 6 – 17 mai 1946. Concomitent, Legaţia britanică s-a lăsat, la un moment dat, surprinsă de o ştire falsă, cum că Antoneştii ar fi fost deja aduşi la Bucureşti în ianuarie 1946386, pentru ca ulterior Misiunea Militară britanică să stabilescă cu precizie sosirea grupului Antonescu la începutul lunii aprilie 1946 şi debutul „procesului" la 6 mai 1946387. Din corespondenţa diplomatică n-au lipsit ştirile potrivit cărora, prin judecarea lui Antonescu, guvernul comunizant de la Bucureşti îşi propusese şi compromiterea liderilor istorici Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu388. Este interesant că problema „criminalilor de război" s-a aflat la ordinea zilei, în lunile martie – iunie 1946.

380 Vezi Constantin Pantazi, *Cu Mareşalul până la moarte*. *Memorii*, ediţie Al. V. Diţă şi Adrian Pandea, Bucureşti, Editura Publiferom, 1999, p. 321 – 339. Memorialistul insistă şi asupra tratamentului, în general convenabil, rezervat înalţilor prizonieri în Rusia, până la terminarea războiului în Europa, în mai

1945.

381 Cf. *Lotul Antonescu în ancheta Smerş*, *Moscova*, *1944 – 1946*. *Documente din arhiva FSB*, Iaşi, Editura Polirom, 2006, 467 p.

382 Great Britain, Public Record Office, FO – 371/44 039 (telegrama nr. 2 479/18 septembrie 1944, Sir A. Clark Kerr către Foreign Office), f. 3.

383 *Ibidem*, f. 5 (telegrama nr. 2 484/19 septembrie 1944, Kerr către Foreign Office).

384 *Ibidem*, f. 10 (Mesajul lui Kerr către A. Eden, 18 septembrie 1944).

385 Vezi *Procesul Mareşalului Antonescu. Documente*, I, doc. nr. 5, 6; *Procesul*... II, doc. nr. 16.

21, 28, 3738.6

386 PRO, FO – 371/59 167 (telegrama nr. 111/22 ianuarie 1946, Le Rougetel către Foreign Office).

387 Idem, Misiunea Militară britanică la Bucureşti către War Office, rapoartele nr. 159/16/46 din 25 aprilie 1946 şi nr. 5 113/429 din 2 mai 1946.

388 *Ibidem* (raportul nr. 118/1946, A. Holman către Foreign Office).

şi pe canalul Londra – Moscova – Washington389. Aşa, de exemplu, la 26 februarie 1946, ambasadorul sovietic la Londra, F.T. Gusev, s-a interesat dacă guvernul britanic era de părere ca grupul Antonescu să fie judecat la Bucureşti, iar, la 18 martie 1946, *Foreign* Qffice-ul a luat act390. În context, Washingtonul a fost de asemenea înştiinţat şi n-a avut obiecţii391.

O altă problemă ce a apărut la un moment dat pe agendă privea audierea unor ex-demnitari antonescieni la procesul de la Nürnberg. În acest sens, a fost chestionat însuşi celebrul procuror american Jackson, care a recomandat că nu era de dorit ca listele propuse de sovietici cu „criminali de război" să fie conexate cauzei marilor criminali de război nazişti392. În consecinţă, diplomaţii străini s-au limitat în a urmări desfăşurarea „procesului" de la Bucureşti şi au consemnat – atât Holman, cât şi Berry – deznodământul: condamnarea şi execuţia lui Ion Antonescu şi a principalilor săi

393

colaboratori (Mihai Antonescu, C.Z. Vasiliu şi Gh. Alexianu) la 1 iunie 1946. În ceea ce-l privea pe ministrul URSS la Bucureşti, S.I. Kavtaradze, acesta a informat prompt Moscova – prin telefonogramă secretă din 1 iunie 1946 (orele 15, 15) – că Mihai I tocmai confirmase condamnarea la moarte a lui Ion Antonescu, Mihai

Antonescu, C.Z. Vasiliu şi Gh. Alexianu, execuţia lor fiind posibilă în ceasurile imediat următoare394.

Se ştie prea puţin că, în perioada în care s-a pregătit, s-a desfăşurat sau a urmat sentinţei „procesului" din 6 – 17 mai 1946, acuzaţii, deţinuţi în condiţii speciale, s-au aflat tot timpul sub strictă supraveghere. În mod concret, pentru fiecare deţinut s-au asigurat „încadrarea" şi observarea, de către „specialişti" ai Direcţiei Generale a Poliţiei, 24 de ore din 24, iar, pentru ca la sfârşitul fiecăreia dintre „schimburile" planificate pentru detectivi şi gardieni (după programul zilnic – orele 7 – 15, 15 – 23 şi, respectiv, 23 – 7), copoii noilor structuri secrete ale guvernului dr. P. Groza trebuiau să întocmească raportări privind comportamentul fiecăruia dintre demnitarii puşi sub acuzaţie395, cărora li s-a adăugat Maria Antonescu, soţia mareşalului, încarcerată pentru... acest motiv, singurul. După cum se vede, toţi detectivii sau gardienii rânduiţi în fiece schimb şi-au comunicat la sfârşit observaţiile şi constatările, ele au fost apoi centralizate şi semnate, desigur, semn de garanţie pentru precizie ori asumarea responsabilităţii „misiunii împlinite"... În acest fel s-a născut un document deosebit pentru istorie, un veritabil jurnal de temniţă

389 Cf. mesajul nr. 45 – A/26 februarie 1946, F.T. Gusev către E. Bevin sau telegrama nr. 1 463/7 martie 1946, lordul Halifax către Foreign Office.

390 Vezi Raportul nr. 3 678/1 197 către F.T. Gusev.

391 Telegrama nr. 3 395/9 aprilie 1946, Foreign Office-ul către Ambasada din Washington; telegrama nr. 2 538/19 aprilie 1946, lordul Halifax către Foreign Office.

392 Telegrama nr. 2 810/3 mai 1946, lordul Halifax către Foreign Office.

393 Telegrama nr. 710/2 iunie 1946, Holman către Foreign Office.

394 T.V. Volokitina, ed., *Vostocinaia Evropa v*

dokumentah rossiiskih arhivov. *1944 – 1953*, I, *1944 – 1948*, Moskva, 1997, p. 463 – 464, doc. nr. 152.

395 Aceştia erau: (în detenţie) ex-mareşalul Ion Antonescu, profesorul Mihai Antonescu, generalul Constantin Pantazi, generalul Constantin Z. Vasiliu, Titus Dragoş, generalul Gheorghe Dobre, Ion Marinescu, profesorul Traian Brăileanu, generalul Dumitru Popescu, generalul Constantin Petrovicescu, Constantin Buşilă, Nicolae Mareş, dr. Petre Tomescu, profesorul Gheorghe Alexianu, Radu Lecca şi Eugen Cristescu, iar (în contumacie) erau judecaţi Horia Sima, Constantin Dănulescu, Vasile Dimitruc, Mihail Sturdza, Ion Protopopescu, Corneliu Georgescu, Constantin Papanace şi Vasile Iaşinschi, în total 24 de persoane, acuzate conform legilor nr. 312/1945, nr. 61/1946 şi Codului de Procedură Penală în exerciţiu (articolele 241 şi următoarele) (cf. *Procesul Mareşalului Antonescu*, I, p. 60 şi urm., Actul de acuzare nr. 1 din 29 aprilie 1946).

colectiv396, fiind ţinut – caz straniu – nu de inculpaţi, ci chiar de către cerberii „Tribunalului Poporului”. „Jurnalul”, recent descoperit în arhive, acoperă perioada 3 aprilie – 28 mai 1946, datele limită ale supravegherii grupului Ion Antonescu în condiţiile precizate. Valoarea documentară a „Jurnalului” se impune de la sine, graţie acestei surse reuşind să aflăm detalii noi şi precise privind comportamentul şi, mai cu seamă, opiniile inculpaţilor despre faptele anilor 1940 – 1940 şi, nu în cele din urmă, despre drama lor după pronunţarea sentinţei la 17 mai 1946, iar, pentru unii dintre ei (ex-mareşalul Ion Antonescu, Mihai Antonescu, prof. Gh. Alexianu şi generalul C.Z. Vasiliu), în ultimele lor zile de viaţă, înaintea execuţiei la 1 iunie 1946. Altfel spus, ce era altceva decât un reportaj cu ştreangul la gât?!

Pentru a-i înlesni cititorului consultarea acestui reportaj, supunem în continuare – după excelenta ediţie a

Procesului Mareşalului Antonescu – „filmul” sumar al

desfăşurării dezbaterii judiciare din capitala României (6 – 17 mai 1946):

Luni, 6 mai 1946 – Deschiderea „procesului” (ora 8, 15): citirea Actului de acuzare şi interogatoriul ex-Mareşalului Ion Antonescu (cu începere de la orele 17, 25);

Marţi, 7 mai 1946 – Interogatoriile lui Mihai Antonescu, Constantin Pantazi, C.Z. Vasiliu, Titus Dragoş, Gh. Dobre, Ion Marinescu (dimineaţa), iar, în şedinţa de după-amiază, Traian Brăileanu, D. Popescu, Constantin Petrovicescu, Constantin Buşilă, N. Mareş, P. Tomescu, Gh. Alexianu şi Radu Lecca;

Miercuri, 8 mai 1946 – Interogatoriul lui Eugen Cristescu, fostul director al *Serviciului Special de Informaţii*. Începe audierea martorilor propuşi de acuzaţi, dintre care unii, deşi strigaţi, nu s-au prezentat (istoricul Gh. Brătianu, Iuliu Maniu, liderul PNŢ), în schimb au depus mărturii generalul Ilie Şteflea, fost şef al MStM, generalul Socrate Mardare, fostul subşef al MStM, Gh. Davidescu, Ovidiu Vlădescu, Al. Marcu ş.a.

Joi, 9 mai 1946 – Se continuă audierea martorilor (Gh. Brătianu, Constantin I.C. Brătianu, Victor Slăvescu, mitropolitul N. Bălan, Tudor Arghezi, Victor Eftimiu, Grigore Niculescu-Buzeşti ş.a.);

Vineri, 10 mai 1946 – Continuă audierea martorilor (colonel Radu Daviescu, fost şef al Cabinetului Militar al lui I. Antonescu, dr. W. Filderman ş.a.);

Sâmbătă, 11 mai 1946 – Se continuă audierea martorilor, începând cu ora 8, 20 (Iuliu Maniu), după-amiază Iuliu Maniu citeşte, corectează şi semnează depoziţia de dimineaţă (iar, în final, strânge mâinile acuzaţilor Titus Dragoş, Mihai Antonescu şi Ion Antonescu), apoi generalul Aurel Aldea, Oliviu Verenca ş.a.

Duminică, 12 mai 1946 – Rechizitoriul acuzatorului

public şef V. Stoican (partea întâi);

Luni, 13 mai 1946 – Rechizitoriul lui V. Stoican (partea a II-a), apoi rechizitoriile acuzatorilor publici Dumitru Săracu' şi C. Dobrian, urmate de pledoariile apărării (avocat C. Paraschivescu-Bălăceanu pentru ex-mareşalul Antonescu, avocat Eugen Ionescu pentru Mihai Antonescu, avocat Paul Roşu

396 Arhiva CNSAS, Bucureşti, fond 40 010, „Tribunalului Poporului", 1946, Ministerul Afacerilor Interne al R.P.R., vol. 44, II. 6 – 10, 14 – 75, 188).

397 *Procesul*... I, p. 28 – 32.

pentru C.Z. Vasiliu ş.a.m.d.

Marţi, 14 mai 1946 – Continuă pledoariile apărării (avocat Miron Eliade pentru Gh. Alexianu, avocat I. Lucaciu pentru Eugen Cristescu ş.a.), iar în final, între orele 21 şi 1, 15, s-a acordat ultimul cuvânt acuzaţilor, în ordine: Ion Antonescu (între orele 21, 10 şi 23, 15), M. Antonescu, C. Pantazi, Titus Dragoş, Gh. Dobre;

Miercuri, 15 mai 1946 – Se continuă, în absenţa ex-Mareşalului Antonescu, ultimul cuvânt al acuzaţilor: Ion Marinescu, Traian Brăileanu, D. Popescu, C. Petrovicescu, C.D. Buşilă, P. Tomescu, Gh. Alexianu, Radu Lecca şi Eugen Cristescu, iar, la sfârşit, Curtea anunţă verdictul pentru 17 mai 1946;

Vineri, 17 mai 1946, seara – Se pronunţă sentinţa nr. 17, deşi redactarea documentului s-a terminat abia la 20 mai 1946. Toţi acuzaţii au declarat recurs în şedinţă, iar recursurile au fost examinate şi respinse de înalta Curtea de Casaţie şi Justiţie la 25 mai 1946 şi 29 mai 1946.

Sâmbătă, 1 iunie 1946, începând cu orele 18, 02 – Aplicarea sentinţei în privinţa celor condamnaţi la moarte în 17 mai 1946 şi cărora nu li se comutaseră pedepsele: Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Gh. Alexianu, C.Z. Vasiliu.

A fost – altfel decât trebuia să fie, ori, cine ştie, poate că astfel fusese planificat (?) – mai mult decât o execuţie –

un măcel, înfăptuit la Bucureşti, dar proiectat la Kremlin… De către însuşi Marele învingător al lui Adolf Hitler, Generalissimul I.V. Stalin, el însuşi… Hitler al II-lea!

— ANEXĂ-APRILIE-MAI 1946, BUCUREŞTI – „JURNALUL DE TEMNIŢĂ" ŢINUT DE DETECTIVII CARE AU SUPRAVEGHEAT GRUPUL MAREŞAL ION ANTONESCU, ÎN PREAJMĂ, ÎN TIMPUL ŞI DUPĂ „PROCESUL MARII TRĂDĂRI NAŢIONALE".

RAPORT

de supravegherile făcute arestaţilor de la Tribunalul Poporului 3 aprilie 1946 *Orele 7 – 15*

1. ION ANTONESCU – a luat contact cu avocatul destinat – Decanul Baroului. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – se simte cu dureri de cap. A fost în sala de şedinţe şi s-a consultat cu avocatul. (I.B.)

4. EUGEN CRISTESCU – a cerut să fie mutat în altă cameră, deoarece unde este acum trage, fiind ciment pe jos. (Agopian)

5. [GHEORGHE] ALEXIANU – nimic de semnalat. (Wagner)

6. [MIRCEA] ELEFTERESCU – a povestit detectivului de modul cum a fost arestat, cum a stat în Rusia. (Vrânceanu)

7. [I.] TOBESCU – a întrebat dacă şi Maria Antonescu a fost adusă aici şi unde vor fi judecaţi. A spus că în Rusia a fost împreună cu Cristescu în aceeaşi cameră şi nu înţelege că şi aici nu poate fi împreună. (Almăşanu)

8. SALONUL COMUN – toţi au fost chemaţi la anchetă, cu excepţia unui anume [C. D.] Buşilă şi acesta se plângea că el de ce n-a fost chemat. Au discutat între ei, despre proces şi despre avocaţii care îi apără. (Abramovici)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Parpală)

2. MARIA ANTONESCU – se plânge că-i mâncarea proastă, a vomitat iar. S-a plâns, de asemeni, de noua gardă care sunt mult mai proşti ca ceilalţi. (Ionescu Victoria)

3. MIHAI ANTONESCU – i-a venit rău şi a căzut jos, după convorbirea avută cu avocatul său. În sala de şedinţe au fost şi gazetari de la „România Liberă”. (Miroiu)

4. ALEXIANU – i s-a adus de acasă un pachet cu mâncare. (Moraru)

5. TOBESCU – a fost liniştit, totuşi cere să fie mutat în altă celulă (cameră). (Dincă)

6. ELEFTERESCU – a povestit ce a făcut în Capitală pe timpul bombardamentelor. (I.

Şt.)

7. EUGEN CRISTESCU – a întrebat dacă Maniu şi Brătianu, care sunt puşi ca martori ai acuzării, vor încerca să acuze, va avea chiar el personal multe de spus contra lor, întrucât ei sunt cei care au pregătit războiul cu Germania, iar [I.] Gigurtu este acela care a tratat, cu mult înainte, eventuala acţiune antisovietică.

8. SALONUL COMUN – toţi deţinuţii au fost în sala de şedinţe până la orele 21, unde au consultat dosarele. (Rusu Ion)

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – a spus că nu înţelege de ce n-a fost dusă de aici şi ea odată cu Elefterescu şi ceilalţi. A spus că abia aşteaptă ca să apară la proces, să vadă cine din Patronaj a furat miliarde. (Butnariu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

4. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (Velea)

5. ALEXIANU – a spus că a scăpat din Rusia ca să-i

împuşcăm noi aici, dar nu-i pare rău, că va scăpa România. (Ionescu C.)

6. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

7. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

8. SALONUL COMUN – deţinuţii au dormit liniştiţi. (Olimpiu)

RAPORT

asupra deţinuţilor din celulele speciale pe ziua de 10 aprilie 1946 Schimbul 7 h – 15 h

[CONSTANTIN Z.] PIKI VASILIU – cere să i se pună un robinet la baie, cere să fie scos jumătate de oră la aer şi, dacă se poate, câte un ziar de citit. Spune, de asemeni, că, unde a fost [în Rusia], a fost bine tratat şi că şi-a schimbat complet părerea ce a avut-o înainte despre această ţară. (P.B.)

* * *

MIHAI ANTONESCU – se scoală la orele 7, 30 plângând, spunând să i se dea un pistol să se împuşte singur. A cerut să i se aducă ţigări, a băut cafeaua cu lapte şi a fost liniştit până la orele 8, 30, când a început să dea semne de vădită alienaţie mintală. Starea mintală zdruncinată, la întrebare nu a dorit nimic. (Moscu)

* * *

ION ANTONESCU – a pus întrebarea cine este ministru de Interne şi cum a rămas cu Ardealul şi cu celelalte frontiere. A fost mulţumit de hrana care i s-a dat, cere să i se schimbe cearşaful şi faţa de pernă, să i se dea ochelarii, să i se repare robinetul de la baie, de asemeni, să i se dea cărţi de citit. (G. Desagă)

* * *

[CONSTANTIN] PANTAZI – cere schimburi şi prosop pentru baie. (Niculescu S.)

Şeful Echipelor.

Comisar-şef.

(ss) Niculescu Ştefan

NOTĂ

de supravegherea lui M. ANTONESCU, pe ziua de 10 aprilie 1946 Orele 15 – 23

Tot timpul a fost nervos şi se fixa cu ochii într-un colţ vorbind ruseşte, dar neputând ca să-l înţeleg decât numai numele „Vasile Nicolaievici”. La prânz nu a mâncat şi nici seara, a fost tot timpul într-o stare nervoasă, iar în timpul zilei spunea ca să nu-l împuşte pe la spate ci în piept, căci el nu este laş. (R.)

NOTĂ

de supravegherea lui PANTAZI, pe ziua de 10 aprilie 1946

Orele 15 – 23

În tot timpul am fost întrebat dacă funcţionează baia cu apă rece şi caldă, pe urmă am fost rugat să stau mai în fund că intră la toaletă. A voit să mă servească cu o ţigară şi i-am spus că-i mulţumesc că am, el a spus că nu a avut în ce să ia, căci ruşii de la Moscova iau dat foarte multe. Nu-i pare rău că a cunoscut Rusia, întrucât este un popor civilizat.

RAPORT asupra deţinuţilor din celulele speciale

Orele 23 – 7 dimineaţa

PIKI VASILIU – a dormit liniştit de la orele 23, 30 până la 7 dimineaţa, sănătos, nimic deosebit de semnalat. (Popilian)

* * *

ION ANTONESCU – a fost găsit în pat la orele 23 şi la orele 7 a fost lăsat tot în pat. S ănătos, nu a cerut nimic. (Vasiliu)

* * *

MIHAI ANTONESCU – este foarte agitat, dând simptome de alienaţie mintală, nu a mâncat. (Georgescu)

* * *

PANTAZI – a dormit liniştit până la orele 5, 30 dimineaţa, sănătos, a cerut din nou prosop şi schimburi.

(Stănescu)

Şeful Echipelor, Comisar-şef, (ss) Şt. Niculescu

NOTĂ

de supravegherea lui C.Z. VASILIU, în ziua de 10 aprilie 1946 Orele 15 – 23

Când a venit Dl. Doctor, a spus că se simte mai bine şi l-a rugat ca să deschidă apa, că nu poate să se spele. A mai spus că el a făcut acest local şi acum el îl moşteneşte. A cerut săpun de la Dl. Doctor, săpun care i-a fost trimis prin Dl. Locotenent de serviciu. Mi-a cerut apă şi hârtie de closet, spunând că poate să fie şi nişte ziare vechi. Când s-a stins lumina, a spus că ar trebui să fie lămpi de rezervă. Când s-a adus masa de seară, Locotenentul a spus că încă nu a primit ordinul, el a răspuns că mâncarea ar trebui să o aducă de la restaurantul Continental. (A.O.)

NOTĂ

de supravegherea lui C.Z. VASILIU, în ziua de 11 aprilie 1946

Orele 7 – 15

Sus-numitul a cerut să i se aducă săpun, prosop de şters, pentru ca să facă baie şi să i se aducă schimburi căci a făcut păduchi. Spune că tratamentul de aici e incomparabil faţă de cel din Rusia. Ei stăteau acolo la Castelul Prinţului Galiţin la 40 km de Moscova, erau păziţi de ofiţeri, căpitani şi maiori, comandaţi de un general, mâncau în veselă de argint şi aveau icre negre la discreţie. Pretinde să i se dea libertatea de a ieşi o oră dimineaţa la aer, iar în timpul zilei să se stingă lumina pentru o oră cel puţin căci îl supără la vedere şi în acest interval să-şi odihnească ochii. (M.V.)

NOTĂ

de supravegherea lui MIHAI ANTONESCU în ziua de 11 aprilie 1946

Orele 7 – 15

De dimineaţă când s-a sculat mi s-a adresat

spunându-mi că a avut o criză cum nu a mai avut în viaţă. A spus că unde sunt lucrurile lui, că el ar avea nevoie să vorbească cu cineva mai mare care să-i lămurească situaţia că ieri a fost un domn care i-a spus că Guvernul o să hotărască şi o să-i dea drumul. Când a venit Doctorul în vizită i-a promis că o să-i dea vitamine, el răspunzând că, după cum vine, vede că are încă de stat. A căutat să mă întrebe cine sunt miniştrii de Interne şi Finanţe, la care nu i-am răspuns, el spunându-mi în completare că în Rusia au fost la curent cu toate, ştie că Prim-Ministru este Dr. Petru Groza şi Vice [-premier] Gh. Tătărescu, după care a început să vorbească singur franţuzeşte, ruseşte. (P.B.)

NOTĂ

de supravegherea lui PANTAZI CTIN în ziua de 11 aprilie 1946

Orele 7 – 15

A cerut un prosop, prosop care i s-a adus de către Dl. Locotenent, de asemenea, a cerut pijama şi pantaloni, care i s-au adus tot de către Dl. Locotenent. La ora 10 i s-a adus un ceai, un iaurt şi două bucăţi de pâine.

La ora 13, 30 s-a servit masa de către un Plutonier. Nu a vorbit nimic, având o carte de citit. (B.N.)

NOTĂ

de supravegherea lui ION ANTONESCU pe ziua de 11 aprilie 1946

Orele 7 – 15

Sus-numitul a cerut Domnului Locotenent să pună în vedere soldaţilor să nu mai armeze şi dezarmeze pistoalele în timpul nopţii, deoarece nu poate să doarmă. A mai cerut să i se cumpere o pereche papuci de papură şi o săpunieră. De felul cum s-a servit masa a fost foarte mulţumit. (S.R.)

RAPORT

de supravegherile din arestul acestei Direcţii Generale a Poliţiei 11 aprilie 1946

Orele 15 – 23

1. MIHAI ANTONESCU – a fost tot timpul nervos şi a băut foarte multă apă, a cerut să i se aducă medicul, căruia i-a declarat că, începând din ziua de 12 curent, declară greva foamei, seara nu a mâncat. A rugat pe ambii locotenenţi să roage pe Dl. Secretar General [Avram] Bunaciu să vină la arest să vorbească cu el. Este nemulţumit de tratamentul la care este supus, spunând că în U.R.S.S. a fost mult mai bine tratat, pe urmă s-a culcat. (Şt. Vasiliu)

2. C.Z. VASILIU – la ora 15, 15 a cerut apă, după care a dormit liniştit. La ora 18, 30 a protestat că i s-a schimbat pătura, i s-a luat pătura bună şi i s-a dat alta mai uzată. A avut dispoziţie bună. (V. Stănescu)

3. ALEXIANU – după ce a intrat în celulă a întrebat pe detectiv dacă poate să-i spună ce guvern este în România? Detectivul nu i-a răspuns, după care a fumat o ţigară. (Boris L.)

4. RADU LECCA – a cerut detectivului un chibrit, detectivul a ridicat din umeri că nu are, după aceasta a cerut chibrit pe ruseşte, detectivul de asemenea i-a răspuns prin acelaşi gest. După o trecere de timp s-a dresat din nou, spunând „cu pereţii pot vorbi?”, şi a mai spus: „Eu vinovat de război, dar cei ce au luat Basarabia în 1918 unde sunt? La cârma ţării. Am văzut aici pe Curelea care mi-a luat maşina, cartofii şi zeama de pătlăgele roşii”. După un timp iar a început: „Am fost luat în Rusia fără cămaşă şi m-a trimis înapoi cu această haină”; a arătat detectivului o haină pe care o adusese pe braţ. (I. Ştef.)

5. PANTAZI – nu a vorbit nimic în tot timpul decât a cerut apă fiartă pentru băut. (N. Georgescu)

6. TOBESCU – după ce a fost introdus în celulă s-a oprit în faţa ferestrei culoarului, întrebând cât e ceasul şi dacă poate să se culce; nerăspunzând nimeni, a exclamat: „A, nepanimaium” [A, nu înţelegem], după care s-a dezbrăcat şi s-a culcat. (Ion Ionescu)

7. ELEFTERESCU – după ce a intrat în celulă a întrebat pe detectiv cât este ceasul, nu i s-a răspuns nimic, după 5 minute a întrebat dacă merge duşul de la baie; de asemenea, nu i s-a răspuns nimic. Până la urmă a început să mănânce. (Tulbure A.)

8. MARIA ANTONESCU – se găsea într-o stare vizibilă de nervi, deoarece îi tremurau mâinile, a fumat, aruncând scrumul în closet, după care a întrebat pe detectiv dacă closetul are apă, nu i s-a răspuns nimic, imediat a aprins o altă ţigară, părând mai calmă.

(S.A. Farcaş)

9. E. CRISTESCU – a întrebat pe detectiv cine este ministru de Interne; văzând că nu i se răspunde, a întrebat pe detectiv dacă este rus, după care a mai spus că închisoarea este după planul lui construită. (Brumă)

11/12 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – în tot timpul a fost liniştit, a dormit până la terminarea serviciului.

2. MARIA ANTONESCU – a fumat câteva ţigări, după care s-a culcat, vorbind, cu capul în jos, din timp în timp se uita la detectiv. Spunea detectivului că este arestată de 1 an şi 7 luni şi o poartă mereu prin închisori, fără hrană de ajuns, că este suferindă de inimă şi plămâni. La ora 11, 45 a adormit şi s-a deşteptat la ora 12, 25 speriată, a fumat două ţigări după care s-a culcat din nou. În timpul somnului geme şi are tresăriri accentuate. La ora 7 s-a trezit speriată, întrebând cât e ora. A spus că nu are prosop şi săpun ca să se spele.

3. MIHAI ANTONESCU – este în stare nervoasă, când a intrat Dl. Secretar General Bunaciu cu Dl. Inspector; după ce au plecat, detectivul a fost întrebat cine sunt aceşti domni, nu i s-a răspuns. A spus că nu mai recunoaşte pe români, că s-au făcut răi. De Dl. Bunaciu a spus că îşi reaminteşte că este Tătăranu, adică Dl. Ceauşu398, că aşa-i spunea în ziua de 23 august 1944 şi că

ar vrea să vorbească cu Dl. Tătăranu, având să-i spună mai multe lucruri care ar fi de folos pentru Statul Român; a mai spus că el a venit în ţară cu gânduri bune, pentru a arăta greşeala care s-a făcut faţă de U.R.S.S. Când a fost Dl. Ministru pe la arest i s-a părut că este Dl. Prim-Ministru Groza şi că ar dori să-i vorbească. A mai întrebat dacă Dl. Lucreţiu Pătrăşcanu este tot la Justiţie şi câţi comunişti sunt în Guvern; nu i s-a răspuns nimic. A vorbit foarte mult despre U.R.S.S., cum erau trataţi de bine, că ruşii sunt oameni foarte buni şi disciplinaţi. A vorbit de starea nervilor în care se găseşte, că ostaşii vor să-l împuşte din ordinul Mareşalului. A vorbit despre Generalul Pantazi, că el ar fi voit să-l cureţe pe timpul guvernării, fiind în ceartă cu el şi cu Generalul C.Z. Vasiliu şi că Mareşalul este însărcinat să formeze Guvernul din ordinul Moscovei, dar el ştie cum Mareşalul şi-a bătut joc de toţi politicienii, folosindu-i 4 ani numai la nevoile lui.

4. C.Z. VASILIU – se găseşte într-o stare nervoasă, s-a închinat după care s-a culcat.

5. PANTAZI – a dormit tot timpul liniştit. La ora 5, 10 s-a deşteptat, întrebând cât este ceasul.

6. ELEFTERESCU – la ora 11 şi-a spălat ciorapii şi batistele, a făcut duş, după care s-a culcat şi a dormit liniştit.

398 Confuzie: Inginerul „Ceauşu” nefiind altul decât Emil Bodnăraş!

7. ALEXIANU – a poftit pe detectiv pe scaun, l-a întrebat dacă este român, cât este ceasul? Când e Paştele? Cât costă o pâine? I s-a răspuns numai cât este ceasul. În intervalul de la ora 23 – 7 dimineaţa vorbea singur şi pe urmă plângea.

8. RADU LECCA – la ora 23 a cerut detectivului un foc, spunându-i că ştie că n-are voie să vorbească. A spus cum a petrecut în Rusia. A întrebat cine este ministru de Interne şi ce politică face? Nu i s-a răspuns nimic. La ora

2, 30 s-a culcat şi s-a sculat la ora 6, 20. A spus că este bolnav, are apă la piciorul stâng şi colită. Se află într-o stare completă de deprimare sufletească. A afirmat că nu a avut şi nu are posibilitate să se sinucidă.

9. TOBESCU – a dormit tot timpul.

10. E. CRISTESCU – a cerut apă, a fumat mai multe ţigări, după care la ora 12, 24 s-a culcat.

12 aprilie 1946 *Orele 7 – 15*

1. ION ANTONESCU – a făcut observaţii că i s-a adus săpun prost, cere să i se dea rufele la spălat, să i se dea pernă, să se repare closetul, să i se dea dimineaţa dacă se poate marmeladă şi nuci, cum i s-a adus azi dimineaţă. Este sănătos. (Vasile Moscu)

2. MARIA ANTONESCU – a întrebat pe detectiv cât e ora, i s-a arătat ceasul de la mână, după 30 minute a întrebat în câte avem azi, la care întrebare nu i s-a răspuns, a scos atunci un oftat prelung şi s-a trântit pe pat din nou. La vreo altă jumătate de oră s-a sculat din nou din pat, s-a îndreptat spre măsuţă, a aprins o ţigară, s-a aşezat pe scaunul de sub fereastră şi de acolo am auzit, mai mult murmurând, întrebarea: „Dumneata, pe Niki sau Nicu /n-a înţeles detectivul/ l-ai cunoscut?” Desigur, cred că m-a întrebat de fostul Mareşal, soţul său /a bănuit poate că detectivul este sau a fost militar întrucât era îmbrăcat cu un trenci kaki/. Nu i s-a răspuns nimic, după care a oftat din nou prelung, plimbându-se în lungul camerei din ce în ce mai agitată. Tot timpul era într-o stare nervoasă şi neliniştită. A fost vizitată de Dl. Medic, dându-i şi medicamente, după care a mâncat şi a adormit. Apoi a cerut să i se dea lenjerie de corp, a rugat dacă se poate face baie. A cerut dacă i se poate da cărţi de citit în limbile: engleză, franceză, italiană sau germană. În timpul când nu doarme, fumează. (V. Toescu şi V. Orlovschi).

3. MIHAI ANTONESCU – la ora 8 când s-a sculat a strigat să vină doctorul să vadă cum aleargă să-l împuşte

Mareşalul şi cu Generalul Vasiliu. A venit Dl. Doctor şi i-a spus că este sănătos. După ce a plecat Doctorul, a început să strige că facem teatru cu el, că am dat drumul Mareşalului şi lui Vasiliu, care au vrut să-l împuşte în anul 1944 pe sălile Preşedinţiei când au ieşit din audienţă de la Rege. A continuat să înjure pe GI. Popescu că este un pungaş, nu a mâncat nimic. Are halucinaţii când vede ofiţeri. (Bocşe Nicolae)

4. C.Z. VASILIU – la ora 8 s-a sculat şi a făcut patul, după care s-a plimbat prin celulă nervos, a cerut să i se aducă o cană cu apă rece de la chiuvetă, i s-au adus în celulă cămăşi, pijama, papucii şi alte obiecte, la primirea cărora a spus că-i sunt date de ruşi, deoarece când au fost ridicaţi erau doar numai cu uniforma pe ei. Totodată a spus că la ruşi este un tratament mai civilizat, evidenţiind faptul că la noi a trebuit să se şteargă cu batista în loc de prosop. A refuzat să bea paharul cu lapte, spunând că în locul acelei porcării să i se dea ceai, ceea ce s-a şi făcut. În restul timpului a citit o carte. (V. Bulat)

5. RADU LECCA – a spus detectivului că în anul 1941 el a fost Directorul General al Siguranţei şi că el ştie că detectivul nu are voie să vorbească, dar, fără supărare, că el va vorbi cu pereţii. La ora 8, 20 s-a culcat, după care s-a sculat la masă, a mâncat spunând că bolşevicii în 2 ani de zile nu le-a dat deloc cartofi şi ceapă. (Boris Palamarciuc).

6. E. CRISTESCU – a insultat instituţia că nu este bine organizată, prin faptul că nu are prosop şi batistă. Văzând că detectivul nu vorbeşte, a întrebat că de când s-a primit educaţie atât de severă. A fost vizitat de Dl. Medic, starea lui este bună. Nu a fost mulţumit de masă, spunând că o asemenea mâncare nu se dă la nici la animale şi că ar fi mai bine să închidem prăvălia. A mâncat toată mâncarea, deşi spunea că nu-i place. (K. Agopian)

7. ALEXIANU – a întrebat pe detectiv dacă Dl. Tătărescu este ministru de Externe, dacă s-a făcut reformă

la imobile şi ce înseamnă F.N.P., iniţiale pe care le-a văzut scrise pe o placardă în drum spre Bucureşti, şi cum cheamă pe detectiv. Nu i s-a răspuns nimic. (Senti Romeo)

8. TOBESCU – este sănătos, mai mult a stat culcat, a spus că este reumatic şi că a avut câteva crize. (M. Orănescu)

9. ELEFTERESCU – a cerut pastă de dinţi şi săpun, a mai întrebat de nişte zahăr. A spus detectivului de felul cum erau trataţi deţinuţii la Moscova, în sensul că era mai bine ca şi aici. A cerut să fie vizitat de Dl. Medic. A fost vizitat. Detectivul a fost întrebat dacă la Preşedinţie mai este un oarecare Ştefănescu Dănolă, pe urmă a oferit detectivului un pachet cu ţigări. A întrebat dacă România este Republică sau nu, că aşa a auzit în Rusia. (T.R. Filipescu)

10. PANTAZI – a făcut gimnastică, s-a spălat. A cerut apă fiartă, a mâncat cu multă poftă. Starea sănătăţii bună. (L. Brinistu)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – foarte liniştit, citeşte cartea *De la Liga Naţiunilor la San Francisco399*. Se mai plimbă prin celulă fără să spună vreun cuvânt. Mănâncă cu poftă şi repede. Spală vasele şi paharele, le şterge, strânge firimiturile. (B. Lozovschi)

2. MARIA ANTONESCU – a întrebat pe detectivă, dacă are voie să fie vizitată de cineva, ofta mereu, a spus că este greu în puşcărie. A cerut un pahar cu apă fiartă pentru a dizolva o doctorie şi o listă de lucruri pe care le-a cerut ofiţerului de serviciu. A spălat masa, chiuveta şi apoi o batistă. (Ionescu Victoria)

3. MIHAI ANTONESCU – la intrarea noului schimb a detectivului a exclamat: „Se schimbă comedia”. A cerut să i se spună Domnului Secretar General Ceauşu să se termine această comedie, mai bine i-ar aduce un revolver. Pe la orele 18, 18 a fost vizitat de Dl. Medic, iar în urma

sfatului dat de Dl. Medic a mâncat marmeladă, pe la 19, 30 a mâncat o felie de pâine cu salată de cartofi. La ora 21, 30 a mâncat ouă cu jumări şi cartofi prăjiţi. (Ionescu Ion)

4. C.Z. VASILIU – citeşte *Quo Vadis*, a fost consultat de Dl. Medic. La ora 19 a fost chemat de dl. Ofiţer de serviciu şi a fost adus înapoi la orele 10 şi jumătate. A mâncat. În general, pare calm. (I.S.)

5. C. PANTAZI – nimic de semnalat. (Vasiliu Ştefan)

6. ELEFTERESCU – este nemulţumit că se găseşte în puşcărie, nu poate să mănânce, zicea că mai bine să i se aducă un pahar de apă şi o bucată de pâine şi să i se dea cărţi de citit căci se tâmpeşte. (N. Georgescu)

399 Autoare: Genevieve Tabouis.

7. ALEXIANU – nimic important de semnalat; a spus detectivului că, venind de la Moscova, era condus de un General rus care i-a spus ce ţară frumoasă aveţi, dar ce păcat că peste tot este numai murdărie, spunând că în Rusia este foarte frumos şi curat. Pe la ora 21 a fost luat de Dl. Lt. din gardă şi adus la ora 22, 20. (S.A. Farcaş)

8. RADU LECCA – nimic de semnalat. (L.B.)

9. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (V. Stănescu)

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Tulbure Andrei)

12/13 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Curteanu)

2. MARIA ANTONESCU – a întrebat pe detectivă, cine de la Interne a luat restaurantul Consiliului de Patronaj, altceva nimic de semnalat. (Butnariu Eugenia)

3. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

4. PANTAZI – nimic de semnalat. (Gheorghe N. Gh.)

5. E. CRISTESCU – Pe la ora 2 dormind a bolborosit „tâlhari”, altceva nimic de semnalat. (Aron Oct.)

6. TOBESCU – preferă bec cu lumină albastră. (C. Velea)

7. MIHAI ANTONESCU – a început să vorbească

singur în limba rusă. La ora 24 a fost chemat la cercetări şi s-a înapoiat la ora 2, plimbându-se enervat prin celulă spunând „mă învinuiţi că am furat milioane”, după care s-a culcat. (Clain N.)

8. ELEFTERESCU – a spus că lenjeria o are din Rusia, cu toate că Poliţia acolo e mai severă, a început să fredoneze un cântec şi să facă gimnastică. (N. Repede)

9. RADU LECCA – a spus detectivului că este o greşeală şi o crimă că a fost arestat, el nu a luat mită de la evrei, din contră el a apărat pe evrei, nu crede că nu se va întoarce din nou roata. La plecarea sa în Rusia spune că a fost jefuit de tot ce avea de către Siguranţă şi de comunişti. Când a început războiul a spus că Antonescu a avut o întrevedere cu [Iuliu] Maniu şi [Constantin I. C.] Brătianu şi cu alţi oameni de stat şi cu toţii au fost de acord pentru război contra Rusiei. Este o ruşine pentru că noi că am fost în Rusia şi că la plecarea lui în Rusia i s-a luat nişte aur ce îl avea de la un german să-l predea soţiei lui. (Desagă Gh.)

10. ALEXIANU – a rupt o pijama şi a spălat chiuveta şi a şters de praf prin celulă, după care a făcut baie. A încercat de mai multe ori să pună întrebări detectivului, însă nu i s-a răspuns, astfel a întrebat „dacă leul este tare depreciat”, dacă în magazine se găsesc lucruri din abundenţă, dacă se joacă filme sovietice, ce curs are rubla, care filme sunt mai bune, cele sovietice sau cele americane, a spus că în acest război ruşii s-ar fi putut înţelege foarte bine cu germanii dacă n-ar fi avut interes americanii ca aceştia să se bată între ei. În Rusia toate merg ca un ceasornic, Statul funcţionează perfect, că ruşii nu se încăpăţânează la un sistem dacă văd că nu e bun. A vorbit despre căsătoria din U.R.S.S., despre hărnicia femeilor, despre realizările tehnice etc. etc., de literatura sovietică. Între altele a spus că ruşii l-au tratat pe el foarte bine, hrănindu-l şi cu icre negre, i-au spus că ei nu au

nimic cu el, întrucât el n-a făcut nicio crimă în fosta sa calitate de Guvernator al Transnistriei. La un moment dat a spus: „M-aţi adus aici ca să mă omorâţi, dar cel puţin faceţi-o mai repede”. (Abramovici)

13 aprilie 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – este calm, a citit tot timpul, a mâncat mâncarea servită, a cerut să i se aducă ziar, întrucât în situaţia în care se găseşte se considera îngropat de viu. A cerut că dacă se poate să i se spună şi despre familia lui. (K. Agopian)

2. MARIA ANTONESCU – este liniştită, a stat tot timpul în pat. A mâncat tot ce i s-a dat, însă oftează. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – la ora 10 i s-a servit ceaiul, pe care l-a mâncat cu poftă, în schimb la prânz nu a mâncat decât puţină supă, restul timpului a dormit. (Senti Romeo)

4. RADU LECCA – a spus că nu ştie dacă-i trăiesc soţia şi copii. La ora 15, când i s-a servit masa, a spus că el nu mănâncă şi să fie trimis în Rusia că ei sunt mai civilizaţi ca noi. (Bocşe N.)

5. C.Z. VASILIU – aduce laude Rusiei, fiindcă acolo a fost tratat foarte bine, spune că a asistat la parada victoriei de la Moscova, rămânând cu o impresie foarte bună, din punct de vedere organizatoric al armatelor U.R.S.S., iar de când a venit în România nu se simte aşa mulţumit, aici are prea multă pază, mâncare slabă şi nu are confort aşa cum ar trebui. Spunea că a ţinut ascuns pe Dl. Ministru Pătrăşcanu 2 ani, iar pe Dl. [Petre] Constantinescu-Iaşi l-a internat în spital pentru operaţie. Are o scrisoare de la doamna Constantinescu-Iaşi, a spus că sunt singurii comunişti pe care-i cunoaşte şi a întrebat pe detectiv dacă mai trăiesc. Învinuieşte pe Mareşal. (Chirilă P.)

6. PANTAZI – a cerut Locotenentului de serviciu să-i dea voie să scrie ceva soţiei sale. După cum a observat detectivul, ar fi scris câteva rânduri soţiei sale. (Palamarciuc)

7. ELEFTERESCU – a refuzat să mănânce că nu i se mătură în celulă, cere săpun, zahăr. Nu a fost mulţumit de vizita Domnului Ministru Bunaciu, deoarece l-a întrebat de ce mai are nervi, a întrebat pe detectiv „ăsta cine o mai fi?”, Secretar de Stat? (Vasile Moscu)

8. TOBESCU – a spus că trebuie să fie cineva care să plătească şi să răspundă pentru un război pierdut. Îi place administraţia rusă, că la închisori în interior nu se găsesc santinele înarmate. A spus că-i place ceaiul de astăzi. A întrebat când sunt Paştele. Detectivul i-a spus data. (M. Vrânceanu)

9. EUGEN CRISTESCU – a întrebat pe detectiv: „Dumneata eşti mai vechi în Poliţie? Eu parcă te-aş recunoaşte! Cine mai e Directorul General al Siguranţei? Tot Radu sau altcineva?” Văzând că nu i se răspunde, a spus „Înţeleg, în fine, aşa aveţi consemnul, nu înţeleg un astfel de consemn atât de exagerat, nu-şi are nicio raţiune, sau se vede că acesta este special pentru mine”… După o pauză a început din nou: „Te rog să chemi pe cineva şi să transmiţi că eu vreau să vorbesc cu Directorul General al Siguranţei… „A cerut schimburi. După o pauză, iar a continuat: „Văd numai rea voinţă, când am fost eu aici la Siguranţă era altfel, eu am ajutat oamenii, toţi v-aţi făcut carieră, dar acum se vede că asta mi-e răsplata pe care nu am meritat-o, voi acum sunteţi prea exageraţi”. Peste o oră a fost vizitat de Dl. Secretar General Bucaniu, crezându-l drept Directorul General al Siguranţei, spunându-i toate cele de mai sus. (Toescu)

10. ALEXIANU – a spus detectivului că el este fostul Guvernator al Transnistriei, a adus lauda Uniunii Sovietice. A descris detectivului felul cum a făcut el Expoziţia

Transnistria din Bucureşti, i-a mai vorbit de un avocat evreu, a întrebat dacă se mai ceartă evreii. I s-a adus o carte din biblioteca noastră a Sindicatului. (F.R.)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – a rugat pe detectiv să roage pe Locotenent să-i aducă ceasul, a mai întrebat pe detectiv că el nu mănâncă. (Aron Octavian)

2. MARIA ANTONESCU – a rugat pe detectivă să-i citească din cartea care o avea în celulă, i-a citit un capitol din *Problema leninistă400* de [I. V.] Stalin. A mai întrebat dacă doctorul este comunist şi cum îl cheamă. A citit, după care s-a culcat. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – este foarte nervos, nu doarme, vorbeşte singur. (L.B.)

4. C.Z. VASILIU – a povestit modul cum a fost arestat şi tratamentul frumos din Rusia, a spus că el a protejat pe cât v-a fost posibil pe comunişti. (Desagă Gh.)

5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Tulbure Anton)

6. ELEFTERESCU – pe lângă alte obiecte i s-a adus şi o pereche de pantofi fără şirete, a tăiat aţele de la pijama şi le-a făcut şirete. Se plânge că nu este servit cu tacâmuri la masă, spunând că trebuie să mănânce ca şi un câine, cere lenjerie. (Bulat Vasile)

7. RADU LECCA – a povestit detectivului despre viaţa care a dus-o în Rusia şi despre misiunea care a avut-o pe timpul regimului Antonescu în Centrala Evreilor. A bârfit regimul din Rusia. (Gheorghe N. Gheorghe)

8. TOBESCU – n-a vorbit nimic. A fost luat la interogator. Nu a mâncat. S-a culcat îmbrăcat. (I. Şt.)

9. PANTAZI – a vorbit despre regimul din Rusia şi de felul cum a fost tratat acolo la închisoare, spunând că mult mai bine ca la noi este regimul de acolo. (Boris Lozovschi)

10. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ionescu Ion)

13/14 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – a dormit tot timpul. (C.N.)

2. MARIA ANTONESCU – a întrebat pe detectivă cine conduce Guvernul, dacă D-na [Veturia] Goga este arestată, căci ea nu ştie nimic de ei şi nici de soţul ei401. A povestit cum a fost arestată şi trimisă la Moscova, ducând [suportând] mizerie de pe urma bestiilor de bolşevici şi comunişti, a mai întrebat dacă detectiva ştie ceva de soarta legionarilor. Nu i s-a răspuns nimic, a început să plângă, spunând că aici este tratată mai omeneşte decât în Rusia. (E. Butnariu)

3. MIHAIL ANTONESCU – a fost scos la cercetări, după ce s-a înapoiat n-a vorbit nimic. (Curteanu)

4. E. CRISTESCU – la ora 21, 15 a fost chemat la cercetări, după înapoiere a dormit. (C.
Velea)

5. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Buturugă)

6. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Abramovici)

7. PANTAZI – nimic de semnalat. (V. Moscu)

8. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Almăşanu)

9. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Repede Traian)

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Senti Romeo)

400 Titlul corect: *Problemele leninismului* (după 1945, diverse traduceri din limba rusă).

401 Desigur, detectivul nu a înţeles – Octavian Goga murise din 1938.

14 aprilie 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – este extrem de politicos, tot timpul citeşte fără să vorbească. (V. Toescu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N.B.)

4. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (N. Georgescu)

5. ELEFTERESCU – a întrebat pe detectiv ce agenţi

avem, că el cunoaşte pe un anume Cristescu Ion, de asemenea, a întrebat pe detectiv că de ce este aşa tăcut că la ruşi i se spunea de tot ceea ce se petrecea în ţară. (L.B.)

6. GL. PANTAZI – a spus detectivului cum a fost interogat în Rusia. (Abramovici)

7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (V. Stănescu)

8. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Vasiliu Şt.)

9. RADU LECCA – suferă de picioare, nu poate umbla, a mâncat toată mâncarea servită. Vorbeşte mult. A spus că legionarii au fost aduşi la putere de Maniu, Antonescu a fost adus la putere tot de Maniu şi astăzi tot Maniu îi ţine pe ei la închisoare ca criminali de război. A spus că Guvernul care este astăzi nu este adus de popor ci de evenimente. A spus că li se servesc mâncăruri bune, cu toate că atunci când a fost mâncare de prune Domnului General Antonescu nu i-a plăcut; atunci detectivul a întrebat că de unde ştie că Domnului General Antonescu nu i-a plăcut, i s-a răspuns că ofiţerul de afară. (K. Agopian)

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Bocşe N.)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Desagă Gh.)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (I. Ionescu)

4. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (L.B.)

5. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Tulbure A.)

6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Ionescu Ion)

7. ELEFTERESCU – a cerut soldat pentru curăţenie. A spus că ar dori ceva băutură, preferabil bere. Ar dori să meargă la biserică ca să se pocăiască. (Palamarciuc)

8. E. CRISTESCU – a fost scos la cercetări. (Gh. Gh.)

9. TOBESCU – nimic de semnalat. (Bulat Vasile)

10. RADU LECCA – a vorbit foarte mult despre U.R.S.S., a criticat cât se poate de murdar politica şi faptele bolşevicilor. Spune că el nu este vinovat. Învinovăţeşte pe PIKY VASILIU şi pe VETURIA GOGA. A mai spus că a rămas numai cu ce este pe el, vila şi viile de la Otopeni au fost devastate de Frontul Patrioţilor. Protesta de lupta care a dus-o contra Guvernului în favoarea evreilor. Mai spunea că are frică de francezi întrucât a scris mult rău de ei. (Aron Octavian)

14/15 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – a fost scos la cercetări, este calm, nu a vorbit nimic. (Abramovici)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat, afară de întrebarea pusă detectivei dacă nu cumva are cărţi de joc că i-ar trece timpul mai uşor. (E. Butnariu)

3. MIHAI ANTONESCU – a fost scos la cercetări. (Almăşanu)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Desagă Gh.)

5. GI. PANTAZI – a vorbit despre cariera lui militară şi despre călărie. (C. Velea)

6. E. CRISTESCU – a fost scos la cercetări. (B. T.)

7. C.Z. VASILIU – timp de două ore s-a rugat. (Curteanu)

8. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Repede N.)

9. ALEXIANU – nimic de semnalat. (V. Moscu)

10. ELEFTERESCU – a fost luat la cercetări, după ce a fost adus a întrebat pe detectiv că cine au fost cei ce l-au interogat, după care a început să vorbească despre aur, cristal şi diamant. (Gh. Gh.)

15 aprilie 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – este sănătos, bine dispus şi a mâncat bine, a cerut să i se aducă geamantanele. (Stănescu)

2. MARIA ANTONESCU – a cerut o foarfecă să-şi taie

unghiile şi nu i s-a dat, este liniştită şi mănâncă tot ce i se aduce. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nu a mâncat, altceva nimic de semnalat. (K. Agopian)

4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Vasiliu)

5. TOBESCU – nimic de semnalat. (N. Georgescu)

6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (B.S.)

7. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Senti Romeo)

8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Tăbanu Ilie)

9. C.Z. VASILIU – este bine şi sănătos. (Vrânceanu)

10. RADU LECCA – avea chef de vorbă, a spus detectivului despre felul cum a fost tratat în Rusia, a spus că sunt o sumedenie de regimuri şi nu se aseamănă unul cu altul, el în persoană a fost tratat mai rău, din cauză că n-a vrut să iscălească un act în care trebuia să recunoască că este vinovat. Spunea că românii au greşit că nu l-au lăsat pe Antonescu să se sinucidă sau să-l împuşte. A spus că el este tot atât de vinovat ca şi Guţă Tătărescu, că va aştepta numai până mâine la ora 13 când va cere să i se spună pentru ce a fost arestat şi, dacă nu i se va răspunde, atunci va declara grevă. În timpul când vorbea, un soldat din gardă a bătut în fereastra celulei, amenințând pe detectiv că-l va raporta la Dl. Inspector, că stă de vorbă cu arestaţii. Detectivul nu a vorbit ci numai asculta, atunci Radu Lecca a chemat pe ofiţerul de serviciu, întrebându-l dacă are voie să vorbească singur, că el nu a stat de vorbă cu detectivul. (Boris Lozovschi)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Tulbure A.)

2. MARIA ANTONESCU – a vomitat de vreo două ori, plângându-se că suferă mai demult de stomac, a fost vizitată de Dl. Medic. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Erbaru)

4. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Farcas)

5. RADU LECCA – nimic de semnalat.

6. TOBESCU – nimic de semnalat. (Ionescu Ion)

7. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. A fost la cercetări.

8. GI. PANTAZI – nimic de semnalat; a fost scos la cercetări. (Brumă)

9. C.Z. VASILIU – spunea că el n-are nicio vină şi că nu-l vede pe Ministrul lui402 care este principalul vinovat. A spus că masa nu este suficientă şi că în Rusia mânca mai bine, a cerut să i se dea bomboane, deoarece el nu fumează. (D. Popescu)

10. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ionescu Ctin.)

15/16 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (E. Butnariu)

3. MIHAI ANTONESCU – pare foarte deprimat, nervos şi chiar suferind. Este indignat de zgomotul care se face jos. A spus că el nu este tâlhar şi nici hoţ, să nu fie tratat aşa. S-a plâns că se discută mereu în auzul său, probabil de ostaşi, că va fi împuşcat sau spânzurat. (M. Abramovici).

4. RADU LECCA – spune că nu este criminal de război şi că ar trebui să fie trimis la Tribunal, întrucât la domiciliul său s-au găsit devize de ale lui [Manfred von] Killinger. (Aron Octavian).

5. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Curteanu).

6. ALEXIANU – se plimbă nervos şi oftează. (Clain N.)

7. ELEFTERESCU – a spus că nu înţelege să i se facă pază în celulă, căci în Rusia nu s-a făcut. (Repede Tr.)

8. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Palamarciuc B.)

9. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Moscu V.)

16 aprilie 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a fost chemat la interogator, s-a înapoiat puţin agitat, altceva nimic de semnalat. (Boris Lot.)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Desagă Gh.)

4. C.Z. VASILIU – a vorbit foarte mult, arătând tratamentul din U.R.S.S., lăudând pe ruşi, a spus că, dacă va scăpa de aici, iar va merge în Rusia să se plimbe. N-a fost mulţumit de mâncarea servită. Cere să fie servit cu masa de la restaurant şi să se plătească din solda lui. (K. Agopian)

5. RADU LECCA – nimic de semnalat. (B.)

6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (V. Stănescu)

7. EUGEN CRISTESCU – a povestit cum a venit de la Moscova la Bucureşti, fără să ştie unde; detectivul a fost întrebat cine este ministru de Interne, nu i s-a răspuns, el a auzit că ministru de Interne este [Ştefan] Voitec sau [Gheorghe] Gheorghiu-Dej. (Vasiliu)

8. ALEXIANU – nimic de semnalat. (M. indescifrabil)

9. ELEFTERESCU – vorbeşte foarte mult, singur, spune că este curios să vadă Regimentul de Gardă Călare în ce situaţie se află în prezent după plecarea sa. (Ţăranu Ilie).

402 General Dumitru Popescu, ministru de Interne în cabinetul mareşal Antonescu.

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Senti Romeo)

16 aprilie 1946 Orele 7 – 15403

1. ION ANTONESCU – este nemulţumit de faptul că soldaţii pocnesc cu armele în faţa uşii celulei. (Boris)

2. MARIA ANTONESCU – cere mereu foarfeca pentru

a-şi tăia unghiile. (Violeta Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Desagă)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Senti Romeo)

5. C.Z. VASILIU – nu este mulţumit de mâncarea servită, a lăudat tratamentul care l-a avut în Rusia, spunând că dacă scapă de aici va merge la Moscova să se plimbe. Cere să fie servit cu masa de la un restaurant plătindu-se din solda lui. (K. Agopian)

6. RADU LECCA – nimic de semnalat. (S.B.)

7. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (N. Stănescu)

8. EUGEN CRISTESCU – a întrebat pe detectiv cine este ministru de Interne, el a auzit că ministru de Interne ar fi Dl. Voitec sau Gheorghiu-Dej. (Vasiliu)

9. ALEXIANU – nimic de semnalat. (M. Vr.)

10. ELEFTERESCU – vorbeşte foarte mult singur, spune că ar vrea să vadă Regimentul de Gardă Călare în ce situaţie se află, în prezent, după plecarea sa. (Ţăranu Ilie)

16 aprilie 1946 Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – a cerut să i se aducă fructe şi cafea neagră, a spus că mâncarea este prea grasă, din care cauză are eczemă. A fost servit cu ce a cerut. (I. Şt.)

2. MARIA ANTONESCU – a auzit vorbind pe soţul ei care este în celula de alături, ieşind să-i asculte cuvintele (detectiva propune să fie mutată în altă celulă, deoarece nu se poate să nu se audă unul pe altul). (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Erbaru)

4. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Miroiu)

5. RADU LECCA – a întrebat pe detectiv cine este şeful lui, i s-a răspuns că nu ştie. A mai vorbit diferite chestiuni politice. (Gh. Gheorghe)

6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Ionescu)

7. ALEXIANU – a vorbit despre războiul din 1914 – 1918. (Brumă)

8. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Popescu)
9. TOBESCU – nimic de semnalat. (Tulbure)
10. ELEFTERESCU – nimic de semnalat.
16/17 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa
1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (P.B.)
2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (E. Butnariu)
403 După cum se observă, s-au întocmit, probabil pentru a se asigura controlul situaţiei (?), două rapoarte pentru acelaşi spaţiu de timp: 16 aprilie 1946, orele 7 – 15 (filele 48 – 49, 58), în unele privinţe, după cum se constată, ele se repetă.
3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Clein N.)
4. ELEFTERESCU – a vorbit majoritatea timpului, diferite chestiuni neimportante. (Gh.
Gh.)
5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (B. Tănase)
6. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Velea)
7. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Almăşanu)
8. TOBESCU – nimic de semnalat. (Aron Octavian)
9. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Abramovici)
10. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Curteanu)
17 aprilie 1946 Orele 15 – 23
1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)
2. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Erbaru)
3. ALEXIANU – nu a mâncat nici la dejun şi nici seara, a aruncat mâncarea la closet. (Miroiu)
4. GI. TOBESCU – s-a plâns că nu poate face baie, fiind baia defectată. (Almăşanu)
5. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Tulbure Anton)
6. ELEFTERESCU – cere mereu miere de albine, tuşeşte foarte mult. (Ionescu I.)

7. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (I. Şt.)
8. CRISTESCU – nimic de semnalat. (D. Popescu)
9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (L.B.)
10. MARIA ANTONESCU.
17/18 aprilie
Orele 23 – 7 dimineaţa
1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Abramovici)
2. MARIA ANTONESCU – a spus detectivei că a văzut în arest pe GI. Dobre. (E.
Butnariu)
3. MIHAI ANTONESCU – tot timpul este agitat, nervos, după care a dormit. (V. Toescu)
4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Gheorghe Gh.)
5. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat.
6. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (Aron Oct.)
7. RADU LECCA – a citit până la ora 3, 30, când a căzut din pat, după care s-a dezbrăcat şi a dormit. (Buturugă)
8. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Curteanu)
9. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Clein N.)
10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Palamarciuc).
18 aprilie 1946 Orele 7 – 15
1. ION ANTONESCU – s-a pronunţat că mâncarea nu este bine pregătită. (M. Vrânceanu)
2. MARIA ANTONESCU – se plânge că o doare stomacul. (Orlovschi)
3. MIHAI ANTONESCU – starea sănătăţii bună, este nervos, a mâncat foarte puţin. (V. Stănescu)
4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (L.B.)
5. GI. VASILIU – nimic de semnalat. (Desagă Gh.)
6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (K. Agopian)
7. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Vasiliu)
8. ELEFTERESCU – vorbeşte foarte mult. (Ţăranu

Ilie)

9. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Boris Lozovschi)

10. RADU LECCA.

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – tot timpul s-a observat că este nervos. (T.A.)

2. MARIA ANTONESCU – cere să fie servită cu mâncare caldă, întrucât este suferindă. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (D. Popescu)

4. RADU LECCA – a vorbit mult, arătând cât bine a făcut el evreilor, salvându-i de la moarte, ar trebui să i se ridice statuie, nu să-l bage la închisoare. Detectivul roagă a se ancheta Sergentul Major Badea privitor la Antonescu şi Elefterescu. (D. Miroiu)

5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Amăşanu).

6. TOBESCU – a întrebat pe detectiv câte grame de pâine se dă de cartelă în Bucureşti, nu i s-a răspuns, atunci s-a adresat: „Bă, asta constituie secret?”. (I.S.)

7. GI. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

8. ELEFTERESCU – a spus că-i este frig în celulă. (Ionescu I.)

9. ALEXIANU – nimic de semnalat. (L. Brumă)

10. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (V. Erbaru)

18/19 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Buturoagă)

2. MARIA ANTONESCU – a pus mai multe întrebări neimportante detectivei, altceva nimic de semnalat. (V. Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Clein)

4. RADU LECCA – a pus câteva întrebări detectivului, neimportante, la care nu i s-a răspuns. (Curteanu)

5. ALEXIANU – nimic de semnalat. (V. Toescu)

6. TOBESCU – nimic de semnalat. (Palamarciuc B.)
7. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Aron Oct.)
8. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (C. Velea)
9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Abramovici)
10. ELEFTERESCU – a întrebat pe detectiv cine este şeful lui şi cine este ministru, detectivul l-a rugat să nu-i mai pună întrebări. (Gheorghe Gheorghe)

19 aprilie 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a refuzat să mănânce fasolea. (L.B.)
2. MARIA ANTONESCU – liniştită, mai bine ca în trecut. (Orlovschi)
3. MIHAI ANTONESCU – mereu trist. (Boris L.)
4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Agopian)
5. E. CRISTESCU – se plânge că nu-i ajunge mâncarea şi că-i este frig în celulă, cere să i se dea drumul caloriferului.
6. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Ţăranu Ilie)
7. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Desagă Gh.)
8. GI. VASILIU – nimic de semnalat. (Vasiliu Şt.)
9. GI. PANTAZI – a spus că dacă l-ar judeca odată, căci s-a săturat de anchetă. (V.)
10. ALEXIANU – nimic de semnalat.

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)
2. MARIA ANTONESCU – a vomitat deşi are regim, spunea că ar fi bine să aibă cancer. (V. Ionescu)
3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Ionescu C.) 5. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Ionescu G.)
5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (V. Erbaru)
6. TOBESCU – nimic de semnalat.
7. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Ionescu Ion)
8. ELEFTERESCU – spunea că el este pretenţios şi recalcitrant şi că tot aşa se purta şi în Rusia. (D. Popescu)

9. RADU LECCA – nimic de semnalat. (L.B.)

10. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Tulbure A.)

19/20 aprilie

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (E. Butnariu)

2. MARIA ANTONESCU – se plânge că este salteaua prea tare şi i s-au înţepenit toate oasele. (E. Butnariu).

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Clein N.)

4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (C. Velea)

5. RADU LECCA – pare foarte demoralizat, apatic, a dormit încălţat şi îmbrăcat. (Abramovici)

6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Curteanu)

7. TOBESCU – nimic de semnalat. (V. Toescu)

8. EUGEN CRISTESCU – era agitat şi nervos, fumează mult. (Aron)

9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Gheorghe Gh.)

10. ELEFTERESCU – a vorbit mult despre viaţa lui. (Palamarciuc)

20 aprilie 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a spus că este bolnav de ficat, i-a ieşit un fel de eczemă pe corp. A cerut medicului să intervină să fie mutat într-o cameră, căci astfel se distruge. A spus că dacă ar avea un pistol s-ar împuşca. A spus că în Rusia a încercat să se spânzure cu un cearşaf, însă a fost salvat la timp, ruşii l-au tratat mult mai omeneşte ca noi, cere să i se dea mâncare numai zarzavat şi salată verde. A spus că nu ştie nimic de soţia lui şi că este înmormântat de viu. A întrebat cine este ministru de Interne. A spus că, atunci când a fost arestat Petru Groza, el a dat ordin şi l-a pus imediat în libertate. A mai spus că Domnul Pătrăşcanu a stat 4 ani la Breaza cu domiciliu forţat şi el stă la beci. (Vasiliu Şt.)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Violeta

Orl.)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

4. GI. TOBESCU – nimic de semnalat.

5. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Senti Romeo)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Desagă)

7. ELEFTERESCU – vorbeşte foarte mult. (Ţăranu)

8. E. CRISTESCU – nemulţumit că i se serveşte ceaiul rece. (Bulat)

9. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Boris L.)

10. RADU LECCA – este nemulţumit că i se aduce fasole, cere să i se aducă mai mult ceai şi mai multe ţigări, căci în caz contrar este nevoit să se lase de fumat. (L.B.)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat.

2. MARIA ANTONESCU – s-a plâns că nu i se dă mâncare caldă şi nu poate obţine niciun ceai fierbinte, cere îmbrăcămintea de care are nevoie urgentă. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)

4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (L.B.)

5. RADU LECCA – nimic de semnalat. (D. Popescu)

6. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (I. Şt.)

7. GI. PANTAZI – felul 2 a refuzat să-l mănânce. (Almăşanu)

8. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (N. Georgescu)

10. TOBESCU – nimic de semnalat.

20/21 aprilie 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – a vorbit despre bombardamentele aeriene. (Velea)

2. MARIA ANTONESCU – a vorbit despre obiceiurile din sărbătorile Paştelui, a oftat, aducându-şi aminte de trecut, că a fost foarte activă, a lucrat pentru muncitori, copii etc. Şi nu înţelege pentru ce este închisă. (V. Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – este într-o stare nervoasă, nu a dormit deloc. (Olimpiu)

4. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (?)

5. ELEFTERESCU – a cântat, a dansat prin celulă, după care a adormit. (Clein N.)

6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Abramovici)

7. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Gheorghe Gh.)

8. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ionescu)

9. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Marinescu)

10. E. CRISTESCU – nimic de semnalat.

P.S. Suntem informaţi şi, după cum reiese şi din rapoartele detectivilor, cât şi din întrebările puse Domnului Dr. Caraţali de către Ion Antonescu, că ar şti că soţia sa se găseşte arestată în apropiere de el, de asemeni şi Maria Antonescu bănuieşte că ar şti de soţul ei. Faţă de aceasta, suntem de părere dacă nu este cazul să fie mutaţi în celule mai depărtate unul de altul. (Şt. Niculescu)

21 aprilie 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a spus doctorului că tratamentul de aici nu este uman, în Rusia au fost trataţi mai bine. A spus că a auzit vocea soţiei sale care este la închisoare, ea care în timpuri avea grijă de răniţi. (Vrânceanu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Violeta Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

4. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Ţăranu I.)

5. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Scurt Gh.)

6. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Ionescu I.)

7. RADU LECCA – a vorbit singur, a cerut voie să-şi cumpere cămaşă şi, dat fiindcă este bolnav, vrea să mănânce brânză cu mămăligă. (Zamfirescu)

8. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Boris L.)

9. ALEXIANU – nimic de semnalat. (M. Dincă)

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (L.B.)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (I. Şt.)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – a povestit detectivului de tratamentul avut în Rusia, mai bun ca aici. (Tulbure A.)

4. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Parpală P.)

5. E. CRISTESCU – a insistat să fie primită nevastă-sa la el. (Ionescu Ctin)

6. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Repede Tr.)

7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

8. GL. PANTAZI – nimic de semnalat. (D. Popescu)

9. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Duma Ion)

10. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (L.B.)

21/22 aprilie

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Clein V.)

2. MARIA ANTONESCU – nu a dormit deloc, a fost tot timpul agitată. (Butnariu E.)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Gheorghe Gh.)

4. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Dobriţă)

5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat.

6. TOBESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)

7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Marinescu)

8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

9. GI. PANTAZI – nimic de semnalat.

10. C.Z. VASILIU – a spus detectivului cine este, cine a fost înainte de arestarea sa. A întrebat dacă l-a văzut pe Mareşal aici, dacă a văzut pe Ică Antonescu, pe Elefterescu sau pe Tobescu; i s-a răspuns negativ. După aceasta, a început să vorbească, timp de trei ore, despre tratamentul din Rusia, cum au decurs evenimentele de la 23 august 1944, cum au fost arestaţi la Palat. A arătat cum

au fost transportaţi în Rusia, unde li s-au pus la dispoziţie ziare, cărţi etc., fiind la curent cu toate evenimentele externe şi, în special, din

România. A ştiut că la Bucureşti au fost manifestaţii de stradă şi că s-a tras cu mitraliera în manifestanţi de către GI. Rădescu, că acesta a fost ascuns apoi la Legaţia Americană404. A spus că a citit în gazete cum s-a format guvernul Groza, cu Externele – Tătărescu, Justiţia – Pătrăşcanu, Internele un oarecare Georgescu, Educaţia Naţională – Voitec şi că el este bun prieten cu Pătrăşcanu, pe care l-a protejat totdeauna deşi era cerut mereu de Gestapou. A spus că nemţii nu-l protejau pentru că el proteja pe oamenii de stânga, ca: Pătrăşcanu, Titel Petrescu, Maniu, Brătianu etc. A mai spus că ştie de ce au fost aduşi aici, pentru a fi judecaţi de Tribunalul Poporului şi că ştie că Tribunalul Poporului a mai judecat şi condamnat la moarte, dar că Regele a graţiat pe cei condamnaţi. În ce-l priveşte, el este sigur că va fi achitat, întrucât n-a dat niciodată vreun ordin în care să ceară măsuri abuzive, ci din contră a luptat împotriva abuzurilor. A mai spus că a ştiut încă înainte de 23 august de constituirea Blocului Democratic, dar că nu a luat nicio măsură importantă împotriva acestuia.

21/22 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Clein N.)
2. MARIA ANTONESCU – a fost agitată, nu a dormit deloc, oftează mereu. (Butnariu)
3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Gheorghe Gh.)
4. RADU LECCA – nimic de semnalat.
5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat.
6. TOBESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)
7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Marinescu)
8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)
9. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Ionescu)

10. C.Z. VASILIU.

22 aprilie 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – bănuieşte că soţia sa se află la arest, întrucât o aude tuşind, făcând atent pe detectiv, atunci când tuşeşte, că este soţia lui. (K. Agopian)

2. MARIA ANTONESCU – după masă a vomitat, cere ca seara să i se servească ceai cu miere. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

4. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (L.B.)

5. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Zamfirescu)

6. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Ţăranu)

7. ALEXIANU – a spus că de ce nu se termină odată ancheta, să fie judecaţi mai curând, chiar de ar fi împuşcat. A spus că trebuiau împuşcaţi de atunci de când i-a arestat, nu trebuia să-i ducă prin Rusia să fie chinuiţi. A spus că la închisoarea din Rusia a stat cu un Amiral german Fos care i-a spus că Hitler cu soţia sa s-au omorât la 30 aprilie 1945. (Vrânceanu)

8. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

9. E. CRISTESCU – nimic de semnalat.

10. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Dincă)

404 Eroare – Legaţia Marii Britanii din Bucureşti.

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nu este mulţumit de felul cum este tratat, spune că sovieticii au cheltuit nu ştiu câte milioane cu o vilă ca să le-o pună la dispoziţie şi românii l-au băgat într-o pivniţă. (D. Popescu)

2. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (I. Şt.)

3. MARIA ANTONESCU – s-a plâns de mâncare, că este întotdeauna îngheţată şi că este bolnavă şi nu poate mânca. Insistă să i se dea regimul prescris de medic. (V. Ionescu)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (L. Brumă)

5. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Parpală P.)

6. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)
7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Rusu I.)
8. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Tulbure)
9. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Repede)
10. RADU LECCA – susţine să fie judecat pentru a-şi asuma răspunderea vinovăţiei sale. Întreabă [de] cei vinovaţi ca: Generalii Arhip şi Arbore de la Statul Major şi Prinţul Sturdza, Filderman, Izvoranu. Temelia războiului este (sic!) IULIU MANIU şi BRĂTIANU. (Miroiu)

22/23 aprilie 1946
Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Ioan A.)
2. MARIA ANTONESCU – oftează mereu, a povestit despre tratamentul ce l-a avut la Moscova. (Coţec)
3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)
4. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)
5. TOBESCU – nimic de semnalat. (Clein N.)
6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Marinescu)
7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)
8. ELEFTERESCU – spunea că nici în Rusia nu a dormit pe saltea de paie ca aici.
(Dobriţă)
9. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Ionescu)
10. C.Z. VASILIU – a povestit din nou detectivului amănuntele din închisoarea din Moscova şi că este foarte bine pregătit pentru a lămuri ce înseamnă comunismul. (Abramovici)

23 aprilie 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a vorbit mult despre felul cum şi-a petrecut timpul în Rusia. A spus doctorului să aibă grijă de soţia sa care se află alături de el, în privinţa mâncării, tratamentului medical, să-i dea din lenjeria lui şi ei. (Vrânceanu)
2. MARIA ANTONESCU – se prezintă bine. (V.

Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

4. GI. PANTAZI – a întrebat pe detectiv dacă s-a întors din Turcia (Ankara) Grigoraş Dinicu, după care a făcut educaţie fizică. (I.B.)

5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

6. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (M. Dima)

7. TOBESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

8. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Zamfirescu)

9. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Boris L.)

10. ELEFTERESCU – vorbeşte foarte mult din trecutul său şi de felul cum a comandat Regimentul de Gardă. (Ţăranu)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Miroiu D.)

2. MARIA ANTONESCU – după ce a mâncat a vomitat. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Parpală P.)

4. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

5. RADU LECCA – vorbeşte mult despre trecutul său. (I. Şt.)

6. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Aron Oct.)

7. TOBESCU – nimic de semnalat. (B. Toma)

8. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Popescu)

9. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Rusu Ion)

10. PANTAZI – nimic de semnalat. (Tulbure A.)

23/24 aprilie 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dobriţă)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Butnariu)

3. MIHAI ANTONESCU – pare demoralizat. (Abramovici)

4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ionescu)

5. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (N. Ionescu)

6. GI. PANTAZI – s-a deşteptat pe la ora 4, spunând că nu mai poate dormi. (Pucheanu)

7. ELEFTERESCU – a pus detectivului diferite întrebări fără importanţă. (C. Velea)

8. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Olimpiu)

9. E. CRISTESCU – nimic de semnalat.

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

25 aprilie 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – la ora 10 a chemat medicul şi i-a spus că ştie sigur că soţia lui este alături de el şi roagă să-i dea îngrijire şi a voit să-i dea fularul lui. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Agopian)

4. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (L.B.)

5. ELEFTERESCU – a povestit detectivului despre regimul avut în Rusia. (Almăşanu)

6. GI. PANTAZI – a întrebat pe detectiv cât costă ziarul „Adevărul” şi ce salariu are el. (Scurtu)

7. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

8. RADU LECCA – a spus detectivului că nu este vinovat, populaţia evreiască ţine la el, că ziarele din America şi Turcia îi aduceau laude de tot felul cum el trata pe evrei. (Vrânceanu)

9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Palamarciuc)

10. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Wagner)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)

2. MARIA ANTONESCU – s-a plâns că mâncarea a fost foarte proastă. La ora 20 a fost transportată la celula 13, plângându-se că abia spălase şi curăţase în celulă şi o mută întruna murdară. (Ionescu Victoria)

3. MIHAI ANTONESCU – a avut o stare nervoasă, nu a dormit deloc, nu a mâncat seara. (Rusu Ion)

4. C.Z. VASILIU – este trist. (Moraru)

5. PANTAZI – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Parpală)

7. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Repede)

8. TOBESCU – de la orele 20 a fost transferat în celula nr. 8. Nu a spus nimic. (I. Şt.)

9. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (I. Brumă)

10. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Popescu)

25/26 aprilie 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Butnariu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dobriţă)

4. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Olimpiu)

5. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Clein)

6. ALEXIANU – a întrebat dacă s-au terminat formele de trimiterea lor la moarte, adăugând că ştie că asta îi va fi soarta întrucât a luptat şi pierdut, dar el s-a resemnat. (Abramovici).

7. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (N. Ioana)

8. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Velea)

9. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Ionescu)

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

26 aprilie 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – este agitat, în special după interogatoriu. (Scurtu)

2. MARIA ANTONESCU – este nervoasă, a vomitat iar. (Orlov)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Vrânceanu)

4. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (M. Dincă)
5. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Agopian)
6. ELEFTERESCU – a spus detectivului că el face puşcărie de 2 ani, fiind antrenat, la fel şi vouă când va veni rândul să faceţi puşcărie405 n-o să vă vină greu. Nu este mulţumit cu mâncarea. (Palamarciuc)
7. ALEXIANU – a spus că ar vrea să joace şah, după aceasta a spus că ce să se mai tărăgănează lucrurile, căci, dacă este vinovat, să-l împuşte. (Almăşanu)
405 Previziune sumbră care, în bună măsură, avea să se adeverească!
8. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Bedereag)
9. TOBESCU – nu-i ajunge mâncarea. (Zamfirescu)
10. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Wagner)
Orele 15 – 23
1. ION ANTONESCU – a căutat să afle unde este mutată soţia lui care este răcită, spunând că i se rupe inima când o aude tuşind. (Rusu I.)
2. MARIA ANTONESCU – i-a fost rău, a vomitat şi tuşeşte, în restul timpului a dormit. (V. Ionescu)
3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (I. Şt.)
4. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Miroiu D.)
5. ELEFTERESCU – a vorbit despre tratamentul avut în U.R.S.S. (Repede)
6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Brumă)
7. TOBESCU – nimic de semnalat. (Parpală Petre)
8. PANTAZI – nimic de semnalat. (Popescu)
9. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Moraru)
10. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)
26/27 aprilie 1946
Orele 23 – 7 dimineaţa
1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dobriţă)
2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Coţec)
3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Clein)
4. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

5. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Olimpiu)
6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Abramovici)
7. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (N. Ionescu)
8. TOBESCU – nimic de semnalat. (Velea)
9. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)
10. GI. PANTAZI – la ora 5 s-a sculat, plimbându-se nervos, spunând că i se apropie văleatul. (Marinescu)

27 aprilie 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a spus că pe Lecca n-a putut să-l schimbe de la conducerea Centralei Evreilor, întrucât era susţinut de germani, şi că Lecca a stors mulţi bani de la evrei. (Vrânceanu)
2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Orlovschi V.)
3. MIHAI ANTONESCU – a cerut ofiţerului de serviciu să-i înlesnească o audienţă la Dl. Secretar General Bunaciu. (L.B.)
4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Palamarciuc)
5. PANTAZI – cere să fie interogat, pentru că mai are de adăugat la declaraţie în ceea ce priveşte armistiţiul. (Agopian)
6. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Dincă)
7. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Wagner)
8. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)
9. C.Z. VASILIU – a spus că a trăit foarte bine în Rusia, a citit toate operele lui Lenin. (Zamfirescu)
10. ALEXIANU – a spus că el a adus cereale şi zahăr din Transnistria, neavând bani să plătească pe funcţionarii de acolo, a făcut împrumut la Banca Românească, care este o bancă a ticăloşilor de liberali. (Almăşanu)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Moraru)
2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Ionescu)
3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Ionescu

C.)

4. RADU LECCA – se plânge că nu-i ajunge mâncarea şi că-l dor picioarele. (D. Popescu)

5. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Repede)

6. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)

7. TOBESCU – nimic de semnalat. (I. Brumă)

8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (I. Şt.)

9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Parpală P.)

10. GI. PANTAZI – când a fost scos cineva la cercetări, a întrebat dacă este Mareşalul. Nu i s-a răspuns, atunci a spus detectivului că nu cere să-i confirme.

27/28 aprilie 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Olimpiu)

2. MARIA ANTONESCU – a spus detectivei că a fost interogată asupra banilor de la Consiliul de Patronaj, a spus că a dat bani de la ea şi de la bărbatul ei pentru patronaj, nicidecum să fure, au furat oamenii statului şi că ea nu poate fi responsabilă de ce au făcut alţii. (Butnariu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

4. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)

5. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Dobriţă)

6. TOBESCU – nimic de semnalat. (Ionescu)

7. C.Z. VASILIU – a spus că s-a plictisit şi preferă să termine cu viaţa decât nesiguranţa în care trăieşte.

8. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Clein)

9. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

10. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Marinescu)

30 aprilie 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a spus medicului că a vindecat pe soţia lui, prin mutarea ei în altă celulă mai departe. (Agopian)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

4. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Wagner)

5. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (L.B.)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Abramovici)

7. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Toma)

8. TOBESCU – nimic de semnalat. (Vrânceanu)

9. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

10. RADU LECCA – a refuzat ciorba la prânz, speră că în viitor li se va da mâncare mai bună. (Zamfirescu)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dobriţă)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – s-a plâns că nu sunt bune ţigările şi a rugat pe detectiv să-i schimbe câteva ţigări. (Rusu I.)

4. RADU LECCA – nimic de semnalat. (I. Şt.)

5. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (D. Popescu)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Parpală)

7. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Moraru)

8. TOBESCU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Miroiu)

10. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Brumă)

30/1 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – a întrebat pe detectivă dacă este timp frumos afară pentru serbare406. (Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ionescu)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Palamarciuc)

5. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Olimpiu)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Repede)

7. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Clein)

8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

9. PANTAZI – deţinutul a spus că nu se dezbracă pe motiv că le schimbă celulele şi va pleca. (C. Velea)

10. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

P.S. Deţinuţii în general se plâng că sentinelele fac gălăgie şi nu pot să se odihnească.

1 mai 1946

Orele 7 – 15 407

1. ION ANTONESCU – i s-a înmânat legea în baza căreia va fi judecat407 şi apoi actul de acuzare408, după care s-a plimbat încruntat murmurând câteva cuvinte din care s-au putut

440067 De la 1 Mai 1946!

407 Referire la legea 312/1945 şi la decretul-lege pentru urmărirea şi sancţionarea celor vinovaţi de dezastrul ţării şi de crime de război, Bucureşti, 21 aprilie 1946, semnat de Regele Mihai I şi de Lucreţiu Pătrăşcanu, ministrul Justiţiei (apud *Procesul Mareşalului Antonescu*, vol. 1, p. 54 – 59).

408 Actul de acuzare nr. 1 din 29 aprilie 1946 (apud *Procesul*... vol. 1, p. 60 – 183).

desprinde „Tribunalul Poporului”, „Poporul Român”, „Ha! Act de acuzare!” (Abramovici)

2. MARIA ANTONESCU – după dejun iarăşi a vomitat. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – a citit actul de acuzare, pare foarte deprimat. (Zamfirescu)

4. RADU LECCA – i s-a adus legea nr. 312/1945, a studiat-o, după care a spus că nu se găseşte niciun articol de lege în care să-l bage pe el şi pe Elefterescu. (L.B.)

5. ALEXIANU – a studiat dosarul (actul de acuzare). (Almăşanu)

6. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Vrânceanu)

7. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

8. C.Z. VASILIU – a studiat dosarul de acuzare. (Wagner)

9. ELEFTERESCU – spune că el nu este vinovat cu nimic. Se găseşte într-o stare nervoasă. (Agopian)

10. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Dima)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (B. Toma)

2. MARIA ANTONESCU – se plânge că mâncarea e prost gătită şi-i face rău. A întrebat pe detectivă dacă manifestaţia409 a fost frumoasă. (I. Violeta)

3. MIHAI ANTONESCU – arată deprimat. După citirea actului de acuzare este nervos, nu a mâncat nici la prânz şi nici seara. (I. Şt.)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Moraru)

5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

6. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (D. Popescu)

7. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Ţăranu)

8. GI. PANTAZI – după ce a citit actul de acuzare este foarte nervos faţă de zilele trecute. (Rusu Ion)

9. ALEXIANU – a citit actul de acuzare, după care face observaţii spunând că nu vede în act pe: fostul ministru de Interne [Constantin] Petrovicescu, fostul ministru [Ion V.] Gruia de la Justiţie, care a făcut legea contra evreilor, Dr. [N.] Lupu care a fost la Odessa şi care a ţinut un discurs în care a arătat că Transnistria a fost românească, la fel Gh. Brătianu. (Miroiu)

10. RADU LECCA – a spus că ceea ce scrie în actul de acuzare sunt nişte minciuni şi că el nu este vinovat. (Gh. N. Gheorghe)

1/2 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Palamarciuc)

2. MARIA ANTONESCU – a dormit foarte puţin. A spus detectivei că a auzit desfăşurarea parăzii de 1 Mai

prin megafonul de afară. A întrebat dacă a fost lume multă şi dacă a luat parte şi Regele. A mai spus că, dacă i s-ar pune întrebarea să aleagă între închisoare sau moarte, dânsa preferă moartea. (V. Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – este complet deprimat, nu a putut dormi decât 2 ore. A chemat ofiţerul de serviciu pentru a-l întreba cât mai are de gând să-l mai ţie şi dacă se poate să-i dea un pistol să se împuşte. (C. Velea)

4. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Repede)

409 De 1 Mai 1946!

5. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

6. GI. PANTAZI – se prezintă nervos. (A. Olimpiu)

7. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Ionescu N.)

8. TOBESCU – nimic de semnalat. (Clein)

9. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

10. ALEXIANU – este foarte nervos. (Marinescu)

2 mai 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – după ce a citit dosarul de acuzare spunea că l-a acuzat ca cel mai mare trădător… pedeapsa cu moartea, ocnă… (L.B.)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – a spus că în loc de mâncare să i se dea revolver. Caută să se agaţe de ceva. (M. Vrânceanu)

4. C.Z. VASILIU – a spus că actul de acuzare este fără temei în ce-l priveşte. Ceea ce este important a spus despre Alexianu că el este un mare bandit şi a dat multe amănunte în ce priveşte felul cum jefuia Transnistria şi că lucra în strânse legături cu Maria Antonescu şi Veturia Goga. Despre Mareşal a spus că nu crede ca el să fi furat, îl ştie că om cinstit. (Abramovici)

5. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Wagner)

6. RADU LECCA – nimic de semnalat. (Dincă)

7. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Agopian)

8. GI. PANTAZI – a rugat pe ofiţerul de serviciu să vină avocatul care l-a ales el, căci mai vrea să pună câţiva martori. (Almăşanu)

9. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Zamfirescu)

10. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – a spus că a dat o mulţime de bani lui Piky Vasiliu să facă o închisoare model, dar asta este moarte sigură şi a spus că, în timpul cât a fost Conducător, a vizitat mai toate închisorile şi asta nu. (Rusu Ion)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – după ce a mâncat a început să plângă. (Moraru)

4. E. CRISTESCU – este într-o stare nervoasă. (Gh. Gh.)

5. RADU LECCA – aduce învinuiri lui Maniu şi Brătianu, care, împreună cu Antonescu, au hotărât începerea războiului contra U.R.S.S. De asemeni, a spus că el era prieten cu Killinger şi că în seara zilei de 23 august 1944 i-a predat 2000 de napoleoni şi un lingou de aur de 12 kgr. Pentru a-i preda lui Mihai Antonescu, ca acesta să aibă grijă de soţia şi fiica lui. De asemeni, a spus că Maniu şi Brătianu au încercat de mai multe ori să intre în Guvernul lui Antonescu, dar nu au ajuns la niciun rezultat. (Popescu)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Parpală D.)

7. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (I. Şt.)

8. TOBESCU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

9. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Dumitru Miroiu)

10. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Aron Octavian)

2/3 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat până la ora 3, când a fost transportat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – a întrebat pe detectivă când se va ţine procesul şi că are impresia fermă că ceilalţi arestaţi au plecat din celulă. (V. Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – a început să plângă, iar, când a fost transportat, a cerut un pistol să se împuşte. (N. Ioana)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

5. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Repede)

6. E. CRISTESCU – este nemulţumit de noua lui celulă. Spune că este friguroasă şi că nu poate scrie sau consulta un dosar. (Velea)

7. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

8. RADU LECCA – nimic de semnalat. (N. Ionescu)

9. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Clein N.)

10. C.Z. VASILIU – a spus că va sta alături pe banca de acuzaţi cu legionarii care de către ei au fost arestaţi. A spus că are o dorinţă, ca să i se dea dreptul să scrie o scrisoare acasă să afle de soţie şi băiat. (Palamarciuc)

4 mai 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU, GI. PANTAZI şi C.Z. VASILIU – toţi au luat contact cu avocaţii, de la orele 10 – 13, 30. GI. Pantazi a primit de la familie îmbrăcăminte, ţigări şi alimente. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – se simte mai bine. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – se simte rău, cu dureri de cap, vorbeşte singur şi gesticulează din mâini, a fost în sala de şedinţe până la ora 13, 30. (L.B.)

4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Wagner)

5. EUGEN CRISTESCU – a trimis prin avocat un bilet

acasă. (Agopian)

6. TOBESCU – a primit rufărie, alimente şi ţigări de acasă şi un bileţel. A spus că familia lui a fost dată afară din casă şi el nu înţelege, căci nu este vinovat şi crede că va fi achitat. (Almăşanu)

7. ELEFTERESCU – a spus că dacă va fi pus în libertate va cere să fie avansat General. (Vrânceanu)

8. SALONUL COMUN – arestaţii au fost şi şi-au consultat dosarele. La întoarcere s-au pronunţat că le este frică că îi va acuza, de Mareşal fiind siguri că nu va vorbi. (Abramovici)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Parpală P.)

2. MARIA ANTONESCU – cere să i se dea voie să primească mâncare de acasă. A spus că e o mare mizerie la această închisoare şi nu vine nimeni ca să vadă, dânsa când avea cantinele le făcea mereu inspecţie. (V. Ionescu)

3. MIHAI ANTONESCU – este bolnav, nu mai reacţionează. După masă a fost în sala de şedinţe, a avut întrevederi cu avocatul. (Miroiu D.)

4. EUGEN CRISTESCU – a fost în sala de şedinţe. A spus că adevăraţii vinovaţi de războiul antisovietic sunt Maniu şi Brătianu care au mijlocit intrarea României în legătură cu Germania şi intrarea în război. Este hotărât să declare toate acţiunile pe care le-a dus Maniu şi Brătianu în timpul guvernării lui Antonescu. (D. Popescu)

5. ALEXIANU – a consultat dosarul din sala de şedinţe împreună cu avocatul. (Moraru)

6. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

7. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (I. Şt.)

8. SALONUL COMUN – au fost duşi în sala de şedinţe, unde au luat contact cu avocaţii şi au consultat dosarele. Ing. [N.] Mareş citeşte un memoriu în care arată că Gh. Tătărescu în 1937 a scos o broşură în care spune că

România trebuie să se orienteze cu faţa spre marea politică europeană şi că el a început relaţiile cu Germania. (Rusu I.)

4/5 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

4. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

5. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (Velea C.)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

7. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

8. SALONUL COMUN – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

5 mai 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU, GI. PANTAZI şi C.Z. VASILIU – au fost vizitaţi de avocaţii lor în camere. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – a consultat dosarul, împreună cu avocatul său. (L.B.)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

5. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Vrânceanu)

6. EUGEN CRISTESCU – a studiat dosarul tot timpul. (Agopian)

7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Wagner)

8. SALONUL COMUN – toţi sunt de treabă, cu moralul bun.

P.S. Ar trebui să nu se mai aducă mâncare la prânz decât pentru Tr. Brăileanu, căci ceilalţi primesc de acasă

din abundenţă şi nu mănâncă mâncarea care se dă de la noi. (Abramovici)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – a stat de vorbă cu avocatul şi au consultat dosarul. (Parpală P.)

2. MARIA ANTONESCU – se plânge că ea a muncit pentru ţară şi astăzi se găseşte în închisoare. (I. Anitta)

3. MIHAI ANTONESCU şi TITUS DRAGOŞ – au stat de vorbă cu avocaţii, lui M.

Antonescu i s-au adus medicamente. (Miroiu)

4. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

5. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (I. Şt.)

6. EUGEN CRISTESCU – a stat de vorbă cu avocatul şi şi-a consultat dosarul. (D. Popescu)

7. ALEXIANU – a studiat dosarul şi a vorbit despre scumpetea de pe piaţă. (Moraru)

8. SALONUL COMUN – toţi şi-au formulat memorii de apărare. Toţi au convingerea că vor fi achitaţi. (Rusu I.)

5/6 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – a întrebat dacă mâine începe procesul celorlalţi (detectiva a întrebat cine i-a spus acest lucru, a spus că a auzit de la soldaţi). Se simte mai bine. A mai spus că nu ştie când o judecă, ar vrea să ştie în ce situaţie se află şi mai vrea să ştie unde se află soţul ei. (Coţec şi Butnariu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

5. ELEFTERESCU – a întrebat pe detectiv câţi ani de serviciu are în poliţie, care sunt gradele şi cu ce studii se poate intra în poliţie şi ce studii are el. (Marinescu)

6. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

7. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)

8. SALONUL COMUN – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

6 mai 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU, GI. PANTAZI şi C.Z. VASILIU – la ora 8 au fost conduşi în sală. În cursul audienţei au fost supravegheaţi mai de la distanţă şi nu s-a putut vedea dacă au luat contact şi cu alte persoane străine. Pe urmă, Mareşalul a spus că a auzit că băiatul soţiei sale (acela infirm) s-ar fi omorât. (Zamfirescu şi Repede)

2. MARIA ANTONESCU – se simte mai bine. Doreşte să vorbească cu Dl. Acuzator public Săracu'. (L.B.)

3. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

4. ALEXIANU – a fost scos în sală de la 8 – 13. (Wagner)

5. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

6. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Vrânceanu). Detectivul cere să fie înlocuit întrucât suferă de reumatism, are picioarele umflate.

7. SALONUL COMUN – nimic de semnalat. (Abramovici)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Parpală P.)

2. MIHAI ANTONESCU şi TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (D. Miroiu)

3. MARIA ANTONESCU – a vorbit despre soţul ei, că a făcut numai bine pentru ţară şi a luptat numai în interesul poporului. (Ioanid Aniţa)

4. VASILIU şi PANTAZI – au fost duşi în sala de şedinţe, unde nu au luat contact cu nimeni. (Lepădatu)

5. TOBESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

6. EUGEN CRISTESCU – a fost la şedinţă. (D. Popescu)

7. ALEXIANU – a stat de vorbă cu avocatul, spunând că el n-are să fie împuşcat. (Moraru)

8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Ion Ştefan)

9. SALONUL COMUN – şi-au exprimat bucuria de felul cum a răspuns Mareşalul. (Rusu I.)

6/7 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Butnariu şi Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU şi TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (N. Ioana)

4. PANTAZI şi VASILIU – nimic de semnalat. (Bărbulescu)

5. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

7. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

9. SALONUL COMUN – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

7 mai 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU, PANTAZI şi VASILIU – la ora 9 au fost scoşi în sală, unde au început interogatoriile. La ora 11, şedinţa s-a suspendat şi ei au fost duşi la camerele lor. (Zamfirescu şi Repede)

2. MARIA ANTONESCU – a fost liniştită, nu a mai vomitat. (Elizabeta Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU şi TITUS DRAGOŞ – au fost scoşi la şedinţe, iar la suspendarea şedinţei s-au înapoiat.

(S.B.)

4. ELEFTERESCU – cere să vorbească cu Domnul Secretar General Bunaciu şi să i se aducă ziare să citească. Cere să i se facă tratament dentar şi masă mai bună. (Vrânceanu).

5. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

6. GI. POPESCU şi TRAIAN BRĂILEANU – au venit avocaţii lor cu care au stat de vorbă. (Hailil Hailil Cădi)

7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Wagner)

8. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

9. SALONUL COMUN – nimic de semnalat, afară că semnalează detectivul că sunt trei detectivi pentru 7 deţinuţi. (Abramovici)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – a fost în sala de şedinţe de la ora 16 până la ora 20. (Parpală

Petre)

3. MARIA ANTONESCU – a întrebat pe detectivă dacă mai trăieşte Hitler, a răspuns că nu ştie, apoi s-a plâns că i se serveşte mâncarea, mai ales ceaiul rece. (P. Voiculescu)

3. MIHAI ANTONESCU – este foarte tulburat şi neliniştit, a luat contact cu avocatul. (D. Miroiu)

4. C.Z. VASILIU – a fost în sala de şedinţe. Detectivul semnalează că fostul ministru al Sănătăţii410, a vrut să înmâneze unui avocat un bileţel, prin locotenentul care se găsea

410 Doctorul Petre Tomescu, profesor universitar.

lângă boxă, atunci detectivul nu a dat voie. Locotenentul s-a pronunţat către mine şi un alt coleg, care a înregistrat cele scrise, că suntem caraghioşi, că nu permitem nici atâta lucru. Locotenentul ar fi Comandantul Companiei. (Comisar ai. I. Ciodatu)

5. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Lepădatu)

6. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Ion Ştefan)
7. GI. TOBESCU – nimic de semnalat.
8. MARINESCU – nimic de semnalat. (Bobeanu A.)
9. Dr. TOMESCU – nimic de semnalat. (Stanciu)
10. GI. POPESCU D. – nimic de semnalat. (Clein)
11. BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Coldea I.)
12. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (L.I.)
13. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Moraru)
14. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Peţa M.)
15. EUGEN CRISTESCU – a fost în sala de şedinţe, după care şi-a consultat dosarul. A spus că în anul 1944 a dus o activitate ca om de legătură între Mareşal şi partidele istorice. (D. Popescu)
16. DOBRE GHEORGHE – este nemulţumit că n-a putut lua contact cu avocatul. (Tr. Alecu)
17. SALONUL COMUN – nimic de semnalat. (Rusu Ion)

7/8 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Ducă)
2. MARIA ANTONESCU – spune că atât ea cât şi soţul ei au făcut numai bine, şi că datorită lor evreii şi comuniştii din România n-au fost omorâţi de nemţi şi legionari. Acum, de câteva zile, primeşte mâncare mai bună, de care este mulţumită. (Butnariu şi Coţec)
3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)
4. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Teodorescu)
5. PIKY VASILIU – nimic de semnalat. (Gh. Iliescu)
6. EUGEN CRISTESCU – este bine dispus. (C. Velea)
7. ALEXIANU – nimic de semnalat, afară de faptul că deţinutul deschide geamul de la mijloc pe unde ar putea să fugă, cere ca acest geam să fie bătut în cuie. (Pucheanu Gh.)

8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

9. MARINESCU – nimic de semnalat. (Miţu)

10. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Niculescu I.)

11. POPESCU DUMITRU – nimic de semnalat. (Sachelărescu)

12. Dr. TOMESCU – nimic de semnalat. (Bădulescu)

13. BUŞ ILĂ – nimic de semnalat. (Eremia)

14. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

15. MAREŞ – nimic de semnalat. (V. Petre)

16. GI. DOBRE – nimic de semnalat. (Demescu D.)

8 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU, PANTAZI şi VASILIU – la orele 8, 30 au fost introduşi în sala de şedinţe, unde a fost audiat Eugen Cristescu. După terminarea şedinţei au fost vizitaţi în camerele lor de avocaţi, afară de avocatul lui I. Antonescu, care n-a venit. (Zamfirescu)

2. MIHAI ANTONESCU, T. DRAGOŞ – au fost în sala de şedinţe. M. Antonescu este tot nervos. (I. Elise)

3. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)

4. GI. PANTAZI – la ora 8, 30 a fost introdus în sala de şedinţe. După terminarea şedinţei a fost vizitat de Dl. Avocat. (Repede)

5. TOBESCU – a vorbit despre realizările formidabile din Rusia. (Almăşanu)

6. ELEFTERESCU – a fost vizitat de dentist. (M.)

7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Wagner)

8. C.Z. VASILIU – în boxă s-a auzit o discuţie între PETROVICESCU, GI. POPESCU, PANTAZI şi VASILIU şi anume: Cum aţi găsit voi Ministerul, nici Dumnezeu nu vă iartă; şi alte fără importanţă. (C. Dragnea)

9. EUGEN CRISTESCU – a rămas circa 5 minute numai cu avocatul Stănescu, fiindcă aveau de discutat o chestiune secretă, aceasta cu cunoştinţa superiorilor411. (K. Agopian)

10. DOBRE şi BUŞILĂ – nimic de semnalat. Detectivul semnalează că M. Antonescu a avut o convorbire cu Dl. Stoicescu, convorbire înlesnită de către Dl. Locotenent ce se afla la boxa acuzaţilor. (Niţu)

11. GI. POPESCU şi Tr. BRĂILEANU – după înapoierea de la şedinţă, Popescu a luat contact cu avocatul Antofiloiu în privinţa procesului său. (Halil Hailil Cădi)

12. SALONUL COMUN – se găsesc DOBRE, MAREŞ şi BUŞILĂ. Au fost în sala de şedinţe. După înapoierea din sală, Mareş a stat de vorbă cu Avocatul Antofiloiu, cu care s-a tocmit asupra onorariului. Antofiloiu i-a cerut 5 milioane, Mareş i-a aprobat numai 3. După care Mareş a scris un bileţel la nevastă-sa, îi cerea să-i dea lui Antofiloiu 3 milioane. De remarcat a fost în momentul când Eugen Cristescu şi-a expus depoziţia, vorbind despre Maniu412 şi testamentul lăsat de Codreanu. La cele auzite, cei din sală au rămas uimiţi. (Abramovici)

13. MARINESCU şi TOMESCU – nimic de semnalat. (Gh. Gh.)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU.

3. MARIA ANTONESCU – este foarte nervoasă şi nu poarte dormi. (P. Voiculescu)

3. MIHAI ANTONESCU – a cerut să fie exclus de la şedinţă, întrucât se simte bolnav. (D. Miroiu)

4. MAREŞ NICOLAE – nimic de semnalat. (Rusu Ion)

5. TITUS DRAGOŞ – după şedinţă a fost vizitat de avocaţii Lucaci şi Crăciun Ş erbănescu. (Nedelcu T.)

411 Este mai mult decât sigur că, în cadrul unor astfel de întrevederi, „aprobate de superiori” (?!), Eugen Cristescu a tranzacţionat dezvăluirea unor secrete ale faimosului *SSI* sau dosare ale serviciului cu scoaterea sa din rândul celor condamnaţi la moarte. Vezi şi declaraţiile sale la „proces” despre liderii PNŢ şi PNL,

compromiţătoare pentru aceştia, dar convenabile guvernului dr. P. Groza şi comuniştilor.

412 Vezi nota precedentă.

6. ALEXIANU – a luat contact cu avocatul, care i-a spus unele lucruri de pe acasă. A mai spus avocatului că el ştie că are să-i omoare şi că mai bine ar fi să se omoare ei singuri. (Moraru)

7. EUGEN CRISTESCU – a fost la sala de şedinţe. (Popescu)

8. GI. POPESCU D. – nimic de semnalat. (Clein N.)

9. Tr. BRĂILEANU – a luat contact cu avocatul, iar în sala de şedinţe a auzit pe Piky Vasiliu întrebând pe Alexianu cam ce pedeapsă li se va da şi crede că li se va da pedeapsa cu moartea, dar n-o să-i execute. (Leiba Samy)

10. GI. DOBRE GH. – în sala de şedinţe, a luat contact cu avocatul său, spunându-i să-i aducă de acasă schimburi şi o pereche de ochelari. (Alexe Traian)

11. Dr. TOMESCU – a luat contact cu avocatul în sala de şedinţe, iar în pauză cu Piky Vasiliu. (Stanciu)

12. ELEFTERESCU – este bolnav de măsele. A întrebat dacă Horia Sima este mort. (Dincă). A mai făcut o notă, care se anexează, prin care cere să i se aducă de acasă îmbrăcăminte şi alimentele care le cere.

13. BUŞ ILĂ – nimic de semnalat. (Coldea Iosif)

14. MARINESCU – a luat contact cu avocatul său, este nervos. (Bibeanu Anghel)

15. PIKY VASILIU – nimic de semnalat. Detectivul semnalează că atât în sala de şedinţă, cât şi pe săli se observă ziare de-ale ţărăniştilor şi liberalilor, de existenţa cărora acuzaţii nu ştiu. (Lepădatu)

8/9 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

3. MARINESCU – nimic de semnalat. (Niţu)
4. MAREŞ – nimic de semnalat. (Babea Petre)
5. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Niculescu)
6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu Gh.)
7. GI. DOBRE – nimic de semnalat. (D.)
8. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Velea)
9. BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Eremia)
10. POPESCU D. – nimic de semnalat. (Sachelărescu)
11. C. PANTAZI – nimic de semnalat. (Teodorescu)
12. PIKY VASILIU – când a ieşit de la W.C. a văzut pe Pantazi dormind şi a spus: „Pantazi doarme foarte bine, n-are nicio grijă, şi în Rusia când erau dormea tot aşa de bine”. (Gh. Iliescu)
13. Dr. TOMESCU – nimic de semnalat. (Bărbulescu)
14. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

9 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU, PANTAZI şi P. VASILIU – la orele 8, 30 au fost duşi în sala de şedinţe, până la ora 13. Starea lor este bună. (Zamfirescu)
2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)
3. MIHAI ANTONESCU – a fost în sala de şedinţe. (Peţa M.)
4. GI. PANTAZI – a fost în sala de şedinţe. (Repede)
5. PIKY VASILIU – înainte de a intra în şedinţă a vorbit despre Maniu, care astăzi face pe nevinovatul. (C. Dragnea)
6. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)
7. ELEFTERESCU – nimic de semnalat.
8. ALEXIANU – a fost în sala de şedinţe. (Wagner)
9. Tr. BRĂILEANU şi GI. POPESCU – au fost în sala de şedinţe. Tr. Brăileanu a spus avocatului că ar fi bine să nu citeze pe [Ion] Nistor ca martor, că ar fi în detrimentul lui, cât priveşte pe [Vasile] Băncilă poate fi chemat. (Halie C.)

10. DOBRE, BUŞILĂ şi MAREŞ – nimic de semnalat. (com. ai. N.)

11. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

12. DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Elisei)

13. TOMESCU şi MARINESCU – au fost în sala de şedinţe, după care au luat contact cu avocaţii. (E. Eşeanu)

14. SALONUL COMUN – s-a observat că, după audierea lui Dinu şi Gh. Brătianu, aceştia s-au dus la boxa acuzaţilor dând mâna cu Dobre, Buşilă şi Vasiliu, după care a intervenit locotenentul ca să nu vorbească cu arestaţii, poftindu-i [pe martori] afară. Mareş a cerut avocatului Antofiloiu să telefoneze unui oarecare Moscu la nr. 4.50.50.; de asemeni, să ia contact sau să telefoneze unuia cu numele de „O'Keilly". I-a mai cerut să ceară de acasă de la Mareş broşura „Tătărescu. 1940", o lege agrară. (Abramovici şi Gh.

Gh.)

Orele 15 – 23

I. ION ANTONESCU – a fost în sala de şedinţe, unde a pus câteva întrebări martorilor. (Parpală)

3. MARIA ANTONESCU – nu doarme deloc. (P. Voiculescu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)

4. GI. PANTAZI – a fost în sala de şedinţe, unde a luat contact cu avocatul. (Lepădatu)

5. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Ciobotaru)

6. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (M. Dinu)

5. TITUS DRAGOŞ – după şedinţă a fost vizitat de domnii au. Ion Lucaci şi Crăciun Ş erbănescu. Din discuţiile avute acuzatul a refuzat serviciile au. Ion Lucaci. (T. Nedelcu)

8. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Moraru)

9. EUGEN CRISTESCU – a luat contact cu avocatul său. (Popescu)

10. MARINESCU – a provocat discuţii cu Dr. TOMESCU, care i-au fost interzise. Este nervos. După şedinţă a luat contact cu avocatul. (Bibeanu A.)

II. GI. DOBRE GH. – a stat de vorbă cu avocatul său. După ce a luat masa de seară de care a fost foarte mulţumit a cerut să i se aducă un „Monitor Oficial”. (Tr. Alecu)

12. POPESCU DUMITRU – nimic de semnalat. (Clein N.)

13. BUŞILĂ – în şedinţă a pus câteva întrebări martorului [Grigore] Niculescu-Buzeşti în legătură cu apărarea sa. A luat contact cu avocatul. (Coldea Iosif). P.S. Detectivul semnalează pe Subof. Mazilu Carol din gardă că are o purtare ostilă poliţiştilor, pe care caută să-i îndepărteze din apropierea deţinuţilor.

14. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Leiba L.)

15. ELEFTERESCU – este nemulţumit, fiindu-i insuficientă masa, spune că-l dor dinţii.

(I. Ştefan)

16. Dr. TOMESCU – i s-a adus schimburi de acasă. Este foarte calm. (Stanciu)

17. SALONUL COMUN – Ing. Mareş a fost agitat în boxă. (Rusu Ion)

9/10 mai 1946

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – s-a deşteptat la orele 2 şi nu a mai dormit, stând pe gânduri. Dimineaţa, înainte de a intra în baie, s-a pronunţat că se împlinesc doi ani de chinuri, e mai greu pe timpul nopţii decât ziua. Spune de s-ar termina şi s-ar alege într-un fel. (Dincă)

2. MARIA ANTONESCU – şi-a arătat oarecare nedumerire în privinţa mutării sale de aici. (V. Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

4. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

5. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

6. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Teodorescu)

7. PIKY VASILIU – nimic de semnalat. (Iliescu)

8. GI. DOBRE – nimic de semnalat. (Cenuşe)

9. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

10. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)

11. BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Eremia)

12. Dr. TOMESCU – nimic de semnalat. (Bărbulescu)

13. MAREŞ – pe la ora 2 noaptea i s-a făcut rău, a fost dus 10 minute la aer, după care s-a culcat şi a dormit până dimineaţa. (P. Petre)

14. MARINESCU – nimic de semnalat. (Niţu)

15. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

16. BRĂILEANU şi POPESCU D. – nimic de semnalat. (Niculescu I.)

10 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU, PANTAZI şi VASILIU – la orele 8, 40 au fost conduşi în sala de şedinţe, unde au fost audiaţi o serie de martori. După terminarea şedinţei, în timpul pauzei, au fost vizitaţi de avocaţii lor. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – a fost liniştită. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – când a fost invitat în sala de şedinţe a refuzat să meargă, spunând că este bolnav, totuşi a mers la şedinţă, nevorbind nimic. După şedinţă a luat contact cu avocatul său, căruia îi spune că Dinu şi Gheorghe Brătianu trebuie să recunoască că au dat tot sprijinul guvernului cât şi nemţilor în războiul contra Rusiei. Avocatul i-a spus că la o nouă audiere a lui Gh. Brătianu să-i pună întrebarea că de ce s-a înscris ca voluntar pentru front şi că de ce ţinea atâtea discursuri pe front, făcând propagandă contra Rusiei. (Peţa Marin)

4. ALEXIANU – după terminarea şedinţei, a luat contact cu avocatul său, care i-a spus că Maniu nu poate să

se prezinte la proces decât mâine. (Ionescu C.)

5. DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Elisei)

6. EUGEN CRISTESCU – cere să i se dea voie să vorbească cu Mihai Antonescu, ca să-l sfătuiască413 ca să declare tot ce a fost în trecut, să recunoască aşa cum a fost cu Gh. şi D.

413

Vezi *supra*.

Brătianu, demascându-i, de asemenea, şi să pună unele întrebări lui Maniu, când acesta va fi audiat. (K. Agopian)

7. TOMESCU – după proces a luat contact cu avocatul. (Wagner)

8. GI. PANTAZI – după ce a fost adus din sala de şedinţe a luat contactul cu avocatul. (Repede)

9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. Detectivul semnalează că Mareşalul s-a pronunţat că-i pare rău de Mihai Antonescu că se va prăpădi, spunând că este un geniu. Mihai Antonescu a cerut Tribunalului să nu mai asiste la proces, iar Tribunalul i-a respins cererea. (Dragnea)

10. MARINESCU – refuză să mănânce pe motiv că suferă de stomac. A fost vizitat de avocatul său pe care l-a rugat să facă intervenţii grefierului pentru a trimite invitaţii tuturor martorilor propuşi de el, pentru a putea dovedi nevinovăţiile lui. (E. Eseanu)

11. TRAIAN BRĂILEANU şi D. POPESCU – ambii într-o stare morală bună. Brăileanu a cerut avocatului să intervină ca să fie vizitat de medic, avocatul după câteva minute a adus aprobare scrisă pentru a fi ţinut la regim alimentar. (Halil Hailil Cădi)

12. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

13. TOBESCU – a întrebat dacă au fost aduşi la proces Maniu, Gh. şi Dinu Brătianu, căci desigur vor fi şi ei implicaţi. (Almăşanu)

14. DOBRE, MAREŞ şi BUŞILĂ – nimic de semnalat. (N. Petru)

15. SALONUL COMUN – nimic de semnalat. (Abramovici şi Gh. Gheorghe)

Orele 15 – 23

I. CAMERA MAREŞALULUI – a consultat dosarul personal, după care, la ora 16, a intrat în camera de şedinţă, unde s-a anunţat amânarea pentru a doua zi la ora 8. (Parpală

P.)

3. MARIA ANTONESCU – este curioasă pentru ce este ţinută închisă atât de mult, fără să fie judecată. (Niculescu)

3. MIHAI ANTONESCU – a fost vizitat de Dl. Doctor şi de avocat. Avocatul l-a pus în gardă, spunându-i că nu trebuie să ascundă pe Maniu şi Brătianu. (Miroiu)

4. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (Popescu)

5. C. BUŞ ILĂ – s-a observat că este mai îngrijorat ca şi de obicei, nu mai vorbeşte. Detectivul mai semnalează că Subofiţerul Mazilu, care face de pază la Tribunal, continuă să bruscheze pe poliţişti, dându-i afară din sala de şedinţe şi îi ţine cât mai la distanţă de acuzaţi. (Coldea Iosif)

6. MAREŞ NICOLAE – nimic de semnalat. (Nedelcu)

7. TITUS DRAGOŞ – a fost vizitat de avocat, care i-a adus de acasă medicamente, starea normală bună. (Rusu I.)

8. MAREŞ – a fost vizitat de avocat. (Sachelărescu)

9. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Ciobotaru)

10. GI. DOBRE – a stat de vorbă cu avocatul. (Tr. Alecu)

II. MARINESCU – şi-a studiat dosarul. (Bibeanu Anghel)

12. TR. BRĂILEANU – a fost vizitat de medic, după

care a stat de vorbă cu avocatul său. (Leiba Sami)

13. ELEFTERESCU – se plânge că-l doare o măsea. (I. Ştefan)

14. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Dinu)

15. GI. PANTAZI – a fost vizitat de cei doi avocaţi ai lui, cu care au discutat numai chestiuni care interesează procesul. (Lepădatu)

16. ALEXIANU – a fost vizitat de avocat, cu care, de asemenea, a discutat chestiuni ce interesează procesul. (Moraru)

17. SALONUL COMUN – Dr. Tomescu a pus câteva întrebări lui Marinescu, acesta nu i-a răspuns. Marinescu pare a fi recalcitrant. Şedinţa de astăzi după masă fiind suspendată, toţi acuzaţii s-au înapoiat la locurile lor. (Stanciu)

10/11 mai 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

2. MARIA ANTONESCU – a întrebat pe detectivă despre desfăşurarea evenimentelor de 10 Mai, întrucât a auzit manifestaţia. (V. Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

4. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Codreanu)

5. PIKY VASILIU – nimic de semnalat. (Iliescu)

6. POPESCU DUMITRU – nimic de semnalat. (Clein N.)

7. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Niculescu)

8. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Olimpiu)

9. BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Eremia)

10. MAREŞ – nimic de semnalat. (Velea P.)

11. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

12. ELEFTERESCU – a întrebat dacă a fost frumoasă parada şi dacă ruşii au defilat. El crede că de 10 Mai 1947 va defila ca Comandant în armată. În 1945 a fost la Moscova, de

10 Mai 1946 a defilat în Celula Ministerului de Interne, după care s-a culcat. (Marinescu)

13. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

14. TOMESCU – nimic de semnalat. (Bărbulescu)

15. MARINESCU – nimic de semnalat. (Niţu)

16. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)

17. DOBRE – este foarte indispus, nu a putut dormi. (D. Enescu)

11 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU, PANTAZI şi VASILIU – la ora 8, 40 au fost conduşi în sala de şedinţe, unde a fost audiat ca martor şi Iuliu Maniu. Atmosfera în sală, calmă, de multe ori s-a produs şi ilaritate prin răspunsul martorului Maniu, care căuta să ocolească întrebările ce nu-i conveneau. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – a arătat foarte vesel când i-a spus avocatul că vine Iuliu Maniu. După sfârşitul şedinţei, Ică arată foarte posomorât. (Peţa Marin)

4. ALEXIANU – pare nervos după audierea martorului Maniu. (Ionescu C.)

5. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Repede)

6. DOBRE, MAREŞ şi BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Niţu)

7. DRAGOŞ TITUS – nimic de semnalat. (Gheorghe Gh.)

8. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

9. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

10. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Senti Romeo).

11. PIKY VASILIU – fiind într-o cameră cu Mareşalul şi Pantazi, Mareşalul s-a adresat celor doi: „Nimeni nu vă

mai amintiţi de nimic!”, „ca şi cum nu de la voi ar fi primit ordinele!”, „nu este nimic, am să-mi iau eu asupra mea toată răspunderea, dar nu trebuie să uitaţi că acesta este un proces istoric”. Mai spune că în repetate rânduri a cerut lui Maniu să ia conducerea statului şi acesta a refuzat, pentru considerentul că legionarii ar fi organizat echipe de sacrificiu pentru atentate contra oamenilor politici. (C. Dragnea)

12. TRAIAN BRĂILEANU şi GI. POPESCU – a luat contactul cu avocatul lui Brăileanu, după care au ieşit din sală. (H. Codri)

13. D. POPESCU şi MARINESCU – au fost scoşi în sala de şedinţe unde au ascultat pe martorul Iuliu Maniu. (E. Eseanu)

14. SALONUL COMUN – nimic de semnalat, afară de faptul că în depoziţia martorului Maniu acesta a declarat că în Partidul Comunist sunt legionari, pentru care fapt publicul a început să vocifereze contra lui. Unii au strigat „Griviţa”. (Abramovici şi Elisee)

Orele 15 – 23

I. ION ANTONESCU – la plecarea lui Maniu din sală, a dat mâna cu Ion Antonescu şi Mihai Antonescu, acest gest a alarmat publicul din sală şi a început să huiduiască pe democratul de la Bădăcin. Starea de spirit a acuzatului Antonescu Ion este calmă. (Parpală)

3. MARIA ANTONESCU – vorbeşte mereu de operele sale de binefacere şi că n-ar fi cazul să stea la închisoare. (Voiculescu)

3. MIHAI ANTONESCU – în şedinţă a fost unul din cei principali care a pus întrebări lui Maniu, fiind montat de Cristescu414 şi avocat. (D. Miroiu)

4. PIKY VASILIU – a întrebat pe avocat cam ce pedeapsă vor lua după legi? Avocatul i-a răspuns că toate acestea [actele] comise sunt şi în afara legilor şi crede că vor fi şi mai grav pedepsiţi. (Ciobotaru)

5. GI. PANTAZI – a luat contact cu avocatul, căruia i-a mai dat nişte relaţii în legătură cu procesul. (Lepădatu)

6. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Moraru)

7. MARINESCU – este nervos. (Bibeanu)

8. TR. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Leiba Sami)

9. MAREŞ – în timpul şedinţei a fost calm. (Sachelărescu)

10. GI. DOBRE – nimic de semnalat. (Tr. Alecu)

II. TITUS DRAGOŞ – a luat parte la şedinţă, punând întrebări. A discutat cu avocatul chestiuni în legătură cu procesul. (Rusu Ion)

12. BUŞILĂ C. – a fost foarte agitat de depoziţia lui Maniu, care la plecare a dat mâna cu acuzaţii, după care a fost huiduit de publicul din sală. Apoi a urmat depoziţia martorului Verinco415 care a depus revoltător de favorabil pentru acuzatul Alexianu şi care la plecare a fost pălmuit de o femeie din sala de şedinţă. (Coldea Iosif)

13. EUGEN CRISTESCU – a fost în sala de şedinţe, iar seara a luat contact cu avocatul său. (D. Popescu)

414

Vezi mai sus.

415 Corect: Oliviu Verenca, fost secretar al prof. Gh. Alexianu, ca guvernator al Transnistriei. A publicat ulterior *Administraţia civilă română în Transnistria. 1941 – 1944*, ediţia a II-a, îngrijită de Şerban Alexianu, Bucureşti, Editura Vremea, 2000.

14. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (M. Dincă)

15. SALONUL COMUN – nimic de semnalat. (Stanciu)

11/12 mai 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – a spus că nu poate dormi, a cerut ofiţerului de serviciu câteva pastile de somnalin; după ce a fost servit, a adormit. (Dincă)

2. MARIA ANTONESCU – a făcut baie, după care a dormit bine. (V. Coţec şi Butnariu)

3. MIHAI ANTONESCU – este liniştit, starea sănătăţii bună. (N. Ioana)

4. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

5. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

6. Dr. TOMESCU – nimic de semnalat. (Bărbulescu)

7. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)

8. Ing. BUŞ ILĂ – nimic de semnalat. (Eremia)

9. TRAIAN BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Niculescu I.)

10. POPESCU DUMITRU – nimic de semnalat. (Clein N.)

11. GI. DOBRE – nimic de semnalat. (Demesea)

12. MAREŞ – nimic de semnalat. (Vale)

13. MARINESCU – nimic de semnalat. (Niţu)

14. PIKY VASILIU – nimic de semnalat. (Iliescu)

15. CONST. PANTAZI – nimic de semnalat. (Teodorescu)

16. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

17. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

12 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – la ora 8, 50 a fost introdus în sala de şedinţe, unde a început rechizitoriul Domnului Acuzator public Săracu', care a înfierat toate crimele şi dezastrul [României], datorită guvernării lui Antonescu, cerând pedeapsa cu moartea [al acuzaţilor, la care s-a asociat şi publicul din sală, aplaudând şi strigând „moarte criminalilor" şi „la spânzurătoare cu ei", şi „Trăiască Tribunalul Poporului". (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – este suferindă, având dureri de stomac. A fost vizitată de Dl. Medic. (V. Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – a fost în sala de şedinţe, după care a luat contact cu avocatul său, este foarte agitat. (Wagner)

4. PIKY VASILIU – a fost dus în sala de şedinţe. Starea lui este nervoasă. (Gh. Gh.)

5. GI. PANTAZI – idem, idem. (Repede)

6. TRAIAN BRĂILEANU şi GI. POPESCU – au fost în sala de şedinţe, după care

Brăileanu a stat de vorbă cu avocatul său. (Hailil Cadir)

7. E. CRISTESCU – nimic de semnalat. (Agopian)

8. DOBRE, MAREŞ şi BUŞILĂ – au fost în sala de şedinţe, unde s-au dezbătut toate faptele criminale ale lor, după care s-au văzut ruşinaţi de acestea. (Petraru D.)

9. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ionescu C.)

10. TITUS DRAGOŞ – după terminarea şedinţei, s-a pronunţat că de ce nu ne trage un glonte să termine mai repede cu noi. (Peţa Marin)

11. TOMESCU şi MARINESCU – au discutat despre gestul făcut de Iuliu Maniu, când a dat mâna cu Dragoş, Ion şi Mihai Antonescu, după care au intrat în sala de şedinţe, ascultând rechizitoriul acuzatorului public. (E. Eseanu)

12. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

13. ELEFTERESCU – speră ca peste câteva zile să-şi reia funcţia avută în primire şi crede că va fi despăgubit pentru faptul că a fost arestat nevinovat, şi crede că va fi avansat la gradul de general. (Dragnea)

14. SALONUL COMUN – nimic de semnalat. (Abramovici şi Elisei) Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU – la orele 17, a intrat în sala de şedinţă, în care timp a venit şi o delegaţie de invalizi cu o moţiune, care a fost citită. Tot poporul din sală a fost impresionat şi a strigat „Moarte criminalilor”, după care Dl. Acuzator public Stoican a expus crimele şi bestialităţile comise la Odessa şi Iaşi, din ordinele acuzaţilor din boxă, arătându-se, prin proiecţii, diferite clişee de cruzimile comise de acuzaţi. După terminarea şedinţei cei din sală s-

au retras într-o stare de spirit foarte încordată strigând „Moarte criminalilor din boxă”. (Parpală)

3. MARIA ANTONESCU – vorbeşte mereu de munca grea care a dus-o împreună cu soţul ei pentru ţară. (V.)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)

4. GI. PANTAZI – nimic de semnalat. (Lepădatu)

5. C.Z. VASILIU – nimic de semnalat. (Ciobotaru)

6. GI. TOBESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

7. EUGEN CRISTESCU – după terminarea şedinţei, a avut o discuţie cu avocatul său în legătură cu apărarea. Când au venit din nou în sala de şedinţe a avut un schimb de cuvinte cu Mihail Antonescu, care i-a zis: „Ce faci, D-le, faci teatru cu mine?” (Popescu)

8. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Moraru)

9. TITUS DRAGOŞ – după şedinţă a stat de vorbă cu avocatul său, căruia i-a spus că el nu a făcut parte din guvernul Antonescu la declanşarea războiului contra U.R.S.S. (Rusu

I.)

10. MAREŞ – nimic de semnalat. (Sachelărescu)

11. BUŞ ILĂ – după terminarea şedinţei detectivul a auzit pe Ion Antonescu adresându-se lui E. Cristescu cu cuvintele: „Să ştii că ne vor condamna la moarte”. (Colţea Iosif)

12. TOMESCU – după ce s-a înapoiat din camera de şedinţă s-a pronunţat că acuzatorul public este un bun orator, iar, cu privire la fotografiile procurate, privind crimele comise de agenţii lor, chiar dl. au. public a spus că aceste fotografii s-au găsit asupra soldaţilor nemţi, deci nu noi suntem de vină, ci nemţii. (Stanciu)

13. GH. DOBRE – nimic de semnalat. (Tr. Alecu)

14. TR. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Leiba)

15. MARINESCU – starea lui este nervoasă. (Bibeanu)

16. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (I. Ştefan)

12/13 mai 1946 Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

2. MARIA ANTONESCU – a spus detectivei că atât ea cât şi soţul ei sunt curaţi ca cristalul, nu au nicio vină, pe unde au trecut au făcut numai bine. A dat ca exemplu Transnistria, unde populaţia îl adora pe Mareşal. Apoi a început să critice sistemul socialist din Rusia, spunând că acolo este cea mai cruntă dictatură. Nu i s-a răspuns nimic. (V. Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (N. Ioana)

4. PIKY VASILIU – nimic de semnalat. (Iliescu)

5. GI. CONST. PANTAZI – nimic de semnalat. (Teodorescu)

6. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (C. Velea)

7. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

8. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

9. POPESCU D. – nimic de semnalat. (Clein N.)

10. TR. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Niculescu I.)

12. GH. DOBRE – nimic de semnalat. (Dinescu)

13. Dr. TOMESCU – nimic de semnalat. (Bărbulescu)

13. BUŞ ILĂ – nimic de semnalat. (Eremia)

14. MARINESCU – nimic de semnalat. (Niţu)

15. MAREŞ – nimic de semnalat. (Vale)

16. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

17. ELEFTERESCU – este nemulţumit că nu are saltea de lână. (Marinescu)

13 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a fost introdus în sala de şedinţe, unde a început apărarea lui de către Decanul Baroului Ilfov, Avocat [Constantin] Paraschivescu – Bălăceanu. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Violeta

Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – în sala de şedinţe a avut un incident cu Preşedintele, apoi nu a mai vorbit nimic. (Wagner)

4. PANTAZI – nimic de semnalat. (Repede)

5. C.Z. VASILIU – după apărare, publicul din sală a manifestat cerând pedeapsa cu moartea acuzaţilor: „La moarte cu tâlharii şi bestiile hitleriste”, „La ştreang cu ei” etc.

(Gh. N. Gh.)

6. Dr. TOMESCU şi MARINESCU – nimic de semnalat. (Eşanu)

7. ELEFTERESCU – îl dor măselele. (Petraru)

8. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

9. TRAIAN BRĂILEANU şi D. POPESCU – nimic de semnalat. (Cadri)

10. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Peţa Marin)

11. ALEXIANU – este nervos, spunând că se termină cu el. A încercat în şedinţă să vorbească cu ceilalţi dar a fost oprit. A spus detectivului: „Merg la moarte”. (Ionescu Ctin)

12. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

13. DOBRE şi BUŞILĂ – după şedinţă au discutat împreună cu Marinescu despre atitudinea patriotică a avocatului care a pledat pentru Mareşal. (Dragnea)

14. COMUN – toţi sunt sănătoşi. (Elisei şi Abramovici)

Orele 15 – 23

I. ION ANTONESCU – după şedinţă a luat contact cu avocatul. (Parpală) 3. MARIA ANTONESCU – a avut o criză de stomac. (Voicu)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Miroiu Dtru)

4. GI. TOBESCU – a spus detectivului că face greva foamei dacă nu i se aduce la timp. (Dincă)

5. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Ion Ştefan)

6. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (Velea)

7. TOMESCU – nimic de semnalat. (Stanciu)

8. MAREŞ – nimic de semnalat. (Sachelărescu)

9. C.Z. VASILIU – în pauză a fost o discuţie între el şi Cristescu. Cristescu i-a spus că Mihai Antonescu este continuu supărat, în special pe el, pentru că a provocat discuţii de contraziceri între Mihai Antonescu şi Maniu. De asemeni, mai semnalează că Mihai Antonescu a cerut plecarea sa din şedinţă care i-a fost aprobată de către Tribunal. (Ciobotaru)

10. Gen. PANTAZI – a fost dus în sala de şedinţe, unde avocatul său a pledat pentru el. În acest timp nu s-a produs niciun fel de manifestaţie din partea publicului, totul decurgând în linişte. (Lepădatu)

II. TRAIAN BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Leiba)

12. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Rusu Ion)

13. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Moraru)

14. Gen. DOBRE – nimic de semnalat. (Traian Alecu)

15. MARINESCU – nimic de semnalat. (Bibianu)

16. BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Nedelcu)

17. Gen. D. POPESCU – nimic de semnalat. (?) 416

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

2. MARIA ANTONESCU – se plânge că nu mai are ţigări. Mâncarea a fost puţină şi proastă şi se aduce târziu masa. Insultă Guvernul, spunând că sunt nişte bestii şi bandiţi, blestemând că atât să aibă ei cât i se dă ei acuma. (Butnariu Eug. şi Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – a încercat să meargă la Cristescu, cu care voia să stea de vorbă, însă a fost oprit. (Ioan A.N.)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Scurtu)

5. CRISTESCU EUGEN – nimic de semnalat. (Niculescu Ion)

6. DOBRE – nimic de semnalat. (Deneşea)

7. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Niţu)

8. MAREŞ – nimic de semnalat. (Velea)

9. Gen. D. POPESCU – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

10. Gen. PANTAZI – nimic de semnalat. (Teodorescu)

11. BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Ieremia)

12. VASILIU PIKY – nimic de semnalat. (Klein)

13. ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

14. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Gh. Iliescu)

15. Dr. TOMESCU – s-a plâns de dureri de cap. (Bărbulescu)

416 Aşa în original – nu se indică cine a făcut raportul.

16. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Marinescu)

14 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – a asistat liniştit în şedinţă, nimic de semnalat. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – nu a mers la proces şi a lucrat la apărarea lui. (Wagner)

4. ELEFTERESCU – s-a plimbat tot timpul prin celulă fiind nervos. (Gh. N. Gh.)

5. TOBESCU – se plânge că nu are cărţi de citit. (Almăşanu)

6. ALEXIANU – vorbeşte cu avocatul său, nimic de semnalat. (Ionescu C.)

7. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Peţa Marin)

8. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (K. Agopian)

9. PANTAZI – nimic de semnalat. (Repede)

10. VASILIU – nimic de semnalat. (Elisei)

11. DOBRE – nimic de semnalat. (Dragnea)
12. MAREŞ – nimic de semnalat. (Petraru)
13. BUŞ ILĂ – a vorbit cu avocatul care la plecare a încercat să-i dea un ziar, dar a fost observat şi nu a reuşit. Nimic de semnalat. (Petraru)
14. BRĂILEANU şi POPESCU – nimic de semnalat. (Cadri)
15. TOMESCU şi MARINESCU – nimic de semnalat. (Eşanu)
16. COMUN – nimic de semnalat. (Abramovici)
Orele 15 – 23
I. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Parpală)
3. MARIA ANTONESCU – nu a fost mulţumită de mâncare. (Voiculescu)
3. MIHAI ANTONESCU – nu a participat la proces pentru a-şi face apărarea. (Miroiu)
4. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (?)
5. TOMESCU – nimic de semnalat. (?)
6. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. Avocatul i-a adus nişte acte. (Rusu)
7. MAREŞ – nimic de semnalat. (Sachelărescu)
8. PANTAZI – puţin nervos. Nimic de semnalat. (Stanciu)
9. DOBRE – nimic de semnalat. (Alecu Tr.)
10. MARINESCU – nimic de semnalat. (Bilianu Anghel)
II. BUŞILĂ – a fost foarte abătut, nu a mâncat nimic. (Nedelcu)
12. TOBESCU – nimic de semnalat. (Dincă)
13. PIKY VASILIU – nimic de semnalat. (?)
14. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Leiba)
15. D. POPESCU – a fost nervos, a studiat dosarul său. (Leiba)
16. EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (Velea)
17. ALEXIANU – era nervos, nimic de semnalat.

(Moraru)

18. BUŞILĂ – nimic de semnalat. (?)

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – a dormit. (Marinescu)

2. MARIA ANTONESCU – a dormit. (Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – s-a culcat îmbrăcat, a dormit. (Ioan)

4. BUŞILĂ – toată noaptea s-a învârtit în pat, deşi părea că doarme. (Erem)

5. POPESCU D. – ieşind din şedinţă obosit s-a culcat imediat. (Klein)

6. BRĂILEANU – ieşind din şedinţă s-a culcat imediat. (Klein)

7. DRAGOŞ – s-a culcat după şedinţă. (Andrei Olimpiu)

8. CRISTESCU EUGEN – a dormit liniştit după şedinţă. (Niculescu Ion) 8. ALEXIANU – a dormit, nimic de semnalat. (Pucheanu Gh.)

10. MARINESCU – a dormit continuu. (Niţu)

11. DOBRE – a dormit, nimic de semnalat. Nemulţumit de Mareşalul Antonescu.

12. TOMESCU – a dormit până la 6, 30. (Bărbulescu)

13. MAREŞ – a dormit. (Velea)

14. PIKY VASILIU – a dormit. (Iliescu)

15. PANTAZI – a plecat din şedinţă şi s-a culcat.

16. TOBESCU – nimic de semnalat.

17. ELEFTERESCU – a dormit. (Lepădatu)

16 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Zamfirescu)

2. MARIA ANTONESCU – cere să-i fie trimis doctorul. (Violeta Orlovschi)

3. MIHAI ANTONESCU – scrie continuu. (Wagner)

4. PIKY VASILIU – nimic de semnalat. (Gh. N. Gh.)

5. PANTAZI – a predat hainele rudelor, altfel mimic

de semnalat. (Repede)

6. EUGEN CRISTESCU – cere mereu să vorbească spunând că deţine secrete politice relativ la Maniu şi Brătianu. Depune un memoriu. (Agopian)

7. DOBRE, MAREŞ şi BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Petraru)

8. ALEXIANU – nimic de semnalat, aşteaptă verdictul. (Dragnea)

9. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşeanu)

10. ELEFTERESCU – cere un doctor şi mâncare mai multă, citeşte. (Vasiliu)

11. TOMESCU şi MARINESCU – au scris memorii pentru recurs. (Eşanu)

12. COMUN – nimic de semnalat. Vorbesc între ei şi spun că Maniu le-a creat o situaţie grea prin depoziţia lui. (Abramovici)

Orele 15 – 23

I. ION ANTONESCU – nimic de semnalat. (Parpală)

3. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Zuncea)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Miroiu)

4. BRĂILEANU – a dormit o oră, restul timpul a scris. (Leiba)

5. MAREŞ – nimic de semnalat. (Sachelărescu)

6. TITUS DRAGOŞ – nimic de semnalat. (Rusu)

7. TOBESCU – nimic de semnalat. (Dincă)

8. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Ştefan)

9. TOMESCU – nimic de semnalat. (?)

10. ALEXIANU – se plânge că va fi omorât când el a făcut atâta bine pentru popor şi că şi-au făcut datoria, în special Mareşalul. (Moraru)

II. TOMESCU şi MARINESCU – nimic de semnalat. (Anghel)

12. VASILIU şi PANTAZI – cer obiectele reţinute la Direcţia Generală a Poliţiei, fiecare dintre ei enumerând

obiectele sale. (Ciobotaru)

13. BUŞ ILĂ – a citit şi discutat cu ceilalţi. (?)

14. COMUN – nimic de semnalat. (Nedelcu)

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU – nimic de semnalat, a dormit liniştit. (Lepădatu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU – nimic de semnalat. (Ioan)

4. CRISTESCU EUGEN – a lucrat la memoriu, nimic de semnalat. (Niculescu)

5. TOBESCU – nimic de semnalat. (?)

6. PANTAZI – a fost nervos. (?)

7. PIKY VASILIU – nimic de semnalat, a dormit. (Iliescu)

8. BRĂILEANU – nimic de semnalat. (Dincă)

9. MARINESCU – nimic de semnalat. (Niţu)

10. Nimic de semnalat. (Bărbulescu)

11. ALEXIANU – nimic de semnalat, a dormit. (Pucheanu Gh.)

12. DRAGOŞ TITUS – nimic de semnalat. (Andrei Olimpiu)

13. MAREŞ – nimic de semnalat. (?)

14. BUŞILĂ – nimic de semnalat. (Eremia)

15. POPESCU DUMITRU – s-a sculat de trei ori noaptea. (Klein)

16. DOBRE – a avut o noapte agitată. (Demeşanu)

18 mai 1946

Orele 7 – 15

1. LECCA şi PANTAZI – nimic de semnalat. (Andrei Olimpiu)

2. MIHAI ANTONESCU şi CRISTESCU EUGEN – se gândesc mereu la recurs.

(Moraru)

3. ION ANTONESCU, ALEXIANU – nimic de

semnalat. (Ioan)

4. TOBESCU – nimic de semnalat. (Almăşanu)

5. ELEFTERESCU – nimic de semnalat. (Zamfirescu)

6. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Vasilescu Tatiana)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – au stat în curte, nimic de semnalat. (Parpală)

2. ION ANTONESCU – după ce s-a dat sentinţa de condamnare418 era agitat.

417 Aşa în original.

418 Hotărârea nr. 17 a „Tribunalului Poporului" dată în şedinţa publică din 17 mai 1946 privind condamnarea grupului Ion Antonescu (lotul XVI) (apud *Procesul*... vol. 2, p. 209 – 308). Pedepsele pronunţate de „Tribunal": Ion şi Mihai Antonescu, Horia Sima (în contumacie), Constantin Pantazi, Gh. Alexianu, C.Z. Vasiliu, Eugen Cristescu, Mihail Sturdza (în contumacie), Radu Lecca – la moarte (*ibidem*, p. 278 – 307), iar restul – la termene diverse, inclusive detenţia pe viaţă. Dintre cei prezenţi şi condamnaţi la moarte, la 31 mai 1946 „Recomandarea" transmisă Regelui Mihai I menţinea pedeapsa dictată la 17 mai 1946 pentru Ion şi Mihai Antonescu, Gh. Alexianu şi C.Z. Vasiliu, dar nu şi pentru Constantin Pantazi, Eugen Cristescu şi Radu Lecca, condamnaţi la detenţie pe viaţă (*ibidem*, p. 422). În consecinţă, „Raportul" prezentat, în aceeaşi zi, suveranului de către Lucreţiu Pătrăşcanu, titularul Justiţiei, susţinea „Recomandarea" premierului (*ibidem*, p. 423), ceea ce Mihai I a avizat, astfel că la 1 iunie 1946, prin

3. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat, ştie că şi soţul ei este aici. (Dinu Elena)

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Coţec)

3. VASILIU, EUGEN CRISTESCU şi MIHAI ANTONESCU – au discutat de recurs.

(Lepădatu)

4. RADU LECCA şi PANTAZI – nimic de semnalat.

19 mai 1946 Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – vorbesc despre recurs şi cer să li se instaleze sobe deoarece camerele sunt foarte umede. (Ioan)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Vasilescu)

3. MIHAI ANTONESCU, CONSTANTIN VASILIU şi CRISTESCU EUGEN – acesta din urmă a discutat cu avocatul său despre recurs şi i-a spus avocatului că în timpul procesului i s-a comunicat de la Maniu ca să nu-l atace, să nu divulge conversaţiile avute cu el pentru armistiţiu, că are să-i dea ca martor pe nepotul lui Zaharia Boilă, care să dea relaţii favorabile la proces, şi că el ar fi refuzat. Toţi vorbesc de recurs făcând planul că, dacă va fi respins, să se adreseze M.S. Regelui. (Zamfirescu)

4. PANTAZI, RADU LECCA – nimic de semnalat şi cer să li se instaleze sobe deoarece este foarte frig.

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – au fost nervoşi, nimic de semnalat. (Parpală)

2. MARIA ANTONESCU – se plânge de dureri de cap. (Dinu Elena)

3. MIHAI ANTONESCU, PIKY VASILIU şi EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat.

(Velea)

4. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic de semnalat. (Marinescu)

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Butnariu)

3. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic de semnalat. (Niculescu Ion)

4. MIHAI ANTONESCU, PIKY VASILIU şi EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat. (Lepădatu)

20 mai 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – Ex-mareşalul este agitat şi nemulţumit pentru faptul că toţi colaboratorii săi din timpul guvernării s-au sustras de la răspunderi aruncându-i în spate toate vinile. Nimic de semnalat. (Ioan)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Vasilescu Tatiana)

decret-regal, s-a comutat pedeapsa cu moartea la detenţie pe viaţă pentru Constantin Pantazi, Eugen Cristescu şi Radu Lecca (*ibidem*, p. 427). Execuţia lui Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Gh. Alexianu şi C.Z. Vasiliu a avut loc în după-amiaza aceleiaşi zile (vezi raportul din 3 iunie 1946).

3. MIHAI ANTONESCU, PIKY VASILIU şi EUGEN CRISTESCU – au fost vizitaţi de familie, nimic de semnalat. (Zamfirescu)

4. PANTAZI şi RADU LECCA – povestesc impresii din călătorii, Pantazi a refuzat vizita soţiei şi a fiului său. Se plâng că nu au ţigări. (Andrei Olimpiu)

Orele 15 – 231. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nu au mai fost agitaţi. A venit avocatul ex-Mareşalului şi acesta din urmă a vrut să-i dea ceasul de aur ca să-l predea familiei, dar agentul de pază s-a opus. În acest sens agentul cere lămuriri asupra comportării. (Parpală)

2. MARIA ANTONESCU – cere să fie scoasă la aer şi să i se aducă mâncarea mai caldă. (Dinu Elena)

3. MIHAI ANTONESCU şi RADU LECCA – au vorbit cu avocatul discutând despre punctele de acuzaţie.

(Marinescu)

4. Agentul Velea raportează de la Jilava că nu are nimic de semnalat. (Curelea Aureliu)

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU, EUGEN CRISTESCU şi PIKY VASILIU – nimic de semnalat. (Niculescu I.)

4. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic de semnalat. (Scurtu)

21 mai 1946

Orele 7 – 15

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat, vorbesc cu avocatul despre recurs şi cererea de graţiere. (Ioana Nicolae)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat, cere să fie scoasă la aer. (Vasilescu Tatiana)

3. MIHAI ANTONESCU, E. CRISTESCU, C. VASILIU – nimic de semnalat, vorbesc cu avocatul şi Mihai Antonescu cere să vorbească avocatul cu locul în drept, pentru a-şi pleda singur procesul. (Zamfirescu)

4. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic de semnalat, nu a putut fi vizitat Pantazi de familie deoarece nu au avut autorizaţia necesară. (Andrei Olimpiu)

Orele 15 – 23

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – pe ex-mareşal l-a vizitat doctorul. (Parpală)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Dinu Elena)

3. MIHAI ANTONESCU, E. CRISTESCU, C. VASILIU – nimic de semnalat.

(Marinescu)

4. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic de semnalat. (Velea)

Orele 23 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat. (Pucheanu)

2. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Butnariu şi Coţec)

3. MIHAI ANTONESCU, E. CRISTESCU, C. VASILIU – nimic de semnalat. (Lepădatu)

4. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic de semnalat, au cerut să fie vizitaţi de doctor.

(Velea)

22 mai 1946

orele 7 – 19

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ioan)

2. Nimic de semnalat din partea detectivului Moraru. (Curele)

3. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat. (Vasilescu Tatiana)

4. MIHAI ANTONESCU, PIKY VASILIU, EUGEN CRISTESCU – nimic de semnalat.

E. Cristescu nu a predat motivele de recurs. (Zamfirescu)

orele 19 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat. (Marinescu)

2. PIKY VASILIU, MIHAI ANTONESCU şi E. CRISTESCU – nimic de semnalat, vorbesc de recurs şi Mihai Antonescu e trist. (Velea)

3. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic important de semnalat. (Andrei Olimpiu)

4. MARIA ANTONESCU – nimic de semnalat atât ziua cât şi în timpul nopţii. (Butnariu, Vasilescu Tatiana şi Dinu Elena)

23 mai 1946 Orele 7 – 19

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – sunt vizitaţi de

familie şi stau de vorbă în vorbitor circa V oră despre chestiuni familiare şi recursul lor. Ex-mareşalul semnează o procură, care se anexează în copie. (Pucheanu)

3. MIHAI ANTONESCU, PIKY VASILIU şi EUGEN CRISTESCU – sunt vizitaţi de familie, care aduc ceva alimente şi lenjerie şi discută în vorbitor despre chestiuni familiare şi despre recurs. (Lepădatu).

3. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic important de semnalat. Orele 19 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat. (Ioan)

2. MIHAI ANTONESCU, PIKY VASILIU şi EUGEN CRISTESCU – nimic important de semnalat, numai E. Cristescu a spus că păcat mare este că nu se găsesc dosarele lui din care s-ar putea vedea toată pleava politicii de partid, dar că din capul său nu se poate şterge nimic. (Zamfirescu)

3. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic de semnalat. (Moraru)

4. MARIA ANTONESCU – a fost vizitată de dentistă şi de doctor, a vorbit că toată nenorocirea ţării de la Lupeasca şi Carol II se trage, că atunci s-au organizat legionarii, şi a cerut hârtie şi creion căci se apropie şi procesul ei şi vrea să facă unele însemnări. (Butnariu şi Coţec, Kemter şi Vasilescu)

28 mai 1946 Orele 7 – 19

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat, sunt deprimaţi şi vorbesc de respingerea recursului419. (Ioan)

2. MIHAI ANTONESCU, PIKY VASILIU şi EUGEN CRISTESCU – au discutat de respingerea recursului şi despre executarea lor, neavând nicio speranţă nici în Secţiunile Unite şi nici la Palat. (Zamfirescu)

3. PANTAZI şi RADU LECCA – au discutat despre respingerea recursului şi nu mai au nicio speranţă de

scăpare. (Moraru)

Orele 19 – 7 dimineaţa

1. ION ANTONESCU şi ALEXIANU – nimic de semnalat. (Marinescu)

2. MIHAI ANTONESCU, PIKY VASILIU şi EUGEN CRISTESCU – sunt deprimaţi şi calculează cât mai au de trăit. (Velea)

3. PANTAZI şi RADU LECCA – nimic de semnalat. (A. Olimpiu)

4. MARIA ANTONESCU – nimic important de semnalat. Gen. Tobescu cere batiste şi medicamente din geamantanul său. (Repede şi Antonescu)

* * *

Nu vom încheia acest capitol de istorie, fără a insista asupra unei probleme de deosebită însemnătate. Din „Jurnalul de carceră", publicat integral, îi identificăm lesne pe „eroi", adică pe cei anchetaţi care, după 6 mai 1946, au compărut ca acuzaţi în faţa „Tribunalului Poporului" – ex-Mareşalul Antonescu şi unii dintre foştii săi miniştri sau colaboratori (Mihai Antonescu, Gh. Alexianu, Constantin Pantazi, Eugen Cristescu ş.a.). Este lipsit de orice îndoială că, pentru organizatorii „procesului" sau pentru istorici, comportamentul membrilor grupului Antonescu în ajunul, în timpul şi după judecare a prezentat cel mai mare interes. În chip concret, orice amănunt trebuia reţinut în ceea ce-i privea pe cei destinaţi plutonului de execuţie ori temniţelor. De unde se vede că osândiţii, meritând toate cheltuielile, au şi fost puşi sub straşnică supraveghere, după sistemul „clasic" – 24 de ore din 24! În asemenea context, precizam mai sus, merită toată atenţia să aflăm însă şi cine au fost paznicii? Poate că, astăzi, identitatea lor nu mai spune mare lucru sau, chiar, absolut nimic. Dacă este aşa, lucrurile nu au stat astfel şi în 1946! Întrucât, ei, paznicii de la 1946, gardienii şi mai ales detectivii, erau „toboşarii vremurilor noi", ai regimului

comunist în curs de consolidare. Erau, mai direct spus, copoii autorităţilor comuniste ce vor înfăptui, cu rezultate catastrofale, holocaustul roşu în România. Antonescu şi colaboratorii săi, se cunoaşte, au fost judecaţi şi condamnaţi ca… fascişti… Fără comentarii. Dar supraveghetorii ex-Mareşalului şi ai foştilor lui colaboratori ce pedeapsă şi-au primit, pentru ceea ce au făcut atunci, în 1946, ori după aceea? Ei n-au fost „fascişti”, dar rinoceri, cu siguranţă! Atunci e bine să-i cunoaştem, măcar după nume, pentru că şi acestea tot indică ceva, pot constitui un cap de acuzare. Este motivul pentru sugerăm cititorului să-i reţină – din documentul anexat – pe toţi

419 Vezi Sentinţa înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţiţie (Secţiunea a II-a) din 27 mai 1946 privind respingerea recursului făcut de acuzaţi împotriva Hotărârii „Tribunalului Poporului” nr. 17/1946 (apud *Procesul.*, vol. 2, p. 312 şi urm.).

detectivii de la 1946 (detectivele, în cazul Mariei Antonescu!), cunoscut fiind că, întrucât cauza n-a fost şi nu putea fi judecată în deplină libertate şi exemplar, ea nu poate fi considerată „închisă” în istorie. Iată de ce stăruim, în finalul comentariilor noastre, asupra listei cuprinzând numele copoilor din 1946 şi pe care, repetăm, cititorul o poate lesne reconstitui dacă urmăreşte cu atenţie procesele-verbale zilnice cuprinzând, în majoritatea situaţiilor, numele „observatorilor”. Pentru nimic altceva. Atâta doar: pro memoria. Cu numele şi, unde este cazul, cu prenumele ori doar cu iniţialele lor (după cum şi-au semnat „rapoartele”!), întrucât cunoaşterea trecutului trebuie să fie completă, fiindu-ne ştiute numele tuturor călăilor, mari sau mici. În ordinea cea mai firească, aceea în care ei au „intrat şi ieşit din scenă” în aprilie-mai 1946 şi, deci, după „frecvenţa” cu care apar că au semnat rapoartele de urmărire, în celulă, în salonul comun ori la dezbaterile

„procesului”. Au avut, cu toţii, peste 1 050 de „apariţii” în aproximativ 60 de zile. Cu adevărat, ei au fost „eroii” acelor zile şi au rămas, de vreme ce, pe dintre unii dintre ei, aveam să-i mai aflăm în decor, întrucât s-au. remarcat în continuare, în „zorii” construcţiei socialismului în România, căci dintre ei s-au recrutat unii dintre zbirii temniţelor comuniste şi ai Canalului, sau unii dintre îndrumătorii şcolilor de spionaj şi poliţie ori dintre inchizitorii moderni ai lui Iuliu Maniu, Gh. I. Brătianu, I. Mihalache, Lucreţiu Pătrăşcanu, C. Argetoianu, M. Manoilescu, C. Titel Petrescu, Gh. Tătărescu, Nichifor Crainic, Petre Ţuţea şi atâţia alţii. Erau aceiaşi care, în 1946, cu toţii au respectat strict scenariul şi ordinea rolurilor în care au fost distribuiţi de către Marele Inchizitor al timpului. Dintre detectivii Marelui Inchizitor de la 1946 reţinem unele nume şi iniţiale, bineînţeles pe cele excelând prin frecvenţă:

Zamfirescu – I.B.-K. Agopian – Wagner – Almăşanu – Abramovici – Parpală

— Ionescu Victoria – Miroiu – Moraru – Dincă – I. Şt.

— Rusu Ion – Pucheanu – N. Ioana – Ionescu C.

— Marinescu – Scurtu – Olimpiu – P.B.

— Niculescu Şt. – R.

— Vasiliu – Georgescu – Stănescu – A.O.-M.V.-P.B.

— Ion Ionescu – Vasile Moscu – Valeria Orlovschi – Boris Palamarciuc – Senti Romeo – Butnariu Eugenia – Aron Oct. – C. Velea – Clain N.-N. Repede – Desagă Gh. – M. Vrânceanu – Desagă Gh.

— Tulbure A. – Gheorghe N. Gheorghe – Boris Lozovschi – Repede Traian – Ţăranu Ilie

— Clein N. – Orlovschi – Halil Hailil Cădi – Leiba Sami – Vasilescu Tatiana şi, doar o singură dată, un anume… Antonescu (?!).

Raportându-ne la ziua de 1 iunie 1946, nu putem ignora, în context, că, numai cu doi ani mai devreme, mai

precis la 2 iunie 1944, felicitându-l pe Mareşalul Antonescu la împlinirea vârstei de 62 de ani420, Regele Mihai I, acelaşi care – alături de Lucreţiu Pătrăşcanu – a semnat decretul de execuţie a fostului Conducător al Statului român, se exprimase într-un mod total diferit, transmiţându-i… „urările noastre de multă

421

sănătate şi viaţă îndelungată – MIHAI R”.

…Era, evident, o urare făţarnică, care, oricum nu avea a se împlini, de vreme ce expeditorul, „în numele Poporului”, în fapt al învingătorilor de moment, s-a grăbit la 1 iunie 1946 să-i trimită la moarte pe Mareşal şi unii dintre colaboratorii săi. Ion Antonescu şi-a intuit sfârşitul, care a fost unul plin de demnitate şi nu a conceput să apeleze, cât de cât, la mila regală. Nu peste mult timp, Mihai I însuşi va fi forţat de comunişti să abdice

420 Vezi capitolul precedent.

421 ANIC, fond Cabinetul Militar, dosar 258/1944, f. 57. Detalii şi comentarii, în cap. VII sau la Gh. Buzatu, *23 august 1944 – probele epistolare ale conspiraţiei*, în „Anuarul Muzeului Marinei Române”, tom IX/2006, Constanţa, p. 35 – 36.

şi – nu mai puţin – complotiştii de la 23 august 1944, în imensa lor majoritate, dacă nu toţi, au devenit victime ale Holocaustului Roşu ce s-a extins peste toată România. Atâta cât şi cum rămăsese după Pacea silnică de la Paris din 10 februarie 1947.

CAPITOLUL X

JILAVA, 1 IUNIE 1946: UN MASACRU ORDONAT DE KREMLIN

Orice s-ar spune şi oricum am judeca evenimentele, MASACRUL1 a fost ordonat de Stalin!

…Închisoarea Jilava – sâmbătă, 1 iunie 1946, după orele 18,00: Sub gloanţele unui pluton de execuţie, compus din gardieni, supremă ofensă adusă Oştii Ţării, al cărei

ultim Mareşal se afla EL ÎNSUŞI în bătaia pistolarilor nenorociţi selecţionaţi pe bază de „voluntariat”, cădeau seceraţi în Valea Piersicilor, ION ANTONESCU, Conducătorul Statului Român din perioada 1940 – 1944, şi câţiva dintre cei mai apropiaţi colaboratori ai săi – Mihai Antonescu, Gh. Alexianu şi C.Z. (Piky) Vasiliu. Execuţia, în fapt MĂCELUL, trebuia, în intenţia organizatorilor, politicieni şi comunişti complotişti, români şi de aiurea, aflaţi în solda Kremlinului ori în serviciul comandat al Marilor Puteri învingătoare în războiul mondial din 1939 – 1945, să rămână pentru cât mai mult timp posibil înfăptuită în mister. Nu avea să fie aşa! Nu a fost posibil să fie astfel! Martorii asasinatului de la 1 iunie 1946 au fost cei dintâi care au rupt vălul tăcerii. Operatorul Ovidiu Gologan, pe lângă faptul că – alături dar separat de „omologul său desemnat de Puterea Ocupantă, URSS – ne-a lăsat pelicula surprinzând principalele momente ale CRIMEI, s-a aflat între cei care au relatat în detaliu faptele. Pe de altă parte, persoane anume desemnate au consemnat, în sinteze şi procese-verbale, cele petrecute. Documentele respective, păstrate zeci de ani sub şapte lacăte, au ajuns, după deschiderea arhivelor începând cu 1989 şi următorii, la dispoziţia istoricilor şi, în consecinţă, la ştiinţa cititorilor.

Este inutil să subliniem că, excepţie făcând presa de inspiraţie moscovită şi internaţionalistă, unele grupuri interne şi o bandă de sceleraţi, care se „remarcase” organizând penibilul „proces al marii trădări naţionale” (sic!) sub egida „Tribunalului Poporului” din Bucureşti, poporul Român, cercurile democratice, forţele armatei naţionale, prestigioase personalităţi, române şi străine, au dezaprobat MĂCELUL, situându-se evident între cei care şi-au asumat o incontestabilă prioritate în stabilirea, peste voinţa nevolnicilor „învingători” aflaţi în postura de ocupanţi vremelnici ai României, a posterităţii Mareşalului

Antonescu.

1 Cf. Gh. Buzatu, ed., *Trecutul la judecata istoriei*: *Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 489 şi urm.

2 Vezi, în acest sens, contribuţiile sau grupajele de documente găzduite de-a lungul anilor în revistele „Dosarele istoriei”; „Magazin istoric”; „Document” şi, îndeosebi, „Revista de istorie militară” nr. 1 – 2/1994, 5/1994, 1/1995.

Faimosul diplomat Grigore Gafencu, aflat departe de ţară, în Elveţia, a consemnat, chiar în seara zilei de 1 iunie 1946, în amplul său Jurnal:

„Radio Bucureşti anunţă că azi, la orele şase seara, Mareşalul Antonescu, Ică Antonescu şi alţi patru demnitari în fapt, doi au fost „executaţi”. Graţia regală nu a putut, deci, interveni. Ruşii au cerut moartea lor. Să nu fie cumva semnalul unei cumplite dezlănţuiri de patimi sângeroase. Păcatele Mareşalului au fost oarecum spălate prin abuzurile regimului de azi şi prin primejdia de moarte pe care sovieticii o ţin întinsă asupra ţării. Întâmplările care au urmat prăbuşirii sale au aşternut uitarea peste campania nenorocită pe care el a purtat-o în Rusia, ca şi peste oarba înverşunare cu care s-a aruncat în braţele lui Hitler. Ieri, încă vinovat, MAReşaLUL CADE CA UN MARTIR AL CAUZEI ROMÂNEŞTI, PENTRU CĂ ROMÂNIA NU MAI CUNOAŞTE DECÂT O SINGURĂ

AMENINŢARE: RUSIA, ÎN JURUL LUI SE VA NAŞTE O LEGENDĂ CARE VA ÎNDULCI JUDECATA ISTORIEI. MOARTEA CE I SE TRAGE DIN MÂNIA IMPERIULUI VECIN ÎL APROPIE DE SUFLETUL UNUI POPOR CARE SE SIMTE, ÎN

ÎNTREGIME, AMENINŢAT DE ACEASTĂ ÎMPĂRĂŢIE (subl. ns.)”.

La trei ani după faptele relatate, ziaristul american Reuben H. Markham reţinea, la rându-i, în amintirile sale

apărute în original în SUA, nu la mult timp după eveniment:

„Ion Antonescu petrecuse doi ani în captivitate la Moscova (1944 – 1946) aşteptând judecata Tribunalului Poporului, aşa cum un şoarece prins în cursă aşteaptă să fie înecat. Naţiunea română ştia că, de fapt, cea care avea să-l judece în 1946 era Rusia, ale cărei trupe ocupau ţara. Mai ştia că judecătorii erau uneltele Moscovei şi că cei doi procurori comunişti erau agenţi fanatici ai acesteia. O mare parte din ziariştii aflaţi în sala Tribunalului, cei mai mulţi ne-români, erau agitatori aflaţi în serviciul Moscovei şi întreţineau o atmosferă ostilă Mareşalului. Ei au salutat zgomotos decizia Tribunalului dirijat de ministrul comunist al justiţiei Lucreţiu Pătrăşcanu de a-l condamna la moarte. Majoritatea românilor a avut atunci sentimentul că ei înşişi căzuseră în capcana rusească împreună cu Mareşalul şi că, de fapt, ei erau judecaţi, luaţi în derâdere, condamnaţi. Antonescu a avut o conduită plină de calm şi demnitate. El a înfruntat Rusia şi de această dată, refuzând să-şi ceară scuze pentru faptul că de a o fi atacat. A repetat chiar că a luptat pentru a învinge. Mulţi români au văzut în atitudinea sa un simbol al respectului de sine ca naţiune şi I-au fost recunoscători pentru că le-a oferit acest simbol. Nu l-au putut ajuta cu nimic, dar au jubilat văzând că un român, deşi cu funia rusească deasupra capului, stătea demn şi îi înfrunta cu calm pe bolşevici. O tăcere grea s-a lăsat peste inimile românilor, când acest a fost condus în celula condamnaţilor la moarte şi ea s-a transformat în consternare când s-au răspândit, peste tot în ţară, veşti despre felul în care a fost executat. El a dorit, fireşte să fie executat nu prin spânzurătoare ci prin împuşcare, aşa cum e practica în cazul ofiţerilor, pretutindeni şi dintotdeauna. Şi a murit după cum I-a fost dorinţa, cu faţa la plutonul de execuţie, refuzând să fie legat la ochi. Mareşalul însuşi a dat plutonului de execuţie comanda „foc”, dovedindu-se

mai stăpân pe sine decât ei. Ani de zile, Antonescu fusese apreciat ca cel mai remarcabil militar al ţării. Avea o expresie severă, o privire scrutătoare şi reputaţia de a fi plin de voinţă, dur, aspru. Când tinerii soldaţi gardieni, care se aflau la mică distanţă în faţa sa, cu degetul pe trăgaciul armei, I-au întâlnit privirea vie, au tremurat o clipă. Când au tras, Mareşalul a căzut, dar nu era mort şi nici măcar nu-şi pierduse cunoştinţa. Ridicându-se puţin, a întins mâna dreaptă spre soldaţii din pluton, strigându-le: „Trageţi încă o dată, băieţi, trageţi!" Ei au început să tragă salvă după salvă, iar un ofiţer a folosit pistolul. Când această relatare, mereu înfrumuseţată, a început să circule, din gură în gură, crimele lui Antonescu au fost acoperite de compasiunea poporului pentru dânsul, iar în mintea oamenilor el a început să dobândească statura unei victime. Ultima variantă a acestei relatări ce căpătase dimensiuni de legendă îi descria pe cei care l-au împuşcat pe Mareşal ca nefiind români. Niciun român nu fusese găsit, se zicea, pentru a-l ucide pe Conducător. Căzut în genunchi, cu sângele şiroind, cu ochii larg deschişi, ANTONESCU SE ÎNFĂŢIŞA CA SALVATORUL ONOAREI ROMÂNEŞTI" 3.

Documentele anexate confirmă ori, mai cu seamă, întregesc informaţiile deja cunoscute. Ele trebuie însă coroborate cu izvoarele editate.

Este interesant de relevat că, încă de pe atunci când Mareşalul Antonescu şi unii dintre colaboratorii săi se aflau în detenţie în URSS, în ţară circulau cele mai fanteziste zvonuri. O Notă a SSI-ului din 18 mai 1945, de exemplu, consemna: „... Se spune că ex-Mareşalul Antonescu, care s-ar afla la Mănăstirea Plumbuita, ar fi făcut un memoriu către Comisia Aliată de Control intervenind pe această cale la Tribunalul Poporului ca să nu fie pedepsiţi toţi cei deferiţi acestei instanţe, pentru că au executat ordinele sale. Să fie pedepsiţi cei care au

abuzat sau care au activat din proprie iniţiativă" 4. Mai apoi, la scurt timp după „proces", opiniile răspândite în zona petroliferă reţineau că Antonescu şi colaboratorii săi fuseseră deja executaţi în închisoare, şi aceasta înainte chiar ca recursul celor judecaţi să fi fost examinat de Înalta Curte de Casaţie. Pentru acest motiv – citim într-o altă Notă a SSI-ului din 5 iunie 1946 – între regele Mihai I şi guvernul Groza ar fi intervenit serioase tensiuni, suveranul având intenţia, care în fapt nu s-a manifestat nicidecum, de a-i... graţia pe „criminalii de război" 5. În acelaşi context, în seara de 1 iunie 1946, Comunicatul Radio Bucureşti ce vestea execuţia Grupului Antonescu – se pretindea – " s-a răspândit ca fulgerul" în rândurile populaţiei, care, chipurile, ar fi primit „cu mare satisfacţie" vestea, numai în cercurile reacţionare (PNŢ, PNL etc.) producându-se „o mare indignare, unii mergând până acolo încât nu vor să creadă că MS Regele ar fi putut semna executarea [...], fiindcă în Constituţia noastră6 nu se prevede pedeapsa cu moartea; majoritatea celor de mai sus au credinţa că, dacă în adevăr Ion Antonescu şi ceilalţi trei sunt morţi, atunci au fost omorâţi încă de acum 15 zile, decât a ieşit zvonul că au fost răpiţi. Alţii – aflăm în continuare – susţin că nu puteau fi executaţi numai cei de mai sus şi să fi comutată pedeapsa lui Pantazi şi, în special, lui Eugen Cristescu, care, pe lângă marea vină ce o avea faţă de toate victimele lagărelor, el a mai anunţat pe Killinger în ultimul moment despre lovitura de stat din ziua de 23 august, când Mareşalul se afla arestat la Palat împreună cu ceilalţi. Alţii nu vor să creadă că ar fi fost executaţi fără asistenţa celor care cereau mereu moartea". Numeroase documente secrete ofereau detalii de la execuţie şi – culmea! – deşi nu exacte, adesea adevărate. „Intelectualii din Suceava – comunica Centrul din Suceava al *SSI* la 10 iunie 1946 – comentează că ultimele cuvinte ale lui Ion Antonescu înainte de a fi executat au fost

următoarele: «*Să mă îngropaţi în scumpa mea Basarabie*». Ei mai spun că va veni odată timpul când lui Antonescu Ion Ţara

3 Reueben H. Markham, *România sub jugul sovietic*, traducere, Bucureşti, 1996, p.70 – 80 (ediţia originală – Boston, 1949).

4 ANIC, fond PCM – SSI, dosar10/1945, f.39 – 40.

56 *Ibidem*, f. 314.

6 Constituţia din 1923, repusă în vigoare în urma loviturii de stat de la 23 august 1944.

7 *Ibidem*, f. 315.

Românească îi va ridica o statuie" 8. Că presupunerile erau la ordinea zilei, deducem din Nota nr. 211 din 13 iunie 1946 a aceluiaşi Centru din Suceava, din care reţinem următoarele: „În legătură cu condamnarea şi executarea criminalului de război Ion Antonescu, în oraşul Fălticeni s-au înregistrat următoarele zvonuri: 1 – Se spune că Ion Antonescu, în timp ce era transportat la locul de execuţia, la au moment dat a apărut pe drum o maşină cu anglo-americani, înarmaţi cu automate, au omorât escorta, l-au furat pe Ion Antonescu, ascunzându-l în Bucureşti la Legaţia engleză, întrucât ar avea nevoie de el în procesul de la Nürnberg. 2 – După altă versiune, Ion Antonescu ar fi fost făcut scăpat de sub escortă şi executat pe motiv că ar fi încercat să evadeze. 3 – Se spune că Antonescu a dispăru cu tot cu escortă şi nu se ştie unde" 9. De altfel, în anexă, vom include mai multe note informative cuprinzând amănunte şi comentarii pe marginea execuţiei. Dintre documentele anexate, unele furnizează ştiri precise despre execuţie. Ne referim, în prima ordine, la Referatul din 6 iunie 1946, descoperit şi semnalat de colegul Cezar Mâţă în Arhiva SRI din Bucureşti. Pentru anume detalii, documentul în discuţie constituie chiar o sursă unică: într-un cadru precis, închisoarea Jilava, se desfăşoară o dramă ai cărei eroi, în rândul întâi Mareşalul Antonescu, îşi

„joacă rolul” cu desăvârşire – ultimul prânz dinainte de execuţie, cele din urmă „vizite” şi declaraţii. Se impun, în context, recunoaşterile Mareşalului cuprinzând şi crezul existenţei sale, şi anume că: „*Dacă mor, este pentru Bucovina şi Basarabia. De ar fi să reîncep aş face la fel*”. Totodată, Antonescu nu a socotit necesar să-l „ierte” pe Suveran, dimpotrivă, prezicându-i şi un final de domnie sub comunişti în privinţa căruia s-a înşelat cu numai 17 – 18 luni: „Regele este un monstru moral, într-o lună îşi va pierde tronul”. În strict raport cu succesiunea faptelor, asistăm, în continuare, la împărtăşania celor patru condamnaţi la moarte, la deplasarea lor spre locul denumit Valea Piersicilor, la incidentul cu gazetarii străini, inclusiv un rus, opriţi să asiste la execuţie. Se surprinde comportamentul condamnaţilor, pentru ca în centrul obiectivului să se afle însăşi scena execuţiei, cu exemplul de-acum celebru al celui de-al III-lea Mareşal al României, care a dovedit că ştia să moară astfel cum a trăit, iar asta în condiţiile în care asasinii, mai mult decât au împlinit un ordin, au înfăptuit un masacru! Nu este cazul să stăruim, întrucât Referatul, care trebuie numaidecât completat cu Sinteza purtând numărul 2, este zguduitor şi vorbeşte de la sine. Nu lipsite de interes, în sfârşit, sunt paragrafele ultime din Referat, înregistrând ceea ce ar fi reprezentat„Zvonurile diversioniste şi agitatorice” pe marginea execuţiei de la 1 iunie 1946.

Subliniem că documentul 2 din anexă a mai fost tipărit, într-o variantă uşor modificată, dar, oricum, incompletă10. Textul valorificat de această dată a fost depistat în arhivele militare din Piteşti de regretatul coleg V.F. Dobrinescu şi col. dr. Gh. Nicolescu. Documentul în atenţie reprezintă, dacă mai era cazul, proba supremă că execuţia grupului Antonescu s-a confundat CU UN MĂCEL. După două salve ale plutonului de execuţie, să „remarcat” gardianul-şef – un anume Frugină – care,

separat, le-a aplicat loviturile de graţie celor ce, în stare inconştientă, nu sucombaseră totuşi la primele focuri, şi anume lui Antonescu şi Piky Vasiliu, ciuruiţi cu pistoletul în trei şi, respectiv, în şase reprize! De asemenea, doc. 148 şi 150 cuprinse în volum au fost valorificate11.

8 *Ibidem*, f. 318.

190 Ibidem, f. 319.

10 „Revista de istorie militară”, nr. 1 – 2/1944, p. 54 – 56.

11 Vezi *Istorie şi societate*, II, p. 601 – 604.

În urmă cu mai mulţi ani, prefaţând seria volumelor intitulate *Mareşalul Antonescu în faţa istoriei* din colecţia *Românii în istoria universală* (volumele 11, 12, 14, 21, 27, 98 şi 100), concluzionam referindu-ne la sfârşitul Mareşalului şi al colaboratorilor săi survenit, în condiţiile cunoscute, în tragica zi a istoriei naţionale de 1 iunie 1946:

„MAREŞALUL ION ANTONESCU PLECA ÎN ISTORIE, ADICĂ ACOLO DE UNDE VENISE, AIDOMA TUTUROR ANTEMERGĂTORILOR LEGENDARI AI NEAMULUI ROMÂNESC!”

Adevărul este unul cât se poate de simplu: povestea masacrului ordonat de Kremlin, şi înfăptuit cu teribile complicităţi interne, nu se va încheia niciodată!

— ANEXE – 1 – 1946 iunie 3, Bucureşti – Raport asupra execuţiei lui Ion Antonescu, Mihai Antonescu, Gh. Alexianu şi C. Piky Vasiliu

3 iunie 1946

Domnule Secretar General.

În conformitate cu ordinul Dumneavoastră verbal, am onoare [al raporta următoarele12:

În ziua de 1 iunie a.c. ora 14, am sosit în închisoarea militară Jilava pentru a asista la convorbirile ce trebuie să aibă loc între marii criminali de război şi rudele lor.

La ora 14, 45, a sosit soţia lui Ion Antonescu, însoţită de doi agenţi. Convorbirea a durat 30 de minute. Sus-

numiţii au vorbit în franţuzeşte, Ion Antonescu recomanda soţiei sale să fie tare şi să suporte cu seninătate vitregia sorţii. Maria Antonescu s-a plâns că nu mai poate îndura „torturile interogatoriului" şi situaţia în care se găseşte.

La sfârşitul convorbirii Ion Antonescu a rugat-o pe soţia sa să-l ierte pentru necredinţa în viaţa conjugală, la care rugăminte a primit răspunsul „nu pot". Ion Antonescu a fost foarte dezolat şi a avut un gest de disperare. În urma acestora Ion Antonescu s-a arătat foarte rece în tot restul convorbirii. La despărţire au plâns amândoi.

Convorbirea lui Mihai Antonescu, de asemenea, a durat 30 de minute la care au participat 5 membri din rudele sale. Mihai Antonescu a fost foarte dezorientat şi vorbea despre diferite lucruri fără nicio importanţă. Generalul Rodrig Modreanu era cel mai deprimat şi desperat din acei care au venit să-l viziteze pe Mihai Antonescu.

Alexianu Gh. a primit vizita familiei. Soţia a fost foarte rece şi distantă, copii au plâns foarte mult, determinând şi pe Alexianu să plângă tot timpul.

12 Vezi şi procesul-verbal din 1 iunie 1946, ora 20, întocmit de Comisia Parchetului Tribunalului Ilfov, semnat Alfred V. Petrescu, procuror, Gh. Săndulescu, procuror asistent, Gh. Colac, grefier (apud *Procesul Mareşalului Antonescu*. *Documente*, vol. 2, ediţie Marcel-Dumitru Ciucă, Bucureşti, 1995, p. 435 – 439). Alte detalii şi bibliografie, în Gh. Buzatu, coordonator, *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*.

Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2003, p. 342 – 333.

Convorbirea lui Constantin Vasiliu a decurs în tot timpul într-un plâns continuu, atât al condamnatului cât şi al rudelor.

Apoi a urmat convorbirea lui Ion Antonescu şi a rudelor sale în care timp Ion Antonescu a spus mamei că „fiecare român trebuie să moară pentru patrie şi eu mă

consider că mor pentru fericirea şi idealul Ţării Româneşti”.

În general, convorbirile au decurs în linişte şi fără niciun incident.

La ora 17, 20 condamnaţii au fost conduşi în capela închisorii unde s-au spovedit şi s-au împărtăşit. Mihai Antonescu a refuzat să se împărtăşească. Preotul închisorii se ţinea după el rugându-l tot timpul să se împărtăşească. La urmă, când toţi au plecat, Mihai Antonescu a fost tras de mână de preot şi rugat încă o dată, în urma cărui fapt s-a întors câţiva paşi şi s-a atins de linguriţa cu împărtăşanie, totodată având un surâs batjocoritor la adresa preotului.

În urma acestora, condamnaţii au părăsit închisoarea fiind încadraţi de plutonul de execuţie.

În primul rând au mers Ion Antonescu şi Constantin Vasiliu, iar în spate Alexianu cu Mihai Antonescu.

La ieşirea din poarta principală, Vasiliu Constantin, văzând pe gardienii din plutonul de execuţie, a exclamat: „Ăştia nu ştiu să tragă, or să ne chinuiască”.

Convoiul, ajungând în dreptul pavilionului Administrativ, a fost întâmpinat de raportori fotografi ai diferitelor ziare străine şi reprezentanţii presei româneşti.

S-au făcut mai multe fotografii.

Convoiul a ajuns la locul execuţiei „Valea Persicului” fără niciun incident. La sosire, Vasiliu Constantin s-a rugat de gardă să fie legat la ochi şi de stâlp, în care scop a adus un fular.

La 18 şi 2 minute s-a comandat „foc”.

În urma salvei au căzut toţi patru la pământ. În clipa următoare Ion Antonescu s-a ridicat sprijinindu-se pe o mână şi a strigat: „Domnule, nu m-aţi omorât”, după care efort a recăzut jos. Alexianu şi Mihai Antonescu au rămas nemişcaţi, iar Constantin Vasiliu se zbătea gemând.

La ordinul medicului legist, s-au tras din pistol mai

multe focuri până când viaţa a încetat în cadavrele muribunde. În Constantin Vasiliu s-a tras şi cu armă fiindcă tot se mai zbătea. Focurile trase ulterior au fost de prisos, convulsiile sunt inerente în astfel de situaţii.

Cam după la vreo oră cadavrele au fost încărcate în două camioane ale Salvării. S-a ordonat să se puie gardă la fiecare camion (ambulanţă).

Ambulanţele Salvării au fost escortate de brecul Prefecturii până la Crematoriul „Cenuşa”. Aici a fost totul pregătit, însă medicul legist a declarat că lipsesc certificatele de „verificarea morţii”. Prim-procuror Săndulescu s-a opus la incinerare şi a trebuit să se piardă timp până la 21 şi 15 minute când a început incinerarea. Incinerarea fiecărui cadavru a durat o oră şi jumătate. După fiecare incinerare cenuşa a fost pusă într-o urnă, introducându-se un bilet cu numele executatului, de asemeni, s-a scris şi pe capacul urnei numele fiecăruia.

Incinerarea a luat sfârşit la ora 2, pe ziua de 2 iunie 1946.

Urnele au fost transportate de Prim-procuror Săndulescu şi subsemnatul la Prefectură, luându-se semnătura Comisarului de serviciu pentru primirea lor.

În timpul aducerii la cunoştinţa sentinţei definitive de către primul procuror, condamnaţii au declarat că n-au nicio dorinţă, în afară de Mihai Antonescu, care a declarat că doreşte ca biblioteca personală să fie dată Facultăţii de Drept.

Subinspector, ss. indescifrabil

(Arhiva CNSAS, fond 40 010, vol. 44, filele 11 – 13).

2 – 1946 iunie 6, Bucureşti – Referat asupra execuţiei din 1 iunie 1946

R E F E R A T

asupra execuţiei marilor criminali de război

Ion Antonescu, Mihai Antonescu, C. Piky Vasiliu şi Gh. Alexianu

Execuţia marilor criminali de război a avut loc la Jilava în ziua de 1 iunie 1946, ora
18,00.

Pe tot timpul deţinerii lor la Jilava, condamnaţii la moarte au avut un regim din cele mai bune. Pentru hrana fiecăruia se alocase o sumă de 10.000 lei pe zi. Astfel, ultimul prânz a fost format din: caş cu mămăligă, borş de miel, cartofi cu carne de miel, vin şi sifon.

Condamnaţii au stat în celule separate, fiecare însă supravegheat de câte un gardian care nu părăsea niciun moment celula. În felul acesta s-a evitat orice tentativă de sinucidere, eventual de evaziune.

Vizitele primite înaintea execuţiei au fost următoarele:

Ion Antonescu a fost vizitat de mama sa Doamna Baranga, de doamna Rodica Mărculescu şi de soţia sa Maria Antonescu. Pe aceasta din urmă nu o mai văzuse de la 23 august 1944.

Doamna Baranga i-a adus diferite alimente, în special bomboane şi şocolată, la primirea cărora ex-Mareşalul a spus că nu mai are timpul să le mănânce.

La ora acestei întâlniri, doamna Baranga, în urma speranţei dată de arhiducesa Ilana, nu avea certitudinea că fiul ei va fi executat.

Ion Antonescu şi-a întovărăşit mama până la uşă; deşi ştia că va fi împuşcat, i-a ascuns acest lucru. Totuşi, a avut două precizări politice: „Dacă mor, este pentru Bucovina şi Basarabia. De ar fi să reîncep aş face la fel”; apoi a continuat: „Regele este un monstru moral, într-o lună îşi va pierde tronul”.

Întrevederea cu soţia, a durat circa o jumătate de oră. Maria Antonescu i-a adus un buchet de flori, din care a dat câte o floare ultimilor veniţi să-l vadă.

Mihai Antonescu a fost vizitat de fraţii săi Comandor de marină Nicolae Antonescu şi Dumitru Antonescu,

precum şi de soţii Rodrig şi Elena Modreanu.

La Piky Vasiliu au venit soţia şi fiul său, medic, care s-a interesat la preotul închisorii dacă tatăl său e tratat creştineşte.

La Alexianu au venit cele două soţii pe care le-a avut şi trei copii, între care o fată de 19 ani. Copiii se agăţau cu disperare de tatăl lor, plângând. La un moment dat, una din soţii – o persoană mai în vârstă şi de aspect sever – s-a adresat lui Alexianu şi copiilor: „Nu mai plânge aşa că râd jidanii de noi”.

Ultimele 24 ore care au precedat împuşcarea condamnaţii şi le-au petrecut în rugăciuni, cu excepţia lui Mihai Antonescu, care tot timpul a stat întins şi nemişcat în pat. Nu a ieşit în curte, nu a scos nicio vorbă şi nici nu a mâncat nimic.

Semnalăm, cu această ocazie, pe confesorul închisorii, preotul Totolici, care era mai deprimat decât condamnaţii. Abia putea să se ţină pe picioare, lamentându-se că mai bine nu se făcea preot decât să asiste la astfel de lucruri.

Puţin înainte de execuţie, condamnaţii au fost aduşi de către gardieni. Grupul a trecut prin faţa unei echipe de corespondenţi străini, în fruntea cărora se găseau O Brien, de la Associated Press, şi F. Shea, ataşatul de presă al USA.

Corespondenţii de presă străini nu au fost lăsaţi să pătrundă în curtea unde trebuia să aibă loc execuţia. De aci au luat naştere unele incidente. Astfel, la un moment dat O’Brien, care avea permis de a asista la execuţie şi care totuşi nu a fost lăsat să intre, a spus domnului Secretar General Avram Bunaciu: „Am fost în munţi, unde am văzut un cimitir cu sute de aviatori americani omorâţi fiindcă criminalul Antonescu ne-a declarat război. Ca american, vreau să asist la execuţia acestor criminali”.

După un alt schimb de vorbe, O’Brien a adăugat că

bugetul Agenţiei Associated Press e mai mare decât al României.

De asemenea, nu a putut pătrunde la locul execuţiei nici maiorul Smirnov, din serviciul de informaţii sovietic, care a fost tot timpul răspunzător de paza lui Antonescu.

Interzicerea ziariştilor străini de a asista la această execuţie istorică a provocat un curent de nemulţumiri unanim, aşa încât corespondenţii străini au refuzat seara invitaţia domnului Prim-ministru de a merge la mitingul de la Iaşi al Frontului Plugarilor. Chiar şi presa străină simpatizantă, cum este, de exemplu, agenţia lui Tito, reprezentată prin Mesarovici, se consideră ofensată de insuccesul ei profesional de a nu fi putut asista la execuţiile de la Jilava.

În drum spre locul execuţiei, ex-Mareşalul păşea destul de demn; se vedea însă că atitudinea lui era forţată. Deşi mersul său părea mândru, faţa îi era descompusă, bărbia căzută şi uşor tremurândă. Purta haine civile şi panglică tricoloră la rever.

Ică Antonescu era complet descompus, obrazul galben avea reflexe cenuşii. Picioarele ăi erau moi, iar bărbia avea un neîntrerupt tremur nervos. Fostul colaborator al Mareşalului păşea mecanic, ca un automat.

Piky Vasiliu s-a ţinut mai bine, a găsit chiar tăria să glumească cu oamenii din plutonul de execuţie, cărora le recomanda să ochească bine în regiunea inimii. Totuşi, până la urmă l-au părăsit puterile, cerând să fie legat la ochi cu fularul său.

Spre surpriza tuturor, cel mai bine s-a comportat Alexianu, care, cu o atitudine marţială, înainta bărbăteşte spre locul execuţiei, fără de nicio şovăire.

Mareşalul a primit prima salvă salutând cu pălăria; el împreună cu Piky Vasiliu n-au fost uciși imediat, aşa că a fost nevoie de încă o salvă şi câteva focuri suplimentare. Când medicul legist s-a apropiat să constate moartea,

fostul Mareşal s-a ridicat, proptindu-se în mână, spunând: „Domnule procuror, nu am murit încă!” Gardienii au mai tras atunci câteva focuri în cap.

Cam acelaşi lucru s-a petrecut şi cu Piky Vasiliu, care, ridicându-se în patru labe, a cerut să i se tragă în inimă. În regiunea inimii i s-au tras trei focuri, fără un rezultat decisiv.

În total s-au tras 12 focuri suplimentare peste cele regulamentare, pentru ca Ion Antonescu şi Piky Vasiliu să poată fi, într-adevăr, ucişi.

Ică Antonescu şi Alexianu au căzut de la prima salvă. Imediat s-au primit la direcţia închisorii cererile familiilor respective ca să se predea corpurile executaţilor. Primul Procuror a respins însă cererile, urmând ca executaţii să fie incineraţi, iar cenuşa lor risipită.

Scena execuţiei a fost filmată de operatori cinematografici, ale căror filme au fost însă confiscate de către Prim-Procurorul Jean Nicolau.

După execuţie, maniştii şi liberalii continuă să răspândească diferite zvonuri diversioniste şi agitatorice, ca:

— Execuţia a fost simulată, pentru ca să se vadă reacţiunea opiniei publice. În realitate toţi sunt vii şi ţinuţi ascunşi.

— Armata a refuzat să tagă în fostul ei Mareşal şi de aceea s-a recurs la o echipă de gardieni publici.

— Echipa de gardieni a fost formată „exclusiv din evrei comunişti”, căci niciun român n-ar fi îndrăznit să tragă în cel ce ne redăduse Basarabia şi Bucovina.

— Printre executorii lui Antonescu s-ar fi identificat şi trei evrei, cunoscuţi membri ai Apărării Patriotice.

Această informaţie este difuzată intimilor chiar de Maniu, care deplânge slăbiciunea regală de a nu fi putut frâna setea de sânge şi de răzbunare a comuniştilor.

În general, reacţiunea este foarte afectată de

executarea lui Antonescu şi a complicilor săi. Suveranul a lămurit însă pe Brătianu că nu are nicio posibilitate de a face un act de clemenţă fără consecinţe grave pentru ţară şi pentru tron.

Maniu susţine că Regele a pierdut subit din imensa sa popularitate, fiindcă apare ca un om mic şi rău, care s-a răzbunat pentru umilirile la care a fost supus de Antonescu.

Gh. Tătărescu şi D. Negel ar fi pledat pentru respingerea graţierii, ultimul jucând un oarecare rol şi în decorarea Primului Ministru. Toată această manevră a fost făcută de Negel pentru a-şi salva situaţia personală la Palat şi pentru a fi scutit şi de alte neplăceri judiciare ca fost membru în guvernul Antonescu.

În casa Doamnei Baranga, unul din nepoţii ex-Mareşalului, un băiat tânăr şi brun – tip de exaltat –, a spus că va ucide pe Suveran – „această canalie încoronată care s-a pus în slujba jidanilor şi a comuniştilor”.

Se observă că întreaga ură a familiei Antonescu, ca şi de altfel a unei părţi a opiniei publice, se îndreaptă împotriva regelui Mihai şi a ingratitudinii regale.

Printre tineretul universitar liberal şi naţional-ţărănesc se agită ideea de a se purta, ca semn de protest pentru executarea lui Ion Antonescu, o rozetă tricoloră barată cu doliu.

Execuţia a fost făcută în condiţiuni mizerabile, o atmosferă de improvizaţie stăruia la fiecare pas; preotul deprimat şi incapabil de a întări pe condamnaţii care trebuiau să moară, plutonul de execuţie, neinstruit, era format din elemente care parcă nu mai ţinuseră niciodată o armă de foc în mână. Gloanţele primei salve au nimerit pe condamnaţi în abdomen, prilejuindu-le şi aşa o agonie chinuitoare.

Uciderea lui Ion Antonescu şi a lui Piky Vasiliu a semănat mai mult a masacru, decât a execuţie.

În felul acesta, solemnitatea execuţiei, care ar fi trebuit să aibă un aspect sobru şi justiţiar, s-a transformat într-un spectacol penibil şi sanguin.

Semnalăm cu acest prilej pe comandantul închisorii Jilava, Colonelul Pristava, care în 1943 era comandantul închisorii Curţii Marţiale; un om de o cruzime patologică.

În timpul dictaturii maltrata arestaţii politici, supunându-i la un „regim special”.

În acea vreme trăia cu deţinuta Bella Şatova, căreia, voind să-i dea o cameră în care să locuiască singură, a trimis pe celelalte 19 deţinute – tovarăşele ei de cameră – cu o dubă într-un alt loc, unde deja exista o aglomeraţie înăbuşitoare.

Pristava, nu ştiu prin ce împrejurări, a ajuns astăzi într-un post mai important, deşi sub regimul trecut era un convins persecutor al luptătorilor democraţi.

(Arhiva SRI, Bucureşti, fond „DL”, dosar 4427, II. 142 – 149).

3 – 1946 iunie, Bucureşti – Relatare asupra execuţiei din 1 iunie 1946 descoperită în arhivele militare13

EXECUTAREA14 sentinţei date de Tribunalul Poporului pentru pedepsirea cu moartea a marilor criminali de război15

13 Documentele (I şi II) trebuie coroborate cu celelalte publicate: Procesul-verbal din 1 iunie 1946, ora 20, semnat de Alfred V. Petrescu (procuror), Gh. Săndulescu (procuror asistent) şi Gh. Colac (grefier), în *Procesul*... vol. 2, p. 435 – 439; doc. intitulat Executarea Mareşalului Antonescu, datat 1 iunie 1946, pus în circulaţie de Inspectoratul General al Jandarmeriei, în *Procesul*... vol. 2, p. 448 – 450. Vezi şi Arhiva CNSAS, vol. 57, II. 15 – 16 (sub titlul: Executarea sentinţei dată de Tribunalul Poporului pentru pedepsirea cu moartea a marilor criminali de război).

14 Gh. Buzatu, coordonator, *Mareşalul Antonescu la*

judecata istoriei, Bucureşti, 2003, p. 349 – 351.

În închisoarea Jilava, următorii condamnaţi la moarte aşteaptă executarea prin împuşcare:

— MAREŞALUL ION ANTONESCU
— MIHAI ANTONESCU
— GHEORGHE ALEXIANU
— GENERALUL PIKY VASILIU

Sâmbătă, 1 iunie 1946, orele 16,00, doamna Mareşal Maria ANTONESCU vine cu o maşină de la Bucureşti şi aduce soţului şi celorlalţi, la cererea lor, 16 m panglici tricolore (culorile naţionale româneşti).

Ea vine liberă (nu este arestată) 16 şi stă de vorbă cu soţul ei (Ion Antonescu) timp de aproape o oră, aşezaţi de o parte şi de alta a unei mese care este continuu supravegheată de un agent şi un jandarm.

Înainte de ora 17, în ziua de sâmbătă, 1 iunie 1946, vine la celula condamnaţilor un preot care îi împărtăşeşte pe toţi, mai puţin pe Ion Antonescu, care refuză, spunând: „IARTĂ-MĂ, PĂRINTE, DAR REFUZ ÎMPĂRTĂŞANIA DEOARECE AM PE MIHAI ANTONESCU PE CONŞTIINŢĂ; EL TREBUIA SĂ RĂMÂNĂ LA UNIVERSITATE, UNDE ERA UNUL DIN CEI MAI EMERIŢI PROFESORI, DAR EU SUNT VINOVAT DE ASTA CĂ L-AM LUAT CU MINE LA CÂRMA ŢĂRII”.

Au fost duşi cu escorte puternice de gardieni la locul de execuţie în aşa-zisa Vale a Piersicilor, permiţându-se doar jandarmilor, ce erau de gardă, să asiste, plus operatorii de cinematograf ruşi şi români, plus câţiva ziarişti (ziariştilor englezi şi americani nu li s-a permis intrarea la acest trist ceremonial).

Condamnaţii s-au aşezat de voie pe locul de execuţie în dreptul unui par, anume aranjat.

În careu, plutonul de execuţie, format din gardieni, plus ceilalţi jandarmi, au format careu în formă de „U”, iar magistratul Procuror a citit cu glas rar şi tare sentinţa de

condamnare la moarte în faţa condamnaţilor.

Procurorul a cerut condamnaţilor ultima dorinţă.

Condamnaţii răspund pe rând:

— ION ANTONESCU cere să fie executat de armată, nu de gardieni, i se răspunde că nu, la care Mareşalul răspunde: „Canaliilor, canaliilor”.

15 V. şi alte relatări, în *Cartea Albă a Securităţii*, I, *23 august 1944 – 30 august 1948*, ediţie M. Pelin, Bucureşti, 1997, p. 296 – 297, 504 – 505. Potrivit lui M. Pelin, Procesul-verbal din 1 iunie 1946, menţionat, reprezintă „cea mai autentică relatare a execuţiei”, motiv pentru care este reeditat (*Cartea Albă a Securităţii*... I, p. 505 – 506).

16 Inexact, în acel moment Maria Antonescu fiind încarcerată la Malmaison. Menţionăm că în perioada septembrie 1944-august 1946 Maria Antonescu a fost arestată, trimisă în Rusia, pe urmele Mareşalului, de unde a revenit în aprilie 1946. În anii 1946 – 1950, Maria Antonescu a avut domiciliu obligatoriu la casa mamei sale din Bucureşti; a fost iarăşi încarcerată (1950 – 1955), pentru ca în ultimii ani ai vieţii (1955 – 1964) să fi fost surghiunită la Lăţeşti în Bărăgan (v., sub titlul *Calvarul Mariei Antonescu – Golgota*, relatările Domnicăi Negulescu-Chiriceanu, în *Cartea Albă a Securităţii*, I, p. 497 – 499; Domnica Negulescu-Chiriceanu, *Consiliul de Patronaj al operelor sociale*: *Mareşalul şi Doamna Antonescu. Amintiri*, în *Omagiu istoricului V.F. Dobrinescu*, Focşani, 2003, p. 609 – 618).

— MIHAI ANTONESCU spune că nu are nimic de spus, fiind complet epuizat.

— ALEXIANU – idem.

— Generalul PIKY VASILIU a spus să fie împuşcat de jandarmii lui, jandarmii îngrămădindu-se să-l vadă. Procurorul răspunde că nu se poate. Vasiliu spune: „Atenţie, jandarmi” – făcând un semn cu mâna a salutat

jandarmii, apoi a spus: „Adio”. Făcând un semn cu mâna a mai spus: „Rog pe domnul procuror să roage pe camarazii gardieni să ochească bine să nu ne mai chinuiască”, apoi a cerut să fie legat la ochi; i s-a răspuns că „nu avem cu ce”, iar el şi-a scos fularul gri de la gât, spunând: „Legaţi-mă cu fularul meu”.

A urmat comanda execuţiei, prin încărcarea armelor, iar, la comanda de foc, Mareşalul a salutat ridicând mâna dreaptă cu pălăria în sus, după care au căzut toţi la pământ. Mareşalul s-a ridicat imediat pe mâna dreaptă, sprijinindu-se de cot şi zicând: „Nu m-aţi împuşcat, domnilor, trageţi” – după care şeful gardienilor s-a dus cu pistolul la ANTONESCU, trăgându-i două cartuşe în cap; a trecut apoi doctorul să constate moartea, spunând că Mareşalul şi Vasiliu nu sunt morţi. Comandantul gardienilor a mai tras câte un foc de pistol în pieptul lui ANTONESCU şi VASILIU, apoi iar au fost examinaţi de doctor şi spunând că tot nu sunt morţi. Comandantul gardienilor s-a dus din nou cu pistolul în mână spre VASILIU şi, vrând să tragă, s-a defectat, rămânând glonţul în gura ţevii, crăpată, a luat apoi o armă de la un gardian, trăgând un foc în capul lui VASILIU, dar s-a defectat şi arma, având dublă alimentaţie.

A schimbat-o cu alta şi a mai tras trei focuri în VASILIU, în diferite părţi ale corpului; după aceea s-a îndreptat spre Mareşal, trăgând trei focuri în piept; doctorul, constatând, a spus că ANTONESCU este mort, iar VASILIU încă mai trăieşte.

Din nou s-a îndreptat gardianul cu arma spre VASILIU; încă una în cap şi apoi examinarea medicală.

Rezultatul: VASILIU, având creierii ieşiţi din cap din cauza gloanţelor şi încă mai mişca şi mai vorbea ceva neînţeles. Gardianul s-a dus din nou la el, trăgând două focuri în cap; după asta doctorul a constatat că a murit şi VASILIU.

Au fost puşi pe tărgi, băgaţi în dubă şi expediaţi.

Din momentul când au plecat condamnaţii din celulă şi până la îmbarcarea cadavrelor în autobuze, au fost filmaţi de către două aparate de filmat la care au operat un român şi un rus.

Numele gardianului: FRUGINĂ.

Observaţiuni: Pentru execuţie s-au oferit 17 gardieni, din care au fost aleşi 1217.

17 Despre execuţia Mareşalului v. Îndeosebi I.T. Lazăr, *Moartea Mareşalului Ion Antonescu*, Bucureşti, 1991; Viorel Domenico, *Istoria secretă a filmului românesc. 1940 – 1950*, Bucureşti, 1996; *Ultimele zile ale Mareşalului Ion Antonescu*, colecţia „Caietele Magazin Istoric", nr. 1, Bucureşti, 1993; Adrian Pandea, E. Ardeleanu, *Armata Română refuză execuţia Mareşalului Antonescu*, în „Revista de istorie militară", nr. 5/1994; Tiberiu Tănase, *Executarea unei sentinţe nedrepte*, idem, nr. 1 – 2/1994; Florin Şperlea, *Procesul şi execuţia Mareşalului Ion Antonescu în percepţia opiniei publice şi a armatei*, idem, nr. 3/2000; *Cartea Albă a Securităţii*, I, *23 august 1944 – 30 august 1948*, Bucureşti, 1997 (doc. intitulat *Executarea Mareşalului Ion Antonescu*, datat 1 iunie 1946, ora 18, p. 296 – 297, comentariile lui M. Pelin, p. 504 – 506); Gh. Buzatu, *Mareşalul Ion Antonescu în faţa morţii*, în vol. *Omagiu istoricului militar Jipa Rotaru*, Constanţa, 2001; Gh. Buzatu, V.F. Dobrinescu, eds., *România şi al doilea război mondial*, Focşani, 2000; Gh. Buzatu, coordonator, *Mareşalul Antonescu la judecata istoriei*, Bucureşti, 2003 (colaborările lui Cezar Mâţă, Mihai Lupoi, C. Fiţă); Gh. Buzatu, Stela Cheptea, Marusia Cârstea, eds.

4 – 1946 iunie 8, Bucureşti – Notă contrainformativă întocmită în urma scurgerii de ştiri privind execuţia „criminalilor de război".

NOTĂ CONTRAINFORMATIVĂ

Alăturata copie de pe „Descrierea executării marilor criminali de război” s-a întocmit, originalul fiind primit pentru câteva clipe, din sursa americană.

Amănuntele asupra sursei şi a împrejurărilor, care au dus la primirea acestei „descrieri” vor fi raportate ulterior prin raport contrainformativ special, care se va ocupa de activitatea informatorului Dvs. la Misiunea U.S.A.

Copia redă exact:

— Textul.

— Autografia şi

— Interpuncţiunile originalului, astfel că se poate trage următoarele

CONCLUZIUNI:

I. Descrierea este o traducere foarte slabă din limba engleză. Aceasta se poate deduce din:

1. stilul în general

2. parantezele explicative.

a) explicaţia că tricolorul a avut culorile Naţionale Româneşti b) că Maria Antonescu este soţia lui „Ioan” Antonescu.

Un text întocmit de un român nu ar fi conţinut asemenea explicaţii, de care este numai nevoie în contact cu străini, pentru români aceste explicaţii fiind inutile.

3. felul cum a fost scris numele lui Mihai Antonescu: MIHAIL.

II. Descrierea a fost concepută de un om cu cultură redusă. Aceasta se poate deduce:

1. din concepţia descrierii

2. din stilul descrierii

3. din întrebuinţarea interpuncţiunilor.

III. Dacă verificarea „descrierii” pe care o veţi face Dvs. va avea un rezultat pozitiv, se poate deduce:

1. că informatorul americanilor nu a fost unul din gardieni, acesta nu ar fi intitulat pe comandantul său „gardianul”, cum s-a făcut la sfârşitul descrierii.

2. Detaliile ca:

a) aducerea celor 16 m panglici b) refuzarea împărtăşaniei c) refuzarea cererii generalului Vasiliu de a fi legat la ochi cu motivul că... „nu AVEM cu ce”.

admit concluzia că informatorul a făcut parte din personalul de gardă.

„Jurnalul de temniţă „(aprilie-mai 1946) al grupului Mareşalului Antonescu, în *Istorie şi societate*, II, Bucureşti, 2005; Gh. Buzatu, ed., *Mareşalul Antonescu – Pro şi contra*, p. 489 şi urm.

IV. Prin urmare, dacă informatorul americanilor nu a fost gardian şi totuşi făcea parte din gardă, poate fi vorba numai de un jandarm. (Aceasta se poate deduce şi din termenul tehnic „dubla alimentaţie la arma”.

PROPUNERI:

A nu se face, deocamdată, nicio anchetă, în privinţa persoanei care a dat americanilor „descrierea”, deoarece împrejurările în care informatorul Dvs. a primit această „descriere”, permit supoziţia că i s-a pus o cursă pentru a verifica dacă Dvs. veţi fi prompt informaţi, adică cu scopul de a identifica pe informatorul Dvs., ceea ce în momentul de faţă s-ar împotrivi în mod cel mai defavorabil investigaţiilor contrainformative ale informatorului Dvs.

Bucureşti, 8 iunie 1946

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 57, filele 15 – 16).

5 – 1946 iunie 15, Timişoara – Nota informativă nr. 229: Zvonurile lansate de [lideriil istorici în legătură cu executarea Antoneştilor

REZIDENŢA TIMIŞOARA

34 005

În legătură cu executarea Antoneştilor, în cercurile timişorene circulă mai multe zvonuri lansate de partidele istorice.

Se zice că cei patru executaţi la Jilava ar fi fost omorâţi din ordinul Domnului Vîşinski, imediat după

sentinţa dată de Tribunalul Poporului.

Altă versiune spune că cei doi Antoneşti ar fi fost furaţi, înainte de executare, de către un grup de americani din Bucureşti.

Regele, aflând de omorârea celor patru (din ordinul Domnului Vîşinski), ar fi semnat decretul pentru executare şi, deci, respingerea cererii de graţiere, găsindu-se în faţa unui fapt îndeplinit. Condamnarea lui Antonescu la moarte se caută a se difuza în masele poporului că s-ar datora evreilor din România.

Cu privire la modul cum a fost executat fostul mareşal Antonescu, circulă povestea următoare printre funcţionarii ceferişti din Timişoara:

După citirea respingerii cererii de graţiere, Ion Antonescu a fost adus în faţa plutonului de execuţie de la Jilava. Când s-a dat ordinul de a efectua execuţia, un căpitan, care comanda plutonul, a privit pe Antonescu şi-a reţinut cu greu lacrimile şi a refuzat să ordone foc. Atunci Antonescu Ion a scos din buzunar un mic drapel şi l-a prins pe piept spunând căpitanului de execuţie să execute ordinul primit, iar el a refuzat să i se lege ochii. Căpitanul a refuzat din nou, spunând celor de faţă că, neputând face acest lucru, cere să i se primească demisia din armată. Atunci Ion Antonescu a fost dus într-o încăpere de la Jilava, unde nişte evrei au îmbrăcat uniforma soldaţilor plutonului de execuţie şi au tras asupra lui Antonescu, dar nu a fost mortală salva trasă. Ion Antonescu a căzut jos şi s-a uitat spre ei, spunându-le că nu sunteţi ostaşi români, nu ştiţi să trageţi. Atunci evreii deghizaţi în haine militare s-au năpustit asupra lui Antonescu şi au tras din apropiere cu toate gloanţele ce le aveau în revolverele lor.

Răspândirea acestui fel de execuţie este de provenienţă manistă şi, în prezent, circulă printre ceferiştii din Timişoara şi din oraş.

ss/A. Mircescu

(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 10/1945, f. 324).

6 – 1946 iunie 15, Suceava – Notă: Zvonuri şi comentarii în legătură cu executarea lui Antonescu

CENTRUL SUCEAVA

Nr. 450 / 15 iunie 1946

NOTĂ 34404

Cercuri intelectuale şi elevi: «Aşa un geniu ca dânsul se naşte foarte rar. Ne-a salvat ţara în timpuri atât de grele şi iată care i-a fost răsplata. Cei vinovaţi de moartea sa vor păţi ca dânsul, vor trebui să răspundă de fapta pripită».

Unii ţărani: «Dacă Antonescu s-ar fi înconjurat de evrei, astăzi nu ar fi fost executat».

Orăşenii: «Ex-Mareşalul Antonescu nu este vinovat, a procedat aşa cum interesele şi împrejurările de atunci o dictau. A intrat în război alături de nemţi împotriva ruşilor pentru a recuceri Basarabia şi Bucovina de Nord, despre care actualul guvern nici nu pomeneşte».

Alţii: «Mareşalul a făcut ordine în ţară, în timpul guvernării sale populaţia a avut ce mânca, trenurile circulau regulat până în ziua Armistiţiului şi nu se comiteau jafuri în trenuri şi la drumul mare».

Alţii: «Antonescu a făcut rău că nu a omorât pe toţi evreii, căci astăzi nu ar fi avut cine să-l acuze».

Alţii: «Condamnarea lui Antonescu este un act de dreapta răsplată, dar înainte de executare condamnaţilor ar trebui să li se pună câte o raniţă grea pe spate şi să fie mânaţi întâi până la Stalingrad».

Foştii legionari aprobă şi ei această condamnare, motivând că Antonescu s-a purtat şi cu ei crud, pedepsindu-i pentru chestiuni mărunte cu pedepse mari.

În legătură cu executarea lui Ion Antonescu circulă zvonuri că executarea a fost numai simulată, iar criminalii principali trăiesc.

Alţii spun că Gh. Tătărescu ar fi plecat în Anglia pentru a înlesni evadarea lui Ion Antonescu din închisoare.

Şeful Centrului Suceava.
Balş
(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 10/1945, f. 325).
7 – 1946 iunie 18, Suceava – Nota nr. 34 285
CENTRUL SUCEAVA Nr. 439
Sursa de informaţii Suceava
1946, iunie, 18
NOTĂ 34285
În legătură cu executarea Antoneştilor, reacţionarii lansează următorul zvon: pentru a executa pe criminali a fost adus un plutonier de armată care însă a refuzat să tragă. Văzând aceasta, autorităţile guvernamentale au adus un pluton din Divizia Tudor Vladimirescu care, de asemenea, a refuzat să tragă. Neputând să-i execute, Ministerul de Interne a adus un număr de 20 comisari evrei de la Poliţia Bucureşti care i-au executat.
Şeful Centrului Suceava.
Balş
(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 10/1945, f. 333). 8 – 1946 iunie 21, Suceava – Nota informativă nr. 34 373
CENTRUL SUCEAVA Nr. 268 B
Sursa de informaţii Suceava
1946, iunie, 21
NOTĂ 34 373
Elementele reacţionare discută că ex-Mareşalul Antonescu nu ar fi fost executat dacă nu ar fi venit D-l Vîşinski la Bucureşti, care, în urma cererii evreilor din România, a intervenit atât la MS Regele cât şi la reprezentanţii guvernului ca Ion Antonescu şi ceilalţi criminali de război executaţi la 1 iunie să nu fie graţiaţi.
Se discută că Antonescu ar fi avut ocazia să scape de la moarte dacă guvernul român ar fi acceptat să-l trimită ca martor la Tribunalul Nürnberg de unde americanii şi englezii l-ar fi reţinut să se mai întoarcă în România.
Şefului Centrului Suceava.

Balş
(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 10/1945, f. 340).
9 – 1946, 24 mai – 24 iunie, Braşov – Nota nr. 33 712
REZIDENŢA BRAŞOV
Zvonuri
NOTA
de la 24 mai – 24 iunie 1946
[…]
Referitor la condamnarea criminalilor de război, circulă zvonul că i-au furat englezii, apoi că au fost executaţi înainte de a se prezenta MS Regelui cererea de graţiere. Mareşalul, înainte de a muri, a spus: «Aduc ultimul salut României». Ică Antonescu ar fi leşinat.

Tot în această privinţă circulă zvonul că Mareşalul, înainte de a muri, a dat un bilet soţiei sale prin care spunea că, orice va fi, să privească cu fruntea sus. Acest bilet a fost văzut în copie la Mihai Popovici.

Trupa regulată ar fi refuzat să-l împuşte pe Antonescu, la fel şi Diviziile de voluntari din URSS.

Se spune că evrei îmbrăcaţi în haine de gardieni au împuşcat pe criminalii de război. Alt zvon circulă că membrii Partidului Comunist i-au împuşcat.

Se spune că a luat parte Vîşinski din partea URSS şi n-a plecat până nu au fost executaţi criminalii de război.
(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 10/1945, f. 342).
10 – 1946 iunie 25, Cluj – Nota Direcţiei Generale a Poliţiei, în baza informaţiei clujene nr. 10 691 S
DIRECŢIA GENERALĂ A POLIŢIEI 25 iunie 1946
Zvonuri
[…]
În rândurile populaţiei din Bistriţa circulă cu persistenţă zvonul că ex-Mareşalul Antonescu şi Ică Antonescu nu ar fi fost executaţi, fiind răpiţi din închisoare şi comunicatul dat nu corespunde adevărului.
— Zvon

— Sursă: Inspectoratul de Poliţiei Cluj (Jr. Nr. 10 691 S)

(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 10/1945, f. 344).

11 – 1946 iunie 27, Ploieşti – Nota informativă nr. 398

CENTRUL PETROLIFER

Nr. 398/ 27 iunie 1946

NOTĂ

Circulă zvonul că Maria Antonescu a murit în Spitalul Colentina – din cauza: greva foamei.

(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 10/1945, f. 347).

XI

DOCUMENTE PENTRU ARHIVA MAREŞAL ION ANTONESCU

— 1 – Í7 noiembrie 1941, Bucureşti – MEMBRII GUVERNULUI ROMÂNIE]

DISTINŞI CU ORDINELE „COROANA ROMÂNIEI” ŞI „STEAUA ROMÂNIEI” 18

ŞEDINŢA SOLEMNĂ ÎN CARE AU FOST DECORAŢI DOMNII MINIŞTRI, SUBSECRETARI DE STAT ŞI TREI PROFESORI UNIVERSITARI, DE VINERI 7 NOIEMBRIE 194119

Şedinţa [Consiliului de Miniştri] se deschide la ora 13, 30, sub preşedinţia Domnului Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului. Iau parte domnii:

Mihai Antonescu, Vice Preşedintele Consiliului;

General D. Popescu, Ministrul Afacerilor Interne;

General Radu Rosetti, Ministrul Culturii Naţionale şi al Cultelor;

General N. Stoenescu, Ministrul Finanţelor;

General I. Sichitiu, Ministrul Agriculturii şi Domeniilor;

C. Stoicescu, Ministrul Justiţiei;

Prof. Dr. Petre Tomescu, Ministrul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale; I. Marinescu, Ministrul Economiei Naţionale;

Prof. Ing. C. Buşilă, Ministrul Lucrărilor Publice şi al Comunicaţiilor; General C. Pantazi, Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru armata de uscat;

General Gh. Dobre, Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru înzestrarea şi administrarea armatei;

18 Pentru componenţa cabinetelor, vezi, îndeosebi, Stelian Neagoe, *Istoria guvernelor României de la începuturi (1859) până în zilele noastre (1995)*, Bucureşti, Editura Machiavelli, 1995; Marcel-Dumitru Ciucă, ed., *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri. Guvernare Ion Antonescu*, vols. I-VIII, Bucureşti, 1997 – 2004 (listele membrilor cabinetului pentru perioadele de referinţă); Nicolae C. Nicolescu, *Enciclopedia şefilor de guvern ai României (1862 – 2006)*, Bucureşti, Editura Meronia, 2006; George G. Potra şi colab., *Organizarea instituţională a Ministerul Afacerilor Externe. Acte şi documente*, II, *19201947*, Bucureşti, 2006.

19 Vezi *Stenogramele* V, Bucureşti, 2001, p. 77 – 79; ANIC, fond PCM – CM, dosar 273, f. 1819.

General aviator Gh. Jienescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru aer;

Amiral N. Păiş, Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru marină;

Aurelian Pană, Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor;

Enric Oteteleşanu, Subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naţionale şi al Cultelor, pentru şcoli;

General Eugen Zwiedeneck, Subsecretar de Stat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, pentru românizare, colonizare şi inventar;

Mircea Vulcănescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Finanţelor;

General Ioan Popescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne;

I. Sandu, Subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naţionale şi al Cultelor, pentru culte şi arte;

General Victor Iliescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naţionale şi al Cultelor, pentru educaţia extra-şcolară;

D. D. Negel, Subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naţionale, pentru aprovizionare;

Dr. C. Dănulescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale, pentru muncă;

Horia Hulubei, Rectorul Universităţii din Bucureşti; Ioan Finţescu, Decanul Facultăţii de Drept din Bucureşti; Alexandru Marcu, Decanul Facultăţii de Litere din Bucureşti. Dl. Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului:

Domnilor, întrucât cu parada de mâine încheiem prima etapă a efortului titanic pe care îl facem ca să aducem ţara pe drumul redresării ei din toate punctele de vedere, am găsit de datoria mea să propun M.S. Regelui răsplătirea celor care m-au secondat în acest efort – pot să spun, supraomenesc – pe care l-am făcut, ca să ducem neamul de pe panta pieirii, pe panta salvatoare.

În primul rând, în această răsplată, treceţi Dvs., care aţi fost colaboratorii mei apropiaţi, care m-aţi înţeles şi m-aţi secondat?

Cunosc, domnilor, pot zice în cele mai mici amănunte, eforturile pe care le-aţi făcut, dificultăţile întâlnite în calea Dvs. şi greutăţile care sunt aşa de mari, încât răstoarnă orice voinţă, orice putere de muncă şi orice pricepere.

Totuşi, Dvs. aţi continuat această muncă, spre cinstea Dvs. şi spre mulţumirea mea şi a Ţării.

Desigur, că suntem departe de ceea ce lumea aşteaptă de la noi. Avem conştiinţa împăcată, că am făcut maximum, ceea ce omeneşte era posibil să facem, ca din situaţiunea groaznică şi din circumstanţele internaţionale

deosebit de grele, să ne ducem barca într-o mare furtunoasă, la un liman mai ferici, pentru acest popor şi să punem jaloanele unui viitor mai bun.

De aceea, mulţumesc încă odată şi vă rog să credeţi că în sufletul meu Dvs. ocupaţi un loc fără limită pentru înţelegerea şi pentru ajutorul pe care mi l-aţi dat.

Este o modestă răsplată a acestei munci.

Domnul Mareşal Antonescu înmânează personal decoraţiunile mai jos arătate: „Coroana României" în gradul de Mare Cruce: General D. Popescu, Ministrul Afacerilor Interne;

General Radu Rosetti, Ministrul Culturii Naţionale şi al Cultelor; General N. Stoenescu, Ministrul Finanţelor;

Dr. Petre Tomescu, Ministrul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale;

C. Stoicescu, Ministrul Justiţiei;

I. Marinescu, Ministrul Economiei Naţionale; Prof. C. Buşilă, Ministrul Lucrărilor Publice şi al Comunicaţiilor; General C. Pantazi, Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru armata de uscat;

General Gh. Dobre, Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru înzestrarea şi administrarea armatei;

General aviator Gh. Jienescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru aer.

„Coroana României" în gradul de Mare Ofiţer:

Amiral N. Păiş, Subsecretar de Stat la Ministerul Apărării Naţionale, pentru marină;

Enric Oteteleşanu, Subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naţionale şi al Cultelor, pentru şcoli;

I. Sandu, Subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naţionale şi al Cultelor, pentru culte şi arte;

General Victor Iliescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naţionale şi al Cultelor, pentru culte şi arte;

A. Pană, Subsecretar de Stat la Ministerul Agriculturii şi Domeniilor;

D. D. Negel, Subsecretar de Stat la Ministerul Economiei Naţionale, pentru aprovizionare;

Dr. C. Dănulescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Muncii, Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale, pentru muncă. „Steaua României" clasa I:

General I. Sichitiu, Ministrul Agriculturii şi Domeniilor. „Steaua României" în gradul de Mare Ofiţer:

General Eugen Zwiedeneck, Subsecretar de Stat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, pentru românizare, colonizare şi inventar;

Mircea Vulcănescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Finanţelor;

General I. Popescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Afacerilor Interne.

„Coroana României" în gradul de Mare Ofiţer:

Horia Hulubei, Rectorul Universităţii din Bucureşti;

Ioan Finţescu, Decanul Facultăţii de Drept din Bucureşti;

Alexandru Marcu, Decanul Facultăţii de Litere din Bucureşti.

Dl. Mareşal Ion Antonescu, Conducătorul Statului:

Încă o dată, vă mulţumesc.

Dl. General N. Stoenescu, Ministrul Finanţelor:

Domnule Mareşal, vă rog să-mi permiteţi în numele colegilor mei, să vă exprim recunoscătoarele noastre mulţumiri, pentru faptul că în acest moment crucial pentru existenţa noastră naţională, aţi găsit că este binevenit să recompensaţi într-un anumit fel eforturile pe care colaboratorii Dvs. devotaţi au înţeles să le depună fără nicio precupeţire.

Vă rog să credeţi, Domnule Mareşal, că am venit alături de Dvs., considerându-vă ca pe un sol al năzuinţelor noastre naţionale, hotărâţi să ne jertfim, în cuvântul jertfă

înţelegând chiar sacrificiul suprem, pentru că am văzut câtă dragoste de ţară aţi ştiut să puneţi în toate acţiunile Dvs.

Vă rog să credeţi că ceea ce am făcut noi a fost foarte mult uşurat de faptul că totdeauna ne-aţi îndrumat şi aţi fost alături de noi în operele noastre de înfăptuire. Totul ne-a fost uşurat, şi din faptul că ne-aţi fost un permanent exemplu de abnegaţie, de muncă şi de înaltă înţelegere a rosturilor ţării.

General Victor Iliescu, Subsecretar de Stat la Ministerul Culturii Naţionale şi al Cultelor, pentru culte şi arte:

Domnule Mareşal, dacă Dvs. Nu veţi uita ceea ce noi am înţeles să facem noi aici un gând de recompensă, vă să credeţi că noi nu vom uita niciodată că ne-aţi îngăduit să facem parte din acest guvern al reîntregirii, care se va situa în istoria ţării noastre ca un punct luminos.

Vă rugăm să aveţi convingerea fermă că veţi rămâne permanent în spiritul şi inima noastră ca un mare binefăcător al nostru.

Dumnezeu să vă dea sănătate, să realizaţi şi etapa a doua, pe care toţi o avem în suflet şi la care ne gândim continuu, căreia ne vom închina strădania noastră de tot momentul.

Să trăiţi, Domnule Mareşal! (Aplauze unanime) Şedinţa se ridică la ora 13, 50. Stenografi:

D. Fierăscu; S. Mihail

Pentru conformitate, ss. D. Fierăscu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 78, f. 43 – 48).

— 2 – Í19401 – SINTEZĂ A *SERVICIULUI SPECIAL DE INFORMAŢII*

ATROCITĂŢI SOVIETICE ÎN BASARABIA ŞI BUCOVINA DE NORD (de la ocupare până în prezent) 20

20 Materialul este însoţit de o hartă: Basarabia şi Bucovina. Datele apariţiei trupelor sovietice înăuntrul

termenului ultimatumului, la scara 1: 1.000.000).

Prin ultimatumul sovietic din 26 iunie 1940 şi acceptat de guvernul român la 27 iunie 1940, cedarea Basarabiei şi Bucovinei de Nord urma să se facă cu respectarea următoarelor clauze:

Clauzele ultimatumului

1. În termen de patru zile, cu începere de la 28 iunie 1940, orele 14, teritoriul Basarabiei şi Bucovinei de Nord va fi evacuat de trupele şi autorităţile române.

2. Pe de altă parte, în mod succesiv, acelaşi teritoriu va fi luat în stăpânire de către forţele Armatei Roşii.

3. La 28 iunie 1940, forţele Armatei Roşii vor ocupa punctele Chişinău, Cernăuţi şi Cetatea Albă.

4. Autorităţile vor trebui să predea în perfectă stare şi în întregime: căile ferate, depozitele de orice fel, întreprinderile industriale etc.

5. Se va constitui o comisiune mixtă plenipotenţiară, care va reglementa formalităţile predării.

Evacuarea a început în ziua de 28 iunie 1940, orele 14.

Comportarea trupelor şi autorităţilor române

Trupele şi autorităţile române au căutat să execute întocmai aceste clauze, luând toate măsurile în consecinţă; constatându-se – însă – că evacuarea în acest termen nu se va putea executa complet, s-a cerut o prelungire de două zile, cu respectarea clauzelor iniţiale, ceea ce a şi fost acceptat de guvernul sovietic.

A. COMPORTAREA SOVIETELOR ÎN TIMPUL RETRAGERII ARMATEI

ŞI AUTORITĂŢILOR ROMÂNE

Guvernul sovietic nu a respectat clauzele ultimatumului, considerându-le ca pe nişte noţiuni sterile pentru opinia publică internaţională, deoarece cuvântul de ordine dat şi executat de armata şi autorităţile sovietice a fost:

a. Ocuparea armată dintr-odată a întregului teritoriu basarabean şi bucovinean în cel mai scurt timp şi cu toate mijloacele avute la dispoziţie.

În acest scop, unităţile sovietice s-au infiltrat mult în spatele trupelor române, care se retrăgeau conform planului prestabilit, ocupând diferite localităţi şi noduri importante şi vitale de comunicaţie, fie prin înaintarea rapidă a unităţilor motomecanizate, fie prin debarcare de paraşutişti, fapt care a împiedicat şi dezorganizat măsurile luate de autorităţile române pentru evacuare, blocând reţeaua de comunicaţie şi ocupând punctele principale locale de legături şi transmisiuni, făcând astfel imposibilă efectuarea diferitelor depozite de armament şi materiale ale Armatei.

În acelaşi timp, aviaţia sovietică evolua pe deasupra trupelor române în retragere, producând o mare panică.

b. Instigarea şi înarmarea maselor evreieşti, elementelor ostile şi turbulente locale prin agenţi comunişti infiltraţi pe tot teritoriul cedat odată cu înaintarea unităţilor motomecanizate şi debarcarea paraşutiştilor.

Aceştia au format bande de terorişti, dedându-se la acte de sabotare şi teroare, împiedicând evacuările, executând arestări şi sechestrând şefi de autorităţi, insultând şi molestând ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi, degradând reţeaua de comunicaţii şi transmisiuni şi dezarmând autorităţile române locale pentru menţinerea ordinii. Toate aceste acte erau executate cu sprijinul şi încurajarea trupelor sovietice infiltrate.

c. Dezarmarea unităţilor române izolate de către trupele sovietice regulate.

Dat fiind că, unităţile motomecanizate şi paraşutiştii sovietici s-au infiltrat în spatele trupelor române şi au ocupat diferite localităţi şi noduri vitale de comunicaţie, blocând gările şi oprind plecarea trenurilor, transporturile

nu au putut fi dirijate la timp conform planurilor de evacuare.

Profitând de această situaţie critică, trupele sovietice motomecanizate sub comandă au înconjurat formaţiunile mici române şi sub ameninţarea mitralierelor de pe tancuri şi autoblindate, le-au dezarmat, le-au luat mijloacele de transport, au arestat şi degradat ofiţerii şi subofiţerii, punându-le astfel în imposibilitate de a-şi continua evacuarea.

În continuarea operei de terorizare a acestor unităţi, trupele sovietice au obligat, sub ameninţare, pe ofiţerii şi soldaţii români să strângă armamentul, rezultat din dezarmare şi să-l depoziteze în locurile fixate de ei.

După aceasta, trupa a fost lăsată la voia întâmplării, soldaţii basarabeni fiind obligaţi să plece în localităţile de origine cu rechiziţiile (animale, cai şi căruţe), soldaţii din Vechiul Regat lăsaţi fără comandanţi, hrană şi mijloace de transport, iar ofiţerii expuşi – mai întâi – batjocoririi publice, apoi încarceraţi.

d. Desfăşurarea unei intense propagande de denigrare a Armatei şi Autorităţilor române de falsificare a situaţiei politice din România şi de proslăvire a regimului comunist din Uniunea Sovietică.

Pentru aceasta, agenţii comunişti, plasaţi dinainte în Basarabia şi Bucovina de Nord, precum şi cei veniţi odată cu primele trupe de infiltraţie, au făcut aprecieri jignitoare şi ponegrire a Armatei Române şi a Comandamentului său, au criticat vehement şi cu ostilitate activitatea desfăşurată de autorităţile române, căutând să dovedească incapacitatea şi lipsa de gospodărie a conducătorilor şi starea de mizerie a populaţiei în comparaţie cu situaţia din U.R.S.S.

Totodată, agenţii sovietici au afirmat că în România este o mare sărăcie, că a izbucnit revoluţia, că Ungaria şi Bulgaria au declarat război României, ocupând

Transilvania şi Dobrogea, şi că trupele germane au ocupat Bucureştii pentru a restabili ordinea.

În acelaşi timp, agenţii au căutat să descrie regimul de libertate şi prosperitate din Uniunea Sovietică, promiţând Basarabenilor şi Bucovinenilor acelaşi regim şi bună stare.

Toate acestea au avut de scop, pe de o parte să inducă în eroare populaţia, înşelându-i buna credinţă, ascunzând contrasturile dintre viaţa din teritoriile cedate şi cea din U.R.S.S., şi pe de altă parte să provoace un spirit de ostilitate faţă de România. Scopul principal – însă – era să determine pe cei care voiau să se repatrieze de a renunţa la această idee.

B. COMPORTAREA SOVIETELOR DUPĂ RETRAGEREA ARMATEI ŞI AUTORITĂŢILOR ROMÂNE

În general, arestările ofiţerilor români s-au făcut numai pentru şicanarea, molestarea şi batjocorirea lor, fără motive juridice întemeiate.

Acest lucru se constată din declaraţiile ofiţerilor repatriaţi, în care sunt expuse – în general – următoarele motive invocate de organele sovietice cu ocazia arestării lor:

a. Primul motiv şi cel mai grav pentru organele sovietice, invocat împotriva celor arestaţi, este faptul că erau ofiţeri români şi educaţi – deci – împotriva U.R.S.S. şi regimului de acolo;

b. Al doilea motiv, tot atât de grav, este faptul că au făcut educaţia soldaţilor de sub comandă în spirit anti-comunist şi anti-sovietic;

c. Al treilea motiv este faptul că ofiţerii români au tolerat maltratarea soldaţilor basarabeni de sub comandă;

d. Al patrulea motiv este că au executat ordinele guvernului român de a face lucrări şi a se pregăti pentru un eventual război împotriva U.R.S.S.

e. Al cincilea motiv, este faptul că ofiţerii români au făcut propagandă anti-sovietică printre soldaţi şi populaţia activă;

f. Al şaselea motiv constă în faptul că ofiţerii au făcut şi ordonat rechiziţii de la populaţia basarabeană şi bucovineană;

g. În sfârşit, al şaptelea motiv este bănuiala că au făcut spionaj în favoarea României. Interogatoriile şi cercetările ofiţerilor se făceau sub continue ameninţări (împuşcare, deportare în Siberia), insulte, ofense şi înjurături. Unii ofiţeri în stare de arest au fost chiar şi loviţi.

În general, toţi ofiţerii erau forţaţi – sub ameninţări – să semneze declaraţii, al căror conţinut – ticluit de organele anchetatoare – nu era cunoscut, deoarece declaraţiile erau redactate în limba rusă şi nu aveau interpret oficial recunoscut de ambele părţi.

De asemenea, erau obligaţi – sub ameninţări şi insulte – să recunoască depoziţiile false făcute de indivizi puşi de către organele anchetatoare.

Ofiţerilor li se propuneau – sub ameninţări – presiuni şi maltratări morale – să dea informaţiuni asupra organizării, dotării şi Comandamentului Armatei române. Au fost obligaţi să declare domiciliilor lor şi rudelor din România.

Totodată, majoritatea ofiţerilor au fost obligaţi să dea declaraţie – pe cuvânt de onoare – că vor servi Statul Sovietic, dând informaţiuni asupra intenţiunilor probabile ale Germaniei faţă de U.R.S.S. şi că nu vor spune nimănui tratamentul la care au fost supuşi în timpul arestării şi anchetării.

De asemenea, unor ofiţeri români li s-a propus să rămână în serviciul Armatei sovietice cu aceleaşi grade, sau altele mai superioare.

Toţi ofiţerii au fost încarceraţi la un loc cu criminalii

şi infractorii de rând, fiind puşi să spele podelele, să care hârdaiele cu materii fecale şi să cureţe closetele cu mâinile.

Erau cazaţi câte 16 – 18 persoane în celule de 4, 50 X 1, 80 X 4 metri care în mod normal nu puteau adăposti decât trei delincvenţi. Dormeau pe pardoseală de ciment, fără niciun fel de cazarmament, din care cauză ofiţerii erau nevoiţi să-şi aşterne hainele pe jos.

Hrana era mai mult decât insuportabilă, şi preparată în condiţiuni infecte, constând în general dintr-o apă fiartă, murdară, în cele mai multe cazuri fără zahăr, căreia i se zicea ceai, circa 400 grame pâine neagră şi rău preparată pe zi, supe de arpacaş sau hrişcă, fără grăsimi, şi uneori ciorbă de varză şi sfeclă furajeră, sau supă de macaroane. Seara, hrana consta din acelaşi ceai sau apa de la macaroane.

Masa se servea la ore nepotrivite, uneori ceaiul la ora 12, prânzul pe la ora 16 sau 18, iar masa de seară pe la ora 23 – 24, sau la mic interval după masa de prânz.

Vesela consta exclusiv dintr-o strachină de lut şi o lingură de lemn, în care se servea atât masa cât şi ceaiul şi apa.

Ofiţerii nu erau scoşi din celule decât pentru cercetări – numai noaptea – şi la closet de două ori pe zi – la ora 4 şi 18, restul timpului fiind petrecut în aceste celule suprapopulate, cu miros pestilenţial, pline de ploşniţe şi paraziţi şi într-o temperatură aproape insuportabilă, unde mai erau nevoiţi să-şi facă nevoile în hârdău.

Ofiţerilor nu li s-a permis să aibă sau să-şi procure rufărie, săpun şi cele mai elementare lucruri şi materiale pentru higiena corporală. Baia se făcea odată la 20 de zile, într-un timp foarte limitat, cu care ocazie îşi spălau şi cămaşa de pe ei. De asemenea, nu li se permitea să aibă obiecte de bărbierit, fiind tunşi şi bărbieriţi cu maşina de tuns.

Din cauza promiscuităţii, în care se aflau, la un loc cu indivizi de pe cea din urmă treaptă a societăţii, şi din cauza lipsei de îngrijire igienică, toţi s-au umplut de paraziţi, unii îmbolnăvindu-se fie că dormeau pe jos, fie din cauza hranei şi curăţeniei.

Asistenţa medicală era inexistentă, lipsind atât medicii cât şi medicamentele strict necesare. Vizita medicală era făcută – odată la 3 – 4 zile – de câte 2 surori de caritate, absolut nepregătite, iar medicamentele administrate constând din sare amară, chinină şi tinctură de iod.

Cercetările aveau loc numai noaptea, la diferite ore, cu scopul de a deranja pe cei din celulă, adăugându-se un supliciu în plus la cele existente.

Paznicii închisorilor şi sentinelele aveau o comportare faţă de ofiţeri mai jignitoare decât faţă de criminalii şi infractorii de rând, înjurându-i, molestându-i, îmbrâncindu-i, ofensându-i şi forţându-i să spele podelele, să cureţe closetele cu mâinile şi să care hârdaiele cu murdării.

Cererile ofiţerilor în legătură cu procurarea de obiecte de igienă, rufărie şi alimente erau nesocotite şi luate în derâdere.

În timpul arestării, ofiţerilor şi subofiţerilor li s-au luat toate obiectele de preţ şi bagajele, fără a li se da vreo dovadă.

Multe din aceste lucruri au fost restituite la repatriere, însă toate erau devalizate de către soldaţii sovietici.

Ofiţerii – la eliberare – au fost însă obligaţi să semneze declaraţii că au primit toate lucrurile.

Ofiţerii combatanţi, basarabeni şi bucovineni, au fost opriţi – fără excepţie – în închisori şi trimişi în judecată.

*

* * *

Prin toate cele arătate mai sus, se urmărea demoralizarea şi maltratarea morală a ofiţerilor pentru a-i forţa să recunoască învinuirile făcute de anchetatori, de a da informaţiunile cerute şi de a primi propunerile de a face servicii Statului sovietic.

C. ATITUDINEA FAŢĂ DF POPULAŢIA CIVILĂ

Faţă de populaţia civilă, atitudinea autorităţilor sovietice, în special N.K.V.D., era mai mult decât intolerantă.

Foştii funcţionari erau arestaţi şi supuşi aceluiaşi tratament ca şi ofiţerii. Averile lor au fost confiscate şi lăsaţi pe drumuri fără niciun mijloc de trai.

Intelectualii români erau, de asemenea, arestaţi şi duşi în interiorul U.R.S.S., mulţi fiind executaţi sub învinuirea şi bănuiala de a fi ostili regimului sovietic. Toate acestea de mai sus, numai în urma denunţurilor făcute de evrei şi a informaţiunilor culese anterior de către agenţii sovietici trecuţi clandestin pe teritoriul român.

Ţăranii au fost obligaţi să predea totul organelor sovietice şi în caz de refuz, s-a răspuns cu arestarea, executarea sau deportarea în interiorul U.R.S.S.

Persoanele care doreau să se repatrieze au fost şicanate, purtate din loc în loc, în scopul de a renunţa la această idee, bunurile lor mobile şi imobile confiscate şi obligaţi să semneze declaraţii că după sosirea în România vor activa în favoarea Serviciului de Spionaj sovietic, părinţii lor fiind opriţi ca ostatici. Multora li se propunea să rămână pe loc, promiţându-li-se funcţiuni înalte în administraţia sovietică.

Foştii parlamentari români – în special cei care făcuseră parte din Sfatul Ţării şi Frontul Renaşterii Naţionale – au fost arestaţi şi trimişi în judecată sub învinuirea de trădare şi pactizare cu autorităţile române.

Prigoana cea mai mare – însă – a fost întreprinsă mai ales împotriva legionarilor români (Garda de Fier), unii

fiind împiedicaţi să se repatrieze, iar alţii arestaţi şi supuşi la suplicii aproape inchizitoriale. De asemenea, foştii ofiţeri şi subofiţeri din armata albă au fost până la unul executaţi fără niciun fel de judecată.

Mulţi foşti funcţionari români, care nu au fost arestaţi în primele zile după desăvârşirea ocupaţiei, au fost obligaţi să continue serviciul, iar cei care au refuzat, au fost arestaţi şi trimişi în judecată sub învinuirea de sabotaj.

Bisericile au fost închise, preoţii batjocoriţi de evrei, unii arestaţi şi obligaţi să presteze alte servicii decât cel religios. Numai datorită intervenţiei populaţiei, bisericile au fost redeschise, însă cei care le frecventau erau suspectaţi. Unele biserici au fost – însă – transformate în cantine sau sedii de înalte Comandamente Militare.

La repatriere, autorităţile sovietice au oprit atât ofiţerilor cât şi populaţiei civile banii şi obiectele de preţ, lăsându-li-se numai câte 1.000 – 2000 lei, pentru restul dându-li-se câte o dovadă, în care se arată că sumele oprite constituiau o contrabandă de valută.

Comiţând aceste acte reprobabile, autorităţile sovietice urmăreau trei scopuri bine distincte:

a. În primul rând se căuta determinarea populaţiei civile de a renunţa la ideea de repatriere, pentru că acest lucru ar fi aruncat o lumină urâtă asupra regimului sovietic.

b. În al doilea rând, prin teroarea dezlănţuită de organele Gugobez, se urmărea ca cei repatriaţi să acţioneze în favoarea Serviciului de Spionaj sovietic, acesta interesându-se de situaţia Armatei române şi de planurile probabile ale Germaniei faţă de U.R.S.S.

c. În al treilea rând, autorităţile sovietice căutau să determine populaţia civilă de a se transforma în agenţi de propagandă comunistă în vederea întăririi cât mai urgente a regimului comunist în teritoriile cedate.

CAZURI CONCRETE

de atrocităţi, arestări, jafuri şi omoruri comise de trupele sovietice şi bandele evreo-comuniste

Imediat după intrarea trupelor sovietice în Basarabia şi Bucovina de Nord, bande înarmate compuse din evrei şi comunişti, au pornit prigoana împotriva funcţionarilor, magistraţilor şi agenţilor de poliţie români, maltratându-i şi devalizându-le locuinţele. Cei care încercau să se opună, erau bătuţi şi chiar executaţi de aceste bande.

Astfel:

Anenii Noi Jud?”Tigina — În ziua de 28 iunie 1940, trupele sovie capturat o coloană de chesoane cu muniţiun comanda Căpitanului Vioreanu Eugen din R Artilerie – Tecuci.

— De asemenea, trupele sovietice au mai a pe Maiorul Nicolau, din Reg. 24 Dorobanţi – Tec

Bălţi > — În ziua de 28 iunie 1940, bandele com conduse de ofiţeri şi soldaţi sovietici, au son ofiţerii şi soldaţii români din trenurile de evacu depună armele şi să rămână în Basarabia. S basarabeni au fost opriţi cu forţa să se evacueze

— În aceeaşi zi, trupele motomeca sovietice au intrat în Bălţi.

— În ziua de 29 iunie 1940, trupele sovie depăşit coloanele române în retragere, iar sovietică urmărea unităţile române, forţâ retragerea.

— Un grup de comunişti au cerut să se oraşul.

— În ziua de 31 iulie 1940, fostul Subloco A. Kaciarovski, din armata rusă albă, a fost are executat fără niciun fel de judecată.

Basarabia sca (Gara) — În zilele de 29 şi 30 iunie 1940, unit Regimentele 28 Dorobanţi, 3 Vânători, 24 Infant 52 Infanterie, precum şi din Detaşament Săpători, au fost dezarmate de către trupele sov

după ce – în prealabil – au fost înconjurate de
blindate sovietice şi ameninţate cu mitraliere
această ocazie, au fost arestaţi toţi ofiţ
subofiţerii, cărora în faţa populaţiei li s-au
epoleţii şi însemnele gradelor, precum şi deco
de către soldaţii sovietici. Tuturor li s-au de
bagajele de către soldaţii sovietici şi populaţie.

Trupa, împreună cu toţi ofiţerii, au fost –
obligaţi să adune şi să depoziteze pe rampa
armamentul şi materialele părăsite, sub ameni
trupelor sovietice. Ofiţerii superiori, căpitanii
ofiţeri inferiori, au fost arestaţi şi transpor
Chişinău, pe motiv că vor fi repatriaţi, iar trup
lăsată liberă fără comandanţi şi hrană. S
basarabeni au fost trimişi în localităţile de o
ceilalţi obligaţi să plece pe jos spre frontieră.
ofiţerii menţinuţi, arestaţi, cunoscuţi până în p
sunt următorii:

Colonel Burducea Dumitru – R. 28 D-ţi lt. C
Oarză Gheorghe – R. 28 D-ţi

Maior Iepureanu Gheorghe – R. 28 D-ţi M
Focşan Hanibal – R. 28 D-ţi Căpitan Bălan Ilie
28 D-ţi Căpitan Pânzaru Ion – R. 28 D-ţi Slt.
Olăreanu Silviu – R. 28 D-ţi

Plot. rez. Popescu I. Radu – R. 28 D-ţi

Lt. Colonel Langa Ion – R. 3 Viori

Lt. Colonel Făgărăşanu Const. – R. 3 Viori

Lt. Colonel Ilieş Gh. Ion – R. 3 Viori

Maior Stoenescu Const. – R. 3 Viori M
Landhauer Hubert – R. 3 Viori Preot Maior Buru
Teodor – R. 3 Viori Căpitan Mihai Vasile – R. 3 V
Căpitan Valter Jean – R. 3 Viori Căpitan Ţan
Petru – R. 3 Viori Cpt. rez. Dincă Ion – R. 3 V
Căpitan Damian D. CRistea – R. 3 Viori Căp

Grosu Const. – R. 3 Viori Căpitan Voinea Ion –
Viori Căpitan Grigoriu Virgil – R. 3 Viori M
Budan Const. – R. 24 Inf. Lt. Negru Vasile – R. 24

Maior rez. Boteanu Mihail – Det. 21 Săp.

Aceşti ofiţeri au fost încarceraţi la închiso
centrală din Chişinău şi supuşi unui tratam
barbar, devalizându-li-se şi bagajele.

De asemenea, au fost forţaţi să dea decla
că au bagajele complete.

Repatrierea lor s-a făcut în ziua de
septembrie 1940, prin punctul Ungheni, unde li
luat toţi banii, lăsându-li-se numai câte 1.500 – 2
lei.

Următorilor ofiţeri li s-au propus să rămân
armata sovietică, sau să facă spionaj pe
U.R.S.S.:

Lt. col. Oarză Gheorghe – i s-a propus
rămână în armata moldovenească cu gradul d
Colonel, dar a refuzat;

Căpitan Pânzaru Ion – i s-a propus să răm
în Serviciul Sovietelor. Împotriva lui au fost l
declaraţii de la soldaţi, din care rezultă că a f
propagandă antisovietică;

Plot. rez. Popescu Radu – i s-a propus să
spionaj în favoarea

U.R.S.S.

Căpitan rez. Dincă Ion – i s-a propus să
spionaj, să fie gazdă de spioni şi să dea câ
adrese unde ar putea fi găsit de agenţii sovietici
a cerut să nu spună nimănui despre ceea ce
propus;

Căpitan Grosu Constantin – a fost forţat să
informaţiuni asupra aviaţiei şi carelor de l
româneşti;

Căpitan Grigoriu Virgil – i s-a propus să
promiţându-i-se gradul de Colonel în armat
atunci când trupele roşii vor ocupa Români
diferite adrese, unde să trimită corespondenţa;

Maior Budan Constantin – i s-a prop
propagandă comunistă în România, promiţând
de colonel sau general. A fost obligat să ara
ofiţerului cu informaţiile şi să nu spună nimănu
a propus. De asemenea, i s-a spus mod
recunoaşte persoanele în solda Sovietelor. I s-
adrese pentru trimiterea corespondenţei. A fost
să primească aceste propuneri;

Lt. rez. Negru Vasile – i s-a oferi
ameninţare, dând chitanţă. I s-a propus să
agenţi sovietici şi să-i ferească de autorităţile r

Maior rez. Boteanu Mihail – i s-a propus
armata moldovenească, dar a refuzat. Pentru a
fost bătut şi înjurat de un ofiţer sovietic.

Toţi aceştia au fost repatriaţi numai după
şi semnat declaraţii că vor executa misiunile pr

Bolgrad — În ziua de 29 iunie 1940, a fost
paraşutişti, care au organizat manifestaţi

> teroriste. Aceştia au capturat două avioane rom

— Paraşutiştii şi bandele teroriste au reţi

> militare, pe care le-au eliberat, în ziua de 30 iu
intervenţiei Colonelului Dumitrescu.

— În aceeaşi zi, trupe regulate de toat
ocupat în întregime oraşul.

— De asemenea, în ziua de 29 iunie 1940
4 Roşiori, comandat de subofiţerul Goria, a fo
Cu această ocazie, un general român a fost
maşină, pe care trupele sovietice au confiscat-o

— Una companie de grăniceri, de su
căpitanului Taşcă, şi una companie de janda
comanda Căpitanului Timofte, au fost dezarmat

sovietice şi bandele comuniste. Ofiţerilor l
epoleţii, luându-li-se banii, bagajele şi
companiilor.

— În ziua de 30 iunie 1940, au fost d
paraşutişti pentru împiedicarea evacuării.

— De asemenea, în ziua de 30 iuie 1940,
Sereda din armata albă rusă, a fost arestat şi e
judecată.

Bulgărica — În ziua de 29 iunie 1940, au fost d
Jud. Cahulparaşutişti pentru a împiedica evacuarea trup
Braniştea Jud.şi a forma bande teroriste.
Bălţi — În ziua de 29 iunie 1940, trupele
ocupat înălţimile de la Sud-Est şi Nord-Est.

— În ziua de 1 iulie 1940, trupe din
Cavalerie au fost şicanate de trupele sovietic
teroriste comunisto

evreieşti.

Bădiceni — În ziua de 30 iunie 1940, bande format
(pădure) Jud.sovietici, au atacat Regimentul 8 Roşiori în
Soroca ocazie au fost omorâţi 2 soldaţi români şi 20 g
Voinescu a fost somat să depună armele, ceea c
sovietice l-au urmărit şi au căutat să înconjoare

Briceni — În noaptea de 28/29 iunie 1940, t
Jud. Hotin încercat să treacă Prutul.

Băneasa, — În ziua de 30 iunie 1940, trupele sov
Burgugea, evrei au atacat şi dezarmat trupe române i
Vaisel, Selioglujandarmi, cu care ocazie Plot. Major Ghiul a fost
Brătuşeni Jud. — În ziua de 30 iunie 1940, un ofiţer
Bălţi bandele de evrei comunişti a încercat să de
grăniceri în retragere.

Berezina — În ziua de 30 iunie 1940, a fost arest
Jud. Cetatea Mihai (Reg. 3 Viori), apoi dus la Chişinău pent

Albă Basarabeasca).

Cernăuţi — În ziua de 28 iunie 1940, trupele sovie
au ocupat oraşul. Acestea au tolerat şi organi
care au încercat să ocupe gara, pentru a împi
arestat pe funcţionarii români şi au executat ma
asemenea, au eliberat pe toţi deţinuţii.

— În aceeaşi zi, un detaşament, comandat
fost dezarmat, iar generalul Constantinescu d
Cu această ocazie, au mai fost împuşcaţi 2 gard

— De asemenea, bandele comuniste au d
au împiedicat evacuarea funcţionarilor, cu care
autorităţi au fost împuşcaţi.

— În ziua de 30 septembrie 1940, g
Daşkevici şi colonelul pensionar Miron, au
învinuirea că îndeamnă populaţia să se răz
repatrieze în masă.

— De asemenea, autorităţile sovietice au
legionari să se repatrieze: Teodorescu Io
Romaniuc Nicolae, Puşcuţă Dumitru, Oprişan
Dumitru, Daniliuc Ştefan, Mândrescu Gheorg
Horoveţ, Vrăbicescu Aurel.

Cosăuţi — În ziua de 30 iunie 1940, trupele s
Jud. Soroca comuniste au atacat escadronul comandat
încercând să-l dezarmeze. La opunerea căpitanu
fost împuşcat.

Chişinău — În ziua de 28 iunie 1940, trupele sovieti
organizând manifestaţii care au avut drept u
care voiau să se repatrieze. Comisarii Pascar
Constantin, Severin şi Stol, care au încerc
ordinea, au fost împuşcaţi de bandele comuniste

— Tot în aceeaşi zi au fost arestaţi Colon
Ilie

Sârbu, Colonelul pensionar Popa Gheorg
Stere – Consilier la Curtea de Apel – şi magi
Lupescu, pe motiv că sunt ofiţeri sau funcţionari

— De asemenea, în ziua de 30 iunie 1940,
Socrat, a fost arestat de organele N.K.V.D. ş
închisoarea centrală. După o deţinere de peste
timp i s-a propus să facă spionaj, promiţându
Maior, a fost obligat să dea declaraţii că nu va
cele discutate şi propuse, şi să dea inform
eventualelor planuri ale Germaniei faţă de

U.R.S.S.

A fost eliberat şi repatriat în ziua de 27 se
după ce – în prealabil, prin ameninţări şi maltra
un angajament că va furniza atari informaţiuni.

— În ziua de 4 iulie 1940, organele N.K.V.
încarcerat pe Colonelul farmacist în rezervă C
din Compania 7-a Sanitară. A fost repatriat
septembrie 1940, prin punctul Ungheni, unde
banii ce-i poseda.

— Din declaraţiile ofiţerilor repatriaţi
închisoarea centrală din Chişinău se mai găses
subofiţeri şi numeroşi civili – funcţionari, magist
proprietari – cunoscuţi personal, fără a mai vor
civilii neidentificaţi de ofiţerii repatriaţi.

— Este de remarcat că prin celule a
numeroşi evrei şi comunişti cu misiunea de
raporta organelor anchetatoare – la cercetări –
discuţiile purtate de ofiţerii încarceraţi.

— În ziua de 30 iulie 1940, au fost arest
fără judecată N. Pavlovici – fost căpitan în armat
Teodosie Voloşicin – fost sergent în aceeaşi arma

— De asemenea, pe statuile Regelui Ferdi
cel Mare au fost agăţate pancarte cu cuvinte
adresa României şi acestor domnitori.

Cetatea Albă — În ziua de 29 iunie 1940, bandele de atacat populaţia care se evacua. În aceeaşi zi, î găsea ocupat de trupele sovietice.

Cobeni (Pădure) Jud. Soroca — În ziua de 30 iunie 1940, trupele sovieti un locotenent şi sublocotenent român.

Cimişlia Jud. Tighina — În ziua de 30 iunie 1940, o sută de sovietice au ocupat comuna, iar soldaţii au o teroriste care operau în oraş şi opreau populaţi funcţionarii – să se evacueze.

Drochia Jud. Soroca — În ziua de 29 iunie 1940, trupele sov îmbarcarea unui batalion comandat de Maior Vo 39 Infanterie şi au încercat să dezarmeze pe sold

Glodeni — În ziua de 30 iunie 1940, bande de e conduse de

Jud. Bălţi soldaţi sovietici, au atacat şi dezarmat jandarm Baciu, împreună cu toţi jandarmii.

Gura Galbenă Jud. Tighina — În ziua de 30 iunie 1940, trupele sovi comuniste au atacat şi arestat pe Căpitanul care a fost dus apoi la Chişinău şi depus centrală. A fost repatriat la 27 septembrie 19 prealabil i s-a propus să fie agent-rezident în Bu

Ismail — În ziua de 29 iunie 1940, bande comuni soldaţi şi ofiţeri sovietici, au împuşcat p Alexandrescu şi plutonierul major Jianu.

— În aceeaşi zi, Colonelul Ştefănescu a f către autorităţile sovietice militare că nu s evacuarea.

Lipcani Jud. Hotin — În ziua de 29 iunie 1940, trupele sovi localitatea şi au atacat trupele române în ret ocazie a fost omorât un soldat român.

Petriceni — În ziua de 1 iulie 1940, tancuri sovi

Jud. Storojineţ

localitatea, iar soldaţii, împreună cu bande comunişti au atacat populaţia care se evacua, şi diferite obiecte de preţ.

Răşcani
Jud. Bălţi

— În ziua de 29 iunie 1940, cinci avioa aterizat în localitate. De asemenea, pe linia Sturzeni – Bălani, se aflau tancuri sovietice. Sol organizat bande de comunişti, care atacau şi je române în retragere.

— Tot în ziua de 30 iunie 1940, în aceas sosit 50 tancuri, 20 tunuri, 20 camioane şi paraşutişti, care au căutat să producă panică pr

Reni

— În ziua de 28 iunie 1940, s-au produs între bandele comuniste şi evrei, cu trupele r retragere.

— În ziua de 29 iunie 1940, avioane debarcat 800 paraşutişti, armaţi cu mitraliere, revolvere „Mauser”, organizând manifestaţii evacuarea populaţiei, autorităţilor şi armatei, evreii au asasinat 2 marinari români.

— În ziua de 30 iunie 1940, trupele sovi podul de peste Prut, interzicând trecerea în Ron

— În aceeaşi zi, trupele sovietice au trenurilor cu refugiaţi, iar un avion sovietic a trenuri. Evreii manifestanţi, intrând prin vagoa evacuaţi şi pe soldaţii şi ofiţerii dezarmaţi.

— În ziua de 1 iulie 1940, autorităţile milit reţinut în gară 400 – 500 vagoane cu refugiaţi, unei hotărâte intervenţii a unui colonel ro eliberate.

— De asemenea, autorităţile sovietice au cantină, Biserica Sf. Ecaterina.

Românești — În ziua de 29 iunie 1940, 47 avioane
Jud. Tighina bombardament au aterizat în localitate, pro
printre trupele şi populaţia în retragere.

Socora — În ziua de 28 iunie 1940, trupe de cazaci
ocupat oraşul, arestând pe Maiorul Voicescu Vale
Subit. rez. Donciu Mihail, Subofiţer Mocală ş
soldaţi, toţi din Regimentul 39 Infanterie, precum
întregul personal al manutanţei.

— În aceeaşi zi, comuniştii evrei, conduşi
avocatul evreu Michel Flehsor, au ocupat Primări
Poliţia, cu care ocazie au împuşcat pe Comisa
ajutor Murafa şi pe agentul Eustaţiu Gabriel. Ace
au mai rupt epoleţii Locotenentului Pavelescu
subofiţerilor, împuşcând pe subofiţerul Ene.

— De asemenea, au atacat autocamionul
tezaurul Administraţiei Financiare, reţinând
Administratorul Gheorghiu, rupând epoleţii maior
Vartic – Comandantul Legiunii de Jandarmi
Soroca – şi Căpitanului Ramadan, şi oprind numer
preoţi să se evacueze.

— Toate aceste acte au fost comise la îndem
şi sub conducerea soldaţilor şi ofiţerilor sovietici.

— Tot în ziua de 28 iunie 1940, banc
comuniste, conduse de soldaţii sovietici, au ata
Cercul de Recrutare, cu care ocazie au fost ares
Cpt. Georgescu Tiberiu, lt. rez. Ştirbulov, Plot. Ma
Borcea Vasili, Plot. Fărcăşanu Constantin, Plot. Ma
Mitrea, Avocat Stănescu Basil, gardianul Pătraş
Ofiţerii şi subofiţerii au fost degradaţi, apoi duş
Chişinău şi încarceraţi la închisoarea centrală, u
timp de peste 3 luni, au fost supuşi unui adevă
supliciu. Dintre aceştia au fost repatriaţi în ziua de

septembrie 1940, Cpt. Georgescu Tiberiu, Plot. Ma
Borcea Vasile şi Plot. Fărcăşanu Constantin.

Tighina — În zilele de 28 şi 29 iunie 1940, bande
comunişti şi evrei au atacat pe jandarmi, le-au l
uniformele, pe care le-au îmbrăcat şi apoi au ata
populaţia civilă, care voia să se refugieze.

Vijniţa — În ziua de 28 iunie 1940, Dr. Veine
Jud. directorul spitalului – a interzis personalului să
Storojinevacueze.
eţ — De asemenea, o bandă de evrei comunişti
frunte cu căpitanul Rauperger, au atacat
perceptor, luându-i toţi banii ce-i avea asupra sa.

Graficul nr. 1

ATROCITĂŢI SOVIETICE ÎN BASARABIA ŞI BUCOVINA DE NORD

(omoruri)

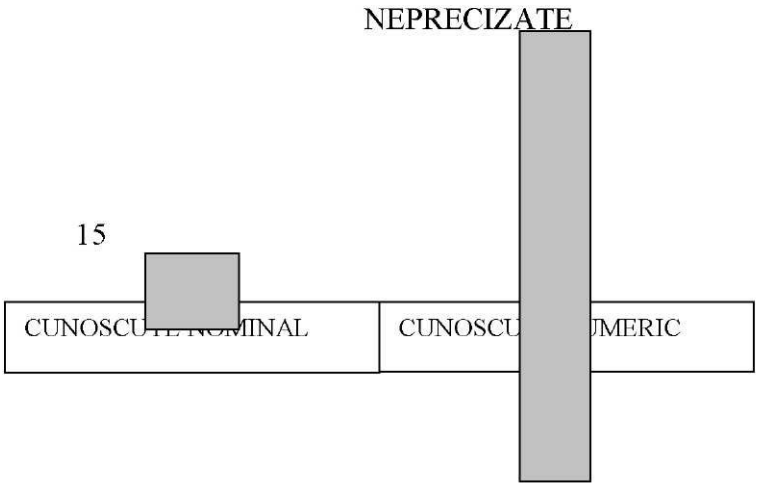

Notă: Graficul se bazează pe tabelul anexă.

SSI

ATROCITĂŢI SOVIETICE ÎN BASARABIA ŞI BUCOVINA DE NORD (de la ocupare până în prezent) (omoruri)

Nr. crt!	Numele	Profesia	Localitate a	Observaţiuni
1	Caciarovski	Subit. În Armata Albă	Bălţi	
2	P. Sereda	Cpt. În Armata Albă	Bolgrad	
3	Ghiul	Plot. Major jandarm	Băneasa – Ismail	
4	Iepure	Căpitan	Cosăuţi – Soroca	
5	Pascar Nicolae	Comisar	Chişinău	
6	Mateescu Const.	Comisar	Chişinău	
7	Severin	Comisar	Chişinău	
8	Stol	Comisar	Chişinău	
9	N. Pavlovici	Cpt. În Armata Albă	Chişinău	
10	Teodosie Voloşicin	Sergent în Armata Albă	Chişinău	
11	Alexandrescu	Căpitan	Ismail	
12	Jianu	Plot. Major	Ismail	
13	Murafa	Comis. ajutor	Soroca	
14	Eustaţie Gabriel	Agent de poliţie	Soroca	
15	Ene	Subofiţer	Soroca	

	Neidentificaţi			
16	1 Doi neidentif.	Sold. români		Pădurea
17	1			Bădiceni
				Soroca
18	1 Doi neidentif.	Gardieni		Cer năuţi
19	1			
20	2 Un neidentif.	Locotenent		Pădurea
				Cobeni
21	2 Un neidentif.	Sublocot.		Pădurea
				Cobeni
22	2 Un neidentif.	Soldat		Lipcani
				Hotin
23	2 Doi neidentif.	Marinari		Reni
24	2	români		
	Mai mulţi neidentif.	Gardieni Închisoare		Cer năuţi
	Mai muţi neidentif.	Şcă autorităţi		Cer năuţi

Graficul nr. 2

ATROCITĂŢI SOVIETICE ÎN BASARABIA ŞI

BUCOVINA DE NORD (de la ocupare până în prezent)
Arestări, maltratări şi jafuri

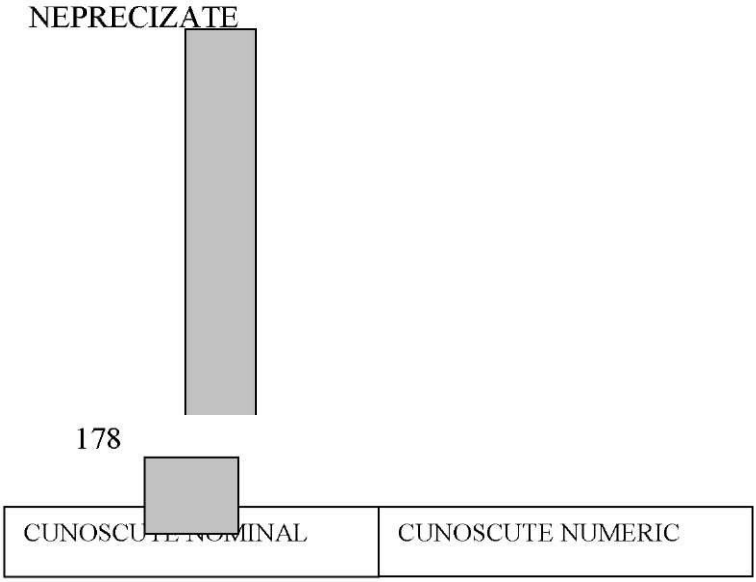

Notă: Graficul se bazează pe tabelul anexă.

ATROCITĂŢI SOVIETICE ÎN BASARABIA ŞI BUCOVINA DE NORD (de la ocupare până în prezent)
Arestări, maltratări şi jafuri

Nr. crt>	Numele	Profesia	Localitatea
1	Burducea Dtru	Colonel	Reg. 28 D-ţi
2	Oarză Gheorghe	Lt. col.	Reg. 28 D-ţi
3	Iepureanu Gh.	Maior	Reg. 28 D-ţi
4	Focşan	Maior	Reg. 28 D-ţi

	Anibal		
5	Bălan Ilie	Căpitan	Reg. 28 D-ţi
6	Pânzaru Ion	Căpitan	Reg. 28 D-ţi
7	Olăreanu Silviu	Plt. rez.	Reg. 28 D-ţi
8	Popescu Radu	Plot. rez.	Reg. 28 D-ţi
9	Langa Ion	Colonel	Reg. 3 Viori
10	Făgărăşanu C.	Lt. col.	Reg. 3 Viori
11	Ilieş Ion	Lt. col.	Reg. 3 Viori
12	Stoenescu Const.	Maior	Reg. 3 Viori
13	Lanhauer Hubert	Maior	Reg. 3 Viori
14	Buruiană Teodor	Preot Maior	Reg. 3 Viori
15	Mihai Vasile	Căpitan	Reg. 3 Viori
16	Walter Jean	Căpitan	Reg. 3 Viori
17	Ţane C. Petre	Căpitan	Reg. 3 Viori

18	Dincă Ion	Cpt. rez.	Reg. 3 Viori		
19	Damian Cristea	Căpitan	Reg. 3 Viori		
20	Grosu Const.	Căpitan	Reg. 3 Viori		
21	Voinea Ion	Căpitan	Reg. 3 Viori		27.
22	Grigoriu Virgil	Căpitan	Reg. 3 Viori		27.
23	Luminosu G.N.	Lt. rez.	Reg. 3 Viori		27.
24	Budan Const.	Maior	Reg. 28 D-ţi		27.
25	Negru Vasile	Lt. rez.	Reg. 28 D-ţi		27.
26	Georgescu Tiberiu	Căpitan	C.R. Soroca		27.
27	Borcea Vasile	Plutonier	C.R. Soroca		27.
28	Fărcăşanu Const.	Plutonier	C.R. Soroca		27.
29	Zirra Socrat	Căpitan	Grup. Grănic.	5	27.
30	Eremia Manole	Căpitan	Grup. Grănic.	6	27.
31	Cerchez N-lae	Farm. Col. rez.	Comp. Sanitară (neconcentrat)	7	27.
32	Boteanu Mihail	Maior rez.	Det. Săpători	21	27.

3	Cadanţiev	Sublocot.			
3					înc
3	Diacenko	Sublocot.			
4					înc
3	Moscăuţea	Sergent			
5	nu				inf
					sov
					înc
3	Frântu N-	Medic	Reg. 28 D-ţi		
6	lae	Maior			înc
3	Mocanu	Maior	Reg. 3 Viori		
7	Ştefan				înc
3	Cimbergi	Căpitan	Reg. 3 Viori		
8	Cristofor				înc
3	Parfenie N-	Căpitan	Reg. 3 Viori		
9	lae				înc
4	Gaftin	Căpitan	Reg. 3 Viori		
0	Vladimir				înc
					înd
					fun
					tra
4	Popescu R.	Sublocot.	Det. 12 Săp.		
1	Ion				înc
4	Bănică	Serg. Mai.	Leg.		
2	Const.	Jand.	Tighina		închis
4	Cruşevan	Căpitan	Reg. 25		
3	Pavel		Art.		închis
					suspe
					inforr
					soviet
4	Tretelniţki	Căpitan	Reg. 52		
4			Inf.		închis
4	Popescu	Lt. rez.	Reg. 28 D-		
5	Gh.		ţi		închis

4	Ceapă	Căpitan	Divizia 15		
6	Chiril				închis
4	Cheboc	Sublocot.	Reg. 28 D-		
7			ţi		închis
4	Tkacenko	Maior rez.			
8					închis
4	Popescu R.	Locot.			
9					închis
5	Medeleţ	Serg. Mai.	Leg.		
0	Lucian	Jand.	Tighina		închis
5	Preoteasa	Locot.	Reg. 3		
1			Viori		închis
5	Grigoriu	Căpitan			
2	Cristofor				închis
5	Girot	Cpt. rez.			
3					închis
5	David	Serg. Mai.			
4	Petrache	Jand.			închis
5	Dgeorgeozi	Maior rez.			
5	Era cle				închis
5	Ghimpe	Căpitan	Reg. 3		
6	Ion		Viori		închis
5	Diaconu	Plot. Jand.			
7					închis
5	Ceortan	Serg. Mai.			
8		Jand.			închis
5	Mitrea	Plot. Mai.	C.R.		
9			Soroca		închis
6	Ş tirbulov	Lt. rez.	C.R.		
0			Soroca		închis
6	Dumitresc	Lt. rez.	Reg. 6 Gr.		
1	u Dtru				închis
6	Pătraşcu	Locotenent	Reg. 6 Gr.		
2	Ion				închis
6	Mână-	Plutonier	Reg. 6 Gr.		

3	Scurtă P.					
4	6	Maxim Ion	Plutonier Gr.	Reg. închisoa	6	În Re
5	6	Mircea Gh.	Serg. Mai. Gr.	Reg. închisoa	6	Re
6	6	Popescu Stelian	Lt. rez.	închisoa		Re
7	6	Apostolea	Serg. Mai. Jand.	închisoa		Re
8	6	Vişan	Jandarm	închisoa		Re
9	6	Gorski Simion	Col. rez.	Chişinău închisoa		Re
0	7	Popa Gh.	Col. rez.	Chişinău închisoa		Re
1	7	Vioreanu Eugen	Căpitan Art.	Reg. închisoa	5	Re
2	7	Nicolau	Maior Inf.	Reg. închisoa	24	Re
3	7	Voiceascu Val.	Maior Inf.	Reg. închisoa	39	Re
4	7	Donciu Mihail	Slt. rez. Inf.	Reg. închisoa	39	Re
5	7	Mocola	Subofiţer	închisoa		Re
6	7	Curbet N-lae	Magistrat	Chişinău închisoa		Re
7	7	Robu Dtru.	Radioteleg (Siguranţă)	Chişinău închisoa		Re
8	7	Pelivan Ulian	Ag. Poliţie	Chişinău închisoa		Re
9	7	Filov Ion	Primar i Lăpuşna	Pănăşeşt închisoa		—

80	Iacob Smochină	Birjar	Chişinău	Re închisoa
81	Stoianov N-lae	Ag. Poliţie	Chişinău	Re închisoa
82	Sibirski Ion	Senator	Orheiu	Re închisoa
83	Juncu Teodor	Avocat fost deputat	Orheiu	Re închisoa
84	Codreanu Ion21	Fost deputat în Sfatul Ţării	Orheiu	Re închisoa
85	Cateli	Prefect – Bălţi	Bălţi	Re

21 Avea să fie schimbat, la 3 mai 1941, cu Ana Pauker, căreia i s-a permis să se stabilească în URSS.

86	Popovici	Prefect – Bălţi	Bălţi	înch
87	Cociorvă	Prefect – Bălţi	Bălţi	înch
88	Craveţki Orest	Funct. Chişinău	Chişinău	înch
89	Grecu Moise	Funct. Chişinău	Chişinău	înch
90	Buşilă Alexe	Funct. Chişinău	Chişinău	înch
91	Uscatu Artenie	Ag. Poliţie	Chişinău	înch
92	Catrinescu Gh.	Ag. Poliţie	Chişinău	înch
93	Crăciunes cu N.	Proprietar	Chişinău	înch
94	Croitoru	Învăţător	Orheiu	

4	N-lae	pens., fost senator			înch
9	Bodnariuc	Senator	Bălţi		
5	Alexe				înch
9	Cătană	Funct.	Cetatea		
6	Valeriu	Telef.	Albă		înch
9	Nedzelski	Profesor	Chişinău		
7	Vasile				înch
9	Iacob Ion	Proprietar	Pănăşeşti-		
8			Lăpuşna		înch
9	Filip Ion	Proprietar	Pănăşeşti-		
9			Lăpuşna		înch
1	Pârliţan	Student	Tighina		
00					înch
1	Feraru	Comis.			
01	Vasile	pens.			înch
1	Matei	Comis.			
02	Vasile	pens.			înch
1	Tănase	Ag. Poliţie	din Brăila		
03					înch
1	Abageru	Judecător	Bălţi		
04					înch
1	Vorotiński	Fost ofiţer			
05	Ani.	Armata Albă			înch
1	Străistaru				
06	N-lae				înch
1	Soroceanu	Dezert.			
07	Ion	Arm. Roşie			înch
1	Stodruc	Transnistri			
08		an			
1	Sofronie Bacalu	Comercian	Orheiu		
09		t (fost deputat FIN)			înch

10	1	Gordocol Vasile	Sold. dezert.	Reg. Luptă	Care Târgovişte	înch
11	1	Smolecov	Şef depou	Basarabeasca		înch
12	1	Leahu Vladimir	Subprefect . A-dtor Spit. Costiugeni		Chişinău	înch
13	1	Gionat Vladimir	Comisar		Chişinău	înch
14	1	Grădinaru Vsevolod	Comisar		Chişinău	înch
15	1	Angelescu Leonid	Ag. Poliţie		Chişinău	înch
16	1	Leider Petre	Ag. Poliţie		Chişinău	înch
17	1	Turcu Teodor	Deputat			înch
18	1	Constantin N-lae				înch
19	1	Pentilian				înch
20	1	Neaga Cosma				înch
21	1	Corcenski Pavel	Fost ofiţer în Armata Albă		Chişinău	înch
22	1	Celac Grigore	Învăţător		Chişinău	înch
23	1	Rădvănescu V.	Magistrat pens.		Chişinău	înch
24	1	Borşnaki Boris	Fost ofiţer în Armata Albă		Chişinău	înch
25	1	Moscăuţeanu	Fost deputat			înch
	1	Mih. Machidon	Fost ofiţer			

26	Cezar	în Armata Albă			înch
1	Mălai Ion				
27					înch
1	Cebotaru				
28	Mihai				înch
1	Bătrâneea				
29	Luchian				înch
1	Pavlov				
30	Vasile				
					În
1	Radu				Re
31	Gheorghe				închisoa
1	Agapie	Şef de tren	Chişinău		Re
32					închisoa
1	Pisarenko				Re
33	Pint.				închisoa
1	Cojocaru	Fost col.	Chişinău		Re
34		rus (fost primar)			închisoa
1	Luban Ion				Re
35					închisoa
1	Soteru				Re
36	Petre				închisoa
1	Doncilă	Profesor	Chişinău		Re
37	Vasile				închisoa
1	Gherlac				Re
38	Iacob				închisoa
1	Glubec Ion				Re
39					închisoa
1	Băicoi Isac				Re
40					închisoa
1	Armaşu				Re
41	Anton				închisoa
1	Pârău				Re
42					închisoa

43	1	Pleşca N-lae			Re închisoa
44	1	Ciohodaru Barbu			Re închisoa
45	1	Mitroi Const.			Re închisoa
46	1	Borisov Pavel			Re închisoa
47	1	Stănescu Basil	Avocat	Soroca	Re închisoa
48	1	Ghinsberg Iosif	Ag. Sig.	Soroca	Re închisoa
49	1	Pătraşcu	Gardian	Soroca	Re închisoa inf. sovi
50	1	Coşciug	Preşed. Trib.	Soroca	Re închisoa
51	1	Drăganciu	Avocat	Soroca	Re închisoa
52	1	Sfeclă	Preş. Sect.	Soroca	Re
53	1	Cozlovski	FIN Notar	Soroca	închis
54	1	Nedelciuc	Comisar	Soroca	închis
55	1	Manofa	Comisar	Soroca	închis
56	1	Prisăcaru	Magistrat	Soroca	închis
57	1	Ş tefaneli	Primar	Soroca	închis
	1	Popovski	Proprietar	Soroca	

58						închis
	1	Neaga	Magistrat	Soroca		
59						închis
	1	Alfievski	Medic	Chişinău		
60						închis
	1	Vârlan				
61						închis
	1	Muscan				
62						închis
	1	Sâni ţki				
63						închis (suspe soviet
	1	Salevici	Fost ofiţer în Armata Albă	Chişinău		
64						închis
	1	Muleco	Fost ofiţer în Armata Albă	Chişinău		
65						închis
	1	Lumikańs ki	Avocat			
66						închis
	1	Pătraşcu Ion				
67						închis
	1	Doncorug a	Cneaz	Chişinău		
68						închis
	1	Stog N-lae	Comisar	Chişinău		
69						
	1	Tăutu	Învăţător			
70						închis
	1	Sârgu Gheorghe	Comerciant			
71						închis
	1	Ţânţu	Învăţător			
72						închis
	1	Ţurkanu Dtru	Funcţionar	Basarabea sca		închis
73						
	1	Truşcă	Funcţionar	Basarabea		

17	Harabagiu Ion				
17	Iraşcenko Mişu				
17	Stere Const.	Magistrat		Chişinău	
17	Sârbu Ilie			Chişinău	
17	Stelian Popescu	Magistrat		Chişinău	
Neidentificaţi					
18	1 neidentif.	Locotenent		Reg. Viori	7
18	1 neidentif.	Plot. Jand. Şef		Post Gara Bâcului	
18	1 neidentif.	Cpt. rez. Adm.			
18	1 neidentif.	Serg. Mai. Jand.		Leg. Cetatea Albă	
18	2 neidentif.	Solda ţi			
18					

16	1 neidentif.		Ag. Poliţie	
17	2 neidentif.		Ag. Poliţie	
18				
19	1 neidentif.		Grădinar	
20	1 neidentif.	Transnistrian	Deputat	
21	4 neidentif.	FIN Poliţie	Agent	
24				
25	1 neidentif.		Criminal	(ag. info
26	1 neidentif.		Chelner	
27	2 neidentif.		Mecanici	
28				
29	1 neidentif.		Proprietar	
30	1		Învăţător	

0		neidentif.				
1	20	1 neidentif.	Gardian spital		Chişinău	
2	20	2 neidentif.	Comisari		Chişinău	
03	2					
04	2	2 neidentif.	Agent Poliţie		Chişinău	
05	2					
06	2	1 neidentif.	Doctor			închis
07	2	1 neidentif.	Magistrat			închis
08	2	1 neidentif.	Percepto r		Vadul lui Vodă	închis
09	2	1 neidentif.	Ag. Siguranţă		Chişinău	închis
10	2	Personalul Manutanţei			Soroca	închis
11	2	Mai multe pers. civile				închis
12	2	Mai mulţi jandarmi	Subofiţeri		Din toate Legiunile din Basarabia şi Bucovina de Nord	închis
13	2	Mai mulţi foşti prefecţi; deputaţi cuzişti şi legionari			Din întreaga Basarabie şi	închis

				Bucovina de Nord
14	2	Mai mulţi ţărani	Idem	închis
15	2	Mai mulţi intelectuali	Cernăuţi şi Chişinău	închis

Graficul nr. 3

ATROCITĂŢI SOVIETICE ÎN BASARABIA ŞI BUCOVINA DE NORD (de la ocupare până în prezent) Arestări, maltratări şi jafuri

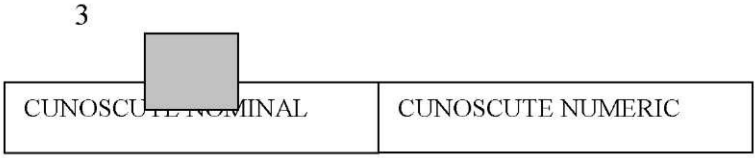

Notă: Graficul se bazează pe tabelul anexă.

ATROCITĂŢI SOVIETICE ÎN BASARABIA ŞI BUCOVINA DE NORD (de la ocupare până în prezent) Biserici profanate

		Biserica „Sf. Ecaterina”.	Reni
	2	Biserica „Sobor”.	Bălţi
	3	Biserica „Mitropoliei”.	Cernăuţi

(ANIC, fond PCM – SSI, dosar 2/1940).

— 3 – MEMORANDUM PREGĂTIT DE ION ANTONESCU PENTRU ADOLF HITLER

MEMORANDUM

11 iunie 1941

Împrejurările internaţionale şi transformările teritoriale au dat Guvernului român prilejul de a înfăţişa succesiv punctul său de vedere, atât prin notele remise Excelenţei

Sale Führerului Cancelar cu prilejul vizitelor Domnului General Antonescu, cât şi prin memorandumul din 23 aprilie 1941.

Până la 23 aprilie, Generalul Antonescu şi Guvernul său au considerat că este şi prematur şi nepotrivit ca să facă discuţiuni de revendicări teritoriale.

Un popor nu poate fi condus demn şi nu poate inspira demnitate, dacă face din orice act al politicii sale externe un subiect de târg sau dacă profită exclusiv de lupta, jertfa şi victoria unui mare popor pentru a-şi cere drepturi.

Generalul Antonescu a considerat că poporul român trebuie să-şi dea faţă de el însuşi şi faţă de marele său aliat proba onoarei şi a loialităţii, ca şi pe aceia a jertfei şi a luptei; şi numai după aceea să-şi stabilească măsura drepturilor şi a destinului, în aceleaşi margini de onoare şi fidelitate.

Victoria germană şi prăbuşirea iugoslavă, cu consecinţele lor teritoriale, au deschis probleme de echilibru politic regional, de echilibru rasial european, probleme etnice româneşti şi noi înfăţişări ale ordinii sud-estice şi balcanice. Iar desfăşurarea luptei istorice pe care o duce Führerul Cancelar pentru reconstrucţia Europei pune azi o seamă de probleme. În faţa lor, Generalul Antonescu şi Guvernul său consideră ca o datorie să-şi înfăţişeze punctul de vedere.

Probleme europene

Marea problemă care domină reconstrucţia Europei este aflarea unei baze unitare-spirituale, economice şi politice care să asigure propăşirea continentului şi încetarea „universalismului” care a folosit popoarele din afara Europei. Prin sincera sa adeziune la Axă, prin reorganizarea structurii sale politice şi sociale şi voinţa de a crea o organizaţie naţional-socială (antisemită, anticomunistă, antiplutocratică), ca şi prin hotărârea

fermă de a contribui la dărâmarea barierelor vamale intraeuropene, tinzând spre un sistem vamal confederativ în special cu Germania, România este gata să aducă toată credinţa şi fapta la lumea nouă concepută de Marele Führer-Cancelar.

România o face pentru că are convingerea că această ordine nouă îi garantează propăşirea viitoare.

O mare problemă care se pune Europei contemporane, în afară de jocul forţelor mondiale – acestea aparţinând intereselor Marilor Puteri europene să le reglementeze – este problema echilibrului raselor europene.

22 Din 22 – 23 noiembrie 1940 şi 14 ianuarie 1941.

Problema slavă domină azi chestiunea raselor.

De trei secole popoarele Europei se luptă reciproc. În această vreme, slavii au câştigat poziţii noi, s-au transformat, fără a pierde ceva. Iar prin formula socială a comunismului dublează primejdia de rasă cu ameninţarea anarhiei politice.

Dacă împotriva marii naţiuni germanice şi a civilizaţiei sale, Richelieu, Mazarin şi Tratatele de la Westfalia au putut construi formula împărţirii şi a jocului de contraforţe imobilizatoare, împiedicând 300 de ani unitatea germanică, împotriva unei rase cu civilizaţie amorfă şi concepţii sociale primitive – cum este rasa slavă – România crede că trebuie luptat cu hotărâre.

Formula diviziunilor teritoriale, a zonelor de influenţă supraslave şi a zonelor neutre, de condominium, ar putea realiza acest scop.

Poporul român a fost întotdeauna, iar Principatele româneşti au constituit, din veacul al XVII-lea până azi, un element de rezistenţă la presiunea slavă şi tendinţele panslaviste.

Revoluţia de la 1848 a fost făcută în contra ocupaţiei ruseşti, Unirea Principatelor la 1856 – 1859 a fost realizată

ca să stăvilească influenţa rusă în Balcani, iar politica României cu Tripla Alianţă după 1883 a avut aceleaşi obiective.

Azi România consideră că problemei slave trebuie să i se dea soluţii radicale.

De aceea, prin memorandumul din 23 aprilie a.c., am propus un condominium în regiunea Belgrad – Timoc – Vardar – Salonic, nu numai ca să satisfacă legitima aspiraţie de autonomie a românilor balcanici, dar şi ca să separe două mase slave – sârbii şi bulgarii.

Iugoslavia desfiinţată, teritoriul sârb supus unei suveranităţi italiene de drept sau de fapt, sârbii-slavi vor gravita spre Sofia, întărind astfel considerabil poziţia slavilor de sud şi înfăptuind unitatea lor.

Politica rusă sprijină această tendinţă, desigur; aceasta rezultă din poziţia sa diplomatică de la izbucnirea conflictului iugoslav şi până azi.

În Balcani, trebuie dar create fie teritorii de separaţie, prin condominium, ca acela propus şi prin memorandumul din 23 aprilie crt. asigurând şi interesul german de a supraveghea linia Belgrad – Salonic; fie teritorii autonome de populaţii neslave, spre a fi piesele de echilibru ale acestei regiuni, care veacuri întregi a făcut neliniştea Europei.

Aceleaşi formule de separare şi îndiguire trebuie aplicate pretutindeni unde masa slavă exercită o presiune sau, prin formula socială a comunismului, ameninţă civilizaţia europeană.

În faţa primejdiei slave trebuie conjurate toate forţele Europei. Iar separarea maselor slavele şi supunerea lor zonelor de influenţă ale Statelor vecine este singura pavăză sigură în contra comunismului slav.

Probleme regionale

Reconstrucţia Europei pune problema reaşezării sud-estului Balcanilor şi Orientului Apropiat.

Cu cât rolul Angliei se şterge în Mediterana Orientală, cu atât pătrunderea Germaniei în acest sector apare mai iminentă. Germania va tinde desigur să-şi facă în Sud-Est şi Balcani temelii de ordine şi siguranţă, pentru a veghea la regiunile Orientului Apropiat;

Iar formulele de aşezare a acestor regiuni trebuie să fie durabile, pentru a-i asigura trăinicia sistemului întins asupra Orientului Apropiat.

Anexiunile teritoriale săvârşite de Ungaria şi Bulgaria în 1940 – 1941 rup echilibrul regional al Sud-Estului şi se îndepărtează de la principiul securităţii şi liniştii prin unitatea etnică.

Un milion trei sute de mii de români în teritoriul ungar şi opt sute de mii în Balcani constituie nu numai elemente de nestabilitate politică, dar diminuarea României în favoarea vecinilor şi considerabila sporire a Ungariei – cu formă asemănătoare cu a Cehoslovaciei la 1918 – ca şi întărirea slavilor în Balcani în dauna României. Acestea pun România într-o gravă inferioritate, ceea ce socotim că nu este în interesul noii ordine europene.

România, integrându-se sincer în noua ordine europeană, aspiră să devină un instrument al acestei ordini şi să asigure Germaniei – prin cea mai strânsă colaborare pe toate planurile – politica ce Marele Reich duce în aceste regiuni.

Prin poziţia sa geografică, experimentată în ultimele împrejurări politice şi militare, România este un centru de acţiune regională, care trebuie întărit şi nu slăbit.

România, prin Nord, e drumul cel mai scurt între Baltică şi Marea Neagră.

De aceea, ea aspiră la o legătură teritorială directă cu Germania prin Pocuţia – vechi teritoriu românesc – care să sprijine supravegherea germano-română a liniei ferate Lemberg – asigurând ieşirea la Marea Neagră.

Prin Banat, România se poate apropia de Croaţia şi asigura o punte spre Adriatica.

Prin Dunăre ea se leagă natural de Germania – stăpânind vărsarea în Mare –, prin Timocul românesc ea poate asigura căderile de apă de la Porţile de Fier, punându-le în valoare cu concursul german, iar prin grupurile româneşti din Balcani ea poate fi un pas de apărare a liniei Belgrad – Salonic.

Aşezată pe axa eurasiană, România este drumul cel mai scurt al Germaniei spre Orientul Apropiat, iar prin prezenţa sa în Marea Neagră, legată prin Dunăre şi prin linia Lemberg, ea reprezintă nu numai o cale naturală de comunicaţie cu Europa Centrală şi Baltică, dar un punct strategic, de dominare a libertăţii Dunării, a Strâmtorii Dardanele şi a Balcanilor.

Printr-o colaborare industrială germano-română, România poate deveni un centru de aprovizionare a întregii regiuni europene, materiile prime şi mâna de lucru ieftină înlesnindu-i aceasta.

Printr-o colaborare militară statornică cu Germania, România devine un centru strategic şi un pas de siguranţă atât în contra slavilor, cât şi pentru politica din Marea Neagră şi Asia Mică.

Portul român Constanţa poate fi nu numai un port de scurgere dunăreană de mărfuri, dar o bază navală pentru Strâmtori şi o bază aeriană pentru Orientul Apropiat. România aspiră la acest rol.

Principatele româneşti au avut şi altă dată o misiune istorică la Gurile Dunării.

Greşelile politice din ultimii ani, care sunt ale unui regim trecător nu ale unui popor permanent, nu pot constitui un obstacol la această considerare şi consacrare a rolului României; cu atât mai mult cu cât experienţa ultimilor ani a putut dovedi utilitatea României în jocul forţelor Sud-Estului, Estului şi Balcanilor şi contribuţia sa

sinceră la o nouă structură a regiunii.

Drepturile româneşti

România şi Generalul Antonescu şi-au rezemat toată politica externă pe nesfârşita încredere în Marele Führer-Cancelar şi în Marele Reich.

De aceea, amputată, zdruncinată şi cu o situaţie economică grea, a făcut toate jertfele pentru a dovedi prin fapte concrete fidelitatea politicii sale.

În timp ce Ungaria, deşi avusese numai foloase din apropierea de Axă, a avut încă ezitări, iar contribuţia sa la războiul actual a fost mult redusă, România, amputată în favoarea Ungariei, a suferit toate campaniile, vexaţiunile şi nedreptăţile unei Ungarii satisfăcute, dar avidă încă şi ofensatoare, şi n-a reacţionat, tocmai pentru a înlesni istorica acţiune a Axei şi în special a Germaniei în această regiune.

Alăturăm o hartă şi un dosar cu ultimele vexaţiuni.

Spiritul de onoare al marelui popor german şi marea înţelegere a Excelenţei Sale Führerul-Cancelar nu pot lăsa totuşi neobservate aceste împrejurări.

România a făcut sincer toate jertfele: exploatarea petrolului până la epuizare, alimente şi cereale, comunicaţiile sale la dispoziţia Germaniei, bază militară strategică, decisive pentru ordine politică şi militară – toate cu conştiinţa netă că trebuie să sprijine acţiunea germană în care vede propriul său viitor.

Azi, Generalul Antonescu prezintă Excelenţei sale Führerului-Cancelar patru dosare:

1. Românii din Banatul iugoslav, drepturile şi cererile românilor din Banat de a se anexa României.

2. Românii din Timoc, situaţia acestei populaţii româneşti compacte şi legitima aspiraţie de a se încorpora României.

3. Românii macedoneni, situaţia etnică şi aspiraţiile acestei populaţii.

4. Românii transnistrieni, distribuţia lor geografică şi situaţia lor teritorială. Guvernul român consideră ca o datorie – în ceasul când viitorul politic al Europei trebuie să se întemeieze pe forţe vitale, pe biologia popoarelor – să atragă atenţia că milioanele de români din aceste teritorii şi-au păstrat limba, familia, obiceiurile şi structura etnică, deşi unele n-au avut de multe secole (între 3 – 12 secole) nici şcoli, nici biserici româneşti, iar cele mai multe din aceste populaţii n-au avut niciodată o suveranitate politică românească ocrotitoare ci au fost, dimpotrivă, întotdeauna, supuse unor suveranităţi străine, deznaţionalizatoare şi opresoare.

În ceasul când reconstrucţia Europei se face pe baza forţelor vitale autentice, România consideră că aceste populaţii, cu istorica lor probă de conservare vitală în contra tuturor vicisitudinilor, pot constitui un element de serioasă considerare, mai ales faţă de fenomenul european.

Banatul este românesc, Timocul este românesc, pachete de populaţie balcanice sunt româneşti.

România are convingerea că justiţia Führerului va atribui aceste populaţii României; iar acolo unde schimbul de populaţii n-ar fi suficient pentru românii balcanici, să se organizeze regimuri de autonomie locală pentru a le conserva fiinţa de echilibru.

Problema Basarabiei şi Bucovinei este cunoscută. Aceste provincii sunt necontestabil româneşti. Niciun titlu nu poate fi invocat pentru a opri anexiunea lor la statul român.

Poporul românesc transnistrian poate să fie constituit în teritoriul românesc, aşa cum din veacul al XVII-lea Moldova s-a întins până la Nipru. Dosarul documentar anexat dovedeşte aceste drepturi.

În sfârşit, Guvernul român consideră ca o datorie de onoare să facă apel la Guvernul Reichului german şi la

Marele Führer pentru ca, împreună cu guvernul italian şi Ducele Mussolini, să ia din nou în considerare arbitrajul de la Viena din 1940.

Schimbările teritoriale din 1941 şi modificarea totală a împrejurărilor politice din 1940 ca şi onoarea României, loial angajată în lupta sa alături de Axă, legitimează o verificare a situaţiei creată prin actul de la Viena.

Coridorul secuiesc, înfipt ca un pumnal în trupul unei naţiuni oneste şi fidele care vrea să-şi dovedească prin acte statornice loialitatea sa, nu poate fi o formulă durabilă de pace.

Iar 1200.000 de români rupţi din trupul unei naţiuni, care a luptat şi va lupta pentru dreptul sfânt al unităţii sale, nu pot rămâne neconsideraţi în zidirea lumii noi, întemeiată pe justiţia naţiunilor şi claselor.

Concluziuni

În însuşi interesul liniştii acestei regiuni europene, pentru ca barajul în contra slavilor să fie realizat iar bazinul dunărean reconstruit, trebuie să se dea naţiunii româneşti dreptul onoarei iar unei vecinătăţi valoarea înţelegerii şi a colaborării.

Lovit, umilit de poporul ungar, poporul român n-a reacţionat până azi, atât pentru a respecta loial angajamentul său de la Berlin la Pactul Tripartit, cât şi pentru a nu crea ireparabilul între două naţiuni, pe care geografia şi destinul le-au aşezat alături. Convieţuirea nu poate fi zidită decât pe onoare şi respectul drepturilor etnice şi teritoriale.

De asemenea, dacă aşezările internaţionale în plămădire ar face ca apelul românesc, de a se considera problema slavă în Balcani, să nu fie ascultat, Condominiumul separator şi vegherea liniei Belgrad Salonic să nu fie împlinite, nici autonomia să nu fie dată populaţiei româneşti balcanice în interesul echilibrului, atunci România doreşte să găsească soluţia unui schimb de

populaţii cu Bulgaria, întovărăşit de o rectificare de frontieră la sud, care să-i ajute să absoarbă populaţiile româneşti balcanice, încheind astfel definitiv orice dezacord cu Bulgaria.

În ceea ce priveşte Banatul Sârbesc şi Timocul, întoarcerea lor la România ar constitui nu numai o legitimă şi istorică recunoaştere de drepturi, dar ar da Guvernului român cel dintâi succes după o politică de înfrângeri şi de jertfe, iar naţiunii române un titlu de recunoştinţă faţă de Marele Reich şi Führerul-Cancelar.

În ceea ce priveşte problema românilor transnistrieni, Generalul Antonescu supune Excelenţei Sale un memoriu dezvoltator cu situaţia etnică geografică şi economică, unindu-l de consideraţiile părţii întâi a acestui memoriu privitoare la lupta în contra slavilor, la politica de împărţire şi dominare a regiunilor vecine slave.

Convins că această chestiune ca şi reglementarea regimului Strâmtorilor şi al Dunării vor fi soluţionate de Marele Führer în acelaşi spirit de considerare a intereselor care leagă strâns poporul român de marele popor german, naţiunea română este gata de orice jertfă pentru realizarea drepturilor sale şi sfinţirea fidelităţii sale faţă de Marele Reich.

11 iunie 1941

Pentru conformitate, ss. indescifrabile

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 42 – 52).

— 4 – [IUNIE 19411 – DISPOZIŢII REFERITOARE LA EVREI ŞI COMUNIŞTI

CONFIDENŢIAL

FOARTE URGENT

ROMÂNIA MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CABINETUL MINISTRULUI Nr. 4 147 din 21 iunie 1941

Cifrat şi expediat 21. VI.1941 – Şt. Stoicescu ora 22, 30 Nr. 4 147

TELEGRAMA CIFRATĂ
FULGER
Toate Prefecturile

Domnul General Antonescu, Conducătorul Statului, ordonă următoarele:

1. Toţi evreii valizi între 18 – 60 de ani, din satele dintre Siret şi Prut, vor fi evacuaţi în lagărul Tg. Jiu şi în satele din jurul acestui oraş. Primele trenuri pleacă cu începere de azi 21 iunie a.c.

Restul familiilor evreieşti din satele dintre Siret şi Prut, ca şi familiile evreieşti din celelalte sate din Moldova, vor fi evacuate, cu ceea ce le este necesar pentru trai, în comunele urbane de pe teritoriul judeţelor respective prin grija prefecţilor de judeţ.

Evacuarea acestor familii din satele din Moldova se va face în 48 de ore de la primirea ordinului.

2. Toate familiile evreieşti care se găsesc în satele din restul ţării vor fi evacuate, cu ceea ce le este necesar pentru trai, în comunele urbane de pe teritoriul judeţului respectiv, prin grija perfecţilor, în timp de 4 zile de la primirea prezentului ordin.

Pentru toţi evacuaţii se vor întocmi tabele, care vor fi predate poliţiilor respective, pentru a ţine evidenţa lor în scopul ca orice eventuală deplasare, să se poată face cu înlesnire.

Familiile evacuate nu au voie să mai intre în comunele din care au plecat.

Căminele celor evacuaţi, precum şi orice alte bunuri, care au rămas, vor fi date în primirea autorităţilor administrative locale.

Acei care cu ocazia acestor evacuări vor fi prinşi în flagrant delict de devastarea bunurilor sau îşi vor fi însuşi recoltele vor fi deferiţi Tribunalelor Militare şi vor fi sancţionaţi cu pedeapsa cu moartea.

De asemenea, vor fi evacuaţi în mod extrem de sever

toţi acei care se vor dovedi că au fost necorecţi cu ocazia acestor evacuări.

Pedepsele la care se expun cei ce vor devasta sau vor fi necorecţi se vor aduce la cunoştinţa oamenilor din comună prin afişare şi batere de tobă, pentru a nu cădea în greşeală.

Evacuaţii la Tg. Jiu vor fi sfătuiţi să-şi ia cu ei lenjerie, veselă, bani.

Prefecţii judeţelor vor lua măsuri pentru aprovizionarea celor evacuaţi şi vor veghea ca măsurile ce se iau faţă de ei să fie civilizate.

Pentru transportul pe C.F.R. se vor cere de prefecturi la garnizoane foi de drum. Ministerul Apărării Naţionale a dat deja aprobarea.

Se va raporta de executarea evacuărilor.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT GENERAL DE DIVIZIE ss. I. Popescu

Comunicat: Marele Stat Major Insp. Generalul al Jandarm. Dir. G-rală a Poliţiei Toate Prefecturile

Am primit copie pentru judeţul Ilfov ss. Ion Dobrescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 25 – 26).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL MINISTRULUI

Nr. 4 235 24 iunie 1941

TELEGRAMA CIFRATĂ

TOATE PREFECTURILE

Luaţi măsuri pentru a se aresta imediat cei ce şablonează pe ziduri lozinci comuniste sau emblema partidului comunist.

Toate manifestele comuniste, găsite pe teritoriul judeţului Dvs., vor fi înaintate fără a fi deschise la Ministerul Afacerilor Interne, Cabinetul Secretarului de Stat.

S-a dat ordin în acest sens Legiunilor de Jandarmi.

SECRETAR GENERAL ss. Colonel N. Pătruţoiu
Cifrat şi expediat ora 11, 45
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 27).
ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL MINISTRULUI
Nr. 4 218 24 iunie 1941
TELEGRAMA CIFRATĂ
Fulger
PREFECTURA JUDEŢULUI SEVERIN
Din ordinul Domnului Subsecretar de Stat: La nr. 205 din 21 iunie 1941;
La punctul 1, dacă fabricile lucrează pentru economia naţională personalul de conducere evreiesc va rămâne pe loc, însă sub supraveghere.
La punctul 2, evreii căsătoriţi cu creştine şi evreicele căsătorite cu români vor fi evacuaţi.
La punctul 3, soţiile de medici şi ingineri aflaţi mobilizaţi vor rămâne pe loc. La punctul 4, vor fi lăsaţi pe loc medicii sau farmaciştii evrei, care sunt absolut necesari pentru asistenţa sanitară.
SECRETAR GENERAL ss. Colonel N. Pătruţoiu
Cifrat şi expediat
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 29).
Bucureşti, 29 iunie 1941
ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL MINISTRULUI
Nr. 4 563
TELEGRAMA FULGER – CIFRAT-TOŢI PREFECŢII DE JUDEŢE
Conform ordinului Domnului General Antonescu, ridicaţi imediat toate aparatele de radio de la evreii din cuprinsul judeţului Dvs., absolut fără nicio excepţie. Aparatele se vor strânge la Chesturi şi Poliţii.

MINISTRU AFACERILOR INTERNE
GENERAL DE DIVIZIE
ss. I. Popescu
Cifrat şi expediat ss. Şt. Stoicescu
29 iunie 1941
ora 23
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 33).
Bucureşti, 29 iunie 1941
ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL
Nr. 4 572
30 iunie 1941
TELEGRAMA
Cifrată – Fulger
TOATE PREFECTURILE
Conform ordinului Domnului General Antonescu, dispoziţiunile privitoare la evacuarea evreilor din mediul rural în comunele urbane trebuie înţelese în sensul că, în fiecare judeţ, evreii vor trebui strânşi în comunele urbane reşedinţe de judeţ şi nu în alte comune urbane.
Se revocă aprobările date pentru evacuarea în alte comune urbane din judeţ.
MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT
GENERAL DE DIVIZIE
ss. I. Popescu Cifrat şi expediat
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 34).
ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL
Nr. 4 568
30 iunie 1941
TELEGRAMA
Cifrată – Fulger
PREFECTURA JUDEŢULUI TULCEA

Din informaţiile ce avem, rezultă că Delta şi Nordul Dobrogei sunt înţesate de spioni şi simpatizanţi comunişti.

În ultimul timp aceşti indivizi au semnalizat deplasări de nave pe Dunăre din loc în loc şi amplasarea diferitelor posturi de comandă, observatoare şi unităţi, având ca rezultat dezlănţuirea bombardamentelor aeriene şi de artilerie inamică.

Dispuneţi imediat identificarea tuturor suspecţilor din zonă, luând legătura cu Comandamentele locale.

Cei găsiţi vinovaţi că au lucrat cu inamicul vot fi predaţi Comandamentelor locale, iar toţi cei suspecţi vor fi trimişi Prefecturii Judeţului Ialomiţa pentru munci agricole, raportând telegrafic numărul acestor suspecţi.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT
GENERAL DE DIVIZIE
ss. I. Popescu
Cifrat şi expediat ss. C. Balaban
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 38).

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL
Nr. 4 586
30 iunie 1941
TELEGRAMA
Cifrată – Fulger
PREFECTURA JUDEŢULUI IAŞI

Binevoiţi a dispune ca toţi bărbaţii evrei suspecţi din oraşul Iaşi să fie evacuaţi în oraşele: Podul Iloaiei, Tg. Frumos. Raportaţi telegrafic numărul lor.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT
GENERAL DE DIVIZIE
ss. I. Popescu
Cifrat şi expediat ss. C. Balabou
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 39).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL MINISTRULUI

Nr. 4 599

30 iunie 1941

TELEGRAMA

Fulger – Cifrată

Toate Prefecturile din Moldova, plus Prefecturile: Prahova, Buzău, R. Sărat, Tulcea şi Constanţa.

Din ordinul Domnului General Antonescu se face cunoscut:

Sovietele urmăresc să producă acte de sabotaj, dezordine şi agresiuni în spatele frontului.

În acest scop, lansează din avion spioni şi agenţi terorişti armaţi şi adesea îmbrăcaţi în haine de femei.

Aceşti agenţi inamici iau contact cu agenţii rezidenţi din ţară şi cu populaţia evreo-comunistă, organizând acte de sabotaj, terorism şi agresiune. Pentru curmarea acestor stări de lucruri, Domnul General Antonescu ordonă:

1. Evreii bărbaţi de la 18 la 60 ani din oraşul Dvs. să fie adunaţi în cartierele evreieşti, de preferinţă în şcolile evreieşti şi în clădirile mai mari, punându-se sub pază pentru a se sancţiona imediat orice încercare de tulburare.

S a se ia măsuri de pază mai intens în cartierele evreieşti.

2. Între orele 20 – 7 circulaţia evreilor să fie oprită.

3. Să se ia ostatici dintre conducătorii cunoscuţi ai evreilor (rabini, hahami etc.), [ai] comuniştilor şi legionarilor comunişti, care să fie cazaţi într-o clădire aparte şi, în cazul când se va produce vreun act de rebeliune sau de terorism, să fie împuşcaţi.

4. Veţi publica ordonanţe locale, prin care să se aducă la cunoştinţa tuturor sancţiunile la care sunt expuşi ostaticii în cazul când evreii, comuniştii şi legionarii comunişti vor face acte de sabotaj, terorism, agresiune.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT

GENERAL DE DIVIZIE

ss. I. Popescu Comunicat:

Prefecturile din Moldova Prefectura Poliţiei Capitalei Inspectoratul General al Jandarmeriei Direcţiunea Generală a Poliţiei

Prefectura: Prahova, Buzău, R. Sărat, Tulcea şi Constanţa. Cifrat şi expediat Iulie, ora 1, 45

Primită pentru cifrare la ora 11

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 41 – 42).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CABINETUL MINISTRULUI Nr. 4 914

4 iulie 1941

cifrat şi expediat ss. C. Balaban

TELEGRAMA – FULGER CIFRAT

Toţi Prefecţii de judeţ, afară de judeţul Ilfov

Domnul General Ion Antonescu a dat următorul ordin:

„Dezordinele întâmplate acum câteva zile la Iaşi au pus armata şi autorităţile într-o lumină cu totul nefavorabilă. Cu ocazia evacuării Basarabiei a fost pentru armată o adevărată ruşine că s-a lăsat insultată şi atacata de evrei şi comunişti, fără a reacţiona. Ruşinea este şi mai mare când, soldaţi din proprie iniţiativă şi, de multe ori, numai în scopul de a jefui sau maltrata, atacă populaţia evreiască şi omoară la întâmplare, astfel cum a fost cazul la Iaşi. Neamul evreiesc a supt, a sărăcit, a speculat şi oprit dezvoltarea neamului românesc în timp de câteva secole; nevoia de a ne scăpa de această plagă a românismului este de ne-discutat, dar numai Guvernul are dreptul e a lua măsurile necesare. Aceste măsuri se află în curs de aplicare şi ele vor fi continuate după normele ce voi hotărî. Nu este admisibil însă ca fiecare cetăţean sau fiecare soldat să-şi asume rolul de a soluţiona problema evreiască prin jafuri şi masacre. Prin asemenea procedee,

arătăm lumii că suntem un popor nedisciplinat şi necivilizat şi punem autoritatea şi prestigiul Statului român într-o lumină cu totul neplăcută. Opresc, dar, cu desăvârşire orice acţiune pornită din iniţiativa individuală şi fac răspunzătoare autorităţile militare şi civile de executarea întocmai a acestui ordin. Crime de asemenea natură constituie o pată ruşinoasă pentru neamul întreg şi ele sunt plătite mai târziu de către alte generaţii decât aceia care le-a comis. Cei ce se vor abate ori s-au abătut de la ordinul de mai sus vor fi daţi în judecată şi li se vor aplica sancţiunile cele mai severe prevăzute de lege".

ss. General Ion Antonescu

Luaţi imediat măsuri pentru executarea întocmai.

Prezentul ordin va fi comunicat de dvs. Legiunilor de jandarmi respective, autorităţilor locale poliţieneşti şi tuturor eşaloanelor din subordinele Dvs., atât administrative cât şi poliţieneşti.

MINISTRUL AFACERILOR INTERNE

GENERAL DE DIVIZIE

ss. I. Popescu

Nr. 4 914 4 iulie 1941

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 53 – 53).

ROMÂNIA MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL

Nr. 5 811

18 iulie 1941

TELEGRAMA – CIFRAT – FULGER

TOATE PREFECTURILE. ŞI LAGĂRUL TG. JIU

Domnul General Antonescu, Conducătorul Statului, a dat dispoziţii formale ca toţi evreii ce se găsesc în lagărele de muncă şi prizonieri să fie puşi la muncă grea. Dacă fug, se împuşcă unul din zece.

Dacă nu muncesc cum trebuie, nu li se dă mâncare, nici nu sunt lăsaţi să primească sau să cumpere. Luaţi măsuri de executare.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT
GENERAL DE DIVIZIE
ss. I. Popescu nr. 5 811 18 iulie 1941 cifrat şi expediat ss. indescifrabil
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 76). ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
CABINETUL MINISTRULUI
Nr. 16 622
27 iulie 1941 cifrat şi expediat ss. indescifrabil
TELEGRAMA – FULGER CIFRAT A TOŢI PREFECŢII

Evreii care vor fi puşi la muncă vor fi plătiţi în raport cu munca ce o prestează.

Dacă merită 120, 150, 180 lei pe zi, să li se dea, aşa cum li se dă la toată lumea.

Munca lor nu trebuie să fie sursă de îmbogăţire pentru proprietari. Proprietarii vor fi obligaţi să-i primească, dar nu trebuie ca ei să încaseze diferenţele între ceea ce se cuvine să se dea evreilor şi ceea ce li se dă.

Acea diferenţă va trebui să aparţină evreului şi din ea trebuie să se îmbrace, să se încalţe, să trăiască la iarnă, când nu va mai fi de lucru etc.

Rămâneţi direct răspunzător pentru organizarea şi plata muncii.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT
GENERAL DE DIVIZIE
ss. I. Popescu
Nr. 16 622
27. VII.1941
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 81).
ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
CABINETUL MINISTRULUI Nr. 15 739
28 iulie 1941 cifrat şi expediat ss. C. Balaban
TELEGRAMA – FULGER – CIFRAT A TUTUROR

PREFECŢILOR DE JUDEŢ

Din ordinul Domnului General Ion Antonescu:

Este interzisă orice deplasare a evreilor dintr-o localitate în alta. Fiecare rămâne în localitatea unde se găseşte.

Rog a dispune pentru a se da ordine de urmare, spre a nu se elibera evreilor niciun fel de permis de circulaţie.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT

GENERAL DE DIVIZIE

ss. I. Popescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 83).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

DIRECŢIUNEA ADMINISTRAŢIEI DE STAT

TELEGRAMA CIFRATĂ FULGER

PREFECŢI JUDEŢE: Braşov, Ialomiţa, Timiş-Torontal, Dolj, Severin, Olt, Argeş, Arad, Turda, Caraş, Alba, Bacău, Covurlui, Putna, Buzău, Brăila, Neamţ, R. Sărat, Tecuci, Baia, Hunedoara:

Guvernul a luat măsuri de a întrebuinţa evreii valizi între 20 – 50 ani la lucrările de cale ferată.

În acest scop, veţi cere Cercului de Recrutare tabloul nominal de evreii între 20 – 50 ani.

Alegerea celor destinaţi lucrărilor se va face pe răspunderea Prefectului.

Cei hotărâţi a fi trimişi vor fi mai întâi vizitaţi de o comisie medicală formată din medicul primar al judeţului, medicul primăriei reşedinţă de judeţ şi medicul garnizoanei.

Veţi trimite până cel târziu la 4 august curent în localităţile notate mai jos, un număr de evrei specificaţi în dreptul fiecărei localităţi.

Înainte de trimiterea lucrătorilor, veţi lua înţelegere cu Inspecţia de lucrări C.F.R. respectivă.

Veţi trimite la 500 lucrători un medic evreu, la 200

lucrători un inginer şi un arhitect evreu.

Lucrătorii la plecarea vor lua haine, rufărie, încălţăminte şi tot ce le este necesar, cum şi hrana pe 1 – 2 zile, în raport cu distanţa până la destinaţie.

Aceşti lucrători vor fi plătiţi cu 90 lei pe zi, iar masa şi cazarea, în barăci, se va face prin grija Direcţiunii Generale C.F.R.

Detaşamentele de lucrători vor fi conduse până la destinaţie de 1 – 2 poliţişti şi 3 – 4 jandarmi, după numărul lor; iar la sosire vor fi predaţi organelor C.F.R.

Direcţiunea Generală C.F.R. a dat dispoziţiuni pentru vagoanele necesare transportului.

Raportaţi de executare.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT General de Divizie ss. N. Pătruţoiu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 85).

TABLOU

de lucrătorii evrei ce urmează să plece din 21 de judeţe la punctele arătate în dreptul fiecărui judeţ

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI BRAŞOV

— La Ucea (jud. Făgăraş) lucrările de linii în incinta Fabr
Ucea

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI IALOMIŢA

— La Giurgeni (jud. Ialomiţa) construcţia liniei Bucureş
Giurgeni

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI TIMIŞ – TORONTAL

— La Deva (jud. Hunedoara) construcţia liniei Deva – Brad

— La lucrările de construcţie pe linia Jiblea – Râul Vadului

— La staţia Turnu Severin

— La staţia Filiaşi

— La staţia Valea Albă

— La staţia Carierele de Piatră Jiblea – Lotru

— La staţia Piatra Olt

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI DOLJ
— La staţia Craiova

— La staţia Piatra Olt

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI SEVERIN
— La staţia Piatra Olt

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI OLT
— La staţia Piatra Olt

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI ARGEŞ
— La staţia Costeşti

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI ARAD
— La staţia Predeal (din care 4 meseriaşi)

— La staţia Braşov (din care 10 meseriaşi)

— La staţia Sighişoara (din care 7 meseriaşi)

— La staţia Coşlariu (din care 4 meseriaşi)

— La staţia Valea Florilor (din care 3 meseriaşi)

— La staţia Sibiu (din care 4 meseriaşi)

— La staţia Sebeş-Olt (din care 3 meseriaşi)

— La staţia Argeş (din care 3 meseriaşi)

— La staţia Viştea (din care 4 meseriaşi)

Aceşti meseriaşi vor fi 15 zidari, 12 fierari, 5 tâmplari şi
dulgheri, împărţiţi
proporţional.
— Se mai adaugă la staţia Sebeş-Alba, pentru staţiile de
linia Miercurea Sibiului
Vinţul de Jos
DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI TURDA
— La staţia Voilà (din care 3 meseriaşi)

— La staţia Beclean (din care 3 meseriaşi)

— La staţia Făgăraş (din care 4 meseriaşi)

Aceşti meseriaşi vor fi 5 zidari, 3 fierari, 2 tâmplari
dulgheri, împărţiţi
proporţional.
DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI CARAŞ
— La staţia Făgăraş (din care 4 meseriaşi)

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI ALBA
— La staţia Mandra Oltului (din care 3 meseriaşi)

— La staţia Codlea (din care 4 meseriaşi)

Aceşti meseriaşi vor fi 3 zidari, un fierar, 2 tâmplari şi
dulgher, împărţiţi
proporţional.
DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI BACĂU
— La staţia Făurei, pentru dublarea liniei Roseti-Făurei

— Pentru staţia Bacău

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI COVURLUI
— Pentru digul Roseti-Făurei (la râul Buzău)

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI PUTNA
— La digul Roseti-Făurei (la râul Buzău)

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI BUZĂU
— La digul Roseti-Făurei (la râul Buzău)

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI BRĂILA
— La depoul şi staţia Buzău

— La staţia Făurei

— Pentru refacerea liniei Sihlea – Focşani

— Pentru balastiera Tifeşti

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI NEAMŢ
— Pentru dublarea liniei Buzău – Mărăşeşti
DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI RÂMNICU SĂRAT

— Pentru balastiera Tifeşti

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI TECUCI
— La refacerea liniei Sihlea – Focşani

— La balastiera Adjud

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI BAIA

— Pentru staţia Paşcani

DE LA PREFECTURA JUDEŢULUI HUNEDOARA
— La Deva, la construcţia liniei Deva – Brad

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 86 – 89).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL MINISTRULUI

Nr. 6 713 3 august 1941

cifrat şi expediat ss. C. Balaban

TELEGRAMA – CIFRATĂ – FULGER TOATE PREFECTURILE

Urmare la nr. 6 713 din 2 august1 941:

Binevoiţi a lua măsuri ca şi evreii stabiliţi ulterior în judeţul Dvs. şi netrecuţi în tabelele Cercului de Recrutare să fie scoşi la muncile de folos obştesc.

Totodată, se face cunoscut că toţi evreii întrebuinţaţi la munci vor fi plătiţi zilnic 25 lei hrana şi 10 lei întreţinere, adică şi cei întrebuinţaţi de Prefecturi, în afara celor daţi la lucrările C.F.R. şi cei 1.000 puşi la dispoziţia Serviciului Tehnic al Judeţului.

Conform ordinului Domnului General Ion Antonescu, dacă nu muncesc cum trebuie, nu li se dă mâncare, nici nu sunt lăsaţi să primească sau să cumpere.

Dacă fug, se împuşcă unul din zece.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT

GENERAL DE DIVIZIE

ss. I. Popescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 95).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL

Nr. 6 933 6 august 1941 cifrat şi expediat ss. C. Balaban

TELEGRAMA – FULGER – CIFRAT A MARELE CARTIER GENERAL ESALONUL I Domnule General Tătăranu

Prefectul judeţului Soroca raportează următoarele:

„Judeţele Cernăuţi, Storojineţ şi Hotin au trimis toţi evreii din acest judeţ pentru a fi trimişi peste Nistru.

Autorităţile germane refuză trecerea evreilor peste Nistru, înapoind şi pe cei trimişi din judeţul nostru.

Am dispus înapoierea evreilor în judeţele respective.

Rog daţi dispoziţii acelor judeţe pentru a trimite evreii în lagărul din judeţul lor. În judeţul Soroca avem deocamdată două lagăre, la Soroca şi în comuna Rubleniţa, şi nu este posibilă internarea lor, având deja noi un număr destul de mare”. Ştiu că această operaţiune trebuia făcută.

Cred că această chestiune trebuie prezentată Domnului General Ion Antonescu. MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT

GENERAL DE DIVIZIE

ss. I. Popescu

Nr. 6 933 6 august 1941

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 99).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL MINISTRULUI

Nr. 7.000

7. VIII.1941

TELEGRAMA CIFRATĂ FULGER

TOATE PREFECTURILE

Luaţi măsuri ca rabinii şi şefii de comunităţi israelite internaţi sau refugiaţi ca ostateci să poată veni la Bucureşti, pentru a primi dispoziţiuni de la Dl. Filderman,

Preşedintele Comunităţii Evreieşti din Vechiul Regat, cu privire la subscrierea evreilor la împrumutul pe care-l lansează acum Ministrul de Finanţe.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT
GENERAL DE DIVIZIE
ss. I. Popescu
Nr. 7.000 7 august 1941
cifrat şi expediat ora 18, 45
ss. indescifrabil
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 101).

ROMÂNIA MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL
Nr. 7 388
cifrat şi expediat ora O, 45
15 august 1941 ss. indescifrabil
Telegrama Fulger Cifrată
Lagărul Tg. Jiu
Din ordinul Domnului Ministru al Afacerilor Interne;

Evreul Hună Grunberg din oraşul Focşani, care a dat 20.000 lei şefului de poliţie Ignat Milea, pentru că s-a purtat bine cu evreii, se internează în Lagărul Tg. Jiu.

Acest evreu este bănuit şi de activitate comunistă, fiind socrul lui Aurel Mungiu, comunist aflat în slujba Sovietelor, ce se bănuieşte că ar fi fost lansat cu paraşuta de avioanele sovietice şi ar fi adăpostit prin grija socrului său.

SECRETAR GENERAL ss. Colonel N. Pătruţoiu
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 101).

ROMÂNIA
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL Nr. 16 898 15 august 1941 cifrat şi expediat ss. C. Balaban
TELEGRAMA – FULGER – CIFRATĂ
LAGĂRUL TG. JIU
La nr. 5 995 din 13 august 1941;

Cei doi rabini comunişti nu se eliberează.

SECRETAR GENERAL

ss. Colonel N. Pătruţoiu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 112).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL

Nr. 7 251 20 august 1941

cifrat şi expediat ss. C. Balaban

TELEGRAMA – CIFRATĂ – FULGER

TOATE PREFECTURILE (MAI PUŢIN CELE DIN BASARABIA ŞI BUCOVINA) Am onoare a vă aduce la cunoştinţă următoarele:

Din informaţiuni, trupele sovietice, înainte de a se retrage din Basarabia şi Bucovina, au recrutat o serie de agenţi din mijlocul populaţiei basarabene, care au primit o pregătire specială, având misiunea de a da foc recoltei, a se deda la acte de terorism şi a nota persoanele care au manifestat o atitudine neromânească la revenirea autorităţilor româneşti.

Aceşti agenţi sunt organizaţi în echipe de câte 10 oameni, puşi sub conducerea unui şef. Şeful echipei are puteri discreţionare asupra subordonaţilor săi, putând chiar să-i execute în cazul când nu vor aduce la îndeplinire însărcinările primite.

O asemenea echipă a şi fost prinsă pe teritoriul judeţului Cahul.

Vă rugăm să binevoiţi a da dispoziţiuni urgente organelor în subordine pentru a depune toată vigilenta, pentru a identifica şi aresta pe aceşti indivizi, care poate au trecut şi în judeţul Dvs.

p. SECRETAR GENERAL ss. Maior E. Plesnilă

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 121).

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL SECRETARULUI GENERAL

TELEGRAMA – FULGER – CIFRATĂ

PREFECTURA JUDEŢULUI IAŞI

Permiteţi venirea la Bucureşti a delegaţilor comunităţilor evreieşti din Iaşi, Bivolari, Podul Iloaiei şi Tg. Frumos, în vederea organizării acţiunii pentru subscrierea la împrumutul reîntregirii.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT GENERAL DE DIVIZIE ss. I. Popescu

Nr. 17 208

21 august 1941

cifrat şi expediat ss. C. Balaban

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 133).

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CABINETUL SECRETARULUI GENERAL

Nr. 10 009

13 octombrie 1941

cifrat şi expediat ora 20, 30

ss. indescifrabil

TELEGRAMA – FULGER – CIFRAT

TOATE PREFECTURILE

Rugăm luaţi măsuri ca evreicele să fie întrebuinţate, în cadrul muncii de folos obştesc, la confecţionarea diverselor lucruri pentru armată: mănuşi, ciorapi, tricotaje etc.

MINISTRU SUBSECRETAR DE STAT

GENERAL DE DIVIZIE

ss. I. Popescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 154).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE CABINETUL MINISTRULUI

Nr. 13 617

20 ianuarie 1942 cifrat şi expediat ss. C. Balaban

TELEGRAMA – FULGER – CIFRAT

1. TOŢI PREFECŢII DE JUDEŢ

2. DOMNUL GENERAL CALOTESCU C., GUVERNATORUL BUCOVINEI

3. DOMNUL GENERAL VOICULESCU, GUVERNATORUL BASARABIEI

Se transmite pentru executare, adresa nr. 140 A din 20 ianuarie 1942 a Ministerului Propagandei Naţionale.

D.O.

DIRECTOR DE CABINET ss. Maior E. Plesnilă

COPIE

Am onoare a vă ruga să binevoiţi a dispune:

1. Comentarea zilelor de rebeliune: 21, 22 şi 23 să se facă într-un mod sobru, arătându-se acţiunea rătăcită a câtorva indivizi ce voiau să atragă tineretul pe căi ce căutau să lovească în unitatea şi existenţa naţională a României.

Cuvântul „Rebeliune” va fi exclus din comentarii. Nu se face nicio aluzie la mişcarea legionară. Se va reliefa ţinuta armatei şi strădania Domnului Mareşal Antonescu de a salva tara, ce era să fie târâtă în prăpastie.

2. Nu se va scrie nimic cu privire la: iarna grea; viscolul ce bântuieşte ţara; îngheţul Dunării, traficul pe căi feroviare, fluviale şi maritime; în general niciun comentariu asupra temperaturii, zăpezii sau vremii rele. Nu sunt admise nici măcar ştirile sportive, cu privire la patinoare, piste de bob, schiuri etc.

3. Ziua de 24 ianuarie va fi comentată, vorbindu-se de actul Unirii, fără să se facă vreo aluzie la Ardealul sau Cadrilaterul cedat.

4. Nu este admis niciun comentariu politic, militar sau economic cu privire la Turcia. Publicaţiile vor însera doar telegramele Rador, D.N.B. şi comunicatele oficiale ale guvernului.

5. Nu sunt admise comentariile cu privire la noul regim al pâinii.

6. Să nu se comenteze în niciun fel hotărârile

autorităţii de Stat şi nici acele ale instanţelor judecătoreşti.

7. Nu sunt admise comentarii care atacă hotărârile guvernului în ceea ce priveşte problema monetară, agrară sau economică.

8. Se observă călcarea normativelor în ceea ce priveşte comentarea liniilor principale de comunicaţie. Exemplu: „Cuvântul” din Brăila a scris articolul „Şoseaua Brăila – Galaţi din nou de actualitate”.

9. Se observă călcarea normativelor în ceea ce priveşte ne-aprobarea reclamei prin ziare cu privire la artista de cinematograf Marika Rökk – unguroaică; şi această călcare de normative o face chiar ziarul „Bucovina”.

10. Se reamintesc normativele cu privire la ne-atacarea Ungariei.

11. Rugăm trimiteţi fulger situaţia tirajului şi retururilor publicaţiilor din judeţul Dvs.

COMUNICAT:

— Tuturor Prefecţilor de Judeţ

Nr. 13 617

20 ianuarie 1942

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 176 – 177).

Cabinetul Domnului Secretar GI. Mădârjac

1 624 din 14 iunie 1942 Cifrat

13 iunie 1942 ss. indescifrabil şi trimis Domnului Ştefănescu de la Cabinetul Domnului col. Madârjac Ora 13, 40

NOTĂ

Suntem informaţi că în Capitală şi în întreaga ţară s-a strecurat un însemnat număr de agenţi sovietici cu scopul de a produce acte de sabotaj.

Ei folosesc actele militarilor români căzuţi pe front sau făcuţi prizonieri, având aceleaşi semnalmente.

Sunt ajutaţi în această activitate şi de faptul că parte

din ei umblă în uniformă română.

Ei au făcut imediat legătura cu agenţii comunişti din ţară care activează în acest sens, fiind plasaţi în apropierea uzinelor şi fabricilor şi parte din ei chiar în regiunile petrolifere.

Este necesară executarea unui control serios a tuturor lucrătorilor din fabrici militarizate, precum şi intensificarea controlului în regiunile petrolifere, unde prin satele, din apropierea instalaţiunilor de forat, s-au putut cu uşurinţă plasa cu ajutorul banilor pe care îi au asupra lor.

Pentru cuprinsul Capitalei s-au luat măsuri prin circumscripţiile de poliţie.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 184).

STRICT SECRET FULGER

MINISTERUL PROPAGANDEI NAŢIONALE

Cenzura Centrală a Presei Nr. 4 036 A/17.I.1943 Cifrat şi expediat

Ora 23, 30

ss. indescifrabil

TELEGRAMĂ

către

TOATE PREFECTURILE DE JUDEŢE DIN ŢTARĂ ŞI GUVERNĂMINTELE BUCOVINEI, BASARABIEI ŞI TRANSNISTRIEI Biroul Cenzurii Presei

Am onoare a face cunoscut că, în legătură cu întrevederile şi discuţiunile ce au avut loc la Marele Cartier General al Führerului, ziarele vor putea face următoarele comentarii:

1. Întâlnirea nu a fost o simplă vizită protocolară, ci un pas nou în poziţia diplomatică a celor două Ţări în vederea apărării şi clădirii noii Europe.

2. Se vor scoate în evidenţă cordialitatea, înţelegerea şi adâncirea schimbului de vederi.

3. Germania este conştientă de jertfele aduse de România cauzei comune, jertfe pe care poporul german le

cinsteşte în mod deosebit, astfel că a fost normal să se discute, cu acest prilej, compensaţiile morale şi economice ce urmează a se recunoaşte Ţării noastre.

4. Ca normativ se vor lua articolele apărute în presa din Capitală, cu acest prilej, în ziua de 16 ianuarie a.c.

ŞEFUL CENZURII CENTRALE A PRESEI, lt. Colonel Magistrat ss. D.D. Athanasiu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.89, f. 188).

— 5 – Í1942 – 19441 – CAZUL GENERALULUI IOSIF IACOBICI

Şeful Marelui Stat Major General

No. 50 confid. pers. din 8.I.1942

Confidenţial-Personal Secret

REFERAT pentru

DOMNUL MAREŞAL ANTONESCU

Împrejurările ultimelor zile au făcut că n-am avut ocazia – fără a vă deranja – de a raporta verbal aprecierile mele, în ceea ce priveşte situaţia noastră militară, care s-a schimbat atât de brusc prin scrisoarea adresată de Führer Domniei Voastre, în ziua de

29 decembrie 1941.

Am luat cunoştinţă de originalul acestei scrisori în ziua de 2 ianuarie, când mi-aţi trimis-o prin Şeful Cabinetului Dvs. Militar.

Dat fiind hotărârea Dvs. anterioară, de a reorganiza armata pe timpul iernii şi a primăverii, comunicată înaltului Comandament Militar german, cu sublinierea că în acest timp nu se va putea conta pe armata română în scopuri operative, am fost complet surprins de perspectiva participării armatei române cu „numeroase divizii”, la primăvară, la proiectata ofensivă germană contra bolşevicilor.

La convocarea din ziua de 4 ianuarie la amiază, înainte de a vă putea supune aprecierea posibilităţilor noastre în această privinţă şi propunerile mele respective,

bazate pe studiile făcute la Statul Major General al Armatei în ziua de 3 ianuarie, ne-aţi comunicat că socotiţi o participare la ofensiva din primăvară cu o forţă în valoare de 10 Divizii, urmată, mai târziu, de un al doilea eşalon de forţe.

Totalul forţelor ce ar trebui să participe conform dorinţei Dvs. la campania din 1942, contra bolşevicilor, înseamnă deci aproximativ 15 Divizii, adică aproape totalitatea armatei reorganizate sau aproape 3/4 a celei neorganizate.

Fără a-mi fi putut justifica mai amplu părerea mea, v-am rugat în această şedinţă de a nu socoti primul eşalon decât în valoare a 8 Divizii, căci aceasta era cifra maximă, care o socoteam că corespunde situaţiei noastre actuale, în urma studiilor făcute în ajun la Marele Stat Major General al Armatei.

Justificam – extrem de sumar – propunerea mea prin nepopularitatea acestui război, departe de graniţele ţării, precum şi prin problema siguranţei militare faţă de Ungaria.

În după-amiaza zilei de 4 ianuarie, cu ocazia orientării de către Adjutantul Führerului asupra situaţiei de pe Frontul de Est, bănuind, bazat pe o observaţie a Dvs., că veţi răspunde în scris Führerului prin adjutantul trimis, mi-am mai permis a vă ruga a nu lua faţă de Führer, deocamdată, nicio obligaţie în ceea ce priveşte al doilea eşalon de forţe;

aceasta pentru a nu se da de România o poliţă în alb şi pentru a vă putea supune anticipat părerile Marelui Stat Major General al Armatei.

În cele ce urmează, supun hotărârii Dvs. aceste aprecieri şi rezultatul, în linii mari, ale studiilor Marelui Stat Major General al Armatei în ceea ce priveşte situaţia creată prin scrisoarea Führerului din 29 decembrie 1941.

Socotesc ca imposibilă o revenire asupra promisiunii

participării la ofensiva din primăvară.

De altfel, dezvoltarea situaţiei militare în Crimeea, deci într-o regiune ce, prin apropierea ei de ţara noastră şi de Transnistria, ne interesează direct, ne-a silit deja – atât pentru a contribui la sprijinirea forţelor corpului nostru expediţionar, cât şi pentru a face faţă unui imperativ al camaraderiei de luptă faţă de armata germană – a angaja direct două divizii (10 şi 18) în bătălia din Crimeea şi a ţine gata o altă Divizie (l-a), în regiunea Vest Dniepropetrowsk, pentru o eventuală intervenţie în luptele de pe Frontul de Est.

Consider aceste forţe, primele ce vor aparţine armatei destinată să participe la ofensiva din primăvară, şi a cărei forţă totală cred că ar trebui să fie în principal, cât mai minimă posibilă.

Această dorinţă de principiu o justific cum urmează:

1. Înţelegerea cu înaltul Comandament german, ce a intervenit în cursul operaţiunilor din Basarabia, a rezervat Armatei române, exceptând forţele Corpului Expediţionar, numai rolul de ocupaţie în spatele frontului de luptă. Că înaltul Comandament german nu conta până la sfârşitul lunii decembrie pe o participare masivă a Armatei române la campania din primăvară, a mai fost confirmat prin acordarea sprijinului ei în vederea reinstruirii armatei, legată de reorganizarea şi mai ales de acţiunea întineririi.

Faptul că înaltul Comandament german se împăca cu această situaţie mi-l explic prin dăinuirea tendinţei, manifestată şi înaintea începerii campaniei din vara anului 1941, de a întrebuinţa în luptă cât mai puţine braţe române spre a le avea libere pentru muncile agricole.

Or, este evident că importanţa economică a ţării noastre, pentru conducerea războiului comun, creşte cu atât mai mult, cu cât el se prelungeşte. Ieşirea noastră din acest rol cu caracter predominant economic, pentru a participa mai masiv la luptă, nu o văd prin urmare

justificată, decât în cazul unor necesităţi operative absolute, provocate de o schimbare esenţială a situaţiei strategice. Or, situaţia strategică de pe Frontul de Est considerată de înaltul Comandament german, cum rezultă atât din scrisoarea Führerului, cât şi din referatul verbal al Adjutantului său, nu este nicidecum ameninţătoare. Din contră, se socoteşte că în anul 1942 Armata bolşevică, slăbită mult prin disperata-i încercare de a schimba situaţia în momentul de faţă, va fi o pradă sigură a operaţiunilor ofensive germane.

Necesităţi operative nu forţează deci Armata germană a face apel la colaborarea operativă a Armatei române în primăvara 1942.

2. Trebuie relevat că operaţiunile ce ar depărta mult forţele noastre de ţară ar găsi greutăţi de alimentare, provocate de dotarea noastră modestă în mijloace moto, cu atât mai mari, cu cât forţa noastră operativă ar fi mai mare. Nu dispunem nici de mijloace suficiente de transport aerian, absolut necesare în asemenea operaţiuni. Şi din acest punct de vedere se impune, deci, moderaţie la participare.

3. Cum am mai raportat pe scurt verbal, cred că trebuie ţinut seama şi de faptul că românul nu se bate bucuros departe de ţara sa; în acest sens participarea la ofensivă, ce duce forţele noastre departe de ţară, nu este populară. Ştiu că acest curent va putea fi şi va fi învins, dar tot mă tem de o influenţă a lui nefastă asupra capacităţii de luptă a Diviziunilor noastre, mai ales având în vedere că majoritatea lor se vor prezenta, în urma grabnicei intervenţii, neinstruite şi mai ales neîntinerite.

4. Un alt şi foarte puternic motiv care mă face a propune cât mai multă moderaţie la fixarea forţelor armatei expediţionare este situaţia noastră militară faţă de Ungaria. Nu că m-aş teme de o acţiune imediată, care o cred, pe durata războiului în curs, aproape exclusă; mă

tem însă că tineretul, care voim să-l pregătim temeinic, va cădea pe plaiurile îndepărtate ale Rusiei bolşevice, lipsindu-ne foarte mult în cursul socotelilor cu Ungaria.

O eventuală participare în 1942 a Ungariei în forţă egală cu noi la operaţiile pe Frontul de Est n-ar însemna eliminarea totală a acestui pericol, căci socotesc că:

— Masa ostaşilor bine instruiţi ai Ungariei este mult mai mare ca a noastră, dat fiind lunga noastră perioadă antebelică de economii bugetare;

— Că pierderile noastre suferite până acum sunt mult mai mari ca cele ungureşti;

— Că se ştie că Corpul Expediţionar ungar a consumat în mare parte tot români;

— Nicio M.U. din planul de mobilizare al Ungariei nu a fost utilizată. Corpul Expediţionar a fost creat din unităţi ad-hoc.

5. În sfârşit, mai trebuie socotită situaţia noastră internă care – cu toate măsurile luate – se caracterizează printr-o renaştere a activităţii legionare, ce ar putea provoca din nou, abil folosită de propaganda comunistă, dezordine internă, ce cere prezenţa în ţară a unei forţe armate suficiente.

Presupunând că veţi admite, total sau parţial, temeinicia argumentelor de mai sus, propun, în principiu, următoarele măsuri militare ce decurg din participarea noastră în primăvară la operaţiunile de pe Frontul de Est:

a. Reorganizarea armatei se amână până după terminarea războiului. În ceea ce priveşte reorganizarea de detaliu a M.U. se va căuta a realiza treptat tot ce se poate, bazat pe posibilităţile materiale şi personale, prezente şi viitoare.

b. Se va menţine şi urmări ideea întinerirei şi reinstruirea armatei.

Cele două contingente 1942 şi 1942 bis vor fi deci încorporate la 10 februarie, menţinându-se repartiţia

proiectată. Accelerarea, foarte dorită, a încorporării nu este posibilă decât într-o măsură neînsemnată (câteva zile) dată fiind nevoia îndrumării personalului de instrucţie ce este în curs cu ajutorul armatei germane.

c. Armata de expediţie să fie deocamdată formată numai din Diviziile aflate în ocupaţie (1, 2, 4, 10 şi 18) şi de actualul Corp Expediţionar (Brigăzile 1 şi 4 Mixte Munte şi Brigăzile 5, 6 şi 8 Cavalerie).

Brigăzile de Cavalerie ale actualului Corp Expediţionar să treacă, pe măsura schimbării lor, prin diviziile de Infanterie, pentru refacere, ca trupă de ocupaţie în teritoriul ocupat.

Ca un al doilea eşalon al armatei de expediţie să se mobilizeze Diviziile, ce nu şi-au dat tributul lor în campania 1941: Diviziile 19 şi 20.

Pentru ca ele să se poată închega şi instrui timp de vreo 20 zile şi pentru a putea ajunge până la sfârşitul lunii martie pe teatrul de operaţiuni. Mobilizarea lor este urgentă, trebuind ordonată imediat.

d. Propun a se încredinţa comanda armatei expediţionare Generalului Macici, dat fiind că marea majoritate a Diviziilor aparţin Armatei l-a. Mobilizarea şi plecarea Comandamentului va avea loc în acelaşi timp cu Diviziile 19 şi 20.

e. Alte forţe deocamdată să nu fie luate în considerare, pentru a fi trimise în afara graniţelor ţării, exceptând Brigăzile 2 şi 3 Mixte Munte, ce ar trebui să schimbe Brigăzile 1 şi 4 Mixte Munte, după ce recruţii vor deveni mobilizabili, deci la începutul lunii iunie. Acest termen ar trebui să fie data cea mai apropiată, când s-ar putea o eventuală mărire a forţei armatei expediţionare dacă situaţia strategică ar cere-o în mod imperativ.

f. În locul Diviziilor absente din Transilvania şi Banat (Diviziile 1, 18, 19 şi 20) să trecem în garnizoanele cele mai mari, ca garanţie pentru ordinea internă, 2 Divizii din

Oltenia şi Muntenia (Divizia Grăniceri şi a 13-a).

Cu onoare vă rog să binevoiţi a hotărî asupra propunerilor principiale ale acestui referat, pentru a se putea lua măsurile de execuţie.

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR GENERAL

GENERAL DE C.A. ADJ.

ss. Iosif Iacobici

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 266 – 268).

[COPIE]

Confidenţial-Personal

Nr. 102

17 ianuarie 1942

GENERAL DE C.A. ADJ. IOSIF IACOBICI

către

DOMNUL CONDUCĂTOR AL STATULUI

Am onoarea a raporta că observaţiile, ce le primeşte în continuu Marele Stat Major şi în special ordinul Dvs. nr. 12/S din 15 ianuarie 1942, prin care am fost personal observat, mi-au dat impresia că nu mă mai bucur de încrederea dvs.

În acest caz prefer a pleca de la conducerea Marelui Stat Major General.

Pentru aceasta am întocmit alăturatul memoriu şi vă rog să binevoiţi a decide.

GENERAL DE C.A. ADJ.

ss. Iosif Iacobici

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 272).

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR GENERAL

SECRET

Confidenţial – Personal

MEMORIU

ANEXA LA RAPORTUL NR. 102 DIN 17 IANUARIE 1942

MEMORIU

prin care justific cererea mea, de a fi desărcinat din

funcţia de Şef al Marelui Stat

Major General

Multiplele motive, ce mă fac a cere desărcinarea mea din funcţia de Şef al Marelui Stat Major General, se grupează în două categorii:

I. Cele în legătură cu răspunsurile ce-mi incumbă – conform legilor – faţă de Conducător, de naţiune şi de conştiinţa mea, în ceea ce priveşte conducerea războiului, în actuala lui fază, şi

II. Cele ce se referă la tratamentul – la care este supus Marele Stat Major General şi implicit Şeful lui – de către Domnul Conducător al Statului, într-o măsură ce devine din zi în zi mai nedreaptă.

I

Conform legii pentru organizarea M.A.N., Marele Stat Major General are în atribuţiile sale „pregătirea planurilor de război”.

Şeful lui are datoria de a le concepe şi poartă întreaga răspundere. Dacă concepţia lui nu este aprobată.

— Sau el se supune concepţiei ce-i este impusă, fără însă a scăpa de răspundere.

— Sau el trebuie să tragă consecinţele.

În momentul de faţă nu pot încă afirma în mod sigur, dar am indicaţiuni puternice că mă găsesc faţă de Domnul Conducător al Statului în divergenţă de părere, asupra concepţiei participării armatei române la campania din primăvară. Ceea ce este însă sigur este faptul că nu mi s-a dat ocazie de a-mi face datoria, căci n-am fost nici măcar ţinut la curent cu fazele unui schimb de vederi, cu privire la viitoarele evenimente şi cu intenţiunile Domnului Conducător al Statului, astfel că, deşi sunt în perspectivă evenimente mari, totuşi plutesc într-o ambianţă de completă nesiguranţă, dăunătoare pregătirilor şi întregii activităţi de iarnă a Armatei, după cum rezultă din cele ce urmează:

Sunt exact două săptămâni – 2 ianuarie – 16 ianuarie – de când am aflat din originalul scrisorii Führerului către Domnul Conducător al Statului, de o ofertă de participare a Armatei române la campania din primăvară, de pe Frontul din Est, „cu numeroase

Divizii”.

Domnul Mareşal Conducător al Statului, în ziua de 4 ianuarie, cu ocazia unei întruniri de natură administrativă (greutăţile de evacuare şi aprovizionare în Crimeea), şi-a exprimat hotărârea de a participa în primăvară la campania contra bolşevicilor, cu un prim eşalon de 10 Divizii, urmat de un al doilea de 5 – 6 Divizii, după cum mi-a comunicat Colonelul Davidescu.

Am făcut, în ziua de 4 ianuarie, lapidare obiecţiuni, rugând pe Domnul Conducător al Statului a reduce primul eşalon la valoarea a 8 divizii, iar, în după-amiaza aceleiaşi zile, l-am rugat a nu vorbi faţă de Führer, deocamdată, de un al doilea eşalon.

Printr-un raport nr. 50 din 8 ianuarie 1942 (anexat în copie) am justificat punctul meu de vedere, propunând aprobarea urgentă a mobilizării a 2 Divizii. Nu am primit niciun răspuns la acest raport.

În această ambianţă de nesiguranţă şi imposibilitate de a se lua măsuri concrete (şi urgente faţă de termenul ce vine în considerare), primesc ieri, 15 ianuarie 1942, pe calea unei rezoluţii, comunicată cu nr. 11 S din 14 ianuarie a.c. al Cab. Mil. al Conducătorului Statului Bir. 2, înştiinţarea că Führerul ar fi cerut participarea întregii Armate româneşti la operaţiunile proiectate pentru primăvara viitoare.

Din stilizarea acelei rezoluţii, rezultă intenţiunea Domnului Conducător al Statului de a satisface această dorinţă, fără a se preciza în ce măsură. O indicaţie că ar fi vorba de forţe foarte considerabile, rezultă, de asemenea, din rezoluţia Domnului Mareşal, comunicată prin ordinul

nr. 2 186 M din 14.I.a.c. al Cab. Militar, că trebuie pregătită spitalizarea a „70 – 80 mii răniţi”.

Faţă de această situaţie, sunt dator a sublinia, încă o dată, că nu găsesc nici oportun şi nici posibil a participa la operaţiunile din primăvară, cu mai mult decât o armată în valoare de 8 Divizii. Justific:

— Inoportunitatea prin faptul că Armata nu a putut fi încă reinstruită şi în această situaţie, adică înainte de a se termina opera, hotărâtă de către Domnul Conducător al Statului, a reinstruirii şi întineririi, se prezintă ca un instrument de război, de valoare combativă redusă.

— Imposibilitatea este dată prin faptul că înzestrarea modestă a Armatei române cu mijloace de transport auto şi mai ales cu muniţii o face improprie a pleca, cu aproape totalitatea ei, într-o campanie dusă la 400 – 600 km dincolo de graniţă, având în faţă fluvii lipsite de poduri, iar în spate nicio cale ferată cu randament suficient. În orice caz, ar trebui să avem din partea germanilor garanţia unei dotări bogate, realizată în timp util, cu mijloace auto şi alte materiale, după experienţele de până acum. Faţă de nevoile proprii ale Armatei germane, nu se poate conta pe un sprijin german suficient şi tot aşa de nesigură este şi completarea dotării – în timp util – cu muniţiunile şi materialele necesare.

Situaţia prezentându-se mie, aşa cum am arătat-o, socotesc că s-ar comite o greşeală de a nu spune răspicat înaltei conduceri germane, de pe acum şi cât mai insistent, adevărata stare de lucruri.

Sunt convins că germanii ne vor înţelege, căci ne ştiu la începutul unei perioade intensive de instrucţie, pentru care ne-a dat personal; nu ne vor cere imposibilul şi ne vor păstra neştirbit capitalul nostru politic, rezultând din sacrificiile aduse cauzei comune până astăzi şi din cele ce suntem gata a le suporta şi în viitor.

II

În ceea ce priveşte al doilea grup de motive, care au cauzat acest memoriu, sunt silit a releva că ultimele luni şi mai ales săptămâni, caracterizate printr-o avalanşă de observaţiuni jignitoare la adresa Marelui Stat Major General – şi deci a Şefului, care a şi fost personal observat, prin ord. Cab. Militar nr. 11S din 14 ianuarie 1942 – mă fac să cred că nu mai posed încrederea Domnului Conducător al Statului. Faptul că am putut pierde această încredere în scurtul timp de nici 4 luni, după ce capacitatea mea de ostaş-comandant a fost confirmată în faţa Odessei, mă face să cred că Domnul Conducător al Statului nu este mulţumit cu metoda cu care conduc Marele Stat Major General al Armatei şi mă obligă a justifica această metodă de conducere.

În toată cariera mea militară am condus pe subalternii mei cu bunătate, ferm convins că numai acel şef poate pretinde mult de la subalterni, care ştie să le câştige sufletul; aceasta nu înseamnă că nu ştiu şi nu am ştiut să fiu sever, acolo unde trebuie.

Rezultatele obţinute cu această metodă în cariera mea n-au dat niciodată greş. Cea mai strălucită confirmare am găsit-o prin faptul că, introdus într-o vârstă destul de înaintată, dintr-o armată străină, în mijlocul Armatei române, totuşi am reuşit a câştiga acea încredere – pot risca a spune unanimă – cu care mă mândresc şi cu care mă învredniceşte corpul nostru ofiţeresc şi în special acel al vânătorilor de munte, unde am avut norocul a sta mai mult în serviciul frontului. Este exclus ca metoda aceasta să nu dea rezultate şi la Marele Stat Major General. De fapt, sunt convins că ofiţerii Marelui Stat Major General au dat în tot timpul evenimentelor excepţionale, deci de la 1938 încoace, tot ce pot da. Că s-au comis şi se mai comit greşeli, este inevitabil. Însuşi Domnul Conducător al Statului spune (Cab. Militar nr. 5 366 M din 30 decembrie 1941):

„Roadele greşelilor comise timp de 20 (douăzeci) ani, nu puteau fi decât dezastruoase”.

„Comandamente nepregătite au dus la nepregătirea ofiţerilor… şi, mai presus de toate, trebuie continuate în organizare, comandă, instrucţie, măsuri, acţiune etc.”

„Iată ce aveam de spus pe marginea acestui rechizitoriu teribil, care nu poate lovi pe adevăraţii vinovaţi – oamenii politici şi Regele Carol – care acum stau ascunşi, rod ce au furat, îşi freacă mâinile ca şi alţii să eşueze, pentru ca să arate că nu ei sunt vinovaţi, ci poporul”.

„Realitatea este că poporul este victima”.

Şi cum este victima poporul, sunt victime în acelaşi sens şi ofiţerii, care aparţin acestui popor.

Ofiţerii Marelui Stat Major General lucrează de ani de zile, zi şi noapte, fără duminici, fără sărbători.

Simbol trist al unei munci, împinsă uneori până la sacrificiu, este însăşi moartea fostului şef al M.St.M., Generalul Ioaniţiu.

Este imposibil de conceput ca Marele Stat Major General să n-aibă nicio parte la rezultatul extraordinar ce-l constituie o campanie victorioasă dusă de o armată insuficient pregătită din toate punctele de vedere. Totuşi, pentru acest M.St.M. GI. nu să găsit niciun cuvânt de recunoştinţă, ci numai reproşuri, care, îndrăznesc a le caracteriza, în mare parte nedrepte.

Aşa, de pildă, simţul meu de dreptate nu poate admite ca Marele Stat Major General ar fi vinovat de lipsa de benzină – lipsă care de fapt nici n-a existat, decât sub forma unei crize germane, probabil trecătoare –, cum nu este nici vinovat de degerările ostaşilor (rezoluţia de pe ordinul Cabinetului Militar nr. 2 194 M din 14.I.1942). Spitalele din Bucureşti sunt pline de ostaşi germani degeraţi şi, totuşi, nu cred că Marele Stat Major german poate fi acuzat de lipsă de prevedere.

Operaţiile din Crimeea au loc sub comanda germană; deplasările provocate de ele – ale Diviziilor 10 şi 18 – au fost urgente şi complet neaşteptate; Marele Stat Major General nu putea să le organizeze, de la Bucureşti, mai bine ca întreaga ierarhie a Comandamentului german şi român, prezent la faţa locului: Divizii C de A, Armate.

Marele Stat Major General nu putea nici să oprească declanşarea mişcărilor. Greutăţile ce s-au ivit şi se vor mai ivi, atât la noi, cât şi la germani, sunt inerente unei campanii de iarnă, dusă în spatele Rusiei. Reproşul, făcut Marelui Stat Major General pe acea temă că „face teorie şi stă îngropat în hârtii”, nu este, deci, drept.

De asemenea, nu Marele Stat Major General este vinovat că îmbrăcămintea de iarnă, aflată asupra Armatei 3-a, care este dotată cu toate mijloacele de transport, de care dispune actualmente Armata română, n-a putut ajunge în timp util la destinaţie. Nu trebuie uitat că bătălia de la Odessa nu s-a terminat decât la 16 octombrie, că aveam de transportat muniţie în ţară şi că iarna a început în acest an excepţional de timpuriu.

Comandantul Armatei mi-a comunicat că, faţă de starea drumurilor şi a vremii, n-a putut face mai mult, cu mijloacele de transport de care dispunea. General Dumitrescu este un comandant foarte conştiincios şi cu greu pot crede că execuţia distribuirii ar fi fost „detestabilă”, după cum s-a afirmat.

În ceea ce priveşte grava imputare, ce se face Marelui Stat Major General prin ordinul observator nr. 12/s al Cab. Militar din 15.I.1942, că organele de conducere responsabile ale Marelui Stat Major General „nu pun toată dragostea şi toată pasiunea pe care o reclamă neamul întreg” şi „că se mulţumesc a rezolva problemele numai din birouri şi improvizând de la zi la zi”, îmi permit a arăta, încă odată, că tot personalul Marelui Stat Major General şi mai ales Şefii şi Subşefii se găsesc

într-o muncă încordată şi continuă.

Este însă adevărat că activitatea ofiţerilor Marelui Stat Major General şi în special a şefilor a fost legată mai mult de birouri, dar aceasta este natural într-o perioadă de iarnă, când – după întoarcerea din campanie – s-au pus probleme de organizare ale Armatei, ce, în faza lor iniţială, leagă pe ofiţerul de Stat Major de Birou.

Ţin să relev că, paralel cu aceste lucrări, foarte dificile şi voluminoase, s-a desfăşurat la Marele Stat Major General, sub directa mea conducere, o activitate de care Domnul Conducător al Statului nu a putut lua încă cunoştinţă, decât în mod foarte vag.

Este vorba de instrucţia generalilor, care, deşi m-a prins foarte mult în luna decembrie, în birourile Şcolii Superioare de Război, totuşi m-a pus în contact direct cu aproape toţi generalii, precum este vorba şi de întocmirea unui proiect de ipoteze, realizat la sfârşitul lunii decembrie şi mai ales în luna ianuarie.

Lucrările respective nu aşteaptă decât a fi prezentate Domnului Conducător al Statului.

Dacă se ţine cont că organele de conducere ale Marele Stat Major General nu s-au întors în Bucureşti decât la sfârşitul lunii octombrie, cred că s-a dovedit că nu ne-am pus la un somn de iarnă, ci am muncit şi noi serios, gândit şi organizat.

Ca încheiere, nu pot să nu arăt că am albit în cariera mea militară, tot atât de lungă ca a Domnului Conducător al Statului, în muncă şi cinste, fără a avea nevoie, până acum, de o vorbă aspră de stimulare.

Demnitatea mea de ostaş bătrân mă sileşte însă astăzi de a mă apăra şi de a apăra şi pe subalternii mei, în contra loviturilor pe care le primesc, în cea mai mare parte – după ferma mea convingere pe nedrept – chiar dacă trebuie să o fac prin sacrificiul persoanei mele, căci apreciez că activitatea unui Şef al Marelui Stat Major

General nu se poate dezvolta fructuoasă în atmosfera unei încrederi limitate şi primind lovituri morale.

Ferm convins că am servit pe Domnul Conducător al Statului, de la venirea Domniei Sale la putere, în împrejurări destul de dificile, loial şi fără rezervă, îl rog a hotărî asupra acestei cereri, cum va crede de cuviinţă.

ŞEFUL MARELUI STAT MAJOR GENERAL

GENERAL DE C.A. ADJ.

ss/ Iosif Iacobici pentru conformitate, ss. indescifrabile

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 273 – 276).

4 februarie 1942

DOMNULE GENERAL.

Prin adresa nr. 102/17/I, aţi binevoit a-mi înainta memoriul Dvs. privitor la condiţiunile mobilizării şi participării trupelor române în operaţiunile de la Răsărit, memoriul înaintat Domnului Mareşal Antonescu pe care mi l-aţi trimis în copie şi mie ca Ministru al Afacerilor Străine.

Am luat cunoştinţă de cuprinsul acestui memoriu şi, la rândul meu, vă informez, în calitatea Dvs. de Şef al Marelui Stat Major, asupra acţiunii diplomatice desfăşurată în ultima vreme, ca şi asupra poziţiei pe care a adoptat-o Guvernul în chestiunea operaţiunilor militare de la Răsărit.

1. Acţiunea diplomatică a fost totdeauna preocupată – de îndată ce acţiunea militară la Răsărit a dus la redobândirea Basarabiei şi Bucovinei – de chestiunea Transilvaniei.

Prin memorandumul din 15 septembrie 1941 – memorandum înaintat Domnului Ministru von Killinger fără concluziuni încă din luna iulie 1941 – am declarat caduc actul de la Viena din 1940.

2. În discuţiunile pe care le-am avut la Berlin atât cu Führerul Adolf Hitler cât şi cu Riechsmareşalul Göring şi Dl. Ministru von Ribbentrop, am reperat constatarea

caducităţii actului de la Viena, arătând că acest act nu este numai izbit de caducitate formală, prin însăşi voinţa unilaterală a Ungariei care, de la 1940 şi până azi, a arătat în mod reiterat că nu respectă stipulaţiile lui, dar că actul de la Viena este un tratat inaplicabil prin înseşi condiţiile creaţiunii lui.

Actul de arbitraj de la Viena nu este un tratat de pace ci un act de război, care urmărea să asigure petrolul Germaniei, să pregătească acţiunea militară din Balcani şi să deschidă o posibilitate de apărare pe versantul apusean al Carpaţilor împotriva unei eventuale invazii ruseşti.

Aşadar, este un act de război şi nu un act de pace.

Problema Transilvaniei a constituit pentru Guvern o preocupare continuă şi, dacă pe Dvs. ca Şef al Marelui Stat Major vă interesează, vă ţin la dispoziţie întreaga acţiune diplomatică desfăşurată între luna iulie şi luna decembrie a acestui an [1941], cu toate notele diplomatice şi intervenţiunile ce am făcut, pentru ca să vă daţi seama şi Dvs. că preocuparea continuă a acţiunii noastre diplomatice a fost de a arăta că Neamul Românesc nu va renunţa niciodată la drepturile sale asupra Transilvaniei şi că nu consideră actul de la Viena decât ca un moment trecător, nedrept şi jignitor pentru Naţiunea Română.

În aceiaşi arhivă diplomatică figurează şi convorbirile diplomatice pe care le-am avut în acest timp cu reprezentanţii Guvernului Reichului la Bucureşti şi Berlin.

Aşadar, Transilvania şi raporturile cu Ungaria au constituit şi pentru Guvern preocuparea fundamentală în acţiunea noastră diplomatică.

3. Era foarte natural ca problema potenţialului militar al României, în raport cu potenţialul militar al Ungariei, să ne preocupe deopotrivă, întrucât realizarea drepturilor noastre asupra Transilvaniei, pe care trebuie cu orice preţ să le dobândim, trebuie să fie urmărită mai ales pe plan militar, fiindcă nu buie să contăm numai pe

acţiunea diplomatică pentru restabilirea drepturilor noastre.

Încă din luna mai am discutat pe aceste baze cu reprezentanţii Guvernului Reichului în România sau cu trimişii speciali ai Guvernului Reichului.

Preocuparea constantă în această direcţie a fost de a procura Amatei noastre armamentul şi materialul de război pentru a-i putea asigura cel puţin o egalitate de potenţial militar cu Ungaria.

Când Generalul Thomas, Secretarul de Stat Körner, Ministrul de Finanţe von Krösig, Ministrul Clodius şi Mareşalul Keitel au fost la Bucureşti, am discutat cu fiecare dintr-înşii problema înzestrării noastre militare pentru a ne asigura un paralelism de înarmare care să nu fie niciodată inferior situaţiei militare a Ungariei.

Cu prilejul vizitei de la Berlin am discutat acest lucru cu Dl. Ministru von Ribbentrop, cu Reichsmareşalul Göring şi cu Führerul Adolf Hitler, stabilind cu Dl. Ministru Clodius şi cu Secretarul de Stat Körner înseşi condiţiile de livrare ale armamentului necesar ţării noastre.

Tuturor reprezentanţilor şi conducătorilor Reichului la Bucureşti sau la Berlin, începând din luna iunie şi până azi, în care vreme armamentul, materialul nostru de război şi efectivele au scăzut din cauza Războiului de la Răsărit, tuturor le-am repetat formula:

Un Guvern Român care nu ar lupta şi pentru a obţine tot ceea ce reclamă apărarea naţională împotriva Ungariei şi pregătirea revendicărilor drepturilor româneşti asupra Transilvaniei de Nord nu ar fi decât un Guvern care nu şi-ar face datoria nici faţă de istorie, nici faţă de răspunderile personale.

Şi acest lucru Mareşalul Antonescu nu poate să nu-l facă, iar eu personal îl consider şi ca Ministru al Afacerilor Străine şi ca colaborator apropiat al Mareşalului Antonescu, ca o datorie esenţială, pe care, neîmplinind-o,

mi-aş trăda ţara.

Dv. cunoaşteţi greutăţile de furnizare de armament şi material de război în această perioadă de plină efervescenţă militară şi războinică şi vă puteţi da mai bine seama că, obţinând totuşi posibilitatea de import a unor muniţiuni, chiar din alte ţări decât Germania şi procurând material de război din Germania şi teritoriile supuse acesteia, Guvernul român a făcut tot ceea ce putea pentru a răspunde la această îndatorire.

4. Aceiaşi preocupare a stăruit în atitudinea Domnului Mareşal Antonescu şi în poziţia noastră diplomatică, în momentul când s-a pus problema operaţiunilor militare de la Răsărit.

Evident, din punct de vedere militar, România, apărând o zonă de securitate la Răsărit, nu se poate spune că împlineşte un act de agresiune faţă de Rusia, care, în 1940, a cotropit, fără niciun motiv, teritoriile noastre şi pregătea a doua fază a agresiunii sale.

Reducerea potenţialului militar al Rusiei şi colaborarea la prăbuşirea ameninţării ruse era pentru noi un comandament istoric şi imediat.

Şi atâta vreme cât armatele ruseşti nu vor fi complet distruse, constituie pentru noi încă un imperativ serios şi grav, întrucât imperialismul rus, abia dezlănţuit şi abia cunoscut, n-ar mai avea în calea lui nicio rezistenţă şi, unindu-şi strădania cu slavii din Balcani, ar putea pătrunde peste trupul nostru până la Adriatica.

Cu toate acestea, până azi, acţiunea noastră diplomatică n-a făcut absolut niciun act împotriva Rusiei, în afară de aderarea la Pactul Anticomintern sau la celelalte puteri beligerante care luptă alături de Rusia.

Guvernul Român în necesitatea apărării noastre teritoriale, colaborând la acţiunea militară dincolo de Nistru, pentru a-şi crea o zonă de securitate indispensabilă în Marea Neagră şi pentru a îndepărta primejdia unor baze

aeriene din vecinătatea teritoriului său, împiedicând astfel debarcări şi bombardamente continue, nu a făcut faţă de Rusia niciun act de agresiune, ci de legitimă apărare; după cum n-a înţeles să dea teritoriului cucerit, în dauna Rusiei, nicio condiţie juridică de anexiune, mărginindu-se la o ocupaţie de război, condusă de comandantul militar pe lângă care funcţionează un Guvernator civil.

5. Preocupat de apărarea noastră naţională împotriva Rusiei, aş spune de salvarea noastră, şi hotărât să asigure, printr-o acţiune militară, drepturile noastre la Răsărit, Guvernul Român n-a încetat o singură clipă de a face din problema Transilvaniei o problemă fundamentală pentru viitorul nostru după care ne orientăm propriile noastre acţiuni.

Atunci când problema unei noi cooperări româneşti în Rusia s-a pus recent, printr-un mesaj special al Führerului Adolf Hitler către Mareşalul Antonescu, trebuia să răspundem asupra efectivelor, unităţilor şi, în genere, asupra contribuţiei militare pe care o punem la dispoziţia apărării comune împotriva Rusiei şi acţiunii militare de prăbuşire a Armatei ruseşti la Răsărit, am avut totuşi măsura precisă a răspunderilor noastre şi a nevoii de a nu consuma la Răsărit, într-un efort, oricât de necesar şi de sfinţit, tot potenţialul militar, riscând să rămânem faţă de Ungaria într-o gravă stare de inferioritate, mai gravă decât aceea din anul precedent, în care timp noi ne-am diminuat forţele în timp ce Ungaria le-a sporit.

Problema echilibrului care trebuie să existe şi a plafonului de jertfe noi pe care le poate face România în raport cu potenţialul de război ungur a fost criteriul de bază al răspunsului dat în această împrejurare conducătorului Reichului.

Vă anexez un pasaj din scrisoarea trimisă de Dl. Mareşal Antonescu Führerului, din care veţi constata, pusă în proprii termeni, chestiunea potenţialului de război

ungar şi obligaţiunea noastră de a veghea ca niciodată forţa noastră militară să nu se reducă sau să se lipsească de necesarul minimal pentru a putea înfrunta orice încercare a Ungariei.

Textul scrisorii Domnului Mareşal Antonescu către Führerul Adolf Hitler este categoric în această privinţă.

Din toate cele de mai sus, veţi binevoi a vedea, Domnule General, că preocuparea Dv. a fost şi a Domnului Mareşal Antonescu şi a Guvernului şi că problema limitării efortului militar, pentru a ne găsi cândva într-o situaţie inferioară faţă de Ungaria, nu numai că a constituit statornicia şi neşovăitoarea noastră poziţie, dar pe ea se reazemă şi acţiunea noastră diplomatică şi militară.

Am ţinut să răspundem la memoriul Dv., cu toate explicaţiile orale, pe care vi le-am dat atunci când, venind la mine, v-am citit texte, acte şi documente în legătură cu toată această problemă a Sud-Estului şi a raporturilor româno-ungare, pentru că am voit, mai ales, să nu rămână în arhiva Marelui Stat Major un act care, găsit mai târziu de istoricul militar, să poată constitui vreun element de îndoială asupra perfectului acord dintre politica externă a Statului şi politica sa militară – acord care există şi trebuie să existe în Statul nostru – cât şi asupra faptului că, înainte de a primit memoriul Dv., Dl. Mareşal Antonescu şi Ministrul Afacerilor Străine îşi fixaseră deja poziţiunea în privinţa operaţiunilor militare de la Răsărit, tocmai după criteriul pe care mai târziu l-aţi adoptat şi Dv. în memoriul trimis, adică observarea potenţialului militar al Ungariei şi adoptarea plafonului de paralelism, pe care trebuie să-l observăm în rezervarea forţelor.

Oricum, nu numai pentru că m-aţi sesizat în scris, dar ca Ministru al Afacerilor Străine, am considerat de datoria mea ca să vă arăt că, înainte de primirea memoriului Dv., Domnul Mareşal Antonescu, Conducătorul Statului, îşi fixase punctul de vedere în această privinţă, iar Guvernul

făcuse din aceasta o atitudine diplomatică precisă.

6. Folosesc acest prilej ca să vă informez, tot în scris, şi asupra atitudinii politice în raporturile cu Ungaria.

Dv., preocupat să legaţi planurile Marelui Stat Major de acţiunea noastră diplomatică, aţi considerat, la un moment dat, ca necesară o ameliorare a raporturilor cu Bulgaria, întrucât problema militară, capitală, a Statului Român fiind recucerirea Transilvaniei de Nord, liberarea de riscuri pe Frontul de Sud, era de o evidentă necesitate.

Mi-aţi sugerat ca să folosim prilejul trecerii prin România a Şefului de Stat Major bulgar, pentru ca printr-o curtoazie arătată D-sale, să învederăm o voinţă împăciuitoare faţă de Bulgaria pentru a o împiedica să-şi lege interesele sale de ale Ungariei, participând prin aceasta la siguranţa frontierelor noastre, şi mai ales unicitatea frontului eventual.

Doresc să ştiţi în această privinţă că, în afară de faptul că am înlesnit, cum ştiţi, cu cea mai mare grijă ca trecerea prin România a Şefului de Stat Major bulgar să fie făcută în condiţiuni pline de curtoazie pentru demnitarul militar bulgar, dar personal am vegheat ca Directorul Protocolului şi Ministrul Bulgariei la Bucureşti să colaboreze în modul cel mai atent pentru o bună primire pe teritoriul nostru a Şefului de Stat Major bulgar şi, după cum ştiţi, de asemenea i-am înlesnit o vizită la Domnul Mareşal Antonescu.

În sfârşit, cu prilejul vizitei mele la Berlin, întâlnind pe Domnul Popoff, Ministrul de Externe al Bulgariei, am folosit această ocazie, pentru ca să lămuresc şi cu Domnia sa, fără nicio îndoială, voinţa României de a lichida unele probleme de frontieră la Sud, tocmai pentru a-şi putea concentra eforturile sale la Nord.

Acţiunea diplomatică este în curs.

V-am comunicat aceasta, Domnule General, pentru informarea Dvs. şi ca răspuns la adresa nr… şi memoriul

ce mi-aţi trimis. Primiţi, vă rog, Domnule General, încredinţarea unor alese sentimente.

VICE PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI
ŞI
MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE
DOMNIEI SALE
DOMNULUI GENERAL ŞEF AL MARELUI STAT MAJOR

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 269 – 271).

10.I.1944

D-sale Domnului Mareşal Antonescu

În aceste momente istorice, se impunea ca ţara noastră să fi desfăşurat o cât mai vie activitate politică şi externă în scopul asocierii noastre cu puterile vecine şi constituirii unui bloc independent capabil de a revendica existenţa sa faţă de aceia ce ar fi hotărât la Conferinţa de Pace. Se impunea o legătură cât mai strânsă cu Turcia şi Bulgaria şi eventual o cerere colectivă de armistiţiu prin intermediul Turciei, în cazul când s-ar fi considerat – ceea ce are loc acuma – ca germanii nu mai pot ţine pe ruşi departe de hotarele noastre.

23 Noiembrie 1941.

Mult prea târziu, aţi căutat a justifica adevăratul rol al României în acest conflict... şi aţi tolerat acum câteva zile ca un imbecil ca Ilie Rădulescu să scrie articolul cunoscut, prezentându-ne ca agresori şi doritori să... distrugem Rusia bolşevică!

Părăsiţi, deci, pentru Dumnezeu, procedeul de până acum şi ascultaţi şi de sfatul celor bătrâni cu experienţă şi doritori a salva ţara din impasul teribil în care se găseşte.

Nu mai poate fi vorba de trădarea germanilor, atunci când, după sacrificii fără precedent, în oameni şi bani, să nu avem nici securitatea teritorială care a fost punctul de bază al participării noastre la acel faimos pact. Duplicitatea Germaniei de la Viena face a se fi reînnoit cu

prilejul ofertei lor de pace cu Rusia. Planurile dezasperate ce mai făuresc germanii spre a întârzia dezastrul, pe care ei îl văd şi aşteaptă, nu mai cuprind salvarea României şi deci nici ei nu pot să blameze orice acţiune întreprinsă de noi spre a înlătura ocupaţia trupelor bolşevice şi deci distrugerea totală a fiinţei acestei ţări.

Cazul Italiei nu poate fi comparat cu al nostru, din niciun punct de vedere.

— Demersurile noastre trebuie întreprinse cât se poate de urgent şi nu încape a se mai tergiversa, căci orice întârziere îngreunează poziţia ţării noastre.

— Paralel cu aceasta, o vie propagandă de liniştirea spiritelor, de combatere decentă şi cu argumente serioase – fără insultă – a comunismului, arătând necesitatea unei uniuni sacre a partidelor politice care să prepare o consultare populară, inevitabilă, de care va depinde soarta noastră. Campania aceasta, cu caracter obiectiv şi nu personal, urma de mult să o faceţi! Cei ce sfidează nenorocirea prin lux şi furtişaguri şi încarcă vagoane cu troace de la moşii (cazul generalului R. de la Iaşi) spre a le aduce la „adăpost" trebuie pedepsiţi exemplar spre a se da anumite satisfacţii omului necăjit, care din desperare pleacă urechea către propaganda comunistă, abilă exploatatoare a oricăror nemulţumiri! Propaganda comunistă este în mare creştere, trăgând profit din orice greşeală a guvernului nostru.

Cu profund respect, ss. General Iacobici

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 154 – 155).

Domnului Mareşal Ion Antonescu Conducătorul Statului Român Bucureşti

Domnule Mareşal.

Acum cinci săptămâni v-am comunicat24 extrema îngrijorare ce ne cuprindea faţă de continua retragere a trupelor germane în faţa armatelor ruseşti.

Astăzi, din nenorocire, asistăm la o nouă şi

îngrozitoare reluare a înaintării rapide a bolşevicilor şi panica începe a cuprinde multă lume, în primul rând pe cei din Bucovina, Nordul Moldovei şi Basarabia.

24 Vezi *supra*.

Nu mai poate nimeni spera în o reluare a terenului pierdut, căci pare vădit că germanii nu mai pot reţine presiunea inamică!

Este tot atât de evident că trupele noastre, lipsite de tancuri, artilerie specială şi vânători de tancuri, de aviaţia atât de necesară în luptele de astăzi, nu vor putea opune decât o prea slabă întârziere în ocuparea ţării de către bolşevici.

Cu toţii ştim că ocuparea, chiar vremelnică, a ţării de către bolşevici înseamnă imediata deportare şi distrugere a intelectualităţii, burghezilor, agricultorilor cu oarecare stare şi metodica bolşevizare a regiunilor astfel ocupate.

Dacă se va înfăptui zvonul că se completează mobilizarea generală a armatei, vom fi desigur şi bombardaţi, ceea ce va mări panica şi deznădejdea!

Pe de altă parte, Comandamentul Superior german, cu tot calmul aparent ce vrea să arate, este mult prea încurcat şi îngrijorat de ameninţarea unor debarcări, ca să mai poată hotărî menţinerea, cu orice preţ, a ruşilor dincolo de hotarele României. De altfel, lipsa de rezerve importante în spatele frontului, în sudul şi în cotul Niprului, şi lipsa de alte rezerve în nordul Bucovinei spre a contraataca riguros la Berdicev şi Jitomir sunt o tristă dovadă a acestei situaţii!

După distrugerile formidabile ale Berlinului şi celorlalte oraşe mari, se constată la conducerea poliţiei germană un fel de necaz că noi suntem încă „intacţi”. De aceea, ei nu se sfiesc de individualitatea unei invazii parţiale pe teritoriul nostru şi o retragere a lor pe Siret – Delta Dunării, ca primă etapă.

Cât despre soarta sfârşitului acestui măcel, din chiar

cuvântarea lui Hitler, se deduce clar că nu vor să rămână decât „supravieţuitori” şi sinistraţi.

România nu poate rămâne nepăsătoare în faţa eventualităţii unei ocupaţiuni, cât de scurtă, a Sovietelor, căci o ţară mică ca a noastră este distrusă, pe 50 – 100 ani sau chiar pe veci, neavând resursele puterilor mari. Bolşevizarea nivelează şi paralizează toată forţa morală a individului, transformat în şcolar credincios în slujba stăpânului. Veţi cunoaşte că sfaturile de a căuta cu orice preţ o înţelegere – un armistiţiu – cu ruşii nu erau nefondate şi din nenorocire nu există altă scăpare, dacă vrem să rămână o părticică a ţării necotropită de bolşevici. În acest moment grav, germanii nu mai pot să se gândească decât la ei şi deci este inutil să ne cramponăm, ca nişte incapabili, de soarta grea a lor.

Gândiţi-vă la trupele de elită din Crimeea, pe care le sacrificăm şi pe care germanii ni le-au smuls acuma când tot ei cer să sacrificăm şi puţinul rămas. Gândiţi-vă şi la toţi aceia de la Stalingrad, Cotul Donului sacrificaţi fără niciun fel de folos. Revolta şi dezesperarea generală şi aproape unanimă a opiniei noastre publice nu pot decât să mărească posibilităţile propagandei comuniste.

Cu profund respect Comitetul cetăţenesc român ss. General Iacobici

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 155 – 156).

— 6 – [SEPTEMBRIE 19421 – DISPOZIŢII REFERITOARE LA EVREI ŞI COMUNIŞTI

ROMÂNIA MINISTERUL JUSTIŢIEI DIRECŢIUNEA PENITENCIARELOR ŞI

INSTITUTELOR DE PREVENŢIUNE

Serviciul îndrumărilor

Nr. 40 736, 7 septembrie 1942

TELEGRAMĂ

LA PENITENCIARELE:

Aiud, Arad, Alba Iulia, Argeş, Abrud, Braşov, Buzău,

Brăila, Bacău, Botoşani, Beiuş, Brad, Bălţi, Craiova, Constanţa, Caransebeş, C. Lung Moldovenesc, Cernăuţi, Chişinău, Chilia, Cetatea Albă, Cahul, Deva, Dumbrăveni, Dorohoi, Focşani, Fălciu, Fălticeni, Făgăraş, Galaţi, Gorj, Haţeg, Hotin, Iaşi, Işalniţa, Ialomiţa, Ismail, Lugoj, Mislea, Mărgineni, Muscel, Mehedinţi, Ocnele Mari, Oraviţa, Orhei, Ploieşti, P. Neamţ, Plătăreşti, Rădăuţi, R. Sărat, Roman, Romanaţi, Slatina, Slatina Minori, Suceava, Sibiu, Sighişoara, Soroca, Storojineţ, Tg. Ocna, Târgovişte, Timişoara, Turda, Teleorman, Tulcea, Tecuci, Tutova, Tighina, Văcăreşti, Vlaşca, Vaslui, Vaslui Principal, R. Vâlcea.

Raportaţi de urgenţă până în seara zilei de şapte septembrie numele şi prenumele deţinuţilor evrei comunişti condamnaţi la corecţie.

DIRECTOR GENERAL AL PENITENCIARELOR, C. Cernătescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 59, f. 296).

TABLOU

de condamnaţii evrei, condamnaţi pentru comunism la închisoare corecţională

Nr.	Numele şi prenumele	Condamnarea Peniten
1.	Asemberg Simon	4 ani cor [ecţional] Ca
2.	Abramovici Iosif	6 ani cor. Caransebeş
3.	Abramovici Herşl	4 ani cor. Caransebeş
4.	Brümner Eremia	6 ani cor. Caransebeş
5.	Barkeri Isidor	4 ani 6 luni cor. Caran
6.	Brumfeld Iţig	6 ani cor. Caransebeş

7. 8.	Crişan Ionel David Carol	3 ani cor. Caransebe Caransebeş
9.	Dozofan Peretz	10 ani 6 luni cor. Cara
1 0.	Frevelinc Iosif	3 ani cor. Caransebeş
1 1.	Fischman Melic	5 ani cor. Caransebeş
1 2.	Fehidi Iosif	5 ani cor. Caransebeş
1 3.	Făinaru Iszu	8 ani cor. Caransebeş
1 4.	Fişbach Pincas	5 ani cor. Caransebeş
1 5.	Ghitiş Aron	6 ani cor. Caransebeş
1 6.	Gal Moise	3 ani cor. Caransebeş
1 7.	Grüm Alexandru	7 ani cor. Caransebeş
1 8.	Grümberg Leizer	10 ani 4 luni cor. Cara
1 9.	Ghenad Samoilă	4 ani cor. Caransebeş
2 0.	Herer Volf	8 ani 6 luni cor. Caran
2 1.	Herşcovici Desideriu	2 ani cor. Caransebeş

2 2.	Iacob Avram	3 ani cor.	beş

23.	Iţic Pincu	8 ani cor.	beş
24.	Ivaner Hobre Strul	10 ani 6 luni cor.	beş
25.	Iszac Eugen	4 ani cor.	beş
26.	Crentzer Arnold	6 ani cor.	beş
27.	Kreid Ervin	3 ani cor.	beş
28.	Kain Eugen Pavel	3 ani cor.	beş
29.	Kaner Iţic	10 ani 6 luni cor.	beş
30.	Leiba Oise	5 ani cor.	beş
31.	Mandel Moise	3 ani cor.	beş
32.	Mirosnuc Herman	6 ani cor.	beş
33.	Maier Aizic	5 ani cor.	beş
34.	Melber Natan	3 ani cor.	beş
35.	Meldelshon Iosif	5 ani cor.	beş
36.	Mozez Henric	3 ani cor.	beş
37.	Marcu Leizer	5 ani cor.	beş
38.	Müler Eugen	7 ani cor.	beş
39.	Mendelovici Iancu	3 ani cor.	beş

40.	Natan Simon	3 ani cor.	beş
41.	Presban Lupu	2 ani cor.	beş
42.	Rozenveig Ludovic	2 ani cor.	beş
43.	Rozenfeld Alex.	4 ani cor.	beş

44.	Rozemberg Saul	5 ani 5 luni cor.	ş
45.	Şoimberg Saul	6 ani cor.	ş
46.	Solomovici Avram	6 luni cor.	ş
47.	Schwartz Natan	3 ani cor.	ş
48.	Sirota Avram	6 ani cor.	ş
49.	Tihel Mendel	2 ani cor.	ş
50.	Veis Ladislau	4 ani cor.	ş
51.	Vexmer Vili	4 ani cor.	ş
52.	Waehthal Isac	5 ani 6 luni cor.	ş
53.	Kiş Ladislau	5 ani cor.	ş
54.	Stemberg Iancu	4 ani cor.	ş
55.	Botha Ştefan	5 ani cor.	ş
5	Helin Abraham	5 ani cor.	

6.			ş
57.	Iacob Avram	3 ani 10.000 lei amendă	
58.	Pineoş Fişbach	5 ani cor.	
59.	Vaithman Arie	2 ani cor.	
60.	Bercovici Berl	4 ani cor.	
61.	Kalman Solomon	3 ani cor.	
62.	Elembagen Isidor	3 ani cor.	
63.	Farladanschi Gherş	10 ani cor.	
64.	Leibovici Iosif	2 ani cor.	
65.	Sahön Ernest	10 ani cor.	
66.	Averbuch Benţoiu	8 ani cor.	
67.	Bernard Andrei	9 ani cor. 11 luni şi 5.000 lei amendă	
68.	Grumberg Zaharia	5 ani cor.	

69.	Melbert Nathan	3 ani cor.	
70.	Nothan Simion	3 ani cor. 10.000 lei amendă	
71.	Simion Carol	5 ani cor.	

7 2.	Walter Isac	5 ani cor. şi 2000 lei amendă	

DIRECTOR GENERAL AL PENITENCIARELOR, ss. Lăzărescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 59, f. 297 – 298). – 7 – [1940 – 19431 – SITUAŢIA ROMÂNIEI REFLECTATĂ ÎN EMISIUNILE POSTURILOR CLANDESTINE DE RADIO

[1943]

MARELE STAT MAJOR

Secţia a II-a – Serviciul Radio

POSTURILE CLANDESTINE DE RADIO DESPRE ACTELE ŞI REALIZĂRILE REGIMULUI

În general, posturile clandestine de radio în limba română consideră întreaga activitate a guvernului român ca inspirată de-a dreptul de la Berlin. Acesta este firul conducător care se poate desluşi în aproape toate emisiunile clandestine, indiferent de nuanţă şi oricare ar fi subiectul tratat. Sunt doar două excepţii: postul maghiar „Gabor Aron" şi postul clandestin legionar, care de altfel se deosebesc şi ca factură şi ca preocupări de toate celelalte.

Din cercetarea emisiunilor efectuate din octombrie 1940 şi până la 1 iunie 1943 se pot desluşi două teme fundamentale de propagandă, care sunt mereu prezentate în variante diferite, depinzând de pretextul folosit de fiecare dată, dar ducând întotdeauna la aceleaşi concluzii.

Aceste teme fundamentale sunt următoarele:

1. Mareşalul Antonescu a aservit ţara germanilor, din punct de vedere politic, militar şi economic;

2. România nu are ce căuta într-un război împotriva Rusiei.

În timp ce posturile clandestine de factură britanică sau asemănătoare accentuează îndeosebi asupra problemelor de politică externă, asupra problemei Ardealului şi de dedau la atacuri personale împotriva

membrilor guvernului şi mai ales împotriva Domnului Mareşal Antonescu, posturile de nuanţă sovietică sunt în special preocupate să pricinuiască tulburări în România prin îndemnuri la atentate, acte de sabotaj şi să sape moralul armatei prin îndemnuri insistente la dezastre. S-au dat chiar şi reţete practice pentru uzul eventualilor „partizani" români, care au fost învăţaţi cum să prepare diverse amestecuri incendiare, cum să provoace deraierea trenurilor sau oprirea motoarelor de automobile.

Întreaga propagandă anti-românească porneşte însă de la ideea că în ţară există nemulţumiri care trebuie exploatate şi nemulţumiţi care trebuie întrebuinţaţi.

Se poate face observaţia că, în timp ce posturile de nuanţă sovietică – de pildă „România Liberă" – fac o propagandă lipsită de fineţe, de cele mai multe ori de-a dreptul grosolană, întemeiată mai mult pe deducţii decât pe fapte sau pe fapte pur şi simplu inventate, posturile de factură britanică sunt în general mai bine informate, „clandestinul" chiar foarte bine şi prompt informat. Emisiunile acestora din urmă sunt mai închegate şi mai bine argumentate, mai diverse, pentru că se ocupă adesea de chestiuni de amănunt. În măsura în care stă la îndemâna noastră putinţa de a controla veracitatea afirmaţiilor posturile de nuanţă sovietică, ele s-au dovedit cu totul false, cel puţin în ceea ce priveşte unele amănunte despre câteva pretinse dezordini de stradă la Bucureşti.

Pe categorii de idei şi preocupări, emisiunile posturilor clandestine de radio se pot împărţi astfel:

1. Propaganda de ordin politic:
— Intern
— Extern
2. Propaganda de ordin militar
3. Propaganda de ordin economic şi social.

1. PROPAGANDA DE ORDIN POLITIC

Intern

Domnul Mareşal Antonescu este socotit răspunzător atât pentru instaurarea regimului legionar cât şi pentru faptul că „n-a interzis ziarului «Porunca Vremii» să atace mereu pe Nicolae Iorga şi Virgil Madgearu”. De pe de altă parte, Conducătorul este acuzat de duplicitate căci „adăposteşte în propria-i casă personalităţi ale Vechiului Regim, dar interzice ziarelor să publice discursurile D-lor Maniu şi Rădulescu-Motru la înmormântarea lui V. Madgearu şi N. Iorga”. Atitudinea sa faţă de legionari este ilustrată prin aceea că s-a folosit de ei, dar, după ce a adus pe germani în ţară, „îi va trece pe planul al doilea”; iar, faţă de Dinastie, prin aceea că „a răpit Coroanei toate prerogativele”.

Singurele emisiuni în care postul „clandestin” aprobă atitudinea Domnului Mareşal se referă la rebeliune, când „Generalul Antonescu a ripostat dârz la tentativa lui Hitler de a se înscăuna definitiv în România prin uneltele sale legionare”. Se insistă asupra faptului că sosirea ambasadorului von Killinger a fost înadins întârziată pentru „a strica socotelile lui Horia Sima”. „Generalul Antonescu a salvat ţara din mâinile legionarilor, care voiau s-o ducă în prăpastie”, dar n-a putut obţine complicitatea lui von Killinger decât în schimbul unor concesii, şi anume angajarea Armatei române într-un război contra Rusiei.

Vorbindu-se despre opera de guvernământ a Conducătorului, se afirmă că principala ei caracteristică este „mania aplicării de pedepse şi persecuţii, datorită spectrului sabotajelor şi atentatelor la siguranţa statului”. Toate libertăţile au fost desfiinţate pentru ca poporul să poată fi exploatat după dorinţă, în folosul germanilor sau chiar în folos personal.

Unul din motivele de propagandă mult exploatate este problema Ardealului de Nord. Guvernul este învinuit că se dezinteresează de soarta românilor de acolo. „Clandestin” întreabă de ce n-au fost daţi în judecata

naţiunii Gigurtu, Manoilescu şi Valer Pop şi constată că, „prin diversiuni ca detronarea Vechiului Regim, instaurarea legionarilor, distrugerea Gărzii de Fier, persecutarea evreilor şi campania anti-masonică, Mareşalul Antonescu a căutat să treacă neobservată ocuparea Transilvaniei de Nord”.

În ceea ce priveşte colectele de bani şi efecte, rezultatul lor n-a folosit Armatei noastre, ci germanilor din Reich. Iar pedeapsa cu moartea pentru luare de mită a fost înfiinţată tocmai pentru că asemenea abateri au fost constatate printre înalţii funcţionari administrativi ai regimului. „Însuşi Mareşalul Antonescu a primit vila de la Predeal”. Deportările de evrei în Transnistria constituiau o adevărată sursă de venit a oamenilor regimului.

În ţară, din pricina lipsurilor şi terorii, actele de sabotaj şi arestările de „patrioţi” se ţin lanţ. „Mareşalul nu poate ascunde populaţiei toate acestea”.

PROPAGANDA DE ORDIN POLITIC

Extern

„Politica externă a guvernului se limitează la închiderea tuturor ambasadelor din ţările duşmane *Axei*. În schimb, s-au consolidat legăturile cu ţări ca Manciukuo şi San Marino”. Soarta României este definitiv legată de aceea a Germaniei şi Italiei, cu toate că „numai alături de Democraţii România s-ar fi putut face respectată de Hitler”.

Ruperea relaţiilor cu Anglia se datorează faptului că guvernul a acceptat ca România să devină bază de plecare pentru trupele germane.

Călătoria la München a Domnului Mareşal, în mai 1941, nu avea alt scop decât pe acela de a înşela populaţia asupra amiciţiei germano-române. În rezumat, diplomaţia guvernului este socotită nefastă, căci „ne-a angajat într-un război pierdut de la început şi din care nu avem nimic de câştigat; ne-a aliat cu ungurii pentru a ignora Arealul şi ne

obligă să suferim pierderi şi pagube care ne slăbesc în avantajul inamicilor”. Prin dictatul semnat la 30 august 1940, şi care n-a fost adus la cunoştinţa poporului, s-a realizat: „recunoaşterea irevocabilă a dictatului de la Viena, renunţarea la orice modificare a graniţelor până la sfârşitul războiului şi renunţarea la orice atac sub orice formă împotriva Ungariei”.

Cu toate acestea, guvernul ştia de încheierea unui tratat militar secret de alianţă între Ungaria şi Bulgaria, dar declara că el nu viza România, deşi este vădit că această alianţă e îndreptată împotriva noastră. În loc să reacţioneze însă, guvernul a hotărât intensificarea legăturilor de prietenie cu Bulgaria şi Italia.

„Duplicitatea” guvernului este subliniată şi în materie de politică externă, căci „după declaraţiile unui prieten apropiat, Mareşalul Antonescu face eforturi pentru schimbarea politicii şi pentru mituirea presei elveţiene şi portugheze în vederea unei propagande favorabile cauzei valahe” şi „caută a se înţelege cu Anglia, trimiţând ambasadori speciali la Ankara, Lisabona şi Stockholm”.

Încrederea guvernului în Italia este inexplicabilă, căci aceasta a dat „numeroase dovezi de laşitate şi minciună”. În ceea ce priveşte Germania, este limpede că ea îşi slujeşte interesele cu instrumentele pe care le are la îndemână şi, la nevoie, chiar în paguba lor.

La 10 mai 1941 Mareşalul Antonescu a declarat: „Am întors Apusul neamului în Răsărit şi din Răsărit ne vom stăpâni Apusul”, „ceea ce vrea să însemne că, dacă vom continua războiul, Hitler ne va restitui Ardealul. E un şantaj în care doar Mareşalul s-a lăsat prins”.

2. PROPAGANDA DE ORDIN MILITAR

În acest domeniu, temele sunt destul de limitate. Ele se referă, în 1940, la venirea Misiunii Militare germane în România, care însemna „ocuparea deghizată a ţării şi transformarea ei într-o bază de plecare împotriva

vecinilor”, iar mai târziu la „scopurile inexistente” ale Războiului nostru în Răsărit şi la „pierderile uriaşe” suferite de Armata română în Rusia.

În ceea ce priveşte venirea Misiunii Militare germane, se afirmă că guvernul „a ordonat evacuarea a 36 garnizoane româneşti pentru a adăposti trupele germane şi a acordat un credit de 360.000.000 mărci pentru a acoperi cheltuielile de staţionare ale acestor trupe”.

„Guvernul a căutat să ne convingă că nu vor veni decât câteva mii de nemţi pentru instruirea armatei. Dar ei s-au abătut ca lăcustele şi efectivul actual este de 30 divizii”. Din această pricină, am fost nevoiţi „să rupem relaţiile cu una din cele mai mari puteri din lume, Anglia. După această faptă infamă, guvernul ne va aduce pe cap urgia unui război pe care nu-l dorim”. Dar „Goebbels a declarat unor ziarişti că armatele germane din România nu se află aici pentru apărarea hotarelor noastre, ci pentru apărarea intereselor germane”. Datorită Mareşalului Antonescu, germanii au putut „masacra pe bravii noştri vecini, iugoslavii, iar România a devenit bază de atac contrar Greciei şi Iugoslaviei”.

Emisiunea postului „Clandestin” de la 20 mai 1941 anunţă că „Generalul Antonescu a fost încunoştinţat de la Berlin de planul lui Hitler de a ataca Rusia. S-a cerut intervenţia Armatei române, care a fost refuzată sub cuvânt că armata nu este dotată”.

Provinciile recunoscute prin „sacrificiul floarei teneretului” sunt „un morman de ruine fumegânde”. Din pricina lipsei de pricepere militară, Hitler a luat comanda Generalului Antonescu, „care ar fi putut să ne redea neatinse Basarabia şi Bucovina prin manevre diplomatice abile sau prin acţiuni militare rapide”. „Ca să arate lui Hitler că nu poartă răspunderea înfrângerii de la Prut, Mareşalul Antonescu a pornit cu armatele peste

Nistru”.

La căderea Odessei, „s-a pregătit o serie de mărci poştale cu chipul Mareşalului Antonescu şi al lui Mihai Antonescu”. „Clandestinul” declara la 24 aprilie 1942: „În ziua când vom afla că mărcile vor fi puse în vânzare, oficiile poştale şi fabrica de timbre vor fi incendiate”.

„Guvernul a minţit că războiul s-a sfârşit cu căderea Odessei”, căci „a pus la dispoziţia lui Hitler alţi 150.000 oameni, în timp ce ungurii n-au dat decât 40.000”. „Pierderile reale ale Armatei române în Rusia sunt de 300.000 morţi, răniţi şi dispăruţi”, dar „la o conferinţă a presei Mareşalul Antonescu a declarat că am pierdut 40.000 oameni şi, dacă va fi nevoie, vom mai face şi alte jertfe”.

Încadrată în Armata germană, şi lipsită de orice independenţă, „Armata română este mânată spre Răsărit indiferent de pierderi şi fără a avea vreun obiectiv naţional”. „Pierderile la Sevastopol au fost de 40.000 morţi. Ungaria şi Bulgaria ne ameninţă graniţele cu armatele lor, dar guvernul continuă să trimită trupe pe Doneţ şi la Voronej”.

În Armată s-au ivit nemulţumiri şi fricţiuni. „Generalul Iacobici a fost îndepărtat pentru că a cerut ca forţele noastre să fie păstrate pentru marea bătălie a Ardealului”.

Guvernul „trimite însă trupe pe ascuns în Rusia. Un batalion de la Hunedoara a refuzat să plece, dar revolta a fost înăbuşită în sânge”. „Alţi 300.000 români vor fi trimişi pe front”, căci „Mareşalul Antonescu a satisfăcut din nou cererile Berlinului, care a pretins trimiterea pe front a ultimelor 3 corpuri de armată”, dar, în schimbul acestei concesii, „el nu a obţinut la Berlin nici măcar o promisiune”. „Vor fi mobilizate toate rezervele: chiar şi copii de 17 ani şi bătrâni de 50 de ani, Hitler va trimite însă în România trupe SS pentru menţinerea ordinii”.

„Guvernul ascunde soarta Armatelor române de la

Stalingrad, dar foloseşte înfrângerea celor 6 divizii maghiare pentru a putea spune că ungurii au suferit pierderi însemnate şi nu mai au trupe pentru a ne lua Ardealul”. În realitate, însă, „România a pierdut de 3 ori mai multe trupe decât Ungaria”.

Acum, s-a ordonat mobilizarea generală, „care se efectuează însă cu ordine individuale de chemare, ca să nu se afle noul efectiv ce va lua drumul frontului”.

Toate acestea „au pricinuit grave nemulţumiri în rândurile populaţiei”.

„Şvabii şi saşii din Ardeal vor fi înrolaţi în Armata germană. După ce vor fi instruiţi, ei vor fi trimişi tot în Transilvania însă, pentru a ţine piept românilor la caz de nevoie”.

3. PROPAGANDA DE ORDIN ECONOMIC

În acest domeniu, întreaga propagandă porneşte de la ideea că aservirea economică a României faţă de Germania a secătuit ţara şi a înfometat populaţia.

Prin mijlocirea guvernului, cu care Germania a încheiat acorduri economice oneroase, „ni se fură mâncarea de la gură pentru a fi dusă în Reich”.

Românizarea nu este decât „înlocuirea evreilor prin germani, cărora guvernul le-a dăruit întreaga economie a ţării”. Tot grâul şi petrolul nostru merge în Germania şi toate organizaţiile româneşti de transport „sunt puse în slujba nemţilor”. Posturile de nuanţă sovietică fac insistente apeluri la sabotarea acestor transporturi, „pentru ca niciun bob de grâu şi nicio picătură de petrol să nu treacă graniţa”.

„S-a afirmat că soldaţii germani din România mănâncă alimente aduse din Germania. Cu toate acestea, la noi s-au împărţit cartele şi s-au pus restricţii alimentare, iar preţurile s-au urcat vertiginos. Este inexact că din cauza războiului consumul intern ar fi sporit. Adevărul e că nemţii ne fură recoltele pentru a-şi hrăni soldaţii şi

lucrătorii din fabrici”.

„Ţăranii au început să se trezească însă, dar guvernul îi constrânge să se adune în obşti şi intenţionează să introducă sistemul rechiziţiilor forţate. Jandarmii îi silesc pe ţărani să lucreze chiar şi duminica, dar produsele agricole sunt blocate sau confiscate pur şi simplu” şi trimise în Germania, în timp ce populaţia ţării suferă de foame.

„La 3 ianuarie 1943, s-a încheiat un tratat economic cu Italia, al cărui conţinut nu să publicat. Potrivit acestui tratat, România exportă în Italia 900.000 tone petrol brut – deşi Legea petrolului, semnată chiar de Mareşalul Antonescu, interzice exportul de ţiţei –, precum şi vite, păsări şi ouă, în valoare de 10.000.000.000 lei. În schimb, primim mercur şi portocale”.

„Guvernul intenţionează să facă o mobilizare generală a mâinii de lucru. În Germania vor fi trimise la muncă şi femei”.

Concluziile la care ajung toate posturile clandestine, şi care sunt de cele mai multe ori exprimate în lozinci, sunt:

1. Poporul trebuie să-şi răstoarne „guvernul supus nemţilor”, „până nu e prea târziu”.

2. România trebuie să iasă din alianţa cu *Axa* şi să se alăture Naţiunilor Unite.

3. România trebuie să iasă neîntârziat din război.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 85 – 90).

— 8 – [5 NOIEMBRIE 19431 – SCRISOAREA ADRESATĂ DE N. MAREŞ ZIARISTULUI I. JOLDEA-RĂDULESCU

5 noiembrie 1943

Iubite Joldea.

Scrisoarea dumitale confidenţială adresată domnului director al ziarului „Curentul” 25, ca răspuns la răspunsul dat de Domnia sa domnului Wickham Steed – şi care mi-a

căzut întâmplător în mână – este plină de crude adevăruri.

Părerile marilor noştri oameni politici – azi dispăruţi din viaţă – erau tocmai aşa cum le spui şi Dumneata. Cei mai mulţi din ei i-am cunoscut personal şi i-am auzit susţinând că cel mai mare pericol pentru noi e Rusia, cu care noi nu ne putem niciodată măsura; consecinţa era că România trebuie să se alăture unei mari puteri care să ne apere; unii ziceau că acea mare putere să fie Germania, alţii Anglia cu

25 Referire la scrisoarea din 27 octombrie 1943, adresată de I. Joldea-Rădulescu lui Pamfil Şeicaru (54 pagini) (vezi cap. *Blestemul realităţilor geopolitice*...).

Franţa, dar toţi, absolut toţi, erau de acord că niciodată nu trebuie să ne batem cu ruşii. Am fost învingători alături de ei în 1877: rezultatul s-a văzut.

De altfel, bunul simţ românesc, totdeauna, absolut totdeauna, a gândit la fel: bineînţeles vorbesc de cei câteva sute de oameni care fac politică cinstită, nu de oportunişti care se schimbă după cum bate vântul sau demagogi dezmăţaţi care înşală masele cu vorbe late.

Ceea ce mă face să-ţi scriu este că vreau să adaug şi eu câteva din convorbirile ce am avut cu domnul Mareşal Antonescu, relativ la politica noastră externă şi război, din care reiese o dată mai mult dezordinea în idei şi în urmă discontinuitatea în politica acestei epoci.

După prima vizită făcută Führerului26 şi întoarcerea domnului Mareşal de la Berlin, cum eram ministru, i-am ieşit înainte la Braşov şi în drum spre Bucureşti mi-a afirmat că Hitler i-a spus că nu are nevoie de armata noastră, iar textual: fiindcă se bate el pentru noi, care trebuie să-l ajutăm numai economiceşte.

Prin urmare, chiar de la început, nemţii nu ne-au cerut să intrăm în război cu armata noastră alături de ei.

27

Cu ocazia declarării de război Angliei şi Americii,

când i-am spus că nu o găsesc oportună, m-a apostrofat chiar violent, răspunzându-mi:

— *Voi toţi vreţi ca nemţii să bată pe ruşi, iar ei să fie bătuţi de englezi, eu nu pot să fac astfel de politică: să merg 50% cu nemţii, 30% cu englezii, 20% cu cine ştie cine; eu merg 100% cu nemţii*!

— *Şi dacă este prost*?

Răspunsul a fost o ridicare din umeri!

La Tighina, într-o convorbire de mai bine de o oră, înaintea căderii Odessei, i-am spus:

— *Ai luat toată Basarabia, ce mai faci acum*?

— *Trebuie să iau Odessa fiindcă ea apără Basarabia*.

— *Şi apoi*?

— (textual): *„Rolul armatei noastre pe Frontul de Răsărit s-a terminat”*.

Ce vorbă înţeleaptă! Dar, din nenorocire, s-a văzut cum s-a terminat: am ajuns la Cuban şi Stalingrad, iar palavragiul de Ică ne-a vorbit nu numai de Transnistria, dar chiar de Pocuţia.

Când a concediat pe generalul Iacobici, m-am dus la Mareşal şi, cu toate că foarte puţin cunoscusem pe General, l-am implorat să nu facă o astfel de nedreptate învingătorului de la Odessa; i-am lăsat chiar o notă scrisă, pe care în faţa mea a rupt-o şi aruncând-o la coş, adăugând: *Du-te la Şteflea şi spune-i să-ţi dea raportul secret al lui Iacobici şi vei vedea câtă dreptate am avut*.

Bineînţeles, nu m-am dus la generalul Şteflea, dar în mod indirect am cunoscut acest raport; generalul Iacobici – pe care Mareşalul Antonescu îl acuză că e neamţ – s-a opus trimiterii a mai mult de câteva divizii, zise de solidaritate, dincolo de Odessa, după cum de altfel au făcut ungurii, finlandezii, bulgarii etc… arătând pe deasupra că nemţii niciodată nu ne-au cerut acest lucru.

Sunt câteva săptămâni, la ultima întrevedere avută cu Mareşalul, m-a dus la harta din biroul său şi mi-a arătat

că, dacă nu lua Crimeea, toată ţara noastră ar fi fost sub bombardamentul aviaţiei ruseşti.

Cu alte cuvinte, încep justificările, dar vorba lui Maiorescu: „tristă scuză, slabă scuză”. Ca şi cum nemţii nu ar fi luat Crimeea fără noi.

Să-ţi mai vorbim de gloria, cu care suntem gratificaţi de Mareşal, că a adus oştirii noastre?

S armana oştire, aşa de bravă, care varsă atâta sânge în mod inutil.

Dar, deodată, din chiar senin, Mihai Antonescu începe să facă cu ochiul anglo-saxonilor.

Unde sunt cele 100% cu nemţii?

Mă opresc aici, deşi aş putea să-ţi mai dau multe fapte care arată lipsa completă a unei singure linii

26 Noiembrie 1940.

27 Decembrie 1941.

de conducere.

Ai vorbit în scrisoarea Dumitale şi de politica noastră internă. Am fost şi noi, vechi conservatori, pentru Mareşal, dar ce greşeală. Trebuie să spunem ritos: noi toţi care am crezut în Mareşal, am greşit.

Nepregătirea lui, subiectivitatea, patima, lipsa de autoritate şi de măsură, lipsa de stăpânire de sine (cum poate stăpâni pe alţii, când nu se poate stăpâni pe el?), necunoaşterea oamenilor; iată atâtea şi atâtea cusururi ce nu trebuie să aibă un om politic. Ce departe suntem de un Barbu Catargiu, de Ion Brătianu, de Petre Carp, de Lascăr Catargiu, de Marghiloman, Nicu Filipescu, fraţii Ionel şi Vintilă Brătianu etc… şi toată această pleiadă de elită care au făcut România Mică şi pe cea Mare?

Consecinţele lipsei unor astfel de oameni sunt imense.

Pe zi ce trece, ţara pierde economiceşte, materialiceşte, ceea ce e mai rău, moraliceşte.

La ce servă moralitatea şi cinstea personală

neprihănită Mareşalului, când sub el se fură, se înşală, se minte, ca niciodată în ţara noastră.

La şcoala de poduri am învăţat că nu se poate clădi decât pe ceea ce rezistă; din cei ce-l înconjoară nimeni nu-i poate rezista, toţi sunt slugi plecate care îi ascund adevărul ca să nu-l supere. Toţi cei din jurul lui poartă o mare răspundere, iar ţara va plăti din plin toate greşelile.

Chestia evreiască va apăsa greu, greu de tot, la încheierea păcii.

Transnistria, Românizarea, Patronajul, această ruşinoasă trinitate de cârdăşie din care Patronajul trage enorme venituri. Numai de Căile Ferate haotica şi necinstita administraţie din Transnistria datorează 3 miliarde care lipsesc bugetului C.F.R. şi dansul continuă.

Patronajul a luat în exploatare multe întreprinderi de la românizare, fabrici de zahăr şi acum, în urmă, moara Herdan, a cărei conducere a fost încredinţată deposedatului Herdan, adică o românizare cu evrei.

Reţetele administrative telefonice, construite cu cârpaci din Direcţia Poştelor, sunt în aşa hal încât prefecţii, pretorii, primarii de sate blestemă ceasul când trebuie să comunice telefonic. Nu a fost om competent să nu se opună la această inutilă cheltuială de peste 2 miliarde (Societatea de Telefoane era obligată să le facă ea, fără nicio contribuţie a Statului); totul a fost inutil. Taxele poştale au crescut vertiginos, ca astfel să se acopere în mică parte aceste inutile cheltuieli, false grafice, dar frumos desenate, arată marile progrese realizate şi justificarea cu citarea Directorului General al Poştelor cu ordin de zi pe naţiune, un fel de distincţiune pentru care toţi oamenii serioşi nu au decât ironice surâsuri.

Dar chestia Malaxa? Înjurat, blestemat, dus între baionete, ca la urmă să i se dea peste tot ce convenise cu Generalul Potopeanu, ministrul Economiei Naţionale atunci, şi toate Uzinele Statului Hunedoara.

Aş putea continua la infinit cu asemenea exemple care denotă nepregătirea guvernanţilor de azi, trebuie să spunem însă că printre toate acestea au scăpat şi lucruri bune, dar aşa de puţine şi care au costat aşa de mult încât totul se îneacă în marele dezastru care rămâne să fie îndreptat de viitorul guvern.

În ultima parte a scrisorii Dumitale ai pus pe două coloane pe Generalul Antonescu, înainte de a fi Conducătorul Statului, cu Mareşalul Antonescu de astăzi: chestiunea aceasta a-i tratat-o în mod magistral, cu citarea lui dinainte şi faptele lui de astăzi.

Noi toţi, prieteni de zile negre, oameni de altă dată, de lângă un Nicu Filipescu, care pusese în fruntea ziarului „Epoca" cuvintele lui Barbu Catargi: „totul pentru ţară, nimic pentru noi", noi toţi avem mulţumirea că am rămas aceiaşi, numai el s-a schimbat; şi dă-mi voie să închei cu un aforism al lui Machiavelli: „Foarte puţini sunt oamenii care ajunşi sus pot păstra pe vechii prieteni, fiindcă aceştia ar vedea cât de mult schimbă mărirea pe oamenii care nu sunt la înălţimea sarcinii ce şi-au luat".

Marele Petre Carp, după războiul mondial, îmbătrânit şi retras la Ţibăneşti, întrebat de judecătorul de instrucţie asupra atitudinii sale din timpul ocupaţiei, a răspuns un singur lucru: „Am greşit, Domnule Judecător, fiindcă ţara noastră românească are atâta noroc, încât nu are nevoie de oameni cu adevărat politici".

S a dea Dumnezeu ca şi de astă dată să se verifice acest lucru: noi să greşim, iar Mareşalul Antonescu să fie salvatorul României. ss. N. Mareş

Grefa Tribunalului Poporului Bucureşti

Prezenta copie, fiind conformă cu originalul din dosarul 19/946 şi anexe dosarul 42/45/1945 privitoare la acuzatul N. Mareş se legalizează de noi.

Grefier

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 57, f. 20, 22 – 24, 27).

— 9 – [22 IANUARIE 19441 – M. SADOVEANU ŞI ACŢIUNILE OPOZIŢIEI ANTI-ANTONESCINE

22 ianuarie 1944

NOTĂ

Dl. Mihail Sadoveanu, fost şef al Lojei Masonice Naţionale, a declarat recent că ar cunoaşte componenţa guvernului care ar urma să ia conducerea în cazul unei înaintări a armatelor sovietice, guvern ce ar fi agreat de Rusia Sovietică.

Domnia sa a dat asigurări că acest guvern nu va fi compus din elemente pur comuniste, ci din foştii oameni politici de stânga ai partidelor democrate de la noi; s-au citat astfel numele D-lor Mihail Ralea, Gr. Gafencu, T. Teodorescu-Branişte, [C.] Vişoianu etc.

Domnia sa a mai adăugat că Dl. Iuliu Maniu nu este agreat de Soviete, ci numai ramura de stânga a Partidului Naţional Ţărănesc.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 148).

— 10 – [1 MARTIE 19441 – APEL ADRESAT MAREŞALULUI ION ANTONESCU

1 martie 1944

Domnule Mareşal!

28

Cu profundă mâhnire am aflat prin Radio Londra despre vizita Dvs. la Hitler. Această vizită ne-a atras o ameninţare directă de bombardament anglo-american, dacă mobilizăm „o singură companie” peste ceea ce avem!

Dorim a vă comunica următoarele:

Bombardamentele teroriste vor avea asupra ţării noastre rezultate îngrozitoare din următoarele motive:

a. Natura nervoasă şi tensiunea externă nervoasă ce apasă asupra femeilor şi bărbaţilor în urma acestui lung război şi ameninţărilor care apasă asupra noastră şi celor suferite de germani;

b. Cunoscuta zăpăceală, dezordine, lipsă de

adăposturi, lipsă de ajutoare care ne aşteaptă şi asupra căreia nu există îndoială, cunoscut fiind aparatul administrativ şi oamenii ce-i avem.

c. Ca la Sofia, unde totuşi, disciplina poporului şi organizarea pe timp normal sunt superioare nouă, la primul bombardament terorist, mahalalele au jefuit şi omorât pe cei înstăriţi şi sinistraţi, transformând în jaf organizat oraşul.

d. Faptul că mulţi funcţionari superiori, ofiţeri superiori, îmbogăţiţi au plecat şi s-au aranjat în provincie nu face decât să mărească ura şi deznădejdea celor 99, 9% din cetăţeni ce nu pot părăsi căminele lor şi nu au unde pleca.

e. Evacuarea administraţiilor este echivalentă cu totala paralizare a organismului de stat, începutul anarhiei totale. Orice om cu judecată normală este de acord cu aceasta.

*

* * *

Până în prezent, nu ştim din care motive şi nu putem decât să felicităm guvernul, care a avut abilitatea de a arăta anglo-americanilor inutilitatea unor bombardamente teroriste. Era logic, ca să apărem ca o ţară care se apără în propriile ei frontiere şi care nu poate face altfel decât să suporte războiul, nedându-i-se putinţa de a încheia un „armistiţiu”.

*

* * *

Dacă însă schimbăm această atitudine, din îndemnul german, îndemn care urmăreşte alte scopuri şi pentru care distrugerea noastră nu-i interesează câtuşi de puţin în

28 Castelul Klessheim (Salzburg), 22 – 23 martie 1944.

urma teribilelor distrugeri suferite de ei, sunteţi credem convins de calamităţile ce ne aşteaptă.

*

* * *

Nu trebuie pierdut din vedere că conducerea germană, cu aparenţele de calm şi siguranţă, se zbate în dificultăţi formidabile, rezultate ale bombardamentelor distrugătoare şi ameninţărilor ce apar din toate părţile.

*

* * *

Reamintiţi-vă că momentul decisiv nu a sosit pentru România. Acest moment va veni atunci când Anglia va fi convinsă de scopurile cotropitoare ale Rusiei. Atunci, dacă avem armata ne-distrusă, vom putea pune bază pe sprijinul aliat. Nu uitaţi pericolul armatelor comuniste ale lui Tito, care pot da mâna cu bulgarii sau cu fracţiuni din unguri şi năvăli peste tot.

*

* * *

Lipsa de prevedere şi hotărâri pripite sunt fatale ţării, în acest război, plin de neprevăzuturi.

*

* * *

Bolşevizarea spontană a ţării va fi o consecinţă imediată a neţinerii seama de cele arătate mai sus şi aruncarea în luptă a restului de trupe ce mai avem, spre a umple goluri voite de germani, în trupele lor.

Comitetul de Salvare Naţional

Cu profund devotament ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 202 – 203).

— 11 – [AUGUST 19441 – NOTE INFORMATIVE ALE S.S.I. DESPRE PRELUDIILE LOVITURII DE STAT

August 194429

O scrisoare semnată de Domnii Maniu şi Dinu Brătianu a fost trimisă marţi seara Domnului Mareşal.

În această scrisoare se arată că:

29 Probabil din primele zile ale lunii august 1944.

1. Dl. Mareşal, ne-ascultând sfaturile ce i s-au dat, s-a încărcat de răspundere singur.

2. Germania a fost înfrântă şi sacrificiile României au fost zadarnice.

3. România nu va putea schimba situaţia ajutând din nou Germania, în schimb va suporta consecinţele victoriei bolşevice.

În consecinţă Domnii Maniu şi Brătianu cer Domnului Mareşal: „Întrucât nimeni nu-şi poate lua răspunderea situaţiei de azi, Dl. Mareşal e poftit să rupă legăturile cu Germania şi să declare România stat nebeligerant, comunicând aceasta şi aliaţilor americani-englezi.

Dacă nu face acest lucru, e invitat să comunice M.S. Regelui situaţia şi să lase locul unui alt guvern, spre a se rezolva ceea ce se mai poate salva”.

Scrisoarea a fost transmisă azi dimineaţă ora 10 Domnului Churchill, prin Legaţia suedeză.

— S-a comunicat personal scrisoarea şi lui Tanrioer.

— Se confecţionează afişe anti-germane, cu somaţiunea la demisie la adresa Domnului Mareşal. Atenţie la tipografii.

Se proiectează două lucruri:

Dacă în 8 zile nu se produce niciun gest al Mareşalului, în sensul scrisorii trimise, Domnia sa şi Dinu Brătianu vor face demers pe lângă Rege să ia iniţiativa situaţiei.

Paralel lucrează la bruscarea situaţiei cu concursul unor generali. Se aşteaptă terminarea chemărilor sub arme. Nu e vorba de generali proeminenţi, ci de unii care inspiră azi Mareşalului deplină încredere. Dl. Maniu nu doreşte generali care au ambiţii personale, ci oameni care, exercitând efectiv o comandă, dispun de forţă şi împărtăşesc ideile D-sale.

Cred că în 4 – 5 zile vom şti pe unul din ei.

— Dl. Mareşal şi M. Antonescu urmau să plece azi la

Führer, vor pleca mâine.

— Au fost arestaţi legionari în provincie.

— Se crede că Mareşalul îşi va întări guvernul cu câţiva generali germanofili.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 83 – 84).

7 august 1944

S.S.I. – C.I.

— Agentura I-a

Cercurile germane sunt foarte optimiste în legătură cu vizita Domnului Mareşal Antonescu în Germania şi arată că Führerul a reuşit să convingă pe Conducătorul României să ia măsuri pentru rezistenţa integrală şi mobilizarea tuturor forţelor vitale.

Germanii sunt convinşi că Mareşalul Ion Antonescu, care este un militar distins, nu poate să-şi calce cuvântul dat faţă de Germania.

Acum a sosit momentul ca Mareşalul să ia cele mai severe măsuri contra democraţilor, care lansează tot felul de zvonuri tendenţioase.

În cazul când măsurile nu vor fi luate de guvernul român, ele vor fi luate de Gestapoul german.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 202; Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete*, *secretele arhivelor*, II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, p. 289 – 290).

9 august 1944

Cercurile politice opoziţioniste manifestă un profund pesimism de pe urma

30

Informaţiunilor din jurul întrevederii dintre Mareşalul Antonescu şi Hitler şi rezultatele ei.

Iuliu Maniu a caracterizat ieri situaţiunea, faţă de un grup de prieteni, ca menţinându-se în echivoc faţă de cererile, repetate şi insistente ale Aliaţilor, de a părăsi alianţa cu Germania şi înceta războiul împotriva Rusiei Sovietice.

Şeful naţional-ţărăniştilor a făcut următorul istoric al evenimentelor premergătoare plecării Mareşalului Antonescu în Germania, pentru o concluzie cât mai elocventă:

Înainte de a pleca la Hitler, Mareşalul Antonescu a convocat pe generalii comandanţi de unităţi, atât de pe front cât şi din ţară, pentru a li se comunica deciziunile sale.

Mareşalul i-a anunţat că pleacă la Hitler, dar că îi roagă, în cazul când este reţinut acolo, să urmeze directivele pe care le lasă în ţară.

Generalii au promis, pe cuvânt de onoare, să respecte această cerere a Mareşalului Antonescu.

Ulterior, Mareşalul a mers în audienţă la Rege, unde s-a legat să prezinte Führerului adevărata situaţiune a României şi dorinţa poporului român, de a părăsi războiul.

Mareşalul a promis să arate lui Hitler că armata română este gata să apere Moldova în faţa ruşilor, în cazul când Führerul este de acord să retragă trupele germane din România.

Iuliu Maniu declară că, după informaţiunile sale, Mareşalul Antonescu nu s-a ţinut de cuvânt.

Mareşalul Antonescu nu a reuşit să obţină retragerea armatelor germane de pe teritoriul României, dar nici măcar asentimentul pentru organizarea platformei de mâine.

Singurul lucru obţinut de Mareşalul Antonescu a fost libertatea în conducerea politică internă a României, pe care o avea de altfel şi până acum, în forma cunoscută.

În ce priveşte directivele externe, vor insista acum la noi sarcini grele de natură economică în beneficiul germanilor, ca şi o mobilizare generală a forţelor noastre militare, în slujba unui război ne-popular şi dinainte pierdut.

Iuliu Maniu este informat că, de câteva zile, se trimit

în toată ţara noi ordine de chemare sub arme, în număr masiv.

Credinţa fruntaşilor opoziţionişti este că, deşi are perfecta cunoştinţă a situaţiunii şi necesităţii de a se întreprinde ceva pentru încetarea războiului cu Rusia, totuşi Mareşalul Antonescu va continua să angajeze ţara pe linia alianţei cu Reichul.

30 Rastenburg, 5 august 1944.

În timp ce grupul de prieteni din jurul lui Maniu păstrează acest scepticism, mai există alţi fruntaşi opoziţionişti care cred că situaţiunea se va precipita, prin intervenţia altui factor, şi anume Armata Română.

După audienţa pe care a avut-o la Rege săptămâna trecută, Iuliu Maniu a declarat amicilor săi că Suveranul este înţelegător şi câştigat pentru ideea încheierii armistiţiului cu Rusia.

Conciliabulele de la Sinaia dintre Rege şi generali sunt deci privite ca purtătoare a faptului de mâine.

În ce priveşte factorul sovietic, sunt opinii care cred că, în momentul când înaintarea spre Germania va întâmpina dificultăţi, va începe acţiunea spre România.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 203 – 204; Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete, secretele arhivelor31*, II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005, p. 289 – 290).

9 august 194432

În legătură cu rezultatele vizitei Domnului Mareşal Antonescu la Marele Cartier General al Cancelarului Hitler, Partidul Naţional Ţărănesc a luat atitudine, care se poate concretiza în următoarele:

a. Nu consideră operante numai promisiunile făcute că nu se vor da noi divizii româneşti pe fronturile de luptă.

b. Consideră extrem de periculos ca în această fază a războiului noi să continuăm să alimentăm Reichul cu alimente şi benzină.

c. Rămânerea mai departe alături de *Axă* o zi în plus înseamnă mergerea spre catastrofă a Naţiunii.

Membrii Partidului fac atmosferă şi propagandă în sensul de mai sus.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 205).

Sursa: „Focşăneanu” 9 august 1944

Retipărit de Cristian Troncotă şi colaboratori, eds., *Documente SSI despre poziţia şi activităţile grupurilor politice din România*, II, *1940 – 1944*, Bucureşti, INST. 2006, p. 392 – 394. Vezi şi alte documente din august 1944 (nr. 246 – 249, 253).

32 Documentele SSI din 9, 10 şi 12 august 1944 au fost anterior editate de noi (cf. Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete*, *secretele arhivelor*, II, Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2005).

Referitor la recenta vizită a Mareşalului, administratorul ziarului „Ordinea”, văr al generalului Stavrescu şi al fostului secretar general filo-englez Stavrescu Dumitru la unul din departamentele de război, a declarat într-un cerc de prieteni pe ziua de 9 august ora 1% că s-a stabilit, între altele, a se da un ajutor simbolic Germaniei, trimiţându-se în Prusia câteva divizii de armate româneşti.

De asemeni, a mai spus că englezii au anunţat începerea unei mari acţiuni aviatice contra României.

Polizu a mai spus că războiul va fi pierdut şi în curând de tot se va sfârşi. (Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 206).

10 august 1944

SECŢIA C.I.

SEMNALĂRI POLITICE Vizita Domnului Mareşal Antonescu la Führerul Adolf Hitler:

— Din cercurile apropiate Domnului Prim-Ministru, se afirmă următoarele în legătură cu această vizită:

— Pentru prima oară, Führerul a cerut în mod

categoric ca România să-şi lege soarta de aceea a Germaniei, luptând până la victoria finală. Domnul Mareşal a răspuns că România nu-şi poate lega soarta de a unei mari puteri şi că opinia publică română se îndoieşte de victoria germană. La acestea, Führerul ar fi răspuns că în curând va porni o nouă ofensivă, care va modifica total actuala situaţie a Frontului;

— Führerul a cerut mobilizarea totală a ţării. La aceasta, Domnul Mareşal a răspuns că România nu poate face o mobilizare totală, deoarece în ţara noastră femeile nu pot înlocui pe bărbaţi, ca în Germania. De asemenea, România nu are echipamentul şi armamentul necesar. Führerul n-a oferit nicio livrare României, aşa că această chestiune a rămas în suspensie.

— S-a cerut României să rupă relaţiile cu Turcia. De data aceasta, Domnul Prim-Ministru a arătat că lucrul acesta este cu neputinţă, deoarece – din punct de vedere istoric – România întreţine relaţii amicale cu Turcia de aproape un secol, iar, din punct de vedere economic, Turcia ne livrează textile şi materii prime necesare armamentului român.

Comentând aceste informaţii, cercurile sus-menţionate arată că, deşi Domnul Mareşal continuă a merge alături de Germania, divergenţele însă între cele două guverne s-au adâncit şi mai mult după această vizită şi că situaţia actualului guvern român, în cele două săptămâni ce au rămas până la declanşarea ofensivei germane, este periclitată, fiind posibilă o lovitură din partea germanilor.

(Sursa Y)

— Ing. Runcan, directorul întreprinderilor ROFIFER, afirmă că MALAXA a furnizat importante informaţii lui Mihalache în legătură cu vizita Domnului Mareşal Antonescu la Führer şi deciziile ce s-au luat.

Informaţiile lui Malaxa vorbesc despre o mobilizare

totală în România.

De asemenea, Führerul a promis livrarea unei importante cantităţi de armament modern pentru înzestrarea diviziilor române blindate şi a afirmat că dispune de un efectiv militar suficient spre a putea întâmpina atacul rusesc.

În cursul zilelor viitoare, se va trece la mobilizarea generală, începând cu Capitala, prin aplicarea măsurilor de suprimare a tuturor întreprinderilor inutile efortului total.

(Sursa Sfinx)

Din activitatea politică a generalilor:

Ing. Adam, directorul fabricii MĂTASEA ROMÂNEASCĂ, al cărei preşedinte al Consiliului de Administraţie este Gen. Iacobici, a declarat că acesta a avut o întrevedere cu Gen. Sănătescu, întrevedere solicitată de Mareşalul Palatului, ocazie cu care şi-ar fi dat asentimentul pentru o participare la un guvern care să încheie de îndată un armistiţiu cu ruşii.

Gen. Iacobici şi-a exprimat părerea că acum este momentul pentru ieşirea noastră din război şi că – aşa cum a afirmat-o şi faţă de Maniu –, dacă se va continua războiul, să nu se mai conteze pe ajutorul său.

(Sursa Sfinx)

Relaţiile turco-române:

Dr. N. Lupu a fost vizitat de secretarul Legaţiei Turciei din Capitală, care l-a anunţat de apropiata revenire a Ministrului Suphi Tanrioer, care va fi purtătorul unei importante misiuni din partea Primului Ministru Săracioglu pentru Domnul Mareşal Antonescu.

Informaţia primită din Ankara mai arată că guvernul turc se declară gata de a media o înţelegere între România şi Puterile Aliate.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 207 – 210).

12 august 1944

Ş tirea lansată ieri şi astăzi dimineaţă de un post străin de radio, după care Mareşalul Antonescu ar fi prezentat demisia sa în mâinile Regelui Mihai, după cum altă ştire vorbea şi de demisia lui Mihai Antonescu, au provocat o puternică agitaţie în opinia publică din Bucureşti şi, în special, în cercurile politice.

Este interesant de semnalat cum s-au manifestat diferite compartimente politice şi de opinie publică la aflarea acestei veşti.

Cercurile politice democratice, deşi aşteaptă o schimbare, s-au arătat foarte surprinse de forma în care ea era anunţată.

Temerile ce s-au produs s-au referit imediat la o reacţiune germană, posibilă în orice moment pentru o durată scurtă, în special în Bucureşti.

Cercurile de stânga au socotit actul retragerii Mareşalului Antonescu printr-o demisie drept o manevră cu un anumit scop, şi anume de a i se respinge, pentru ca, în acest mod, Mareşalul să obţină şi adeziunea Regelui, în aceste împrejurări, la politica sa.

Cercurile de dreapta au socotit demisia drept un prilej minunat de jubilare, socotind momentul nimerit pentru încercarea unei lovituri, cu sprijinul nemţilor, pentru formarea unui guvern net de dreapta.

În ce priveşte opinia publică, a socotit demisia ca premergătoare iniţiativei Regelui de încheiere a armistiţiului cu ruşii. S-a vorbit şi de asentimentul germanilor pentru libertatea de acţiune a României, de pe urma cărei decizii ar fi demisionat Mareşalul.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 210).

— 12 – [23 AUGUST 1944, ora 17, 001: ULTIMA ŞEDINŢĂ A CONSILIULUI INTERMINISTERIAL

PROCES-VERBAL Nr. 92 AL ŞEDINŢEI CONSILIULUI INTERMINISTERIAL din 23 august 1944

Ş edinţa se deschide la orele 17, sub preşedinţia

Domnului Ministru General Gh. Dobre, prezenţi fiind Domnii:

Gheron Netta, Ministrul Finanţelor;

A. Al. Atta Constantinescu, Ministrul Lucrărilor Publice;

M. Vulcăcescu, Ministrul S.S. al Finanţelor;

Ing. St. Ghiolu, Ministrul S.S. al Industriei, Com. şi Minelor;

General I. Arbore, Ministrul S.S. al Aprovizionării;

Arh. I.D. Enescu, Ministrul S.S. al Muncii;

M. Romaşcanu, Comisar General al Preţurilor;

I. Enăchescu, Secretar General al Românizării, Colonizării şi Inventarului; Ing. I. Mihalache, Secretar General al Min. Lucrărilor Publice; I. Călniceanu, Secretar General al Min. Ec. Naţionale. Au asistat şi Domnii:

P. Strihan, Ministrul S.S. al Afacerilor Interne;

General N. Rădescu, Comisarul Guvernului pentru lemnele de foc;

Comandor N. Popp, Secretar General al S.S. al Aerului;

General I. Lovinescu, Delegatul Marelui Stat Major;

Ing. St. Miclescu, Subdirector General C.F.R.

Ing. Gh. Minescu, Director General I.N.C.O.O.P.

Ing. Tr. Buradescu, Directorul Mişcării C.F.R.

Col. M. Cioroianu, Ajutor de Primar General.

6. PIESE DE SCHIMB PENTRU AVIOANELE SOCIETĂŢII „L.A.R.E.S”.

Cu aprobarea Consiliului Interministerial, Societatea LARES a cumpărat din Germania 6 avioane de transport Junkers 52 împreună cu piesele de rezervă necesare, însumând 171 667.500 lei, cu plata în lei liberi.

În cursul transportului, au fost distruse de bombardament o parte din materiale, în valoare de 14

775.000 lei.

La cererea Subsecretariatului de Stat al Aerului,

Consiliul Interministerial aprobă:

— Repetarea comenzii pentru piesele distruse;

— O comandă suplimentară de piese de schimb, în valoare de 7 002 750 lei.

Plata acestor materiale se va face în limita plafonului de 42 milioane RM prevăzuţi în acordul româno-german.

12. ÎNLOCUIREA SOCIETĂŢII SOLOGRA

Consiliul Interministerial decide ca în şedinţa specială de azi la Banca Naţională a României să se examineze şi situaţia creată prin lichidarea Societăţii „Sologra” şi găsirea organelor care se vor îngriji de cultura şi colectarea seminţelor de floarea-soarelui şi alte oleaginoase.

19. ÎMPRUMUTUL APĂRĂRII NAŢIONALE

Consiliul Interministerial respinge cererea Grupului Etnic German în România de a eşalona în mai multe rate plata contribuţiei la împrumutul pentru apărarea naţională 1944.

Pentru conformitate

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 63, f. 230 – 231).

— 13 – [7 SEPTEMBRIE 19441 – RELATAREA UNUI MARTOR DESPRE PRELUAREA GRUPULUI ANTONESCU DE CĂTRE TRUPELE DE OCUPAŢIE SOVIEITCE

7 septembrie 1944

Notă

În ziua de 31 august 1944, cam pe la orele 17, ieşind de acasă mergeam pe str. Vatra Luminoasă pentru a merge la tramvaiul 26. În dreptul str. Cpt. Vasilescu Iosif, am fost ajuns de un convoi de maşini şi, văzându-le că se apropie de mine, m-am oprit. Au trecut pe lângă mine la distanţă de circa 2 metri.

Convoiul de maşini – erau în număr de 5 şi mergeau în următoarea formaţie: Prima maşină care mergea în faţă era deschisă şi avea 2 civili având în mână bra sardă 3 culori româneşti şi un ofiţer rus. Maşina a doua era închisă

şi avea lângă şoferul maşinii un militar rus, iar în spate, în dreapta, stătea Dl. Mareşal Antonescu şi în stânga Dl. Mihai Antonescu, care s-a uitat fix la mine în tot timpul cât maşina trecea prin dreptul meu.

Maşina a treia tot închisă şi avea şi ea pe Dl. GI. Pantazi, GI. Piky Vasiliu şi Dl. Col. Elefterescu.

Maşina a patra era tot deschisă şi avea şi ea 3 ofiţeri ruşi.

Maşina a 5-a era camion mare cu militari ruşi înarmaţi cu mitraliere.

Convoiul a ieşit în şoseaua Mihai Bravul şi a mers cred până la Bariera Vergului şi s-a întors pentru că, în timp ce eu stăteam în staţia de tramvai şi aşteptam tramvaiul 26, a trecut pentru a doua oară prin dreptul meu.

În faţa Bisericii Bălăneanu din Şoseaua Mihai Bravul, [maşinile] au încetinit mersul şi şoferul de la maşina în care era Dl. Mareşal a strigat la maşina din faţă să o ia pe prima linie de tramvai la dreapta, adică pe Şoseaua Iancului, cu direcţia Pantelimon.

A doua zi, după cele întâmplate mai sus, am auzit publicul din cartier discutând că un convoi de maşini a staţionat în Parcul Vatra Luminoasă în dreptul casei unei croitorese şi că au văzut şi ofiţeri ruşi.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 219 – 220).

— 14 – [23 SEPTEMBRIE 19441 – LISTA COLABORATORILOR APROPIAŢI AI EX-MAREŞALULUI ION ANTONESCU

23 septembrie 1944

DOMNUL MAREŞAL ION ANTONESCU A avut drept colaboratori apropiaţi pe următorii:

1. General de C.A. PANTAZI CONSTANTIN – Prin acesta se admonestau gradele superioare din armată sau se obţinea îndepărtarea lor din cadrele oştirii.

2. General de C.A. ŞTEFLEA ILIE – În permanenţă a

sfătuit pe Domnul Mareşal pentru continuarea războiului împotriva Sovietelor.

3. General de C.A. POPESCU DUMITRU – Fost Ministru al Afacerilor Interne.

Prieten cu Domnul Mareşal.

4. General de C.A. VASILIU C.Z. (Piky) – Fost coleg de şcoală cu Mareşalul. Exercita o foarte mare influenţă asupra sa şi lua toate hotărârile şi măsurile, în dubla calitate de Subsecretar de Stat la Interne – pentru Poliţie – şi Inspector General al Jandarmeriei, pentru internare în lagăre etc.

5. General de C.A. DOBRE GHEORGHE – Fost Ministru al înzestrării Armatei şi ad-interim la Economia Naţională. A sprijinit pe toate căile Consiliul de Patronaj.

6. General Aviator JIENESCU GHEORGHE – Fost Subsecretar de Stat al

Aerului.

7. General de Div. DAVIDESCU VINTILĂ – Fost Secretar General la Ministerul de Război.

8. IOAN C. MARINESCU – Fost Ministru de Justiţie.

9. DIMITRIE LUPU – Preşedintele înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie.

10. General de Divizie CUSIN VASILE – Preşedinte la înalta Curte de Conturi.

11. General de Div. VOICULESCU CONSTANTIN – Fost Guvernator al Basarabiei.

12. General de Div. PĂLĂNGEANU NICULAE – Fost Prefect al Poliţiei

Capitalei.

13. General Adj. PĂLĂNGEANU – Comandantul M.T.R.

14. General C.A. DRAGALINA CORNEL – Fost Guvernator al Bucovinei.

15. General OREZEANU C. TEODOR – Director General la C.F.R.

16. OVIDIU VLĂDESCU – Fost Ministru Secretar de Stat la Preşedinţia

Consiliului de Miniştri. Fost Secretar de Stat pentru Românizare.

17. Colonel DAVIDESCU RADU – Şeful Cabinetului Militar al Conducătorului

Statului.

18. Colonel ZAHARIA ROMEO – Adjutant personal al Mareşalului şi director de cabinet.

19. Lt. Colonel MARIN ALEXANDRU – Adjutant personal al Mareşalului.

20. Prof. ALEXIANU GHEORGHE – Fost Guvernator al Transnistriei.

21. Prof. GRIGORE FORTU.

22. LEON SPIRIDON – Comisarul General al Refugiaţilor din Transilvania de

Nord.

23. Colonel ELEFTERESCU CONSTANTIN – Fostul Prefect al Poliţiei

Capitalei. Fost Adjutant Personal al Mareşalului.

24. Colonel POPESCU VICTOR – Comandant al Regimentului de Gardă al

Conducătorului Statului.

25. Maior ANGHEL NICOLAE – Ofiţer de ordonanţă al Mareşalului (secretar particular). A făcut numeroase afaceri cu scutirile maşinilor de la rechiziţie.

26. Maior ANTOHI – A făcut multe afaceri cu Consiliul de Patronaj.

27. Medic Maior ZILIŞTEANU.

Prietenii personali ai Domnului Mareşal Antonescu Ion:

1. Dr. BASIL TEODORESCU
2. D-na POPOVICI, intima Domnului Mareşal.
3. D-na VETURIA GOGA.
4. MANOLESCU-STRUNGA.

5. D-ra NEGULESCU.

6. D-na şi Domnul MIRCEA CANCICOV.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 34, f. 221 – 222). – 15 – [1944 – 19521 – ANCHETAREA ACTIVITĂŢII LUI EUGEN CRISTESCU ŞI A.S.S.I.

— ULUI

GENERAL ION ANTONESCU, CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

ŞI

PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI:

Asupra raportului Domnului Ministru, Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Interne şi al Domnului Subsecretar de Stat pentru Armata de uscat, pe lângă Ministerul Apărării Naţionale, cu nr. 15 071 P, din 11 noiembrie 1940;

În conformitate cu dispoziţiunile art. 80 litera e şi art. 100 din Codul Funcţionarilor Publici;

Pe temeiul Decretului Lege nr. 3 229 din 8 septembrie 1940 şi, în baza dispoziţiunilor Decretelor legi nr. 3 052 din 5 septembrie 1940 şi nr. 3 072 din 7 septembrie 1940;

AM DECRETAT ŞI DECRETĂM:

Art. I.

— Domnul Eugen Cristescu, Directorul Administraţiei de Stat, personalului şi mobilizării din Ministerul Afacerilor Interne, se transferă, în interes de serviciu, în Ministerul Apărării Naţionale şi se înaintează, pe data de 15 noiembrie 1940, în funcţiunea de Director General, însărcinându-se cu conducerea Serviciului Special de Informaţii, în locul Domnului Colonel în rezervă Ioan Nicolaid.

Art. II.

— Atribuţiunile Domnului Eugen Cristescu, Şeful Serviciului Special de Informaţii, sunt cele fixate prin art. Îl al Decretului nr. 3 230 din 8 septembrie 1940.

Art. III.

— Domnul Ministru, Secretar de Stat la Departamentul Afacerilor Interne şi Domnul Subsecretar de Stat pentru Armata de uscat pe lângă Ministerul Apărării Naţionale, sunt însărcinaţi cu executarea acestui Decret.

Dat în Bucureşti la 11 noiembrie 1940.

CONDUCĂTORUL STATULUI ROMÂN

ŞI

PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE MINIŞTRI ss. General Ion Antonescu

MINISTRUL AFACERILOR INTERNE

GENERAL DE DIVIZIE, ss. indescifrabil

SUBSECRETAR DE STAT PENTRU ARMATA DE USCAT pe lângă

MINISTERUL APĂRĂRII NAŢIONALE

GENERAL DE DIVIZIE

ss. indescifrabil

Nr. 3 765

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 136, f. 314 – 315).

Bucureşti, 16 septembrie 1944

PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI CABINETUL PREFECTULUI

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE Cabinet

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE – Subsecretariatul de Stat33 – Am onoare a raporta:

33 Cf. Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, eds., *Arhive secrete*, *secretele arhivelor*, II, p. 301 – 303.

1. Aproape toate statele s-au văzut nevoite, în decursul timpului, să-şi creeze un Serviciul Special de Informaţii, menit să le procure, discret, informaţiuni cu caracter militar, politic, economic şi tehnico-industrial, spre a cunoaşte, în chipul cel mai precis, posibilităţile de acţionare ale unui eventual adversar.

Astăzi, informaţiunile procurate de un asemenea

serviciu sunt de o amploare şi execuţie desăvârşite.

2. La noi, un astfel de serviciu există de prin 1925, fiind creat atunci de Marele Stat Major, ca organ ataşat Secţiei a II-a34.

De fapt, acest serviciu datează din ianuarie 1929, când i s-a rezervat un buget la Marele Stat Major.

La 20 aprilie 1934, prin Regulamentul din aceiaşi dată, Serviciul Secret al Armatei a fost trecut de la Marele Stat Major la Ministerul Apărării naţionale, fiind subordonat direct Ministerului acelui departament.

Această trecere a fost inoportună, deoarece potrivit alin. IV din articolul 11 al Legii pentru organizarea şi funcţionarea Ministerului Apărării naţionale, din 1932, Marele Stat Major avea ca atribuţiuni procurarea de „informaţiuni asupra forţelor militare a diferitelor armate şi contrainformaţii”, pe când M.A.N. nu era – cum nu este nici astăzi – decât un organ titular administrativ.

În fine, Serviciul Special de Informaţii trece la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, potrivit Decretului nr. 3 089 din 8 septembrie 1940 şi organizat prin Decretul nr. 3 813 din 13 noiembrie 1940.

În concluzie, din 1934 până astăzi Serviciul Special de Informaţii a fost încadrat, când la Marele Stat Major, când la Ministerul Apărării Naţionale, când, în fine, la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, iar recent35 a fost trecut iarăşi sub autoritatea Ministerului de război.

3. Serviciul Special de Informaţii fiind un organ tehnic al armatei – şi aşa trebuie să fie –, cu scopul de a-i procura informaţii interne şi externe cu caracter general militar, el a fost – iniţial sub autoritatea şi conducerea Marelui Stat Major al Armatei. Aşadar, el era, în mod firesc, un organ de execuţie al Secţiei II-a, din Marele Stat Major, şi numai al lui.

Dacă adăugăm la toate acestea, că Serviciul Special de Informaţii a alunecat în ultimii ani de la misiunea pur

militară la cea politică – în care nu se încadra organic –, ne dăm uşor seama că armate a fost lipsită de elementul care să culeagă şi să-l interpreteze, precis şi la timp, informaţiile speciale de care avea cum are şi astăzi nevoie.

Aşadar, abatere pe de o parte de la rostul iniţial şi de totdeauna al Serviciul Special de Informaţii, pe de altă parte pluralitatea de organe informative, cheltuieli la capitolul informaţiilor, şi, în schimb, realizări minime.

4. Pe temeiul celor mai sus arătate, cu onoare propunem:

a. Desfiinţarea S.S. în forma în are se află azi.

b. Trecerea Secţiunilor informaţiuni militare externe şi Contra Spionaj – la Marele Stata Major.

c. Trecerea tuturor celorlalte Secţiuni – care sunt utile – la Direcţia Generală a

Poliţiei.

34 Pentru detalii, vezi Florin Pintilie, *Serviciul Special de Informaţii din România. 1939 – 1947*, I, Bucureşti, Editura ANI, 2003, *passim*.

35 Chiar în ajun, potrivit decretului-lege nr. 1 695 din 15 septembrie 1944 (*ibidem*, p. 163).

d. Desfiinţarea tuturor celorlalte Servicii de Informaţii de la alte Departamente şi înglobarea lor – în măsura în care sunt utile, la Direcţiunea Generală a Poliţiei.

PREFECTUL POLIŢIEI CAPITALEI

ss. Colonel N. Cristea

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.128, f. 7 – 8).

19 septembrie 1944

PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI CABINETUL PREFECTULUI Nr. 193

Către

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE 1. Cabinet 2. Subsecretariatul de Stat36

Am onoare a raporta următoarele:

I. Interese superioare de Stat – dictate de satisfacerea unor obligaţiuni luate de România semnând Convenţia de Armistiţiu cu Puterile Aliate, de liniştirea opiniei publice şi de curmarea agitaţiilor prin presă şi întruniri publice – impun, în mod urgent, luarea următoarelor măsuri de guvernământ:

1. Arestarea preventivă:

a. a celor aflaţi în serviciul Gestapoului;

b. membrilor profitori ai „Consiliului de Patronaj al Operelor Sociale”;

c. legionarilor conspiratori;

d. marilor afacerişti ai regimurilor politice pendinte de conducerea ţării;

e. autorilor morali şi materiali ai crimelor politice săvârşite între anii 1940 – 1944 la Bucureşti, Iaşi, în Basarabia, Transnistria şi la Odessa;

f. oamenilor politici, ziariştilor şi publiciştilor care au susţinut şi determinat orientarea politicii noastre externe către nazism şi fascism;

g. a personalului de conducere de la Guvernământul Transnistriei, a Subsecretariatului de Stat al Românizării, Colonizării şi Inventarierei şi a Centrului Naţional al Românizării, vizat ca neonest în îndeplinirea însărcinării avute.

2. Publicarea numelui celor arestaţi, blocarea şi lovirea de indisponibilitate a bunurilor aparţinând acestora şi constituirea Comisiunilor Speciale de anchetă şi judecată a celor încadraţi – prin activitatea lor – în unul din aliniatele precedente.

3. Epurarea magistraturii, a corpului ofiţeresc, a clerului, corpului didactic de toate gradele şi a tuturor funcţionarilor publici de toate elementele naziste, fasciste şi neoneste.

36 Gh. Buzatu, Corneliul Bichineţ, op. cit., II, p. 303 – 304.

II. Persoanele care urmează a fi arestate să fie desemnate, în prealabil, de către Ministerul Afacerilor Interne. Faţă de cele raportate mai sus, avem onoarea a vă ruga să binevoiţi a dispune.

PREFECTUL POLIŢIEI CAPITALEI

ss. Colonel N. Cristea

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 128, f. 44 – 45).

Bucureşti, 20 septembrie 1944

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CABINETUL MINISTRULUI Nr. 3 127 SECRET

Domnul

Colonel N. CRISTEA PREFECTUL POLIŢIEI CAPITALEI

La nr. 189 din 14 septembrie 1944;

Cu onoare se face cunoscut că Domnul Ministru al Afacerilor Interne a trimis raportul Dvs. Domnului Ministru de Război.

D.O.

DIRECTOR DE CABINET ss. Lt. Colonel E. Plesnilă

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 128, f. 42).

PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI

21 septembrie 1944

Către

SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAŢII37

37 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, op. cit., II, p. 306 – 307.

Am onoarea a vă ruga să binevoiţi a dispune să ni se comunice de urgenţă:

I. Atribuţiunile generale ce le-a avut Serviciul Special de Informaţii.

II. Mijloacele de care a dispus la 23 august 1944:

a. Personalul, pe categorii:

— Ofiţeri şi subofiţeri;

— Funcţionari şi bugetari;

— Funcţionari diurnişti;
— Detaşaţi şi mobilizaţi.
b. Fondurile de care a dispus pe ultimul exerciţiu, cuprinzând:
— Fondurile secrete;
— Fondurile bugetare.
c. Materialul tehnic:
— Aparate de transmisie T.F.F.
— Aparate de radio;
— Laboratoare etc.
d. Parcul de automobile şi camioane.
PREFECTUL POLIŢIEI CAPITALEI
ss. Colonel N. Cristea
(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 128, f. 8).
PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI
23 septembrie 1944
Către
MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
CABINET38
Am onoarea a raporta:
Evenimentele interne desfăşurate după data de 23 august au făcut să se omită ridicarea materialului informativ documentar, aflat la Legaţia Germaniei, Comandamente şi alte servicii germane ce se găseau în Capitală.
Având în vedere valoarea acestui material cu onoare vă rugăm să binevoiţi a interveni la Ministerul de Război şi Marele Stat Major ca acestea, prin organele respective – Serviciul Special de Informaţii şi Secţia 2-a – să procedeze la strângerea, trierea şi exploatarea materialului informativ german ce s-ar mai putea găsi.
PREFECTUL POLIŢIEI CAPITALEI
ss. Colonel N. Cristea
38 Ibidem, p. 307 – 308.
(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 128, f. 9).

Bucureşti, 24 septembrie 1944

NOTA INFORMATIVĂ39

1. Serviciul Special de Informaţii, în forma în care a funcţionat până la data de 23 august 1944, era un serviciu public investit cu informaţia generală ce interesa conducerea Statului.

În acest scop, atribuţiunile sale generale constau din: procurarea, verificarea şi completarea informaţiunilor externe şi interne, conform necesităţilor semnalate de Preşedinţia Consiliului de Miniştri, Marele Stat Major şi celelalte autorităţi ale Statului.

2. Pentru executarea acestor atribuţiuni, Serviciul Special de Informaţii a dispus de următoarele mijloace:

a. Personal:

— Ofiţeri 89 (64 activi + 25 rezervă);
— Subofiţeri 24 (22 activi + 2 rezervă);
— Funcţionari bugetari 502;
— Funcţionari diurnişti 302.

b. Fonduri:

Bugetul pe 1944/1945, alocat de la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, a fost de 560.000.000 lei, în afara fondurilor secrete.

c. Material tehnic:

— 3 autostaţii T.F.F.
— 2 staţii T.F.F. fixe;
— 3 staţii T.F.F. semifixe;
— 26 staţii T.F.F. portative;
— 1 autostaţie ascultare pe bandă;
— Serviciul fotografic şi laboratoare;
— Tipografie etc.

d. Mijloace de locomoţie:

— 100 turisme;
— 40 camioane;
— Atelier reparaţii.

3. Cu toate mijloacele de care a dispus, Serviciul

Special de Informaţii, în forma în care a funcţionat şi cu conducerea pe care a avut-o, nu şi-a atins scopul, deoarece:

39 Ibidem, p. 308 – 313.

a. N-a avut un obiectiv bine fixat, întrucât şi-a dispersat eforturile în chestiuni de minimă importanţă, care de cele mai multe ori serveau interese străine de ţara noastră sau particulare. Din această cauză a avut misiuni limitate, aproape exclusiv la iniţiativa proprie, fără verificări şi în domenii informative cu totul restrânse.

b. N-a fost bine informat asupra adevăratei situaţii din U.R.S.S.; se poate spune chiar că a fost dezinformat.

c. Informaţiunile procurate Preşedinţiei Consiliului de Miniştri şi Marelui Stat Major au fost tendenţioase sau de rea credinţă.

d. De asemenea, n-a fost bine informat nici asupra adevăratei situaţii interne şi în special asupra adevăratei stări de spirit din armată sau, dacă s-a cunoscut adevărata stare, forurile în drept au fost de asemeni eronat informate, aceasta tot din rea credinţă.

e. În ceea ce priveşte conducerea acestui serviciu, se constată că au fost atât de servili intereselor germane, încât au fost puşi în imposibilitate de a arăta adevărul, cu curaj, forurilor superioare.

Cu această structură şi organizare de lucru, S.S.I., în forma în care a funcţionat, n-a făcut niciun serviciu, nici chiar guvernării pe care o servea, cu atât mai puţin intereselor superioare şi permanente ale Naţiunii.

4. În schimb, Serviciul Special de Informaţii a fost aservit complet autorităţilor germane, cu care a asigurat o legătură permanentă, colaborând prin schimb de informaţii cu caracter politic şi militar şi contribuind la crearea de reţele informative speciale: Secţia „G” (militară) şi Secţia „Contra Spionaj” (Gestapo).

Neglijând aproape complet misiunile sale principale,

S.S. de Informaţii s-a ocupat mai mult de intrigi, urmărirea oamenilor politici şi supravegherea Palatului Regal.

Conducătorii acestui serviciu au fost servili faţă de conducerea fostului regim, pentru a fi pe plac.

La adăpostul acestei atitudini, urmărind îmbogăţirea cât mai rapidă, prin nenumărate abuzuri şi ilegalităţi, dintre care citǎm40:

a. Chestiunea fondurilor pentru Transnistria şi felul în care se făceau schimburile de lei în U.R.S.S. şi invers;

b. Fraudele şi abuzurile comise în Transnistria;

c. Abuzurile cu maşinile Serviciului, utilizate după criterii subiective şi de către persoane străine;

d. Fondurile utilizate de garaj, majorarea preţurilor la reparaţiuni, precum şi reparaţiunile de maşini particulare în contul serviciului;

e. Fondurile misiunilor în străinătate, atât ale S.S.I. cât şi de celelalte de la Ministerul de Externe;

f. Fondurile informative afectate de Ministerul Aerului şi utilizate de biroul respectiv din cadrul S.S.I.

g. Numiri, întăriri şi detaşări ilegale;

h. Fondurile şi depozitul de alimente al Casei de Economii a S.S.I.

I. Distrugerea unor dosare care făceau dovada aservirii către germani.

Din enumerarea numai a celor de mai sus, ajungem la concluzia că S.S.I., sub conducerea pe care a avut-o, a dăunat interesele naţiunii şi a jefuit banul public.

5. De asemeni, este necesar a se preciza:

40 Vezi, mai jos, Notă cu chestiunile…

a. Care sunt fondurile în aur şi valută străină pe care, la data de 23.9.1944, le avea Serviciul Secret şi nu erau trecute în scripte (circa 250 milioane)?

b. Care este situaţia fondurilor în străinătate la dispoziţia rezidenţilor (consuli)?

c. Ce depozite au Serviciul Secret sau Cristescu în

străinătate?

d. Care sunt imobilele şi valorile lui Cristescu, puse sub numele lui Marcel Stănescu, cumnatul său?

e. Care sunt proprietăţile sale, inclusiv cele camuflate?

f. De ce fonduri personale dispunea Eugen Cristescu la 23 august, în cel fel de valută şi unde sunt?

g. Ce bijuterii a lucrat Cristescu la diferiţi bijutieri în Bucureşti în ultimii 3 ani şi ce bijuterii a achiziţionat. Unde sunt?

f. Ce legături a avut cu Comandorul Teodoru şi pentru ce misiuni le-a întrebuinţat? i. Dosarul cu afacerile de valută din Elveţia (Maior Cristea). j. Idem cu valutele din Bucureşti.

6. În legătură cu aceste chestiuni, cei care pot da relaţii sunt:

— Eugen Cristescu, fostul Director General al S.S.I.

— Colonel Lisievici, actualul Director General al S.S.I., fost Şef al Secţiei de Informaţii şi al Eşalonului din Est, care a lucrat în teritoriile din U.R.S.S.

— Colonel Ionescu Palius, ultimul Şef al Eşalonului din Est;

— Lt. Colonel Ionescu Micandru, Şeful Secţiei „G”, care făcea legătura cu delegaţii Serviciului de Informaţii german şi Gestapoul;

— Lt. Colonel Proca Alexandru, Şeful Secţiei contra spionaj, care făcea legătura cu Legaţia germană şi cabinetul lui Killinger;

— Lt. Colonel Borcescu, Şeful Secţiei contrainformaţii, care supraveghea Palatul

Regal;

— Lt. Colonel Diaconescu, Şeful Secţiei Administrative, care manipula fondurile;

— Director Trofani, Şeful Oficiului de Studii şi Documentare;

— Maior Tomescu, fost Secretar General al Serviciului, care aranja plecările tuturor curierilor diplomatici, de cele mai multe ori cu însărcinări particulare sau trafic de devize. Amestecat şi în chestiunea fondului de la Cetatea Albă şi fondurile în franci elveţieni din misiunea ce a avut-o la Madrid;

— Director Gh. Cristescu, [care] colabora la supravegherea Palatului Regal şi amestecat în mânuirea fondurilor de la Casa de Economie;

— Locot. Rez. Begnescu Fl., omul de casă al lui Eugen Cristescu, utilizat pentru supravegherea oamenilor politici şi amestecat în fraudele cu fondurile de la biroul care avea legătură cu S.S.I. al Aerului;

— Petrovici Grigore, care a mânuit importante fonduri de la Ministerul de Externe în desele misiuni ce le făcea în străinătate.

7. Se menţionează că, din cei indicaţi, se găsesc deja arestaţi la Prefectura Poliţiei Capitalei, următorii:

— Directorul Trohani;

— Directorul Cristescu Gh.

— Lt. Rez. Begnescu Fl.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 128, f. 30 – 33; vol. 10, f. 49 – 53).

27 septembrie 1944

REFERAT41

În legătură cu arestarea lui Eugen Cristescu, s-au strecurat în ziare o serie de informaţiuni false, cu privire la caracterul şi misiunile ce le-a avut Serviciul Special de Informaţii.

În calitate de şef al Contra-Informaţiilor, deşi am avut multe neajunsuri pe tema indiferenţei faţă de germani, suspectându-mă chiar la un moment dat că le urmăresc activitatea, fapt care era just, totuşi sunt obligat a supune aprecierii Domniei Voastre adevărul asupra Serviciului, în părţile în care am avut posibilitatea să cunosc:

1. Serviciul Special de Informaţii n-a fost, propriu-zis, niciodată o sucursală a Gestapoului şi nu a lucrat sub ordinele sau inspiraţiile Gestapoului.

2. Serviciul Special de Informaţii a fost un serviciu de informaţii al Statului Român, care n-a avut o aparatură de instrumentare pe teren şi a cărei activitate s-a limitat la procurarea de informaţiuni militare şi civile, potrivit ordinelor şi instrucţiunilor ce le primea de la Conducătorul Statului, numai Şeful Serviciului.

3. Una din misiunile principale ale Serviciului Special de Informaţii a fost de a supraveghea activitatea legionarilor, precum şi acţiunea dusă pe toate căile de către forţele oculte germane de la noi din ţară.

Prin această activitate, Serviciul Special de Informaţii a împiedicat deseori ca influenţa germană să se accentueze şi de multe ori a evitat diverse lovituri de forţe plănuite la noi de către germani sau alte fracţiuni de dreapta.

De asemenea, prin intervenţia sa, a fost zădărnicită propunerea germanilor pentru internarea în lagăr a oamenilor politici sau deportarea lor în Germania.

4. Serviciul Special de Informaţii nu a participat sub nicio formă la atrocităţile, crimele de război sau crimele politice, la măsuri de constrângere etc., ci, din contră, a denunţat conducerii Statului fapte, ori de câte ori a avut posibilitatea să o facă.

5. Între Gestapo şi Serviciul Special de Informaţii nu au existat alte legături, decât cele impuse de colaborarea militară şi obişnuită între serviciile de informaţii ale ţărilor aliate.

Ofiţerii de legătură ai Serviciului au fost:

— Lt. Colonel Ionescu Micandru, cu Abwerstelle;

— Lt. Colonel Proca Alexandru, cu Legaţia Germană.

Printre aceşti ofiţeri, erau adresate diferite cereri de informaţii, care niciodată nu se dădeau sub forma lor

reală.

Niciodată Serviciul Special de Informaţii nu a pus la dispoziţia Gestapoului sau oricărui alt serviciu german de informaţii materialul său informativ, deşi poate că au încercat şi acest lucru îl deduc din faptul că persoana mea nu era agreată lor.

Materialul contra-informativ important avea o difuzare restrânsă, fiind destinat numai pentru: Domnul Mareşal Antonescu, Domnul Vice Preşedinte al Consiliului, Ministrul de Război şi Marele Stat Major.

41 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, op. cit., p. 315 – 317.

Aceasta fiind situaţia reală, am onoare a vă ruga să binevoiţi a aprecia dacă nu este cazul să fie adusă şi la cunoştinţa Domnului Ministru de Război, pentru a se interveni prin Cenzura Militară spre a se interzice în campania de presă pornită acele pasagii care lovesc în prestigiul Serviciului Special de Informaţii şi care, totodată, sunt de domeniul fanteziei.

ŞEFUL SECŢIEI C.I.

LT. COLONEL

Tr. Borcescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 46, f. 27 – 29).

PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI 30 septembrie 1944

Către

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CABINET42

Urmare la nr. 224 din 26 septembrie 1944;

Am onoarea a înainta alăturata Notă Informativă, pentru a servi Comisiunei de anchetă la cercetarea lui Eugen Cristescu şi a Serviciului Special de Informaţii.

PREFECTUL POLIŢIEI CAPITALEI

ss. Colonel N. Cristea

30 septembrie 1944

NOTA INFORMATIVĂ

1. În noiembrie 1941, structura Serviciului Special de Informaţii a fost modificată după dispoziţiile date de Abwehr-ul german. Maiorul Strânsky, ofiţerul de legătură german, a adus Serviciului, prin lt. colonel Ionescu Micandru, o schemă de organizare tip, după care Eugen Cristescu a dispus imediat adaptarea.

Maiorului Strânsky i se plătea discret o sumă lunară. Din această sumă, o parte reprezintă un fond personal iar restul se considera ca fond informativ pentru „reţeaua" pe care acesta ar fi avut-o în Bulgaria şi Turcia.

42 Ibidem, p. 317 – 327.

În afară de aceasta, Strânsky aducea la schimb cantităţi de mărci şi valute străine pe care serviciul i le schimba, având în vedere condiţiunile favorabile în care putea face schimbul la Banca Naţională.

S-au descoperit câteva cazuri în care s-a constatat că se făcea spionaj maghiar împotriva României cu concursul: Serviciului de Informaţii german, dovedindu-se că germanii organizau din punct de vedere tehnic aceste focare de spionaj împotriva României, dotându-le, în special, cu aparate de radio.

Cazurile descoperite au fost imediat muşamalizate. Amănunte se pot obţine de la Secţia Contra Spionaj din S.S.I.

2. Rezidenţii din străinătate:

Numirile în străinătate s-au făcut de către Eugen Cristescu, în foarte multe cazuri, pe consideraţiuni de rudenie, afaceri de devize, cadouri şi stăruinţe lăturalnice realizate din aceleaşi motive.

Mulţi din cei trimişi în străinătate au fost astfel sau afacerişti, înlesnind contrabande, sau incapabili care dădeau lunar cadouri la Bucureşti pentru a fi menţinuţi în posturi, sau profesionalişti de cea mai degradantă speţă, gata să se pună la dispoziţia cui plăteşte mai mult.

Ar fi necesară o anchetă asupra activităţii lor şi asupra modului cum au fost numiţi.

Rechemarea urgentă a tuturor celor numiţi în străinătate în ultimii ani este cu atât mai imperioasă, cu cât toţi au colaborat cu Serviciul de Informaţii german.

Astfel, Colonelul deblocat Urlăţeanu, numit rezident la Istanbul, când a trebuit să fie rechemat, din cauza vieţii scandaloase pe care o ducea acolo şi care a stârnit reacţiunea diplomaţilor români, a fost totuşi acoperit de Eugen Cristescu şi a rămas mai departe în Turcia ca salariat al Serviciului de Informaţie german.

Aproape toţi cei trimişi în Turcia s-au menţinut acolo prin cadouri date la Bucureşti conducătorilor Serviciului.

În această privinţă trebuie revizuită şi situaţia numeroasei familii Trifon, care a acaparat şi interese proprii, şi făcând servicii personale familiei Cristescu, nenumărate posturi în Balcani.

Trifon, numit vice-consul la Ankara, a fost un preţios auxiliar al Serviciului de Informaţii german.

Din Turcia i se trimiteau lui Eugen Cristescu cadouri dintre care unele pentru Dna Maria Antonescu.

S-a susţinut că o parte din cei numiţi în străinătate încasau efectiv numai jumătate din salarii, restul fiind oprit la Bucureşti ca peşcheş pentru numirea lor în posturi.

3. Chestiunea curierilor diplomatici

Maiorul Tomescu, fostul Secretar General, a fost numit în străinătate spre stupefacţia funcţionarilor cinstiţi fiindcă îi făcuse servicii personale lui Eugen Cristescu, fiind intermediarul prin care fostul Director General cerea, celor trimişi curieri în străinătate, cadouri.

Fiind de o incapacitate notorie, a trebuit să fie rechemat de la Madrid, în urma stăruinţei Ministerului de Externe. Nu şi-a putut justifica fondurile. Intrând în conflict cu col. Ad. Diaconescu (pentru a domina, Eugen Cristescu provoca dezbinări între colaboratorii săi

apropiat). Şeful Secţiei Administrative, pentru a se răzbuna împotriva lui, a trimis în Elveţia un funcţionar proaspăt angajat, cu reputaţia de escroc, Dorovici, să urmărească şi să denunţe în Elveţia o contrabandă, de aici a rezultat cazul contrabandei, în care a fost implicat Maiorul Cristea, de la Secţia Informaţii, ale cărui mărturisiri pot fi preţioase acum.

Se pare că erau trei grupe care se ocupau cu contrabanda.

Eugen Cristescu, prin rudele lui numite în Serviciu, şi cu celelalte două grupe care aveau legătură şi la Frontul de Est, din Secţia Informaţii: Colonel Ad. Diaconescu şi Maior Tomescu.

Aceste grupe lucrau şi pe cont propriu şi prin colaborare.

De aici, au izbucnit divergenţe, care pot fi speculate la cercetări.

Contrabandele erau facilitate de unii curieri diplomatici din cadrele serviciului.

Numirea acestor curieri era prin ea însăşi o afacere.

Acei ce făceau cadouri sau contrabandă plecau des în cursă.

Când au început bombardamente grele în Bulgaria, Ungaria şi Germania, au început să fie trimişi mai des şi funcţionari corecţi.

Este necesar să se caute atât la S.S.I., cât şi la Ministerul de Externe numele curierilor şi datele la care au plecat, pentru a se vedea că unii funcţionari au plecat de zeci de ori în cursă.

Astfel, funcţionarul Voinea, de la Frontul de Est, a fost trimis în străinătate de circa 30 de ori şi care are astăzi o apreciabilă avere.

Maiorul Tomescu, fostul Secretar General al Serviciului, spunea că Directorul era Gh. Cristescu (acesta din urmă vorbind în numele lui Eugen Cristescu), că are

nevoie de anumite lucruri din străinătate şi că banii i se vor da la întoarcere de către Directorul General.

La întoarcere însă nu i se mai înapoiau banii. Acest abuz de putere îl practica şi Comisarul Petrovici.

Când, în a doua cursă, curierul nu mai cumpăra ceea ce i se impunea, el putea fi sigur, după ce i se făceau observaţii severe, că nu va mai pleca niciodată în cursă.

Dintre acei ce dădeau regulat cadouri se recrutau şi curierii care făceau contrabandă.

Este necesar să se cerceteze amănunţit misiunile curierilor Gheorghe Cristescu (frate cu Eugen Cristescu) şi Grigore Petrovici (nepotul lui Eugen Cristescu), care se duceau în special la Istanbul, Geneva şi Lisabona.

În legătură cu această chestiune, trebuie cercetat Maiorul Tomescu, fost Secretar General şi care cunoaşte dedesubturile, atât în ordine politică cât şi în ordine financiară şi care acum sigur că va vorbi având motive, fiind în ultimul timp foarte nemulţumit de tratamentul ce i s-a aplicat.

Lămuriri în legătură cu cazul Maiorului Cristea poate da şi fostul agent Enescu, implicat în această afacere.

În legătură cu numirile curierilor, este necesar să fie cercetat şi funcţionarul Ştefănescu Anghel, de la Secretariatul Serviciului, adus la acest post tot de Maiorul Tomescu, funcţionar care era în legătură strânsă cu cei care aranjau cursele curierilor şi făcea legătură strânsă cu cei care aranjau cursele curierilor şi făcea legătura cu Biroul Cifrului, de la Ministerul de Externe.

4. Spionajul Palatului Regal

La început, cu ajutorul lt. Colonel Căpăţână A., iar mai târziu lt. Colonel Octav Rădulescu, foşti comandanţi militari la Soc. de Telefoane, se făcea interceptarea telefoanelor Palatului şi ale tuturor persoanelor în legătură cu Casa Regală, acestea fiind raportate Mareşalului Antonescu şi Serviciului german.

Lt. Colonel Borcescu Traian se ocupa în mod special cu mişcările M.S. Regelui şi ale oamenilor săi de încredere, civili sau militari.

Lucrările de această speţă erau întocmite de Eugen Cristescu cu concursul dactilografilor Silvişteanu şi în urmă Sichitiu, care pot da lămuriri. Iar Comisarul Grigore Petrovici se ocupa special cu supravegherea ofiţerilor înlăturaţi de Mareşalul Antonescu din armată şi care erau bănuiţi că sunt în legătură cu Palatul Regal.

5. Afacerile din Transnistria

În Transnistria s-au comis numeroase abuzuri şi fraude în urma cărora s-a îmbogăţit o serie de ofiţeri şi funcţionari.

Datele necesare pot fi obţinute prin cercetarea Cpt. Neştianu, fost Şef al Centrului Odessa, Cpt. Dimitriu, fost Şef al Subcentrului Tiraspol, Maior Curelaru, Director Trohani etc.; aceştia sunt interesaţi.

Relaţii preţioase poate da – fără a fi implicat – Zbit. Rez. Dumitriu, fiul Colonelului Magistrat Dumitriu, care a prezidat Curtea Marţială care l-a condamnat pe Codreanu. Zbit. Dumitriu ştie şi de o crimă comisă pentru a se acoperi anumite fraude.

Cercetări mai amănunţite printre funcţionarii de la Frontul de Est ar descoperi pe acei care au făcut jafuri şi asasinate în U.R.S.S. pentru a se fura bijuterii, covoare, bani etc., Eugen Cristescu a cunoscut abuzurile făcute dar n-a luat măsuri.

S-au făcut şi schimburi clandestine, cu profituri personale însemnate, cu monede şi R.K.S.S., din şi în Transnistria.

În această privinţă, trebuie cercetaţi lt. Colonel Intendent Diaconescu, şefii Centrelor S.S.I. din Transnistria şi agentul Antoniu.

De asemenea, trebuie cercetat felul în care au fost mânuite de Maiorul Tomescu, pe atunci Căpitan, fondurile

de la Cetatea Albă. Despre dosarul afacerii ştie lt. Colonel Intendent Diaconescu.

6. Spionajul43 lui Iuliu Maniu

Cu ajutorul evreului Soreanu (Haim Schor), care era în foarte bune legături cu anturajul lui Iuliu Maniu, Eugen Cristescu era informat în cele mai bune condiţiuni de tot ce se pune la cale acolo.

Informatorul era plătit pentru aceste servicii cu circa 350.000 lei lunar, afară de premii date pentru „lucrări speciale", iar în ultimele 6 luni a avut la dispoziţie şi un automobil al Serviciului, cu şofer (Ilie Taţa) şi întreţinere.

43 Corect: spionarea lui Iuliu Maniu!

Rezultatele interesau, în special, Serviciul de Informaţii german, care un timp făcea legătură pentru aceste chestiuni politice prin consilierul von Rittgen.

Lt. Colonel Borcescu şi ajutorul său Niculaie Stănescu, care se ocupau asiduu cu spionajul lui Iuliu Maniu, sunt în prezent – şi acest lucru pare destul de bizar – în permanenţă, în anticamera lui Iuliu Maniu.

7. Afacerea cu maşinile

În timp ce Secţia auto era condusă de Căpitanul Gamulea s-a montat afacerea Fuelop.

În schimbul intervenţiei lui Eugen Cristescu la Consiliul de Patronaj şi datorită căreia i s-au făcut lui Fuelop mari înlesniri pentru import – export, aceasta pe lângă ce a dat Patronajului – pentru autorizaţia primită – a dat şi Serviciului Special de Informaţii, cu o sumă derizorie, câteva automobile (8 – 10); afacerea s-a perfectat prin firma „Mocana".

Amănunte în această chestiune se pot lua de la Cpt. Rez. Gamulea.

Din parcul de automobile al S.S.I., familia Cristescu avea la dispoziţie circa 10 automobile: Eugen Cristescu 4, soţia sa 1, Mircea Cristescu 1, Gică Cristescu 2, lt. Colonel Vasile Cristescu 1, la moşia (via) lui Eugen Cristescu de la

Severin erau 2 camioane ale serviciului, încărcate cu mobilă, care aşteptau în permanenţă ordin de plecare.

Eugen Cristescu a cumpărat un automobil „Horch”, cu suma de lei 800.000 (?), care a fost reparat la serviciu, echipat cu cauciucuri noi de la Severin şi apoi revândut cu circa 4 milioane (amănunte se pot lua de la Maiorul Ionian, actualul Şef al garajului).

Tot în contul Serviciului au fost reparate complet maşinile Maiorului Ing. Luca şi Tony Mânzatu, omul de încredere al lui Eugen Cristescu, care a avut legături strânse cu Domnul Tester, Şeful Gestapoului din România.

8. Afaceri cu carnete de scutire de muncă

S-au obţinut numeroase carnete de scutire de muncă pentru evrei, sub pretext că au fost informatori ai S.S.I.

În realitate, cei mai mulţi nu au fost informatori, ci au plătit bani.

Lt. rez. Begnescu Fl. a indicat că are informatori nişte evrei pe care nu numai că nu-i plătea, deşi încasa fonduri pentru ei, dar de la care lua bani pentru a-i scuti de munca obligatorie.

În această chestiune mai pot fi cercetaţi lt. Colonel Borcescu Traian, Stănescu Niculae şi funcţionarii care făceau legătura cu Comisariatul General pentru Problemele Evreieşti (Radu Lecca).

9. Fondurile extra-legale

La S.S.I. s-au făcut, ca o consecinţă a contrabandelor de devize, şi afaceri de devize la Bursa neagră. În această privinţă ştie unele amănunte funcţionarul Franga de la Secţia Administrativă.

Din toate aceste operaţiuni ilegale au rezultat importante sume.

Astfel, se crede că la 23 august la casieria Serviciului a existat un fond de câteva zeci de milioane în devize şi aur, fond care are o mânuire specială.

De câteva zile, Generalul Cuzin, Controlorul utilizării

fondurilor de la S.S.I., lucrează asiduu la Serviciu, unde se crede că se fac urgente lucrări pentru acoperirea fondurilor care nu erau înregistrate legal şi a posturilor din buget care rămăseseră descoperite.

Dacă nu se iau urgente măsuri de sigilare şi de verificare, toate fondurile vor fi puse la punct, iar cele fără bază legală vor dispărea.

Directorul Lepădatu a afirmat că Serviciul Adtiv nu ar fi în regulă cu conturi în valoare de zeci de milioane.

10. Situaţia personalului

S-au făcut numiri şi avansări ilegale.

Directorul Personalului Lepădatu le-a acoperit şi le acoperă şi în prezent, şi a tolerat să se facă înaintări ilegale sau să fie numiţi direct în funcţiuni importante oameni care nu aveau acest drept. Pentru lămurire trebuie cercetate cazierele personale.

Chestiuni diverse

Comisarul Victor Ionescu, adus în serviciu de către Eugen Cristescu ca om al său de încredere, a încasat în ultimii ani milioane de lei pentru informatori despre a căror existenţă nu se ştia sau lipsiţi complet de valoare.

Cu toate că s-a arătat că informaţiile acestora sunt lipsite de valoare, Victor Ionescu a continuat să încaseze fondurile, fiind sprijinit de Eugen Cristescu.

Acelaşi sistem a fost utilizat de lt. rez. Begnescu, care din când în când, ca şi Victor Ionescu, schimba numele conspirativ al pretinsului informator pentru „a se încerca alţii”, în realitate rămânând aceiaşi informatori fictivi sau inutili.

— Eugen Cristescu a creat un birou al paşapoartelor. Prin acest birou s-au făcut afaceri pretinzându-se bani pentru a se da aviz favorabil celor ce voiau să plece în străinătate.

— Funcţionarul Boldur a fost suspectat şi mutat disciplinar de Eugen Cristescu, ca agent german. De

asemenea, fratele său Căpitan Aviator Boldur, în prezent Comandantul unui Aeroport pe lângă Bucureşti.

Pentru anchetarea activităţii lui Eugen Cristescu, fostul şef al S.S.I., se indică şi următoarele persoane, care pot da lămuriri:

1. Inspector General Adtiv Ştefănescu, fost arestat din ordinul lui Eugen Cristescu, care cunoaşte activitatea acestuia încă de când era la Siguranţă şi la Ministerul de Interne.

2. Colonel Magistrat Velciu, fost şeful Secţiei juridice din S.S.I.

Dat afară de Eugen Cristescu printr-o manevră făcută împreună cu delegatul Serviciului German.

Cunoaşte activitatea persoanelor indicate, precum şi organizarea Serviciului.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.128, f. 9 – 17).

PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI

CABINETUL PREFECTULUI Bucureşti, 13 octombrie 1944

Nr. 247

Către

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CABINET 44

Subsecretari de Stat44

Am onoarea a raporta următoarele:

Când am luat conducerea Prefecturii Poliţiei Capitalei, adică la 1 septembrie a.c., între primele chestiuni de rezolvat a fost şi aflarea şi arestarea lui Eugen Cristescu, dispărut.

Ca primă măsură, au fost cercetaţi şi anumiţi funcţionari ai Serviciului Secret, în scopul de a se afla locul de refugiu al lui Eugen Cristescu.

Între aceştia a fost şi funcţionarul Trohani, pe care însă nu l-am găsit.

După câteva zile, sus-numitul s-a prezentat din

proprie iniţiativă, aflând că a fost căutat şi, ceva mai mult, în afară de declaraţia ce a făcut asupra celor ce ştia de Eugen Cristescu, mi-a făcut declaraţii şi despre un număr de dosare „arhivă personală a lui Eugen Cristescu”, pe care acesta i-a dat-o să o ascundă.

Această arhivă a fost luată la Prefectura Poliţiei Capitalei unde se găseşte şi azi.

Având în vedere că Eugen Cristescu, între timp, a fost descoperit şi arestat, că o Comisiune specială îl cercetează, sunt de părere şi rog să aprobaţi ca mai susmenţionatele dosare să fie numerotate, sigilate şi parafate şi să fie vărsate Serviciului S., unde să fie cercetate, împreună cu restul arhivei Serviciului S. de către Comisiunea de Anchetă.

PREFECTUL POLIŢIEI CAPITALEI.

Colonel ss. N. Cristea

Comunicat:

M. Af. Int. Subsecretar de Stat

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 10, f. 41; idem, vol. 128, f. 2).

44 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, op. cit., II, p. 328 – 329.

NOTĂ

cu chestiunile ce urmează a fi cercetate de Comisiunea de anchetă, referitoare la persoana Domnului Eugen Cristescu şi a Serviciului Special de Informaţii45

1. Care au fost directivele generale date de Serviciul Special de Informaţii şi cum au fost aduse la îndeplinire?

2. Modul cum au fost recrutaţi informatorii Serviciului Special de Informaţii;

3. Activitatea acestor agenţi;

4. Sumele cu care aceştia au fost retribuiţi şi dacă aceste sume reprezentau o echivalenţă a muncii prestate, atât pentru agenţii din ţară, cât şi pentru cei din străinătate;

5. Fondurile misiunilor în străinătate, atât ale S.S.I.,

cât şi celelalte de la Ministerul de Externe;

6. Fondurile informative afectate de Ministerul Aerului şi utilizate de biroul respectiv din cadrul S.S.I.

7. Care sunt fondurile în aur şi valută străină pe care, la data de 23 august 1944, le avea Serviciul Secret şi nu erau trecute în scripte (circa 250 milioane)?

8. Care este situaţia fondurilor în străinătate la dispoziţia rezidenţilor (consuli)?

9. Ce depozite au Serviciul Secret sau Cristescu în străinătate?

10. Fondurile pentru Transnistria şi felul în care se făceau schimburile de lei în U.R.S.S. şi invers;

11. Fraudele şi abuzurile comise în Transnistria;

12. Numiri, înaintări şi detaşări ilegale;

13. Distrugerea unor dosare care făceau dovada aservirii către germani;

14. Fondurile şi depozitul de alimente, ale Casei de Economii a S.S.I.

15. Abuzurile cu maşinile Serviciului, utilizate după criterii subiective şi de către persoane străine;

16. Fondurile utilizate de garaj, majoritatea preţurilor la reparaţiuni, precum şi reparaţiunile de maşini particulare în contul serviciului;

17. Care sunt imobilele şi valorile lui Cristescu puse sub numele lui Marcel Stănescu, cumnatul său?

18. Care sunt proprietăţile lui Cristescu, inclusiv cele camuflate?

19. De ce fonduri personale dispunea Cristescu la 23 august 1944, în ce valută şi unde sunt?

20. Ce bijuterii a lucrat Cristescu la diferiţi bijutieri în Bucureşti în ultimii 3 ani şi ce bijuterii a achiziţionat. Unde sunt?

21. Ce legături a avut cu Comandorul Teodoru şi pentru ce misiuni l-a întrebuinţat?

22. Dosarul cu afacerile de valută din Elveţia (Maior

Cristea);

23. Dosarul cu valutele din Bucureşti.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 10, f. 55 – 56).

45 Ibidem, p. 313 – 315.

ROMÂNIA MINISTERUL AFACERILOR INTERNE Subsecretariatul de Stat pentru Poliţie Direcţiunea Cabinet

Către

PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI

CABINET46

14 octombrie 1944

În conformitate cu ordinul Domnului Ministru Subsecretar de Stat; La raportul Dvs. nr. 193 din 16 septembrie T944;

Am onoare a vă face cunoscut că, de acord cu propunerile Dvs., acest Departament a intervenit pe lângă Ministerul de Război, propunând ca Serviciul Special de Informaţiuni să fie desfiinţat, urmând ca secţiile de spionaj şi contra-informaţii să treacă la Marele Stat Major, Secţia II-a, iar secţiile de informaţii, siguranţă şi politică să treacă la Ministerul Afacerilor Interne, Direcţiunea Generală a Poliţiei.

La demersul nostru, Ministerul de Război, ne-a răspuns că nu este de opinie ca Serviciul Special de Informaţie să fie desfiinţat în forma în care se găseşte astăzi, în alte cuvinte să fie menţinut la acel departament.

Faţă de acest răspuns, realizarea propunerii Dvs., pe care o aprobăm în totul, rămâne în suspensie până la clarificarea situaţiei politice.

DIRECTOR DE CABINET Lt. col. Magistrat ss. A. Nicolau

(Arhiva C.N.S.A.S., vol.128, f. 5).

ROMÂNIA

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

CABINETUL MINISTRULUI

Nr. 3 587

SECRET
Bucureşti, 15 octombrie 1944
Către
PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI CABINET47
46 Ibidem, p. 329 – 330.
47 Ibidem, p. 330.
La nr. 247 din 13 octombrie 1944;
Am onoare a vă face cunoscut că Domnul Ministru a dat dispoziţiuni ca dosarele „arhiva personală a lui Eugen Cristescu”, să fie predate Comisiei de Cercetare, care funcţionează la Ministerul de război.
D.O.
DIRECTOR DE CABINET, lt. Colonel, ss. E. Plesnilă
(Arhiva C.N.S.A.S., vol.128, f. 1).
Bucureşti, 31 octombrie 1944
PREFECTURA POLIŢIEI CAPITALEI CABINETUL PREFECTULUI No. 291
Către
MINISTERUL DE RĂZBOI
Cabinet48
Conform dispoziţiunilor date de Dl. Ministru de Interne, comunicate prin adresa Nr. 3 587 din 15 octombrie 1944, am onoare a vă trimite un număr de 83 (optzeci şi trei) dosare, parafate, şi volumul *Pământ strămoşesc*, de Mihail A. Antonescu, care formează arhiva personală a lui Eugen Cristescu, cu rugămintea de a fi predată Comisiei de Cercetare, care funcţionează la Ministerul de Război.
PREFECTUL POLIŢIEI CAPITALEI
Colonel ss. N. Cristea
(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 46, f. 35).
48 Ibidem, p. 331.
Către
MINISTERUL DE RĂZBOI (Comisia de Anchetă)
Am onoare a înainta alăturat, în copie, adresa Nr. 291

din 31 octombrie 1944 a Prefecturii Poliţiei Capitalei, referitoare la arhiva personală49 a fostului Director General al S.S.I., Eugen Cristescu.

Totodată, se trimit şi 83 (optzeci şi trei) dosare, parafate, împreună cu volumul *Pentru pământul strămoşesc*, de Mihail A. Antonescu.

Rugăm să binevoiţi a ne confirma primirea.

ŞEFUL S.S.I.

COLONEL

ss. I. Lissievici

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 46, f. 34).

[Aprilie 1946]

DECLARAŢIE50

Subsemnatul Eugen Cristescu, la întrebările ce mi se pun, răspund următoarele: ss. Întrebare: Când a luat fiinţă S.S.I. şi în ce scop?

Răspuns: Din anul 1924 funcţiona pe lângă Marele Stat Major şi apoi Ministerul Apărării Naţionale, Serviciul Secret ca organ civil de informare generală a acestor două instituţiuni, condus de Mihail Moruzov.

La venirea la putere a Generalului Antonescu, a fost numit Şef al acestui Serviciu Colonelul de Stat Major Nicolaid, în timpul căruia serviciul a trecut de la Statul Major la Preşedinţia Consiliului de Miniştri51. Nicolaid a conceput o lege prin care serviciul s-a numit Serviciul Special de Informaţiuni, iar principiile fundamentale ale acestei legi, erau că acest serviciu este un organ de informare generală a Conducătorului Statului şi că acest serviciu lucrează sub ordinele şi directivele Conducătorului Statului, deţinând, din punct de vedere bugetar numai de Ministerul de Război, iar din punct de vedere al directivelor de activitate şi a raporturilor de serviciu de Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Totodată prin aceiaşi lege, se reglementau condiţiile de funcţionare şi control bugetar al acestui serviciu.

49 Alte referinţe la arhiva lui Eugen Cristescu (*ibidem*, p. 332 – 338).

50 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, op. cit., II, p. 340 – 376. Vezi şi interogatoriul lui Eugen Cristescu, din aceeaşi perioadă (13 – 15 aprilie 1946), în *Procesul Mareşalului Antonescu. Documente*, III, ediţie Marcel-Dumitru Ciucă, Bucureşti, 1998, p. 180 – 269.

51 Pentru detalii, vezi Florin Pintilie, op. cit., I, p. 161.

La sosirea mea ca şef al acestui serviciu, la 15 noiembrie 1940, am găsit această lege în fiinţă şi aplicarea ei se făcea în aceste condiţii.

Serviciul trebuia să furnizeze, de astă dată, Conducătorului Statului informaţiuni cu caracter general, militare, politice, economice, sociale şi, în genere, orice fel de informaţii i s-ar fi cerut sau ar fi interesat conducerea Statului. De altfel, şi fostul serviciu secret făcea exact aceiaşi operaţiune, scurgând informaţiile sale de la Marele Stat Major, Ministerul de Război şi, pe specialităţi la departamentele interesate.

2. Întrebare: În ce a constat colaborarea Dv. Cu Mareşalul Antonescu? Răspund: Conform legii de organizare a serviciului, relaţiunile între mine şi

Mareşalul Antonescu erau de la subaltern la Conducător. După luarea în primire a serviciului, Dl. Mareşalul Antonescu mi-a dat dispoziţiuni ca să reorganizez serviciul astfel ca să corespundă cerinţelor moderne, prin adaptarea lui cu şcoli pentru personal şi cu aparatura tehnică necesară. De asemenea, mi-a dat dispoziţiuni să fac o epuraţie a serviciului, scoţând afară elementele care se compromiseseră în operaţiunile politice şi financiare ale lui M. Moruzov, fapte ce se dovediseră la comisiunile care anchetau averea lui Moruzov, gestiunea lui şi toate manevrele lui politice. De asemenea, Dl. Mareşal mi-a indicat că serviciul nu trebuie să facă altă

politică, decât aceea a conducerii statului.

Rezultatul activităţii serviciului era comunicat Domnului Mareşalul Antonescu prin buletine zilnice de informaţiuni, iar când erau chestiuni mai importante, aveam ordin să mă prezint personal la Domnia sa pentru a i le raporta şi primi instrucţii de procedare.

Mai târziu, Domnia sa mi-a dat o serie de însărcinări, în legătură cu evenimentele politice din ţara noastră şi pe care le voi descrie mai departe.

3. Întrebare: Care a fost conlucrarea Dv. cu serviciul secret german şi cu Gestapoul?

Răspund: În România au existat, după informaţiunile şi verificările mele, 11 servicii de informaţiuni, care lucrau paralel, separat şi a căror activitate se scurgea direct la Berlin. Din acestea, oficial au funcţionat în România *Abwehrul* (Serviciul de Informaţiuni al armatei germane), cum şi foarte târziu ataşatul de poliţie de pe lângă Legaţia Germană.

Pe lângă acesta, conform uzanţelor diplomatice, Killinger mai avea un serviciu personal de informare prin legăturile şi relaţiunile politice ale Legaţiei.

În ce priveşte Gestapoul, el a funcţionat clandestin în România, până după rebeliunea legionară, sub conducerea Colonelului Geissler, al cărui amestec, a fost dovedit în atentatul de la Jilava şi în rebeliunea legionară.

S.S.I. nu a avut niciun fel d relaţii cu Gestapoul; personal nu am cunoscut pe Colonelul Geissler, ba dimpotrivă, după obţinerea informaţiunilor asupra amestecului său în mişcările legionare, am cerut şi Preşedinţia Consiliului a aprobat şi a intervenit ca Colonelul Geissler şi cei opt colaboratori principali ai săi să fie imediat retraşi din ţară, ceea ce Guvernul german a aprobat.

În ceea ce priveşte ataşatul de poliţie Richter, acesta a venit în calitate oficială cu câteva luni înainte de

armistiţiu şi a avut numai trei întrevederi cu mine, în care a cerut o colaborare cu serviciul român. Deoarece însă Richter tindea să acapareze o bună parte din atributele informative ale *Abwehr*-ului, am cerut ca această chestiune să fie întâi lămurită la Berlin şi apoi să se prezinte la mine cu Colonelul Bauer, şeful *Abwehr*-ului german de la Bucureşti, şi împreună să fixăm ce relaţii trebuie să avem cu *Abwehr*-ul şi care sector informativ rămâne să fie conlucrat cu ataşatul de poliţie. Richter s-a întors de la Berlin în ziua armistiţiului, astfel că operaţiunea nu s-a putut perfecta.

În ceea ce priveşte *Abwehr*-ul, trebuie să arăt că el avea o colaborare tainică, neoficială cu serviciul „secret român" de sub conducerea lui Mihail Moruzov, încă de prin anii 1938/1939.

Acesta avea legături şi se întâlnise în mai multe rânduri în străinătate cu şeful *Abwehr*-ului german52 de la Berlin, primise în ţară şi plasase în mod secret în zona petroliferă şi în porturile dunărene un important număr de agenţi ai *Abwehr*-ului german, care făceau operaţiunea de contra spionaj şi contra sabotaj, pentru paza regiunii şi transporturilor petrolifere. Aceşti agenţi erau împerecheaţi cu agenţi ai serviciului secret român. De asemenea, Moruzov mai avea o colaborare neoficială şi pe teren informativ-militar şi politic – cu *Abwehr-ul* german, fapte care s-au dovedit mai târziu în arhivele serviciului, cât şi din relaţiunile ce le-am luat de la colaboratorii mei din serviciu.

În cursul lunii decembrie 1940, s-a prezentat la mine Colonelul Roedler şeful secţiunii *Abwehr*-ului german de la Bucureşti, care mi-a declarat că el este venit în ţară în mod oficial în componenţa misiunii militare germane, care se găsea la Bucureşti şi mi-a cerut colaborarea. Am răspuns Colonelului Roedler că această chestiune trebuie să o supun Mareşalului Antonescu, care trebuie să-mi dea

dezlegare pentru această colaborare şi eventual – dacă o autorizã – să-mi dea şi instrucţiunile necesare. Am spus Domnului Mareşal Antonescu cererea Colonelului Roedler, iar Domnia sa mi-a ordonat să fac această colaborare cu două condiţiuni esenţiale: serviciul german să nu facă operaţiuni de arestări pe teritoriul român şi al doilea serviciul german să nu se amestece, aşa cum făcuse Gestapoul, în politica internă a României.

În aceea ce priveşte autorizarea de colaborare, Preşedinţia Consiliului a dat un ordin scris, care desigur că se găseşte la serviciu.

De la această dată, colaborarea S.S.I.-ului cu serviciul de informaţii german, se transformă dintr-o colaborare neoficială într-o colaborare oficială, ordonată, autorizată şi reglementată de Preşedinţia Consiliului de Miniştri.

Colaborarea a constat în principal în acţiunea de contra spionaj în zona petroliferă, cât şi în porturile dunărene, unde echipe de agenţi germani şi români, făceau o acţiune de supraveghere şi eventual de împiedicare a actelor de sabotaj.

De asemeni, pe teren informativ se comunicau reciproc informaţiunile externe, care interesau o parte şi cealaltă, înţelegerea fiind făcută astfel că germanii nu comunicau informaţiuni din ţările aliate lor, iar românii nu comunicau informaţiuni din ţările prietene lor.

Colaborarea mai primea semnalări reciproce de suspecţi şi de informaţiuni în materie de contra spionaj, cum şi colaborarea tehnică, în ceea ce priveşte descoperirea staţiunilor clandestine de radiotelegrafie.

4. Întrebare: Care a fost activitatea serviciului la Odessa şi în Transnistria?

Răspund: În timpul asediului Odessei, am fost chemat de către Dl. Mareşal Antonescu, împreună cu Generalul Vasiliu la Tighina, unde se găsea trenul său de

comandament, şi mi-a ordonat – mie – să organizez un serviciu de informaţiuni în Transnistria pentru apărarea spatelui armatei şi pentru semnalarea informaţiunilor mai importante din această regiune. De asemenea, a ordonat Generalului Vasiliu să organizeze serviciul de jandarmerie în Transnistria.

52 Amiralul Wilhelm Canaris.

Conform acestui ordin, am organizat o rezidenţă informativă cu sediul principal la Tiraspol şi cu agenţi informativi în toate capitalele judeţelor din Transnistria.

Rezidenţa se compunea dintr-un ofiţer de conducere, agenţi de contrainformaţii, câte trei în fiecare judeţ.

Rezidenţa de la Tiraspol după ocuparea Odessei, s-a mutat la Odessa. Rolul ei principal era de a semnala acţiunile şi persoanele care prin activitatea lor s-ar fi dovedit că uneltesc împotriva siguranţei armatei române care ocupa acea provincie. De asemenea, rezidenţa trebuia să informeze asupra stării generale de spirit a populaţiei din regiune, cum şi asupra structurii organizatorice din acea regiune, deoarece se ştia că în Europa circula foarte multe informaţiuni false şi exagerate, asupra structurii şi realizărilor sovietice. De asemenea, rezidenţa trebuia să semnaleze chiar abuzurile funcţionarilor români, către autorităţile de resort, cât şi către autorităţile centrale, întrucât Preşedinţia Consiliului de Miniştri înfiinţase un birou pentru administrarea Basarabiei, Bucovinei şi Transnistriei, unde trebuiau să se concentreze toate aceste informaţiuni.

Informaţiunile care priveau armata se comunicau armatei, cele care priveau administrativ se comunicau Guvernământului, iar cele care priveau acţiunea subversivă, armatei şi reprezentanţilor Justiţiei, pentru a aviza şi lua măsurile legale.

În ceea ce priveşte urmările atentatului de la Odessa, am fost informat de către Rezidenţa mea de acolo că

armata, desigur în conformitate cu ordinele ce le primise, a exercitat o serie de represalii, în primul rând asupra unor persoane din Odessa, iar mai târziu, represalii în masă asupra populaţiei evreieşti din Odessa, care a fost strânsă în pachete şi predată armatei germane, care i-a executat.

Numărul celor executaţi cu această ocazie însumează cam 25 – 26.000 oameni, în afară de executările făcute mai târziu asupra populaţiunii evreieşti, care a fost scoasă din Odessa şi dată la dispoziţia Germaniei.

Comandamentul armatei în acea vreme era condus de către Generalul Iacobici, având ca Şef de Stat Major, pe Generalul Tătăranu.

În ceea ce priveşte catacombele de la Odessa, am primit foarte multe rapoarte informative de la Rezidenţa serviciului de acolo, condusă de Căpitanul Neştianu şi orientată de către Colonelul Ionescu Palius.

Ţin să menţionez că eu nu mă găseam în această perioadă în Transnistria şi că eu am mers cu Eşalonul numai până la Iaşi, de unde m-am despărţit şi m-am întors la Bucureşti, deoarece conducerea centrală a serviciului, reclama prezenţa mea la Bucureşti. Ştiu că atât Rezidenţa de la Odessa sub căpitanul Neştianu, cât şi mai târziu sub lt. Colonel Perju, după indicaţiile Colonelului Palius, au făcut mai multe cercetări asupra catacombelor de la Odessa, cum şi asupra persoanelor care se bănuiau că se adăposteau în acele catacombe. De asemenea, mi s-a raportat că la un moment dat armata temându-se să nu aibă surprize de la persoanele ce ar veni din aceste catacombe, a luat măsuri ca sa de zidească gurile exterioare ale catacombelor.

Armata şi unele elemente informative din Transnistria au propus că nu se pot stârpi cei ce locuiau în catacombe decât cu ajutorul gazelor. Serviciul german a informat Wehrmachtul despre această situaţiune de la

Odessa, care a trimis un colonel specialist în materie de gazare şi care a vizitat catacombele de la Odessa. Acest Colonel a luat apoi contact cu mine la Bucureşti şi mi-a comunicat constatările sale în sensul că deşi catacombele conţin circa 5.000 de canale, totuşi s-ar putea face o acţiune represivă asupra lor, prin gazare. Întrucât însă mi-am dat socoteala că o asemenea acţiune contravine principiilor de drept internaţional asupra mijloacelor permise de război, am arătat Colonelului german că nu pot consimţi la o asemenea acţiune, şi că voi lua şi avizul Guvernului în această chestiune. Într-adevăr, a doua zi am expus părerea mea Domnului Mihai Antonescu, care mi-a arătat că vederile mele sunt juste şi că guvernul împărtăşeşte aceeaşi părere. Am comunicat Colonelului german acest răspuns definitiv, şi cu aceasta el a plecat la Berlin. Acţiunea de gazare nu s-a mai făcut.

5. Întrebare: Ce raporturi personale aţi avut cu Killinger, Clodius şi cu şefii militari germani?

Răspund: Cu Clodius nu am avut raporturi de serviciu, întrucât el se ocupa cu problemele economice. L-am cunoscut însă la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, în anticamera lui Antonescu şi l-am văzut şi la Legaţia Germană.

În ceea ce priveşte pe şefii militari, cunoşteam pe Generalul Hansen, din casa Generalului Şteflea, Şeful Marelui Stat Major. L-am mai întâlnit în mai multe rânduri, pe Generalul Hansen, în restaurante şi în societatea bucureşteană şi am fost invitat în două rânduri la două recepţii la Misiunea Militară Germană. Prima dată, când dădea o recepţie în care invitase mai multe personalităţi civile şi militare, la care nu s-a discutat niciun fel de chestiune politică, iar după masă s-a jucat bridge, eu rămânând în hall, cu Maiorul, Prinţul de Hohenzollern. La a doua recepţie, am fost invitat în cursul anului 1944, dată în onoarea Colonelului Roedler, şeful Abwehr-ului german,

care pleca din funcţiune, urmând a fi înlocuit cu Colonelul Bauer. La prezentarea în sala de recepţie, Hansen m-a luat deoparte şi m-a întrebat care sunt motivele demisiunei Generalului Şteflea, din funcţia de Şef al Marelui Stat Major, întrucât el avea informaţiuni că au fost la mijloc şi unele intrigi politice, care au determinat această demisiune. I-am răspuns că nu aceasta este cauza, ci sunt chestiuni de serviciu şi mai multe nemulţumiri ale Mareşalului Antonescu, contra activităţii Marelui Stat Major, care s-au concretizat într-o serie de ordine observative trimise Statului Major. Că Generalul Şteflea a considerat că el în calitatea lui de Şef al acestei Instituţii, nu poate primi asemenea ordine observative şi, în consecinţă, a găsit că poate prezenţa lui la şefia Marelui Stat Major este inoportună şi a vrut să tragă consecinţele. Generalul Hansen, avusese şi alte informaţiuni, că au fost unele divergenţe între Generalul Şteflea şi Dl. Mihai Antonescu, eu deşi ştiam ceva în această chestiune, nu am înţeles să confirm bănuielile lui Hansen.

Situaţia s-a mai destins, deoarece ei se arătau îngrijoraţi de demisia lui Şteflea, iar eu le-am răspuns că convingerea mea este ca conflictul se va aplana şi lucrurile vor intra în normal, ceea ce de altfel s-a şi întâmplat.

La masa ce s-a servit, Generalul Hansen a ţinut o cuvântare în care a elogiat serviciile Colonelului Rödler ca şef al abwehr-ului la Bucureşti şi a cerut concursul meu de colaborare pentru Colonelul Bauer, care urma la conducerea abwehr-ului. Am răspuns la cuvântarea lui Hansen, arătând că Colonelul Rödler în tot timpul colaborării sale a avut o atitudine loială faţă de statul şi serviciul român, fapt care în realitate aşa era, i-am mulţumit pentru colaborare şi am promis că voi continua colaborarea şi cu urmaşul său, Colonel Bauer.

Colaborare directă de serviciu cu Hansen nu aveam, deoarece ceea ce el avea de verificat transmitea abwehr-

ului german. Din discuţiunile avute cu Colonelul Rödler asupra unor informaţiuni pe care Roedler le deţinea de la Hansen, şi strânşi cu uşa de mine, mi-a mărturisit acest lucru Roedler, rezulta însă că Hansen posedă unele informaţiuni chiar din intimitatea Marelui Stat Major. Că dacă unele informaţiuni erau exacte, adică cele fără importanţă, cele însă mai importante erau cu totul inexacte, iar alte fapte exagerate şi interpretate în defavoarea intereselor româneşti. Am atras atenţia lui Rödler că acestea nu sunt decât răutăţi ale unor ofiţeri din Statul Major, că voi verifica şi am verificat la Secţia II-a la Generalul Şteflea acele informaţiuni. Era vorba de nişte rezoluţii luate în unele conferinţe ţinute la Marele Stat Major de Generalul Şteflea, cu ceilalţi şefi de secţii, şi care erau transmise lui Hansen cu interpretări defavorabile relaţiunilor militare româno-germane. Am raportat aceste lucruri Mareşalului Antonescu, cu adăugirea că eu mă jenez să fac o operaţie contrainformativă în intimitatea Statului Major, ca să stabilesc cine sunt acei ofiţeri care făceau o asemenea operaţiune, şi m-a însărcinat să comunic generalului Şteflea constatările mele şi acesta împreună cu Colonelul Titi Ionescu, Şeful Secţiei II-a să caute să descopere cine sunt aceşti ticăloşi. Am fost la Generalul Şteflea şi la Colonelul Titi Ionescu şi am cerut ca ei singuri să facă asemenea verificări. Am indicat mai mult, că Generalul Hansen deţinea informaţia că în curând va avea loc o conferinţă la Marele Stat Major cu comandanţii teritoriali din ţară, la care urma să se dea ordin ca trupele româneşti să ia măsuri contra trupelor germane în cazul când România îşi va schimba eventual orientarea politică. Generalul Şteflea mi-a confirmat că acea conferinţă este într-adevăr proiectată, dar că subiectul ei era cu totul altul, şi s-a arătat surprins de această intrigă, rămânând hotărârea între noi ca Şeful Secţiei a II-a să facă investigaţiile necesare şi să caute a identifica pe ofiţerii

care făceau pe informatorii lui Hansen.

Asemenea informaţiuni Hansen a mai posedat şi ulterior, pe care eu le-am verificat la Statul Major şi am constat că sunt date din spirit de răutate şi chiar Colonelul Roedler era nemulţumit de această acţiune, întrucât dimineaţa când se ducea la raport la Hansen, şi-i comunica evenimentele şi informaţiile ce le poseda, Generalul Hansen îl respingea cu dispreţ, şi-i spunea: „Nu şti nimic ce se petrece, eu am informaţiuni asupra cutărui sau cutărui fapt, pe care ai să le verifici şi să le completezi”. Cum Colonelul Roedler nu avea altă posibilitate de verificare, se adresa la mine şi împreună răsturnam toate datele false ale lui Hansen, din care cauză însăşi situaţiunea lui Roedler faţă de Hansen devenise la un moment dat dificilă.

6. Întrebare: Ce rol a jucat serviciul în masacrele de la Iaşi şi cine este responsabil în această chestiune?

Răspund: În timpul când s-a petrecut pogromul de la Iaşi, Eşalonul Serviciului şi eu personal mă găseam în comuna Sofrăceşti, de lângă Roman. Am auzit despre incidentele de la Iaşi, şi într-o zi au fost invitaţi la mine acasă Colonelul Dinulescu, şeful Secţiei a II-a de la Marele Cartier General, lt. Colonel Gh. Petrescu şi cu alţi opt sau zece ofiţeri de la secţia a II-a.

În timpul mesei, Colonelul Dinulescu, mi-a relatat despre incidentele grave petrecute la Iaşi, despre care arăta că le-au săvârşit germanii, cum şi despre o acţiune de „salvare” a celorlalţi evrei, care rămăseseră nemăcelăriţi la Iaşi, acţiune care ar fi desfăşurat-o secţia II-a din Marele Stat Major, şi anume îmi afirma că a luat în primire trenurile cu evreii evacuaţi din Iaşi, că a încredinţat transportul lor în Muntenia Lt. colonelului Gheorghe Petrescu. Că acesta a găsit pe evrei într-o stare deplorabilă, înghesuiţi în vagoane, unii dintre ei chiar morţi şi că a fost nevoit să oprească trenul în drum să le

dea posibilitatea să se spele şi să se hrănească, continuând apoi transportul mai departe.

În modul cum Colonelul Dinulescu expunea lucrurile rezulta că secţia II-a a Statului Major, a făcut o operă salvatoare pentru evreii de la Iaşi. Întrebând cine a fost însărcinat cu ancheta acestui incident şi care sunt rezultatele anchetei, mi-a răspuns că a fost însărcinat Generalul Topor, Mare Pretor al Jandarmeriei de pe lângă Marele Cartier General şi ancheta este în curs, însă constatări clare în această chestiune nu sunt. Judecând însă după aceea lucrurile, ştiu că o asemenea măsură de evacuarea evreilor, din Moldova, când armata noastră se retrăsese la Iaşi, iar armata a 4-a era comandată de Generalul Racoviţă, la Bacău, s-a cerut de către acesta îndepărtarea din Moldova a tuturor evreilor, aflaţi în spatele frontului, ca periculoşi operaţiunilor şi transportarea lor în Muntenia. Această problemă a fost discutată de mai multe ori de Mareşalul Antonescu şi s-a discutat chiar la o conferinţă de ordine publică de la Preşedinţie, unde împreună cu Generalul Vasiliu, am fost de părere că asemenea măsuri sunt foarte greu de aplicat, că pot da naştere la mari dificultăţi, aşa cum s-a întâmplat cu operaţiunea de la Iaşi, şi că serviciul meu îşi ia obligaţiunea de a face o acţiune contrainformativă la armata a 4-a şi celelalte comandamente de armată, pentru a paraliza eventual orice acţiune de spionaj sau trădare, astfel că măsura transportării evreilor să fie abandonată.

În urma acestor discuţii, Mareşalul Antonescu a renunţat să aprobe măsura cerută de Generalul Racoviţă. Din această expunere şi din istoricul acestor fapte, sunt nevoit să trag concluzia că măsura îndepărtării evreilor de la Iaşi, a trebuit să fie propusă şi studiată în prealabil de către Marele Cartier General direct de Secţia II-a, care se ocupa cu informaţii şi contrainformaţii. Că, desigur au existat referate, cereri şi aprobări, asupra acestor măsuri.

Şi cu siguranţă că după ce s-a obţinut aprobarea, Marele Cartier a dat ordin organelor de poliţie şi jandarmerie, ca să desăvârşească pe teren măsura; că Marele Cartier ştia că la Iaşi sunt trupe germane, că Iaşul este un punct de tranzit al trupelor germane spre Nordul Basarabiei; că Marele Cartier mai ştia că germanii au o deosebită atracţie asupra lagărelor unde erau internaţi sau adunaţi evrei şi trebuia să aibă şi o acţiune de prevedere în această privinţă odată cu strângerea evreilor de la Iaşi.

Ştiu iarăşi că însuşi Mareşalul Antonescu nu a fost lămurit asupra cauzelor care au provocat incidentele sângeroase de la Iaşi şi că s-au aplicat mai multe sancţiuni organelor poliţieneşti şi de jandarmerie.

În ceea ce priveşte acţiunea conducerii serviciului, în legătură cu incidentele de la Iaşi, ţin să declar că personal nu am dat niciun ordin şi nu am avut nicio legătură cu strângerea sau transportul acestor evrei. Că o acţiune preventivă din partea serviciului nu se putea face, deoarece Maiorul Tulbure, Şeful Centrului de Informaţii al Serviciului de la Iaşi, împreună cu tot personal trecuse în Basarabia, odată cu trupele germane. Că, în acest timp, Centrala Eşalonului se afla lângă Roman, iar la Iaşi nu se găsea decât o echipă de cartiruire însărcinată să fixeze amplasamentul Eşalonului, care trebuia să vină la Iaşi. Că, dacă cineva din personalul serviciului a avut vreo relaţiune sau vreun amestec în asemenea incidente, contrare vederilor mele, aceasta nu a putut s-o facă decât din iniţiativă pur personală şi pe răspundere personală. Nu mi s-a adus la cunoştinţă asemenea cazuri, deoarece aş fi luat imediat măsuri de tragere la răspundere. Strămutându-se Eşalonul mai târziu la Iaşi, mi-au parvenit o serie de informaţiuni, din care rezultau că acei care au instigat şi informat trupele germane că se găseşte un mare grup de evrei strânşi laolaltă la Iaşi, care urmau să fie transportaţi, au fost o echipă de legionari, care după incidente au

dispărut de la Iaşi. Mai târziu, am identificat pe o serie de legionari agenţi ai S.D.-ului german care funcţiona clandestin în România, sub conducerea unui german Kurth Auer, care trăia sub diferite înfăţişări şi paşapoarte în România şi-mi amintesc că şeful acestui grup era un legionar cu numele Marinescu sau Martinescu, a cărei internare în lagăr am cerut-o eu mai târziu.

7. Întrebare: Ce rol aveaţi în legăturile ce le avea Antonescu cu partidele de opoziţie?

Răspund: Personal, ca funcţionar de carieră nu am făcut niciodată politică de niciun fel. Însă ca şef al serviciului special de informaţiuni, eram obligat, prin natura funcţiunii mele să mă ocup şi de ansamblul problemelor politice şi să informez pe Conducătorul Statului.

Dacă nu am făcut acţiune politică, trebuie însă să mărturisesc că am avut o serie de însărcinări cu caracter politico-informativ, în legătură cu unii oameni politici români.

Cu Dl. Dinu Brătianu am avut o conversaţiune cu caracter politic, cu ocaziunea internării în lagăr a Domnului Buzescu, Director la Oficiul de hârtie Letea. Se schimbaseră nişte scrisori politice între Mareşalul Antonescu şi Dinu Brătianu, prin care Dl. Dinu Brătianu dăduse dispoziţiuni lui Buzescu să scoată din răspunsul Mareşalului Antonescu numai acele părţi, care constituiau o imputaţiune pentru Mareşalul Antonescu, cum şi cele care dădeau un aspect politic favorabil Domnului Dinu Brătianu şi partidului liberal. M-a rugat Dl. Brătianu ca să stărui la Dl. Mareşal Antonescu pentru eliberarea lui Buzescu, ceea ce Mareşalul a admis mai târziu, dar am replicat Domnului Dinu Brătianu că un schimb de scrisori între un şef al unui mare partid şi Conducătorul Statului, constituie pentru mine un act de stat, în care se încadrau şi documentele în chestiune şi că, lansarea în public a

acestor documente punea acţiunea într-o lipsă de seriozitate şi descoperea conversaţiunile intime între factorii responsabili din Stat, care pe cale de fiţuici trecute din mână în mână ajungeau la cunoştinţa publică şi chiar la cunoştinţa germanilor, şi mai mult, i-am arătat operaţiunea neloială care se făcea, întrucât nu se dădea răspunsul Mareşalului Antonescu în întregime şi care eu ştiu că era foarte documentat şi foarte defavorabil acţiunii partidului liberal.

Cu Dl. Gheorghe Brătianu am avut câteva discuţiuni ocazionale în societate, în care Domnia sa mi-a afirmat că el a fost acela care a determinat pe fostul Rege Carol al II-lea ca, după vizita ce o făcuse la Paris şi la Londra, să facă şi o vizită la Berchtesgaden lui Hitler, şi numai datorită influenţei sale s-a produs acea vizită.

Dl. Gheorghe Brătianu manifesta în mod vădit o ostilitate faţă de Rusia Sovietică şi o tendinţă de apropiere cât mai mult de Germania, din care fapt îşi releva un deosebit merit. De altfel, din toată acţiunea informativă făcută la Serviciu, în tot timpul războiului, a rezultat că Dl. Gheorghe Brătianu era un factor în permanenţă favorabil Germaniei.

În discuţiunile ce le-am avut cu Killinger, dânsul aprecia foarte mult pe Gheorghe Brătianu şi acţiunea lui din care cauză, considerându-l ca un element de contrapondere în partidul liberal, Killinger nu se temea atât de acţiunea partidului liberal, cât mai mult de acţiunea partidului naţional ţărănesc. În perioada când Mareşalul Antonescu era bolnav şi când Legaţia germană se gândea la o eventuală dispariţie a Mareşalului, Killinger reflecta ca în viitoarele combinaţiuni, trebuie să fie desigur introdus Gheorghe Brătianu.

De altfel, Gheorghe Brătianu a fost pe front, la Comandamentul Generalului Racovitză, unde a luat contact cu toţi marii comandanţi ai armatei germane de pe

frontul de Sud şi a venit acolo şi a împărtăşit prietenilor săi aspecte favorabile asupra situaţiunii trupelor germane.

După cum se ştie, a urmat decorarea Domnului Gheorghe Brătianu, de care Hitler – şi mai târziu a Generalului Racovitză – intimul său şi cu această ocaziune s-a făcut o excepţională publicaţiei prin presă, în special după indicaţiunile Legaţiunii Germane.

Cu ocaziunea conversaţiei care am avut-o cu Dl. Dinu Brătianu, Domnia sa mi-a spus că noi am înţeles să ajutăm pe Mareşalul Antonescu în opera sa de guvernare şi de aceea nu i-am făcut greutăţi, ba mai mult, am permis ca membri ai partidului liberal, Cancicov, Cretzeanu şi alţii, să participe ca tehnicieni în guvernul Mareşalului, tocmai spre a-i putea da concursul.

Misiuni mai importante cu caracter politico-informativ am avut cu Dl. Iuliu

Maniu.

În prima parte a războiului se descoperise, pe baza unor informaţiuni germane, o organizaţiune de spionaj în favoarea unui stat străin, care dispunea de importante fonduri băneşti, de o staţiune de radio telegrafie şi de coduri cifrate. Majoritatea membrilor acestei organizaţiuni erau oameni ai Domnului Maniu. Întrucât germanii furnizaseră primele informaţiuni şi documentări, Secţia juridică a serviciului meu a fost nevoită să permită participarea unor reprezentanţi ai serviciului de informaţiuni germane la cercetări. Eu nu mă găseam în Capitală şi eram cu Eşalonul la Iaşi şi întorcându-mă mi s-a raportat despre această descoperire şi am citit dosarul cercetărilor deja încheiate. Am constatat că operaţiunea avea două părţi: o legătură politică pe care Dl. Maniu o întreţinea în exterior prin aparatul de telegrafie şi astfel se explica prezenţa celor mai mulţi oameni de ai săi în această organizaţie; dar am mai constatat că sub paravanul acţiunii politice aceştia făcuseră şi spionaj în

defavoarea armatei germane şi a statului român. Complicii organizaţiei căutau să atragă persoana Domnului Maniu în această afacere şi am văzut din modul cum erau date declaraţiile că germanii dacă ar fi luat cunoştinţă de tot conţinutul lor, ar fi putut cere foarte bine arestarea Domnului Maniu.

Cum din tehnica şi experienţa acestor afaceri ştiam că o afacere de spionaj nu trebuie complicată cu problemele politice, am expus Domnului Mareşal Antonescu această chestiune. Domnia sa a găsit foarte gravă imprudenţa făcută de Dl. Maniu cu oamenii săi, care la adăpostul acţiunii politice intrau în conflict de legea spionajului, ce prevedea pedeapsa cu moartea. Dl. Mareşal Antonescu a reflectat mai multă vreme asupra acestei chestiuni şi în urma unei discuţiuni avute, am ajuns la soluţia să înlocuim din dosar declaraţiunile care angajau persoana Domnului Maniu şi arătau imprudenţa sa, cu alte declaraţiuni ale aceloraşi persoane, ceea ce s-a şi executat. Vechile declaraţii au fost date Domnului Mareşal Antonescu. Mai menţionez că unii dintre membrii organizaţiei spuneau că importante fonduri din cele cheltuite au fost întrebuinţate în propaganda românească din Ardealul de Nord, iar subşeful organizaţiei îmi afirmase că despre acest lucru ştie Maniu, Mihalache şi Dr. Lupu. Or, Dl. Mareşal Antonescu într-o convorbire care a avut-o cu Mihalache, a verificat acest lucru, iar Dl. Mihalache i-a răspuns că faptul este absolut fals, Domnia sa nu a avut nicio cunoştinţă despre această operaţiune a membrilor din organizaţie şi nici n-a cunoscut nimic din activitatea lor.

Dl. Mareşal Antonescu a sfârşit apoi spunând, ceea ce mi-a repetat şi mie, că sunt nevoit să înghit toate imprudenţele Domnului Maniu, ca să nu dau argumente germanilor şi arme în mâna lor, ca să-mi ceară măsuri ce mi-ar complica situaţia internă.

Nesfârşite au fost intervenţiile Domnului Maniu pentru ca procesul să nu fie judecat, iar membrii organizaţiei să fie trataţi în condiţiuni omeneşti.

Deoarece procesul ar fi însemnat un scandal politic, în vreme de război, dificultăţi cu germanii şi punerea din nou în discuţiunne a problemei Ardealului, s-a reuşit până la urmă să se amâne acest proces, care nu a mai fost judecat.

A urmat din partea Domnului Maniu o serie de intervenţiuni pe care le-a făcut prin mine la Mareşalul Antonescu, atunci când vreunii din membrii organizaţiunii sale politice erau internaţi în lagăr, căci într-adevăr pentru lipsă de seriozitate în viaţa publică, Domnii Ilie Lazăr, Leucuţia şi Rachiţan fuseseră internaţi în lagăr, întrucât la Capşa, de pe Calea Victoriei împărţeau pe fiţuici scrise la maşină memoriile pe care Dl. Maniu le adresa Conducerii Statului. Cum am arătat şi mai sus, aceste memorii venite de la un fost Preşedinte de Consiliu şi reprezentant al Ardealului şi conţinând probleme politice de stat şi de apărare naţională, nu puteau să fie împărţite în public, pe străzile Capitalei sau la cafeneaua Capşa, aşa cum făceau cei de mai sus.

De asemenea, Dl. Maniu a mai intervenit la mine când nepotul său Zaharia Boilă pentru aceiaşi chestiune neserioasă fusese internat în lagăr, să intervin la Mareşal Antonescu ca să-i dea drumul. Asemenea intervenţii s-au mai repetat şi pentru Ghilezan şi alţi membri ai partidului, pentru care Mareşalul dăduse ordin să fie internaţi în lagăr din cauza acţiunii lor neserioase şi care nu avea decât un scop pentru a complica situaţia internă şi să provoace dificultăţi.

De la o bucată de vreme, Dl. Maniu a început să trimită prin intermediul meu unele informaţiuni mai importante, pe care le avea din străinătate şi care priveau diferite probleme de stat. Dl. Maniu chema la Domnia sa

pe Maiorul Magistrat Tuliu Goruneanu, Consilier la Curtea de Apel din Timişoara, de unde îl cunoştea şi care era mobilizat la mine la serviciu. Îi dicta acestuia comunicarea, acesta mi-o aducea mie şi eu o comunicam direct Mareşalului Antonescu.

Pe această cale, la un moment dat Dl. Mareşal Antonescu mi-a ordonat să transmit Domnului Maniu că Domnia sa este ferm hotărât să cedeze locul Domnului Maniu, dacă Domnia sa garantează că poate să asigure o situaţie mai bună pentru ţara noastră. Am făcut aceasta comunicare lui Maior Goruneanu, chiar în termenii fixaţi de Dl. Mareşal Antonescu şi care îmi corectase personal comunicarea, astfel ca să fie cât mai precisă şi cât mai categorică.

Dl. Maniu nu mi-a răspuns imediat, ci a amânat câteva zile şi apoi a chemat pe Maiorul Goruneanu, căruia i-a dictat răspunsul.

Acest răspuns era redactat în termeni echivoci, astfel ca să nu rezulte direct nicio acceptare a propunerii Domnului Mareşal Antonescu, dar niciun refuz formal. Şi anume Dl. Maniu punea câteva condiţiuni pentru acceptarea eventuală a guvernului şi în aşa fel urmau să se petreacă acele condiţiuni, încât în fapt echivala o respingere a propunerii Domnului Mareşal Antonescu.

Între altele Dl. Maniu cerea permisiunea să i se dea voie să plece din ţară pentru o bucată de vreme, să se consulte cu aliaţii şi apoi să se înapoieze şi să-şi ia o serie de garanţii şi măsuri preventive. Or, şi noi şi el ştiam foarte bine că este supravegheat de germani şi dacă aceştia ar afla despre plecarea lui din ţară sau despre unele măsuri pe care Maniu le-ar fi luat în ţară, ar fi reacţionat fără discuţie.

Dl. Maniu temându-se cumva ca de la Preşedinţia Consiliului să nu se spună că el a refuzat propunerea de guvern, a început să lanseze prin intimii săi, că i s-a făcut o

asemenea propunere că el n-a refuzat-o, dar că a condiţionat-o de anumite contingente şi măsuri. Această acţiune era o acţiune de prevedere politică a D-sale ca să se ştie şi să nu poată fi acuzat vreodată că a refuzat guvernul.

Contactele au continuat pe această cale indirectă până ce au început tratativele de armistiţiu şi mai ales de la venirea Colonelului Chastelain în ţară53, când Dl. Maniu m-a rugat să intervin la Dl. Mareşal Antonescu pentru ca să-i îngăduie o întrevedere cu Chastelain. I-am răspuns Domnului Maniu că este prematură întrevederea chiar în timpul anchetei, mai ales că germanii erau foarte bănuitori, întrucât cu trei zile înainte de venirea lui Chastelain în ţară, germanii fuseseră informaţi de la Cairo, că va veni în ţară un colonel englez, care se va întâlni cu Dl. Maniu la Băile Herculane. Cum observaţiunea germană în jurul acestei echipe de paraşutişti englezi era foarte atentă, tocmai din această cauză şi cum localul Inspectoratului Jandarmeriei, unde era deţinută echipa de paraşutişti, nu se preta la o asemenea întrevedere, am indicat Domnului Maniu că voi cere autorizaţiunea Domnului Mareşal Antonescu însă că întrevederea urmează să se facă mai târziu la locul şi data pe care o vom alege noi mai convenabil.

De altfel, am comunicat Domnului Maniu că ceea ce face Chastelain a avut de spus în legătură cu misiunea sa, mi-a spus fără jenă şi am comunicat Domnului Mareşal Antonescu, care era în curent cu întreaga chestiune. Cum Dl. Maniu susţinea totuşi ca neapărat să vorbească cu Chastelain, am stăruit la Dl. Mareşal Antonescu şi s-a admis această întrevedere, care a avut loc într-o duminică într-o pădure de lângă Bucureşti şi în astfel de condiţiuni încât germanii nu au putut afla despre acest lucru.

Legăturile mele cu Dl. Maniu au continuat pe chestiunea tratativelor de armistiţiu. Erau două linii

telegrafice pe care se lucra, prin cifrul Chastelain şi cristalurile care fuseseră rezervate de care noi în cercetarea de la Jandarmerie şi nedescoperite germanilor (cristalurile dau fiecare o lungime de undă specială şi indicative deosebite) cum şi prin aparatul lui Chastelain, iar a doua linie prin cifrul pe care Dl. Maniu îl avea cu Cairo şi prin aparatul de care Domnia sa dispunea şi despre care vom vorbi în afacerea Ţurcanu.

Au venit pe această cale condiţiunile de armistiţiu comunicate de Prinţul Barbu Ştirbey de la Cairo. Le-am adus în cunoştinţa Domnului Mareşal Antonescu care mi-a ordonat să le prezint şi Domnului Maniu, ca să se pronunţe în special asupra problemei cedării teritoriului Basarabiei şi Bucovinei. Prezentând aceste condiţii Domnului Maniu, la întrunirile conspirative care aveau loc cu Domnia sa, i-am cerut să se pronunţe asupra lor, dacă pot fi acceptate sau nu, indicându-i că, dacă pentru Mareşalul Antonescu condiţia colaborării militare mai departe cu armata rusă împotriva Germaniei este desigur destul de delicată, Domnia sa ca om politic trebuie să pronunţe în special asupra conduitei de cesiuni teritoriale.

Dl. Maniu mi-a răspuns că atât Domnia sa cât şi Dl. Dinu Brătianu sunt împotriva cedării de teritorii şi că el a făcut istoria în ţara aceasta şi pe care acum la bătrâneţe nu o poate umbri. Discuţiunea s-a soldat cu angajamentul din partea D-sale de a da dispoziţiuni Prinţului Barbu Ştirbey, care trata la Cairo ca să poată obţine în aceste tratative ca problema teritorială să fie lăsată pentru discuţiune la pacea generală. În altă întrevedere Dl. Maniu mi-a spus că totuşi trebuie dat un oarecare răspuns Rusiei sovietice, ca să nu apară că România desconsideră aceste tratative şi întrebându-l ce are de spus despre problema teritorială, Domnia sa mi-a răspuns că nu înţelege să dezvolte discuţiunile pe această temă prea mult cu ruşii, în momentul când aceştia erau foarte tari, ci să lase discuţia

mai în detaliu a chestiunii teritoriale atunci când aliaţii vor avea mai mult aplomb asupra ruşilor.

În timpul sărbătorii Paştelui anul 1944, a sosit de la Cairo prin cifrul Chastelain un ultimatum de 72 ore, în care România trebuia să se pronunţe dacă acceptă sau nu cele

53 În noaptea de 21 – 22 decembrie 1943, în cadrul operaţiunii secrete „Autonomul" (vezi *infra*).

patru condiţii puse de aliaţi şi în caz contrar România se expune la războiul total. Am prezentat acest mesaj la Predeal Domnului Mareşal Antonescu, care şi-a manifestat surprinderea asupra acestui ultimatum, iar a doua zi, Domnia sa m-a chemat la Snagov, unde mi-a spus că are cu mine o conversaţiune care nu trebuie să fie ştiută absolut de nimeni şi în special să iau măsuri să nu afle germanii.

Domnia sa mi-a mărturisit că a fost surprins de termenii ultimatumului, întrucât avusese o întrevedere secretă cu Prinţul Barbu Ştirbey înainte de a pleca la Cairo, şi că acest ultimatum, care începea cu fraza: „De la cele trei puteri aliate şi delegat" adică Barbu Ş tirbey, este inexplicabil cum a putut fi primit de acesta faţă de conversaţiile şi angajamentele pe care şi le-a luat în prezenţa Mareşalului Antonescu.

Dl. Mareşal Antonescu era, de asemenea, surprins de explicaţiile pe care Tom Marsterson le dădea lui Chastelain asupra situaţiei de pe frontul oriental, cum şi asupra nenorocirilor ce se vor abate asupra României dacă nu primeşte ultimatumul.

Domnia sa m-a însărcinat să am chiar în cursul acelei nopţi o nouă întrevedere cu Dl. Maniu, luând absolut toate măsurile de prevedere pentru ca germanii să nu cumva să afle de acest fapt; să supun Domnului Maniu textul comentariului şi a ultimatumului şi să adaug mesajul pe care Domnia sa mai de multă vreme îl trimisese Generalului Willson, Comandantul forţelor aliate de la

Cairo şi în care mesaj cerea concursul de gentlemen şi militar al Generalului Willson pentru a interveni ca să se pună României condiţiuni mai avantajoase de armistiţiu. Cunoşteam acest mesaj care trecuse prin mâinile mele şi fusese cifrat cu Chastelain la Inspectoratul Jandarmeriei. De asemenea, Dl. Mareşal Antonescu mi-a indicat că Dl. Maniu să telegrafieze lui Ştirbey ca să ceară explicaţiuni asupra motivelor pentru care s-a ajuns la acest ultimatum, în timpul unor tratative care erau încă în curs, şi că doreşte explicaţiuni cât mai ample din partea lui Barbu Ştirbey, care urma să ceară şi o amânare a executării ultimatumului.

Am luat contact cu Dl. Maniu chiar în cursul acelei nopţi, i-am spus textele respective şi Domnia sa s-a arătat surprins de această întorsătură a lucrurilor. După mai multe discuţiuni şi reflecţiuni care au durat trei ore, Domnia sa a ajuns la soluţia să cheme pe Barbu Ş tirbey la Ancara, unde prin Ministrul nostru Cretzianu, putea face un raport telegrafic cifrat dezvoltat situaţiei de la Cairo, iar Domnia sa a adăugat că a mai hotărât să trimită la Ministrul Plenipotenţiar Vişoianu, care să se întâlnească cu Barbu Ştirbey la Ankara şi apoi să plece mai departe la Cairo, Vişoianu fiind considerat ca specialist în materie de tratative diplomatice.

Întrevederi cu Dl. Maniu au mai avut loc cu ocazia descoperirii neplăcutei afaceri

Ţurcan.

Ştiam că Dl. Maniu dispune de două aparate telegrafice, din care aflasem pe cale informativă că unul se găseşte instalat în Palatul Barbu Ştirbey. Prin aceste aparate mergea o bună parte din mesaje şi ale Mareşalului Antonescu şi ale lui Maniu la Cairo şi de acolo se primeau o serie de mesaje pentru Maniu şi Mareşalul Antonescu. La un moment dat germanii prin aparatura lor tehnică de goniometrie au stabilit existenţa unui aparat telegrafic

care lucra în fiecare dimineaţă la ora 7 cu Cairo; că acest aparat s-ar afla instalat în parcela dintre strada Luterană, Calea Victoriei şi Ministerul Finanţelor. Cum germanii lucrau în aceste chestiuni împreună cu ofiţerul şef al Radio – transmisiunilor de la serviciul meu, eram ţinut în curent cu toată această operaţiune. La un moment dat germanii au ajuns cu cercetările care îi puneau în măsură să afirme că aparatul reperat de ei de mai multă vreme, s-ar găsi instalat în casa Prinţului Barbu Ştirbey şi cereau pentru a doua zi dimineaţă, după ultima verificare care urma să se facă în timpul transmisiunei între orele 7 – 8 dimineaţa, o descindere în palatul Ştirbey. Deoarece descinderea trebuia să se facă de către ofiţeri magistraţi de la serviciul meu la care trebuia să asiste şi germanii, pentru că aşa se lucrase în toate celelalte cazuri, iar baza tehnică şi informaţia aparţinea germanilor, am fost informat de către ofiţerul şef al transmisiunilor serviciului despre această descoperire, care mi-a cerut autorizaţia şi echipa de magistrat pentru descinderea a doua zi în casa Ştirbey. Am indicat ofiţerului să nu comunice germanilor că mi-a raportat acest lucru, ci să stăruie să se continue verificările şi preciziunile pentru că o percheziţie în palatul Ştirbey, personalitate de seamă în ţara românească şi fost Preşedinte de Consiliu, dacă ar fi dat greş, şi ar fi avut rezultat negativ, ar fi ieşit un enorm scandal, ceea ce nu era de dorit, şi i-am indicat să continue verificările.

Am alergat imediat la Dl. Mareşal Antonescu, căruia i-am raportat chestiunea, ceea ce a produs şi asupra sa o foarte mare impresie şi enervare, mai ales că i-am afirmat că ştiu în mod pozitiv că acel aparat este al Domnului Maniu, prin care se face legătura cu Cairo şi că trebuie salvată situaţiunea de o manieră oarecare.

Dl. Mareşal Antonescu a avut din nou izbucniri asupra lipsei de prevedere a Domnului Maniu şi cum situaţiunea era extrem de delicată că puteam presupune

că germanii au făcut în timpul verificărilor tehnice şi supravegheri asupra palatului Ştirbey, unde puteau constata vizite zilnice ale lui Maniu sau a unor intimi ai săi, trebuia să găsesc şi mai mult să înlesnesc o soluţiune pentru ca să ieşim din acest grav impas. Faptul că Barbu Ştirbey se găsea la Cairo, unde ducea tratative de armistiţiu, faptul că presa engleză dintru început a lăsat să se facă o scurgere de informaţiuni publice pe această temă şi faptul că aparatul de telegrafie se găsea în însuşi palatul Ştirbey, dădea germanilor o extraordinară armă ca să reacţioneze violent împotriva noastră.

Am înlesnit situaţiunea Domnului Mareşal Antonescu propunându-i că nu este altă soluţie decât să avizeze pe Dl. Maniu ca chiar în cursul nopţii aparatul şi radiotelegrafistul să fie ridicaţi din casa Ştirbey, transportaţi în altă parte, pentru că chiar dacă germanii vor pretinde neapărat descinderea la Barbu Ştirbey, aparatul şi radiotelegrafistul să nu poată fi găsiţi acolo. Dl. Mareşal Antonescu a admis propunerea mea şi m-a autorizat să iau contact cu Dl. Maniu. Am luat contact într-adevăr în cursul nopţii şi am spus Domnului Maniu cercetările ce s-au făcut şi rezultatul la care s-a ajuns, rugându-l ca chiar atunci noaptea, dacă aparatul se găseşte în palatul Ştirbey sau în oricare locuinţă din parcela de case indicate de germani, să fie imediat mutat, radiotelegrafistul ascuns, iar aparatul acesta cu aceiaşi oră de lucru şi cu aceiaşi lungime de undă cunoscută de germani, să nu mai funcţioneze niciodată.

Deoarece îl avizasem în prealabil pe Chastelain despre această descoperire, el văzuse situaţiunea foarte grav şi se aştepta ca germanii, care în mai multe rânduri ceruseră ca echipa sa să fie transportaţi în Germania, pentru cercetări, la care eu mă opusesem categoric, să ceară de această dată în mod cominatoriu transportarea echipei în Germania, pe baza descoperirii ce avea să se

facă la Prinţul Ştirbey şi a legăturilor cu Cairo, de unde venise şi Chastelain. Cu această ocazie, Chastelain mi-a indicat că într-adevăr acesta este un aparat şi un telegrafist pe care el l-a trimis lui Maniu din Cairo şi că măsura mea este bine venită, paralizând suspiciunile şi constatările germane. Totodată, remarcându-i lui Chastelain cum se va putea continua de către Maniu legătura cu Cairo, acesta mi-a mărturisit că mai este un aparat şi un telegrafist pe care el l-a trimis lui Maniu şi cu care Maniu poate lucra mai departe cu Cairo.

Dl. Maniu fără a-mi confirma existenţa aparatului la Ştirbey, iar eu răspunzându-i că are al doilea aparat cu care să lucreze la Cairo, deşi era foarte încurcat în discuţii, a luat în cursul nopţii măsuri pentru mutarea aparatului şi a telegrafistului.

A doua zi de dimineaţă la ora 7, la ora când aparatul lucra obişnuit cu Cairo, germanii aşezându-se cu aparatele de verificare pe aceiaşi lungime de undă, au constatat că telegrafistul de la Ştirbey a fost chemat de Cairo, i-a răspuns de prezenţă şi i-a dat o serie de indicative, din care rezulta că conversaţia a fost amânată pe altă dată. Această operaţiune o făcea telegrafistul, însă el nu se mai afla acum în casa Ştirbey, ci în alt loc, de unde făcuse numai legătura şi nu mai continuase conversaţia.

Verificările făcute câteva zile în şir de către germani pe lungimea de undă şi la ora indicată, au constatat că numai Cairo chema în continuu pe cel de la Bucureşti, dar Bucureştiul nu mai răspunde. Prin urmare, măsura ce o cerusem Domnului Maniu se executase, însă numai în parte, după cum vom vedea mai târziu. Nu a întârziat şi ofiţerul de legătură de la radio transmisiune, mi-a comunicat că aparatul de la Ştirbey nu mai lucrează, deşi Cairo îl cheamă în continuu, iar germanii au stabilit prin măsurători tehnice că aparatul chiar în dimineaţa când avusese ultima convorbire, nu se mai găsea în casa Ş

tirbey. Eu am contestat şefului meu de transmisiuni, că aparatul desigur nu a fost în casa Ş tirbey, şi ce scandal s-ar fi petrecut dacă eu aş fi făcut descinderea cu rezultat negativ.

Însă germanii nu s-au lăsat şi imprudenţa Domnului Maniu ne-a venit în ajutor pentru noua descoperire a aparatului.

După o bucată de vreme Ţurcan a început să lucreze din nou cu Cairo şi ce este mai grav, la aceeaşi oră 7 dimineaţa şi pe aceiaşi lungime de undă. După două luni au stabilit casa în care se afla în parcul de case în dosul străzii Maria Rosetti, şi au avizat pe ofiţerul meu de transmisiuni să vină a doua zi dimineaţa la ora 6, într-un anumit punct stabilit, împreună cu echipa tehnică română, cum şi cu magistratul militar pentru o eventuală descindere deoarece au descoperit un alt aparat, despre care nu ştiu încă în ce direcţie lucrează, şi că poate să fie vorba de un aparat polonez sau sovietic din care se mai descoperise până în acea vreme.

Deoarece ştiam în mod pozitiv aranjamentul ce-l făcusem cu Dl. Maniu că aparatul să nu mai lucreze, pentru că poate fi prins de germani şi condamnat în respectarea acestui angajament mi-am închipuit că nici nu mai poate fi vorba de vreunul din aparatele lui Maniu sau de radiotelegrafiştii săi. Echipa română a fost întâlnită de germani în punctul fixat, luată de acolo şi dusă pe mai multe străzi şi oprită în faţa unei case, unde germanii au spus: „aici este aparatul”.

S-au făcut operaţiile tehnice necesare, din care Ţurcan care era chiar în curs de lucru a simţit că este filat, deoarece i se întrerupea şi revenea curentul electric, operaţiile prin care se stabileşte dacă într-adevăr aparatul se găseşte în casa indicată. Telegrafistul a demontat imediat aparatul şi l-a ascuns în pod împreună cu cifrele. A urmat descinderea, a fost găsit aparatul în pod şi a fost

arestat Ţurcan, şi adus la secţia juridică a serviciului. Fiind avizat imediat de ofiţerul transmisiuni, am dat ordin la secţia juridică că nu se mai face absolut nicio cercetare până nu voi cerceta eu personal chestiunea. Am luat pe Ţurcan din strada Plevnei unde era închisoarea serviciului şi l-am transportat în strada Sf. Ioan Nou, unde erau birourile secţiei juridice a serviciului. L-am cercetat personal, şi auzind cine sunt, mi-a făcut imediat mărturisiri complete, spunându-mi că este acelaşi aparat cu care a lucrat în casa Ştirbey şi că este aparatul prin care atât Maniu cât şi unele mesaje ale guvernului fuseseră transmise la Cairo. De asemenea, mi-a mai indicat că prin acest aparat au fost transmise şi primite peste 700 mesaje, care însă erau prinse între timp de către germani şi le aveau notate pe toate. Am alergat la Mareşalul Antonescu, comunicându-i situaţia. A avut din nou ieşiri contra Domnului Maniu şi a faptului că Domnia sa nu a ascultat sfatul ce i-am dat, să nu mai lucreze la acest aparat niciodată ci dimpotrivă lucrase în continuare la aceeaşi oră şi pe aceiaşi lungime de undă.

Situaţia de această dată în raport cu germanii devenea şi mai gravă, mai ales că germanii ştiau că este acelaşi aparat care a fost la Ştirbey, acelaşi telegrafist şi cereau cifrul.

După îndelungate dezbateri cu Mareşalul Antonescu, Domnia sa a chemat şi pe Mihai Antonescu şi i-a arătat descoperirea făcută şi situaţia gravă la care ne expuneam faţă de germani, totuşi am spus Domnului Mareşal Antonescu că nu există altă soluţie decât să fac cercetările personal şi să aranjez lucrurile de aşa manieră ca germanii să nu afle şi mai ales să nu aibă dovezi deşi aveau suspiciuni, că nu este acelaşi aparat care a fost stabilit la Ş tirbey, că nu a avut nicio legătură cu Maniu, ci a avut o legătură conspirativă în Bucureşti pentru informaţii de spionaj, iar că radiotelegrafistul nu cunoaşte identitatea

acelei persoane cu care se întâlnesc în faţa Ministerului de Externe şi de la care primea şi căruia îi preda mesagiile venite de la Cairo, adică în total să nu stabilească germanii că acesta era un aparat prin care se făceau legături politice, ci numai legături de spionaj. Şi în plus, ceea ce era mai important să fac aşa ca germanii să nu intre în posesiunea cifrului cu care lucrase Ţurcan, pentru că altfel ar fi putut descifra textul mesagiilor transmis şi primite de la Cairo, între care se găsea şi mesagiul Mareşalului Antonescu către Generalul Wilson.

Am făcut o şcoală întreagă personal cu Ţurcan şi cu Colonelul Radu Ionescu, pe care i-am învăţat cum să facă instrucţia acestei afaceri chiar în faţa germanilor. L-am învăţat pe Ţurcan cum să dea răspunsurile şi să nu iasă din cedrul lor, orice a vrea germanii să facă contra lor, care nu puteau decât doar să-l ameninţe. Am aranjat cu Ţurcan ca să dea unul din cele trei cifruri pe care le avea şi care nu se lucrase absolut deloc astfel că germanii nu puteau descifra mesagii. Că acest cifru să fie ascuns în casa în care a fost descoperit Ţurcan, că Ţurcan să se lase bătut de către Colonelul Radu Ionescu şi, în genere, un teatru întreg, după care Ţurcan trebuie să indice locul în care se găsea ascuns cifrul. Toate s-au petrecut după acest program. Germanii au fost încântaţi că au intrat în posesiunea cifrului, l-au trimis la Berlin, Berlinul a făcut nesfârşite încercări de descifrare, nu a putut descifra mesagiile şi într-un târziu au restituit cifrul la Bucureşti, când afacerea îşi pierduse din valoarea ei.

Dl. Maniu aflând de descoperirea aparatului, prin omul de legătură, mi-a comunicat că aparatul este al lui, rugându-mă să fac eu cercetarea personal pentru că germanii să nu afle adevăratul rost al aparatului şi să nu descifreze mesagiile. I-am făcut aspre reproşuri Domnului Maniu pentru că nu m-a ascultat, dar i-am promis că voi face de aşa manieră ca germanii să nu poată trage

concluzii politice din această chestiune şi în special să nu aibă dovezile necesare.

Germanii au avut suspiciuni, dar nu au avut dovezi pe care să poată întemeia o intervenţie către guvernul român.

În ultima întrevedere pe care am avut-o cu Dl. Maniu, cu câteva zile înainte de armistiţiu, Domnia sa mi-a spus că atât Domnia sa cât şi Dinu Brătianu, cu care s-a înţeles, sunt de părere că Mareşalul Antonescu să fie acela care să încheie armistiţiul, iar ei cu toţi prietenii lor politici vor sta în jurul Mareşalului şi-l vor ajuta la această chestiune. De asemenea, Dl. Maniu mai spunea că armistiţiul fiind un act de ordin militar, trebuie încheiat de acel care a făcut şi războiul; că armistiţiul fiind un act prin excelenţă rapid, putea fi făcut mai bine ca oricine de către Mareşalul Antonescu, care deţine puterile şi armata în mâna lui; ca prin acest fapt cât şi prin trecerea ce o avea la Hitler, Mareşalul Antonescu poate paraliza o eventuală acţiune germană, în cazul armistiţiului. Şi m-a rugat chiar personal să stărui la Dl. Mareşal Antonescu să facă el armistiţiul, căci ei îi vor da tot concursul.

Am adus toate acestea la cunoştinţa Domnului Mareşal Antonescu.

Mai menţionez că într-una din ultimele întrevederi cu Dl. Maniu, Domnia sa mi-a comunicat că după rapoartele lui Ştirbey, rezultă că Uniunea Sovietică a acceptat două ameliorări asupra condiţiilor de armistiţiu şi anume: că dacă armata noastră nu vrea să întoarcă armele contra Germaniei şi să lupte mai departe, ruşii se vor mărgini numai s-o dezarmeze şi al doilea că se va fixa în interiorul ţării o zonă neutră pe care trupele ruseşti nu vor intra.

În ceea ce priveşte începerea războiului, contra Uniunii Sovietice, după informaţiile mele, rezultă că a fost din partea Guvernului şi o perioadă de pregătire politică a războiului. Existau legături foarte bune între Dl. Mareşal Antonescu şi Dl. Ioan Mihalache şi, de asemenea, existau

legături foarte bune şi au fost întreţinute întotdeauna între Dl. Mihai Antonescu şi Dl. Gheorghe Brătianu.

După informaţiile mele, partidul liberal şi naţional ţărănesc au acceptat în mod tacit războiul pentru recucerirea Basarabiei şi a Bucovinei, iar ele şi-au spus că Mareşalul Antonescu să fie acela care să ducă perioada de război şi legătura cu Germania, ei rămânând ca rezervă pentru cealaltă legătură externă.

Ştiu, de asemenea, că la începutul războiului, a avut loc discuţiuni între Dl. Mihai Antonescu şi Ion Mihalache, în care s-a convenit ca să accepte cu toţii ducerea războiului la sfârşitul căruia se va face un guvern naţional.

În ceea ce priveşte sprijinul economic pe care băncile liberale şi în special Banca Naţională l-a dat cu ocaziunea războiului, faptele sunt destul de evidente şi băncile şi industriile liberale au lucrat intens cu germanii şi au avut câştiguri importante.

Asupra memoriilor pe care şefii partidelor liberal şi naţional ţărănesc, le-au adresat conducătorului statului de la o bucată de vreme54, căci nu au existat memorii la începutul războiului, după informaţiile şi verificările mele, rezultă că aceste memorii erau numai acte înregistrate la Preşedinţia Consiliului de Miniştri, pentru ca eventual, în caz de nereuşită a campaniei din Est, ele să continue o justificare a acestor două partide, cum că ele nu au fost de acord în special cu trecerea peste Nistru, cum şi motive de speculaţiune politică.

Pentru ca să concretizăm importanţa minimă pe care şefii celor două partide opinau în acţiunea politică a acestor memorii, voi cita două fapte trăite de mine personal şi anume: ştiam că Dl. Dinu Brătianu fusese în audienţă la Mareşalul Antonescu, cu care a avut o discuţiune lungă, asupra situaţiei politice.

La plecare, Dinu Brătianu i-a spus Domnului Mareşal: „Uite, în chestiunile de care am vorbit, ţi-am adus şi

scrisorica aceasta”. Dl. Mareşal Antonescu i-a răspuns: Dacă ai adus

Vezi J.C. Drăgan, ed., *Antonescu – Mareşalul României şi războaiele de reîntregire*, II-IV, Cannaregio/Veneţia, Editura Nagard, 1986 – 1988; Ion Calafeteanu, ed., *Iuliu Maniu – Ion Antonescu. Opinii şi confruntări politice. 1940 – 1944*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1994.

O las-o aici, dar după plecarea lui Dinu Brătianu a observat că scrisorica, care era un fel de scurt memoriu, nu era semnată de Dinu Brătianu.

Şi atunci a trimis pe şeful său de Cabinet la Dinu Brătianu acasă, ca să semneze scrisorica, pentru că altfel nu avea valoarea unui act oficial şi numai aşa Dl. Dinu Brătianu şi-a pus semnătura pe acel act, despre care desigur mai târziu avea să spună că are importanţă istorică.

Al doilea fapt: În cursul anului 1943, mă găseam la Olăneşti la o cură de ape minerale, unde se găsea şi Dl. Mareşal Antonescu, în acelaşi scop. Am primit de la Bucureşti, de la serviciu, copia unui memoriu depus la Preşedinţia Consiliului de Miniştri şi semnat de Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu. Am prezentat această copie Domnului Mareşal Antonescu la Olăneşti, într-o lungă audienţă. Domnia sa mi-a cerut să-i las copia. Seara am fost chemat la telefon de Dl. Mareşal Antonescu, care mi-a spus că a venit de la Bucureşti Dl. Mihai Antonescu, i-a adus toate hârtiile de la Preşedinţie şi nu are nicio cunoştinţă despre acel memoriu a cărei copie eu i-o dădusem.

Am afirmat Domnului Mareşal Antonescu că faptul este absolut exact şi că sursa din care deţineam acea copie, mi-a dat totdeauna informaţii verificate, şi că voi verifica chiar în seara aceea telefonic la Bucureşti, ceea ce am şi făcut, şi am comunicat din nou Domnului Mareşal

Antonescu că faptul este perfect exact. A venit la telefon Dl. Mihai Antonescu, care mi-a spus că dacă eu pretind că Dl. Gh. Brătianu mi-a prezentat acel memoriu, el trebuie să conteste, fiindcă nu-l văzuse pe Gheorghe Brătianu înainte de plecarea din Bucureşti. Lucrurile au rămas nelămurite, până când, tocmai după o săptămână, Dl. Mihai Antonescu mi-a telefonat că eu am avut dreptate, numai că eu am posedat copia memoriului înainte de a se fi depus la Preşedinţie. Că din cercetările făcute de el, rezultă că la vreo câteva zile Gh. Brătianu a trimis memoriul unui şef de cabinet, care fiind dat fără indicaţia importanţei lui, a umblat prin mai multe birouri ale Preşedinţiei şi într-un târziu în fine a ajuns şi la Dl. Mihai Antonescu.

De altfel, valoarea juridică, politică şi istorică a acestor memorii a fost foarte mult scăzută prin faptul că după ce ele erau date la Preşedinţie, circulau pe fiţuici, pe străzile capitalei şi în cafenele, formând obiectul de comentarii al tuturor cetăţenilor şi ajungeau astfel şi la Legaţia germană.

În ceea ce priveşte relaţiile personale între şefii celor două partide şi conducerea guvernului, ele au fost totdeauna destul de bune, deşi erau unele neînţelegeri pe problemele politice.

Dl. Maniu l-a văzut în două sau mai multe rânduri pe Dl. Mareşal Antonescu, Ion Mihalache îl vizitau mai des, iar Gh. Brătianu păstra legătura permanentă cu Dl. Mihai Antonescu.

Toate intervenţiunile din partea celor două partide se făceau prin aceste două persoane, iar altele prin mine şi foarte multe din ele au fost satisfăcute.

În ceea ce priveşte blocul democratic, am remarcat Domnului Maniu, într-una din întrevederi, că germanii cunosc această organizaţiune politică şi că ar fi bine ca acţiunea să fie mai bine acoperită.

Dl. Maniu se ferea să-mi vorbească despre existenţa

blocului democratic, deşi ştia prea bine că toată lumea politică din Bucureşti cunoaşte rostul acestei organizări şi cu atât mai mult eu, ca şeful unui serviciu de informaţii.

În legătură cu măsurile de represalii luate contra populaţiei evreieşti, cele două partide nu au făcut o acţiune hotărâtă de protest în contra acestor măsuri, ci s-au limitat la simple aliniate în memoriile pe care le alcătuiau şi nicidecum nu aveau altă acţiune de protest efectiv.

Asupra acţiunii protestatare a celor două mari partide, trebuie să menţionez că la ultimul plebiscit, ea nu s-a manifestat de nicio manieră, întrucât, după cum se ştie, au fost numai 66 de voturi contra, iar şefii celor două partide cu intimii lor politici s-au mărginit să se abţină de la vot, găsindu-şi alte ocupaţii prin provincie, ca să nu se angajeze de nicio manieră în legătură cu campania din Est.

În ceea ce priveşte atitudinea acestor două partide faţă de Uniunea Sovietică, după toate informaţiile mele, rezultă că ele nu priveau cu ochi buni relaţiile cu Uniunea Sovietică şi dacă aceste relaţii ar fi fost pur formale, ei ar fi fost foarte mulţumiţi.

De altfel, este ştiut că cele mai multe măsuri contra organizaţiilor muncitoreşti şi în raporturile cu Uniunea Sovietică au fost luate în decursul vremurilor de către aceste două partide de guvernământ.

În relaţiile ce le-am avut cu Dl. Maniu, Domnia sa afirma că nu avem ce ne face, că trebuie să dăm un răspuns Rusiei Sovietice şi trebuie găsit un aranjament pentru ca armata rusă să nu intre pe teritoriul român ca războinică, în care caz toată intelectualitatea românească, zicea Domnia sa, că va fi suprimată.

Aceste discuţiuni au avut loc în lunile iulie şi august 1944.

În legătură cu semnarea armistiţiului, mai relatez următoarele: Cu ocazia convorbirii avute în seara de 22

august avută cu Dl. Mihai Antonescu, Domnia sa mi-a comunicat că dăduse deja un ultimatum de trei zile lui Clodius şi Killinger, ca armata germană să aducă forţe suficiente pentru refacerea frontului. Că Killinger i-a afirmat că dacă şi linia Focşani ar fi fost trecută, zona petroliferă fiind pierdută şi poarta Balcanilor deschisă, Germania a pierdut războiul.

Tot în acea seară, Mihai Antonescu a aranjat cu Generalul Vasiliu pregătirea lui Chastelain pentru plecarea a doua zi cu avionul la Cairo pentru semnarea armistiţiului. Iar în cursul nopţii în întrevederea lungă ce a avut loc între Domnii Mihalache şi Mareşalul Antonescu, se aranjase, aşa cum mi-a afirmat mai târziu Dl. Mihalache şi aşa cum ştiam şi eu din stăruinţele Domnului Maniu, ca Dl. Mareşal Antonescu să încheie armistiţiul. Prin aceasta Dl. Maniu cât şi Dl. Dinu Brătianu urmăreau ca să nu-şi pună ei semnătura pe un act de cesiune de teritorii, deoarece ei fuseseră aceia care făcuseră atâta propagandă în contra lui Gh. Tătărăscu pe trecerea Basarabiei şi a Bucovinei. Şi mai urmăreau, ca să angajeze tot pe Mareşalul Antonescu în această semnare de armistiţiu, ei revenind mai târziu cu forme de guvern salvatoare pentru situaţiunea de după armistiţiu.

De asemenea, mai menţionez că în ziua de 23 august dimineaţa, a avut loc la Snagov o întrevedere între Dl. Mareşal Antonescu şi Gheorghe Brătianu, iar la ora 3 fără un sfert, am fost chemat de Dl. Mareşal Antonescu care mi-a spus că văzând situaţiunea frontului în care soluţia militară era compromisă că nu mai era decât soluţia politică a discutat şi aranjat cu Gh. Brătianu ca toată lumea să fie de acord pentru încheierea armistiţiului, însă pentru ca oamenii noştri politici să nu spună mai târziu că ei nu au fost de acord cu cedarea de teritorii, Mareşalul Antonescu a căutat să-i angajeze şi pe ei în această chestiune, în care după cum se aranjase cu Gh. Brătianu

partidele de opoziţie să dea un apel către ţară în care să arate că sunt de acord cu Mareşalul Antonescu şi susţin încheierea armistiţiului de către el şi cedarea celor două teritorii; că un manifest identic va lansa şi el către ţară, iar cu textele acestor două apeluri se va prezenta Majestăţii Sale Regelui, spunând că este înţeles cu oamenii politici ca să facă armistiţiul şi să cedeze definitiv Basarabia şi Bucovina, şi mi-a adăugat Mareşalul Antonescu, am însărcinat pe Mihai Antonescu care a şi plecat la Bucureşti, ca să întocmească cu opoziţia textul acestor proclamaţii, după care mă voi duce la Majestatea Sa Regele.

Hotărârea acestor două partide de a semna această proclamaţie cât şi precipitarea spre încheierea cât mai rapidă a armistiţiului, era drept o urmare a înaintării rapide a armatei sovietice, care în acel timp ajunsese aproape de Vaslui, iar armata română se găsea în debandadă.

ss. Eugen Cristescu

Acuz. Public ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 10, f. 1 – 31).

8 iunie 1945

NOTĂ

Pentru Domnul Director General S.S.I.

Domnul Director Florin Becescu, pe timpul când era însărcinat cu conducerea S.S.I., a fost sesizat că Directorul Trohani Nicolae se găseşte în posesia arhivei secrete a fostului director general Eugen Cristescu, arhivă pe care o transportase într-o clădire din Bucureşti.

Făcându-se o descindere, prin organele Prefecturii Poliţiei Capitalei, s-au găsit 83 dosare ce conţineau această arhivă, dosare care au fost ridicate de organele acelei instituţii şi trimise la S.S.I. cu adresa Nr. 291 din 6 noiembrie 1944.

Fiind repartizate Secţiei C.I., aceste dosare au fost

împachetate – în patru pachete – şi sigilate, menţionându-se că ele nu se vor deschide decât la ordinul Domnului Colonel Magistrat Rudeanu sau lt. Colonel Borcescu Traian.

În prezent aceste pachete – sigilate – se găsesc la arhiva generală a Serviciului.

ŞEFUL SECRETARIATULUI

SUBDIRECTOR, ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 46, f. 41).

TRIBUNALUL SPECIAL

PENTRU JUDECAREA CELOR

VINOVAŢI DE DEZASTRUL ŢĂRII B-dul Ferdinand nr. 92

BUCUREŞTI Cabinetul IV Dosar nr. 120/1945

PROCES-VERBAL

De depoziţia martorului IONESCU I. VICTOR, ascultat în şedinţa publică din ziua de 31, luna august, anul 1945, conform art. 152, 153, 154, 157 şi art. 304 din pr. pen.

Numele martorului: Ionescu I. Victor Etatea: 42 ani Locul naşterii: Iaşi

Domiciliul: Bucureşti, Calea Moşilor nr. 248, ap. E Ocupaţiunea: Sub-Director M. Război S.S.I. Legătură cu inculpatul: nu

Jurând conform art. 43 din pr. pen., declară: De la 11 noiembrie 1940 până în seara zilei de 23 august 1944, Serviciul Secret de Informaţii a fost condus de Eugen Cristescu, fost Director General în Preşedinţia Consiliului de Miniştri, delegat ca şef al

S.S.I.

În tot acest timp a fost unealta şi omul de încredere al Ex-Mareşalului Ion Antonescu şi al acolitului său Mihai Antonescu (Ică), fiind omul care influenţa puternic în ceea ce priveşte luarea anumitor măsuri restrictive contra populaţiei şi în special a aceleia care nu nutrea sentimente

de prietenie pentru conducătorii de atunci ai ţării.

În orice împrejurare foştii conducători de atunci se consfătuiau cu Eugen Cristescu, care devenise astfel unul din conducătorii ascunşi în umbră ai României, cuvântul său bucurându-se de toată greutatea. La rândul său era dirijat de germani, pentru care avea un cult deosebit. În acelaşi timp, Eugen Cristescu lucra ca unul din cei mai serioşi şi compleţi colaboratori ai Germaniei, prin: baronul Manfred von Killinger, fost Ministru al Germaniei la Bucureşti, şi care pe lângă misiunea cunoscută oficial era unul din conducătorii celui mai perfect serviciu de informare şi spionare, în toate ramurile pe întreg teritoriul României.

Killinger comunica lui Eugen Cristescu ordinul Berlinului şi acesta, la rândul său, le sugera Ex-Mareşalului, care emitea tot felul de legi şi măsuri ce deserveau numai interesele politice şi militare germane.

În acelaşi scop, Eugen Cristescu lucra în strânsă colaborare cu Hermann Ritgen, şeful departamentului politic şi de informaţii al Legaţiei Germane, în acelaşi timp afacerist notoriu.

În domeniul poliţienesc şi de oprimare a populaţiei, Eugen Cristescu lucra în colaborare cu Gustaw Richter, conducător al secţiei secrete de poliţie politică a partidului naţional-socialist german, camuflat în calitate de diplomat pe lângă Legaţia Germană din Bucureşti.

De asemenea, cu Petersen Alias Iacob, fost şef al Gestapoului german în România. A mai lucrat cu von Dietrich, şeful Secţiei de Propagandă şi Presă, şi cu faimosul spion Adolf Alfred Pester, unul din cei mai serioşi membri ai Gestapoului german în România şi în acelaşi timp agentul de marcă al Intelligence Service-ului britanic la Bucureşti.

Eugen Cristescu a stat tot timpul în strânsă şi directă legătură cu Iuliu Maniu, în unele ocazii servindu-se de

Sub-Directorul Nicu Stănescu.

În domeniul militar şi al poliţiei secrete politice şi militare, Eugen Cristescu a lucrat în strânsă colaborare cu un colonel german anume Rödl sau Rödler, care îl vizita în foarte dese rânduri la birou şi în special cu un maior german, cunoscut pentru toţi funcţionarii S.S.I. sub numele conspirativ de „Sandu”, ambii având sediul serviciului din care făceau parte în Aleea Alexandru nr. 23, în fostul local al Ambasadei Polone.

Acest maior cunoştea perfect limba română, umbla îmbrăcat în majoritatea timpului civil şi era nelipsit ziua şi noaptea din biroul sau locuinţa lui Eugen Cristescu.

Secondantul de seamă al lui Eugen Cristescu pentru colaborarea cea mai perfectă şi strânsă cu germanii a fost Locotenent Colonel Vasile Ionescu-Micandru, ofiţer de Stat Major, fost Şef al Secţiei G. (german) din cadrul S.S.I., care nu activa decât în unire cu acest maior german, cunoscut sub numele de „Sandu”.

La rândul său, lt. Colonel Ionescu Micandru, era secondat de Sub-Directorul Eugen Haralamb.

În timpul conciliabulelor care aveau loc în biroul lui Eugen Cristescu cu Ionescu Micandru, maiorul Sandu şi colonelul german Rödl sau Rödler, niciunul din funcţionarii militari sau civili ai Serviciului nu aveau voie să intre în acest birou.

Pentru desăvârşirea lucrărilor care interesau pe germani, Eugen Cristescu a fost secondat de aproape de lt. Colonel Tr. Borcescu, fost şef al Secţiei contra-informaţii, şi de Colonelul Mihail Ion Lisievici, fost şef al Secţiei de informaţii.

*

* * *

În luna iulie 1941, Serviciul Special de Informaţii a organizat o unitate formată din militari şi civili, denumită Eşalonul I operativ S.S.I., condusă direct şi personal de

Eugen Cristescu, secondat de Colonelul Mihail Ion Lisievici, lt. Colonelul (pe atunci) Vasile Palius-Ionescu, Maior Cureraru din Jandarmi, Ionel Stănescu, fost magistrat, Locotenent de rez. Gheorghe Cristescu şi Grigore Petrovici – Guţă, fost pe atunci comisar ajutor, nepotul lui Eugen Cristescu.

Acest eşalon a părăsit Capitala cu automobilele în după-amiaza zilei de 18 iunie 1941 şi s-a oprit pentru scurt timp în apropiere de Snagov, iar de aici a plecat într-o comună în judeţul Roman, unde au fost cartiruiţi la un conac boieresc, fiind subordonat direct Marelui Cartier General de la Piatra Neamţ, după ale cărei directive lucra în domeniul politico-militar. Eşalonul era condus personal de Eugen Cristescu.

Nu ştiu exact ce activitate a desfăşurat în timpul cât a fost instalat în judeţul Roman.

Una din acţiunile ce a efectuat am reuşit să o aflu întâmplător, şi anume: au fost arestaţi de organele militare 5 paraşutişti sovietici, dintre care unul era originar din judeţul Cetatea Albă şi unul era de origine etnică germană, toţi lansaţi din avioanele sovietice în apropierea satului Paşcani, din judeţul Vaslui.

Aceşti 5 paraşutişti au fost predaţi, pentru cercetări, Eşalonului S.S.I., condus de Eugen Cristescu, fiind grav maltrataţi, bătuţi, schingiuiţi şi înfometaţi, personal de către Grigore Petrovici Guţă, care îi scotea din arest legaţi la ambele mâini cu frânghii groase şi sub o severă pază.

De altfel, odată cu înapoierea la Bucureşti, Grigore Petrovici se lăuda cu această ispravă neomenoasă.

Toţi aceşti 5 paraşutişti au fost anchetaţi de fostul magistrat Ionel Stănescu şi la urmă au fost executaţi de o unitate germană. Nu ştiu exact dacă au fost judecaţi, de cine anume şi ce rost a avut intervenţia armatei germane. Cred că executarea s-a făcut după un simulacru de judecată.

Din judeţul Roman Eşalonul condus de Eugen Cristescu, s-a mutat şi s-a stabilit în oraşul Iaşi, fiind instalat în localul şi curtea Şcolii comerciale superioare, care se află vis-à-vis de Chestura Poliţiei şi Primărie.

Componenţii şi în special conducătorii de diferite grade ai acestui Eşalon au participat efectiv la organizarea şi executarea masacrelor asupra populaţiei evreieşti din oraşul Iaşi, care, după cum îmi aduc aminte, s-au petrecut la începutul lunii iulie 194 1[1].

Menţionez că, în timp ce Eşalonul se afla la Iaşi, numeroşi funcţionari de grade mici purtau uniforme de ofiţeri, deşi erau soldaţi în cadrele armatei. Citez cazul unui anume Covaci Gheorghe-Manu, ulterior destituit pentru jefuirea unor evrei la Chişinău de o mare cantitate de aur.

Grigore Petrovici Guţă purta o uniformă militară fără epoleţi şi trese, pe cap având o bască, iar pe piept numeroase panglici de mari decoraţiuni, pe care în realitate nu le poseda şi era cunoscut sub numele de „Dl. Maior Petrovici”, el fiind în realitate un simplu caporal de rezervă. Acest om, care nu are pic de suflet, a jucat un rol de frunte în masacrele din Iaşi.

Spre finele lunii iulie 1941, Eşalonul S.S.I. a trecut Prutul, divizându-se în grupări[2], din care una a fost condusă de Grigore Petrovici Guţă, care a acţionat la Chişinău, unde oamenii de sub conducerea sa au comis – din ordinul său – crime şi jafuri în detrimentul populaţiei evreieşti. Toţi au venit în Capitală încărcaţi de aur, bani şi covoare.

Pentru dovedirea acestei afirmaţii, este cazul a fi cercetat foarte sever agentul Constantin Petrescu –

---

15 6 28-29 iunie 1941.

2 Pentru detalii, vezi Pavel Moraru, Basarabia, basarabenii şi serviciile secrete (1918-2005). Dicţionar alfabetic, Bucureşti, Editura Elion, 2003, passim.

Pogoneanu, omul de încredere şi devotatul lui Grigore Petrovici, om de care nu s-a despărţit nicio clipă.

Am aflat că Grigore Petrovici a împuşcat la Chişinău cu mâna sa pe tânăra Rozica Leibovici.

După trecerea Nistrului de către armatele române, Eugen Cristescu, Grigore Petrovici, Ionel Stănescu şi alţii, s-au înapoiat la Bucureşti, Eşalonul trecând sub directa comandă a Colonelului Mihail Ion Lisievici, secondat de Colonelul Vasile Palius-Ionescu, de origine basarabean.

Eşalonul a continuat acţiunea pe teritoriul Ucrainei, stabilindu-şi sediul în diferite localităţi şi, în urmă, la Rostow, după ce lăsase ramificaţii în diferite centre şi regiuni.

Colonelul Vasile Palius a fost secondat la rândul său de Sub-Directorul Trohanis Nicolas, cetăţean grec şi totuşi funcţionar S.S.I., de Colonelul Ernescu şi Maiorul Luca.

Eşalonul lucra după directivele lui Eugen Cristescu şi ordinele şi directivele Colonelului Mihail Lisievici şi Vasile Palius.

Dintre misiunile ce-i reveneau cunosc: urmărirea şi cercetarea, probabil şi sancţionarea paraşutiştilor sovietici lansaţi în spatele frontului româno-german, urmărirea, cercetarea şi exterminarea partizanilor sovietici din spatele frontului, măsuri similare în ceea ce priveşte gazdele acestora, urmărirea şi sancţionarea suspecţilor (pentru ei) din localităţile ocupate de armatele româno-germane.

Eşalonul lucra în strânsă colaborare cu autorităţile şi poliţia secretă germană.

Eşalonul mai avea menirea să acapareze orice bunuri mişcătoare de pe teritoriul U.R.S.S., şi anume: automobile, autocamioane, staţiuni auto, de radio-emisie, recepţie, aparate tehnice, tipografii (S.S.I.-ul a folosit o tipografie completă adusă de la Odessa), cauciucuri auto, motoare auto, motoare pentru bărci automobil, aparate radio

recepţie etc. În concluzie avea menirea să jefuiască pentru nevoile serviciului. Toţi componenţii acestui eşalon, mari şi mici, şi-au adus tot felul de obiecte de valoare, printre care: aparate de radio, icoane scumpe din aur şi argint, bijuterii, piane, lenjerie fină, covoare etc.

*

* * *

În ceea ce priveşte activitatea componenţilor şi în special a conducătorilor Eşalonului S.S.I., trebuie serios anchetat numitul Silivăşeanu Toma, dactilograf în cadrele S.S.I., fost om de încredere utilizat la cabinetul lui Eugen Cristescu, om de care nu s-a lipsit nici cât a fost plecat ca şef al Eşalonului şi care la Iaşi a colaborat cu ceilalţi pe teren, în tot felul de acţiuni, inclusiv masacrele contra populaţiei civile evreieşti.

Un alt individ cu activitate dubioasă în cadrul acestui eşalon este locotenentul de rezervă Moşoarcă, din Timişoara, de profesiune contabil, omul de deplină încredere al Colonelului Mihail Lisievici, fost legionar, participant la rebeliunea din luna ianuarie

1941.

După înapoierea Eşalonului din regiunea Rostow, acest locotenent de rezervă a fost trimis ca şef al unei formaţiuni informative – contrainformative şi de spionaj la Oraviţa şi, în momentul când germanii se retrăgeau sub presiunea armatelor sovietice din Iugoslavia, forţând teritoriul României, Moşoarcă a încercat să fugă împreună cu trupele germane, după ce luase cu el aparatul de radio-emisiune ce avea la dispoziţie.

Asupra acestuia pot furniza informaţiuni complete şi serioase funcţionarul S.S.I. Stoian Gheorghe, Greceanu, F.L. Gănescu, care în vara anului 1944 a lucrat sub conducerea acestuia la Oraviţa.

*

* * *

Una din reprezentanţele Serviciului Special de Informaţii la Odessa a fost aşa-zisul „Centru Odessa”, camuflat sub denumirea de Secţia de Poliţie Militară, Centru condus de Lt. colonel Perju, omul de încredere al lui Eugen Cristescu.

Acesta lucra după directivele şi ordinele personale ale lui Eugen Cristescu şi ale lt. Colonelul Traian C. Borcescu, fost şef al Secţiei II-a contrainformaţii S.S.I.

Centrul de la Odessa avea sub conducere mai multe subcentre în oraşele din Transnistria.

Avea misiunea de a urmări informativ acţiunea poporului şi a diferitelor grupări, însă sub directa conducere a lt. col. Perju şi, potrivit directivelor primite de la Bucureşti, acţiona în toate domeniile, printre care şi acel de urmărire şi exterminare al partizanilor sovietici, ascunşi în catacombele oraşului Odessa.

Nu cunosc toată gama operaţiunilor acestui Centru de la Odessa, însă ştiu că a dat rezultatele scontate sub conducerea lt. Colonelului Perju, un om foarte rău. Pentru clarificare este cazul să fie cercetat funcţionarul Marius Niculescu, care a lucrat timp îndelungat la Odessa, sub conducerea lui Perju.

Subcentrele pendinte de acest Centru au avut, de asemeni, o vie activitate, lovind puternic în populaţia băştinaşă şi chiar în cei internaţi în lagărele şi ghetourile din Transnistria.

*

* * *

Pentru perfecta stabilire a activităţii Eşalonului I Operativ S.S.I., a Centrului Odessa, care avea sub conducere şi Subcentrul Cetatea Albă, condus o parte din timp de Maiorul de cavalerie C. Tomescu Constantza, este necesar a se procura ordinele de zi cu repartiţia personalului militar şi civil, care odată identificat şi interogat, ar lumina pe reprezentanţii justiţiei poporului

asupra celor petrecute.

*

* * *

Lt. Colonelul Vasile Ionescu Micandru, demisionat din cadrele active ale armatei, spre a se sustrage trimiterii pe zona de luptă şi încadrat o parte din timp ca funcţionar superior în S.S.I., a condus Secţia G (germană) şi a fost omul de toată încrederea, veşnic nedespărţit de Eugen Cristescu, lucrând în strânsă colaborare cu germanii, prin intermediul acelui maior german, cunoscut sub numele de Sandu.

A lovit deseori în interesele românilor şi ale României, numai spre a satisface cerinţele şi ordinele germanilor.

Om rău, a maltratat funcţionarii mici şi în special şoferii.

Dovada că a lucrat cu o extremă fidelitate pentru interesele şi scopurile germane este că, pe lângă Ordinul „Vulturul german cu spade”, a fost decorat cu Ordinul „Crucea de Fier”, el. A II-a, deşi acest ordin se conferea numai ofiţerilor şi soldaţilor care participau efectiv în luptă.

Desigur însă că acţiunea lui era mult mai mare şi mai valoroasă pentru germani, decât a unui simplu luptător.

Lt. Colonelul Ionescu Micandru a însoţit pe Eugen Cristescu în toate deplasările în interiorul ţării şi în Transnistria, totul făcându-se împreună cu el şi cu maiorul german Sandu. Erau nedespărţiţi în orice împrejurare, inclusiv orgiile şi beţiile pe care le făceau în unele ocazii şi cu radio Londra.

În primăvara anului 1944, Eugen Cristescu, însoţit de lt. Colonelul Ionescu Micandru, nelipsitul maior Sandu şi un Stat Major de încredere, şi-a stabilit Cartierul General în comuna Joiţa, judeţul Ilfov, unde au ocupat nişte vile supra luxoase, în timp ce personalul locuia în bordeie şi

murea de foame.

*

* * *

Unul din colaboratorii de seamă ai lui Eugen Cristescu a fost până în ziua de 23 august 1944 nepotul său Petrovici Grigore-Guţă.

Acesta, în anul 1939, mai era încă agent în Direcţiunea Generală a Poliţiei, fiind un element neutilizabil deoarece era un profesionist necalificat, răutăcios şi urât de toţi funcţionarii Direcţiunii Generale a Poliţiei.

În anul 1939, odată cu instalarea lui Niky Ştefănescu la conducerea Corpului Detectivilor din Direcţiunea Generală a Poliţiei, Petrovici Grigore a devenit omul său de încredere, unealta sa fidelă şi prietenul de beţii şi orgii. Pentru această fidelă colaborare, Niky Ştefănescu a reuşit să obţină avansarea la gradul de comisar-şef clasa

II-a.

Odată cu instalarea unchiului său Eugen Cristescu la conducerea Serviciului Special de Informaţii, Petrovici Grigore a început să lucreze şi pentru acesta, iar în luna martie 1941 a fost detaşat cu acelaşi grad în cadrele S.S.I., unde s-a recomandat ca fiind Inspector de poliţie.

A fost omul care a terorizat, bazat pe legătura de rudenie a lui Eugen Cristescu, întreg personalul S.S.I.

În anul 1942, cu concursul nelimitat al Generalului Constantin Vasiliu Piky, fost Subsecretar de Stat al Departamentului Afacerilor Interne, a reuşit să obţină „rectificarea gradului” a încă nepomenit în analele funcţionăreşti şi a devenit comisar-şef depăşind gradul normal de comisar.

Odată în cadrele S.S.I. şi în special după înapoierea de la Chişinău, unde a pus bazele primei sale averi, a început să facă tot felul de afaceri veroase luând sume de bani, pentru a înlătura trimiterile în lagăre şi ghetouri a

evreilor.

A făcut trafic de devize, în unire cu Constantin Brighiu.

Este cazul a fi cercetată artista Ana Bogoslawa, fostă la Teatrul Baraşeum, care după unele informaţii a plătit lui Petrovici suma de 300.000 lei pentru a nu fi trimisă în Transnistria.

A devenit proprietarul unui automobil marca „Fiat", se pare luat în condiţiuni dubioase de la avocatul evreu Marcel Unterman. Apoi a început să facă dese voiajuri în Germania, sub pretextul că urmăreşte activitatea legionarilor fugiţi din ţară.

Toate aceste voiajuri le-a făcut având asupra sa, de la Eugen Cristescu, mari sume de bani în valută forte.

A plecat de câteva ori în Elveţia şi Portugalia. cu mari stocuri de franci elveţieni asupra sa. A început să etaleze costume din stofă englezească, inele de aur masiv, ceasornice de mare valoare, printre care un „Patek Philippe".

Desigur, voiajurile aveau un scop bine determinat şi interesau direct şi pe unchiul său Eugen Cristescu, care luase măsuri pentru stocarea unor mari sume de bani în Elveţia şi Portugalia.

În noaptea de 23 august 1944, a dispărut din Capitală, plecând la Bran, într-un automobil al său marca „Mercedes", procurat între timp, şi cu un automobil „Buick", proprietatea Serviciului Special de Informaţii, pe care-l avea la dispoziţie.

A jucat un rol de seamă în dispariţia lui Eugen Cristescu.

A revenit în Capitală, după circa 20 zile lipsă, devenind „democrat".

Dispune de o mare avere în obiecte de valoare, bijuterii, devize şi lei.

Informaţiuni largi s-ar putea obţine de la a treia sa

soţie, anume Victoriţa, de care s-a despărţit şi de asta, în urma unui scandal public şi care a locuit în ultimul timp în strada Antim nr. 1.

Dovadă că este un om extrem de rău se face prin aceia că, deşi salvat de la moarte de Dr. Kauffman Kosta, n-a pregetat să-l treacă pe tabelul ostaticilor evrei, care ar fi plătit cu viaţa lor un act necugetat al vreunui român ce ar fi asasinat un ofiţer român sau german. Nu este exclus să fi urmărit şi aici o afacere bănească, ştiind că Dr. Kauffman Kosta este un om foarte bogat.

*

* * *

Un alt colaborator intim al lui Eugen Cristescu a fost Inginerul Luca Bughean, locotenent de rezervă, fost concentrat la S.S.I., membru marcant al organizaţiei „Blocul Generaţiei 1922”, fost legionar, afacerist notoriu. Acesta înlesnea legătura lui Eugen Cristescu cu Iuliu Maniu, Ion Mihalache şi alţi fruntaşi politici, printre care membri ai Mişcării Legionare şi organizaţiei cuziste.

A fost omul care, în unire cu maiorul de cavalerie Marcel Iunian, a înlesnit dispariţia lui Eugen Cristescu, pe care l-au ascuns în diferite comune din judeţul Muscel şi apoi l-au plasat în comuna Stoeneşti – Muscel, în vila inginerului N. Popescu, Inspector la C.A.P.S., unde a locuit ascuns, împreună cu Generalul Tobescu. Eugen Cristescu a purtat numele fals de Eugen Trotuş, iar Generalul Tobescu pe acela de Constantin Voinescu, actele false fiind probabil opera fratelui său Gheorghe Cristescu, care conducea Secţia tehnică S.S.I., inclusiv tipografia.

*

* * *

Unul din cei mai feroci asasini care a făcut parte din Eşalonul S.S.I. este agentul de poliţie Teodor Roşianu-Rellu, conspirativ Orăşeanu, protejatul lui Grigore Petrovici Guţă.

Acesta a participat efectiv la masacrele din oraşul Iaşi, iar la Chişinău a secondat permanent pe Grigore Petrovici în comiterea crimelor şi jafurilor asupra vieţii şi averii evreilor din ghetouri.

Teodor Roşeanu, cunoscut şi sub numele de Rellu Cristescu, a plecat apoi cu Eşalonul S.S.I. spre inima Rusiei Sovietice, continuând opera de crime şi jafuri.

Deşi prost şi fără cultură, este un element tenace, greu de cercetat şi în special de dovedit. Se afla internat în lagărul de la Caracal.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o susţin şi semnez propriu.

ss. Ionescu Victor

Preşedinte, ss. indescifrabil

(Arhiva CNSAS, vol. 10, f. 116 – 119). DECLARAŢIE

Subsemnatul Eugen Haralamb, fost funcţionar al Serviciului Special de Informaţii, declar următoarele asupra relaţiilor dintre Eugen Cristescu şi Serviciul de Informaţii german:

Am arătat în cele expuse anterior că Serviciul Secret Român, sub conducerea lui Moruzov, pusese bazele unei colaborări cu Serviciul Secret de Informaţii German, încă din anul 1939, prin luarea, de comun acord, a unor măsuri de siguranţă în zona petroliferă şi în domeniul transporturilor pe căile ferate şi Dunăre, măsuri cu totul camuflate şi cunoscute de foarte puţine elemente ale Serviciului.

În septembrie 1940, odată cu schimbarea regimului politic şi cu arestarea lui Moruzov, această colaborare între aceste două servicii ar fi încetat, dar pentru că, pe de o parte, germanii aveau necontestate interese în zonele amintite şi deci ţineau să se aplice măsurile de siguranţă luate, iar, pe de altă parte, Serviciul român se achitase de misiunea primită în cele mai bune condiţii, ceea ce atrăsese încrederea Serviciului German în seriozitatea şi

buna lui organizare şi funcţionare, au intervenit în mod cu totul categoric pe lângă Generalul Antonescu de a continua colaborarea începută.

Această intervenţie s-a făcut chiar de şeful Serviciului Secret German, Amiralul Canaris, care în primele zile ale lunii septembrie 1940 (8 – 10) a sosit la Bucureşti special pentru a avea o întrevedere cu viitorul conducător al Statului Român.

Cu această ocazie i s-a adus la cunoştinţă Generalului Antonescu interesele Reichului pentru anumite zone din România şi măsurile la care se recursese, având în vedere evenimentele din ţară şi străinătate şi dat fiind noua situaţie, înţelegea – şi în această chestiune vorbea chiar în numele lui Hitler – să continue colaborarea cu Serviciul Român, considerând că este singurul organ în care are deplină încredere şi care a dovedit că este în măsură să facă faţă acţiunii de contra-sabotaj şi contra-informaţii din România.

Faţă de această cerere categorică – cunosc amănuntele deoarece la sfârşitul întrevederii dintre Generalul Antonescu şi Amiralul Canaris au fost introduşi în cabinet şi lt. col. Ionescu Micandru şi Maiorul von Strânsky, care au primit instrucţiuni precise de la cei doi şi au fost puşi la curent cu cele stabilite, recomandându-li-se o legătură cât mai strânsă şi o acţiune comună cât mai intensă – Serviciul şi-a continuat activitatea sub conducerea Colonelului rez. Nicolaid.

La sfârşitul lunii noiembrie 1940[3], conducerea Serviciului a fost încredinţată lui Eugen Cristescu, care de la început a primit instrucţiuni în ceea ce priveşte colaborarea cu Serviciul German, pe de o parte chiar de la Generalul Antonescu, pe de altă parte expunându-i-se, la Serviciu, stadiul şi modul de funcţionare al organelor respective şi în fine de însuşi Amiralul Canaris, cu ocazia

3 Eroare: la 11 noiembrie 1940 (vezi supra).

unei alte vizite pe care a făcut-o în România, special spre a cunoaşte pe noul Şef al Serviciului şi a fixa împreună domeniile de activitate, metodă, mijloace etc.

Eugen Cristescu a găsit în colaborarea cu Serviciul German o platformă necesară menţinerii lui în fruntea instituţiei, servindu-se abil pentru a-şi consolida situaţia, pentru a se face indispensabil dictaturii lui Antonescu şi, în fine, de a deveni persoana de legătură între conducerea Statului român şi conducerea Reichului german (Hitler şi Keitel).

Voi arăta cum s-au desfăşurat toate acţiunile sale pentru aducerea la îndeplinire a celor de mai sus.

La venirea la conducerea Serviciului, Eugen Cristescu era, pentru totalitatea cadrelor lui, un om nou, iar el nu cunoştea decât în parte activitatea şi organizarea Serviciului.

Cum nu putea avea încredere în anumite persoane, în special cele care urmau să-l ajute în acţiunea internă – între timp Serviciul trecuse sub directivele Preşedinţiei Consiliului de Miniştri –, a găsit necesar să schimbe organizarea Serviciului, mai ales că primise şi instrucţiuni de extinderea activităţii lui.

Dar această organizare nu s-a făcut numai în funcţie de nevoile şi sarcinile noi, ci la ea au contribuit în largă măsură şi reprezentanţii germani cu care Eugen Cristescu a căzut de acord după consfătuiri, conferinţe, schimb de vederi etc. Aceşti reprezentanţi au fost, fie ofiţeri din cadrele Secţiunii din România, fie ofiţeri germani veniţi special din Germania, pentru a expune punctul de vedere german şi sistemul de lucru acolo.

În acest mod s-a ajuns la o organizare a Serviciului pe mai multe secţii – compartimentări cu misiuni grupate în funcţie de organizarea germană, în vederea viitoarei colaborări, care cerea această similitudine în vederea uşurării şi facilitării operaţiunilor şi activităţii în comun,

fapt ce a realizat pe de o parte deziderateleConducătorului Statului, căruia i s-a prezentat un organism ce urma să-i suplinească opera, iar pe de altă parte a mulţumit şi pe germani, care vedeau astfel crearea unui Serviciu, după concepţia lor, care mai târziu s-a dovedit a fi complet aservit.

Scopul urmărit de Eugen Cristescu cu această ocazie a fost în primul rând de a arăta germanilor că apreciază la justa ei valoare colaborarea, că înţelege nu numai să continue această colaborare, dar că este dispus să devină un factor hotărâtor în conducerea Statului, având în vedere încrederea acordată de Conducător.

A făcut tot ce i-a stat la îndemână să arate Serviciului German că se bucură de încrederea nelimitată a lui Antonescu, iar acestuia i-a prezentat astfel lucrurile pentru a-i demonstra că Serviciul german îl consideră singurul de a face faţă cerinţelor lui.

Acest joc i-a fost posibil graţie concursului dat de lt. Colonel Ionescu Micandru. Acesta, la întrevederea Antonescu-Canaris, a fost recomandat de cel din urmă ca singurul ofiţer cu care înţelege să colaboreze, deci Eugen Cristescu a fost pus în faţa unei persoane extrem de agreate de Serviciul German. În afară de acest fapt, lt. Colonel Micandru îşi atrăsese de partea sa pe ofiţerul de legătură al Serviciului German, Maiorul von Strânsky (Sandu), încât lucrurile s-au putut aranja şi conduce de aşa manieră încât să se ajungă la scopul dorit.

De ce ţine să-şi consolideze situaţia, în schimbul atitudinii binevoitoare faţă de germani, când se bucura de încrederea Mareşalului?

Mai întâi această întrevedere nu era chiar atât de completă, dat fiind anterioara activitate a lui Eugen Cristescu şi apoi să nu se scape din vedere că la conducerea Statului se găseau încă legionari, care nu numai că nu-l agreau, dar îl considerau duşman de moarte.

Aşa încât, în perioada până la rebeliunea din ianuarie 1941, Eugen Cristescu a căutat să-şi menţină postul prin acţiunea alături de germani, cărora s-a arătat dispus să le dea concursul său nelimitat.

Odată cu îndepărtarea elementelor legionare de la conducerea Statului, realizată prin reprimarea rebeliunii din 21 – 23 ianuarie 1941, Generalul Antonescu a instaurat dictatura sa cu caracter militar şi, cum Eugen Cristescu se dovedise ca un servil şi credincios element, a fost menţinut în post, deşi – aşa cum părea să fie normal – având în vedere schimbările făcute în toate domeniile de activitate din Stat, conducerea Serviciului Special de Informaţii ar fi trebuit să treacă în mâna unui militar de carieră.

Menţinerea lui la conducerea Serviciului însă, în afară de considerentul că-şi arătase ataşamentul faţă de regim cu ocazia rebeliunii, s-a făcut numai având în vedere sprijinul acordat de Serviciul german direct, adică cu ocazia întrevederilor diferiţilor factori germani responsabili cu Generalul Antonescu, cu care ocazii se lăsa a se înţelege perfecta înţelegere între cele două Servicii, concursul ce-l dă Serviciul român, rezultatele bune obţinute, specialitatea chestiunilor care îi cădeau spre rezolvare etc.

În afară de aceasta, Serviciul Special de Informaţii, revenindu-i anumite misiuni în legătură cu securitatea zonelor petroliferă, transporturi pe C.F.R. şi Dunăre, alcătuia pentru Conducător lucrări privind aceste chestiuni sau i se înaintau dări de seamă şi rapoarte conţinând observaţiile organelor germane şi concluziile ce trăgeau privind măsuri ce urmau să se ia etc.

Cu aceste ocazii, nu se pierdea prilejul de a se strecura cu grijă părerea conducerii Reichului asupra modului excelent de organizarea măsurilor, de activitatea Serviciului român şi, în fine, de tot ceea ce însemnau probleme în colaborare cu Serviciul Român. (Astfel de note

şi dări de seamă există în arhiva fostei secţii a III-a).

De asemenea, în rapoartele ce se făceau, cu ocazia discuţiunilor ce se purtau între diferiţi delegaţi ai Serviciului german din Berlin, în trecere sau veniţi special, nu se uita niciodată să se semnaleze părerea că colaborarea între cele două Servicii constituie în relaţiunile dintre Reich şi România, prin rezultatele ce se obţin, un factor determinant în apropierea dintre cele două ţări.

Pentru a deveni trăsătura de unire între cele două conduceri ale Reichului şi ale ţării noastre, Eugen Cristescu a căutat să dea misiunilor celor două Servicii un caracter cu totul special.

Sub motivul că la conducerea Statului român şi în special în Ministerul de Externe existau oameni cu sentimente pentru Puterile Aliate şi că, deci, anumite chestiuni de politică externă sau internă cu un caracter strict secret ar putea fi cunoscute de acestea şi astfel aduse la cunoştinţa Aliaţilor, se luase obiceiul ca rapoarte cu caracter strict confidenţial, care redau păreri sau deziderate ale persoanelor de la conducerea Marelui Cartier General (Hitler, Ribbentrop, Keitel etc.) să fie prezentate Conducătorului Statului prin Directorul General Eugen Cristescu.

De asemenea, intrau în această categorie documente cu caracter militar, privind situaţia pe toate fronturile (Est, Vest, Italia) sau rapoarte provenind de la acelaşi O.K.W. relativ la situaţia politică din ţările neutre şi beligerante, astfel încât Mareşalul era pus în situaţia de a aprecia mersul evenimentelor politice şi militare prin prisma acestor lucrări. (Aş putea culege astfel de rapoarte din arhiva Secţiei, dacă mi-ar îngădui să o cercetez).

Natural că operaţiunea s-a realizat şi invers, astfel că pentru ambele conduceri Eugen Cristescu a devenit persoana prin care se puteau prezenta chestiuni de mare

importanţă, privind cele mai dificile probleme de ordin politic şi militar.

Mai târziu, voi arăta mai pe larg, Eugen Cristescu a căutat să aibă acelaşi rol între Ministrul Ică Antonescu şi Killinger.

*

* * *

Şeful Serviciului Secret de Informaţii al Armatei Germane, Amiralul Canaris, a mai venit în România, în cursul anilor 1941 – 1942, încă de câteva ori (nu pot preciza din memorie, aş putea totuşi stabili din arhivă).

De câte ori a sosit la Bucureşti, a fost întâmpinat la aerodrom – călătorea numai cu avionul –, atât la sosire cât şi condus la plecare, de către Şeful S.S.I. şi ofiţerii Şefi de Secţii, în special lt. Colonel Micandru, Proca şi Bălteanu.

Cu ocazia vizitelor sale, aveau loc conferinţe, consfătuiri şi recepţii fie la Legaţia Germană, la hotel sau la sediul Serviciului român.

În conferinţe se analizau chestiunile de colaborare, se făceau observaţii, propuneri atât de desăvârşirea lucrului cât şi pentru extinderea activităţii, intensificarea ei în anumite domenii, după cum se prezenta situaţia.

Rapoartele ce se alcătuiau cu aceste ocazii se prezentau Conducătorului Statului.

De la Serviciul german din Berlin au mai venit la Bucureşti, fie ca însoţitori ai Amiralului Canaris, fie singuri, o serie de ofiţeri superiori, conducători de secţii în Serviciul german de informaţii.

Astfel au venit col. Bentivegni, col. Lahousen, col. Hansen (acesta, devenit în 1943, cu ocazia îndepărtării lui Canaris, Şeful Serviciului) şi alţii al căror nume nu-l reţin, dar care pot fi precizate din arhiva Secţiei.

Toţi aceşti reprezentanţi oficiali ai Serviciului german au fost primiţi în acelaşi mod; au avut loc conferinţe, în care s-au stabilit şi pus la punct o serie de probleme în

legătură cu colaborarea dintre cele două servicii, plan de acţiune, măsuri etc. Şi apoi recepţii şi mese.

Bineînţeles că, în afară de chestiunile de Serviciu, aceste vizite mai scoteau la iveală şi alte scopuri şi în primul rând strângerea relaţiilor între conducerile respective, întrucât toate aceste persoane întreţineau apoi o corespondenţă ocazională cu Eugen Cristescu şi lt. col. Micandru.

Ca răspuns a acestor vizite, Eugen Cristescu şi lt. col. Ionescu Micandru au fost invitaţi de Şeful Serviciului German din Berlin, Amiralul Canaris, să facă o vizită în Germania.

După ce s-a luat aprobarea Mareşalului Antonescu şi s-au primit instrucţiuni, cei doi reprezentanţi români au plecat la Berlin în februarie-martie 1942. Timp de două săptămâni au fost oaspeţii Amiralului Canaris la Berlin şi în sudul Germaniei.

La fel ca şi la Bucureşti, au avut loc conferinţe, în care s-au discutat chestiuni curente şi apoi un program de divertismente.

La înapoierea în ţară s-a făcut un raport privind rezultatele obţinute cu această ocazie – raport care se află în arhiva secţiei – şi care a fost înaintat Mareşalului

Antonescu, ceea ce înseamnă că s-au discutat acolo probleme importante.

*

* * *

Înainte cu câteva zile de începerea ostilităţilor pe Frontul de Est contra Uniunii Sovietice, Amiralul Canaris a făcut din nou o vizită Mareşalului Antonescu la Cartierul său General, prin împrejurimile oraşului Piatra Neamţ. Şeful Serviciului Secret german a aterizat cu avionul său chiar la Cartier, nemaiîntrând prin Bucureşti.

Eugen Cristescu, lt. col. Ionescu şi Maiorul von Strânsky l-au întâlnit cu această ocazie pe Amiralul

Canaris şi, de asemenea, s-au purtat discuţii în legătură cu problemele ce se punea odată cu începerea războiului printre care problema asigurării spatelui Frontului (măsuri de siguranţă, arestări de evrei, comunişti etc.) şi chestiunea unei acţiuni mai intense şi în profunzime pe tărâm informativ în U.R.S.S. (dislocări, industrii, exploatare prizonieri etc.).

De asemenea, s-a pus la punct modul de colaborare între organele Serviciului român şi diferitele organe ale unităţilor germane de pe front (A.F.P.) însărcinate cu acţiuni de poliţie, informaţie şi siguranţă.

Dacă la începutul colaborării cu Serviciul român germanii nu urmăreau decât punerea în practică şi realizarea unor măsuri de siguranţă limitate la zona petroliferă, căi ferate şi Dunăre, acolo unde interesele lor imediate o cereau, mai târziu, datorită modului de comportare al lui Eugen Cristescu şi colaboratorilor săi cei mai apropiaţi, faţă de dezideratele germane, au exploatat această bunăvoinţă şi au transformat colaborarea într-o aservire completă şi nelimitată, exploatând legăturile create de Eugen Cristescu pentru interesele lor.

Serviciul român a devenit astfel un instrument în mâna germanilor, prin care se putea obţine orice cerere, realiza orice scop.

Astfel, la cererea Serviciului german, se puteau lua orice măsuri de siguranţă în anumite zone, se putea proceda la arestări, internări în lagăr, scoaterea elementelor socotite nesigure din zone şi oraşe, se puteau cerceta persoane semnalate ca periculoase şi, în fine, se putea face spionaj în străinătate, în ţările neutre, unde România avea mai multă trecere decât Reichul german.

Deci întreaga activitate a Serviciului se concentrează asupra unor chestiuni care erau în prealabil puse la cale, de comun acord, de reprezentanţii celor două Servicii.

În chestiuni de politică internă, care pe germani nu

ar fi trebuit să-i intereseze decât în generalitatea lor, atât cât să le asigure un regim favorabil şi în orice caz nu ar fi fost în atribuţiile Serviciului militar din România, li s-au furnizat date şi materiale, astfel că până la sfârşit s-au ocupat intens şi de problemele ce decurgeau din poziţia politică a României.

Prin cele expuse mai sus, vreau să arăt că această colaborare, în loc să se limiteze la chestiuni de ordin tehnic informativ, cu extindere mai mare în chestiuni de contraspionaj şi contra-sabotaj, a căpătat cu timpul un caracter de quasi-aservire a tuturor domeniilor ce interesau pe nemţi, pentru obţinerea nu numai a unor informaţii preţioase, dar şi a unor concesii, ca rezultat al presiunilor exercitate sau al unor abile exploatări a legăturilor cultivate prin Serviciul Special de Informaţii.

*

* * *

Acestea au fost relaţiunile Serviciului român cu organele germane din Berlin şi aportul lui Eugen Cristescu în colaborarea cu Serviciul German.

Mai jos, voi arăta relaţiile şi legăturile din ţară ale fostului Şef al S.S.I., pentru ca, cunoscând şi activitatea şi acţiunea lui alături de germanii acreditaţi în România (diplomaţi, militari şi civili), să se poată avea o privire de ansamblu asupra rolului său în timpul guvernării Antonescu şi a evenimentelor petrecute în această perioadă. Desigur că tot ce voi reda va fi din memorie, lucrarea putând fi completată cu material şi documentare din arhiva Secţiei III şi a altor secţii ale Serviciului.

*

* * *

La începutul colaborării, cam la sfârşitul anului 1942, Serviciul român nu lucra cu nici alt organ german din ţară sau din afară, toate schimbările de note informaţii etc. făcându-se numai prin Secţiunea din România a Serviciului

Secret de Informaţii al armatei germane, secţiune condusă de col. Roedler şi o serie de ofiţeri germani, cu un personal auxiliar, militari şi civili militarizaţi, deoarece ţinea de Comandamentul suprem şi deci erau supuşi disciplinei şi regulamentelor militare. Din această cauză Secţiunea din România nu avea o activitate de teren (filaj, supraveghere, identificare), ci lucra numai informativ.

De aceea, când avea nevoie să cunoască amănunte despre anumite persoane, organizaţii etc. se adresa Serviciului român (S.S.I.), adică lui Eugen Cristescu, cerând, după cum era cazul, fie supraveghere, identificări, arestări etc., în orice caz lămurirea şi verificarea informaţiilor obţinute de acea Secţiune din România.

Cum obţinea Secţiunea germană din România aceste informaţiuni?

În primul rând toţi membrii „Grupului etnic" german erau informatori şi prin organizaţiunile lui culegeau şi centralizau informaţiile, care apoi erau prelucrate, pentru domeniile privind sabotajul, spionajul, contraspionajul, suspecţi, anti-germani etc. de către Serviciul german de mai sus, iar celelalte informaţiuni relativ la acţiunea mişcărilor sociale, ale partidului, informaţiunile economice, de către resorturile respective ale Legaţiei germane. În orice caz, Secţiunii din România a Serviciului german îi erau îndrumate toate informaţiile care se refereau la misiunile sale. În al doilea rând, organele germane utilizau reţeaua sa proprie de agenţi acoperiţi, plasaţi fie înainte de 1940, fie după organizarea ei în România. Aceşti agenţi erau angajaţii diferitelor firme de navigaţie pentru sectorul transporturilor pe Dunăre, ai firmelor de transporturi pe C.F. ai marilor societăţi industriale etc. etc. care puteau fi membri ai Grupului etnic sau nu, dar care fuseseră recrutaţi pentru aceste misiuni.

După rebeliunea legionară, organele germane au

utilizat o serie de elemente legionare, nemulţumiţii sau cei care s-au pus la adăpostul germanilor pentru a nu fi arestaţi, atât în domeniul informativ cât şi ca agenţi de teren, întrucât aceştia puteau să se deplaseze şi să se descurce cu uşurinţă.

În fine, o altă categorie, au constituit-o agenţii propriu-zişi, care erau germani instruiţi în Reich şi care au apărut mult mai târziu ca elemente active de teren, puşi să lucreze sub conducerea unor specialişti.

Aceste formaţiuni au apărut, atunci când, fie că Serviciul german nu era mulţumit de modul de rezolvare al Serviciului român, fie că, pentru păstrarea secretului, lucrau pe cont propriu anumite chestiuni de contra spionaj.

Dintre aceste organe, am putut să identificăm în Bucureşti numai două şi descoperirea lor a fost posibilă numai prin faptul că, având o activitate destul de notorie, a devenit cunoscută şi organelor Serviciului nostru.

Una din grupele de agenţi era pusă sub conducerea unui anume Elter, care a dat naştere mai multor incidente şi astfel s-a descoperit complet. Chestiunea era cunoscută în amănunt la Secţiile contrainformaţii şi contraspionaj. Printre alte acţiuni duse de această grupă este şi suprimarea fostului Consilier de Legaţie iugoslav, Popovici Novacek, care pentru a putea rămâne în ţară obţinuse paşaport diplomatic elveţian şi întreprindea o serioasă acţiune de spionaj, în defavoarea Reichului, dar căruia autorităţile române nu-i puteau face nimic, bucurându-se de situaţia de diplomat străin.

A doua grupă şi cea mai importantă era a celebrului Dr. Tester, care avea o vastă reţea informativă şi care lucra sub directivele Serviciului german din România, întreprinzând în special o acţiune de contraspionaj şi informaţii în cercurile politice de la noi.

Întrucât acţiunea acestor formaţiuni privea exclusiv

Serviciul german şi nu aveau nicio legătură cu Serviciul român, tot ceea ce cunosc în legătură cu activitatea lor provine din corespondenţe ocazionale şi din auzite. Activitatea acestora a fost binecunoscută de Secţiile C.I. şi C. Sp. şi are să se vadă mai jos de ce.

*

* * *

Am precizat în expunerea precedentă că colaborarea între secţia din România a Serviciului german şi S.S.I. s-a tradus printr-un schimb permanent de note, informaţii etc. care se rezolvau de către Secţiile Serviciului, după îndrumările, rezoluţiile şi ordinele Directorului General E. Cristescu.

Care a fost aportul fiecărei secţii în parte?

Secţia I-a informaţii, condusă de la început şi până la sfârşitul lui 1943, de către col. Lisievici, a contribuit într-o largă măsură la această colaborare, mai întâi prin furnizarea unui material informativ privind chestiuni de ordin militar sau de politică externă, material strâns de agenturile proprii şi apoi organizarea unor rezidenţe în străinătate, dotate şi instruite de către germani.

Organele secţiei I-a informaţii, care procurau materialul informativ, erau:

„Eşalonul”, formaţiune transformată printr-o organizare extinsă a Agenturii Frontului de Est, organ care se ocupa exclusiv cu strângerea materialului privind U.R.S.S. şi care, odată cu începerea operaţiunilor pe Frontul de Est, acţiona în imediata apropiere a trupelor de operaţii.

Eşalonul activa prin agenţi proprii.

Materialul cules de acest Eşalon era prelucrat de Frontul de Est şi ceea ce s-a transmis Secţiei III, pentru a fi furnizat Serviciului german, consta din: note informative cu conţinut limitat, sporadic; lucrări mai puţin sumare şi, în fine, studii cu conţinut complet asupra unor probleme

sau chestiuni militare. Toate se refereau la armata U.R.S.S. (Toate informaţiile date Serviciului german s-au păstrat în arhiva secţiei, în originalul românesc – deci al Frontului Est – şi copiat în limba germană şi formează circa 30 volume aflate în arhiva Secţiei a III-a).

Materialul provenind din străinătate, de la rezidenţi, privind informaţii militare şi politice, revenea celorlalte Agenturi de Vest şi Sud şi după aceea era trimis la Secţia a III-a sub aceeaşi formă – note etc. – pentru a fi trimis Serviciului german.

Întreaga acţiune de coordonare a activităţii Agenturilor din străinătate, a Eşalonului şi Fronturilor cădea în sarcina Şefului Secţiei.

Având în vedere importanţa ce au acordat-o germanii domeniului militar, desigur că se poate deduce şi rolul Secţiei I-a în colaborarea dintre cele două servicii.

Mai întâi, trebuie remarcat faptul că, imediat după ce la conducerea Serviciului a venit E. Cristescu, germanii au şi pus problema trimiterii în străinătate a unor rezidenţi şi, pentru a ilustra că această acţiune nu interesa decât scopurile lor, este că primul lot de rezidenţi în străinătate a fost destinat să plece, în general, în localităţi din Orientul Apropiat, unde ei fuseseră anihilaţi prin începerea războiului, iar noi încă mai aveam relaţii cu Anglia.

Aceşti rezidenţi au fost instruiţi de organele Serviciului nostru şi ale celui german în ceea ce priveşte partea de utilizare şi punere în funcţie a aparatelor de radio, cu care fiecare fusese dotat şi pe care de altfel germanii le-au pus la dispoziţie.

Aceasta constituia unul din punctele de onoare ale lui E. Cristescu, cu care se mândrea, că a putut realiza pentru prima dată trimiterea unor agenţi bine dotaţi tehniceşte, astfel ca randamentul lor să fie maxim: informare imediată asupra unor evenimente, până nu deveneau de domeniul public.

Dar germanii au avut grijă să nu ne pună la dispoziţie mijloacele necesare de recepţionare, şi sub pretextul că manipularea, textul cifrat, descifrarea, constituiau operaţiuni foarte anevoioase, cărora nu le puteau face faţă decât personal instruit şi cu practică îndelungată, au luat asupra lor executarea acestor recepţii, astfel că, înainte de Serviciul român, era pus la cunoştinţă Serviciul german.

Acest fapt a atras multe dezagremente mai târziu, cazuri precise n-aş putea da decât studiind dosarele cu aceste radiograme aflate, de asemenea, în arhiva Secţiei a III-a.

În orice caz, prin faptul că o radiogramă ajungea la Serviciul nostru în cel mai bun caz a doua zi după primirea ei şi era de ajuns ca exploatarea să devină tardivă.

Această situaţie s-a menţinut până la sfârşit, deşi s-au făcut nenumărate propuneri pentru trecerea postului de ascultare la Serviciul nostru, care pe lângă aceasta ar mai fi putut exploata legătura şi sub alte forme şi pentru alte scopuri, ale lui.

Desigur că atunci când s-a pus problema trimiterii în străinătate a rezidenţilor, Secţia I-a şi-a atras partea de contribuţie, prin aceea că a organizat, a realizat şi a exploatat reţeaua informativă, în vederea aceluiaşi scop: servirea germanilor, susţinerea acţiunii lor informative, în străinătate.

În ceea ce priveşte Eşalonul, modul de constituire şi funcţionare a fost, de asemenea, inspirat după modelul german, iar acţiunea lui informativă era dirijată de aceleaşi interese ale organelor germane.

Mai mult, pe la Secţia a III-a au trecut instrucţiuni date de germani (de la Cartierul General) cuprinzând un chestionar asupra problemelor ce interesau mai mult.

Toate acestea dovedeau că, până acolo departe, organele Serviciului lucrau pentru un scop unic. Ce interes avea S.S.I. să ştie sau să caute să definească industria din

U.R.S.S., industria din Urali sau din alte regiuni?

În fine, trebuie să remarc atitudinea fiecărui ofiţer de la Secţia I-a faţă de germani. Fiecare caută să le facă pe plac, să-i servească într-un fel, să se remarce în această colaborare.

Col. Palius avea legături cu toate comandamentele Marilor Unităţi germane din zona frontului românesc şi colaborarea cu aceste comandamente nu constituia niciun secret.

Col. Lisievici a fost un colaborator de nădejde al lui E. Cristescu în ceea ce priveşte partea de contribuţie în legăturile cu Serviciul german. El a luat parte la majoritatea conferinţelor cu reprezentanţii serviciului din Berlin, conferinţe unde s-au pus la cale – în principiu şi amănunt – acţiuni în comun.

*

* * *

Secţia a II-a contrainformaţii, condusă tot acest timp de lt. col. Tr. Borcescu, a fost secţia care a contribuit cu cel mai mult material, numeros dar şi valoros, la colaborarea cu Serviciul German, întrucât varietatea notelor referitoare la chestiuni de: suspecţi, activitatea partidelor de opoziţie, elementelor nesigure pentru regim, anti-germane, mişcări sociale, mişcarea muncitorească în special, internări, chestiunea evreiască, îi cădeau în atribuţie.

Tot materialul furnizat de Secţia C.I. aflat în arhiva Secţiei a III-a constituie oglinda fidelă a activităţii acestei Secţii în colaborare cu germanii.

Dar, în paralel cu furnizarea de informaţii, care prin Secţia a III-a se transmiteau Secţiei din România a Serviciului german, s-a mai întreprins o acţiune separată pentru satisfacerea cererilor venite de la Legaţia germană, direct Şefului Serviciului E. Cristescu sau prin lt. col. Proca.

Începând din anul 1943, Serviciului de Informaţii al Armatei germane i-au fost luate o serie de atribuţiuni şi date Gestapoului, rămânându-i numai chestiunile de informaţie şi contra-informaţie în exterior. Printre însărcinările trecute poliţiei secrete a fost şi aceea de contra-sabotaj (apărarea teritoriului).

Consecinţa acestor schimbări a fost că pentru România Serviciul armatei şi-a limitat activitatea întărindu-se în schimb cadrele Gestapoului din ţară şi intensificându-se acţiunea sa.

Ca urmare, legătura dintre Serviciul nostru şi Secţia din România, deşi nu şi-a pierdut din importanţă, a apărut însă o a doua colaborare cu Legaţia germană, care a luat o formă din ce în ce mai accentuată şi s-a menţinut până la 23 august 1944.

Această nouă legătură a apărut odată cu crearea Secţiei a V-a Contra-sabotaj condusă de lt. col. Proca şi care, pe lângă atribuţiile în legătură cu această misiune, primea zilnic în biroul său de lucru pe Consilierul von Ritgen de la Legaţia germană, cu care apoi, din când în când, mergea la Directorul General Eugen Cristescu unde aveau loc conferinţe sau schimburi de vederi.

Nu cunosc alte amănunte din această împrejurare, dar concomitent cu apariţia lui von Ritgen, chestiunile de politică internă n-au mai trecut pe la Secţia a III-a. În schimb, însă, la un moment dat lt. col. Borcescu Traian – a apărut chiar în ziare-a fost decorat prin Legaţia germană cu „Vulturul german” el. I, însemne civile, fapt unic şi neuzitat până atunci în Serviciu, mai ales că remiterea distincţiei a fost făcută de însuşi Killinger, în cadrul unei solemnităţi restrânse.

Ofiţeri şi funcţionari ai Serviciului Special de Informaţii fuseseră decoraţi, dar numai de Serviciul german militar, prin Secţia din România şi numai în gradele militare, din armată, indiferent de gradul în

Serviciu.

De aici s-a tras concluzia că lt. col. Borcescu lucra direct pentru germani sau că existau chestiuni care se rezolvau în ciclul Legaţia germană – Eugen Cristescu – Lt. col. Borcescu (ca şef al Secţiei C. Inf.).

Legăturile lui Eugen Cristescu cu Legaţia germană – adică cu Killinger şi reprezentantul său von Ritgen – se mai manifestaseră şi prin aceea că, deşi E. Cristescu era membru al Asociaţiei Româno-Germane, totuşi nu era una din personalităţile cele mai proeminente ale acestei asociaţii – lua parte regulat la reuniunile serale ce aveau loc la sediul din str. Sf. Ştefan şi bucurându-se de atenţie deosebită din partea ministrului german.

De asemenea, era invitat la recepţii intime la Legaţie, nu ca orice invitat, dar special organizate pentru el şi colaboratorii săi.

Ulterior însă am dedus şi alte scopuri ale acestei legături, prin faptul că Mareşalul, lăsând rezolvarea multor probleme de stat şi în special cele politice în sarcina vicepreşedintelui Mihai Antonescu, Şeful S.S.I.-ului Eugen Cristescu lucra în special cu acesta şi era primit foarte des.

S-a stabilit astfel că Eugen Cristescu făcea acelaşi joc, dar de data aceasta între Mihai Antonescu şi Killinger, pentru a-şi consolida poziţia şi spre a trage foloase, deoarece vicepreşedintele Consiliului era foarte larg în acordarea fondurilor, mai ales în devize şi aceste cereri de devize erau din ce în ce mai des solicitate de Cristescu.

Dar legătura cu Legaţia germană mai avea un aspect.

Unul din personajele cu uşă deschisă la Killinger era Radu Lecca, al cărui rol şi exactă poziţie urmează să fie stabilite, dar care prin unele manifestări lăsa să se înţeleagă cât de puternic slujea interesele germane.

Un singur exemplu este, cred, concludent. Radu Lecca organiza anumite reuniuni la ferma sa sau în oraş, la

care ştiu că luau parte persoane de la Legaţia germană, printre care Richter, ataşat de poliţie – şi unul dintre cei mai importanţi membri ai Gestapoului din România –, şi persoane de la Serviciu: Lt. col. Borcescu, lt. col. R. Ionescu şi câţiva dintre intimii colaboratori ai primului, lt. Begnescu şi Tonny Mânzatu.

Desigur că aceste reuniuni nu erau banale, ci se organizau adevărate orgii bine asortate din toate punctele de vedere.

O altă persoană, din cadrele Legaţiei germane, care avea o legătură cu Serviciul român, respectiv cu Eugen Cristescu, a fost Consilierul Roedler, pe care eu personal îl consider ca Şeful Gestapoului din România.

Nu cunosc asupra acestei legături altceva, decât că la Secţia a III-a s-a primit ordin de la Eugen Cristescu personal să i se expedieze zilnic – prin ofiţerul de legătură german – un buletin informativ, o sinteză informativă, care se alcătuia la Secretariatul S.S.I. şi care din motive şi considerente pe care le-am subliniat Şefului Secţiei a III-a, îl reducem la un conţinut fără valoare, aşa încât sinteza informativă nu-şi mai avea conţinutul iniţial, care rezuma întreaga activitate a diferitelor organe de informaţie, siguranţă, jandarmerie etc. din ţară (originalele cu tăieturile şi materialul nedat se află la Secţia a III-a arhivă).

Revenind la Secţia C.I., ţin să precizez că, în modul cel mai sigur, întreprindea o acţiune de informare a Legaţiei germane, în special în ceea ce privea activitatea politică a partidelor de opoziţie şi a conducătorilor acestora.

În această ordine de idei aş putea da un amănunt, prin aceea că, internat fiind în lagărul de la Caracal, am cunoscut pe avocatul Marcel Untermans, care mi-a confiat câteva amănunte, în legătură cu situaţia sa şi din care am dedus că a lucrat pentru lt. col. Borcescu.

Activitatea lui Untermans – am putut deduce – s-a referit în primul rând la cercurile naţional-ţărăniste (el era membru al partidului), unde avea întinse cunoştinţe printre fruntaşi, iar perioada în care a activat foarte intens a fost lunile dinaintea loviturii de stat din 23 august 1944.

Aceasta a însemnat, în legătură cu evenimentele ce se întrevedeau, schimbarea regimului politic şi ieşirea României din războiul contra Uniunii Sovietice.

Lt. col. Borcescu a utilizat ca informator pe acest avocat Untermans, pentru stabilirea persoanelor ce luau parte la complot.

Informaţiile culese de el desigur că erau cunoscute de Eugen Cristescu, care le-a transmis apoi Legaţiei Germane, respectiv Killinger.

Se pare însă că legătura lt. col. Borcescu – Untermans dura de mult timp şi el, fiind evreu, a găsit că, la adăpostul Serviciului şi în schimbul furnizării de informaţii, poate să se strecoare de la dispoziţiile şi ordinele date de regimul Antonescu privind pe evrei.

În discuţiile ce le-am avut cu Untermans mi-a lăsat să se înţeleagă – fără să-mi dea alte amănunte – că lt. col. Borcescu avea legături şi cu Dr. Tester prin persoane pe care nu mi le-a indicat şi că exista o colaborare între Secţia C.I. şi faimosul agent.

N-am mai putut cunoaşte legăturile lui Eugen Cristescu, în perioada martie-august 1944, cu Legaţia germană, deoarece, fiind dispersat, eram izolat oarecum, iar Secţia a III-a în acest timp n-a avut aproape deloc vreo activitate; între timp se schimbase şi Şeful Secţiei germane, col. Roedler, iar Serviciul german urma să se dizolve, trecându-se majoritatea personalului la Legaţia germană.

De asemenea, Secţia a III-a urma să se desfiinţeze, iar legăturile cu Serviciul german să fie preluate de Directorul Trohani, care, în ultimul timp, fiind la cabinetul

lui Eugen Cristescu, îndeplinea deja funcţiunea de legătură cu reprezentanţii Legaţiei germane. El ar putea să precizeze, care erau persoanele şi ce anume lucrări se alcătuiau la cabinetul Directorului General, deoarece prin mâna lui trecea întreg materialul şi întreţinea şi contactul cu toate persoanele – germani şi români – cu care Cristescu avea legături. Aceasta din cauză că Directorul General se afla dispersat la

Joiţa, iar în Bucureşti Dir. Trohani îl suplinea în lipsă.

*

* * *

Secţia a IV-a contraspionaj, condusă până la începutul anului 1944 de către Maiorul rez. Bălteanu, lucra direct cu un organ al Serviciului german, Sonderführerul Peterman (Dr. Paul) acţionând, de comun acord, în chestiuni de contraspionaj, pe teren.

S-a admis această excepţie, dată fiind natura dificilă a acestor chestiuni şi ţinând seamă de necesitatea de a acţiona în multe împrejurări repede şi fără intermediul Secţiei a III-a, ca birou de trecere al lucrărilor.

Acest organ german, dublat şi de altele, lucra, de asemenea, şi cu Secţia Juridică, condusă un timp de col. Mai. Velciu şi apoi de lt. col. Radu Ionescu.

De altfel, cele două Secţii C. Sp. şi Juridică lucrau şi colaborau cu Serviciul german în toate chestiunile la care germanii cereau anchetarea, interogarea sau cercetarea anumitor persoane, socotite de ei suspecte sau nesigure.

La cercetări de cele mai multe ori luau parte şi organele germane, iar uneori întreprindeau singure interogarea arestaţilor, Secţia Juridică executând numai dispoziţiile lor.

Amestecul organelor germane a fost posibil la aceste cercetări, pe de o parte, din ordinul lui Eugen Cristescu, pe de altă parte, lt. col. Radu Ionescu a avut o atitudine binevoitoare şi de la început s-a arătat dispus la concesii.

Venit la Serviciu, de la Galaţi, cu cele mai bune recomandări din partea Consulului german de acolo, lt. col. Mai. Radu Ionescu s-a bucurat de o totală încredere atât din partea lui Cristescu, cât şi din partea germanilor şi a celor de la Secţia din România a Serv. Inf. şi a Legaţiei germane.

Fiind poate în Serviciu organul cel mai important – la Secţia Juridică se executau arestări ale personalităţilor politice, se întreprindeau acţiuni pe lângă acestea, presiuni, aranjamente, se făcea oficiul de transmiterea unor vederi politice între Mareşal şi arestaţi; tot acolo se arestau traficanţii de bursă neagră, aici se cercetau organizaţiile de spionaj etc. etc.

— Lt. col. Mai. R. Ionescu devenise în scurt timp un factor determinant alături de Cristescu.

De aceea, ofiţerul magistrat l-a secondat în toate acţiunile sale alături de nemţi, devenind centru de activitate al tuturor chestiunilor „delicate”.

Nu este de mirare, din această cauză, că Şeful Secţiei Juridice a fost primit ca un colaborator marcant la Legaţia germană şi la Serviciul german.

La Secţia a III-a venea aproape zilnic şi avea consfătuiri cu Şeful Secţiei şi ofiţerul german Maior V. Strânsky.

De altfel, era un obişnuit al tuturor reuniunilor şi recepţiilor la care lua parte şi Eugen Cristescu.

Îndeplinea, de asemenea, o misiune în cadrul reuniunilor Asociaţiei româno-germane, unde era nelipsit.

S-a bucurat de atâta trecere la Legaţia germană, încât a reuşit să obţină un automobil (Buik nou, 6 cauciucuri americane noi) din cele aduse de germani, capturi în depozitul Galaţi – la un preţ ridicol, faţă de valoarea maşinii.

Toate legăturile cu Legaţia germană intrau însă în complexul politic şi economic al ţării şi numai graţie

acestor legături erau posibile concesiile ce se făceau nemţilor.

Mă refer la faptul că lt. col. Mai. Radu Ionescu i-au revenit ca atribuţii şi cercetările în materie de sabotaj economic, controlul circulaţiei autovehiculelor, chestiuni cu totul de alte resorturi, dar în acest fel a devenit un intim al Generalului Dobre, un „Dalai Lama" al Ministerului înzestrării şi Economiei Naţionale.

Ţinând seamă şi de rolul în cadrul Secţiei Juridice (putea să aresteze pe oricine) numai astfel se puteau determina legăturile cu germanii, care uneori ei le căutau, având interese. Îşi găsiseră însă şi oamenii, căci toţi aceştia nu numai că se pretau la cererile şi dezideratele lor, dar mai mult erau în stare să facă orice pentru a le arăta cât sunt de binevoitori în a le da concursul nelimitat.

ss. Eugen Haralamb

(Arhiva CNSAS, vol. 10, f. 123 – 142).

Bucureşti, 27 iunie 1945

ROMÂNIA

PREŞEDINŢIA CONSILIULUI DE MINIŞTRI SERVICIUL SPECIAL DE INFORMAŢII

Nr. 123

[Către]

MINISTERUL JUSTIŢIEI Tribunalul Poporului Cabinetul 4 Acuzatori Publici

Cu referire la adresele Dvs. din 15. VI şi 18. VI/1945, avem onoare a vă aduce la cunoştinţă următoarele:

Din cercetarea dosarelor referitoare la activitatea lui Eugen Cristescu, rezultă:

La 15 noiembrie 1940, primind conducerea S.S.I., a procedat la reorganizarea

Serviciului, transformându-l şi adaptându-l ca să lucreze în colaborare cu serviciile

Puterilor Axei (Serv. Inf. German şi Italian) în războiul purtat contra U.R.S.S. şi aliaţii lor.

Pentru aceasta a mărit numărul funcţionarilor, numărul secţiilor Serviciului, creând Secţia a III-a „G” (legături cu Serviciul de Informaţii german), cu care a colaborat prin schimb de informaţiuni cu caracter politic şi militar, Secţia a V-a contraspionaj, Secţia a VI-a filaj şi Cenzura corespondenţei.

A creat un Eşalon înaintat, ca organ informativ operativ, cu misiunea de a „impulsiona şi coordona acţiunea din Est”.

A desfăşurat, înainte de începerea războiului, o intensă activitate informativă, pentru stabilirea dispozitivului şi a potenţialului de război sovietic.

A colaborat strâns cu organele speciale militare şi politice germane din zona de operaţiuni.

A procedat la extinderea elementelor sale de căutare în toate ţările din sudul Europei şi Orientul Apropiat, „semnalând la timp atitudinea Bulgariei, faţă de Axă, dispozitivul armatei greceşti, efectivele trupelor britanice debarcate în Grecia, lovitura de stat din Iugoslavia şi atitudinea de expectativă a Turciei”.

A semnalat situaţia căilor de comunicaţii, prin care trecea ajutorul anglo-american spre sudul U.R.S.S.-ului.

A urmărit activitatea fostelor partide politice şi a informat permanent guvernul despre tendinţele şi curentele din partidele politice.

A urmărit mişcarea comunistă din ţară, semnalând-o autorităţilor pentru a lua măsuri contra lor (percheziţii, arestări, propuneri de internare în lagăr etc.).

Prin Secţia a III-a „G” se dirija acţiunea de siguranţă a transporturilor pe C.F.R., a trenurilor petrolifere, destinată Puterilor Axei, în vederea ducerii războiului contra aliaţilor.

A luat măsuri speciale, mai ales la transporturile de orice fel pe Dunăre în folosul Germaniei – în special pentru zona Porţile de Fier – Giurgiu.

Secţia a V-a contra-sabotaj a luat fiinţă în baza D.L. nr. 687 din 16. IX.1942, supraveghind producţia întreprinderilor care lucrează pentru armată.

Secţia a VI-a filaj şi Cenzura corespondenţei, înfiinţată în iulie 1941, cu rolul de a supraveghea corespondenţa internă şi externă, realizându-se suspendarea corespondenţei între partizanii fostelor grupări politice.

Prin Secţia juridică, s-au cercetat şi întocmit acte de trimitere în judecată a partizanilor sovietici.

Reiese din materialul documentar că Eugen Cristescu a fost informat din timp asupra tuturor intenţiilor Aliaţilor cu privire la soarta ţării (materialul informativ este numeros în acest sens).

A fost bine informat şi din timp asupra puterii militare a Aliaţilor.

Datorită concursului dat Serviciului de Informaţiuni al armatei germane, prin activitatea depusă în materie informativă, a fost felicitat prin adresa nr. 7 553 din 20.7.1942 a Cabinetului Militar al Conducătorului Statului; prin adresa 5 878 din 12.5.1942 a Preşedinţiei Consiliului de Miniştri; prin adresa Marelui Stat Major nr. 210 565 din 10.7.1942 şi alte 11 adrese ale diferitelor servicii de stat, aproape toate cu mulţumiri referitoare la contribuţia informativă a S.S.I.-ului – reprezentat de Eugen Cristescu – în războiul dus contra U.R.S.S.-ului şi Aliaţilor.

Colaborarea cu forurile germane i-au atras mulţumirile şefului Serviciului de Informaţiuni al armatei germane, Amiralul Canaris, care la 17. XI.1942, după doi ani de colaborare, a trimis o scrisoare cu aprecieri elogioase atât asupra activităţii deosebite a S.S.I.-ului în interesul Reichului german şi a României, cât şi asupra „colaborării loiale şi fructuoase cu Serviciul de Informaţiuni al armatei germane”.

De asemenea, a primit o scrisoare – cu aceiaşi ocazie

– de la col. Rödler, şeful secţiei din România a Serviciului de Informaţii al armatei germane, în care-şi exprimă „admiraţia pentru activitatea S.S.I.-ului pe Frontul de Est şi în străinătate”, mulţumind pentru „colaborarea camaraderească în decursul celor doi ani atât de folositoare Germaniei şi României”.

Mai mult, chiar centrala din Berlin a Serviciului de Informaţiuni al armatei germane confirmă în mai multe rânduri, la datele de 30 mai 1941, 21 iulie 1942, 6 octombrie 1942, că informaţiile procurate de S.S.I. „corespund cu cele ale Berlinului, privind lupta dusă contra U.R.S.S.-ului şi a Aliaţilor”.

Din informaţiile culese din rândurile funcţionarilor acestui Serviciu, cifratori ai ordinelor date de Eugen Cristescu, organelor subalterne – după o perioadă de 15 zile de la transmitere – erau obligaţi să distrugă materialul, astfel că reconstituirea ordinelor este imposibilă.

Însă rezultatul acestor ordine compune un vast material din arhiva S.S.I.-ului. Se continuă cu cercetarea arhivei „G” şi, în măsura în care se va găsi material important pentru Dvs., vă vom comunica.

Direcţia Coordonării, ss. indescifrabil

COPIE

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 10, f. 145 – 147).

15.V.1945

De acord.

Se va supune Domnului Ministru de Război cu o notă rezumativă. Dir. Just. Milit. ss/ indescifrabil

REFERAT

ASUPRA CERCETĂRILOR RELATIVE LA ACTIVITATEA SERVICIULUI SPECIAL DE INFORMAŢII ŞI LA VERIFICAREA GESTIUNII

LUI

INTRODUCERE

În toamna anului 1944, după trecerea Serviciului Special de Informaţii sub ordinele Ministerului de Război, s-a hotărât instituirea unei comisiuni care să cerceteze activitatea Serviciului Special de Informaţii şi să verifice gestiunea lui.

Prin adresa nr. 3 264 din 26 septembrie 1944 a Domnului Ministru al Afacerilor Interne către Dl. Ministru de Război se indică numele persoanelor desemnate de către Dl. Ministru de Justiţie a face parte din această comisiune.

Instituirea acestei comisiuni nu s-a putut face însă, pentru că trebuia să se modifice în prealabil legea după care se numeau atare comisiuni şi care devenise inaplicabilă în urma evenimentelor de la 23 august 1944.

În această situaţie, Dl. Ministru de Război a dispus ca cercetările să fie începute de către Colonelul Magistrat Rudeanu Dtru, până la instituirea comisiunii din care urma să facă parte.

În noiembrie 1944 fiind desemnaţi în comisiune numai Dl. Consilier de Casaţie Ariston şi Dl. Procuror General de Casaţie Procopie Dumitrescu, ofiţerul magistrat a sistat cercetările urmând a preda dosarul comisiunii.

Comisiunea, constatând că nici de această dată nu avea fiinţa legală, legea nefiind modificată, nu a mai început lucrările nici până astăzi.

OBIECTUL CERCETĂRILOR

La baza cercetărilor ordonate stau două note informative, nesemnate, prin care se aduc o sumă de imputări şefului acelui serviciu, Eugen Cristescu şi altor organe în subordine, afirmându-se că şi-a însuşit importante sume de bani şi valute străine afectate pentru nevoile Serviciului, au făcut contrabandă şi speculaţiuni de valute, au făcut afaceri în Transnistria. De asemeni, se mai susţine că s-au făcut afaceri cu maşinile, afaceri cu carnetele de scutire ale evreilor şi cu numirile şi avansările

personalului acelui serviciu.

S-au spionat Palatul Regal şi pe Dl. Maniu; s-au distrus dosare şi s-a aservit Serviciul întreg intereselor germane. (Pentru detalii a se vedea conţinutul acestor note informative, pag. 3 – 13).

Enunţăm mai jos, în mod schematic, chestiunile ce au făcut obiectul cercetărilor de faţă, indicând totodată şi stadiul cercetărilor sau rezultatul lor, pentru fiecare capitol în parte, urmând ca ele să fie reluate şi întregite, după cum se va găsi cu cale de către organul competent.

I. CHESTIUNEA FONDURILOR SERVICIULUI SPECIAL DE INFORMAŢII

Serviciul Special de Informaţii îşi gestionează fondul de cheltuieli speciale, după o serie de legi speciale cu caracter secret. O sumă de registre speciale ţin evidenţa tuturor sumelor de care dispune acest Serviciu.

Sumele necesare Serviciului se afectau în cote lunare, din creditul extraordinar, deoarece ele nu se treceau în bugetul ordinar decât în parte.

Pentru detalii în ce priveşte tehnica de gestionare a fondurilor S.S.I. a se vedea declaraţiunile Int. Lt. Colonel Diaconescu, Şeful Serv. Administrativ S.S.I., Adm. Căpitan Dumitraşcu, Casierul S.S.I., şi Eugen Cristescu, fostul şef al acestui serviciu, pag. 123 – 125, 57, 58, 112, 89, 91.

După indicaţiunile date de aceste organe, pe exerciţiul 1943/1944 s-au alocat în total 491 840 478 lei; iar pe primele şase luni din exerciţiul 1944/1945 s-au alocat lei 578 563 974, dar nu s-au luat decât lei 240.000.000 lei.

În afară de acest fond, S.S.I. nu a mai dispus decât de 1 913.500 lei, daţi de Subsecretariatul de Stat al Aerului pe exerciţiul 1943/1944, pag. 61, 64, 57 şi 24 dosar.

În ce priveşte situaţia fondurilor aflate asupra rezidenţilor din străinătate, se ataşează la dosar pag. 91, 92, 93, tabelele din care rezultă că totalul valutelor se

ridică la suma de 7 757 945 lei ca echivalent.

Fondurile de rezervă ale rezidenţilor sunt înscrise într-un registru special, la partida fiecăruia, pag. 24 verso şi 57. Pentru detalii, se pot consulta actele mai sus citate.

Relativ la justificări de cheltuieli, se arată că fondul informativ, care era înscris la art. 3 din buget, se primea în cote lunare de circa 17 200.000 lei şi se cheltuia pentru culegere de informaţii, hrana arestaţilor, filajul corespunzător etc.

Această cotă se cheltuia prin şefii de secţie din S.S.I., agenturi, centru, care întocmeau acte justificative de cheltuieli, care de îndată ce erau verificate de către referendari erau distruse prin ardere şi nu se opreau decât actele privitoare la state de salariu, chirii, inventar sau sume nejustificate. În luna septembrie 1944, data începerii cercetărilor de faţă, actele de cheltuieli erau distruse până la data de 8 mai 1944, pag. 97

şi 115.

În fine, alte cheltuieli, pe o scară mai restrânsă, se făceau prin dispoziţiile de plată, pe care şeful Serviciului Special de Informaţii, le făcea personal, în valută străină sau românească, după felul misiunii, pag. 61, 63, în mâna agentului.

Justificarea acestor sume era făcută, conform legii, personal de şeful S.S.I. în faţa delegatului Curţii de Conturi, care îi da descărcarea şi îi încuviinţa distrugerea eventualelor acte de cheltuieli ce ar fi prezentat ca justificare, pag. 61, 87.

Eugen Cristescu explică, pag. 115, că această modalitate de plată şi justificare a fost creată de legiuitor în scopul de a se păstra totala discreţiune asupra identităţii informatorilor şi asupra naturii serviciului prestat, şi este practicată de orice instituţie care se foloseşte de informatori.

În continuare, Eugen Cristescu indică o serie de

informaţii extrem de preţioase relativ la activitatea clandestină a legionarilor şi asupra organizaţiunilor paramilitare şi altor activităţi ilicite ale germanilor la noi în ţară.

În ce priveşte volumul cheltuielilor efectuate personal pe calea dispoziţiunilor de plată, Eugen Cristescu susţine că, dintr-un buget de 15.000.000 lei lunar, destinat pentru informaţii, nu a cheltuit decât O, 50 la sută, restul justificându-se de către agenturi şi serviciile în subordine etc., aşa după cum s-a arătat mai sus, pag. 117. Deşi avea dreptul să plătească până la 1.000.000 lei o informaţie, nu a atins niciodată această sumă.

Din examinarea procesului-verbal nr. 7 din 25 iulie 1944, dresat de către Dl. General Cuzin, Prim-Preşedinte Onorar la înalta Curte de Conturi şi Consilier Tehnic al Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, se constată că totalul dispoziţiunilor de plată emise de Eugen Cristescu în intervalul de la 30 aprilie 1944 la 30 iunie 1944, adică de trei luni, însumează un total de 2 458 110 lei pentru 24 dispoziţii de plată.

Domnia-Sa, ca organ de control al cheltuielilor făcute personal de Eugen Cristescu, prin dispoziţii de plată îi dă descărcare prin sus-zisul act de aceste cheltuieli şi îl autorizează să distrugă toate actele, afară de unele pe care le indică, restul cheltuielilor, în sumă de lei 13 789, 787, pe acelaşi interval de timp fiind verificate de Dl. Referendar Negoescu de la înalta Curte de Conturi. Pentru detalii a se vedea conţinutul sus-zisului act, pag. 85 – 87.

Raportându-ne la conţinutul sus-ziselor note informative, se afirmă că la Casieria Serviciului Special de Informaţii există de la 23 august un fond de câteva zeci de milioane în devize şi aur, fond care are o mânuire specială, şi că Dl. General Cuzin ar fi lucrat asiduu pentru acoperirea fondurilor care nu erau înregistrate legal şi a posturilor din buget, care rămăseseră descoperite.

Se mai afirmă că Directorul Lepădatu ar fi spus că Serviciul Administrativ ar fi în neregulă cu conturi în valoare de zeci de milioane lei.

În această privinţă, Serviciul Administrativ al S.S.I. prezintă o situaţie, pag. 88 verso, din care rezultă că fondurile în aur şi valute diferite însumau la data de 23 august 1944 un total de 6 030 753 lei ca echivalent.

După cum se indică de organele audiate în cauză, pag. 25, 58, 61, toate valorile în aur sunt rămase de pe vremea lui Moruzov, înregistrate, şi reportate din an în an.

Întrucât până la ora actuală nu se concretizează din investigaţiile făcute vreo neregulă, cercetarea urmează a fi continuată spre a se vedea care este consistenţa acestei informaţii.

Se mai susţine prin aceste note informative, pag. 1, 11, că s-au făcut afaceri la Bursa neagră cu devize aduse prin contrabandă din străinătate, de către curieri, realizându-se importante fonduri. Funcţionarul Franga, utilizat de Int. Colonel Diaconescu, a arătat că ar putea da relaţii în această chestiune.

Investigaţiunile începute în această direcţie nu au condus la un rezultat pozitiv, întrucât nimeni din cei audiaţi în cauză nu au confirmat faptul. Eugen Cristescu susţine că nu se poate vorbi de afacere cu devize, atâta timp cât ele se cumpărau cu forme legale de la Banca Naţională şi se treceau în scriptele Serviciului, unde se pot constata toate cumpărăturile efectuate, pag. 37 verso şi 118. A fost descoperită o afacere ilicită de devize, care a fost cercetată la timpul ei de Colonelul Radu Ionescu, care a fixat şi responsabilităţile, pag. 216 – 217.

Serviciul Administrativ depune în copie ordinul Ministerului de Finanţe prin care se aprobase ca Banca Naţională să vândă pentru necesităţile S.S.I. devize până la un plafon de 4.000.000 lei lunar, pag. 214.

De asemeni, se mai arată că Serviciul Special de

Informaţii nu a cumpărat, în genere, decât pe jumătate din cota ce i se afectase, ceea ce este o indicaţie că acest serviciu nu a cumpărat devize decât în limita nevoilor, şi nu a urmărit speculaţiuni de devize la Bursa neagră, unde se negociau la preţuri de 12 – 15 ori mai ridicate decât la Banca Naţională.

Se mai vorbeşte într-una din notele informative, pag. 165, că pe lângă bugetul de 560.000.000 lei, alocate de Preşedinţia Consiliului de Miniştri, mai existau şi alte fonduri secrete. Nicio indicaţie asupra sursei sau naturii fondurilor la care se face aluziune. Se face probabil aluziune la fondul Secţiei de Sabotaj, care avea în privegherea sa paza şi siguranţa interioară a rafinăriilor de petrol şi altor industrii. Se arată însă că aceste industrii nu au dat nicio contribuţie, această secţie având bugetul ei de 1.000.000 lei lunar, aprobat de către şeful S.S.I. Eugen Cristescu.

Cercetările ce eventual se vor angaja în cauză vor lămuri în ce măsură se verifică afirmaţiunile din această notă informativă.

Încheiem acest capitol cu observaţiunea că, oricât s-ar ţine să se păstreze discreţiunea asupra autorilor sau aspiratorilor acestor note informative, este de dorit ca aceştia să se pună în contact cu organul de anchetă şi să-i furnizeze date concrete în documentarea fiecărui punct din aceste note informative, care, prin caracterul lor vag, prilejuiesc cercetări trudnice şi adeseori sterile.

II. CHESTIUNEA LEGĂTURILOR SERVICIULUI SPECIAL DE INFORMAŢII

CU GERMANII

Se afirmă prin nota informativă în cauză că structura Serviciului Special de Informaţii a fost modificată în noiembrie 1941, după indicaţiile date de Abwehr-ul German. Eugen Cristescu a dispus imediata adoptare a Serviciului după o schemă adusă de maiorul german von

Strânsky şi predat lt. col. rez. Micandru, şeful serviciului „G”.

Se mai afirmă că s-a servit lunar o sumă de bani acestui ofiţer german, ca fond personal şi ca fond informativ pentru reţeaua de care acesta dispunea în Turcia şi Bulgaria.

În fine, se mai susţine că numitul ofiţer german a adus la schimb multe mărci germane, la Banca Naţională, cu concursul S.S.I.

În ce priveşte legătura cu germanii, organele audiate în cauză, Eugen Cristescu, lt. col. Micandru, lt. col. Borcescu, şi alţii, arată, în esenţă, că raporturile cu germanii s-au mărginit la acelea impuse de ideea de colaborare româno-germană. S-au adoptat de la germani şi de oriunde tot ce s-a găsit bun pentru dezvoltarea şi reorganizarea acestui Serviciu, fără a-l aservi intereselor germane.

Serviciul Special de Informaţii român nu a avut nicio legătură cu Gestapoul şi nici cu organizaţia S.S., ci numai cu Serviciul Militar german de Informaţii, al cărui ofiţer de legătură era Maiorul von Strânsky.

Cu prilejul unei mese oferite Colonelului german Röedler, şeful Serviciului de Informaţii al armatei germane în România, Abwehr, acesta a arătat modul cum este organizat acest serviciu în Germania, întocmind o schemă care a fost tradusă şi utilizată în măsura în care s-a crezut util. A fost o simplă discuţie ocazională, deci, şi nu o influenţă germană în reorganizarea acestui serviciu, pag. 23, 123 – 125, 32, 34, 63, 64 ş.a.

În ce priveşte sumele de bani servite numitului maior german, nimeni dintre organele audiate nu confirmă acest fapt, ci se susţine că de la S.S.I. nu a primit niciun ban sub nicio formă, şi nici nu i s-a înlesnit schimbul de mărci de la Banca Naţională.

Se arată numai că în diverse ocaziuni i s-a oferit câte

o tabacheră, brichetă, portvizite sau gustări, ca simple acte de curtoazie, fie din banii lui Eugen Cristescu fie de către S.S.I., pag. 40, 41, 47.

Cât despre ţinuta acestui serviciu, se susţine că s-a găsit pe poziţia adversă faţă de Gestapou care avea o activitate ilicită, susţinând pe legionari. Nu s-a raliat la crimele sau abuzurile săvârşite de germani, ci dimpotrivă le-a denunţat.

Pentru ilustrarea celor susţinute, Eugen Cristescu a invocat câteva documente din arhiva S.S.I. prin care semnalează atare activităţi, şi anume:

— A. Nota din 17. II.1944 prin care S.S.I. raportează că a identificat peste 600 agenţi ai Gestapoului, care s-au introdus în ţară, camuflaţi sub diverse profesii. De asemenea, se relevă existenţa a 5 organizaţiuni informative germane în România din care numai una, Abwehr-ul, este recunoscută de Statul Român.

Se aminteşte de amestecul germanilor în asasinatele de la Jilava şi la rebeliunea din 1941 şi se relevă activitatea ascunsă a formaţiunilor paramilitare germane în România, în cadrul scopurilor urmărite de Gestapou.

Se mai relevă infiltrarea a 2000 germani instruiţi pentru Waffen S.S. şi activitatea de urmărire a militarilor şi oamenilor politici români de către agenţii Gestapoului şi altele.

— B. Se mai invocă un protest al S.S.I. către Colonelul Roedler, împotriva supravegherii Domnului Maniu şi împotriva activităţii clandestine a serviciilor de informaţii neautorizate a activa în România, şi adresa din 27 iunie 1944 a Şefului S.S.I. către Ministrul Germaniei, prin care i se documentează acestuia, cu cazuri concrete, întreaga activitate ilicită a elementelor germane.

Pentru detalii a se vedea conţinutul documentelor sus-citate, pag. 99 – 102, 1 – 3, 104, 105 – 109, 110, 111 – 113, 119 – 122. Se mai afirmă, în fine, că dosarele S.S.I.

stau mărturie în ce priveşte ţinuta acestui serviciu.

În fine, Eugen Cristescu mai arată în aceeaşi ordine de idei, că a îndepărtat din Serviciu pe Căpitanul Av. Boldur, când a văzut că face indiscreţiuni la germani, pag. 39, şi a chemat de la post şi înlocuit pe col. rez. Urlăţeanu, pe care l-a socotit ca trădător, întrucât a trecut ulterior în serviciul S.D.-ului german şi nu s-a mai reîntors în ţară.

Florin Becescu, funcţionar superior din S.S.I., pe care-l socotim până la ora încheierii cercetărilor de faţă că ar fi autorul unei note informative, declară că între lt. col. rez. Micandru şi maiorul german von Strânsky era o strânsă legătură de prietenie, care-l face să creadă că Serviciul condus de acest ofiţer român a fost aservit intereselor germane.

Această chestiune comportă deci cercetări, spre a se putea trage concluzii ferme. III. CAZURI DE SPIONAJ MAGHIAR CU CONCURSUL SERVICIULUI DE

INFORMAŢII GERMAN

Se susţine prin nota informativă că s-au muşamalizat câteva cazuri de spionaj maghiar împotriva României, cu concursul Serviciului de Informaţii german, care organizase câteva focare de spionaj contra României, dotându-l cu aparate de radio. Amănunte se pot obţine de la Secţia de contraspionaj.

Din relaţiile obţinute în cauză, se constată că Serviciul de Contraspionaj al S.S.I. descoperise o organizaţie de spionaj pe teritoriul ţării, care se folosea, pentru transmiterea informaţiunilor, de două aparate de radio-emisie de provenienţă germană, puse la dispoziţia serviciului de spionaj maghiar. În această organizaţie făcea parte Szille Sigismund.

La protestele S.S.I. român pe lângă Serviciul de Informaţii german, acesta din urmă a căutat să explice că aparatele fuseseră puse la dispoziţia Marelui Stat Major pentru a fi utilizate în Orientul Apropiat şi pentru că,

numai printr-o folosire nereală din partea ungurilor, s-a putut petrece acest fapt. Această explicaţiei a fost dată de Eugen Cristescu lui Ion Miu, şeful Serviciului contraspionaj. În fine, secţia de legături din S.S.I. poate să dea relaţii mai ample asupra acestui caz, pag. 95, 96.

IV. CHESTIUNEA NUMIRII CURIERILOR DIPLOMATICI; CHESTIUNEA REZIDENŢILOR DIN STRĂINĂTATE

Se afirmă, prin nota informativă ce sta la baza acestor cercetări, că numirile de rezidenţi şi curieri diplomatici s-au făcut de Eugen Cristescu, în dese cazuri, pe consideraţiuni de rudenie, stăruinţi lăturalnice, precum şi pentru afaceri cu devize şi cadouri. Mulţi din cei trimişi în străinătate erau afacerişti, contrabandişti sau incapabili.

Se mai afirmă că unii au primit numai jumătate din salariul lor, restul fiind oprit de şeful lor drept plată pentru numire.

Se mai arată, în fine, că recrutarea curierilor se făcea dintre acei contrabandişti care dădeau regulat cadouri sau îndeplineau comisioane fără a li se mai restitui contravaloarea lor. Cine nu se conforma acestui tribut nu mai era trimis a doua oară în misiune.

Din audierea lui Eugen Cristescu, lt. col. Borcescu, Maior Tomescu, Florin Becescu, Marin Mihăescu, Gardianu ş.a., pag. 24, 32, 33, 44, 55, 74, 42, 43, 157, 234, 236, 237, 241 ş.a., rezultă în esenţă următoarele:

Curierii se recrutau dintre funcţionarii merituoşi, care cunoşteau mai multe limbi. Din anul 1942, a început să se ţină evidenţa plecărilor, după nişte liste întocmite de Maior Tomescu de la Secretariatul S.S.I. şi aprobate de Şeful Serviciului Special de Informaţii. Cercul curierilor a fost lărgit pentru a se da posibilitatea tuturor funcţionarilor capabili a îndeplini această misiune să realizeze beneficii din indemnitatea ce li se acorda.

Pe de altă parte, funcţionarii care nu au respectat

instrucţiunile curierilor şi au căzut în abuzuri sau au fost suspectaţi nu au mai fost trimişi în cursă. Unii au plecat mai des; alţii mai rar.

Aceste plecări mai erau un prilej de a îndeplini diferite comisioane contra cost, aducându-se din străinătate parfumuri, stofe, mătăsuri, lenjerie, ceasuri, ţigări, brăţări şi altele.

Au circulat, în legătură cu aceste plecări, diverse zvonuri printre funcţionarii nemulţumiţi, că numai cei agreaţi de şef sunt trimişi în cursă diplomatică. Astfel, Fl. Becescu arată, pag. 154, că funcţionarul Voina a fost de 36 ori în cursă, având astăzi realizată o frumoasă avere. De asemenea lui Gh. Cristescu, fratele lui Eugen Cristescu, i s-au încredinţat misiuni de seamă, fără să i se fi cuvenit această favoare.

De asemeni, Maiorul Tomescu, care aranja plecările curierilor în străinătate, este arătat de acelaşi informator că a tras foloase materiale, obligând pe curieri să-i aducă diverse lucruri pe care nu le mai achita.

Maiorul Tomescu susţine că s-au produs numeroase intrigi din partea celor îndepărtaţi de la această misiune pentru conduita lor, pag. 234 – 241.

La pag. 200 şi urm. se văd tabelele cu toţi curierii care au plecat în cursă în ultimii ani, cu arătarea datei şi locului.

Pentru detalii a se vedea declaraţiunile de mai sus ale Maiorului Tomescu, în care găsim destule date cu privire la comisioanele şi atenţiile aduse din străinătate de către curieri, pentru şef sau pentru alte persoane pe care le şi indica.

Eugen Cristescu arăta că a dat instrucţiuni severe pentru curieri şi a luat măsuri de sancţionare a celor căzuţi în diferite vini, citând, pentru ilustrarea ziselor sale, cazurile privitoare pe Maior Cristea, Enescu, Anghel Ştefănescu, Voina ş.a.

Nu recunoaşte să fi oprit ceva din salariile celor din subordine şi nici să fi primit cadouri sau comisioane neplătite de la curieri. Nu a adus cadouri din Turcia pentru nimeni; şi nu a avut niciun amestec în numirea rezidenţilor în străinătate, chestiune care nu era de resortul său, pag. 42, 43, 82 şi 118.

Pentru înlesnirea cercetărilor ce se va decide de cuviinţă să se întreprindă în cauză arătăm deocamdată ce se înregistrează la partida fiecăruia din persoanele vizate în acest capitol:

a. CAZUL COLONELULUI URLĂŢEANU

Ca exemplu de numire de rezident incapabil se dă cazul Colonelului Urlăţeanu, despre care nota informativă arată că a trebuit să fie chemat de la Istanbul, din cauza vieţii scandaloase pe care o ducea acolo, stârnind reacţia diplomaţilor români. Se pretinde că Eugen Cristescu l-a acoperit pe acest ofiţer, care a continuat să rămână mai departe în Turcia, ca salariat al Serviciului de Informaţii german.

Eugen Cristescu arată, şi Colonelul Lisievici, confirmă că acest ofiţer a fost rechemat de la post şi înlocuit, de îndată ce s-a aflat despre viaţa dezordonată pe care o ducea şi despre unele incorectitudini săvârşite acolo. Dar acesta nu s-a mai prezentat în ţară ci s-a angajat în serviciul S.D.-ului german, motiv pentru care E. Cristescu declara că l-a considerat trădător, pag. 32, 80.

b. CAZUL MAIORULUI TOMESCU

Se afirmă că Maiorul Tomescu, de incapacitate notorie, a fost numit consul la Madrid, pentru că a făcut anumite servicii personale lui Eugen Cristescu şi pentru că servea ca intermediar în primirea cadourilor de la cei trimişi în străinătate. Fiind rechemat de la Madrid, nu şi-a putut justifica fondurile.

Pe când era căpitan activ la Cetatea Albă, a avut un dosar de cercetări pentru că nu şi-a putut justifica

fondurile.

Interogat asupra celor ce i se impută, Maiorul Tomescu declară că pe când era şef de centru la Cetatea Albă, în gradul de căpitan, a justificat cu acte în regulă fondul de 50.000 lei lunar, pentru plata informatorilor, pag. 77. Eugen Cristescu arăta că ofiţerul a mânuit fondurile în mod corect, pag. 33.

Florin Becescu arăta, pag. 153, 220, că acest căpitan a mai fost rechemat pe când se găsea la Cetatea Albă, pentru că a transportat în ţară, de aici şi de la Odessa, numeroase blănuri şi covoare, în cursul anilor 1941 – 1942.

Ancheta s-a făcut numai de formă, pedepsind pe agenţii Braşoveanu şi Velciu, deşi faptul se confirmase pe deplin.

Maiorul Tomescu a fost anchetat pe această chestiune de Colonelul Palius V., care l-a găsit nevinovat. Colonelul Palius V. tinde să confirme susţinerile acestuia, pag. 257.

Cât despre numirea sa ca viceconsul diplomatic la Madrid, Maiorul Tomescu arată, pag. 72, 231, că, neavând agrementul Spaniei, a trebuit să se reîntoarcă în ţară. Cu acest prilej i s-a imputat suma de lei 2000 franci elveţieni cheltuiţi peste drepturi. Având avere personală, a depus suma imputată neîntârziat.

În acelaşi sens este şi declaraţia lui Eugen Cristescu, pag. 33, care descrie în culori frumoase pe acest ofiţer. Idem – declaraţia lt. Colonel Borcescu, pag. 45.

În fine, Maiorul Tomescu nu recunoaşte să fi dat vreun cadou lui Eugen Cristescu.

c. CAZUL AGENTULUI VOINEA

Se arată prin nota informativă că funcţionarul Voina a plecat de circa 30 ori în cursă diplomatică şi s-a îmbogăţit din contrabande.

Numitul funcţionar declară, pag. 54, că are una

garsonieră în Bucureşti, str. Biserica Amzei, nr. 27, cumpărată în 1941, la preţul de lei 1.000.000, şi mai multe loturi de pământ, în suprafaţă totală de 25 hectare, cumpărate în anii 1927 – 1930, mai înainte de a fi mutat la S.S.I. De asemenea, mai are un loc de casă cumpărat în Constanţa. Soţia sa are, de asemenea, una casă la Constanţa şi 19 hectare în judeţul Constanţa.

Voinea mai declară că această avere a fost agonisită din economiile realizate între anii 1929 – 1939, pe timpul cât a funcţionat ca secretar de ataşat militar pe lângă Legaţia Română din Varşovia. Între 1 mai 1941 şi 1943 a îndeplinit funcţiunea de curier diplomatic al Ministerului de Externe, făcând circa 22 drumuri la Moscova, Berlin, Paris, Lisabona, Madrid, Sofia şi Istanbul, din care i-a rezultat economii.

Cercetările vor stabili motivul pentru care acest funcţionar a fost trimis în cursă diplomatică de atâtea ori.

d. CAZUL FRAŢILOR TRIFON

Tot prin notă informativă se mai arată că ar trebui revizuită şi situaţia familiei Trifon, care a acaparat numeroase posturi în Balcani, făcând servicii personale lui Eugen Cristescu. Trifon, numit vice-consul la Ankara, a fost un auxiliar al Serviciului german de Informaţii. Din Turcia s-au trimis cadouri lui E. Cristescu şi D-nei Maria Antonescu.

Atât Eugen Cristescu cât şi Colonel Lisievici, pag. 32 şi 82, dau referinţe bune despre fraţii Trifon. Colonel Trifon este cel mai bun cunoscător al problemelor şi limbilor orientale.

Fratele său, căpitan în rezervă, a fost utilizat ani de a rândul la Istanbul de S.S.I., fiind de asemenea un cunoscător al Orientului şi al limbilor balcanice. Al treilea frate este translator pentru limbile orientale.

Toţi trei au fost găsiţi în serviciu de Eugen Cristescu.

Nu se desemnează nimic în sarcina fraţilor Trifon.

e. CONTRABANDE: CAZUL MAIORULUI CRISTEA EREMIA

Nota informativă aminteşte de cazul Maiorului E. Cristea, care a făcut contrabandă de valute în Elveţia şi a fost descoperit de funcţionarul Dorovici, trimis anume în străinătate, spre a urmări contrabandele.

Eugen Cristescu declara că nu a menajat niciun vinovat, ci pe toţi cei descoperiţi i-a deferit Justiţiei.

Astfel, Maiorul Cristea Eremia, fiind trimis curier în Elveţia, spre a însoţi pe Consulul Nanu Octavian din Ministerul de Externe, a fost prins de poliţia elveţiană traficând valute. Ofiţerul a fost deferit în cercetarea Curţii Marţiale, fiind cercetat de către Colonelul Magistrat Radu Ionescu. În cele din urmă, fiind deferit Consiliului de Reformă, a fost achitat.

Consulul Nanu Octavian a fost, de asemenea, dat în comisia disciplinară şi destituit.

Primul caz de contrabande pe care E. Cristescu arată că l-a deferit Parchetului Trib. Ilfov este afacerea de devize cu mai mulţi evrei şi Comisarul Brighiu de la Siguranţa Generală a Statului, care au fost descoperiţi cu o valiză plină de Reichskassennschein. Afacerea a fost denunţată de Comisarul Victor Ionescu căruia i se promiseseră multe milioane dacă înlesneşte acest transfer de aur pentru Elveţia, pag. 37, 38. Procesul este pendinte în faţa Tribunalului Ilfov, după cum se afirmă de Eugen Cristescu.

Alt caz de contrabandă descoperit este acela al Maiorului Ion Eugen, care a fost prins cu câteva sute de ceasuri, fiind trimis pentru aceasta în faţa Curţii Marţiale, precum şi al lui Ştefănescu Anghel, pag. 26, 33, 38 verso, 55 verso, şi 76, şi al funcţionarului Mihăescu, care de asemenea a fost destituit pentru traficuri de valute. Într-o amplă declaraţiune, Mihăescu Marin implică, pag. 57 – 164, pe funcţionarul Enescu, care de asemenea a fost sancţionat pentru amestecul său în afacerea Maiorului

Cristea Eremia. De asemenea, se pomeneşte de o sumă de nume de funcţionari din Ministerul de Externe aflaţi prin străinătate, care s-ar îndeletnici cu atare operaţiuni ilicite. Urmează să se cerceteze dacă cele relatate de Mihăescu Marin sunt o simplă reeditare a unor chestiuni cunoscute şi cercetate la timpul lor, sau merită a fi cercetate abia acum.

În fine, nota informativă mai presupune că ar există trei grupuri de contrabandişti:

— Eugen Cristescu, prin rudele lui numite în serviciu;

— Int. Lt. col. Diaconescu şi Maiorul Tomescu prin legăturile ce le aveau cu Frontul de Est;

— Unii curieri diplomatici care plecau de zeci de ori în cursă, în timp ce alţii plecau foarte rar sau nu plecau deloc.

Rămâne ca ancheta să decidă asupra investigaţiunilor ce ar găsi nimerit să facă, pentru verificarea afirmaţiunii din acest capitol.

f. CAZUL GHEORGHE CRISTESCU

Nota informativă bănuieşte pe Gh. Cristescu, fratele lui Eugen Cristescu, că s-ar fi îndeletnicit cu contrabandele, şi de aceea propune a se vedea ce misiuni a avut în străinătate, la Ankara, Istanbul sau Lisabona.

Eugen Cristescu relevă că pe fratele său l-a găsit în S.S.I. în gradul de director, fără să-l mai avanseze, şi că l-a trimis atât în Orient cât şi la Budapesta, ca specialist tehnician, pentru verificarea instalaţiilor de telefoane, calorifer şi case de bani, precum şi pentru legături informative de mare importanţă.

Gh. Cristescu arată, pag. 65 – 71, că în 1942 a făcut atare controluri tehnice la Legaţia română de la Budapesta, unde se interceptau convorbirile telefonice. De asemenea, a verificat securitatea caselor de fier în care se purta cifrul. În acelaşi scop să deplasat periodic, în cursul anilor 1939 – 1944, la Istanbul, Ankara şi Sofia, fiind

însoţit şi de un ofiţer superior. În Occident nu a avut nicio misiune. Este expert calificat şi diplomat al Institutului de Criminologie din Franţa.

g. CAZUL COMISARULUI VICTOR IONESCU

Nota informativă arată că acest comisar a fost adus în serviciu de Eugen Cristescu şi a încasat multe milioane, sub pretextul plăţii unor informatori despre a căror identitate nu se ştia nimic sau care erau fără nicio valoare. Sub pretextul că dacă un informator nu e bun se încerca un altul; dar în realitate nu se schimbau decât pseudonimele personaje fictive, prezentate drept informatori.

Victor Ionescu declară, pag. 246, că informatorii refuză, în genere, să semneze chitanţe de primirea sumelor de bani, pentru a nu se divulga persoana lor. Numitul susţine că serviciul este de aşa natură încât trebuie să se păstreze secretul integral. Respingând acuzaţiunile ce i se aduc, comisarul arată că el a descoperit afacerea cu devize mai sus pomenită, ce a fost cercetată apoi de col. Mag. Radu Ionescu.

Eugen Cristescu îl descrie pe acest comisar ca cinstit şi foarte capabil în recrutarea informatorilor şi în urmăririle pe teren. Presa a elogiat conduita acestui funcţionar în afacerea Brigaţiu.

Lt. Colonel Borcescu arată că Victor Ionescu are o grupă de informatori a căror alocaţie a variat între 6 100 – 100.000 lei, inclusiv cheltuielile de filaj. În afara acestor sume nu a mai primit mai nimic, pag. 49.

h. CAZUL ZIARISTULUI SOREANU (HAIM SCHOR)

Nota informativă arată, pag. 10, că prin ajutorul lui Haim Schor, evreu care se afla în bune legături cu anturajul Domnului Iuliu Maniu, Eugen Cristescu era foarte bine informat de tot ce se punea la cale.

Pentru aceste servicii, informatorul era plătit cu circa 350.000 lei lunar, în afară de premii pentru lucrări

speciale; iar în ultimele şase luni a avut şi maşină la dispoziţie, condusă de şoferul Ilie Taţa.

Rezultatele interesau, îndeosebi, Serviciul de Informaţii german.

Lt. Col Borcescu arată, pag. 48, că Soreanu era plătit pentru serviciile sale cu 200.000 lei lunar, procurând informaţii cu caracter politic ce interesau pe germani. A mai făcut şi unele lucrări tratând despre tendinţa germană de acaparare a economiei naţionale, despre organizarea Grupului etnic german în România şi altele. În cele din urmă Serviciul i-a pus la dispoziţie şi o maşină pentru facilitarea legăturilor cu colaboratorii săi, de la care aduna informaţiile.

Eugen Cristescu descrie serviciile aduse de acest informator, cât şi demersurile făcute de acesta pentru a nu se aplică tratamentele vexatorii cerute de germani pentru Dl. Maniu şi prietenii săi politici; pentru a opri deportarea Domnului Filderman şi alte deportări din Moldova; pentru a nu fi predaţi germanilor Chastelain şi Bursan. A militat şi pentru încheierea armistiţiului.

V. SPIONAJUL PALATULUI DE CĂTRE S.S.I.

Nota informativă mai arată că foştii comandanţi militari de la Societatea Română de Telefoane au ajutat să se facă interceptarea telefoanelor Palatului şi a persoanelor în convorbire cu Palatul, raportându-i-se Mareşalului Antonescu.

Se mai afirmă că lt. Colonel Borcescu se ocupa de mişcările M.S. Regelui şi a oamenilor săi de încredere, civili şi militari.

În fine, se mai arăta că Comisarul Petrovici se ocupa cu supravegherea ofiţerilor înlăturaţi de Mareşalul Antonescu dar bănuiţi că întreţin legături cu Palatul.

Se indică şi numele a doi dactilografi, care scriau diverse note informative în aceste materii din ordinul lui Eugen Cristescu.

Eugen Cristescu respinge acuzaţia că S.S.I. s-ar fi ocupat cu interceptarea convorbirilor telefonice cu Palatul Regal. Lt. Colonel Căpăţână şi lt. Colonel Rădulescu nu depindeau de acest serviciu, iar centrala de interceptare, ca organizare, personal şi conducere, aparţinea Siguranţei Generale a Statului, trecând apoi sub directivele Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, Cabinetul Militar.

Când S.S.I. avea nevoie de interceptarea convorbirii vreunui suspect, se adresa, cu cerere motivată, la forurile mai sus indicate.

În fine, Eugen Cristescu îşi manifesta regretul său că se da curs unor atare informaţiuni necontrolate, şi arată că S.S.I. a păzit Coroana dar nu s-a amestecat în viaţa Palatului. Lt. col. Borcescu, ca şef al Serviciului de Contrainformaţii, trebuia să concure cu celelalte organe la măsurile de pază şi siguranţă şi la deplasările M.S. Regelui.

Când germanii ridicau unele obiecţiuni contra Palatului, le riposta că nu le este permis a se atinge de Dinastie, pag. 30 şi urm.

Lt. Colonel Borcescu, pag. 45, arată că a fost chemat şi audiat asupra acestei chestiuni de Dl. Mareşal al Palatului, căruia i-a prezentat lista informatorilor, stabilindu-se că niciunul nu era afectat supravegherii Palatului, pag. 45, 137.

În ce priveşte interceptările telefonice, ele s-au aplicat numai la oamenii politici sau în cazurile de spioni, după procedura indicată mai sus.

Lt. Colonel Căpăţână dă unele indicaţiuni de ordin tehnic, pag. 94, când este posibil să se producă o interceptare chiar cu Palatul, cum este cazul convorbirilor interurbane sau cu străinătatea.

Florin Becescu, pag. 155, declară că nu cunoaşte cazuri de interceptare ale convorbirilor Palatului, iar cei doi dactilografi indicaţi, pag. 52, 53, declară că nu au scris

note relative la astfel de interceptări telefonice.

VI. SPIONAREA DOMNULUI MANIU

Nota informativă face aluzie la serviciile lui Soreanu, care era în legătură cu anturajul Domnului Maniu şi aducea informaţii pentru S.S.I.

Florin Becescu, care după felul cum susţine toate punctele din aceste note informative, apare ca autorul lor, declară, pag. 155 verso, că Dl. Maniu a fost supravegheat, ca şi alţi oameni politici de altfel, de către comisarul Victor Ionescu cu echipele sale de agenţi, din ordinul lt. Colonel Borcescu. Germanii se interesau de mişcările Domnului Maniu, dar nu ştie în ce măsură li se comunicau cele aflate.

Lt. Colonel Borcescu arată, pag. 47, că, atunci când germanii cereau informaţiuni despre Dl. Maiu, li se prezentau anumite lucrări în care era înfăţişat într-o lumină inofensivă.

Atât acest ofiţer cât şi Eugen Cristescu amintesc de cazul unei maşini germane de la Sibiu, care staţiona în preajma locuinţei Domnului Maniu, cât şi despre intenţiunea germanilor de a se proceda la arestarea oamenilor politici şi internarea lor; în fine au militat pentru a menaja persoana Domnului Maniu, deşi şi-au păstrat, asupra pregătirii evenimentelor de la 23 august 1944, cea mai mare taină, pag. 4.

Victor Ionescu arată că chiar Dl. Maniu a cerut să fie păzit contra agenţilor germani.

VII. CHESTIUNEA NUMIRILOR ŞI AVANSĂRILOR ILEGALE

Nota informativă arată că s-au făcut numiri şi avansări ilegale de către şeful Serviciului şi că directorul personalului, Lepădatu, le-a acoperit pe toate. Dacă s-ar cerceta cazierele personale s-ar putea stabili adevărul.

Persoanele audiate în această privinţă tind să arate cu tărie că s-au comis multe nedreptăţi prin avansarea

unor intruşi, în detrimentul funcţionarilor de merit, titraţi şi cu vechime.

Astfel, Florian Becescu arăta, pag. 155, că Gh. Cristescu şi cu directorul Lepădatu lucrau în comisia de numiri şi înaintări, după sugestiile lui Eugen Cristescu.

Untăreanu Gh. indică o serie de cazuri ce au produs nemulţumiri şi proteste printre funcţionari, citând, între altele, pe acela al Maiorului Tomescu, Boldur, Istrati şi alţi favorizaţi.

Ing. N. Pătraşcu relevă aceleaşi nedreptăţi, indicând altă serie de favoriţi, pag.

192.

Comisarul Petrovici, rudă cu Eugen Cristescu, este arătat prin nota informativă că a avut mai multe grade deodată.

Atât Eugen Cristescu, pag. 25, cât şi directorul Lepădatu, arată că numirile, avansările şi detaşările se făceau după criteriile indicate prin legile speciale cu caracter secret ce guvernau această materie şi deciziunile şi regulamentele ce s-au succedat în cauză.

Directorul Lepădatu indica în mod cronologic întreaga serie de legi ce s-au succedat în această materie, arătând că statutul funcţionarilor publici nu se aplică decât parţial.

Totodată, se relevă că Şeful S.S.I. are puteri suverane în ce priveşte dreptul de numiri şi avansări asupra personalului în subordine.

De asemenea, se mai ripostează că legea autorizează primirea în serviciu a ofiţerilor activi, demisionari, cum a fost cazul Maiorului Tomescu, lt. Colonel Ionescu – Micandru, Maiorul Giurescu şi alţii.

În esenţă, se susţine că nu s-au comis ilegalităţi sau favoruri ci s-a procedat în cadru legal.

Rămâne ca această chestiune să fie cercetată şi lămurită de ancheta ce e va hotărî în cauză.

VIII. CHESTIUNEA ABUZURILOR DIN TRANSNISTRIA

Nota informativă mai arată că s-au comis numeroase abuzuri şi fraude în Transnistria, indicând seria de nume de ofiţeri care pot da relaţii în cauză. Se recomandă a se audia funcţionarii de la Frontul de Est, care cunosc cazurile de jafuri şi asasinate, pentru a se fura bijuterii, covoare, bani etc.

Se mai afirmă că Eugen Cristescu a tăcut asupra acestor fapte, neluând nicio măsură.

În fine, se mai arată prin aceiaşi notă informativă că s-au făcut schimbări de R.K.S.S. în Transnistria, realizându-se mari profituri personale.

Eugen Cristescu declară că nu cunoaşte cazul de afaceri săvârşite de ofiţeri şi nici de crime săvârşite în Transnistria, adăugând că la contabilitate se pot vedea ce schimbări s-au făcut, la cursul normal, pentru Agentura de acolo, al cărui buget era în lei.

Lt. Colonel Borcescu declară că a fost trimis de Eugen Cristescu în Transnistria, spre a cerceta pe căpitanul Neştianu, fiind bănuieli că se fac afaceri cu mărcile, rublele şi cauciucurile. Anchetatorul declară că nu s-a dovedit nimic concret, decât o neatenţie, dar totuşi a fost înlocuit numitul căpitan.

Credem că este cazul a se cerceta dosarul de cercetări privitoare pe Căpitanul Neştianu, spre a vedea dacă au fost făcute cu toată conştiinciozitatea.

Colonelul Lisievici, pag. 81, declară că în 1941 s-au adus unele acuzaţiuni Maiorului Tomescu, de către unii funcţionari ai Serviciului, că, în calitate de şef al Centrului Informativ de acolo, şi-ar fi transportat în ţară diferite obiecte. Cercetarea cazului a dus însă la rezultate negative.

Ar fi de dorit să se caute şi acest dosar, tot în scopul de a se vedea dacă rămâne vreo bănuială asupra acestui

ofiţer sau cercetările au fost bune făcute.

În cazul Căpitanului Neştianu, se arată că i s-a adus acestuia acuzaţiuni că ar fi săvârşit unele nereguli băneşti pe când era la Odessa şi că ar fi folosit în mod abuziv autocamioanele Centrului de Informaţii. S-au constatat numai nereguli de ordin contabil, care au dus la înlocuirea ofiţerului.

Directorul N. Trohani declară, pag. 152, că nu ştie nimic relativ la traficuri de mărci ce s-ar fi săvârşit în Transnistria, pag. 152.

Maiorul I. Curararu, indicat prin nota informativă că poate da relaţii asupra afacerilor din Transnistria, declară, pag. 193, că nu cunoaşte niciuna.

Florin Becescu arată, pag. 155 şi 221, că s-a făcut un joc de bursă cumpărându-se mărci la un preţ sub cel oficial, pentru a se cumpăra din Transnistria alimente pentru Casa de Credit a S.S.I., propunând să se vadă referatul lui Agronomu-Pătraşcu din anul 1943 prezentat lui Eugen Cristescu, fără ca acesta să fi luat nicio măsură.

Audiindu-se Ing. Pătraşcu-Agronomu şi directorul Lepădatu, pag. 177 şi 190, aceştia arată că au fost autorizaţi de către Eugen Cristescu şi de Casa de Credit a S.S.I. să plece la Odessa pentru procurarea de alimente, care au şi fost cumpărate cu aprobarea Guvernământului Transnistriei.

Despre toate aceste operaţiuni s-a întocmit referatul nr. 122 378 din 23 octombrie 1943, depus în copie la pag. 183 şi însoţit de un tabel de alimentele cumpărate, prin care se arată că pentru suma de lei 791 334 lei s-au cumpărat 51 382 mărci, socotite la preţul de lei 13, 76 bucata, realizându-se prin această cumpărare, sub preţul oficial, un beneficiu pentru Casa de Credit a S.S.I. de lei 1 800.000.

În acest referat se găseşte rezoluţia lui Eugen Cristescu de a se distribui alimentele aduse şi a se aduce

la cunoştinţa funcţionarilor beneficiul realizat.

În fine, se mai vorbeşte în declaraţia lui Pătraşcu-Agronomu, şi de achiziţionarea unor alimente în valoare de lei 1.000.000 de către Gh. Cristescu, care nu a avut niciun mandat din partea Casei de Credit, în scopul de a se face un stoc de rezervă, cât şi despre iniţiativa lui Gh. Cristescu de a transporta aceste alimente la Turnu Severin, tot fără autorizarea Comitetului, unde au fost apoi bombardate şi distruse. Această chestiune este în litigiu la Casa de Credit a S.S.I., pag. 189.

Desigur că jafurile şi abuzurile la care face aluzie această notă informativă nu sunt acelea ce ar consta în speculaţiunea mărcilor în favoarea Casei de Credit S.S.I. şi în dauna germanilor şi probabil vizează alte cazuri de foloase personale urmărite de profitori. Rămâne în sarcina anchetei să întreprindă investigaţiunile ce va găsi de cuviinţă pentru verificarea chestiunilor enunţate prin nota informativă relativ la acest capitol.

IX. AFACERI CU CARNETE DE SCUTIRE MUNCĂ

CAZUL LT. BEGNESCU. Se susţine prin sus-zisa notă informativă că s-au obţinut carnete de scutire de muncă pentru unii evrei, sub pretextul că ar fi informatori ai S.S.I., dar, în realitate, aceştia au plătit bani numitului ofiţer pentru atare carnete. Nota indică o serie de persoane care ar putea confirma faptul.

Se mai impută acestui ofiţer că practica aceiaşi fraudă ca şi Comisarul Victor Ionescu, având o sumă de nume conspirative de informatori fictivi pe care le schimba din timp în timp, spre a da aparenţele că schimbă informatorii, pe când în realitate aceştia nu existau, iar ofiţerul încasa sumele respective în folos personal.

Din arătările lui Eugen Cristescu şi lt. Colonel Borcescu, pag. 37, 48, reiese că S.S.I. nu a avut niciun amestec în eliberarea carnetelor de scutire de muncă pentru evrei, chestiune care era de resortul Comisariatului

Evreilor, dar pentru interesul Serviciului s-au cerut un număr de carnete în alb, ce au fost completate cu fotografii şi nume, după un tabel întocmit de ofiţer şi aprobat de şef, pentru a asigura totală discreţiune asupra informatorilor evrei, care mai primeau pe lângă acest carnet şi o diurnă pentru serviciile prestate. Alţii dintre evreii informatori nu primeau nimic decât avantajul carnetului de scutire de muncă. În total s-au dat 43 carnete de scutiri de muncă.

Lt. Colonelul Borcescu arată că lt. Begnescu s-a comportat cinstit în serviciu, având sub ordinele sale un grup de informatori, şi că în ultimul timp a condus Biroul Aero, unde manipula un fond de lei 100.000 – 150.000 lunar.

Florin Becescu, pag. 156, arată însă că lt. rez. Begnescu, de profesie avocat, a fost acuzat de agentul Dimitriu că îşi însuşeşte fondurile Aero şi că face afaceri cu carnetele de scutire de muncă pe care le vindea evreilor, pag. 208.

Pe baza acestei denunţări s-a făcut o anchetă de către lt. col. Borcescu, care a condus la desărcinarea numitului locotenent şi la pedepsirea agentului denunţător, pag.

49.

Urmează să se controleze conţinutul cercetărilor efectuate de lt. Colonelul Borcescu, spre a se vedea dacă au fost făcute cu toată conştiinciozitatea şi care este situaţia ofiţerului, vizat în acest capitol, pag. 208.

X. CHESTIUNEA PAŞAPOARTELOR

Se mai impută lui Eugen Cristescu că a creat un birou al paşapoartelor pretinzându-se bani spre a se da aviz favorabil.

Eugen Cristescu declară, pag. 38 verso, că nu a existat niciodată un atare birou la S.S.I., ci numai Secţia de contra-informaţii dădea avize pentru cei suspecţi. Nu i s-a

semnalat de nimeni, niciun abuz.

Lt. Colonel Borcescu arată, pag. 49, că acest Serviciu avea un delegat în Comisia de Paşapoarte, încă din 1938, aşa precum avea şi Marele Stat Major sau alte autorităţi.

XI. CHESTIUNEA DISTRUGERII DE DOSARE

Prin nota informativă în cauză, pag. 3, se mai vorbeşte despre distrugerea unor dosare care făceau dovada aservirii de către germani. Nicio altă indicaţie în plus.

Eugen Cristescu declară că nu a distrus niciun dosar, iar lt. Colonelul Borcescu arată modul în care a fost dispersat Serviciul pe timpul bombardamentelor din vara anului 1944, pag. 25 şi 129.

La 23 august 1944, rămânând singur la conducerea Serviciului, lt. Colonel Borcescu arată că a comunicat atât la Gioagele (Transilvania), cât şi la Joiţa, unde se aflau evacuate arhivele Serviciului, să nu se mai ardă nimic, pentru a nu da loc la comentarii sau cercetări.

La 31 august 1944, luând conducerea Serviciului Colonelul Siminel, acesta a dispus ca lt. Colonelul Ionescu Micandru să ia comanda detaşamentului de la Gioagele. Dar cum lt. Colonelul Micandru fusese şeful secţiei de legătură „G” cu armata germană, s-a temut că ar putea face să dispară anume acte şi de aceea a stăruit la noul comandant în mod energic, determinându-l să reînnoiască ordinul că nimeni nu are voie de a se atinge de această arhivă.

Cum Ministerul de Interne fusese sesizat despre această chestiune, a dat ordin prin Legiunea de Jandarmi Hunedoara, să se sigileze arhiva ce aparţinea Secţiei „G”, operaţiune ce s-a executat cu toate normele legale. În Bucureşti s-a adus arhiva celorlalte secţii şi arhiva generală.

Lt. Colonelul Borcescu depune, în sprijinul afirmaţiilor sale, copii de pe ordinele date prin cinci

radiograme, pentru păstrarea intactă a arhivelor, pag. 132 – 136.

Astfel, prin telegrama nr. 980 din 30 august 1944 către Eşalonul Gioagiu, Dl. Gh. Cristescu, se cere a se da dispoziţiuni să nu se distrugă nicio piesă din arhiva secţiilor, indiferent de cine s-ar interveni (vezi şi conţinutul celorlalte radiograme).

În fine, prin radiograma nr. 31 965 din 6 septembrie 1945 se spune: „Sunt informat că s-ar fi ars anumite dosare de la arhiva anumitor secţii, cu tot ordinul ce am dat de a nu se atinge nimeni de arhivă. Cazul este cunoscut de anumite persoane din Guvern şi se va plăti cu capul de cel ce va îndrăzni să ardă ceva de la arhivă. Să se raporteze cine a ars şi ce s-a ars” (ss. Lt. col. Borcescu).

Deşi conţinutul acestor radiograme lasă să se întrevadă că ofiţerul ar fi fost informat că s-a ars ceva din arhivă, lt. Colonel Borcescu reascultat, pag. 187, pretinde că afirmaţiunile din telegramă sunt simple mijloace de intimidare asupra celor cărora se adresa să nu se atingă de arhivă.

Colonelul Lisievici afirma însă că a fost o notă informativă prin care se făceau afirmaţiuni că s-a ars arhivă, dar care, fiind supusă verificării, s-a constatat că nu este întemeiată.

Lt. Colonel Micandru arată, pag. 142, între altele, că a primit ordin la 28 august 1944 să plece la Gioagiu în vederea pregătirii Eşalonului pentru înapoierea la Bucureşti şi că nu a distrus niciun act.

În noaptea de 9 spre 10 septembrie 1944 a fost încunoştinţat de Legiunea de Jandarmi Hunedoara că are ordinul Ministrului de Interne să sigileze şi să pună sub pază arhiva Secţiei a 3-a la Postul Jandarmi Gioagiu, lucru ce s-a şi executat întocmai, încheindu-se proces-verbal de predarea arhivei. Totodată a mai dat o declaraţie, prin care arăta că nu se mai găseşte în nicio parte a ţării arhivă

aparţinând acestei Secţii. Pentru detalii a se vedea actele depuse de ofiţer, pag. 146 – 150, 144, 145, 149 – 150.

Această chestiune urmează a fi reluată de cercetările ce se vor face în cauză.

XII. CHESTIUNEA DOSIRII ARHIVEI

Pe timpul cercetărilor preliminarii, ni s-a făcut cunoscut verbal, subsemnatului şi Domnului General Magistrat Păiş, care de asemenea fusese însărcinat cu cercetarea acestei chestiuni de către Dl. Prefect al Poliţiei Capitalei, lt. Colonel Cristea, că o anumită arhivă mică a fost luată de Eugen Cristescu şi dată în primirea unui funcţionar. Acesta a predat-o Prefecturii de Poliţie.

Funcţionarul în cauză este directorul Trohani, care prin declaraţia de la pag. 151 ne arată că, în seara de 23 august 1944, Eugen Cristescu i-a dat ordin să pună la adăpost sigur o serie de documente şi probabil lucrări personale, care se găseau într-o ladă de lemn din biroul său de lucru, dându-i şi cheia de la acea ladă.

Motivul ascunderii acelei lăzi, după cum a explicat Eugen Cristescu, a fost teama de un eventual atac din partea nemţilor. În consecinţă, a păstrat această ladă într-o casă sinistrată din str. Cometa, aflată în paza sa.

Această ladă fusese adusă de la Gioagele cu câteva săptămâni mai înainte, fiind evacuată acolo cu cealaltă arhivă.

În ziua de 26 august 1944, întrebând pe noul şef al Serviciului, Florin Georgescu, ce să facă cu această ladă, după ce în prealabil îl pusese în curent cu această chestiune, i s-a răspuns să o păstreze până la noi dispoziţiuni, acolo unde se află.

În cele din urmă, cu încuviinţarea Colonelului Siminel, directorul S.S.I., atunci numit, a predat această ladă Domnului Colonel Cristea, Prefectul Poliţiei Capitalei.

Această arhivă a fost aranjată şi cusută în 83 mape – dosare şi predată apoi Serviciului Special de Informaţii,

unde este păstrată şi astăzi, la dispoziţia anchetei.

Dintr-o sumară examinare a conţinutului unora din acte luate la întâmplare, se vede că ele interesează viaţa noastră de stat din ultimii ani, fapt care ar acredita impresia că mobilul dosirii acestor acte şi încredinţării lor în seama unui funcţionar superior din serviciu ar fi acela de a pune în siguranţă aceste acte. Un examen de detaliu al acestor acte va putea descifra mai cu uşurinţă care a fost mobilul ascunderii lor. Deocamdată arătăm că acolo se găsesc note informative şi lucrări mai documentate relative la activitatea oamenilor politici, relaţii cu străinătatea, situaţia frontului, situaţia din Germania, chestiuni interne, activitatea subversivă a mişcării legionare etc. Multe din aceste chestiuni sunt trecute astăzi în domeniul public. Se mai găsesc date asupra organizării şi activităţii Serviciului Special de Informaţii. Pentru detalii a se vedea actele în cauză. Credem că aceste acte urmează să fie reintegrate în arhiva Serviciului şi plasate fiecare la locul lor, după ce vor fi fost consultate în prealabil de anchetă.

XIII. CHESTIUNEA MAŞINILOR

Se mai afirmă prin nota informativă în chestiune că drept răsplată pentru intervenţiile lui Eugen Cristescu pe lângă Consiliul de Patronaj, spre a se face înlesniri de import-export lui Fuelo, acesta a procurat în schimbul autorizaţiunilor primite, un număr de 8 – 10 maşini automobile pentru S.S.I. la un preţ derizoriu. Afacerea s-a făcut prin firma „Mocana”.

Căpitanul Gamulea, şeful garajului, poate da relaţii.

Se mai afirmă prin aceiaşi notă informativă că, din parcul de automobile al S.S.I., familia Cristescu dispunea de 10 maşini, şi anume: Eugen Cristescu folosea 4 maşini, soţia sa 1 maşină, Gheorghe Cristescu 1 maşină, lt. Colonel Cristescu 1 maşină şi Mircea Cristescu 1 maşină.

Alte două camioane, încărcate cu mobilă, aşteptau în

permanenţă ordinul de plecare, la vila lui Eugen Cristescu de la Turnu Severin.

În fine, se mai arată că Eugen Cristescu a cumpărat un automobil „Horch”, cu 800.000 lei, l-a reparat în serviciu, l-a echipat cu cauciucuri noi de la T. Severin şi l-a revândut apoi cu suma de 4.000.000 lei.

Tot pe contul Serviciului au fost reparate complet maşinile lui Toni Mânzatu şi Maiorului Luca.

Cercetările angajate în cauză stabilesc următoarele: Eugen Cristescu declară, pag. 25 verso şi 36, că toate cumpărăturile de maşini s-au făcut cu paza formelor legale, prin serviciul administrativ şi comisia de recepţie în care figurau ofiţeri şi funcţionari superiori, fără niciun amestec al Consiliului de Patronaj în cumpărarea acestor maşini şi nici în alte privinţe. Maşinile au fost înregistrate şi folosite în interesul exclusiv al serviciului şi al informatorilor. Erau marca Opel – Capitaln; foarte ieftine.

Căpitanul Gamulea, pag. 170, arată că s-au cumpărat de la firma Mocana 12 autoturisme, dar nu au fost furnizate decât opt piese la preţul de 420.000 lei. Pentru aceste maşini s-a obţinut scutirea de vamă. Aceste maşini se găsesc înregistrate în scripte.

În ce priveşte folosirea abuzivă a maşinilor de către membrii familiei lui Eugen Cristescu, din audierea Căpitanului Gamulea, pag. 170, Maior Ionian, pag. 126 – 127, şi Maestrul militar Cojocaru Gh., pag. 173, rezultă că Eugen Cristescu folosea personal două maşini, din care una de escortă. Doamna Eugen Cristescu folosea câte o maşină când venea de la Joiţa la Bucureşti, din parcul de automobile evacuat acolo, sau venea chiar cu soţul ei.

Gheorghe Cristescu avea drept la una maşină, ca şi ceilalţi directori din S.S.I., şi mai avea şi o maşină proprietate personală.

Lt. Colonel Cristescu care făcea de pază la Preşedinţie avea la dispoziţia sa o maşină, pag. 171 – 174,

iar Mircea Cristescu s-a folosit numai ocazional de maşini, mai ales în timpul alarmelor aeriene, când toate maşinile ieşeau din Bucureşti.

Cât despre cele două autocamioane de la Turnu Severin, Eugen Cristescu declara că erau încărcate cu arhivă, gata să plece la Gioagele în Transilvania, în eventualitatea spargerii Frontului din Moldova.

Relativ la cumpărarea maşinii Horch şi vinderii la un preţ mai ridicat, Eugen Cristescu declară că aceasta este o afacere particulară a sa, ce nu are nicio contingenţă cu Serviciul. Maşina a fost echipată cu cauciucuri ce i-au fost procurate de germani, cunoscut fiind că S.S.I. nu avea cauciucuri de dimensiuni potrivite pentru această maşină.

Maiorul Ionian Marcel, Şeful Secţiei Auto al S.S.I., confirmă, pag. 127, că Eugen Cristescu a cumpărat din vamă, de la firma Mocana, o maşină Horch, la preţul de circa 700.000 lei după factură. Maşina era în perfectă stare, afară de cauciucuri, care erau cam slabe. I s-au făcut mici retuşuri de vopsitorie, reglarea carburatorului şi tacheţii, adică lucrări de întreţinere; iar cu câteva zile înainte de armistiţiul de la 23 august 1944 această maşină a fost vândută prin maestrul militar Cojocaru la suma de 3.000.000 lei. Această maşină nu figura în scriptele serviciului.

Maestrul Cojocaru confirmă cele de mai sus, pag. 17, arătând că maşina a fost vândută firmei Wolf la preţul de 4.000.000 lei.

În privinţa provenienţei acestor cauciucuri, directorul Trohani arată, pag. 171, că i-au fost aduse de către lt. Colonel german Nöeth, cu avizul de la Galaţi al S.S.I., iar de aici le-a trimis la Joiţa. Maestrul Cojocaru confirmă că a montat două cauciucuri la această maşină.

În ce priveşte repararea de maşini particulare în atelierele S.S.I., Eugen Cristescu declară că a aprobat să se repare maşinile ofiţerilor şi funcţionarilor, de care ei se

foloseau în interesul Serviciului cu obligaţiunea pentru aceştia de a-şi procura materialele.

Maestrul Cojocaru declară nu s-au reparat maşini străine în atelierele S.S.I.-ului; iar Maiorul Ing. Luca arată că a cerut şi obţinut prin raport scris de a i se repara maşina sa, ce era rechiziţionată pentru Serviciu. I s-a făcut alezajul blocului motor şi schimbarea ferodourilor de la ambreiaj.

XIV. CHESTIUNEA MAŞINILOR PUSE LA DISPOZIŢIA DOMNULUI GENERAL CUZIN

Florin Becescu denunţă, pag. 221, că de către Eugen Cristescu s-a pus la dispoziţia Domnului General Cuzin, în permanenţă, un automobil Lincoln, iar în vara anului 1942, i s-a pus la dispoziţie şi un autoturism cu care şi-a cărat materialele şi cărămizile pentru construcţia unei case la Breaza. Aceste „gentileţe” făcute Domnului General Cuzin, în calitatea de delegat a controla cheltuielile făcute de Eugen Cristescu, ar avea drept mobil captarea bunăvoinţei delegatului înaltei Curţi de Conturi.

Căpitanul Gamulea, şeful garajului pe atunci, confirmă faptul, arătând că maşina – camion a fost folosită de Dl. General Cuzin timp de câteva luni fără întrerupere, pag. 230, indicând şi numele şoferului. De asemeni, Maiorul Tomescu confirmă acest fapt, pag. 239. Pentru detalii a se vedea actele în cauză.

Acest început de cercetare urmează a fi întregit de anchetă.

XV. CHESTIUNEA AVERII LUI EUGEN CRISTESCU

Se afirmă că Eugen Cristescu a strâns o avere mare, a lucrat bijuterii scumpe la toţi bijutierii din Capitală şi are avere camuflată pe numele cumnatului său Marcel Stănescu.

Eugen Cristescu arată, pag. 25 verso, că nu are decât un singur imobil, ştiut şi cunoscut, în strada Lirei nr. 5, pe

care-l poseda cu mulţi ani înainte de a veni în fruntea acestui Serviciu. Nu are nicio avere camuflată şi niciun cumnat cu numele de Marcel Stănescu.

Situaţia materială bună se datorează soţie sale, care dispune de proprietăţi personale. În fine, mai declară că nu a cumpărat niciun fel de bijuterii şi a primit unele atenţii de la funcţionari, cu prilejul onomasticii, pag. 167.

Maiorul Tomescu arată, pag. 236, că Eugen Cristescu ducea o viaţă foarte costisitoare, cheltuind în fiecare seară, la restaurantele Capşa, Cina sau la alte localuri, sume variind între 27.000 – 30.000 lei.

De asemenea, arată că a primit numeroase cadouri de mare valoare, pentru avize de paşapoarte, şederi în ţară, scoateri din lagăr ş.a. Pentru detalii, vezi declaraţia în cauză, pag. 236 – 241.

XVI. ALTE NOTE INFORMATIVE NOI

Pe timpul cercetărilor de faţă, Dl. Prefect al Poliţiei Capitalei, Colonel Cristea, a înaintat Cabinetului Ministerului Afacerilor Interne o notă informativă din 5 octombrie 1944 cuprinzând date complimentare în legătură cu Serviciul „G" de colaborare cu germanii şi cu privire la fondurile Serviciului de contra-sobotaj, date de întreprinderile din zona petroliferă şi de la Braşov. Se indică o sumă de persoane care ar putea da relaţii în cauză şi se sugerează a se cerceta arhiva Secţiei „G" şi de contra spionaj, spre a se vedea în ce măsură a fost aservit acest Serviciu intereselor germane, pag. 249, 250 dosar.

De asemenea, cu raportul nr. 258 din 17 octombrie 1944, Dl. Prefect al Poliţiei Capitalei, Colonel Cristea, înaintează aceluiaşi departament, pag. 252, 253 – 255, o notă informativă găsită în arhiva ascunsă de Eugen Cristescu relativă la rezultatul unei percheziţii ordonată de Dl. General Dobre, pe atunci Ministrul Economiei Naţionale, şi efectuată de Maiorul Magistrat Popescu Iorgu la birourile Societăţii petrolifere „Prahova" din Bucureşti,

Bulevardul Carol nr. 64.

Întrucât nu s-a dat nicio urmare celor constatate cu prilejul acelei descinderi, se propune a se redeschide cercetările, spre a se vedea care este situaţia persoanelor implicate în această afacere şi care este motivul plasării acestei chestiuni, în care, pe lângă afaceri propriu-zise, pare a se desemna şi existenţa unei vaste reţele de spionaj, pag. 252 – 255.

În această notă se arată că la descinderea operată la 14. III.1944 la sediul sus-zisei societăţi s-au găsit scripte din care rezultă că s-au rulat sume importante din „fondul negru". Se mai arată, de către Colonelul Mercalli L., că s-au făcut operaţiuni păgubitoare pentru societate şi vânzări de produse petrolifere cu suprapreţuri, în valoare de 95 946 375 lei. De asemenea, s-au făcut cumpărări masive de materiale, cu suprapreţuri, fără factură.

Se mai arată că s-au plătit salarii mari la funcţionari evrei şi italieni, care nu figurează în statele întreprinderii, şi s-au mai plătit milioane de lei la alţi funcţionari români sau evrei pentru a demisiona.

De asemenea, se arată că s-au plătit sume de bani drept cadouri, gratificaţii şi mită, la diferiţi funcţionari publici din Ministerul Economiei Naţionale, Aerului, Finanţe, Muncii şi Asigurări Sociale, C.F.R., Poliţia şi Siguranţa Statului, Jandarmeriei şi Justiţiei, pentru care s-au confiscat chitanţele, înşirându-se un număr de 18 persoane indicate nominal şi deţinând diverse funcţiuni.

În fine, se mai arată, tot de către Colonel Mercalli, că s-au plătit gratificaţii, ca delegat al Societăţii „Sinda" la 30 iunie 1943, cu prilejul primirii a şase şlepuri de la N.F.R., la 3 comandori şi un amiral din Ministerul Marinei, indicându-se numele şi sumele respective.

Nota încheie cu menţiunea că cercetările continuă.

Ancheta urmează să verifice conţinutul acestor note informative, care nu au făcut încă obiectul cercetărilor

consemnate în referatul de faţă.

În acest scop urmează să se ceară dosarul de la Secţia de Poliţie Judiciară Militară din S.S.I., unde s-au efectuat cercetări de către căpitanul Popescu Iorgu, spre a se vedea dacă această chestiune a fost soluţionată, sau dacă prezintă vreo contingenţă cu ancheta de faţă sau urmează a face obiectul unor osebite cercetări.

CONCLUZIUNI

În lumina datelor cuprinse în expunerea de faţă, desprindem următoarele observaţiuni şi concluzii:

a. Din moment ce Serviciul Special de Informaţii nu se mai găseşte sub ordinele Ministerului de Război, propunem ca dosarul cercetărilor angajate în cauză să fie înaintat Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, sub ordinele căruia a revenit acest Serviciu, spre a decide asupra continuării cercetărilor şi a stărui pentru numirea organului care să ancheteze în cauză, cunoscut fiind că, până acum, comisiunea instituită nu a început cercetările pentru motiv că nu are fiinţă legală, iar delegatul Ministerului de Război nu mai are nicio calitate de a instrumenta, nefiind numit în comisiune.

b. Mai propunem, în cazul când se va stărui în continuarea cercetărilor, ca organul de anchetă să fie pus în contact direct cu autorul sau inspiratorul notelor informative ce au stat la baza cercetărilor de faţă, spre a evita cercetări trudnice şi adeseori sterile din cauza caracterului vag şi lipsit de documentare al acestor note informative.

După bogăţia de detalii şi multitudinea chestiunilor înşirate în aceste note, se vede că autorul lor este un organ din interiorul S.S.I., care trebuie să fie îndatorat, în locul acestor note anonime şi sărace în documentare, să prezinte rechizitoriul fondat al tuturor chestiunilor pe care le-a cunoscut şi nu le-a denunţat până acum. Credem că Dl. Colonel Cristea este în măsură a da indicaţii asupra

sorgintei acestei note spre a uşura cercetările. Dl. Florin Becescu este unul din informatori.

c. Pentru a nu se aduce niciun prejudiciu în ce priveşte secretul integral ce trebuie păstrat asupra organizării, încadrării şi altor chestiuni din activitatea acestui Serviciu ce nu ar interesa cercetările judiciare, credem nimerit a se face triajul actelor adunate în dosarul de faţă, pentru a nu se aduce în discuţiune decât acele puncte ce interesează cercetarea, restul pieselor urmând a fi predate spre conservare S.S.I. Un opis al acestor piese se află la finele dosarului, pag. 265 – 269.

7 Mai 1945

COLONEL MAGISTRAT, ss. D. Rudeanu Copiat

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 93, f. 27 – 49).

NOTĂ[4] 1. Problema: Eugen Cristescu

Pentru găsirea documentelor lui Eugen Cristescu s-au întreprins şi cercetări oficiale şi particulare.

Oficiale din ordinul Şefului M.St.M., pe atunci GI. Mihail, apoi GI. Sănătescu, şeful Guvernului, GI. Anton, Inspectorul GI. al Jandarmeriei.

Cercetările nu au dus la niciun rezultat.

S-au făcut investigaţiuni locale în Bucureşti, la Joiţa şi pe teritoriu în Câmpulung şi în jud. Muscel.

Încă din luna decembrie 1944, englezii prin Chastelain, de la Ankara, reprezentat în România prin D-ra Mănăstireanu, funcţionară la Soc. Unirea de Petrol, rezidenţă locală cunoscută oficial a Serviciului de Informaţii englez în România.

D-ra Mănăstireanu a lucrat cu Dely Crăsnaru, fiu de moşier fără nicio meserie, anglofil convins de ani mulţi în serviciul Intelligence Service.

S-au pus pentru găsirea documentelor mari sume de bani.

---

4 Documentul nefiind semnat, nu avansăm vreun pretendent ca autor al notei.

Până în luna septembrie 1945 nu s-a ajuns la niciun rezultat.

Elementul principal, care cunoştea îndeaproape întreaga chestiune şi pe care Serviciul britanic căuta să-l recruteze, St. Tomşa Tomescu, fiind arestat de Tribunalul Poporului, internat bolnav în spital, nu s-a putut face nimic.

În luna iulie-septembrie Serviciul britanic a căutat să intre în legătură cu subsemnatul.

Am comunicat şi am cerut instrucţiuni.

Cert este că, până la sfârşitul lunii octombrie 1945, englezii nu au putut găsi documentele căutate.

Două personalităţi ale lui Intelligence Service, una fiind faimosul Colonel Roos, au venit în România după informaţii pe la începutul lunii septembrie, pentru desfăşurarea unei noi activităţi anticomuniste şi pentru găsirea documentelor E. Cristescu.

Am intrat în legătură şi cu D-na Dora E. Cristescu.

Investigaţiile ce se fac cu Intelligence Service sunt foarte discrete.

Având libertatea de acţiune în afară cred că aş putea ajunge la col. Roos, care în formă s-a interesat de acţiunea ce am dus-o.

Precizări privitoare la documentele Eugen Cristescu:

S-a vorbit foarte mult de documentele şi marile sume de bani, în valută forte, cu care ar fi plecat Eugen Cristescu din Bucureşti.

Prin luna februarie 1945, cercetările oficiale, făcute în acea vreme, ajunseseră la concluzia că documentele Eugen Cristescu „nu există” pentru că Eugen Cristescu nu a plecat cu ele.

Minciună oficială, lansată din ordinul Gen. Rădescu, de comun acord cu Intelligence Service (Misiunea Britanică) pentru inducerea în eroare.

Documentele în cauză şi valuta forte, circa 1 miliard

(valoare la 23 august 1944), au existat şi Eugen Cristescu a plecat cu ele. De asemenea, Gen. Tobescu a plecat luând cu el documente importante ale Gen. Piki Vasiliu.

Pe ce îmi sprijin această afirmaţie:

1. Eugen Cristescu a avut până la 23 august documente secrete aparţinând Mareşalului şi Serviciului Special de Informaţii, documente printre care se aflau şi convenţii speciale, liste de agenţi, informatori dubli, cunoscuţi numai de Mareşalul Antonescu şi Eugen Cristescu, acţiuni germane, note de activitate politică şi a informatorilor ce lucrau în zona comunistă şi mari sume de bani – în aur şi valută forte păstrate întâi în Bucureşti şi apoi la Joiţa. Parte din documentele secrete au fost fotografiate în mai multe copii în zilele de 25 – 26 august.

Documentele şi valuta nu au fost găsite la cercetările făcute, în primele zile şi nici până azi.

2. Când Gen. Mihail – de la 23 august 1944 şeful M. St. Major – a dat ordin pentru urmărirea şi arestarea lui Eugen Cristescu şi GI. Tobescu s-a precizat şi de găsirea documentelor lui Eugen Cristescu.

Până la 6 martie s-a purtat o deosebită grijă pentru găsirea acestor documente. S-a interesat îndeaproape şi M.S. Regele, prin GI. Niculescu şi Mareşalul

Palatului O. Ullea.

3. S-a oferit de Guvernul Sănătescu şi apoi de Gen. Rădescu un premiu de 10.000.000 pentru găsirea documentelor. Dacă documentele nu au existat, de ce s-a oferit premiul?

4. Cei trei paraşutişti englezi, Masterson, Gibson şi Ing. Meţianu[5], au lucrat prin radio 5 luni de zile după prinderea lor, la etajul VI al Insp. Generalul al

---

5 Eroare, grupul celor trei agenţi britanici („Autonomul") fiind compus din: lt. col. A. G. G. de Chastelain, căpitanul Ivor Porter şi căpitan ing. Silviu Meţianu (cf. Traian D. Lazăr, Iuliu Maniu şi serviciile secrete (1940-1944), Bucureşti, Editura Mica Valahie, 2006, p. 298 şi urm.).

Jandarmeriei, ascunşi pentru a nu fi aflaţi de nemţi.

Prin ei s-a făcut legătura şi s-au dus tratativele de armistiţiu, pornite de Gen. Antonescu, la 19 august 1944 urma să plece la Cairo pentru semnarea armistiţiului.

Telegramele schimbate, notele şi rapoartele precum şi întregul material documentar al acestei chestiuni îl avea Eugen Cristescu. A fost văzut de numeroase persoane (pe care le enumerăm mai jos) acest material, însă el nu a fost găsit, a dispărut odată cu Eugen Cristescu[6].

5. Când a fost arestat de mine Eugen Cristescu, am primit ordin prin col. Teodorescu de la Jandarmi şi Maiorul Tătăranu de la Statul Major să nu fac nicio percheziţie, unde fusese adăpostit Eugen Cristescu şi GI. Tobescu.

6. Ing. Luca Bugheanu, Fl. Tănăsescu, GI. Dan Mircea Popescu, Maria Popescu, GI. S. Lăzărescu, Agentul sanitar Maiorul Marcel Junian au precizat că au văzut parte din aceste documente.

7. În luna februarie 1945, din ordinul GI. Rădescu, am fost detaşat pe lângă Insp. Generalul al Jandarmeriei în strict secret pentru găsirea acestor documente. Am făcut investigaţiuni şi deplasări cu col. Teodorescu şi Ing. Bugheanu pentru găsirea documentelor.

Arestarea mea a întrerupt cercetările, căci până astăzi nu au mai fost continuate. După arestarea mea, Ing. Bugheanu a primit ordin şi a plecat imediat din Bucureşti.

8. În luna februarie 1945, Serviciul britanic de informaţii s-a interesat îndeaproape de persoana mea.

S-a căutat recrutarea mea.

Prin intermediul Amiralului Horia Măcellariu[7] am

---

6 A fost deosebit de semnificativ faptul că, aflat în detenţie la Moscova, Eugen Cristescu a fost interogat cu prioritate pe tema reţelelor sale de agenţi din 1940-1944, a legăturilor cu serviciile de informaţii britanice şi cu oamenii lor (vezi Lotul Antonescu în ancheta Smerş, Moscova, 1944-1946. Documente din arhiva FSB, Iaşi, Editura Politorm, 2006, p. 175-270).

7 Vezi Nicolae C. Petrescu, Contraamiralul Horia Măcellariu, Piteşti,

făcut cunoştinţă cu avocatul D. Rădulescu (din Serviciul britanic), domiciliat în str. Sf. Constantin. Am avut mai multe întrevederi, apoi am fost prezentat lui Popp, Director GI. la Soc. Titan Nădrag, şi în casa acestuia, într-o seară, am fost prezentat lui Max Auschnit, care mi-a spus categoric că sunt necesare a fi găsite documentele lui Eugen Cristescu, arătându-mi-se ce avantagii voi avea şi făcându-mi-se mari oferte.

S-a aranjat şi un plan de activitate, s-a interesat îndeaproape şi de înfiinţarea unui serviciu de informaţii în lumea muncitorească şi pentru contracararea acţiunii Partidului Comunist. Max Auschnit punea la dispoziţie orice sume.

Arestarea mea a întrerupt aceste legături.

Zilele trecute, după întrevederea cu Dvs., tot din partea lui Max Auschnit şi Av. Rădulescu, mi s-a transmis că sunt chestiuni de zile pentru eliberarea de la Tribunalul Poporului şi interesează a fi liberi pentru acţiunile întreprinse, în special problema muncitorească.

Mi s-a cerut adresa unui fost bun agent Manole,

Europroduct, 2005.

10 aprilie 1946

S.S.I.

SECŢIA III-a

Div. P/G.

NOTĂ

P.N. Ţ. se teme de judecarea lui Eugen Cristescu, care, prin declaraţiile sale, ar face să cadă multe capete din conducerea P.N.Ţ.

Apărarea se va face oficial de avocatul Vasile Melinte, şef de organizaţie P.N.Ţ. şi membru în Comitetul Executiv, care pretinde suma de 500 milioane lei.

Faptul a fost declarat de avocatul Melinte, în ziua de 2 aprilie 1946, orele 19,20, la clubul central P.N.Ţ., de faţă fiind avocatul Dumitru Ionescu, Romulus Georoceanu şi ing. Jean Ionescu-Malaxa.

cunoscător al acţiunilor muncitoreşti.

Întreaga chestiune Eugen Cristescu şi cele de la ordinea zilei ce interesează pe englezi sunt extrem de interesante şi urmărite îndeaproape de Intelligence Service.

9. Din cercetările şi investigaţiile făcute, coroborate cu informaţiile verificate, am ajuns la constatarea că Eugen Cristescu a plecat cu documentele (şi valuta) menţionată mai sus.

Aceste documente nu le-a transmis nimănui, căci ar fi apărut, şi în special englezii ar fi uzat de ele.

Toate persoanele indicate mai sus că au avut cunoştinţă şi au văzut aceste documente au fost recrutate de englezi, de aceea au păstrat şi păstrează mutism şi arată că nu au cunoştinţă de ele.

Cele două automobile de care s-a folosit Eugen Cristescu în drumurile Bucureşti – Joiţa – Stoeneşti – Voineşti au dispărut. A fost găsit un automobil, ascuns la dispensarul vechi din.com. Stoeneşti – Muscel.

Propuneri. Acţiune informativă bine dirijată şi serios angajată pentru o precisă contra-verificare actuală a celor de mai sus. Reluarea – prin subsemnatul – a legăturilor de informaţie şi investigaţie, întrerupte din cauza arestării. Acţiune de teren, coordonată pentru găsirea documentelor, care probabil sunt ascunse în apropiere de unde a stat ascuns Eugen Cristescu.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 46, f. 52 – 56).

Avocatul Radu Xenopol s-a obligat faţă de soţia lui Eugen Cristescu, pentru care are o mare simpatie, că va organiza din culise perfecta apărare a soţului ei[8].

---

8 După cum s-a adeverit ulterior, Radu Xenopol, în adevăr, a intervenit decisiv la Lucreţiu Pătrăşcanu pentru a obţine scoaterea lui Eugen Cristescu din rândul „criminalilor de război" condamnaţi la moarte şi executaţi la 1 iunie 1946. Fostul director al SSI-ului urma să ofere, în schimb, documentele privind activitatea Intelligence Service-ului în România. Vezi, în acest sens, recunoaşterea liderului comunist însuşi,

Comunicat:
— Subsecţia Politică
(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 46, f. 45).
5 mai 1946
se vor cita cei din ţară se vor cere actele
Domnule Preşedinte[9].

Subsemnatul Eugen Cristescu, acuzat, depun mai jos o listă[10] de martori şi acte noi, ce vă rog a încuviinţa să fie aduse la instanţă, servindu-mi în apărare:

Martori

1. Lt. colonel George de Chastelain, din armata engleză, care se va cita prin comisie rogatorie la Comandamentul Interaliat fost Cairo, cu sediul la Londra, spre a dovedi sensul participării mele la încheierea armistiţiului de la 23 august 1944.

2. Căpitan Meţianu şi Căpitan Porter din armata engleză, care se vor cita la acelaşi comandament, sus indicat şi în acelaşi scop.

3. Stewens, Colonel în armata americană, şi în prezent Consul General al Statelor Unite ale Americii la Istanbul, în scopul de a dovedi colaborarea informativă cu serviciul secret american.

4. Gh. Littman, locotenent în armata franceză cu domiciliul în Paris, Rue Emile Augier nr. 74, spre a dovedi colaborarea mea informativă cu Serviciul Englez şi American de Informaţii.

5. Lepădatu Ion, Directorul Personalului din S.S.I. Român.

6. Colonel Magistrat Rudeanu din Direcţia Justiţiei Militare la Ministerul de

---

din 18 iulie 1951 (Cristian Troncotă, Omul de taină al Mareşalului, Bucureşti, Editura
Elion, 206035, p. 375-376).

9 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, op. cit., II, p. 380-382.

10 Vezi şi lista din 1 mai 1946 (ibidem, p. 376-380).

Război. Acte

1. Copia contractului S.S.I. cu Soc. Mecana pentru cumpărarea a 10 automobile.

2. Dosarul Bemtd de la S.S.I.

3. Răspunsurile făcute Ministerului de Externe de S.S.I. în legătură cu polonezii arestaţi la S.S.I.

4. Raportul pentru premierea şi decorarea col. Velciu şi Căpitan Bărbulescu, făcut de S.S.I. către Conducătorul Statului în urma descoperirii organizaţiei de spionaj Rica Georgescu.

5. Legea pentru asimilarea gradelor civile cu cele militare în timp de război de la

S.S.I.

6. Rapoartele şi rezoluţiile originale prin care lt. col. Borcescu Traian, în calitate de Şef al Secţiei C. Inf. de la S.S.I. ar fi semnalat că a fost informat că la descoperirea organizaţiei O.B.C.M. s-au întrebuinţat metode nelegale în toamna 1943 la Odessa.

Dacă nu există asemenea acte să se răspundă conform situaţiei constante.

7. Originalul raportului Lt. col. Borcescu şi originalul radiogramei dată de S.S.I. Centrului Odessa – semnat personal de mine, prin care s-ar fi dat ordin să se considere cercetările definitivate în afacerea O.B.C.M.

Dacă asemenea documente nu există, să se răspundă conform situaţiei constatate.

Cu profund respect, ss. acuzat Eugen Cristescu

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 2, f. 145).

ROMÂNIA

TRIBUNALUL POPORULUI

COMPLETUL I

B-dul Ferdinand nr. 92

Bucureşti, str. Ştirbey Vodă nr. 115

PROCES-VERBAL

Ş edinţa publică din ziua de 8 mai 1946

INTEROGATOR[11]

Conform art. 304/305 porc. penală

Numele acuzatului: Cristescu Eugen Etatea: 51 ani Religiunea: ortodoxă

Locul naşterii: comuna Grozeşti, jud. Bacău Locuinţa: Bucureşti Cetăţenia: română Ocupaţiunea: fost funcţionar

Starea civilă: căsătorit, fără copii

Averea ce posedă: un imobil în strada Lirei nr. 5

Situaţiunea militară: satisfăcută

Condamnat în trecut: nu a mai fost condamnat

După ce i s-a pus în vedere infracţiunea de care este învinuit, declară: Menţin în totul declaraţiile date la cabinetul de Instrucţie.

ss. Eugen Cristescu Preşedinte, ss. indescifrabil Grefier, ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 2, f. 205). [FIŞA FOSTULUI DIRECTOR AL *SSI*]

Februarie 1949

EUGEN CRISTESCU[12]

Născut prin 1900 în Moldova, din părinţi institutori.

A urmat seminarul şi fiind încă student a intrat în Poliţie, la Iaşi.

În Poliţie a avut o carieră ascensională, parcurgând rapid ierarhia funcţionărească până la gradul de director.

Unii din apropiaţii săi cu care nu mai era în raporturi bune susţineau că în ascensiunea carierei sale, Cristescu s-

---

11 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, op. cit., II, p. 382-383.

12 Ibidem, p. 386-398. Despre viaţa şi activitatea fostului şef al SSI-ului, vezi îndeosebi excelentele biografii publicate de Cristian Troncotă, Eugen Cristescu, asul serviciilor secrete româneşti, Bucureşti, Editura Roza Vânturilor, 1995; idem, Omul de taină al Mareşalului, passim sau monografia lui Florin Pintilie, Serviciul Special de Informaţii din România. 1939-1947, I-II, Bucureşti, Editura ANI, 2003, precum şi volumul de documente editate de Cristian Troncotă şi Alexandru-Alin Spânu, Documente SSI privind spaţiul sovietic. 22 august 1939 – 23 august 1944, Bucureşti, INST, 2004.

a servit şi de unele doamne mai mature care l-au sprijinit prin relaţiile lor ca să avanseze mai iute.

De altfel, ca predilecţii personale, lui Eugen Cristescu totdeauna i-au plăcut femeile mai mature.

Dintre fostele prietene ale lui Cristescu, unele mai vârstnice, iar altele mai puţin vârstnice notăm pe d-an col. Pomponiu, Molda Zisu, Ileana Baston, Maria Tănase etc.

În ce priveşte înzestrarea sa naturală, avea un fizic destul de impunător şi era dotat cu inteligenţă remarcabilă.

În profesiunea informaţiilor avea pricepere, datorită nu numai rutinei, cât şi unei vocaţii profesionale, deşi o oarecare prudenţă exagerată îl făcea fie ca unele informaţii să le verifice prea mult, lipsindu-le astfel de calitatea noutăţii inedite, fie să nu le exploateze de loc, pentru a nu-şi strica bunele raporturi cu diverşi fruntaşi ai viţii publice de atunci.

Sub conducerea lui Cristescu informaţiile furnizate de S.S. erau mai riguros controlate şi deşi la o examinare mai superficială puteau apare ca mai valoroase, totuşi nu au atins gradul de profunzime pe care îl aveau sub Moruzov.

Acesta din urmă dispunea de numeroşi informatori cu care lucra numai direct şi dintre care pe unii nu i-a cunoscut nimeni vreodată.

Cristescu avea la rândul său un număr de informatori buni cu al căror randament se putea întocmi un buletin informativ zilnic menit să mulţumească îndeajuns factorii de răspundere din Stat, care de altfel nu se pricepeau în domeniul informaţiilor.

Cu toate aceste informaţiile aparatului lui Cristescu nu atingeau, în general, profunzimele de relatare şi nici obiectivele esenţiale pe care le atingea aparatul lui Moruzov.

Ca şef al S.S.I., Cristescu a avut meritul de a

introduce mai multă ordine în funcţionarea serviciului, mai cu seamă în compartimentul finanţelor, care sub Moruzov era total şi poate voit dezordonat.

Această scrupulozitate a avut însă şi unele aspecte negative, ca de pildă cazul când în Monitorul Oficial a apărut înseratul cu adresa serviciului Secret, Str. Saita, nr. 10, greşeală care nu s-ar fi întâmplat sub Moruzov.

În general, conspirativitatea în serviciu scăzuse mult ceea ce făcea pe unii din vechii funcţionari ai serviciului să afirme că acesta ajunsese ca o primărie de sector.

În această privinţă este de relevat că au fost cazuri când unii dintre particularii cărora serviciul le refuzase viza de ieşire din ţară să vină la sediul serviciului, fie pentru a cere socoteală, fie pentru a solicita revenire asupra hotărârii luate.

Sun Moruzov un asemenea solicitant ar fi fost imediat arestat, iar cel care s-ar fi stabilit că i-a dat adresa serviciului ar fi suferit o pedeapsă, indiferent dacă era funcţionar al serviciului sau al altei instituţii.

În ce-l priveşte personal, Cristescu a fost corect în mânuirea fondurilor serviciului, iar unele cheltuieli pe care le-a făcut şi care aparent erau în folos personal, puteau fi justificate ca fiind făcute în legătură cu situaţia sa şi indirect pentru nevoile serviciului.

În privinţa structurii serviciului, ceea ce a constituit o eroare remarcabilă a lui Cristescu, a fost aducerea în serviciu a unor elemente din Siguranţă (Victor Ionescu, Guţă Petrovici, Brighiu etc.) care fie că nu reprezentau ceva deosebit sub raport profesional, fie că erau educaţi la cu totul altă mentalitate, neavând disciplina conspirativităţii şi cea mai mare parte din ei înclinaţii pentru căpătuială şi, în orice caz, pentru a pune permanent interesele personale înaintea celor de serviciu.

În afară de aceste elemente din Siguranţă, Cristescu a mai făcut greşeala de a nu avea o poziţie fermă în

această privinţă şi de a ceda presiunilor ce se exercitau asupra sa de a aduce cât mai mulţi militari în serviciu.

Prezenţă acestor militari, majoritatea ambuscaţi, a dăunat mai întâi pentru că prin formaţia lor rigidă şi dogmatică alterau caracterul de suplețe pe care trebuie să şi-l menţină permanent un asemenea serviciu, apoi pentru că nu aveau nicio pregătire în domeniul informativ şi pentru că ocupând locurile cele mai importante constituiau un balast, care îngreuna şi făcea uneori chiar imposibilă buna funcţionare a serviciului, şi apoi fiindcă nefiind legaţi de această profesiune – a lor fiind cea militară – considerau aproape toţi că stagiul lor la S.S.I. nu constituia decât o epocă din viaţă din care trebuiau să scoată maximum de profit cu minimum de efort.

La un moment dat se ajunsese că se găseau în serviciu peste 110 ofiţeri, fiecare cu pretenţiile sale, cu incapacitatea sa şi cu o pronunţată tendinţă de a umili pe civili.

Civilii, adică funcţionarii de carieră, care îşi consacraseră viaţa serviciului, erau în permanentă situaţie de inferioritate.

Implicit – asupra randamentului general al serviciului, deoarece – cu foarte puţine excepţii – în serviciu numai civilii munceau, iar militarii trăgeau avantajele, ca maşini, fonduri, călătorii în străinătate etc.

Desigur că sub Moruzov existau militari în serviciu, dar aceştia nu ocupau funcţiile pe care le-au ocupat sub Cristescu şi în primul rând nu deţineau Şefia Secţiei C.I., care ajunsese cea mai importantă din serviciu.

Din cauza preponderenţei militarilor, a situaţiei de inferioritate generală în care se găseau funcţionarii civili şi a faptului că militarii ajunseseră aproape singurii beneficiari ai avantajelor, pe care în mod corect un asemenea serviciu le oferă funcţionarilor săi ca o compensaţie pentru efortul mare pe care întotdeauna îl

cere, funcţionarii nu mai aveau faţă de interesele serviciului aceeaşi tragere de inimă şi acelaşi entuziasm în muncă ca înainte.

Totodată sun Cristescu mentalitatea de probitate, care era generală în serviciu, a început să sufere, unii funcţionari – îndeosebi dintre cei noi – dar mai cu seamă militarii, introducând în serviciu o atmosferă de afacerism, profund dăunătoare bunei funcţionări a unui atare serviciu.

Cât priveşte raporturile sale cu totalitatea funcţionarilor, Cristescu nu a ştiut, sau nu a reuşit, să creeze în serviciu o atmosferă care să constituie echivalentul „atmosferei Moruzov”.

Deşi poate bine intenţionat faţă de soarta funcţionarilor, Cristescu s-a lăsat predominat de militari şi le-a înstrăinat legătura sufletească care unise pe şef de subalterni.

Această înstrăinare a şefului de subalternii săi a făcut posibil faptul că deşi aparatul informativ se sesizase de pregătirile în vederea actului de la 23 august, totuşi aceste informaţii nu au fost comunicate.

În ce-l priveşte personal, Cristescu după ce avusese o frumoasă carieră poliţienească, ajungând la gradul de director al Direcţiei de Siguranţă din D.G.P., fusese înlocuit datorită unei gafe făcută în legătură cu Elena Lupescu.

După aceea a fost trecut ca director al Administraţiei de Stat din M.A.I., funcţie în care, atunci când Armand Călinescu era vicepreşedinte al Consiliului şi Ministru de Interne, îi servea şi ca să conducă un serviciu informativ personal al acestuia.

Fiind prieten cu col. Rioşanu, pe care probabil îl avusese informator, iar acesta fiind „persona grata” a lui Antonescu, l-a propus acestuia pentru şefia S.S.-ului.

După Moruzov, S.S.-ul fusese condus cu o totală incompetenţă de col. Nicolaid, care, deşi prieten cu

Antonescu, nu putuse înlătura nemulţumirea împotriva sa.

Pe de altă parte, Cristescu era cunoscut, de pe vremea când fusese la Siguranţă, că nu era un amic al legionarilor, aşa încât fiind propus de Rioşanu lui Antonescu, acesta care începuse să aibă fricţiuni cu legionarii, i-a încredinţat şefia serviciului.

Cristescu a preluat şefia serviciului chiar în ziua când, la cantina Gutenberg, un grup de legionari simişti trăsese mai multe focuri de armă într-un grup de legionari condrenişti.

Imediat după instalarea sa, Cristescu i-a cerut lui Becescu să-i facă un raport asupra acestei chestiuni.

Becescu neavând posibilitatea l-a indicat pe Stănescu, ca şef al Grupei Politice.

Datorită faptului că Stănescu avea un informator prieten cu unul din fraţii Codreanu, a putut chiar în noaptea aceea să prezinte un raport detaliat al incidentului, suplinind în mod accidental deficienţa organizării informative a secţiei C.I., care îi revenea pe vremea aceea – dar nu pentru mult timp încă – exclusiv lui Becescu.

Ca şef al serviciului, din primele momente, Cristescu, deşi nu se exteriorizase conflictul Antonescu – Sima, a început să lucreze contra legionarilor, probabil fiind avertizat de Rioşanu că mai devreme sau mai târziu va izbucni un asemenea conflict.

Ca om de încredere al său în acţiunea contra legionarilor, pe care o iniţia, Cristescu avea pe o rudă a sa din D.G.P., subcomisarul Grigore Petrovici.

Prin intermediul acestuia şi-a alcătuit o mică reţea informativă pentru supravegherea legionarilor.

Aceştia au prins însă de veste despre asemenea maşinaţiuni, iar pe Petrovici l-au arestat şi interogat într-un mod dur spre a stabili detaliile acţiunii lui Cristescu contra lor.

Între timp tensiunea dintre Antonescu şi legionari ajunsese la apogeu, traducându-se în şedinţele consiliului de miniştri prin adevărate scandaluri.

La un moment dat în preajma rebeliunii, prin 18 – 20 ianuarie 1941, o echipă de legionari a răpit pe agentul S.S. de la poarta domiciliului lui Cristescu, eliberându-l târziu.

Situaţia politică internă era în faza cea mai acută şi rebeliunea a izbucnit.

După rebeliune acţiunea antilegionară a lui Cristescu a trecut din faza informativă în faza operativă, serviciul participând activ la goana după legionari.

Sub raport informativ, deşi aparatul lui Becescu era mediocru, s-au făcut totuşi sforţări şi numeroşi legionari care participaseră la rebeliune au fost deferiţi justiţiei.

În această privinţă este de relevat că justiţia militară, care judecă asemenea procese, se arăta uneori ezitantă, alteori având o atitudine de duplicitate iar în alte cazuri, făcând excese de jurism, era implicat, deşi poate câteodată involuntar, favorabilă legionarilor.

Totuşi serviciul şi-a făcut datoria, în orice caz mai mult decât alte instituţii poliţieneşti, în care unii simpatizanţi legionari, care nu fuseseră descoperiţi, căutau să saboteze bunul mers al campaniei contra legionarilor.

După începerea războiului operaţiunile de curăţire îndreptate contra legionarilor au fost facilitate de faptul că aceştia – cu excepţia cazurilor când se puteau stabili probe irefutabile, pentru a fi deferiţi justiţiei ce nu mai avea să poată să le atenueze situaţia – erau trimişi pe front în linia întâia, unde îi aştepta o soartă sigură.

Cu urmărirea mişcării legionare se ocupau Secţia C.I. prin Grupa politică condusă de Stănescu – care învingând tradiţia conform căreia informatorii lucrau numai cu Becescu şi Miu, recrutase o serie de informatori special pentru acesta, dirijând şi o parte dintre cei vechi în vederea aceluiaşi obiectiv – precum şi Grigore Petrovici,

care urmărea mişcarea legionară îndeosebi din spirit vindicativ pentru tratamentul pe care i-l aplicaseră legionarii când l-au arestat.

De asemenea, informaţii despre legionari şi Eugen Cristescu, fiind cazul la care se preciza că deşi informaţiile acestuia nu veneau cu continuitate, iar, în unele perioade, destul de rar, erau de primă mână, dovedind că respectivii informatori se aflau în centrul acţiunii clandestine legionare sau în apropierea acestuia.

Printre cei care probabil au fost informatorii legionari ai lui Cristescu, pot fi citaţi compozitorul legionar Nelu Mânzatu, frate cu Tony Mânzatu, şi discurul şi sportivul ing. Manole Stroici.

Paralel cu acţiunea înverşunat antilegionară desfăşurată de serviciul de sub conducerea sa, Cristescu cultiva excelente raporturi cu germanii, în parte poate pentru a nu fi acuzat că este antilegionar din spirit democratic, ceea ce la data aceea era o gravă acuzaţie.

Printre germanii cu care Cristescu avea frecvente relaţii erau von Killinger, von Ritgen, von Strânsky (Sandu) şi Richter – ataşatul de poliţie de pe lângă Legaţia Germană, trimis al lui Himmler – precum şi col. Roedler, şeful serviciului secret german din România, ofiţer pensionar concentrat şi puţin cam prea vârstnic pentru misiunea ce o avea, lucru ce s-a făcut resimţit şi prin lipsa de rezultate a acţiunii informative germane din ţara noastră.

Totodată ofiţerii români din S.S. care erau în excelente raporturi cu germanii, fiind chiar mai mult mandatari ai acestor decât ofiţeri români în misiune pe lângă germani, ca lt. col. Ionescu Micandru şi lt. col. Proca, se bucurau în serviciu de multă autoritate, primul dintre ei datorită şi modului său nemăsurat de a se amesteca în toate, având şi delegaţii care nu aveau nimic comun cu rostul său în serviciu, ca de pildă aceea de

preşedinte al comisiei de propuneri pentru numiri şi înaintări.

Totodată era trimis în străinătate ca curier, ceea ce îi permitea să facă un trafic de mărci germane de ocupaţie, iar unele greşeli grave ca de pildă când, coborând într-o gară din Germania, a lăsat să plece valizele diplomatice singure, fără însoţitori, deoarece scăpase trenul, nici nu a fost măcar discutată, cu toate pentru o asemenea vină ar fi trebuit să fie deferit Curţii Marţiale.

Deşi Cristescu era deseori în tovărăşia celor menţionaţi şi cu toate că mult timp germanii şi-au manifestat încrederea în el, este de relevat că în ce-l priveşte totdeauna a avut unele rezerve faţă de aceştia.

Astfel notele informative privind pe naţional ţărănişti şi liberali nu le erau comunicate, iar cele – de altă natură – care le erau comunicate erau destul de vagi şi niciuna nu a prilejuit germanilor ocazia de a sugera măsuri în spiritul vederilor lor.

De asemenea, atunci când germanii au cerut aspre măsuri contra opoziţiei române, mergând până la arestare fruntaşilor acesteia şi la detenţia lor în afara teritoriului românesc, S.S.-ul din însărcinarea Preşedinţiei s-a mărginit să invite o serie de reprezentanţi ai opoziţiei la Secţia Juridică, unde li s-a citit o admonestare, fără alte urmări.

De altfel Cristescu cultiva raporturi personale cu unii naţionali ţărănişti, ca de pildă Mihalache, pe care l-a şi condus la Preşedinţie pentru o audienţă la Antonescu.

Pe de altă parte, unii ca Rică Georgescu, de Chastelain şi alţii, dovediţi că spionaseră pentru cauza aliată, nu au fost judecaţi, fiind ţinuţi în prevenţie luni şi ani de zile, deoarece jude care lor ar fi însemnat condamnarea lor la moarte.

În general se poate afirma că S.S.-ul Român a făcut un joc în cadrul căruia serviciul respectiv german şi germanii au fost permanent înşelaţi.

Probabil că toleranţa arătată de germani era determinată şi de cadourile pe care aceştia le primeau în diferite ocazii şi sub diferite forme (cauciucuri de automobil pentru von Ritgen etc.).

La un moment dat germanii se sesizaseră şi au încercat chiar ca să obţină câte un exemplar din buletinul informativ zilnic al serviciului, spre a compara informaţiile de acolo, cu cele pe care le primeau la S.S.

Pentru aceasta au oferit suma de 100.000 lei, cifră destul de mare prin anii 1941/1942, pentru fiecare buletin, sau copie, care le-ar fi fost predată numai pentru o oră.

Prin intermediul unei agente – care era dublă – au încercat să facă această ofertă lui Stănescu, care înainte de a da răspunsul l-a anunţat pe Cristescu, propunându-i ca să se alcătuiască buletin ad-hoc, care să fie prezentat germanilor.

Cristescu temându-se probabil că acest joc s-ar putea descoperi nu a acceptat, deşi ar fi fost un mijloc bun de a convinge pe germani că informaţiile ce le căpătau de la serviciul român erau singurele pe care acesta le poseda.

Este de relevat că deşi Cristescu se eschiva şi căuta ca germanii să nu aibă ocazia, deţinând informaţii de calitate, ca să ceară măsuri contra opoziţiei române, totuşi S.S.-ul urmărea atent activitate acestei opoziţii având informatori numeroşi şi unii de valoare.

În această privinţă mai este de relevat că fiindu-i teamă că altcineva ar putea divulga germanilor informaţiile despre naţional ţărănişti şi liberali, de care germanii erau avizi, Cristescu l-a menţinut pe Stănescu la conducerea Grupei Politice al secţiei C.I. (unitate care reprezenta peste jumătate din serviciu), întrucât presupunea că aceasta nu sar lăsa cumpărat de serviciul german şi că întrucât avea i soţie evreică nu s-ar lăsa nici convins de aceştia ca să le divulge materialul privind opoziţia română.

Totodată din ordinul lui Eugen Cristescu se urmărea atent dar cu cea mai strictă discreţie activitatea grupului etnic german, a germanilor cetăţeni ai Reichului, cât şi maşinaţiunile celor care fie germani, fie români, erau în serviciul informativ german.

Din aceste informaţii se alcătuiau evidenţe speciale ţinute la zi de N. Petraşcu – Agronomu, de la secţia C.I. al cărei şef, lt. col. Borcescu, împreună cu Grigore Petrovici, erau la curent

Scopul ţinerii acestor evidenţe era de a fi utilizate într-o eventualitate în care nu germanii ar fi învingători.

În afară de aceste evidenţe, Cristescu mai poseda şi un bogat material informativ cules asupra acţiunii germane din România, care din nenorocire este probabil pierdut, fiind predat de D-na Cristescu după 23 august 1944 lui Maniu, pentru disculpare soţului său.

Ca înclinaţii personale şi ca formaţie, Cristescu era un intelectual burghez cu predilecţii pentru democraţiile apusene, ceea ce l-a împiedicat să-şi caute legături înspre Răsărit.

Aceasta a fost de altfel greşeala sa capitală.

Ca majoritatea burgheziei române, începând din 1943 a crezut că germanii învinşi se va reinstaura în România domina domnia trusturilor, a monopolurilor şi a capitalului apusean.

De aceea şi-a căutat legături în acest sens.

Pentru aceasta a trimis în Turcia, ca curiei diplomatic al serviciului, pe propriul său frate, Gh. Cristescu, spre a relua unele vechi legături şi a stabili altele cu cercurile anglo-americane de acolo.

Printre cei care se găseau în acel moment acolo era şi un vechi prieten şi informator al său, Georgică Littman, fost antreprenor al Cazinoului din Sinaia, care făcea parte din misiunea engleză din Turcia.

Asupra modului, probabil nepriceput, cum a lucrat

Gh. Cristescu în Turcia, este de menţionat că germanii s-au sesizat, au făcut cunoscută printr-o insinuare această sesizare, dar motivele arătate mai înainte şi poate din lipsă de probe, nu au dus lucrurile până la capăt.

În timpul bombardamentelor aeriene din 1944 arestaţii Secţiei Juridice care făceau parte din lotul celor ce făcuseră spionaj pentru anglo-americani, au fost evacuaţi din Bucureşti, într-un sat unde au trăit ca oameni deplin liberi, fiind însă de adăugat că nu acelaşi tratament li s-a aplicat şi celorlalţi arestaţi de la aceeaşi secţie.

La ziua de 23 august, Cristescu convocase pe militarii superiori şi directorii serviciului într-o conferinţă, în cadrul căreia arătându-le că situaţia fiind excepţională de gravă se pune problema evacuării întregului aparat de stat şi implicit a serviciului în Ardeal, Cristescu nu terminase expunerea sa, când a fost chemat la telefon şi a plecat apoi precipitat.

Fusese anunţat că Antonescu era arestat. De atunci nu a mai apărut la serviciu.

După fuga sa din Bucureşti s-a ascuns în regiunea Muşcel – se spune că un timp chiar la Mihalache – regiune de unde a fost prins, iar apoi judecat şi condamnat.

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 136, f. 5 – 11).

[14 februarie 1950]

DECLARAŢIE[13]

---

13 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, op. cit., II, p. 398-402. Toate declaraţiile post -1946 ale lui Eugen Cristescu se impun a fi coroborate cu depoziţiile inculpatului la „Procesul marii trădări naţionale" (vezi Procesul III, ediţie Marcel-Dumitru Ciucă, p. 180-269, 308-341), precum şi anterior, la 5-6 octombrie 1944 (cf. Cartea Albă a Securităţii, I, ediţie Mihai Pelin, Bucureşti, 1997, doc. nr. 21-22-23) ori la Moscova (1945-1946), în cursul anchetei Smerş, organism al temutului NKVD (cf. Lotul Antonescu în ancheta Smerş, Moscova, 1944-1946. Documente din arhiva FSB, p. 175-270). Vezi, în acest volum, declaraţia datată aprilie 1946 (supra, sursă Arhiva C.N.S.A.S., vol. 10, f. 1-31) ori, mai jos, cele din 19491950 (infra), ca şi probele cuprinse de Cristian Troncotă în Omul de taină al Mareşalului, p. 376- 421 (anexe), mai precis:

Subsemnatul Eugen Cristescu, fost director General al Serviciului Special de Informaţii, născut la Grozeşti – Bacău, la 3 aprilie 1895, căsătorit, cu ultimul domiciliu în Bucureşti, str. Lirei, nr. 5, asupra celor întrebate declar următoarele:

În cursul lunii iulie 1941 Serviciul de Informaţii al Armatei germane – *Abwehr* – din Bucureşti, a primit o informaţie de la colaboratorii săi din Istanbul, că în curând va sosi cu avionul, în România, Mişu Iorgulescu, proprietarul restaurantului „Taxim" din Istanbul.

Informaţia mai adăuga că Iorgulescu ar urma să aducă cu el o sumă de 20.000 lire sterline, pentru plata agenţilor de informaţiuni ai serviciului britanic în România. Se mai preciza şi data sosirii lui Iorgulescu în ţară.

Cum convenţia de colaborare între Serviciul de Informaţiuni român şi cel german, prevedea că germanii nu aveau dreptul să facă operaţiuni pe teritoriul român, informaţia a fost transmisă de Abwehr la Serviciul Special de Informaţiuni român, pentru verificare şi eventuale cercetări.

Serviciul a dat-o în cercetarea „Secţiei Juridice" compusă din magistraţi militari şi condusă de lt. col. magistrat Emil Velciu.

La data indicată în „nota informativă" germană, Mişu Iorgulescu a fost aşteptat pe aeroportul Băneasa de o echipă a Secţiei juridice, condusă de un magistrat militar, care la ridicat cu toate bagajele şi l-a dus la sediul Secţiei

---

declaraţiile din 5 iulie 1947 (evenimentele de la Iaşi din iunie 1941); 20 mai 1949 (SSI-ul pe Frontul de Est); 26 mai 1949 (Odessa, 1941); 14, 15 şi 27 februarie 1950 (Reţeaua Rică Georgescu); 18, 22, 24 februarie 1950 şi 6 martie 1950 (Grupul de Chastelain – Porter – Meţianu), 24 martie 1950 (despre Iuliu Maniu şi negocierile pentru armistiţiu prin Cairo), 5 aprilie 1950 (problema armistiţiului), 7 aprilie 1950 (problema unei debarcări anglo-americane în România în 1944) sau declaraţia din septembrie 1954 a col. Alexandru Teodorescu despre Eugen Cristescu şi Grupul de Chastelain/"Autonomul" (ibidem,
p. 421-424).

Juridice.

La percheziţia amănunţită ce i s-a făcut nu s-a găsit asupra lui Mişu Iorgulescu nicio sumă de bani în lire sterline.

Cercetat de magistraţii militari în legătură cu nota germană asupra legăturilor lui cu agenţii englezi cunoscuţi că activează la Istanbul, Mişu Iorgulescu declară cu sinceritate că cunoaşte pe mai mulţi englezi aflaţi în Istanbul şi care vizitau restaurantul „Taxim”.

Printre cei citaţi de Iorgulescu erau şi fraţii Gibson şi Mauriciu de Chastelain, Bundorf şi alţii, cunoscuţi de serviciul român şi german ca activanţi în domeniul informativ în România, unde trăiseră mulţi ani, cunoscând la perfecţie ţara şi limba română.

Extinzând discuţiile şi asupra Românilor ce veneau la Istanbul şi vizitau restaurantul „Taxim”, Iorgulescu dă o serie de amănunte care au condus efectiv la descoperirea organizaţiei de spionaj Ing. Popovici – Rică Georgescu.

Iorgulescu a declarat că mai mulţi români – printre care şi Inginerul Popovici, Inginerul Zăgănescu şi alţii din organizaţia descoperită ulterior, au fost la Istanbul, unde, chiar în restaurantul „Taxim” aveau dese întrevederi cu agenţii de informaţiuni britanici. Procedându-se la aducerea la cercetări a Inginerului Popovici, acesta după o serie întreagă de tergiversări, începe să mărturisească legăturile lui cu agenţii britanici pe care îi cunoscuse în industria petroliferă din România.

Mai târziu, sub depresiunea morală a morţii unui frate al său pe front, sfârşeşte prin a face declaraţiuni complete asupra organizaţiei pe care o conducea, a membrilor componenţi şi operaţiunilor ce le făcuse până la acea dată.

În rezumat, declaraţiile Inginerului Popovici, arătau următoarele:

Ca inginer petrolist, a cunoscut pe majoritatea

tehnicienilor englezi ce au activat în industria petroliferă, între care pe fraţii Masterson şi pe Mauriciu de Chastelain, fost timp de 14 ani director comercial al Societăţii petrolifere „Unirea". La plecarea acestora din România, înainte de începerea războiului în Răsărit şi de ruperea relaţiilor diplomatice cu Marea Britanie şi U.S.A., Chastelain l-a rugat să caute a-i ţine la curent, la Istanbul cu tot ce se va petrece în zona petroliferă şi, mai apoi, şi cu diferite informaţiuni asupra evenimentelor ce vor avea loc în România. În acest scop să caute a-şi construi o „grupă informativă" recomandându-i chiar unele persoane în frunte cu inginerul petrolist Valeriu (Rică) Georgescu, prieten şi om de încredere al lui Chastelain.

Ca mijloc de transmisiune, Inginerul Popovici trebuia să găsească un constructor care să-i efectueze un aparat de radio-transmisiuni şi pe care l-a găsit în persoana Maestrului Bălan, specialist în materie.

Pentru finanţarea întregii activităţi a „grupei informative" ing. Popovici a primit de la de Chastelain suma de 80.000.000 lei.

Din aceşti bani s-a plătit materialul şi construcţia aparatului; iar Inginerul Rică Georgescu a primit suma de 18 milioane lei, după cum el însuşi a declarat mai târziu.

„Grupa informativă" a fost constituită cu cei trei de mai sus, la care s-a adăugat un număr de circa 10 persoane, care îndeplineau oficiul de informatori, curieri, oameni de legătură, verificări etc.

S-a procedat la arestarea Inginerului Rică Georgescu, a Maestrului Bălan şi a celorlalte persoane ce intrau în organizaţie.

La percheziţiile efectuate s-a găsit aparatul de radio-transmisiuni, cifrul şi 56.000.000 lei care au fost depuşi în contul Statului la C.E.C.

Organizaţia transmisese circa 40 mesaje la Istanbul, dintre care şi câteva după data de 21 iunie 1941, când

intrase în vigoare legea contra spionajului în timp de război, care prescria pedeapsa cu moartea. Mesajele conţineau date referitoare la trupele germane aflate în România cum şi diferite informaţii cu caracter politic, asupra situaţiei din România.

Suma de 6 milioane ce se cheltuise a servit pentru plata materialelor cu care s-a construit aparatul de transmisiuni, cum şi pentru plata salariilor şi deplasările agenţilor de informaţii, curieri etc. ce activau în organizaţie.

Maestrul Bălan era şi radiotelegrafistul organizaţiei.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau şi o semnez.

ss. Eugen Cristescu 14 februarie 1950

[22 februarie 1950]

DECLARAŢIE[14]

Subsemnatul Eugen Cristescu, fost director General al Serviciului Special de Informaţii, născut în comuna Grozeşti, jud. Bacău, la 3 aprilie 1895, căsătorit, cu ultimul domiciliu în Bucureşti str. Lirei, nr. 5, asupra celor întrebate declar următoarele:

Pentru o mai bună înţelegere a problemelor ce fac obiectul prezentei declaraţiuni este necesar să redau un scurt rezumat al circumstanţelor de drept şi de fapt în care s-au desfăşurat evenimentele de care ne vom ocupa mai jos:

După cum este ştiut teritoriul român prin aşezarea lui geografică cât şi prin bogăţiile ce le poartă în sânul său, a constituit totdeauna o zonă de mari interese politice, economice şi strategice în această parte a Europei.

Situată la întretăierea drumurilor dintre Occident şi Orient ţara noastră a fost considerată ca o poartă de

---

14 Gh. Buzatu, Corneliu Bichineţ, op. cit., II, p. 402-413; Cristian Troncotă, Eugen Cristescu, p. 422-433).

pătrundere în Balcani şi spre Orientul Mijlociu, cum şi o trambulină de pe care se puteau avânt forţele de penetraţiune ale diferitelor state ce gravitau spre Răsărit.

Dunărea ca arteră principală de transport şi de legătură între Centrul Europei şi Mările Orientale completează acest tablou de interese strategice şi economice şi ridică la maximum importanţa teritoriului român.

Prezenţa „aurului negru" în Valea Prahovei în cantităţi ce nu se găsesc în nicio ţară din Europa, constituiau o importantă resursă economică, pentru extragerea căreia sau investit mari capitaluri anglo-americane în instalaţiile tehnice.

Interesul ce-l prezenta zona petroliferă din România, a crescut şi mai mult în timpul războiului, petrolul şi derivatele lui, reprezentând unul din factorii de seamă pentru susţinerea campaniilor militare.

Tendinţa de pătrundere germană spre Sud-Estul European în virtutea vechiului principiu „Drang nach Osten", întâmpina rezistenţa anglo-saxonilor care căutau a transforma pământul românesc într-o barieră care să ofere o stavilă puternică expansiunii germane.

Statul român devine astfel şi o zonă de mare interese politice, legată de cele economice şi strategice.

Pentru toate consideraţiunile de mai sus, de multă vreme deasupra teritoriului român s-au încrucişat săbiile intereselor germane cu cele anglo-saxone şi rezultatul acestui duel s-a soldat adesea cu prejudicii pentru ţara românească.

După venirea Misiunii Militare Germane în România şi semnarea Pactului Tripartit, tehnicienii englezi şi americani din zona petroliferă, cu toate anexele lor au părăsit în serii teritoriul român.

Acest exod a fost definitivat după începerea campaniei în Răsărit.

Dar ei nu au abandonat niciodată politica de protecţie a intereselor din România şi atenţia lor a fost totdeauna îndreptată spre pământul românesc.

Sub presiunea germană s-a produs declaraţia de război a României împotriva Marii Britanii şi a U.S.A.

Ea a fost redactată cu toată deferenţa necesară.

Între România şi aceste două state s-a creat astfel „o stare de război" care a avut un caracter pur juridic până la 4 aprilie 1944 când bombardamentele au transformat-o într-o „stare efectivă de război".

În unele capitale străine reprezentanţii diplomatici români au păstrat chiar legături neoficiale cu diplomaţii celor două puteri şi tot astfel şi unii oameni politici din România au menţinut pe cât posibil contacte indirecte, cu conducătorii politici englezi, în special.

Ciocnirea de interese germano-anglo-saxone, în timpul războiului, ia caracterul unei bătălii informative deasupra teritoriului românesc.

Anglo-saxonii fac eforturi să culeagă cât mai multe date asupra prezenţei şi acţiunii trupelor germane din România şi în special asupra situaţiei din Valea Prahovei şi zona petroliferă. Germanii caută însă să paralizeze această activitate informativă şi să protejeze tainele organizării şi planurilor militare.

Serviciul informativ român în toată această perioadă, a căutat să-şi facă datoria, ferindu-se de excese sugerate fie de o parte fie de cealaltă şi ridicând de pe teritoriu o serie de elemente informative spre a le pune în stare de izolare.

Raporturile politice româno-germane însă depindeau de situaţia frontului.

După dezastrul de la Don şi Stalingrad, cum şi după ieşirea Italiei din război, conducătorul statului român a început să-şi dea seama că Germanii au pierdut războiul şi să reflecteze la găsirea unei soluţii politice în locul celei

militare.

Situaţia în opinia publică românească se agrava în raport cu întoarcerea frontului şi cu pierderile suportate.

Lumea pierduse încrederea în toate afirmaţiunile germane asupra câştigării războiului şi un sentiment de disperare străbătea de la un capăt la altul al ţării.

Raporturile româno-germane sufereau şi ele din aceleaşi motive. România se găsea strânsă în cleştele german.

Diviziile române erau încadrate pe front între diviziile germane. Armamentul german nu li se dădea decât pe front.

Cererile germane pentru trimiterea de noi contingente pe frontul de Răsărit cum şi pretenţiunile de ordin economic se amplificau pe măsura agravării situaţiei militare.

Mareşalul Antonescu avea tot mai dese ciocniri cu reprezentanţii germani pe aceste teme, iar din discuţiile ce le avea cu Hitler asupra situaţiei militare constata că i se ascund o serie întreagă de realităţi dureroase.

Starea de spirit a trupelor germane de pe frontul de Răsărit se agrava pe măsura împingerii înapoi spre bazele de pornire.

În urma mai multor anchete discrete făcute de Serviciul de Informaţii Român, rezulta că pe frontul de Răsărit dezechilibrul de forţe era tot mai accentuat; că soldatul german, dându-şi socoteala că războiul e pierdut căzuse într-o stare de deznădejde.

Vagoanele care aduceau permisionarii germani de pe front purtau inscripţii care arătau că: războiul în Răsărit este o nenorocire sau că: „războiul în Est este terminat”.

În aceeaşi măsură creştea şi nervozitatea reprezentanţilor germani din România, suspiciunile şi protestele lor împotriva opiniei publice româneşti, tot mai favorabilă aliaţilor.

În aceste circumstanţe de drept şi de fapt vine în România în preajma începutului anului 1944, echipa de paraşutişti englezi în împrejurările cunoscute[15].

Lt. col. [A. G. G.] de Chastelain, de la primele declaraţii făcute în faţa subsemnatului arată că a venit în România din ordinul Comand. Interaliat de la Cairo şi al Guvernului Englez ca să ia contact cu oamenii politici favorabili aliaţilor şi să găsească o soluţie pentru ieşirea României din război prin dezlipirea ei din alianţa cu Germania şi încheierea unei păci separate.

Căzând în mâinile autorităţilor române adresează aceeaşi cerere conducătorului Statului în scopul de a se găsi modalităţile necesare pentru începerea unor tratative de pace cu Comandamentul de la Cairo.

Supunând această propunere unui examen mai serios şi mai amănunţit rezultă că ea este nestudiată şi nu cuprindea elementele necesare unei operaţiuni de asemenea anvergură.

Propunerea nu arăta modalităţile în care urma să se perfecteze ieşirea României din război.

De asemenea, nu indica nici cu ce trupe şi cu ce material trebuia să se răspundă reacţiunii germane ştiut fiind că trupele române erau angajate pe front, încadrate de cele germane.

Din complexul general al cercetărilor rezulta că această primă ipoteză emisă de Chastelain era lipsită de suport material şi cuprindea o serie de termeni vagi, goluri şi acoperiri de circumstanţe.

Era deci o ipoteză-alibiu creată pentru eventualitatea că va fi nevoit să justifice autorităţilor române venirea sa în ţară.

Cercetările au durat în tot cursul lunilor ianuarie şi februarie 1944. Dar în ansamblul lor, s-au degajat şi alte concluzii:

---

15 Pentru detalii, cf. Traian D. Lazăr, op. cit., passim.

Chastelain venise desigur în România, pe care o cunoştea foarte bine şi unde avea multe legături şi pentru a dezvolta o intensă acţiune informativă în special în zona petroliferă.

Îndeplinirea misiunii sale cu caracter politic, se baza însă pe o a doua ipoteză care avea caracter real şi efectiv.

Chastelain trebuia să organizeze în România o lovitură de Stat în combinaţie cu conducătorii partidului naţional ţărănesc şi a altor organizaţiuni politice care ar fi acceptat să contribuie la această acţiune.

Cadrele politice trebuiau să le pună la dispoziţie partidul naţional ţărănesc, în special, la care s-ar fi alăturat şi o serie de militari nemulţumiţi scoşi din armată de Antonescu sau cărora li s-a luat comanda pe front, cum şi alţi agenţi englezi, filoenglezi etc.

Este foarte probabil că s-ar fi încercat şi o defecţiune în rândurile trupelor de pe front, deoarece în acea perioadă se constata o intensă propagandă în această direcţie.

Chastelain trebuia să ia contact din primul moment al sosirii sale în ţară cu Iuliu

Maniu.

O informaţie a Abwerului german ce ne-a fost transmisă la 20 decembrie 1943, arăta că: în decurs de 3 zile va sosi în România un colonel englez de la Cairo, care va lua contact cu Iuliu Maniu la Băile Herculane.

Şi, într-adevăr, în intervalul acestor 3 zile Chastelain a sosit în ţară.

Între Iuliu Maniu şi Comandamentul de la Cairo existau în acel timp legături radiotelegrafice frecvente.

Faptul s-a confirmat mai pozitiv la descoperirea aparatului [lui] Ţurcanu, cu ajutorul căruia se transmisese şi se primise de la Cairo peste 600 de mesaje, din care numai o infimă parte ne-au fost aduse la cunoştinţă de Iuliu Maniu, şi aceasta foarte târziu.

Din totalul datelor obţinute în decursul cercetărilor rezulta clar că aceasta era ipoteza cea adevărată care justifica venirea lui Chastelain în România, aranjată prin aparatul [lui] Ţurcanu mai dinainte şi care nu a putut fi pusă în aplicare din cauza defecţiunii produsă la locul de aterizare.

Lovitura de Stat, astfel pregătită se făcea pe baze engleze şi sub sugestia lor.

Ea ar fi adus un spor de prestigiu şi de protecţie a intereselor anglo-saxone în România şi în Balcani.

În toată această perioadă Iuliu Maniu a cerut să i se acorde o întrevedere personală cu Chastelain.

Cererea nu a fost satisfăcută până după terminarea cercetărilor Serviciului de Informaţii Român şi a celui german pentru a nu da loc la eventualele indiscreţii şi a oferi germanilor noi motive de protest şi suspiciune.

Când aprenhensiunile germane s-au mai potolit, Mareşalul Antonescu a autorizat această întrevedere.

Motivele care l-au condus la această aprobare au fost ca acest om politic român, să nu pretindă mai târziu că i s-a luat posibilitatea de a aranja o soartă mai bună pentru ţară prin contactul cu misionarul englez.

Întrevederea a fost organizată de subsemnatul într-o pădure din marginea Capitalei, cu paza tuturor precauţiilor necesare ca să nu afle germanii.

Deşi Mareşalul Antonescu era convins de rostul adevărat al venirii lui Chastelain în ţară, totuşi a dispus ca întrevederea să se facă numai în asistenţa celor două persoane, din aceleaşi motive arătate mai sus.

Nici Mareşalul Antonescu nici Mihai Antonescu nu au luat vreodată contact direct cu Chastelain.

Subsemnatul ca organ de cercetare, luam contact cu acesta şi, pe cale de raport, aduceam la cunoştinţa conducerii Statului toate constatările şi toate discuţiunile avute şi primeam directivele necesare.

De altfel legătura între Mareşalul Antonescu şi Iuliu Maniu am făcut-o tot eu în acest interval.

Eşecul „întreprinderii Chastelain”, alături de oscilaţiile şi nesinceritătile rezultate din declaraţiile sale, au determinat conducerea Statului să avizeze la alte mijloace pentru găsirea „unei soluţii politice” de ieşire din război.

Frontul se sprijinea acum pe malul Nistrului şi se apropiase la nord de Iaşi.

Bombardamentele aliate ne ameninţau tot mai mult şi constatările făcute în Germania arătau dezastrele cauzate şi insuficienţa măsurilor de apărare anti-aeriană.

În aceste împrejurări s-a decis trimiterea la Cairo, pentru tratativele de armistiţiu a lui Barbu Ştirbey.

El a plecat ca delegat al lui Iuliu Maniu, însă cu ştiinţa, autorizarea şi sprijinul Conducătorului Statului, cu care a avut şi o lungă întrevedere, în care i-a arătat că situaţia frontului cum şi situaţia generală impun României începerea tratativelor de Armistiţiu, în care va trebui să încerce să obţină condiţiuni cât mai uşoare şi mai favorabile.

Legătura radiotelegrafică se făcea între Ştirbey şi Maniu, prin aparatul Turcan instalat, în acea vreme, chiar în casa lui Barbu Ştirbey.

Pentru dublarea acestei legături, cât şi pentru a stabili o posibilitate de contact între conducerea Statului şi Ştirbey – inclusiv Comandamentul de la Cairo – subsemnatul am aranjat ca aparatul adus de Chastelain şi restituit de Serviciul de Informaţii German, după studierea lui, să fie pus în funcţiune chiar la Inspectoratul General al Jandarmeriei, în apartamentul ocupat de ofiţerii englezi.

Prevăzând o asemenea eventualitate, atunci când am dat germanilor aparatul pentru studiu, am rezervat două rânduri de quarţuri şi lungimi de undă diferite şi le-am dat numai şase.

Cum tabelul anexat aparatului prevedea că dispune de opt quarţuri, le-am afirmat că restul de două s-au pierdut la aterizare.

De asemenea, a reţinut şi un rând de cifruri complete ca să nu fie cunoscute de germani.

Chastelain a fost foarte surprins şi nemulţumit când a aflat mai târziu de trimiterea lui Barbu Ştirbey la Cairo, fără ca el să fie avizat şi fără un contact prealabil cu dânsul.

Aparatul, cifrurile şi quarţurile erau ţinute într-o casă de fier la Inspectorat şi au fost luate toate măsurile să nu se poată înlesni niciun fel de trafic fără ştiinţa şi controlul nostru.

Prin acest aparat s-au transmis unele mesaje la Cairo, între care un lung mesaj adresat de Mareşalul Antonescu, Generalul Wilson, şeful Comandamentului Interaliat de la Cairo, în care explica motivele intrării României în război şi cerea concursul acestuia, făcând un apel – de la militar la militar – ca să intervină pentru ca România să obţină condiţiuni de armistiţiu cât mai uşoare şi mai convenabile.

Din discuţiunile urmate mai multă vreme cu Chastelain, rezultă că el posedă şi o a treia ipoteză pentru desăvârşirea misiunii sale cu caracter politic.

Această formulă consta într-un „act de autoritate” pe care trebuia să-l facă conducătorul Statului Român pentru dezlipirea din alianţa cu Germania şi încheierea unei păci separate.

Supunând Mareşalului Antonescu asemenea ipoteză acesta mi-a răspuns că o asemenea operaţiune nu se poate face decât cu ajutorul din afară şi mi-a indicat să întreb pe Chastelain dacă Comandamentul de la Cairo are în instrucţiunile sale proiectul unei debarcări în Adriatica, pentru izolarea Balcanilor sau a unei debarcări la Constanţa, pentru a determina Guvernul Român şi a-l ajuta

să ia măsurile necesare pentru ieşirea din război.

Chastelain mi-a răspuns că o debarcare în Adriatica nu stă în intenţia Comandamentului de la Cairo, iar debarcarea prin Marea Neagră ar întâmpina opoziţia Turciei.

În continuare am documentat lui Chastelain că Statul Român nu posedă în interior, forţele necesare cu care să poată paraliza reacţiunea germană, care s-ar produce, atât pe cale aeriană cât şi prin atacuri terestre.

Că în România, la acea dată se găseau în interior, peste 200.000 germani, trupe şi servicii în afară de resturile diviziilor retrase din Crimeea şi care se găseau pe zona de refacere din Bărăgan.

De asemenea, am arătat că pe frontul de Nord, diviziile române sunt prinse între cele germane, între care se găseau 6 – 7 divizii blindate.

Dintre acestea, unele se puteau desprinde şi veni către interior, paralizând orice iniţiativă a guvernului român.

După o perioadă de reflecţiune, Chastelain a afirmat că contribuţia Comandamentului Interaliat de la Cairo ar putea consta într-o debarcare de trupe aeropurtate – în valoare de şase divizii – care s-ar găsi la Foggia în Italia şi care ar putea veni la Bucureşti din primul moment al hotărârii Guvernului român.

Când însă am cerut preciziuni asupra timpului şi modalităţilor prin care s-ar putea stabili un asemenea record, Chastelain mi-a răspuns că, în prealabil, trebuie întreprinse o serie de tratative cu Comandamentul de la Cairo, care ar necesita poate chiar plecarea lui în acel oraş.

După stabilirea condiţiilor de detaliu a debarcării aeriene, Chastelain afirmă că trebuie încă minimum şase săptămâni pentru terminarea tuturor pregătirilor necesare unei asemenea acţiuni.

Deci, de la primele afirmaţiuni care arătau că la Foggia şase Divizii aero-purtate care pot interveni din primul moment în România pentru susţinerea „actului de autoritate”.

ajungem la o tergiversare de circa două luni de tratative şi pregătiri, şi aceasta cu rezultate incerte.

Realitatea era însă alta şi ea izvora dintr-un examen de fond al ansamblului propunerilor lui Chastelain, cât şi al modului său de comportare.

Chastelain asigurase Comandamentul de la Cairo că, prin legăturile ce le are în România, va reuşi să determine ieşirea acestei ţări din război.

Insuccesul acţiunii sale, pe care îl atribuia organizării defectuoase a aruncării pe teritoriul român, căuta să-l substituie prin felurile combinaţii şi ipoteze, doar se va găsi una care să conducă la perfectarea asigurărilor şi angajamentelor ce şi le luase faţă de Comandamentul de care depindea.

Căci, în realitate nimic pozitiv şi precis nu era aranjat şi organizat.

Ş ocul cu trupele germane din România, trebuia să-l suporte trupele germane, în toate cele trei ipoteze şi cu eventuale consecinţe dureroase pentru ţară.

În caz de reuşită însă, după stăpânirea situaţiei de către autorităţile româneşti, am fi avut şi o participare simbolică a trupelor anglo-americane, care ar fi debarcat pe aeroporturile româneşti.

Discuţiunile ce s-au purtat la Cairo pentru perfecţionarea condiţiilor de Armistiţiu au durat circa 6 luni de zile.

Această întârziere a tratativelor a lăsat loc bombardamentelor aeriene care s-au soldat cu mari pierderi de oameni şi materiale.

O propunere de tratative directe făcută de Rusia Sovietică la Stockholm, a fost ţinută în suspensie până la

perfectarea discuţiunilor de la Cairo.

Căderea frontului româno-german, din Basarabia şi Moldova, sub presiunea trupelor sovietice, a pus capăt acestei situaţiuni şi a determinat încheierea Armistiţiului.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau şi semnez de bunăvoie.

ss. Eugen Cristescu

22 februarie 1950

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 39, f. 52 – 63).

[7 aprilie 1950]

DECLARAŢIE[16]

Subsemnatul Eugen Cristescu cu ultimul domiciliu în Bucureşti, str. Lirei nr. 5;

La întrebarea Dvs.:

— „Care sunt motivele concrete pentru care Ion Antonescu şi Iuliu Maniu urmăreau să provoace o intervenţie directă anglo-americană – prin debarcări pe teritoriul român – în momentul când era iminentă eliberarea ţării de Armata Sovietică?”

Voi formula un răspuns în cadrul unei dezvoltări mai largi, întrucât sunt cauze mai vechi care au creat şi întreţinut anumite situaţiuni, mentalităţi şi psihoze politice ce au lăsat urme în veche concepţie şi aşezare din România, cum şi cauze contemporane intenţiunilor la care se referă întrebarea Dvs.

— Fără a scuza sau acuza pe cineva, ne vom limita la constatarea situaţiunilor de drept şi de fapt, pe baza datelor cunoscute, a informaţiilor obţinute, cum şi a relaţiunilor căpătate prin legăturile cu factorii politici determinanţi în problema de care ne ocupăm.

— În expunerile ce urmează voi căuta a respecta obligaţiunea celei mai stricte obiectivităţi, lăsând factorilor ce au dreptul de critică şi apreciere, toată libertatea de a face deducţiile ce se impun şi a trage concluziile de

16 Ibidem, p. 414-421.

rigoare.

— Pentru lămurirea subiectului propus, consider necesar să evoc aducerea aminte a unor fapte în trecut care au influenţat natura relaţiunilor dintre România şi U.R.S.S. cât şi cu puterile occidentale.

După cum se ştie, tratatele de pace, semnate după primul război mondial, au consfinţit şi garantat fruntariile României, în limitele cărora a fost înglobat un teritoriu litigios asupra căruia se ridica dreptul de apartenenţă când de o parte când de alta.

Schimbările intervenite în structura politică şi socială a U.R.S.S. erau considerate inconvenabile vechii aşezări din ţara noastră, care se temea de această influenţă dintr-un stat cu care aveam frontiere comune. Aceste situaţiuni au contribuit – multă vreme – la menţinerea unor relaţii reci între România şi U.R.S.S. ba chiar şi la lipsa unor legături diplomatice sau cel puţin de bună vecinătate.

Aceste raporturi au fost create – şi destul de târziu – prin înţelegerea lui Nicolae Titulescu.

După înlăturarea lui Titulescu din calitatea de exponent al politicii externe a României şi nu se ştie dacă în mare măsură n-a contribuit la acest act însuşi acţiunea lui de apropiere de U.R.S.S., alţi oameni politici români nu s-au mai străduit să adâncească şi să dezvolte raporturile României cu U.R.S.S.

Organismele politice ce dezvoltau în ţara noastră o ideologie similară celei din U.R.S.S. au fost adesea dizolvate şi nevoite să treacă în ilegalitate.

Activitatea membrilor lor a fost supusă sancţiunilor judiciare.

Incidenţa legiuirilor penale în această materie nu apăsa atât de mult asupra activităţii lor în ordinea internă ci pentru relaţiile lor cu Sovietele.

În schimb raporturile României cu Franţa, U.S.A. şi, în special, cu Marea Britanie au căpătat o vastă dezvoltare.

Investiţiile de capitaluri s-au făcut pe o scară din ce în ce mai largă şi drept urmare, s-au instalat în ţară, un mare număr de tehnicieni, comercianţi, industriaşi etc., care au creat relaţii tot mai strânse cu toată pătura conducătoare românească.

Influenţa lor s-a resimţit adesea în toată orientarea politicii româneşti, deoarece mulţi exponenţi politici aveau şi legături strânse cu capitalurile şi societăţile create după război în România.

În aceiaşi ordine de idei nu trebuie neglijat faptul că foarte mulţi intelectuali români şi-au făcut cultura în Occident.

Din complexul tuturor acestor circumstanţe trebuie să constatăm o rezervă faţă de puterea din Răsărit şi relaţii cât mai strânse cu puterile din Occident.

La menţinerea atitudinii rezervate faţă de U.R.S.S. a contribuit, în bună măsură, şi propaganda care s-a făcut împotriva Sovietelor, ani de zile, în Europa, alimentată din toate statele din Apus cât şi de biroul internaţional anticomunist de la Geneva.

Din 1933, propaganda germană a dus o ofensivă viguroasă contra Sovietelor.

Ea s-a răspândit şi prin mişcările de extremă dreaptă, cu atitudini anti-sovietice, care au activat intens şi în România.

După începerea campaniei în Est în iunie 1941, temele de propagandă lansate de germani au fost îmbrăţişate şi în România şi răspândite cu o mare dezinvoltură.

Presa şi literatura anti-sovietică au consumat valuri de cerneală şi de hârtie, răspândind teamă de schimbări politice şi sociale în interior în cazul prezenţei trupelor sovietice pe teritoriul român.

Toată această acţiune a lăsat urme şi a făcut convingeri creând o psihoză politică specială împotriva

U.R.S.S.

— Aceasta era situaţiunea de fapt, neutralitatea şi atitudinea unei bune părţi din pătura conducătoare românească în momentul când trupele sovietice se apropiau de teritoriul român şi când circumstanţele de ordin militar şi internaţional au constrâns guvernul român să înceapă tratative de armistiţiu.

— De ce a fost desemnat Barbu Ştirbey pentru conducerea tratativelor de Armistiţiu?

Era descendent dintr-o veche familie boierească, înrudit cu Brătienii. Liberal ca convingere politică, a făcut parte din oculta politică de la Palat sub regele Ferdinand.

A servit drept şef de guverne – tampon – în situaţii critice politice pentru liberali.

Adversar hotărât al ex-regelui Carol II şi deci bun prieten cu Iuliu Maniu.

Mare industriaş, mare proprietar şi reprezentant al marii finanţe.

Ca preşedinte al Societăţii Reşiţa şi mare acţionar la alte societăţi, avea vechi relaţii cu firmele engleze furnizoare de armament Wikers şi Austrong.

Vorbea la perfecţie limba engleză şi dispunea de suficientă abilitate pentru tratative diplomatice.

Atât personal cât şi prin ginerele său Boxshal, avea şi întreţinea legături cu oamenii politici din lumea engleză. Barbu Ştirbey întrunea deci toate elementele rezultate din vechea concepţie politică, economică şi socială.

Alegerea lui s-a făcut de Iuliu Maniu şi Dinu Brătianu şi apoi a fost acceptat şi de Ion Antonescu.

Mihai Antonescu a avut mai multe conversaţii prealabile cu Ştirbey, urmate de o întrevedere cu Ion Antonescu.

El plecase ca delegat al opoziţiei, însă cu ştiinţa şi concursul lui Ion şi Mihai Antonescu.

Sediul acestor tratative a fost ales la Cairo, pentru o

serie de consideraţiuni, încadrate în aceiaşi ordine de idei. Localitatea se găsea sub suzeranitatea engleză şi acolo funcţiona Comandamentul Interaliat, General Wilson. Maniu păstrase legăturile cu englezii după plecarea lor din ţară la Istanbul şi apoi la Cairo, unde erau concentraţi toţi englezii ce activaseră în România – în special în petrol – şi unde aveau mari interese şi vechi legături cu oamenii politici români.

Comunicând lui Iuliu Maniu cele spuse de Antonescu că are o propunere pentru tratative directe cu U.R.S.S. la Stockholm, acesta mi-a răspuns că este mai consult ca tratativele de Armistiţiu să se facă la Cairo pe mână anglo-americană şi cu concursul lor.

Aceştia urmau să medieze între România şi U.R.S.S. şi să intervină în cursul discuţiunilor pentru găsirea unor soluţiuni acceptabile de ambele părţi.

În realitate această procedură a fost de lungă durată şi nu a condus la rezultatele aşteptate.

— Cum întreaga operaţiune a tratativelor de Armistiţiu a fost concentrată la Comandamentul interaliat de la Cairo, desigur că şi reuşita ei ar fi constituit un succes anglo-american.

— Din faptul că s-a recurs la concursul anglo-american pentru perfectarea acestor tratative, dublat de afirmaţiunile lui Chastelain că a fost trimis să găsească soluţiile şi legăturile necesare pentru ieşirea României din război, a izvorât şi dorinţa lui Antonescu de a prefera prezenţa trupelor anglo-americane pe teritoriul român, în locul celor sovietice.

— Ion Antonescu fusese ataşat militar la Londra şi avea şi unele legături cu personalităţi engleze.

— Între trupele române şi cele sovietice fusese un război efectiv şi deci era de presupus că au rămas resentimente reciproce, ceea ce era şi inconvenabil şi s-ar fi putut evita prin prezenţa trupelor anglo-americane. Aşa

credea Antonescu.

— Cum însă Antonescu avea rezerve morale, cât şi ca militar, să părăsească pe fostul aliat, o debarcare a trupelor anglo-americane pe teritoriul român, i-ar fi servit la justificarea abandonării luptei alături de Germania şi la ieşirea din alianţă.

Întrebând odată pe Antonescu ce ar face în cazul când ar fi surprins de o debarcare a trupelor anglo-americane la Constanţa, acesta mi-a răspuns:

„Aş aviza imediat pe Hitler că înţeleg să depun armele şi să încetez lupta".

„Aceasta deoarece îmi dau seama că Armata Română nu ar lupta împotriva puterilor care au creat România Mare după primul război mondial".

— În afară de motivele de ordin militar expuse mai sus, pentru care Antonescu ar fi preferat prezenţa trupelor anglo-americane în locul celor sovietice, mai existau o serie de motive de ordin economic şi financiar, care angrenau însă o bună parte din organizaţiunile şi factorii politici români.

Prezenţa trupelor anglo-americane în România ar fi fost urmată de o epocă de refacere şi amplificare a vechilor legături economice şi financiare.

S-ar fi făcut noi investiţii de capitaluri pentru refacerea industriilor distruse de bombardamente, cum şi în comerţ, ceea ce deschidea un vast câmp de afaceri şi câştiguri.

Reprezentanţii marii finanţe şi-ar fi refăcut creditul şi influenţa lor politică, iar consiliile de administraţie ale societăţilor nou create ar fi înglobat mulţi din partizanii politici ai vechilor partide.

Un motiv, mai puternic, pentru care s-ar fi preferat prezenţa trupelor anglo-americane, faţă de cele sovietice era păstrarea *stau-quo-ului* politic şi social.

Venirea trupelor sovietice în România aducea o nouă

ideologie şi o nouă concepţie politică, cum şi exemplul unei noi construcţii sociale.

Vechile organisme politice şi vechea structură socială se temeau să nu fie înlocuite de noua doctrină şi aşezare politică şi socială.

De aceiaşi teamă erau cuprinşi şi reprezentanţii marii proprietăţi, ai marii finanţe, marii industrii şi magnaţii comerţului.

Cunoscute fiind legăturile exponenţilor vechii politici cu aceste instituţii, care formau în bună parte suportul lor de susţinere şi rezistenţă, era normal ca toţi reprezentanţii vechilor aşezări să-şi vadă situaţia lor prejudiciată prin prezenţa trupelor sovietice în România.

În afară de motivele de ordin militar, expuse mai sus, voi mai cita problema răspunderilor legate de declanşarea şi purtarea războiului în Răsărit. Prima parte a campaniei între Prut şi Nistru, s-ar fi căutat să fie justificată prin raţiuni de revendicări teritoriale.

Sub presiunea aliatului mai puternic, războiul a continuat până în Volga.

Motivele de ordin militar ce s-ar fi invocat – drept justificare – erau foarte relative şi discutabile.

În plus, continuarea războiului peste Nistru, s-a soldat cu importante pierderi de oameni şi pagube, în interiorul ţării, provocate de bombardamentele aeriene.

Problema răspunderilor mai rezulta însă şi din comportarea trupelor operative în raport cu regulile prescrise de Dreptul Internaţional asupra purtării războiului.

Se spera ca, prin prezenţa trupelor anglo-americane pe teritoriul român, cât şi prin intervenţiunile ce s-ar fi făcut de către factorii politici anglo-americani să se obţină o atenuare a răspunderilor.

— Acestea sunt, în general, motivele de ordin militar, politic, social şi economic pentru care se urmărea să se

provoace o intervenţie – directă – anglo-americană pe teritoriul român.

— Cum operaţiunea trebuia să fie pregătită, prin noi tratative şi de lungă durată, situaţia a fost tranşată prin intervenţia hotărâtoare a trupelor sovietice.

Aceasta îmi este declaraţia pe care o dau şi semnez de bunăvoie. ss. Eugen Cristescu

7 aprilie 1950

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 39, f. 127 – 132).

1 aprilie 1952

NOTĂ

Cercetând dosarul incomplet al criminalului de război Eugen Cristescu, fost director general al S.S.I.-ului, a reieşit că tratativele ce se duceau între Maniu şi Cairo şi între Antonescu şi Generalul Wilson, iar pe de altă parte acţiunea lui de Chastelain asupra lui Maniu şi Antonescu, era bine cunoscută de Gheorghe Brătianu şi Ion Mihalache, sfetnici apropiaţi şi reprezentanţi ai celor două partide pe lângă Antonescu.

Din acest dosar a mai reieşit că atât Barbu Ştirbey cât şi Vişoianu, au plecat la Cairo ca trimişi ai lui Maniu pentru tratative de armistiţiu cu anglo-americanii şi au plecat şi cu consimţământul lui Antonescu.

Din declaraţiile lui Pătrăşcanu s-a stabilit până în prezent, că înainte cu o zi de plecarea lui Vişoianu la Cairo, acesta (Vişoianu) a venit la o întrevedere cu Pătrăşcanu, pentru a-i „comunica plecarea”.

Din declaraţiile lui Guta Steinberg s-a stabilit că în acest timp, Pătrăşcanu a bătut un document foarte important la maşină, pe care acum Pătrăşcanu îl neagă şi care după părerea noastră a fost un mesaj pe care Pătrăşcanu l-a predat lui Vişoianu la întâlnirea care a avut loc între ei în preziua plecării lui la Cairo, căci astfel ce rost ar fi avut întâlnirea dintre ei chiar în acest moment.

Tot din declaraţiile lui Pătrăşcanu s-a stabilit că în

acest timp, Pătrăşcanu are o întrevedere cu Piki Vasiliu, care îi fixează o întâlnirea pentru a-l duce la Antonescu la o întrevedere, să vadă care-i părerea lui personală asupra situaţiei. Pătrăşcanu arată că întâlnirea „nu a mai avut loc” din cauză că Antonescu „s-a răzgândit”.

Nu este exclus ca întâlnirea dintre Antonescu şi Pătrăşcanu să fi fost organizată de Chastelain care se afla în localul Jandarmeriei unde funcţiona Piki Vasiliu şi care era în legătură cu Cairo prin aparatul ce-l adusese cu el folosind pentru legăturile lui, adică ale lui de Chastelain pe Eugen Cristescu care era în acest timp agent al lui, cum reiese din dosarul lui Eugen Cristescu, Chastelain era în curent cu acţiunea ce se pregătea în legătură cu blocul antihitlerist.

În seara de 22 august 1944, Mihai Antonescu împreună cu Piki Vasiliu au aranjat plecarea lui Chastelain la Cairo în vederea armistiţiului şi tot în cursul acestei nopţi Ion Mihalache are o lungă întrevedere cu Ion Antonescu, tot în vederea armistiţiului, urmărind anumite manevre pentru ulterioara desfăşurare a lucrurilor.

Ţinând seamă de toate cele mai sus arătate, putem trage concluziile:

1. Că nu este întâmplătoare organizarea întâlnirii lui Pătrăşcanu cu Ion Antonescu, care nu se poate să nu fi avut loc de vreme ce Antonescu a cerut şi Pătrăşcanu a plecat la întâlnirea cu Piki Vasiliu, spre a merge la Antonescu.

2. Nu se poate după toate acestea ca Pătrăşcanu să nu-i fi dat anumite însărcinări lui Vişoianu la întâlnirea dintre ei când acesta a plecat la Cairo, întrucât s-a dovedit până la urmă că americanii prin Vişoianu urmăreau să-l scoată din ţară pe Pătrăşcanu.

3. Nu este întâmplător faptul că Pătrăşcanu insistă la împuşcarea lui Piki Vasiliu şi cere, la comunicarea lui Eugen Cristescu, ca să-i fie lăsată viaţa „că va da multe

lucruri” şi această comunicare el o ascunde Partidului şi Ministerului de Interne.

4. Nu este întâmplător faptul că Eugen Cristescu care era în curent cu tot ce se petrece în jurul lui Antonescu şi a lui Maniu şi deci cunoaşte şi acţiunile lui Pătrăşcanu, nu vorbeşte în toată ancheta lui un cuvânt de Pătrăşcanu, dar în schimb îi comunică prin dos să-i lase viaţa, ceea ce Pătrăşcanu face întocmai.

5. Nu se poate ca Gheorghe Brătianu şi Ion Mihalache, care au fost unii din cei mai apropiaţi sfetnici politici ai lui Antonescu – cum reiese din dosarul lui Eugen Cristescu – să nu cunoască o parte din activitatea lui Pătrăşcanu pe linia Cairo atunci când el era în permanent contact cu Maniu şi Vişoianu, care era trimisul lui Maniu la Cairo şi în acelaşi timp şi omul lui Pătrăşcanu.

Faţă de această situaţie propunem:

1. Deplasarea subsemnatului şi a tov. Cpt. Marinache Dumitru la Penitenciarul Sighet, unde noi am mai fost, spre a-l cerceta pe Gheorghe Brătianu şi Ion Mihalache în direcţia celor de mai sus şi a ne orienta pe loc, a cerceta şi pe alţi naţional-ţărănişti care ar reieşi de aici.

2. Să fie identificaţi toţi acei colaboratori ai lui Eugen Cristescu, care apar în declaraţiile lui şi care cunosc problemele de mai sus.

3. Să fie adunate toate dosarele din procesul lui Antonescu, de la Justiţie şi Tribunal, spre a fi la îndemâna noastră şi care prezintă materiale importante pentru noi în această problemă.

Lt. Colonel de Securitate ss. indescifrabil

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 39, f. 162 – 164). – 16 – Í26 FEBRUARIE 19461 – DOCUMENTE PREZENTATE LA „PROCESUL” ANTONESCU DE CĂTRE M.A.E. AL ROMÂNIEI[17]

17 Un alt set de documente, relativ la integrarea României în Axa Berlin-Roma-Tokio, s-a prezentat separat, în 1945 (cf. Gh. Buzatu, Hitler,

26 februarie 1946

ROMÂNIA MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE Direcţiunea Politică

Nr. 6 796

Anexă: 52

Domnule ACUZATOR PUBLIC.

Am onoarea a vă trimite, aici alăturat, parte din materialul necesar procesului D-lor Ion şi Mihai Antonescu, rugându-vă să binevoiţi a-mi confirma primirea.

Primiţi vă rog, Domnule Acuzator Public, încredinţarea deosebitei mele consideraţiuni.

MINISTRUL AFACERILOR STRĂINE ss. V. Stoica Ministru Plenipotenţiar Secretar General

DIRECTORUL AFACERILOR POLITICE ss. I. Magheru Consilier de Legaţiune

Domniei Sale

Domnului ACUZATOR PUBLIC

Tribunalul Poporului, Cab. I Bd. Ferdinand nr. 92

Materialul documentar necesar procesului Antonescu trimis Tribunalului Poporului la 26. II.1946

1. Telegrama din 4 decembrie 1940 de la Leg. Moscova – iscălit Gafencu.

2. Nota conv [orbire] Mihai Antonescu – Ministrul Americii Günther din 18 iulie

1941.

3. Tel. 1 196 Leg. Moscova din 9. IV.1941 Gafencu.

4. Tel. Moscova Cretzianu din 19. II.1941.

5. Tel. General Antonescu către Berlin înreg. 27 738 din 10. IV.1941.

6. Instrucţiuni către Leg. Moscova din 16. IV.1941 înreg. 22 156 – iscălit Mihai Antonescu.

7. Instrucţiuni pentru Tokio 6 octombrie 1941 Mihai Antonescu.

8. Instrucţiuni pentru Vichy 1 septembrie 1941 Mihai

Stalin, Antonescu, p. 410-412).

Antonescu.

9. Tel. din 21 octombrie 1940 către Berlin pentru Dl. Valer Pop – iscălit Sturdza.

10. Nota asupra convorbirii Mihai Antonescu – Killinger din 9 august 1941.

11. Instrucţiuni Sturdza către V.V. Pella la Conferinţa Dunăreană din Bucureşti 31 octombrie 1940.

12. Memorandum Antonescu din 9 ianuarie 1943.

13. Instrucţiuni General Antonescu către Leg. Moscova – Gafencu 14 mai 1941.

14. Programul discuţiilor de la Marele Cartier General – 10 ianuarie 1943.

15. Nota conv. Mihai Antonescu – Ministrul Germaniei din 24 iulie 1941.

16. Nota conv. Mihai Antonescu – Ministrul Finlandei din 1 iulie 1941.

17. Nota conv. Mihai Antonescu – Pflaumer din 27.I.1942.

18. Tel. către Moscova – Cretzianu cu nr. 33 719.

19. Adresă E. Oteteleşanu către Preşedinţie cu nr. 1 846 din 17 septembrie 1941 despre comanda în Germania, de aparate, instrumente pentru laboratoare Universităţi.

20. Notă conv. M. Antonescu – Ebrard din 8, 9 octombrie 1943.

21. Notă conv. M. Antonescu – Ministrul Turciei din 17, 24, 27, 31 august 1943.

22. Notă conv. M. Antonescu – Clodius din 8 octombrie 1943.

23. Notă conv. M. Antonescu – Pflaumer din 10. III.1942.

24. Notă conv. M. Antonescu – Göring din 10. III.1942.

25. Notă conv. M. Antonescu – Min. Portugaliei din 12 octombrie 1943.

26. Notă conv. M. Antonescu – Min. Spaniei din 29

octombrie 1943.

27. Tel. Berlin iscălită Bossy înreg. 560 din 1941.

28. Notă conv. M. Antonescu cu Min. Germaniei din 25 iulie 1941.

29. Notă conv. M. Antonescu cu Killinger şi Steltzer din 18 şi 22 iulie 1941.

30. Raport asupra avantagiilor acordate Germaniei prin acordurile comerciale şi de plăţi de la începutul războiului septembrie 1939 – septembrie 1941.

31. Scrisoare personală a lui Gafencu (Moscova) către M.A.S. din 19 septembrie

1940.

32. Notă conv. Sturdza – Fabricius din 18 septembrie 1940.

33. Notă conv. M. Antonescu – Steltzer din 12 februarie 1942.

34. Notă conv. M. Antonescu – Min. Finlandei din 9 iulie 1941.

35. Notă conv. M. Antonescu – Ministrul Finlandei din 2 aprilie 1942, cu înmânarea Marii Cruci a Ordinului Coroana României.

36. Instrucţiuni date Domnului Marcu cu ocazia plecării la Roma 7 aprilie 1942.

37. Notă conv. M. Antonescu – Gerstenberg din 4 august 1943.

38. Notă conv. M. Antonescu – Reinecke şi Killinger din 3. III.1942.

39. Notă conv. M. Antonescu – Hassel din 18 aprilie 1942.

40. Dosar adeziunea României la Pactul Anti-Comitern din 25 septembrie 1941.

41. Dare de seamă asupra sacrificiilor făcute de România alături de Axa Berlin 26 noiembrie 1941.

42. Adresă Minister Propagandă – Marcu către M.A.S. nr. 71 486/1942.

43. Adresă Minister Propagandă – Marcu către M.A.S. Înreg. 15 909/1942.

44. Telegramă M. Antonescu către Berlin cu nr. 706/1941.

45. Tel. Cretzianu către Berlin cu nr. 165/1941.

46. Copie de pe scrisoarea Domnului M. Romniceanu către Clodius 5.I.1943.

47. Memorandum economic 9.I.1943.

48. Nota privitoare la mersul operaţiunilor de finanţare a Armatei germane 7 ianuarie 1943.

49. Notă asupra finanţării militare germane 8 ianuarie 1943.

50. Dosar – Recunoaşterea Guvernului Mussolini.

51. Dosar – Adeziunea României la Pactul Tripartit[18].

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 76, f. 73 – 76).

— 17 – ri5 IUNIE 19541 – INVENTARUL UNOR OBIECTE PERSONALE ALE FOSTULUI MAREŞAL ION ANTONESCU TRECUTE ÎN PATRIMONIUL STATULUI

R.P.R.

MINISTERUL FINANŢELOR DIRECŢIUNEA SECTORUL VALORFICĂRII UNOR BUNURI ALE STATULUI

15 iunie 1954

dosar 2 680

Către

MINISTERUL AFECRILOR INTERNE

SERVICIUL SPECIAL

Prin prezenta confirmăm primirea obiectelor depuse de delegatul Dvs. tov. Lt. Ghica Alexandru, conform specificaţiei de mai jos:

Lei

1. Un ceas aur de mână nemarcat cca. 18 Krt., forma rotund, marca „Patek 5.000 Filippe”, cu seria 629 528 cu cronigraf şi calendar cifre şi minutare galbene secundar şi

18 Vezi notă supra.

secundar central negru cu curea uzată cu cataramă aur cca. 18
Krt.

2. Un ceas de mână aur nemarcat cca. 18 K., forma rotund (coşuleţ), marca 4.000 „Patek Filippe”, cu seria pe mecanism nr. 910 673, seria pe capac 824 943, cadran gri, cifre şi minutare galbene, mecanism defect cu cataramă aur cca. 18 K.

3. Una verighetă aur de 14 Krt. marcat forma modernă cu inscripţia gr. 4, 30.90

4. Una per. butoni manşetă aur marcat 14 K. forma ramboidale cu 4 briliante 350 de cca. O, 10 Krt. slif vechi cu defecte şi 2 rubinase sintetice de cca. O, 18 K.
gr. 4, 30.

5. Una per. butoni manşetă platină cu aur nemarcat 14 K., forma rotundă cu 820 carabinier aur cu 4 briliante de cca. O, 40 K. culoare alb slif vechi cu defecte gr. 11, 60.

6. Un ceas de mână aur marcat 14 Krt. forma rotundă cu seria 1 066 325 pe 3.000 capac marca „TWC” „SCHAFHAUSEN”, cadran cifre minutare galbene purtat fără curea.

7. Un fragment lanţ cu un springring aur marcat 14 Krt. lipsă veriga la un 5 capăt gr. O, 50.

8. Un mărţişor argint nemarcat forma cărticică cu inscripţia şi cruce gravat. gr. 5
1, 60

9. Una cruce din argint marcat 800% cu capac şi inscripţia gr. 8, 50 topit. 1

10. Cinci butoni de guler din met.com. forma rotundă gr. 5.1

11. Una iconiţă din argint marcat forma ovală cu email albastru şi roşu fără 1
anou gr. 5, 30 topit.

12. Un mărţişor (iconiţă) din metal comun forma rotundă grame 1, 70.7

13. Patru nasturi de sidef în dif. mărimi forma rotundă fără valoare.

14. Una iconiţă din argint marcat forma dreptunghiulară cizelat pe postament 2 din lemn bruto gr. 13 netto 6, 60 gr.

DIRECTOR, ss. indescifrabil

ŞEFUL SECTORULUI, ss. indescifrabil

GO/GO 2 ex.

15. XI.1954

COPIAT

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 132, f. 3). – 18 – Í24 IANUARIE 19561 – OPIS AL DOCUMENTELOR DIN MAPA ION ANTONESCU

24 ianuarie 1956

OPIS 73

de documentele ce se găsesc în mapa de valori[19] Nr. 272 privind pe ANTONESCU ION

Nr. crt.	Fila	Nr. de înreg. al document.	Denumirea documentului şi scurt
1.	1		P.V. făcut la comisie
2.	2		Referat făcut la Secţia I-a
3.	3, 4	2 680	Document de valorif. de la M
4.	5	16. II.1954	P.V. de predare la Serv. Cont fond special
5.	6	00 489 509	P.V. de predarea obiectelor S
6.	7	1. II.1951	Un tabel cu diferite valori ap Antonescu, Mihai Antonescu şi alţi

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 132, f. 3).

— 19 – Í19 MARTIE 19651 – REVERIFICAREA DOSARULUI ION ANTONESCU DIN CARTOTECA NOUĂ

19 Pentru actul din 14.XII.1955, cf. Gh. Buzatu, Hitler, Stalin, Antonescu, p. 576.

DE LA M.A.I. DIN BUCUREŞTI

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

Direcţia C32

Cpt. Bârsan

Telefon 22.37

STRICT SECRET

19.03.1965

Cerere de verificare la cartoteca nouă Dispuneţi verificarea numitului:

Numele de familie: ANTONESCU, prenumele: ION

Tatăl: Ion, mama: Chiriachiţa; locul şi data naşterii: 2. VI.1882, Piteşti; profesia: fost general

Alte indicii de identificare: condamnat la moarte pentru crime de război Ce informaţii se cer: Tot mater [ialul] de arhivă pe note

Se aprobă, Şeful Biroului ss. indescifrabil

COPIAT

(Arhiva C.N.S.A.S., vol. 132, f. 2).

— 20 – Í19421, Bucureşti – *SPAŢIUL ISTORIC ŞI ETNIC ROMÂNESC* (PLANŞE DIN ALBUM)